

వర్ణనరత్నాకరము

చి. ఆ. భాగము

1750

సంకలనము:
డా స రి లక్ష్మణ స్వామి,
పితాపురము, (తూర్పుగోదావరిజిల్లా.)

1927.

ఓమ్ !

అభినందనము.

ఒక నవీనగ్రంథమును దొలుదొలుత ముద్రింపించి ప్రకటింపఁ దలంచినప్పుడు తన్మూలమున నెవ్వరిచేనైన నొక కొన్నివిషయములు “పీఠిక” యనియో, “ఉపోద్ఘాత” మనియో, “తొలిపలు”కనియో పేరు పెట్టించి వ్రాయించుచుండుట కొంతకాలముచుండి యొక సాంప్రదాయముగా వచ్చుచుండుటచే దత్సాంప్రదాయముననుసరించి, యీ వర్ణనరత్నాకరమును సంకలనమొనర్చిన దాసరి లక్ష్మణకవి తనకు నాయెడలగల భక్తిగౌరవములచే నన్నీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయఁ గోరెను. పీఠికాదుల పఠమప్రయోజనము గ్రంథమునందలి విషయ సంగ్రహమును, గ్రంథప్రాశస్త్యమును, పాఠకమహాశయులకుఁ బరిచయముచేసి నివేదించుటయేకాదా?

ఈ వర్ణనరత్నాకరము ప్రథమ ద్వితీయభాగములు 1928 వ సంవత్సరమున ముద్రింపఁబడి యొకసంపుటముగాఁ బ్రకటితములై యున్నవి. ఆసంపుటమునందు మొదట నొక పర్యాప్తమైనపీఠికయును బలువురు గొప్పవిద్వాంసులిచ్చిన యభిప్రాయములును విపులముగాఁ బ్రకటింపఁబడియే యున్నవి. పండితులు, కవులు, కవితాప్రియులు, భాషాభిమానులు, భాషాపోషకులు మొదలగు పెక్కురు తెలుఁగు నాటినా రాసంపుటమును మిక్కిలి యాదరముతోఁ దిలకించినారు. దానియందలి వర్ణనములను జదివి యానందాతిశయమునఁ బులకించి నారు. దానియందలి గుణగుణముల నెంతయు నన్వేషించినారు.

జాని గుణవిశేషమును బరమోపయోగమును బహుముఖముల
నుష్ఠాపించినారు. దానిని దా మెల్లరు నాదరించితి మన్నారు ; అట్టి
యత్యావశ్యకగ్రంథము తమకు లభించుటచేఁ దరించితి మన్నారు !
ఇంక నేనిప్పుడు కొత్తగాఁ జెప్పవలసిన దేమియున్నది ? ఆగ్రహదేశ
వివిధభాగస్థులు నపరిచితులు నభిజ్ఞులు నగు మహామతు లెందఱో
నిష్పక్షపాతబుద్ధితో నీగ్రంథమును గుఱించి వెల్లడించిన యభిప్రాయ
విశేషములకంటెను ఈగ్రంథము గ్రంథాలయములయందుంచఁదగినదని
చెన్నపురాంధ్రపఠనీయగ్రంథనిష్ఠాయకసభవా రనుమతించి యాద
రించుటకంటెను, నన్ను గురువుగా భావించుకొనుచు నాతో విశేష
పరిచయము గలిగియున్న యేతద్గ్రంథకర్త సనుకూర్చిన యీగ్రంథ
మును గుఱించి నేను వ్రాయు పీఠికాదు లధికప్రయోజనకరములు
కావుగదా ?

పైని బేర్కొనఁబడిన వర్ణనరత్నాకరము తృతీయచతుర్థ
భాగములే యీసంపుటము. ఇదియును బృథమసంపుటమువలెనే
సర్వజనామోదమును బడయుటయు నేతద్గ్రంథకర్త భగవదనుగ్రహ
మునఁ జిరాయురారోగ్యాదులు గలిగియుండి మఱియు నిట్టియుద్గ్రంథ
ములు రచించుచుండుటయు మదీయాభీప్సితములు.

కభితావిలాసము }
పితాపురము }
19-5-1980.

ఓ లేటి వేంకటరామశాస్త్రి.
(రామకృష్ణకవులు)

రాజపాపకుల్లు

శ్రీరాజ వత్సవాయి వేంకట సూర్య నారాయణరాజు బహద్దరుగారు,
జమిందారుగారు, (శ్రీ) తునిరాజువారు.

శ్రీ చింతలపాటి సూర్యనారాయణరాజు బహద్దరుగారు,
ప్రొప్రిటర్, కోటవరట్ల.

శ్రీ కాకర్లపూడి జగన్నాథరాజుగారు, మొహసాదారు,
లన్నమరాజుపేట.

శ్రీ వత్సవాయి వేంకట లక్ష్మీనృసింహరాజుగారు,
మొహసాదారు, భీమవరపుకోట.

శ్రీ దాట్ల వేంకట సూర్యనారాయణరాజుపతిరాజుబహద్దరుగారు, తుని.

శ్రీ మీర్జా నల్లపరాజు వేంకటసూర్యనారాయణశ్రీహరిరాజుగారు, తుని.

శ్రీ చింతలపాటి సుదర్శనరాజుగారు, ప్రొప్రిటర్, ఏటికొప్పాక.

శ్రీ కంకిపాటి అప్పలరాజుగారు, బెంచీకోర్టుప్రెసిడెంటు, ఏటికొప్పాక,

శ్రీ కోటిగిరిజగన్నాథరాయినింగారు, గంపలగూడెముజమిందారుగారు.

శ్రీ సూరానేని వేంకట పురుషోత్తమ జగన్నాథ గోపాలరావుబహద్దరు,
జమిందారుగారు, ఆఫ్ నార్ ఎస్టేటు, మైలవరము.

శ్రీ వెల్లంకి శ్రీనివాస జగన్నాథరావుగారు, తిరువూరు.

శ్రీ వెల్లంకి జగన్నాథరావుగారు, తిరువూరు.

శ్రీ వెల్లంకి రాధా వేంకట కృష్ణారావుగారు, తిరువూరు.

శ్రీ వెల్లంకి సత్యనారాయణరావుగారు, తిరువూరు.

శ్రీ వెల్లంకి పార్థసారథిరావుగారు, తిరువూరు.

శ్రీ రావు వేంకట రామారాయినింగారు, కొత్తపల్లి.

శ్రీ రావు వేంకట ప్రకాశరావుగారు, కొత్తపల్లి.

శ్రీ రావు వేంకట నరసింహారావుగారు, కొత్తపల్లి.

శ్రీ రావు వేంకట తిరుపతిరావుగారు, కొత్తపల్లి.

రాజపోషకులు

- శ్రీ చెలికాని అప్పారావుగారు, బాబ్బిలి.
- శ్రీ చెలికాని వేంకటరాజగోపాలనరసింహారాయనిగారు, ఆర్యవట్టము.
- శ్రీ చెలికాని బుచ్చి వేంకటాద్రిగారు, ఆర్యవట్టము.
- శ్రీ చెలికాని సూర్యనారాయణమూర్తిగారు, ఆర్యవట్టము.
- శ్రీ రావు వేంకటాద్రిగారు, కరప.
- శ్రీ చెలికాని వెంకటాద్రిగారు, వేళంగి.
- శ్రీ గజరావు సీతారామస్వామిగారు, చేబోలి.
- శ్రీ దామెర సీతారామస్వామిగారిశ్రుతులు శ్రీ సీతారామస్వామిగారు
- శ్రీ చెలికాని అప్పారావుగారు, గోరస. [పితాపురము.
- శ్రీ చెలికాని వేంకట పార్థసారథిరావుగారు, భావనరము.
- శ్రీ మోతే గంగరాజు జమీందారుగారు, ఏలూరు.
- శ్రీ మెల్ల వీరన్నగారు, ప్రొప్రైటర్, వేళంగి.
- శ్రీ మెల్ల రామన్నగారు, ,, వేళంగి.
- శ్రీ మెల్ల సత్యనారాయణగారు ,, వేళంగి.
- శ్రీ మెల్ల వేంకట సుబ్బారావుగారు ,, వేళంగి.
- శ్రీ గుడివాడ సుబ్బారావుగారు, ప్రొప్రైటర్, పెద్దాపురము.
- శ్రీ ముప్పన సోమరాజుగారు, ,, పెద్దాపురము.
- శ్రీ చెలల సుబ్బారాయణుగారు, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్, పెద్దాపురము.
- శ్రీ కళ్ళుగుల సుబ్బరాజుగారు, గ్రామమునసబు, కొత్తలంక.
- శ్రీ బిల్ల వేంకట సూర్యప్రకాశరావుగారు, ల్యాండ్ లాన్సు, పనసపాడు.
- శ్రీ అప్పలనరసింహారాజుగారు, ప్రొప్రైటర్, తంగేడు.
- శ్రీ కుంటముక్కుల వేంకటనరసింహముగారు, ల్యాండ్ లాన్సు, దొరలమ్మూరు.

ప్ర

వర్ణనరత్నాకరము

3-4 భాగములు.

శ్రీమదభినవాంధ్రభోజ పీఠికాపురమహారాజ

సూర్యరాట్నభూషాపి.తుండగు

దాసరి లక్ష్మణస్వామిచే

సమకూర్పబడి

పండితులచేఁ బరిష్కరింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు 1000.

పీఠాపురము.

శ్రీ విద్వజ్ఞన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల.

1930.

కాపీరైటు రిజిస్టర్డు]

[వెల రు/3-0-0 లు.

స్థానిత్యములు లేకుండఁ బరిశీలించి వలయుచోట్ల సముచితరీతినవరించి నాయీగ్రంథాధరణమునకు వన్నె పెట్టిన విమర్శకాగ్రేసరులును, శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాశాలాధికారులును అగు శ్రీ నడకుమటి పీఠరాజుపంతులుగారికిని, ప్రథమ ద్వితీయ భాగములకుఁ బీఠికవ్రాసి ప్రోత్సాహమొసంగిన సహృదయులును, శ్రీసూర్యరాయాంధ్రనిఘంటుకార్యస్థాన ప్రధానపండితులును (మేనేజరు) అగు శ్రీ శ్రీపాద లక్ష్మీపతిశాస్త్రిగారికిని, పత్రికాముఖమునఁ దగుసాహాయ్య మొనరించి నాయుద్యమమున కెంతయుఁ దోడ్పడిన ఆంధ్రప్రతికాధిపతులు శ్రీ దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుపంతులుగారు, సమదర్శనీప్రతికాధిపతులు పింజల సుబ్రహ్మణ్యశెట్టిగారు, ఆంధ్ర ప్రచారిణీగ్రంథనిలయాధికారులు వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు మున్నగు ప్రముఖులకును, భాషాసేవకుఁడనగు నాయండలి వాల్మీల్యమున ధనాభిప్రాయాదు లొసంగి నా కత్యంతోత్సాహ మొనఁగూర్చిన మహామహులందఱకును వినయపూర్వకవినతు లొసరించుచు నాయల్పజ్ఞతనవనఁ గలిగిన తప్పుల మన్నించి యొప్పుల గొహింప విబుధుల వేడుకొనుచున్నాఁడను.

పీఠికాపురము. }
 డి 28-5-30 }

ఇట్లు
 దా స రి ల క్ష్మణ స్వామి.

సుభాషితగ్రంథప్రశంస.

ఆంధ్రగీర్వాణములలోఁ బరస్పహస్రాబ్దములనుండి సంధాన (సంకలిత) గ్రంథములు గలవు. పాచీనకాలమునుండి యిట్టిగ్రంథములు సంధానింపఁబడుట వానిపాత్రముఖ్యమునకు, వానియెక్కఁగల రసికాభిలాషమునకు నుజ్జ్వలహారణము. ఇట్టి సుభాషితరత్నభాండారములు రెండువిధములు. 1 “భర్తృహరిసుభాషిత త్రిశతి” మున్నగు గ్రంథములవలె నొకకవియే వివిధవిషయములపైఁజెప్పిన సుభాషిత సుధాత్మకములగు మధుకోశములు. 2 “సుభాషితహారావళి” మొదలగు వానివలె వివిధవిషయములపై బహుకవీశ్వరులు చెప్పిన సూక్తులు గలగ్రంథములు. లక్ష్మణస్వామిగారి “వర్ణనరత్నాకర” మీ విధము.

సంధానగ్రంథము సాంగ్లమున ‘ఏన్థోలజీ’ (Anthology) అని యందురు. ఈపదము పుష్పాపచయమను నర్థము నొసఁగు మొక “గ్రీక్” భాషాధాతువునుండి పుట్టినది. ఇట్టి మహాగ్రంథసంధాన మతిమాత్రాకాలవ్యయప్రయాససాధ్యమనియుఁ దత్ఫల మస్తోకమనియుఁ బండితేతరులకు దురవగాహముగా నుండును. ‘గ్రీక్’, ‘లాటిన్’, ‘ఇంగ్లీషు’ మొదలగు నైరోపీయభాషలలో ననేకసుభాషితగ్రంథములు గలవు. “గ్రీక్” భాషలోని సుభాషితగ్రంథమొకటి కీ. పూ. పృథమశతాబ్దిలోఁ గూర్పఁబడినది.

సముపలబ్ధగీర్వాణసుభాషితరత్నకోశములలోఁ , గవీన్ద్రవచన సముచ్చయము’ ప్రాచీనతమము. దీనిసంధానకాలము క్రీ. శ. 1200 కుఁ బరముకాఁజాలదని దానింబ్రచురించిన ‘తామస్’ పండితుఁడు వ్రాసియున్నాఁడు. ఈగ్రంథపీఠికలోఁ ప్రబాచనకవిపుంగవసంకలితములగు నిరుపదిమూఁడు సుభాషితగ్రంథములు పేర్కొనఁబడినవి. ఇటు దాససూనుఁడగు శ్రీధరదాసుఁడు క్రీ. శ. 12 వశతాబ్దిలోఁ “మహాత్మకర్ణామృతము” ను సంకలనము చేసెను. ఇందు కొంతభాగము కలకత్తాలోఁ బ్రకటింపఁ బడెను. మహామహోపాధ్యాయ పండిత రామావతారశర్మపాండేయ (M.A.) మహోదయు లీగ్రంథముం బూర్తిగాఁ బ్రచురింపఁ బోవుచు, గీర్వాణవిద్వత్కదాంబగ్యముచే

గీర్తిమూర్తిని ధరించిరి. ఇందు 446 కవుల నూర్పులు గలవు.

శార్ఙ్గధరుని ‘శార్ఙ్గధరపద్ధతి’ (క్రీ.శ. 14 వశ.) యందు 264 కవులనుభాషితములు గలవు. వల్లభదేవుని ‘సుభాషితావళి’ (క్రీ. శ. 15 వశ.)లో 350 కవిత్వలక్షణకావ్యభూషణములనుండి శ్లోకరత్నములు సంగ్రహింపఁబడినవి. ఇంకను ముద్రితసంస్కృతసుభాషితగ్రంథముల లోఁ బ్రధానములు, హరిహరసుభాషితము, సుభాషితరత్నసందోహము, సుభాషితరత్నాకరము, సుభాషితరత్న భాండాగారము; అముద్రితములు బరశ్శతము లనవచ్చును.

మహారాష్ట్రప్రాకృతములోఁ బ్రథమసంధానగ్రంథమగు ‘హాల’ సంకలిత “గాథాసప్తశతి” క్రీ శ. ప్రథమశతాబ్దిలో సంకలనముచేయఁబడినది. [Vide ‘Modern Review’ Oct. 1919 Page 407] రెండవది ద్వైపదయవల్లభసంకలితమగు “వజ్రాలగ్నము” శార్ఙ్గధరగ్రంథమగు “సుత్తనిపాతము” పాళీభాషలోని సుప్రాచీనసంధానగ్రంథములలో నొకటి.

ద్రావిడభాషలో “పురనునురు” అనుసుభాషితగ్రంథము రమారమి 18 శతాబ్దములక్రిందటఁ గూర్పఁబడినట్లు తెలియుచున్నది. [Vide ‘Triveni’ Vol. I. No. 2 for March & April 1928; Page 128; footnote.]

ఆంధ్రమున క్రీ. శ. 15 వశతాబ్దిలో మడికిసింగన “సకలనీతి సమృతము”ను సుభాషితగ్రంథముం గూర్చెను.

పూర్వోక్తగ్రంథములకంటె ‘వర్ణనరత్నాకరము’ లో ననేక విశేషములు గలవు. ఉద్భృతపద్యముల కాకరములు (Location) — ఆశ్వాసపద్యసంఖ్యలు — గలవు. కవికాలక్రమానుసారసంకలనమానుషంగికకవితావిమర్శకులకుఁ గవితాపరిణామవిచారకులకుఁ గరం బుపకారకము. అనన్యసామాన్యమగు లక్షణకవి భగీరథప్రాయత్న మత్యంతాభినంద్యము.

ఈయూర్ణి వేంకట వీర రాఘవాచార్యులు,

(ఆంధ్రగీర్వాణసాహిత్యపరిషదధ్యక్షులు, విజయనగరము.)

శ్రీ

వర్ణనరత్నాకరము

పండితాభి పాయములు.

M. R. Ry.

C. Ramalinga Reddy Garu,
Vice Chancellor, Andhra University,
BEZWADA.

My Dear Sir,

Many thanks for the copy of your valuable book "Varnana Ratnakara" which you were good enough to present to me. It is an admirable compilation which will give people a fairly good idea of the range and beauty of Telugu poetry.

మ. రా. రా. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు,
వైస్ ఛాన్సిలర్, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము
జెజువాడ.

అయ్యా !

మీరు దయచేసి నాకుఁ బంపిన 'వర్ణనరత్నాకరము'ను మీ
యమూల్యగ్రంథ మందినది ;

పెక్కు-వందనములు.

ఆంధ్రకవిత్వముయొక్క విస్తీర్ణతయెట్టిదో సాంద్ర్యమెట్టిదో చాల
వఱకు లోకమునకుఁ దెలియఁజేయఁగలుగునదియు మెచ్చుకొనఁదగినది
యు నగు కూర్పు మీ గ్రంథము.

ఆంధ్రపత్రికాధిపతులు మ. రా. శ్రీ దేశోద్ధారక

కాశీనాథుని నాగేశ్వర రావుపంతులుగారు, చెన్నపట్టణము
మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణకవిగా రాంధ్రలోకమునకు చిర
పరిచితులు. వారు రచించిన నాటకాదిగ్రంథములు వారిరచనా
సామర్థ్యమును తెలుపుచున్నవి. వారు చిరకాలమునుండియును చాల
పరిశ్రమచేసి ఆంధ్రగ్రంథములను చదివి పరిశీలించి 'వర్ణనరత్నాకరము'
అను గ్రంథమును సిద్ధముచేసిరి. ఆగ్రంథమునందు మహాకవులు
రచించిన కావ్యాదిగ్రంథములనుండి కాలానుక్రమణముగ వివిధ
వర్ణనలను పరిశోధించి ప్రత్యేకశీర్షికలక్రిందను చేర్చిరి. ఈగ్రంథావ
లోకనమువలన నాంధ్రవాఙ్మయమంతయును మనోగోచరమయిసహజా
నందము గలుగఁగలదు. నీరేరితీసిన పద్యములన్నియును రత్నములవలె
ప్రకాశించుచు మనోహరముగ నున్నవి. ఈగ్రంథము బహుగ్రంథముల
సంపుటిగ నున్నది. గ్రంథమును కలిగియున్నవారందఱును మహాకవుల
నాంగత్యలాభమును బొందఁగలరు.

మహామహోపాధ్యాయ బ్రహ్మశ్రీ వేదము పేకటరాయశాస్త్రిలుగారు
చెన్నపట్టణము.

సరస్వతిలోకమున ఎన్నివిధముల విలసించునో కని ఎప్పటికప్పుటి
కాశ్చర్యానందము లనుభవింపవలయునేగాని అన్నివిధములును ఊహా
కు ఎవరికిని ముందుగా అందవు. అట్టివిశేషములలో శ్రీ దాసరిలక్ష్మణ
స్వామిగారి మహాలాద్యులు మొక్కటి. వీరికిమున్ను వీరివలెనే బహు
గ్రంథగతవిషయములను ఏకత్ర సరికలించి లోకులకొసంగినవారు సర్వ
విషయములను సంపూర్ణముగా పరామర్శించినవారు గారు. వీరు అట్లు
ఏకదేశమాత్రప్రదర్శనముచే తనియక ఈభాషయందు వర్ణనలు ఎన్ని

విభముల నెలకొనియున్నవో అన్నిటికిని సమగ్రముగా సకలగ్రంథముల నుండియు వాఙ్మయమును ఉద్ధరించి ఒక్కభర్తృహృత్తును నిలిపినారు. ముద్రితాముద్రితములగు పరశ్వత్తగ్రంథములనుండియు వ్యవలనుకూర్చినారు. ఇన్నిగ్రంథముల యుపలబ్ధికి నీనియందు తాటిమాకుప్రవాతలలోఁ గూడ నున్నవానినిసముత్తము ఇంతబాల్యములోనే చదివి రసమెఱిగి సమకూర్చుట నాకు ఆశ్చర్యకరముగా నున్నది. ఈజుద్యమముయొక్క ప్రయోజనము కష్టమెఱుంగనివారికి తెలియదు. ఇట్టిగ్రంథమొకటి నాకు చిరకాలమునకు మున్ను దొరకియుండిన మదీయచైషధవ్యాఖ్యకు ఆముక్తపహల్యదావ్యాఖ్యకును మిక్కిలి వాయవయి యుపనాను. దీని యందు కవులకాలక్రమమునుగూడి వాటినిచినారు. అది కిరమపేక్షణీయము. ఇది గ్రంథకోశములందును పండితులకేమి విశ్వాస్థలకేమి కవులకేమి ఎల్లవారికిని భావాదేవతయొక్క పండిన పెరటికల్పకముగా నుండునని చెప్పనక్కఱలేదు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్కార్యనిర్వాహకులును
శ్రీసూర్యరాయాంధ్రసింఘులుసంపాదకులును రిక్తెష్టడిప్యూటి
కలెక్టరుగారును నగు మహారాజశ్రీ జయంతి రామయ్యపంతులుగారు,
ముక్తేశ్వరము.

దాసరి లక్ష్మణస్వామిసంకలితమగు “వర్ణనరత్నాకర” మను గ్రంథ మచ్చటచ్చటఁ జూచినాఁడను. ఇందనేకములు రసవంతములగు పద్యములు గలవు. దీనివలన నాంధ్రకవిత్వము కాలక్రమమున నెట్లు మ్రాజినదో తెలిసికొనుట కవకాశము కలుగునని నాయభిప్రాయము. ఉద్యమము మంచిది.

మ.రా.శ్రీ చిల్లకూరి నాగయణదాపు, ఎమ్. ఏ. ఎల్. టి.
అనంతపుర దత్తమండలకళాశాలయందు సంస్కృతాంధ్రీ
కణ్ణాటక భాషాధ్యాపకులు.

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు రచించిన “వర్ణన
రత్నాకరము” అనేపుస్తకమును చూచినాను. అందులో ఒక్కొక్క
విషయమును గురించిన వద్యములనన్నిటిని ఆయాకవులకాలముననుస
రించి ఒక ఒకటికిచేర్చి ఉంచినారు. ఇట్టి గ్రంథములు ఇంగ్లీషులో ఉన్నవి.
తెలుగులోకూడా కొన్ని ఉన్నవికాని, అవి అంత విపులములుగా లేక
పోవడముచేత ఉపకారకములు కావు. శ్రీ లక్ష్మణస్వామిగారు ఈ
గ్రంథముననేకసంవత్సరములనుంచీ, ఎంతో శ్రమపడికూర్చి, ఆగ్రధులకు
గొప్ప ఉపకారము చేసినారు. ఈపనిలో ఉండేకష్టము సాధారణ
జనులకు బోధపడదు. ఇట్టి ఉత్త్రగ్రంథము లింకా ఎన్నో తెలుగులో
జయించేరవలసిఉన్నవి. ఇట్టి గొప్పపనులకు పూనుకొనేవారికి శ్రీ
లక్ష్మణస్వామిగారు మాగ్గదర్శకులయినారు. వారుపడినశ్రమకు ఆగ్రధు
లు కృతజ్ఞులుకాగలరని నాలభిప్రాయము. వారిట్లే ఇంకను కృషి చేసి
ఆగ్రధసారస్వతమునకు వన్నె తెత్తురుగాక అని కోరుచున్నాను.

మ.రా.శ్రీ ఆగ్రధవాల్మీకి వావిలికొలను ను బృహదాపుపంతులుగారు,
చెన్నపురి.

మదీయగ్రంథప్రకటనమున నాకిహళలోకముల శాశ్వతస్థానం
బు గలిగించి యభినవభాజుడని విఖ్యాతిగడించిన శ్రీ పితాపురమహా
రాజులవారి కాశీత్రిపురము, నాకుఁ బరమమిత్రుండైన క్రొత్తపల్లి
పద్మనాభశాస్త్రిలవారిచే సాహిత్యాన్నప్రాశముఁ గొన్నవాడునునైన
జ్ఞాసరి లక్ష్మణస్వామిచే గ్రథితంబైనవర్ణనరత్నాకరము కవితాకామికిఁ

గొర్రెయ్యంకువలు సంపాదించ సాహిత్యమకరాలయంబున దేవులాడు
వారికిని సాహిత్యరసాస్వాదనతత్పరులకు నుపకారంబగుట యీప్రయ
త్న మత్యంతశ్లాఘ్యము.

ఉదాహృతపద్యముల కాకరములు వ్రాయుట యత్యంతావశ్యక
ము. ఈగ్రంథము కేవలాత్యంతప్రయాసకృతమనుటనిస్సంశయము.
దీనికై దీర్ఘకాలము శ్రమించి యముద్రితగ్రంథములను సేకరించి
పఠించి పద్యరత్నము లేజీన వీరియొప్పు, నోపిక, సాహిత్యపటిమయు
శ్లాఘ్యము. ఇది బాలకవులకేగాక ప్రౌఢకవులకును భావమార్గప్రదర్శ
నంబునను సూచనలయందును మిక్కిలి తోడుపడఁగలదు. వినోదవరస
మునకును దగియున్నది గావున నది సమస్తజనులకు నాదరణీయమగు.

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు, శతావధానులు
(తిరుపతివేంకటకవులు) కడియము.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు తాము ప్రయత్నపూర్వ
కముగ బహుగ్రంథములనుండి సంగ్రహించి, రచించి, ముద్రించు
చున్న వర్ణనరత్నాకరగ్రంథము నాకుఁజూపిరి. ఫలీపులాకన్యాయమునఁ
జదివిచూచితిని. ఈపుస్తకము తెలుఁగుబాసలో బాండిత్యము సంపా
దించుకోఁగోరు భాషివిద్యార్థులకుఁ, గవులకు, విమర్శకులకు నత్యంత
తోపకారకంబని ఇదివఱకు నభిప్రాయములొసఁగిన పండితులయభి
ప్రాయములయందలి సంగతులతో నేనుగూడ నేకీభవించుచున్నాను.

మహాపన్యాసకులును, విమర్శకులు వగు

బ్రహ్మశ్రీ కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు, కాకినాడ.

శ్రీయుత దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారు విరచించిన “వర్ణనరత్నా

కర " మరు గ్రంథరాజము నక్కడక్కడ వినియున్నాను. ఇది యాంధ్ర సారస్వతిమూల కమూల్యాలుంకారముగ నుండుననుటకు నేవిధమగు సందియము లేదు. ఇయ్యది కవులకు, విమర్శకులకు, చరిత్రప్రియులకు, భాషాభిమానులకు మిగుల సాహాయ్యకారిగా నుండుటయేగాక పామర జనులకుఁ గూడ నానందదాయకమ్మును, వివేకప్రదమ్మును నై యల రాకుండును. ఈ యుగ్గ్రంథమును విరచించుటకై గ్రంథకర్తగారు తీసికొనినశ్రమ కడుంగడు శ్లాఘనీయము. సారస్వతవిషయములగు సర్వవిశేషములునుగల యిట్టి యుగ్గ్రంథములిదివఱ కంధమునలేవు. నేటికాకొంత తీరినదని చెప్పట కెంతయు సంతసముగనున్నది.

కవిసార్వభౌమ బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు
రాజమండ్రి.

నల్లకరత్నాకరము. ఇది శ్రీ దాసరిలిమ్మగిన్నామసంకలితము. ఇందు నన్నయమొదలుకొని పితేశలింగకవివర్ణంతిమునకుకిప్పుడు రచించిన 300 గ్రంథములనుండి సుమారు 1500 వర్ణనాశములు చేర్చఁబడినవి. అందుఁ జివర బంధగర్భచిత్రాదికవిత్వములోనగు కొన్ని కవితాచమత్కారములును బేర్కొనఁబడినవి. ఈగ్రంథ మొక్కఁడు చే నిడికొన్నఁ గవులగ్రంథములన్నియుం జదివిన ఫలంబు గలుగక మానదు. కవులకును గవితాప్రియులకు నిది కల్పవృక్షము. ఇంతకుమున్నట్టికార్యమునకుం గడంగినవాకుకొందఱు గలిగిరిగాని వారువీరివఱఁ గృతకృత్యులు కాఁజాలకపోయిరి. ఈకృషికి 15 సంవత్సరములు పట్టి నట్లు తెలియుచున్నది. అంతిపని యీసంకలనమందున్నదని గ్రంథమే చెప్పుచున్నది. సమగ్రవర్ణనాంశములతో నలరారు సీగ్రంథము సర్వజనాదరణీయంబగునని నాయభిప్రాయము.

చూటుపద్యమఃశీమంజరీ త్యాదిగ్రంథప్రకాశకులు ఉగ్రయభాషాకవులు
 నగు మ. రా. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు, చెన్నపురి.
 అయ్యా సంస్కృతమునఁ బద్యరత్న భండారమువలె తెలుగున
 మీరుసంధానించుచున్న వర్ణనరత్నాకరము ప్రచారముఁగాంచఁగలను.
 కవులకు, విమర్శకులకు, విద్యాధులకు నిదికరము నాహాయ్యకరము.
 కవికాలము, కావ్యాత్వాసపద్య చేర్పుట యత్యానశ్యకమే. ఇది
 యెంతో పరిశ్రమచేసినఁగాని కానిపని. అనామాన్యమున మీ
 పరిశ్రమ వభినందించుచున్నాఁడను.

ప్రబంధమఃశీమంజరీ త్యాదిగ్రంథప్రకాశకులు ఉగ్రయభాషాకవులు

విస్తృతకవిగ్రంథప్రకాశకులు విమర్శకాగ్రేసరులునగు

మ.రా.శ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు, M.A. చెన్నపట్టణము.

శ్రీమద్దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే రచింపఁబడిన వర్ణనరత్నా
 కరము నచ్చటచ్చటఁ జూచినాఁడను. ఇందుదాహరింపఁబడిన పద్యము
 లకు మూలగ్రంథముల నామములను విషయసూచికను దిలకింపఁగా
 వీరు బహుకాలము బహుగ్రంథములఁ జాలఁబూనికతోఁ బరీక్షించి
 మంచిమంచి ప్రకరణములలోని యుత్కృష్టపద్యములనే యేజేయున్నా
 రని తెలియుచున్నది. నేటికాలపుస్థితిననుసరించి బహుగ్రంథములు
 సాంతముగఁజదివి నానాకవుల నానావిషయముల మనోభావముల
 వ్యక్తలెఱుంగఁజాలనివానికి నిక్కముగా నిట్టిగ్రంథములు నిధిప్రాయ
 ములు. ఇందు దేశకాలస్థితులననుసరించి కవికాలనిర్ణయములును
 బద్యములు గ్రహింపఁబడిన ప్రకరణములును జూపఁబడియె. భాష
 యందు గ్రంథకర్తగారికిఁగల యాదరణమును నేటిదాహసేవయుఁ
 దప్పక యెల్లరు మెచ్చుకొనుదురని నమ్ముచున్నాను.

విశ్వాన చంద్రికాగ్రంథమండలీప్రతిష్ఠాపకులు

మ.దా.శ్రీ కొమఱ్ఱాజు వేంకటలక్ష్మణరావుగారు, చెన్నపట్టణము.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణకవిగా రాంధ్రులయపయోగార్థము ఆంధ్రీవాఙ్మయమునంతను పరిశోధించి కూర్చున్న “వర్ణనరత్నాకరము” అనుగ్రంథమును చూచి చాల సంతసించితిని. ఇట్టిపనిచేయుటకు నెంతయు సహృదయతయుఁ బాండిత్యమును ఓషికయుఁ గావలయును. ఇయ్యది కవిత్వముచెప్పఁదలఁచినవారికిఁ గల్పవృక్షమువంటి దనుటకు సందేహములేదు. వాఙ్మయచరిత్రయు, ఆంధ్రకవిత్వాభివృద్ధి యెల్లయినదియుఁ దెలిసికొనఁగోసువారికిని ఈగ్రంథము ఎక్కువగా సుపయోగించుననుటకు సందేహములేదు.

రావుసాహెబ్ గిడుగు వేంకటరామమూర్తిపంతులుగారు,

బి. ఏ. పల్నాకిమిడి.

మీరు పోకటించు “వర్ణనరత్నాకరము” చూచినాను. ఇది సుభాషితరత్న భాండాగారము వలెనే ఆనేకవిధములుగ ఆంధ్రులకు ఉపయోగం కాగలదని నానమ్మకం. ఇందులో అముద్రితగ్రంథముల నుండికూడా పద్యములెత్తి ప్రకటించినారు. తాళపత్రిగ్రంథములు సులభముగాదొరకనివారికి ఈపద్యములు చదవగానే ఆగ్రంథముల గురించి కొంతవరకు తెలుసుకొనుటకు అవకాశము కలుగుతుంది. ఆంధ్రసారస్వతములోఉన్న వర్ణనరత్నము లన్నిటిని సంగ్రహించి ఆంధ్రులకు మీరందఱేసిరి. ఈపని ఎంతకష్టమైనదో అనేకగ్రంథములు పరిశీలిస్తూఉన్నవారికి బోధపడుతుంది. మీపరిశ్రమలవల్ల ఆంధ్రుల కెంతో మేలుకలుగవచ్చునని నానమ్మకం.

అంధ్రభారతీర్థప్రధానులు మ.రా.శ్రీ బుట్టా శేషగిరి

రావుగారు, ఎం.ప. విజయనగరము.

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు సమకూర్చిన “వర్ణన రత్నాకరము” అనే తెలుగుగ్రంథములో కొన్ని భాగములు నాకు విసిరి పించి నాయభిప్రాయము కోరినారు. అంధ్రకావ్యమహాదధినుండి యేరినజాతిరత్నము లీవర్ణనలు. ఇవి పలువిధములై ఆంధ్రకవితాచరిత్ర పరిణామమును సూచించును. ఈవర్ణనలు గల యసలుకావ్యములు శృంగారప్రధానములగు ప్రబంధములు. ఈప్రబంధములు పాడినపాటనే పాడుచుండుటచేత నేవో మరుచరిత్ర వసుచరిత్ర కళాపూర్ణోదయములవంటివిహొత్తిము ప్రచారములోనుంచి మిగిలినవాటిని ప్రౌఢ్య నిడవలయునని కొందఱుమహానీయు లందురుగాని అంధ్రదేశమందలి దేవాలయకట్టడములవలె ఈకావ్యములుకూడ ఏకఫక్తిగా నున్నప్పటికిని సమాదరణీయములును, హృదయాకర్షకములును అగు చిత్రీకల్పనలతో భాషాశిల్పనైపుణ్యమునందు ప్రత్యేకతను చూపుచున్నవి. ఈసంగతి ఈకూర్పులో విశదము కాగలదు. పలువురుపండితు లిది వలకే చెప్పియున్న స్త్రీగ్రంథము కవులకు, విద్యార్థులకు, విమర్శకులకు సాహిత్యపరులకును అత్యంతోపయోగకరము కాగలదు. ఈసంఘటన ప్రయత్నము చాల ప్రశంసనీయము.

జాతీయ సుప్రసిద్ధాంధ్రకవులు

మ. రా. శ్రీ. వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు, కాకినాడ.

మనోజ్ఞచిత్రంబులనెల్ల నొక్కయద్దమునఁ బ్రతిబింబింపఁజేసి నట్లు మధురరసంబులనెల్ల నొక్కరసాయనంబున సమ్మేళనంబుగావించు నట్లు బహుముఖంబులఁ బ్రవృత్తుచున్న యాంధ్రకవితాసరస్వతుల

కేకముఖింబుగావించిన యీ “వల్లనరత్నాకరము” మహాత్ములగు నాంధ్రమహాకవులనందఱు నొక్కచోఁ బ్రవర్ణించు దివ్యజ్ఞానదీపమువలె నియ్యాంధ్రలోకమున వెలయఁజాలియున్నదని చెప్పట యతిశయోక్తి కాదని భావించుచున్నాము.

అతిప్రయత్నమున నిట్టిసంఘటనముంగావించిన శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగా రాంధ్రులకృతజ్ఞత కెంతయుఁ బాత్రులైయున్నారు. చిన్నతనమునుండియు నిట్టి భాషావిషయికసత్కార్యములయందే పాలు పడుచున్న వీరికిఁ బరమేశ్వరుఁ డాయురారోగ్యభాగ్యములొసంగుఁగాక

అనేక నాటకాదిగ్రంథకర్తలు సుపరిసిద్ధవక్తలు నగు

మ.రా.శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారు, రాజమండ్రి.

వీరికాపురవాసులగు శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచేత సమ కూర్వఁబడిన “వల్లనరత్నాకర” మనుగ్రంథమునఁ గొన్నిపద్యములు విని దానియేర్పాటునంతయు గ్రంథకర్తగారివలన నాకర్ణించి మిక్కిలి శంతసించితిని. అనేక నూతనాలంకారములతో విరాజిల్లుచున్న యాంధ్రసారస్వతమున కిట్టిమహాగ్రంథము లేకపోవుట గొప్పలోపము. అనేక ముద్రితముద్రితగ్రంథములను పరిశోధించి చిరకాలము శ్రమపడి యాంధ్రవాఙ్మయమునంగల యాలోపముఁ దీర్చినందుకు లక్ష్మణస్వామి గారి కాంధ్రులు కృతజ్ఞులయి యుండవలెను. ఈమహాగ్రంథ మెవ్వని యొద్దనుండునో యాతఁడు సకలాంధ్రకవులమధ్యమున గూర్చుండి వారితో ముచ్చటించినట్లే యానందపారావారమున దేలుచుండును. సకలపుష్పలతాభిరతమైనయద్యానవనమట్లు సర్వరత్నగ్రధితమైనహార మట్లు సకలవస్తుసంపూర్ణమైన యంగడియట్లు పాఠకుల కీగ్రంథము మహామోదప్రదమై యమూల్యమై మనోరసపూర్వకమై విరాజిల్లుఁగాక.

మ. రా. శ్రీ శేషాద్రిరమణావ్రులు, శతావధానులు,

నందిగామ, కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీయుత దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారుకుచ్చిన వర్ణనతత్వాకరము పతనాన్వనుటలో సంశయములేదు. మహాకవుల యమూల్యభావములు సుస్వరూపమునొందునవశాత్తము వర్ణనావసరములయందే తటస్థించును. కాన ప్రబంధసముద్రములో వర్ణనపద్యములు రత్నములే. అభీరత్నముల నుద్ధరించి యాంధ్రభాషాసేవకులకు, బంచి యొసంగ సాహసిచి కృతార్థుడైన యీలక్ష్మణస్వామిగారు ఆంధ్రలోకమున శాశ్వతకీర్తి గడించిరి.

ముద్రితాముద్రితగ్రంథములనుండి వర్ణనాంశములయందుగల తపవత్తరములగుపద్యములనేరి కవికాలాదిముల నిరూపించి సంకలితంబానరించుటలో గ్రంథకర్తగారు మిగుల శ్రమపడి యాంధ్రమహాజనకృతజ్ఞతాపాత్రులైరి. భగవంతుఁ డీగ్రంథకర్తగాఁకఁ జిరాయుర్భాగ్యములఁ బ్రసాదించి యుత్తమగ్రంథముల రచింప ననుగ్రహించుఁగాక.

శ్రీ విజయనగరంమహారాజావారి ఆగ్నేయపాతశాలాప్రథానసంస్కృతోపాధ్యాయులగు మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులుగారు.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే సంకలితమయిన వర్ణనతత్వాకరమును నే నచ్చటచ్చట జదివెయున్నాను. ఇట్టిగ్రంథమొకటి లేదనుకొరత నీయాంధ్రలోకమున కీగ్రంథకర్తగారు పూర్తిజేసినందుకు మిగుల సంతసిల్లుచున్నాను. ఈగ్రంథము కవనముజెప్పువానికి నితరాంధ్రపండితులకు మిక్కిలి యుపయోగకరమని తలంచుచున్నాను. గ్రంథసంకలన మత్యద్భుతముగా నున్నది. ఇది లోకమునకు మహోపకారము జేయును.

శ్రీ పీఠాపురసంస్థానపండితులు వ్యాఖ్యాతలు నగు
బ్రహ్మశ్రీ పురాణపండ మల్లియ్యశాస్త్రిలుగారు.

మ. రా. శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు తెలుగుగ్రంథము
లన్నిటినుండి యేర్పి కూర్చిన 'వర్ణనరత్నాకరము'ను పోస్తమును
నేనక్కడక్కడఁ జూచితిని. సంస్కృతభాషయందు మున్నిట్టికావ్య
మును బద్ధ్యతత్వభాండాగారమనుదానిని జాలంగాలముక్తిందటనే
జూచితిని. అప్పటినుండియు దెనుఁగున నిట్టికావ్యముండునేని మిక్కిలి
యువకరించునుగదాయని తలఁచుచుంటిని. చిరకాలమునకు నేనట్టికా
వ్యమును జూడగల్గినందులకు మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. ఈగ్రంథ
మును మిక్కిలి జాగ్రత్తగాఁ జూచినచో నించుమించుగా నాంధ్రగ్రంథ
ముల రచించిన మహాకవులందఱుమూలములు గ్రహింపవచ్చునని
నాయభిప్రాయము. ఇందు శృంగారాదిరసములన్నియు ప్రసాదాదిగు
ణములన్నియు మొదలగు కావ్యలక్షణములెల్ల నుండఁబోలునని
తలఁచెదను. ఇన్ని మహాగ్రంథములను సంపాదించి చక్కఁగఁబరిశీలించి
ప్రశస్త్యములగు వర్ణనములఁగూర్చి విభజించి వ్రాయుట మిక్కిలి
శ్రమాకరమని నిస్సంశయముగాఁ దోచును. ఇట్లు మిక్కిలి శ్రమపడి
యిట్టి మధురతరగ్రంథము నాంధ్రలోకమునకుఁ గల్గఁజేసిన పేరు మిక్కిలి
శ్లాఘ్యులని నాయభిప్రాయము.

మహారాజశ్రీ కూచి నరసింహముపంతులుగారు బి. ఏ.

రిజిస్టర్డ్ హెడ్ మాస్టరు పీఠాపురం హైస్కూలు.

దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారిచే సంకలితమైన 'వర్ణనరత్నాకరము'
లోని కొన్ని పద్యములు చదివినామ, మిగుల మనోహరముగా నున్నవి.
ఇది విశేషవిశేషనాటకరూప సాధ్యమైనవని. ఈగ్రంథము సమస్తభాగ

పదార్థము లొక్కచో సమకూర్చి పెట్టినయాపణమువలె విద్యాభిలాషులగు పెద్దలకుఁ బిన్నలకుఁగూడ మిక్కిలి యుపయుక్తమై నాతిశయముతో నాటికిఁ జిత్రవిచిత్రభావభాషానందముల విందిడుననుటకు సందేహములేదు. ... ..

ఆంధ్రగీర్వాణభాషావిశారదులు, కవిత్వలజ్ఞులు నగు మ.రా.శ్రీ శ్రీ వికృమదేవవర్మగారు, విశాఖపట్టణము.
గీ. ఆంధ్రసాహిత్యముకురమ్ము * నాంధ్రకవిత
యనెడి పైఁడివన్నెలఁ గనుఁగొనఁ గవమ్ముఁ
గవులకును రసికులకును * గల్పకమ్ముఁ
బ్రథితవర్ణనరత్నాకరమ్ము సుమ్ము.

మ. రా. శ్రీ రాజా మంత్రివెగడ భుజంగరావు బహద్దరు
జమిందారుగారు, అష్టావధానులు, ఏలూరు.
చ. ఒకనికి నారికేళములు * నొక్కరికి గదనీఫలాలు తిం
కొకనికిద్రాక్ష యిష్టమయియునుట నందఱికిఁ ఘనంపు టు
త్సుకత ఘటించు వర్ణనలతో ఫలతోయముతో సుధాన్వ
ప్రకటితశీర్షిసంపద విరాజిలు నీకృతిరాజమొతయుఁ.
మత్రేభవృత్తమాలిక.

ఘనుడౌ నన్నయభట్టనక్కవీలనఁద్రాసరిముతో నెఱ్ఱనా
ర్యనితాంతోన్నతవాక్యవీచికలతో * రంజిల్లునామంత్రి తి
క్కనరమ్యాన్వయసద్గభీరరచనాకాండంబుతో నల్ల పో
తనవక్త్రోదితపద్మరత్నములతో * నాభాస్కరస్తవ్యపా
వనపాదంబులతోడ భూర్బటసుహృభక్తిధ్వనివ్యాప్తితో

జను శ్రీనాథనవినశయ్యును జొకాటంబై విరాజిల్లు సో
 మునిరాకందగునుబృతో విమలుండో * మూర్తిప్రతిష్ఠండు రా
 మునియాశ్లేషవిశేషపోషణముతోఁ * బొల్పొందు తిమ్మన్నదా
 రిని జెప్పన్నపచఃప్రవాహములతో * శ్రీరామలింగప్రధా
 నినవినామృతకల్పనేఢజయడిండిరంబుతో వీరభ
 ద్రునిసత్త్వప్రభోడ రుద్రునిమహామాక్షప్రయోగంబుతో
 డ నృసింహోజ్జ్వలదూరవర్షనపటిస్తత్వంబుతో రంగనా
 భనృపాలామలశబ్దబ్రములతోఁ * దమ్మయ్యపూర్ణార్థగుం
 భనతో సూరనసత్పథప్రచురశోభాయుక్తసంచారతో
 వినుతింగాంచుచు లోకజాలమున న్యాప్తింగాంచి యీనవ్యవ
 స్థనరత్నాకర మెల్లకాలము బుధానందంబుఁ జేకూర్చుతో.

మ. అలరత్నాకర మేమియిచ్చు వలవేయన్ వల్లవేయంగ ని
 మ్మలరత్నాకర మిద్దియిచ్చు నమృతంబుం బద్ధరత్నంబులం
 బలుభంగంబులకాలయంబది; విపదభంగంబుఁ గావించు ను
 జ్జ్వలరత్నాకరమిద్ది; దీనదరియింపంజాలు లోకంబొగ్గి.

దాట్ల సీతారామరాజుగారు, జొన్నవలస.

ఉ. ఎన్నిక కెక్కుపద్యముల * నేకము గూరిచి వర్ణనాభివి
 ద్యన్నికరంబు గన్గొని సె * బాసచునట్లొనరించి తెంతయే.
 నిన్నిచు మెచ్చగా వలదె * నీటుణ మీంగఁగ లేరు పాఠకులో
 సన్నుతిగాంచు నీయశ మ * జశ్రము దాసరిలక్ష్మణాహ్వానూ.

క. పురుషార్థంబులు నాలుగు

కరతలధాత్రియునుబోలె * ఘటియిల్లును నీ

వరవర్ణనరత్నాకర

మునుతరభక్తి బలించు * యోగ్యుల కెల్లె.

మ. రా. శ్రీ) వప్పు మల్లి కాన్డనరావుగారు, బి. ఏ.

డిప్యూటీ సహస్రీల్ దార్, పికాపురము.

శ్రీయుత దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారిచే సమకూర్చబడిన “వర్ణన రత్నాకరము”ను తలకించి నాడ. అయ్యది భాషామోష కొక య మూల్యభూషణం బనుటకు సందియము లేకు. పూర్వకపు లండను సభచేసియుండి యొక్కొక్కవిషయము పోలాపోటిగవర్ణించుచున్నట్లు చదువరుల కీగ్రంథరాజము చదువుపట్ల స్ఫురింపజేయును. ఇది కొత్తివారికి నాంధ్రగ్రంథములయెడ నభిరుచి జనింపజేయుచుం గవులకును, వ్యాఖ్యాతలకును, బరమప్రయోజనకారిగ నుండుననుట నిర్వివాదాంశము. మఱియు వర్ణనలు కాలక్రమము ననుసరించియే యుద్ఘాటింపబడుటచే మన పూర్వు లొక్కొకవిషయ మెట్లు పెంపు చేసి క్రమముగా వర్ణించినదియుఁ దెలిసికొనుట కవకాశము గలుగు చున్నది. ఇట్లు వ్రాయుట చాల దుర్బటమగువిషయ మనుటలో భిన్నాభిప్రాయ ముండదు. ఎన్నియోరోజులు శ్రమపడి ఎన్నియో గ్రంథములు పరిశీలించి హృద్యమగువర్ణనలయందు సమగ్రచి కలిగి యుండి వాని నొక్కచోఁ బ్రదర్శింపఁగలిగిన యీగ్రంథకర్తగారాంధ్ర సాహిత్యలోకమునకు మహాోపకారముఁ గావించి వారి కృతజ్ఞతకు శాశ్వతముగాఁ బాత్రులై యున్నారు.

పూర్వగ్రంథాభిమానము సడలుచున్నయీకాలములో సాహిత్యములుకాని స్వతంత్రకల్పనాగ్రంథములకంటెఁ బాటుపడి రచించెడి యిట్టిగ్రంథములే భాషకు పెక్కునుడుంగులుపకారము చేయునని నాయభిప్రాయము. ఇట్టి వింకను విరచించుటకు దేవుఁ డీగ్రంథ కర్తగారి కాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధి లొసంగుఁగాత.

మ.రా.శ్రీ సురభి తులసీదాసు నాయకగారు, బి.ఎ.బి.ఎల్.

డిస్ట్రీక్టు మునసబ్, ఏలూరు.

మ. రా. శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే ప్రకటింపబడుచున్న “వర్ణనరత్నాకరము” ను మహాగ్రంథము ఆంధ్రసారస్వతాభివృద్ధికి అత్యంతోపయోగముగా నుండును. ఆంధ్రభాషయందొట్టిగ్రంథ మిది వఱకు ప్రకటింపబడియుండలేదు. ఆంగ్లభాషయందును ఆంగ్లకవుల పాండిత్యగరిమను దెల్పుగ్రంథములు (anthologies)న్నను వర్ణనరత్నాకరమునుజూలగ్రంథములు ప్రకటింపబడియుండలేదు. ముద్రితములును అముద్రితములు నైన అనేకప్రబంధములనుండి తొల్లింటికవిపుంగుల పద్యరాజములను ఆయావర్ణనస్థానములందుఁ బొందుపరుపబడినవి. ఆంధ్రకవితాకల్పవృక్షమని చెప్పదగు నీవర్ణనరత్నాకరము కవులకును, కవిత్వేచ్ఛులవారికిని భాషాభిరుచిగలవారికిని మహాోపయోగమును టతిశయోక్తి కాఁబడు.గ్రంథకర్తగారు యేండ్లును పూండ్లును పరిశ్రమగావించియుండిననేగాని యీమహాగ్రంథము నాంధ్రలోకమున కందఁజేయుటకు సాధ్యమైయుండెడిది కాదు. ఆంధ్రులును ఆంధ్రభాషాభిమానులును గ్రంథకర్తగారియెడల కృతజ్ఞులై యుండకతీరదు. వర్ణనరత్నాకరము ఆంధ్రభాషాజ్ఞానజ్యోతియై ఆచంద్రతారకము విరాజిల్లుగాక! ఈరత్నాకరమును సకలసన్ధిగారత్నాకరుండును ఆంధ్రభోజుండును అగు శ్రీప్రీతికాపురాధీశ్వరునకుఁ గృతీయిచ్చు పెంతయుసనుంజనము.

కవిభూషణ, కవిరాజ, శ్రీరాజా వత్సవాయ వే.కె.బ

నీలాద్రిరాజుగారు, తుని.

ఉ. వ్యాకరణం బలంకరణం వైభవమున్ రసభావపోషణ
స్వీకరణంబు వర్ణనవిశేషచమత్కరణం బనంగ నా
నాకవికావ్యలోకమున * నాలుగుసారములందు నిందు ను
స్వీకృత మయ్యె వర్ణనవిశేషచమత్కరణం బశేషము.

శ్రీమదుయ్యారు సంస్థానాధిపతులు

శ్రీరాజా వేంకటాద్వైపాచార్యబహద్దరుగారు,

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారి 'వర్ణనరత్నాకర' ము
ను జూచితిని. ఈ గ్రంథము పండితులకుఁ బామరులకుఁ గూడ నుపయో
గించునది. ఈకవిగారి గ్రంథము లిదివరకు కొన్ని జూచియుంటిని. ఈ
గ్రంథముమాత్రము బహుకృష్టముతోఁ బరిశోధించిన శ్రద్ధయొక్క పర్యవ
సానము. మహాజనులీపుస్తకముఁ బరిశీలించునప్పుడు అనేక గ్రంథములు
నుండి సారముతీసి తమముందు దేట తెల్లముగాఁ బెట్టిన యేతద్గ్రంథ
నిర్మాత పరిశ్రమమును దలంతురుగాక.

(బహుశ్రీ) కేతవరపు వేంకటశాస్త్రిగారు, విశాఖపట్టణము

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు గూర్చిన వర్ణనరత్నాకర
మున్నగ్రంథమును జదివితిని. ఆంధ్రప్రబంధముల నెడి మహాగహనంబునఁ
బరిభ్రమించి మిక్కిలిగ పరిశ్రమించి మణిఖనిప్రదేశములవంటి యుత్త
మవర్ణనములఁ బరిశీలించి యుత్తమజాతిపద్యరత్నంబులను సంపాదించి
యొకమాలగా గూర్చి యాంధ్రభాషామతల్లి కంఠసీమ నలంకరించి
తదియకాంతిసంతతులచే నాంధ్రభాషామతల్లి కేకాక తత్పుత్రులగు
నాంధ్రమహాజనులకుఁ గూడ వింతవన్నెగల్గించిన శ్రీలక్ష్మణస్వామిగారి
పరిశ్రమకరంబు ల్లాఘుసీయంబు. ఆంధ్రభాషాగ్రంథములఁ జదువలీజిక
లేనివారికి మనపూర్వకపుల యుత్తమవర్ణనామృతరససారమును రుచి
చూపించినందుల కాంధ్రులెంతయుఁ గృతజ్ఞత చూపవలయును.
పెక్కుగ్రంథముల సారమును సులభముగా చవిచూచుట కింతకంటె
సులభసాధనము మనయాంధ్రమున నిప్పటికి లేదు. ఈ గ్రంథ మాంధ్రు
లకు నాంధ్రభాషకును మిగుల నావశ్యకము.

నిర్మగూఢము, గారీపట్టణము ఏకైకావిష్టేష్ట జమీందారుగారు

మ.రా.శ్రీ కావ్యనిధి చెలికాని లచ్చారావుగారు, చిత్రాడ.

దాసరి లక్ష్మణస్వామిచే వ్రాయబడిన “వర్ణనరత్నాకరము” సూక్ష్మగ్రంథకర్తలకు శబ్దరత్నాకరముబోలె తనరారుచున్నది. మఱియు నిందు సుప్రసిద్ధపూర్వకవిప్రణీతంబులగు ఆమూల్యగ్రంథరాజంబుల నుండి సముత్కృష్టవర్ణనాసమంజసములగు పద్యరత్నంబులు స్వీకరించుటంజేసి యమృతమహుల యమృతవచనంబు లొక్కయెడ విరాజిల్లుచు గంటికర్ణముగట్టినట్లు “ఆంధ్రకల్పలచరిత్రము” బోలె నీపూజనీయుల నెల్లర నొక్క సభామంటపము నలంకరింపజేసినట్లు ఎంతయు మెప్పారుచున్నది.

ఇయ్యది పాఠశాలలయందును, గ్రంథాలయంబులయందును ప్రవేశము గావించిన ఆంధ్రలోకమున కెంతయు నుపయోగకరముగా నుండును.

సుప్రసిద్ధవిమర్శకులు సకలజనమనోరంజనాది

మనోహరసంబంధసంధానచతురులు నగు

మ.రా.శ్రీ నడకుమటి వీరరాజుపంతులుగారు, పితాపురము.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణకవివర్య సంకలితంబగు “వర్ణనరత్నాకర” గ్రంథమును జాలవఱకుఁ బఠింపితిని. ఈయన దీనివిషయమునఁ దైకొనిన పరిశ్రమము మిగుల సంస్తవనీయము, ఆశ్చర్యదాయకము. అపాఠమైన యథిలాషముతోఁ గడుంగడు శ్రద్ధతో నిట్టిసత్కాత్యము నకుఁ బూనిన యిక్కవికి నాంధ్రులందఱును మిక్కిలియు నప్పపడి యుండురని చెప్పఁదగును. శర్కర, తైలము, పిప్పము—వీనినివేఱుగ ననుభవించుటకంటె వాని నోపికమెయి నొకభాద్యముగ నొసరించి యుపయోగించుటవలన నతిశయమైననుచి యొనవునట్లే, యాయాగ్రిం

భాగముల నప్పుడప్పుడు చూపుటవలనఁ గలిగెడునామోదముకంటె
పరిపూర్ణములైన రసవత్తరవర్ణనములనెల్ల నేర్చికూర్చిన యీగ్రంథరాజము
తన్నుజునువుభాషాభిలాషికి—భాషాభిలాషి-కేయననెల?—విద్యాభిలాషికి
కవికి, పండితునకు—అందఱకును గల్గుతరువుంబోలె నతిశయానంద
ముం గూర్చునటు యతిశయోక్తి గానేరదు. ఈగ్రంథమునందలి వర్ణ
నములలోని పద్యములన్నియు, నాయాగ్రంథములలోనివర్ణనములలో
మేలైనవియే యగుటం జేసి పాఠకులకు నిసుమంతయు వినువు జనింప
నేరదు. ఏతద్వర్ణనసంగ్రహకార్యమునందు నీతఁడు చేసినవ్యవసాయము
మఱి యేమితిరశాస్త్రాభ్యసనమునం దుపయోగించియుండినను గొప్ప
పండితుఁడను పదవిం దైకొనియుండును. కాని యప్పండిత్యమును
గడియించుటవలనఁ గలుగు నల్పకాలస్థాయిగు యశముకంటె నీ
సంకలితగ్రంథమువలనఁ బొడము సమృద్ధియే యాచంచాగ్రముగ
నుండునని నిశ్చయముగఁ జెప్పవచ్చును.

ఈగ్రంథమువలన నాంధ్రలోకమున కింకొకగొప్పమేఘగలక.
అది యేదియన, ఏకవియైవ, దేనింగూర్చియైన, నేదియే మొకపద్యమును
రచియింపవలయునను తలంపుఁగొనుచో, నిందులేని కొత్తభావమున
తై యాకవి యన్వేషించునట్లు చేయుచు, ఏనూత్న భావములుగలపద్య
ము లాయాకవులచే రచియింపఁబడునట్లు చేయుచు, నాంధ్రభాషా
దేవిని నవనవాలంకారకలితను జేయున స్థగ్రంథ మొనర్పఁగలదని
హృదయానందపూర్వకముగఁ జెప్పచున్నాను.

శ్రీ గంపలగూడెము కుమారజమిందారుగారు

శ్రీరాజా కోటగిరి వేంకటకృష్ణారావుబహద్దరుగారు.

అధికశ్రమంజేసి శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు సమకూ
ర్చుచున్న “వర్ణనరత్నాకరము” యొక్క ప్రాశస్త్యము వర్ణనాతీతము.

ఈయత్కన్యగ్రంథరాజ మాండ్రభాషాయోషానుచేసి నూత్నవిభాష
ణము. విమర్శకులు కీగ్రంథము కడుంగడుం దోడ్పడంగలదు. అంధ్ర
లోకము లక్ష్యణకవి కెంతయుఁ గృతజ్ఞత చూపింపవలసియున్నది.

శ్రీ పితాపురం హైస్కూలుపండితులు

బ్రహ్మశ్రీ పెండ్యల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

శ్రీయుతులగు దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచేఁ గూర్పఁబడిన
“వల్లనరత్నాకరము”ను స్థలీపులాకన్యాయముగఁ జదివితని. అంధ్ర
మునకవుల యల్లికజిగివిగువుల, ముష్టపల్కులు, పదగుంథనములు,
నొక్కిమొగ్గఁగూర్చి పరిపరిశ్రమమతిల్లఁఁగునీయుము. వల్లనరత్నాకరముఁ
జదివినచో వల్లనవిషయమునఁ జరువరుల కన్యగ్రంథపఠనమనవసరమని
య వల్లనరత్నాకరముఁ జదువనిచో నన్యగ్రంథపఠనపరిశ్రమము వ్యర్థ
మనియుఁ దలఁతును.

భవిష్యత్తున నీగ్రంథరాజ మాండ్రభివృద్ధివిద్యాలయపాఠ్యగ్రంథ
ములలో నగ్రగణ్యమగుగాత మనియు, లక్ష్మణస్వామిగారి కితోధికమగు
పరిశోధనాశక్తి యలవడఁగాకయనియు దేవదేవుని వేషించున్నాను.

కల్పలతాధిపతులు సుప్రసిద్ధులు నగు మహారాజశ్రీ

అచంట వేంకటరాయసాంఖ్యాయనశర్మగారు, పార్వతీపురము.

వివిధరత్నములకు వివిధప్రదేశము లుత్పత్తిస్థానములు. అవి
యన్నియు లభించుచోటు రత్నాకరము. కావ్యశరీరమునకు వల్లనము
లు రత్నములు. అంధ్రీసారస్వతమునఁగల ప్రబంధరాజము లనేకముల
నుండి వివిధవర్ణనములను రత్నములను సంగ్రహించి వల్లనరత్నాకరము
న గులభసాధ్యములఁ గావించినగ్రంథకర్త యెంతయుఁ బ్రశంసనీయుఁ
డు. సంగ్రహించిన రత్నములన్నియు నమూల్యములగుటచేత నీవర్ణన
రత్నాకరమునకు విలువ యింతయని చెప్ప నెవరితరము? కావలెన న్నంత

నే రత్నాలరాసుల నలవడఁజేయు నీవన్మసరత్నాకరము హస్తగతమగుటవలన నాంధ్రలోకము ధన్యమగుచున్నది. గ్రంథసంపాదకులగు శ్రీయుతులు లక్ష్మణస్వామిగారిఋణము నాంధ్రులెన్నటికిని కీర్వణాలను.

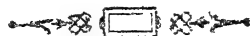
బ్రహ్మశ్రీ పేరి పేరయ్య శాస్త్రిలుగారు,
సంస్కృతోపాధ్యాయులు, మల్లాది సత్యలింగరైహ్యులు, కాకినాడ.
అనేకగ్రంథసముద్భుతపద్యపూరితంబగు నీవన్మసరత్నాకర'మను గ్రంథము మాధుర్యాదిగుణములుగలిగి యనేక పుష్పసముద్భుతమకరంద పూరితంబగు మధుకోశంబువోలె సర్వజనానందకమగుచున్నది.

ఆంధ్రగీర్వాణ విద్వాంసమూర్ఖులుగను ను.రా.శ్రీ తల్లాప్రగడ సూర్యనారాయణరావుగారు, గోదావరీతీరము, కొవ్వూరు.
శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే సమకూర్పఁబడిన వర్ణన రత్నాకరమను గ్రంథమును అందలిపదకమును గాంచితిని గ్రంథమును చదువుటయే కష్టము. చదివినవానిలో సమానస్కంధములగు భాగములను స్ఫురించుట ముత్యముకష్టము. వానినేర్చి కూర్పుట యింకను గష్టము. వీనినన్నిటిని ఆంధ్రవాఙ్మయమునఁగల పూర్వగ్రంథముల నెన్నిటితో పరిశోధించి అందందుఁగల వర్ణనలను విడగిసి ప్రోవుట ప్రోవుటగా నొక్కచోటఁ గనుబడిచిన లక్ష్మణస్వామిగారి ప్రియత్న మొతయు సంస్తవనియము మిగిలినవారిమాట యబుండు విమర్శకలోకిమున కీగ్రంథమువలనగలుగులాభ మపారము. పీరి మహోద్యమమునకు ఆంధ్రలోకము కృతజ్ఞులు. ఇంకను ఆంధ్రవాఙ్మయమున కిట్టిమహోపకారమును చేయ లక్ష్మణస్వామిగారి కాయురారోగ్యములు కలుగుగాక.

శ్రీ పీఠకాపురసంస్థాన విద్వత్కవులు శతావధానులు
బ్రహ్మశ్రీ ఓలేటి వేంకటరామశాస్త్రిలుగారు,
(రామకృష్ణకవులు)

- క. నిర్ణద్రాదీక్షతో నం
పూర్ణముఁ గావించి లోకమునకిచ్చిన నీ
వర్ణనరత్నాకర మా
కర్ణించితిఁ బరమకౌతుకం బుప్పొంగక.
- గీ చెప్పితిమి హేలగా నిట్లు * సేయుమరుచు
నకియె గురుపదముగ హృదయముననిల్పి
శ్రమమునకు నోర్చి వర్ణన * క్రమములరసి
ఁబడకుఁ బూర్తిచేసితివి సంతోషమయ్యె.
- గీ. ప్రస్తుతిం గన్నయాంధ్రప్ర * బాధజాల
మెల్ల శోధించి విసుదాక * యింతలేక
దానఁ గలవర్ణనమ్ములు * తత్తదుచిత
ఫణితి నేర్చి కూర్చుట పయి * పయినఁ గలదె?
- గీ. ఆంధ్రకావ్యప్రపంచబు * నందుఁ గల్గె
వర్ణనములెల్ల నరయంగ * వలయునన్న
నరయఁగావచ్చు నీమ ర * త్నాకరమునఁ
గరతల సనుర్చితామల * కంబుపగిది.
- గీ. తెలుగుబాసను బెంపునొం * పింపఁజేయ
పలయు పనులెన్నొయున్నవి * వానిలోన
మొకటి గావించి నీవ్రథ * న్యుండవైతి
నూత్నబుద్ధివి దాసరి * లక్ష్యకవి,

గ్రంథాదిప్రణాళిక.

గ్రంథములనామములు.	గ్రంథకరలనామములు.	శతాబ్ది
అంగశృంగారము	ముడుంబనరసింహాచార్యస్వామి	19
అచ్చ తెలుగురామాయణము	కూచిమంచి తిమ్మకవి [ర్యలు	17
అచలాత్మజాపనిణయము	తిరుమలబుక్తపట్టణ వేంకటాచార్య	18
అసిగుడ్డచరిత్రము	కనుపర్తి అబ్బయ్యానూత్యుడు	18
అధ్యాత్మరామాయణము	కాణాడ పెద్దనసామయ్య	17
అప్పకవియము	కాకునూరి అప్పకవి	17
అభాగ్యోపాఖ్యానము	కిందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
అష్టమహిషీకళ్యాణము	తాళ్లపాక తిరువేంగళనాథుడు	16
అహల్యాసంక్రందనియము	సముఖ వేంకటకృష్ణప్పనాయక	18
ఆనందసుందరీచాతుర్యవిలాసము	బసవరాజు నాగేంద్రకవి [మ	18
ఆముక్తమాల్యద [ము	కృష్ణదేవరాయలు	15
ఇందుమతీపరిణయము	కుమారధూర్జటి	16
ఇందుమతీపరిణయము	మతుకుమల్లి నృసింహకవి	19
ఉత్తరహరివంశము	నాచన సోమనాథుడు	14
ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	తక్కెళ్ళపాటి లింగన	18
ఉత్తరరామాయణము	కంకంటి పాపరాజు	18
ఉత్పటరాధ్యచరిత్రము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
ఉషాకళ్యాణము	కైఫ మాయనకవి	18
ఓడయనంబివిలాసము	అజ్జరపు పేరయకవి	18
ఓఘవతీపరిణయము	అక్కి నేపల్లి నృసింహకవి	18
కకుత్స్థవిజయము	మట్టి అనంతభూపాలుడు	16
కళావిలాసము	నన్నెచోడదేవకవి	12
కళాపూర్ణానందయము	పింగళి సూరన్న	16

కవికర్ణసాయనము	సంకుసాల నృసింహకవి	16
కవిరాజమనోరంజనము	కనువర్తి అబ్బయ్యమాత్యుడు	18
కవిజనరంజనము	అడిదము సూరకవి	18
కవిచకోరచంద్రోదయము	అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి	19
కవిజనచకోరచంద్రోదయము	నారపరాజు కాంతకవి	19
కార్తికమాహాత్మ్యము	కుందుర్తి వేంకటాచలకవి	18
కార్తికమాసమాహాత్మ్యము	మండపాక కామేశ్వరకవి	19
కాళహస్తిమాహాత్మ్యము	భూర్జటికవి	16
కాళిందీపరిణయము	శొంతి భద్రాద్రిరామకవి	19
కాన్యాలంకారచూడామణి	విన్నకోట పెద్దిన్న	14
కాశీఖండము	శ్రీనాథకవి	14
కీరాతార్జునీయము	గోపాలునిసింగయ్య	18
కుచేలోపాఖ్యానము	గట్టుప్రభువు	18
కుబ్జాకృష్ణవిలాసము	అక్కినప్రగడ హరిదాసు	18
కుమారనృసింహము	కొక్కొండ వేంకటరత్నశర్మ	19
కుమారసంభవము	నన్నెచోడ దేవకవి [కుండు	12
కువలమూర్త్యచరిత్రము	సవరము చిననారాయణనాయ	16
కృష్ణకర్ణామృతము	వెల్లపూడి వెంగనామాత్యుడు	19
కృష్ణకళ్యాణము	అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి	19
కృష్ణభూపాలీయము	చంద్రకవి	19
కృష్ణరాయవిజయము	కుమారభూర్జటి	16
కృష్ణజన్మఖండము	గోపీనాథ వేంకటకవి [ధాని	19
కృష్ణార్జునసంవాదము	వెలివెరుకుల వేంకటరామప్ర	19
కృష్ణార్జునచరిత్రము	మంత్రివెగడసూర్యప్రకాశకవి	19
కృష్ణమాహాత్మ్యము	తాతంభట్టుగురుమూర్తిశాస్త్రి	19
కృష్ణాభ్యుదయము	మండపాక పార్వతీశ్వరకవి	19
కేయూరబాహుచరిత్రము	మంచనకవి	18

కోకోకము	ఎఱ్ఱనకవి	16
కౌసల్యాపరిణయము	శ్రీపాద వేంకటాచలకవి	19
క్రీడాభిరామము	వల్లభ రాయకవి	15
గగోదయము	చిలకమఱ్ఱి నారాయణకవి	19
గఢోవాఖ్యానము	రామనామాత్యుడు	18
గాథేయోపాఖ్యానము	అనంతనార్యుడు	18
గంగాగారివిలాసము	వీరనార్యుడు	17
ఘటికాచలమాహాత్యము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
చంద్రభానుచరిత్రము	తరిగొప్పల మల్లనమంత్రి	16
చంద్రరేఖావిలాపము	కూచిమంచి జగ్గకవి	16
చంద్రదేవోపాఖ్యానము	ధూళిపాళ కృష్ణకవి	...
చంద్రాంగదచరిత్రము	పైడిమఱ్ఱి వేంకటకతి	17
చంద్రికాపరిణయము	సురభిమాధవరాయప్రభువు	18
చంద్రారామాయణము	ఋగ్వేదకవి వేంకటాచలకవి	17
చమత్కరమంజరి	సింహాద్రి వేంకటాచార్యుడు	17
చమత్కరత్నావళి	సత్యహోలు సోమసుందరకవి	20
చారుచర్య	మంత్రి యప్పన్న	13
చారుచంద్రోదయము	చెన్నమరాజు చెన్నమరాజు	16
చిత్రభారతము	చరిగొండ ధర్మన్న	16
చిత్రవతీపరిణయము	కుప్పిలి సీతారామకవి	...
చిత్రసీమ	శొంతి భద్రాద్రిరామకవి	19
చెన్నపురీవిలాసము	మతుకుమల్లి నృసింహకవి	19
చెన్నబసవపురాణము	అత్తనూరి పాపయకవి	18
చౌడేశ్వరీవిలాసము	నన్నయభట్టు	11
జానకీరాఘవము	జేతపూడి కృష్ణయ్య	18
జాహ్నువీమాహాత్యము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
జైమినిభారతము	పిల్లలమఱ్ఱి సినవీరభద్రకవి	14

తపతీసః పరణోపాఖ్యానము	అద్వంకి గంగాధరకవి	16
తారకబ్రహ్మరాజము	చింతగుంట రాధామాధవకవి	16
తారాశ శాంకవిజయము	శేషము వేంకటపతి	18
తాలాంకనందసిపరిణయము	మరింగంటి సింగరాచార్యులు	17
దశకుమారచరిత్రము	కేతనకవి	13
దశరథరాజనందనచరిత్రము	మరింగంటి సింగరాచార్యులు	17
దశావతారచరిత్రము	ధరణిదేవుల నాగయామాత్యు	18
ద్వాత్వింశత్సాలభంజికాకథలు	కోవలె గోపరాజు	17
ఓలీపచరిత్రము	కొటికలపూడి కృష్ణకవి	18
ద్రౌపదీపరిణయము	తిరుమలరాజ సూరపరాజకవి	18
ధనాభిరామము	నూతనకవి సూరన	17
ధరాత్మజాపరిణయము	కొత్తలంక మృత్యుంజయకవి	19
ధర్మఖండము	ఈమరుపల్లి భవానిశంకరుండు	18
ధర్మాంగదచరిత్రము	దాసరాజు	...
ధీరజనమనోవిరాజితము	తెనాలి రామలింగకవి	17
నయనోల్లాసము	దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణకవి	19
నరసభూపాలీయము	మూర్తికవి	16
నరసభూపాలరాజీయము	సోమశేఖరకవి	19
నలచరిత్రము	సిరిప్రగడధర్మయామాత్యుండు	17
నలచరిత్రము (ద్విపద)	చక్రపురి రాఘవాచారి	17
నాగరఖండము	తుర్కారాజకవి, అయ్యంకిబా	16
నాగ్నజితీపరిణయము	వల్లూరి నరసింహకవి[లనరస్వతి	18
నాచికేతోపాఖ్యానము	మిక్కిలి మల్లికార్జునుండు	17
నారసింహపురాణము	హరిభట్టు	17
నాసికేతూపాఖ్యానము	దుగ్గపల్లి దుగ్గయ్య	15
నారాయణాచలమాహాత్మ్యము	అల్లమరాజు రంగభామకవి	18
నిరంకుశోపాఖ్యానము	కందుకూరి రుద్రకవి	16

నిర్వచనోత్తరరామాయణము	తిక్కన	13
నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము	వేల్పురి వేంకటకవి	19
నీతినారము	ప్రతాపరుద్రకవి	12
నీతిశాస్త్రముకావళి	బద్దేశకవి	11
నీలకుంతిలావిలాసము	తులగాన నీలకంఠకవి	...
నీలకుంతలీవిలాసము	మావూరి పట్టియ్య	...
నీలాసుందరీపరిణయము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
నృసింహపురాణము	ఎత్తాపెగడ	13
నృసింహవిలాసము	వైడిపాటి వేంకటనృసింహకవి	17
పంచతంత్రము	బైచరాజు వేంకటనాథుడు	15
పంచతంత్రము	దూబగుంట నారాయణకవి	15
పండితారాధ్యచరిత్రము	పాలకురికి సోమనాథుడు	15
పట్టాభిరామాయణము	ఘట్టు వేంకటరామకృష్ణకవి	18
పద్మపురాణము	మడికి సింగన్న	15
పద్మినీపరిణయము	ఉన్నవ యోగానందసూరి	...
పరమయోగివిలాసము	తిమ్మనృపాచుడు	16
పర్వతిపురాణము	శేషనాథాచ్యుడు	18
పలునాటివీరచరిత్రము	శ్రీనాథకవి	14
పాంశురంగమాహాత్మ్యము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
పాంచాలీపరిణయము	కాకమాని మూర్తికవి	17
పాతిజాతాపహరణము	నంది తిమ్మన్న	15
పార్వతీపరిణయము	కోటి రఘునాథతొండమాన్	18
ప్రద్యుమ్నచరిత్రము నిలాసము	పొన్నాడ పెద్దిరాజు	...
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయ	గణపవరపు వేంకటకవి	17
ప్రబంధరాజశేరోభాషణప్రకృ	గుణారు వేంకటదాసకవి	18
ప్రబలరామచరిత్రము		
ప్రభోధచంద్రోదయము	నందిమల్లయ్య, ఘంటసింగన్న	15

ప్రభావతీప్రహ్వము	పింగళి సూరన్న	16
ప్రభులింగలీల	పిడుపర్తి బసవపు	...
ప్రభులింగలీల (ద్విపద)	పిడుపర్తి సోమనాథుడు	16
జలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము	మండపాక కామేశ్వరశర్మ	19
బసవపురాణము (ద్విపద)	పాలకురికి సోమనాథుడు	12
బసవపురాణము	పిడుపర్తి సోమనాథుడు	16
బహుభాషాచరిత్రము	దామెరల వేంగళభూపాలుడు	16
చిచ్ఛేశ్వరీయము	కొక్కండ వేంకటరత్నశర్మ	19
చిల్లశీయము	చిశ్రోకవి సింగరాయుడు	18
బృందావననిహారము	దామరాజు లక్ష్మీనారాయణ	19
బ్రహ్మశక్తిరఖండము	శ్రీధరమల్ల వేంకటరామకవి	19
భక్తాపరిణయము	అల్లచురాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి	19
భరతాభ్యుదయము	మాడభూషి వేంకటాచార్యుడు	19
భర్తృహరిసుభాషితము	ఎలకూచి బాలసరస్వతి	16
భర్తృహరిసుభాషితము	పుష్పగిరి తిమ్మన్న	18
భర్తృహరిసుభాషితము	పీనుగు లక్ష్మణకవి	18
భల్లణచరిత్రము	పోచిరాజు వీరిన్న	18
భాగవతము	బమ్మెర పోతనామాత్యుడు	14
భానుమతీపరిణయము	రెంటూరి రంగతాజు	16
భారతము	నన్నయభట్టాదులు	11
భారతము	అధర్వాణాచార్యులు	13
భార్గవపురాణము	కాండ్ూరి వేంకటదాసకవి	18
భీమేశ్వరపురాణము	శ్రీనాథకవి	14
భోజరాజీయము	అనంతామాత్యుడు	15
భోజసుతాపరిణయము	కోటిశ్వరకవి	18
మత్స్యపురాణము	హరిభట్టు	17
మధనసాయకవిలాసము	చదువుల సోమలింగయ్య	18
మరుచరిత్రము	అల్లసాని పెద్దన	15

మహానాచరిత్ర	విషపాటి ఎక్కువకవి	...
మహాలక్ష్మీపరిణయము	వద్దివర్తి కోనరాజు	...
ముగ్ధశృంగారము	ముడుంబనరసింహచార్యస్వామి	19
మహేంద్రవిజయము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
మార్కండేయపురాణము	మారన	13
మిత్రసింధాపరిణయము	కుందుర్తి వేంకటాచలకవి	17
మిత్రసింధాపరిణయము	రావు జనార్దనరంగారావుగారు	19
ముకుందవిలాసము	కాణాద పెద్దనసోమయాజి	17
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము	దంతులూరి బాపరాజు	18
మైత్రావణచరిత్రము	నూడయకవి	19
యశిరాజవిజయము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
యయాతిచరిత్రము	పొన్నకంటి తెలగనార్యుడు	16
యోజ్ఞవల్క్యచరిత్రము	గట్టిప్రభువు	18
యాదవరాఘవపాండవీయము	నెల్లూరి వీరరాఘవకవి	18
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము	చెళ్లపిల్ల నరసకవి	18
రంగరాయచరిత్రము	ద్వికవి నారాయణకవి	18
రంగనాథరామాయణము (ద్వి)	రంగనాథుడు	13
రంగనాథరామాయణము ,,	కాచభూపతి, విశ్వలరాజు	13
రంభానలకూబరవిలాసము	జుండి వెంకటస్వామినాయకవి	19
రఘురామచరిత్రము	కృష్ణగిరి కృష్ణకవి	19
రసికజనమనోభిరామము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రసికజనమనోరంజనము	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
రాఘవపాండవీయము	పింగళి సూరన్న	16
రాఘవపాండవయాదవీయము	అయ్యగారి వీరభద్రకవి	19
రాజశేఖరచరిత్రము	మాధయగారి మల్లన	16
రాజవాహనవిజయము	కాకమాని మూర్తికవి	17
రాజశేఖరవిలాసము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రాధామాధవసృవాదము	వెలిదండ్ల వేంకటపతి	18

రాధాకృష్ణసంచాదము	మండపాక పార్వతీశ్వరకవి	19
రాధాచూడవలసము	సత్యనోలు సోమసుందరకవి	20
రాధికానాంత్వసము	ముద్దపళి	18
రామచంద్రోపాఖ్యానము	వారణాసి వేంకటకవి	19
రామచంద్రోపాఖ్యానము	మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు	19
రామవిలాసము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
రామరాయవిలాసము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
రామాయణము	భాస్కరాదులు	14
రామాయణము	మొల్ల	16
రామాయణము	గోపీనాథ వేంకటకవి	19
రామాభ్యుదయము	అయ్యలరాజు రామభద్రకవి	16
రామేశ్వరమాహాత్మ్యము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
రావువంశముకావళి	దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణకవి	19
రుక్మాంగదచరిత్రము	ప్రౌఢకవి మల్లనార్యుడు [డు	14
రుక్మిణీకళ్యాణము	జన్నాడ వేంకటరంగాచార్యుడు	19
రుక్మిణీపరిణయము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రుక్మిణీపరిణయము	సత్యనోలు భగవత్కవి [రులు	18
రెట్టిమతశాస్త్రము	అయ్యలరాజు, అయ్యలభాస్క	18
లంకావిజయము	పిండిపోలు లక్ష్మణకవి	18
లక్ష్మణపరిణయము	కుప్పిలి సీతారామకవి	...
లక్ష్మీవిలాసము	రాయసము వేంకటపతి	16
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము	శివపల్లి సర్వోత్తమకవి	18
వరాహపురాణము	నందిమల్లయ్య, ఘంటసింగన్న	15
వరాహపురాణము	హరిభట్టు	17
వల్లవీరుల్లనోల్లాసము	మాడభూషిన్మసింహాచార్యుడు	19
వస్తుచరిత్రము	రామరాజభూషణుడు	16
వాల్మీకిచరిత్రము	రఘునాథభూపాలుడు	17
వాసవదత్తపరిణయము	వక్కలంక వీరభద్రకవి	18

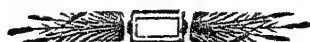
హాసవదత్తా పరిణయము	ఎఱ్ఱమిల్లి లక్ష్మీనారాయణ	19
విక్రమసేనము	చిహ్మపూడి యమరేశ్వరుడు	13
విక్రమార్కచరిత్రము	జక్కనకవి	14
విజయసేనము	తిక్కనసోమయాజి (?)	13
విజయవిలాసము	చేమకూర వేంకటకవి	17
విజయనందనవిలాసము	మంగళగిరి ఆనందకవి	18
విజ్ఞానేశ్వరము	కేతన	13
విజ్ఞానప్రదీపిక	చెన్నవీరయ	19
విప్రనారాయణచరిత్రము	చదలువాడమల్లయకవి	16
విశ్వకర్మపురాణము	ఏపూరి వేంకటాచార్యుడు	...
విశ్వగుణాదర్శము	తిరుమలబుక్కపట్టనచినతాతా	19
విష్ణుపురాణము	వెన్నెలకంటిసూరన్నచార్యుడు	15
విష్ణుమాయావిలాసము	రోసనూరి వేంకటపతి	17
వీధినాటకము	శ్రీనాథకవి	14
వీరభద్రవిజయము	బమ్మెరపోతనామాత్యుడు	14
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము	డామర చినవేంకటరాయకవి	18
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము	తరిగొండ వెంకమాంబ	18
వేంకటేశ్వరవిలాసము	చెళ్లపిళ్ల నరసకవి	19
వేదాంతరసాయనము	మంగళగిరి ఆనందకవి	18
వైజయంతీవిలాసము	సారంగు తమ్మయ్య	16
వైశ్యపురాణము	శ్రీగురు భాస్కరాచార్యులు	18
శంకరవిజయము	ఆలూరి కుప్పనకవి	19
శంతనూవిలాసము	అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి.	19
శంతనూపాఖ్యానము	శౌంతిభద్రాద్రిరామశాస్త్రి	19
శకుంతలాపరిణయము	పిల్లలమఱ్ఱి పినవీరభద్రకవి	14
శకుంతలాపరిణయము	రేవునూరి వేంకటాచ్యుడు	18
శకుంతలాపరిణయము	కృష్ణకవి	18
శకుంతలాపరిణయము	పెద్దాడ నాగయాషాత్యుడు	18

శకుంతలాపరిణయము	ఫక్తి- వేంకటాచార్యులు	19
శతకంఠ రామాయణము	లింగకవి, గంగకవి	17
శశి రేఖాపరిణయము	అప్పప్పకవి	19
శివజ్ఞానదీపిక	పెదపాటి సోమనకవి	...
శివరాత్రిమాహాత్మ్యము	శ్రీనాథకవి	14
శివరాత్రిమాహాత్మ్యము	లోకేశరావు సోమనాథాచార్యులు	...
శివయోగ పారము	అనియాది గణపతిదేవులు	17
శివలీలావిలాసము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
శిశుపాలవధ	గోపీనాథ వేంకటకవి	19
శుక సప్తతి	పాలవేకరి కదరీపతి నాయకులు	18
శుద్ధాంధ్రోత్తర రామాయణము	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యనిర్వృత్తి నైష	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యచిర్యచనకుశ	మచ్చ వేంకటకవి	19
శృంగార నైషధము [చరిత్రము	శ్రీనాథకవి	14
శృంగారరసమంజరి	గుడిపాటి కోదండకవి	18
శృంగారరసాలవాలము	వెణుతుర్ల వడ్డికవి	18
శేషధర్మము	వెణుతురుపల్లి విశ్వనాథకవి	17
శేషధర్మములు	అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి	19
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము	భైరవకవి	15
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము	కట్టావర దరాజేంద్రకవి	17
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము	నల్లాన నృసింహాచార్యులు	18
శ్రీరామస్తవరాజము	ముమ్మిడి మల్లనాచార్యులు	...
షట్చక్రివర్తిచరిత్రము	మల్లారెడ్డి	16
సంవరణచరిత్రము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
సకలకథాసారసంగ్రహము	అయ్యలరాజు రామభద్రులు	16
సత్యభామాపరిణయము	జిటుమట్టి నరసింహకవి	19
సత్యభామాసాంత్వనము	కామేశ్వరకవి	17

సమీరకుమారవిజయము	పుష్పగిరితిమ్మన్న	18
సర్పపురమాహాత్మ్యము	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సర్వకామదాపరిణయము	శిష్టకృష్ణమూర్తి	18
సానందోపాఖ్యానము	బాంధవకోటిశివరామకవి	16
సారంగధరచరిత్రము	చేమకూర వేంకటకవి	17
సారంగధరచరిత్రము (ద్విపద)	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సారంగధరచరిత్రము (ద్విపద)	బాణాలశంభుదాసు	18
సావిత్రిపరిణయము	దంతుత్తదత్తాత్రేయకవి	19
సింహాచలమాహాత్మ్యము	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సీతారామాంజనేయసంవాద	పరశురామపంతులగురుమూర్తి	18
సీమంతినీకళ్యాణము [ము	పెరుమళ్ల సోమకవి	17
సుదక్షిణాపరిణయము	తెనాలి అన్నయకవి	16
సునందాపరిణయము	తంతకుంట కోదండరామకవి	18
సుబ్రహ్మణ్యవిజయము	త్యాగరాజమొదలి	19
సుభద్రాపరిణయము	కూచిమంచిజగ్గకవి	17
సుమనోమనోధిరంజనము	ఓగిరాల జగన్నాథకవి	19
సురాభాండేశ్వరము	గట్టుపభ్రువు	18
సూర్యతనయాపరిణయము	ఈశ్వరేశ్వరపాటి లింగన	18
సోమదేవరాజీయము	కూచిమంచిజగ్గకవి	17
సౌగంధికప్రసూనసంగ్రహము	అప్పప్పకవి	19
హంసవింశతి	అయ్యలరాజు నారాయణాచార్య	18
హరవిలాసము	శ్రీనాథకవి (తుమ్మడు)	14
హరివంశము	ఎఱ్ఱాపెగడ	13
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	శంకరకవి	16
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము (ద్వి)	శారన	15
హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము	రామరాజభూషణుడు	16

వర్ణనానుక్రమణిక.

	పుట.		పుట
అంగదుడు	65	అయోధ్య	176
అంగారకలోకము	117	అరిష్టద్వర్గములు	294
అగస్తాశ్రమము	211	అర్ఘ్యప్రదానము	358
అగస్త్యస్తుతి	11	అర్జునుడు	56
అగస్త్యుడు	83	అర్థనారీశ్వరుడు	30
అగ్నిపుల్ల-మంచివరోపకారి	577	అర్భకాసనము	433
అగ్నిదేవుడు	47	అర్థార్థము	496
అగ్నిస్తుతి	8	అలకాపురము	169
అతిథిసత్కారము	382	అల్లమప్రభువు	65
అదితియొనరించినసూర్యస్తుతి	6	అల్లమప్రభువిటవేషము	66
అద్వైతమతము	454	అవధూత	422
అధ్యాపక వర్ణనము	503	అశ్వమేధము	389
అనాగతమన్వంతరములు	223	అశ్వమేధపర్వము	307
అనావృప్తి-అన్నదానము	242, 334	అశ్వలక్షణములు	463
అన్యాయదేశము	548	అష్టదశపద్మబంధము	506
అపేయంబులు, నభోజ్యంబులు	413	అష్టదిక్పతులు, వారిపురములు	45
అప్రతిష్ఠనరకము	121	అష్టమీవ్రతము	372
అపరసలు	95	అష్టవిధవివాహములు	257
అబ్రహము	65	అష్టశక్తులు	45
అభయదానమహిమ	341	అష్టాదశపురాణములు	302
అమితభోజనము	321	అష్టాక్షరీమంత్రము	362
అమృతము	329	అసత్యము	226

అసిపత్రీవననరకము	పుట. 121	అశ	పుట. 453
అహల్య	98	అశౌచము, తచ్చుధి	417
అహల్యాదూతికలు	533	ఆశ్రమధర్మములు	398
అహల్యాసంక్రందనులు	534	ఆశ్రమవాసపర్వము	307
అహంసాస్వరూపము	448	ఆశ్వయుజశుద్ధనవమి	376
అహణబలశైలము	207	ఆశ్వాసపూర్ణనియతశైలబంధవి	
అక్షాహిణీసంఖ్య	215	త్రకందము	507
అంగ్లేయులు	599	ఇంద్రసభ	153
అంజనేయస్వరూపము	70	ఇంద్రుడు	45
ఆంధ్రకవిస్తుతి	15	ఇంద్రోత్పవఫలము	379
ఆశలి	320	ఇహపరలోకతారతమ్యము	115
ఆకాశగంగ	195	ఈడిగగృహము	315
ఆగిరిపల్లి	162	ఈడిగవాడు	315
ఆచార్యసేవ	384	ఈడిగస్త్రీ	315
ఆచారపద్ధతి	415	ఈశానలోకము	119
ఆత్మబుద్ధి	454	ఈశానుడు	48
ఆత్మశక్తి	454	ఈశ్వరవర్ణనము	26
ఆవివారవృత్తము	368	ఈశ్వరసభ	151
ఆవిశేషుడు	76	ఈశ్వరుడు హాలాహలము	
ఆధ్యాత్మికాదులు	447	మింగుట	487
ఆంబోతు, ఆవుమాడ	319, 318	ఉచ్చైశ్రీవము	327
ఆయుర్వృద్ధిక్షయకారణములు	242	ఉచ్చిష్టము	412
ఆరణ్యపర్వము	306	ఉజ్జయిని	169
ఆరామప్రతిష్ఠ	343	ఉజ్జయికుంభకము	435
ఆర్షవివాహము	258	ఉత్తరాయణదక్షిణాయన	
అలింగనములు	261	ములు	489

	పుట.		పుట.
ఉత్తానకూర్మాసనము	431	ఐరావతము	325
ఉత్సాహము	410	ఓంకారేశ్వరమాహాత్మ్యము	183
ఉద్యోగపర్వము	306	ఔరసాదిపుత్త్రభేదములు	233
ఉద్యోగి	300	కంచి	166
ఉపనయనపద్ధతి	398	కంసుడు	63
ఉపవాసములు	382	కణ్వుడు	84
ఉపహారాదులు	386	కన్యాదానము	338
ఉత్సాహమువిషయము	461	కపాలాసనము	432
ఉల్లాఖిలబంధనము	475	కపిలగోలక్షణాదులు	366
ఉర్ధ్వపుండ్రధారణము	439	కబంధుడు	77
ఉర్వశి	97	కర్ణపర్వము	306
ఉర్వశీపుహారపులు	531	కర్మము	445
ఋణము, ఋణపత్రికము	322	కర్కాటకుడు	75
ఋతుమతి	279	కలహంసతీర్థాదిమాహాత్మ్యము	183
ఋషిశుశ్రూష	384	కలియుగము	216
ఋషిశ్రేష్ఠులు	78	కలిరాజు	74
ఋష్యమూకము	210	కలిరాజభటులు	75
ఎడ్వర్డుపట్టాభిషేకము	600	కలిమిలేములు	299
ఎఱుక, ఎఱుకచెప్పట	455, 497	కల్పవృక్షము	324
ఏకాదశీవ్రతము	369	కళలు	276
ఏకప్రాససేనములు	512	కవివ్రయస్తుతి	16
ఏకాక్షరశందము	507	కవితాప్రశంస	498
ఏకాక్షరనామకందము	507	కాకి, కాకినాడ	319, 158
ఏత్యములకందము	509	కాకినాడదీపస్తంభము (ట్రైబ్	
ఏలూరు	161	హకాస్)	318
ఏనుక్రీస్తుస్తుతి	539	కామదమానాసనము	493

	పుట.		పుట.
కామధేచువు	325	కుబేరుడు	68
కామము	294	కులాచారధర్మము	405
కాముఁడు	72	కుశలపులు	59
కాయసిద్ధి	444	కూర్మాసనము	431
కారవీర్యార్జునుఁడు	51	కృతత్రేతాద్వాపరయుగములు	221
కార్తికమాసవ్రతము	376	కృతయుగము	222
కాలవ్రమాణము	213	కృష్ణబలరాముల బాల్యకీడులు	471
కాలము	213	కృష్ణలీలలు	471
కాశహస్తీ	167	కృష్ణసభ	153
కాళింది	103	కృష్ణుఁడు	42
కాళీయమర్దనము	477	కృష్ణుఁడు—గోపికలు	482
కావ్యాభిలాష	1	కృష్ణుఁడు చల్లులారగిం చుట	474
కావేరి	191	కేదారగారీవ్రతము	377
కాశీకేదారామకుఁగల		కేదారలింగేశ్వరీధర్మము	184
సామ్యము	185	కైకాదశరథులు	533
కాశీతీర్థమహిమ	180	కైలాసము	113
కాశీపురము	171	కోటిలింగేశ్వరస్తుతి	5
కాశీవిశ్వేశ్వరస్తుతి	3	కోరుకొండ	208
కుంభకర్ణుఁడు	61	కోలాటము	320
కుంభఘాతము	168	కొమోదకి	328
కుక్కుటేశ్వరస్తుతి	4	కౌస్తుభమణి	327
కాగితపుబుట్ట-దుర్మార్గగామి	577	క్రోధము	294
కుక్కుటాసనము	432	కోధుఁడు	72
కుచేలుఁడు	48	ఖడ్గబంధము	505
కుబ్జ	101	ఖాండవదహనము	485
కుబేరసభ	156	భీచరీముద్ర	434

పుట.	పుట.
గంగాభివృద్ధి	197
గంగాభివృద్ధి	541
గంగా	175
గంగా	59
గంగాదానము	339
గంగాభివృద్ధి	346
గంగాభివృద్ధి	283
గంగాభివృద్ధి	287
గంగాభివృద్ధి	258
గంగాభివృద్ధి	359
గంగాభివృద్ధి	359
గంగాభివృద్ధి	577
గంగా	200
గంగా	577
గంగా	381
గంగా	509
గంగా	339
గంగా	399
గంగా	345
గంగా	336
గంగా	191
గంగా	366
గంగా	480
గంగా	432
గంగా	506
గంగా	567
గంగా	479
గంగా	459
గంగా	84
గంగా	451
గంగా	463
గంగా	458
గంగా	206
గంగా	253
గంగా	100
గంగా	116
గంగా	308
గంగా	327
గంగా	438
గంగా	277
గంగా	561
గంగా	321
గంగా	403
గంగా	505
గంగా	410
గంగా	209
గంగా	506
గంగా	105
గంగా	281
గంగా	524

పుట.	పుట.
చెప్పలజోడు—స్నేహముగొను	తమోనరకము 121
పరోపకారి 577	తలకట్లకందము 509
చైత్రమాసవ్రతము 374	తలవరులు 316
చోళదేశవర్ణనము 490	తలిదండ్రులు 311
చోరసంగహాణీయవస్తువులు 316	తక్షకస్తుతి 13
చత్రబంధము 505	తక్షకుడు 76
జగన్నాథము 164	తాటక-తార్కికవర్ణన 106, 502
జగన్నాథుడు 37	తారకమంత్రము 363
జడభరతుడు 59	తారకయోగము 439
జనకచక్రవర్తి 52	తారకాసురుడు 62
జపము 442	తిక్కనస్తుతి 17
జమదగ్ని 84	తిరుమలయాత్ర 186
జయంతివ్రతముజాంబవతి 378, 103	తిలదానము 339
జార్జిచక్రవర్తి 600	తిలోత్తమ 98
జాతకర్మాదులు 397	తీర్థసేవ 185
జోర్దానది 193	తీర్థయాత్రాదిగర్హణము 189
జోలలు 521	తురగజాతిపురుషలక్షణము 276
జ్యేష్ఠమాసవ్రతము 374	తులసీమాహాత్మ్యము 441
జ్యేష్ఠాదేవి 93	తృప్తి-తృప్త 302, 296
జ్యోతిషవర్ణనము 492	తెలుగుభాష 498
టిట్టిభాసనము 433	శోకబుట్ట—లంచముగొను
టెలిగ్రాఫ్-దేశవార్తలు	కూటసాక్షి 577
తెలుపువాడు 577	త్రివిష్టపేశ్వరమాహాత్మ్యము 183
తటాకనిర్మాణము 344	త్రోతాయుగము 222
తపము 442	దండకావనము 212
తప్తకుంభనరకము 122	దంతధావనపద్ధతి 251

	పుట.		పుట.
దంతక్షతములు	280	దేవదేవిదాసరిసానివేషము	104
దత్తాత్రేయస్తుతి	9	దేవపితృసమారాధనము	385
దనుము	412	దేవాలయప్రతిష్ఠ	342
దనుములి	100	దైవపౌరుషంబులతెలుగు	450
దర్శి	442	దైవవివాహము	257
దశమీవ్రతము	373	దొంగసన్యాసి	425
దశరథుడు	53	దొంగసాక్షి	323
దశావస్థలు	406	ద్రోణపర్వము	306
దక్షరామము	158	ద్రోణుడు	58
దానపక్షి	332	ద్రావిడీవస్త్రాపహరణము	482
దానపాత్రులు	333	ద్వ్యక్షరికందము	508
దారిద్ర్యము	239	ద్వారకాపురము	381
దాహము	321	ద్వాదశీవ్రతము	371
దుర్జనపక్షి	229	ద్వాదశీస్నానము	381
దుర్జనసజ్జనతారతమ్యము	235	ధనసేరసనము	237
దుర్జనసజ్జనమైత్రి	232	ధనప్రాముఖ్యము	235
దుర్యోధనుడు	56	ధనురాసనము	432
దుర్వ్యసనములు	296	ధనుష్కోటి, సేతువు	193
దుష్ప్రేక్షి	278	ధన్వంతరి	69
దుష్ప్రేక్షుడు	53	ధర్మము	333
దుశ్శకునములు	247	ధర్మరాజు	55
దుర్వాసుడు	82	ధారణాయోగము	429
ద్యుతినిరసనము	298	భూపదీపనైవేద్యాదులు	385
దేవతాలక్షణములు	310	భృవపదవర్ణనము	119
దేవదారువనము	212	ధైర్యము	411
దేవదేవీమధురవాణులు	103	ధౌతికర్మము	445

	పేజీ.		పేజీ.
ధ్యానము	444	పాక్షిదూషకులు	413
ధ్యానయోగము	429	పంచభూతములు	448
నందకము 328 నఖక్షతములు 280		పంచముద్రలు	434
నదీస్తుతి 13 నన్నయభట్టస్తుతి 16		పంచాక్షరీమంత్రము	361
నరకాసురుడు	63	పంపాసరోవరము 195 పగ	410
నరకచతుర్దశి	375	పతివ్రతామాహాస్యము	293
నరకభేదములు	120	పద్మనాయకకులము	208
నరకలోకవర్ణనము 122 నర్మద 192		పద్మనాయకులు	309
నలుఁడు 50 నవగ్రహస్తుతి 301		పద్మాసనము	430
ననమీవ్రతము	373	పరవశత్వలక్షణము	272
నవరత్నములు 329 నస్యము 574		పరశురాముఁడు	388
నక్షత్రదానమహిమాతీతయ		పరశ్రీగమనము	289
నక్షత్రరాసులు 216 [ము 340		పరాన్నభుక్తదోషము	413
నాగాస్త్రము 331 నాడులు 436		పగ్గళాల	317
నారదుఁడు	87	పర్వసంగ్రహము	306
నారాయణకవచము	549	పర్వతునియోగివేషము	71
నికృంతననరకము	121	పరోపకారము 452 పలివెల	163
నిత్యసంతోషము 301 నిద్ర 321		పశ్చిమస్థానము	433
నిద్రబాంధఁజాలనిమనుజులు 321		పక్షిశేకునలక్షణములు	439
నియమము 455 నియోగులు 573		పాంచజన్యము	327
నిర్గుణము 445 నిర్మతిలోకము 118		పాంచరాత్రమతము	379
నివ్యాభులు	522	పాండవులు	54
నిక్షేపమహాత్వము	345	పాండవులకార్యసాధకత్వము	323
నూజపీఠ	161	పాండవులమారువేషములు	54
నేత్రరోగము—తచ్ఛికిత్స	494	పాతాళగంగ 196 పాతాళము 119	
నైమిశము 210 నైర్భతి 48		పాత్రాచిత్యుద్ధి	414
సౌఖ్యము	319	పాత్రాపాత్రనిర్ణయము	342

	పట.		పట.
పాపకార్యములు	132	సైశావనివాహము	259
పాపాత్ములు	139	పొగాకు	573
పారిజాతము 328	పార్వతి 93	ప్రజ్ఞ, 409 ప్రణవము	434
పాశుపతాస్త్రము	331	ప్రతాపవాక్యములు	406
పాపండులు 425	పితృకర్మ 392	ప్రత్యాహారము 436 ప్రయాగ 176	
పితృభక్తి 392	పీఠికాపురము 156	ప్రహ్లాదచరిత్ర 538 ప్రహ్లాదుఁడు 66	
పుణ్యకార్యములు	130	ప్రాజాపత్యాసురవివాహములు 258	
పుణ్యనదులు	190	ప్రాణాయామము	436
పుణ్యలోకము	129	ప్రాతస్నానాదులు	254
పుణ్యలోకభోగములు	130	ప్రాయశ్చిత్తపద్ధతి	418
పుణ్యక్షేత్రములు	179	ఫాల్గునమాసవ్రతము	376
పుణ్యత్ములు	134	బంధకవిత్వము	504
పుత్రిగర్హణము	314	బంధననామములు	282
పుత్రిఁడు	313	బదరీవనము 212 బలరాముఁడు 41	
పురాణపఠనము	302	బలిచక్రవర్తి	51
పురాణలక్షణములు	302	బహుపక్షీకుఁడు	283
పురాణాశ్రవణము	302	బాహ్యభ్యంతరతీర్థములు	189
పురుషవశ్యోపధములు	279	విల్వపంచమీవ్రతము	373
పురుషులబూటకపుకపధాదులు 282		విల్వణకవి68, 527 బుధలోకము 117	
పురుకుత్సుఁడు	50	బృహస్పతిలోకము	117
పురూరపుఁడు	50	బొట్టు-ముఖచిహ్నము	439
పుష్పధారణపద్ధతి	252	బొబ్బిలి 162 బృహ్మచారి 422	
పుష్పమాలికాబంధము	506	బ్రహ్మఘాతుకులు	316
పుష్పగుచ్ఛబంధము	506	బ్రహ్మప్రతిష్ఠ	343
పుష్పబంధము 507 పూతన 106		బృహ్మయజ్ఞము	360
పూర్వతానము	433	బ్రహ్మచర్యాశ్రమము	398
పెనుగొండ	208	బ్రహ్మరాక్షసాశ్రమము	317

పుట.	పుట.
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరలో	424
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరస్తుతి	2
బ్రహ్మహత్యాస్వరూపము	317
బ్రహ్మసభ	149
బ్రాహ్మవివాహము	257
బ్రాహ్మణధర్మము	403
బ్రాహ్మణపరీభావము	364
బ్రాహ్మణతరస్కారదోషము	365
బ్రాహ్మణపూజాఫలము	365
బ్రాహ్మణవిత్తాపహరణము	365
భద్ర 102 భరతుడు	58
భాగవతులు	347
భాద్రపదశుక్లచతుర్థి	375
భారతమాహాత్యము	303
భార్యలేనిజీదుకు	292
భార్యభర్తలధర్మములు	291
భార్యవియోగము	292
భీమరథి 193 భీమేశ్వరస్తుతి	5
భీమేశ్వరుడు	37
భీష్ముడు 57 భువనములు	115
భూగోళము 488 భూచరిముద్ర	434
భూదానము 337 భూలోకము	489
భూషణధారణపద్ధతి	252
భైరవుడు 36 భోజరాజు	52
భోజననియమములు	255
భ్రమరగీతలు	548
మంచు 322 మంత్రములు	361
మంత్రయోగము	430
మంత్రీలక్షణములు	310, 560
మండగిరి	203, 480
మందోదరి 106 మందర	107
మణిక్యక 180 మదము	293
మధురాపురము	168
మననాశముగముని	87
మనస్సు 438 మనుజులశుభ్ర	299
మనోనాక్కాయకిర్మలు	451
మన్మథస్తుతి 301 మయసభ	156
మరణచిహ్నములు	457
మహారౌరవవర్ణనము	121
మహిమసురుడు	64
మహేంద్రస్తుతి	9
మహోత్సాహములు	248
మాంసభక్షణము	449
మాఘనానము	380
మాణిక్యము గుణవంతుడు	577
మాతృభక్తి 392 మాతృర్యము	296
మాయాపరీభావము	453
మాధవుడు	36
మార్కండేయులు	87
మిత్రునింద 102 మిత్రవిరహము	323
మీమాంసకవర్ణనము	503
ముక్తపదగ్రస్తము	510

పుట.	పుట.
ముని, 423 మునికన్యకలు 427	యోగాసనలక్షణములు 430
ముసలిమగడు-పడుచు	యోగి 428 యోగిని 426
పెండ్లము 292	యోగిధర్మములు 402
సూక్ష్మకాగనము 233	రంభ, రతిజేవి 96
బ్రహ్మసూత్రము 411	రాజకన్యకాగురుడు 299
బ్రహ్మసూత్రము 474	రాజదర్శనాస్థులు 560
బ్రహ్మసూత్రము 460, 461	రాజనీతి 550 రాజశ్రేష్ఠులు 49
మేనకావిభాగములు 98, 531	రాజపరదేశగమనము 559
మేనకకము 262 మేరుగిరి 202	రాజమహేంద్రనరము 160
మేలుకొలుపులు 531	రాజయోగము 430
మోహము 296 మోహిని 94	రాజసూయము 383
మోహుడు 73	రాజసేవకులు 557
మోక్షసాధనములు 346	రాజసేవాధర్మములు 557
యజ్ఞము 386 యజ్ఞశాల 388	రాధాకృష్ణులు 529
యజ్ఞోపవీతధారణము 441	రామకృష్ణపట్టాభిషేకము 44
యతిధర్మములు 401	రామనామము 356 రామసభ 152
యమకౌర్మనభింజనము 475	రామపట్టాభిషేకము 483
యమనియమములు 436	రామాయణపఠనము 307
యమకింకరులు 122	రామానుజమతము 491
యమసభ 155 యముడు 47	రాముడు 40 రామేశ్వరస్తుతి 10
యక్షవక్షములు 536	రామేశ్వరుడు 36
యాగభాగావర్తము 388	రామేశ్వరయాత్ర 168
యాచకుడు 298	రావణుడు-సన్న్యాసివేషము 60
యోజనలక్ష్యస్తుతి 12	రాక్షసవివాహము 258
యామినీపూర్ణతిలకా, చిట్టలు 101, 527	రుద్రాక్షధారణము 440
యోగపద్ధతి 427	రైవతకాచలము 207
	రోగి 494 రోదనము 407

	పుట.		పుట.
విష్ణుభక్తపూజ	350	వేశ్యాప్రాముఖ్యము	269
విష్ణునామసంకీర్తనాదాలు	351	వేశ్యాధర్మములు	267
విష్ణుభక్తి 347 విష్ణుకథలు	350	వేశ్యామాతృధర్మములు	269
విష్ణునర్ణనము	20	వైకుంఠము	110
విష్ణునర్ణనము	66	వైఖానసఋషి	86
విష్ణుసభ 150 వీరభద్రుడు	38	వైఖానసులు	496
వీరభద్రచాచలము	205	వైద్యవర్ణనము	493
వీరమహేశ్వరాచార్యవరులు	190	వైదికులు	573
వీరముష్టినాడు	314	వైయాకరణవర్ణనము	503
వృత్తులు 405 వృద్ధముని	436	వైరాగ్యము	454
వృద్ధబ్రాహ్మణుడు	428	వైశంపాయనుడు	85
వృద్ధవేశ్యలు	107	వైశ్యధర్మము	404
వృషభేంద్రుడు	77	వైశాఖమాసవ్రతము	374
వృషజాతిపురుషలక్షణములు	276	వైష్ణవలక్షణములు	310
వృషోత్సర్జనమహిమ	346	వ్రేపల్లె 165 వ్యాసస్తుతి	15
వృక్షపుష్పఫలలక్షణములు	460	శంకరాచార్యులు	310
వృక్షారోపణము	344	శంఖచక్రాంకితములు	363
వేంకటగిరి	167	శకుంతలాదువ్యంతులు 99,	532
వేంకటాచలము	204	శత్రుతుల్యులు	299
వేంకటేశ్వరస్తుతి	2	శనిత్రయోదశీవ్రతము	371
వేంకటేశ్వరుడు	34	శనివారవ్రతము	367
వేంకటేశనము	297	శనైశ్చరలోకము	117
వేణుగానము	476	శమంతకమణి 327 శమము	412
వేదవ్యాసుడు 79, స్తుతి	15	శరణాగతరక్షము	341
వేదములు 331 వేదోత్పత్తి	497	శల్యపర్వము	306
వేదాంతము 454 వేదము	328	శశిజాతిపురుషలక్షణములు	276
వేశ్యాగర్హణము	269	శాండిల్యమాని	86

శాంతివ్రతము	పుట. 378	సంఖ్యాపికము	పుట. 215
శాంభవిముద్ర	434	సంచారములు	438
శార్దూపాణి, శార్దూము	33, 327	సంతానవృత్తములు	379
శివకవచము	550	సంతానసూత్రము	325
శివకథాశ్రవణము	355	సంధ్యావందనము	358
శివనామసంక్షిప్తము	356	సంస్కృతకవిస్తుతి	15
శివపూజ 354 శివభక్తి	352	సగరుఁడు 51 సజ్జనశర్థి	227
శివభక్తుఁడు	353	సజ్జనసాంగత్యము	233
శివరాత్రివ్రతము	376	సత్యలోకము	114
శివవిష్ణుపరీతిష్ఠలు	343	సత్యము 224 సత్యభామ	102
శివాలయము	496	సత్త్వరజస్తమోగుణములు	413
శుభశకునములు	244	సనత్కుమారుఁడు	85
శూద్రధర్మము	404	సన్న్యాసాశ్రమము	400
శేషశయ్య	77	సప్తమీవృత్తము	372
శోభనగీతము	522	సప్తస్థలు 79 సమాధి	445
శ్రావణమాసవ్రతము	374	సమస్యలు 580 సరమ	105
శ్రావణశుద్ధదశమి	375	సరస్వతి 90 సర్వపురము	158
శ్రీకారము 1 శ్రీరంగము	177	సర్వతోభద్రశ్లోకము	509
శ్రీరంగశాయి	31	సర్వలఘుసీసము	510
శ్రీవిలుబుత్తూరు	168	సహగమనము	293
శ్రీశైలము	206	సాంఖ్యయోగము	429
శ్రీశైలయాత్ర	187	సాముద్రీకము	455
శ్రోత్రియుఁడు	425	సారంగధరుఁడు	67
శ్రేష్ఠాదిరోగములు	495	సాలగ్రామమహిమ	442
షట్పక్వవర్తలు	49	సాందపురాణము	307
షడక్షరి 362 షణ్మణిముద్ర	434	స్తానబలము	453
షోడశకశాస్తానములు	277	సింహాచలము	205

	పుట.		పుట.
సింహాసనము	432	స్త్రీనశ్శౌఖ్యధములు	279
సిద్ధాసనము	431	స్త్రీహింసాపదేశము	495
సిద్ధుడు 423 సుగ్రీవుడు 42		స్వస్తికాసనము	430
సీతాసీమంథకము	435	స్వప్న ఫలములు	456
సుందోపసుందులు	52	స్వయాంకృతాపరాధి	299
సుఖదుఃఖములు	293	స్వర్గమందలిదోషములు	115
సుభద్రాస్తుతులు 103 సుదంత 103		స్వర్గలోకము	108
సురాపాననిరసనము	298	హత యోగి	428
సువర్ణదానము	333	హనుమత్కుండము	184
సూతధర్మములు	560	హస్తి నాపురము (శిలీ)	165
సూతస్తుతి 12 సూతుడు 15		హాస్యము	410
సూర్యభేదనకుంభకము	434	హిందూస్తానీసంస్కృతం తెలుగు	
సూర్యనమస్కారము	360	పద్యశ్లోకములు	580
సూర్యుడు	308	హిమగిరి 201 హిరణ్యకశిపుడు 63	
సూర్యలోకము	116	హిరణ్యకశ్యపువరములు	536
సేనాపతిధర్మములు	560	హిరణ్యక్షుడు	64
సోమరాజుపల్లి	162	హుక్కా—నిరతానందకారి	578
సోమవారవ్రాతము	368	హేమకూటము	209
స్త్రీకళాస్థానములు	277	క్షత్రియధర్మము	403
స్త్రీపురుషకళాస్థానములు	277	క్షమ	409
స్త్రీపురుషసాతులలక్షణములు 273		క్షౌమము	243
స్త్రీలవలపు నెఱుంగుట	273	క్షీరసాగరమధనము	486

పరమేశ్వరాయనము:

వర్ణనరత్నాకరము

తృతీయభాగము

శ్రీకారము

శ్రీకారము శుభకర మగు

శ్రీకారము సకలకార్యసిద్ధి నొనంగున్

శ్రీకారము గీర్తిద మగు

శ్రీకారముఁ గృతుల నాదిఁజేకూర్చు దగున్.

1

(చాటుధార.)

శుభదేవతాత్రయంబును

శుభఖచరత్రయముఁ గలిగి శుభవాచక మై

ఋభినులిఁ గాంచినకలమున

శుభములు శ్రీకారమునను జొప్పడుటకుజే.

2

నుమనోమనోభిరంజనము ఆత్మా 1 చద్య 1.

కావ్యాభిలాష

ధరణిఁ దొమ్మిది లిబ్బులు శివచుకొన్న

వాని కై నను ధనకాంక్షు శివనియట్లు

కృతులు చదివేలు గైకొన్నఁ శివకాముఁ

దైనవానికే జనమ కావ్యాభిలాష.

3

శుటికాచలమహాత్మ్యము పీఠిక చద్య 19.

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరస్తుతి

- సీ. తతకుద్ధనత్వప్రతిధానమిగ్నిహుల ని, మృత రజస్వత్త్వైతః మోగుణకుల
 స్వనూధర్మకృంగారః నై రాగ్యవేషుల, విశ్వోద్ధృతస్థితి విలయకురుల
 దత్తకాంచననీరః ధరచంద్రవర్ణుల, శుభకమండలుచక్రశూలధరుల
 ఘననత్వనైకుంతః కైలాసవాసుల, వశహంసఖిగవ్యశః వాహసులను
 గీ. వస్తుజైవ్యశ్యయుతుల భాషావహుః పరిసన్నాంగుల దేవతాశరవ్యమంగ
 శాధివతుల సాక్షాత్పరమాత్మచుయుల, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులః బ్రహ్మలింతు.
 సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక, పద్య, 3.

ఉ. చల్లనిపుట్టినిండ్లుగలకాచాన బరంబున మేవ మోమునం
 దెల్లపుడున్ వసించి కడుఁగినింపులు గుల్మంగ జేమి మిఱును
 తుల్లను నోబ్బతన్ బ్రకటఁ మూర్తియు నై సగ మై విలీన మై
 తెల్లమి నుడు మూర్తుల నుద్దిగ్ధతతో నుతియింతు ముగ్యురన్.
 కిరాతార్జునీయము, ఆ 1 వ 3.

వాణీలక్ష్మీపార్వతిస్తుతి

- కా. బ్రహ్మాండంబు సృజించుఁ బెంప సమయింక విం జాలుసామర్థ్యముల్
 బ్రహ్మోపేంద్రనగేంద్రచాపులకు సంపాదించుచున్ వాణీన్
 బ్రహ్మోత్తైకవివేకమిచ్చుచును సంభావించుచుం బ్రోచు నా
 బ్రాహ్మీనుంగళ దేవతాగిరిజలంఁ బ్రార్థింతు సత్రాంతమున్.
 సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక ప 4.

వేంకటేశ్వరస్తుతి

- సీ. అల మేలుమంగామఁనోబ్బభృంగ పరాకు, యహరహరౌనవహర పరాకు
 శ్రీతిరువతిమహాసింహాసన పరాకు, దివిజాధినాథునై ధవ పరాకు
 నకలభక్తజనరక్షణవిచక్షణ పరా, కజరవందితపదాంబుజ పరాకు
 కమనీయనందీప్తగుండవాహపరాకు, కతకోటిమన్మథాకృతి పరాకు
 గీ. దేవర పరాకు తిరుమలాధిప పరాకు, మాయురే స్వామిచాగుభక్తశాయటంచు
 మాగధులు చేరి నముఖంబువేగ విప్రు, నలుపుమీఱంగ నిజవాహానంబు డిగ్గి. 7
 శ్రుబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 79.

సీ. బహుచిత్రచిత్రపరిభావాయ భావాయ, కల్పితాభిలఖితకాకాయ
 ధీజననైతవానుజేవాయ దేవాయ, సందితాశ్చిత్రనంద సంపదాయ
 సతినలోచన జగత్పాథాయ నాథాయ, దాసకామితలదాయకాయ
 సమ్మనీంద్రసుహృన్నిశాంతాయ శాంతాయ, పరమపావనభక్త పాలనాయ
 గీ. శంఖచక్రరాయ తాత్త్వ్యధ్వజాయ, శేషశైలిహారాయ శ్రీధరాయ
 దివ్యక్రీడేంకపేకాయ తే నమోస్త, టంచు వినుతించిమతీయునిట్లంచుబొగడె.

వేంకటేశ్వరలీలము, ఆ ౩ ప 134.

సీ. ఆచ్యుతాహ్వయమున నమరితివే కాని, నిజముగా నాపేరు నీకుఁ దగునె
 యాడగఁ బద్మాలయైప్పుడ వనిపరిగి లేకాని నీ కాపేరు కలుగఁదగునె
 రహిని శ్రీలేఖనగ్ర మహాహితుడవని, తనరితి వే కాని తగునె నీకుఁ
 బరగ నాగేశకపక్షుండ వనియొప్పి, తినె కాని యాపేరుఁ చెలియఁ దగునె
 గీ. తలలి రాతినివరాంతకుండవను చీపు, తనరితివె కాని యాపేరు తగునె నీకు
 నార నీ కవి యోచింపఁవగుట పెద్దె, మత్తిరిపువర్తయలిమేలు మంగభర్త. ౧
 సీ. మహాదేవమిత్ర శుంభదృక్పవనస్త్రైత, జలజాతదళశేత్ర జలదగాత్ర
 యరిచయభీమ నిష్టరవాధనుతనామ, నుండరజితకామ సుగుణధామ
 కాస్తుభవక్షు సత్కలపుండరీకాక్ష, నర శేభహగ్యక్ష ముగవివక్ష
 యశేషేలుమంగచిత్రాంభోజరుదభృంగ, కరుణాయుతాపాంగ చరణంగ
 గీ. మహితననీతిదోర దుర్మదవిదూర, పంచపాండవక్షుకగృధరవిశిక్ష(?)
 యమరచాతకవారిదళయంబుజపద, కల్మషాత్మనివాళ వేంకటగిరీశ. 10

కవిజనచకోరచంద్రోదయము, ఆ 2 ప 88, 89.

కాశీవిశ్వేశ్వరస్తుతి

ద్వి. జయ భక్తమందార సజ్జనోద్ధార, జయ సద్గుణాధార సంసారదూర
 జయ సక్ష్మపాలాల శాత్రుశూల, జయ హుతాశవస్త్రైత జలజాక్షమిత్ర
 జయ మేరుకోదండ జయ విష్ణుకాండ, జయ నిర్జితానంగ శశిధవకాంగ
 చారుకోమలహాస చతురవిలాస, గౌరీమనోల్లాస కాశీనివాస.
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. గౌర. భా 2.

సీ. క్షీరాద్ధిసంభవశ్రేయలాసలోగ్రీకీలావళీనీలకంఠాజిరాయ
 పవనాశనాధీశపర్యంకకంకప, తాగ్నిస్తమిత్రాపురానురాయ

మానీండుశంధికాఁజాలస్ఫుగద్దేవ, నిన్నుగాకైరవేందీవరాయ
 పాపవాచారసంధ్యక్షలోకానీక, మానసాంభోబాతమధుకరాయ
 గీ. వసుమతిధరకన్యకావర్తలస్త, నాగ్రీతాస్మీరసురభిదోరంతరాయ
 మండిరాయితైలాసంకందరాయ, మాస్తిచరామ్రంబరాయ తుంభర్ధంసమోస్తు.
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, ఆ 4 పు 22.

పీ. పదియారు పండ్రెండుపరియలు చక్రము, లిట్టట్టు గదాసీ యిట్టితేరు
 మేనులుతోమ్మిది యీ పూవినసారథి, నవరిమితంబులై నట్టిహరులు
 మూడగ్రములతోడఁ గూడినచాపంబు, తేయుతెఱంగుల యెలయువారి
 దళవిధాకృతులచేఁ దనరినబాణంబు, త్రివ్రీకారంబులఁ దివురుదృష్టి
 గీ. యిట్టి పరికర మెల్లఁ జేపట్టినింగి, బఱచుగురియగుతిగవీళ్ళఁ బడ నడంచి
 జయముఁ గొన్నట్టి నిన్నెన్నఁ శక్య మగునె, కాశికావిశ్వనాథ విక్రమసనాథ.
 బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

కుక్కుటేశ్వరస్తుతి

పీ. ఇన్నివెన్నెలతేఱుఁ యెన్నెన సికపుఘ్న, పసమించు పులితోలుపట్టుసాలు
 చిలువలయొకిమిఁడుఁ బలుమానికపుఁదారి, వాటంపుఁ డెలిగిబ్బ యాదువంబు
 గటికిపూజలమెచ్చుఁ గారాబుకొమరుండు, వలిగొండకూఁతురు యలపు టింతి
 జేతేతుటుములెల్లఁ జేరి కొల్చెడు బంట్లు, మనుచొడ్డిగుబ్బలి యనికిపట్టు
 గీ. నగుచుఁజెలువొందభువనంబులనుదినంబు, రమణతాలిండునిన్నునేఁబ్రస్తుతింతు
 బుధనుతవిలాస పీఠికాపురనివాస, కుముదహితకోటిపంకాశ కుక్కుటేశ. 12

పీ. బృందారకామండ యందారవీతాళు, బృందారవిందాక్షునందనీయ
 పాటీరవర్ణండు యోటీర గౌరీవధూటీరతాదిత్య యోటీరేజ
 యోటీరథాంబోధి యూటీరగంగాపరీవేణీరవామోద యాణివారిగ
 నీహారవాగ్ధామినిహారహారాని, లాహార వర్యాభవాహవాగ్ధ

గీ. శర్వ సర్వజ్ఞ ద్యుహాఘర్వగర్వ
 సర్వపూర్వావకోదగ్ర యశార్వరవార
 సారనుకుమార సంభవోదారవీర
 భారతరకుక్కుటాకార యనుధీర.

భీమేశ్వరస్తుతి

గీ. విశ్వనకు కాశ్యకునకు విశ్వేశ్వరునకు, విశ్వరూపాత్మకునకు విశ్వరూపనకు
క్రీప్రయంభూమహానుభావస్థిగ్ధలింగ, భీమనాథేశ్వరునకు సంపింతు మనము.

గీ. భీమ భీమేశ్వరేశ్వరభీమనాథ, భవభవారణ్యపావక భవ్యమూర్తి
భగ్గ ఫాలాక్ష భస్మితాంగ భటివిభూష, శిఖిఖిఖాభాసమాసభజింతు నిన్ను. 14

గీ. శయ్య సర్వేశ్వరేశ్వరు భవ్యపంచ్య, శయ్య సర్వసృజాయకు భవ్యధాత
శయ్య సర్వంపహమహిచక్రధరుని, శయ్య వర్ణింతు దేవతాసార్వభౌమ. 15

కా. వేదాతీతుని వేదవేద్యుని శివున్ వేదాంతవేద్యున్ భవున్
వేదాంతోపనిషద్విహస్యముఁ జతుఁ ర్వేదీవిహారలయున్
వేదాంగాదిపురాణముఖ్యవిలసఁజ్యేద్యాగమప్రక్రియా
వేది నిన్ను భజింతు నెమ్మనమునన్ భవేశ్వర భీమేశ్వరా. 16

క. కామేశ్వరు నీశ్వరునిం, గామితఫలదానకల్పకముఁ గామరేవున్
గామాతీతుని దేవ, గాగ్రీమణి నిమ నాశ్రయింతు భగవీరమజా. 17

క. ఆనందజ్యోతిని బరమానందానందమూర్తి నవ్యయునిఁ దిగిలా
కానందామృతచాయి మహానందుని వృషభవాహుభవభివర్ణింతున్. 18

సీ. ఓ మహాలింగంబు యో మహాదేవుండ, యో మహాత్ముండ దేవ యోమహేశ
యోమహాసంకుప్త యోగదీక్షాదత్త, యోమహాపాపేంద్రనాథుడహస
నీమూర్తిసంస్మృతి భీమానుసంస్మృతి, నీకథాశ్రవణంబు నిఖిలదురిత
యూథాంధకారనూర్వోదయం బఖిల కర్మాణినికాయసంప్రాప్తిహేతు

గీ. పరికాశచతుర్భద్రయంగరాగ, పరిమళాసారవాసిత భాహుమధ్య
దక్షిణాపథకాకిరాంభరవిహార, గిరిక క్షీరీమనాథ రక్షింతు మమ్ము. 19

క. ఈసప్తమనిస్తోత్రము, వ్రాసినఁ జదివినను వినఁ వర్ణించినఁ గై
లాసపతిదత్తవాటిని, వాసుండు జనులకు నభీష్టవరము లొసంగున్. 20

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 5 చ 132, 139.

కోటిలింగేశ్వరస్తుతి

సీ. వేవేలకోటుల వేడిచెల్లలపరీభల్, నించువాండు పరీభల మించువాండు
పరిగొనుభక్తుల తలఁపుట వేకూర్చి, యేలువాఁ డభుముల దోలువాండు

- సకలముఁ గొలుచిచ్చి ♦ సకృన్వపరులఁ బా, లించువాడవలఁ చూల్చించువాఁడు
పంశవేమకలఁ దుశంశటనే ప్రకా, శించువాఁ, డానతుల్ ♦ గాంచువాఁడు
గీ. మొల్లము దనర్చి వెలయుఁ శ్రీయొల్లమంద, నగన గానీకమందిరుఁ డైనవాఁడు
కోటిలింకేశ్వరుఁడు గడుఁ ♦ గూర్చి వెలయు, నగనకవి తాపటుత్వమొసంగుఁ గాత.
ఓభువతీపరిణయము, ఆ 1 వ 12.

నృపి కై బహయొనరించిన సూర్యస్తుతి

- గీ. యోగిజనము శెవ్వనిఁ బరంజ్యోతి గాఁగ, దలఁతురభిలమయాశ్చ్యుడై వెలుఁగు నెవ్వఁ
డగయ నకలంబు నెవ్వనిఁ జుందుఁ గలుగు, నట్టిగవికి మొక్కెద నేను గ్రభక్తి.
ఉ. ఏనుహితాత్ముఁ డెప్పుడును ♦ నెంతయు వెల్లుచు నుండు ఋగ్యజా
స్వామయమైకమూర్తిరుచి ♦ సంపద నే నిగమాత్ముఁ డధమా
త్రామయసూక్ష్మత న్వెలుఁగుఁ ♦ దద్దయు నే త్రిగుణాత్ముఁ డోంకృతి
శ్రీమయలీల సంతతముఁ ♦ జెల్వగు నారవి కేను మొక్కెదన్. 23
క. క్రుతిరూఁపుడుఁ గ్రతురూపుఁడు, నతులబిన్నైకరూపుఁ ♦ డాత్మవిదారా
ధితరూపుఁ డాద్యుఁ డవ్యయుఁ, డతితేజుండుగు దినేను ♦ నభినందితున్. 24
క. అపరిమితమైననీయు, గిపునేడిమిఁ బాఁలు లెల్ల ♦ గ్రాఁగెడుదేజం
బుపనంహరింపు నృప్తికి, విపరీతము పుట్టకుండ ♦ శత్రుయయాతా. 25
మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 వ 81, 84.

అదితియొనరించిన సూర్యస్తుతి

- క. చరమందై నూత్తుందై, చరితూర్ణందై నుషుమ్నఁ ♦ బ్రభవందై ను
స్థిరమైనబ్రహ్మతేజము, ధరియించిననీకు మొక్కెదను నే ద్యుమణి. 26
క. జగముల నుచకారంబుగఁ, దగుతటి నుదయించుచున్న ♦ తాపకవిలస
న్నిగమయతీవహూర్తికి, గగనమణికి మొక్కెద నృప్తికాశితభక్తిన్. 27
క. ఘనవర్షార్థము రసమో, చనముఁ జేయుచును సకల ♦ జగమున కాప్యా
యనకరమగురూపముగల, ఘనాత్ముడగు నీకు పినుతిఁ ♦ గావించు ౨వీ 28
గీ. బ్రహ్మ కేశవ రుద్రరూపములు నీవ, యింద్ర పావక యమ జలధీశవన
ధనదరూపము నీవ చంద్రధర మేది, నీద్ర భూవాద్ధిరూపములీవ తరణి. 29
క. యాగములను సతతాంత, ర్యాగములను నీను భజింతు ♦ రసనినుపగ్నలో
యోగులు త్రిదివాత్యునుభి, భోగంబులై ననుప్త ♦ భువనస్తుత్యా. 30
మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 వ 92, 98.

విశ్వక్సయొనరించిన సూర్యస్తుతి

చ. కనదురజాంబుజాతనవళికాంతి నుదంచితఘోరిచాతుకాం
చనరుచిఁ దప్తతామ్రవిలకసద్ద్యుతి నుత్పలసత్ప్రవాళదీ
ప్తై నిజతనూద్గతాంకుతతి ఁ దిక్కులఁ బర్వ వెలుంగనొప్పునీ
దినమణికి న్నభోమణికి ఁ దేవశిరోమణి కేను మ్రొక్కెదన్. 31

చ. ఘననిదాంధకారరిపుఁఖండనచండమయూఖరాజిచే
ననుదినము స్ప్రభాతములఁబయందమ్మతాంకుమరీచివేడి గా
వనజము లల్లసిల్లఁగఁ దొవలో మొగుడన్ బ్రథమాద్రిఁ బొల్పు నీ
దినమణికి న్నభోమణికి ఁ దేవశిరోమణి కేను మ్రొక్కెదన్. 32

చ. దినకరయువృద్ధియతనుఁ లేజము ద్రచ్చెద భక్తి నీవు వం
దన మొనరించుచు కృపావిధంబుల నిన్ను నుతించుచు న్దయ
న్నను శుభదృష్టిఁ జూడుము సకనాతనకాదుణికాగ్రగణ్య య
త్యనుపమపుణ్యసర్వవిగఁమాతృక నన్ను ననుగ్రహింపుమి. 33

మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 122, 126.

బ్రాహ్మణగణ మొనరించిన సూర్యస్తుతి

సీ. ఆదిత్య నార్యునిఁ నర్యముఁ బూఁపు స్వభాను దివాకరుఁ భాను నచిత్స
నక్షరుఁ జలము సిఁతాసితవర్ణుని, భాస్కరు యుష్మేత్యుఁ ఁ బంకజాపు
రవిఁ బరీయాంతకుఁ రక్తపీతుని దీప, దీధితి నవితర్క్యుఁ దీర్ఘరూపు
యజ్ఞాగ్నిహోత్రశేఁదావస్థితుని యోగి, నిత్యు నశతతుని ఁ నిగమవేద్యు
గీ. నాద్య మిత్రుని నఖిలలోకైకరక్షు, వ్యప్త గుణయుక్తుఁ బరమదిఁయానురక్తు
తాంతు నిన్నుఁ బ్రభాకరు ఁ శరణు వేడి, సంతతము నినుఁ గొల్తుమఁసంతభక్తి.

క. నుర దనుజ ఖచర కిన్నర, గడుదోరగ సిద్ధ తారకాగ్రహములయం
దరయంగ నధిక లేజ, స్ఫులితుండగు దేవు శరణుఁ జొచ్చెద మర్థిన్. 35
గీ. గగనముననుండి నిజమయూఁఖముల జేసి, యవనితలమును దిశలనుఁసంతరితు
మునువెలింగించుచునవ్యాప్తమూర్తిఁదాల్చి, పరగుదేవునిగొలుతుమఁశరణువేడి.

ఆ. అరయ బ్రహ్మ యన మఁహాదేవుఁ డనవిష్ణుఁడనఁ బ్రజాఁతి యనఁసనిలుఁడనఁగ
సంకరం బనంగ ఁ నమతుఁ దా నేదేవుఁ, డట్టి భానుఁ గొల్తు ఁ మర్థితోడ. 36

మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 156, 158.

అగ్నిస్తుతి

క. భూతాధారుడవై మహాధ్వరకళాతూట్యుండవై యగమ
వాతస్తమ్యుండవై నురార్పితుండవై బ్రహ్మణ్యదేవుండవై
శ్రాతస్మార్తభక్రియాధిపతివై శాంతాంతరంగోజ్జ్వల
జ్యోతిరూపుడవై విజయగునిన పంస్తోత్రం బొవర్తున్ శిఖీ. 87

క. దేవతలకు నీవ ముఖము, దేవతలకు నీవ బ్రతుకుఁ బెరువు మాతవహ
దేవతల కెల్ల నాత్మపు, నీవ పకలదేవతలను నీపాఠింబుల్. 88

క. నీమం దెప్పుడు వేల్చుచువ్యమలాగి శ్రేష్ఠుమృతై వర్షము
జ్ఞేయ శ్రేణిని నోపధుల్లగుఁ దత్తేన స్థవశ్రేణి వీ
ర్ధాయుర్వృద్ధి వహించి యధ్వరము బుద్ధ్యతీర్తిఁ గావించఁ గా
నాయజ్ఞంబుల దృష్టిఁ బొందుదుడు నాకాధీశ్వరు ల్పవకా. 40

క. జలముల నీవ సృజించితి, జలముల యగ్ని యగు నీకు జనన మొనర్చె
జ్వలములు నీచే బక్యములగునుఁ బ్రాణులకుఁ జేయుఁబుష్టి మాతవహ. 41
మార్కండేయపుత్రాణము, ఆ 7 ప 50, 53.

నీ. పావకశిఖి నర్వభక్షణవవవాప్త, విజయ ధనంజయవీరిహాత్ర
సప్తజి హ్యేనలంజ్యులనధామధ్వజ, స్వాహామనోహర తాహి తామ
తక్లమేమారుధ శుద్ధజటాబద్ధ, గౌరవర్ధారణశమలనయన
తవనయజ్ఞేశ్వరదహనదిక్పతివహ్ని, యశుశుక్షణికామితార్థఫలద
గీ. దేవవదనద్విమస్తకః త్రిదశపంద్య, సకలజీవాత్మకస్థ విశ్వచక్రికాశ
రూఢచాత్రో విశ్వానశురునిమిత్రశ్రియతిపవిత్రో నమస్కారః మగ్నిహోత్ర.

గీ. నీవలనఁ దృప్తి గాంతురు నిర్జతులును, తనియ యజ్ఞఫలం బిచ్చుచాతపివు
నీచే కనుపట్టువేల్పు నీనిభిలమునకు, ఘనుడ నినుఁబోలు దైవంబుగలదజగతి.

ఆ. గంగమొదలనదులు కడలిలోపలఁ బడ్డ, నీరుపెల్లపాంగి నింగి ముట్ట
పెల్లివిరియ కుండ విలయ మొందింతువు, పానశక్తి నీదే బడబవహ్ని. 44
యాజ్ఞవల్క్యపరిత్రము, ఆ 2.

నీ. నిభిలాగమస్తోత్రోనిరుచములేజుప్రచార మేమారుధగౌరవర్ధ
తాహితాంబక జటావాహ చతుశ్శృంగ, సప్తజిహ్వ త్రిపాదశరసిజాప్త

- మండలముదాస్త్రమండలశీతహరి, దంబరనేత్ర వింబంబచరిత
జగదంతరాత్మకసజ్జనపూజిత, నకలభువననమస్కారవిభవ
గీ. యమితనత్వంగ గురునిర్మలాంతరంగ, ప్రిణవవర్ణానుషంగ శ్రీపావనాంగ
భక్తచిత్తజ్జభ్యంగ విశుభక్షభంగ, వరదయాపాంగపావ ఆమిరపతంగ. 45
- చ. దివిజాలు నీముఖంబుననెత్తప్తి పహింతురు వేద మెల్ల ని
న్నవనిఁ బరాభ్యుండవను నాహవనీయము దక్షిణాగ్నిసం
భవమగునీదు మేనను శుభపదపావనయాప యోగితూ
త్వనకలనపరమోదమునింపన్నతభావుకచిత్తసంయుతా. 46
- ఆ. యజ్ఞకర్త పీఠ యజ్ఞేశ్వరుండ పీఠ, యజ్ఞభోక్త పీఠయజ్ఞపురుష
యజ్ఞ యజ్ఞఫలదయజ్ఞనియంత్రిత, యజ్ఞపాలదేవయగ్నిదేవ. 47
- ఓషువతీచరియము, ఆ 3 ప 202, 204

మహేంద్రస్తుతి

- సీ. బల వృత్త నమంచి జంభ పులోమముఖదైత్య, వనవహ్ని హేతి యైవ్యాని హేతి
చిత్రసంగరజయశ్రీకరగగిహణ నిర్వహణనిహస్త మెత్త్యానిహస్త
మనభుకర్తాయాత భువనేశ్వర్యనిర్వ్యధపుణ్యలోక మెత్త్యానిలోక
మనమానకారణ్యోరసవర్షిలోచన, వనజనికాయ మెత్త్యానికాయ
గీ. మమర వనమధ్యకేళిసాధాంతరాళ, వర్ణ్యతరసంప్రచరణమెత్త్యానిచరణ
మట్టి లోకైకవందితు నప్రమేయు, నిన్ను వర్ణింపఁగా నేర్పునే నుకేంద్ర.
కా. వంశారణ్యముఁ గాల్చు పావకుగతిన్ వర్ణింప వై విద్విష
ద్వంశారణ్యము నిర్దహించు భవదుద్దాఘప్రతాపాగ్ని శి
తాంశున్నూర్లులు సంక్రితావళికి నీయాకారశేఖర త్రయ
స్త్రీంశతోక్తినుపద్యనాధుండపు కీర్తింప నిన్నున్ శక్యమే. 48
- గీ. తగఁ బరాగము గప్పిన తమ్మిళాలను, మాడ్చి హరిచందనాలిప్తముగురువేయ
గమలతో నొప్పు నీయుదగ్గిపదీప్త, తనువుఁ గీర్తింప నేర్తునేయనిమిమేంద్ర.
నిరంకుశోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 117, 119.

దత్తత్రేయస్తుతి

- గీ. నిజగర్భగతజగన్నిచయ మారయులీల, సంతర్కృతాపాంగుండైనవాని
నలినబాండాపుత్రి నాభివీధికి నేర్పు, రీతి నక్షుంబుఁ ద్రిపువాని

శుభ్రులత్వయందనిఁబట్టిఁజెల్పఁజెఱుగున, నపరదధనిశ్వామఁ డైనవానిఁ
దనపూనినధరితికి నలొలతఁకుటించు, పగిది జటిలవృత్తిఁ బరగునానిఁ
గీ. బ్రాహ్మనస్వీయదామోదఁగర్వ మెఱుంగఁ, జేయుగతి యొగపట్టికఁజెఱుగునాని
యొగముద్రైకనూచితాఁమృతచరితుఁ, డైనవాని దత్తాత్రేయఁమానిఁగొలుతు.

మ. యతిలీలాయితదత్తచిత్తుఁ డగుపఁద్యాతుఁడు విశ్వావస

స్థితికిన్ రాజనానర్పి యాత్మభుజపేతిన్ సర్వసాభాగ్యయో
గ్యత లెల్లం గరుణించు నాఁగఁ గృతపీఠ్యమృతసమాతి నిర్దా
హతచకేశ్వరవృత్తిగా మనుచు దత్తాత్రేయఁ గీర్తించెదన్.

51

మ. కమలాకాంతున కెంత సత్కృపయొ లోకశ్రేణిపై బ్రహ్మశ
క్రమపేశాదుల నశ్చ క్షిజగము యోగక్షేమముం గాంచునె
య్యమునం దానె చరించు నెల్లెడల దత్తాత్రేయయోగింద్రవే
షమునన్ దీనులఁ బోయిచున్ ఖలులయొచ్చాయంబు వారించుచున్.

52

సీ. ఈముని మునివేళ్ళఁ నెనయునక్షునరంబు, పద్యాక్షువిన్నూర్తిఁ బరిభవెల్లె
నీయతి యతిపుణ్యఁధృతిఁ గాంచుకుండిక, తీర్థపదభ్యాసఁ దేజులై
నీయమి యమితసత్కృపఁ గన్నయజినంబు, నీలవర్ణనిరూఢి నివ్వటిల్లె
నీశమి శమితాఘృష్టమానినదండ, మురుతరానంతవైఖరిఁ దినర్చె

గీ. దన పరికరంబు లెల్ల నిఁట్రుపపమామృతప్రభావంబు లై మించఁదా ధరితి
సరుణయోగీశ్వరేశ్వరుఁడగుటయనఁగఁ, బొలచుధన్యుడత్తాత్రేయఁబొగడఁదరమె.

మ. అనువోష్టం బరమాచలాత్మభుజితోద్యత్కుండలిన్నూర్తిచే
భునపంకాభిమండి నిత్యతరయోగకినితాంతోపగూ
హనరోమాంచసమంచితాంగుఁడగుదత్తాత్రేయ నారాయణుం
డనవద్యామృతసారము నివ్వబుధలోకాధీనముం జేయఁడే.

54

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 1 ప 48, 50.

రామేశ్వరస్తుతి

సీ రామనాథాయ పుత్రచ్చిదే శంభవే, పరమేశ్వరాయ తుభ్యం నమోస్తు
పర్వతకన్యకాపతయే నమోస్తుతే, నాగేంద్రముఖగుహానందనాయ
రవిశశిహస్మినే త్రాయ కపర్దినే, దేవాయ పోమాయతే నమోస్తు
కరుణార్ణవాయ మార్కంఢేయభవభిదే, విభవే నమస్తే కవిస్తుతాయ

- గీ. సాక్షి జేసెను ఈ గాఢియఁ జంకరాయ, నీలకంఠాయ భీమాయఁ నిర్మలాయ
మానినే సకలజ్ఞాయఁ నుస్థిరాయ, మదనవీర్యహరాయ నంతుశ్చివాయ. 55
- ఆ. దేశకాలభేదఁ దిగభిన్న మేవస్తు, వన్విత్తీయ మగుచుఁ నమరు నెద్ది
అట్టి భేదవిరహితాత్మ నీశ్వరు రామ, నాథు నభవు లోకకాథుఁ గొల్తు. 56
- సీ. జన్మజరామృత్యుశ్చ సలిలప్రపూరంబు, సంతాపబడబాగ్నిఁ సంకులంబు
దారపుత్రక్షేత్రఁ ధనవీచివికరంబు, దుష్టరోగవ్యాళఁ దుస్సహంబు
కామాదిపరిపథిగణఘోరమకరంబు, విషయస్పృహఁ ఘేనవిలసనంబు
బహుశ దారుణవిపత్తాననవారంబు, మజ్జదజాండమంభవజంబు
- గీ. భవ దుదారపదాంభోజభక్తిపారమనగఁ దగు భవజలరాశియందు మునుఁగు
చున్న నెన్నఁదరింపు మత్తుర్జిత్తాంగ, వృషభరాజతురంగ రాఁ మేశలింగ.
- ఉ. పాపము లాచరించెయనుఁ బాయక మర్త్యుఁడు రామనాథు ని
న్నోపికఁ జేరి భక్తిభరముల్లసెలం బ్రణ మిల్లెనేని త
త్పవనమాహ మంబురుహాపాంధవబంధురదీప్తిపుంజవి
ర్వాపితభూరసంతమసఁరాశిగతిన్ లయ మొందు గొల్బునన్. 58
- క. రామేశ నిన్నుఁ జూచివచ్చి,ణామముఁ గావించి కొలచుఁ నరుఁ డురుబాధా
ధామమగు మాతృగర్భ,గుహమధ్యమ మగుడఁ జొరకఁ యమృతముఁ జెందున్. 59
- సీ. రామేశ మేశనిఁగిరంతరపూజిత, జితశ్రురామరమ గాఢ్యతమచరణ
రణభయంకరకరఁ ప్రవిలసత్పారంగ, రంగద్ధవేంద్రితఁరంగరాజ
రాజశేఖర ఖరాఁరాతిదోషవిదార, తారసంత్యక్తశరీరభాగ
భాగమనీరుద్ధఁబహునూర్యనూర్యజ్జ, దినకరకరటికృత్తికృతపసన
- గీ. సనకముఖమనిరంజనఁ జననరహిత, హితనదాచారచారణఁస్తతవిహర
హరదహిపాలపాలనాఁయత్తచిత్త, చిత్తభవభూతివిలసిత్సీతనిజాంగ. 60
- రామేశ్వరమాచార్యము, ఆ 4 ప. 12 118.

అగస్త్యస్తుతి

- సీ. ఏవారిరాశిలోనించువిల్లునితల్లి, కలుము లీనెడు వాలుఁగంటి పుట్టె
వేల్పులవేలుపుఁ జెన్నుఁ జేమున్నీటఁ, బడగపానుపుమొండఁ బవ్వరించె
లెచ్చికన్నియ యాడుఁనవచ్చనగుండ్లునాఁ, గొండలేపాద్రిలోనుండు నొకట
జేడిమంటలకేదుఁవిత్తేయోధిలోఁ, బొంపియ శ్వరకఠఁభూషణయ్య

- గీ. సప్తీశూచుక్కుమగవానిఁ యయ్యనొయ్యఁ, గొంటివాపోశనంబొక్కఁ గ్రుక్కనీవు
నీ పృథ్వావంబు లొకఁడుపత్తింపఁగలఁడె, పరమపుణ్యయగస్యతాఁపనవరేణ్య.
రామాభ్యుదయము, ఆ 5 ప 121.

యాజ్ఞవల్క్యస్తోతి

- సీ. సంయమితిలక నీఁసరసవాక్యంబులు, పరికింప వేదాంత భాషణములు
పరమఋషీంద్ర నీఁకరుణాకటాక్షంబు, లభిలంబులకు జీవనాషధములు
ధరణీమరేంద్ర నీఁయురుతరక్రోధము, ల్లాపపాపకళిఖాఁ ధారణములు
సజ్జనశ్రేష్ఠ నీఁసభ్యనైస్థికములు, సకలపురాణానుఁసమృతములు
ఆ. దినము నీ వొసంగు దీవనల్ నృపతుల, భూరిసంపదలకుఁ గారణములు
నిన్ను సన్నుతింప నే నెట్లు సేర్తును, యాజ్ఞవల్క్యమునికులగ్రగణ్య. 62
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

నూతస్తోతి

- క. హస్తామలకీభూత స, మస్తపురాణార్థజాత భాధపచరణ
స్యస్తస్మాదయాంబుజాత నిరస్తాఘ్నవాతగోమ హర్షణజాతా. 63
మమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 47.

వాసుకిస్తోతి

- చ. అదితపోవిభూతి నమః రామలబ్ధాధలు వొందకుండఁ గా
మరగుల నెల్లఁ గాచినమహోరగనాయకుఁ డానమత్సురా
మరమకుటాగ్రరత్నరుచిఁ శోభితపాదున కదినందనే
శ్వరునకు భూషణం బయినఁవాసుకి మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడున్. 64
భారతము, ఆది. ఆ 1 ప 105.

- గీ. పాలయల్క నొకనేళఁ బలుకనిపార్వతి, వెఱపించి మాధువు భిక్షవాఘుఁ
బావనబ్రహ్మక పాలమాలికలజో, డెదు వొక్కొక నాఁడుఁహార మగుచుఁ
బడగ మానికపుఁజెక్కడపుఁగీల్కంకణం, బగుదు వొక్కొక్కయెడఁహస్తమునకుఁ
గన్నై నేఁదగి తేనుఁకమ్మతావులు వెల్లయింతు వొక్కొకచాయఁ నింపుగాఁగ

గీ. నెన్ని భంగులఁ జూడఁ శక్త్యశ్వరునకు, నీవెకా కెవ్వ రున్నారనిశ్చలాత్తు
లట్టి నిన్నుఁ బ్రశంసించునలవి యగునె, ప్రణుతగుణగణ్య వామకీఁగణివరేణ్యు.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 2.

తక్షకస్తుతి

ఉ. గోత్రమహామహీధరనిఁకుంజములన్ విసినంబులం గురు
తేత్రమునం బ్రకామగతిఁభలన నొప్పి నహాశ్వనేనుఁడై
ధాత్రిఁ బరిభ్రమించుబలఁదర్పువరాక్రమదత్తుఁ డీక్షణ
శ్రోత్రిఁభండు తక్షకుఁడు ఁ శూరుఁడు మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడన్. 66
ధారతము, ఆ 1 ప 107.

నదీస్తుతి

క. పావనగుణానుభావము, భావనగావించు నెట్టిపరమనదులు నీ
కావేరికి నదృశంబులు, గావేరికి నైనఁ బొగడఁగా వెరవగునే. 67
లయ. ఈనది ప్రవాహాయుగఁబీనిభవిభాసితభు, జానియతరంగ సదఁనూనపరిభం
దీనది భజన్నిభిల ఁ మానవమనఃకలుష, తానిరసనాతిపటుఁతామతజలౌఘం
దీనది సమస్తతీర్థినీనికరదుష్కరత, రానుపమచిద్విభవఁ దానమహానీయం
దీనది పవిత్రతరఁమీనది కృద్భాకనిధి యీనది విముక్తికి ని ఁ దానము గణింపన్.
ఉత్సాహ. అమితరంగధామలక్ష్మి ఁ నరయఁ బృథతమణినికా
యములఁ బూజ నేయఁ దాల్చిఁనట్టి నేత్రభుజసహ
స్రములు గాని జలరుహములు ఁ జలరుహములు గావు భం
గములు భంగములును గావు ఁ గణన నేయ నీనదిన్. 69
మానిని. బంగరుచేలయఁ బద్మనిభాత్ములు ఁ బాహుపకుష్మము భవ్యవిభో
న్మంగితశంఖునుఁదర్శనశార్దూగఁదాముఖిచిహ్నము తత్త్వము నీ
లాంగము నీనది యార నృజించు నిఁజాశితదేహికి నంతికస
ద్రంగశయానుఁ దిరంబుగ జూచి కఠరంబివోచతురత్వ మనన్. 70
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 137-140.

కా. తానైరింపక పర్ణయుండఁగ భవఁదర్శనమృతసందాల్చి తే
జోఽసహ్యాన్ శరజన్మఁ గాంచి యలనీఁహారక్షమాభృత్ కుమా

- రీసాపత్నీయుఁ గన్న మోహపుఁబురఁధీరత్నమా దీపకా
వే సర్వజ్ఞుఁడు నిన్ను నేల దలవై ♦ నెక్కించుకో జాహ్నువీ. 71
- క. పెల్లు సెగఁ జల్లువినమా, తెల్లనివొర కుతికమోవఁ ♦ దిని బ్రతుకుటనీ
చల్లదనమ్మునఁగాదే, కల్లోలవతీమత్తల్లి ♦ గంగాతల్లీ. 72
- క. పువ్వాదుఁబోడివై వరి, యెవ్వారన భీష్ముఁ గాంచియిం పొందితివీ
నవ్వాని యెఱుఁగుదునె మా, యవ్వా పోషింపఁ బాడి యగఁగనను సేకున్. 73
- క. తల నీ గంగాతీర్థము, చిలికినవాఁ డీశ్వరుండు ♦ చేరఁడు లోఁ గోఁ
గలిగినఁ దరఁగలఁ దేలం, గలిగినఁ దస్మహిమ లెన్నఁగాఁ దర మగునే. 74
- క. మునుకలు గంగాదరిలో, నోవరించుటకన్న భాగ్యమున్నదె ? యనుచున్
మును కలు గంగాదిగి పరి, జనములు కైలాసంగ ♦ స్నానోన్ముఖుఁడై. 75
- విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 114, 120.

- సీ. కృపయును మేధయుఁ గీర్తియు సిద్ధియు, శ్రద్ధయు బుద్ధియు ♦ త్తమము నీవ
సంధ్యయు రాత్రియు ♦ శశిమందుగల్గకాం, తియుఁబావకునియందు ♦ దేజమీవ
రవియందు ప్రభయు సఖిస్వతిగానుత్రి, సావిత్రీ స్వామాయుఁస్వర్గయునీవ
లక్ష్మీయు గౌరియు ♦ లజ్జయుఁ దుష్టియు, కాంతియు భూతియు ♦ దాంతిసీవ
గీ. నీవ యన్వీక్షకీందఁఫీతు లనఁగ, యజ్ఞవిద్యయు నాత్మవిద్యయునునీవ
మఱిత్రయీవార్తలునుమహామతియునీవ, సగ్వమునునీవసురమా న్య ♦ జహ్నుకన్య.
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 185.

- సీ. అఖిలలోకేశ్వరి ♦ కాశిశక్తికి జగ, జ్జననికి మాయకుశంభుపత్ని
కామ్నాయచేద్యకు ♦ నవసర్గధాత్రికి, పరమకల్యాణికి ♦ పాపనికిని
జలజోద్భవస్థాన ♦ సాధాధిరోహిని, శ్రేణికి కుభవిత్ర ♦ సేవధికిని
భరతఖండక్షమా ♦ భరణముక్తాహార, వల్లికి భవదుఃఖ ♦ వనధితికి
గీ. కపిలమునీవరదృగఁలక్షుపితపగర, తనయసురపదసౌఖ్యసంధాయనికిని,
గామితార్థైకవితరణ ♦ కల్పలతకు, నీకుఁ బ్రణతి భగీరథ ♦ నృపకుమారి. 77

జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 186.

- కా. గంగాసంగమ మిచ్చగించునె మదిన్ ♦ గావేరి దేవేరిగా
నంగీకార మొనర్చునే యమునతో ♦ నానందముం బొందునే
రంగత్తుంగ తరంగ హస్తముల నా ♦ రత్నాకరేందుగ్రిండు నీ
యంగంబంటి నుభించునేని గుణధి ♦ దాతుంగభద్రానదీ ! 78
- సాండురంగ మాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 189.

సగ్ధగ. నీరస్త్రేరాజ్యభృంగే ♦ నిరుపమకరుణా ♦ నిన్ద్రద్రావింతరంగే
తీరప్రద్యత్కుడుంగే ♦ వివిజమునికృతో ♦ దీర్ఘవాప్యప్రసంగే
ధీరవారానుమంగే ♦ నృతపవనముఖో ♦ దీర్ఘరంగ తరంగే
పారావారంగసంగే ♦ భవభయచకితం ♦ పాహింగంగే శుభాంగే.

79

వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 పద్య 40.

సంస్కృతకవిస్తుతి

శా. లోకాలోకపరీతగూచరమహా ♦ లోకోపకారంబుగా

క్రికల్యాణకరోరుకావ్యచయమల్ ♦ సిద్ధంబుఁ గావించి ను
న్లొకుల్ పుణ్యమతుల్ జగద్గురువు లై ♦ శోభిల్లుచున్నట్టి వా
శ్రీకిన్ వ్యాసమమూరపాణికవికా ♦ భీదానులం గొల్చెదన్.

80

సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక, ప 9.

ఆంధ్రకవిస్తుతి

ఉ. నన్నయభట్టు నాంధ్రకవి ♦ నాథునిఁ దిక్కనసోమయాజినిం
బన్నుగ సోమనత్కవిని ♦ భాస్కరబమ్మెరపోతరాజులన్
మున్ను ప్రిసిద్ధిఁ గాంచుక ♦ ముఖ్యుల నందఱి నెచ్చునంబులొ
నెన్ని నమస్కరించెద న ♦ భీష్మఫలాప్తిదనర్చునట్లుగాన్.

81

సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక, ప 12.

వ్యాసస్తుతి

మ. వివిధామ్నాయలతాలవాలధిపణా ♦ విఖ్యాతవిజ్ఞానదీ
పవిభాలోకితలోకవర్తనుఁ గృపా ♦ పారంగతున్ సాంఖ్యయో
గవిదు న్భారతసంహితావిరచనా ♦ కల్పన్ దపోనిత్యు సా
త్యవతేయుం గృతకృత్యుఁ గొల్చెద ము ♦ సిందగిస్తుత్యు నత్యుత్తమున్.

82

మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 7.

క. వినుతింతు ననఘుం గవితా, జనకు రఘుస్వామి పుణ్య ♦ చరతాంబుధిభే
లనపరుఁ బ్రాచేతిసుహృ, ద్వనరుహ నన్నిహితితీవుని ♦ వట్టేక భవున్.

83

క. పంచమవేదగ్రధసవి, రించను బహర్షి గణపః రేణ్యం ద్రిదశా
భ్యంచిత నిశ్చలనత్కరు, ణాంచదపాంగునిఁ బరాశః రాత్మజాఁ దలఁతున్. 84

రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 9, 10.

మ. సవచిత్రధ్వనిజాతీరీతులఁ బదఃస్యాసంబులం జూపఁగాఁ
గవితానర్తకిఁ బంచమశ్రుతిసభంఁ గౌశల్య మేపాగఁ దాం
డపితం గా నొనరించి మించి భరతాః పూర్వాధికాన్నత్యమున్
స్తవనీయంబుగఁ జేయువ్యాసముని డెంఁదంబందు భావించెదన్. 85
సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 10.

వాల్మీకిస్తుతి

మ. కవిలోకాధ్యునిహృద్యపద్యకవితాః కల్పం ద్రిలోకీజన
శృణణానందన రామకీర్తనకథాః సందర్భదత్తు స్మృని
ప్రపదు స్ఫవ్యతపః ప్రభావపిభవః పృఖ్యాతు వాల్మీకిఁ ద
త్త్వవిదు నిన్ద్రులసత్త్వ సంతతము సఙ్గభక్తిం బిశంసించెదన్. 89
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 8.

మ. లోలతన్ వాక్కులహంసినర్వమమనఃస్తామస్తతాస్తోకది
వ్యలనద్రామకథానుధాలహరికాః వారంబులం దేలఁగాఁ
దులనాతీతకనత్కవిత్వకలవాః ధోరణ్యపేతంబు గా
మెలఁగండేసిన యాదిసత్కవిని వాల్మీకిం బిశంసించెదన్. 88
సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 9.

కవిత్రయస్తుతి

క. భారతముఁ దెలుఁగుజేసిన, ధీరాత్ము న్నన్నయార్యుఁ డిక్కనమభి సం
భోరుహభవసభి సత్త్వసు, ధీరత్నము వాత్మలో నులింతు స్ఫుక్షిన్. 87
రామేశ్వరమాహాత్మ్యము ఆ 1 ప 12.

సన్నయభటస్తుతి

ఉ. సారకథానుధారసమఙ్గజనము వాగళపూరితంబుగా
సారఁగఁగ్రోలుచు స్థనులు ధూర్జరాసాంబుధిఁ దేలువట్లుగా

భారతసంహితస్మృతు ద్వివిధము త్వణానామ సజ్జి వి
ద్యారమణీయు నాంధ్రకవిత్వగురు నన్నయభట్టాచార్యగారే.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 9.

తిక్కనస్తుతి

చ. ఉభయకవిత్వతత్త్వవిభవోజ్ఞులు సంవిహితాధ్వర్యక్రియా
ప్రభు బుధబంధుభూతిగుణబంధురు భారతసంహితాకథా
విభుఁ బరతత్త్వబోధను నభివీచనరాశరసూను సంతత
త్రిభువనకీర్తనీయయశుఁ డిక్కకవీందునిఁ గొల్తు నర్థితోన్.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 10.

విశ్వకర్మస్తుతి

క. వేయివిధంబుల నినుఁ బాఁగి, ధేయులమై పిలిచినాము తీరనిప్రేమన్
మాయంచఁబోకు మాయెడ(?), మాయయ్యా విశ్వకర్మమునుఁ బ్రోవఁగజే.
క. జగముల్ కల్పనఁ జేసిన, భగవంతుడ! సర్వమూర్తి పాలన! జేవా
యుగముల నన్నియుఁ గడపిన, మగవాడవు విశ్వకర్మమునుఁ బ్రోవఁగజే. 91
గీ దీనరక్షణ సర్వేశ డివ్యరూపు, అంతకుఁబ్రభువ యవ్యత్రయమలతేజ
విశ్వభర విశ్వకారణ విశ్వకర్త, విశ్వపర విశ్వరక్షణ విశ్వకర్మ.
సనాథివిశ్వేశ్వరసంజాదము, ఆ 1 ప 192, 193, 206.

బహువరనము

ఉ. తాగతుషారహామిమఃకామసి తాంబుజకారకాభ్యమం
చారనిభోజ్యులం బగునుఁ డద్దయ వేగ మరాళవాహుఁడై
భూతిగుణాకరం డమృతభుక్తవంద్యుఁడు ధాత వచ్చె వి
(స్సా)నుఁడు భారతీవిభుఁడు పారవ్రతివాధునిఁ గొల్వ భక్తితోన్.(?) 92
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

నీ. తాతలతాత శత్రుమిత్రనైయ్యపుఁబట్టి, వేయిపుష్ప వానలఁదిమగఁడు
తపనులమొనగాఁడు తపములజట్టికాఁ, డెల్లవిద్యలనెఱుఁగెనుజాణ
ముక్కుంటిసారథి ముల్లోకములఁజేత, నంబకచేయు విఘ్నసుపుకాఁడు
పంచాలిరాయంచ డబసియాడెమరొతు, కైలాసకపుమునిఁ గన్నతండ్రి

గీ. జగతి నేరికి దన వ్రాలు మిగులతాని, బిరుదులేకరి నేర్పులఁ బగగుపొడి
నాల్గు మొగములజేవుఁడున్నతిదలిర్ప, నచటికేతెంచుటయువినఁమునఁ మొక్కి.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 485.

సీ. వాగ్వివేచకృతనజసారంగంబు, కలహభోజనమానిఁ గన్నతంద్రీ
నస్తలోకీవరాఢవరకల్పనాచణుఁ, డాహ్నుయరత్నగతాకరుండు
కలకాభిశాయిపొక్కిలితమ్మిపసీకండు, తోయజాతాన్తునితోడఁబుట్టు
పాలును నీరు నేర్పఱుతుత్తడిరాతు, కడుపు బంగారుబొక్కనమువాడు
గీ. నలు మొగంబులవాఁడు నేఁబులకుఁజేడు, బ్రదుకుప్రాప్తుజనులకుఁసుధుడుటాకు
కవలను లిఖింప నేర్పినకరణికంబు, గరిమ నొప్పారుధాత జగద్యధాత. 94
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ప 22.

సీ. ఆకారమునఁ జతురాహ్నుయములుఁజౌయ, నందిబృందముభావములుఁబొగడ
పాణినితంద్రైవఁబీణయు నొసపరి, పాటల భాసపథాటి గొలువ
స్త్రుతులు నారదవసింపులు వెంటరా పారి, పజ్జల దేవతా ప్రభులు రాఁగ
గరుడగంధర్వకింపురుషవానావృత్త, గీతవాద్యములు దిగ్విజిత నిండ
గీ. మూర్తివంతంబు లాయాగములు బురాణములను ధర్మములను గెలఁకులభజింప
హంసవాహనుడై సరోజాననుండు, పక్షుఁ డలరంగ ధాత ప్రత్యక్ష మయ్యె.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 1.

సీ. చెన్నుపొక్కిటిదమ్మిఁగన్నవేలుపుఁజేడు, తెలిపుల్లువయ్యోనలరువాఁడు
బయకారిజడదారి పాపనిగనువాఁడు, పల్కుచిల్లలకొల్కి పాలివాఁడు
చావంచతూపుల నైదోడు గలవాఁడు, ప్రామిన్కు తేప్రాద్దుమోమువాడు
నుదుటఁ గల్గలవాని నుదుటఁ గాచినవాడు, జగములగలిగించు చతురులాఁడు
గీ. తూత్తుదొరవేడివేలుపుఁదుంతరాతు, తేయినడకరి సంద్రంపుఁజేడుగాడ్పు
లిప్పిదొడగిబ్బనెక్కెడు గల్పిమగఁడు, కొలువదనరుచునుండునునలంబయెపుడు.
భోజనుతాపరిణయము, ఆ 1 ప 25.

సీ. శ్వేతకేతుడు జోకసేసితెచ్చినపదా, ర్వన్నెయంచహుమాయి పడిగ నెక్కి
చెనువెంట వచ్చు సాఁవిత్రిముఖస్త్రీల, బ్రణమభాపలమిఁది బాలి నూని
ప్రాఁబల్కుతుడలతోఁ బ్రణతించునయమి, ప్రవరులనుతఁబెడఁచెవులఁబెట్టి
నృప్తిక్రమముఁ జెప్పఁజేరికై నడచుబ్రహ్మలదిక్కు గని మాటకలాడ మఱచి

గీ. గునుకు పరువునఁ బఱుతెంచుకొడుకు వీణ, విసెడురక్తియుఁబూసకఁజేల్పుఁజేలువ
లాడఁబాడంగ నెడయాకఁయాత్మణమున, నశముఖునకబ్బభవుఁడువృత్త్యత్తుమయ్యె.
ఉర్తరరామాయణము, ఆ 2 ప 178.

నీ. వెలిదమ్మి కేసుపొత్తులచిన్ని పాపఁడు, నలుమోముదమ్మలఁవెలయు సామి
తగుసుబంగారురక్కలవారువమువోడు, ఇత్తుకుపొద్దులతెక్కఁవాఁతకాఁడు
కడుపుబంగారుబొక్కపమునేసినదొర, జీవనూత్రిముల సృష్టించుజాణ
కెందమ్మిగదైయొక్కైనవేలుపులపెద్ద, వలుకుఁబూబోణికిఁ బ్రాణపదము
గీ. దివముఁ బోరిడు గాయకుఁ గనినగేన్దు, కలిమిజవరాలు, నోముకఁగన్నవిడ్డ
కంతుగాఁదిలితోఁడు లోకములఁజేఁడు, నలువగొలుపున్నకనకమఁటపముఁజేరి.
దశానతారచరిత్ర.

చ. మరితవిదూరునత్కరచక్రతుమ్ము నమూర్ధచక్రతుమ్ము నుజ్జ్వలాం
బరమణిపావకోపమవిభాపరిపూర్ణుని వేదశాస్త్రుని
స్ఫురణము మూర్తిగొనినఁపొలిక వెల్లుచునున్నవానిఁ బం
కదుహవరాసనస్థుని విభావవిదూరువిసర్వతోముఖున్. 99

క. సావిత్రియుఁగాయుత్తీ, జేవియు వాగ్వినితయున్ కుశితిసోక్తముగా
నేవించ సిద్ధయత్తును, రావలి గొలువంగనున్న యజుఁ గని రంతన్. 100
వేంకటాచలమహాత్మ్యము, దా. చి. వేం. ఆ 2.

నీ. కాంచరచ్చటఁద ప్తకనకాభ దేహుండు, లోకవంతుండెవ్వఁలోచనుండు
మహనియదండకమండలుహస్తుండు, బాలభానప్రభాభాతుండు
నతిశయదన్యపద్మావనాసీనుండు, పరమతాపసజనకపరివృతుండు
నిర్మలవత్కర్మనిస్థాగరిష్ఠుండు, పరమామృతధ్యాసకపరవకుండు
గీ. నగుగు నామ్నాయధర్మశాస్త్రాదులందు, వింతమజుగమూర్తిభవించి మెలఁగఁ
జేరిసావిత్రిగాయత్రిభారతియును, గొలువఁగాఁగొల్పినందున్నజజ్జపపుఁడు.
వేంకటాచలమహాత్మ్యము, ఆ 2.

నీ. గరుడవాహనుసాభిఁకాపారసంభూత, పానీయజాత మెఁవ్వనిమాత
వదనతాఖిలుబుధకప్రకరదేవశ్రేణి, వాణి సుశ్రోణి యెఁవ్వనిరాణి
సకలచరాచరఁ జంతువంతతిరుంప, పరస్పప్తిజాల మెఁవ్వనినీల
దివ్యాంగసహితమూర్తిభవద్దనవేద,ములపిండు లెవ్వనిఁమోల నుండు
గీ. నట్టిచతురాననుండుచరాత్మభవుఁడు, సకలలోకేంద్రజుఁడు బ్రాతంతమూర్తి
కనకగర్భుండుపరమేష్ఠిఁడనుతెలుఁడు, ప్రకటగుణధుర్యుఁడగుపరబ్రహ్మదనరు.
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 1.

విషువరము

- సీ. పద్మనివాసిని * సట్టపు జేవియు, వలినాసనుడు డ్రియ * నందనుండు
విహగాధినాథుండు * మహనీయవాహనం, బహిమలాధీశుఁ డింపారుశయన
మతిలోకనందకం * బద్ధుతోజ్వలహేతి, ఘనపాంచదన్యముత్పటపుఁ జింద
మంద్రాదిసురలు సమిష్టసేవకతోటి, సిద్ధమునీంద్రు లాశ్రితగణంబు
- గీ. ధన్యపంక్తావనలువిసోదంపుఁబనుజు, శుభితులునుతులిట్టియతులితోన్నకులజేర్చి
లీల బ్రహ్మాండకోటిఁ బాశ్రించుచుండు, నార్తరత్నపరుండు నాఁరాయణుండు.
- సీ. భూరిరజోగుణాన్సురణపద్మజుఁ డనా, భవనవ్రవంచంబుఁ * బొడవుఁ జేయు
మహనీయసత్త్వపామధివిప్రుం డనా, బొదలించు జగములఁ * బొలుపు దెలుప
గాథతిమోగుణకలన నీకుం డనా, నొక్కట నిఖిలంబు * నుడిచి యడఁచుఁ
గలితగుణత్రయాజ్జ్వలపరాత్ముం డనా, నెగడి విశ్వమునకు * మిగిలి వెలుఁగుఁ
- అ. గేవలుండ నిఖిలఁదేవమాదామణి, యఖిలజీవతామయైకమూర్తి
నకలదేవశరణఁచరణాంబుతుహుండు ల, క్షీశ్వరుండు జగదధీశ్వరుండు. 104
- చ. సిరి గరుడుండు చారుతులఁసీదశదామము కాన్తభంబు పృ
న్సురదురుశంఖచక్రములఁ * బొక్కిటితమ్మియఁ బచ్చపుట్ట మిం
పురిలెడుచూడ్కియు న్నరుణానూవినయుల్లము నైన మూర్తియే
నరువది గాఢిలువాడొకఁ డనాథుఁ డేశాశ్వతపృథ్విసిద్ధికిన్. 105
- సీ. నాలుగుమొగములఁబాలుఁ బొక్కిటితమ్మి, సృజించి జగములఁనేయఁబనిచె
నింపారు తెలిసీటియే రంభిరలమునఁ, గలిగించి డురితముల్లడుగఁ బనిచె
దుడలు గానఁగరాని * చదువులు మననునఁ బొడమించి తగవులునడుపఁబనిచె
గరువంపుఁ గెంపులు * కడకంటిచాయల, బుత్తెంచిదివిజాలఁ * బ్రోవఁ బనిచె
- గీ. దలఁపులకుఁ జేరుగడ తానఁతెలుపులకును, నిక్కదానపలుకులకుఁ నెడముదానఁడు.
యజరుడెమరుడనంతఁడవ్యయాడచింత్యుఁ, డనఘుడఁడందచిత్రోకుడవ్యుతుం
స్మసింహపురాణము, ఆ 1 వ 83-89.
- సీ. సుకామమనియోగి, సుఖులు లుభ సుఖోన్మయములందుభయభక్తిపంస్తుతింపఁ
నుబురవారవాఁడు విణిమము గూర్చి, సంకీర్తనంబులు * సలుపుచుండ
గంభీరవమున * నాభోజభసకిపురో, నందడు లెడగల్గ * జడియుచుండ
రంభావకాస్పరోగామాసములు, లభినయంబుర నాకట్యంబు సలుప

గీ. వ్యాసకౌశకముఖభాగఃపతులతోడ, సిద్ధగంధర్వాకిష్ణరః శ్రేణి గొల్వ
గరుడవాహనమెక్కియింకిరియుఁడాను, నాది నారాయణుండుప్రత్యక్షమయ్యె.
యక్కాంగదనరత్రిము, ఆ 5 ప 164.

సీ. శ్రీసత్సకాస్తుభఃదిహ్నితోరస్థలుం, డతులితపుండరీకాయతాత్పరఁ
డిండివరక్యామః నుందరగాతుండు, హాటకరుచిరపీతాంబరుండు
కనకకుండలకాంతిః గండస్థలుండును, నురురత్నఘనకిరీటోజ్జ్వలుండు
నురుచిరకటకనూపురహరభూషితుం, డసుపమరూపయాచనవిలాసుఁ

గీ. డంబితస్మితకలితముఖాంబుజాండు, శంఖచక్రగదాభయచారుహస్తుఁ
డతిజవోన్నతి గరుడవాహనము నెక్కి, యంబుజోదరుడవుడుప్రత్యక్షమయ్యె.
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 8 ప 100.

ఉ. నీరదనీలకాయమును ధీరజవత్రనిభాయతాత్పరున్
శ్రీరమణీయవక్షుచును ధివన్నగుకాస్తుభరత్నకాంతులున్
హారకిరీటకుండలనఃకుంబితదీప్తులు శంఖచక్రవి
ప్తారనిరాజహస్తములు ధివద్భుతమై హరి దోచె ముందటన్ (?) 107
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 7 ప 19

సీ. అడుగునఁ బ్రభవించు ధాకాశగంగతోఁ గటి వందమగునీరః పటమతోడ
భూతప్రపంచంబుఁ పుట్టించు శిశువుతోఁ దనరారు నాభిపద్మంబుతోడఁ
బదునాల్పజగములు భరియించు కుక్షితో, సిరికి నాస్పదమైనఁ యుగముతోడఁ
గన్నులఁ దొలుకాడు కరుణారసంబుతో, నుచునన్నాననఁన్నాస్తోడఁ

ఆ. వై నతేయఁ నెక్కి పరభూషణప్రభా, జాల మెవఁగ శంఖచక్రకలిత
హస్తఁ డగుచు వభయహస్తంబుతో బొడచూపి నిలిచె దనుజఃసూదనుండు.

సీ. ఉభయపార్శ్వంబులనొగిఁ జంద్రబింబంబు, నూర్యమండలమునుశోభితముగ
నొక దొడ్డు చుక్కయు నొక యింద్రధనువును, నేకదేశంబుననిం వెలర్చు
నిడుపారి వెడలువై నెటిఁజాట్టివచ్చిన, పౌదామిసీపముఁచ్యయము దనరఁ
దనరుననిలంబుఁదం బుర్వి శేలాకో, చనుదొచె నన శంఖచక్రములును

గీ. కాస్తుభంబును వనమూలికయును మెఱుఁగు, నీతవస్త్రంబుతోఁబురుహూతనీల
కాంతిఁదగువొప్పవత్సంతకరణనంబు, జాతుఁడాదంపతులకుఁప్రత్యక్షమయ్యె.
భోజకాశీయును, ఆ 4 ప 188, 343.

సీ. దివ్యవిగ్రహకాంతి ధిగ్విలాసినులకుఁ గర్ణోత్పలశ్రీలఁ గడలు కొలుప
మహితనానాకల్ప మణిఃపులంబర, స్థలిఁ జిత్రీరచనలు సంఘటింప

నభిరవాంకుకరుచుఁజూచునాకుచహతి, దాయోగశంకనీకరధికి నింప
శంఖచక్రాంశుపుంజము జుత్కొముదీ, బాలాతపంబులఁ జనలు చూప
గీ. సితవికాలాయతేక్షణశ్రీలు కుముద, వారిరుహాకాననమనుఁచునె సెలకుఁ
గరుణ చూర్తిభవించె విఠ్ఠలజీనఁగ, నెలమిఁబ్రత్యక్షమయ్యెలఁకీర్తిశ్వరుండు.

శ్రీరంగమహత్వము, ధైర. ఆ 2 ప 429.

సీ. శరదెండుచకచకఃపృథుజిత్వైసన్నాన్యు, దొడ్డకెందమృకన్దోయివాని
నతికమ్రగల్గభాఁగాభోగఫాలాధ్యు, మకరాంకరత్నకఠ్థిలవానిఁ
గాంబవోద్యచ్ఛిఘ్రింపఁబివృత్తశిరోధి, నీరిపాలు మచ్చఁజేయరమువాని
నతనాభియుతవఃఁత్రితయకాతోదరు, జానులంఠితోర్భుజమలవానిఁ
గీ. గరివరకరోరుచిరజంఘరమణీయు, నమశ్శబ్దంశినపదలఁగిమలులవాని
మ్రామవససుఁ గిరిటహఁరాంగదాది, కలితు శంఖరథాంగాడుఁ జలరువాని. 111

అముక్తమాల్యద, ఆ 3 ప 84.

సీ. సీతమేఘముదాలుఁ డీలనేయఁగఁజాలు, మెఱుంగుచామనిచాయఁ మేలితోడఁ
శరవిందములకచ్చుఁ లడఁగించుజిగి హెచ్చు, నాయతంబగుకన్నువోయితోడఁ
బులుగురాయనిపట్టుఁ పలవనై నొరవట్టు, హొంబట్టుజిలుగుగెంఁటెంబుతోడఁ
నుదయార్కబింబంబుఁ నొకపువడింబంబు, దొరలంగనాడు కాన్తుభముతోడ
గీ. జయజయద్వనిమాళినంజలులు నేర్పు, శర్వశతధృతిశతమయ్యఁ శమనశరధి
పాలకైతిలిపిడిజేఁపాలితోడ, నెదుటఁ బ్రత్యక్షమయ్యె లఁకీర్తిశ్వరుండు. 112
మనుచరిత్రము, ఆ 6 పద్య 101.

సీ. డివ్యవిగ్రహకాంతిఁ దిగ్వహావితతికి, హరిసీలవల్లరుఁ లభినయించఁ
జేయరంబుయందుఁ బెడఁగైనకాన్తుభం, బెల్లవోఁగలయనీకండగాయఁ
బింజించికట్టివఁ బిగువుపచ్చనిపట్టు, తొలకారు మెఱుంగులఁగుఁజుఁగలింప
నిడుదహస్తయులఁ బూఁచినశంఖచక్రంబు, లినచంద్రదీప్తులఁసీనికొనఁగ
గీ. శిరనుమకుటంబు నింగిఁజిత్తెరువు గొలువ, గల్గయులఁగుండలద్యుతిఁజెల్లిగొనఁగ
గలికితెలిపోగకన్నులఁ గరుణచిలుక, జనవరునిమౌళిల కౌరి సాక్షాత్కరించె.
కవికర్ణకనాయనము, ఆ 6 ప 190.

సీ. శమనాననాంకుకచ్చతాదికంబులు, దానయ్యె ఫణిమహాఁశ్తముఁడు గొలువ
ధ్వజమహాహనమునీఁనయయు నాశిగఁబెక్కు, గూపమైగరుడుఁడాఁరూఢిఁగొలువ
పలుబిద్యాధిదేవతయైనవేత్తంబు, పూని నూత్రవతిఁభుండు గొలువ
నారత్నకత్వమింపారఁ దత్పురిఁ గాదు; కుముదాదినిత్యసంఘములు గొలువ

గీ. భువనములనుప్రనిగ్రహంబునకుఁ దాన, పాలువడియున్న యాయుధంబునకుఁ బు
జయజయధ్వనులెనఁగంగఁజూచుపురుష, భావమునఁగొల్పినాశిశ్వుభర్త మెఱుఁగము.

మధురగతిరగడ

కెందమ్ములపడఁకించుపదంబులు, నిందుచై భవముఁ నేలునఖిలులు
గరమరుదగుచొక్కఁజుఁజుఁదొడలును, గరికరవిభవముఁ కాదనుదొడలును
బదియార్వన్నియఁ జంగరువలువును, మెదలెడితథుకులఁ మేఖలఁజెలువును
భువనజనకుఁగనుఁ జొక్కిలివిలియును, దవిలియురంబునఁ దనరెడుసిరియును
సరయజీవముయొ మగుకాస్తుభమును, నెరయచై జయంతిసౌరభమును
బ్రక్కతిమయతఁజొచ్చడుశ్రీవత్సము, వికస్లింగఁబఁర్యెడుఘనవత్సము
నహంక్రియాత్మకమగుశంఖంబును, మహానీయమనోమయచక్రంబును
దనర నొకవిచిత్రపుస్తోయగమును, ననువుచుచువాస్త్రంబుజయగమును
సురగతల్పమునఁ నూఁదివకరమును, బరఁగినబాహువునై నొకకరమును
నవ్యమకరకుండలనువిలాసము, భవ్యకపోలఁ పృథ్వితిహాసము
చుపడమునుగణింపనివెమ్మొవియు, నవచంపకనిభాసానికీవియుఁ
దెలిదమ్ములనగుఁతీరువయనములు, పాలుపలరెడుకనుఁ బొమలఁజెలువములు
కనుఁగొననింపగుఁ కస్తూరిశామము, వసువహావమగుఁ నలకస్తామముఁ
గలకలనగుచక్కనిపదనంబును, ధళధళమమరత్నకిరీటంబును
ననుకృతజలధరమగువర్ణంబును, నివళోటులసగియెఱుఁజేజంబును
గలుగుదివ్యమంగళవిగ్రహమున, వలరుభక్తినిత్యానగ్రహమునఁ
బరఁగురమావిభుఁబరమపదేశ్వరు, నిరవద్యాత్మకుఁ విత్తు నిరీశ్వరు
నజా నద్యతు హరిఁ నఘనంహారుని, తిరిజగన్నాథునిఁ ద్రిగుణవిభూతుని
సఖిలకేషిఁగరుఁజైకపరాయణు, నిఖిలవేదపర్ణితునారాయణుఁ
గొలిచి నిత్యమత్తులప్రపదంబున, నలకుదురక్కడఁ నతివిభవంబున. 115

కళాపూర్ణోదయము, ఆ రి వద్య 230, 231.

సీ. శ్రీవత్సనునుమచ్చఁ జెలఁగునెమ్మేలితో, గాస్తూభమణివతాకంబుతోడ
మకరకుండలభాసఁమానకర్ణములతో, డలైన మణికిరీటంబుతోడ
శంఖచక్రాదితఁ జదుభుజాగ్రములతో, దయ లీను శైత్రపద్మములతోడ
నొసఁపరివలవాటుఁపనెఁడిదువ్వలువతో, గమల గాపున్ననక్షత్రంబుతోడ

గీ. హామంజీరకటకతేయూరకంక, జాంగదంబులతో మండకహాసవదన
చంద్రబింబంబుతో గుణసాగరుండు, హానిబోధనియెదురబ్రతిక్తమయ్యె.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 2.

సీ. నలుపుగాఁ బులుఁగు రాఁబలుగుతానిదువాలి, దోలువాఁ డభయంబుకేలువాఁడు
నలుపుగా నలుపుగాఁబలువ గాయెనటంచు, మెచ్చువాఁడన్నింటఁపొచ్చువాఁడు
నీలుగాఁ గరముమాఁనికపుమాటున మాటు, మచ్చవాఁ డిడుమానిరచ్చవాఁడు
వెలయఁగాఁ జెలిమిచేఁగలిమిచేడియొప్పు, నురమువాడుదియింబరమువాఁడు
గీ. పాడుగునుడుగును గాంచినఁతుడుగువాఁడు, పిడుగునుడుగునరిపునొంచునుడుగువాఁ
చెడుగులుడుగునట్లుగనమ్ముదొడుగువాఁడు, బతుగునుడుగురూపునబలిపడుగువాఁడు.

సీ. కరకాఖిలజనించు ధరపువృతదణప, త్రములుసా శంఖచక్రములు దనర
గోసబుమై నిండఁబుద్ధివస్తాన్తుభచ్చాయ, కడుపున నవరంజింపలువ జెలంగ
బహిరీక్షితాంతకృపారనస్థిమితై, వాలంబునూడ్చి శ్రీపత్న మమర
నుర మెక్కుసిరితోడ ధారయికళిర మెక్కు, మహియనహరిసీలఁచుకుటమొనర
గీ. నలుగువిలుకాఁడులవలీదఁజాయుధములఁబూన్పునిజచిహ్నములునాఁగఁపోలయుగళి
నవ్యకుణియమకరకుంఁడలము లెసఁగ, నించువేడుక సాక్షాత్కరించె నుదిన.

చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 70, 71.

సీ. పదివేలనూర్యబింబము లొక్కఁటో వైన, కరణి నుత్కృష్టప్రకాశ మెసఁగ
శృంగారరసము మూర్తీభవించినలీల, ఘనలీల నుందరాంగము వెలంగ
నిందుషాడశకళఁలేకొత్తరాభివృద్ధి నెసంగెననమోము తెలివిమీఱ
సౌదామినీలతాఁచ్ఛనినిచ్చలంబైన, వడుపునజాగువాఁవలువ మెఱయఁ

గీ. బాంపజన్యనుదర్శనఁవీర్ముఖివ్య, పాదనంబులు మరకతఁప్రంభవిజయయ్యె.
బాహుప్రలుఁబూనిపతగేంద్రఁవాహఁడగుదు, నాదినారాయణుండుప్రతిత్వము
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 2.

సీ. లోచూపునిలుకడఁయై చూచువారిలో, నుండువాఁ డనురుఁ డెండువాఁడు
నెమ్మదిలోఁ దన్ను ధన్యు కొల్పినవారి, నేలువాఁ డంబుధిఁ డేలువాఁడు
వేడుకఁ దొలుపల్కు ధేడలలోపఁ గీర్ణింపువాఁ డభుములఁద్రుంచువాఁడు
సంచరింపుచు నీవృథంచమెల్లప్పుడుఁ, జూచువాఁ డనురులఁగాచువాఁడు

గీ. నిక్కిఁ జెక్కలతేజఁసెక్కువాఁడు, మీటి పెనుపాపపాన్పునఁజేరువాఁడు
చుట్టువారును సంకునుఁబట్టువాఁడు, గొప్ప బంగారురుప్పటిఁగప్పువాఁడు. 1 ?
లక్ష్మీనారాయణచరిత్రము, ఆ 2.

తృతీయ భాగము

సీ. పనజమోహమునఁ జేరినభాస్కరుఁడొ నాఁగఁక మోక్షమునఁ జేరినామరఁ
గరికరంబునపి తాంబులుదహంబు దగులీల, నొకకేల నంబుజంబొవ్వు మీఱ
నంజనాచలముపై * నరుణాతపము మించు, రిహిమేనఁ గనకాంబురము దనర్పఁ
దొలివేల్పురావృత్తిమలచెక్కడవుగండ, మెండెంబు జాకాలిడిండిఁ జూచ
గీ. శార్దూలాగదాభిద్రోపహితమహిత, గారుడస్కంధమెక్కి బంకరపుగట్టు
తుదను గనుపట్టు నీలతోయద మనంగ, కాత్రీవజిగీషనరుడెంచెఁజిగ్గిధనుఁడు.
ఉత్తరరామాణిము, ఆ 2 చ 43.

సీ. తొవలపై నిడి యొత్త * వడుగునంటవలంతి, జఘనంబుఁ జాఁతించు * సరసలీలఁ
మడుపు దెమ్మని మోము * మలచియాడనిలీలఁ, గుచముపై చేసాదుఁకోడిగంబు
వనశివన్యకకిన్కొనవత్తుంబు దిగ్గియొ, త్రగిలచేవలగొను * దంటతనము
విసరకుమనితాళ * వృంతపుత్రినదల్చి, యందఱ నవ్వించు * నంకింపు
గీ. నొకరొకరెటుంగనటులగాఁగోచగూహ, చుంబనంబులసొక్కించుసొగనువగలం
తెలయ దక్షిణసాయక * విలసనమున, శేషశయాశయానుఁడై * త్రివిధుండు. 123

సీ. తనమొక్కకుఁ గినుకఁగై * కొనక లచ్చివిదిర్చి, వదనఖం బంటిసంఘాలతలము
వనకాశివందవ * వలచి ముద్దాడఁగాఁ, బాబూలమంటిన * తనకుఁగన్న
లరవిందమందిర * యామాలమొగఁ బీల్చి, మెదటిరక్తిమమింపు * ముద్దుమోవి
తెమ్మోవి నొక్క జంకించెయిందిరమీటఁ, గొనగోతుసోకిన * మినుకుఁజెక్కు
గీ. చిటులకస్తూతిలిలంబుజిడు చెమటయు, గలిగినుకతాంతకాంతశృంగార
జాటుశ్రీహరిమఖజలజమునవాలి, మఱియునలిపట్టులట్లునఁజూనివరులు (లక్ష్మీ
గీ. భువనమోహనశృంగార * శూర్ణ మగుచు, వెలయు హరిదివ్యమంగళ * గ్రహమున
మగ్నమై చిత్రహనంధమయితఁగాంచె, విషయవిక్షేపములులేమిఁబుసినదలత.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 2,

సీ. రజకుని గొట్టి నఁజున్త్రుములు గట్టకయున్నఁ, దనకు లే బామోసే * కనకపటము
వెన నుజాముదోసంగు * విరులుదాల్చకయున్న, వత్సస్సలిని లేదె * వైజయంతి
కుబ్జచేఁ గలనంబుఁ * గొనకున్న నిందిరా, కుచమంభమునృణంబు * శౌదవెతనకుఁ
సంధకారాతివిత్తివహరించకయున్న, నరయమే మును రాముఁడవమచదన్న
గీ. కరివరదుఁ డయ్యుఁ జెల్లుసే * కరివధింప, భువనపతియయ్యుఁ జెల్లుతో * తోరవలేనె
హరికి నివియు వినోదంబులయ్యోసేమొ, యెదురుదోషమృన్మూలఁడవఁగ శౌరి.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 3.

సీ. శ్రీకమలాలయాః సీమంతినీమణి, నాయకుం డభిలాగ్ధదాయకుండు
 హరకిరీటకేయూఁకుండలముఖి, భూగణం డాశ్రితః పోషిండు
 శంఖచక్రిగజాసింహార్జ్యోదిసాధన, భూషితుం డమలసంభాషితుండు
 ఘనవనమాలికాకౌస్తుభగ్రీవేయ, కంధరుం డురుదయాః బంధురుండు
 గీ భాసురుండు సురక్షితవాసపుండు, శ్రీధరుండు బలాద్ధృతభూధరుండు
 సాధుజనముని దేవతాశక్తికలభక్త, రంజనపరాయణుండు సాధారాయణుండు 126
 నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 1.

ఈశ్వరవర్ణనము

సీ. తలమీఁదియేటికిఁ త్రరంగలతో మించు, తరంగలు పారిఁబారిఁ దార్కొనంగ
 సడలినదిడుకెఁ జడలును ముదురఁబం, డిన నాచుదీఁగలుఁ బెనఁగొనంగ
 నటచందురునికొత్త మెఱుంగులునంచఁ, క్కలలుచ్చుతెలుపులుఁ గలయఁబడంగ
 నటితిక్రొన్నలుపునిఁ పగునల్లకలునపు, వ్వలనిండుజిగియునుఁ జెలిమినేయ
 గీ నంగమునభూతిపాలుపునఁబుమూర్తి, మిగులఁ జెలుపెక్కెమెగిచినఁమీఁదికంటి
 తొప్పనద్యరేణువులంటిఁ నొప్ప మిగిలె, నభవునకు గంగ సలిపఁజరలీల. 127
 హరివంశము, ఉత్తర. ఆ 7 పే 172.

సీ. తలమీఁదిచదలేటిఁ దమీలఁ దినఁ జేయ, కొంగలు చెలఁగికొంగొంగు రనఁగ
 మెడదన్నుపునుకలఁనిడుపేరులొండొంటి, బారిఁబారిఁ దాఁకిబొబ్బణుగురనఁగఁ
 గట్టినపులితోలుఁ కడకొంగుసోకి యా, బోతు తత్తడి చిట్టుఁబుట్టు మనఁగఁ
 గడియంపుఁబాములుఁ కకపాలతో నున్న, భూతిమై జిలికినఁ బున్ను రనఁగ
 గీ. దమ్మిపూసాలిపునుకకంచమ్ము, సాచి, దిట్టతనమున బిచ్చముఁదేహి యనుచు
 వాడవాడల భీషించుకూడుగాని, యిట్టి దివ్యాన్నములు మెచ్చుకొనే శివుండు.
 హరవిలాసము, ఆ 5 ప 16.

సీ. పై నొప్పఁ బెట్టినఁ భద్రవంతువలి, తోలుతో మొలఁబులి తోలుతోడ
 కనునియమెనవేఁ గందుకంతముతోడఁ, బొలుపార నెరవూతఁ భూతితోడ(?)
 ఘనతరంబగునాగశక్తకంకణంబులతోడఁ, దనరారు శూలాయుధంబుతోడఁ
 బలుజటావలిలోనిఁ బాలచందురుతోడ, దయతోడ నభయపాస్త్రబుతోడ
 ఆ. లీల నంది నెక్కిఁ లేనవ్వ దొలకాడ, పడఁతి కథయు మియ్యఁ జల్లనించి
 భక్తబాంధవుండుఁ భవుండు ప్రత్యక్షమై, తైలరాజపుత్రిఁ మోల నిలిచె.
 వీరభద్రనిజయము, ఆ 2 పే 28.

నీ. గిరిబాఃభుండు ముంఁగిటి పెన్నిధానంబు, కృత్తివాసుండు తంఁగేటిజున్ను
గోరాజగమనుండుఁగజ్జమామిడిపండు, కునుమాస్త్రుమారుడుముంఁగొంగుపనిఁడి
శీతాంశుధరుఁడఱచేతిమాణిక్యంబు, కద్రూశకటకుండు ఁ గాదెకొలుచు
కరటిదానవవైరి ఁ పెరటికల్పదుగ్గిమం, బసమనేతుగ్గిడు నిద్ధంసము చెలమ
గీ. పెఱగంఁడు గాడెఁ గట్టినఁజేల్పుటాపు, హాటకాచలధన్వి నిఁద్ధాంజనంబు
పురహారుడు పెట్టెలోనున్న ఁ పరశువేసి, ప్రహళభర్తచింతామణిఁభక్తులకును.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

నీ. వనరాశిఁ బొడము నాఁడనితలపున్వో, జడలంగచ్చిన గంగకుడువైతొడ
మీనుట లీనెడుఁ న్ను ఁ పనుకరిసాముతోఁ, బూసినమదనఁఁభూతితోడ
చేలఁగి అంకెలుచై ఁ వెల్గిల్చుమాపుతో, దానంక నొగిపా మిఁతారితోడ
ఁటబదాగ్నిపుడుగాముఁచప్పుదువ్వలంబో, చేయాపుపుణికిఁ ఁ కేయలొడ
గీ. మంట పడిచిన మిక్కిలి ఁ కంటితోడ, సంకుసన్నియ నెప్పేనిఁచాయలొడ
ప్రమథగర్భంబుపాలిఁటిఁభాగ్యరాశి, యక్షునకుఁమోలహరుఁడుఁ సత్కృతనూన్యా.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 4.

నీ. ఆతులసోదామిని ఁ లతలకెంజిగినుంజు, లతల మీఁకెడు బటాఁవితితివాని
నకలంకహరిణాంక ఁ శకలకోటిరంబు, దండమిన్నేట్రాఁవండవాని
వనజాస్త్రచంద్రిపాఁవకనివైనైకపాత్రములైన విషమనేఁత్రమలవాని
లలితలంఁచితితుంఁడతి ఁ ఛణామణిరాజి, జిగి ధరించినగళ ఁ యుగమువాని
గీ. ననన్మృతానందహయనుభాగము మిసిమి, పసుపులకు నుక్లమించిఁపసిమిచాయ
కన్నఁజిలునెవ్వవెన్నెల, కలిమిచెలుపుఁజూపుముఖచంద్రిబంబంబుఁసాగనువాని.

శీమంతోనీకళ్యాణము, ఆ 2.

నీ. రాకేందునీకాశశశిరవ్యసేత్రమువాని, రమణీయఫణిశూషణములవాని
కందగృతకోటిఁనుందరాకృతివాని, డమరుత్రికూలభిఁద్రములవాని
సవమలదరహాసంసరసాననమువాని, భసితాంగరాగఁభగ్నిమమువాని
సింధురాజీనమంఁగితిశిరోరమువానిఁ, గదానాకటాత్మవీక్షణమువాని(?)

గీ. ప్రథితిభువనాద్భుతోరువైఁభవమువాని, ఘనతెరానందవృద్ధయపంఁకజమువాని
నకలలోకాధిపతియైన ఁ సాంబశివునిఁ, గనియె మనిమోళి కన్నులఁకఱపుదీర

శివలీలావిలాసము, ఆ 1 వ 45.

నీ. కంకణఫణు లొప్పొక్కగమెత్తి వృషభంబు, నదలింప శశిరేఖ ఁ జెడఁగఁచుండ
జెడఁడుశశిరేఖ ఁ వదలిరా పెడఁడేరు, లొగి నాని వేదములో ఁ మగఁడఁజడువఁ

జదువుచో నానరకసంబు మిక్కిటమైన, ఖట్వాంగ మప్పుడెక్కటి జిగుర్పఁ
బిచ్చరెక్కచెలరెగుఁజొకను గనునట్టి, పడతి చేర్చుగువామఁభాగ మమఁ(?)
గీ. విపధివక్తలు (ఁ)హృదయవిబుధు లలర, రాగదైత్యులు గోరువత్తరంబు లొనఁగఁ
బొసగఁజనుదెంచెత్తెపుడుఁకొన్నారితోడఁ, దోడనేతెంచుచుచువధసంకస్తామమమర.

ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 2 పే 25.

గీ. చలువలు వెదచల్లు ఁ తలపూవుగుత్తితో, జడలలో మించుమిచ్చడముతోడ
తెలుపెననంగులు ఁ తుంకించుమేనితో, సామేన నిడుకొన్నచానతోడ
కనఁజూజూలమూడు ఁ మొనలకైదువుతోడఁ, గట్టిన మువ్వన్నెకాసెతోడ
బలువైనడాకాలి ఁ పాపపెండెముతోడఁ, బాలుపారువలపులఁబూతితోడ
గీ. చక్కనగు నెమ్మ చిలుగంటఁకనరులతోడ, నొడలునేనికతోడఁబచ్చడముతోడ
చేతఁ బట్టిన ముద్దులఁజింకతోడ, వెలయు ముక్కంటిఁ గాంచి రాఁవేయి లెల్ల.

లక్ష్మీనారాయణవిణయము, ఆ 3 పే 70.

గీ. మొలకచుక్కలరాజు ఁ మొల్లపువ్వునుబోలి, మించినలీల గీఁలింపినాడు
పాడలఁ గెంబాయల ఁ పులిరక్కనునితోలు, కటిమీద దిండుగాఁగట్టివాడు
వికదరత్నచృధరఁకెదజల్లుశేమహి, గొడుగుపావాలూగాఁ దొడిగినాడు
పడకునుబ్బలిరాఁకపట్టిని సామేన, నునిచినగతిసుండఁపిచ్చివాడు(?)

గీ. కలికిమాత్రులఁబచ్చఁగఁకానిఁజూచి, భూతిగానెదిపూతను ఁ బూసినాడు
అట్టిదేవుండు పకల కఁకొనిఁజూచి, యశిలాదునియెదుటఁబ్రతిత్వముయ్యె.
పర్వతపురాణము, ఆ 2 పే 18.

గీ. ముడిచినాఁ డేవేల్పు ఁ మున్నటి పడువీధి, సింగారపూఁడోట ఁ చిన్నిపువ్వు
కట్టినాఁ డేవేల్పు ఁ కటిమీద దిండుగా, పదితెరంగుల వన్నెఁపచ్చడంబు
అలరివా డేవేల్పు ఁ యంగరాగము మేన, కలికివాసన దఁకఁకతులు దనఁ(?)
కై నేయు నేవేల్పు ఁ కమ్మతెమ్మెర లంబు, కడిగినమాణిక్యఁకంకణములు(?)

గీ. సకలలోకంబులనుజేయఁజాల సొబగు, మించి మెరయును నేదేవుఁమేనితోడ
అట్టిదేవుండు కఁకానుఁధాంబురాసి, యచలవల్లభు నెదుటఁబ్రతిత్వముయ్యె.
పర్వతపురాణము, ఆ 2.

గీ. అరుణజటాధారిఁమయ్య భక్తులకును, జ్వలహేమమకుటముఁకల్లుగఁ జేయు
నాకాంబరుండయ్యువాఁకింకేణికి, బట్టాంబరంబులు ఁ కట్టినచ్చు
భువనలేమనుండయ్యుఁబాదనేవకులకు, భువనార సారచంకదనములొసగు
శ్చంద్రవాహనుఁ డయ్యుఁ ఁ వినమృజ్జులకెల్లఁ, గరితురగాందోళికలు భువించు

గీ. గఽశభరుఁ డెయ్యఁ డ నాత్మైకశతగణ దీనజనుల నందఱునమ్మనభోజనులఁజే నను
 తఁగఁజునినమ్మ నమితవాఙ్మనఁబ్రహ్మతః యొకదేవుండు భువనంబులందుఁగలఁడే.
 సూక్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 5.

సీ. బలు కెఱవడలతోడఁ బరిగెన్నెటిలవన్నె, కలఁగొన్నెలవతంసఁకంబుతోడ
 వలుఁడకులముతోడ ఁ నలినబుద్ధు నలముబుద్ధుఁ వెలిప్రోబుద్ధు గరిశభృత్సృజముతోడ
 గిబ్బిత్రుడేతోడ ఁ గిరిరాజు హరిరాజుఁ, గిరిరాజునకు మేని ఁ కాంతితోడ
 బునుకకంఠముతోడ ఁ ననరూపు లనయేపు, గననోపు దొరబూదిఁమినుకుతోడఁ
 గీ. బిఁజుధతతోడఁ బాగ్నతీప్రమదతోడఁ, గరిమఁ ఖాదికుమారపథ్యంబుతోడ
 శివుఁడు ముంధానగిరితుంగశిశ్యంగవీధిఁ, తెలుపుమీఱంగ స్వారివేంఁచేయునపుడు.
 ఉత్తరరామాయణము, ఆ 1 చ 280.

సీ. నందికేక్సకనెక్కి ఁ నజనసంపారంగ, వాగభూవణములుఁనవన్యముగను
 వ్యాఘ్రాజనాంకుకవ్యక్తి సాంపారంగఁ, బాణిచద్మంబులఁ ఁ బరమవరము
 నభయంబుకూలంబు ఁ నద్భుతదమదను, విలసిల్లు శృంగార ఁ విభవ మేనగఁ
 జంద్రకిలాజాతి ఁ సాందర్య మొప్పార్చ, నమితలేజమ్నార్చి ఁ నవహసించు
 గీ. చివ్వవిభ్రమకాంతులు ఁ వేజరిల్లు, నిఖిల భూవణ లాంఛన ఁ నిమితుఁ డగుచుఁ
 బ్రమథతగిల్వనెంతయుఁబ్రమద మేనగఁ, చారుఁడుగిరిజనుఁబ్రత్యక్షఁమయ్యెనంత.
 వైశ్యపురాణము, ఆ 4.

సీ. శ్రీపార్వతీపరిఁష్కృతశరీరముతోడ, నవనుధాధనశసత్త్వంబుతోడఁ
 గుండలీకృతమహాఁకుండలీండులతోడ, డమరుత్రిశూలహస్తములతోడ.
 మండాకినివినిధర్మలకవద్దముతోడ, రవ్యుమా వ్యాఘ్రేఁశస్త్రంబుతోడఁ
 జంద్రపాండురవృషఁభేంద్రియానముతోడఁ, గరవిరాజస్మృగాంఁకంబుతోడ
 గీ. నారజుదులు సామగాఢనములు చురువఁ, బ్రహ్మగణములు నేవింపఁభద్రయశుఁడు
 నకలనురచకృన్ద్రీ శ్రీసాంబఁకమూర్తి, సామతేయున కపుడు సాఁక్షాత్కరింశె.
 బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 4.

సీ. ఆనురాగననూన్యతనడఁగ కుప్పొంగెనాఁ, డలగంగఘమఘమధ్వనులు తెరుగ
 మకుటస్థనజిసాఁకమాచ్యంబుదోచ నా,దలఁ జంద్రకళతిళఁ ద్రిశల సీనఁ
 గరుణార్పుతరఁకంగమలట్లు హర్షక,టాక్షేక్ష లాండొంటి ఁ ననగిమెనఁగ
 వృక్షయష్టవాత్సల్యఁమెల్లఁ దెల్పెడులీల, ముసిముసినగవు కౌమృవి సేనయ

గీ డంబా మీఱంగ నల జగదంబతోడఁ, బాకతాననముఖ్యసుఖస్వరస్య
నతులు చేర్చి తేతులనఁ న్నుతులుగొనుదుఁగంటఁబడె నాకుగలనుఁకొంటివేల్పు.
రాఘవపాండవయాదవీయము, ఆ 1.

సీ. జడనుడిదొలఁకాడుఁ జాహ్నవీనదితోడ, మే సగముననున్నఁ మెలఁతతోడ
బ్రక్కలఁ బ్రణతిందుఁప్రమథవర్తముతోడ, ననుపెట్టె నెంతోపునితితోడఁ
బొగడెను బ్రహ్మలఁపునుక పేరులతోడ, ననున మీన్నందిసి నందితోడ
గాలిచేవల్లనఁగదలుసొమ్ములతోడఁ, గాలితోలునట్లు చురుపులునతోడఁ
గీ బొలుపు మిగిలిన వలపుఁభూతితోడ, నుహిదుద్రుకొత్తును నానపునులులతోడఁ
గ్రమ్మునాదలఁ చంద్రీఖండమృతోడఁ, చమరిన చ్యేవ్యునిండుద్రుగ్ నానపు.
తృం గారలన్వలచులన్వలచు.

అరణ్యారీత్య పుండ్రు

సీ. పులితోలురెంటెంబువెలిచట్టుగెంటెంబు, కటిమండలంబునఁ గలిమిఁ
భుజితాంగతాగంబుఁబహుగంధయోగంబు, బాహుమధ్యంబునఁబరధంబు
శీతాంకునవకాంతిఁ చేసుంతిపూబంతి, యుత్తమాంగంబునఁనొంపుఁజూప
గండకెండేరంబుఁ కలితమండేరంబు, పాడివట్టెనులందుఁ బ్రతిఘటింప
గీ. నర్థనారీశ్వరస్వామిఁ మై తనర్పు, దక్షపురిభీష లింగంబుఁదయ పానంగ
నర్థిగలనాకుఁబ్రత్యక్షఁ మైనఁజూచి, మోదమిగులొత్తఁబాదాస్థిములకుఁ నొక్కి.
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 & 29.

సీ. విన్నులపైఁబాటుఁవెల్లముత్యపుజల్లి, చలువలబహు చెంగలవకచ్చు
పుట్రయలచాక్షిలుఁ పొలుపైనతడపాలు, పన్నగవిసరముఁపన్నసరము
బలుకులబూది కొఱివల్లపులజవ్వాది, వేలిమిమెకము విఁసాఁకుకము
చాఱలరెంటెంబుఁ పన్నంపుగింటెంబు, భూలపండులనాలుఁపనిఁడినూలు(?)
గీ. జమునిశిరమునుమణినూపురమును మెఱుఱు, మురువుగల్గినతోడుగువాఁపురమునెక్కి
కరుణ నయనాంబుజంబులఁ గడలుకొనఁగ, నెరుటఁగనుప టైనర్థనారీశ్వరుండు.
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 వ 68.

సీ. గడితంబుఁబూవన్నెఁపాడలదుప్పటియాను, చనుననబంగారుఁ సుట్టుచేల
రుచిరాభినవమైనఁ యదాక్షమాళికలో, మురువైన యాగుమంజిఁమువ్యసనులు
భువనాభిరామఁభూత్యంగరాగంబు, సారకాశ్మరఁజీరచగ్గ
భూరిశోభాక్షిఁభుజగభూషణములు, మణిమయతపసియఁ సుండనములు

గీ. పాండురాదుఃపక్షానిభౌజహన, గాత్రమునఁ గల్గి శృంగారమున నలగు
నర్ధనారీశ్వరేశ్వరంబుడభ ప్రుణిండు, చూలిభక్తాభినయముంబునునుపుచుండు. 143

శివలీలావిలాసము, ఆ 2 ప 150.

సీ. శార్దూలచర్మంబు ధూర్జనచేలంబు, భూతియుఁ గన్పూరి ధోలుపుమిగులఁ
బాములహారముల్ పద్మాభిండంబు, సీమంతరేఖయుఁ జెలుపుదనర
మిన్నేటినటనయు మేలిమికాసయు, ఫణికుండలము దంతపతికయాశ(?)
నూపు న్దనంబు విశిష్టంభితకుచమును, మహానీయసౌందర్యముహేమ లలిర

గీ. నర్ధనారీశ్వరాకృతియుమరఁదాల్చి, పరిగజూలాంకుశాభయపదహస్త
సరిసిజాతుం డగుచుమించి నదమలమతిఁ, జారు తేజోమయుండైనశంకగుండు.

వైశ్యపురాణము, ఆ 2.

మైరంగశాయి

సీ. దక్షిణహస్తోపధానవిధానుడై, శలవక్రిక్కుగా నొత్తగిలినవాని
నాజానుదీర్ఘత్వముఖిలవేద్యంబుగా, నెడనుబాహువునాఁగఁగిడినవాని
నాకుంచితోక్కుంచితాగ్రజానుకములై, యుండనంఘ్రులునాఁచియున్నవాని
నాకస్మికస్మితవ్యాకోచలోచన, యుగకోణములఁ గృపఁయొలుకువాని

గీ. జలధినిశ్చేషభూషణశ్రమహీమాచ, లాగ్నివిక్రాంతనవ మేఘుచునఁగ కేత
శయనశయుడైనకోమలశ్యామలాంగు, రంగపతిఁ గాంచెభారతీరమణుండపుడు.

కఃకర్కరసాయనము, పీఠిక, ప 40.

సీ. ఒనచరిచనమించుపసిడిడుప్పటివాని, శుభమైన యుగముకొన్తభమువాని
జెలిదమ్మి కేమలఁ చెడుకన్నులవానిఁ, గవ్యకస్తరితలఠికంబువానిఁ
దొలపల్కుగిల్కుఁబాపలఁ జరించెడువానిఁ, జలునతావులనెడఁగలదవాని
నింద్రనీలపుడాలఁజేలువర్ణమువానిఁ, సిరిమరుల్ గొలుపు మ్రొఁచెలువువాని

గీ. మకరకుండలదీప్తిపంబరమువాని, డంబు నెఱచెడు మణికిరీటంబువాని
రంగనాయకుఁగాంచిసాష్టాంగనతులు, సలిపితస్మృతిమంతయుఁగలయఁజూచి.

ఈ తమియమరంగ నొక్కొక్కటిఁ దక్కఁగ నేలేడు నార మద్విలో

కశులపణికిరీటును గన్పరినామము నప్రమోము హే

రములును వై జయంతియు శుభరస్ఫలత్వము శంఖచక్రము

ఖ్యములును బొడ్డుఁ దామరయుఁ గంకణకాంచినదాంగదారులున్.

150

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 142, 143.

సీ. అక్షున వసమా లిళికాగతభృంగమో, శ్రీవత్సమో విభక్తిబింబరాదు
జఘనసీను మనర్హకాటిద్యుతియొ నాభి, నలినపరాగమో ధైలియరాదు
పదమున నేవతాఢిపగవీచియో నఖి, లేందుమరీచియో యెఱుంగరాదు
తనువున నర్చనా ధి దత్తనూనంబులో, పాఠపమేపారలొయెత్తెనటరాదు
గీ. కాంచితెనునోజకించి నాకుంచి తాంఘ్రి, యంగమిలారమలొత్తఁగాఢనొత్తిగిల్లి
కటినొకకరంబుసాంచియొత్తకట్టితలాడ, నమరఁబవలించి యున్నరంఘినిపుడు.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 118.

సీ. రికటాక్షశశిభానులొకటనహసమా, కరవల శంఖచక్రములు మెఱయు
శ్రీకాంతవత్సస్థులీకాస్తభంబున, బంగారుప్రతిమనాఁకనితీతలింప
చిత్రామృతాణశేషపదానుజిత్రభ, దిననాథదీప్తులఁక బొనుగు పలుకు
వాయుభద్రులు మునీశ్వరులు నురలు సంఘ్రీ, సరసిజమ్ములవైనిశిరసు లొగ్గ
గీ. వాస వానల యమ దైత్యశివరుణ వాయు, వైశ్రవణ శర్వాగీర్వాణశివరులుగొంపఁ
గరుణఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె భక్తకృపజాంతరంగవాంఛాద్రుదాయిశ్రీశ్రంగళాయి.

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 4 ప 118.

సీ. తలగడగా నిడి ధి తలమూఁదివలచెంపఁ, గుడిహస్త మెత్తుగా ధి నిడినవాని
మేలిచేదోడవ్రలుఁక మెఱుంగుదాపలుమించు, పెఱిశేలుకట్టిజాఁచిఁక మెఱయువాని
సిరిమేనిసాందునఁ ధి జిత్తంబు సొగయింప, నరమోడ్పుఁగన్ములఠినమరువాని
నాకుంచితోన్నతంఠిబగువామపదమున, బిరుదునూపురము శోభిల్లువాని
గీ. మొలకవగవులఁదెలివొందుఁమోమువాని, మెఱపుగలమేఘరుచిఁబొల్పుఁమేనివాని
నురగశయ్యపై నొడికేలిఁయున్నవాని, సకలశుభదాయి శ్రీరంగళాయిఁగనియె.

శ్రీరంగమహత్త్వము, ధై. ర. ఆ 1 ప 80.

సీ. పఱపుగాఁ బఱచిన ధి ఫణిరాజభోగంబు, నవరత్నసింహాసనంబుగాఁగ
నలఘాపదానంబుఁవాజానుదీర్ఘంబు, లగుచేతులరిశంకఁయుగముఁ దాల్పు(?)
యభినవో న్యేషణిహ్వంబైన తొలుచూపు, జాయమానదయారఁశంబుఁ గురియఁ
బవలించిలేదునిఁబ్బరమునఁ బెసగొన్న, హారము నేనానిఁతీరుపరుప
గీ. జారిసకిరిట మహిచైరిఁచక్కదిద్ద, దివ్యమంగళపాతశోభ్యత్తి మెఱయఁ
జంద్రపుష్కరిణీసరఁస్పరిపదామిఁ, జంద్రునకు రంగళాయి సాక్షాత్కరించె. 154

శ్రీరంగమహాస్మృతి, క. వ. ఆ 4.

సీ. ఆమృతాంశుమూర్తిపై ధి నంకంబు పొంకంబు, బెరగుపన్నగశయ్యఁకొరగువాని
జాచియుఁ జాపనిఁకరణపద్మంబుల, కమలలేదోడలక్షైఁకనురువాని

ముఖచంద్రమండలం నఖచంద్రిక యనంగ, సెలవుల చిలునప్రకటించువాని
తలగడచాచినశుభక్షణహస్తమా, నభయదానాభిసంబువాని
గీ. పలుడమణులయనర్థకుండలకిరీట, తారహారాంగడప్రభాతతులవాని
దివ్యమంగళవిగ్రహాంభవ్యతేజ, రంగవాయుకుండగోల్కలూరంగగనియె.
(శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ. 9.

వటపత్రశాయి

సీ. కొనురొందు మట్టియాళికునఁ బవ్వళించి చూపట్టెడు పాలయాళువఁబుతోడఁ
బాణియుగ్మంబునఁ బదిలంబుగాఁ బట్టి, మొగముననిడు పదాంబుజమతోడఁ
జరణాంగుళీపానశుభాతలాలాభిషి, క్తంబైన చిన్నిహారంబుతోడఁ
బూనిచూడ్కులకు బ్రీహస్పతీనందనైత్యంబు, గులుకునెయ్యపుముద్దుఁజెలుపుతోడ
గీ. సతని మనమున నతి రతఃస్థానమహిమఁ, దిరముగాఁబాడుకొన్నయాచేమరూపు
వెలిఁ బ్రకాశింపఁ జేయుచు పుష్టజేవుఁడధిక కారుణ్యలీలఁబ్రకటించుచున్.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 8 ప 161.

శార్దూపాణి

సీ. నునుగాడ్చుదూదినిం దినయట్టిచల్లని, పానుపుపై లీలఁ బవ్వళించి
పటపుపై పొంబట్టుబటువులొననొప్పు, రమచమ్మదోయిఁబాఁడములుచేర్చి
చెలుపుదీపించంగ శిరముకిందటనొక్క, శేతుదలాడగాఁ గీలకొట్టి
బంగారుపలువచేరంగారుకటిమీఁదఁ, జక్కఁగా నొక్క హస్తంబుఁ జాచి
గీ. యాస్యకరయుగ్మమానఁ బాంచజన్యమాను నుదగ్ధనంబును దాల్చినుండర్చనమున
నచటి జనమాల చూడ్కి ధన్యముగఁజేయు, శార్దూపాణినిగొల్చెనుత్సవమెల్లర్చ.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 ప 148.

సీ. కటిభాగవర్చంతః పుటితద్గ్గునున్నత, విశుత్తభజముచే వెలయువాని
యువధానమైదాని కుపమింపసరిలేక, మెఱయు హస్తంబుచే పరలువాని
శంఖచక్రాంకితాంసంఖ్యతేజోవృత్త, కరవద్మయంగళంబు గలగవాని
గురువార్ధిజాకుచకుంభప్రసాదిత, పదయుగ్మమునను బెంపొదఘవాని
గీ. దివ్యపీతాంబరముఁ దాల్చిదివ్యభూషణములుసరియించి సక్రిష్ణంబునములుపూని
నిర్మలముఖారవిందుడై నెగడువాని, బుండరీకాక్షుడై కీర్తినుండువాని. 158

సీ. పుష్పములను పుష్పములను, బ్రహ్మరుద్రాది సేవ్యుడై * పరగువానిఁ
 నోసినానానాకాకుడై * గులుగవాని, శార్దూలానినామభ్యుక్తానంగువాని. 150
 భార్గవపురాణము, ఆ 2.

వేంకటేశ్వరుఁడు

సీ. మృదువుచాటుబలులు మెఱుంగుటందెలుపైఁడి దుప్పటియును మెలము పీడియును
 ముగిమెలుము బొడ్డుమానికంబును వైజయంతియు మరమున * నలరు నిరియు
 జగదాస్థులు కటిపల్లెలు కేలు శంఖము చక్రమును దాల్చుకరయుగంబు
 తాళిపాదంబులు * చాగుకంగంబు నిద్రపుఁజెక్కులును నవ్వపుదళుకు చునలు
 గీ. మకావండ్లములు మదాగురలఁజెగడు, కన్నులుమనోజ్ఞ నాసయుఁగలికిబొమలు
 ముత్తయపువామమునురచ్చ * ముమటవరము, నెనఁగఁగనుకుట్టుక్రివేంకటేశ్వరజూచె.
 కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 ప 125.

సీ. పాపపుగుప్పలిమిఁడఁబోదుదు భానునీలఁ, గలకిరీటముతంఁగలుగువాని
 నజచందురులికెన్నఁజను నెన్నుదుటివై, ముత్యాలతిరుమణిమురువువాని
 మొనలివామించుల * మిసమిసలో దీపించు, నొసపరికుండలయుగమువాని
 నెలవులకుదుకెక్కు * విజునవ్వుడారో పెక్కు, తగుకులేఁజెక్కులఁగలుగువాని
 గీ. కలువతామరకొలములఁవలవఁజేయు, చూపులను జలివేడియుఁ * జూపువాని
 మలలవాణ్యజలనిధి * నేల బొడము, చుగడ మన నొప్పు నాతెఱుసాగనువాని
 సీ. తలనిల్లగట్టు ప్రతంబుల రాయని, తోమనిపల్లెల * నేమగాని
 చేడెదులియ్యాలయోరెమలో దినువాని, కోణంగిసేవలవాణె గానిఁ
 గానుకలకుఁజ్జి * కాసులుగొనుజేని, ముక్కోటితీర్థపుఁడెక్కులాని
 ఆదుగద్యనకుఁమొక్కు * లంఘిచేపునిఁ, గూఁకటిమాడల * గుర్తవానిఁ
 గీ. శుక్రవారపు సేవల * సాగనువాని, మానినులఁ గోరి వలపించు * మాయలానిఁ
 దిండి మెండయ గారిని * దిగళగురునిఁ, గాంది నేవించి సంతోషకలితు లగుచు.

కుటికాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 40-44.

సీ. ఇలఁ జూపుల చేయి * వెలిదమ్మికనుదోయి, జెలఁగువానిఁబయోధి * మెలఁగువాని
 చచ్చిఁజేర్చినవంకి * గట్టుమీఁదటి పెంకిఁ, దనరువానిఁబురారి * నెనరువాని
 నెడను పెందొడిఁగలు * నెడఁజేరిచినయాల, నెనఁగువానికుభంబులొసఁగువాని
 నిండుసంగుబట్టు * కొండపంచిన మెట్టు, వెలయువాని * శుకాత్మ * నొలయువాని

గీ. చికిటి జనిచుట్టుకట్టి జేతేలుబట్టి, నెఱపువాని నురానులఁబఱపువాని
 వేంకటస్వామిఁ గనుఁగొనిఁగివినయవినమి, తాంగవైఖరి మెఱయసాఁష్టాంగ మెఱిగి.
 చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ ౩ ప 57.

సీ. సచ్చక్తి కెండవఁచకఁగివర్తియొసంగు, డండైనవనకీర్తిటము ధరించి
 రవివంశజుండైనఁ రాఘవప్రణేచ్ఛిన, గణుతింపరాని భూతగుణముఁజాల్చి
 తనకు ముత్తాలెయ్యా ధర్మజుఁ డిడినట్టి, భువమైనయొద్దాఁగనును ప్రపరచి
 బహుయుగాంతరముభూతపాలుగర్చించిన, యగఁగ్రేంద్రుణులునశక్తుమునఁ జాల్చి
 గీ. రూప గాఁధీర్య సమ్రాజ్యరూఢమహిమ, కమ్మెక్కాడైవఁగివేంకటేశ్వరుఁ జూచి
 శరణు శరణని మొక్కికైసాఁష్టాంగమపుడు, నిడుచునట్టివృద్ధినిఁగఁజెలమిత్తోడ.
 వైశ్యపురాణము, ఆ 8

సీ. పలరాజుగాన్ము చిత్తిల్యలరాజు పాన్ముగ, ల్యలరాజుకొమ్మ గాఁగిలుగువాఁడు(?)
 కడలేనికన్యై యెక్కడలేవిబట్టి ని, జగ్గడబోని చెల్వసంఁకరచువాఁడు
 కరవన్నెచాయఁగివర్గిఁ గన్ననూయతో, లక్ష్మిఁగమ్మ మూయనెచ్చరికవాఁడు
 కరమున్నరూపునఁగివర్గమున్న చూపుమొక్కగమున్న బాపుచిక్కెఱుగువాఁడు
 గీ. మేలువాఁడు జగద్బలఁమేలువాఁడు, నోమువాఁడు చగం చిమ్మనోమువాఁడు
 వన్నెవాఁడు దలంప ముఁవ్వన్నెవాఁడు, యాశ్వినుఁడనుక్రివేంకటేశ్వరుఁడు.
 వేంకటేశ్వరగీతానుము, ఆ 1 ప 24.

మాధవుఁడు

సీ. శంఖచక్రముల హస్తముల శోభిల్లంగఁ, నీతాంబరచ్ఛాయ ఁ భాతిమిఱ
 మణికుండలకీర్తి ఁ మాక్తిక హారముల్, కడునొప్ప మేనుమేఁగుమును నవ్వ
 వనమాలయురమునఁ దనరఁ జక్కఁదనంబు, శోటిమదనులెట్లు ఁ సాటియనఁగ
 జాహంకమునలెట్టి ఁ ప్రేమతోనుండంగఁ, గోటిమదన్యప్రభలొకొమరుమిగుల
 గీ. నిత్యముక్తుల బ్రహ్మనిఁగిర్జరులును, నారదాదులు నప్పగఁగ్గార్సరసాక్షు
 లలరి నేవంపఁ బ్రత్యక్షఁమయ్యె మాధవుండుభూనిశంభుజింపుఁగుండవపుడు.
 భార్గవపురాణము, ఆ 7.

వరదరాజస్వామి

సీ. తనశంఖరుచికి నాఁతనిమనస్సత్వోదయంబు ప్రత్యుత్తాన ఁ మాచరింపఁ
 దనచక్రమునకు నాఁతని నిత్యతేజంబు, గురుభావమున నెదుఁగొల్గు నేయఁ

దశామ స్కంధమున కాశీనిర్భక్తి నెనరుమెం, చెనంగఁ గొనిఁబడేర్పిఁ దెల్పుకొనంగఁ
 దశామ స్కంధమున కాశీనిర్భక్తినిర్భక్తి కాశము మైతిగి నెఱపుమ * సరస మాడి
 గి. మనరాజదేవుడు భక్తవత్సలుండు, మిగులఁ గనుపట్టె నశఁడు సజ్జగదధీశుఁ
 గని పులకితాంగుఁ డగుచును * వినుతిజేసి, పాడుచుభజించె సంతయుం భక్తిమోఱు.
 కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 ప 132.

రామేశ్వరుఁడు

గీ. ఆది కనాదియై * యాచంటపురిలోన, లలిఁ బరబ్రహ్మమై * వెలసినాఁడు
 చగళురామదిశుంభిచ్చాగివృణోత్తముల్, దయఁబూజజేయఁగాఁ * దనరినాఁడు
 ప్రేమతోడ శరభరామభద్రుం డంత, నెఱిఁ బ్రతిష్ఠ యొనర్చ * నిలిచినాఁడు
 ఒడియనంది యొనర్చుచున్న పూజకు మెచ్చి, పరమనాచికిచంటఁబలికెనాఁడు
 గీ. జలజాతామరాచ్యుత * ప్రవవిసోద, సకల నిగమాంతమార్గసంఘాఠిభూరి
 విశనకునదివ్యమంగళావిగ్రహుండు, కాశ్వతైశ్వర్యధుర్యరా * మేశ్వరుండు. 187
 గీ. ఏడవదేవుని * యల్లలుప్రాతేయ, శైలసంభవపార్వతీలతాంగి
 ఏనుచోదేవుని * ధామంబు పొరిస, దాధారమగురజఁతాచలంబు
 ఏనుచాశివమూను * లింద్రాదివందితుల్, వీరభద్రకుమారశిఖు పతులు
 ఏచంద్రమాళిన * మిద్ధభవ్యగుణంబు, లఖిల వేదాంతరహస్యకృతులు
 గీ. అతిఁడు బ్రహ్మాండభాండభా * నిత సహస్రజంతురక్షకటాక్షుఁ * చక్షుఁబుండు
 పరమ నాచీకుచోద్యన * పాభివుండు, కాశ్వతైశ్వర్యధుర్యరా * మేశ్వరుండు.
 ఒడయనందివిలాసము, ఆ 1.

భైరవుఁడు

గీ. హస్తములు రెంట వందంద * యదిమి యదిమి, తాటిపండాఠగించెడు * చీటకమున
 నత్యయంబున బ్రహ్మాండ * మాస్వనించు, భైరవుం డిచ్చుఁగాతశో * భనముమనకు.
 మ. త్తయకాలంబున సింధుసాగర గపా * స్వాదాతిరేకంబునన్
 ననునాబ్జంబులు ఘోర్జితంబులుగ సంభా * యకాలరాత్రీకర
 ద్వయతాళానుగతి ప్రకారమున స * వ్యారి స్మహాస్మత్తమం
 బ్రహ్మ మేసారగ నాడు భైరవుఁడు గ * ల్పించునృహేశ్వర్యమల్.
 170
 కాశీఖండము, ఆ 5 ప 81, 82.

- సీ. పగడంపుఁజిగురుజొంఁపముసాంపువిహరింపు, కడునొప్పుకుటుచకెఁజడలవాఁడు
విదియచందురుతోడఁ వీడుజోడాడెడు, తమతోరుదంష్ట్రాంకురములవాఁడు
సీధుపానక్రిడఁ జెంగల్వపూచాయ, దొంగలించెడుకన్నుతోయివాఁడు
కొత్తసీలాలరంఁగునను నించుకమించి, మెఱుఁ గారు నల్లనిఁ మేనివాఁడు
గీ. పృథివి కవతంసమణియైనఁ బిల్లిగుంటఁ, చానకంబుగ నవతాగఁమైనవాఁడు
భైరవస్వామి సకంసంపదలనొసఁగి, మనుచుఁ జిల్లరవెన్నయాఁత్యైరయని.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

భీమేశ్వరుఁడు

- సీ. గజచక్రమెన్నఁదోకాని నిచ్చలు గట్టు, పవిత్రాడికమ్మలపట్టుపచ్చడంబుఁ
భసితమెన్నఁదో కానిఁప్రతిదివంబునలందు, మలయజంబునరంగఁమచుగుచ్చి
నిడుదపాములరాజుఁ తొడవు లెన్నఁదో కాని, తారహరిములునిఁత్యమధరించు
శృకరంకరుండమాఁలికలెన్నఁదో కాని, ధరియించుకల్హాగఁరామ మెపుడు
గీ. కాటనడుచక్కి- వెన్నఁదోకానియందు, దక్షవాటినువర్ణసౌందరములమీఁద
వెన్నఁదోపిఠాచులును గానియందుముఖుల, నెల్లకాలంబుదలఁచుభీఁమేశ్వరుండు.
సీ. ఒకవేళధరియించు యువనాశ్వుఁ డిచ్చిన, కట్టాణిముత్యాలకంతమాల
మాంధాత్యఁ డిచ్చినఁ మాణిక్యఖచితకే, యూరంబుధరియించునొక్కవేళ
నిత్యోకుఁ డిచ్చినఁహీరాంకురంబుల, యంగరంబుధరించునొక్కవేళ
శిబిశక్రివర్తియిచ్చినపరివారంబుల, తొమ్మిదియు ధరించునొక్కవేళ(?)
గీ. వేడఁధరియించు నొక్కొక్క-వేళయందు, భరతడువ్యంతరంతిసాభాగనహుష
నల భగిరథ నృగమహీవాధదత్త, హేమమణిభూషణములు భీఁమేశ్వరుండు.
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 1 ప 115, 116.

జగన్నాథుఁడు

- సీ. సకలదేశాయాతఁసర్వజననాత, శంకులనిజపరిఁసగమువాని
సకలజనైకభాఁజసభోజనాభిలా, వ్యమహోద్రుపాతాతిశయమువాని
నపరార్థమాంతరిక్షపదనితాంతస్సు, రద్విమానాగ్నిచక్రింబువాని
శర్కరాక్షిరాజ్యఁహితనానావిధ, భక్ష్యోపభోగ్యానుభవమువాని

నాజిలోఁ దొడరియుఁ జేరితపరశుభా, రాముఖంబున నతిశ్రద్ధాద్రవ్యగిఁ
దునుమాడి యాతనిఁ దోడఁగి పారాచార. పరివేష్టితాఖిల ధర్మజిగఁబాగు
గీ. నరపతుల నెల్ల వడువతోఁగిరువదొక్క. మాటుచుక్కించినెత్తుగొనుచున్నలయగు
నిలిపి కోపంబు మాని యున్నతితనియతి, నశ్వమేధయాగంబు రఘుమృగజే .
పారిపంశము, ఆ 4.

సీ. రాజహంపాశిదుర్దర్శకామర్షవ, న్నాశటిచ్చుటులునాఁజడలు దనర
స్వకృతరక్తప్రాదళనంనూచకంబులై, దహనోగ్నిరక్తశేత్రములువెల్లుగ
నిబిడనిజోచ్చాన్వసశిశ్వాసపవనతీ, నమననానధరవర్తివాళ మదిర
కాంతి నిర్లమనావశసరముఖాద్విశ్లేధార్థభు లనా, దంతసంకళున్న మొదవ
గీ. పాదఘట్టన మేదివీధిభాగ మగల, గండ్రగొడ్డలి భుజమునఁగ్రామ శేడి
వేడిరాముఁడటంచుకుఁగిలయరుద్రి, రాద్రమున విచ్చె భార్గవశ్రాముఁ దచ్చు.

సీ. ఖండించె నేవీరకాత్తవీర్యావార్య, ఘనభుజాకదలికాకాననంబు
చండించె నేమహాశక్తిఁకుమారునితోడఁ, గ్రాంధభూధరవిభాఁగనియాఁ
మండించె నేమహాశక్తిద్వండప్రతాపవై, శ్వాసరచేరాజశంకములను
బండించెనే యాగఁఫలముతెండ్రకి విశా, శ్వతమగు నన్నర్పిష్టాన్న మొనఁగి(?)
గీ. యహహ పామాన్యఁడనెయంచుకంశ్వమేధ, వివదిహంతకశ్వశంకంబుమింద్ర
దత్తనప్రపముద్రాంతఁగరణితలుఁడ, భార్గవుఁడ ధావరిసానిభార్గవుఁడను.
దకావతారచరిత్ర, ఆ 7 పే 230.

విషుని మూర్తి చతుష్టయము

మ. అరయ స్వస్థము పేరు రూపమును శోకత్యంతతేజోమయ
స్ఫురణానంపడఁ జెంది పర్వగతి సంకృతాన్విత్రముం బొంది వీ
తరజన్విత్రతమోవికారవిమలశక్తిం బొంది యోగింద్రభా
నుదవిష్టామత్మిక యాదిమూర్తిగఁడఁ బోయిచో వాసుదేవాఖ్యయై. 181

గీ. కేవలూపంబునొంది యశ్వేషభూభ, రంబు మత్స్యత్పణానసాశ్రయమునఁ దాల్చి
వర్చసమితి గొలువఁ దమశక్తికై బోలుదు, దిశ్యవంకర్షణాఖ్యస్విశీయమూర్తి.

క. ధరణీపరీజానుపాలన, పరిణతి సదవనరిరూఢి ♦ హువిధభక్తో
ద్ధరణిపరీజానుపాలన, పరిణతి సదవనరిరూఢి ♦ హువిధభక్తో

గీ. బహుళజలమధ్యమనఁ తెనుఁబాఁచపాన్పు, పై రజశ్శక్తి గైకొనిఁపవ్వలించు
 లీల నఖిలలోకములు గఱిల్పించువినయ, ధుర్య నారాయణాఖ్య చతుర్థమూర్తి. 184
 మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 158-161.

రాముఁడు

మ అచులాంభోజనళాక్షుఁ డక్షతఘనశ్చామాంగుఁ డాజానుదీ
 ర్షుచుపోబాహుఁడు సంహతోరుకకేసోరస్కుండు సింహాఁరువి
 కృమణుం డుద్ధతశౌర్యధైర్యకలనాఁకల్పండు కళ్యాణధీ
 రమణీయుండు వెలింగె రాముఁడు గుణాఁరాముండు భూమండలిన్. 185

ఉ. శైవశేలియంద తనఁసత్త్వము లోకము పృస్తుతింపఁగాఁ
 గొలికుఁ డప్ర్రకోటి యొరఁగంగఁ బ్రదీప్తత నొంది తన్మనః
 శ్లేశకరున్ నుబాహుఁడనుఁ కిప్పిపరాత్రించరున్ ససైన్యఁ గీ
 నాకునిఁ జేర్చి పేర్చి జనఁనాథతనూజుఁ జీర్యుండై యనిన్. 186

హరివంశము, ఆ 4.

సీ. కన్నెకయ్యమునందఁగుటితనాకపురీక, నాటకఁ చాటకఁ గీ టణంజెఁ
 దూలుకూఁకటివాడఁలీలఁ గొలికయగ, భంజనోత్సాహు సుఁబాహుఁ జంజెఁ
 జల యెగగట్టునఁత్రుణి జేవదైత్యదు, సతము భూర్జటిధనుఁవ్వరమువిణిచె
 నలవోక దొరసి హేఁలాజితాఖిలనృప, స్తోము భార్గవరామఁదూలఁ దోత
 గీ. చండకావనమూర్తసంశతనిగోధు, రచితనుజనాపరాధు విఁరాధు నణికె
 దోతసుకలామరునిఁ జతుర్దశసహస్ర, దితిజముఖరుని ఖరుని వధించెఁ గడిమి.

క్రీరంగమహాత్మ్యము, భైర. ఆ 2 ప 356.

సీ. కూఁకటిముడికిన్సైఁకుతులు గూడనివాఁడె, బెదరక తాటకఁబీఁచ మణఁచె
 గాధేయుఁ డొనరింపుఁక్రతువును రక్షింపఁ, బెక్కండుఁ దైత్త్యలఁనుక్కణంచె
 నవనిపై విలసిల్లుఁ నఖిలరాజన్యలు, వేలఁజూపగలేనిఁవిల్లువిణిచె
 ఘోరాటపులలోనఁ గుగ్గిమృరునవృడు, ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ జంపెఁ
 గీ బాదరజమున నొకరాయిఁబడఁతిఁజేపె, లీల మాయామృగంబునుఁగూలసేసె
 రాజమాతుఁడై మేదిని రక్షకుండు, రామభూపాలుఁ డాదివాఁరాయణుండు.

మొల్లరామాణము, నుండ. ప 64.

సీ. సిగకు నంశక వెన్కఁజరలాడుకురులతో, లాగియా మట్టికుల్లాయినదనఁ
 జిన్నారి నొనటికొంఁజెనుటయూడిగములు, వలిపెంపుచల్వపాఁపడలడుడువ

నును నెడందయ్యరంబునను జీరినరిపెణలో, మిన్నజన్నిదముతో మేలగొనంగ
 బెడంగుచెంగుచుచున్నట్లుదముపై బిగియించి, కట్టిన కొంబట్టుకట్టిదనర
 గీ. సంజకంబాయదగు నీలకజలదమనంగ, మెఱుంగు తెఱుముట్టిజిగిదొట్టి మేను మెఱుయ
 జికిలినాసాకరంబునఁ జెఱువుగులుకఁ, గరడి వెలువడివచ్చురాఁపువునిఁగాంచి.
 దశావతారచరిత్ర, ఆ 6.

సీ. అన్నదాప్యమెతనకన్న భాగ్యము గాంగ, నుర్న సామిత్రితోఁకున్నవాని
 క్షీరాద్ధిఫేనవి ఁ శేషాభచామర, వీజ్యమానాంగుడై ఁ మోయువానిఁ
 బూర్ణైమునంకాశభూరిసి తాతప, త్రచ్చాయచేతను ఁ దనరువాని
 భవపద్మభవశచీధవముఖ్యుడేవతా, సేవ్యమానుం డాదుఁజెలగువాని
 గీ. నిజశరీరంబు జగము గాఁనెగడువానిఁ, బరుని కన్నను బరు డాదుఁబరగువాని
 నక్షర మసంత మ్యక్తమనంగ నుండు, వాని జగదుదయాదులఁబూనువారి.
 భార్యనపురాణము, ఆ 4.

సీ. మంజులగతి రత్నమంతరీములుపాద, కంజంబులను ఘట్టుఘట్టు మనంగఁ
 బట్టుదట్టిలాగుఁపైనున్న కటిసూత్ర, కనకకాంతి జిగాలోజిఁగాతలంగ
 వాండిత నవరత్న మంజులలో పేతిమా, గండదీప్తి ధగాలోధఁగాలనంగ
 మోమునందు బులాకి ముత్తయింపుగరంబు, మేలిదార ధగాలోధఁగాలనంగ
 గీ. శిరమునందుఁ గిరీటంబు ఁ చెన్న మిగుల, వేజిమచ్చులఁబిరుదులుఁవెలయు మండఁ
 గాకపక్షివిలాసంబుఁగందుకొనంగ, రాముడనుచెంచెనహజాభిరాముడనుచు. 191
 సరసభూపాలరాజీయము, ఆ 1 చాల.

బలరాముడు

క. శమలావుడు దేవకిన, ప్రమగర్భముఁ జేరి పిదపఁ దనయోగముచే
 విహలంబా రోహిణిగ. గృహమునఁ బ్రవేశించివుట్టె ఁ బలరామాఖ్యన్. 192
 గీ. గర్భవంకర్షణమునను సంకర్షణజాఖ్యఁ, గలిగె బలరామునకు నంతఁ గంసభీతి
 రోహిణీకాంత నందుని ఁ గేహమాప వ, సించి పోషింపఁ బెరుగుచుఁసీరిపాణి.
 మ. హరియుం దామను గొల్లగుబ్బెతల గేహంబులో వ్రేవేళింపుదున్
 బెరుగుం బాలుమ గొల్లలాడుచును శోషిస్తృతవక్షోజముల్
 కరజాగ్రంబులఁజీరుచున్ గదిసినం ఁ గొగిల్చి బొక్కింపుచున్
 గర మర్చిన్ విహరించుకీరినఖనంఘంబుల్ బ్రశంసించగన్. 194
 దశావతారచరిత్ర, ఆ 9.

కృష్ణుడు

చ. నునువగుచున్నట్టునఁ గఱుంగొన నొప్పుగ దిండు కట్టి నూ
తనకును బర్హిబర్హకృతదామము నెట్లెము నుట్టి కమృకా
ననతరుపుష్పమాలికడఁగర్చు నుత్తస్థులీ నుద్భవించి యిం
పానరఁగ వేలునాదవరఁగ సోత్సుకుడై హరి యొప్పె నెల్లడన్. 195

హరివంశము, ఆ 8.

సీ. మహనీయమణిమయఁ మండీరములు పూని, ఘడితొంగలివచ్చుచుట్టు గట్టి
కమనీయహస్తకంఠకణగుదిక్రలు దొడ్డి, లలినొప్పుకుండలములు ధరించి
కాన్తుభవనమాలికాకంఠభూషణి, కమృహారములు వత్తుమునఁ దాల్చి
కామరొంద నెఱికప్పుఁ కొప్పుపై, బర్హిదా, మము చుట్టువేసలిమలఁచి తుఱిమి
గీ. మెరయు చులయజపంకంబుఁ మేన వలఁది, తలక మొప్పారఁ గన్పూరిఁదీర్చిపెట్టి
మదనకతకోటిలావణ్యఁ మహిమ నొప్పెనపుడుకృష్ణుఁడుశృంగారఁమవధరించి.

పద్మపురాణము, ఆ 9 వ 201.

సీ. ననుదేవచిరభాగ్యువాసనాపారంబు, దేవకీకృతప్రణ్యుజీవనంబు
నందఱుతోదాజుననసంచితఫలంబు, బలదేవనుకృత సంఘంధనీమ
రహ్యబృందావనాఁగా మతేః పికంబు, కంసాదిఖలతమఁఁభరమరీచి
రుక్మిణీమఖవయోధూపసరోహంస, శుకవాక్యమాణిక్యఁ మాత్రసరణి
గీ. యానగర మేలుమేలునఁ యానగరము, భూజనమునకుబహుపాఖ్యభాజనముగ
మదనకతమూర్తి వల్లవీమానవస్తు, చౌర్యవిహ్సార్తి యదువంశఁ చక్రవర్తి. 197

జీ. గొల్లమిటారి గుల్పెరలఁ కొర్రెల్లవంట తదీయమానముల్
గొల్లలఁబెట్టుదంట మరుఁగురిమిఁ గాంచినమేటి రాధికా
పల్లనపాణిభాగ్యవరిఁపాకము నందునిముద్దు నిందిరా
వల్లభుఁడైనకౌరి చెఱుఁగంబు లవంబు గణింప శక్యమే. 198

చ. సిరికివతుండు భాగ్యమునఁ జెల్వమునన్ మహఁగన్న మేటి ధీ
సరణివిరించికిన్ గురుదుఁ కౌర్యమునం బురభేది చోటమిం
బరపినయట్టిబోదు సితిఁభానునివియ్యము పర్రెల్లాపైను
స్థిఁకృపకౌరి యేమిరి నుఁగింపఁగ శక్యమె తద్గుణావళుల్. 199

సీ. ఎల్లతోకనికాయఁ మేలువాఁ డజుగన్న, మేలువాఁ డభ్రువుసాఁమేలువాఁడు
మేనిదువ్వలుపగొమ్మింపువాఁ డమరుల, మింపువాఁ డసురబొమ్మింపువాఁడు

నలదమ్మినూడుదోడాలువాఁడహిసంపు, డాలువాఁడసితంబు డాలువాఁడు
నిజభక్తకోటిమంత్రిపువాఁడబ్రహ్మ, వింపువాఁడట్టిలోఁ నింపువాఁడు(?)
గీ. నామధారివిదారి గఁజారిధారి, యదుకులోద్ధారి చారిదయావిహారి
సిరిసహచారి యయ్యెనీఁ నిరీమురారి, జేరి యీశ్వరి నెన్న నెవ్వారివశము. 200
ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 182-213.

సీ. ఒకకాంతయొరంగినఁ సికమీఁదిరుడిపువ్వు, పెత్తుల దొరయఁ జాఁయెతులఁజుట్టి
పన్నీటిచినుకులఁ బడనైవ నికరంపుఁ, గవ్వారి కరతలకంబుఁ దీర్చి
గంబూరమించి కఁదంబంబు చేసిన, పలుచని కుంకుమ ఁ కలప మలఁది
చెక్కుటద్దములపైఁ జికిలిచెన్నలసాన, లాలికెడు కట్నాణియొంటు దాల్చి
గీ. మెఱుఁగుఁజంద్రకగోణముఁచెఱుఁగుడాలు, వలిపెనలెఱుఁగుదుప్పటిఁవెలకెఁగవృ
మినుకుఁవకంపుఁబావఁఁ మెట్టియొక్క, యతివకైదండయొనఁగనొక్కయ్యారమెనఁగ.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 1 ప 88.

సీ. మారుతానుకుఁదుగించెఁ మద్దులఁబెకలించెఁ, గివిసినత్సకుఁజంపెఁకునిమెబకుని
పఘదానవునిఁ గూల్చె నలరి కాళియునొంచె, దివకళిమింగెగోత్రము ధరించె
శంఖమాడునిఁ నేర్చెఁపాధించె నృపదైత్యుఁ, కేశి నఱంపెమృగించె వ్యోముఁ
జానూరుఁదెగటార్చెఁజక్కాఁదెఁగంనునిఁ, దలఁజేయొయ్యనఁకాలయపనుఁజిదిమె
గీ. నల జరాసంధముఖ్యులొఁఖలులఁ దటిమె, ద్వాగకయనంగ నొక రాజకథానిలిమె
బాంధవలకెల్ల నిత్యశుభంబు లొనఁగె, హనుజమాత్రుండె నేవకీతనయుఁడరయ.
రుక్మిణీపరిణయము, కూ. తి. ఆ 1 ప 123.

సీ. తొడలు తలాడగానిడి రుక్మిణి భజంపఁ, బదము లొత్తును సత్యభామకొలన
సురటిచేకొని భద్రఁకుక్కుమఁ గావించె, విరిచామరము మిత్రవిందఱుండఁగఁ
కాలింది వేడ్కతోఁ గాశంజిఁ బాల్పజాం, బదతిలములపొకుమడిచియొనఁగఁ
గొనును పానలు కేలఁగొని నాగ్నజరి యుండ, జలములగిండిలక్షణపహించు
గీ. గ్రొమ్మెఱుంగులతోడికాఁగ్మిగులు వోలె, నొప్పు కృష్ణుని కేరుపకొన్నెహంసి
విందునెలరీతిఁ దారకాన్వితనభంబు, పాలుపుఁ తెలిపెడి నెత్తమ్మికొలనికెలన.
భర్తృహరిమభాషితము, ఆ 2 ప 15.

సీ. శ్రీకారనమితి యొకచెలువువీనులకుఁజొ, పడి ప్రబంధంబులఁ బడియెనొక్కొ
కరులవాస్తంబులీఁఘనుని బాహులఁగాంచి, యోడుటచాంచల్యఁజొందెనొక్కొ
యనఁటలీహరితోడఁబలమదోలఁజాలక, కలుకుచుగృహునిండఁ గప్పెనొక్కొ
చిగురాకులీశ్వరి ఁ శ్రీపాదతులలేక, తలగి నానాఁటాటలగనొక్కొ

గీ కానినో వీని కిలుల నిఁస్కారణముగ, గంధములబద్ధమైయుంటు ♦ గవలునుంటు
బలుబాజల పాలువడుట కోమలరేడుట, పహజన్మత్తిగ మఱియేల ♦ సంభవించు.

కుబ్జాకృష్టకలసము, ఆ 1 పే 13.

సీ. కమ్మతావులనీను ♦ కన్దూరితిలకంబు, మోముచంద్రురవందు ♦ ముద్దుగుల్కఁ
గోటిమూర్ఖప్రభన్ ♦ నీటుమీఁదెడు తేజ, గతి కాన్తుభంబు పఁక్షమునఁ గ్రాల
నమృతబిందుచులీల ♦ నలరుచుండెడుఁ బి, ముత్తెంబు వాసాగ్రఁముననువ్రేల
దశచుగ్ధముననుండి ♦ ధారగాఁబదురీతి, నలముత్తెములవరులఁబుత మెఱుఁ

గీ. గజజలజముల రత్నకంఠము లలరఁ, దమపునెడైడ రక్తచంగదవము దనర
మురళిఁ జాడుచు నాడెడు ♦ పుణ్యశీలు, భక్తపరిపాలు మోగిఁపాలుఁ గంటి.

రాధామాధవవిలాసము, ఆ 1 ప 4.

సీ. క్రీడ్యజీమఁస్సారసమిత్రుండు, మిత్రుండు మన్మథకళాత్రపునకు
లనమానపాండర్య ♦ నావితేక్షుధర్ముండు, ధర్ముండు ఖలకంసధ్వనితీర్తి
జరణకంజాతదాఁసనత్కమాదుండు, మారుండు దానపవారమునకుఁ
బరిధానభావతిభావితచంద్రుండు, చంద్రుండు వృజిసంబాజాతములకు

గీ. నిజపదసరోజభజమానరజతధరణి, ధరళరణపద్మభవపురంగంబరముఖాఖి
లామరవాతమానసకామితఫల, దాయకుం డొప్పు యడువంశనాయకుండు.

సమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 73.

చ. అలరు మెఱుంగు రంగు గలఁహటకశాటికమాళిపాళిహా

నిలు నవపింఛకంబు తులఁసీదళదామముఁ గల్గినట్టి మే

ఘలలితమూర్తిమానికపుఁ గంబముఁబోని భుజద్వయంబుచే

నలమి రమావధూటిఁ జెలువందఁ గలం గనుపించె నింపుగన్.

208

ఉ. నెమ్మది యామునాంతరవళిన్ వసియించుచుఁ గావిమోవిసం

దిన్ముగ వంశిగీల్గొలిపిఁతర్కివరమ్ముల నంగులీతతిం

గ్రమ్ముచుఁ జిమ్ముచున్ శుశ్రీనుఁఖమ్ముగ గానముఁ దానమానముల్

గుమ్ముని మోయిఁ జేయరసికుం గనుగొంటిరె కంటి కింపుగన్.

209

కృష్ణకణ్డామృతము, ఆ 2 ప 7, 14.

సీ. తనయశన్మురణంబు ♦ తనయశన్మురణంబు, నలె హందంతప్రపఁదిగాఁగఁ

దనచంద్రహాసంబు ♦ తనచంద్రహాసము, ట్టతిపుణ్యజననంఘు ♦ హరిగాఁగఁ

దనధగృభరణంబు ♦ తనధగృభరణంబు, బోలె సన్తార్ద్రకాపాలిగాఁగఁ

వనబంధురాగంబు ♦ తనబంధురాగంబు, కరణి గోపానంద ♦ కరముగాఁగఁ

- గీ. దనను దానవిచక్షణశ్రవణు డెలియ, భూరిబుధమోచిత దానవాఙ్మయగుమె
సతనిగుణములతో సాటియుతనిగుణము, అనంగఁడగియుండువను దేవుఁగాత్మజుఁడు.
- సీ. వాని సొందగ్యంబు ఁ జ్ఞాంపఁగా నేల, నాత్మసంభవనానుభవంబియుండ
ముఖపద్మకాంతివి ఁ మొనవీచెప్పఁగ నేల, విధుండను పేరట ఁ వెలియుచుండఁ
జితురజ్ఞుండుము పొరుఁ ఁ బ్రకటింపఁగా నేల, జనులెల్లఁ గేశవుండనుచుఁ బల్క-
వాని నెన్నఁడుమును ఁ వాక్రువ్యఁగా నేల, హరిస మాహ్వయమునఁ బరఁగియుండఁ
గీ. బుండరీ కాక్షుండమటకృతం డెయ్యచితుఁ, డద్దుఁ డాతఁ డెపురుషోత్తమాహ్వయమున
కతఁ డెతెగియుండుభూమిశ్వఁ రాంకితమున, కిలఁగలఁ డెరండువానిఁ ఁ గనలయొకండు.
- కాశీందీపరిణయము, ఆ 1 ప 78, 78.

అష్టదిక్పతులు—వారిపురములు

- సీ. అనురావతీపురం ఁ బమరపీఠం డేలు, నర్సిశ్రుతీపురఁ గనలుఁ డేలు
క్రాంత్యదేవుం డేలు ఁ సంయమివీపురం, బమరనాయకుఁడు పుణ్యవతి నేలు
నమలావతీపురం బంబునాయకుఁ డేలు, వాయు పేరును గంధవతీపురంబు
నలకాపురంబు యఁతాధీశ్వరుం డేలు, వైకాని యేలుఁ జక్రాగ్రాగ్రమౌళి
- గీ. యనిరి దిక్పాలపురములం ఁ దననిమరుఁడు, రెండవపురంబు నీక్షించిప్రీతిచుం డె
నపుడు వర్ణింపఁదొడఁగిరఁయ్యగ్నిలోక, మహిమసంపదగోవిందమాన్యహితులు.
- కాశీఖండము, ఆ 3 ప 204.

అష్టశక్తులు

- గీ. సరసిజాలయ సావిత్రిసర్వభద్ర, విమల పద్మ మహాదేవి ఁ విలసదీశి
బాహ్మవి యనంగ నెనమండ్రుఁ శక్తు లెపుడు, బామరంబులువీతురుఁ జక్రిమోళిల.
- మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

ఇంద్రుఁడు

- చ. కనియె సతండు నివ్యగణిఁ కాజన సేత్రనిగోరికాసురం
జనహసచం ద్రికాలపనఁచందునిఁ జారుపు లోమజాఘన
స్తవపరిరంభసంభ్రమశస్సుటకుంకుమపంక పౌరభాం
జనతనకాంతిరుందుని భుజబలసాంధ్రుని నిర్జలేంద్రునిన్.
- 214
- విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 84.

సీ. అతిహేహరాకారుఁడై వెనింగెడువాని, శభివశ్యంగారుఁడైనవానిఁ
గడిమిమై మాడులోకముల నేలెడువాని, నోడలెల్లఁ గన్నులై * వెలయువాని
బొలుపారఁగేల దంభోలియైపైడువాని, నత్తంతపై భవుఁడైనవానిఁ
గేయారకఁకణాంకితబాహువులవాని, నిమ్రోసమణికిరిటమ్మువాని

ఆ. గరుడ సిద్ధ పాద్యంగంధర్వ కిన్నర, భుజగ పతులు గొలువఁ * బొలుపు మిసిలి
తేజరిల్లువాని * దేవేంద్రుఁబొడఁగాంచి, నమ్ముడమున నంగసంభవుండు. 215

వీగభద్రవిజయము, ఆ 2 శ్లో 4.

సీ. మహిమతోముడిచిన * మందారనుమపౌరి, భమ్ము త్తుమ్మెవల రాఁగమ్మునంగ
దివ్యభూవగరత్నఁదీపులు తోరమై, సకలదిక్కులఁ బ్రతిఁచ్చాయ లెవఁగఁ
గరపంకజంబువఁగాఁగ్రెడిదంభోలి, మెఱుంగులు కడు మిఱుఁమిట్లు గొనఁగ
గంధర్వకిన్నర * గానశాదంబులు, తెవుల కానందంబు * నేయుమండ

గీ. దివ్యదుంధుభిరవములు * దిక్కులెల్లఁ, విక్కుటిల్ల దిగికులు * చెరవి కొలువ
నభ్రమాతంగపతి నెక్కి * యమరలోక, నాయకుఁడువచ్చెద్వారకా * నగరయనకు.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 79.

సీ. శతవాజీమేధసంఘస్కృతతూతిమగు మప్తకంబుపై మణికిరిటంబుదనర
ప్రతివీరహతజవాఁభయదానకరమైన, కరమున శతకోటి * కరము మెఱయ
నుమనోతునఁకాంక్షితములైన దశశత, కరుణాకటాక్షవీక్షణములమరఁ
బొటోమికాకుచఁస్థాలనన్నిగ్రహ, నురమున రతనంపు * పరులు మెఱయ

గీ. మొలకనగుముద్దు మొగమునఁ * దిలకమమరఁ, బైనపలెవాటుబంగరుఁపని మెఱుంగు
వలువఁజెగులు జీరాడఁవన్నెమీఱ, నుండరాకృతిమండు శ్రుంగదరుండు. 217

వేంకేశ్వరవిలాసము, ఆ 2 ప 17.

సీ. వృత్తిగర్వస్ఫూర్తి * విదళించినయమండు, పాకపామజమదో * త్పాటనహరి
విరనుహీభృత్తుల * భంజించుజిహ్మండు, తఱియైనశరవృష్టి * గురియుఁగునుండు
మఘశతయాజియా * మహితసుధర్మండు, భువనైకభూరింబుఁ * బూనువృషాండు
కరమునశతకోటిఁగలస్వస్థజీవనుఁ, డమరభోగినులతో * నలరుభోగి

గీ. శచికుచంబులమకరికా * సముదయంబు, వ్రాయు తేకర్ష భండన * వద్యహృద్య
మాఘ్యవిచికిలవిరసఁమాఖ్యఁగాంచు, దేవతాసార్వభౌమండు * తేజరిల్లు. 218

అహల్యాసంక్రందనీయము, ఆ 1.

అగ్ని దేవుడు

క. శిఖలయ్యేడును వెలుంగంగ, నుఖతరనుగునజము నెక్కి • శోభిల్లుమఁ వ
న్నఖిలమునులు, నుతినేయంగ, నఖిలేశ్వరుఁ గొల్వ వచ్చె • ననలఁడు బ్రీతిన్.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

ఉ. దేవమునీశ్వరల్ పొగడఁ • దేజము దిక్కులఁజ్జీవికృటిల్ల
హవిధమూర్తు లొక్కఁ గఁనంబడ మేపహయాధిరూఢుఁడై
తేవలభక్తియుక్తిఁ గడుఁగేరుచు స్వాహనుఁగూడి వేడుకం
బావమఁ డేఁగుదెంచె విభవంబులపేటికిఁ జక్రివీఁటికిన్. 220
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4 పే 111.

యముడు

మ. కనియెం గోమలనీలమేఘవిలవఁ త్కాలాంజనాకారు ఘో
రనిశాతోత్కటదంష్ట్రు నుజ్జ్వలచలఁద్రక్తాక్షుఁ బ్రత్యగ్వికాం
చనవల్లాంబరు నంత్యకాలదహనఁజ్వాలాప్రచండున్ జగ
జ్జననరాత్రానకు నొక్కదివ్యుఁ బటాహఁశప్రేరేషహస్తోద్ధతున్. 221
ఆర. ఆ 7 ప 228.

క. చండప్రచండహస్తలు, మండితగతిఁదన్నఁ గొలువ • మదమహిషార్క
ధుండై వచ్చెఁ గృతాంతుఁడు, ఖండితకుండాలదనుజ • గణయలు గొలుచున్.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

క. కనుఁగొనియె నవ్వరంధ్రీ, జనమణికృతజంతువివిధఁశఃపంయమనున్
వినుతాచారప్రమనున్, ఘనకల్మషదమను మహిషగమనున్ శమనున్. 222
శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 720.

ఉ. చండతతోరుకింకరులు • నందడిఁ గొల్వంగ దేవసంయముల్
దండల నేఁగుజేర వనితాయుతుండై నభ మంటి మైభో
ద్గండహయంబునెక్కి నిజఁదండము శేల వెలంగుచుండఁగా
దండధరుండు దచ్చి మధు • దండనువీఁటికి మోక్షవాటికిన్. 224
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4 పే 111.

వైర్యతి

క. మిక్కిలి విభవము మెరయఁగఁ, గ్రమ్మనమానవుని నెక్కి- ♦ కడు వేడుకతోఁ
జక్కినివైర్యతి వచ్చెను, చక్కలరాయనిధరించు ♦ తుభగునిఁ గొలువన్. 225
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

వరుణుఁడు

క. వానరము నెక్కి వరుణుఁడు, కానుక లెన్నేనిఁగొనుచుఁ ♦ గాంతలుగొలువన్
దానగుచుచెరాజిత, మినవ్వజహతునిఁగొలుక ♦ మించినభక్తిన్. 226
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

కుబేరుఁడు

ఉ. మంగళదివ్యసంకుదలు ♦ మానుగ నన్నియుఁ గొంచుఁ గిన్నరుల్
ముంగలఁ బేర్చితో నడువ ♦ మోదముఁ బొంది తురంగవాహుడై
సంగతి సిద్ధులు మ్మతులు ♦ సంయములున్ దను గారవింపఁ గా
సంగడికానిఁ గొల్వ నితి ♦ సంపద సేగఁ గుబేరుఁ డాధ్యుడై. 227
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

చ. కరుకులుబేరుఁబ్రీసిమి ♦ కాంచనరత్నమయూఖముల్ దిశా
వలయాముఁ బర్వవచ్చరలు ♦ వైభవరీల నటించఁ గిన్నరుల్
బలసి రథంబుచుట్టునస ♦ భక్తినిఁ గొల్వ సరోజబాంధవుం
డిల కరుచెంచెనో యన ధ ♦ సేకుఁడు రాఁగ వియన్నిరీతుడై. 228
విగ్నవనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 3 పే 100.

ఉ. అచ్చర లాడ మాగధులు ♦ హయాని సమ్మతి సేయఁ గిన్నరుల్
చెచ్చరఁ గొల్వగాఁ మునులు ♦ సిద్ధులు యత్నులు వోడరా సిరుల్
మోచ్చినవేడ్కఁ బుష్పకము ♦ నెక్కి విలాసవతీసమేతుడై
వచ్చె నిధిశ్వయండు విభ ♦ వంబుల పేటికిఁ జక్రివీఁటికిన్. 229
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4. పే 111.

ఈశానుఁడు

క. గణవాగులు కొల్వఁగ గో, గణపతివాహుఁడు భుజగ ♦ కంకణుఁ గొలుకన్.
గణుతింపరానివేడుక, ఘటిధరుఁ డీశానుఁ డధిగ ♦ భవ్యాత్మకుడై. 230
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

రాజ శ్రేష్టులు

- సీ. ఇత్వైకు మాంధాత్మ ధీయుతుపష్ట యువనాశ్వ, సగర శంతను హరిశ్చంద్రనహామ
రామలక్ష్మణ భగీరథ శశబిందు భాగవ నిమి సంయాతి ధీకారపీఠ్య
సల స్వ దుష్కంత నాభాగ ముచికుంద, పురుకుత్స వైదేహి పూరు భరత
రఘు దిలీప సుహాత్ర రంతి పురూరవో, బ్యాసుఘ తృణబిందు సోమదత్త
ఆ. భీష్మ ధర్మపుత్రి భీమ బీభత్సపాంశాల కేక విరట ధృత్యశేన
మృఖ్యపులహలిమలు విన్న బేర్కొన్న, మహితకుఢము లాదపుమానవులకు
విష్ణుపురాణము, ఆ 6 ప 409.

షట్చక్రవర్తులు

హరిశ్చంద్రుడు

- సీ. ఎవ్వని మాహాత్మ్య ధీమెప్పుడు వేదములో, చెలంగి సుస్తోత్రమాల్యేయుతుండు
నెవ్వని శాసనం బేడుచీవులరాజులకు శిరోభూషణం అక్షి నొందు
నెవ్వనిరతు మహేంద్రాదిసురలకు, బెట్టరికోటయై పెంపుల దాల్చు
నెవ్వని సత్కీర్తి యీ యజాండంచెంత, యంతయు దానయై యతిశయిల్లు
గీ. నట్టి మహితగుణాధరణాభిరామ, మూర్తి ప్రత్యర్థి శృపసమవర్తి పరమ
పూజ్యసామ్రాజ్యవైభవశూర్తి నిత్య, సత్యవర్తి హరిశ్చంద్ర చక్రవర్తి. 232
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 188.

- సీ. నిత్యసత్యవ్రతస్తుత్యచారితుడై, గౌరీకునోనాథు కరుణవడసె
సమదశాత్రులలోక జయరమాకాంతుడై, రాజనూయమహాధ్వరం బొసల్చె
ధారాధరత్యాగ ధారేయుడై వనీ, పకులదారిద్ర్యంబుఁ బాయఁ జేసె
భుజగనాయకతుల్య భూరిదోర్దండుడై, వసుమతీధరము సార్వమువహించె
గీ. నవనిలోఁ బదునాల్గు మహాయుగములు, పూజ్యసామ్రాజ్యపదవిని భూతి నెగడె
సకలకకుబంతరాళప్రశస్తీర్తి, చంద్రమూర్తి హరిశ్చంద్ర చక్రవర్తి. 233
హరిశ్చంద్రసాంభాషణము, శంక. ఆ 1 ప 109.

నలుఁడు

- సీ. సాకన్యగక్తితఁ జగన్వభూవలయుఁడై, హరికి సమానాధిఁజరలు మగుచు
స్థితఁజగన్వభూవలయుఁడై, యురగకంకలుని పెఁన్నుద్ది యగుచు
భాసుగగునీతిఁ పాలనాసత్తుఁడై, సుత్రామునకు సహాశ్రోత యగుచు
జనతానిగుడ్డ కాశ్వత్థభూతిశాలియై, మనుమాన్తునకుఁ బ్రతిఁకోటి యగుచుఁ
గీ. బాగడికకు నెక్కి నిశ్చలఁ బుద్ధిచుహిమఁ, బూని తనదానమెప్పుడుఁ బుఘలపాలె
చేయుచున్నాఁడు ధరణిఁ జర్చింప సాగ్యభౌమమాత్రుండై నలమహీపాలమాళి.
పట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 4 ప 8.

పురుకుత్తుఁడు

- సీ. తనదానమునను బ్రాశస్త్యర్థల యర్థల, ప్రియజీవనము లుద్ధరించినాఁడు
తనయిష్టమునను గోత్రజాల గోత్రజాలకు, ఘనతరాజ్యసమృద్ధిఁ దనిపినాఁడు
తనపురుంబునను బద్ధును బద్ధునాగుని, నీడితస్థితి నిర్వహించినాఁడు
తనధర్మమున రసాతలమునఁ దద్రసాతలమునను సమాఖ్యఁనిలిపినాఁడు
గీ. తనభూజాతీ నహిక్షార్మఁ దంఢిదంష్టి, ధరములకు నూటటగధాత్రిఁదాల్చినాఁడు
సత్యనాచాగరిష్ఠుండుఁ చక్రవర్తి, మాత్రుండై యెంచఁ బురుకుత్తుఁ మహిమభుండు.
పట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 6 ప 8.

పురూరపుఁడు

- గీ. ఎలమి ముత్తాతగతిని వాహినుల మెఱసి, తాతకైవడి సన్మాగ్ధఁనీతి నడచి
తండ్రిచోప్పన గూఢపఁ దనము నేర్చి, మిత్రైకాగ్రంబుమెఱయఁబురూరపుండు.
సీ. తతభేరిభూరిభాంకృతులు పర్వకమున్న, పటుకేతుకోటిమాఁపడకమున్న
బహురజఃపాళి యంద్రమునఁ గప్పకమున్న, కరిఘటాఘీంకృతుల్ గాకమున్న
తైంధవహేష లాశలు గప్పకయమున్న, రథచక్రఘాతముల్ రాకమున్న
చటులభటాట్రహాసములు పుట్టకమున్న, శరవృష్టి పృబలి ముంచకయెమున్న
గీ. హితవు గల్గి నవద్యయఁద్వివపతులు, కట్నము లానంగి పాదయుఁగ్మంబుఁగొలువ
దానగాంభీర్యచుహిమలఁ దనరి సాగ్య, భౌముఁ డన మించె నమ్మహీపాలమాళి.
పట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 6 ప 39, 40.

స గ రు డు

సీ. తనదానధాదాళః ధారకు సత్కిర్తి, జాలంబు లతుల సఃస్యములు గాంగఁ
దనసముజ్జ్వలితప్రతాపానలాప్తికిఁ, బరభూపతులు శఙ్ఖములు గాంగఁ
దనజగత్పరిపూర్ణః ఘనగుణవల్లికి, నత్మత్రములు ప్రమాఢములు గాంగఁ
దనరూపచంద్రికః కునుఁ గామినీలోచనములు చకోరసంఘములు గాంగఁ

గీ. విమతిఁ గాంచె నవద్వయః స్వీపభూప, కనకకోటీరమాణిక్యః కలితదీప్తి
నికరశాలాలపసదావిఁ నిద్రితాంఘ్రి, పద్మయుగపాళి తగ్మహేఃపాలమాళి. 288
శుట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 7 ప 8.

కార్తవీర్యారునుఁడు

సీ. నిరతంబుఁ గొల్వఁడే యరితంబు లణగిండు, దానేపిత్తత్యాగి యదత్తయోగి
భుజసీమ నిల్వఁడే నిజధామసంరక్షి, తాబ్ధిచతుష్కాంతః నవనీకాంతః
జెఱసాలఁ బెట్టఁడే మొఱ సాలఁ బెట్టుంగఁ, బ్రభవజయోత్కంఠుఁ యంకికంఠు
ధృతితృప్తఁజేయఁడే యతితృప్తఁడై వేడు, సకలదాహోమోదు జాతవేదు

గీ. సకట సామాన్యఁడే యణిఁమాదిసిద్ధి, సిద్ధికి ర్నిభః భువనప్రసిద్ధికి ర్ని
స్నిగ్ధసద్గుణరత్న ప్రసిద్ధమూర్తి, శత్రుసమవర్తి యర్జునఁ చక్రవర్తి. 289
దశావతారచరిత్ర, ఆ 5 పే 202.

బలిచక్రవర్తి

క. అతనిసుతుఁడు బలి మహాగ్ని కల్పిండు శుచి, సత్యసంధుఁ డేధికఁ సత్త్వధనుఁడు
విష్ణుభక్తుఁ డభిఁవినుఁడు సర్వేంద్రియ, జిత్తు దానరతుఁడు యజ్ఞసుతుఁడు. 240
పద్మపురాణము, ఆ 7 ప 189.

సీ. ఘనగదాదండంబుఁ యైకొని యిందిరా, కాంతుఁడు శాఖిఁ గాంచెయుండఁ
దనకు లోఁగాని యుద్ధశులయుద్ధతిమాన్పు, పనిభట్ల జక్రంబు యంపుసేయ
నేకార్యమునకైనఁ లోకపాలాదికు, లనిశంబు దశుబుద్ధి యడిగికినఁగ
లలితరూపవిలాసఁ లావణ్యవతులైన, కన్యకామణులూడిఁ గులు సల్పు

గీ. స్వస్థానంబుకంటెను ♦ శతసహస్రగుణము లెక్కుడుగాఁ గల్గి ♦ ప్రణతికెక్కు-
సుతలముననేడు నున్నవాఁడతలకీర్తి, చక్రియతవర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి. 241
దశావతారచరిత్ర, ఆ 4.

సీ. త్రైలోక్యవర్ణితా ♦ దాగృతార్థోనితోజ్జ్వలకీర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
ఖలజనానీకనిగ్రహవిగ్రహతుగ్గి, సమవర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
జగదీశ్వరావతారోచ్చాప్రస్థితయజ్ఞ, శతభూర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
యవలోకమాత్రనేత్రానిదకరనిరుజనమూర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
గీ. స్వకచక్రపరిచ్ఛిన్న ♦ సకలశత్రు, చక్రవిన్నూర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
యమ్యహత్యుని దొడర నీకలవి యగునె, మ్రొవ బోవలతేని బాహ్యసురనాథ.
ఉ త్తరరామాయణము, ఆ 4 ప 14.

ఉ. భాగవతాగ్నిఁజ్వలించు కృపాపరిపూర్ణుఁడు సత్యభాషణుం
డాగమవేది యజ్ఞసమం ♦ డాహవదోహలుం డజ్జ్వలాత్ముఁ డ
భ్యాగరపూజకుండు సకలార్థజనాభియతాగ్రసంతర
త్యాగపరాధుఁడు బలిదాసవుఁ డొప్పు సజేయగత్తుండై. 243
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 3.

జనకచక్రవర్తి

సీ. యనునియమాసనా ♦ ద్యష్టాంగవిధముల, కిరవైన రాజయోగీశ్వరుండు
వేదవేదాంతాది ♦ నివిధశాస్త్రాగ్రముల్, కడదాఁక నెఱింగిన ♦ గరకలాండు
పరచుధర్మాధ్యక్షపథము లేర్పాటుగా, భూమి యేలేడి స్వసంప్రంగుండు
మానుల కెల్ల సచ్చగ్జ్ఞానవద్ధతుల్, దెలిపిన పరమాప ♦ దేకిరుండు
గీ. పాదమొక్కటి మహదుగ్రహాశకమున, చరణ మొక్కటి కర్పూరచందనమున
నిలిపి సుఖమఖములు సమంబులుగ నడుచు, వేదసద్భుతుండుజనక ధాత్రివిభుండు.
యాజ్ఞ్యవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2 పే 40.

భోజరాజు

క. భోజుఁడు పునస్సవదనాభోజుఁడు నిఖిలాగ్నికల్పభూజుఁడు విలస
త్రేజుఁడు సంభృతసుకవిన,మాజుఁడు రూపాదిజితరమాజుఁడు జగతిన్. - 245

- సీ. భూఃకృమునఁగల ♦ రాచబిడ్డలకెల్లఁ, దిలకమై పుట్టిన ♦ చెలువుఁ డిలఁడె
కన్యాదివాతలకథ లెల్ల మఱపించి, పేరుఁ గాంచిన దాన ♦ నూరుఁ డితఁడె
సాగంబులగు చతుఃస్థివిద్యలకును, దానతానకమగు ♦ ధన్యుఁ డితఁడె
తనమోముఁ జూచిన ♦ కనుల కెల్లఁ గవిత్వ, సరణిఁ జేతుఁజె జేయు ♦ చతురుఁ డితఁడె
- గీ. నిఖిలరాజన్యచతుఃస్థిప్రభావి, భూసి తాంఘ్రిపద్మండుగు ♦ భోజుఁడీతఁడె
యనుమఁ గొనియాడుపారుల ♦ హన్వ భాష, లంబునిధిఘోషమునకంజె ♦ నతిశయిల్లె
భోజరాజీయము, ఆ 2 ప 52, 94.

దుష్టాంతము

- సీ. ఏరాజు భేరికా ♦ పూరినిన్వోషంబు, ఘోషంబునరఁ జేయుఁ ♦ గుటిలస్వపుల
కేకన్యగుణకాలి ♦ భూరిప్రతాపంబు, తాపంబుఁ గుర్చు న ♦ భర్తృశత్రుల
కేమేటినిజభుజా ♦ పృతచంద్రహాసంబు, హాసంబుఁ గావించు ♦ నశనిధార
కేధన్యువితరణ ♦ సాగుసంకల్పంబు, కల్పంబునకు వెలి ♦ కాంతి నెఱపు
- గీ. సతఁడు కేవలస్వపుఁడె క్రూరాత్మహాస, చకిత చకితాహితాహిత ♦ స్వగ్ధపూర్ణ
విశ్వవిశ్వంభరాధురా ♦ విభురతరభుజాక్రూర్జ్వలుండు దు ♦ స్త్యంతవిభుఁడు. 247
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 1.

దశరథుడు

- సీ. గోరథంబుల నెక్కి ♦ కులగురుఁ డాదియో, తాపసోత్తములు నఁ ♦ వందనడువ
భద్రేభములమీఁద ♦ ధరతశత్రుఘ్నులు, సరిగాఁగ నుభయపా ♦ ర్శ్యముల నడువఁ
గౌనల్యమొదలై ♦ గరితలు ముచ్చుప, న్నాగంపు పల్లీ ♦ త్పల్లండు నడువ
వెనుక డెబ్బదిరెండు ♦ వినియోగములవారు, నాల్గులు స్వపులు నఁ ♦ దండ నడువఁ
- గీ. జిమటపనిమీసములకప్పుఁ ♦ జెంపకురులు, నెదను గన్తూరిపట్టెలు ♦ నడుటితిలక
మలర వెలువడె దశరథుఁ ♦ డౌర మునలిసొగసనుచువారకామినులు ♦ ల్పూచినగఁగ.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.
- సీ. గురుశాత్రవానేక ♦ తరుకతోరకుతాగుఁ, డరిమేఘపటల ♦ హానిలుండు
ప్రత్యర్థికిరిఘట ♦ పంచాననోగ్రుండు, పృథుపరారణ్యకృ ♦ నీటుభవుఁడు
ప్రతివీరకేసరి ♦ ప్రతతిగంధర్వుండు, పటువైరివార్పి ♦ బాడంబు
సాహసభటుతస ♦ రాహితుండికమూర్తి, భీకరాహితగోత్ర ♦ భిద్యురపాణి

గీ. భూరికరుణాఽముద్రిం డు ♦ దారశౌర్య, దైర్యగాంభీర్యచాతుర్య ♦ తార్యకార
ణానురాగప్రభావైక ♦ మానధనుఁడు, ధర్మమార్గవిధేయుండు ♦ దశరథుండు. 249

సత్యభామాపరిణయము, అ 2.

పాండవులు

సీ. అభి నేలాపసి ♦ తాభిలోన్వీభార, ధౌరేయభూరిదో ♦ ధూరుదారు
లతిశాస్త్రునిస్త్రీంశే ♦ శతధారధారాభి, హతశత్రురాజప్ ♦ ర్వతకలాపు
లకలంకకీర్తి మా ♦ క్తికవరస్రగ్భాషి, తాశావధూకై ♦ కాభిరాము
లత్రాంతవిక్రాణా ♦ నాసారపుషితవి, శ్వంభరామర్వభూ ♦ జప్తికాండు

గీ. లనదృశప్రాజ్యసామ్రాజ్యహానితశత్రు, లసమబాణోపమానస ♦ ర్వాంగసౌకు
మార్వతారుణ్యలావణ్యహానీయు, లింపెనగుచుండ్రు పాండవులేవు రెలమి.

క. పంచామరతరులొ, హరి, పంచాయుధములొ, గిరీశు ♦ పంచాస్యములొ
యంచున్ సకలజనంబులు, నెంచున్ బాండవులు వెలసి ♦ రేవురు ఘనులై. 251

చ. ఒరియయ భక్తియు న్నెనరు ♦ నోర్పు గనంబడఁ, బెద్దపిన్నయం
తరువు లెఱింగి, మాట జప ♦ గాఢుక, చెయ్యల వేటులేక, యెం
డొరులమనస్సులొ మెలఁగు ♦ చుండిరి పాండుకుమారు, లెంత నే
ర్పరు! లిల నన్నదమ్ములస ♦ రాగము వారలదేసుమీ యడన్. 252

విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 90, 91.

పాండవులమాటవేషములు

సీ. కాషాయదండంబు ♦ గైకొని యమనూతి, కంకుభట్టస్సనామ ♦ కంబుఁ దాల్చె
నడబొలతమున ♦ సభముండై సావని, వలలుండునాఁగ న ♦ వ్వలన నిలిచె
నటజేషమున నిండ ♦ నందనుఁ డొకయేఁడు, పేడితనంబున ♦ బెంపుఁ దొలఁగె
హయశత్రుకుండయి ♦ యాలగాపరియునై, మాద్రేయు లుండిరి ♦ మహిమఁ దొలఁగి

గీ. కృష్ణ సౌభాగ్యరేఖను ♦ తృప్త యయ్యు, నిలిచె పైరంధ్రియనుపేర ♦ నీచవృత్తి
బలవరాక్రమవంతులొ ♦ పతుల గలిగి, బ్రతుకరా వారు మగుడంగఁ ♦ బక్షిసాధ.

పంచతంత్రము, సంధి. ప 201.

ధ ర్మ రాజు

ఉ. ఆపురమేలు, మేలు ! బళి ! ♦ యందుఁ బ్రజల్ జయ వెట్టుచుండ, నా
జ్ఞాపరిపాలనవ్రతుఁడు ♦ శాంతిదయాధరణుండు సత్యభా
షాపరతత్వకోవిదుఁడు ♦ సాధుజనాదరణుండు నానవి
ద్యాపరతంత్రమానసుఁడు ♦ ధర్మతనూజుఁ డుదగ్రలేఖుఁడై.

254

శా. దేవబ్రాహ్మణభక్తిప్రోవు, ప్రియవ♦ కృత్యంపుఁగాణాచి, వి
ద్యావైదున్యముదిక్కు, ధర్మమునకుం ♦ దార్కాణ, మర్యాదకున్
తా,వౌచిత్యము జీవజ్ఞు, హితఃప్రప్తవ్రాతసంతోషణ
శ్రీవజ్రాంగి యనాతత్రుఁడు మహి♦ ధృన్మాత్రుడై చూడఁగన్.

255

సీ. అవలఁ బోయినవెన్న ♦ నాడుపెన్నఁడులేదు, మొగముముందఱునంట ♦ మొదలెలేదు
మనవిచెప్పినఁ జేయ♦మనికి యెన్నఁడు లేదు, కొదువగా నడుపుట ♦ మొదలెలేదు
చనవిచ్చి చాకచే♦సినది యెన్నఁడు లేదు, పవరి హెచ్చించుట ♦ మొదలె లేదు
మెచ్చినవోఁ గొంచె ♦ మిచ్చు పెన్నఁడులేదు, మొకమిచ్చకపుమెచ్చు ♦ మొదలెలేదు

గీ. మఱియుఁ దొల్లిటిరాజుల♦మహిమలెన్న, నితఁడెఘోసార్వభౌముఁడ ♦ ప్రతిముండనఁగఁ
బ్రజలఁ బాలించె సకలది♦గ్భాసమాన, కీర్తివిసరుండు పాండవా♦గ్రేసరుండు.

256

సీ. ఎంతలెన్నఁగనున్న ♦ సంతవేడుకెకాని, ప్రజలకల్మి కనూయ ♦ పడుటలేదు
తనుఁ గొల్వవలె నంద♦అనుప్రియంబే కాని, మానిసివెగటించు ♦ కైసలేదు
నిచ్చవేడిన నర్థి♦కిచ్చుచిత్రమెకాని, మునుపింతయిచ్చితి♦కనుటలేదు
లేవగల్ ధర్మమా♦ర్జించుదృష్టియెకాని, నాయంబుదప్పిన ♦ నడకలేదు

గీ. కలఁడె యిటునంటి రాజు లో♦కమున నెందు, జలధివలయితవసుమతీ♦చక్రమెల్ల
నేలవలె కాశ్వతముగాఁగ ♦ నీఘనుండె, యేలవలె నన్యలన నాన్య♦పాలుఁ డలరె

ఉ. కోప మొకింత లేదు, బుధ♦కోటికిఁ గొంగుపసిండి సత్యమా
రూపము, తారతమ్యము లె♦ఱుంగు, స్వతంత్రుఁడు, నూతనప్రియా
హృపములేనినిశ్చలుఁ డి♦టుల్ కృతలక్షణుఁడై చెలంగఁగా
ద్యాపరలక్షణుండనఁగ♦వచ్చుకొకో యల ధర్మనందనున్.

258

అర్చనాదు

ఉ. అన్నిలవట్లు దమ్ములయెఁగఁబడుమున్ సముడంచు నెన్నఁగా
నెన్నికఁ గన్న నేటి, యెఁకఁకన్నదలేక నృసాలకోటిలో
నన్నయు వానియుం గల్గి యర్చిలు పౌరుషశాలి, సాత్త్వికుల్
తన్న నతింపఁగాఁ దగు యధార్మకుఁ డెఱ్ఱుఁడొప్ప నెంతయున్. 259

చ. అతని నుతింప శక్యమె ? యమంతునిశ్చయముఁడు సోమగమ్యుఁన్
ఋషిమలాధిపధ్వజుని యసానసఖుండు కృపారసశ్చూనన్
క్షీతిభవకన్యకాధిపతికిన్ బ్రతిజ్ఞోడు సమిష్టమమ్మునం
దతని కత్తుడె సాటి చతుఃశబ్ధిపతమహేతలమ్మునన్. 260

గీ. పాఞ్జాబినఁ బరసేఁసఁపాఞ్జాబు, వింటికొరఁగిన రిపురాజివింటికొరఁగు,
వేయి నేటికి ? నలపాండవేయుసాటి, వీరుఁ డిల లేడు ప్రతిరఘువీరుఁడొకఁడె.

విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 92-94.

శీ. ఇంద్రాదిజయకాంక్ష నెనఁగ సత్యానుసరుడయి తద్దయు యగండు మిగిలె
గాపకశాసనజ్ఞత్వంబునకయి ను, దర్శనసాధనత్వమున మితై
గోపాలస్థానుముల్ (?) యగ్రముటై వంశవిభూషణత్వంబునఁ బూజువు గాంచె
గృహ్లానంతమ మిక్కిలిగఁ బేరొందుటఁ, గృహ్లానంతమంబునఁనిం పైసంగ
గీ. గానఁ గృహ్లానంతల నెంచఁగా ధరిత్రి, నీతఁడే, యాతఁడాతఁడే యీతఁడంచుఁ
బలుకు ప్రజమాట నిక్కమై యపరగ్రగీడి, వెలయు చుండునుసరిలేని వేడ్కతోడఁ.

శీ. అతనిభక్తగుణంబు నుతియింపఁ దగునని, భావింపమాగ్ధణప్రతీతిసాక్షి
యతనిమితమ్ము సఁకుత్తియింపఁ దగునని, యాడఁగా వామాబలాశిసాక్షి
యతనినూనృపకలాపాధికృతమెంచఁగా, నగుననంగఁ బరసంభాషిసాక్షి
యతనినేరత్వంబు నుతియింపఁ దగునని, తలంచఁగా మహిలశబ్దంబెసాక్షి
గీ. యనుచుఁ దనుమాఁడులోకముల్ వినుతిసే ను, వెలదిచూపులతేట్లుకు విందుసేయు
నలరుతూపులు గలయట్టియంద కాఁ డ, నంగ నాగొంతికోమరుండు యరంగుమీఱు.

కవిజనచకోరచంద్రోదయము, ఆ 1 ప 94-96.

దుర్యోధనుడు

మ. కౌలివిశ్మయత్యకోటి ననుఁకూలత నొప్పెడు మిత్రు లట్లు వి
త్రుల మతే బంధునిర్దముఁతో సరిగ్గాను బంధుబాలమున్

వెలయఁ గృతాధిపత్యమున ♦ విశ్రుతమై తను బోలె నాదరం
బలరఁగ తన్నయండగుచు ♦ నారయు లెన్నగ సంతతంబుగన్. 263

సీ. అలరుభక్తార్థ కానుంబు ♦ లనుత్రివర్గ మతఁడు సమభక్తి విభజించి ♦ యగయుఁడై
గుణవిశేషత సఖ్యంబుఁ ♦ గోరిచేసి, నట్లు లనోన్మయమునుగూడి ♦ యలరు నధిప.

ఉ. సామము దానవర్జముగ ♦ సల్పుట లేదల భూరిదానమున్
దామటి సత్క్రియావిరహితంబుగఁ జేయఁడు సద్గుణాంచితం
బామహనీయసత్క్రియయు ♦ నన్న మెటుంగక నేయఁ డెన్నఁడో
సామి సుమోధనుం డతని ♦ జాత్రయేరుని విచ్చవించెదన్. 265

మ. ధనకాంక్షన్మతి కోపకారణమునన్ ♦ దండింపఁ డెత్వారినన్
దనరాశోచితనీతిమార్గమున కా ♦ స్త్రుజ్ఞుండు బోధించిన
ట్లనయంబున్మతి నూయఁడేనియుఁ బరుఁ ♦ డౌ నేనియుం దుగ్ధయం
బున వర్తించినదండనంబు సల్పువున్ ♦ భూమిశ నిర్లభతన్. 266

సీ. పరరాజులకు మది ♦ భయమంది యెంతయుఁ, బరభేదనప్రాధిఁ ♦ బగఁగు గూఢ
చారుల సకలదేశములందు నియమించి, పరులకుఁ దాదయఁపడుట గాన
గాకుండునట్టిని ♦ జాకారమున నుండి, పరరాజు లోపలిఁవారి శెల్ల
వశులఁగాఁ జేసి యఁవ్వారిలో శార యెం, డూరువుల భేదింప ♦ నొనరఁ జేసి

ఆ. చారు లంపు పనులు ♦ సఫలంబు లొనరించి, వచ్చినపుడె వలయుఁవస్తు విచ్చి
మెచ్చి జనులు తన్ను ♦ మేలుమేలు కృతజ్ఞుఁడఁబొగడ్డమెలఁగునయ్యయెపుడు.
కిరాతార్జునీయము ఆ 1 ప 36-40.

భీ ము డు

చ. ఇరువదియొక్కమాటు ధరఁజీశులఁ గొట్టినయట్టిమేటి స
ద్గురుఁడని జానుదగ్మ్యునకుఁ ♦ గొంక కెదిర్చియు నంబకై కడువో
దురమునఁ బాటఁదోలి తనదోర్బల మాగురుఁ డాత్మలోన న
చైరపడి యెంచునట్లుగను ♦ జేసినభీష్ముని శిల్ప కళ్యమే. 268

మ. అదిగా కాలని కెంచిమాచిన నిజఁత్మాయత్రపంచత్వమం
చెద లజ్జించుచు శక్తి లేక జముండు ♦ స్నెంతే పరాధూతుఁడై

మది శీతలుగు కట్టిభీషుడు దని భీ ♦ మంబైకవిత్ ద్విస్సమన్
గదియ నీభీతి దొలంగ కేరు నిలువం ♦ గా నోపువా రీ ఘనన్. 269
కిరాతార్జునీయము, ఆ 1 ప 168, 169.

ద్రోణుడు

చ. రణమున ముగ్రసాయక పరం ♦ పరలన్ మిణుంగుర్లు గ్రక్కుచున్
గణంకను జంచలోజ్జ్వలశిఖిత్ ఘనజిహ్వలయట్లుగాంగం దాఁ
గణంగి జగంబుమింగుబలు ♦ కాంతును మండు యుగాంతనమ్మినాఁ
దొణంగి మహాధర్మిన్ నడుచు ♦ ద్రోణునివైకను నోర్వ శక్యమే. 270
మ. పరమార్థోపనిషత్తులై ర్యరిపుభూతిపాలుండు శూరుండు స
ద్గుణువాక్రతిజామదగ్న యుడు లసత్కీదండుఁ డాద్రోణునిన్
బరంగంజూచి యసంస్తుతంబగు భయఃప్రాప్తిన్ వెనుం బొందుచున్
బరువెత్తు స్మృతి మృత్యువేని యతనిన్ ♦ మర్రింపఁగా వచ్చునే. 271
కిరాతార్జునీయము, ఆ 1 ప 170, 171.

భరతుడు

సీ. ఇంకివరచ్చాయ ♦ నిందించురుచిమించు, సుందరంబగుమేని ♦ సాబగువాని
శతపత్త్రీసత్పత్ర ♦ జైత్రంబులై మీటు, వాలుంగన్నులమేలు ♦ హాలువాని
నాజానులంబాహి ♦ రాజాధిరాజోరు, బాహువిలాసవై ♦ భవమువాని
సంభూర్ణపూర్ణిమా ♦ చరదిరుసౌందర్యధామమా చిలునవ్వు ♦ మోమువాని
గీ. దంబుమీటునటామకుటంబువాని, సతతవేల్లితవీరవ ♦ స్త్రుములవాని
రంజితకవాటదోరంతరంబువాని, భరతు శ్రీరామసద్భక్తి ♦ నిరతుఁ గాంచె. 272
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

భరతుడు

(మవ్యంతపుస్త్రుడు)

సీ. సగసాస్ఫటిమేటి ♦ శరభసాసువతోటి, పరభయంకరధాటి ♦ బరిభవించు
గుంచితోరుకపోడి ♦ నొంచినక్షిణపాణి, బంచానశక్రేణి ♦ నొంచెపలుచు

వారణంబులఁ గట్టి * పేరినొండముఁ బట్టి, భూరుహమ్ములఁ గట్టి * కేరుచుండఁ
జండవై ఖరి మీటి * కొండలోయలఁ దూటి, గండకమ్ముల కేరి * బెండువఱుచు
గీ. రుతుతరఱుస్సుగాలశా*ద్దులకోల, ముఖముఖరదుప్తుసల్వస*మూహమాహ
మోహరింపఁగఁ దెగవారి*సాహసమున, డిందుపఱుచు శకులలెలా*నందనుండు. 278
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 3 ప 89.

బడభరతుఁడు

సీ. ఏయాశ్రయంబున * నిందిరాధీశ్వరుఁ, డచ్చటివారల * నాదరించి
ప్రత్యక్షముననుండుఁ * బాయక యెప్పుడు, నట్టిరమ్యులైన * యాశ్రమమున
నిలిచి సాలగ్రామ*ములు గలగండకీ, నది యెందు నెంతయుఁ * గదిసి యుండు
సచ్చోట నేకాకి * యగుచును భరతుండు, బహువిధనవపుష్ప * పల్లవముల
గీ. నతులతులసీదళంబుల * నంబువులను, గందమాలాదిఫలములఁ * గంజములను
ఘనత నప్పించి నిచ్చులఁ * దనివిలేక, సేనసేయుచు నుండె నా*శ్రీపు హరిని. 274
భాగవతము, స్కం. 5 ఆ 1 ప 97.

గ యు డు

సీ. ధర్మమార్గంబున * ధారుణీజనులను, బ్రేమతోఁ బోషణ * ప్రేమగోప
లాలనశాసన * లక్షణాదులచేతఁ, బోషించుచును యజ్ఞ*ములను యజ్ఞ
పురుష నీశ్వరుఁ జిత్త*మున నిన్పి సేపించి, స్వాంతమందున్నయా*శ్వరునిఁ గాంచి
యఖిలజీవతతికి * నానంద మొసఁగుచు, నిరభిమానతమెయి * ధగణి నేతె
ఆ. సత్యమందు మిగులు * సత్సేవయందును, ధర్మయందు యజ్ఞ * కర్మయందు
గయుండు షసుధలోనఁ * గంజాక్షుండె కాని, మానవుండుగాఁడు * మానవేంద్ర. 275
భాగవతము, స్కం. 5 ఆ 2 ప 9.

కుశలపులు

క. సీతకు నుదయించిరి ప్రాచ్యోత్తరనశశనిఖులు దోష*హూరులు సుగుణో
పేతులు కామత్సాన్వయపూతులు కుశలపులు కవల*పుత్తులు కరుణన్. 276
పద్మపురాణము, ఆ 9 ప 21.

సుందోపసుందులు

చ. మునిజనకోటిఁ బట్టుకొని * మోములు రంయుచు యాగశాలలం
దనలము పెట్టి కాల్పుచు జనాశ్రయధర్మము లెల్ల మాన్చి య

య్యనిమిషసిద్ధసాధ్యఫణి ♦ యత్సురాహితరాజసంతతిన్

గనుగొని పాణిద్రోలుచును ♦ గర్వము దిక్కుల దుస్సహంబున్.

277

పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 4.

రావణుడు

సీ. కసకాంబరమురటిత్కల్పమై విలసిల్లు, మేచకాభ్రముభంగి ♦ మేను మెఱయ

రమణీయతగలి ప్తరక్తచందనచర్మ, కలితసంధ్యారాగ ♦ కాంతిఁడనర

భ్రుకుటిచేఱాఘీల ♦ భూరిఫాలము లూపు, వండ్లైకరాళాస్య ♦ దశక మెసంగ

గుండలమణిరుచుల్ ♦ గండభిత్తుల నిండె, మణిముద్రికలు వ్రేళ్ళ ♦ ఘృణుల నీన

గీ. సప్రగజదంతపరిశ్రవణాంకములను, దనరు బాహుల రత్నాంగదంబు లనుర

వాంకడ నిద్రవోవు రావణునిఁ గాంచె, నమరలోకవిద్రావణు ♦ సనిలసుతుఁడు.

భాస్కరరామాయణము, సుం. ప 106.

సీ. కైలాసశిఖరంబు ♦ కందుకంబెవ్వని, కంఠూత్పినిజభుజా ♦ దండములకుఁ

గృతాత్మశిరములు ♦ నెత్తెమ్మ లెవ్వని, నీలకంఠార్చనా ♦ నియమములకు

శతసుఖాంతఃపురస్మితము లుగ్ధెవ్వని, యుగ్రాసిపుత్రికా ♦ భువదయమునకుఁ

గనకగర్భాండంబు ♦ కరఁగెడు నుయద యెవ్వనిగోపశిఖిఁ ఖావై భవమున

గీ. కతఁడు నుర్వారదిగ్విజయప్రియాణ, సరళమార్గాంతరాంతర ♦ సన్నివేశ

భువనవలయాకృతాఘీల ♦ భువనకుండు, రావణుఁడు వొల్చువిశేషవిద్రావణుండు.

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 2 ప 113.

రావణుని సన్న్యాసివేషము

సీ. కరమున రుద్రాక్షకటకముల్ చెవులను, మండితరుద్రాక్షకుండలములు

శిరమున భద్రాక్ష, వరకీటం బెద, భూరిభద్రాక్షాఘీల ♦ సురసమితి

గటిఁగృష్ణచ్చగచక్రపటుమును వ్రేల్లెను, దర్భపవిత్రసంతతులు హస్త

ముక్తఁదీర్ఘకుండేకయును గడుమునఁబాల, సజ్జ పాలగానిను ♦ చయము మెఱయఁ

గీ. బేటికయుఁ బంచగడ్డముల్ ♦ బెరిగిచెలఁగి, చేత దండముఁ గొని శివశివ యటంచు

పౌష్యగతి వచ్చె నొక మునిస్వామి యగుచు, రావణుండు సమిట్జితైరావణుండు

వరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

కుంభకర్పూడు

- సీ. శ్వాసమారుతజేగఃశశమున ముకుగ్రోశ్శ, వెలికి లోనికి గుఱు ♦ వితతి వాఱు
బారి గుఱుపెట్టుచో ♦ బాగరించురవమున, గవ్వారవివదలు ♦ గలయఁ జేలఁగ
ఘటఘటాయితదంత ♦ కోటిఘట్టనఁ గల్లు, వదనవిక్రియఁ గాపుఁవారు జెదర
గీర్వాణసంగరఃకీడలు వాక్రుచ్చు, కలవరింతలభూతఃగణము నలఁగ
గీ. భూరిపూత్కృతు లురగేంద్ర ♦ బుద్ధి జేయ, నుగ్రిగతి నిద్రిపోవుచునుండఁగాంచి
రన్బుతాకార సమరాట్టఁహసదళిత, ఘోరదిక్కుంభికర్ణ నఃకుంభకర్ణ. 281
భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. ప 255.

- సీ. గుర్వాజ్ఞఁ గడలేచ్చి ♦ గర్వోద్ధతిని లేచి, వినువీధి నరికట్టు ♦ వింశ్యుఁ డొక్కొ
సురదానవుల పునఃశ్శరణి మధనేచ్చ, రహిఁ దెచ్చునరమంద ♦ రాగ మొక్కొ
యశాంతివారివాఁసాయాసమున లేచి, వాశాంత చరితమైఁనాక మొక్కొ
వైరివైరికిఁదోడుఁవడఁగ నేతెంచి, సర్వధరాధరఁస్వామి యొక్కొ
గీ. గాకయుండిన నీరూప ♦ గరిమ గలదె, యనుచుఁ గపినాథు లెల్లనందంబర్యఁ
జారుమణికుండలాకార ♦ శాతకుంభ, కర్ణుడైనట్టి యక్కుంభఃకర్ణుఁ డరిగె. 282
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

వా లి

- సీ. మహితాహిగుణవేప్త్య ♦ మానోరుమంధాన, మహిధరోన్మథితోర్మి ♦ మాలివాలి
మాయావిముఖ దైత్య ♦ మాయావనష్టోమ, కేళిభీషణదావ ♦ కీలి వాలి
పదఘట్టినోద్భగ్న ♦ పాదపాదపశిలోజ్జ్వలశృంగశతసప్తఃశైలి వాలి
వక్రద్వజోత్పాలఁవాలవిక్షేపణో, త్సాతితనక్షత్రఁపాలి వాలి
ఆ. యట్టివాలిఁ దొడరి ♦ యమృతంబుఁ బ్రావిన, వారికైనఁ బ్రదుకఁవచ్చునోటు
కాదుకూడదతని ♦ కయ్యంబు వలెనన్న, నిపుడె దక్షిణాగ్ధి ♦ కేఁగుచునిన. 283
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 3 ప 275.

- సీ. భోగిభోగాయతఁభూరిభుజోత్తిప్త, వరససుధాభృద్ధ ♦ వాలివాలి
విపులవాసుకిగుణాఁనెట్టితత్కృధర, వైశాఖచుధితార్ణ ♦ వాలివాలి
గత్తెవటూర్ణలగ ముకుళీకృతసంక్తి, వదనప్రమథిదాన ♦ వాలివాలి
చారువిక్రమకళాజవనిర్దళిక్పత, తాళగోత్రాసంభ ♦ వాలివాలి

ఆ. యట్టిశాచిమదుట ♦ నెట్టివీరవరేణ్యులైన నిల్వజాల ♦ లైన గోత్ర
యేమి చెప్తుదు వాని ♦ భీమపరాక్రమ, ధామచరితములను ♦ రామచంద్ర. 284
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ ౯.

సుగ్రీవుడు

సీ. హిమధామకరమంద ♦ సునుదామశరబృంద, సమధామమై జన్ని ♦ దము పాసంగ
వినుఁగెంపునగజాలు ♦ నునుఁగెంపు తెగడాలు, మొయింపుమండలం ♦ బులు వెలుంగ
శుచిరత్న వరసీల ♦ రుచినూత్న హరిసీల, సుచిరత్న హారగో ♦ చులు నెలంగఁ
దులకించుతోలుకారు ♦ బలుమించు బలుమాటు, నలయించు మేనికాం ♦ తులురహింపఁ
గీ. బసిఁడిముంజయు హొంబట్టు ♦ బంచ హేమ, కంకణంబులు నరుణము ♦ ఖంబుద్విర్గ
వాలమును గల్గినొక మహా ♦ వాససుండు, వచ్చి పొడగన్న రఘువంశోవర్ధ్మ డలరి.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ ప 99.

విరాధుడు

స. అటఁజని కాంచె రామవిధు ♦ డదిగిశరీరసనాథు దేవతా
పటలవిరోధ భూరిగ ♦ పాటితకర్ణనిశేధనాథు వి
స్ఫుటమునిమార్గోధు ఘన ♦ సూలవిలగ్నలులాయకుంజరో
తృటమృగనాథు నిష్కరుణ ♦ ఖండితపాథు విరాధు నయ్యెడన్. 285
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ ౧.

తారకాసురుడు

సీ. ఆలంబులో నిండ్రు ♦ నాలంబుఁ గావించి, పవ్నికిఁ దనకోప ♦ పవ్నిజూపి
యతేజవతు దాను ♦ నంతకమా రియై, యసురతు సమరయై ♦ యలపు మెరసి
నీగధిశ్వరుమెంపు ♦ నీరుగా నలయించి, గాలిబలంబెల్ల ♦ గాలిచేసి
నెరఁజుంగఁ దననాథు ♦ నిర్ధనుగావించి, హరునిబలంబెల్ల ♦ హతముఁ జేసి
గీ. యసురగంధర్వయతురా ♦ తునపిశాచ, గరుడపన్నగమానవ ♦ గృహమునీంద్ర
చయము లెల్లను బలుమాటు ♦ చంపి శౌర్యభాసురుండగు సత్తార ♦ కాసురుండు.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 2 పే 28.

నరకాసురుడు

మ. జలధివాతమునైఁద గోలంగఁ గులఁతొప్పృత్యమాహంబునై
న లుత్యూలముగాఁ గదల్ప భవియైఁనన్ లోపడం దొక్కఁగాఁ
బ్రళయోదగ్రకృతానునైఁద గబళింపంజాలు నాభీలనో
ర్బలనిస్థాతుఁ డభీతుఁ డాతతభయోత్పాదిప్రభావుం డిలన్.

288

హరివంశము, ఉత్తర. ఆ 4.

క. భగణీదేవతసూజుఁడు నరకాఖ్యుఁడు భూరిబలుఁడు ♦ నక్తంచరుఁడు
ధ్వురండై పొగ్గోర్జ్యోతిమనును, పుర మేలుచు నుండె నిఖిలఁభోగాస్పదమై. 289
సీ. అతఁడు మహోగ్రుండై ♦ యఖిలరాజన్యలు, నమితులై తనశాసనమున మెలఁగ
నమితబలంబుతో ♦ నమరేంద్రు సాధించి, సురలోకమంతయుఁ ♦ జూఱువుచ్చి
సాంపేద దేవతాసుదతులఁ జెఱవట్టి, యఖిలవస్తువులను ♦ నవహరించి
యమరేంద్రహయమును ♦ నైరావతంబును, గొనిపోయి తనయింటినునిచి కల్ప
గీ. తరువులన్నియుఁ దెప్పించి ♦ తనవిహారవనములోపల నాటించి ♦ వజ్రమాచి
యైససాధనములు దానఁపూని యెందు, నఖిలవిక్రముండై పేర్చి ♦ యంతఃభోక. 290
ఆ. అఖిలదేవమాతయైసదయ్యదితికుండలములంటఁ బట్టి ♦ జలిమిఁ గొనియెఁ
ధనదు పురము మీఁదఁ ♦ జని శంఖపద్మాది, నిగుల కెల్లఁ దాన ♦ యధిపుడయ్యె.
పద్మపురాణము, ఆ 10 ప 76, 78.

కంసుడు

సీ. జలరుహాక్షుండు విశాలవక్షుండు రుద్రశ్యాసులదేహుఁ డాఁజానుబాహుఁ
డమితబలోద్ధతుఁ ♦ డతిపాణకాశేలుఁ, డతికార్యధుర్మశౌర్యాన్వితుండు
హరిహరాదులకేసి ♦ నలవివడనివాఁడు, జనపాలనఖ్యాతిఁ ♦ గొనినవాఁడు
వాసవగుహ్యాకేశ్వరులమించిన భోగభాగ్యాతిశయములఁ ♦ బరఁగువాఁడు
గీ. పుణ్యరహితుండుదుస్ప్రసాదభూషణుండు, గపటచేపుండునురుతరకతిసహృదయుఁ
డమితచతురంగ సేనాసమన్వితుండు, నైన చూకంసుఁ డుగ్రసేనాత్మజుండు. 292
చిత్రసతీపరిణయము, ఆ 1 పే 10.

హిరణ్యకశ్యపుడు

సీ. కులపగృతంబులు ♦ కుదురులుకదలి సంఘులు వాసి తటములు ♦ దునిసివడఁగ
జలరాసు లేడునుగలగుండుగొని యెడ, గడ్డెబ దోరంపుఁగడలు వొడవ

నిక్కూలములు గూల ♦ నిగ్గజంబులు గట్టు, పట్టులు విడిచి విఠ్రాంతిఁగూల
దన్వీకరాధిపుత్రుల చుట్టు పీడి, పడగ లొండొంటితోఁ ♦ దొడరి మ్రొంగ
శీ. నాదికూర్మంబునకు భీతి ♦ యగ్గలింప, సప్తపాతాళములు డిగ్గిబాటి యడఁగ
నూర్ధ్వభ్రంశములుత్కంపఁ మొందనుర్వి, చెడుచెఱుగులఁబట్టియొం ♦ డొండయూఁచె.

హరివంశము, ఉత్త. 239. ఆ 9.

శీ. కనలుచింకపుఁగింకఁ ♦ గలుగువేఁడిమి యెల్ల, నొక్కటియై యొడఁలాత్తెనఁగఁ
గలుగుఁబల్లదమునఁ ♦ గల్గుపోడిమి యెల్ల, నచ్చమై తెగఁబాడఁవయ్యె ననఁగఁ
గటికయై తనఁగారు ♦ గర్వంబునకుఁ గల, చేగ యెల్లను రూపుఁచెందె ననఁగ
వెగలంబై పేల్పు ♦ వీరంబునకుఁ గల, పనిగ యెల్లను మేను ♦ వడసె ననఁగ
ఆ. బ్రళయకాలదహనుఁ ♦ బాటించుదొరయనఁ, జండదండధరుని ♦ సఖుడనఁగ
దేజరిల్లె నైజాతీప్రమానమని హి, రణ్యకళిపుఁ డపశఁరణ్యరిపుఁడు.

294

స్వసింహపురాణము, ఆ 2 ప 3.

హిరణ్యాక్షుఁడు

శీ. అంగుష్ఠమునదలెన్ ♦ నా కిరీటుముదాఁకి, పటుపటబ్రహ్మాండ ♦ భాండ మదరు
నట్టెచేతులుసాచె ♦ నాపూర్వపక్షిమ, చంద్రదిశేంద్రులు ♦ చంకనిలుకు
వడిగాఁగ నాలుగై ♦ దడుగులు నడిచెనా, ధారుణీతలము పాఁతాళమంటు
నొకయింత ఘనముగా ♦ నొడ లుబ్బఁజేసెనా, హరిదంతరములెల్ల ♦ నవియఁబాఱు
శీ. గడిచి నిట్టూర్పుగాడ్పుల ♦ గ్రహగణంబులొక్కమూలకుఁ జిక్కునఁతుగ్రదృష్టి
నిగుడుచోఁటెల్ల నిగురులై ♦ యెగయునట్టుహాసమొసరింపవిధిగుండె ♦ లవియుచుండు
వానియాధత్య మెన్న నెవ్వారితరము.

295

దశావతారచరిత్ర. ఆ 8.

మహిషాసురుఁడు

శీ. అవలీలనంటకు ♦ నతిదీనుఁ గావించి, బలిమిఁగోణాధిపు ♦ భంగపెట్టి
పరిగొనివరుణునిఁ ♦ బరిభూతి నొందించి, కడిమిమైఁ బవనుని ♦ గాసిచేసి
మత్తల్లి విత్తేశు ♦ మానం బడంగించి, గండున నీశానుఁ ♦ గవ్వపటిచి
యొదిగంధ క్షేపకు. ♦ హిఁదశకుఁ దెచ్చి, యలుకమై సాశ్వతుఁ ♦ దలఁగఁదొచ్చి

గీ. యష్పరంబులు వడిఁ దాన ♦ యాక్రమించి, గరుడసిద్ధవిద్యాధర ♦ ఖచరనాగ
వరులనుద్వృత్తిసతతంబుఁ బఱపివనులు, గొనుచునున్నాఁడుమహిమండు ♦ క్రొవ్వుమిగిలి.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 6 ప 71.

అం గ దుఁ దు

సీ. కడకాలగొనినుత్త ♦ గజముల బలిమిచే, వినుపిఠిఁ గాఁకంగ ♦ విసరి విసరి
వాలాగ్నిమున దైత్య ♦ జాలంబులనుజుట్టి, వెన చుహాపథమువై ♦ వ్రేసివ్రేసి
రంగదుత్తుంగతు ♦ రంగంబులను గని, ముంజేత నిలబడ ♦ మోది మోది
పరపదాతులడాసి ♦ గురుతరబలమున, ఘ్రాతలి డాకాలఁ ♦ జమిరిచమిరి
గీ. వడి రథంబుల రథముల ♦ వైచివైచి, మఱిమహా కాయుశతమాయు ♦ చుగిత కాయు
ఘోరదై తేయులనుబట్టి ♦ గుదియఁ గొట్టి, యలరెఁ జామిక గాంగదుం ♦ దంగదుండు.
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

అ బహోము

సీ. గంభీరతాధరి ♦ తాంభోనిదానంబు, సాంద్రకృపామృత ♦ సారసనసి
సడమలజ్ఞానల ♦ త్కణలతా వాలంబు, భూరిసద్గుణరత్న ♦ భూషణంబు
కమనీయతరయశః ♦ కర్పూరపేటిక, నిఖిలార్గిని పవ ♦ నీఘనంబు
చిరసత్యనయశేము ♦ పీసమాశ్రయభూమి, సన్మార్గహితవృత్తి ♦ జన్మసీమ
తే. యితఁడని యభిజ్ఞులు నుతింప ♦ నిం వెసంగె, బహుదినంబులు సర్వేశ ♦ శక్యనామ
మంత్రపఠనానుమోదకుం ♦ భన్ని జాంత, రంగుఁ డబ్రాహ్మ డవనీసు ♦ రాగగణ్య. 298
వేదాంతరసాయనము, ఆ 2 ప 57.

అలమప్రభువు

సీ. పరమపావనమైన ♦ భస్మత్రిపుండ్రంబు, ఫాలభౌగంబునఁ ♦ బ్రజ్వరిల్లఁ
గరపాదసఖరే ♦ ఖలు రాజయోగసం, భరిత సామ్రాజ్య మే ♦ శ్వఱుచుచుండ
ఘోరమాయాసతి ♦ కోలాహలీద్రేక, బిరుదువాక్యంబులు ♦ పరిభవంప
యాజానుబాహుల ♦ నలరారునిజనివ్య, దేహంబు కాలచంద్రికల నీన

సీ. నెలనవిభంగి పఠింపిండుమూర్తులఁ బాల్చి, ధవళోద్ధవపుండ్ర విభింబుఁ బూనె
నన మేన పుండ్రముల్లసరఁ దనమఘంబులను రవి తనుకాంతులను వసింపఁ
దగఁజేసెనన హరిఃప్రదామాగ్ధరేఖలు, డంబుగానుండఁదరంబుఁ దనముఁ
జెన్నుగా నొనరించి ధ్రుతితులసీనగో, జాక్షనూలలఁ దాల్చెనన గళంబు
గీ. నందు దోహదకలు పాలుఁపాండఁ ద్రిభువనములు నిండిన హరికిరీ ధ్రుతునుభక్తి
ధవళనూత్రప్రయాకృతిఁ దా వహించె, ననగ యజ్ఞోపవీతాంకుఁడైనవాని. 308
భాగవపురాణము, ఆ 5 పే 121.

కుచేలుడు

గీ. తనకుచేలత్వమట యథాధిగంబు గాఁగఁ, జింపిభోవతికొంగునఁ జేరెడంత
ముడిచి తెచ్చెనయటకులుఁ విడికెడంటి, మమతఁగృష్ణుండు మెనవెడిసమయమునను
సీ. చినికి మాసికలు వేసినకొక బంగారు, చెఱఁగుల చెంగావి చీరయయ్యెఁ
జెవులవఁ జాలని చిఱుతలక్కాకులు, కట్టానిముత్యాలకమ్మ లయ్యెఁ
బుచ్చెనూత్రమెకాని పోడియెఱుంగని, గళమున హరముల్ చీరపుకొనియె
నొకటి రెండోగాఁజులున్న కరంబుల, నవరత్నమయకంఠాణములు వొదవె
గీ. నల కుచేలునినతికి దుఃస్సలమమతీయుఁ, జూడఁజూడంగ మైగ్రమ్ముసామ్యులకును
కొదవ లేదయ్యె ప్రబలునంపదలవలన, రుక్మిణీనాథు దివ్యకారుణ్యమునను. 310
దశవతారచరిత్రము, ఆ 9 పే 318.

బిలగకవి

శా. ఆవాచాలత యాకవిత్వసురనఁబాప్రాధి యారూఢి యా
భావం బాపదశబ్దగౌరవము లా పాండిత్య మాశాస్త్రబో
ధావిరాభావక మానుభారసహోహ్యపార మాజ్ఞయిం
లేవిద్యదృలభేదికై న గలదే యెంతేనిఁ జీఁతఁపగన్. 311
సీ. ధరణివస్త్రములలో ధవళాంబరము మేలు, ఋతువులలో సుమాన్వితముమేలు
సుమములలో శరవోచ్ఛ్ఛిమల్లిక మేలు, విలు కాండ్రలో రతివిభుండుమేలు
ఘనసౌరభములలో గన్వారి మేలఁగుఁ, గలయస్త్రములఁ గార్ముకంబుమేలు
తనరువాన్మలలోనఁ దర్కవాక్యము మేలు, సారసముఖులలో శ్యామమేలు

తే. పరగుపదవులలో విష్ణుపదవి పేలు, దశలక్షండున యోవన ♦ దశయపేలు
మహితగీతులలోఁ బంచమలయపేలు, కవులలోనెల్ల బిల్వణకవియపేలు. 312
చ. మృగములలోన సింహ మవఁగింద్రులలోఁ రఘురామమార్తి ప
స్త్రములలోన శేషుఁడు వఁగములలోపల నందఁము జే
వగణములోన శంకరుఁడు ♦ వాఘలలోనఁ బయోబియెట్లనో
మిగులఁ గపింద్రసంతతిని ♦ పేటియ బిల్వణుఁ డెట్లు చూచినన్. 313

బిల్వణీయము, ఆ 1 ప 77-79.

సీ. వివిధాంబరములందు ♦ ధవళాంశుకవితాన, మఖిలర్తువుల వసంతాగనంబు
నెల్లపుష్పములందు ♦ మల్లికాక్షసుమంబు, ధానుష్కచయమందు ♦ దర్శనండు
సారభావళులందు ♦ సారంగనాభంబు, సస్త్రంబులందు శరాసనంబు
సుందకోక్తిపెలాసమందు దర్కరసంబు, ప్రియ తమంబులవలంపించుచామ
గీ. మొనయఁ బ్రాయములందుఁకవ్యసము ముక్తిహర్షములయందు శాంకరమతముహర్షర
గీతముఱయంగు పంచమగీతిరీతి, కవులయందును బిల్వణకవిభునుండు. 314
సీ. చిత్తగింపుము దేవసింధుజవిద్యావతీపురం బీతనికాపురంబు
లక్షణనాటకాలంకారకావ్యశాస్త్రాగమోభయకవిత్వాతిచతుర,
శృంగారవిద్యావిశేషశేషాహిబి, ల్లణచోరభుక్కుండుఁ ♦ డనెడిపేరు
లలరెడివాఁడు మేలలయఁబ్రాయమువాఁడు, తెగుగుణంబులమెచ్చఁదగినవాఁడు
గీ. పరమపావనుఁ డఖిలప్రపంచసార, మరసి తావకత్తురము విద్యాధిదైవ
తావిహరణస్థలంబని ♦ దలంచి తనకుఁటుంబసహితంబుగా నివాసంబుఁజేసె. 315

యామినీపూర్ణతల కావలీనము, ఆ 2.

ధన్వంతరి

సీ. తోలుకాటుమెఱుంగుచాఁయలమేనిజగివాఁడు, ప్రవిమలాజానుబాహువులవాఁడు
కేందామరలకాంతిఁగోరుకన్నులవాఁడు, కలితవిశాలవక్షుంబువాఁడు
నవరత్నమయభూషణములు దాల్చినవాఁడు, రమణీయపీతాంబరంబువాఁడు
పద్మనాభాంశసంభవమూర్తి యైనవాఁ, డఖిలవైద్యకళాధ్యుఁ ♦ డైనవాఁడు
ఆ యాగభాగభోక్త ♦ యాయుఃప్రమాణజ్ఞుఁ డమృతకుంభకలితహస్తం డగుచు
నమర లోకవైద్యుఁడైన ధన్వంతరి, యనెడు పురుషుఁ డబ్ధియందుఁ బుట్టె. 316

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

- సీ. ప్రదియనాఁజేడుల ♦ ప్రియంబుల గలవాఁడు, కపనీయతర కలబాకంఠయందు
 కలితమాణిక్యకుండలకిరీటాంగద, హరకేయూర భూమిమన్వితుండు
 వివిజేంద్రకరుండోద్విష్టశోద్ధుండు, స్వర్ణపీతాంబర ♦ స్రుగ్మతుండు
 కోమలజలధరశ్యామలవర్ణుండు, సింహసంహననుండు ♦ శ్రీధరాంశ
 ఆ. భవుండు యాగభోక్త ♦ దివిజేంద్రుడై న్యుండు, నన్మృతపూర్ణకుంభహస్తుఁ డగుచు
 గడలి పెడలి వచ్చె ఘనుండు ధన్వంతరి, గురగురారితతులు ♦ చోద్యుండ. 317
 మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 54.

అంజనేయస్వరూపము

- సీ. బాలచెనుప్రభాపటలంబుకైవడి, నుగ్రిలోచనముల ♦ యొప్పు మిగుల
 ఘనతరసీలమేఘంబు చందంబునఁ, జటులవిస్ఫులితనుచ్ఛాయ దనర
 జండవిశ్వదండ ♦ తుండంబులట్లు, నురుధయంకరబాహుయుగ్మచుమర
 నిరుపసూయతలసద్వరుణపాశముమాడ్కి, వరుసనుద్దీపిత ♦ వాల మెనఁగ
 గీ. మృత్యుదేవతకత్తులరీతి మెఱసి, నిశితఘనదంష్ట్రస్పష్టులు ♦ నీటు కొనఁగ
 ధైర్యధర్మాద్రిమావత ♦ తనయుఁ డవుడు, సెరిగె నక్షత్రగణములు ♦ పేర్లుగాఁగ.
 మైరావణచరిత్రము, ఆ పద్య 105.

విరాడరూపము

- సీ. బలిముఖ్యులైనపుణ్యులకు శేషాదిభుజంగవర్యులకు నాశ్రయము లగుచు
 గరమొప్ప క్రిందిలోకములైదురెండును, బ్రహ్మక్రముగఁ బరబ్రహ్మమునకు
 బాదమాలవరాగ్రపార్శ్వగుల్ఫంబులు, చారుజంఘలును జానూరుయుగము
 సప్తాంబుభివృషసంయుతందైత్యి, ఘనమహాభాగంబు ♦ కటిరలంబు
 గీ. సిద్ధచారణగుహ్యాకాంచితవిహాన, శోభితబిలప్రజేశంబు ♦ నాభిరలము
 తారకాక్రహశక్రాది ♦ దైవతస్రగాకలితమైరయత్తి స్వర్ణింక మురము. 319
 క. మహాదాదిలోకములు తన్మహితగళాననలలాట ♦ మస్తకలీలా
 సహితములు బహుదిగేశనివహము భుజాగ్రళము లయ్యె ♦ వర్ణించినచో. 320
 క. శ్రవణంబులు దిక్కులు తచ్చునణేంద్రియ మరసిచూడ ♦ శబ్దము నాసా
 వివరంబు లద్వినీతమభవు ల్వాననవారిజంబు ♦ పావరం డయ్యెన్. 321

సీ. రవిసుధాకరులు సేత్రములు నిమేషంబు, నున్నేడును రాత్రియు దివంబు
భారతి రసన సంభాషణంబులు శ్రుతుల్, దంష్ట్రాకరంబులు ♦ వండభువండు
దంతముల్ పుత్త్రమిత్రస్నేహబంధముల్, చతురమామౌళిశేషంబు నగవు
లలితాధరయుంబు ♦ లజ్జయు లోభంబు, కఖిలనాడీవశంబు నదులు

గీ. భూరుహంబులు రోమముల్వ్యాధిదములు, శిరసిజంబులు పొయి ముచ్చిన్నమైన
యట్టికాలంబు శల్యంబు ♦ లదిగణము, జగర మద్యేవుచకు సర్వసాగరములు. 322

ఉ. వీపటిమం ద్రిమూర్తిమయదేవుని యద్భుతమైన యావిరా
ద్రూపమునెవ్వరేని నెపుడున్మృతిలోనఁ దలండు రట్టి ని
స్థాపరులమృతాత్ముని విశాలదయాపరిపూర్ణదృష్టిచేఁ
బ్రాపితసర్వవాంఛితఫలనిర్విఘ్నలై సుఖియింతు చెప్పవన్. 323
మూర్తిప్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

సీ. ఇనచంద్రులతులు ♦ హృత్పీచవిశ్వంబు, తగసర్వదేవతల్లనువునందు
సరసిజభద్రాదాతృకరపద్మములు రత్నహాటకగిరులా ముఖాంబుజములు
మహానీయములగునామన్నాయనమాహమల్, భుజపక్తి నాచతుర్భుజుడు శౌరి
భూర్భువస్వర్మఖ్యభువనవరంపరాజనుహేతుశక్తిశేషములు నిట్లు

గీ. విశ్వకర్మవలననె యీవిశ్వమొదలె, విశ్వకర్మయె తద్విరాడ్విగ్రహంబు
విశ్వకర్మయె వేదాంతివేద్యమూర్తి, విశ్వకర్మసమానుండు ♦ వేల్పుంగలఁడె. 324
నాగరఖండము, ఆ 2 ప 35.

పర్వతునియోగివేషము

సీ. గట్టిగా సవరించి ♦ చుట్టికట్టినయట్టి, పులితోలుడాచంక ♦ బొదివిపట్టి
కుదురుగా మదురుజేగురుకావివల్లమెత్తలమాట వలచంక ♦ చాళిఁ జేసి
పోక పాత్తులపాత్తుఁ ♦ బొదలింపుస్తకబండారమది నెత్తి ♦ వైని బెట్టి
సగువులేకొక్కమండలముపాశపుబ్రహ్మ, నాశంపురుగారివైఁ ♦ బాళిఁ బట్టి
గీ. బడుగునడకల నువసారబట్టొకండు, వెంటఁజనుచేర హరిభక్తివివశుఁ డగుచు
గట్టుతెగి శాంతిరసమెల్ల ♦ సుట్టిపడంగ, నేఁగ నందందఁ బర్వతయోగివరుండు.

వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 2 ప 34.

కాముడు

సీ. రతిజేవి నెవ్వగు ♦ రారాపుఁ జన్నులు, గడకన్నులకు నింపు ♦ గడలుకొలుప
గుడు నైన పూవింటఁగూడి కమ్మనితూపు, కటకాముఖపుఁ గేలఁగరము మెలియఁ
గటిచుండలంబువై ♦ గనకంపుఁ జెఱుగుల, జిగుఁగుఁబచ్చని పట్టఁజేల మమర
నాళిఁ పాద విఁనాఢసంబు శృంగార, వీ రాద్భుతములకు ♦ విందు సేయఁ
గీ. జిన్నిచిగురాకుఁ జేర్కోలఁ ♦ జేతఁబట్టి, పేరుఁబాచుని రాచిల్కఁజేరు నడుప
సుక్కడిఁడయియే తెంచెఁనుక్కు మిగిలి, కలికి గారాఁబుఁజెలికాఁడుకలికిమరుఁడు.

ఉ. చీకటితస్వఃం బరులఁచేడియలన్ రమియింప దూతికా
లోకము మాట తీపులకు ♦ లోఁబడి భీ తస్యభిమాన లజ్జలన్
బోకడఁ బెట్టి పాఠ మొక ♦ పోకకుఁ గైకొన మండు సాహసుల్
వైకొని చేర త న్నుభయఁపార్శ్వములందును భక్తిఁ గొల్పి రాన్. 327

గీ. బుద్ధ వేవ పరిస్పర్ధఁబోలె నాల్పు, లోకజి ద్భావ మెవ్వఁడు ♦ లోక మెఱుగ
నీశ్వరునిమీఁదఁ దగిన ♦ యీర్ష్యఁబోలె, నతనుఁడై యేలె నెవ్వఁడిఁయఖిలశగము.
శృంగారనైషధము, అ 7 పద్య 41-43.

క్రోధుడు

సీ. కట్టెఱుసెగల దీర్ఘవిలోచనంబుల, కడల నన్ని సుస్థలింఁగంబు లరుల
జృభించి మిగులంగఁ ♦ జేవురించినమేనఁ, బ్రసేద జలముఁ గంఠంబుఁ బొడమఁ
గుటిల మై చిమ్మచీకటి సంఘటించుచు, నిటల భాగమున భూఁకుటి నటింప
నత్యంత గాఢ దంఠాగ్ర పీడనమునఁ, దొట్టు వాఁతఁసెత్తుఁబట్టిపడఁగఁ
గీ. గటము లగ్రువంగ మీసాలఁగత్తరిల్లఁ, గంత మహారంబునందు హంఁకారమెసఁగ
నింగి నేలయుఁ దాటింప ♦ నంగలించు, పగిది నేతెంచె గ్రోధంబు ♦ గగన వీధి.
శృంగారనైషధము, అ 7 పద్య 46-50.

(సప్తగ. ఆశ్వా) శాశ్వతఁ ఘోషంబయి వికటకతోఁరాట్టహా సార్థుటంబై
వక్ర భూకల్లరీ సం ♦ వలన భయద మై ♦ స్ఫార నిర్వృప్త ధారా
చక్రం బై రక్త రూ షేఁకుణమయి విగత ♦ తాంతి యై నిర్దయం బై
యాశ్రింపం బభిషిక్షిన్ ♦ హతఁతి నమృతాహరులన్ ధిక్కురించెన్. 330

గీ. మండునటు దానుహృదయమర్కములదవిలికన్నులగనంధకారంబుగడయుటెట్లు
రాగమోనరించునటుతావిరక్తియెట్లు, తనప్రభావంబుగోధంబు తానెఱుఁగు.

మ. భ్రమటే కాల భుజంగరాజ తరణీశ్చూర్కాగ శం కావహీ
ధిక నిశ్వాస సమీరణ భృనులు సంతోషిష్టా 9 దం తావహీ
శక్తి భూత ని జాధ రోష్ట్ర రుధిరశాస్త్ర ప్రతి స్వర్ణి ర
క్తకటాక్షుల్ దన పారిపార్శ్వకులుగా తిన్నపుల బెం పేగ్గడన్. 832

శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 46.

మోహండు

మ. తనకుం బట్టపు రాణివాస మగు మిథ్యాభ్యుత్పిచే నేతఁ గీ
ల్కాన హత్తించి విరించి ముఖ్య దివిషతోటి నివ్వడంచుచున్
ఘన మార్గంబున నేగుడెంచెను మహాకాయంబు మోహంబు మో
హన వి ద్యాగమ సంప్రదాయ ఘటసావ్యాపార మేపారంగన్. 833

గీ. బాలు రాత్మ కుటుంబ జంతుల మగ్నులనధికత కాన్తు 1 అగ్ధేయశిలలన వతులు
దన్ను సేవింప మోహంబు దహ్వద్రోవ, కల్లకల్లన సురకు డాకాన్ కచ్చెలిలి4

సీ. జ్ఞాన ప్రదీపికార్యుంధూ సమీరంబు, కాని లోభ క్రోధతానలంబు
సంసార కవలంద్రజాల విద్యా పింఛ, చూహ్మయ పద కంటకాంబుగలు
శూన్య వా దారణ్యశుండాల కలభంబు, కుచుత సిద్ధాంత విభ్రమ గృహంబు
బహుళ ఘట్టకుటీ ప్రభాత తిగ్మమేచి, యంధపరంశరా వ్యాప్త సరణి

గీ. కన్నులకు నిద్ర మదికి జోకన్న ధృతికి, బనమి చెవులకు నెద్ది భావించి చూడ
నమ్మహామోహం డెదురుగా తిరుగుడేర, బ్రమసి చూచిరివాసవాద్యురవమలం.

శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 51-59.

లోభండు

గీ. హస్తములు విస్తరించుచు నణపలుకుచు, గంత గద్దదికావ్యక్తకాకు వికృతి
రాలువడఁ బండ్లిగుల్పుచుఁదీలుపాటు, బ్రకటు దైన్యంబుఁదోచు లోభంబునచ్చె.

సీ. కడుపు మండించు నాఁకటి చిచ్చు నెగ దాఁకి, గవరనై యున్న కంఠవలవారు
భోగించువారలఁ బుల్కుపుల్కునఁ జూచి, మెల్లన గ్రుక్కిళ్లు మ్రొంగువారు
కుక్షింధరిత్వంబుఁకొలది కర్గలముగాఁ, గూఁ డెత్తవెట్టినఁ గుడుచువారు
ప్రాణగొడ్డము లైనఁ పరమసాహసములఁ, బయలసాముల కానుపడెదవారు

సీ. పామునకు బలి నెట్టని ♦ ప్రతిసవారు, ఈఁగ కెన్నఁడు నే నిలి ♦ యిడనివారు
భసము గాఁచున్నదయ్యలఁదఱుమువారు, బలసి తోధఁబు నిరువకఁగొలుచువారు.

మ. కమియం బాపము తొండు రెండు వరుసన్ ♦ గల్పింపఁగాఁ జాలుతా
మముఁ గ్రోధంబును నిచ్చ మెచ్చక యహఁభావంబుతో నుండుఁ బం
చ మహాపాతక సంగ్రహైక భుటసాఠిచాతుర్య భుగ్యంబు లో
భము లోభంబు గదా గుణన్విరద రాఘవంచాస్య మాహింపఁగన్. 338

సీ. ఇన్నియింద్రియములు ♦ నెన్నానికిగృహంబు, లయి విశేషంబు బిహ్వించలంబు
సంప్రాగ్ధనా దీనఁచాటూక్తి యెవ్వని, కాజన్మ సరిగ్ధఁమైన మతము
పాత్ర హస్తములమై ♦ బడు దార జలవృష్టి, వారింపు నెవ్వఁ డవగ్రహమయి
అన్య విత్తాపేక్ష ♦ యాత్మ విత్తాపరిత్యాగ మెవ్వని యంతఃరంగగుణము
గీ. జూర నోరాది ధూర్త విహార భూమి, దైన్య కార్పణ్య జలరాశిధవళకరుండు
కలిమహారాజునెచ్చెల్లికాఁడులోభుఁ, డలఁడుసురలకుజోహరుఁడననుచు మొక్కిక్కి
శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 32-35.

కలిరాజు

ఆ. గగనసుండలమున ♦ గాలాయనపుడేర, మాలకాకిపడగ ♦ దూలియాడ
వ్యాపరంబు వాసుఁ ♦ దన్మధ్యవర్తియై, వచ్చువాని నీలవర్ణశేషు. 340

సీ. ఈకులై పెరిగిన ♦ కుటుంబేంద్రుకలతోడఁ, బట్టయాఁడలఁ గావిఁపాగ యమర
నిగిడిపూరెట్టి బాఁగుగ గత్తిరించిన, గడ్డంబు కొనఱొమ్ము ♦ గమ్ములింప
బండికండెనతోడఁ ♦ బ్రతిసచ్చుమైదాయ, నీలిపచ్చడముతో ♦ మేలవింప
సవరత్నచందనఁద్రవళల్పితంబైఁ, నూత్నత్రిపుండ్రంబు ♦ నొసల నొప్పఁ

గీ. గోఱమీసలు మిడిగ్రుద్లు ♦ కుటుంబహదవు, డొప్పచెవులును గొగ్గిఁపండులునుగలిగి
యాన్న మద్దీవుడై వచ్చుచున్నవానిఁ, గలిమహారాజుఁ గనిరి దిఁకాల్పలవరులు.

చ. పొలుబగు జంబుకాశ్వములఁ ♦ యాన్చిన కాకపతాకనిల్పి వి
ట్రలమగు నెల్లవోలు పయి ♦ డంబుగఁ గట్టి మహోష్ఠిశల్పకృ
లేనలితచక్రముతో నిలిపి ♦ సాఁధిపన్ని బలరథంబుడై
గలివిభుఁ డేఁగుదెంచె గనఁగా నొక దుర్జనమంత్రియుక్తుడై.

342

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 50.

కలిరాజభటులు

- సీ. పాతకంబులు నీలిఁపట్టుబొందడములు, పగలింటి నేద్రలు ♦ పచ్చకములు
 పర దూషణంబులు ♦ ప్రాలంబహారంబు, లన్యకాంతా సక్తి ♦ యంగరాగ
 మీర్జ్యాపరత్వంబు ♦ హేలా వలంసంబు, బుధ జన ద్వేషంబు ♦ పుష్పవంశ
 మిథ్యా ప్రలాపంబు ♦ మృగనాభీతిలకంబు, బహులాశనత్వంబు ♦ పరికరంబు
 గీ. పరులఁ జూపులు వాణ్నిల ♦ బ్రసక్తలీల, రాసభాంగ రుహాధ్రు ♦ ముద్రకార
 బర్బరాకార దేహు లఁబరము నిండి, సరస వచ్చి కలిరాజు ♦ వైశ్యభటులు.
 సీ. మండబొజ్జలక్రింద ♦ దిండుగా బిగియించి, గడితంపుడుఁగలు ♦ గట్టినారు
 బూజువట్టినదేహు ♦ ములవై దళంబుగా, మలయజపంకంబు ♦ లలఁదికారు
 నునుబట్టలలవై ♦ గనకంపుజెఁగలఁ, బట్టుచీరలు మాయఁ ♦ జట్టినారు
 కరమువ్రేలుడు వైస ♦ కర్ణపాశంబులఁ, దోరంపుఁబోఁగలు ♦ దొడిగినారు
 గీ. తెలయ మృగనాభీనిర్మట్టు ♦ జెట్టినారు, పసిఁడిబెత్తలు నేతులఁ ♦ జట్టినారు
 చందముద్రాఘనలు సభా ♦ మండలంబులఁ, బూరటిల్లంగఁ గలిరాజుఁ ♦ బొగడినారు.
 శృంగారవైషధము, ఆ 7 ప 61-62.

కర్కోటకుఁడు

- ఉ. కోటి భుజంగపుంగవులు ♦ గొల్వంగ వందిజనంబు ముందటం
 జాటువు లుగ్గడింప ఫణిసంధృత రత్న దిశా విభాసియై
 వీటిజనంబు లెల్లఁ దనువిస్మయ మొంది కనుంగొనంగఁగ
 కర్కోటకుఁ డేఁగుదొంచె మదఁఘూర్ణిత పాటల సేత్ర పద్మజై. 845
 శృంగారవైషధము, ఆ 4 పద్య 126.

వాసుకి

- మ. ప్రమ ధానీశ భుజాలతర స్థల ఘన ♦ ప్రాలంబహారం బడ
 భ్రమనోజ్ఞాకృతి వచ్చె వాసుకి ఫణి ♦ పరస్థిత మాణిక్య మం
 జు మయూఖాంకుర పుంజ మంజుల సభా ♦ స్కంధై భుజం గాంగనా
 సముదాయం బిరువంకఁ బాడఁగ యశఁస్సంగీతగాథావళుల్.
 శృంగారవైషధము, ఆ 5 పద్య 127

ఉ. కోటులకొద్ది పన్నుగులు ♦ కొల్వ రసాస్థలినుండి కుండలీ
పాటలగంధు లెల్ల మురికిసంపుడంకల నేగుజేరంగా
మేటిఫణాసహస్రమణి ♦ మేదురకాంతులు నిండంగా నిరా
ఘాతుత వచ్చె వాసుకి బిఁకపుభివీటికి మోక్షవాటికిన్.

347

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4 పే 112.

తక్షకుడు

సీ. ఆరసాతలమునం ♦ దత్యంత రమ్యంబు, మణిసీపకొటి సమన్వితంబు
భద్రమిత్రమహేంద్ర ♦ భవనసంకాశంబు, సణిఫణారత్న విభ్రాజితంబు
వజ్రముక్తాఫల ♦ వైడూర్యరాజిత, పొసాదసాహస్ర ♦ భాసురంబు
దపనీయతోరణ ♦ ద్వారకవాటంబు, చంద్రకాంతోపలంఘయంతంబు
గీ. మంజులంబైన నొక దివ్యమందిరమున, నంచితంబైన రత్నస్థిహాసనమున
బన్న గేందులిగుల్మంబు ♦ చున్న ఘనుని, దక్షిణనిగాంచెఁజంద్రాంగదప్రభండు.
బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 3.

ఆదిశేషుడు

సీ. తనమహానవనితంతరసమ్యగాసక్తి, కుండలీంద్రత్వంబు ♦ కుదులుపలుప
దనశ్రీనదాన సముద్యాసితోత్సాహంబు, చక్రిభావమున కాంజ్జ్వలన్తి మెసంగ
దోభోగినీభోగ ♦ జనితానుభావలీల భుజంగపుంగవోల్లాస మెసంగ
దనమహాబలసముద్యద్విప్రహ ప్రస్ఫుద్ధి యసీనభావంబు ♦ దేటుబలుప
సోమరుచియు ననంతవిచ్ఛార్మి బోగి, ముఖ్యతయు భూమిభరణ ♦ మున్నునత్వ
మలరెఁ జేలువొందు నెవ్వఁ డుదారభణితి, నట్టి శేనాసా వచ్చె నయ్యవసరమున.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 2.

చ. సులలితకుండచందన నిశితాకరహరపటీర హీనకా
మలఘనసారవారమచిమండితమై నిజభోగమొప్పంగా
వెలికి సహస్రజిహ్వకల ♦ వేదభోగరువచోవిశేషముల్
పలుకుదుఁ బద్మలోచనుని ♦ పజ్జ ననంతుఁడు పొల్పు వేడుకన్

350

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

శేషశయ్య

- సీ. సాంద్రశరచ్చంద్ర ధ్వజకాకర్పూర, నీహారహారాభజేహ మచర
నిందినిరేంపివశేంద్ర నిలద్యుతి, గరమొప్పు మేచక ధ్వజకాకర్పూర
యరుజాంకుబింబభాసుగపద్మరాగ విన్యస్తసహస్రారు ధ్వజకాకర్పూర
విప్యతానవోద్గత ధ్వజకాకర్పూర, లీలకాపట్టిన నాలుకలును
గీ. గలితసాయంతనజ్వలజ్వలనమండ, మల విడంబించు వేడిచూపులునుగలిగి
భూరికలభాత గిరినిభాకార మచర, బంగారు భాగీంద్రభాగతల్పంబునందు. 851
భాగవతము, స్కం 10 ఉత్తర పద్య 1807.

కబంధుడు

- చ. ఉరమునందు గన్నులు బృహదాచారమునందు నోరు ప్ర
స్ఫురితభుజద్వయంబు గులభూమి భ్రోన్నత భావము గరం
బరుదుగ ను మ్రోవికృతాకృతితోడి నేషనత్వము
స్మరణ దగుచున్నవాని బటునత్తు గంభుని గాంచి రచ్చుటన్. 852
భారతము, ఆర. అ 6 పద్య 857.

వృషభేంద్రుడు

- సీ. ఖరపుటాహతి రేగం ధరణీపరాగంబు, పంకేరుహస్త బింబంబు బాదువ
విపులవాలాహృప విత్తేపహతవాతాహతి వాలహృహములు విరియ
గులుచున్నని వాడికొమ్ముల జిమ్మిన, బ్రహ్మాండభాండకస్వగము వగుల
నలవోకవలె ఖణిల్లని అంకె వైచిన, రోదసికహగంబు భేదిలంగ
గీ. గళచలద్వర్గుఘంటికాఘణఘణప్రభామన దిక్పటంబు లాంతలత నొంద
లీల నడతెంచు కలభాతలైలమనంగ, నుక్కుమిగిలిన వృషభేంద్రస్కెక్కి వెళలె.
భాగవతము, స్కం 10 ఉత్తర పద్య 402.

- సీ. కుటుచలై మెలవంక గుబ్బికొమ్ములరెంటి, తుదలయందును వైడితోడవులమర
అంకెవేసిననూగి యొంకారములు వల్కు, గంటలపేరుల గళము మెఱయ
జటురత్నయమైన బంగారుపల్లంబు, వైని బెబ్బులితోలుభాసిలంగ
ఫాలలోచనునాజ్ఞ బరువడి చునుదేర, నందియత్ ఫల్గుఘట్టనుచు మ్రోయ

గీ. నాత్మపురజీవులను రాజహారహీన, కలతపాథోధిరాణ్ముల్లికలను గెలువ
నయ్యునునువచ్చి శివుమోలినోనరనిల్చె, రూఢిమెఱయఁగఁగర్మస్వరూపుడపుడు.
ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 1.

సీ. ముగురువేల్పులకాఁగి మూలమై చెన్నొందు, పరశివతత్త్వసాఁగి ప్రాజ్య మనఁగఁ
ప్రభువనసంచారఁగి పైమై వెలుఁగొందు, చంద్రమండలసుధాఁగి సార మనఁగఁ
వటపత్రికాయుయై ♦ నటియించు శివవిష్ణురమణీయశ్రీరవాఁగి రాశి యనఁగ
సాంబశివుండు నుత్సాహంబుతో నున్న, గొప్పైన కైలాసశుభర మనఁగ

గీ. ధనశక్తశక్తశక్తదశదశ ♦ దళితముగను, మంజుముక్తినికుంజముల్ ♦ రంజితముగ
ఘనఘనాకాంతమూపురాఁగ్రంబు గదురఁ, గేరుచును వచ్చె నా నందికేశ్వరుండు.

సీ. మోముపట్టించితముక్త యుల్లరులతో, సనియాడశృంగముల్ ♦ విసరుచుండు
విసరుకొన్నంతలో ♦ వీరక నొండ్లాంటితో, చాఁకి ఘంటాధ్వనశతతులుచెఱగు
చెలఁగి ఱంకెలువేయఁ ♦ గలఁగి సింహంబులు, పర్వతగుహలకు ♦ బొఱఁజూచుఁ
బొఱఁజూచిత్రిలోకభయదంబుగాఁదోచుఁ, దోచిన్వత్సమనేయఁదొణఁగుచుండుఁ

గీ. దొణగి యాసాంబమూర్తిని ♦ దుష్టఁ బిలుచుఁ, బిలిచిరేమోయటంచును ♦ బెదరిమెఱలు
మఱి దనయంగములతిటమాన్స నెమరు, నెమరు వేయుచు బసవన్న ♦ నిండుసభను.
బృందావనవిహారము.

ఋషి శ్రేష్టులు

సీ. వ్యాసభరద్వాజ ♦ వాల్మీకి గౌతమ, కాశ్యప జాబాలి ♦ కణ్వ పుటహ
యాజ్ఞవల్క్యశ్రీ తైఁభ్యంగిగో భృగు పరాశరధూమ్ర గాలవ ♦ శంఖలిఖిత
హంలేసంపర్తక ♦ హయశిర శ్శౌనక, భద్ర కశీవద్విభాండకోగ్ర
బక చాల్క్య కౌశికఁపస్తంబ మాండవ్య, మంకణ రోమశ ♦ మందపాల

గీ. కథకలాప రోహిత కామకాయనాది, మునులు చిరతపోనిర్మలఁమూర్తు లాఘ్యఁ
లరుగుడెంచి కాంచి పరమాత్ము నభవు, నాదిదేవు నచ్యుతుఁ గృష్ణానధికభక్తి.
హరివంశము, ఉత్తర ఆ 5.

సీ. హర్షప్ర మాతంగ ♦ హంజాయన మరీచి, మైత్రేయ మాండవ్య ♦ మందపాల
కపిల శత్రువ కాత్మ ♦ కామండ కణ్వశ్రీ, కౌటక కృష్ణశ్రీ ♦ కలహాభోజ

దాత్యానన వ్యాసః * వాల్మీకి పరతంతు, వాలభిల్య వసిష్ఠః * నానుదేవ
శరభంగ శుకశక్తిః * శాన్త శారద్యత, శౌక శాండిల్యః * శాలిహాత్ర

గీ. జడభరత జహ్ను జాబాలి * జామదగ్న్యః, ఫలహ పిష్పల పగ్వతః * పుండరీక
గాన్ధ్య గౌతమ గాలవ * గణక ముఖ్యులైన యానంయూహిశ్వరు * లక్ష్మిః గౌతమ.
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 25.

సీ. శాండిల్య మాద్యల్యః * మాండవ్య కశ్యప, వ్యాసాత్రీ) కాండిన్యః * వ్యాభిల్య
హరిత పిష్పల రైభ్యః * వరతంతు గాలవ, బక దాల్భ్య గౌతమ * శుక వసిష్ఠ
కౌశిక చ్యవన మాత్కండేయ నారద, జమదగ్ని భృగు పరాశర శంక
కణ్వ జాబాలి సాంఘ్యానన వాల్మీకి, కపిల భరద్వాజ * కలశజన్మ

గీ. శృంగి తృణబిందు భరత మతంగ శక్తి, గగ్గ శ్రీవత్స మునివరులః * ఘోరత మోయ
వర సభాసీమలై విను*వారలహను, విమలవాగ్భంగిః గర్జామృతములుగాఁ. 359
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 51.

సప్తమ్యులు.

గీ. కశ్య పాత్రీ) విశ్వామిత్రీ) * గౌతములును, విను భరద్వాజ జమదగ్న్య * లునుచరిష్ఠః
దును జగంబుల కెల్లఁ జేర్కనిన ఋషులు, వారి సప్తమ్యి గణ మండు) * కారవేంద్ర.
భారతము, ఆ 2 పద్య 208.

వేదవ్యాసుఁడు

శా. వేదజ్ఞుండు ద్విలోక వేది ధృత సంవిత్సం ప్రహేమండు ని
శ్వేదుం డప్రతిరూప్రభావుఁడు తపోవిద్యావచద్యాత్మకృ
త్యోషిర్లుం డవివీర్ణధర్ముఁడు సదుచ్యుక్తుండు యుక్తుండు శ్రీ
వేదవ్యాసమునీశ్వరుండు గురుజన్ * విశ్వేనె నవోఽటికిన్.

361

హరివంశము, ఉత్తర ఆ 9.

సీ. ప్రావృట్టయోధరః * పటలంబుకైవడి, మేఘఁగారు నల్లని * మేనివాఁడు
చండదిధితిక రః * సాదృశ్యమగు చలః జ్ఞాంబునదాగ్రదం * డంబువాఁడు
చిగురాకుజొంపంబు * డెలువున గనుపట్టు పాటలపటుజటా * పటలివాఁడు
కటకీయమానచీ * కటుల నుల్లంఘించు, నవ్యకృష్ణసృగాళి * ంబువాఁడు

గీ. శవ్యసదగ్ధసత్కృతః ప్రాధి మెఱుఱు, బుద్ధజుస్సామవేదముల్ ధూధిఁజదువు
వివ్యజములు దాను వేఁచేసె బాద, రాయణమునీంద్రుఁ డాబ్రహ్మరాతికడకు.
యాజ్ఞచల్క్యచరిత్రము, ఆ 1.

వాల్మీకి

సీ. తపశ్శాన్తిఁగఁగఁగుంఁగుతరాంకుల నీను, లలితజటాపటాలము బిగించి
శరదందుకొముచిఁస్ఫురితకృష్ణాజినంబును జరమాంగంబుఁనను ధరించి
యదయతపచ్ఛాయఁనొంది పెంపలరారు, చతుగత కటికాటిఁకఁ సంఘటించి
నీలాంబుదప్రభాఁబాలమై తల్కొత్త, సలలితంబగు కమఁడలముఁ బూని
గీ. కలుషసమదయదందశూకములపెంపు, ఖండన మొనర్చు దండమఁఖండలిలఁ
గొని పురారికి సాచ్యఁమున గటించు నలువయనఁ జూల సమ్మృనినాయకుండు.
నిర్వచఁవిచిత్రరామాయణము, ఆ 2.

విశ్వామిత్రుడు

సీ. పంచాక్షరీమంత్రఁ పరమోపనీవదగ్ధ, వాసవాసురభి యొక్కవానిబుద్ధి
శ్రుతిపాఠపూతవాఁకృతిముఖస్తుతులచే, పఱలె నెవ్వఁడు నవస్వర్గసృష్టి
బాహుజాండయ్యుఁ దఁపశ్చక్తి నెవ్వఁడు, బ్రహ్మర్షియైయెక్కుఁ బ్రహ్మరథముఁ
బందెమోడిదంబుఁ పంచి యిప్పించె నిశ్శంక నెవ్వఁడు హరిఁకృంద్రునకును
గీ. సమృహాత్ముండు సకలలోకైకవినుతుఁ, డౌర్వశ్యయునితోడి మండ్రాటకాఁడు
నిష్ఠతోడుత నాశ్చర్యఁ నియమవృత్తిఁ, దపమునకు నుండె నంబికాధపువిగూర్చి.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.

సీ. కరుణారసము వెలిఁకుటికెనో యన మాలిఁ, బల్లవస్ఫులజటాఁపుటల మమర
జాగ్రిల్లపూఁడేనెఁ జూఁకెనో యన మేన, సతమధూతిప్రభాఁ విలీలి మెఱయ
రహిఁ గంఠిలోపహ్నిఁ రాఁజుచున్నది యన, నొసల మేలిమిబొట్టుఁపసలుమసలఁ
దొలకెనగాంగబింఁదుపరంపరో యన, నలుతను స్ఫటికహారాని బెళుక
గీ. గలికివన్నియపులితోలుఁ కటిని గట్టి, యాశ్వరుండువోలె గాధేయుఁ డేఁగుదేర
వెదురుగా నేఁగి భయాభక్తుఁ లెసఁగ సృపతి, యాధి దండప్రణామంబులాచరించె.
పట్నప్రకృతచరిత్ర, ఆ 2 పద్య 21.

సీ. తపమువెంపునఁ దోఁచు ధమానకీలములతో, జటిలంబులగుపల్లఁడలవాని
భసితాంగరాగసఃపదల సౌంధ్యలంఘన, దగునలీలవితశాత్రిబువాని
మైఁబుట్టుపుట్టకోమలచీమలెగఁబ్రాకి, మాగ్ననేర్పడనిలోమములవాని
వ్యాఘ్రాజినోత్తీయముమేనిచాయగా, బలుమొగంబులఁ దొట్టుకొనఁచువానిఁ
గీ. గండమూలాదికాశనకాయశోమ, జోద్యదష్టాంగసంతత యోగభాగ
పావనబ్రహ్మముషిభావభావనాప్రతీతదీక్షావిధేయు గాఢేయుఁ గాంచె 366

శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 2 ప 109.

సీ. రవిధారణీసఖిరారా గారణంబేమి, యని లోకు లాశ్చర్య మందుచుండ
నలండు నరరూపమును దాల్చినచ్చిన, భంగి యేమని ద్వారకపాలు రరయ
ముక్కుంటినరరూపమునుదాల్చినచ్చిన, హేతువేమని పౌరులెల్లఁ జూడ
నలువ నా మూఁడుమోములు వీడివచ్చిన, పనియేమియని రాజు భటులు జూడ
గీ. దళితరవిదీప్తితో శుచితత్వంబుతో జటాఙ్గలితోఁ ప్రభావదాన్యంబుతోడ
వచ్చె సాకేతపట్టణం వరపరిష్క, రాజపీఠిన యల గాధి రాజనుతుఁడు. 367

నరసభూపాలరాజీయము, బాల. ఆ 1.

శా. విశ్వామిత్రుఁ డమిత్రభీకరభుజావీర్యం బవాగ్యంబుగా
విశ్వం బేలి వసిష్ఠహానిపతితో విద్వేషియై యంతటకు
శర్వద్భిహ్మా ఋషిత్వముం గనియె సాక్షాద్భిహ్మాదేవాప్రణీ.
విశ్వేశాయలు దన్నుతింపఁగ జగద్విఖ్యాతశీలంబున్.

సీ. ధరణి యేకాతపత్రంబుగాఁ బాలించె, బ్రహ్మఋషిశ్వర పదవిఁ గాంచె
మేనకాధరసుధాపానంబునకుఁ జొక్కె, రంభను దీలై జుట్రాయిగాఁగ
నలుకకేక్త్యాదిపుత్రుల నున్నింగొనిపించె, బశువగుద్విజపుత్రుఁ బ్రతుకఁజేసె
గురుకాపమాతుఁ ద్రిశంకుని దివంబున నిర్పె, బీడించె దత్తుత్రుఁబెక్కుగుల
గీ. వేదమాతను గాయత్రి వెలయఁజేసె, వివిధశస్త్రాస్త్రము లెఱింగె విశదముగను
విశవిచిత్రము గాధిపుత్రునిచరిత్ర, మనఘగుణగణ్య దశరథంబనవరణ్య. 369

దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

వ సి ఘ్న దు

చ. కనియె శ్రుతిస్మృతిప్రకర గాఢతరార్థవరిష్ఠాదిన్యబో
ధనపదవీమహత్త్వసముదగ్రగణ్యుఁ దపోవిశేషసం

2. నితని తాంతపుణ్యగణానంచూసువ్రతనిష్ఠః శేముషీ
నితహితప్రభావముని ♦ సంఘవరిష్ఠ వసిష్ఠ సయ్యోదన్.

370

చ. పరమవివేకసాగరుడ ♦ పంకజసంభవసన్నిభుండు ధూ
మరహితవన్నీతుల్యుః డనుమానతపోనిధి నిష్ఠుభక్తిర
త్పరుఁ డఘసంఘసూరుఁడు గృహపారసచిత్తుఁడు దివ్యబోధను
స్థిరుఁ డగు సవ్యసిష్ఠుఁ డరుదెంచె దిలీపస్వపాలుపాలికిన్.

371

పద్మపురాణము, ఆ 4, ప 188.

సీ. మానసాబ్జవిరాజమానపన్నగహారు, బల్లవోపమజటాపటలధారు
భూతిత్రిపుండ్రవిఙ్గురితకోమలఫాలు, వక్షోసద్భక్తురుదాతజాలఁ
బుండవీకాజినఖండరవ్యక్తిరీటు, శతదశభానుభాస్వచ్ఛరీరు
లాలితస్ఫటికాక్షుఁడులికాంచితహస్త, భాసురస్వప్తపద్మాసస్థు

గీ. యోగగతినిష్ఠ విపులతపోగర్భుఁ, దాపసక్రేష్ఠ నిఖిలవిద్యావటిష్ఠ
నూన్యతక్రేష్ఠ పృథులనఁచోవరిష్ఠ, నావసిష్ఠని వీక్షించె ననవిభుండు. 372

పట్నక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 2 పద్య 123.

సీ. ఉదయించురవియంపు నదలించుజిగినొంపు, జడలతో బలితంపుటాడలితోడ
సరసీమలగేరు ♦ కరసీమజెలఁగుదండంబును నూర్ధ్వపుండ్రంబుతోడఁ
బంగారు గడితంపు ♦ రంగారురత్నకుండలముతో ఘనకమండలముతోడఁ
దెలిజందెములఁగూడి ♦ కలజెందునక్షమాలికలతో దివ్యకుంద్రికలతోడ

గీ. భూతితోడను మిగులసంప్రీతితోడ, దంబుమీసిన కృష్ణాజినంబుతోడ
మానిపుంగవు లిరువంక ♦ మసలిఁగొలువఁ, జెలఁగి నిష్ఠాగరిష్ఠ వసిష్ఠపచ్చె. 373

కవిచకోరచంద్రోదయము, ఆ 4.

దూర్వాసుఁడు

సీ. ఆనుభావశక్తిప్రహేమిల నొకపూరి, పుడకకుఁ నైకొని ♦ పోతరీఁడు
ఘనకోపవాక్యమునఁ దపోబ్రతజ్ఞులముఁ గూడఁబెట్టెడు ♦ లాబగాఁడు
తేకరభంబునకు మాధవసత్యభామల, గుఱ్ఱాల జేసిన ♦ కోడిగిఁడు
యతిసతీకులరత్న ♦ మనమాయకడుపున, మునుమునఁ బుట్టిన ♦ ముద్దులాఁడు

గీ. సకలకర్మాణకరుడు సాక్షాదనంగ, హరుడు నిశ్చలత్వవతిః శాన్తినిచార
ణావిలాసుడు దూర్వాసుఁ డావసుంధరాధిపతికి నగంబు నీఁగుగుడెంచె. ౩7౬

మహాపురాణము, స. మ. ఆ 2 ప 180.

సీ. నిండు కెంజాయ నీఁరెండ లీనెడు జటామకుటబాలార్కబింబంబు వెలుంగ
భనీతలేపనచారు డపాండురాగేందుబింబమునఁ గృష్ణాజినాంకము ఘోర్లఁ
బంచాక్షరీమంత్ర డ పతనసంఖ్యావృత్తి, నుహితరుద్రాక్షాతుఁ డుంబు యచరఁ
గలితపుణ్యోపేత డ గంగానదీజలౌజ్జ్వలనిశ్యురుణికపఁ డెలువు మెఱువఁ

గీ. గన్ను లగుణాంబులంబుల డ గరిమఁ జెల్లఁగ, డంబు గనుపట్టుబూచిగడ్డంబు దనవ
శివ్యగణసులు నెనువెంటఁ జేరి కొలువనపుడు దూర్వాసుఁ డెదురయ్యెనమఁగతికి.

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 3.

క. భూసుగుఁ డత్యుక్తహాసాదుఁ డభవాంశభవుఁడు డ పటశోపిజనా
గ్రేసరుఁ డభిలజాత్స్యం, త్రాసుఁడు దూర్వాసుఁ డత్రోతనయుఁడు పేర్మిన్ 375

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2.

అగస్త్యుఁడు

సీ. పంచాక్షరీమంత్ర సారాయణమునకు, నెవ్వనిమానసంజేడుగడయు
దర్శింపదతు లగువాఁతాపీల్వలులకును, వధశిలాస్థాన మెవ్వనిరుక్షి
యాది నెవ్వనిదివ్యావతారమునకుఁ, బూర్ణాంబుకుంభంబు డ పురిటియిల్లు
మెఱసిలోపాముద్ర మెఱుంగుఁగాలిండ్లవై, బవళించు నెవ్వని డ భవ్యమూర్తి

గీ. క సరి యెవ్వనికంతమాంకారరవము, కొండచిలువలకులములోఁ గూర్చెనమన
నట్టి పరమమహాతేజ డ నలఘుతేజ, వెదకి రానందవనములో డ విబుధమునులు.

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 40.

సీ. ఎవ్వఁడు వింధ్యాద్రినిజ్ఞీకరు లింకించె, గంభీరహంకారగర్జనమునఁ
బ్రాణవపంచాక్షరోపనివత్ప్రపంచంబు, లెవ్వఁడు శివునిచే నెఱిగెకొనియె
గడసిల్లుధరయొడ్డఁ గడవైన నెవ్వఁడు, త్రాసుతై గల్లెచందమునవంచె
నంబోధు లేడింబు డ నాపోశనంబెత్తి, కలిగించె నెవ్వఁడు డ క్రమృతంగ

గీ. భీమనాథేశ్వరుఁడు గౌరిఁ డ బెండ్లియాడి, దక్షిణాముఖకల్యాణందర్శనమున
వత్సరము వత్సరంబు నెవ్వనింజూచు, నతఁడు గగనాగ్రమాణిక్యపరుగుడెంచె.

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 77,

సీ. సరిగా జగత్స్వీపఁ ♦ నముతోడ నొకవంకఁ
 దూనికవచ్చిన ♦ దొడ్డకపితె
 జేరిమ చెట్టింపలో ♦ పాముద్రమోముదా
 ,మరతావిఁ గోలుచుఁ ♦ దిరుగుతేఁటి
 వానకాలంబుచే ♦ వండువట్టినజలం
 బెల్లఁ దేర్పఁగఁజాలు ♦ చిల్లగింజ
 పరిపూర్ణకుంభగర్భంబనుశుక్తిలో
 మొనసినకట్టాణి ♦ ముత్తియంబు
 గీ. సింధురామాశుగము రోదఁసీకటాహ
 టవరపాటునపటుకూటు ♦ కోటికోటి
 వింధ్యనగబలిదైత్యత్రివిక్రమాంధ్ర
 ఋషికులాగ్రేసరుఁ డగర్వ్యుఁడేగుదెంచి.

378

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ రి ప 89.

జమదగ్ని

క. జమదగ్ని మునియుసకలా
 ,గమనిగమపురాణకాస్త్రుకలనాచణుడై
 శమదమయమనియమాదిమ
 సమధికగుణకాలియగుచు ♦ సన్నుతికెక్కెన్.

379

దశావతారచరిత్ర, ఆ 5.

గౌతముడు

క. కృతయుగమున గౌతముఁ డను, నతిపావనమూర్తి మునివఁగ్రాగణి వహ్ని
 ప్రతిమానలేఖఁ డిలనప్రతిహతనోహండు వేదపారగుఁ డొప్పన్.
 పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ రి ప 8.

380

కణ్వుడు

సీ. పరమార్థతత్త్వానుభవము వక్కాణించు, సమధికబ్రహ్మవఁగ్నసమువాని
 కైవల్యవాంఛానృకలనంబు వినరించు, వ్యాఘ్రాజినోత్తరియంబువాని

వెలిచూడ్కి లోలత్వములఁబహిరముగా, మనునొప్పు కాంభవీయుడ్రచాని
 నేదములో మూర్తిభవించుమేదలపించు, సముచితాధ్యయనఘోషములువా
 గీ. హుతహుతాశనతేజాఁడై యొప్పువాని, హరిచరణభక్తిపుంభావమైనవాని
 నాశ్రమాభిముఖులుగా యనగుదెంచు, తాతఁగిశ్యపుఁబాడగాఁచెఁదలిరుఁబోడి.
 శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ, ఆ 8 ప 73.

నూ తు డు

ఉ. ఆతటి నేఁగుదెంచె సకలగమకాస్త్రపురాణసత్కథా
 న్నీతుఁడు తత్త్వవిస్తృతివి యిర్జితమర్జయనకేతుఁ డు
 ద్యోతతపోబలప్రణుత యోగసమేతుఁ డహంధకారభ
 ద్యోతుఁ డరివ్రజాద్రిపురుషనూతుఁడు నూతుఁడు సద్విసీతుఁడై. 582
 నాగరఖండము, ఆ 1 ప 72.

క. నూతున్ వివిధకథారథ, నూతున్ నిజకీర్తిహాసితి యుభ్రాంతు సుధా
 నూతున్ ధీజితపంకజ, నూతున్ విద్యాసమేతుఁ యాచికడంకన్. 583
 మట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 1 ప 12.

వై శంపాయనుడు

సీ. గాలవ జాబాలివైలముఖ్యులకును, నిరుపమాధ్యయనంబు నేర్పువానిఁ
 బంచేంద్రియంబులఁప్పసమును బంధించి, యోగనిద్రావస్థ నుండువాని
 మహితశారాయణమంత్రసముచ్చరణానురాగంబుల నలరువాని
 మొగలిపేల్పుచతుర్థిమూర్తి నొక్కనిఁ దక్క, నొండుదైవము నొల్లకుండువాని
 ఆ. బాదరాయణునకుఁ యిరికింపఁ బ్రియశిష్యుఁడైనవానిభ్రమల నణఁచువాని
 గాంతులేనివాని యనుని వైశంపాయనాఖ్యుఁ గని బ్రణామమాచరించి. 584
 యాజ్ఞవల్క్యుచరిత్రము, ఆ 1.

సనత్కు మారుడు

సీ. తరువైనమాలూరు యతరువాతికాంతర, సైకతవేదికాస్థలలయందు
 గంగానదితటైకాంతరభూముల, జిత్రసింహాసనాసీనుఁ డగుచు

సమధిక ప్రజ్ఞా విశాలభాషాపుణ్య, గోష్ఠీవిసోదంబు ♦ గోసలుసాగ
శివపురాణాగమ ♦ సింధువీచికలలో, లాలితోత్సవలీల ♦ కేళి సలుపు

గీ. సకలమునిపరశ్రేయశాశ్రమములకు డగుచు, మహిమ దీపింప జైధాతమహానివరుడు
మృగులభాషలసంతోషహృదయుఁ డగుచు, నివిధవేదాంతనూత్నలు ♦ విస్తరింప

సీ. మైత్రాయణీయంబు ♦ మండుకకుక్షేను, సౌరమణీయాది ♦ శాఖలందు
వారాంతవేయంబు ♦ వై నేయకౌవశీ, శాపాయనీయాది ♦ శాఖలందు
కాపాలవారాహాగార్వాసురాణీయ, జగరకాత్యాయనీ ♦ శాఖలందు
వైదేయముద్గలవారాసురాణీయ, శాటియభౌష్కల ♦ శాఖలందు

గీ. తదుపశాఖారినూ క్షిప్రవానవరన, బరగువేదాంతనూత్నలు ♦ పవ్యసింప
ఖండనాఖండనోద్దండ ♦ గరిమ మెఱసి, వేదభాష్యంబు నెప్పుచు విధిసుతుండు.

పర్వతపురాణము, ఆ 1.

వై ఖానసముషి

ఉ. భూతలవాగుఁ బీఠపరిపూర్ణయశోనిధిఁ గాంచె వృద్ధుఁ
రీతుని సత్తపోధనపరీతుని సూర్యజలౌఘపూతు వి
ఖ్యాతకులప్రసూతుని సాగధకృపాఽసీకాంతరంగసం
స్థీతునిఁ జిత్తభూవిపదభీతుని సజ్జనతావినితునిన్.

387

ఆ. ఊతకోలనట్టియొడలితో లెమ్ముల, నంటి నరము లెల్ల ♦ నంగకములఁ
గానఁబడఁగఁ దొంటి ♦ నతిఁ దప్పి ముదిసిమై, వదలి పతితుండైఁవాని విప్రు.
పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 1 ప 119, 120.

శాండిల్యమాని

సీ. స్వకటాక్షువీశమస్తాపన్నరశ్రేణి, యెడఁబోలె వలభూతి ♦ యొడల నొప్పె
హృదయసారసబీధి ♦ యెడఁబోలె నలినాక్ష, సంభృతికంధరాస్థలి నెసంగ
మహాతేఽస్థాదితామన్నయాళియెడఁబోలె, నలఘుజటాకేఖి ♦ తలఁజెలంగ
వాత్సల్యంబుతాఽధ్వారావియెడఁబోలె, సత్ప్రతికసూక్ష్మరి ♦ చక్షు లూనె

శీ. ననుచు నెమ్మది నద్భుతం ♦ బడర నభిల, జనములు నుతింప నరుదెంచె ♦ సమ్మదము
నూని సుకలానిదస్తోడు ♦ జానిసుగుణ, మణినికరభాని కాండిల్య ♦ మాని యపుడు.

చంద్రికాపరిణయము, ఆ 1 ప 124.

మనవాళ మహాముని.

శీ. కనకాంచలోల్లస ♦ త్కౌశేయవస్త్రము, ల్పరిధానసంవాస ♦ సరళినొండ
రత్నకుండలకాంతి ♦ రమ్యకపోలుండై, మణికిరీటాంచితమ స్తకుండయి
తారహారములుర ♦ స్థలిగ్రాలుచుండఁగా, మణిమాత్రసన్నద్ధ ♦ మధ్యుండగుచుఁ
బద్మాక్షమాలికా ♦ సదృహస్తుండయి, పద్మాక్షకలితవృ ♦ త్పద్మండగుచు

గీ. నామహామనవాళమ ♦ హామునిమణి, కమలఁ గరుజారసంబెల్లఁ ♦ గరమునొల్క
రామరాయమహారాజ ♦ రాజమణికి, స్వప్నమున నంతలోన సా ♦ త్కౌత్కరించె. 389

వాసవదత్తాపరిణయము, ప. పీ. య. ల. పే 19.

మార ండేయులు

శీ. తనయశంబునకు నా ♦ ధారమై విలసిల్లి, భవళయజ్ఞోపవీ ♦ తములతీరు
తనతపోధన్యత్వ ♦ మునకు సార్థక మయ్యె, రవిబింబరుచితీరీ ♦ రప్రభాభి
తనమృత్యుగర్వని ♦ ర్దళనప్రభావంబు, గనిపట్టుచనిన యు ♦ గంబులందుఁ
దనసాంగవేదకా ♦ వస్త్రజ్ఞత నెఱిగించు, వితతవిద్యాధివా ♦ గ్విభవములను

గీ. అంగమున భూతిపూర్ణరు ♦ ద్రాక్షదామములు శివధ్యానమాతృలో ♦ నిలిపి నివురు
గప్పకొని దనరాకెడు ♦ నిప్పు వోలె, నందు వచ్చె మృకండుని ♦ నందనుండు. 390

నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 1.

నా ర దు డు

కా. త్రైలోక్యాతిథియై విశ్వంఖలవిచి ♦ త్రప్రాశ్ని నెల్లప్పుడుం
శేంఘ్రగుమ్మరు యోగసిద్ధుఁ డభిల ♦ జ్ఞేమంకరవృజ్ఞాడున్
మీలన్మూర్తివికాసనిర్జితశర ♦ స్కృఘం డమోహార్థహ
క్ష్మాలుం డబ్బజమాతయైన ముని వే ♦ డ్కన్ వచ్చె నచ్చోటికిన్.

391

శీ. మందారతరువున్న ♦ మంజరీమండిత, మస్తకయై యొప్పు ♦ మహితమీస
పవరించి త్రిష్టాన ♦ బంధుగ్రతులిక్షేదములతోడ వడ్డంబు ♦ మొదలుగాఁగ

సప్తస్వరంబులు ♦ సారణావధినభి, వ్యక్తయై మూర్ఛలతిశయాల
వాయించి మధురదిశ్యధ్వని మెఱయఁ జి, త్రప్రబంధోజ్జ్వలతాసరచనఁ
గీ. యుద్యభువనరక్షణములాభోగములుగ, నద్భుతావతారంబు లింపారఁ బాడి 393
యభిలలోకతరణ్యు డేనాదిదేవు, విష్ణు సలరించె సభ్యులు ♦ వేడ్కఁ బొగడ.

హరివంశము, ఆ 5.

సీ. మహానీయకాంచన ♦ మాంజీసమేతమై, జిగిఁ జెల్వచుగమ్మగాజినముతోడఁ
బరిలిప్తపాండురభసితరజోధూళి, తమలైన బ్రహ్మసూత్రములు వెలయఁ
గరనఖచంద్రికాకలితమై నిర్మల, స్ఫటికాక్షమాలికప్రజ్వరిల్లఁ
బుణ్యతీర్థోదక ♦ పూర్ణమై దీప్తియందలిఁ బొల్చు మణికమండలువు వెలుంగఁ
ఆ. బల్లజడలసాంపు ♦ బాలార్కరునివెంపుఁ, గడవ రామచంద్రు ♦ కడకు వచ్చె
రవ్యకాంతిజితశరన్నీరదుండు వీ, జావిశారదుండు ♦ నారదుండు. 393

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. ప 607.

సీ. ప్రబలమైకజటాభరంబుపైఁ జుట్టిన, కాసాయవస్త్రప్రకాశదనర
వక్షస్థలమున శ్రేణవదనయ్యవనజాక్ష, మాలికాదీప్తిసామగ్రినిగుడఁ
గటిమండలమునసంగతమైన కృష్ణాజినోత్తరీయకము చెన్మలరుచుండ
నంసస్థలమున నాఁరాయణసంకీర్తనము మ్రోయుమహతిగానము దలిర్ప
గీ. దండము సకలతీర్థకమండలువును, లాలితస్ఫూర్తి దగుజపమాలికయును
హస్తమున మీఱఁగాఁగలహాప్రియుండు, వచ్చె నారదమునిసమన్వితకడకు. 394

రుక్మాంగదచరిత్రము. ఆ 1 ప 156.

సీ. అంతరాంతరముల ♦ నాకాశచరకోటి, మోడ్పుఁజేటులు చుస్తముల ఘటింపఁ
దనుకాంతి చంద్రికాధవళమయ్యును జేర్చి, నాదిత్య దీప్తుల ♦ నతకరింపఁ
జడలేటు వీచిహాస్తముల నిర్మలవారి, సంఘ్రులకర్ష్యపాద్యంబు లొసఁగ
నావహసంవహాద్యనిల ఘట్టనముల, శతతంత్రిమూర్ఖసాస్వరము లీన
గీ. గహన సంసార ఘోర సాంగరముదాఁటి, పరమయోగీశ్వరుండుమోక్షుపదము వోరె
బహుళతరమైన యాకాశకపథము దాఁటి, నాకభువనంబు సొల్పెచె ♦ నారదుండు

శృంగారవైషధము, ఆ 3 పద్య 8.

సీ. శారదచంద్రికా ♦ సారంగరుచితోడ, జడముడికెంపుచె ♦ జఱచి నవ్వ
శోవంబు నాగృత ♦ సాదామనీలతా, శోభఁ గాంచనకటి ♦ సూత్ర మలర

లలితపూర్ణేందురుం డలకలంకముగతి, మృదుచ్ఛృగాజినరుచి * మించుఁ జూపఁ
గల్గువాఖాగ్రసంఘతపుష్పగుచ్ఛంబు, లీలఁ గేలను నక్షఃపూల యమర
గీ. భూతిపుణ్యనవీతోయ * పూరణమునఁ, దగు కరుండలు వొక్క హాస్తమునఁ దనగ
వెల్లజన్నిదరుజుత కోఁబిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవిశారదుండు. 398

భాగవతము, స్కం. 10 ప 654.

సీ. స్వర్ణాసవర్ణమున్ * సనదరించిన బిరుదముచాఁగ నుహతియంసమునఁ దనర
సమితతపోనిధానముఁ గాదు భుజగహారదుండు నా యోగపఃప్రీతిక యెసంగఁ
దనుకాంతి వెడఁదహాస్తమున వ్రాలిన నిశా, నేతనా స్ఫటికకుంఠిడిక చెలంగఁ
గంజవిభ్రాంతిఁ జెంఁగట డాయుతేంట్లు నా, వలకేల నలినాక్షువలయ మమర
గీ. నారదుండు గానఁ బెరఁగొన్న * నవ్యచంచలాలతలకైపడి జటాకటాస మెసంగ
నపుడు దివినుండి యుట్టిపడ్డట్లు వచ్చె, దివిజసంయుమి హరిసభా * భననమునకు.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 1 ప 114.

సీ. వాతపోతక సమాధూతపింగళజటా, ర్ముఖమోదామనీసముదయంబు
రమణీయతరమభరమణీమణీరమ, నానుభవాశ్రుపయఃకణములు
గతిభణద్వల్లకీకాండసంఘటితాభి, రామ కోమలకృష్ణ నామగర్జ
భండ నాఖండిత * తాండవోచితచామ, రాంకమిళద్వలాకావళియును

గీ. మొడుకొని మిట దుగ్ధాబ్ధిదండకుండి, నీరదముపోలె జనుదెంచె * నారదుండు
బహుళతనకాంతినిర్జిత్పారదుండు, సకలవేదాంతవిద్యావిశారదుండు 340

చమత్కారమంజరి, ఆ 8 ప 4.

సీ. హంసపీఠికయందు * ననువొందువల్లకీ, తంత్రులువల్లికాతతులుగాఁగ
సుందరముఖపద్మమందస్మితచ్చుచి, సాంహారు పువ్వుల * గుంపుగాఁగ
రాజిల్లుతులసీపయోజాక్షమాల్లికల్, ఫలశలాటులతోడి * గెలుగుగాఁగ
హరి నామసంకీర్తనాలాపనినదంబు, శుకశారికాపికన్సార్నిగాఁగ

గీ. భసితలిప్రాగరుచిసితప్రభలు నిగుడ, గహ్వరీభాగజిహ్వాగతివిలాస
జంగమాకారకల్పభూజంబుభాతి, నాకముననుండి విచ్చేసె * నారదుండు. 341

అనిరుద్ధచరిత్రము, ఆ 4 ప 7.

సీ. సాగనుగాఁ దనరు పంపగళాయిగీతంబు, నగళాయిగీతంబు * నగడుపఱుపఁ
గరవిపంపితంత్రికలరనోల్లాసంబు, కలరనోల్లాసంబు * గానమెస

బడుగు నెమ్మొయిగ్రొమ్ము ♦ బసుమంపురుచికదం, బసుమంపురుచికదం ♦ బసులచెవంగ
 ఒనపదంబుననొప్ప ♦ మృదుపరాగమ్ములు, మృదుపరాగమ్ములు ♦ మెలంగి వెలుంగ
 గీ. నాలమున నూర్చువుండ్రంబు ♦ పరిఫిల్లె, జిత్తము మురారిచింతనా ♦ యత్తముగను
 నిల్వ గాంధర్వసర్వస్వనిధి కళావిశారదుం డచ్చటికి వచ్చె ♦ నారదుండు. 842
 అచలాత్మజాపరిణయము, ఆ 1.

సీ. నును వెండిరేకున ♦ దనరారు తగటునా, నొసలఁ ద్రిపుండ్రంబు ♦ మినుము లీనఁ
 గంధజంబునలాం ♦ ఛనమునైవడి సురస్థలిఁ బద్మబీజంబు ♦ సరులు వెలుంగ
 నశ్రాసాధ్యమూడి ♦ స్వర్ణకుంభ మనంగ, దలఁ గెంపుజడమట్టు ♦ చెలువునింప
 హరికంఠగతహలా ♦ హలకాంతిరీతి నం, సంబులఁ గృష్ణాబి ♦ నంబు మెఱయ
 గీ. సగనసరిగమపదనిస ♦ స్వరనికరము, కరముఁ గరమున వీణ పల్కంగ వచ్చె
 సుగ్ర సేనజన్యాలోక ♦ నోరుమైతి, కొమరగాంచె నారదుడను ♦ నమరమాని. 843
 రాఘవపాండవయాదవీయము, ఆ 2.

చ. అతులనవాంబుదచ్చనిమ్మ ♦ గా జినబద్ధవలగ్నడై సము
 ద్యోతకపిఠోరుమాంజయుతుం డై శశితోఁ దులయఁ గు మేనితో
 వితతసువర్ణ సూత్రపరివీతవిసీలనిశాలచేలుడై
 చతురత నొప్ప నీరిక్రియ ♦ సంయమి గన్గొన నయ్యె నయ్యెడన్. 844
 శిశుపాలవధ, ఆ 1 ప 66.

సీ. కెంపుపెంపు వహించి ♦ సాంపారు జడలు బంధురగైరికాదిభా ♦ తువులుగాఁగ
 మహితాంగుశీధూత ♦ మహతీరుతులు మాను, తథ్యాతకిచక ♦ ఘనములు గాఁగ
 మందహాసాంకుర ♦ మంజులాచ్చచ్చాయలభృంగం గాప్రవా ♦ హములు గాఁగ
 గటిభాగవేష్టిత ♦ ఘనమృగాజినరుచుల్, బహువర్ణవివినసం ♦ పదలు గాఁగ
 గీ. నవని జరియింపవచ్చె శీతాద్రి యనగ, నిజకళాజితశారద ♦ నీరదుండు
 సరసవాచాపశీకృత ♦ శారదుండు, నారదుండు చనుదెంచె విశారదుండు. 845
 సృసింహవిలాసము, ఆ 3.

స ర స్వ త్రి

శ్లో. శారద నీరదేందుఘన ♦ సారపటీరమరాళమల్లికా
 హారతు సారశేనరజ ♦ తాచలతాశఫణీశతందమం
 దారసు భావయోధిసిత ♦ తామరసామరవాహినీశుభా
 కారత నొప్ప నిన్ను మది ♦ గావఁగ నెన్నడు గల్గు భారతి. 846

*ఉ. అంబ నవాంబునోజ్జ్వలకఃరాంబుజశాశదచంద్రచంద్రాకా
డంబరచాయసూర్తి ప్రకఃటస్సుటభూమఃఃరత్నదీపికా
చుంబితదిగ్విభాగశ్రుతిఃసూక్తివివక్తనిజప్రభావభా
వాంబరవిధివిశ్రుతవిఘ్నహరిణి నన్ గృపజూడుభారతి. 317

భాగవతము, స్కం. 1 ప 8, 9.

అ. మాక్తికాక్షుఃశాశ్రమాశిక్యవల్లకీకలితపాణిః బద్ధఃకర్పూరాణి
వాక్యరాజకీరఃపరనిలవేణికా, కలితయైర వాణి ధ గారవంభి. 318

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, శ్లో. ఆ రె ప 1250.

సీ. వివిధఋగ్యజుహుని ధ వేదసూపయచే, నలయమయడు నేఁమలయఁబోడి
యనవద్యతర్కవేదాంతాదిసూర్తిచే, గనుపల్లు నేదళఃత్త్యంజ నేత్రి
లాలితనాటకాంకారశబ్దశాస్త్రాకృతిఁ గాంచు నేఁయట్టకదన
సంగీతధరతశాస్త్రునిశేషరీతిచే, భాసిల్లుమండు నేఁపల్లవోష్ఠి.

గీ. యట్టిభారతి వృమలదయాపలాశిక, యసుధామయవర్ష దాఁకఁబునెత్త
మానుకోదార కావ్యనిర్మాణవేళ, సరసచాతుర్యమహిమ యొఁసంగుఁగాత. 319
సీమంతినికథ్యాణము, ఆ 1 ప 8.

చ. బలుతేలిపుల్లువారునము ధ బంగరువీణెయు మిన్నుటందెఁబన్
జిలుకతుఁకారిబోడియును ధ జిందపువన్నియ మేనుబొత్తఁసుం
జెలువపునల్లదమ్మివిరి ధ సింగపుడైయఁగల్గి యొప్పున
పల్లుకులచాన జానలను ధ పల్కులొసంగెడుఁగాత నిచ్చులన్. 320

ల ట్టి

మ. హరికిం బట్టఁపుచేవి పున్నెములప్రోవఁగఁపుఁజెన్నిక్క చం
దుంతోబుట్టుపు భారతీగిరిసుతత్ ధ దోనాడుపూఁబోడి దా
మరలం దుండెడుముద్దగాలు జగముల్ ధ మన్నించునిల్లాలు భా
సురతన్ లేములు వాపుతిల్లి సిరి యిచ్చన్ నిత్యకథ్యాణముల్. 321
భాగవతము, స్కం. 1 ప 11.

* ఈరెండుపద్యములు వ్రాతప్రతులందుఁ గానంబడవు. ప్రక్షిప్తములుగాఁ
దోఁచెడిని. 2 వ పద్యము భారతమునందలి యారణ్యపర్వములోని శత్రుర్థాశ్వాసఁబున
నత్రిగౌతమనందవాదకట్టముతుదినున్నది.

సీ. తామరకనువోయి ♦ సామిపట్టపురాణి, క్రొన్నవలకాని ♦ గన్నతల్లి
ముజ్జగమ్మలవారి ♦ మొదలియేలికసాని, నాడెంపుజక్కడ ♦ నాలకుప్ప
ముక్తిక్రిక్రిచ్చివారి ♦ ముంగొంగురత్నంబు, నెత్తమ్మిమేడల ♦ నిలుచుచుగర
తోలుతలేములుబాణ ♦ ద్రోలెడు జవరాలు, కలుములూసంగెడు ♦ నలరుబోడి
గీ. గట్టుగొరపట్టితోనాడు ♦ కలువకంటి, పలుకుటింతపనుల్ గొని ♦ వెలయుగరిత
యిట్టిసిరిమద్దియను ముద్దుపట్టిగాగ, గనుటకంపెను భాగ్యంబు ♦ లదెచూడ

సీ. సిరి దరిద్రునిబట్టి ♦ శ్రీమంతుగాజేయు, సిరి గోగినాగోగ్య ♦ సిద్ధుజేయు
సిరి లోభి నతిదానశీలునిగాజేయు, సిరి నువ్వులిట్లు విక్రమం జేయు
సిరి కురూపుని మనోహరమూర్తిగా జేయు, సిరి దుర్బలునిబల ♦ స్థితునిజేయు
సిరి మూఢు నతిశేముషీసమన్వితం జేయు, సిరి పాతకుని పుణ్యపరునిజేయు
గీ. సిరి నిరాయుష్యు జరకాల ♦ జీవం జేయు, సిరి మహాకొధిగారుణ్య ♦ సిద్ధుజేయు
సిరి గలుగువారి కిష్టార్థసిద్ధిగాన, సిరి పొలంతుక నాపాలం ♦ జెలగవలయు. 353

క. సిరి యెవనియింట నుండును, హరియును దాంబూయకుండు ♦ నాతనియింటన్
సిరియును హరియును గలిగిన, పురుషుం డిహపరసుఖములం ♦ బొందుట యరుదే.
లక్ష్మీనారాయణధరిణయము, ఆ 2.

చ. అలరులవిల్లుతల్లి చరణాశ్రితపోషణకల్పనల్లి ని
శ్రులగుణరత్నరత్నములరాసులుగల్గి నిజాగ్ననాకుడూ
హలితసురీమతల్లి కడు ♦ నక్కటికంబుల పాలవెల్లి వే
డ్కలదగుతల్లి తల్లి మదగారమునందు వసించు గావుతన్. 355

రాఘవపాండవయాదవీయము, ఆ 1 పే 1.

సీ. మకరందచరదశీ ♦ నికరభూంకారమై, యలరారు నాకమలకరమున
నాజవంజనసాగరాంతర్నిమగ్నచింతాన్వితజనముల ♦ సరసికరుణ
నుద్ధరింపఁదలంచి ♦ శుద్ధబాంబూనద, పద్మరాజమున ♦ ఫాల్గునమున
నుత్తరర్షమున ♦ నొప్పైవపార్థమీ, శుక్రవారమున ♦ శక్రముఖులు
గీ. వినుతిసేయంగ లోకైక ♦ వినుతద్రోన, సుందరాంగి మహాలక్ష్మి శుభము లానగ
కవితమకల్పనల్లి లోకీకముబ్బతల్లి, యవతరించెను నాల్గుబాహువులతోడ. 356

భాగవతపురాణము, ఆ 4 పే 105.

పా ర్వ తి

ఉ. ఆమ్మలంగన్న యమ్మ ముగురమ్మలమాలపుటమ్మ చాలఁ బె
ద్దమ్మ సురాదలమ్మకడుఁపాఱడివుచ్చినయమ్మ దన్ను లో
నమ్మినవేల్పుటమ్మలమఁగమ్మల నుండెడియమ్మ దుగ్గ మా
యమ్మ కృపాభి యిచ్చుత మఁహత్వైకవిత్వపటుత్వసంపదన్.

257

భాగవతము, స్కం. 1 ప 10.

సీ. మగనికి సగ మిచ్చిఁ సగముఁ దాఁ గనియెనాఁ, దుఱుమున జాఙ్గిలిఁతునకఁ జెలంగ
నంచితభాగ్యురఁజాంకపుంజంబునాఁ, గరుణారసంబు కఁన్దనలఁ దొలంగ
సాంగమై గన్నట్టుఁ శాంతరసంబునాఁ, బూసిన గందంపుఁ బూతఁ దనర
బుసికిఁ గోర్కు లాసంగఁ నిది వేళ యనునీతి, రతసంపుటందియల్ఁరవళిఁజూపఁ
గీ. దనదు సౌందర్య మిల దృష్టిఁదాఁకకుండ, దండిమై నెత్తు సొన్నంపుఁగుండ లనఁగ
ముత్తెసరిమిన్న చన్దనఁమురువుఁ జూప, నమ్మహాదేవి జటికిఁ బ్రత్యక్షమయ్యె 258

చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 139.

సీ. రాకేందుబింబవిభ్రాజితాస్యముతోడ, ధవళాంబుజాతనేఁత్రములతోడఁ
గటిభాగశోభితకనకాంబరముతోడ, డమరుత్రిశూలఖడ్గములతోడఁ
గళవిలాసస్మృణిఁగ్రైవేయములతోడ, జంద్రావతంసమస్తకముతోడ
సాదామినిపుంజఁ సన్నిభప్రభతోడ, మహితలావణ్యవిగ్రహముతోడ

గీ. సీరమంజీరకటక కేయూరముఖ్య, భూరిభూషణరాజివిఁస్సార్దు లాలయ
నిర్భరకృపాప్రితోడ విదర్భపతికి, నందికాదేవి యవుడు ప్రత్యక్షమయ్యె. 259

బ్రహ్మాత్మతరఖండము, ఆ 2 పే 89.

జ్యేష్ఠా దే వి

చ. భవమి సురాసురుల్ కడలిఁద్రచ్చఁగఁద్రచ్చఁగ రక్తహాలికాం

బఁములు దాల్చి నల్లనగుఁమై యెసఁగన్ జనియించి జ్యేష్ఠనా

గరిత నిలింపవల్లభులఁ గన్గొని నవ్వుచుఁ దా ననించున

య్యిదవులు చేయకృత్యములుఁ నేర్పడఁ జెప్పుఁ డటంచుఁ బల్కినన్. 260

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 49.

- సీ. అటుల నిబ్బరముగ ♦ నడుగు నయ్యెలవాగఁ, గనుగొని విబుధు లిట్లనిరి తెలియఁ
బరసాస్పతంబులు ♦ పలుకుచుండెడువాండ్రు, నిచ్చెద మన్నధ ♦ మీనివాండ్రు
కాదంబరీపాన ♦ గరిమగల్గినవాండు, వాదులాడి మెలంగు ♦ జూదగాండ్రు
చరణముల్ గడుగక ♦ జపము జేసెడువాండ్రు, సంజలందునునిద్ర ♦ సలుపువాండ్రు
సీ. కాచులోభాదిగుణములు ♦ గలుగువాండ్రు, చెలంగిదోసంబులే ప్రొద్దు ♦ నేయువాండ్రు
చెడ కులచారధగ్ధము ♦ త్విడుచువాండ్రు, నీకు నమ్మినబంటులో ♦ సీరజాక్షి. ౩౪౩
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 49.

మో హి ని

- సీ. పొలిండ్లవైమన్న ♦ పయ్యెద జాతించు, జాతించి మెల్లన ♦ చక్కనొత్తుఁ
దక్కుదక్కునుగండ ♦ ఫలంబులొలయించు, నొలయించి కెంగేల ♦ నుజ్జగించుఁ
గడు మెఱుంగులువాఱు ♦ కడకన్ను లల్లార్చు, నల్లార్చి తెప్పల ♦ నండగొలుపు
సవరనిదరహాస ♦ చంద్రిక జలికించు, జలికించి కెమ్మావిల ♦ జిక్కుపఱు
సీ. దళితధమ్మిల్లకునుమగంధమృ నెఱుపు, గంకణాదియుణంకృతుల్ ♦ గడలుకొలుపు
నొడలికాంతులు పట్టురే ♦ కులుకఁ బాఱు, సన్నవలిదంపుఁబయ్యెద ♦ సౌకలింప.
భాగవతము, స్కం. 8 ప ౩01.

- సీ. నిగిడెడుమెయిచాయ ♦ గగనభాగముడాయఁ, జూరుతేటులుకొప్ప ♦ పూలమ్రాయఁ
గులుకుగుబ్బలజాడ ♦ కులుకుకొ ననియాడ, బంగారువైటుచెఱంగు జాఱ
నొయ్యారి యాతాగ ♦ యుయ్యలతో నూగఁ, దమిలేచి బాలేందు ♦ ధరఁడుచూచి
పోయినత్రాణ ముంపుడు త్రోవచనుదెంచి, యొడలున గాంచిన ♦ త్తుత్సహించి
సీ. కట్టి నారార మజ్జ యీ ♦ కలునకంటి, పలుకు ముందర నేఁ గంటిఁ ♦ బచ్చవింటి
బోయ కడగండ్లు విడ నుంటి ♦ పూవుపొదల, నొంటిగా నేలుకొననిలఁ ♦ గంటిమంటి.
విష్ణుమాయావిలాసము, ఆ ౩ ప 60.

- సీ. ధారుణీస్థలి దోచు ♦ నూరుమూలముఁ గాంచ, నింత సిగ్గేల మో ♦ మెత్తు మనుచుఁ
బయ్యెద దొలగ గు ♦ బ్బలు చూడఁ బల్లంటఁ, గెమ్మావి నొక్కి జంకించుకొనుచు
భుజమాల మీక్షింపఁ ♦ బొదలుసిగ్గున నీకు, వడ్డించ నని కేటు ♦ వంచుకొనుచుఁ
గనుతెప్ప లెత్తి ♦ త్తొని మెచ్చితలయూచి, యమృతపానముపాలు ♦ నాయటంచుఁ
సీ. దియ్యనగంపునూటల ♦ దేనె బొలికి, యమృతరసము కదలింప ♦ నమరవతికి
మొదట వడ్డించి వడ్డించు ♦ ద్రిదళతతికి, మోహిని కాంత జగదేక ♦ మోహనముగ.

చ. మఱియెందు బావ యనిమాను యటంచును నట్లు దంచునం

దఱకును నన్ని వాపు లిడితచ్చనలన్ మటుమాయనుద్ధలన్

ముఠివెములన్ విలాసముల * మోహము లెంచి నిశాటవిత్తముల్

గఱచె లతాంగి యంగనలు * గారె మనోధనపశ్యతోహరత్.

265

గీ. సుదతి వడ్డించునపుడు పయ్యెదయొకింత, తొలగగుబ్బలునూచున * బృలియుఁబల్కు

రింప లేడయ్యెద దా బల్కు * రింపఁదెలిసి, యట్టెవయ్యెదగవ్వనో * యనుభయమున

దశావతారచరిత్ర, ఆ 2.

సీ. వలుదగుబ్బలు నూపి * వలపించు గొందటి, జేసన్న గొందటి * నాన కొల్లు

జెక్కుల తఱకుల * జొక్కించు గొందటి, కనుగిల్చి కొందటి * గాతు సేయు

వాతెఱిగి చూపి * వాకట్టు గొందటి, మాటల గొందటి * మరులు కొల్లు

జింకచూపులచేత * జిక్కించు గొందటి, జేష్టల గొందటి * జిక్కు వఱచు

గీ. గలికినగవున గొందటి * వలల చెట్టు, కక్షకాంతుల గొందటి * గరగజేయు

సురల కమృతంబు వడ్డించు * దో గడంగి, యసురపంక్తుల వంచించు * నవనరమున

సీ. తాతరో నీవిత * తత్తరపడకుమో, పడిమారెదనువేగ * కడకతోడ

మనుమడరో నిన్ను * దినుమని యిదె ప్రసాదపాటు వెట్టెద సుల్లి * పాటుకలదు

బావరో వేగిర * పడకుమో లెన్నగా, వడ్డింతు నిదిగో నీ * తెడ్డుకొలది

మఱిదిరో తాళుమీ * మాననీయంబుగా, గట్టిగా చేకొద్ది * బెట్టుదాన

గీ. ననుచు వాపులు కల్పించి * యా మురారి, జాణతనములతో భవిష్యత్కృతములు

పలుకుచును రక్తములనొడ * బటిచి యమృతరసము వడ్డించె దేవతా * విసరములకు

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

అ వ్వ ర న లు

సీ. విధివత్సమాపిత * వివిధయజ్ఞ ఫలంబు, లంకుపయైన యే * శాంకముఖులు

పటుసంగరాంగణ * ప్రాణదానంబులు, రోవెలయైన మె * టుంగుబోండ్లు

నిరుపమతమతః * పరమపుణ్యంబులు, కట్టడయైన శృ * గారవతులు

కల్పాక్షతీవ్రతై * కవ్రతాచరణముల్, మూల్యంబులైన యం * బుజవదనలు

గీ. పట్టుగొమ్మలు రమణీయభావములకు, జన్మభూములు తారణ్య * సంశుదలకుఁ

బ్రాహ్మజేశంబు లతులాభి * కూష్యములకు, వచ్చి రచ్చర లనిమిష * స్వామికడకు.

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 6 ప 45.

- సీ. పంతువాల్మలయ్యాకలిఁ దీర్చు చలువ యో, మగువలఁ గనిపించుఁతుల్రసాని
తెలిసిండుపండువెఁన్నెలసోన లేచాన, లుదయించుటకు ముందు యుమ్మనీరు
పుత్తడిపాలదిండిఁనెత్తు రేవలాలఁ, గన్న బాలెంతకుఁ గాపుబొట్టు
చుట్టలుకొరపట్టి యెట్టుంపురాణి యో, మానిసీమణులకు యాటుదల్లి
- గీ. పేరుగలయెట్టి జన్మంపుఁబైరుబాఁచు, వెట్టివరాండ్ర కిరుగోరు యెట్టుకాఁపు
లట్టి యచ్చరజాతిలో యెట్టుమెందలి, పేరుఁగలదాన మేనక యెరుదాన. ౩70
చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ ౩ ప 101.
- సీ. రంభ ఘృతాచి యూర్వశి మణిపృథ చిత్ర, రేఖ మేనక తళిరేఖ హరిణి
హేమ స్వయంప్రభఁహితమోహ మోహిని, పుంజకస్థల రత్నపుంజ సరస
ధాన్యమాలిని తిలోత్తమ వరూధిని మంజు, ఘోష సౌగంధిని కుంద తార
మణిమాలిక సుమంతుమంజరి మణిభద్ర, మణిక విద్యున్నాగ్ని మదమయూర
- గీ. దివ్యమూర్తి సువర్ణదేవీదీప్యమాన, రుచిర మకరంద సుమదామ విచికిలాంగి
యనఁ దనరు నప్పరశ్రీలకన్న మిన్న, చెన్నలరు వారసఖులహెచ్చెన్నఁగలఁడు
హంసవింశతి, ఆ ౪ ప 118.

ర త్రి దే వి

- సీ. తరితీపుఁజూపు విఁత్తరిసోగనునుజూఁపు, లలులకు బయలువిండులు ఘటించ
మృదుభుజాయుగళంపు మిసమిసల్ రాయంచు, తెగలకు రిత్తపండుగ రచింపఁ
గలికెఱియనిముద్దుపలుకులు చిలుకల, కూరకూరకయ నోరూరఁ జేయ
జిగిగుల్కు చికిరిలేనగవులేటచకోర, ములఁ బట్టి పట్టి బంతులకుఁ జొనుప
గీ. నడుగడుగు కెంజిగురుటాకు కడుపుకూటి, బంటుగములకురవళిసంబళములొసఁగ
నిండు మురువున నొకతె కైదండఁ బూని, పతికడకు వచ్చినిలిచెనారతివధూటి.
చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ ౩ ప 53.

రంభ

- సీ. మోవివైఁ గనిపించుములువాఁడిపలునొక్క, లొగిఁజిన్ని కెంపులసాగనుఁజూపఁ
జెత్తులవైజాఁచెదరు కుంతలములు, మకరికాపత్రసంపదవహింప
జిగిగుబ్బచన్నులఁ జిటులుగందపుసరుల్, జిలుఁగుఁబయ్యెదలోనఁ జెంగలింప
నలువొందు నునుమేని నవనఖాంతురములు, బాలెందురేఖల పస హసించఁ
- గీ. జాఱుఁగొప్పన ముడిచిన్ జాజివిరుల, తావి తనతోడియచ్చరతలిరుఁబోడ్డ
కైశ్యకల్పనసూనసాగంధ్యపడఁడు, రంభ చతుడెంచె దేవతారాజసభకు. - ౩73
నిరంకుశోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 53.

సీ. నునుముత్తి మపుశీవ * పనికుట్టుకనపట్టు, పట్టుచన్నట్టు సంభ్రమముఁ జూప
నిండుచందురుకావి * సరికాచే రంగారు, కడవన్నె బంగారు * కాసె యొసఁగ
వలిచుట్టి పూదండ * వెలిచుట్టు గననొప్పు, కప్పుచిప్పిలుసాముఁగొప్పు దనర
ఝుళఝుళఁయుళనాద*హళహళితలవైన, బిరుదువజ్రపుజల్లి*పెండె మమర
గీ. మాటికివిమ్రాలజయడిండి*నుంబు మెఱయ, రయముభయమునునయమును బ్రియమునమగ
నమరవల్లభుకొలువున*కరుగుడెంచె, రంభ సన్నతనాట్యసంభరంభ యగుచు. 374

వాల్మీకిచరిత్రము, ఆ 3.

సీ. మగరాలచిత్త * నిగనిగదగినట్టి, వాలుకీర్ణడ మొలఁగనూలుఁ జొనిసి
రైకపావడనిగ్గు*పోకుండఁ గలచుట్టు, కండకోరావంత*గాను చాల్చి
నిదిరించుచులేప*రొదనేయుగతిఁ గాళ్ళ, గలగలమనఁగఁ గట్టెలను గట్టి
రేరాజుపోల్కిఁ గ*త్రింతుసంచపుతేట, బొట్టును నొసరికి * బొందుపజచి
గీ. యోరమాపులఁ జిఱునప్తు*లొడుగుచొట్టు, తప్పుమ్రొక్కలుమెరుఁగ*గప్పువగల
తెచ్చుకొల్లొంకులును మోర*త్రిప్పడమ్ము, లలరఁ గేలిక కరుడెంచె*వల్లగంభ 375

పార్వతీపరిణయము, ఆ 5.

ఢొ ర్వ శి

సీ. పనునాల్లజాతుల*త్రిదశాంగవలయందుఁ, చేరుబెంపును గల*నీగజాతీ
నీరజనాభుని * యూరుకాండంబున, నుద్భవంబందిన * యుజ్జ్వలాంగి
యంభోనిధానంబు * నాపోశనముఁ గొన్న, కలశసంభవుఁ గన్న*కంబుకంతి
మనుభయందుఁ బురూరు*వశ్యకృతర్తికి, బ్రాణవల్లభయైన * పద్మనయన
గీ. కట్టితోడిపూపిక్త*తేసి * కాతుకమునఁ, గొస దిగఁగ నీలిపుట్టుంబు*ముసుఁగు వెట్టి
గాజు లెగద్రోసి చప్పుడు * గాకయుండ, వచ్చె మార్వశి యర్జునా*వాసమునకు.
హరవిలాసము, ఆ 7 ప 119.

సీ. రంభకుసాట్యసంభంబు దిటువని, కావిగర్వంబు శక్త్యంబుగాదు
మంజుఘోషకులాస్య*మహిమపాతముగాని, తాళమానమునకుఁ * దాళ దెవుడు
చిత్ర శేఖయది వి*చిత్రనృత్యముగాని, ప్రాశ్నినద్దండించు * భరతరీతి
మేనకనటునము * మెఱుపుజూపెడుఁగాని, యభినయంబునకు గో*రంతజంకు
గీ. సర్తనము మించు గర్వమిం*తయును లేదు, తాళమాన కొచ్చు భరతంబు*గారివిడువ
జభినయంబు ఘనంబెంచఁ*దిభువనముల, మార్వశి కాంతకును సాటి*యువిదగలదె.
పట్టుక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 6 పద్య 130.

1. పుష్పకాపురమున ప్రమాణిబు, భద్రేభగతివిలంబనము దెలుప
కః గానినకుమునఁ గనిపింతుజవవల్, కుచకుంభభారంబు గుట్టు దెలుప
నవికారవచనవీక్షానివిలాసంబు, లుత్తమనాయుకా వృత్తి దెలుప
జుజగంధభ్రాంతిఁ దనువు వెన్నగుతేటూ, లొగిఁ బద్మినీజాతియగుట దెలుపఁ
గి. బంధుమనీకరంబు మీఁదను బుష్పశరుఁడు, తెగి ప్రయోగంబు సేయమూర్తీభవించి
వచ్చు మోహనమంత్రదేవత యనంగఁ, జనియె నూర్వశి సుగరాజసన్నిధికిని. 878
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 4.

మేనక

1. కమనీయసురసభాగారమధ్యమునను, దీపించుమాణిక్యదీప మనంగ
రంధాదిదేవతారంభోరువులకెల్లఁ, జారుచూడావతంసం బనంగ
జగములు గెలువంగ సానఁబట్టించిన, రతిరాజునవఖడ్గ లలిత యనంగ
యతులమానసములుద్ధతుల నాకర్షించు, వరవశ్యమంత్రదేవత యనంగఁ
గి. బంతిహాడిన హరివైసఁ బద్మభవునివైన హరునైన మోహరంసాల్లిఁ ద్రోచి
యూఁదులాడింప నోపెడు నిగురుబోఁడి, మేనకానతి జూచినన్మానమొసంగి.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.

తిలోత్తమ

- క. తిలకలతావళి నలికుల, కలకలములియంగవీణ గదలించుచుఁ దాఁ
గదికికనుఁగొనలకొలుకుల, నులుకులు దలకొనంగ లలిఁ దిలోత్తమ యొప్పెన్. 880
పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 16.

అహల్య

- గి. పుష్పలత నెండినాకులు పొదివి నట్లు, బెగసి కర్కశవల్కులాంబరముఁ గట్టి
క్రొత్తగా గట్టుట్టినఁ గొమరుమిగులు, నంగభవబాణకుల్య సహల్యఁ గనియె.
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 3 ప 11.
గి. జలమధ్యసంధి ప్రాసవిత్సవీధితిమాడ్కి, నలిదురాధర్షయై యమరుదాని
భూరిహిమావృత పూర్ణచంద్రికవోరె, నశ్రుధారామగ్నయైనదానిఁ
ప్రళితిహూమావృత పావకశిఖభంగి, నుడువొంతు కలితయై యున్నదాని
శ్యామమేధున్మృత చారుతటిల్లత, కైవడి జడచేతఁ గానిలుదాని

గీ. బ్రహ్మనిర్మితశు సమూర్తిః ♦ బరంగుదాని, విపులకాపభరంయః ♦ నేగ్రుదాని
సఖిలలోకభూతాదృశ్యశృంగయోగదాని, సంతికాత్తమాంగల్య సహస్యంగనియె. 382
భాస్కరగమాయణము, బాల. ప 515.

వి శా లా క్షి

సీ. పసిండికమ్మలతోడి ♦ మనుమపూవన్నియ, నిద్దంపులుట్టుంబు ♦ సోకఁజేర్చి
యింద్ర)సీలములతో ♦ నెడకట్టిగ్రుచ్చిను, గనునీయతానహః ♦ రము ధరించి
పారిజాతకతరు ♦ ప్రసవగర్భిణియైన, కబళివైఁ జెంగల్య ♦ కచ్చు నిఖివి
ఫాలభాగంబున ♦ బన్నీట మెదిచిన, కమ్మకమ్మకమ్మ ♦ కమ్మ దిచ్చి
గీ. వలుండచన్నుల జిలుగుంగం ♦ చుళిక దొడిగి, కటిభరంబున నగ్రాంధ ♦ కనురుఁజాల్చి
యరసి యాఁకొన్నవారికి ♦ నమ్మతభేక్షుఁ, గరుణ నిడు శ్రీవిశాలాక్షి ♦ కాశియాంధుఁ.
కాశిఖండము, ఆ 7 ప. 5.

శ కుంతల

సీ. సురకన్య కాఁబోలు ♦ సురకన్య యయ్యెనే, తీవిమై తొప్పలాఁచిందు తెల్లు
పుత్తడి కాఁబోలు ♦ బుత్తడి యయ్యెనే, హంసేగులు నడ ♦ నూను తెల్లు
వనలక్ష్మీ కాఁబోలు ♦ వనలక్ష్మీ యయ్యెనే, కటివల్కలంబులు ♦ తెల్లు తెల్లు
రతిదేవి కాఁబోలు ♦ రతిదేవి యయ్యెనే, వలరాజుఁ బెడఁబాసి ♦ నచ్చు తెల్లు
గీ. కన్నుంగవయార్పుటను సురకన్య కాదు, నడచియాడెడుఁగానఁబొత్తడియుఁగాదు
లలిఁ దపశ్చిహ్ను మున వనలక్ష్మీ కాదు, ప్రసవశరము క్తయైనది ♦ రతియుఁ గాదు. 383
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.

లీలావతి

సీ. తురులు నున్నఁగ దువ్వి ♦ కొప్పు వెట్టెనె కాని, తోరంపువిరిసరుతో ♦ గుఱుమఁబోదు
పాలుపొందఁ గుంతుమ ♦ బొట్టు వెట్టెనె కాని, ముద్దుగాఁ దిలకంబు ♦ దిద్దబోదు
పాటిగా నెమ్మేనఁ ♦ బనుపు పూయునె కాని, యందహా కలపను ♦ లందఁబోదు
పతికి నేనుమె కోరి ♦ వ్రతము నేయుటె కాని, శృంగారవని విహారింపఁబోదు
ఆ. కంటె తాలిబొట్టు ♦ కమ్మలు కడియంబు, లొక్క వన్నెచీర ♦ యొకటి రెండు
వీడియుములె కాని ♦ విభవములో గలిగియు, వల్లకుండు జైత్ర్యవరపురంధ్రి. 385
దశావతారచరిత్ర, ఆ 4.

చంద్రమతి

శ్రీ. వరుశెల్ల జడకట్టి * చిరిగి మాసిన బట్ట, నురువుగా మై వెట్టి * పొరలుదాని
 లాలితాహారముల్ * మేలై సహారముల్, లీలావిహారముల్లనిదాని
 నలవ్రాసెడికాలు * పోలి చెక్కులఁ గలు, గ్రాలు నశ్రులజాలు * గలుగుదాని
 నుడివోనిమదిచింత * కడలేనివలవంత, యెడగానికడువంత * వెనయుదానిఁ
 గీ. గాంతఁ బ్రోపితభర్తృక * గాఁ దలంచి, కాంచి లజ్జించి తలవంచి * కడకడించి
 పలుక నుంకించి శంకించి * పంకజాక్షి, కట్టెమర నిల్చి యాధరా * కాంతుఁ డపుడు.
 మట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 3 ప 186.

శ్రీ. తుమ్మెదగమికాల్పు * ధమ్మిల్లబంధంబు, చెదరి కుంతలములు * చిక్కునడియె
 శకింబుకాంతికి * నదనమైకనుపట్టు, వదనపద్మము నసి * పాశ్చవాడె
 క్రొక్కార్మమెలుగునై * కొననితనూపల్లి, నిలిదాతపంబుచే * సొబగు దూరె
 కెందమ్మిపూవుల * గలువంగ నూహించు, మృదుపాదతలములు * మిగులఁ బొక్కె
 గీ. పచ్చిపగడంపుఁ గెంజాయ * పగటుమోవి, పగిలి బీటలు వాటి వి * భ్రమముదటిఁగె
 తరళనేత్రకు నానిమి * త్రమున నకట, యవిరళంబై న యాయాస * మానసిద్వైరి
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంక. ఆ 3 ప 191.

దమయంతి

శ్రీ. నిలుశెల్ల శుచిత రం * జిలుచుండ శాధుని, మాట దాటనియట్టి * మంజువాణి
 తనయన్న పక్షపాతము మీఱ లాలించు, చుండఁ గొండగఁ జూచు * చున్న యాశ్రయ
 భువనాధికన్నార్తిఁ * బాదలుతండ్రీకి గూర్చి, భాసిల్లఁ జెలఁగువి * లాసలక్ష్మి
 సన్మాదచర్య నిశ్చలకళావిన్నూర్తి, నంచితాంబరశోభ * యైవశ్యామ
 గీ. యనఁగఁ దగులైమిఁ దోడైచ్చి * రబ్బనేత్ర, లట్టిగోశేకుఁ డట్టిగో * త్రాధి నాగుఁ
 డట్టిపురుషోత్తముఁడు మఱి * యట్టిరాజు, నైన వైచగుఁ డానంద * మందుచుండ. 383
 మట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, నల. ఆ 3 ప 184.

శ్రీ. సఖిలఁ దాఁ బుష్పాన్తురి * జతనెట్టుపదమున, నభిషేక మొనరించు * నవనినాభు
 నలనామధేయమైన తృణంబు విసఁజడ్డ, నధిపతిపేర్చిన్న * యట్లు యలర
 నివధదేశపువిప్ర * నికరంబుఁ బూజించి, యలవోకఁ బ్రియుసుద్ధి * యడుగఁదలంచు
 నభ్యాసవశమునఁ * బ్రాణేశ్వరనిమిఁది, యించుగీతములు వా * యించుపీఠ
 గీ. నేర్పుల చిత్రకరులచే * నిలయభిత్తి, భువనమోహనాకారత * బొలుపుమిగులు
 మగిని పుగువను వ్రాయించి * మదిఁ దలంచు, నివధరాజును దమ్ము * గాఁ నీరజాక్షి

- సీ. అభిలషిద్దేశరాజకర్షణక్రియా, మహనీయతరసిద్ధి ♦ మంత్రవిద్య
యాకారరేఖాసమచ్యుత్తితానన్య, సాధారణాశ్చన్య ♦ జలధివేల
నేపథ్యసీరపృథ్విభాభూరనిర్మల, వారిబింబితనిజ ♦ స్వచ్ఛకాంతి
సంకల్పభవనూత ♦ సద్భక్తిర్లాకల్ప, కట్టారసారభా ♦ గతమదాలి
- గీ. బహువిరోధిమణిప్రభాపల్లవాగ్రి, మల్లసంగ్రామఖురళికా ♦ మండలాయ
మానసానాపరిహార ♦ మహితగాత్రి, మనుజపతిపుత్రి యాస్థానమునకు వచ్చె.
శృంగారవైషధము, ఆ 1 ప 76, ఆ 5 ప 5.

యామినీపూర్ణతిలక

- సీ. సకలకసంగవాంఛాసక్తి దగదంచు, గమలారిం దొరగిన ♦ కళయనంగ
మే నెఱుంగనివాని ♦ మిత్రత్వ మనదని, మకరాంకు వీక్షింపు ♦ చూయ యనంగ
నిరవలంబావాసనిరతి కానిదటంచు, సురపథం బెడలిన ♦ మక్క యనంగ
మలినాంతరంగసంబంధ మారడి యంచు, మేఘంబు వీడిన ♦ మెఱుంగ గనంగ
- గీ. జాయలను జెల్వమైన లేఁబ్రాయమునను, జనుల కల్లగుముద్దుగా ♦ ననువుపడుచు
నాటపాటలు సలుపుచు ♦ నవనిబాల, యామినీపూర్ణతిలకాసమాఖ్యనలరు. 891
విల్లినీయము, ఆ 1 ప 48.
- గీ. పూర్ణచంద్రాన్య యామినీపూర్ణతిలక, గానవిద్యాప్రసీదత ♦ గాంచె నకట
యంత సాహిత్యహీనయై ♦ యమరెఁగావ్యభవ్యనాటకములు జెప్పఁబొధయగఃను
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 2.

కు బ జ

- ఉ. జేనకిపట్టి గాంచెను ధృతిన్ మృగనాభియు హైమవారియున్
గోవనవాదియుంబునుఁగు ♦ గుంతుమపంకముఁ గప్పరంబుఁ గ్రొ
త్తావులు పిక్కటిల్లఁగఁ గదంబము గూర్చిన చందనంబుహే
లావిధిఁ జంద్రకాంతపు శిలామనుషాత్రిక దెచ్చు జన్మనిన్. 893
- క. తనువున నెఱివ్రాఁతలుగా, నొనరఁగ గంధంబుఁ బూయుచుండి వినిదం
బున నల్లాపము లాడుచు, వనజాక్షుఁడు కుబ్జకాంత ♦ వరచిబుకంబున్. 894
- గీ. తనకరాంగుళములఁ బట్టివానిపాదయుగమువై నిజచరణంబు ♦ లాసరఁ బెట్టి
నిక్కందిగిచివిత్తేపణమక్కుజముగఁ, జేయుటయుమోహనాకృతిఁ జెలఁగఁదరుణి-
విష్ణుపురాణము, ఆ 1 ప 385—389.

స త్య భా మ

సీ. మాత్స్యకృష్ణసమేషు ♦ మాల్వికాపగమప్రకాశితహినుధామ ♦ కళ యనంగ
విరహానిశీధితి ♦ విరమసుప్రాపితో, స్మృతనామోదపద్యిని యనంగ
గోధదంతావళ ♦ తోభవిభ్రయ పునస్సంజాతనైగృత్య ♦ సరసి యనంగ
సంతాపనైవాసు ♦ సమయనిర్గతకోర, కిరవవమాలతీ ♦ లలిక యనంగ
గీ. గాంతిజెన్నాదివికపితస్వాంతయగుమర, లకయంతయువిగ్రద్రోనిచెబువమెనంగ
తేనగల్విప్రియభాయ ♦ గారవింబియున్న యత్తటి ముగవైరి ♦ సన్నిధికిని. 396
పారిజాతాపహరణము, ఆ 2 ప 15.

చ. కనుకప్రభోగంబు నీరిగందపుపొట్టను ముక్కగమ్మి ము
త్తెను మెవగందమాన్ పసిడి ♦ తీవెలచీరయు వీడెమున్ విలా
సము మురికించుకుందనపు ♦ సందిటితాయెను లొప్ప సత్యసా
వమరెను ప్రాడ గచ్చె నగయన్ మొగయింపుచు గిల్గిమట్టి చుల్. 397
చమత్కరమంజరి, ఆ 1 ప 54.

మి త్ర వి ం ద

సీ. నీలంబులైన వెన్నెరులజొంపము నునిత మువర్ణ వర్ణయు ♦ క్తముగఁ జేసి
కంసారిజేపట్టు ♦ గలిగి ముక్తాఫలంబైన చన్దవఁ జంద్రమలరఁ గూర్చి
యల పుష్కరాగంబులగు పాదనఖముల, వరకర్పరాప్తితో ♦ ముల్ల నిల్వి
పక్కరాంబుల ♦ పాదశలంబుల, దగినకళ్యాణపత్రిములఁ బొదివి
గీ. బంధవిస్సంసి నుభయయఃస్తంభజనిత, తిమిరమీషద్విహసితచంద్రికఁ దొలంగ
నప్పు చేతెంచె మరేమిం గాఖ్యనీలవేసి లీలానమితకార్జుపాణి యగుచు. 398
చమత్కరమంజరి, ఆ 1 ప 56.

భ ద్ర

సీ. బాటుకొప్పుననున్న ♦ సంపగు లిరులలోఁ, గదిసివఖవ్యోతగణముఁ బోల
నుదుటుఁజమ్మిఁ బుటఁ బుడుకునీలపుఁదాలి, గిరులవై జలదాళి ♦ క్రియ నెసంగ
సన్నవల్లెము మేనబాళువా యనఁటిలేఁ, జిగురాకువై వుంచువగల మించఁ
గనఁగఁ భూసుభ్రష్ట ♦ కమ్మరిచేఱిసింఁగిటి ఘటించినకోల ♦ గేలి నేయఁ

గీ. జేతిచిల్కుకు మాటులు ♦ చెప్పకొనుదు, గర్లు గర్లు నిజపాదు ♦ కారవములు
కుంజరంబులఁ జప్పట్లు ♦ గొట్టునపుడు, లోడ నేతెంచె భద్రాభ్యుత్థాయజాక్షి.
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 50.

కా లిం ది

క. చొక్కపునడతోఁ దళుకుం, బుక్కాఘమఘమలుతట్టు ♦ పునుగుబుగులునల్
దిమ్మలు నిండఁగ నెంతయుఁ, జక్కనికాళిందియనెడు ♦ జన్మని వచ్చెన్. 400
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 51.

జాంబవతి

మ. చెలువై జాంబవతీవధూటి చనుదెఁచెన్ వేడ్కతో నప్పుడు
జ్వలనుండీరయుగంబుమంజుతరఘోమం జాటు గోపాలుఁ డ
త్యలఘుప్రీతివహింపకున్న తగభద్రశ్రీవరంబాటచే
నలకాశేయము చక్రియుత్సుకనిజస్వాంతుండు గారుండునే. 401
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 57.

సుదంత

ఉ. ముక్కటముతైమున్ మిగుల ♦ మోహపుఁజాక్కనుగూడి వక్త్రమన్
రిక్కలఁజేఁడుఁగాంచి సవరించి సనామపుముద్దుఁగుత్తుకున్
జొక్కపుబాహులన్ బసిఁడి ♦ సోఁగులఁ గట్టిపలాలిలితో
నమ్మన వ్రేలు తాళి చెలువారఁగ వచ్చె సుదంత యంతటన్. 402
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 58.

సీ. సంగీతసాహిత్య ♦ సత్కళాభూతికి, కారడ యొక్కింతి ♦ సాటివచ్చు
భవ్యపాండర్యవై ♦ భవమున తా పురం, దరురాణి యినునుంత ♦ పురుడు వచ్చు
నవిరతిపావనత్యవిలాసమునకు నిర్జరఘని గోరంత ♦ సవతు వచ్చు
తావకపదభక్తి ♦ తత్పరత్వమునకు, హిమగిరిసుత కొంత ♦ యాఁడు వచ్చు
గీ. ననుచు జగతిజనంబులు ♦ వినుతిఁ జేయ, సకలసద్గుణసంచయ ♦ సహితయై ర
మాకళాపరిభాసియై ♦ మహితరీతి, నలరుచుండు జనార్దన ♦ యల నుదంత. 403
సుమనోహనోభిరంజనము, ఆ 2 ప 25.

దేవదేవీమధురవాణులు

సీ. వలరాజుశృంగారవనములోఁ గ్రొమ్మావికందర్పమాయల ♦ మంధుఁ గ్రోవి
చిత్తస్మృతువిట ♦ శ్రేణి కిచ్చినయీవి, మదనుసామ్రాజ్యసంపదలదీవి

- కమలాతనూజతాః కరసంపునడబావి, జలజాస్తు) టెక్కెపు ♦ సన్న కావి
పుష్ప కేతనవలః పులయేటికడుదీవి, శంబరారాతియాః ర్జనపుత్రీవి
- గీ. దానిసాందర్యమునకేవిధాత్మస్పష్టే, సరిసమం బీడు జో డెన్ను ♦ సతులు గలరె
పచ్చవిల్కానితో నల్లివచ్చి రంగ, భూవసతినున్న రతిదేవి ♦ దేవదేవి. 404
- గీ. ఆతడుజీయక్క బహుస్పర్త్యగీతవాద్య, కళల పెన్నిక్క వలతాజా ♦ కందుకక్క
ధరసహి ప్రతిదానిసాంధర్యమునకు, మహితశృంగారరసవేణి ♦ మధురవాణి. 405
- గీ. ముఖమజ్జన మొగర్చి ♦ సఖరేఖరేఖాః, గమ్యకస్తూరినాః మమ్ముఁ దీర్చి
నునుపుగాఁ దట్టుపుంసన దువ్వి పువ్వుదం,డలతోడఁ గోరకాః పూలు ఘటించి
సామ్ములసామ్ముల ♦ నెమ్మేనులకు వింత, యందంబుగాఁ దావిగింద మలది
పావడరంగువై ♦ వైసన్నియులు గుల్కు, వఖిపెంపుడుఁగుఁజుల్లులు భరించి
- గీ. కప్పురపుఁదావిచిలుకు బాః గాలాసంగ, నడపకత్తెలు తెలనాకు ♦ మదుపులూసంగ
నందియులు మ్రోయ నాస్థాని ♦ కరుగుదెంచి, రింతు లలకంతుపట్టుంపు♦దంతులనంగ
వై జయంతీవిలాసము, ఆ 1 ప 102, 103, 153.

దేవదేవిదాసరిసానివేషము

- గీ. నడిముక్కువొడ సున్న పుసాభినామంబు, నడుమ మంజుడికావి ♦ నిడుదరేక
యలఁతీనులవిచ్చుటాకుటదుద్దులు, సికవేసిముడిచిన ♦ చిన్నితుఱుముఁ
జనుదోయినిఁతెలుగఁజ్జినవట్టుపయ్యెద, క్రొత్తదోమినవంత ♦ కోరకములు
క్రేమమవై నెగఁగట్టు ♦ దిగఁగట్టు దువ్వల్య, నేలవైఁ జీరాడు ♦ వ్రేలుఁగచ్చ
- గీ. కంతపార్వ్యంబున సంగంబు ♦ గానిపించు, తులసి తామరపూసల ♦ వలుదసరులు
పూని నిక్కంపుదాసరి ♦ సానివోలె, విప్రనారాయణారామ ♦ వీధిఁ జొచ్చె.
వై జయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 54.

లక్ష్మీదాసి

- గీ. ఏయింతిమేల్పుంతి ♦ స్వీయవిర్యాప్రాధి, నచ్చరలనె యొచ్చు♦నట్టి దయ్యె
నెన్నాతిమిన్న దాఁసెంతేవి గలిమిని, గనియును గరువంబుఁ ♦ గాంచ దయ్యె
నేయిన్నగన్నాకు ♦ గేయలొ శ్రీవైష్ణవలనెకాకన్యలఁ ♦ గలయ దయ్యె
నేపాల్లితలకట్టు ♦ శ్రీపరాశరభట్ట, సద్గురుశుక్రామ ♦ సాధ్యి యయ్యె
- గీ. నద్దిదా సత్యభావ మాన్యగుణభావ, యల్లమునను బ్రసన్నఁకయోపపన్న
శ్రేష్ఠపార్వీమరత్న స్థానిహభక్త, లక్ష్మీదాసియనంబడు ♦ లలిత వినుము. 408

- సీ. ఆటపాటలచేత ♦ నభినయంబులచేత, నార్జించె బ్రభుసభలందు ధనము
సదృశి సత్సాత్రజనులకే యెల్లప్పుడు, స్వాసతేయం చిచ్చి ♦ పడసె ననుము
విష్ణురూపులటంచు ♦ వైష్ణవులనెహందె, దనమేరుసాధకతనుగన నన
వైష్ణవధర్మసంభరశరక్షణకార్యధుర్యసాక్షిక్షి ♦ మృత్యు యనఁగ
గీ. శుద్ధసత్వప్రధానయై ♦ శోభిలునది, యిద్దియేయని సాధువులెల్ల బాగడ
నగరమండనయనుచేరు ♦ దగఁగఁ దనక, తనరుఁ గోర్కొండపురిలక్షి ♦ దానినాసి.
కుమారస్వనింహము, ఆ రి.

చిత్రాంగి

ద్విపద. అప్పుడు చిత్రాంగి ♦ యబ్బరం బాదన, గుప్తన లేచి యెక్కువతత్తరమున
బిత్తరించుపిసాళి ♦ బెళుకువాలూపు, మొత్తమాత్ తొగలనిమ్ముగఁ గ్రుమ్మరింప
పెన్నంటుగీల్లంటు ♦ వ్రేగునదద్ద, సన్నంపులేఁగొను ♦ జవజవలాడ
కట్టాశిముత్యాల ♦ కమ్మలడాలు, ధట్టించి చెక్కుటగద్దములఁ జరిదాడ
మేళూతకలవంపు ♦ మేలివెల్లెవు, లేపొంది దిశల నెల్లెడ గుబాళింప
గాటంపునలియూర్పు ♦ కమ్మఁదెమ్మెరలు, మేటితుమ్మెదలనా ♦ మేతలకుఁ బిలునఁ
జిలుగువైతాళికంఁచెల విక్రటిల్లి, కులుకుసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బ లుపొంగ
బలితంపుఁజెంఁగావి ♦ పావడరుచులు, వలివెక్రొందగటచ్చు ♦ వల్లవై బొదల
మంజూలాలంకార ♦ మణిగణకిరణ, పుంజము ల్గుడల విఁశ్వుగఁ గప్పుకొనఁగ
ఘంటులమెలనూలి ♦ ఘణఘణధ్వనుల, నంటి జంటగగిల్గు ♦ టందియల్ మొరయ
మురువై నహరుమంజి ♦ ముత్యంపునరులు, పరిపరిగతుల గుఁబ్బలవై నటింప
కొఱమించుతోలుకరి ♦ క్రొమ్మెఱుం గనఁగఁ, జెఱుకువల్లనివాడిచేకత్తి యనఁగఁ
దొగలసంగడికాని ♦ తునియ యనఁగఁ, బొగడొందు జంతిపు ♦ బొమ్మ యనఁగఁ
లలితంపునవపుష్పలలికయో యనఁగ, జిలిబిలివలపులఁ ♦ జిక్కి యగ్గొమరుఁ
... .. 410
సారంగధరచరిత్రము, ఆ 1.

స ర మ

- సీ. రాజరాజనగను ♦ రంజిల్లు దివసప్రభావుండు మాపెద్ద ♦ బావగారు
విపులతపశ్యక్తి ♦ వెలయు విశ్రవసుండు, మహానీయమార్తి మా ♦ మాయగారు
మాలివిక్రమకళా ♦ శాలితనూజయకా, యల్ల కైకసియు మా ♦ యత్తగారు
మాడుబాళికంబులఁ ♦ బీడించుచున్నయ, స్వంక్తికంధరుఁడెరు ♦ బావగారు

- గీ. బాహ్యో వ్యక్తిః * సంతుండః, భీషితాభుచయుండు విభీషణుండ
 గల్లమండు మహాకపిః పల్లమండు, సరమ యందును నామేను * తరుచరేంద్ర. 411
 నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

తాటక

- న. ముంచకీత్రోవకడ్డపడి * మోమునఁ గోపము పిచ్చలింప నం
 దంద చిత్ చెలంగ వెన * నార్చుచు శూలము కేలఁ గ్రాల మి
 న్నడిచి తన్నుఁ జూచి వెఱంగింగి మునీంద్రులు పాలుచుండఁగా
 సుండునిభాగ్య తాటక యనూయ దలిర్పంగ వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 412
 పద్మపురాణము, ఆ తి ప 64.

- న. చనిచనికాంచె రామన్యకః * చంద్రుండు దీప్తకరాళదంష్ట్రసం
 నితపమోదగర్జితనిఃకాతవిభీతకతోరనాటకన్
 తనుజనసత్వపాహుసఖితానమాత్రప్రమదోగ్రహాటకన్
 దనుజనితాంత్రబాహులః * దర్పశమంచితయైన తాటకన్. 413
 నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 1 పే 16.

- ఉ. తాటక ఘోరఘోరదురితాటక యనజితోగ్రవేగవ
 స్తోటక సత్కపాలయుగ * కుండలనాటక సాంత్రమేఖిలా
 కేటక భూరిసాగజిత * ఖేటక బాణినికృత్తభూమిభృ
 గ్గోటక సేత్రికూపయుగ * ఘోరలలాటికఁ గాంచి రయ్యెడన్. 414
 నరసభూపాలరాజీయము, బాల. ఆ 1.

పూతన

- గీ. దాసుణిలాగుల * దండదంతేబులు, నగగహ్వరముఁ బోలు * నానికయును
 గండకైలాకృతి * గలకుచయుగమును, విరిసి తూలెడిపల్ల * వెండ్రుకలును
 ఓకటినూకులఁ * జెనయునేత్రేంబులు, బెనుదిబ్బుఁ బోలెడి * సెద్దపిలుండుఁ
 జాఁగుకట్టలఁ బోలు * చుగఁజీరుహస్తంబు, లింకినమడుపుతో * నెనయుకడుపుఁ
 గీ. గలిగి వట్కొరకెర్చు మై * కదిసిచూడ, భయద మగుదానిఘనకళే * బరముఁ జూచి
 గోవగోపీజనబులు * గుంపుగూడి, బెగడు చుండిరి మనముల * బెదరు గదిరి. 415
 భాగవతము, స్కం-0. 10 పూర్వ పద్య 280.

మందోదరి

- గీ. మునమేఘనాథాది * తనయులఁ దలపోసి, తాటకకన్నీరు * గాఢదానిఁ
 తిరుంబుజీరన * స్తారసంబవ ఛాడి, చిన్ననా నెమ్మోము * చెప్పుదాని

రామునిగెలువమా ♦ రాజశక్యమె గుండుక, బెలులతో, బలుమాటు ♦ దెలుపు గాని
హృదయతాపమువేడి ♦ నొదవుమండటంగది, విడిసినముత్యాల ♦ సగులుదాని
గీ. రుదిగసింహాసముడగు ♦ స్వప్నగా, శ్రోశితల సుపర దెహగొన్న ♦ వేడిదాని
విన్నవైయున్న తోడవుల ♦ వన్నెదాని, కేవలద్యేషిపట్టంపు ♦ కేవల గనియె. 416
సరసభూపాలరాజీయము, ఆ 6.

మంథర

సీ. శ్రీరామచంద్రుని ♦ నిక గాయపట్టంబు, గట్టగా దశరథ ♦ డ్డూరిమండు
సరుకట్టి పురమెల్ల ♦ శాశ్వంగాదింపక, బనివిడచిట్టి సుం ♦ ప్రభుమం జూచి
దురితాత్మురాలు మం ♦ ధగ సహింపరాజేక, గునుగువన్నె గూను ♦ గునియ నేగి
యింక నేటినిదురలే ♦ వేయని కైకను, నొడబట్టి లేపి యా ♦ పడఁతి వినవె
గీ. రాము సట్టము గట్టగా ♦ రాజు పూనె, భరతుఁ డింకిట యుగూ ♦ బుట్టువాఁడు
నీవు కాసల్పదానివి ♦ నేనింకేల, వెదికి తొత్తుకు బడితొత్తు ♦ లనియెడు. 417
గీ. అటులఁ గావేని రాముపట్టాభిషేకవిష్ణు మొనరింపఁగా నొక ♦ వింతమువగు
గలను అద్దాని నీరుఁగావలసె నేని, చెప్పెద నటంచు కెవిలోనఁ ♦ కెప్పివనికె.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

వృద్ధవేశ్యలు

సీ. అక్కలమ్మలపేర్ల ♦ తెక్కులక్కజముగఁ, జూరచన్నులవైని ♦ శౌర పగచి
తొలినాఁడు ముద్దుడిడ్డలు చాల్చి పొగవైచిననుమంబులు నొప్ప ♦ లను ధరించి
వేలాడుకుచయుగ్మ ♦ మాలివై కెత్తిగు, త్తములుగా రైక లిం ♦ పమరఁకీసి
కురుమాపుమాసిన్ ♦ కోక జిజ్జులునారు, నెలపుకుచ్చిలిలోన్ ♦ నిగుడఁ గట్టి
గీ. యాకులును కాచు పోక పొ ♦ గారు సున్న, మేకముగఁ జేసి పుక్కిళ్ల ♦ నిరపుచుచి
పాపలబిరుందరాగసం ♦ పదలు డాయ, సాగి గత్తిరి వృద్ధవేశ్యాకయఁబు. 419
మ. వినవే పయ్యెద యోరనేయగదె కా ♦ వేరీ విటుం గన్న స
య్యన నూరిల్లకు వోసిల్లాగ్గువె మీ ♦ నాక్షీ భుజంగాళి కో
యనరాగుల్కులు తల్కు లందవలెబ ♦ చ్చాస్య బ్రయంజూచి వా
రనిమోహంబుధిలో బోరల్పనగు శ్రీ ♦ రంగీ మెటుంగారఁగన్. 420
ఉ. నేవయనప్పు డందుటకు ♦ నేర్పితిం బైకపుమందు బచ్చలున్
వావిరి కొల్లఁజేసితి జంవం డికనల్లి విలంబమానం
భావితగండయుక్తుకు ♦ భాసుర నాచు విహీనదలతై

దేవులతోను పెన్నెలల ♦ తేజము వెల్వెలఁ బాటువాటనం

డిగలగానిశేతకు నఁపించినగానిడఁడెవ్వఁడక్కటా.

421

సి. మును కలింగుని గలింగుని జేసి సాల్వభూ, వరుని సాల్వంబుగఁ ♦ బరిహాసించి

తగఁగార్తరాష్ట్రానిధాన్తరాష్ట్రాఖ్యాతిఁ, బరికించి యధికసంభ్రమ మలర్పి

పటుపైంధవుని సైంధవముగాగఁ బాటించి, కోసలేశుమనంబుఁ ♦ గోస పరిచి

శకవంగపతికబ్బు ♦ శకవంగగాజేసి, మోహనాకారుల ♦ మోహపరచి

గీ. రంభ నూరులఁ గేడించి ♦ రహిఁ బరగుపు, తాచిమే నెల్లఁ గరగింపఁదలఁచి యత్తి

లోత్తమను నల్ప రప్పించి ♦ యొనరునట్టి, దాన నిపుడెన్నఁ గొఱిమారుదాననైతి.

సత్యభామాపరిణయము, ఆ 3.

స్వర్గలోకము

సి. స్వాధ్యాయసంగీత ♦ సాహిత్యవర్తన, మానసీయము లగు ♦ మండపములుఁ

గోకిల శుక భృంగశులనాదముల నభి, రామంబు లైనయా ♦ రామములును

శాంస సారస రవాత్వంతమనోజ్ఞంబు, లై సాంపు మిగులుపఁద్యాకరములుఁ

జారుమయూర కేకారుతకలితంబు, లగుచు నొప్పారు క్రీడాచలములు

గీ. వీనులకుఁ జూడ్కులను నింపుఁవెల్లిగొల్పు, నేర్పు గలిగినవిభవంబుఁ నెఱయఁమెఱయఁ

గరము విలసిల్లు చునికి నాకంబు వేడ్క, నయ్యెడకుఁ గాపువచ్చినయట్టు లుండె.

భారతము, ఆ 2 పద్య 318.

మ. కనియెం బుణ్యజనాకమున్ విగతరోగస్వప్నపీడాన్నభా

దననంశోకముఁ బుష్పపల్లవఫలాద్దామద్యుమానీకమున్

స్వనితోధూతపతాకముం బ్రవిచరఁదైవమానికానీకమున్

ఘనగంగాసలిలైకమున్ మఘవయుక్తశ్రీకమున్ నాకమున్.

424

భాగవతము, స్కం, 6 పద్య 444.

ఉ. నాకముఁ గాంచె నట్టియెడ ♦ నందనమందచరన్నితంబిని

లోకము సయమోంద్రధృతి ♦ లోపకలోలవిలాసమేనకా

లోకము వానవేభమదఁలోలుపచంచలచంచరీకమున్

స్వీకృతసత్తపఃఫలవిశేషవిపాకముఁ బుణ్యలోకమున్.

425

విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 82.

సి. వదరువట్టువహరిఁవాణంబుగలమేటి, బండికం డ్లేయూరి ♦ పారిబంట్లు

లిట్టిరాచాలిశేలివచానమొదలైన, పడఁడుక లేయూరి ♦ సదుఘోషమ్మ

లెడ కాపురముపాని ♦ కుడియడుగుండమ్మి, లేనియ రేయూరి ♦ లేటచెలమ
జేజీలకోరికల్ ♦ చేపెడినచ్చయ, చునిగిడ్డి గేయూరి ♦ మందపసర
గీ. మిచ్చనూనిక మేయూరి ♦ రచ్చతాయి, పెటైలుంగుమ్రాచు లేయూరి ♦ పెరటిచెట్టు
లట్టి సురపురియేలుచు ♦ సమరపతి మ, హోన్నతైశ్వర్యధుర్యుడై ♦ యొక్కనాడు.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 66.

శా. కాంచె న్మానివడుండు ముందట నభో ♦ గంగాతరంగచ్చటా
చంచచ్చంచలచంచరిక చయపం చారంబు భూసంచయా
కించిద్బంధురగంధబాంధవమరుఁ థ్లేలా వాక్షావళి
ప్రాంతత్సచరప్రియాన్వితసుపం రాన్వీక మున్ నాకమున్. 427

సీ. వివిధధనాధ్వరోత్సవపుణ్యపరిపాక, ఫలభోగదేశమే ♦ పట్టణంబు
తావలంబై యొప్పు ♦ నేవీడుకల్పపాదపకామధేనుచిం తామణులకు
భువనత్రయాధిపత్వవిభూతిన్మోప్పు ను, త్రామునజేప్రోలు ♦ రాజధాని
గరుడగంధర్వకిన్నరసిద్ధచారణా, హింద్రాదిసేవితం ♦ జేపురంబు
గీ. సకలసాధాన్యలక్ష్మీప్రసాదస్థినగ్ని, మగుచు నేపుటధేదనం ♦ బయరుచుండు
నట్టి యమరావతినిగాంచి ♦ యంతరంగమునఁ బ్రమోదంబునొందెనమ్మునివరుండు.
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

సీ. నందనారామంబునకు నాలవాలంబు, రమణీయతరగుధానసము చెలమ
యైరావతమునకు ♦ నంచితావాసంబు, విసుతచింతారత్నమునకు భరణి
యుచ్చైశ్రవంబున ♦ కున్నతమందుర, యని జన్మశూరులకును ఘోర
కామధేనువునకు ♦ గసపునించినగాడి, నవ్యాప్సరశ్రీల ♦ నాట్యశాల
గీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకిన్నరసుపర్య, యక్షరక్షోహిదైత్య విద్యాధులకు
రచ్చపట్టు శచీశాని ♦ రాజధాని, యై పాలుపుమీలు నమరావతీపురంబు. 429
మట్చక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 1 ప 42.

సీ. నేదోక్తపద్ధతి ♦ వెలయంగయాగంబు, లలవరించినసోమ ♦ యాజులకును
బగలుకు వెన్నిచ్చి ♦ పరవక సంగరక్షోణిఁ గూలిన మహా ♦ శూరులకును
నన్నదానాంబుదానావనీదానక, న్యాదానములు నేయు ♦ ననఘులకును
న్యాయంబుఁ దప్పక ♦ యఖిలభూప్రజలను, రక్షింప నేర్చిన ♦ రాజులకును
గీ. బారలొకకఫలమై యవారమహిమ, నాహవశతైకయోగ్యమై ♦ యలరు త్రిదివ
మాహవశతల్గులుగాంచి ♦ యాక్రమించె, నమరవరజేత పూర్వజేవాధిపత. 430
దశావతారచరిత్ర, ఆ 3.

- ఉ. కోవిత్కోర్కె లిచ్చునటఁ గోవును జెట్టును తొయి మేలిబం
గారట నేలయెల్లఁ ద్రివింగంబుల నప్పుర మగ్రగణ్యమై
పేరిమిగాంచి మించునటఁ జేయువిధంబులజాగ్రహమందై
యాకసిప్రోమనాకుండటఁ యచ్చటివారలభాగ్య మెట్టిదో. 431
- ఉ. పాయవిజవ్వనంబుగలఁ ప్రాయముసానలఁ దీర్చి యెవ్వరుం
జేయని నాఁడితూపులునుఁ జింగిరిమాంగిరిగాఁగనవ్వరున్
నేయని వల్వ లప్పలనుఁ నిప్పుల వండనివంటకంబులున్
మూయని కన్ను లన్నగరిఁ పోడుము లెంతయు వింతలై తగున్. 432
- మ. తనకే మున్ను గ్ర మొక్కె నూర్వసి వహూఁ త్రొసం బటం చొక్కఁడుం
దనకే కల్పఫలం బొసంగఁ దొలుడొల్తన్ గగభ యం చొక్కఁడుం
దనకేమేనక మేనమున్నులదె గంధం బంచు జేటొక్కఁడుం
దనియుం గర్మసురాళిలో నవట ధన్యంబునృధావంబున్. 433
- సీ. స్వాక్రతావనమునేఁ యక యన్యులను బ్రోచు, భూవరుల్ సారరానిఁ భువన మెద్ది
యుపకంఠమిటులై యపకారము లొనర్చు, మాన్యులు సారరానిఁ భువన మెద్ది
పరగుణస్తుతికిఁ బొల్పుడక నిందలు సేయు, మున్నుయల్ సారరానిఁ భువన మెద్ది
స్వమతవిమారులై పరమతాశ్రయులైన, యవగుణుల్ సారరానిఁ భువన మెద్ది
- గీ. త్యాగభోగంబులకుఁగాకఁ ధనమూఁ గూర్చి, పొసగుబుట్టులసారరానిఁ భువనమెద్ది
యెద్ది దనకుద్దిగనక విఁత్యానపాటు, మోదభవనము శ్రీస్వర్గఁ భువన మొప్పు. 434
మహేంద్రవిజయము, ఆ రె ప 9, 18.

వైకుంఠము

- సీ. నారాయణునిదన్యఁ నామసంకీర్తనం, బనిశంబుఁ జేయు మహాత్ములకును
బద్ధాహుత్రీసాదఁ శర్కంబు లత్యంత, భక్తిమైఁ బూజించుఁ పాక్షిజులకును
విశ్వరూపునిమూర్తిఁ విభవంబు నేకాగ్ర, బుద్ధిభావించు సత్కురుషులకును
లక్ష్మీశ్వరుని సముల్లాసహేతువులగు, వ్రతములు సల్పు సద్వర్తనులకు
- గీ. భవముచీనీతమిది వచ్చిఁ భవ్యసుఖము, లనుభవించుంగఁ దగు నెలఁవగుటఁ జేసి
యభిలషస్తుపరపథలకుఁ నాకరంబు, గుణవిధావిభాసురము వైఁ వుంఠపురము. 435
నృసింహపురాణము, ఆ 1 ప 45.
- సీ. నూర్వనం గ్రావనం నున్నాఁ యోగినక, నిజదీధితిన్నూర్తిఁ నివ్వటిల్ల
వివ్యమణిప్రభాఁ నేటిక పాశవి, మానగోపురసూర్యఁ మండపములుఁ

బ్రీసవగుచ్చస్వచ్చ ♦ భరితకామితఫల, సంతానపాదచ♦సముదయములు

గాంచనదండసం ♦ గతమారుతోద్ధాత, తరళవిచిత్రకేతనచయములు

436

గీ. వికచక్షైరవదళదర ♦ విందగతసు, రందరసపానమోది తేందిరిరపృ

భూతమంజులనినదప్ర ♦ బుద్ధరాజ, హంసశోభితవరకమలాకరములు

సీ. పల నొప్పఁగా నదై ♦ నం కేశవాత్పర, మృని, పల్కురాజకీరావళియును

మహిమ జగద్విష్ణు ♦ మయ చుఖిల మృని, చదివెడతారితా ♦ సముదయంబు

దీపారఁగా జితం ♦ తే పుండరీకాక్ష, యని లీల బాడుపి కావళియును

లలిమోఱఁగా. మంగ ♦ తం మధునూదన, యనుచుఁ బల్కెడు మయూరావళియును

గీ. దవిలిక్రొవడ్వపట్నస్వధే ♦ త్యాదిశబ్ద, కలితముగ మోయు మధుపనికాయములును

గలిగి యభితైకదివ్యమం ♦ గళవిలాస, మహిమఁ జెన్నొందు కై కుంఠ ♦ మందిరంబు.

భాగవతము, స్కం. 2 పద్య 221, 228.

సీ. రవిచంద్రితారక ♦ ప్రభలు వర్తిల్లక, నివము రాత్రియట లేక ♦ జేడిల్లు

వారచతుర్ముఖ నురేం ♦ ద్రాదుల కైనను, నప్రవిష్టద్వారకమై కెలుంగు

నెట్టకేలకు నందు ♦ వేదగినవారలు, మగిడిరా రెన్నుడు ♦ మాననీయ

హరిపదాబ్జధ్యాతలగు మహాయోగీంద్ర, విప్రాలయంబులు ♦ వెలయుఁ బెక్కు

గీ. లఖిభోగాధ్యమై నిత్యమై వెలుంగు, నట్టి కై కుంఠనియవిఖ్యాతిఁ బొగడ

జేడవిదులకు బ్రహ్మకు ♦ జేడములకు, నమరవరులకు నాకును ♦ నలవి యగునె. 438

గీ. త్రివిచూచినకాని రత్నములెకాని, యన్యనుగుటాలు వొడగాన ♦ మప్పురముఁ

దగువు లెల్లను సంతాన ♦ తరులెకాని, మందునకునైన నొండొక ♦ మ్రాను లేదు.

సీ. వెలయ నమోవిష్ణు ♦ వేప్రభవిష్ణు వేయని చెలంగెడు శుకాధ్యయనములును

గోరినమోనమో ♦ నారాయణాయని, రాజిల్లు కలకంఠ ♦ కూజితములు

కెరలిహరేకృష్ణకృష్ణ మాధవయని, భోరున వెలుంగించు ♦ శారికలును

ననిశంబుఁ బ్రణవాన్ధ ♦ మభ్యసించుచు సామ, గానంబు సేయుభృంగమాలయలివు

ఆ. గలిగి సకలకాల ♦ ఫలపుష్పలితమై, కల్పవృక్షసమితిఁ ♦ గరము మిగిలి

హరివిహారయోగ్యమై సంతతశ్రీల, నొప్పు నప్పురంబు ♦ నుపపనములు. 440

పద్మపురాణము, ఆ. 5 ప 132, 148.

సీ. ఘటమంచుఁ బటమంచుఁ ♦ గారుయ్యుత్తులఁబెంచు, దుష్టతార్కికులకుఁ గూరమగుచు

శ్రుతియంచుస్మృతులంచు ♦ శుక్లకర్మములెంచు, మిహంసకులక ప్రమేయమగుచు

ర్మురియించు ఖరయంచు ♦ జనులపీనుల నొంచు, శబ్దైకరతుల కప్రాప్య మగుచు

మృగయంచు నిషయంచు ♦ విషయోక్తిఁగలపొందు, జ్ఞైవ్యతపవలక ప్రాప్య గుంచు

గీ. గృన్ధవిష్టోహృషీకేశవ యను, భక్తున కొకప్పుడును దుర్లభంబు గాక
 ధరఁగుఁ బ్రకృతివికారదుఁస్పర్శతరము, గురుతరానందఝరము వైఁకుంఠపురము,
 కళాపూర్ణోదయము, ఆ 8 పద్య 220.

సీ. నునుగాలి దూదిపాఁనుపు లెన్నియో కాని, యందఱు శమనీకృతాహివరులు
 నురలోకవాహినిఁద్ధరము లెన్నియో కాని, యందఱు దివ్యతీర్థాంబుపదులు
 నీటజనించుమాఁనికము లెన్నియో కాని, యందఱు కాన్తుభఁహరయుతులు
 చలివేడిపెలుఁగులఁ సాము లెందఱో కాని, యందఱు నిందుకంబాప్తదృశులు
 గీ. ఖగకులాధీశు లెందఱుఁ కలరొ గాని, యందఱును బుల్లుగాఁజెక్కిఁచుములవారు
 నారువోసినరీతి నుఁక్కారు ధీరు, లన్నగరియందుఁ గాపురంబున్నవారు. 442
 ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, వ 25.

సీ. పదియాఱువన్నెలఁ బంగారమే కాని, యితరలోహంబు లింఁదెందు లేవు
 నవనీయుమగమించుఁ శవరత్నములె కాని, యితరోపలంబు లింఁదెందు లేవు
 కామితార్థము లిచ్చుఁ కల్పంబులే కాని, యితరభూరుహము లింఁదెందు లేవు
 శృతివహరచనమింఁచువివాంగములె కాని, యితరఖంబు లింఁదెందు లేవు
 గీ. సరసిరుహనాభ సాయాప్యంధరులె కాని, యితరు లై నట్టి వార లింఁదెందు లేరు
 తరమె యెంచ గుణాకుండఁతరము ముక్తి, గురుకుచాకంఠసరము వైఁకుంఠపురము.
 వశావతారచరిత్ర, ఆ 3.

సీ. కమలాక్ష గోవిందఁ కమలేశ యని పల్కు, కమనీయతరశారిఁ కాశుకములు
 నారాయణ ముమందఁ కౌరే హరే యందు, చెలరేగిపల్కు కోకిలకులంబు
 చక్రపాణిగదాపిఁ శార్ఙ్గసాణీయని, సారకుఁ బల్కు మఁయూరచయమా
 నారాయణాత్మరంఁ నాస్తిదైవ మటంచు, లలిని బల్కెడి మరాఁభవజంబు
 గీ. గలిగి కిలయసుమగుచ్చుఁ ఫలమధుప్రవాహములఁ బూర్ణమెయుండిఁ వరలుకనక
 వృక్షసంఘాంచితారామఁ విసరమొప్పు, నారమాధీశపురరాజఁ కుందుఁగనఁగ. 444
 భార్గవపురాణము, ఆ 1.

సీ. పదియునాఁజేడులుఁ ప్రాయంబునఁ జెలంగి, కమనీయతనవిలాసముల మీటి
 పద్మాక్షకైంకర్యఁ పారవశ్యామోద, భోగులై తనరారుఁ పురుషవరులు
 వరవయోవిహితయాఁ వనరూపముల నొప్పి, పాలుపొందుశృంగారఁములఁజెలంగి
 భార్గవీశుడుపాదఁ పల్లవాగ్నాభక్తిపూర్ణలై తెన్నారుఁ పుణ్యసతులుఁ

గీ. గలిగి పగయు వగయుఁ గలుపంబు ముదిమియు, నెగులుతెగులులేకఁ నిత్యభూతి
 నలరి మోక్షలక్ష్మిఁ కాధారభూతమై, యతులమై వెలుంగుఁ నప్పురంబు. 445
 మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 18.

కైలాసము

- సీ. రసరసామనసుధా ♦ రసనిర్ద్వరంబులై, క్రమ్మంగ నలరారు ♦ కల్పవృక్షుల
బరుసవేదుల బొంది ♦ హరికాంతిశిఖిఁ గ్రాఁగి, కనకంబులగు నయఁస్కాంతశిల
సురుచిరౌషధితృణఁజ్యోతిప్రభాలీల, మాయించి వెలిఁగెడు ♦ మణిగణముల
బహులచింతామణి ♦ ప్రాసాదవృతభూవ, జాంబరజానపాఁవాంగకాగ
గీ. మాలికాంగలతానంద ♦ హందిరముల, మ్రూఁగ బండలు శేతులకు ♦ మఱగియాడు
సిద్ధవిద్యాధరామగ ♦ స్త్రీవిలాస, భాసితంజగు కైలాసు ♦ షర్వతంబు. 446
కుమారసంభవము, ఆ 6 ప 979.

- సీ. ఈకొండపెలయేలు ♦ లీశ్వరువృషభంబు, గోరాడుకూలముఁల్లాడియొత్త
నీగిరికుంజంబు ♦ లిందుశేఖరుడేవి, మెచ్చుపూఁబఱపులు ♦ మెఱయ మెఱయ
సీయద్రినెత్తంబు ♦ లీశతాండవరంగ, భూమలై యసమానభూతిఁ దనరు
నీవర్వతముతోట ♦ లిభదైత్యదమనుపూజకు భృంగి కోయు పుష్పములు పూసు
గీ. నీనగంబుక్రేవలు ప్రమథేశ్వరులకు, దుద్రకన్యాసహస్రంబు ♦ రుచిరకేళి
నలర శైలపుత్రై యంతయు ♦ నమరు ననిన, బొగడఁజగదయారాజతః భూధరంబు.
గీ. తలలు దఱిగిపూజించిన ♦ దర్పలీల, నెనఁగు వీరుఁడునీశైల ♦ మెత్తఁబోయి
బాహులికుకంగఁ దాల్చిని ♦ బాసికూసె, దీనిగౌరవంబునకెద్ది ♦ మానమరయ. 448
హరివంశము, ఉత్తర. ఆ 6.

- ఈ. భాసురలీలఁ గాంచెరి గుఁపర్వులు భక్తజనైకమానసో
ల్లాసముఁ గిన్నరీజనవిలాసము నిత్యవిభూతిమంగళా
వాసము సిద్ధగుహ్యాకని ♦ వాసము రాజితభూవికాసికై
లాసముఁ గాంతినిర్జితకు ♦ లక్ష్మీతిభృత్యుచహద్విలాసమున్. 449
సీ. ధాతువిచిత్రితో ♦ వాత్తరత్నప్రభా, సంగతోజ్జ్వలతుంగ ♦ శృంగములును
గిన్నరగంధర్వ ♦ కింపురుషాప్సరో, జననికరాక్షీర్ణ ♦ సానువులును
మానతనిఖిలవై ♦ మానికమిథునస, ద్విహరణై కశుభప్ర ♦ దేశములును
గమనీయనవల్లి ♦ కాసుమనోవల్లి, కామతల్లీలసత్కృందరములు
గీ. నమరసిద్ధాంగనాశోభి ♦ తాశ్రమములు, విబుధజనయోగ్యసంపన్ని ♦ వేశములును
గలిగి బహువిధపుణ్యభోగముల నొప్పు, విసుతసుకృతములకుదండ ♦ వెండికొండ.
కా. ఆవిద్యాధరభర్త గాంచె హరనీ ♦ హారామృతాహాసమున్
శ్రీవిభ్రాజితమున్ నిరస్తగిరిజా ♦ సేవాగతాయాసమున్

చేవాసికవికాసమున్ శుభమహాదేవాంఘ్రిసంవాసమున్
భూవిఖ్యాతవిలాసముం ద్రిభువనీపూతంబుం గైలాసమున్.

451

భాగవతము, స్కం. 4, 6 పద్య 133, 134, 485.

- సీ. గంధర్వకామిని * గానంబు విని తల, లేత్తిమాడెడుభుజ * గేంద్రములును
భుజగఫణారత్న * మల దీధితులఁ బ్రకాశించుతమస్సమా * శిష్టగుహలు
గుహలప్రతిష్ఠయల్ * ఘురుఘురుయగఁబాటు, నిర్మలోదకముల * నిర్మరములు
నిర్మలతటముల * నిరుపాధికసమాధి, యోగనిద్రాగతి * నుండుమునులు
- గీ. చుచులతపములు నిర్విఘ్న * ముగఫలింప, భక్తిరక్షించుకొనివచ్చు * ప్రమథగణము
ప్రమథగణభాషినియుత * పార్వతీవిలాసములు గల్గి దనచు కై * లాసనగము. 452
- కాళహస్తీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 152.

న త్య లో క ము

- ఆ. అనఘ యింద్రలోక * మునకంటె మీఁద నిశ్శోక మగుచు బ్రహ్మ * లోక మమరు
నది యనన్యదీప్త * నదన మై తనదైన, వెలుంగునను జగంబు * వెలుంగఁ జేయు. 453.
- చ. మగువులు ధాతృత్వము * మానుగ నుండుదు రందు లోభముం
గినుకయుఁ దాపముం బగయుఁ * గిల్చివమున్ ఘనదుఃఖవైకృతం
బును ఇనియింప వీభువన * ముల్ దెగునప్పుడు నాశ మొంద ద
విష్వసతపదంబు దానియెడ * పేడుక సేయుదు రింద్రముఖులున్.

454

భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 132, 133.

- సీ. ఉపస్యప్రీతమమెల్ల * నొప్పించి బహుమాన, మంది వచ్చినకర్ద * మాదియుమల
జనులకర్మకరీర * సంఖ్య లెల్ల దినాంత, కమువేసి లిఖించు * కరణిమలను
దమతమయాధిప * త్యములు దీర హజార, మండుఁ గాఁపున్న యిం * ద్రాదిసురుల
వినికివేళయటంచ * పీఠలతంత్రులు, సారించు తుంబురు * నారదులను
- గీ. దానవరుసలు పెంచు గం * ధర్వగాయ, కులను జతగూడునట్లున * కులమువారిఁ
గానెగట్టువియచ్చర * కంబుకంధ, రలను జూచుచుఁ గత్తింత * గములు గడచి. 455
- దకావతారచరిత్ర.
- సీ. ఏప్రాణువాణీన * లేధితాశోకంబు, శోకంబు మోదంబు * నుడియ దెందు
ఏత్తురివిశోటి * ఘృణియుతాభోగంబు, భోగంబు మోక్షంబు * పాసఁగు నెందు
ఏత్తురంబుబర * శ్రీపరమాకల్ప మూకల్పము వసించు * రార్యు లెందు
ఏప్రాకృతిల్లి యాహ్వాతరానంద, రానంద దళుకర్మ * రతుల కెందు

గీ. సంతతసంతసరసరసాలసాల, ఫలరక్షాలోలకీరాదిపత్రిజాల
గదితబుగ్యజామంబు నిఁమ్మలమంబు, నగుచు నవ్వీడు జ్ఞోతులేకలరు నెపుడు
అహల్యాసంక్రందనము, ఆ 1.

సత్యలోకమునంగలనాట్యశాల

గీ. తోరంపుసాంద్రాణి ధూపధూమము గట్టు, పగగాయబాబాల ధానుపీర్ష
బంధురమరజాది ధింధిమిధ్యానంబు, బహుళగర్భావిష్కంభణిము సేకప
వేలుపుమిన్నుల వివిధభూమణికాంతి, శక్రచాపస్ఫూర్తి సమదంప
దిరువులగట్టించి తీరులమైచీగలు, గ్రొక్కారుమెఱుంగుల కోపుఁజూప
గీ. యుష్మన్వంబు పడగండ్ల పాలుపుర దెలుప, సారమృదుగీతి కామృతాసారమెసంగ
వర్ష వేళను బోలు పవనజభవుని, నాట్యశాలను దరిసె దానవవిభుండు. 457
దశావరాతచరిత్ర.

స్వర్గమందలిదోషములు

గీ. ఇందుఁ జేసినపుణ్యంబు లెల్ల నందుఁ గుడుచుఁ గానిమర్త్యునకందుఁగదఁగిపుణ్య
మాచరింపంగఁ గాదు పుణ్యానసాన, మగుడు భూమిక త్రోతురు మగుడఁతని.
క. కడు మరఁగిన సౌఖ్యంబులు, విడుచుటఁ జేత్తంబు దుఃఖవికళముగ మహిం
బడుఁ జూపె పుణ్యలోకం, బెడలిన మనుజుండు చేజిమేడి యులుఁడై. 459
భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 135, 136.

ఇహపరలోకతారతమ్యము

క. ఇది కర్మభూమి భోగాస్పద మాలోకమ్ము ధర్మపరులకు సులభం
బది సత్యశాసనాజననదయాదులు లేనివారి కప్రాప్య మగున. 460
క. ఈలోకము దుఃఖబహుళ, మాలోకము భూరిసుఖనిరంతర మం దే
జాలియును లేక యొండొరుతో లెస్సగఁ బొందియుండుదురు జను లనఘ. 461
గీ. హస్తీశుశకాంతరము గల ధరసియాడ, వాసస్థపాశయనానన కననగంధ
మాల్యతౌర్యత్రికారామ మునినీజ, నాదిసుఖసాధనములకు నందు నిండు. 462
భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 110, 111, 112.

భువనములు

గీ. సాల మున్నతి భూర్భువస్వర్గహర్ష, నసుతలస్సత్యములు భేనుఁజైన్న మతల
వితల సుతల తలాతల తతి రసాతలము మహాతల బలిసదృశము లెఱుంగు. 463
హంశవింశతి. ఆ 5 ప 91.

—♦ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరలోకములు ♦—

- క. ముందటిది బ్రహ్మలోకము, సందర్శింపుము త్రినేత్రశక్త్యర్క ! ధరిత్రీ
బృంహారక ! యిది పరమా, సందస్థానంబు ద్రుహిణుఁడనకు సెల వగుటన్. 464
- గీ. ఉర్వి కెనిమిది కోటుల ♦ యోజనముల, పొడుపునందుండు నీధాత్పుభువన మనఘ
యాప్రమాణంబుననయుండు ♦ నిందుమీఁద, విష్ణులోకంబు సతతవర్ధిష్ఠ వగుచు
- గీ. సంశితాచాగపగ ! దాని ♦ సంస్తుతింప, మాక కా దచ్చుతునకుఁ దామరసభవున
కైన శంభున కైనను ♦ నహివిధునకు, నైన గీష్వతికైనను ♦ నలవిగాదు. 455

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 288, 292.

—♦ సూర్యలోకవర్ణనము ♦—

- సీ. సిద్ధాంతసంకుద్ధి ♦ సిద్ధసంఘాతంబు, విధ్యుక్తపరిపాటి ♦ విబుధభోటి
చాటుధారాప్రాధి ♦ బాగణవ్యాహంబు, కిన్నరవ్రాతంబు ♦ గీతసరణి
భవరసంఘము విశ్రుంభలవచోపై చిత్ర, యాతుధానత్రేణి ♦ యధికభక్తి
గరుడలోకము నమఃస్కారవాక్యంబున, నేకాగ్రమతి దంద ♦ శూక సమితి
- గీ. త్రితనంబును బ్రాతరాంఠంభవేళ, నిర్ణి బంధననిరుపాధి ♦ నిరవగాధ
నిర్నిరోధనిరాఘాట ♦ విరుపమా, భక్తిసంభజియింతు రీ ♦ పద్మబంధు. 466
- సీ. సంచారలోలుఁడ ♦ జగదుపక్రియకునై, సమధికస్థైర్యంబు ♦ జరుపుఁ గాని
జనులదృష్టికి వెక్కిరింపై విభాసిల్లు, లోకంబు కైతస్యంబు ♦ నీనుఁ గాని
సంతాపహేతువా ♦ సంయమిత్రేణికి, నిర్వాణలీల యీ ♦ నేర్పుఁ గాని
ఖరరుచిత్వముఁ బూనుఁ ♦ గాలక్రమంబున, శీతలామృతమువర్షించుఁ గాని
- గీ. ప్రాగవస్థాభ్యధికతతోపర్యవస్థ, నతిశయిల్లుచు భువనంబు ♦ లభిలములును
వార కత్యంతసత్కృపా ♦ వైభవమున, ననఘ ! రక్షించుచుండు నీయజ్ఞహితుఁడు.

కాశీఖండము, ఆ 3 ప 174, 175.

—♦ చంద్రలోకము ♦—

- సీ. ఆవేశచూర్ణంబు ♦ లభిలేంద్రియములకు, శృంగారరససముజ్జీవనములు
శంబరాంతకభుజా ♦ జయకీర్తిమహిమలు, కోకదంపతికి దృఢకూలశిఖలు
బ్రహ్మాండపురపీఠి ♦ రత్నతోరణములు, యామినీకర్పూరహారలతలు
వీరబాధ్యాంభోజి ♦ నీలిసాంకురములు, తమద కాననముల ♦ కూర్మిచెలులు
- గీ. గోరళకంఠాత్మహాసంబు ♦ గర్వరేఖ, కైటభారాతివనాభి ♦ కమలశోభ
చంద్రకేతు గాయుడున్నవి ♦ సాంద్రలీల, భువనమిదియెద్ది పరమభాగవతులార.

మ. చదురాపట్టణవిప్రుముఖ్య! శివశక్త్యా! జేదశాస్త్రాగ్రమాం
బుధిచంద్రోదయ! చంద్రలోకమిది యీ! ప్రో లేలుచుండుం గళా
నిధి యాత్మీయచయూఖకందళశిఖానిష్ఠ్యాతధారాసుధా
విధులన్ భాసుగభస్తిప్తచగు నీవిశ్వంబు రక్షించుచున్. 469
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 169, 171.

—♦ అంగారకలోకము ♦—

గీ. పాంచముద్రమహాస్థానపదమునందు, గంబళాశ్వతశశోప ♦ కంఠభూమి
నిష్ఠ నంగారకేళు బ్రతిష్ఠనేసి, కాంచె నీలోకమేలఁ నంగారకుండు. 470
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 245.

—♦ బుధలోకము ♦—

గీ. పృథివింబమోకాని ♦ రజనివల్లభుని కృధ్యాహారమోకాని ♦ యమృతరుచికి
వినిమయంబోకాని ♦ విధున కన్యాదేశమోకాని యత్రినీ! త్రోద్యవునకు
వీష్ణుమోకాని త్రావిలుకానిసఖునకు, నామేడితమోకాని ♦ యద్భిజునకు
నభిధాంతరమోకాని ♦ యరవిందవైరికి, సారూప్యమోకాని ♦ చందురునకు
గీ. ద్రుమికయూడ్చినవాఁడు భక్త్యునికిరీటు, కోటి కాధరణంబైన ♦ కువలయాపు
మిగులఁజక్కనికొడుకండ్రు ♦ మింఁటినడుమ, గ్రహములందీతఁడెవ్వండు ♦ గణములార.
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 191.

—♦ బృహస్పతిలోకము ♦—

క. అదె వీక్షింపు బృహస్పతి, పదము ధరామరవరేణ్య ♦ బహువిధకుభసం
పదలకు నాస్పద మీతఁడు, చదివినవాఁ డర్థశబ్దశాస్త్ర మఖిలమున్. 472
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 247.

... ..

—♦ శనైశ్చరలోకము ♦—

ఉ. పాండురపద్మలోచనుని ♦ పార్శ్వగులార! మహాత్ములార! మా
ర్తాండసమానులార! యిదె ♦ ప్రాంతమునందు సముజ్జ్వలప్రభా
మండలమధ్యనర్చియు సమగ్రవిలాససమన్వితంబునై
రెండవనాగలోకమన ♦ దృష్టికి నింపొనరించె నెంతయున్. 473
గీ. సంశితవృత్! యిది శనైశ్చరునిలోక, మితఁడు గ్రహములలోనెల్ల ♦ నతిబలిష్ఠుఁ
డెమ్మహాత్ముని శుభచరిత్రము విశుము, విశేదముగఁ జెప్పెదము నీకుఁవిస్తరించి
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 258, 259.

—♦ సి ర్ప తి లో క ము ♦—

- గీ. తీర్థములయందు విధి మూడితెగినపుణ్యులనఘః! యీలోకముననుందు రాత్మహానన
మొక్క కాశిపురంబున ♦ దక్కనొందు, తీర్థములయందు బాపంబు దెచ్చునంద్రు
నీ పింధ్యాదిగడమి నీర్వింధ్యాతటంబున, గానలో నొక్కపక్కణము గలదు
పింగాక్షుఁ డనియెడు ♦ పేరివారి దావెంట, బల్లె యేలెడు భిల్లపరివృథుండు
గూరకర్మపరాజ్ఞాంబుం డక్కిరాతుండు, వ్యాఘ్రాదిదుప్తున త్రవ్వముల దక్క
దండింప డితరన త్రవ్వముల నేణాదుల, నాభేటమార్గంబు ♦ నందబ్రతుకు
గీ. విశ్వసిందిన నీరు ద్రావినను నిద్రపోయినను జాలుకొన్నను ♦ బొర్లుచున్న
దెవులుగడ్డను గుంపైన ♦ చిట్టచెడిన, జంపఁ డనుకంప నెట్టిహింసరింబు నైన 376
నీ. ఫలమూలముల వామకపక్వాశనంబుల, దధిపయఃక్షద్రాజ్యోతక్రములను
శిశిరాంబువుల దృష్టి నేయునంబడమిచ్చు, బాదరక్షులనాతపత్త్రములును
దాశవృతములు వక్ర్రుములు గోవణములు, నొసఁగురోగార్దులనుపచరించు
దస్కరబాధనొందకయిండ నెడరైన, యటపిన్గలంబున ♦ ననువు బెట్టు
గీ. కిన్గములు పోవువానికి ♦ దివసదివస, మటు విశేషించి కాశికి ♦ నరుగునట్టి
పుణ్యులకుఁజేయుసత్కారములనెరవుగ, బింగళాక్షుండుశివరరాట్టుంగవుండు.
గీ. సంతతజును నాశీర్వదింతురతని, దీర్ఘముల కేఁగువారు సంపుష్టి నొంది
యగ్నిహోత్రాంతములను జపాంతములను, భోజనాంతములను దృష్టి పూర్వకముగ.
క. దక్షతనివృధమున బింగళాక్షుండు సంతతమతీర్థయాత్రాపరులన్
రక్షియ నటవి నగరస, దృక్షుంబై యుండఁ గొన్నిదినములు షేర్మిన్. 479
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 58, 63.

—♦ వ ర్ణ న లో క ము ♦—

- గీ. మరుణదేవునిలోకంబు ♦ ధరణిదేవ, ఇందు నుండెడు పుణ్యాత్ము ♦ తప్త రసిన
వాసి కాకూపకాసారవారిపద్మ, వాటికోద్యానకల్పనావ్యాప్తిపరులు. 480
నీ. తరుణేందుమాళివై ♦ ధారాంబుకుంభంబు, నియమవ్రతంబుగ ♦ నిలిపినారు
తనియఁ దియ్యనిపంచదారపానకములు, భూసురోత్తములకుఁ ♦ బోసినారు
చల్లగా నెడరువో ♦ జలిపందిరులు నెట్టి, యభ్యసీనులదప్పి ♦ యాచినారు
దీర్ఘత్రాపరాధీనమానసులకు, నుదకుంభ్యుపానాట్టు ♦ లొసఁగినారు
గీ. చెల్లిలో వేయుపాయంబు వేటునైన, మునుఁగకుండంగ జంతువు ♦ మనిచినారు
నారంబునవరణలోకంబునందు, నిండువేడుక సుఖించుచు చుండువారు! 481

గీ. పుణ్యతటసుల కవతారః పూములందు, శిలలసోపానపంక్తులు ♦ చేచ్చిసార
జనులసంకిల్లు విడిపించి ♦ పనిచినారు, వరుణలోకంబునందున్న చారలనఘ! 486
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 65, 67.

—♦ ఈశానలోకము ♦—

గీ. అలకయవలమహోదయః మన్సురంబు, బ్రాహ్మణోత్తమ! యాశాను ♦ రాజధాని
యందు నుందు రజైకపాఠాదులైన, పదియు వొక్కండ్రు రుద్రులుఁపారిమదులు.
సీ. ఫాలభాగములనంబకము లందఱికిని, నవతంసశశేఖఁలందఱికిని
డవరుఖట్వాంగభేటకము లందఱికిని, హస్తీచర్యపటంబు ♦ లందఱికిని
శ్యామకంతప్రదేశము లందఱికిని, నౌపవాహ్మవృషంబు ♦ లందఱికిని
బవమానభుక్కులాఁగుంబు లందఱికిని, నాపాండుదేహంబు ♦ లందఱికిని
గీ. సందఱికి నగ్నితాపతప్తారకూట, పాటలచ్చాయఘనజ్ఞాబంధనములు
దేటగొనఁజూడు మీకాను ♦ దిక్కునందు, బ్రాహ్మణోత్తమ! రుద్రులుఁపారిమదులు!
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 164, 165.

—♦ ద్రువపదవర్ణనము ♦—

సీ. త్రైలోక్యమంటుపః స్తంభసంభారంబు, గగనలక్ష్మీకంత ♦ కనకభూమ
బ్రహ్మాండకేతకీ ♦ పాదపత్రసవంబు, గంగాతరంగిణి ♦ క్రాంచఖగము
బలిదైత్యమథవాంఘ్రి ♦ పంకేజనఖరంబు, దారకాశ్రితులా ♦ దండయస్త్రి
ధాతృలోకద్వార ♦ దంతకవాటంబు, గృహమండలిపతుఁగ్రామవేది
గీ. తారకాశింశుమారకాకారుడైన, యాదినారాయణునితోఁక ♦ యలఁతివిప్ప
దప్పకీక్షింపు ధరణిబృంధారకేంద్ర, వివిధకల్పవరంపరాఁద్రువుని ద్రువుని 489
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 277.

—♦ పాతాళము ♦—

సీ. ఆయుతయోజనశునః ధ్వాశ్వత్థగహనభేలత్పన్నగము వితఁలంబు సొచ్చి
ఫలితకాంచనమీఁపాదపచ్చాయావిలాసవాసము సుతఁలంబు గడచి
కాతమంభరసాలఁసాలచిత్రానేక, తరుసంకులము మహాతలము దాటి
మరకతమాణిక్య ♦ మయఁచందనదుఁకాం, తారాంతరము రసాతలము పెడలి
గీ. కనియె భోగవతితీర ♦ వనవిహార, హేటకేశ్వరభవనడోఁలాధిరూఢ
గూఢపాత్మనృకాగానఁగుంభమాన, తాళకోలాహలమ్ము పాతాళతలము. 490
జైమినిభారతము, ఆ 7 పద్య 70.

చ. నిలసదనంతోత్పరుచి విశ్రాంతి భూగగనాంతరాళమై
 బలవదహీనభోగిచయః భాసురపద్ధతి నాకలోకమై
 సలలితచక్రినామతరః సంశ్రయయాధినుధాంబురాక్షయై
 బలినిజనద్యమై వెలసిఁపగ్నిస్తుతి కక్కురసాతలం బాగిన్.

491

వట్చుక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 6 పద్య 16.

న ర క భే ద ము లు

సీ. రౌరవం బనఁగ భృగరాస్థిక్రింద మహారౌరవం బనఁనవుల దాని
 కావల విను కంటఁకావనం బన నుండుఁ, గ్రమవృత్తిఁ జేర్చుదుఁఖములు గలిగి
 యగ్ని కుండంబు నాఁనట పంచకష్టంబు, నాఁ గల విట్లున్నఁ నరకతలము
 లైదందు చాపక్రియాతారతమ్యంబు, లూహించి యంతకుం ఁ డునుపఁ బనుచుఁ
 గీ. దగినయెడలఁ బాపాత్ములఁదదృటాలి, దహనకర్తనబంధనఁ తాడనములఁ
 బలుప వారలఁగుక్కలఁగఱచుఁగ్రిములు, దోలుచు గ్రద్దలునొప్పించుఁదుండనిహతి.
 ఊ. అమ్మయిఁ బాపముల్ వొలియుం నంతకు దుఃఖము లంది కీటజ
 నృమృతలఁ బక్షియోనులఁ గ్రమంబునఁ బొంది మృగత్వమానుష
 త్వమృతలఁ నోలిఁ బొందుదురువా రినుమెంతయుఁ గాగిఁగ కల్మష
 త్వమృత దోఱంగుమాడ్కి నవఁతామరసప్రతిమానలోచనా.

498

భారతము, ఆ 5 పద్య 170, 172.

గీ. రౌరవం బనఁగను మహారౌరవ మనఁ, గాలనూత్రంబు గుంభిపాకం బనంగ
 సంభౌతామిశ్రమనఁగ సంహార మనఁగ, నారకంబులు మఱియు నెఁన్నంగఁగలవు.
 కాశీఖండము, ఆ 3 ప 155.

సీ. రౌరవంబును మహారౌరవంబును నసిఃప్రతపనము కాలఁసూత్రకూప
 మంధతామిశ్రలాఁలాంబు నేవఁములు, కంటకంబు నధోముఖంబు కూట
 కాల్యలియునువిశేసనమయఃపాత్రభంజనము తప్తాగ్ని సేవనము తైః
 భాండమజ్జనమగ్ని ఁ కుండగోపనశిలాభక్షణంబులు క్రిమి భక్షణంబు
 గీ. రాక్షసకరాళమును వికారాళమును విధుంతుడము కుంభిపాకంబు ఁ ధూమగర్జ
 మనఁగ నిరవదియొక్క ట్టినైనయట్టి, ఘోరనారకభీభత్సఁ కూపమలను.

495

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 8.

— రౌరవవర్ణనము —

సీ. ద్విసమాప్రయోజనఁ విస్తారమును జూను, దప్పుంబునైన గర్జముననుండి
 యనలకణంబులు ఁ గవగ్గఁ గవలంగ, దారుణంబైన యాఁకారవలంబు

సదుమఁ గింకరులచే * విమవంగఁబడి వడినొజలుచు నలుగడఁబఱవఁజరణ
యుగము నీతిగఁచును * మగుడంగ మొలచుచు, నుండ హాహృక్కును*లుడుగకడర
ఆ. ఘోరమఃఖ మొక యహోరాత్రమమృత్యుఁ ననుభవించి యలఁచఁచటా వాయు
వేయియోజనముల * వెడలుపుగలవహ్ని, యందు జిట్టువైతు*చలన 'సెత్తి.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 48.

—* మహారౌరవవర్ణనము *—

సీ. విను చతుః, పంచయోజనతిస్త్వతమ్మును, దామ్రమయమునైన * దారుణాగ్ని
తప్తమై విద్యురుద్ధ్రానుప్రభాజాల, దేదీప్యమానమై * తేజీమాడ
రాక యత్యంతభై*గవమగుచుండు మహారౌరవంబుండు * యమునిధటులు
కాల్గునేతులుపట్టి * కట్టివైచిన బడి, వృకములు బకములు * వృశ్చిక మశ
గీ. కములు గాను లాలూకముల్ * గ్రద్దలు దిననఱచుచును దహమామలై * యతులదుఃఖ
మనుభవించి వెడలుదురు * హోయనాయు, లార్జితంబైన దురితంబు*లడఁచి నశులు.

—* త మో న ర క ము *—

మ. అతిఘోరంబు తమోభిదాననరకంబుండుండి దుష్కర్ములు
గ్రతమశ్శీతనిర్దులై యొజుచున్ * గంపించుచున్ ముత్తృసా
హతి వాపోవుచు శైశరానిలవిభి*న్నాన్యోన్య దేహోత్థో
శితమద్యంబులు ద్రావుచున్ నిరయన*హ్నిం గాంతురే*స్థితన్.

—* నికృంతననరకము *—

చ. అరుదు నికృంతనాఖ్యని*యంబది యందుఁ గులాలచక్రముల్
దిరుగుచునుండు వానిపయి*దెచ్చి యఘాత్ములఁ బెట్టి కాలకిం
కరు లొగిఁ గాలపాశముల * గాఢులనుండి ఖరంబువాక భీ
కరముగఁ దెంచుచుండుదురు * ఖండము లెప్పటిరూపుదాల్పఁగన్.

499

—* అప్రతిష్ఠనరకము *—

గీ. అప్రతిష్ఠాఖ్యనరకంబు*శుండు దుష్టనరునిఁ ద్రిప్పదు రొగి*హా*శములఁ గట్టి
పెక్కువేలేండ్లు నెత్తుచుల్ * గ్రమ్మ*లో*చ, *ములఁజ్రేవులుసురలి*క్తములఁజేల.

—* అసిపత్త్రివననరకము *—

సీ. అసిపత్త్రివననిర*యంబు సహస్రయోజనవిస్తరము పటు*జ్వలనమయము
దానిమధ్యమున శి*తలమును ననిరూప, దలఫలకలితంబు * బలన దుగ్ధి

సాక్షాదాయముతో స్వస్థపరచులముననై, పెనుపొంది యొక మహాపనము వొలుము
బాపుబాబుగన్నెఁగి యిడి తనువులు గాఁగి, వనముదాయగఁ జనియనిలహతిని
గీ. చాలు నాకులతాఁకునఁ ప్రసన్న యొడభులవని గూలంగఁ గుక్కలఁ కవినికటవ
బహువిధంబుల నలుగులఁ పడుదు రింకఁ, దత్తకుంభంబు దారుణత్వంబు వినము.

—* తత్తకుంభనరకము *

క. ఉడుగక యడలము మండఁగ, నుడుకుచు నూనియలు నిండియున్న కడవలన్
వడిదుమ్మర్కలఁగింకరు, లిడుదురు దలక్రిందుగాఁగఁ నెత్తి యటవఁగన్.
చ. తలలును నెమ్ములన్ బగులఁ దందడితోఁజితమజ్జితోయుముల్
గలయఁగఁ జర్మమాంసములుఁ గ్రక్కన ముద్దులుగట్టఁ జీరి గ్ర
ద్దులు వడిఁబీఁకఁ గింకరులుఁ దప్తులఁ ద్రిప్పఁగఁ బ్రాణవాయువుల్
వెలువడకుండఁ బాపులనుఁ వేతుకు చారుణత్వైలవచ్చులన్.

మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 65-71.

—* యమకింకరులు *

క. కింకరుల భర్తరాజవశంకరుల దురంతదురితఁ సమధికజననా
శంకరుల సకలలోకభయంకరులం గనియె నిండ్రియాకులఁ డగుచున్.
క. ఘాతుకుల దండదండిత, పాతకుల మహాగ్రకర్మభరవిష్కరుణా
పాతకులఁ బ్రేతనాయక, దూతకసంతకుల నతఁడుఁ దూరమునందున్.
మ. కనియెన్ బ్రాహ్మణుఁ డంత్యకాలమున వీఁకన్ రోపనిష్ఠాత్ములన్
ఘనశీనోష్ఠవికారవక్త్రవిలసద్ధర్మక్షణోపేతులన్
జనసంతానకరోద్ధృతాయతనుపాఁకశ్రేణికాహేతులన్
హాసనాప్తిప్రీతిభీతులన్ ముపుర నాత్మానేతలన్ దూతలన్.

505

భాగవతము, స్కం. 6 పద్య 68, 70.

నరకలోకవరసము

ని

గీ. ఎఱ్ఱఁగాఁ గాఁగినఁ యిసుపకంబములతోఁ, గట్టినగమగమఁ గమరువారిఁ
గ్రాఁగినవెడఁదమంఁగలములఁ బొరఁటిన, వెల్లువఁ బెరపెరఁ ప్రేలుపారిఁ
గండలుదెగఁ జెక్కిఁ గంట్లును గొఱపులఁ జూడినఁ జాఱచుటఁ క్రుక్కువారి
గుడియలు నైకానిఁ గుండెలు కుళ్ళంగ, మోడిన మురమురములుగువారి

గీ. ముడియకట్టుక్రియఁ గట్టునడిగవారి, నోలిఁ దలకిందుగా వ్రేలుచున్నవారిఁ
జూపి దుర్వర్తనములకుఁ జొరకు మనుమఁ, జిత్రశుభ్రుండు బుద్ధులుఁచెప్పిపుచ్చె.
దశకుమారచరిత్రము, ఆ 3 పద్య 16.

కవిరాజ. ఒక్కనిచేత నియంత్రితుండై మఱియొక్కనిశ్రద్ధమునగు మదిన్
సుకక్కపోయి భుజించినవిప్రునిఁజూడు ఖగంబులు చీరెడుఁ బెం
పెక్కిన సాధుజనంబులమర్మము లెప్పుడు దూఱగనాడుఖలున్
దొక్కి ఖగంబులు ముక్కున నంగము డూటులు పుచ్చుచున్న వోగిన్.

సీ. కొండీనినాలుక ఁ యెందుగాఁ జీకెడు, నల ఖగంబులఁ జూడు ఁ మనవివాధ
పూయమాత్రపురీఁ పూర్ణగర్తబున, మునుఁగునున్నాడెఱిఁముఖత నొంది
జననీజనగురు ఁ జనుల కవజ్జఁజేసిన దుర్మదాంఘండు ఁ వినును నేన
తాతిధినితనమ్మి ఁ భూతపక్షినిజాభ్యాగతభృత్యఁవాచకులగు

గీ. నిడక యన్నంబు మును దాన ఁ కుడిచిఁట్టి, పాపకర్ముండు పవ్వతఁప్రతిపతుఁడు
మాచినూత్ముముఖుండునై ఁ తుత్పఱిసేదఁనొంది చినుబంకయునానఁచున్న వాఁడు

గీ. ఒక్కబలితన విపున ఁ కొరుగకై, విషగుగతిఁ గూడిడినతండు ఁ విష్ణుగుడుచు
యాత్రోతనతో నవచ్చిన ఁ యతనికన్న మిదక భుజించిల్లేన్మలంఁగుడుచునితఁడు

ఉ. ఎంగిలితోడ గోవును మఁహీసురవహ్నుల నంటిఁట్టియో
వెంగలికేలుకుండకిభి ఁ జేమఱుఁ గాల్పెద రట్ల కైరవా
పుం గమలాపుఁ జుక్కలను ఁ బోలఁగఁ జూచినవారికన్నుల
దింగలమిడ్డవారడె నఁకేశ్వర కర్మఫలంబు దప్పునె.

మ. జననిం దంఱి సహోదరుం జెలియలిన్ ఁ జ్ఞాతిన్ గురున్ వృద్ధు వి
ప్రుని గోవున్ కిభి నల్కడన్నినయతి ఁ కూరాత్మపాదంబులన్
ఘనతీవ్రావలత ప్రత్యేఖలనొగిన్ ఁ గాఢంబుగాఁ గట్టి ప
ట్టినవాఁడుం దొడఁగినిప్పుకలలో ఁ డిందున్ మహీసుల్లభా. 511

సీ. ఛాగమాంసము పాయఁసము పులగంబును, వాదిగా దేవయోగ్యాన్నశయము
దగినసంస్కృతిచేయ ఁ కొగి భుజించినవాని, నవనివైఁ బడవైచి ఁ యంగంబు
నదె మునిపండ్లఁజీఁకెద రంతమనిభటుల్, దేవతాగమగురున్విజాల నింద
నేయ వినినవారి ఁ చెప్పు నూదులుగాల్చి, యొండొండఁ గూర్కొనుఁచున్నవారు
గీ. కోళ్ళలోభాత్మతైరన్యఁకొట్టమును సు,తాలయంబును బ్రపయము ఁ గూలఁద్రోచి
యతిని తీతొల్పదరు లోభియైనసకల, సుకృతవిక్రయ సుతెడఁబూడుమధిప

- క. మున్నొకనిచ్చి యొరునకుఁ గన్నయ మఱి యిచ్చిఁజేటి ♦ కష్టఁడుశత్రు
చ్చిన్నాంశుండై తేలుచు, నున్నాడదె తొరనది సఁచూసార్తిమెయిన్.
- సీ. తెగి మాతృమర్కగ్ ♦ బిడ్డజాలకు నెదురుగా, వాచరించినతుమ్మ ♦ నట్లు కాక
ముఱు నాటఁ బొడుచు రాఁతుమ్మలఁ బ్రేవులు, గఱవున నాలిని ♦ గన్నపొల
నిడిచి తా నొక్కఁడు ♦ కడుపుఁ బ్రోచికొనినఖలునిపండన్నియు ♦ దులిచియొడలు
దఱిగి కండలునొరఁ ♦ గుఱిగద రదె భీతి, శరణంబుఁ జొచ్చిన ♦ నరుని లంచ
- గీ. మర్రితోఁ గొని యొప్పించి ♦ నట్టియధము, నధికచారుణతరఘటి ♦ యంత్రపీడ
సలచుచున్నవా రెంతయు ♦ యమునిభటులు, చూచితే చాపఫలముల ♦ సాంపులధిప
- క. ఇల్లడగొని యూఁచికొనిన, బల్లిను లదె యిటియఁగట్టఁ ♦ బడి కీటకముల్
నెల్లఁగఁ దెట్లుం గానులు, తల్లడపెట్టుంగ నొఱలె ♦ దరు నొరెండన్.
- తరల, తనువు లెలయు వగిసి నెత్తు ♦ ధారలై తొరఁగంగని
య్యినుపముండులబూయవు త్వెస ♦ నెక్కఁద్రోవఁగఁ జీలువా
ర్మనుజువాధ పరాంగనాకుచ ♦ చుండలీపరిరంభణం
బును దివాసురతంబుచేసిన ♦ భూరిపాపపరాయణుల్.
- క. చునుజేత్వర విను శాస్త్రంబునఁ దమలోఁదారు గలసి ♦ భోజన మొనరిం
చినభూసురు లొండొరుల వదన లాలలురక్తములను ♦ ద్రావుట కంటే.
- క. చెలులును నతిథియు నిజభృత్యులు చూడఁగ సురుచిరాన్న ♦ మొక్కఁడు వడిని
మ్యులఁ గుడిచినవరుఁ డెది ని, ప్పలు మింగెడు వృకనికాయ ♦ ములు వీవు దినన్.
- స. అనఘ కృతఘ్నుడైనమను ♦ జాధముఁ జోలినత ప్రమంభవే
దనలఁ గరంభవాలుకల ♦ తాపములన్ బహుయంత్రసిడనం
బున నవిపత్త్రీఖండనస ♦ ముద్దు యాశనఁ గాలనూత్రకృం
తనకృతతీవ్రదుఃఖమునఁ ♦ వక్కెడు నిష్కృతవీని కెన్నఁద్రో.
- చ. వినుము పసిండిముచ్చిలుట ♦ విప్రునిఁ జంపుట గల్గుద్రావు లే
వున గురుపత్నిఁ జెందుట ప్ర ♦ భూతతరాఘములెందు వీనిఁజే
సినవరుఁడుండుఁ జాట్టుఁ బెను ♦ జచ్చిడి పెమ్మసహస్రవర్షముల్
ఘనముగఁ గాల్పఁ బుట్టుభువి ♦ గ్రమ్మఱు గుప్తమహాక్షయంగుండై.
- గీ. చచ్చు మఱియును నరకాగ్ని ♦ పెచ్చుచుగుడఁ బుట్టుతయమృతబాధలఁ ♦ బాండుమాన
వేంద్రకల్పంబుతుదిదాఁక ♦ నిట్లతిరుగుచుండుఁ బాతకీయైనయా ♦ తండు వినుము.

సీ. అన్నవిక్రయులు దేశవాధికారులు సురా,పానవర్తనులు గోధూమ్యజాంగ
నాహంత లగ్యకాంతాపరాయణులు విశ్వాసభూతులు లనాచారనిగతు
లన్యతావ్యులు సజ్జనాపవాదులు గురుద్రోహులు పీఠసతాచార్యులగు
ప్రవాదాహతులు విష్ణుశీర్షజ్యేషులు, శివమామకులు కులశ్రీవిదూర

ఆ. లంఘనానిసతుల శివసర్వకై బొందిన, భులులు బాలవృద్ధాణము లుండ
భుక్తిగొన్నదుష్ప్రభులు నేగుదెంతురు, ప్రతిదినంబు నాదు శివసమునకు.

సీ. కూటపాతులు హీనకులసేవకులు వృషభీపతు లన్యధానాపహరణు
లన్యయమృతులు రణావనివిముఖులు, చౌర్యవర్తనులపాపండుమతులు
సుకృతవిక్రయులు భూసురగురుజ్యేషులు, శరణాగతావనివరహితులును
మిత్రభూతులు స్వామిదోహు లాశ్రయజనవిసర్జనులు విశ్రాంతియోగు

గీ. లాదిగాఁ గల్గు పాపాత్ములనుదినంబు, మనుజులొకంబునందుండి శుశ్రూషమున
కన్నితొలల నర్చుదన్యర్చునముల, సంఖ్య లేలేంతు రుదాగని శంకరులను.

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 163-164.

సీ. పాదంబు లిరుచేతఁ బట్టి గుంజుండు జగ్జ్ఞరంబుగా వీరిజజ్ఞుతాత
మెడమెట్టి గోర్గొండి మెటికిపుచ్చుండు వీని, గ్రుడ్లుచెక్కులనెత్తురులుప్రవింపఁ
గడికండలువీని శంతంబు వ్రేయుండు, గరసానఁ బట్టి శిఖరధారఁ
బలుత్రాళ్ల బంధించి తలక్రిందుగా వ్రేలఁ గట్టెండు వీని వృక్షంబుకొమ్మ

గీ. అంపమునఁ వీని శంతంబుఁ ద్రెంపివిడుండు, మడవతాపులవీనిమర్మములనొప్పుఁ
జెట్టెఁగా నగ్ని గాఁగినయినుపయిసుకఁ, గులికిపోయుండువీనిముక్తననుజెవుల.

గీ. పరకళత్రంబుకుచకుంభపాళియందు, నఖముఁ దివిచిన పాపాత్ములనఖమునందు
నెట్టెఁగా నగ్నిగాచిన యిసుపనూదు, లుగ్రదృష్టిని బొన్నుఁ డత్యాగ్రహమున.

కాశీఖండము, ఆ 3 ప 152, 153.

క. ఎడతెగక ముజ్జగంబుల, కడపల నయ్యామ్యదేశను గదలక నిలుచుం
గడపఘోరములుగ నరకము, లడరంగా నంతరాళ శివందుల నధిపా.

క. పరభ్రుత్రికళత్రంబులఁ బరికింపక యపహసించు పాపాత్ముండు దు
ష్కరపాతబద్ధుఁడై యమ, పురుషులచే నధికబాధఁ బొందుచు నుండున్.

క. పరకాంత నెవ్వఁడేని, బురుషుం డుండఁగ మొఱిగి పొందిన యమకిం
కరు లతనిఁ బట్టి నడిచి, త్రయమునఁ బడె వైతు రంధ్రతామిప్రమునన్.

527

సీ. తల్లిబండ్రులకును భరణీకురులకును, నహితంబు నేనిన యట్టివాండు
కాలనూత్రం బను శివదూర్షివనరకంబునందును నందంద యయులెఱుఁజు

- నాయకపాత్రాదుఃఖంబుల నూర్వఃడా,మిఁదఁ గిందన సహిఁ ♦ మిగుల మండ
సత్యంతకుత్సితాఃసాదులచేతను, బాధితం డగుచుండుఁ ♦ బాయ కెపుడుఁ
- ఆ. బరువు పెట్టుచున్నఁ ♦ బడియున్న నిర్బిన్ద, గడల కున్నఁ జాల ♦ నొడిగియున్న
బాధఁబొందుచుండుఁ ♦ బళుకోములలెక్క, వరుస నపరిమేయ ♦ వత్సరములు.
- క. దండింపఁ దగనివారల, దండించిన విప్రవరుల ♦ తనువులు ముట్టం
దండించిన దుర్మతులం, దండింతురు కాలనూత్రఁనరకములందున్. 529
- ఆ. చుటియు నట్టిదుష్టఁమానవుఁ గింకరూత్, విజించి వెఱుంగోల ♦ విజించినట్లు
బాధపెట్టుచుండఁబడి మూర్ఖ జెందుచు, మొఱులపెట్టుచుండు ♦ భూపవర్గ.
- క. తనకలిమి నెవ్వఁడేనిం, దనబాంధవవరులఁ గూడి ♦ తగఁ గుడువక తా
నును వాయుసంబు భక్షించినమాడ్కిందిన్న వాని ♦ శీఘ్రమె యచటన్.
- క. క్రిమిభోజన నునియెడి నర,కమునం బడి క్రిమిలెకాడుఁగాఁ గుడుచుచుఁ దాఁ
గిమి యగుచు లక్షపరిమాణముఁ గలక్రిమికుండమందు ♦ నాటుకయుండున్.
- ఆ. సర్వజంతుజాల ♦ సంగమ మొందెడు, వానిఁ బట్టి కట్టి ♦ వజ్రిదఁచ్చి
కములు గలుగునట్టి ♦ ఘనతరకాల్యూత, తరువులందుఁ జేర్చి ♦ దంతు రెపుడు.
- ఆ. పార్థి కేంద్ర నుండఁ ♦ పాపండదర్శనం, డగుచు ధగ్ధమాత్త ♦ మడఁచెనేని
వాఁడు సకరమందు ♦ కైతరణీనది, నుడుగ కెపుడుఁ జొరలి ♦ పడుచు నుండు.
- క. కునకములఁ బెంచి యెవ్వం, డనయంబును వేఱు సలిపి ♦ యాత్మార్థముగా
వనమృగములఁ జంపునో యా,నునుజాధము నస్త్రములను ♦ మద్దింతు రొగిన్.
- ఆ. ద్రవ్యలోభమునను ♦ దంభార్థ మై పశు,త్రులను జుపి జన్నఁములను జేయు
వానిఁ బట్టి యముని ♦ వారలు గోయుచు,నుండు రెపుడు మిగుల ♦ సందడిలుచు.
- శ్లో. లంచంబుఁగొనిసాక్షి ♦ వందించి యన్పతంబు, వలికెడు పాపాత్ముఁ ♦ బట్టి కట్టి
యంత మానక వీచి ♦ యనునరకమునందు, శతయోజనోన్నత ♦ కైలశిఖర
మునఁ వలక్రిమిగా ♦ నునిచి యధోముఖంబుగఁ బడఁద్రొడ్చిన ♦ బొబ్బలిడుచుఁ
గల్గోలములులేని ♦ కమలాకరమువోలెఁ, జటూలమై యున్న పాఁపాణమందు
- గీ. వడినయంతన జేహంబు ♦ పగిలి వెక్కు, తునుక లై పానియదిగూడిఁకొనుచునుండ
నుండి యాకులతనుబొందుఁచులందుఁగాని, చావు తేకుండువా దుష్టఁజంతువునకు.
- ఆ. సోమయాజిభార్వఁ ♦ గామించి పొందిన, వానిఁ గపటమద్యఁపానసోమ
పాన మనుదినంబుఁ ♦ బానంబు సేయు విష్ణుత్రియాలను బట్టి ♦ సంధ్రమమున.
- ఆ. తొమ్మఁ ద్రొక్కి మోము ♦ తీమ్మనట్టుఁగ మోది, యనలముఖమునందుఁనగ్నివర్ణ
ముగమ గాఁచి వక్త్రఁమున నిండఁగా నుమ్మ, నీరు వోతు రేచి ♦ నిష్కరముగ.

ఆ. ఎవయ దొడ్డితోన ♦ నిండ్లలో నైనను, బతు సుతంగహరిణిపంక్తి నెల్లఁ
బట్టి హింస నేయు ♦ పాపాత్ము విమనుష్ఠే, ధూచుఖిల వ్రొబ్బునరు సృపాల.
క. తనయింటికివచ్చిననును, జని నతిథి, గ్రోధదృష్టి ♦ జూచినవాని
గనుఁగవల వజ్రదంప్రలఁ, దనరినయాకంఠగృధ్రతతి భతీంచున్. 541

మ. ధనవంతుం డగుమానవుడు గడఁకన్ ♦ ధర్మోపకారంబులన్
ఘనతం జేయక యాడెనేని యమలోకంబందు మాచీముఖం
బనునాదర్శి. బట్టి త్రోచి యిది గాఁవై యున్నభూతం బటం
చును తాఁడంబుల బట్టి కట్టి వడితో ♦ నొప్పింతు రత్యుగ్రు లై.

ఆ. నరవక్త్రో యిట్టి ♦ నరకమూల యమలోకమందుఁ గలవు మఱి సహస్రసంఖ్య
లగుదు శకునసూత ♦ లనిశంబు పాధింతు, రవని ధర్మగూఢులై ననరుల.

భాగవతము, స్కం. 5 చద్య 183-160.

క. బలుజంపములదేహములు ద్రెవ్వఁగోసి యూ,వరకర్దమంబుల ♦ జదియఁద్రోచి
పటుసూతారములచే ♦ బరమొండెములుచేసి, తలగాన రా నేల ♦ ద్రవ్వఁ పాఁచి
వాడికొట్టుల నాలుకవైచి మేడెములోనఁ బులులముందఁగట్టి ♦ పారలద్రోచి
క్రొవ్వాడి యిసుపముకల్పకములచేతఁ, బొడిసిందియచ్చులు ♦ మెడలఁబెట్టి
గీ. వేలగట్టి దంచనములఁప్రేసి తప్త, తెలకుండంబులోఁ ద్రోచి దారణాస్త్ర
శస్త్రనిసాతుల నొంపించి ♦ జంతుతతుల, బాధనేయును గాలునిభటచయంబు.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 38తి.

సీ. ఉక్తుశోఽటలక్కులోక్కింతమర్మమున్, వట్టితీయఁగఁమొఱి ♦ వెట్టువారి
గొప్పనిష్ఠలయేటఁగూల్చి పోనీయక, పొదివి యమ్ములనేయఁబోరెలువారి
సెత్తురుచీమునిండినకూపముల వ్రాలి, పురుగు లంగముఁ దొల్వఁ ♦ బొగులువారి
గత్తులఁగోసిన ♦ కాయముల్ ఊరవా,హినులముంపఁగఁబెట్టు ♦ పనవువారి
గీ. బిట్టుగాలిసపెనముల ♦ బెట్టి వేఁప, మిట్టిపడి యట్టై మ్మార్చిల్లఁనట్టివారిఁ
దప్తతెలకటాచాపాతమున శోక, తవులగువారిఁ జాతె సద్దళముఖుండు.

సీ. పతుపాతులుఁ గూటఁసాతులు నన్యతోక్తివరులు రౌరవబాధ ♦ వడెడువిధము
కులహంతలును భూణగోఘ్నలుచ్చాస్పసని,రోధకంబునఁ బడిఁజూచిధము
బ్రహ్మహంతయు సురాపాని స్వర్ణస్త్రేయి, నూకరంబునఁ బడిఁగ్రుక్కవిధము
స్వగురుతల్పఁగుడును ♦ స్వస్థగామివృషహంత, తప్తకుంభికఁ బడిఁతలఁతువిధము
గీ. కూఁతునుం గోడలిని బట్టుకొన్నచెడుగఁ, లురుమహాజ్వాలవ్రాలిలిట్టాజలువిధము
దగనిమగువలఁ గనయూహాతములు లనన,యాతనలఁ గూలువిధమతఁడెట్టఁజూచె

గీ. జేరి కొండెంబు నొరులకుఁ ♦ జెప్పినట్టి, జిహ్వఁ గత్తుల నిలిపిర ♦ చీటి విడుఁడు
మించి యన్యాయవిత్తమాంబినినట్టి, కుట్టిలజేహంబు అంపానఁ ♦ గోయుఁ జిపుడు.
గీ. ఇతరకాంతలఁ దనతోడ ♦ నిచ్చుగించి, యుపరిసురలెంబు సులసం ♦ నొడ్డుకొన్న
యల్లచోటులఁ గ్రాగిన ♦ యట్టిలోహ, పాత్ర) నెత్తుఁడుకడుఁగ్రాగి ♦ సస్యముగను
ఉ. పట్టుఁడు కారులం దవుడ ♦ పండులు డుల్లఁగవేసి సంపెటన్
గొట్టుఁడు కర్పటం పివేయ ♦ గ్రుద్దులద్రొబ్బుఁడు బిల్లఁగోలన్
గుట్టుఁడు గొంపె గోలముకు ♦ గోశ్వను మొత్తుఁడు తప్తలోహముల్
చట్టనఁ జీటి; పొట్టుడి ♦ చర్మముఁ దియుఁడు తిత్తిదోవుఁడున్.

554

శృంగారమల్లాణచరిత్ర, ఆ గీ.

పుణ్య లోకము

క. ఈలోకమునకు మీఁదై, చాలఁగ వెలుఁగొందు చుండు ♦ స్వగ్లోకము నా
నాలంకారయుతము ది, వ్యాలోకము జేవయాన ♦ మది మునినాథా!
చ. అమలతపోనివాసులు మహాధ్వరశీలరు సత్యసంధులు
త్తములు జితేంద్రియుల్ సములు ♦ దానపరుల్ రణశూరు లందు హ
ర్షమున వసించు రచ్చరలు ♦ సాధ్యులు జేవములుల్ మరుద్వసు
ప్రముఖులు వేలువేలి తగు ♦ పట్టుల నుండుదు రంద యిమ్ములన్.

555

556

భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 129, 130.

గీ. తల్లిదండ్రులకు నిద్దపునక్తిరసణిల్ల, శుశ్రూష చేసిన ♦ శుద్ధులులు
పతులకునిర్వాణ్యజపరమతాత్పర్యతఁ, బరిచ్యసలిపి ♦ పద్మముఖులు
సజ్జనావలికి నిఁసాగ్రణంబున నుప, కారమొనర్చిన ♦ ధీరగుణులు
దటిదప్పకుండ సఁధ్యాసపహామతం, త్రంబులు నెఱపిన ♦ ధర్మవిధులు
గీ. బ్రహ్మరతులు తపస్యులు ♦ భవ్యతీర్థ, సేవకులునుసద్వీరులునిఁ ♦ స్పృహలుమొదలు
గాఁగనొప్పెడు తత్పణ్యకర్మపరులు, వీర చూడుఁడు సుఖమున్ ♦ వార లిందు.
క. నుతిచేసి యిష్టధనములు, క్షీతిసురులకు నొసఁగినట్టి ♦ స్వప్తులునుండీ!
యతులహిరణ్మయహర్మ్యస్థితులగుచుఁ జరించువారు ♦ చిరశుభలీలన్!
గీ. ఉభయముఖు లగుగోవుల ♦ నొండెనొండె, గపిలగుఁధనువులఁ బుణ్యకాలతిథుల
దానమొనరించినట్టి సత్యవ్రతిజ్ఞు, లీమహాన్వృషీతంబుల ♦ సెనఁగువారు.

558

559

గాఢాంధము, ఆ 2 ప 11-13.

సీ. సగంపు సుమధూఃకముల బోవిగవారి, దివ్యయాము లెక్కితగువారి
నికచమంహామాళికలు చుట్టినవారి, పైలిగొడుగులనీడఁ జెలయువారి
మృగమదశ్రీగంధమిళితాంగులగువారి, వీణావిగానముల్ వినెడువారి
సచ్చిత్ గొలువఁ గొల్పె జెల్లు గనువారి, మేల్మీరుచుల్లమిడఁ మెలగువారి
గీ జుగ్రుసౌమ్యంబు తపనుతేజంబు మరుని, చెలవ మింద్రునిభోగంబు శివునివిభవ
మాని భద్రాసనస్థులై యున్నవారి, ధార్మికుల జూచెనొకవంక దశముఖుండు
ఉత్తరరామాయణము, ఆ రి ప 226.

పుణ్యలోకభోగములు

సీ. ఎల్లపుష్పంబులు నెక్కలమును దద్ద, విలసిల్లుఁ గల్పకఁ వృక్షజనిత
మనులేప మాహారఁ చుచ్చుల మంబరములు, నిత్యానులినములు నిరుపమాన
భంగి దీప్తంబు లాభగణముల్ వాన రమించుచు నన్యోన్యఁ మిత్రభావ
మొప్పంగ మీనుల యొప్పును మనముల, మార్దవంబును గుణమాన్యతలును
గీ గలిగి పురుషులు గాంతలుఁ గామహర్ష, లీల లెనఁగఁ గ్రోధాదులులేకరుజయు
జగయు నెఱుంగఁగ నలి జరింతురు దినంబునందు సంతతనిర్భరానంద మొంద
భారతము, ఆ రి పద్య 217.

పుణ్యకార్యములు

సీ. ధన్యులుభయమున దారిద్ర్యసంబాధమున రోగమును బాపములు దొంగఁ
జేతకు నైనఁ జేసినదేవకార్యాగ్ధ, హనుహింసనమ్మును బరమతపము
శుశ్రూషయునుగల్గి శ్రుతము సంపాదించి, యప్రతిగ్రాహకుఁడైన మద్య
మాంసపరశ్రీసమాగమవైముఖ్యమున నాశ్రమస్థులఁ దనకులంబు
గీ. వారి భరియించినను హేమఁసన్త్రు మందిరాన్న పానంబు లొసఁగిన నాశ్రయంబు
దీనులకు నిచ్చినను హింసమానినను సుచందితస్వగ్ధలక్ష్మీ సిద్ధించు నంద్రు. 562
సీ. రచ్చకొట్టంబు నారామంబుఁ గూపంబు, బ్రహ్మం గావించుట ధర్మభరార్త
కోటిఁ గాచుట కన్యగోవువాహనము దానుని దాని నిచ్చుట దనకుఁ గీడు
నేసినపైచుట చెలలఁజుట్టంబులఁ బోచుట పెక్కుండ్రపాంశుఁ గార్య
మునఁ బరాక్రమమున ధనమునఁ దా నలఁజడిపాటు దుష్కర్మ సరణి బోరయ
ఆ. తునికి నాకలాకమునకు నిచ్చెన లగు, నెక్కులమునఁ బుట్టిలేని బహుశు
తుండు నతి కృపాన్యతుండు వేయు నెలలమై, బ్రహ్మకెతెందుఁగండ్రుత్రిదశపదము

చ. జనులకుఁ గీడు రోయక యజ్ఞస్రము భర్తగవలె జరిపి ప
జ్జనగుపూజనంబులును * సత్యహితోక్తులు వేరపోయిం
బును నతిథిప్రియత్వమును * భూపదయార్ద్రతయుం గలట్టివా
రనిమిషలోకగాము లనిచ్చి తృ శైలుంగుము పేనకాత్మిగా.

564

భారతము, ఆను ఆ 2, 5, 6 63, 64, 219.

సీ. తమఁ గ్రోధ మక్షత్రసంకల్పతఁ గామంబు, చిరనిద్ర సత్త్వసంసేవనమున
గాఢదై ర్యమును రాఁగ ద్వేషములు భయమప్రమాదమున మోహంబు క్రమము
వినివర్తనాభ్యాసమున రోగములు నుపద్రవములు హితము మిత్రబుఁ గాల
యోశ్శతంబును నగుభోజనంబున జీవ, సందర్శనమున నిశ్వాస హఠిల

గీ. విషయములు సంతవిగసతావేక్షణమున, నిత్యసంతోషమున లోభనిరతి కృపక
ధర్మ ముచితకృతావేక్షధర్మచువులఁ, ద్రోవసేర్పుట ముక్తికై * ద్రోవ యుగిస
కాంతి. ఆ 5 పద్య 370.

సీ. కావున ముక్తికై * గారణం బగుదాని, నేర్పడఁ జెప్పెద * నెఱిగింతుమా
దానంబు శమమును * దమమును బ్రహ్మచర్యంబును వ్రతపరిశుశ్రూంబు
దయయును బరధన * వారవర్జనమును, నిరుమయమేంద్రియనిద్రామలు
జనసీజనగురుజనపూజలును దేవ,తాటిధిపితృదేవతార్చనములు

గీ. సత్యమును శౌచమును శుభసంవిధాన, నిరతియునుదై ర్యమునుగ్రోధసంనిరసము
గలిమి పుణ్యవృత్తం బిది * గలుగునరుండు, మొనయుదినమాతగఁగొని * మోక్షమునకు
ఆశ్వ. ఆ 1 పద్య 192.

మ. గురుదేవర్షి పితృప్రపూజనము సంతోష్ఠీప్రియత్వంబు సం
స్థిరసత్యోక్తి సమస్తభూతదయ మైత్రీసాగుసాంగత్యముల్
పరలోకాభ్యుదయక్రియారతి శ్రుతిసామాన్యసందర్శనం
బరయన్ స్వర్గముఁ బొసిపుట్టినను * మృతశ్రేణిసంజ్ఞల్ వృషా.

567

మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 121.

సీ. తనశక్తికొలది సత్కర్మముల్ ఫలవాంఛ, నూనికృష్ణాగృహమతి నలుపుట
ప్రతిపిద్ధకర్మంబు * పరిహరింపుట విష్ణుభక్తిమై గ్రమమున * బాదుకొనుట
తద్భక్తి లపుణ్యతముల సంసర్గంబు, దుష్టను లున్నట్టి * త్రోవఁ జనమి
విష్ణుసన్నిధి కళావిభాగ్యతవివిధ దివ్యక్షేత్రతీర్థయాత్రాచరణము

గీ. బ్రహ్మచర్యంబుఁ దపము వై * రాగ్యగుణము, వలయు వై కుంతమునగోరువారి కెల్ల
బినిలోపల గొన్ని గావించఁ గనిన, వృధఁజనవు చేర్చుఁ గ్రమమున * విష్ణుచదము
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 107.

సీ. యజ్ఞానినిత్యకళ్యాణానందవిష్ణు దానంబు సత్యంబు ♦ దనుము శేషము
 దేవతాభజనంబు ♦ తీర్థజలస్నాన, మాష్టుకుద్ధియు నిందియములగెలుచు
 టస్సతంబు విడుచుట ♦ హర్షంబు నొందుట చౌరీ సజ్జననింద ♦ జీయకుంట
 గోవిప్రభక్తిసంభావితండుగుచుంట, సర్వసమర్థులు ♦ జరుపుచుంట
 గీ.తఱచుగనుజేడ్క లాదవచుత్సాహులుంట, క్రోధభయభూరింగంగగుది మదిగుచు
 టప్రయాససంప్రాప్తవ్యమందుకొనుట, కణకతోవిను స్వీకారం ♦ కారణములరీతి

మత్స్యపురాణము, అ 1 ప 152.

సీ. అత్యాసితాక్రాంతం ♦ డధయంబు వేడిన, గరుకార్ద్రానిత్తుడై ♦ చాచినదియు
 సత్యులతదూరప్రయాణినిన్నుండైన, పథికునాయాసంబు ♦ వాసినదియు
 మునుపు జీర్ణత్వచుండినదేవభూదేవ, నిలయము ల్మగుడంగ ♦ నిలిపినదియు
 బలిమిచే గలిమికై ♦ బంధవత్కాంది, శీకునకు విముక్తి ♦ జేసినదియు.

గీ. దస్కరాదులచేత విఘ్నస్తమైన, దీనునిధనంబు మగుడ సాధించి తెచ్చి
 యిచ్చినదియును మొదలుగా ♦ నెన్నఁదగిన, సుకృతములువిశ్రుతంబుల ♦ నుండరాగి

క. సత్యంబగు నప్రియము న, సత్యంబగు ప్రియముఁ బలుకఁ ♦ జనదని విబుధుల్
 సత్యంబు ప్రియముఁ బలుకుట, యత్యంతవిశేషధగ్ధ ♦ మందురు తన్వీ. 510

ఆ. సాధురక్షణంబు ♦ సమదర్శనంబును, సర్వభూతజాతసదయవృత్తి
 వితరణంబు ననఁగ ♦ వివిధపుణ్యంబుల, నుత్తమోత్తమంబు ♦ లుత్పలాక్షి. 511

శీమంతినికళ్యాణము, ఆ 2.

క. కృతయుగమున జ్ఞానముసంతతపములు శ్రేతయందుఁ గన్పాపకేళన్
 గ్రతువులు గలిసి బురాణ, శ్రుతిపతనము లిహపరైక ♦ సుఖము లొసంగున్. 512

శేషధగ్ధము, ఆ 3.

పాపకార్యములు

గీ. కల్లు గావుట గురుపత్ని ♦ గవయుటయును, విపులజంతుట బ్రహ్మస్వ ♦ విషయమైన
 మ్రుచ్చిలుటయును నివి గల ♦ కూరజనులఁ, బ్రీతిబొందుటయును మహా ♦ పాపకములు

సీ. ఆదిత్యునుధయాస్తామయకాలములనిద్రఁ, బొందుటయును బాత్రీ ♦ భూతుఁడింటి
 కరుగుదెంచినఁబూజ ♦ యాచరింపమియును, బరదారగమనంబు ♦ గురుల కెదురు
 నేత్రయు గ్రామంబు ♦ సెఱచుటయును వేద, విక్రయంబును రస ♦ విక్రయంబు
 భృత్యుఁ బ్రోవమియు న ♦ సత్కీర్తనచారంబు, గహనదాహమునన్య ♦ ర్మకృతియు.

గీ. దనదుకర్మంబు విడుచుటయును వృథాప.గ. ప్రహరణంబు మేదిన్ ♦ సురులకవిమిఁ
గొనుటయును శరణార్థిఁ జేకొనమి బ్ర.ప్ర.వధయుఁబాపంబులందును ♦ బుధజానులు.
భారతము, శాంతి. ఆ 1 పద్య 168, 298.

చ. పరుసనిపల్కులం బరులఁ బల్కుట మర్మమువాటనాడుటన్
నరులకు నెగ్గునేత కృపఁబత్వ మశౌచము దేవదూషణం
బారులధనంబుగ్గొంటి కృపఁనొందమి యల్గు కృతఘ్న భావనా
నిరయముఁ బాసిపోయి ధరఁజిం బ్రభవించినవాకిచ్చుమున్. 575

మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 120.

ఆ. అశ్వదేవసేవ ♦ యన్యకాంతాసక్తి, పరధనాపహృతియుఁ ♦ బ్రాణిహింస
సలి నభక్ష్యభక్షణమున గమ్యాగమ,నములు నరుల కివియు ♦ సరకగతులు. 576

సీ. అవియు నెట్లెంటేని ♦ యభిలేకు హరిబూజ, సేయకయెరుఁబూజఁసేయుటయును
దనభార్యయుండంగ ♦ మనఁన నొరుకాతల, గోరుటయును లోభఁగుణము గదిరి
లలిఁ బ్రతిప్రహములు ♦ పలుమాటుఁ గొనుటయు, నవలిలోబగధనాఁహరణమయ్యెఁ
గృతుకర్మములఁ గాకఁకణఁగి యేదేవికి, నెగ్గుసేయుట ప్రాణిహింస యయ్యె

ఆ. నుల్లిదెలిపిండి ♦ ముల్లంగియును నేతి, బీజ మునగకాయ ♦ బిల్వఫలము
వఱులుతుంటి తెల్లవంకాయ మధుమాంసములు నభక్ష్యకములు ♦ ముదిత వినుము.
పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 34-35.

సీ. బహిష్కర్షణకాశ్యపుఁబాచితంబిడి, పసిడికై తావాని ♦ బంతిఁ గుడిచి
కలసి వణిప్పూర్తిధలతోడఁ బుణ్యాహ,ముల బియ్యములకునై ♦ మొత్తులాడి
శశిరవిగ్రహజపఁన్నానాదికములెల్ల, దొరలవాకిండ్లకే ♦ దొడ్లయిచ్చి
పచ్చిజ్జిత్తోల్బట్టె ♦ చు చ్చాలమెట్లుంది, కొనఁ దాన యూరెల్లఁ గుత్తపట్టి
గీ. దర్భపోటులఁ దినిలేసి ♦ తలులమైత్రి, నంటి పితృశేషము భుజించియదియు నెడల
నక్కవాడలనరకూళ్లు ♦ మెక్కి మీఁద, వీనిశేఖరమొకతులా ♦ ర్విజృమ్భముకొని. 578
ఆముక్తమాల్యద, ఆ 7 ప 5.

గీ. విహితధర్మంబుసేయక ♦ విడుచుటయును, మానక విహితధర్మంబుఁబూనుటయును
ననగఁ చెందు నధర్మంబు ♦ లరసిచూడ, నవియె పాతకకర్మంబు ♦ లరసిచూడ. 579

గీ. బ్రాహ్మణులహింసయునుసూరాఁపానరతియు, స్వర్ణకౌర్వంబుగురుదారఁసంగమంబు
తత్సమాగమమునుబ్రశఁస్తంబులైన, యైదునుమహోగ్రదురితంబు ♦ లనఁగబరఁగు.

ఉ. దూత్రము కైతఁబం పరదూషణముం గటుభావణంబు ని
చ్చేతుపరాపకమును ♦ నీర్వృయశూయయు సూచకత్వమున్

గీ. నమరనోకరేయి తగినప్రాయత్న మలర, నిజగుహంబున ధారుణీనిర్జ్వలనకు
శేయన మర్పించినటువంటి ♦ సజ్జనుండు, చూడఁ డెన్నఁడు నీహేమునిసూర్యపుత్రి)

క. చెఱువులు గట్టినపుణ్యులు, దఱపకధాన్యములమ్ము ♦ ధన్యులు పృజలన్
చెఱవిడిపించినసుకృతులు, నెఱి నర్కతనూజ రారు ♦ నీపురమునకున్. 597

మ. తాళవృంతములాశపత్రవితానముల్ ధ్వజచామరాం
దోళికల్ రథదర్పణంబులు ♦ తూర్యతల్పచయంబు హై
గ్గాలియల్ బహువస్త్రభూషణ ♦ గంధముల్ హరికర్పణం
బోలిచేసినవారు నిద్రన ♦ నొల్లకుండుదు రర్కజా. 598

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2.

క. ధగ్గుంబు నేయ నేర్చిన, నిర్మలమతు లెల్ల విబుధునికరము పొగడెన్
భర్తృమయాంబరభరులై, శర్మస్థితిఁ జనుదు రెపుడు ♦ శమనుని పురికిన్. 599

ఉ. ఆన్నముజెట్టువార్లకృతాన్నముదించు జలంబు దప్పికిం
గన్నముహామహు ల్కూటాంగఁ ♦ గాచిన యావులపాలు గ్రావుచున్

పా పా త్రు లు

- సీ. సత్రంబు సాలయుఁ ♦ జవిసందిరియె చచ్చుబొట్టము వ్రచ్చుట ♦ సుపడిముల
నిందించు టాగవంతుడ దగ్గియనిక్రమబిడ్డ దగ్గిలే ♦ ఖసము గొడి
యుము సంధిభేదన ♦ సునకవ్యాగ్రగోచన సుర్యోజ్జ్వల ♦ వాసవార
వృత్తియంత్రనుకాస్త్రు ♦ నిర్వలనము నిద్రలోల న నాగను ♦ నాల వృద్ధుఁ
గీ. దాపసిని భీతవంచన ♦ దలరఁ జేయు, టతిథిపుస్త్ర్యవృత్తియను నా ♦ హోరకలన
మాచరింపకుడుచుట ♦ గూర్మకోటి, నిరయ పేనువులు ౧౬ శిష్ట ♦ పునఁ దల్య
సీ. విమళస్త్రుకేశముల్ ♦ వికృయించుట శస్త్రములచేత కవ్యా ♦ నులను విప్ర
తతిని గోగణమును ♦ దఱిసిపోవుట యుసా, గ్రాము సప్తక్రియం ♦ డైవ్యవృత్తి
విడుపుమాన్యుఁ గ్రంథనడిచి కొయ్యలు ప్రాతి, చెయిచుటనరకంబు ♦ సేయఁడండ్రు
నేరమి లేకయు ♦ నెస మిడి యగ్గంబు, గొనుగాజుఁ బ్రజగతు ♦ విన్నికి నెల్ల
గీ. యాచరింపనివిభుఁడును ♦ నప్పనంబు, పలుపటడి దప్పి కొనియెడు ♦ పతియు గోవు
ముక్కుఁ గుట్రెడునాడుఁ దన్మృక్మఘాతి, యగునతండు నధోగతి ♦ కరుగుచుం
క. కొలు చుపూరించునన్నర, డెలకయుఁ బంపియును వైన ♦ యీదుగ్గననం
బులఁ బొందు నంతఁ బాపము, వొలియక యాతనికిఁ గుక్క ♦ పుట్టువుఁ బ్లిన్.
క. సగదారగచుడోషము, వరుసన వృకకంకగృప్తి ♦ వలిముఖశేషపు
క్షితంబు లై నభనములఁ, బొరయించుం గృమియుఁ గాఁగఁ ♦ బుట్టించు గుడిన్.
సీ. తనయ నొక్కని కిచ్చి ♦ వనసు మరలఁ బడి, యన్యున కిచ్చిన ♦ యట్టివాడు
కృమి యగు జేనా ♦ గ్రుమి సేసి మడి పైతృశరణు సేయక భోజనంబు సేయు

భారతము, ఆను. ఆ 2, 4, 5, ప 61, 62, 261—268, 220.

సీ. పరనిందకుండును ♦ బహు వాక్యండును, యమలోకదుఃఖార్తు ♦ లగుదు రెపుడు
 వాసు చేసినతపో ♦ వ్రతతీర్థదానంబు, లన్నియు విఫలంబు ♦ లై నశించు
 ధరణి ప్రత్యక్షుండు సేయు ♦ దానధర్మంబులు, నప్తంబులై వాండు ♦ నరకమునకుఁ
 బోవుఁ దీర్థములాండు ♦ పుణ్యండు నశనవర్జనుండును నింద్రియ ♦ సమితి నోర్చు
 గీ. నతండు చూడంగనొల్లఁ డి య్యమునిపురము, తీర్థసేవఁ గావించి వ ♦ ర్తించునతండు
 కడఁగి లోభంబునను బ్రతి ♦ గ్రహముఁ గొనిన, యతని తీర్థంబు నిష్కల ♦ మనిరముచులు
 మార్కండేయపురాణము.

సీ. విప్రాలయములందు ♦ విడిచుట్టుగానుండు, వానిమంటలలోన ♦ నై వలేదు
 విప్ర సింహాచలంగ ♦ వినువానిచెవులందు, కఱకునారసములు ♦ బఱపలేదు
 విప్రవై నలిగి యు ♦ ద్వృత్తిఁ దిట్టినవాని, జిహ్వ మంగలకత్తిఁ ♦ జీఱలేదు
 విప్రసాము భుజిండు ♦ వృజి నాత్ముడువంబు, కఱకుఁజంపంబుల ♦ దఱు లేదు

పావహుఁ గూటకాల్పలులఁ యందులఁ బాఁకఁగఁ ద్రోయలేదు దో

రావలి నేలి విత్తము నఁహన్నిశమున్ హరియించుకూర్పులన్

వావిరి సంభూపములఁజైవఁగలేదు మహాగ్రహంబునన్.

657

సీ. పగభామ నభిలాషఁపడి విరీక్షించిన, దుర్మాధ్యక్షనుఁ యిం దొలునలేదు

పరకథత్రయచేయిఁపట్టినపాపాత్ముఁకరముఁ గామలగాల్గఁ గఱపలేదు

పరసతివదనచుంబన మొనర్చినదుష్కృతాత్మువక్త్రమునఁ గొఱ్ఱదమలేదు

పరునియిల్లాలిలోఁబడఁ గొంగిలించిన, తులువఁజేహంబు తిత్తిలువలేదు

గీ. పరపయోరుహముఖికుచప్రాంతములను, నఖము డిగించినఖలునివ్రేల్చుటకలేదు

పరవధూమణిఁ బొందిన ధాగ్యహినుఁ, గోశ మసిధార మొదలంటఁ గోయలేదు

క. ఋతుమతియైయిండినకుల, సతిఁ గవయక వేతె యొండు ఐజాననతో

రతిసన్నిభ హృదయపువ్రేతుఁ జెఱఁబడఁ ద్రోయలేదు ధ్రువంబు వాఱన్. 659

క. ధరణీసురవృత్తులు దమ, పరిధానము కొఱకు నడ్డపాటానరుచున

ద్వరితాత్ములఁ ద్రోయఁగలే, దిరువదియొక నరకముల నఁ నేకాబ్దంబుల్.

660

చ. జనకుని దల్లి నగ్రిజుఁ బ్రసన్నులఁ జేయక క్షీనకృత్తిఁ గ

న్యోనినమహాపరాధితలఁగొడ్డట ప్రక్కలువాపలేదు లే

దనవరతంబు కల్గఁగని నప్రియభాషలఁ గూలవాడుదు

ర్వనిరముఖుఁ యిఁ గాల్చి కడఁచాలునమాంసముచెండివేయఁగన్.

661

- కన్నుగవ నూదిగోరుల ♦ గనిక గొట్టి, మలము మాత్రంబు ద్రావింబి ♦ మాటిమాటి
కగ్నిఁ బడవై చి వేతురా ♦ యమునిభటులు, మద్యపానంబుచేసిన ♦ మాపులను.
- సీ. ఋతుమతింబొందిన ♦ మతిహీనుఁ డెంతయు, రక్తకూపముల నిర్మగ్నుఁడగును
శౌర్రచండాలాది ♦ సతులఁ గూడినవాడు, శునకమాంసాఁడై ♦ సాదలఁ జొచ్చు
విశ్వసించినవాని ♦ వెలదిఁ బొందినఁ దుల్యఁ, బృథులిలాపాతనఁజేడ నొందుఁ
బణ్యాభామానక్తిఁ ♦ బరఁగినపాపుఁడు, ఋక్షప్రాదంబులో ♦ నెపుడునిలుచుఁ
- గీ. బరులకాంతల బలిమినిఁ ♦ బట్టుకొన్న, వారిదుర్గతి లెక్కింపఁవశము గాదు
తన్ను నేలినభూపతి ♦ తరుణిఁ గవయు, నీచుఁ డుండును గడలేని ♦ నిరయమునను.
- గీ. ఒక్కయేడాది వీరితో ♦ నున్నవాఁడు, నరకమాగ్గంబు లాయాతఁనల్పుజించి
పుల్కసాదిక చుట్టాతి ♦ బుట్టిపుట్టి, ఘోరమఃఖంబుఁ గుడుచును ♦ గురువశ్యాః 693
- గీ. పత్తిభేది పృథక్పాకీ ♦ బ్రహ్మలింద, కంఠనాదేకి శ్రుతులయు ♦ కొన్నవాఁడు
నయతయుఁమును కంభిపాక మునచుండి, పుడమినంక రజాతులఁ బూట్టుచుండు.
- సీ. ఇంద్రదనసిక్లి ♦ హీనాత్ములై యగ్నిజనులకు లేదుపాఁమ్మ నేడివారు
హితవును ధర్మంబు ♦ నెఱిగించువారిఁ బూజింపక ద్వేషంబుఁ నేయువారు
గోవుషద్విజవధూ ♦ కులములయాహారములకు విఘ్నంబులు ♦ దలఁచువారు
తనువిశ్వసించిన ♦ జనములపట్లను, వంచనలోఁ గీడు ♦ గాంచువారు
- గీ. బ్రహ్మహత్యాసమంజై న ♦ పాప మొంది, కఠినతరులై నకాలకింకరులచేత
బ్రహ్మకల్పాంతరంబులా ♦ పదలఁ బడుచు, ఘోరనరకంబులందుండ్రు ♦ కురువశ్యాః.
- గీ. బ్రాహ్మణోపేక్షకారులుఁ ♦ బాపచింత, దెలుపువార లనత్యంబు ♦ బలుకువాడు,
మర్మభేదు లనూయచే ♦ వలయువారు, బ్రహ్మహత్యమానలు ♦ పాశ్చాత్యే ద్రుః 696

- క. ఎంగిలి కాఁతును నన్నము, వెంగిలియై యొసఁగుననుని ♦ వెంటఁబడి ను
 ర్వాంగంబులు యమకింకరు, లంకారంబులనువేతు ♦ రసవరతంబున్. 697
- గీ. స్నేహముననైన లోభంబుచేతనైన, నలసియైనను బొత్తుల ♦ వారగింపు
 జనుఁడు శ్లేష్మపుముద్దలో ♦ శతయుగములు, పొరలికడపటకునకమై ♦ పుట్టుచుండు.
- గీ. మణులఁ గోకలుఁ గన్నూరి ♦ మలయజంబుఁ, గప్పురంబును హరియించు ♦ మొప్పెల్లె
 నేకవింశతియుగముల ♦ నేకనరకముల వనించియుఁ గాకులై ♦ పుట్టుచుండఁ. 699
- గీ. కంచు సీసంబు రాగి యఁగించుకొన్న, యతఁడు వై శ్వానరబావుల ♦ యనెడినరక
 మునను వేఁగుచు యుగముండి ♦ శునకమోని, జన్మశత మెత్తిమేకయై ♦ సంధివించు
- గీ. బాధ్యహవతి తచ్చాస్త్రు ♦ పాతకుండు, నూద్రకాంతానురక్తుండు ♦ స్మృతుల నింద
 యొచరవచియించువాఁడు న ♦ వనిసురులకుఁ గీడుగావించువాఁడుని ♦ ప్కృతులదనకు.
- గీ. అృతవాదులకొండీల ♦ యన్యమంది, రాక్షుభోక్తల మర్యాద ♦ నడచువారి
 విశ్వసించినవోఁ ద్రుంచి ♦ వేయునట్టి, ఖిలుల జిహ్వలు గోతురు ♦ కాలభటులు. 702
- గీ. అగ్రహారంబు కానుక ♦ నడుగఁ దలచు, నతని కబ్బునుబ్రహ్మహా ♦ త్యాయుతంబు
 లతిభిప్రాజులు వర్జించి ♦ యన్నమారగించువారికిఁ బాపంబు ♦ లేంచ నది. 703
- గీ. భూసురక్షేత్రము హరించు ♦ బుద్ధి నెవ్వఁ, డడ్డపెట్టును వానిని ♦ యమునిదూత
 లినుపజ్జోళ్లును బడవైచి ♦ యినుముగాఁగఁ, గుమ్మచుండుగునతతంబు ♦ గోడుకుడుప.
- గీ. సునలునేసివతోటలు ♦ నున్నపూలు, దేవపూజావికల్పనఁ ♦ దెచ్చువారి
 నగ్నిఁ ఖలుండు బడవైచి ♦ యమునిభటులు, వేతురంతయుయుగ మెల్లఁ జెల్లుదనుక.
- గీ. జగ్జగత్కలిమలయందు ♦ సంధ్యవేళ, వైధృతినఁ జమర్దశిఁ బితృ ♦ వాసరమునఁ
 గాంతఁ గూడెడు మూర్ఖమొగంబు నిండి, పాపములఁ బోలుబలగలు ♦ వాధఁజెట్టు.
- గీ. శత్రుఁడయ్యును దురాచారంబు మాన్పని, యతనికర్దోహర్ధ ♦ మందియుండు
 లేనిపాపము లేన్ను ♦ మానవాధముజిహ్వ, యమభటుల్ చిరుముదు ♦ రనుదినంబు
 కన్యతో రమియించు ♦ కలుసాత్మకునిఁ బట్టి, భక్షించు సతతంబుఁ బక్షివితతి
 పూనినవృతమును ♦ బూర్ణంబు నేయని, జను నొందుగనీపత్ర ♦ వనములూనఁ
- గీ. దగవు దిద్దునుఁ బక్షుపాతమునఁ బలు, జమని నత్యుష్ణునైకత ♦ స్థలములందు
 మిగువేతురు పదివేల ♦ యుగము లెల్ల, నంతకంతకుఁ గుంతిసు ♦ తాగగణ్య. 707
- గీ. తల్లిని దండ్రని ♦ వైరంబు నతిఘున, నొగిఁ బూజ నేయకనుండువారు
 లేవునుమాపును ♦ నోపివైచడి, దినముఁ బురాణము ♦ ల్వివసనవారు
 దేవతాభావలు ♦ దిగఁద్రావి యన్యభావలకాస్త్రముల్లాని ♦ చదువువారు
 భక్తుహర్షంబులు ♦ దప్పించువారలఁ, దెలిసియు వెంబడి ♦ చిరుగువారు

గీ. ఎంగిలికి గోతపడక పెండ్లంకువారు, గానవిద్యలపై జేరెడు * కలుగువారు
విష్ణునామప్రయోజపంబు * విడుచువారు, నిరయమాగ్ధానవల్లము * నిశ్చయంబు. 708
జేమన్నయ్య, ఆ గీ.

బ్రహ్మసభ

చ. దళితవికోధి యిట్టి దని * గానితేజం వెలుంగంగ బ్రహ్మకం
గొడియె తా నవాబ్బకన * గోచర మన్నులనూన కొపెను
త్తల మనుకంబ మొక్కటియ * తాల్పంగి సుస్థిగ మై నిజస్థిగా
వలి వెలిగించు చుండు శక్తి * వారిజమిత్రులచుండలంబులన్. 709

భారతము, సభా ఆ 1 భాగము 79

సీ. మొగిల దమ్ముల బడసిక * మనులమూర్తులహాటి, భగవద్రాస్త్రిములు మా * ద్రములుదనర
మణిదీధితులవెంపు * మాయించి సాగోక్య, ముక్తులు తను తేజ * ములు వెలుంగ
వాణివీణారుచి * వారిచి సామగా, సంబులురుతులఁ ది * త్యంబుల బెంప
మృగమదాదులతావి * మగిడించి సుడిసి ని, శాననాంబుజగంధ * మతిశయిల్లఁ
గీ. జామరగ్రాహిణీకర * చారురత్న రుచులు వెలుంగఁజేయక పాశీరుమలు వొలయఁ
గనకమయపద్మకర్ణికా * గ్రమున విశ్వ, కర్త సుఖిలీల జేరోల * గమున నుండె.
కుమారసంభవము, ఆ 4 ప 353

సీ. అఖిలవిద్యారహ * స్వయల శంకలు వీర్వసరస నుండెడు మునీ * శ్వరులు వొగడ
స్వస్తి కహస్తులై * సముఖంబునఁ బరా, బరిగాంగసర్వసు * పర్వ లుండఁ
గరతలయుగళివ * క్త్రిములు గవ్వగవిన్న, పంబులకొఱకుది * క్వుతులు సేరఁ
బూర్వజేవతలు కిం * కుగ్వాణులై తన, కనుసన్నచలన * పనులు సేయ
గీ. గరుడగంధర్వభుజగతి * స్వరపితాచ, భటులు చావడిముంగటి * బట్టబయలఁ
జటులతరవృత్తిగోటుల * సంఖ్య లెసంగ, నబ్జగర్భుండు గొలువున్న * యవసరమున
కాశిచాస్తీమాహాత్మ్యము ఆ 2 ప 4.

సీ. గానం నకార్యమి * దానీంసుఖేన వి, శ్రీమృతాం గంధర్వ * సముదయేన
నాట్యప్రసంగాయ * నహి సమయోచితం, ప్రాచల్యతామప్ప * రాంగణేన
పాపతృతాంలైన * పరమార్థజిజ్ఞాస, యాద్యవేదాంతి స * మాజకేన
పరచితాన్వోక్యజ * లైరలంఘ్నియతాం, మానేనదేవతా * మండలేన
గీ. భారతీరమణాధునా * పరమపురుష, భావనాపావనసుధాను * భవవశేన
చిరమనుక్రీడతే యందుఁ * దిరుగుచుండు, రజనిసంధియందు జేత్రీహ * ప్రాగ్రసరులు
మూర్తి త్రయోపాఘానము. ఆ 2

- క. ఎంగిలి చాతురు నన్నము, వెంగిలియై యొసగుననని ♦ వెంటబడి న
 ర్వాంగంబులు యచుకింకరు, లంకారంబులను వేతు ♦ రసవరతంబున్. 697
- గీ. స్నేహమునవైన లోభంబుచేతవైన, నలసియైనను బోతుల ♦ వారగింప
 జనుడు శ్లేష్మంపుముద్దలో ♦ శతయుగములు, పొరలికడపటసునకమైపుట్టుచుండు.
- గీ. మణులం గోకలుఁ గన్తూరిమలయజంబుఁ, గప్పురంబును హరియించుమొప్పెల్లె
 నేకపింకలియుగముల ♦ నేకవరకముల వనించెయుఁ గాకులైపుట్టుచుండు. 699
- గీ. కంచు సీసంబు రాగి యశంబుకొన్న, యతండు వై శ్యావరజ్జ్వాలాయనెడినరక
 మునను వేఁగును యుగముండి ♦ శునకమోని, జన్మశత మెత్తిమేకయైసంభవించు
- గీ. బాధ్యపూవర్తి తచ్చాస్త్రపాతమండు, శూద్రకాంతానురక్తండుఁ స్మృతుల నింద
 యొనరవచియించువాఁడు ♦ నవనినురులకుఁగీడుగావించువాఁడునిష్కృతులదనఁ.
- గీ. అచ్చతవాదులకొండీలయన్యమంది, రాన్వభోక్షల మర్యాద ♦ నడచువారి
 విశ్వసించినచోఁ ద్రుంచివేయునట్టి, ఖలుల జిహ్వలు గోతురుకాలభటులు. 702
- గీ. అగ్రహారంబు కానుక ♦ నడుగఁ దలంచు, నతని కబ్బునబ్రహ్మహత్యాయుతంబు
 లతిభిపూజలు వర్జించి ♦ యన్నమార్గినిచువారికిఁ బాపంబు ♦ తెంచ నరిగి. 703
- గీ. భూసుగక్షేత్రము హరించుబుద్ధి నెవ్వఁ, డడ్డపెట్టును వానిని ♦ యమునిదూత
 లనుపక్షిల్లను బడవైచి ♦ యిసుమగాఁగఁ, గుమ్ముచుందుగునతతంబుగోడుకుడువ.
- గీ. నినునొనెనితోటలో ♦ నున్నపూలు, దేవపూజావికల్పనఁ ♦ దెచ్చువారి
 న్నిశ్చలండుఁ బడవైచి ♦ యమునిభటులు, వేతురంతయుయుగ మెల్లఁవెళ్లదనుక.
- గీ. బాధ్యుఁడైయులయందు ♦ సంధ్యవేళ, వైధ్యునిఁ జతుర్దశిఁ బితృవాసరమునఁ
 గాంతఁ గూడెడు మూర్ఖమొగంబు నిండి, పాపములఁ బోలులగలుపాధఁజెట్టు.
- గీ. శక్తుడయ్యెను దురాచారంబు మాన్పని, యతనితద్దోషార్థమందియుండు
 లేనిపాపము లేన్నమానవాధముజిహ్వ, యమభటుల్ చిరుముదు ♦ రనుదినంబు
 కన్యతో రమియించు ♦ కలుషాత్మకునిఁ బట్టి, భక్షించు సతతంబుఁబక్షినితతి
 పూనినకృతమును ♦ బూర్ణంబు సేయని, జను నొందుగనిష్కృతవనములోనఁ
- గీ. దగవు దిద్దురుఁ బక్షిపాతమునఁ బలుఁ, జనుని నత్యుష్ణనైకతఁస్థలములందు
 మిగులవేగురు పదివేల ♦ యుగము లెల్ల, నంతకంతకుఁ గుంతిసుతాగ్రణ్య. 707
- గీ. తల్లి దండ్రులి ♦ దైవము నతిభుజు, నొగిఁ బూస సేయకనుండువారు
 కేపునమాపును ♦ నోపివైదడి, దినముఁ బురాణము ♦ ల్విసనివారు
 దేవతాభావలు ♦ దిగదాగివి యన్యభావలకాస్త్రముల్లాని ♦ చదువువారు
 భక్తిపూర్ణంబు ♦ దప్పించువారలఁ, దెలిసియు వెంటడి ♦ చిరుగువారు

గీ. ఎంగిలికి బోతనడక పెరిగెనువారు, గానవిద్యలమై జేసెను కలుగువారు
విష్ణునామత్రయజపంబు విడుచువారు, నిరయమాగ్ధానవత్తులు నిశ్చయంబు. 708
శేషాద్వైతము, ఆ 3.

బ్రహ్మసభ

చ. దళితవిరోధి యిట్టి దని కనితెఱుం నామరంగ బ్రహ్మకం
గోదామె తా నమ్మకం గోదర మున్నులహుప నొకట
త్తల మనుకంబ మొక్కటియ కి తాల్పంగి సుస్థిగ మై నిజస్థిగా
వలి వెలిగిందు చుండు శక్తి వారిజమిత్రులచుండలంబులన్. 709

భారతము, సభా ఆ 1 పద్య 79

సీ. మొగిల దమ్ముల బడసికమునులనూర్తులమీటి, ధర్మశాస్త్రములు చూచు ములుదనర
మణివిధితులవెంపు మామించి సాగోక్య, ముత్తులు తనుతేడములు వెలుంగ
వాణివీణారుచి వారిచి సామగా, నంబులురుతులఁ దియ్యంబుల జెంప
మృగమదాదులతావి మగిడించి సుడిసి ని, శాననాంబుజగంధ మతిశయిల్లఁ
గీ. బామరగ్రాహిణీకర చారురత్న, రుచులు వెలుంగజేయక పాశోరుదులు వొలయఁ
గనకయయపద్మకర్ణికా గ్రమున విశ్వ, కర్త సుఖలిలఁ జేరొల గమన నుండె.
కుమారసంభవము, ఆ 4 ప 353

సీ. అఖిలవిద్యారహ స్యులు శంకలు వీర్పుసరస నుండెడు మునీ శ్వరులు పొగడ
స్వస్తి కహస్తులై సముఖంబునఁ బరా, బరిగాంగసర్వసు పర్వ లుండఁ
గరతలయుళిన క్త్రిములు గప్పుగవిన్న, పంబులకొఱకు ది కృతులు సేరఁ
బూర్వదేవతలు కిం కుగ్వాణులై తన, కనుసన్న వలసిన పనులు సేయ
గీ. గరుడగంధర్వభుజగతి స్థరపిశాచ, భటులు చావడిముంగటి బట్టబయలఁ
జటులతరవృత్తిగోటుల సంఖ్య లెనంగ, నజ్జగర్భుండు గొలువున్న యవసరమున
శాశిహస్తీమాహాత్మ్యము ఆ 2 ప 4.

సీ. గానం నకార్యమి దానింసుభేద విశ్రాంత్యాం గంధర్వ సముదయేన
నాట్యప్రసంగాయ నహి సమయోచితం, ప్రాచల్యతామప్ప రాంగణేన
పాపత్యతాంవై పరమార్థజిజ్ఞాస, యాద్యవేదాంతి స మాజకేన
పరచితాన్యోన్యజ లైరలంఘ్నియతాం, మానేన దేవతా మండలేన

గీ. భారతీరమణాధునా పరమపురుష భావనాపావనసుధాను భవవశేన
చిరమనుక్రీడతే యందుఁ దిరుగుచుండు, రజునిసభయందు వేతనీహస్తాగ్రసరులు
మూర్తిత్రయోపాధ్యక్షము. ఆ 2

- సీ. కపిలహస్తంజేయ ♦ కణ్వాదిమునిశిఖా, మణులతో నొకమోము ♦ మాటలాడ
నికజేయదగుస్పష్టియిది సేయుఁ డనియుప, బ్రహ్మల కొకమోము ♦ బయలువలక
హావగర్భము లాడు ♦ భాషావమాటితో, నొకమోము నగుచు సర్వోక్తి నుడువ
సప్తరకమలాస్య ♦ లాడులూస్యములొక్క మొగము నూచుట కాభిముఖ్య మొంద
తే. శ్వతోముఖచాతుర్య ♦ ధూర్వహత్వ, మొంది డెందంబు చెలువొంద నున్న తాబ్బ
రాగసింహాసనస్థుడై ♦ రాజసమున, బెద్దకొలుపున్న జేజీల ♦ పెద్దఁ గనిరి. 718
ఉత్తరరామాయణము. ఆ 5 ప 8

- సీ. కుణకభానుటికాది ♦ కాలంబు సాకారమై గడియారమం ♦ దందపల్కు
గృహతారకరాశి ♦ గణము లల్లనఁ జేరి, పంచాంగదినశుద్ధి ♦ బల్కురించ
సకలదిగ్దేవతల్ ♦ సభికుల నెల్లను, జోటు లెఱిగి కూ ♦ ర్పుండ సమవ
పంచభూతంబులు ♦ ప్రణమిల్లి యేస్పష్టి, సేమించునోయని ♦ మోముఁ జూడ
గీ. వేదములు వందిజనములై ♦ వినుతి సేయ, శాస్త్రములు వేత్రపాణులై ♦ సంచరింపఁ
జెలగి కొలువున్న త్రైలోక్య ♦ సృష్టికర్త, నగరివాఁకిట నిజవాహా ♦ నంబుడ్దిగి.
అహల్యాసంకల్పిందనము. ఆ 1

వి ఘ్న స భ

- సీ. అతులితధర్మబోధైశ్వర్యవై రాగ్యములును దచ్చులు ♦ మొగిని నాల్గు
వేదచతుష్కంబు ♦ నాదిగానాలుగు, పాదంబు లందును ♦ భక్తి నిలువ
మాన్యపామాగులు ♦ సాదివ ధ్యంబులఁ, గమతనాగాధివ ♦ గరుడముఖ్య
లాభారమైకాల ♦ సఖిలమంత్రములతో, సావిత్రికర్ణిక ♦ నావహిల్ల
గీ. సతర్కతదిగ్యనుకుటఁ ♦ లితనవిన, రత్నరుచిజాలపరివృతరమ్య మగుచు
సఖిలచోక్తిప్రస్థాభ్యైయఁ మైమొంగు, నంబుజోదరుదిగ్యసింహాసనంబు. 715
సీ. అన్యచాపి ధిరాంజనవల్లభుల, వినులాదిశక్తులు ♦ వెలయుచుందు
రమరంధ్రుననుండు ♦ విమలయుల్కర్షిణి, ప్రజ్ఞాక్రియాయోగ ♦ ప్రహితసత్వ
యీశానయనువేళ్య ♦ నేనిమిదిత్కుల, రమణతో వింజామరంబు లిడుచు
నదేవు నేమితు ♦ రంతఃపురాంగన, లేవురు విమలపూర్ణేందుముఖులు
గీ. కమలాలంచనాస్తలై ♦ కమలసేత్రుఁ, గొలిచియుండుదు లెప్పుడు ♦ కొమరుమిగిలి
విహగనాయకశేషాహి ♦ విబుధవరులు, నిత్యము క్తులుగొలుతురు ♦ నియమమెసంగ.
సీ. అంచబోదల ధిక్కరించుయానము లొప్పు, నలినాయతాక్షులు ♦ నాట్యమాడఁ
గలక రమలపాంశు ♦ నణించుకలరము లొప్పు, పద్మేందువదలలు ♦ పాటఁ బాడ

మణిబింబముల నెందు * మధురాధరములూష్ణపుష్పానుబోండ్లుతాంబూలమీయఁ
జమరువాలములబింకెము లూశ్శు కురులూష్ణ, రమణీమణులు చామరములువీరఁ
గీ. బసిడిబెత్తెములు ధరించి * కుసుమగంధు, లంత నంత నవంతసః స్వాసనాది
ప్రాణికోటులు మనపుటపనన్యసింప, నిండుకొలువుండె దైతేయఖండనుండు. 717
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

ఈ శ్వ ర స భ

సీ. దశనసాదామరు * దశన మోచులరించి, నీరజోదరుఁ దన్నుఁ * జేరఁ బిలిచె
వచనామృతాంశుప్రవాహభిషిక్తుగాఁ, జేయుచుఁ బరమేష్ఠి నాయఁ బిలిచెఁ
గరతలారుణచీప్తి * కరరుహద్యుతులలో, సంధిల్ల నిండ్రుఁ జేసన్న నునిచె
దృఙ్మరీచులు వర్షశిగదిశ్వరుల నోలి, మన్నించి కన్నుల * సన్న నునిచె
గీ. నంత నందిరుహకాకులభిలసిద్ధ, సాశ్వదేవాసురేంద్రాదిజనుల నెల్ల
వరుస నునిచిరి శివుఁడు దేవతల కెల్లఁ, గరుణఁ గొలు విచ్చి పేరొలగఁగలుగనుండె.
కుమారసంభవము, ఆ 6 ప 990.

సీ. తననిజరూప మింతయునుని దెలియక, వాదంబు సేసెడు * నేదరవముఁ
గరుణావలోకనా * కాంక్షితు లైయున్న, బ్రహ్మాదిసనకసంప్రణతిరవము
సారణివానంద * సల్లాపముల నొప్పు, ప్రమథగణాళియాఁర్చుటరవంబు
డమరుమృదంగాది * ఘమఘమధ్వనితోడి, పటుభృంగినాట్యవిఠ్సార్వభౌమ
గీ. మానుగాఁ జామరలు వీచుమాతృకాది, కామినీజనమహితకంకణంబు
మెండుఁ జెలఁగంగఁ గన్నులఁపండువయ్యెఁ, గొండరామాలిపెనిమిటినిండుకొల్కు.
భాగవతము, స్కం. 6 పద్య 486.

సీ. వైలాసగిరిమీద * గాలకంఠుఁడు దివ్యహోటకరత్నసింహాసనమున
నదిగి నుంచి మఁకాప్రదోషంబున, సకలజేషులు * సన్నుతంప
వాణీమహాదేవి * వీణమీటుచు నుండఁ, గమలసంభవుఁడు దాశములు వైర
దానవాంతకుఁడు మృదంగవాద్యము సల్పు, శ్రీలక్ష్మీగానంబు * సేయుచుండ
గీ. వాసవుఁడు వైణవోన్ననఁస్వరముఁ గూర్చ, గరుడగంధర్వయతుకిన్నరపతంగ
సిద్ధవిద్యాధరాధిపుల్ చేరి కొలువ, హర్ష మిగురొత్తఁ దాండవంబాడుచుండు.
బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 8.

సీ. అమరకోటులవేత్రి * హస్తుడొనందికే, శ్వరుఁడు ముందర బరాబరులసేయ
కంకణరూపరూప * త్కాముల్ దగరుద్రకవ్యలు చామరొత్తరమువీర

జగజ్జనకగణః పుంసృతరికియని, తవశించి భృంగితాంధవమౌనర్ష
 జయజయః క్తవః త్వలశర్వయని సవకసనందనాదు లంగ్రలికబాగడ
 గీ. ౧౩ నవామాంక తలమునఁగరము మెఱయ, మాననీయప్రభాదీప్యమానరత్న
 చిత్రసింహాసనమున నాసీనుడగుచు, హరుఁడు పేరొలగంబుండె నమితమహిమ.
 నాగరఖండము, ఆ 1 ప 96.

గీ. తొడమిఁదఁగూర్చుండి తొడరియేనిక మోము, కొడుకునయ్యనముద్దుగురియుచుండ
 వేమారు గౌరితా పనకయ్య వనకయ్యయగు కుమారుని ముద్దులూడుచుండ
 గారాము నెఱయంగ సారెసారెతు వచ్చి, వీరభద్రుఁడు దండఁజేరి యుండ
 బిత్తరీపురు జేరి పృంగీశ్వరుఁడు మ్రాల, నందంద నట్టుకమాడుచుండ
 గీ. నారదుఁడు వీణ విడిగి గానములు బాడ, బారలుగ, నంది కడుబరాఁబరలుసేయఁ
 బ్రహ్మసర్గంబు లొగి విన్నపములు సేయ, తీవిగొలుపుండెనమ్మహానేపుఁడపుడు.
 లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ ౩.

రామసభ

క. కొలువుండె గలశబలనిధి, వెలిచిలువమెఱుంగుగదై విష్ణుఁడుపోలన
 ధశధశలుగుల్కు వజ్రిపు, దెళుకుల విలసిల్లుసింహాపీఠము నందున్. 728
 గీ. శృంగసంగతమైన బంగారుగట్టుచందమున సౌమిత్రి వేత్త్రము ధరింపఁ
 జెంత బాబిల్లికిఁజేయిచ్చెనో యన, భరతుండు ధవళాతపత్ర మాన
 వామనాకృతిఁజూపుచు నానతాంగుడై, లవణారికార్ద్రజాలంబుఁ దెలుప
 స్వాభిప్రసవసిద్ధులందుకై వడి వాలి, యనుజుండు కానుకలందు కొనఁగ
 గీ. నడవ మంసంబుపై వ్రేలనంగదుండు, వట్టముగఁ జీల్చి తెలనాకుమడిచియొసఁగ
 ననిలనానుండు వైజాయఁ నడుగులాత్త, నుండువిభుకొల్వకన్నులపండువయ్యె.
 సుదక్షిణాపరిణయము ఆ 1 పద్య 89, 90.

గీ. మణిసహస్రముల ద్యోమణిసహస్రంబుల, డంబు మెచ్చని కిరీటంబుఁ దాల్చి
 మొగముచంద్రుని గెల్వ మొనయుక్తిరీయనంగఁ, దెలిసిగాఁగపురంపుఁదిలకమాని
 నిజగుణానలిల నిర్మలకీమించు, తళుకుముత్యాలచాకలి ధరించి
 బలిమికేళికఁ బూను లబుబిరుదములు నాఁగరముల వజ్రాలకటకము లిడి
 గీ. పానఁగఁ గుంకుమగంధపుఁపూఁత రత్నహారములు గానగా ముత్తీయంపుటంగి
 రహఁ దొడిగి పెద్దపీఠంబులంబు వెలయఁ, కొలువుసింగారమయ్యెరఁగుప్రభుండు.
 ఉత్తరరామానుజము, ఆ 5 ప 247.

కృష్ణసభ

- సీ. విడిచుంబు రుక్మిణీ విరులాంగి యొసంగంగఁ, జందనం బురమున * సత్య పూయ
సురటి బాంబవతి వీచుచు నుండఁ బూసరుల్, కాళింజి సిగపైని * గడలుకొలుప
నిల్వటద్దముఁ బూని * నెఱి సుదంత వసింప, మిత్రవింద కరంబు * మేనఁ దాల్చి
భద్రసాదాబ్జముల్ * భద్రంబుగా నొత్త, లక్షణ దాసి మేలంబు లాడఁ
- గీ. దక్కిన పవారువేలకాంతలును జట్టుఁ, గొలువఁగొలుపుం డెఁపుష్టఁడు * లలితసకల
మైనశృంగారమును మూర్తిఁ బూనినట్లు, నిండువఱి తోడఁ గన్నుల * పండువు గను.
మేకటాచలసాహస్యము.

- సీ. బలభద్రముఖులు * భద్రపంచాననా, ననముల సుఖయశా * ర్ష్యములఁ జెలంగఁ
గంకణనా దసంకలితయబ్జలై, రామామణులు చాహ * ములవీవ
నయనహస్తముఖాభి * నయములు మీఱంగ, నచ్చరల్ రమ్యల * న్యముల సలుప
నభుకంసశకటాది * హరణజయాంకముల్, వినుతింపుచును వండి * జనము గొలువ
- గీ. భువనమోహనకరమూర్తి * భువనజాత, జాతశంకరముఖసుర * జాతిహృదయ
వర్తి యాదవకులచక్ర * వర్తి భవ్య, తమసుధరర్మను బేర్చి * గముననుండి. 727
సుమనోమహాభిరంజనము, ఆ 2 ప 4.

ఇంద్రసభ

- క. శతమఖుసభ శుభరత్నాం, చితకాంచితరచిత వత్తిణి * చిత్రము లోక
త్రితయాఖిలక్మీసం, త్రిత మలవియో దానిఁ బొగడ * శేషున కయినన్. 728
- చ. అతుఁ విభూతితో మణిమయాభరణద్యుత లాఘ్వాగా శత
క్రతుండు శచీసమేతుఁ డయి * కాంచనచారువిమానమాలికా
గతదివిజోత్తముల్ గొలువఁ * గాఁ గొలు వుండు వరాహ్రోంగనా
యతవిలసత్కూటాతుమసు * మార్చితసుందరవక్త్ర) చంద్రుఁ డై. 729
- సీ. వదలక యేలిన * వానిప్రస్తవమునఁ, బోలిలో నీలిన * వీరభటులుఁ
దమకులభర్యముల్ * దప్పక సలిపిన, గృహ మేధులును జగ * న్మహితకీర్తిఁ
బరంగినధన్యులుఁ * బరహితప్రతు లైన, పురుషులు ద్విగ * మరణశోక
భయనిభుచ్చైర్తి * సాసాన్యశేతు లై, కొలుతును సుర * రాజానానిగన్ధ

ఆ. ధన్యుకాములు గణదక్షిణక్రతువులు, శ్రీవిలాసములు యశేషముజ్ఞు
వాహుచంద్రతతులు ♦ వచ్చి సేవించును, మూర్తిమంతు లగుచు ♦ ముదముతోడ.
భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 61-65.

సీ. నిండుపున్న నునాడు ♦ గండరించినచంద్ర, మండలశ్రీలతో ♦ మారుమలయ
భద్రవిద్యోతాతఃపత్రంబు గ్రాలుచు, మిన్నేటితరంగల ♦ మేలుకొలుపఁ
గతితదివ్యాంగనా ♦ కరతలచాతుర్య, చామికగ్రశేణి ♦ జాడపరుపఁ
చింతామణిస్ఫుట ♦ కాంతరత్నానేక, ఘటితేసింహాసనా ♦ గ్రంబునందు
గీ. నూరుసేకంబుపై శచియొండ నుండి, వరుసదిక్కులకాదిదేశవతలుగొలువ
సాటిసెప్పంగరానిరా ♦ జనముతోడ, నింగ్రుఁ డొప్పారై వై భవంసాంద్రుఁడగుచు.
భాగవతము, స్కం. 6 పద్య 260.

సీ. బహులక్షణానుమాప్తప్రభావంబులఁ, గనుపట్టు సుకవినా ♦ క్యములచేత
నరిదగకచుహి ♦ హాధాయకంబులై, తనరెడు గురునిరుం ♦ త్రములచేత
కాస్తాదికరణచి ♦ ర్వాభీతవిమతయై, కొఱలునూత్ననబుధ ♦ గోష్ఠిచేత
శ్రుతహితవర్ణి ♦ స్ఫురణమాధురిజాల, సాగయవిధ్యాధర ♦ స్తుతులచేత
గీ. నునుసుసోవఁ బురంధరుఁడూర్వశిత, శిప్రభాహరిణీఘృతా ♦ చిత్రిలోత్త
ఘాప్రభానాప్సరోవధూ ♦ మణులు గొలువ, నొనరియొడ్డోలగంబయి ♦ యుండునపుడు.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 70.

సీ. ఒకచోటఁ బ్రకటహాటకసముద్యద్దీప్తి, పుంజమాతపరి ♦ స్ఫూర్తియూప
నొకచోటఁ బద్మరా ♦ గోపలప్రభలు సర్వధ్యా రాగవిభ్రమంబాహమింప
నొకచోటనప్రజా ♦ క్తికధారధర్మవినిర్మలయములు మెన్నెల్లలు గాయ
నొకచోట హరినీల ♦ నికరవిస్ఫుటతైల్యకాంతులు చీకటుల్ ♦ గ్రమ్మజేయ
గీ. మిత్రబహువిధమణికణా ♦ మితమరీచి, జాలమొకచోటఁ గిమ్మర ♦ లీలనింప
వై భవశ్రీసమున్నతి ♦ వర్ణనీయ, మగు సుధర్మాభిధానసంభాంతరమున. 788
కవిరాజునోరంజనము, ఆ 1.

సీ. శచిముద్దుమోముఁ జూచుచు షాగకన్యానవీనగానము విను ♦ వింతవహాయలు
వేల్పులమనవులు ♦ వినుచు నచ్చరమచ్చైకంటులనటనంబుఁ గాంచు మురువు
ధనదాదిహేత్యుండ్రి ♦ జనులతో బల్కుచు, మునులవాదులకు నంజెనయూహరువు
ప్రేమమృదావలకుఁగల్గి ♦ మోక్షయగురుఁడానతియ్యయు క్తులెఱుంగు ♦ మోక్షరికయ

గీ. దనకుఁ జెల్లు ననంగ సంతస మొనంగ, వైజయంతబుడైఁ గొలుపై జయంత
ముఖులు బర్హియ్యుఖులు చంద్రముఖులుగొల్వ, నిండుకొలువున్న దేవతానేతఁ గవిరి
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 4 ప 272.

సీ. కనకాంగియపరంజి ధాళాంజధరియింప, సాగసుగా మేనక ధురటివిసర
శశిరేఖవలిపెంపు ధ చల్వపావడ వైవ, రంభోద్వసులు చామధములు వీవ
తారాసరోజాక్షి ధ తాలవృంతముఁ బూనఁ, గర్వాపరతిలక బాగా లానంగఁ
జిత్రరేఖసండిచే నిండిధరియింపఁ, గ్రీమకుల్ప మణిపాదకలు వహింప

గీ. దాన్యమాలిని నిల్వటంద్రంబు నూన, మంజుఘోషాలినేసేసాంబ్రాణి వేయఁ
జంద్రకళచేరి పానాంబునంబు లొత్తఁ, పెద్ద గొలువుండె దైతేయభిమరపాణి.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 8.

— ధ మ స భ —

క. ధర్మసభ లోకధర్మా, ధర్మవివేకాస్పదంబు ధైవజసము లన
ధర్మమణితతుల దానిన్, నిర్మించెను విశ్వకర్మనిపుణత యుష్మన్. 733
భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 67.

సీ. కణ్ణ గార్గేశు మాధ్వర్యుడేయు లొకవంక, సముచితస్మృతివివాధములుసలుపఁ
దమరుదెచ్చినప్రాణతతులములదట నుంచి, యెడనెడఁ గింకరుల్ ధ హచ్చింప
నెవ్వరవ్వరినొంతు ధ మెందెందుఁబోదుమం, చాకృతుల్ గనియామయములుపలుకఁ
గవిలెలోనున్నప్రకారానఁ బ్రజహప, పుణ్యముల్ చిత్రగుప్తుండు దెలుప

గీ. ధర్మపీతంబుననుగాఁధండమ్మహ్య, సహితుడై నిండుకొలుపుండి ధ సకలలోక
వన్దుఁడాతండుఁ సుగమానిధమ్మగారకఁ, గాంచియెనురేగి మొక్కియర్ఘ్యంబొసంగి.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 8 ప 316.

— వ రు ణ స భ —

క. వరుణసభ సర్వలోకో, త్తర ముజ్జ్వలమణిమయము సిఠితప్రభ మతిసురి
దగ మం దుండును వరుణుండు, వరుణానీసహితుడై ధుఃఖం బగుమహిమన్.

సీ. అంబు సుఖానీసుఁడైనయవ్వరుణేంద్రు, నంబుమల్ శాల్మను ధ సధికభక్తిఁ
గాలిగిన్ సర్పద ధ గంగ గోదావరి, విదిత విపాక కావేరి కృష్ణ
వేణి సరస్వతి ధ పెన్న యైరావతి, యనంగఁ బ్రసిద్ధంబులయిననదులు
నరసింహకనిఁగర్హగక్షి కానలు, రిక్కులు సధికధాత్రీధరములు

- ఆ. కనుచుతియును జేసఁజేంతంబులై నచ్చి, మకరహార్యంతుఁమార సింహ
శరభసానుబాదిఁ జలచరస్థలచర, తేతులతోడ సంలేతంబుఁ గొలుచు. 739
భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 69-71.

—* కు బే ర స భ *—

- క. కనుచునై యింద్రసభతో, నెన యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
దన నివృత్తి నాతం, ఊరంగ నిర్మించె నాని * నుత్తేరుమఱున్. 740
జ. అందుఁ పడెనుడు పరమానందంబున నుండు భగ్గవందన విలస
స్థుంబాన పారిజాతక, నందనమందానిలాభి * ననితుఁ డగుదున్. 741
ఉ. నానికి నెయ్యఁ డై యమర * వంద్యపదాంబుజుఁడందికావృహ
క్షుఁపహాధరాగ్రిపరిఁపీడితవతుఁడు భూపణిక్పతా
క్రీగుఁ డశేషలోకగురుఁ డీశ్వరుఁ డెప్పుడు నంద యుండు నా
నానితాయుధాయుతన * నాభమహద్భుతభూతకోటిటిన్. 742
భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 73-77.

—* మ య స భ *—

- క. పులిములు లేనితావున, పలువలు వెన నెయ్యఁ దిగిచి * వాగక తోయం
బులు గలవోటను జేలంబులు దడిమఁగఁ బడియె నిజవిభుత్వముదలుఁగన్. 743
భాగవతము, స్కం. 10 పద్య 824.

వీ రి కా పు ర ము

- సీ. ఏట్టునముమ్రాల * నేలేలు ప్రవహించు, బృథివికి ముత్యాల * పేరు వోలె
మున్నుటయదవిఁమూర్తిభేదములతో, విహరించు నేవీటు * వేల్పుపిండు
పీతాంబుచెలియోగ * పీఠిహంకృతిమగ్గ, ననచి కాపుండునే * చగరికెలనఁ
గుఁతీమహాజేవి * కూర్మి పేనల్లుఁడు, మాధవుం డేవీటు * మరగినాఁడు
సీ. వెద్దగవల్ల నెపుట * భేదనమున, నెలమి నిలుచుండు వ్రీడాపి * హింసజఘనుఁ
డట్టి పీతాపురముఁ జేర * నగుచుదెచ్చె, బరచునైపుండు శ్రీపరాశరసుతుండు.
సీ. నాగిశేఖంపుమట్ట నెన్నడిమిచాను, దశములుండును బోలె సంఠతముఁ బాటు
వేడికాసారబులయందు * విస్మయముగ, జగతి నెక్కడివేలేటి * సాతినదులు. 745
సీ. ఏఁదేటు విధివీటు * నిరుగారునుండుండు, బ్రాహ్మనునిచేల * బనిఁడిచా నుఁ
బరిపాకమునవేరు * పనస మండులతావి, యిందిరిములకు * విందు నేయు

వేదోఽకబోలుసారు * వింధ్యాద్రిపవంబు; పోఁకపువ్వులతావిఁ * బుట్టిల్లించు
వేద్యనాటికలందు * విహించు వలరాజు, ననయంగుఁ జెఱుకుకొల్లును భరించు
గీ. నారదంబులవలపు పొండ్లులఁ బెనంగి, విచికీలామోదములతోడ * విహ్వలంబుఁ
బాటలీపువ్వుకేతిక * పరిమళములు, పొదలవిలసిల్లుఁ బ్రీతికాఁపుకమునగు. 746
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పుష్క 52-54.

సీ. పాదగయాక్షేత్ర * పరమపవిత్రంబు, పురుహూతికాంబరం * బుట్టిసిల్లు
యోలానదీజలాఘృతతటాకానీక, మఖిలశక్తులకు విఁహారభూమి
తోరంపులవణపాఁఘోనిధితీరంబు, నిర్మలకౌతూహలకటసీమ
కుంతి హుపుదేవు * గురుతరస్థానంబు, విలసితభీమమండలతలంబు
గీ. సేతుకాశీపరహాగాద్య * శేష దివ్యతీర్థరాజంబులందుఁ ద్రుతిష్ఠ గాంచి
సకలదోషానోదక * శక్తి నలను, పుణ్యసారంబు వీరికాఁపురవరంబు. 747

సీ. చక్రవాకాహార్య * జలదితుల్యోన్నత, ప్రాకారహామిరాజతలంబు
సాంద్రముక్తాసాధ * చంద్రశాలానేక, భర్తనిర్మితహార్య * శర్మదంబు
కరినైంధవాఁజొలి * కాభేనుధనధాన్య, వసదేవగృహసంగోవర్ణితంబు
విమలచాతుర్వర్ణ్య * విద్యత్కవిశ్రేష్ఠ, భటనటామూర్త్యవి * స్ఫారితంబు
గీ. రాజనూహేంద్రవరదుర్గ * రాజ్యభూరి, భారసంభరణాశ్రాంతభాసమాన
రావు మోధవన్యవషణ్ణతీతంబు, భోగనికరంబు వీరికాఁపురవరంబు. 748
రుక్మిణీపరిణయము, కూ. తి. ప 23-24.

సీ. ఎలమిచే శ్రీకుక్కు * శేష్వర శ్రీకుంతి, మాధవస్వామి తేఁగుననిచోటు
హితమాని రాజరా * శేష్వరీపురుహూతి, కాశక్తు లభివృద్ధి * గణపుతావు
గడంగి యోలారుహ * కల్లోలిని సతంబు, నెసంగి చుట్టును బ్రసంగించునెలపు
ప్రతిసవట్టినరీతిఁ * బాదగయాక్షేత్ర, మోషి పితౄణముఁల్పాపుమనీకి
గీ. మణియు నెల్లెద నాల్గిసీమలకు నడుమఁ, దరిసి మున్నూఁబు నలువదిఁజైవతములు
గృపమ రాజేంద్రునకు జనుంబిచ్చు చక్కి, విభవశుభవృద్ధికరము శ్రీవీరపురము.
కా. భ్యాతశ్రీఁ ద్రిజగత్ప్రభూతమహిమంజా కుక్కుశేషాకృతి
శ్యాతిర్లింగము చుట్టుఁ బావనముగ * పూర్ణతిరుమాభాగమా
సాతాశంబుగనంచు నంచితవతిం * బాజ్ఞాన్ ప్రశంసితంబు రా
భూతక్షేత్రము వీరికానగర ముఁప్పున్ యామృతకాండ్రు. 749

సీ. దుగ్ధిత్తహార్యకు * దుర్వారశరభంబు, వైరినాగినా * మూరతంబు
భావసంభరతపాహారణప్రభాతంబు, పాపమక్షేత్రేంద్ర * సాకలంబు

విజ్ఞానచంద్రికా ♦ విలసనేందూదయం, బైశ్వర్యచనవసంతాగమంబు
 ఘనపుణ్యసస్యరా ♦ శ్రవకులవర్షంబు, ముక్తికన్యోద్వాహా ♦ ముఖ్యులగ్ను
 గీ. మచటి కరుదెంచు జనులకాయత్న సిద్ధఫలము శ్రీమంతిమాధవస్వామి దివ్య
 మందిరవిమానదేవీవ్యూహానవిపుల, ధామధామసుదర్శన ♦ దర్శనంబు. 751
 రామరాయవిలాసము, ఆ 1 ప 64-66.

సర్వపురము

సీ. శ్రీసుదర్శనశంఖ ♦ చిహ్నీంకితముగాక, యెపుడు మిన్నకయున్న ♦ యిల్లు లేదు
 బహులార్థ్యపుండ్రీసం ♦ పదలేక వృద్ధయైన, ఫాలశేఖలతోటి ♦ ప్రజయు లేదు
 వైష్ణవోత్తరుభాగవతసాత్వికులగోష్ఠి, వెలియెనవాటికా ♦ వేదిలేదు
 నలిశేషుండు భావనారాయణస్వామి, దప్పించి పగదైవతంబు లేదు
 గీ. సరసగీర్వాణయోగవై ♦ భవము నెలపు, నిఖిలకల్యాణగుణకేటి ♦ నిలయ మనఘ
 దివ్యములు నూటయెనిమిది ♦ తిరుపతులకు, బరమపదమైన శ్రీసర్వపురమునంగు.
 భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 65, 66.

కాకినాడ

సీ. చంద్రకాలాగ్రవ ♦ సద్వధూచిత్రక, రచనాముఖరభూతరాజవింబ
 వతిస్సమయధురగా ♦ వాసుగుణయృదంగ, రావదభిరంగరవకదంబ
 మహనీసుధాజగ్ధి ♦ నివహాసకృత్కృత, సవహామధూమహ్యప్రదృతశంబ
 మురుసుధామయసాధ ♦ యూధసమాలోక, నరజతాద్రిగవేషి ♦ హరికలంబ
 గీ. మాతృవిష్టపవాస్తవ్య ♦ సేత్రచిత్ర, దీపికాస్తంభబృంధణాదిగతభీక
 కలశజాభ్యాశ్శగచ్ఛదాఖిలకుపర్వగణము శ్రీకాకినాడ పట్టణము దనరు. 752
 సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 5.

దక్షిణరామము

సీ. కామ్యుద్గ్రఫలసముత్కర్తరకల్పతిరువాటి, దళితపాతకకోటి ♦ దక్షవాటి
 పౌణితికల్యాణైక ♦ గుణమణిప్రజపేటి, ధాత్రీకటికాటి ♦ దక్షవాటి
 సన్మనీందారామ ♦ సన్మమేఘస్ఫటి, దమితకోగనికాటి ♦ దక్షవాటి
 రథవిమానాతపత్రపతాకగజఘోటి, తాపాద్రికేతకాటి ♦ దక్షవాటి
 గీ. దర్శితకాలతాకోటి ♦ దక్షవాటి, దనరు నిగమాపపురికేటి ♦ దక్షవాటి
 ద్వారసేవితకర్ణాటి ♦ దక్షవాటి, రక్షితేందుకేటి శ్రీదక్షవాటి. 753
 హక్మంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 22.

- గీ. దక్షవాటికఁ బచ్చెరుఁ వ్యారధూమిఁ, బ్రతివసించును సర్వాంగఁ ఁ రమ్య యగుచు
సేవకులపాలి సురశాఖిఁ పూవుఁగొమ్మ, కోమలాద్ధేయధుకొమ్మఁ గోగులమ్మ.
- గీ. దక్షపురముననుత్తరఁ ద్వారమందు, నూర్జితంబుఁ నుండు చుఁహాఁజ్వలాంగి
కామితార్థకసంకల్పఁ కల్వనల్లి, మహితనుగుణమతల్లి శ్రీఁచండతల్లి. 755
- క. సారమతిదక్షవాటిక, శూరుపుగవనిన్ బ్రసిద్ధిఁతో వసియించున్
హేరాశక్రీడాసంఘారిణి నూకాంబ భక్తఁ జనరక్షణకై. 756
- క. మట్టయినయట్టి దక్షుని, పట్టణమున దక్షిణంబుఁ పార్శ్వపుఁ గవనిన్
నెట్టుకొని వెలసి నిలిచిన, ఘట్టాధికఁ గొల్వఁ గలుగుఁ గామితఫలముల్. 757
- గీ. పృథివిఁ బడునెనిమిదియొగఁ పీఠశక్తి, గణములో నెంచ సర్వశృంఘారయగుచు
భీమనాథునిసన్నిధిఁ బ్రేమ వెలయు, మాణికాదేవి సకల కళ్యాణమూర్తి. 758
- ఉ. ఏదెసఁ జూచినన్ విబుధుఁ లేదెసఁ జూచిన మౌనిమండలం
బేదెసఁ జూచినన్ హరిదఁధీశ్వరవగ్గము వాసవాది యం
దేదెసఁ జూచిన న్నవమఃపేశ్వరమూర్తులు శ్రీనికుంభకుం
భోదరతంధు భృంగిరిటిఁహూహుకహాహులు దక్షవాటికన్. 759
- సీ. ఆగ్రజుండైననుఁ నంత్యజుండైనను, బూఁబోఁడియైననుఁ బురుషుండైనఁ
బరమమూర్ఘుండైనఁ బండితుండైనను, దారిద్ర్యిగుండైనఁ ధనికుండైనఁ
బలవంతుండైననుఁ బలహీనుండైనను, బ్రాయంపువాండైనఁ బంగువైన
నాస్తికుండైననుఁ నన్యతవాదియునైనఁ బరఁగగార్థభమైనఁ పండియైనఁ
- గీ. గీటుకలైన బకమైనఁ గిరీమియు నైనఁ, బాదపంబైన దృణమైనఁ బ్రాణరహిత
మై రహిని దక్షవనచతుర్దావరసీమఁ బొందుఁ నైవల్యకళ్యాణఁ భోగలక్ష్మీ. 760
- సీ. దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యమరులేస్థానంబుఁ నందు లేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యగ్ర మేస్థానంబుఁ నందు లేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యమృతమేస్థానంబుఁ నందు లేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యజ్ఞమేస్థానంబుఁ నందు లేదు
- గీ. దక్షవాటిక సకల తీర్థముల కిరపు, దక్షవాటికసకలవిఁద్యలకు గరిడి.
దక్షవాటిక విభవంబుఁ తానకంబు, దక్షవాటిక శివునియంతఃకపురంబు. 761

రాజమహేంద్రవరము

- శ్రీ. ఈనాటిచూడగ్రహగ్రమ్మండేయశివశివ, శ్వశివంద్రికాధాత * స్వామిని
గోపానీపుణ్య * కూలంకపాజు, స్వామిత్రైమద్ర * పాదయుగళి
బలవదభ్యున్నత * ప్రాకారపరివేష, గంధూషితాజాండ * మండలంబు
గ్రహదంతావళ * వైవేయఘంటికా, తంకారముఖరఘంటాపథంబు
- శ్రీ. రామింబాననామాత్మ * రత్నపేటి, వీరరామాత్మసుభటుకంఠీరవాద్రి
వేదసూపాలరాజ్యాభివృద్ధికరము, సాంద్రవిభవంబు రాజమహేంద్రవరము. 762
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 1 ప 42.

- శ్రీ. ఉండు శేవీటి మంగ్రమ్మండేయమునినాథ, సజ్జలింగ మనంగ * శాసనుండు
ప్రవహించు శేవీటి * పశ్చిమప్రాకార, మొరసిగంగమ్మ సాంగరముకొమ్మ
యావిర్భవించినాఁ * డేవీటికొటలో, బలభేది మదనగోపాలమూర్తి
పావించు శేవీటి * ప్రాగుదక్కొణంబు, నుమబోటి శ్రీమల్లు * గూరిత్రై
ప్రబలధారాసురత్రాణ * భద్రజాతి, కరిఘటావైశ్యదుస్సాధ * కనకలోహ
గీ. గోపురద్వాకవాటపరివేషిత మతి, సాంద్రవిభవంబు రాజమహేంద్రపురము.
కాశీగుండము, పద్య 58.

- ఉ. రాజులు వేగినాటి కపరాజితమైనదిరాజధాని శ్రీ)
రాజమహేంద్రపట్టణము * రాజనరేంద్రునిచేతఁ బాలితం
బై జగతీసతీగళమునందును గౌతమివోడఁ దాలిబా
త్తై జగిమించువాగ్ధవ రమాధిప వీర కవీశవంద్యమై.

764

- ఉ. బంగరుగిండ్లొ యయ్యవృత్త * భావితకుంభములో యనంగ నొ
ప్పం గమలాఫలంబులవిహితముగఁ దత్పరి మాణికాంచనా
ప్రీతి గననట్టివారుకనిపింప రటుం చెఱిగించు నెందు శ్రీ
సంగతి రాణ్మాహేంద్రపురి * సంపదుదంచితలీల మించదే.

765

- మ. తును జాతు ల్పరికింప నేటి కిటు నిచ్చల్ సర్వవరస్థులున్
సములై మించెద రంచుఁ దెల్పనొ యనంబానొంద నాబాలవృ
ద్ధముగా నందఱు నాగ్నిహోత్రులుగనే * దైవారచుం ద్రావని
త్రము శ్రీరాజమహేంద్రపత్తనము సంప్రవృంబు గాదేరిన్.

766

- ఉ. ఏవసతి గమంగదిన * నిష్కరి నొప్పుగ నావకాయనా
మావిడియూరగాయదగు * మాగుచు నూనియలోన దీక్షలన్

- హవిడియుం గదాయటైతి ధూన్యమిదోనన మించి రుచ్యుడై
సేవిత మెల్లవారికగు ధిధరసాయనమాయనంగడున్. 757
- ఉ. రాజమహేంద్రపూర్వరము ధిధరమగుం బతకంబుగాంగవి
భ్రాజితగౌతమిమణిసంబునఁ దత్పరలక్ష్మిప్రొద్దయై
శ్రీజగతుల్ సుభాగ్యముతుం ధిజెందెడుచంద మెటింగి కాంచెడున్
దా జలజాక్షియై యిసువిం దామరసాని నుత్పలాక్షియై. 768
- ఉ. బుంగుమానులేడి మఱి యంగన యయ్యెనొనా మృగాక్షి చి
త్రాంగి సపత్ని పుత్రకునిం దామరసాంబకుఁ గోరి రామి సా
రంగధరుండు దన్ జెఱిచె ధిచందురు దబ్బులలాడి కేలుగా
శృం గొఱగాకయుండఁగ నెల్లూర్చుట దండనుగొందెల్వెడున్. 769
- మ. ధర సారంగధరుం డదోషుడని తత్తాస్మయమునం దెల్పి వ
చ్చియొనా నుత్తరదక్షిణంబుల నొగిన్ ధిశ్రీహస్త్యుకంఠాద్భవే
శ్వరఁడున్ శ్రీపతియో జనార్దనుండు నిచ్చుల్ పొల్తు రెద్దారికా
పురమే రాజమహేంద్రనామమున నెల్లూం జూడ నొప్పుం గడున్. 770
- ఉ. విదువరాలు రూపఱమతైదువరాలగు నంత నట్లుగా
నైదువరా లదెంతవఱతైనను నైదువరాలుగానొగిన్
గాండగుఁబెంపుగాననిలఁనాకము రాజమహేంద్రపత్తనం
బేదయివాటు నిత్యకుఠఁవృద్ధి సువిశ్రుతిగౌతమితటిన్. 771

కుమారస్వసినాము, ఆ 2.

ప లూ రు

- సీ. బహురత్న విరచిత ధిప్రాసాదములచేత, రమణీయమగు గోవుధరములచేత
యిందిరాకరదివ్య ధిమందిరంబులచేత, సుకరకపోతపాఠికలచేత
తపనీయమయదేవతాధామములచేత, పటువజ్రసోపాన ధిపటలిచేత
భర్మశైలోన్నత ధిప్రాకారములచేత, దివిజేంద్రనీలవేదికలచేత
- గీ. విమలపద్మాకరోద్యాన ధిసమితిచేత, గంధగజవాణిభేనుసంఘములచేత
ధరణిసురముఖ్యసజ్జనోత్తములచేత, భవ్యగతిఁబొల్పు శేలారి ధిపట్టణంబు. 772

శివలీలావిలాసము, ఆ 1 ప 68.

నూ జ వీ డు

- సీ. ద్విజరాజకేతన ధిద్విజరాజధరనీత, ద్విజవాహనస్పృధ ధిద్విజగణంబు
కాగ్తవీర్యాద్భున ధికార్తికేయాద్భున, కీర్తితక్షుత్రియ ధివర్తనంబు

రాజీవరదచహాః రాజీవనిధిరాజః రాజసమ్మితవణిః గ్రాజితంబు
కర్ణజాంచితబాహుః దర్శితవైరి సంకర్ణజామిత సత్వోకర్ణకంబు
గీ. చటులవిక్రమపటురటుద్భటుచయంబు, నటువిటుశ్రేణిరంజితః సరచయంబు
మత్తవేదండతండంబు మహితచక్రే, తురగనికరంబు నూజివీటురవరంబు. 773
వల్లవీపల్లవోల్లాసము, ఆ 1 ప 12.

ఆ గి రి ప లి

సీ. మహానీయవిజ్ఞానః మహిమయుగైష్వజ్ఞవ, నిత్యసూరిశ్రేణిః నివృటిలంగ
దివ్యపద్మోత్పలః దేవీవ్యమానవా, రాహపుష్కరిణీః రజ జలంగ
వేదశాస్త్రపురాణః వేదాంతవిద్వజ, స్మార్తమా నీశ్వరః సమితి మెలంగ
శుకపికారావసంశ్లోభితావోకహ, సురుచిరక్రిడాద్రిః సాంపు గవంగ
గీ. విధివాడిసమస్తవిభుధవరేణ్య, సేవితాంబుజపదనారః సింహమూర్తి
సంగతావాసమై శ్రీశంసదన మనంగ, బరంగు మేదివి నాగిరిః పల్లిపురము. 774
వల్లవీపల్లవోల్లాసము, ఆ 1 ప 36.

సో మ రా జు ప లి

సీ. లవజాబ్ధివేలహేలాకాంచియగుసంధ్ర, ధరణిమండలికి ముత్యాలుజల్లి
సంగ్రామపార్థరాజన్యరాజ్యశ్రీకి, బెంపుమీతినజగజంపువెల్లి
దాతలు సమదంచితప్రసూనములుగా, గామితార్థములిచ్చు కల్పనల్లి
యలువదిగాల్పవిద్యలకు నభూర్వకుం, టాపధంబైన పట్టణమతల్లి
గీ. పంటన్నపకాస్తుభములకుఁ బాలవెల్లి, కదనజయలక్ష్మితోలుచూలు గన్నతల్లి
విపులభుజగర్వదర్శితః విమతరాజ, రాజహృద్భల్లి ధరసోమరాజుపల్లి. 775
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

బో బ్బి లి

సీ. శ్రోవాడివసియార్పు గుమిదొరగానిడ్డ, బలితంపులగ్గడింపులబెడంగు
మొనలుగామలచిత్తీర్చిననీలిశాసపు, గుర్తిరాతిదంచిన గుల్లసాబగు
నూనెకాకలదేరి జానైశగురుకుం, బలి గాచువెనముల పదమతీరు
యీంగకాలంబైన యెత్తిపాదనిగుర్తి, నలవోనిగుండుకోపులయొరూర

- గీ. మారసాతలకలితఁ ధీరసీర, పరిలుతన్నకృకచూపాహి ♦ భయదపరిఘ
యార బాబ్బలికోటనూహాత్మ్యమరయ, నబ్బరము నింపదే యేరికై న నచూహా.
- ఉ. బెబ్బలిమీసమైన మెలిపెట్టి తెమల్పంగనచ్చుగాని హా
నిబ్బరగండఁడైన ధరఁబీపతిరావుకులీనుఁడేలునా
బాబ్బలికోటనై నడచి ♦ పోరగరాదు కిరీటికై న మా
యబ్బపదంబులూన నిజమాడెద మోదహజంగుసాహెబూ.

777

రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2 ప పే 21.

ప లి వె ల

- సీ. వంధసంభవునాజ్ఞఁకును మీర కిందుండి, కర మర్థి కొప్పులింఁబునకును
రంభాదికామినీ ♦ రమ్యవంశజులైన, కంజనేత్రులఁ బెచ్చి ♦ కాను కిచ్చె
దత్తాంతలీధరాస్థలి నింద్రశరీరంధ, గురుకుచమంధలై ♦ కొప్పులింగ
మున కెంచ నాట్య మిఁముగ సల్పుచుందురు, ప్రతిదినంబున మహాప్రౌఢి మెఱయ
- గీ. దత్తవాటిపురంబులోఁ ♦ దనమచున్న, చంద్రముఖులట్లు పల్వలస్థానమునను
భాసుకేశ్వరమన్మథఁప్రబలగోత్ర, చాన లన నిల్చి రమరమానిను లనంగ.
- చ. మొదలనుపద్మనూతి నవమోహినులాతెఱగంటికొమ్మలన్
ముదమున నారచించి సుమనోహరమూర్తులదత్తవాటికా
సుదతులగానొసర్చి యట ♦ సాంపునఁ బల్వలవారకాంతలన్
గదలకఁదా సృజించెఁ గరకాశల మొప్పుచునుండమానినీ.
- ఉ. శ్రీమహితప్రభావులు బ్రసిద్ధిగ నిందు వసించుమానవుల్
స్వామి సదాశివుండు గడు ♦ వర్ణనసేయఁగఁ గొప్పులింగమీ
భూమి సమస్తమున్ శివుని ♦ పొల్పువహించిన మోక్షులక్షి నే
నేమని చెప్పనేర్తు తరశేతులు పల్వలభోగసౌఖ్యముల్.
- చ. జలజధవాండభాండమున ♦ సన్నుతికెక్కిన ముత్తలందునన్
వలసినమోక్షముల్ గలుగు ♦ వారిజలోచన కాశికానదీ
జలములయందు గ్రుంతు లిడి ♦ సంతతమున్ భయభక్తిమీఱఁగాఁ
బలివెలకొప్పులింగమును ♦ బౌర్ధనఁజేసినవారి కెంతయున్.
- ఉ. పంకజపత్రినేత్ర విను ♦ పల్వలలోపల వేశ్యవాటిలో
ఱకని యెవ్వడే బలుకు ♦ రంగుగవానినిఁ బట్టి మీఁద ని
శ్శంకను సారిమాతలుచుచంద్రకాకతొరహలబా
ణాకపిశాలతోమరముఁజూత్తరహేతులఁ ద్రుంతు రెంతయున్.

778

779

780

781

782

చ. నుగునుగంధములే సోగను • గుత్కెడుచూపులు తీయమోవియున్
 గసగనిప్రాణవాక్యములు • గంధకరీంద్రసమానయాసములే
 గోనరివడంతుకానులును • గుత్తెపుగుబ్బలు ముద్దుమోములున్
 పొవగగంధంబుకామినులే • పొందుగం బత్వెలపట్టంబునన్.

783

ఓడయనంబివిలాసము, ఆ 6 పే 112.

జ గ న్నా థ ము

సీ. తతక్షాపక్షాచవిస్తాపితాంభోధర, పటలోన్నటభ్యజ • పటయుతంబు
 హరిఃపరుకర • తురుబిందవిద్రుచు, కృతమణిస్తుంభనుశ్రీపదంబు
 తప్తహటకనిర్మితద్వారబంధబంధురవజ్రీలితా • రరయుగంబు
 కభిలద్దేశాగతానేకమానవ, మహితసింహద్వార • మంటపంబు
 గీ. విశ్వకర్మతపోబలా • విష్ణుతలంబు, సర్వగీర్వాణసంఘాత • సన్నతంబు
 నగు జగన్నాథదేవు దేవాలయంబు, గాంచియా రాజుకృతనమ • స్మరణుండగుచు
 వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 పద్య 71.

సీ. తతసమీక్షురచరత్పితగరుద్వరగరుద్భవమరుత్పదసరద్వివిజవార
 మతలసద్భవనసంతృప్తిమితృహస, తృప్తివసద్రతిహసాత్తునతనజాత
 మఖిలద్దరదలత్తుభవలతుమగల, స్మధమిర్లురఫల • స్మహిజాల
 ములహృత్పికగమాద్రుమబ్బహతుకుసుమభృత, క్రులుమహృద్ధరణిభృత • క్కలితసిద్ధ
 గీ. మవ్యయానందగాయక • క్రావ్యగాన, భవ్యసౌధాగ్రవిమిత • నవ్యకాంతి
 దివ్యసిందరిలాగార • దివ్యభీరు, నేవ్యహాజగన్నాథాసీరు • గాంచి.
 సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

785

సీ. నలివాళునాతి • బలరత్నంబు తద్భుక్తాకాష్టాన్న • భోజనమున
 పక్షాకేమచార • నిర్ణయ బిందులే, దానిగవంతుడు • పాభంబు
 తనర చన్నము బ్రహ్మ • ముశ్రుతివాచ్యక, మగురరమాదైవత • మాదరాతి
 కేకంబుస్సుటికరించె నిచ్చట నిది, యావేదమోరిది • వ్యాజ్ఞమహిమ
 గీ. మహానామిచ్చహరివేది • తాన్నము భుజ, నేవ్యరత్నత్రయము • దక్షిణ్యగణి
 వేదితాన్నము మదింక • విడిది మమర, నమృత గుడిచిర సద్గతికమృత • మతీయు.
 బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

హస్తినాపురము

(శీర్షీ)

సీ. శ్రీరమణాంశుధ్యః ధివీంద్రుధిత్వావరణపయోధిజసుధాశ్రయ మనంగ
భువనరమక సదాశివ సిద్ధయోగింద్ర, సంభృత సిద్ధశ్రవణం బసంగ
భూరిమేఘాని విశిష్ణుటపత్ర పుష్కరాశిందపూరిత మకరంద మనంగ
ధరణివహామహీధర పయోధనభాగ, లక్ష్మితప్తమ చోబంబనంగ

గీ. దనరు గంగాతరంగిణీతటమునందు వెలయుచు ద్రిపురకవిభ్యాతః విభవవిజయ
దేవతాపురభోగవత్తిపుర యమాపనానాపురము హస్తినాపురము.

దశావతారచరిత్రము

మ. కల దుర్విన్ బలగర్వితాహితకరః గ్రాహగ్రహోద్భవ్యుజా
గ్రథరాజద్విజరాజగోత్ర శిఖరః ధ్రాజన్యసౌజన్య పు
ష్కలసద్వస్తు సమస్తహస్తినగరాశిఖ్య ప్రఖ్య రాజన్యతీ
తిలకం బంగకళింగవంగముఖ దిశ్శేఖాధిపాకాస్యమై.

788

మ. స్ఫురదాకాశతరంగిణీ చురురవాః పూరమ్ములం దాగ్రవఃగా
గరమభ్రమ్మున కెత్తి హత్తిన మహాగంధేభరాజంబనన్
హరినీలద్యుతి తీవ్రవస్రవలయంతై యున్నత ద్వాదశ
పురమై హస్తీపురంబు పేరునకుఁ బెంపుం గూర్చు నశ్రాంతమున్.

789

సీ. చూపట్టు నొకవీధి ధుమహరతరపద, క్రచుణ మాతంగచంఘములఁములు
కనుపట్టు నొకవీధి ధుమహర కన్య రణ, ద్దంటికారవశతాంఘములఁములు
ససిహిలు నొకవీధిఁ జక్రచంకృమణాది, గమన దుర్గరు తురంఘములఁములు
మొసకూపు నొకవీధి ధుమభుజగర్జనగ గర్జనాశీపుఁఘములఁములు

గీ. తిపురనొకవీధి బధిరతఁదిగిభరాజ, కర్ణకోటరహితం కృపసమగ్ర
పటహ డిండిమ భేరికాపణవమర్ద, శ్రముఖ హృద్యవాద్య కోలాహలములు.
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 1 ప 48.

వే ప లె

మ. యునునాతీరమునందు బృందదరి బాగోపల్లె శీలైవా
బరసున్ శీలైపల్లె తెజ్జులసౌభాగ్యము పల్లెను మొ

ల్లమిగా నందఱు కొల్లలాడుచురు సాంలన్నేత తన్నేతయై
యమతానందుడు నందు డందు దగు చేవాధీశభోగంబులన్.

791

- సీ. తీరుగాఁ గ్గనెయు ♦ జేరులవండ్లానఁ బొదుగులతోటి యాకడుపు లమరఁ
గనుగానక మదిను ♦ గజములకైవడి, కొమ్ములవృషభములొక్కమరు మిగులఁ
జివ్వకు నటుగాలుఁద్రవ్వువీరులరీతి, జలపోరివెనఁగు కోడెలు చెలంగఁ
జెరుగునాఁటు తుంగరంగములవితానఁ, జూరుకై నలేగలు ♦ సొంపు మిగుల
గీ. నదియె చతురంగబలములై ♦ యతిశయిల్లు, మొల్లమైయున్న రేపల్లె ♦ నల్లుకొన్న
ఫలితవనములు కోటలై ♦ పరిభవిల్ల, నందుఁ జెలువొందు నందుఁ డానంద మొంది
రాధామాధవసంవాదము.

కంచి

- సీ. మునునంగ నేర్తురు ♦ మూలనాపటికిగాఁ, జీరుబంధములీగి ♦ జీరువాఱఁ
బొన్నవువ్వలఁబోలు ♦ పాక్కిళ్లుబయలుగాఁ, గట్ట నేర్తురు చీర ♦ కటిభరమునఁ
దొడువంగ నేర్తురు ♦ నిడువ్రేలుఁ జెవులందు, నవతంసకంబుగా ♦ నల్లిపువ్వు
పచరింప నేర్తురు ♦ పదియాలువన్నెల, పసిడిపాదంబులఁ ♦ బట్టుచేలఁ
గీ. బమ్మెదయు నిగ్గుఁ బాలిండ్లఁ ♦ బాఁకనీక,తఱచు పూయును రొడల గంధంబుఁ
బసుపు, బందికత్తెలు సురతప్రిఁపంచనేళఁ గంచియొకవత లసమాస్త్ర ఖడ్గలతలు.
కాశీఖండము, ఆ 3 ప 109.
- క. నరుఁ డొక పుణ్యముఁ జేసినఁ, బరువడి నది కోటిగుణితఁఫలదం బగుటన్
ధరఁ బుణ్యకోటియనఁగాఁ, బరఁగుం గాంచీపురంబు ♦ ప్రతియేపురమున్. 794
- సీ. ఘనతరసాధాగ్ర ♦ కనకకుంభము లవి, కమలమిత్తునిద్రవ్యస్య ♦ కరణిఁ జూపఁ
త్రాసాదకీలిత ♦ బహురత్నదీధితు, లింద్రచాపంబుల ♦ నీనుచుండఁ
బ్రతిచుందిరధ్వజఁసటశీతపవనంబు, సిద్ధదంపతులమై ♦ సేదఁ గేర్ప
గంధసింధురతురంగమలసాహిణములు, శ్రీకాంతకేకాంత ♦ సీమగాఁగ
- గీ. నాపణంబులఁ బచరించునట్టి సరకు,లగ్ధపతివైభవంబుల ♦ నపహాసింప
రమ్యమైయున్న కాంచీపురంబుతోడ; నితరపురముల నుపమింప ♦ వెట్లునచ్చు.
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 7 ప 117, 118.
- సీ. ఏపట్టణము ముక్తిఁపేతు సప్తపురాంత, రభిగణనాతి విఖ్యాతశాలి
ఏపట్టణము ఖేలఁచేకామ్యవిభు శిరస్సింధు మత్స్యసిరఃశ్రీవిభాసి
ఏపట్టణము సముద్రీర్ణకామాక్షీ త,పఱుతిపాకసంపద్విభాస్య
ఏపట్టణము సరిఁగూర్చువాడేవతా, సంతోయాంచితసమస్తద్విజాళి

తే. బ్రహ్మయజ్ఞరూపాహోమం ♦ పరిమళసహజాత సాక్షాత్పరబ్రహ్మ ♦ సన్నిధాన
భాగ్యసౌభాగ్యయోగ్య మే ♦ పట్టణంబు, పుణ్యతరమైన గూర్కాచిపురముగలదే.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 ప 180.

సీ. వెలయనేవీడు నిర్మలధర్మమహిమచే, ధాత్రి సత్యసహజేంద్రియము
బ్రహ్మసించె నెందు వేదవతివేరెటు బ్రహ్మ; దేవునింతి నరస్పృహ
కావించె నెచట నిశ్శూన్యమధీమహితుడై, హరిగుటింకి విరించి యధ్మము
జవిచూచె నెహోట్రు ♦ సవనాన్నిహత మహా, హుతి హుతస్సాన్నిహితుడు
గీ. కటకమాత్రంబై యది విశంకటజలగ్రి, హగ్రిణ విగ్రిహాయస్త ♦ సీ ద
చిరదయావాల మోక్షలక్ష్మీవిశాల, కటితటిసూత్న కళ్యాణకాంచి హంచి. 797

కా. ఆ కాంచీనగరీమణి స్వెలయు నాహానారికేళంబు ల
స్తోకానేకరసాలసాలపనసాహోకార్జునకీరరం
భాకమృక్రముకప్రియాశుబదరీ ♦ భల్లాతకప్రస్ఫుర
న్నాకక్షౌరుహవాటిక గూటిజగదానందంబుగా నెప్పుడున్. 798
వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 65.

కా శ హ స్తి

సీ. సంసారపారదోచాటనానలకీల, కలుపసంచయతామృగంధకంబు
కామలతామూల ♦ కందకుద్దాలంబు, సంకల్పపాపాణతింకముఖము
రాగశాలివనాంకురకడంగరీయంబు, శంకాకళంకభుజంగనకులి
నవమనోగోరాజి ♦ నాసికారజ్జువు, కోపసేతుణవిశిఖోపలంబు
గీ. దివ్యదేశికహంసోపదిప్తమార్గ, నిర్దణధ్యానసంధాననిరుపమాన
సౌఖ్యసంపన్న సాధకజనవిహాస, మమృతలింగాకరము కాశహస్తిపురము. 799
మ. జనలోకోన్నత మైన తత్పురము తూచా తప్పకుండంగ వ
ర్ణన సేయన్ వశమోనె గీటుమున కైసం జక్రితైనన్ మదాం
ధునైనన్ బహుజీవహంతకయినన్ ♦ దుర్వాసనం బాసి మో
క్షనిధిం గొల్ల గొనంగవచ్చునటువైశాడన్ విలోకించినన్. 800
కాశహస్తిమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 17, 20.

వేంకటగిరి

చ. నటితహరిజ్జయేందిరకు ♦ నాటకరంగ మనంతలై భవో
త్కృతుమున కాలవాలము తతస్ఫుటవిద్యల కాటవట్టు ను

ద్విభుభటసింహకోటులకు ♦ శర్మహాధరగహ్వరంబు వేం

కటగిరిఃట్టణం బలరు ♦ గాంతిజితామరరాజధానియై.

801

గీ. గాఢపుణ్యంబులకుఁ గాఢకాపురంబు, కలిత సౌభాగ్యముల కలకాపురంబు

కాంతిసంపదలకు ద్వారకాపురంబు, కాపురము సేయువారల ♦ కాపురంబు. 802

గీ. విప్రులునుయోధవరులుంబు ♦ త్విజులునచట, ననిశమునుకాస్త్రజీవులై ♦ యలరుచుండ్రు

చారి మంగిళ్లు సంతాన ♦ భూరుహములు, నాకపద మప్పురంబు సేన్మంగదరమే.

శకుపాలవధ, ఆ 1 పే 3.

కుంభమౌణము

గీ. తూరుపున నాలుగామడ ♦ మేర తామ్రమచట హేమాబ్జ వనిమించు ♦ నందుఁగుంధ

ఘోణ మెప్పును గీర్వాణకులము పొగడ, నాతటమునలక్ష్మీనరమతిశయిల్లు.

క. తనపేరిట ఘనతపమున, నొనరించిన మడుఁగుగాన ♦ నున్నది యిపుడున్

వనజనివాసిని యచ్చట, మునుకొని యది తేత్రములకు ♦ ముఖ్యము చందా. 805

గీ. అచట నొకపూట స్నానంబు ♦ లాచరింపఁ, దనరు స్వర్గంబునాసరత్రయమునిచ్చి

నరుడు పూనిక నంబుదానంబుసేయఁ, బితరు లెల్లను ముక్తిసంప్రీతిఁ గండ్రు.

శేషధర్మము, ఆ 4.

త్రివిలుబుత్తూరు

మ. లలితోద్వాసపరంపరాపికళుకా ♦ లాపప్రతిధ్వనముల్

వలభీనీలహరిన్మణీపికళుక ♦ స్వానభిమంబూన్ప మి

న్నులతో రాయునువర్ణసౌధముల నెందుం జూడఁ జెన్నొంది త్రి

విలుబుత్తూరు నెలంగుఁ బొండ్రవగఱ ♦ వీరత్వ సీమంతమై.

807

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 1 ప 51.

మధురాపురము

మధురమణీయశేరిఁ దన ♦ మంజుళవంజుళకుంఠజమంజరీ

మధురసధారలన్ రమణ ♦ మానితమానితమానినీమణి

మధురవచోవిలాసముల ♦ మానరమానరమైకవాసమై

మధుర యనంగ నొక్క పురి ♦ మండితమా మహిమండనంబునన్.

808

వకావతారచరిత్ర, ఆ 9.

ఉబయిని

- సీ. చెలువొందు నేపురి ♦ శృంగారముగఁ గాల, కంఠఁ దెప్పుడు నుహాకాలసంక్షుంఘం
గోటిలింగంబులు ♦ కొమరారు నేవీటు, సంధ్యాప్రాయమహాపంచారగరిమ
విలయాంబునిధిపూరములయందుడిందక, వెనుపొందు నేపుట ♦ భేదనంబు
యుగయుగంబునయందు ♦ నొక్కొక్కనివ్యాభి, ధానంబు నేరాజు ♦ ధానిపూను
- గీ. నంబికాదేవి యేవట్టణంబునందు, శ్రీయహాకాలినా నుతి ♦ శ్రీవహింసు
నట్టియుజ్జేని యోగపీఠాభిరామ, మైహికాముష్మిక ప్రదానాద్యసీమ. 809
- ఆ. బాహ్వవతి యవంతివారాణసి యహోధ్య, మఘర పుణ్యకోటి ♦ సూయ యనఁగ
నలగుముత్తివమ్ములగుపట్టణములందు, నగ్రగణ్యయుజ్జాదునిపురంబు. 810
- విక్రమాంకశతీము, ఆ 2 పద్య 41, 42.

అలకాపురము

- చ. అనుదినపద్మ సంఖ్యలనాదతీయముఖ్యవిధానము క్తమై
యనుపమనిర్జరీగణసమంచితగానవిష్ణుమై త్రిలో
చనమమటేందుఖండరుచి ♦ సంచయధాతనుపర్ణహర్మ్యమై
ధనదునిపట్టణం బమరుఁ ♦ దద్దయు వస్తుసమృద్ధి నెప్పుడున్. 811
- పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 106.
- సీ. ఏపట్టణమునకు ♦ నెలదోటనందనా, రామంబుచెలిచైత్రీరథవనంబు
కీడావిహారపీఠిక యేపురమునకు, మధురామృతాంబువు ♦ మానసంబు
మాణిక్యముకురుదెలింబంబు కైలాసమే, నగరివారవధూజనప్రతీతికి
నేవీటిపాలిమేర ♦ యింతయం తనరాని, దవ్వనందున్నయు ♦ తగవుదిక్కు
- గీ. పృథివితోడవై నయప్పట ♦ భేదనంబు, రాజధానిగఁ దారకా ♦ రాజమాళి
రాజితంబైనకృపచెంపుఁ ప్రాపుగాఁగ, రాజరాజుపేరను నేలె ♦ రాజసమున. 812
- కాశీఖండము, ఆ 4 ప 162.

ద్వారకాపురము

- సీ. త్రివింబుకంటె నుద్దీపితంబై విశ్వకర్మమానససృష్టికలన నగుట
యంభోధిపరిఘయై ♦ యలరారదేవతా, డులకు నసాధ్యంపు ♦ దుర్గ మగుట
తను నేలువాఁడు నిత్యస్థిరలక్ష్మితోఁ, బాణేశుండై జగదగ్ధర్త యగుట
హరుతోపశిఖిఁ గాగిగి ♦ యడఁగిననుదనుడు, తనయందుఁ దనుసిద్ధి ♦ ధన్యుడగుట

ఆ. ద్వక కాని పేట * ధరణీతలంబున, నితరనగరములకు * నెందు లేక
యన్లశీలియు ననుపమోదాత్త దీప్తమై, పాలుచు యాదవేంద్ర * పురముఁ గనిరి.
హరివంశము, ఆ 4 ఉత్తర.

ఉ. ద్వారకాయన్ పురివర ముద్దంచితకాంచనరత్న కీలత
ద్వారకపాట మంతుకజ * వాతనిధుధవభశ్చగన్మరు
ద్వారకనర్థజ క్రజమధఃకృతసారపురీసురీతిభృ
ద్వారకలంకబింబ మది * వార్నిధి జోప్పడి యొప్పు నెప్పుడున్. 814
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 19.

సీ. ఏడిధి జూచిన * శ్రీవిష్ణుకల్యాణ, కల్యాణవైభవా * కర్ణగములు
నేసీరు జూచిన * ప్రాసాదశృంగార, శృంగారలీలాని * రీక్షణములు
నేవాడ జూచిన * నావాసకల్ప, కల్పగసుమ రసా * ప్రాణనములు
నేనాటజూచిన * నానారసారాల, సారాలసానిల * స్పర్శనములు
గీ. నెందు జూచిన పంతతా * నందజాత, నందజాతగుణాస్వాద * నములు గలిగి
యార సకలేంద్రియప్రీతి * నావహించు, కాపురంబున నా ద్వార * కాపురంబు. 815
ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 102.

ఉ. వారక తత్త్వహృద్వహని * వారక విప్రగుహంతగస్థభృ
దారక సద్విలాసస్వప * దారక ఘోరభవార్ణవార్తిని
ప్రారక సాధయూధచర * తారక నూన్నచిరత్న రత్నవ
ద్వారకయై పురాగ్రీవచగు * ద్వారక పశ్చిమవారిధి దగున్. 816
బలరామక్షేత్రమహాత్మ్యము, ఆ 1.

సీ. నునుకుంపనవుగోడ * లను వినవణుముమేడ, లనునందమగువాడ * లను దనర్చి
తోగర్మల్కుపగడాల్ * తెగతల్కు మొగరాల, వగగుల్కు మొగనాల్ * లగడుమించి
సిరిగాంచు నల్లిండ్ల * దరినించు వాకిళ్ళ, నెఱిమించులనగళ్ళ * నొఱపునెఱపి
బలుహాటుకపాట * ములవాటమగుట, లనుదోటలను పేట * లను జెలంగి
గీ. తోగలరాచట్టుపేల్ * జిగా * జిగిజిగిలెల, దమ్మి కేంపులయోరుల * దగుగవనుల
గ్రోత్తము కేంపుఁజికిలిమ్రు * గ్గుల గలిమికి, గాపురంబుగదగు ద్వార * కాపురంబు.
శ్రీకృష్ణకల్యాణము, ఆ 3.

లంకాపురము

సీ. మహి మహిశాశిత * మణిరత్న రంజిత, నూపురం బల్ల లం * కాపురంబు
పద్మాదినవనిధి * నక్షాశివిజితాల, కాపురం బల్ల లం * కాపురంబు

- వీరరావణలోక * విజయలక్ష్మీబాలికాపురం బల్ల లంకాపురంబు
దప్తచామికరఃపప్తసాలాశ్రిష్ట, గోపురం బల్ల లంకాపురంబు
- గీ. నిశీచరాధిప భుజబలా*నీతభాసు, చంద్రదేవేంద్రీపావక * శమనదనుజ
వరుణవాయుకుబేరమా*హేశరమకు, గాఢపురం దెన్నిచూడ లంకాపురంబు. 818
- నీ. ఏవంక గన లంక*శేణాంకరత్నాంక, మహిమమట్టుకిత * మందిరమ్ము
లేదండఁ గనఁజండఁవేదండ రథకాండ, కోదండరథచమూ*కోటికోటు
లేచెంతఁ గనవంత * లింగిందిరాక్రాంత, పారిజాతలతాంత * పరిమళమ్ము
లేసీమగనరామ * హేమాదిసురభామ, సత్కామిసీనుణి * సంచయములు
- గీ. వెలయు దేవేంద్రీపురమును * వెక్కిరించి, దిగ్వికాశేరపురమును * ధిక్కరించి
మెఱయు నవరత్నరత్నచా*మికరాంబు, కట్టిమయు సురద్యేషి * పట్టణంబు. 819
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ య.

కాశీపురము

- నీ. దేవేంద్రీభోగంబు * నేవగింపఁడు గదా, కాశీలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు
ధననాయకత్వంబు * ద్రుప్తరింపఁడు గదా, కాశీలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు
గంధర్వసౌఖ్యంబు * కామసేయఁడు గదా, కాశీలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు
నాకలోకసుఖంబు * నోకిలింపఁడు గదా, కాశీలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు
- గీ. గరుడభేదరయతూ*క్షుసభుజంగ, సిద్ధవిద్యాధర్మోల్లస*చ్ఛ్రీవిభూతి
తొత్తువలెజూడఁజ్డొక నాఁడు*మారముననె, కాశీలోపలఁజావంగఁగలిగినతఁడు .
- ఉ. ఎంగిలిదిన్నపాపము మ*హిసురహత్యయు నన్యకామిని
సంగమదుష్కృతంబు మఖి*శాసనదోషము మాతృమస్తకం
బంగనఁ గొట్టివై చినయ*ఘావళిఁ బాయుచు విశ్వభక్తవై
రంగగు కాశీకాపురక*రంబున నిల్చుటఁజేసి భూమరా ! 821
- ఉ. ప్రాణముతోడనుండి బహు*భంగులఁ బుణ్యము లాచరించియుం
బోణిమిగాఁగ మోక్షమును * బొందుట దుర్లభ మగ్రజన్మ ! వా
రాజసియందుఁ జచ్చిసుక*రంబుగఁ గాంచు సమస్తజతువుల్
రాణ విరించికిం బడయ*రానివృషధ్వజరూపసంపదల్. 822
- క. విషమెమ్మఁ దలవఁ మెనఁగిన, విష మన్యుతంబై తనన్యు*విషమాస్త్రి*ండు వి
ద్విష్టాడై యణంగుఁ గాశీవిషయమునన్ దెగిన జంతు*విసరంబులకున్. 823
- చ. కరి కరితోలుఁ గప్ప నుర*గంబురగంబు ధరించు శాక్వరం
బిరవు* శాక్వరంబుగని*యెమ్మ మృగంబు మృగం* దాల్చు భూ

సువరద కాశిలో సధికము ప్తి వహించిన తత్త్వణంబ యే
పురముల కిద్విభూతి పరిపూర్ణత నొందుఁ దలంచుచూచినన్.

824

చా. ప్రివిశ్యేశ్వరుసాటిదైవమును గాఢీక్షేత్రముం బోలుపు
జాన్యవాసంబును జహ్నుకన్యసరిభోవ్యంధైసతీర్థంబు నే
జ్ఞోవిఖ్యాతివిశాలనేత్ర) కనఁగాఁ డ జూఁబన్ మహాశక్తియున్
భావింపన్ సమకూరు తెట్టభిలభూభాగంబునన్ భూసురా.

825

సీ. కల్పవృక్షము లిందుఁగలగోగణము లెల్లఁ, సిద్ధలింగము లిందుఁ విడిపిరాలు
కామధేనువు లిందుఁగలగోగణము లెల్లఁ, పటుసుధాంబుధు లిందు డ పల్వలములు
గంగాసమము లిందుఁగలనిర్మలము లెల్లఁ, నమరు లిందుఁ జరించు డ సంతృప్తజనులు
ఖగరులాధిపు లిందుఁగలమహేశము లెల్లఁ, సుఁజీవిలత లిందు డ కంబుసమితి

గీ. పురుషేదబునగునిందుఁవరుసగోచరంబులగుచున్న గండత్తైఁబంబు లెల్లఁ
గమలగర్భనకై ననీఁ కాశిమహిమఁ, బ్రస్తుతింపంగవచ్చునాఁ ప్రాభవమున.

826

క. కాశీసంస్కరణంబును, కాశీదర్శనము గాఢీకానివసమున్
కాశీయరణము గలనరుఁ, డాశంభునిరూపుఁడాల్పు డ నాశ్వర్యమునన్.

827

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 55, 62.

సీ. కాశికాగరంబు డ కడసీమమున నున్న, చండాలుఁ బోలరా డ ఖండలాదు
లావఁదనములో డ ననశఁస్థితి నున్ని, భువనసామ్రాజ్య వైభవముఁ బోలు
సవిముక్తజోన్ముఁ డ డయ్యెనేఁ బతితుండు, నర్వమేధాధ్యరాఁహర్త దొరయు
వారణాసీసంభఁవంబైన మహేశంబు, నైరావణముతోడ డ నవఘుశించు

గీ. నాటకొని శ్రీమహాశక్తికాశమున నున్న, యణుకనగ్నాలనటుండైన డ నాగ్రహమున
గర్వితోద్ధతి నేతెంచు డ కాశీరాత్రి, మృత్యుదేవతమునిపండ్లు డ మెలుకఁజాలు. 828

సీ. ఎన్నకల్పంబులగిన డ నెడలిపోవ, దెంద రింద్రులు గడచిన డ నెలమిదప్ప
దెన్ని మన్యంతరంబులు డ చున్న నెపుడుఁ బనిమిదప్పదు కాశికాఁపట్టణంబు.

829

సీ. ధగ్మంబు కాశికాస్థానమధ్యంబున, నాల్గుపాదంబులు డ నడచియాడు
నర్థంబు కాశీపురాంగణంబునయందు, నానాప్రకారమై డ వీనుమిగులుఁ
గాచుంబుగాఢీకాఁకటకఘంటావీధి, గర్వించురాజులోకంబులేవ
మోక్షసంపదంబు గాఢీక్షేత్రమునయందుఁ, బ్రవృత్తిండంబులై డ నివృత్తిల్లుఁ

గీ. గాఢీ కల్పాణమునకాఢీకారణంబు, కాశి యణిమాధిపిదుల డ కట్టుపట్టు
కాశి జనలోక సంతల్లు డ కల్పనల్లు, కలువఫిశితంబు మెనవు రాఁకాశికాశి.

830

కాశిఖండము, ఆ 2 ప 47-50.

- క. విరసిద్రయోందుచోటుల; నగయంగా నుభవోతుఁడవఁగాఁ బరగుం
బరమానందద్రుమా, విరసిద్రయరాశి నిట్టి * చిత్రము గలజే. 831
- చ. చెలువగు రాశికామహిమ * చిత్రము బెల్బుని లేడి మ్రొగి యాఁ
కలిచెడ కెద్దుఁ బట్టుఁ బాలి * కాటున నెద్దును నెద్దుబోటునన్
బులియు శరీరమున్ దొరంగ * బోరన లేడొక లేడిఁ బట్టుటల్
పులిపులితోలుగప్పటయఁ * బొల్పగు నెద్దొక యెద్దు నెక్కుటల్. 832
- సీ. రూపమొక్కటి రెండు * రూపులై చెలువొందు, మాఁడుమొనలపోటు * ముట్టుఁబట్టు
బాహుచతుష్కంబుఁ * బంచాస్యములుఁ బూను, మణ్ణుభువైఁ బ్రేమ * సలుపుచుండు
సప్తాశ్వచంద్రులి * షణ్ణములుగానొప్పు, నెనిమిదిమూర్తుల * వినుతి కెక్కు
నవనిధిశసఖుం ద * నంగఁ గీర్తి వహించుఁ, బదికొంగులైన యం * బరము గట్టుఁ
గీ. బదునొకండువిధంబులఁ * బ్రణుతి కెక్కు, వెలయఁ బండ్రొందుగినుపుల * విల్లుపట్టు
గర్మసాశలవిత్రవి * ఖ్యాతి మెఱయఁ, గాఢలో మేను దొఱగిన * ఘనయశుండు. 833
- విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 190-192.
- సీ. కైలాసగిరికిని * గాశికాపురి సాటి, గగనస్రవంతికి * గంగసాటి
విఘ్నేశునకు డుంతి * విఘ్నేశ్వరుండు సాటి, రహిం గుమారునకు ధైరవుండు సాటి
ప్రమథకర్ణములకుఁ * బాతుపతు ల్సాటి, సురలకు నిచటి భూ * సురులు సాటి
యదిరాల్పుతికి * సన్న పూర్ణయె సాటి, హరునకు విశ్వనా * యకుండు సాటి
గీ. యందు వృషభేశ్వరుఁ కిందు * నంది సాటి, రుద్రకన్యల కీసుండ * రుతున సాటి
చాటుచున్నవి శుభ్రులు ము * జ్జములందు, నిందులకు సంశయము వల * దిందువదన.
సీ. ఇచటి వాక్యము లెల్ల * నచలితప్రణవపం, చాక్షురీమంత్రంబు * లబ్ధగంధి
యచటి సంచారంబు * లెల్ల మహాప్రద, షీణము లుత్సుల్ల పం * కేరుహక్షి
యచటఁ బరుండుట * లెల్లను సాష్టాంగ, దండప్రణామముల్ * తలిరుబోడి
యచటి నిర్దుర లెల్ల * హితనిశ్చజ్ఞాన, యోగసహధులు * నాగయాన
గీ. యచటి నరు లెల్లఁ బ్రమథుల * యచటి పశువు, లెల్ల నిర్దురభేదపు * లిచటి తరువు
లెల్లఁ గల్పమహిజంబు * లెంచిచాడ, నినియె భూలోకకైలాస * మిందువదన. 835
- మట్నకృపరిచరిత్ర, ఆ 3 పద్య 100, 101.
- ద్విపద. మగిరాక్షి యిందుల * మహిమ వర్ణింపఁ, బదిమాణుముఖముల * ఫణియునుజాలఁ
డికి వేదవిఖ్యాత * మిది ముక్తిహర్త, మిది స్వర్గసాహస * మిది సిద్ధసేవ్య
మిది దోషచయదూర * మిదితీర్థసార, మిది భుక్తివి * క్తిహ * మిది సత్యచరిత
మిది శృంగరక్షేత్ర * మిటి చిత్రంబు, కలఁగునికొఱ * సికన్నులు మాసి.

చింత లొక్కటిఁ జేసి ♦ శివుఁ దలపోసి, యలసంతతోల్లాస♦మందెడువాసి
 7 లిగించునీకాశి ♦ ఘనప్రణ్యారాశి, వామాక్షి విపులినీ ♦ వధియించునతఁడు
 కామాంధుడై తల్లిఁ ♦ గదిసినయతఁడు, నుడుగక సురఁద్రాగు♦మందెడునతఁడు
 వనితల శిశువుల ♦ వధియించునతఁడుఁ, గినుకమై ధేనువుఁ ♦ గడపినయతఁడుఁ
 గొండెడుగృహదాహ♦కుఁడుగరదుండుఁ, జండాలుండభిలదూ♦మతుఁడునుమతియుఁ
 గ్రీనుపకుప్పుగపక్షి♦కీటాదిజంతు, సముదాయమైన ని♦చ్చట మృతిఁ బొంది
 మిక్కిలుజడలును ♦ మిక్కిలిగన్నుఁ, గ్రొన్నెలపువ్వును ♦ గుత్తుకనలుపుఁ
 బులితోలుకాసెయుఁ ♦ బునుకకంచంబు, జలుదశూలము నస్థి♦వనమాలికయును
 గలయితఁడాతడై ♦ కమనీయరత్న, కలితమై తలఁచిన ♦ కడలసే మెలఁగు. 836
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరన. ఆ 2.

సీ. శ్రీకాశికాపురీ♦సింహాసనాసీను, మునివందువ్య విశ్వనాథుని భజించి
 యచరీకచభ్రమ♦ద్భ్రమరీహితపదాబ్జ, నన్నపూర్ణసు విశా♦లాక్షిఁ గొలిచి
 యాఖివాహనునిలో♦కారాధ్యు ఘను డుంతి, విఘ్నేశదేవుని ♦ వినుతిఁ జేసి
 శాతమన్యవమణి♦స్తుంభగంధీరపా, హుని భైరవస్వామిఁ♦గని సుతించి
 గీ. దండవాణిని బొగడి వం♦దన మొనర్చి, తోగ్రీవలో నున్న లింగమూ♦ర్తలకుఁ మ్రొక్కి
 విపులమైనట్టి ముక్తిమం♦టపముఁ గాంచి, మునిమరంబులఁజూచెన్♦జ్ఞనవిభుండు. 837
 వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 పద్య 57.

సీ. కాశిలోవసియించు♦కతన విశ్వేశుని, కరులితంబైన మా♦హాత్మ్య మబ్బెఁ
 గావీడనియట్టి♦కతన విశాలాక్షి, కావిశ్వనాథుడి డ♦ర్థాంగ మొసఁగ
 గాశిలోఁ బ్రవేశించు♦కతన బాహ్నవికి విశ్వేశాంఘ్రిసంగతి ♦ సిద్ధ మయ్యెఁ
 గాశి తన్నంది ప్ర♦కాశింపఁగా ధాత్రి, కఖిలసంవహనబ♦లాప్తి గలిగెఁ
 గీ. గాఢ నిద్రవొందుకతమున ♦ న్యాసునికి స, నుస్తవేదపురాణ పు♦శస్త్రరచన
 వెఱపుబద్ధిప్రవాహంబు ♦ నివృత్తిలైఁ, గాశి కెన కాశియేకాక ♦ గలదె జగతి. 838

సీ. శ్యావమై కాశిలో ♦ సంచరింపఁగఁగోరు, వా రింద్రీపదమైనఁ ♦ గోరఁ జనరు
 కాశిలోన ఖరత్వ♦గతిఁ గోరువారబ్జ, భవపదం బబ్బిన ♦ బాళిపడరు
 కాశిమందుఁ గ్రిమిత్య♦ఘటనఁ గోరినవారు, గోరరు వైకుంఠ♦గోపనంబుఁ
 గాశిలోఁ గిట్టకై♦ఖరిఁ గోరువారుకై, లాసరక్షణవృత్తి ♦ కాసఁగొనరు
 గీ. కాశిననువులు డించిన ♦ కతినమతులు, భుజగములు భూమణములు గాఁ ♦ బూన్పలేరొ
 ఘోరహలాహలఘ్నులుఁ దాఁ♦గోలిలలేరొ, దవన్గోళములో కరములఁ♦దాల్పలేరొ.

సీ. తనుఁజూడవలెనంచుఁ ♦ దలంచువారలఁబోయి, దురితసంఘములెడఁ ♦ ద్రోసికాశి
కైవల్యమాటులు ♦ గా నిచ్చుఁ బాపాత్మ, తిలకులదనుచేరఁ ♦ వీసికాశి
పొంగి తనందు మె ♦ లంగువారికొసంగు, మొసరంగువన్నె ♦ వాసికాశి
తనువులు తనకొసఁగినవారిని భజించు, శివునిరూపములు రాఁ ♦ జేసికాశి

గీ. యొరు ద్వీపాంతరంబుల ♦ నుండియేని, దనుఁదలంచుచునుండెడు ♦ జనులఱాసి
కలుషములహోసి గళ మెల్ల ♦ నలుపుచేసి, వేడ్కఁజేయును డో ♦ లువై ♦ వేసికాశి.
శంకరవిజయము, ఆ ర్.

సీ. ధూనిఁగల్గితీ ♦ గ్రవజంబురకంబె, వర్ణింప నొక్కెంత ♦ వాసికాశి
ద్వైపాయనుండాది ♦ తాపసులకు నంద, రానిదివ్యజ్ఞాన ♦ రాశికాశి
దీపించుఁదనయందు ♦ దీర్చునిద్ర) వహించు, జీవుల శివులఁగాఁ ♦ జేసికాశి
తనుఁజూచుచుర్యుం ♦ తతి చాపదుర్మాంస, ఖండము తృప్తఁగ గు రా ♦ కాసికాశి

గీ. ప్రోచు నివసించు నేజాతి ♦ పురుషునైన, గరిమవిలసిల్ల ధర్మాధ్ధ ♦ కామమోక్ష
లక్షణంబులు గలిగించి ♦ లాఘవమునఁ, బ్రస్తుతింపఁ దరంబె యి ♦ ప్పగిది కాశి. 887

సీ. మణికర్ణికాతోయ ♦ మజ్జనం బొనరించి, మరల జన్మించఁ డే ♦ మనుజుఁ డైన
భాగీరథీవారిఁ ♦ దోగి సర్వాఘముల్, కడగంటఁజూడఁ డే ♦ కష్టఁ డైన
ముక్తిమంటపమధ్య ♦ మున శంభుజపియించి, దుర్గతికేగఁ డే ♦ దోషి యైఁ
గాలఁజైరవుడుంతి ♦ గణనాథు భజియించి, యముపాంతఁజొరఁజే దు ♦ రాత్మ్యఁడైన

గీ. నన్న పూర్ణాబశాలాక్షి ♦ నఖిలజననిఁ, గాంచి జాధలఁ బొరయఁ డే ♦ కర్మయైవఁ
గాశికాతీర్థమహిమలు ♦ గణుతిసేయఁ, దరమె ఫణివల్లభునకైన ♦ ధాతకైన. 887
సురాభాండేశ్వరము, ప 18, 26.

గ య

సీ. పలువురఁ గొడుకులఁ ♦ బడయంగ వలయు నంగొక్కరుం డయినను ♦ నోపి గయకు
నరుగునో యనియును ♦ నశ్వమేధం బొప్పఁ, జేయునో యనియు నా ♦ శ్వేత మైన
యాఁబోతు విడుచునో ♦ యనియును గోరుదు, రసపత్మ్య లై నగృహస్థు లట్టి
గయ కేగి యుభయపా ♦ తుములు వసించినఁ, గడుఁబుణ్య లుభయపా ♦ తుములవాడి

ఆ. నుద్ధరింతు రటై ♦ యొగిఁ బిండ మిడినవా, రనఘ పితృదయను గృ ♦ తార్థ లగుదు
రందు ఫల్గుతీర్థ ♦ మాడినవారికిఁ, బరమసిద్ధితో శు ♦ భంబు పెరుగు. 888
భారతము, ఆర. ఆ 2 ప 60.

చ చనిచని పుష్పితోన్న తర ♦ సాలతటికతటాకవిస్ఫుటా
బ్రహ్మచరందబిందువిల ♦ సస్మయదంతురసేవితాంగనా

నరకం నమంభవద్దశహాః సత్కమనాశ్రితభర్మహర్మ్యర
మ్యుఃకుదనేక కేకగణామా గయ గానగ నయ్యో ముందటన్.

889

సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

ప్ర యా గ

పీ. మహిఃబుత్త్రికాముఁడైః సహసాఖ్యుఁ డీతీర్థమాడి సత్సుత్తు యయాతిఁగాంచె
భనకాంక్షియైయతుఁడనుపమంబైనయీ, నదిఁ గుంకి నవనిదాఁనంబులోలి
మాచూబలంబునుఁ నాయతంబుగ నొందె, నారాయణుఁడు దొల్లిఁనరునిఁగూడి
యశంబు గుడువకఁ యైదువత్సరము లిం,రుండి మహాబల యుక్తుఁడయ్యెఁ
గీ. గశ్యపుఁడు దొల్లి యిందు శంకరునిఁగొల్పి, తపముఁగావించెనాభరఁద్వాజుఁడిందు
రూఢి వర్తించి ష్టేత్రజ్ఞుఁడౌప మొందె, నసఘ యిన్నదిఁగొనియాడఁజలవియగునె.
పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 4 ప 162.

ఉ. వేగమ యేఁగి కాంచెఁ బృథివీవరముఖ్యుఁ డశేషయోగిసం

యోగము లోకకల్మషవియోగముఁ జారుతరంగమాలికా

భోగసముద్ధితాంబుకణఃపూర్ణ సమీరణపాలితాప్తది

గ్భాగము సన్మనీంద్రపరిఃకల్పితయాగము నాప్రయాగమున్.

891

భోజరాజీయము, ఆ 2 ప 17.

అ యో ధ్య

మ. సరయూతీరమునందు నొక్కపురంజం బుగ్రభాస్వత్పృభా

పరయూఢపృతిహోధకృన్మణిమయఃప్రాసాదహర్యాత్రికమై

పరరాజోత్కరదుర్నిరీకుపరిఘఃప్రాకారనిశ్శృంకమై

మెఱయున్ ధాత్రి నయోధ్యనాఁబ్రకటమైఁ మిత్రాన్వయాధారమై.

892

ఘటికాచలమాహాత్యైము, ఆ 1 ప 87.

పీ. భర్మమయోన్నతః ప్రాకారములతోడ, రజతకాంచనగోపురములతోడ

వసుధామరతృత్తిః వైశ్యహుద్రులతోడ, గండేభరభతురంగములతోడ

విమనమిగాయకః విద్యాధికులతోడ, బణ్యపుణ్యాంగనాఃప్రతతితోడ

విపరాదివిభవఃపృసవస్తువులతోడ, శలమాదిధాన్యప్రకరములతోడఁ

గీ. బువ్వుతోఁబులతోడ సంపూర్ణముద, కమలకాసారములతోడఁ ఘనత కెక్కి

యేవుమిడినక్రియయోధ్యాపురంబుఁ గాంచెయత్వంతసంభ్రమాఁకాంతుఁడగుచు.

యోజ్జ్వలగ్న్యచరిత్రము, ఆ 1.

శ్రీరంగము

- సీ. ఎయ్యెడ లక్ష్మీసఃశేతుడై వసియించు, నాదినారాయణుండవిరతంబు
 నెచటితోయస్సర్వః మంతగల్గినమాత్ర, నరులు పాపశ్రేణిఁ బరిహరింతు
 చెచ్చట నొకదినంబేని నిల్వినవారి, కపునర్నరత్వహఃపాత్వ మొదవు
 నెందు దపస్థితిఁ జెందిసిద్ధులు, బహులతాగుల్మరూపములనుందు
- గీ. శేనెలవునందు దళమాత్రమైన దునుమ, బ్రహ్మాహత్యసమంబగు పాప మొదవు
 శేనెలంబునఁ గీటాది పింసఁజేసి, పతన మొందుదు రతిపుణ్యభావులైన. 894
- క. ఎందు వసిండును జేతన, బృందం బాధ్యాత్మికాది పీడావశులం
 జెందక యాపద నలజడి, బొందక యాకటఁ గృశించిపోవక యెలమిన్. 895
- మ. విశేషంబు జెప్పిన మూఁడుఁడయినన్ విశ్వాసుఁడౌ వెట్టియై
 నను విజ్ఞానియగున్ ఖలుండు నతిశాంతస్వాతుఁడౌ వక్రుడై
 నను సౌమ్యాకృతిఁ దాల్చు బాపరతుడైఁన దోషనిర్మల్లఁడౌ
 ఘనపుణ్యంబగు శేషదేశము చొరఁగఁగల్గుమాత్రంబునన్. 896

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 97-101.

- సీ. నిలిచె శేరాజధానిఁబయోయహాసను, సజ్జపూల ననంతశయనమూర్తి
 చెందె నేకటకంబునందు సంతతసర్వ, పరిపూర్తితోఁ దత్తిపాప్తిభూతి
 పుట్టి శేషట్టణంబునఁ దృణద్రుమలతా, మూర్తులై తన్నిత్యము క్తవరులు
 ప్రసహించె నేవీటఁ బరిభావిభూతి న, వ్విరజాస్రవంతి కాశేరీపేర
- గీ. వేదశృంగంబు నోంకారవిగ్రహంబునైన శ్రీరంగవిష్యవిమానరాజ
 మెచట నివసించె నిల దాని నెన్నఁ దరమె, పుణ్యనికరంబు శ్రీరంగపురవరంబు.
- సీ. ఆశించునెపుడు సంతాప్తస్థి నమృహానటుండు శేనగరిఁగోఁగి యగుట
 వాంఛించు వాగ్విధూనరుఁ డతిపేమ నేపట్టణంబున మూఁగఁబాదుదనము
 కాంక్షించు నిందుఁడుత్కంతతో శేరాజధానిలోపల నుపాదానపరత
 కామించు దేవర్షిగణము లేపెనుబ్రోల, శ్వపచపక్షిమృగాదిజంతువృత్తి
- గీ. విరజకాశేరైపుట్టి పరిఖగాఁగ, బరమపదవల్లభుండు రంగభర్తపేర
 నాయకుండుగాఁగ వైకుంఠఁగరితానయైన శ్రీరంగపురము శక్యంబె పొగడ.
 వై జయతీవిలాసము, ఆ 1 ప 41, 42.

ఉ. తోవనె దృష్టి నిల్చి తడిదోవతి మూపున దాల్చి స్తోత్రపా
 తావలితాస్మ్యలై శయచయంబులఁ జెంబుల బూని యేగునీ

కేవలపుణ్యమూర్తుల సఙ్కించనవృత్తుల రంగనాథస

స్తావరణప్రదక్షిణపరాయణులం గనంగొంటే మన్మథా.

899

సీ. అగ్రహారముల మాఙ్గళ్యక్షేత్రములం బండు, గరిసెలు కొలు చరఃకాండ్రు నింప
సతతంబుఁ బైరుపఁచులుఁదోడుదొడ్డులుఁ, గావలు లరసి రఃక్షణ మొనర్పఁ
గొల్పుపెరుఁగునుం బాలు మందలనుండి, వడి తేపుమాపుఁగావడలఁదేరఁ
బై వెచ్చునునకుం దఃపుక రూఃపాతికల్, ప్రియశిష్యతతీసమర్పించి యెసఁగ

గీ. సత్సంకల్పబంధు నిఃత్యవృత్తంబు, గాఁగ వ్యాఖ్యానమునఁ బ్రోద్దుఁగడపి గేహ
దేవతార్చనముఁజవక ధావశుద్ధిఁ, దనరునచటిగృహస్థులఁగను మనంగ! 900

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 104-115.

రగడ. బ్రహ్మధ్యానపరాయణనానాభాగవతానందము శ్రీరంగము

కొరహరుఁడు దెల్పఁగ వినుగొరికిఁ గోరిక లీడెరును శ్రీరంగము

జూరిమితనలఁ జంద్రపుష్కరిణిఁ గురింకిన జయ మిచ్చును శ్రీరంగము

కల్పకచింతామణికరణనూత్నరములఁ గరమొప్పును శ్రీరంగము

కల్పాదినిమును ధాతకుఁ బూజా గారంబై దనరును శ్రీరంగము

దాసులవేషముఁ బూనినసురలను దలఁగఁద్రోయరానిది శ్రీరంగము

దాపోహంబను వైష్ణవకోటులతానకమై మించును శ్రీరంగము

చూచినవారికి నపవర్గముమదిఁ జూపఁగఁ జేయిచ్చును శ్రీరంగము

వాచయములకు నేకాంగములకు వాసంబై తనరును శ్రీరంగము

యేటికి బోవఁగఁదపము లాడఁగా నిదిగో సేవింపుము శ్రీరంగము

యేటికి నొకనాడైన దలఁచినను నిహపరము లాసంగును శ్రీరంగము

కంటిమి కన్నుల కలువెల్లనుబోతామితము లాసంగెడు శ్రీరంగము

కంటిమి జన్మాంతరసుకృతంబుల కళ్యాణఫలంబగు శ్రీరంగము

అపగతకల్మషమగు శ్రీరంగము అపవర్ణాంజనమగు శ్రీరంగము

జపసిద్ధిప్రదమగు శ్రీరంగము జటిలాస్పదమగు శ్రీరంగము

శ్రీరంగము నాచారనివాసము శ్రీరంగము దివ్యమహాల్లాసము

శ్రీరంగము హనుమత్పరిచర్యము శ్రీరంగము నుతసస్థునివర్యము

శ్రీరంగము సజ్జనగుణసేవధి శ్రీరంగము సద్గుణమణినిరధి

శ్రీరంగము శోభనవిభవారిణి శ్రీరంగము సేవకచింతామణి

శ్రీరంగము శ్రీరంగము శ్రీరంగము శ్రీరంగము.

901

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 2.

జీ. రంగము సర్వవిద్యలకు ♦ రంగము సద్గుణగుర్భజాభికిన్
రంగము సాధురాజికిఁ గు♦రంగము భాగవతేంద్రునికిఁ సా
రంగము చక్రపాణికిఁ సు♦రంగము ముక్తికిఁ బూర్వరంగు శ్రీ
రంగము సహ్యాజాంచితము ♦ రంగము శ్రీముఖహారగా కన్.

902

శుభారస్పనిహము, ఆ వి.

సీ. సాగరసంస్కృత ♦ జగతీతలముభంగి, కావేరుట్టును ♦ పల్లుదానిఁ
సప్తావరణవృత్త ♦ జలజలాండమురీతి, నేడుతోటలతోడ ♦ నెనయుదానిఁ
వైరవహిళతోభి ♦ గగనముక్తియఁ జంద్రు, ఘృగ్గరిణినిఁ గీర్తి ♦ బొందుదాని
దేవర్షియుతనిత ♦ స్నివమ్మునలె వైష్ణవశ్రేణిచేతను ♦ వణలుదానిఁ
గీ. బ్రణవగోచరుడై జగద్భర్తయైన, రంగధాముఁడు తనయందు ♦ రంగమహిమ
బ్రణవరూపమ్ముఁ దాల్చిన ♦ రంగనంజ్ఞ, ఘనవిమానము గలదానిఁ గాంచెనపుడు.

భాగవతపురాణము, ఆ 4.

పుణ్యక్షేత్రములు

గీ. ఉజ్జయిని కాశి మాయ యయోధ్యకాంచి, మధురద్వారకయ నెడినా ♦ మములగనిగి
పట్టణములేడు గీర్తిసంపద వహించు, మహితకైవల్యలక్ష్మికి ♦ మందిరములు. 904
కాశిఖండము, ఆ 81 ప 87.

గీ. పుణ్యతీర్థములైన త్రిపుష్కరములు, ద్వారవతి వారణాసి య ♦ నంతి మాయ
మధుర కాంచి యయోధ్యనా ♦ నధిపాపహరములై వార్త కెక్కిన ♦ పురపరములు.
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ప 70 ఆ 1.

మ. మధురా ద్వారవతీ చిదంబరమహా ♦ మాయాకురుక్షేత్రముల్
మిథిలానంతి గయా ప్రయాగములు రా ♦ మేశాది పుణ్యస్థలల్
నిధులున్ సూర్యసుతాసరస్వతులు వే ♦ ణీతుంగభద్రాకళా
నిధిపుత్రీ) సునికర్ణికాదినగులున్ ♦ నిశ్రేయసంస్థానముల్.

906

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 1.

సీసమాలిక. మత్స్య కూర్మ వరాహ ♦ మాండన్యవరసింహ, రామపరశురామ ♦ రామవాహ
న మహేంద్ర చక్రగో ♦ వారద శంఖ పాండవ శాశ్వతేంద్రున్ ♦ స్తవవిజయ జయ
కపిల వసిష్ఠ మా ♦ ర్గండేయ భృగు జహ్ను, వాయుమని బ్రహ్మా ♦ వరద విష్ణు
ధర్మపరాశర ♦ దామోదర కపింజల శుక గౌడిన్య గా ♦ లవ హిరణ్య
కసు కృష్ణ శాంపిల్య ♦ వజ్రి కాసిక ధన్యగయ ముక్తి దేవర్షి ♦ సర్వశిష్య

ల సరస్వతీ ముద్గల భరత పర్వత, పరమకాశ్యపశేషంపంచగోప
 రైశ్య భరద్వాజశ్చైభ్య తుంబురు గౌతమ జటిలభాగ్దవ ♦ మాధవ గురు
 బ్రాహ్మణ్య పుణ్య గోపాల ముకుంద త్రివిక్రమ సార గోవిందమోక్ష
 కుల్యామ్యతామృత ♦ గోమద సురకృప, నారాయణమనుజ♦నార్దనహరి
 వైకుంఠ కేశవ ♦ వాసుదేవ పతంజరిజ రథ ధన్వంతరి కురుభోగ
 పావనశ్రీధర ♦ పావన ప్రద్యుమ్న, పురుషోత్తమ పరమ ♦ పురుష సిద్ధ
 పాతకనాశన ♦ పాపహరణ్యోరు, విమతిభాస్కర మధుఃకమల సోమ
 ఆ. నామధేయములను ♦ భూమిలో సార్థత్రి, కోటితీర్థములను ♦ మేటి వనఁగ
 దనసుట్టి నూటయొనిమిది తీర్థాల, స్నానదానవిధులు ♦ సలిపె నంత. 907
 హఁసవింశతి, ఆ 4 పద్య 209.

కాశీతీరమహిమ

సీ. వసియింపవలయు యావజ్జీవ మసురక్తి, పరతవారాణసిపట్టణమునఁ
 జక్రిపుష్కరిణి నిచ్చులు దీర్ఘ మాడంగవలయు సంకల్పపూర్వకముగాఁగ
 నర్చింపవలయు గంధాక్షతంబుల బుష్ప, ఫలపత్యముల విశ్వసతిచు మేళు
 నిలువంగవలయును ♦ నెఱును వాటిలకుండ, నాత్మధర్మస్వనర్హాశ్రమముల
 గీ. స్నానమహిమంబు భక్తితాత్పర్యగరిమ, వినఁగవలయు బురాణార్థవిదులవలనఁ
 దన యధాశక్తివలయును ♦ దాన మిడఁగఁ, గాశి రైవల్య మన్నింటిగానితేడు.
 సీ. చక్రవాళపరీత ♦ సర్వంసహచక్రి, భాగంబులో బుణ్యపదము గాశి
 కాశికాపట్టణ ♦ క్రోశపంచకతీర్థ, సమితిలో సారంబు ♦ జహ్నుకన్య
 జహ్నుకన్యాతీర్థ ♦ సమాదాయమునయందు, గడుఁ బెద్దమణికర్ణి ♦ కాహ్రిదంబు
 మణికర్ణికాతీర్థ ♦ మజ్జనఫలముకంటెను విశ్వనాథు దార్శన మధికము
 గీ. విశ్వపతికంటె రైవల్యవిభునికంటె, గాలకంఠునికంటె ముక్కుంటికంటె
 దీర్ఘములు దైవములు తేవు ♦ త్రిభువనముల సత్యయింకను సత్యంబునయమింద్ర.
 కాశీఖండము, ఆ 7 ప 112-124.

మణికరీకాప్రభావము

రగడ. త్రిమత్కాశీపుట భద్రలక్ష్మీశ్రుతి మణికర్ణిక మణికర్ణిక
 యామవతీ వరమాణామణిని ♦ హరకమలదీప్తిక మణికర్ణిక
 పాదోదకపంచదామహా ♦ పావన తీర్థోత్తయ మణికర్ణిక

వేదపురాణాగమవిద్యాసహా ♦ వీధీమాణిక్యము మణికర్ణిక
 పంచమహాపాతకతిమిరౌఘవి ♦ పాటనగవిమండలీ నుణికర్ణిక
 కాంచనగర్భహిరణ్యకమండలు ♦ గంధూషితజలధర మణికర్ణిక
 పంచారిందినకై నల్యకుభ ♦ ప్రచయంబులకును ఖనిమణికర్ణిక
 పంచక్రోశీముక్తిక్షేత్రా ♦ జ్ఞమధూశీపూరము మణికర్ణిక
 బిందుమాధవుండను నాకెంతయుఁ ♦ బ్రేమకళాపాత్రము మణికర్ణిక
 మందాకి న్యంభోవేణీభర ♦ మధ్యనాభిచక్రము మణికర్ణిక
 గరుడ ఖచర విద్యాధర కిన్నర ♦ గంధర్వ నిషేవిత మణికర్ణిక
 డుంఠివినాయక మదగలమిళన కటుప్రవాహపుష్కర మణికర్ణిక
 కంఠేకాలకిరీటవిటక ♦ గ్లోరుచిదుళుకితజల మణికర్ణిక
 మాణిక్యకం బనుతీర్థంబున ♦ మజ్జనమాడిన మానోత్తముఁడు
 భూమిహత్య మొదలైనయభయము ♦ పాడవడఁగించును నిమిషహత్రముఁ
 గాశీతీర్థము లెన్నియన్నియును ♦ గదలించు మధ్యాహ్న కాలమున
 రాగూడి శ్రీమణికర్ణికతీర్థంబు నాశ్రయించుఁ బ్రతిదినమ్మును
 నొకయాగము కోటియాగ సమమై ♦ యొసఁగుఫలము నడునకు మణికర్ణిక
 మధ్యాహ్న సమాగమమున నేనును ♦ మదనధ్వంసియునుం బరమేశ్వరియు
 సాధ్య సిద్ధగంధర్వాదులతో ♦ సంసేవించుము శ్రీమణికర్ణిక
 వత్తురు మధ్యాహ్న స్నానమునకు ♦ వాసుకిశేషాదులు భుజగేశ్వరు
 లు త్తరవాహినియగు గంగానది ♦ తుత్తయభూషణ మగు మణికర్ణిక
 నిచ్చలుఁ బ్రాతఃకాలము మణికర్ణిక ♦ మణికర్ణిక మణికర్ణిక యని
 యుచ్చరించు మానవుల హస్తముల ♦ కుసిరిక కాయలు మోక్షవైభవము
 లొకదానము కోటిదానసమమై ♦ యొసఁగు ఫలము నరునకు మణికర్ణిక
 యొకపూర్తము కోటిపూర్తసమమై ♦ యొసఁగు ఫలము నరునకు మణికర్ణిక
 యొకధర్మము కోటిధర్మసమమై ♦ యొసఁగు ఫలము నడునకు మణికర్ణిక
 యుదయవేళ నెవ్వఁడు మణికర్ణిక ♦ యుదకంబునఁ గ్రుంకును మాఘంబునఁ
 ద్రిదశులు నమ్రానవునకు సంపా ♦ దింతురు సేవారిజలులు మకుటముల
 మణికర్ణి హరిశ్చంద్రతీర్థమున ♦ మానవుఁ డెవ్వఁడు పితృతర్పణములు
 ప్రణిదానంబునఁ జేయునాతనికి ♦ భద్రపరంపర వత్తురు పితరులు
 మణికర్ణిక గ్రూదత్థిగ్రాజతట ♦ మధ్యమున హరిశ్చంద్రేశ్వరుండను
 గణనాథుని భజించువారలకుఁ ♦ గామధేనవై యభిమతము లొసఁగుఁ

మణికర్ణ్యంతరమున గాయత్రీ ♦ మంత్రం బాకమా ణుచ్చరించినను
 గణనమం బదిజేలమార్లుగాత్రీ ♦ గాయత్రీ జపించిన ఫల మొసంగును
 నొకవంకను గంగాకేశపులను ♦ నొకవంక హరిశ్చంద్రమంటపిని
 నకలుపమానను! మణికర్ణికతీర్థావధిసీమంబులుగా నెఱుంగుము
 యానజ్ఞీనం బగ్ని హోత్రవిధి ♦ యాచరించినట్టి ఫలము గలుగు
 బావకుండుపమణికర్ణిక నొక ♦ భవ్యాహుతివోసినమాత్రంబున
 నుపమణికర్ణిక నాజ్యతిలాహుతి ♦ హోమవిధానము మానవవర్తన
 కపరిమితంబై నిరతిశయంబై ♦ యక్షయ్యంజగుఫలము ఘటించును
 జక్రపుష్కరిణి యను నామమునఁ బ్రశస్తింపించినయది మణికర్ణిక
 చక్రసేమచంక్రమమునఁ దిరిగెడు ♦ సంస్కృతికిని విడుగరమణికర్ణిక
 కవుఁ గాకపతి విశ్వనాయకుని ♦ నేవింపఁ దలం పెత్తిన యప్పుడు
 ప్రహరాపంబుపరిత్యజించిననీతారూపముఁ దాల్చును మణికర్ణిక
 పృత్యక్షంబై పుణ్యపురంధ్రీభావంబు భజించిన సమయంబున
 సత్కృతమనోహరిహావభావాభిరామయగు శ్రీమణికర్ణిక
 నాలుగుభుజములు వాలిక కన్నులు ♦ నయనాన్వితమగు ఫాలభాగమును
 బాలేండుకళామధ్యంబున నితఃభసితంబు ధరించును మణికర్ణిక
 కటకహారకేయూరమేఖలా ♦ కంకణాదిభూషణభూషితయై
 కుటిలాలకములమీఁదఁ జెన్నిపువు ♦ గుస్తరించునచ్చు మణికర్ణిక
 బహుకల్పాంతంబులు సరి గడచిన ♦ పండ్రెండేండుల చిన్న ప్రియమున
 జహదజహప్రీడంబగుచేత ♦ స్పంభుటము వహించును మణికర్ణిక
 యొకచే నింపేరమాలికయును ♦ నొకచే మాదీఫలముఫలంబును
 బ్రకటితమగుదోర్ద్యయమున నంజలి ♦ బంధంబు వహించును మణికర్ణిక
 పద్మసమానంబగునాననవింబముచే నొప్పెడు నదిమణికర్ణిక
 పద్మరాగమాణిక్యంబులనగు ♦ పలువరుసలుగలయది మణికర్ణిక
 పడమరముఖమై నాసాఖరమునై నిష్కంపంబగుచూడ్పు లెసంగ
 నుడురాజకళాభరణు నుల్లమున ♦ నుద్వీక్షించును శ్రీమణికర్ణిక
 కన్నియ గేదగిపూరేకుఁ గబరి ♦ కాభరమునఁ దులుమును మణికర్ణిక
 చిన్నిపూపచమ్మలవలిపెపుకంచెల ధరియించును శ్రీమణికర్ణిక
 మణికర్ణిక చింతామాణిక్యము ♦ మణికర్ణిక బృందారకణేనువు

మణికర్ణిక కల్పద్రుమవాటిక ♦ మణికర్ణిక సిద్ధరసస్యందము
శ్రీమణికర్ణిక యణిమాదిమహా ♦ సిద్ధికారణము సేవకకోటిక
శ్రీమణికర్ణిక నన్ని బిందుముని ♦ సేవింపుము పుణ్యాత్ముడ వయ్యెడు. 910
కాశీఖండము, ఆ 6 ప 125.

కలహంసతీరాదిపూహాత్మ్యము

మ. కలశీ సంభవ ! యద్భుతం బాకటి యా ♦ కాశంబునన్ రెండు గా
వలు గాకాకృతి గాకలిక భకభ ♦ క్రూరప్రకారోద్ధతిన్
గలహం బాడి కొలంతులోనబడి లో ♦ కంఠెల్ల వీక్షింపఁగాఁ
గలహంసత్వము నొందె నిట్టివి సుమీ ♦ కాశీ ప్రభావోన్నతుల్. 911
కాశీఖండము, ఆ 6 ప 188.

త్రివిష్టపేశ్వరమాహాత్మ్యము

గీ. అమృహాదేవు పాసాదమాశ్రయించియుండుఁ బారావతంబులు ♦ రెండు నెమ్మి
నాలుమగఁడుగగ వ్యర్థగా ♦ వ్యర్థ్యగరిమ, సకలకాలంబు గవఁగూడి ♦ సంచరించు.
సీ. పక్షాగ్రిములవీచి ♦ ప్రాసాదవలభికాపర్యంతములధూళి ♦ పాఠఁ దుడుచుఁ
జలుపుయాతాయాతములఁ బ్రదక్షిణములు, మాటిమాటికి గర్భ ♦ మంటపికతు
సోమనూత్రప్రణాళిమార్దనివ్యూత, తీర్థోదకంబులు ♦ దివుటఁ గోలు
భక్షించు దేహళి ♦ బల్యర్థవిశేష్ట, పిండస్థికములు సంప్రీతియొసఁగఁ
గీ. వినుఁ ద్రికాలంబు నర్చనా ♦ వేళలందు, శంఖాకామాళపటహజుర్జ్వరవంబు
కాశినగరంబునఁ ద్రివిష్ట ♦ పేకునగరి, నవ్విహంగమరత్నంబు ♦ లనుదినంబు. 913
కాశీఖండము, ఆ 6 ప 291, 292.

ఓంకారేశ్వరమాహాత్మ్యము

గీ. ఆనందవిపినంబు ♦ సందాదిమబ్రహ్మ, దపమాచరించె సత్త్యంతనిష్ఠఁ
బర్యాయమున నేఁగఁ ♦ బదినూలులు యుగంబు, లంతఁ బాతాళలోకాంతరమున
నుండి యుత్థితమయ్యె ♦ నొకదివ్యలింగంబు, బహుకోటిరవివిభాభాసితంబు
విధిమనోపీధిభావించు నేతేజమా, తేజంబు లింగమా ♦ ర్నిత్య మొందె
గీ. భూరిభవనాగ్రిభాగవిస్ఫుటనవేశ, సంభవించినఛటఛట ♦ చ్చబ్దధారఁ
గ్రమముతోడ సమాధియొ ♦ గుంబువిడిచి, కన్ను లెనిమిదియునువిచ్చె ♦ గమలభవుఁడు

- సీ. ఆదిమతేజంబు + సంధకారముదోచెడ, గైటభారాతియకారచేఖ
 సటఁ జూడఁ జూడఁ బ్రత్యక్షమయ్యె నుకారమంబుజాసనునిరూపంబుఁ దాల్చి
 తదనంతరంబచంఁద్రశిఖావతంసుచందంబుఁ దైకొనిమకారంబు మెఱసె
 సంతశ్చబ్రహ్మఁమైననాదంబున, భువనహేతువును బిందువును దోచెఁమునుకార
 గీ. సఖిలమునుగూడి యొంకారఁచుయ్యెఁ బిదపఁ, గృమముతోఁ గుంభభవ! యకార
 మును మకారంబునగువర్ణములును నాదబిందువులు ధాతయగ్రంబునందు నిలిచి.
 కాశీఖండము, ఆ 6 ప 248, 249.

కేదారలింగేశతీరము

- సీ. కైరభూధగక్యః + చిటుబంతిపనుపాడు, నెందుసాయంకాల + మిం పెలగ్న
 సరుఁడెందు జలమునుఁదర్ధణంబు సేవించి, శంభులింగముఁ దాల్చు + జతరపితరి
 వినుఁగీఁ బోరాడి + వివశంబులై కూలి, హంసంబు లయ్యెవాఁయసము లెందుఁ
 బ్రవహించు నెందు శ్రీఁభాగీరథికిఁ బోటి, యమృతస్రవాహ్వాయఁయైసతటిని
 గీ. యది విముక్తవధూకంతఁహారలతిక, దివ్యకేదారలింగేశతీర్థభూమి
 సదనదీపాపిపల్వలఁప్రాదసమగ్రి, ద్రాక్షపందిలికాఁకోఁద్యాసమునకు. 916
 కాశీఖండము, ఆ 6 ప 304.

హనుమత్కుండము

- మ. మనుజుండై వసుధన్ జనించెయు హనుమత్కుండతీర్థంబునన్
 ఘనభక్తిం బిత్తుకార్యమగ్ని సలుపంఁగానొల్లఁ డెవ్వఁడు కో
 పనులైసోదురు వానిఁ జూచి పితరుల్ + పాకారిముఖ్యామరుల్
 మునులున్ సిద్ధులు గోప మానుదురు దఁన్ముఢాత్మవై సెంతయున్. 917
 గీ. హనుమతకుండసన్నిధి + ననఘులార!, జపము ఘోమము దానంబుసలుపఁడేని
 జనువితీత ప్రప్రయోజకము దుఃఖభాషనంబగు గడు విప్లవపద్వయమున. 918
 క. హనుమతకుండసన్నిధి నేషరండు తిలోదకంబులిడు నినుతుండై
 వానిపితరు లాశ్విసదీమాసము సేయుదురు నిజము + పలికితి వత్స. 919
 రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 85, 87.

కాళికే దక్షారామకుంగలసామ్యము

- సీ. నహ్నకన్యాతీరం ♦ సన్నివేశమునకు, దక్షిణాంధోరాళి ♦ తటము సాటి
కనునీచుమణికర్ణికాపృవాహమునకు, సప్తకోదావరజలము సాటి
కటకరక్షకుండైన ♦ కాలభైరవునకు, బ్రకటపాతాళభైరవుడు సాటి
విశ్వాభివతియైన ♦ విశ్వనాయకునకు, భీమనాథేశ్వరస్వామి సాటి
- సీ. మోక్షవిభవంబునకు సాటిమోక్షలక్ష్మి, భోగమహిమంబునకు సాటిభోగమహిమ
వారణాశికి వ్రేడుకొవటమునకు, దాచరశృంగంబు జన్మించు ♦ భగ్మ మగునె. 920
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 4 పద్య 40.

తీ ర సే వ

- చ. వ్రతములు లేనివారు నుపవాసపర్యాఖిలు లైవారు దు
ర్మతులు విహీనశౌచులు గ్రంథంబున దిగ్గము లాడ నోప రా
తతగుణశాలి నీవభిలంభర్యవిదుండవు గావునన్ శుభ
శీతిఁ జని తీర్థసేవనము ♦ సేయుము నీకు నభీష్టసిద్ధిన్.
- భారతము, ఆర. ఆ 2 పద్య 275. 921
- క. విను తీర్థసేవఁగామంబును గ్రోధము మదము లోభము జేరనినె
మృతము గలిగి నడవవలయు, ననఘా ! ఫలసిద్ధి దానగుం బురుషునికిన్.
- భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 90. 922
- సీ. చెలవ ! త్రిగిరియందుఁజిఖరేశ్వరంబును, ఖిరంబుఁ జూచినఁ ♦ జేరు ముక్తి
కాంత ! త్రిశైలంబుకంటె వేగంబునఁ, గేదారమిఁజాలుఁ ♦ గేవలత్వ
మంతకంటెను వేగఁమరవిందలోచనా! యయ్యత మిహోపుర బ్రయాగతీర్థ
మాప్రియాగముకంటె ♦ సతివేగమునఁ జేయు, నవపర్గమింతి ! మహాశక్తికాన
- సీ. మతివ ! యానందకాననఁప్రాప్తికరము, లఖిలతీర్థంబులను సంగియంబులేదు
కాళికాతీర్థమడకఁకదియరాదు, లక్షతీర్థంబులాడిన ♦ మోక్షలక్ష్మి.
- 923
- సీ. పొడిదగ్గు కంఠంబుఁ ♦ బొరిపున్నకయమున్న, లలప్రకంపంబుఁబొడికయమున్న
బొమలు కన్నులమీదఁ ♦ బొడివి వ్రాలకమున్న, పొరగేత్రిములకడ్డఁబొరకమున్న
శుభ్రపుత్రంబులకై ♦ సురిగిపోవకమున్న, పథు లానమునఁ బొన్నకయమున్న
హృదయంబులో బాగఁపదను దప్పకమున్న, గాత్రంబు ఖండింబు ♦ గాకమున్న

గీ. పండ్లు పేర్చాసి కదలుచూపకయమున్ను, కాకికడకంటిపైగూపు ♦ హాకమున్ను
కాలునేయా మతతీయం దధికదలవలయు, దీగ్గనేకవ దేహా ముస్లిగము గాన! 924
కాశీఖండము, ఆ రి ప 78, 84.

సీ. కొండేశతీర్థంబు ♦ ఋషిసమాక్షీర్ణంబు, సిద్ధేశ్వరము సర్వశిద్ధికరము
యోగేశతీర్థంబు ♦ యోగలక్ష్మీగాయ, కాశేశ్వరము భక్తకల్పతిరువు
శంకేశతీర్థంబు ♦ కాంతినాంతవిధాయి, వీరభద్రేశంబు ♦ విశ్వమతము
బ్రహ్మేశతీర్థంబు ♦ బ్రహ్మర్షి సేవ్య ము, మైశ్వర్యదము కపాలేశ్వరంబు
గీ. కుక్కుటేశంబు కాశిక ♦ గొంతవెలితి, సోమనాథేశ్వరము ముక్తిసూచకంబు
శ్రీమహేశ్వరతీర్థంబు ♦ శ్రునిమెచ్చు, త్రిభువనాభ్యర్చిలం బుమాతీర్థ మనఘ. 925
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ రి పద్య 74.

తిరుమలయూత్ర

సీ. ఆనకనవ్రతముచే ♦ నతులకార్య వ్యంబునఁ గనుపట్టునోరిభీ ♦ గములవారు
మ్రొక్కుచిర్చుటవనై ♦ మూఁకమాఁకలుగూడియే తెంచుతలమోపు ♦ టిండ్రవారు
బ్రాహ్మణుల్ పిడికిటఁ ♦ బట్టుక యిట్టట్టు, దెమలని శిరసుకోడముఁ వారు
దైహికాయాసంబు ♦ దలఁపక దొర్లుచు, ఁడతెంచు పొరలుదండండ్ములనారు
గీ. నామ టామట మ్రొక్కువాఁగడుగునడుగు, దండములవారుమిగులసం ♦ దడియొనగ్గు
నడరి పన్న గసార్వభౌమాచలేంద్రుఁ, గొలువఁ గోటానకోట్లు పెఁన్ముట మరుగ.
సీ. చేమాకుతాళము ♦ ల్పలఁగ రొండలఁ జేతులుంచి యందఱ వెక్కిరించికొనుచుఁ
బజ్జనూపమున డీ ♦ పపుఁగోలరాఁజహ, స్తము సాంచి జేగంటు ♦ చఱచికొనుచుఁ
దలయోరగిలఁ గ్రుంకి ♦ తప్పెటగతికివా, యించి గంగెడ్ల నా ♦ డించికొనుచు
దిరువడిసానుల ♦ బెరసిగంటలు మోయి, బోడచప్పరముల ♦ నాడికొనుచుఁ
గీ. ద్రోవఁగూర్చుండిబొంతలుఁమోలఁబఱచి, ముదురుతెండలకొరగా ♦ ముసుఁగుఁజేర్చి
పట్టెదండలు మొరయించి ♦ పాడుకొనుచు, నలరు దాసల్ల వీక్షించి ♦ యాత్మణమున.
గీ. పంకజేతులు మురవైరి ♦ భక్తకులభు, వేంకటస్వామి వీక్షించు ♦ వేడ్కహృదయ
పద్మమునఁ దొంగిలింప సం ♦ భ్రమము మెఱసి, యామహీధరమెక్కిలి ♦ నట్టివేళ.
సీ. చెక్కుల మకరికా ♦ చిత్రము ల్లరఁగంగఁ, గలయ నూర్చుచు సారెనిలిచి నిలిచి
కటులభౌరమున వె ♦ న్నకు వీఁగి యందంద, పతుల యంసము లూఁతఁపట్టిపట్టి
తరులనడలు చేరఁనరిగి నెచ్చెలి వీచు, కురటితెమ్మెరలకుఁ ♦ బొక్కి చొక్కి
పాదాబ్జములు తొట్టు ♦ పడఁగ జానువులూఁది, యెక్కుడుదగఁపెట్టు ♦ లెక్కియెక్కి

గీ. వలుగగుబృలఁ జెమటలు ♦ వడియఁబయట,లుబ్బనొత్తుచునున్నని♦యూర్చియూర్చి
యలఁతఁ దూలుచు వ్రాలుచు♦నలఘుపూర్వ,జలఁధిఁజేలుచునోలుచు♦జలజముఖులు.

ఉ. మందలుగూడి యొక్కింతి♦పంజులవంజులకుంజమంజరి

బృందమరందనిందులహా♦రీబహూతిసగీతికందదిం

దిందిరవృదితుందిలను ♦ తిప్రతిహజదళిందకందరా

మందనరజ్జుక్రీఘమఘు♦నుష్పనిజాలము శేషశైలమున్.

980

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 5 వ 41, 45-48.

శ్రీ శైల యాత్ర

క. మనుజుడు కార్తికమాసంబున నిశ్చలతత్వరత్వ♦మున శ్రీనగముం

గనుఁగొనినమాత్రఁ గలుగును, ననఘునకును వాటిషేయ♦యజ్ఞఫలఁబుల్.

981

క. వేనరక మార్గశిరమను, మాసంబున శ్రీనగంబు ♦ మనుజుఁడు గనినం

జేసినదురితము తొలఁగును, భాసిల్లును పొండరిక ♦ బహుమఖఫలముల్.

982

గీ. పువ్యమాసంబునందు శే♦పురుషుఁడైన, పర్వతంబున కేగిన ♦ పాపనాంగుఁ

డగును పాతకనిర్మృత్తఁడగును పుణ్యుడతడు వొందును సాహస్రీయజ్ఞఫలము.

క. కృతకృత్యుండగుఁరండీ, శీతిఫాల్గునమాసమునను ♦ శ్రీగిరికరుగన్

హతకల్మషుండగు కలుగును, నతివికి సాత్రామణీమ♦హాధ్వరఫలముల్.

984

క. మధుమాసంబున శ్రీగిరి, విధియుక్తముగాఁజూచు ♦ విమలాత్మకరున్

ప్రథితశుభంబులు జేవఱు, నధికంబగు బహునువర్ణ♦యజ్ఞఫలఁబుల్.

985

క. వైశాఖమాసమున నా, శ్రీశైలముఁ జూచునతడు ♦ జితమోహతమః

పాశుండగు లక్షగోవుల, శేశలమతులకు నొసంగు ♦ పెంపు వహించున్.

986

గీ. శ్రీనగంబున కెవ్వఁడీ♦జ్యేష్ఠమాసమున బ్రయాణంబుఁజేయు నా♦పుణ్యనకును

వాంఛితార్థంబు లోటిను♦వర్ణదానఫలము సిద్ధించు నధికశుభంబు లొందు.

987

క. జనులెవ్వఁడేని నియతంబునఁ జని యాషాఢమాస♦మున శ్రీనగముం

గనుఁగొనినఁగోటిగోవుల, ననఘుల కర్పించుఫలము♦లపుడే కలుగున్.

988

క. వెండియు మనుజుడు శ్రావణ, కాండంబుఁ శ్రీనగంబుఁ ♦ గనుగొనునంతన్

బండితులకు యోజనమునఁ, బండినచేనిచ్చు పుణ్య♦ఫలముం గలుగెన్.

989

క. అతిభక్తి భాద్రపదమున, గతికొఱకును నరుడు శ్రీనగంబున కరుగన్

గుతుకమునఁ గోటిగోవుల, కృతమతులకు నిచ్చుతున్♦వృక్షములుగలుగెన్.

990

క. అశిశోచనియమవ్రతసంయుతుడై శ్రీనగము గూర్చియుజమునఁ జూడన్
చలింపుతులకును వేత్తుగ, నతివల నర్పించుఫలము ♦ లభుడే గలుగున్. 941
పవ్యతపురాణము, ఆ 3.

రామేశ్వరయాత్ర

క. రాగోస్థాపితలింగం, బేమావపుఁ డేకవార ♦ మీక్షిందు నతం
ఘోషునులార శతాంశశి, ఖామణిసాయుజ్య మొందు ♦ గతగల్మషుడై. 942

చ. సుతమయు రామనాథుఁ దన ♦ చూడ్కుల కింపుగఁ జూడఁడేనరుం
డతఁడు జడుండు మాధుఁ డత ♦ డంధుఁ డతండు కరాంఘ్రివర్జితం
డతఁడు దరిద్రుఁ డాతఁడు రుఁచార్తుఁ డతండు ఖలుం డతండు త
త్పుతపనధాన్యచంద్రికాశుప్రకరంబు నశించు నెంతయున్. 943

గీ. క్రిమికులంబు శకుంతముల్ ♦ కీటకములు, జనులు బృందారకులు తపో ♦ ధనులుముచులు
పుణ్యరామేశ్వరక్షేత్రభూమియందు, సములు రామేశ్వరని సుప్రసాదకలన.

గీ. పుణ్యుడ నటంచు గర్వంబుఁబూన వలదు, పాతకేనటంచునముఁ ♦ భయమువలదు
సాంపు దీపింప రామేశుఁ ♦ జూచిరేని, యెల్లజనులును సములని యెఱిగిగొనుఁడు.

గీ. రామేశతువునకుఁజని ♦ రామనాథ, శంకరునకుఁ బ్రియంబున ♦ సన్నిజానకు
గ్రామ మొకటిని నొసఁగిన ♦ భూమిఁబలికి, నఖిలభూచక్రదానపుణ్యములభించు.

క. దరమును కుసుమము ఫలమును, జలమును శ్రీరామనాథ ♦ శంకరునకు ని
శ్చలభక్తి నొసఁగుజనముల, నలరామేశ్వరుఁడు బోంచు ♦ ననవరతంబున్. 944

గీ. భక్తితోడ మహాదేవు ♦ భవునిరామ, నాథు శరణంబు వేడిన ♦ వరులకెల్ల
కాంతమతులార లాభంబు ♦ జయము గల్గు, నరయ నిహవరలోకద్వయంబునందు.

క. రామేశ్వర రామేశ్వర, రామేశ్వర యనుచు జనులు ♦ ప్రత్యూయమునన్
సేమంబుతోఁ బఠించిన, నామేటికిఁ బూర్వదినకృతాశుము వాయున్. 945

గీ. రామనాథుని మండిరము దారువులఁ జేయు, నునుజుండుగురలోకమునఁ ద్రికోటి
కులయుతుడై నిల్చు ♦ కుదురుగా నిటుకఁగఁటివనాఁడు వై వరతమును వసించు
శిలచేఁ గట్టించు ♦ నలఘుపుణ్యుఁడు బ్రహ్మ, పట్టణంబున నెఱుఁ ♦ బాయకుండు
స్పృహభిమానవిహీన ఫలములరామేశు, భవంబు నిర్మించు ♦ పావనుండు

గీ. భానుమండలకునితనిమాన మెక్కి, సురవధూకరచారుచామరమనోజ్ఞ
మారుతాంకూరసంవీజ్యమానుఁ డగుచు, మారునిలోకంబునకుఁ జను ♦ నుగలుపొగడే.

రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

తీరయాత్రాదిగర్హణము

సీ. గుడిగుండములఁ గొండఁగుకలఁ గారడవులఁ, గూరవారలనిరాఁహారములను
బండుగుపర్వాలఁ బాడిని బంటును, కేర్పునేరంబులఁ నోర్పుఁబులు
నిష్ఠుల నీళ్లను ఁ చప్పడుప్పిళ్లను, క్రిగ్గాఁ దిగునాళ్ళఁఁదిప్పటలను
వడుగులఁబెండ్లిఁడ్లఁ వన్నెలవాగుల, వాఁతలచదువుల ఁ వాడములను
ఁ. విందుల వినుకూళ్లఁ వితరణగుఱుములఁ, బొందు పోరటలను ఁ పోణములను
మోక్ష మబ్బ దయ్యెఁ ముక్తికాంతానుని, నాథుఁకేరవన్నె ఁ నరులకధిప. 953
క్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

బాహ్యభ్యంతరతీర్థములు

గీ. తీర్థములు మానసములు ముక్తిప్రదములు,తరుణి! యివిమేలుబాహ్యతీర్థములకంటె
మానవుం డిది యేమిటి ఁ మధురవాణి, బాహ్యతీర్థంబు లాడ నిఁస్సలము నూవె !
సీ. తీర్థంబు సత్యమిఁఁదియనిప్రమామ తీర్థ, మఁ నూయ తీర్థంబు ఁ వనరుహాక్షి !
తీర్థంబు దానంబు ఁ తీర్థంబు సంతోష, మనుకంప తీర్థంబు ఁ కనకగౌరి
బ్రహ్మచర్యంబు తీర్థంబు తీర్థము భృతి, యమము తీర్థము విదురఁపంచహాస్తి
సమతీతీర్థంబు విఙ్క్షాంబు తీర్థంబు, పుణ్యంబు తీర్థంబు ఁ పువ్వుఁబోఁడి
గీ. తీర్థములు మానసంబులు ఁ క్షీణశుద్ధి, యతిశయిల్లంగ నివి యాడఁకాడిఁటి
పంచజనులపఁ గలహంసం ఁ పక్షిగమన, బాహ్యతీర్థానలలు తీర్థఁఫలము నీవు. 954
చ. బిసరుహాపత్త్రీలోచన ! కృఁషీటములందు మునింగియాడవే
మొసగులు మీలు కర్కటకఁముల్ గమతంబులు వానికబ్బునే
యసదృశమైఁతీర్థఫల ఁ మట్టివిధంబుగుమీ తలంప మా
నసగు తీర్థమాడని జఁనంబులపం బహుబాహ్యతీర్థముల్. 954
గీ. సుదతి ! యేఁటికి నంతర్వి ఁ శుద్ధిలేని, బాహ్యసంపద్ధి ? బహుతీర్థఁగరిచయమున
వేయఁగడవలజలమున ఁ వెలిఁ గడిగిన, గలుగునే శుద్ధి నానుణీకలశమునకు ! 955
గీ. రాగదోషమలాపహాఁగక్షమంబు, భూనసంబై న తీర్థంబు ఁ మందగమన
యనఁగి బంకవజ్జోఽన్యసాఁయక్షమంబు, బాహ్యతీర్థంబుమెచ్చరఁత్పలదళాక్షి ! 956
సీ. దర్శించినపుడ నిఁత్తము నిర్మి బంధనం,బగుఁ బ్రసాదగుణంబు ఁ నందునేనిఁ
గలుగంబుగాని దుఃఖర్థంబుల బోరయని, సర్వంబు సెరవుగాఁ ఁ గలుగు నేనిఁ

బావనజేత్రపుః జ్యోనేధరతపో, వనస్ని కర్షంబు ♦ దనమనేనిఁ
 సంతప్రతులైన ♦ సంఘమిశ్రేష్ఠులు, యధికపరిగ్రహం ♦ బబ్బునేనిఁ
 గీ. దీర్ఘుని దక్కుగలయది ♦ తీర్థ మగునె, ధవళలోచన ! సలిలమాత్రమునఁ జేసి
 ముదిత ! దేహమునందంగములకుఁ బోలెఁ, దారతమ్యంబు గలదు తీర్థములకవని.
 కాశీఖండము, ఆ 3 ప 69-76.

వీరమాహేశ్వరాచార్యవరులు

సీ. సింహులు గరితాలుఁ ♦ జేరమునువృటు, బాణుఁ గేశవరాజు ♦ బసవరాజు
 కన్నప్ప కన్నయ్య ♦ కరచూరిచోడయ్య, కుమ్మరగుండయ్య ♦ నెమ్మినాథు
 పండితారాధ్యుని ♦ భల్లూని నజు నంది, మాహేశు మడివాలు ♦ ముచిరాజు
 జేరచరాజయ్య ♦ చిటుతోండనోహళి, సాంఖ్యతోండనిసుర్యకాడదేవు
 ఆ. వెలయమఱియుఁగల్గు ♦ వీరమాహేశ్వరాచారవరుల వీర ♦ సత్యవతుల
 వీరసచ్చరితుల ♦ వీరవిక్రములను, పరగఁ దలఁతు మ్రొక్కి ♦ భక్తితోడ. 958
 వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 2.

పుణ్యనదులు

సీ. కలువపంకజకలి ♦ గౌతమి గౌతమి, సకలసజ్జనమాన్య ♦ జహ్నుకన్య
 జంతుసంతతమనఃశ్వర్మద నర్మద, శమితతాపత్రయ ♦ దమన యమున
 త్రేతసాధుజనబ్ధి ♦ తీవిక దేవిక, సత్యసంవిద్యోగ ♦ చంద్రభాగ
 సతతజన్మాచలాశనిభవనాశని, దూరీకృతక్షుద్ర ♦ తుంగభద్ర
 గీ. బహులసౌభాగ్యదానసంపన్న పెన్న, భగ్గురుగోహపాశవిపాశ యనంగ
 భువిఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కిన ♦ పుణ్యనదులు, హరికి లీలావిహారయోగ్యములుగావె. 959
 శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 75.
 సీ. శీతాంబుజాపిని ♦ శీతమహావక్ర, చక్రపద్మావతి ♦ చంద్రమత్త
 శతభద్రహంసహంసావతి వసమాల, పంచవర్ణసువర్ణ ♦ బ్రహ్మభాగ
 కావేరి సురసతాభావతిహరితోయ, యింద్రనది హిరణ్య ♦ కృష్ణతోయ
 యరుణావతి సువప్రాయంగారవాపిని, క్షీరోదమణివప్ర ♦ శివసుదంతి
 గీ. స్కంధపతి సోమవతి ధనుష్కతి వసుమతి, నాశవతి మణితల మహానది పదాద
 విమలపుణ్యోద్దవామోద ♦ విష్ణుపదియు, మొదలుగాఁగొన్న పెద పెదనదులుగలవు.
 పరాహపురాణము, నం. మ. ఆ 10 ప 114.

గో దా వ రి

- సీ. తృప్తింబికాచలశిఖాః ప్రమునందు నుదయించి, పొదటి యార్యానర్తః పూమి దక్షిణి
మలగి దిండకవనీః మధ్యభాగమున నా, ప్రసన్నజాచలః ప్రస్థ మెఱసి
పట్టిసశ్రీవరః భద్రేశు సేవించి, తీరసోమేళుమంః దిరము డాసి
యేచి యనంతభోః శేష్యరస్థానంబు, రుద్రపాదములపైఁ డ్రోవగాఁగఁ
గీ. గోటిపల్లశుకోమలాంః ఘృలకు మ్రొక్కి, కుండలముఖతీర్థంబుఁ గుస్తరించి
భీమమండలిదాపలఁ బెట్టుకొనుచు, గోతనిగంగలవణాభిఁ గోగిలించె. 961
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 3 పద్య 21.
- సీ. తటరూఢకుటవారః చటులాలి పటలాఖ్య, నటజాలగానముః త్కటము గాఁగ
కమనీయవిమలాబ్జః గమనాధ్వతమహంస, రమణీవిరావముః త్క్రమము గాఁగ
లహరీచరహితాప్తిః సహసోద్ధబహుచక్ర, మహిళానినాదమాః గ్రహము గాఁగ
నిరతోదకరతాగ్రః సరరామతరుణప్లవరవప్రపంచముః త్తరము గాఁగ
గీ. నలికూచుచు నిసుకడిఁన్నెలఁ జరించు, మానిమాణవు లొప్ప విఁవైన్వదాని
గోతమినదిఁ గాంచితెఁ కమలముకుట; సదృశవక్షోరుహద్వయాః సన్నతాంగి.
సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

కా వే రి

- సీ. ఎయేటిగడుదిన్నెఁ సేప్రాద్దుఁ జరిగొన్న, నికతాతలంబులఁ జెలఁగి చెలఁగి
యేతరంగిణి నించుకించుక వికసించు, కొత్తమ్మితావులఁ గొసరి కొసరి
యేనదీక్రీడలఁ సేసఁగురాయంచల, కలకలంబుల కాత్మఁ నలరి యలరి
యేసరిత్తటమునఁ సేచినకల్పక, మేదురచ్చాయలఁ మెచ్చి మెచ్చి
గీ. సేఁడు నొకనాఁడుఁ బూయకున్నాఁడు శౌరి, యతిమనోహరి నిశ్రేయఃసానుకారి
వివిధతాపనివారిభూః వినుతవారి, కలితకావేరి భవకరిఁ కలభవైరి. 963
- ఉ. ఉన్నతరంగధామలలితోభయపార్శ్వములం బ్రసన్నయా
నన్నది యుబ్బిపాటుఁగలిఁతాయతకంకణమాత్మికద్యుతి
చ్చన్నపుదుప్రవాహములుఁ సాంచి చిరాగతుఁ బ్రాణనాయకుం
జెన్నుగ నిండుకాఁగిఁటికిఁ జేర్చి చెలంగు మృగాక్షితవడిన్.
శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 87, 89.

కా. ఆవిణాధరుఁ డేగి కన్గొనియెఁ బుణ్యభ్యాతదర్శింబున
దైవద్వీపకతీసచత్సవివాదప్రాధిమానర్థ

వ్యాఖ్యార్థమైత్యవభృత్పూరితావగ్ధావృతవోయముం

గావేరితటిసిలలామము నభూశుషోద్ధామమున్.

965

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 135.

మ. చిరకాలాగతప్రాణనాయకునితాఁజేదోయి నాలింగనా

దగణన్ మెచ్చంగఁ జేయు మానవతిచందం బొప్ప గావేరి తా

నిరువాగై కవగూడి యెన్నఁడును రంశేశున్ భజించెన్ దయా

పరుడై యచ్చెట్లు వాయకుండెను బరబ్రహ్మంబు రంశేశుఁడున్.

966

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 2.

సీ. కవులకు జీవనాకృతి మొసంగినయట్టి, యీసురస్వలినుతియింపఁ దరమె

పగరాజహంసాళి భంగంబు నొందించు, నీవాహినీలీల లెన్నఁ దరమె

యనిమిచ్చుతతికి నమృతంబు లొనఁగూర్చు, నీసింధుహాళిసూహింపఁ దరమె

కాదంబవితతి సుత్యలికలఁ జేలించు, నీహృదినిమహత్త్వ మెన్నఁ దరమె

సీ. నూనసాయకతా మెంతి సుడులఁ బడిన, పాటిసేయంగఁదగునె యసహ్యోత్ర

బాతిలొ నన్యనదులనీసహ్యోగోత్రబాతహ ననంతభువనవిఖ్యాతకరము.

967

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 100.

న ర్మ ద

మ. నలినపోద్భవనూతి గన్గొనియె వింధ్యతోడివృత్తంధరా

బలవద్దండశిలాభిఘాతవిలుత తాపధస్తరంగచ్చటా

స్థలనారంభవిస్మంభమాణకుటుంబంకారస్ఫుటాంతగృధన్

గలనాతత్పరభక్తలోకపరశ్చాశర్మదన్ నర్మదన్.

968

కాశీఖండము, ఆ 1 ప 94.

పి నా కి ని

సీ. నందిగిన్ద్రసంభవజనప్రిక రాఘసమూహశైలపా

శ్రీ 96 రందరవజ్రిదారతటిభంగ దభంగురభంగసంగతా

మంద సరోజబృందాతమానుక రామలగానశోభితా

నందితతిరభూసరిద నీకిని గాంచె బినాకినీపదన్.

969

వైశ్యపురాణము, ఆ 5

భీ మ ర థి

జా. ఆభైమోనది విశ్వమున్ నిజకృపితార్ద్రంబు గావించుచున్
 శ్రీభామావిభుత్వేత్రసుండలము డాన్ సెన్ డాసెన్ విచిత్రే
 ఖాభీలం బగుదాని పెంపు గని మున్నందుండు ప్రాణుల్ మహా
 తో ఘోర్విగ్నమనస్కులై వెలుచ నాన్రోంచుచున్ బెంపఱన్.

పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 5 ప 133.

జో రా న ది

సీ. అలిమండలీమనోహరవేణిభరముతో, శఫరీచలత్కటాక్షములతోడ
 ధవళాంబుజాతవక్త్రవికాసలక్ష్మితో, గంబూజ్యలగ్రీవగరిమతోడ
 మదచక్రవాకసంస్మృగురోజపటిమతో, దరణోర్మికావళిత్రయముతోడ
 సతిసూక్తరణీవనానర్తనాభినో, సుగదిగనైకతశ్రోణితోడ
 గీ. గమ్యకచ్చపగ్గుమపదాగ్రములతోడ, నిలితకలహంసయానవైఖరులతోడ
 సలరుక్షోర్దాభిధేయదీప్యన్నచీలలామః బొడ గాంచె నెదుట నుల్లాస మెసఁగ.
 వేదాంతసాయనము, ఆ 8 ప 8.

ధనుష్కృతి (సేతువు)

సీ. అంధతామిప్రమహారోరవానిదుర్దమజాతయాతనా ఖండనంబు
 మహితాశ్వమేధాది బహుశాధ్వరక్రియా, తతపుణ్యవిభవసంధాయకంబు
 భుజనాభినుతతులాపురుషప్రభృతిమహాదానఫలోత్కర్షదాయకంబు
 బ్రహ్మహత్యాసురాపానపేమస్తేయ, గురతల్పగమనాఘోకోటిహరము
 గీ. బ్రహ్మచగ్యోపవాసాది పరమనియమ, గమ్యబహువిధపుణ్యలోకప్రదంబు
 కామితార్థైకవిత్తరణకల్పతరువు, ధీరులార ధనుష్కృతితీర్థరమము. 972
 ఉ. రావణు నాజిఁ ద్రుంచి రఘురాముండు లంకకు నవ్విభీషణున్
 శ్రీవిలసిల్లఁగా నధిపుఁడేసి సురాసురసిద్ధసాధ్యసం
 ఘావృతుడై వెనన్ మరలి యంచితభూతిని గంధమాదన
 గ్రామముఁ జేర లోకములు గంజిల సేతుమహాపదంబునన్. 973
 సీ. అంత రామునిఁ జూచి ప్రాంతబలియై సత్యభాషణుండైన విభీషణుండు
 పలికె నోదేవ నీధత్తునిచ్చిన, మహాధర్మింపును పేరలైనయ్య

- మనుజేశులును సేతుఁమార్గంబువలనలంకరతువచ్చి పీడింపఁబడు గానఁ
జెలఁగి ధనుష్యూటి ఁ చేసెడు భేదనంబుచరింపుము కరుణాద్వైతై
గీ. యనుచుఁ బ్రార్థింపఁ గారుత్స్థుఁడట్లు చేసె, సందునలనధనుష్యూటిఁయయ్యెదాన
దగ్గునంబున జంతుసంఘతతికి ముక్తి, గలుగు నవగామాఫలమేమొ ఁ తెలియరాదు.
- గీ. రాయకరచాపకోటినిఁగర్ధితసేతు, రేఖైలాసమునకు విఁడించిలోక
మునకు వైకుంఠపట్టణంబునకు స్వర్గమునకుఁ దెరువది తాపసఁముఖ్యులార. 975
- రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1.
- గీ. కడఁగి సేతువుఁ జేరఁగానె ముక్తి లభించు, భవకేశవులయందు ఁ భక్తి వుప్పుఁ
ద్రవిభకర్మంబు సిఁద్ధించు నచ్చోటన, నించుకంతయు సంతఁయించవలదు
మనుజుఁ డెవ్వఁడు జన్మఁ మధ్యంబునను సేతు,బంధంబుఁబాడఁగాంచుఁభక్తితోడ
ధన్యతనతందు మాఁతాపితృనంతకో,టిద్వయోపేతుఁడైఁ ఁ తీవి మెఱయ
- గీ. బ్రహ్మపదమున నొక్క కల్పమువనించు, ముక్తుఁడగుఁదారలుపరాగఁములుగఁగింప
శక్యమగుసేతుదర్శనఁ జనితపుణ్య, మహిపతికిఁనైన లెక్కింపఁనలవిగాదు. 976
- క. ధర సేతుస్నానముగల, గురుపుణ్యఁడు సప్తకోటి ఁ కలములతోడన
హరిభవనంబునకుం జని, సురుచిరగతి ముక్తిఁ బొందు ఁ సువ్రతులారా. 977
- గీ. మానవుఁడు సేతువును గంఠఁమాదనంబుఁబ్రీతిరామేశుఁదలంచుచుఁబితృకులములు
లక్షకోటులు గూడి కల్పత్రయంబు, శంభుపదముననుండి మోఁతుంబుఁ గాంచు
- గీ. సేతువున నవగామాంబుఁసేయువాఁడు, పంచపాతకముత్తుండై ఁ పద్మనాభు
వీటుఁబితృమాతృకులశతఁ కొఁటితోడ, మూఁడుకల్పంబులు వనించిముక్తిఁగాంచు
- గీ. యాగంబు సేయకఁ నమరలోకాంగనా,సంగమసుఖవాంఛఁ సలుపువారు
జ్వలవార్కులను జేవఁతల నుపాసింపక, తుశలంబు మదిలోనఁ ఁ గోరువారు
దిలమహిమోమతండులధాన్యదానంబు, సేయక స్వర్గేచ్ఛఁ సేయువారు
సతతోపవాసనిఁవలదాప మొందక, బలభేదిపురినుండఁ దలంచువారు
- గీ. సేతుతీర్థాభిషేకంబుఁ సేయవలయు, సేతుమజ్జనమునగుఁ జిత్తశుద్ధి
యనుభుతులార జపతపోయజ్ఞచకోమ,దానములు సేతువున మోతుఁదాయకములు
- క. ఆహార్యము రూపంబును, దారిద్ర్యవిమోచనంబు ఁ ధనవృద్ధియనును
గోరి మది సేతుజలముల, వారూఢిమునుంగువారిఁకవి సిద్ధించున్. 981
- గీ. శ్రద్ధచేసిన మనుజుఁడఁశ్రద్ధచేసిన, సేతుసలిలావగామాంబుఁ సేయువాఁడు
భువతడిపింప మధ్యలోకంబులందు, బాధ లెఱుంగక సౌఖ్యసంపదలు గాంచు
రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

సీ. తనుఁ గనుఁగొనినమాత్రంబున బ్రహ్మహుఁత్యాఘ పేష్ఠలముతద్దము నడందుఁ
దనపేరువడివినంతనె సమస్తవదనాననఫలములేష్ఠ మొసంగుఁ
దననీటఁ గుంకినంతనె యశ్వమేధాది, సవపుణ్యులులేష్ఠలి యొసంగుఁ
దనయందు మెలఁగినంతనె ముముక్షువుల కశ్యపముకైవల్యమేష్ఠలి కుదుర్చు

గీ. నినుక లెచ్చట శివరూప ధ మెసఁగి ప్రిబలు, నిలుచున్లేచ్చటనుతీర్థములనెబల్చు
నట్టి శ్రీరామసేతువు ధ నరసి మోద, మందె నలశంకరాచార్యుఁ ధ డాత్మలోన. 985
శంకరవిజయము, ఆ 2.

పంపాసరోవరము

సీ. కూల చంపక నారికేల సాల గసాల, తాలహింతాల తక్కిల్లలతరులు
తీర భూజారూఢ ధ వారిత ట్టిట్టిధ, కీర కోకిల కాక ధ కేకిరలము
సారస కలహంస ధ చక్ర బక క్రౌంచ, కారండ వాలాప ధ కలకలంబు
కైరవేందీవర ధ కల్పాక కువలయ, పుండరీకాంభోజ ధ పుష్పతతులు

గీ. నింగి కుప్పొంగు రంగత్తరంగసంచ, కుముల నిందిదిరనితవివలవారి
మత్స్య కచ్చసారగ శంకు ధ మారచటుల, జలచరములకలఁకువల్ ధ గలుగుదాని
మ. పృవిలాసాంచితసద్భర విమలాంభోజపూగ సంసేవ్యహ
నవిహంగోత్కర సమ్మదావహమహోత్తక్ర శ్రీతాభ్యంతరన్
సవిశేషార్మితరంగసంకుల జన్మశ్లాఘ్యప్రభావన్ సరః
పరీవరంబుం గని రావృషాత్మజులు పంపన్ బెగపు సాంసారంగన్. 985

భాస్కరరామాయణము, ఆర. ఆ 2 ప 421, 422.

సీ. చక్రవాకబకోట ధ చక్రతిత్తిరభేట, నక్రానినీరాట ధ నందితంబు
శతపత్తికల్పాగ ధ శతపత్తిరథవాగ, సిశపత్తిసంచార ధ చిత్రతంబు
గనులచారుస్వేత ధ కనులకైగవజాత, విమలవాస్సంఘాత ధ విస్తృతంబు
సాలామ్రముల్లిగ ధ సాలామ్రశంఖీర, చేలారుచిస్సార ధ వేల్లితంబు

గీ. పుష్పసారవయఃపూరపూరితంబు, రాజహంసాదికవిరాజరాజితంబు
జారుతరభృంగసంగీత ధ సంగతంబు, భౌసురంబు జెలంగ బంపాసరంబు. 986
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

ఆ కా శ గంగ

సీ. ఆరుణాంకుమండలం ధ బగధకారము బోలె, దంభోలిససుతుతీర్థముల బోలె
భగిసాగ్యభాముండు ధ కాద్రీజేయుల బోలె, గంధీరవము గంధకరభుల్ బోలె

దివ్యాసంధులు న్యాధినికామములఁ బోలె, మండువేగవి నిండుఁ యక్షఁ వుఁ బోలె
జుంఘాసమీరంబు ఁ జలధరంబులఁ బోలె, మానదంభంబు ధర్మంబులఁ బోలె
గీ. శక్తి సేవిమవారిసాఁసము లడంచు, దురితతరుమండేశభండఁపరశుధార
మదనవైరిజటాటపిఁపల్లికలిక, యభ్రగోధిపయోధంగ ఁ యురుగంగ. 997

కాశీఖండము, ఆ 5 ప 49.

సీ. బ్రహ్మకమండలూఁద్యవమైజాలున, భోరమావత్తోజ ఁ హారలతిక
నందనందనపాద ఁ నాశీకయధార, భోగికంకణుతల ఁ పూవుదండ
కనకాద్రిశృంగనిఁగ్రభిత్నిర్ణగరేఖ, మున్నీటిరాయని ఁ ముద్దురాణి
నెలవైనవేల్పురుఁన్నీనికేకాకూళి, సగరులు ముక్తికై ఁ జనినతొగిన

గీ. పద్మముఖులార యిదిసుమీ ఁ భక్తజనుల, కామితాగ్ధంబు లొనఁగూర్చుకల్పవల్లి
ప్రస్ఫురితమీనకాబకఁప్రకటితప్ర, కాశనన్యగపాంగ యాఁకాశగంగ. 998

సీ. తనుఁ దలంచిన బాపఁమును వేగ పాపును, దను నుతించిన నాపఁదల నడంచుఁ
దనుఁ జేరవచ్చినంతనె కొర్కు లొనఁగూర్చు, దనుఁజూచ నెట్లనోఁధనమువిచ్చు
దనువర్ణనముసేయ ఁ నొనఁగూర్చుసంపదలో తనునంట సుకులన్న ఁ ఘనజయంబుఁ
దనవారికణసేవ ఁ నణగించు పాపముల, తనుఁజొచ్చినను ఘోరములఁజేయు

గీ. నట్టికేటలు తనయందు ఁ నెవ్వరేని, మునిగినంతనె సామ్యముక్తి నొనఁగు
నిదుముఖులార యీవేల్పుఁటేటిమహిమ, నలువకైననుఁగొనియాడఁకలవియగునె.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 2.

సీ. వికచపద్మకుడుంగఁవిహరమాణరథాంగ, సహచరచ్చక్రాంగఁచలులభృంగ
గామామానవతంగ ఁ కరతప్రమాతంగ, మదఁగంధిలతరంగ ఁ మయకుభాంగ
తీరజాతలవంగ ఁ నారంగ తరుసంగ, కలనినాదవిహంగఁకలుమభంగ
బహుభృశిమోత్సంగఁపథికహర్షణచంగ సురభిశితకుంగఁవరతురంగ

గీ. నురగశయనపదాంజాఁద్యుత్తమాంగ, జీవితోత్తుంగ జననస్థితి ప్రసంగ (?)
కనకగిర్వేంగ నిర్దళిద్వనమ్పదం, ఘనరవజలానుమంగ నాఁకాశగంగ. 999

దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

పాతాళగంగ

సీ. అనిమిషలోచనా ఁ యావర్తనతనాభి, పృథురథాంస్థనిఁఫేనహార

శృంగారసైకత ఁ శ్రీజఘనస్థలీ, వికచపద్మానన ఁ విద్రుమోష్ఠి
కంబుకంధిర మధుఁకర నీలకుంతలి, యంభోజపుష్పరసాంగరాగ

మహానీయ కర్ణిలఁమాలికాకరయుగ్మ, యభిరామ నవకలఁహంసయాన

గీ. తనుజితైవడి యొప్పు పాఠశకవిధంగ, నగతతోత్సంగ ముతపఁన్నగవిహంగ
భవశరస్సంగ సేవితఁపావనాంగ, తరళరంగత్తురంగ పాఠాశగంగ.

991

పర్వతపురాణము ఆ 8.

గంగాప్రభావము

గీ. త్రిపథగానేనమన సిద్ధింతుట్టి, గతి జనములకు నియతకల్పితము లయ్యు
నెద్దగంబున బ్రహ్మచిత్తంబుల గపము, సంపరిత్యాగమును జేయఁగల వనఘ
క. మే నిందుక సోకిన గంగ గాఢితోయములు జనుల కల్పయితి.

బోనడిచి పురందరగో. కానందముఁ బొందఁ జేయఁ గాగన వేడి.

993

క. మును పాపము లెన్ని యొక్కర్చిన చివకు గంగ నాడఁ జీకటిని వోఁ
చినవిరియుగతి విరియు నయ్యగ్గుల డీలాతలము దొఱగి యమరత నొందున్.

గీ. ఎన్నియేడులు మనుజుని యెమ్మ గంగ, వారియం దుండునన్ని కేల్వత్సరములు
నాకలోకమహామఖిక్రిక నాతఁడై యుండు నిర్మలచిత్తవృత్తి.

995

సీ. అనఘ సోమములేని యెద్దగంబును శశి, లేనిరాత్రియు రవిలేనిభము
నాత్మధర్మములేని యాశ్రమంబును బుష్ప, సంపదలేనిభూజమునుబోలె
హీనత నొందు గంగ గాఢిలేనిదే, శంబు చాంద్రామణిశతము లైన

గంగాపయకపాఠకరణంబు గాదించు, నిర్మలత్వముఁ జేయఁ నేర వన్ని

ఆ యందుఁ బడినదూడయి ట్లగు గంగావ, గాహనమునఁ బాతకంబు లభిల
భూతములకు దుఃఖములు వాపికోనటకు, నేదిధములు గంగకిడు గావు.

996

క. శరణంబు లేనిజనులకుఁ, బరపశరణ మంద్రు బుధులు బ్రాగీశని

ర్జునులకు నమృతము లబ్బుల, నదులకు గంగాజలంబంగ నేందున్.

997

క. తలవై జూహ్నువివాలుక, యలికినొని ఫాలతటిఁ దదంతర్వృత్సం

కలితముఁ జేసినఁ బాపంబులు దొలగెను సుపర్ణు గనిన భుజములక్రియన్.

998

క. గంగాతరంగశికర, పంగత మగుమారుతమున నద్యస్పర్శం

బంగికిరించు నెవ్వఁడు, భంగపఱచు నతఁడు ఘోరపాపవయంబున్.

999

గీ. ఇవల నేడుతరంబులవల నేడు, తరములను చిత్తవగ్దంబు నరుండు గంగ

నాడి శుచిఁ జేయుఁ జూచినయంతమాత్రం, బాచు వాఙ్మనకామబాపతతుల

గీ. వినిన వేడుక నేసిన గనిన జేత, నంటినను రెండరులములయందుఁ గలుగు

పితృగణంబుల నెల్ల సద్గతికిఁ బుచ్చు, గంగ యెటు నేయునో యపఁగాహనమున

- క. విను గంగ గంగ యనుకీర్తనములతో నొండునీటిఁ దగ మునిగినయ
జ్జనులు దురితములఁ దొఱంగుదు, గని యార్యులు పెప్ప విందుఁ నంచితచరితా. 1002
- గీ. అనఘ చూడ సుషర్మఁడగువాఁడు జాహ్నువి, జూడక యున్నఁ బశుప్రతిముఁడు
నందనమామండు, నగు నింగుఁ డాదిగా, సురలు గోచెడుగంగఁనరులు గోర
వలదె చేతులు నపశవర్గ ముత్కృమణకా, లంబున గంగఁ దళించి రేని
రాజభయంబుఁ జూరభయంబుఁ బాపభయంబును భూతభయంబు లోను
- ఆ. గాఁగఁ గలుగు భయనికాయంబు గంగాప్రశంసమునఁ బాయుఁశంభుఁ డర్చి
నతులపుణ్య యైన యద్దేవి దివిమండి, రా ధరింపఁడే శివరస్థులమున. 1003
- గీ. మాఁడుపథములఁజనిలోకములకుమాఁటి, వుజ్జ్వలాంకృతియుఁ బెంపుఁ నొసఁగునట్టి
యమలతరమా ర్చియగుదేవిఁ నాశ్రయించు, వాఁడుకృతకృత్యుఁనిదినిష్క్రవముకృతాత్మ
- క. జనులకు నిఁద్రుండు గ్రహముల, కినుండును చితరులకు నోపఁధీశుండు పోలెన్
మనుజులై కడు నెక్కుండు, వినుము నదుల కెల్ల జాహ్నువి మహత్త్వమునన్.
- ఆ. సగరవృషతి పుత్రైఁచయము మునీంద్రా, పమున భస్మ మై యఁపారదురిత
కల్మషంబుఁ బొందఁగా గంగ నిజజల, సేక మొసఁగి యనిచెనాకమునకు 1005
- గీ. దేవతలఁ జిత్రితపమునఁదెలచి గంగఁ, బ్రచురపౌరుషఁ డగుభగీధరఁడు దనదు
పూర్వలైన సగరవృషపుత్రులకు ను, దాత్తగతికయి తెచ్చె నిధిధరణి కనఁకు. 1006
- ఆ. విష్ణుపదమువలనఁ విభునివలన నూయ్యవలన మేరురూపఁకలితుఁడైన
విష్ణువలనఁ ద్రిపురవిజయమాళి వలన, నుండి హిమనగమునఁ నొలచె గంగ. 1007
- క. విను తత్సరభావంబున, మనంబు నిశ్చలత వొందఁ మనుజుఁడు శరణం
బని యాశ్రయింప జాహ్నువి, సవాతననదోపలభిఁ సంపద నొసఁగున్. 1008
- క. ఏ నెఱిగినంత నెప్పితి, గాని యనంతమహిమంబుఁ గంగాగుణసం
తానంబు శతానందము, భానిమిషప్రవరకార్త్య మనఁకుచరిత్రా. 1009
- క. మేరువుమలులును వారిధి, వారికణంబులును నెన్నుఁపడు వగు గంగా
స్సార్గగుణంబులు దగుసం, భూరూఢంబులుగఁ జేఁతయతులవివేకా. 1010
- ఆ. వేడ్క నీరు నేనుఁ వివరించినట్టి యీ, జాహ్నువీగుణములుఁ సంభతంబు
మనను వాక్కుఁ దనువుననఁ గలసాధన, ముల భజింపు భక్తిపూర్వకముగ. 1011
- గీ. అట్లులైన గంగావీశాదాతితయము, వలన సిద్ధుండవై త్రిభువనములందు
నర్మనీయనిఁడనఁ మవిహితముగ, సంఘరించుమాహాత్మ్యంబుఁ సంభవించు.
- క. నిజధర్మనిరతుఁడైతను, భజింతు నజ్ఞునిచిత్తపద్మముఁ గృపఁ దా
భిదించి గంగయతని, బ్రజనితచిరఘృణ జేయుఁ బావనచరితా. 1012

క. అనిచెప్పి శాంతనవుఁ డిట్లను గంగాస్తోత్రసహితఁమై పరగిసయి
వ్వినులేటిహాసముఁ బరించిన వినినను నుజలు వాయుఁఁ జెంద వఘంబుల్. 1014
భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 102-128.

క. ఒకమాటు గంగ నాడిన, యకుటిలచుతి బ్రహ్మయంతఁమైనను బుణ్యా
త్మకుఁడై కాలునిపట్టణ, మొకమాటును జూడ కొందు ♦ సురుతరముక్తిన్. 1015
సీ. వ్రతదానజపములు ♦ క్రతువులు పావన, ధగ్మంబులను బుణ్యకర్మములును
గంగాజలాభిషేకమునకు సరిగావు, గంగ కేతీర్ణముల్లావుసాటి
పావనహరిపద ♦ ప్రభవమై హరుమాలిఁ, గర మెప్పుచున్న గంఁగాజలంబు
నందుఁ గృతస్నానుఁ ♦ డగుపుణ్యపురుషుండు, పాతకసంఘంబుఁబాయు టరుజ్జ
ఆ. నరుండు నూలుయోజింములనుండియు వేడ్క, గంగగంగయనుచుఁగరముభక్తిఁ
దలఁచెనేని దురితతతిఁ బాసి విష్ణులోకమును బొందు నరకఁగామి గాక. 1016
పద్మపురాణము, ఆ 2, 4 ప 100, 101.

ఉ. మేలుగ మానవుండు తలఁమీఁద నొకించుకయైన జాహ్నువీ
వాలుకఁ జుట్లకొన్న ననిఁవారితభక్తిని గంగమట్టిచే
ఫాలమునందు బొట్టిడినఁ బాతకముల్ దొలఁగున్ భయంకర
వ్యాధితతు ల్విహంగమకుఁలాధిపుఁ జూచి తొలంగు కైవడిన్. 1017

సీ. గంగాతరంగ శింకరసుసంగతపవ, మానంబు లెవ్వని ♦ మేనిసోఁతు
నతఁడు భంగించు దుర్గతిజాతయాతనా, హేతుభూతములైన ♦ పాతకముల
గంగానదీవిలోఁకనమాత్రవాఙ్మనః, కాయసంభవమైన ♦ కలుష మణిగు
వినినవేడుక జేసిఁనను గనుఁగొనిన జే, నంటిన మునిగిన ♦ ననఘచరిత
గీ. తల్లివంక నుగల యేడుఁతరములందుఁ, దండ్రవంక నుగల యేడుఁతరములందుఁ
గలుగు పితరుల వెల్లె సంద్యతికిఁ బుచ్చు, సకలసంయమి జనహస్తా ♦ జహ్నుకన్య
చ. అసఘచరిత్ర చూడఁగ సమర్థత గల్గియు జాహ్నువీనదిం
దనుఁగొన కున్న వాఁడు పశుఁకల్పండు సందియ మేమి పంకజా
సనుండు పురాంతకుండు బలఁశాసనుడున్ మొదలైనదేవతల్
గొనకొని జాహ్నువిం గొలువఁగోరుదు రాత్మఁకుభాభిజాపులే. 1019

సీ. సకలదేవతలలో ♦ సంక్రందనుండువోలె, గ్రహములలో దివా, కరుండు వోలె
నచలసంఘములలో ♦ నఘటకాద్రియు వోలె, దరువులలోఁ గల్పఁతరువు వోలె
నుడుమండలంబున ♦ నోషధీశుండు వోలె, గరులలో నింద్రుని ♦ గజము వోలె
నాశ్రమంబులలో గృహస్థాశ్రమము వోలె, మణులలోఁ గొస్తుభఁకుణియు వోలె.

- గీ. వాహులులోన నుచ్చైశ్చక్రిపంబు వోలె, నగరములలోన గావికానగరినోలె
భువనమున గల్లు నదులలో భూరిమహిమ, గంగ యెక్కుడు వేదోక్తకర్మనిరత.
క. ఒకయెడ గంగాజలకణ, మొకయెడ జాంధ్రాయణంబు లాగినూటును బొం
దికగాఁ దలనిడి తూవినఁ, బ్రకటితముగ గంగజలము ధరువై హెచ్చున్. 1021
అ. ఒక్క డోపి చేసెఁ బుత్రపంబు వేటొక్కనరుడు గంగ నోల లాడె
నాతపస్వి చేరె ననుచేంద్రపురము గంగ, గాభిషేకకర్త యమృత మొందె 1022
సీ. అనవతాధ్యాపఁతునికన్న నెక్కుడు, జాహ్నువీస్మరణంబు సలుపువాఁడు
భాగీరథీతీరభాగంబున వసించు, దోమఁ బోలదు సురేంద్రనిగజంబు
గంగచెంగట నొక్కఁగవ్వ విప్రుని కియ్య, నదిమేరుగిరితుల్యమై ఫలించు
గీ. కోటిజన్మాన్తానంతఁ కోటిదురిత, కూటసుధరవిపాటనాఁతుంతులత
ధారయగుజాహ్నువీడవి భూరిమహిమ, నలువక్షసను వచియింప నలవియగునె.

జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 23, 53

- సీ. తొల్లి కత్యపుఁ డిందు భూర్జటిఁ గూర్చి త, పంబు చేసి యభీష్టఫలముఁ గాంచె
నిందుఁ నార్కండేయుఁ డిందు శేఖరుఁ గూర్చి, కాలమృత్యుభయంబుఁ గడచినిలచె
ఋశురాముఁడు దోషపరతఁ జేసిన రాజ, నాననము దోషముఁ బాపు కొనియె
నలుఁ డిందు నొకనెల నలిచి తేజస్వియై, కలి గల్చి సామ్రాజ్యకలితుఁడయ్యె
గీ. స్వగమహిమతి యియ్యేటిఁ నీట మునిఁగి, విప్రశాపోత్థరీటత్వవికృతిఁ బాసె
నిమ్మహానదిమాహాత్మ్య యెన్నఁ దరమె, ధాతకైసను మఱినాని తాతకైస. 1024
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 158.

గి రు లు

- క. వినుము మహేంద్రము మలయ, మృదు సహ్యము ముక్తిమంతమును ఋతునగ
మృదు వింధ్య పారియాత్రంబును ననగా నేడు మిగులఁ బోలుచుఁ గులగిరుల్.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 4 ప 173.
సీ. మందరశైలంబు మైనాకమధరంబు, పాండురాచలము శ్రీపర్వతంబు
గోమంతము చకోరఁ కూటంబు సురసంబు, వైద్యుతాహార్యంబు వాతభవము
వైవతకంబు శాంరదము జయంతంబు, కృష్ణమహేంద్రంబు ఋష్యకంబు
కోలాహలము చిత్రకూటము వైకృత, స్థలము మంగపర్వత ధరణిభగము
ననగ నివియుఁ బ్రసిద్ధంబులైనగిరులు, మఱియు నుపపర్వతంబులు దణుచుగలవు
పీని యవకాశములయందె వెలయు నార్యజనపదస్థైర్యజనపదసంచములు.

హి మ గి రి

- సీ. హేమాద్రివిస్తారః మేంత సప్తాశ్వుండు, నిశ్చలు నోరెఁవచ్చు నట్టై
తారాచలమువ్రేకఁదనమెంత వింతతి, బాహునిచే నెత్తువడియె నట్టై
సరిఁగిన వింధ్యాద్రిఁమెంత కలశజుం, డెడగాలమెట్టిన ఁ నడఁగ నట్టై
నెఁగడు మంథరగిరి ఁ నిలుపెంత కఱుగోగి, నీర్చినఁ జీట్టునఁ ఁ దిరిగ నట్టై
- గీ. యనఁగ విస్తారమునవ్రేకఁ ఁ దనమునందు, బెంపునందును నిలుపునఁబెఱచగఁగుల
ముతక తనలోన నవ్వుచుఁనున్న కరణి, వెలుఁగు శీతాద్రి ప్రాలేయ ఁ విమలరుచుల
కుమారసంభవము, ఆ రి వ 248.
- సీ. ధారుణీఁబకి రఁతన్నమయావధంబులు, చేఁపు పుట్టించిన ఁ క్రేఁపుఁగఁజ్జ
కఱకంతునకుఁ గాల్గుఁగడిగి గౌరీకన్య, దారవోసిన మహాదానమందు
మానికోటికినెల్ల ఁ నున్నింపఁదగిన హే, నామానినికిఁ బాఁణఁనాచుకుండు
తనకూఁతుననతి మఁదాకినీనదికి నా, ధారమై నిలిచిన ఁ తగవులాఁడు
- గీ. సురధరిత్రీధరమునకుఁజ్జోడుకోడె, వనధసఖమైన మైనాకఁమునకుఁ దండ్రి
కాంత కన్నులపండువుఁగాఁగఁ జూడు, యంచు నమ్మించుగొండ వఁల్లిఁచి నుతీయు
క. ఈనుహికాచలమందు గు, హాముఖసంచారి మారుఁతారావములన్
దామించు నెపుడు పాఁజా, యామంబును జేయుచున్న ఁ హతయోగినలెన్. 1027
వరాహపురాణము, సం॥ మ ఆ 10 ప 48, 49.
- సీ. నిడుదపెన్నెటిగుంపు ఁ జడగట్ట సగరు ము, న్మునుమఁడు తపముఁగైఁకొనినచోటు
జరతకచ్చపకులేశ్వరువెన్న గాన రా, జగతికి మిన్నెటు ఁ దిగినచోటు
పుచ్చడికతనంబు ఁ పోఁ బెట్టి గిరికన్య, పతిగొల్వ నాయాసఁపడినచోటు
వలరాచరాచవాఁ ఁ డలికాతుకనువెచ్చు, గరఁగిన యల కనికరపుఁజోటు
- గీ. తపసియిల్లాండ్రచెలువంబుదలఁచితలఁచి, మున్నుముచ్చిచ్చునువిరాళిఁగొన్నచోటు
కసుపపులువేల్పుబడవాలుఁగన్న చోటు, హర్ష మునఁజూచి ప్రవరాఖ్యుఁడాత్మలోన.
- సీ. పసుపునిగ్గులు దేటు ఁ పాపజన్నిద మొప్పఁ, బ్రమథాధిఁతయింటిఁపట్టెఱింగె
తది కీఁత గఱపుచు ఁ జడలేట సురరాజు, జలకేలి సవరించు ఁ చెలు వెఱింగె
నదనతోఁ జేసి చున్నవిని యోషధుల మన్, మొదవుకొండలకెల్లఁబిడుకనెఱింగె
వేల్పుటింతులలోన ఁ విట్టివీఁగుచు మేన, నవరత్నరచనల ఁ రవణ మెఱింగె
- గీ. బరిపరివిధంపుజన్నంపుఁ ఁ బరికిరంపు, సొంపుసంపదనిఖిల నిఁలింపసభయు
నపుటపుట్టికిని జిహ్వాఁత్రుష్టు డల్ల, నామెత లెఱింగె నీతుహారాద్రికతన. 1029
మనుచరిత్రము, ఆ 2 ప 9, 11.

సీ. పదిమాటువన్నె గుఱ్ఱబులిరాచకూతురు, పట్టంపురాణిగాఁ ♦ బరఁగుజాణ
పతిసుధదేహంబు ♦ సతియంట నిజముగాఁ, బ్రబలుకన్నియఁ గన్న ♦ భాగ్యకాలి
ముజ్జగము పవిత్రముగఁజేయుతీర్థముగఁ గొఁసాగఁజేసిన ♦ యనఘముమార్తి
భూమిధరాతాతీచే మొక్కవోవని, యరిదిబిడ్డనిఁ గాంచిఁనట్టిమేటి

గీ. యోమఘల మొలపించినయుత్తముండు, చల్లవనముల కెల్ల దీఁక్షాగురుండు
నకలమాణిక్యరాశికి ♦ జననసీమ, యీనగస్వామి సద్భక్తాస్థానభూమి. 1030
విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 192.

సీ. రమణీయమగువిచిత్రమహత్త్వమొక్కటి, వినుమినగంబున ♦ ననఘచరిత
పల్వలస్థులెల్లఁ ♦ బరిపక్వములై కాసి, లేతలై మొనయుటలేదుచూడ
శ్యామలత్వమెకాని ♦ జలజాతవనములు, పాండుత్వ మొందు లేకృత్యులేదు
వివిధభూయహములు ♦ విస్తీర్ణశాఖాస్ఫుతంబులై యనవరతంబుఁ గలయు

గీ. మొనసి నన లెత్తిచిగించిఁపూచికాచి, ఘనము గాఁబండియుండులేకానియరయ
బరిణతను జెంది యాపాండుఁభావ మొంది, యాకురాలెడు దినమొక్కటైవలెదు.
కిరాతార్జునీయము, ఆ 2 ప 47.

సీ. సురసరిత్సరిసరఃస్ఫురదురస్సనపురః, స్ఫురదురుత్తరమరుఁత్తరమరంబు
దినదినఃప్రసరితని ♦ స్వనక సమ్మనిమనః, పనితనూతనఘనాఘనఘనంబు
కలభిలక్తులచలఁద్బలదలస్థలదల,ద్దలమిలజ్జలజలఁజ్జలజలంబు
ప్రపణజ్జవనవత్సవనవన్నవనవ, శ్రీవణవత్స్వపనవిఁప్రపవదంబు

గీ. గజగవయగండభేరుంధ ♦ ఖడ్గచమర, శరభశార్దూలశంబరఃశల్యవృక వ
రాహ సింహ వలీముఖఃప్రముఖదుష్ట, సత్త్వముఖరంబుఁ గనియొఁ దుఁపారనగము.
శకుంతలాపరిణయము కృష్ణ. ఆ 2 ప 106.

మేరుగిరి

చ. కనియొ నతండు శంకరశిఖాశశిరంజితచంద్రకాంతసం

జనితజార్యకల్పతరుఁజాలముఁ గిన్నరకన్యకాప్రమో
దనమణిశృంగసంగతలతావనజాలము దివ్యవాహినీ

వనజవనీతలద్రుపిహిణి ♦ వాహమరాళము మేరుశైలమున్.

1033

సీ. ఈకొండ మణికాంచనాకారరుచిఁ గాంచె, గొండ లెల్లను దనుఁగొండఁ జేయ
నీకొండఁ గాఁపుండి ♦ యింద్రాదిసురముఖ్యు, లెల్లభాగములకు ♦ నెల్లయైరి
యీకొండ దండఁగాఁగనీరేడు జగములు, సుప్రతిష్ఠితములై ♦ సాంపు మిగిలె
నీకొండ కోదండఁమైకాలకంఠన, కసమానజయలక్ష్మి ♦ నావహించె

గీ. నిష్టరాపగ యాకొండనిష్టరంబు, పద్మబాంధవుఁ డీకొండపారికాఁపు
కొండయల్లునికొండ యాకొండకెఱుర, చుని సుమేరు ప్రభావంబులభేనుతింబి. 1094
విక్రమార్కనరసిమి, ఆ 2 ప 13, 15.

మంధరగిరి

సీ. కిన్నరకిన్నరీక్రీడావిసోదాభి, రామానుమోదవిక్రమామసీమ
హరిణీహరిణసోతకానీకనిఘవన, వ్యాపారలీలానివాసభూమి
మర్కటీమర్కటాన్మాదభేలనకలా, కర్షణాకంపకాభామలంబు
కలభికాకలభసీంకారప్రతిఘ్నని, స్ఫురితగంభీరగంభావరహస్యచ్చి
గీ. సిద్ధగంధర్వభేదరత్నీమృతభాగ్ని, ముఖరితాతోద్యవాద్యసంభూతగాఢ
పులకితాశేషతరులతావిలసితంబు, సానుచిద్రాజమంధానశైలభూమి. 1095
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 131.

కా. కాంచెన్మందరశైలమున్ మృదుతటింగంజోపలశ్చేనీకా
చంచన్నిర్మలవేణికాఘమఘమహస్పాయద్దిశాగోళమున్
బంచాస్యస్ఫుటకంతకాశనినదఃప్రస్థస్థమంధాలమున్
సంచారాలనకిన్నరీశలతాసంచన్నహింతాలమున్. 1096
హరవిలాసము, ఆ 6 ప 42.

వింధ్యగిరి

గీ. పద్మశాంగసఖోమణిప్రభలు మెఱియఁ, జంద్రకాంతచంద్రద్యుతిజాల మెసఁగ
జహలతరవప్రసక్తుత్రపంజ్జి వెలుంగ, నంబరస్వర్ణియైవింధ్యంబుఁ గనిరి. 1097
మార్కండేయపురాణము, ఆ ప 141.

చ. సకలభరాధురంధరభుజాభుజగోమ్రుఁ డతండు గాంచె హా
టకలటకూటకోటినికటప్రకటభ్రమరాంబుభృద్వితా
నకశకలప్రకాండమహనాగహనద్విపయూధనిగ్రహా
తుక్ జవనోత్పతద్ధరికిశోరవిశాలము వింధ్యశైలమున్. 1098

సీ. కరిణీకరోత్క్రీర్ణఋషిణీకసిక్తాశ్ర, చరిణీమహోపరిఃస్పృశాటి
జలజాతరాగాద్యుపలజాతమయదర్శి, స్థలజాతతప్రభాసాంద్రమూర్తి
నటనాధిగతశిఖిస్ఫుటనాదహృదయసంఘటనాన్తరాబిలంగతభుజంగి
శిఖరాంతప్రయానిఖరాంతసాన్నిధ్యఃసశరంతబ్జిఃస్ఫురితసరసి

- గీ. కింతయు ఫలబదనము తునుమవిసర, సరసతరతరువిహారణఁ పరపరస్పృత
నికరమగుకరకలవఁ శుకకులముఖ, విహగముఖరమముఖిరి యివ్వించ్యునిఖరి. 1039
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 5.

వేంకటాచలము

- సీ. హరునిబాణంబున • కాధారమగుకొండ, యెలమితోఁ గోర్క లీఁజేర్చుకొండ
చూపద మ్రొక్కల • కాధారమగుకొండ, భక్తులపాపముల్ • వాపుకొండ
వారిఁ జతుర్ముఖములఁ • బూజఁగాంచినకొండ, ప్రేమఁబుణ్యంబుఁగల్గిచ్చించుకొండ
చెల్లారికాసు లాఁజ్జించుతక్కిరికొండ, సారిది మోక్షపదంబుఁ • జూపుకొండ
గీ. యవనిజనులకు మంచివాఁడైనకొండ, యంబుజాక్షుని కాటపఁబ్టైనకొండ
రమణఁ బాపాత్ములకు వెక్కఁరానికొండ, మించుతిరుమలకొండవండ్లించడరమె
ను. పేములకొండ భక్తిఁగనుఁవారికి మోక్ష మొసంగుకొండ ను
స్థిగిభివోన్నతుల్ పృబలఁ • జేయునిజ్ఞబుతలంచుకొండ వే
గిరఫల మిచ్చుకొండ సిరికిన్ హరికి న్నెలవైనకొండ యీ
తిరుమలకొండ యెన్నఁదగఁజే ధరలోపల మించువేడఁబ.

1041

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 1 పే 31.

- సీ. నకలకరాపూర్ణఁచక్రిమ్మునకు ధాత్రి, భువఁత్రయబ్జకుఁబుట్టినిల్లు
భాసురనిగమాళిఁపాళికి దొరసాని, పరమసౌభాగ్యంబు • పట్టుఁగొమ్మ
నిభిలప్రపంచసన్నిధికి నిదానంబు, మానసంపదలకు • మందసంబు
పావనక్షేత్రకల్పకలతావాలంబు, మహిమాతీశయముల • మనువుఁ దల్లి
గీ. మహితగుణవిశ్వకర్మనిఁగ్మాణధర్మ, మాత్రకాశలమునకు. దొల్చులనంగ
వరధరణియందునకల దైవతవితాన, ఘట్టణము వేంకటాచలఁపట్టణంబు. 1042
వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 1 ప 1.

- సీ. ఆశైల మొకతటి • చున్నవాంఛులకు నెల్ల, శ్రీనివాసాకృతిఁగఁగఁ బడియె
నందుచే శ్రీనివాసాద్రి యనఁ దగె, వైమలతాసులఁపన్నసుమతీధ్ర
మానందపద్మతామండ్రు విష్ణుక్రీడ, ప్రబలచంద్రాట శ్రీపదమునగుట
శ్రీనివాసంబున • స్థిరశబ్దయుతమాట, శ్రీనివాసాద్రివాఁజెలఁగు చుండె
గీ. బహుళమామంబు లగ్నిరిపడసెఁగల్గు, భేదముల విష్ణుకల్యాణ • పృథుగుణంబు
తొన్నగల వన్ని దానియందున్నతనఁ, బరమశోభనదంబు • గిరి వెలింగ. 1043
వేంకటాచలమహాత్మ్యము, పే 45 ప 7.

- సీ. కనకమయములై ♦ గగనంబు శిఖరంబు, లనుజెంది వనముల ♦ దాగువాని
సకలయ్యగస్తోమ ♦ సదామై నిర్జిత, మదనమై కీర్తితెం ♦ పాదపువాని
సాష్టోత్తరశతసహస్రభాసురతీర్థ, భరితమై నిగతము ♦ బ్రహ్మగూని
బంచయోజనముల ♦ బరపయ శతయోజనాంతంజామర జె ♦ న్నలగుని
గీ. భుక్తిముక్తిప్రదంబును ♦ భూరిపాపహరము ఫణిరాజుపంబు ♦ నఖిలతీర్థ
పావనస్వామిపుష్కరి ♦ నీవిరాజమానమై వేంకటాఖ్యును ♦ బూనుదాని. 1044
భాగవతపురాణము, ఆ 2.

సింహాచలము

- సీ. ఈవరగిరి హిమ ♦ గ్రావనఘాతసంగతి రుహణాచల ♦ గణన శేల
ఈరసాధరమాళి ♦ సారకాంచనగతతి యుక్తి పేరువు ♦ దలంప శేల
ఈభూభృదుత్తంసమితచందనాలయ, సంతతి మలయ మెం ♦ చంగ శేల
ఈరమ్యశిఖిరి విష్ణుార్ణవలోకాలోక, చయహరి వలయాద్రి ♦ సంగ శేల
గీ. ననుచు గొందఱునంగ నిం ♦ తనఁగ శేల, శర్వజిమాతమండల ♦ సదన మయ్యె
నందు రొకకొంద తెంచేని ♦ యట్టిసింహ, శైల వల్లదె కనుగొం టె ♦ సాసాక్షి.
సర్వకామదాపనియము, ఆ 2.
- సీ. పరిపంథిదగ్గభూ ♦ భరగరుత్నటలోగ్గి, హరిశతారంబు సిం ♦ హాచలంబు
నితతపావండ దుర్మతమహారణ్య దా,వాగ్ని కీలంబు సిం ♦ హాచలంబు
ఘనజగత్ప్రాయఘోరకలుష నిహారమార్తాండప్రభంబు సిం ♦ హాచలంబు
కాంచనకశిపురక్షుః క్రూరధుజగవి, హంశేశ్వరంబు సిం ♦ హాచలంబు
గీ. దాసకల్పంబు నిర్వాణ ♦ దాయకంబు, నద్రరాజంబు భవ్య ది ♦ వ్యస్థలంబు
పరమకళ్యాణధామంబు ♦ పంకజాల, యాదివాసంబు చారుసిం ♦ హాచలంబు. 1046
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 10.

వీరభద్రాచలము

- సీ. అంఠఃప్రవాహయై ♦ యావిర్భవించె నే,ధరణీధరముపాంత ♦ దల్లిబావి
సాతె నేశైలంబు ♦ పాదమూలంబుగఁ, గల్లేటితో వృద్ధ ♦ గంగవారి
యుదయించె నేకాండ ♦ యుత్తరాకా రస్యాతలకుక్షి సప్తగో ♦ దావరంబు
జనియించె నేతిలో ♦ చ్చయము దక్షిణమునఁ, గర్వాచాహినియుగ్మ ♦ దలికొమ్మ

గీ. పద్మగోమోహంబున నేఁవర్వతంబు, బలసియుండు నేయద్రికిఁబంచలింగి
యట్టి పీఠప్రాశస్త్యఁబోహచలమున, కరుగుదెంచెను వింధ్యమహావహాః. 1047
కాశీఖండము, ఆ 3 ప 28.

ఘటికాచలము

గీ. సంచితాద్యఘసమిత్యమితికిఁ గార్చిచ్చు, హరివైభవస్వర్ణమొరయ మచ్చు
సకలసత్యపురాణసారాంశములహెచ్చు, కైవల్యగమఁబ్రీతి ధ కలువవచ్చు
కష్టస్థులయలుఁబు వెలపేర్పులలుబచ్చు, శ్రీలతాంగివసించు ధ మేలుమచ్చు
సాగునమాగమఁజ్ఞానవిద్యకునచ్చు, వివిధజన్మార్థముల్ ధ వెరుజుమచ్చు
గీ. సకలజనకానిదువరంశయముమెచ్చు, విపులతరణవిభభక్తి ధ వెదుకవచ్చు
పుణ్యసాగవితానంబు ధ పూలమచ్చు, వినుము దానిమహత్త్వ మెంతనఁగవచ్చు.
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ప 77 ఆ 1.

ఐలము

ఉ. నీతితయోఃవైభవఁడు ధ సిద్ధుఁడు వేదుకమించఁ గాలచే శ్రీ
ఐలము నీలబోశితల ధ సస్మణిచిత్రిత సానువైభవో
ఐలము సేరకేష్టఫలహానవిధాన నవీనదేవతా
సాలము నిత్యవర్ణగుణజాలము ముక్తిలతాలవాలమున్. 1049
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 పద్య 177.

మ. పురుషార్థంబులు సాదముల్ శుభము తఁతుచ్చంబు తచ్చుంగముల్
గిరిశృంగంబులు గోమరాజీ తరువుల్ ధ క్రేపుల్ దిదృక్షాపరుల్
వరపుణ్యంబులు ముగ్ధధారలు చక్షుఃస్థావరస్థలింగంబు లు
ద్ధునవక్షోజము లీనంబు నుతులాఁడున్ కామధేనుక్రియన్. 1050
గీ. గోకర్ణగోకర్ణగోకర్ణసేవ్యంబు, కాశికకాశిక ధ కాశికంబు
క్రీధరక్రీధర ధ క్రీధరావాసంబు, కామదకామద ధ కామదంబు
నిర్వాణనిర్వాణ ధ నిగ్వాణనివహంబు, భైరవభైరవ ధ భైరవంబు
గంధర్వగంధర్వ ధ గంధర్వజయశాని, శైలాదిశైలాది ధ శైలయంతము

గీ. యంజన్యాద్రీతవాక్యవిద్యానవద్య, సకలసంజీవనీయ ధ సుప్రసంభవుంధ
కాయపరకాయభోగవికాయకృద్ధి, ఫలదమమోహనైతంబు శ్రీవర్వతంబు. 1051
స్వతఃపురాణము, ఆ 2-4.

అ హ్నో బ ల శై ల ము

ఉ. పుల్లసరోజగంధపరిః పుష్పచరుచ్చికులోల మప్సర
స్తల్లజగాననాదవివశక్రిమసర్వశరీరిజాలమా
పల్లవహీనమానిజనః పాల ముదగ్రశలాటుగుచ్ఛశే
ఖోల్లసదేలమై పెదయః హోబలశైలముమించు నెన్నికన్.

1052

నృసింహవిలాసము, ఆ 1.

సీ. గురుతరప్రాకారః గోపురప్రాసాదః మణిరాగచుంఢితా ధ్వజస్త్రవదవి
విధుకాంతసోపానః విశీలసత్పంక, జన్మాతసురభి కాసారపటలి
యక్షీణసాభాగ్యం లక్షణాంచస్మత్త, కాశీసీపురుషశృంగారజేటి
వారాశికులితగంధీరసాభస్మార్, పరిఘాసమావృతః ప్రాంతభూమి

గీ. హరిమదనాగతురగవిః హరిసీమ, యగుచుఁ దత్ప్రధానాచలాః హ్వయమై పూని
పరగు వన్యాపలాశేఽటప్పిబలచారు, పుష్పవల్లి యహోదిలః పురమతల్లి.

1053

నృసింహవిలాసము, ఆ 1.

రైవతకాచలము

సీ. చమరీనికరవాలః సమరీతి రతిభేల, దమరీగతితవాలః సమితిలీల
మతికాంత మణికూటః తతికాంతి కృతభేట, గతికాంతయచిర్నూటః గగనవాట
మబరీణఘనభవ్యః శరీరఘటితనవ్య, కబరీభరితదివ్యః కాల్యభావ్య
మసమానసురగానః రసమాన సుసమాన, లసమాన తరుమాన యదనీన

గీ. మలఘతరశితకరశిలాః ఫలక ఫలిత, కలితపరిసరశేకరాః వలితలలితి
తతవిసాశయనానతః త్రిటతటాక, జాలజాలపదాళి యాః శైలమాళి.

1054

ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 259.

సీ. అభ్రాపగాహాటః కాఙ్గపరాగసంఘాదితాభిలరత్న సానుతలము
కిన్నరకన్య కాగీతరావామోద, కటకచరద్దివోకశ్చయంబు
మండితోన్మత్తజేదండతుండోద్గిర్జ్జశికరధారాభిః పిక్తభూమి
హర్యక్షుచ్చుగయావిః హరిలంపట కిరా, తాహృతభూరగుః హంతరంబు

గీ. ఘనమునీంఁద్రోత్రమాశ్రిమః పన రసాలః సాలకిసలయ ఫలరసాః లాలపాల
శారికాశీరకోకిలః చక్రవాల, హరినినదంబు రైవతః కాచలంబు

1055

రుక్మిణీపరిణయము, కూ. తి. ఆ 4 ప 20.

కోరుకొండ

- సీ. చిటిసాటికొంపలు ♦ చిన్నవి పెద్దవి, యిండ్లుమిద్దెలు దారికినుగెలకుల
నారుహాసినయట్లు ♦ వారక యెన్నేని, పూర్వాచరణములపోల్కించినర
నుతికొన్ని నుచ్చుహాఁగ్యమములు నూత్నాచారములయట్లు వైవయిమురువునూప
తైత్త్యునుంబులే ♦ సత్రంబులుగ వారమునకొకసంతయె ♦ యొనరవివశి
- గీ. గానధిశ్యకచ్చుహాపనికాయమె ఘన, రాజమందిరముగఁ గడుఁరాజిలంగ
జానపదజనసహజమే యైవఁజార, కోవిగావాసమునగుఁ గోర్కొండపురము.
- సీ. కోర్కొండ వలఁగొన్నె ♦ గోర్కొండ నెక్కిన, ముజ్జగములనజ్జిమోపవచ్చు
భవనాశీసకోనగమున నాడినఁ, గీర్తిగాలవాఁకఁ గల్గింపవచ్చు
నద్యైష్ట్యనామంబుసాంగత్యముంబల్ల, ధరరథాంగంబులం ♦ దాల్పవచ్చు
భగవత్ప్రసాదంబు ♦ భక్షించినం జాలు, విబుధుల కమృతమర్పింపవచ్చు
- గీ. చారి నిర్మాల్మ్యమొందిన ♦ నందవచ్చు, వైజయంతినిఁ గాన్తునుఁబడయవచ్చు
గొన్నభముభక్తినిడిన వక్షమునలక్ష్మిఁబూనవచ్చును ద్విజు నెక్కిపోవవచ్చు.
కుమారస్వనిహము, ఆ 4.

పెనుగొండ

- సీ. ఏపురంబుననుండు ♦ నెలమిమూలస్థాన, మల్లికార్జునుఁడు శ్రీమండనుండు
ఏసట్టణంబున ♦ గోపికాపతి దైత్యమర్దనుడైన జనార్దనుండు
ప్రసహించుభూస్థలిఁ ♦ బ్రాగ్భాగమునబెట్ట, కడలిరాయనికొమ్మ ♦ శౌతమమ్మ
ఏవీటఁజెలువొందు ♦ నేప్రార్థుఁగరుణతో, విశ్వనాథునిదేవి ♦ వింధ్యవాసి
- గీ. విప్రబాహుజనిట్లుండ ♦ విమలవర్మకూటసంప్రాపితస్వర్గఃకుంభదీప్త
జాలభాసితప్రహ్లాండఁగోశకంబు, ధరణిస్వర్గంబు పెనుగొండపురవరంబు 1058
- సీ. ప్రసహించు నేవీట ♦ బ్రాగ్భాగమున మించి, శ్రీమత్పురంగ వాఁసిష్టగంగ
దర్శించు నేవీట ♦ దక్షిణంబున దుగ్ధకాసారపురమేలు ♦ ఘనుఁడు శివుఁడు
పాలించు నేవీటఁ ♦ బశ్చిమంబునను గౌరీశ్వరుండైన రామేశ్వరుండు
యోజించు నేవీట ♦ సుత్తరంబుననుండి, యంబుజాక్షుండు జనార్దనుండు
- గీ. అట్టిపురవరమఖిలవిద్యానురేణ, వైశ్యవశపరాక్రమఁగన్గనీయ
సముచితాక్షరసంపూర్ణకాసనాగ్రి, కీర్తినీయంబు యమృతహాగిరివరంబు. 1059

వైశ్యపురాణము, ఆ 1.

హే మ కూ ట ము

ఉ. లోలతఁ గాంచె నాసుగుణఁ లోలుఁడు చాచులొంగళ్లు
జాలరటిప్రవాళఘనఁ త్రువూటుముఁ బార్వతుంగభ
ద్రాలహరీవినుదవిరఁ హజ్జలశీకరనిర్దతశ్రేమో
ద్వేలహరప్రణామమతిఁ దిపితకూటుము హేమకూటుమున్.

1060

వికృమార్కచరిత్ర, ఆ 2 ప 218.

చ. అలపతి గాంచెఁ జెంత ఘనఁ మ్రోమగుహాగృహవాసికిన్నరీ
కుఁమణివల్లకీసమనుకూలమనోహరగీర్త్యుపాంగదు
జ్వలసురసాలజాలసుమఁ వల్లరికావిచరన్మృళిందని
ర్మృలరవభగ్నపాంధసనఁ మానకనాటుము హేమకూటుమున్.

1061

చంద్రికాపరిణయము, ఆ 1 ప 167.

చిత్ర కూ ట ము

చ. అటఁ జని కాంచి రంత వసుధాధిపు లారతిలోలకిన్నరీ
ఘటితగుహాపటికనకఁ కమృకవాటుము సన్మణిప్రభా
హటుదురుత్పంగజాటుము సమావృతమాల్యవతీతరంగిణీ
తటతరువాటుమున్ బహుళితాపసకూటుముఁ జిత్రకూటుమున్.

1062

సీ. మహానీరుతరవహామఁ మంత్రస్వరంబులు, గంధర్వమంజూలఁ గానతతులు
విలసితకిన్నరీఁ వీణారవంబులు, శారికోపన్యాసఁ చతురతలును
రాజకీరాలాపఁ రచనాకలాపముల్, కలహంసనిస్వనఁ కలకలములు
కమనీయకోకిలఁ కలనినాదములు రోలంబర్పుంకారకోలాహలములు

ఆ. గలుగుదాని వేదఁ గంభీరఘోషముల్, గలయఁ జెలగుదానిఁ గాలి నోలి
మొరయు వేణురంధ్రములదానిఁ జేరఁగ, నేఁగుదెంచి యన్నఁ గేంద్ర మెక్కి.
రామాయణము, అయో. ప 159, 160.

సీ. కల్లోలఙ్గోలాసఁ ముల్లోలలీలాస, రాశమరాశివాఁ చాలర్పురము
లుంగ లవంగానుఁ మంగిభృంగీజాత, సంగీతభంగీతఁ రంగీతంబు
వాతపోతోద్ధూతఁ వాసనావశేలస, నృల్లికావల్లికాఁ వేల్లనంబు
కిన్నరీభేదరీఁ పన్నగీజసగీత, సుఖదనానాగారఁ ముఖరణిఖర

గీ. మదె కనుంగొంటె రాకామృతాంకవదన, మదనవిశిఖాయమానాసః మానకుసుమ
సముదయాపారసౌరభోః స్ఫుటితదశది, శాచలంబగు చిత్రకూటాచలంబు 1064
రామాభ్యుదయము, ఆ 5 ప 62.

చ. జటఁ జని కాంచె రాముఁడు బ్రియానుజులంగొని చిత్రకూటము
త్కటమణిచిత్రకూటమునిఁ గాయక కిన్నర కామినీలస
చ్చటులవిచిత్రకూటము నిఁపాదనిరంతరధ్వనిరభృ
త్తటతరుచిత్రకూటమును ధర్మనమోచితచిత్రకూటమున్. 1065
నరసభూపాలరాజీయము, ఆయో. ఆ 2.

ఋశ్యమూకము

ఉ. రాకామరల్ గనుంగొనిరి రత్నగుహారమహానివృణా
రీకముఁ బుష్పరేణుకపఃస్ఫురితకుంజలసస్మృతశ్వరా
నీకము శృంగసంగళితఁ నిర్దుగలోకము భర్మగండక
స్తోకము సానుజాలపరిశోభనదీకము ఋశ్యమూకమున్. 1066
పద్మపురాణము, ఆ 8 ప 184.

నైమిశము

చ. సురుచిరకీర్తి నైమిశముఁ జూచినమాత్రన పాయుఁ బాప మ
చెచ్చువుగ నందు మానము వశించి యనింతఫలంబు లొందఁ గాం
తురు బహుతీర్థ సేవనముతోడ సమానము నైమిశంబు నం
దరుదుగ నొక్కనాఁడు శుచియై యుపవాసము సేయఁ గాంచినన్. 1067
భారతము, ఆర. ఆ 2 ప 68.

గీ. ఆదిమనోమయంబగునొక్కచక్రంబుఁ గల్పించె బ్రహ్మజగద్ధితముగ
కల్పించి యాబండికలు దొర్చె సత్యలోకంబుననుండి యాకమలగర్భుఁ
డది దొర్చి గిరివిష్టపాంతరంబులుదాటి, క్రమముతో భూమిచక్రమున వ్రాత
వ్రాలి రంహన్నున్నది వచ్చివచ్చి ధరితిని మోస్త్ర కులకర్ణః సేమియయ్యె
గీ. సేమి విరిసినకరన సఃస్నేల నెలపు, నైమిశంబయ్యె నదియ తానైమిశంబు
దన్మహాపుణ్యవనఁ దాదాకాబ్జ, సత్త్రీయాగంబుఁ గావించె శాసకుండు.
కాశీఖండము, ఆ 1 ప 77.

ఉ. అంపలు తీర్థతోయముల * నాడవు పువ్వులజాడనేఁగ వ
భ్యంబితవృత్తిఁజేటులు ఫలాహృతిఁ జేసవు కీరముల్, చిగు
ల్లంచుఁ దలంచ వించుకయు * నాత్మఁబికంబులు మాను లీకుఁ బూ
జించినయంతఁగాని దృఢఁశీలత నవ్వపినాంతరంబునన్. 1069

గీ. అందుఁ జెలువొందు గోమతియును స్రవంతి,దాని జలపూరములు గ్రోలిఁమానివడులు
నిర్జరతనొందియుండఁ జింతింతు రమరు, లభిమధనంబు శ్రమమునఁకయ్యె ననుచు.

క. అమృతంబులెహో సరిదుడ,కము లిష్టఫలౌఘకల్పఁకంబులెహో భూ
జములవ్వనమునఁ గలవిభ,నముఁ బొగడఁగ నేర్పితఁవాగ్దోదగమే. 1071

గీ. అందుఁ గులసతి శౌనకుండవసుహర్షి, మొదలుగాఁగల తాపఁయుఖ్యు లధిక
తత్సరత్వంబు వెలయుగ * ద్వాదశాబ్ద, సత్రయాగంబు సల్పిరి * శాస్త్రవిధిని.
జాహ్నువీమాహాత్యైము, ఆ 1 ప 1-7.

సీ. కీరముల్ వేదాంతసారంబుఁ దెల్పుఁగా, దివిరి యాచించు జక్కవలకవలు
భ్రమరముల్ సాంఖ్యయోగము పచరింపఁగా, నిదమిత్య మనుచు బద్ధిప్రజంబు
శారికల్ తర్కప్రింగంబు నేయఁగా, భళిభళియనిమెచ్చుఁ * బారువములు
కలకంఠములు సాచుఁగానం బొనర్పఁగాఁ, దలలూచికొనియాడుఁ * జలుకచాలం

గీ. బకము లుపనిపదర్థముల్ * పలుకుచుండ, నొర లెస్సా యనుచు రాజహంసనిన
నచటి మానులవేదశాస్త్రాదినిత్య, పాతకోలాహలములు చెఱప్పగ వశమే. 1073
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 1.

సీ. మాధవీమదనసంపత్సరీతంబులు, శీఘ్రతి నుందిరాఁకృతి వహించె
కాత్యాయనీరుద్రఁగణసేవితంబులు, శ్రీకంఠపవ్వతఁశ్రీనిమించె
నారూఢనారదఁశారదావాపమై, చతురాననాలయఁసంజెఁ గాంచె
నలనిలపనసాదికలితమై హితసర్వితృతి నేతుబంధనశీలి భరించె

గీ. ఈకపి కాలిమయూరసంత్సృకటితోరు, గానతాండవవేణునిస్వాతంత్రుల
తతులచుగునాట్యరంగము * ననుకరించె, బ్రథితిమనిధామ వైమిశాఁరణ్యసీమ.
లక్షణాపరిణయము, ఆ 1 పే 6.

అగస్త్యశ్రమము

గీ. శృతశాఖాంపలంబువైఁప్రేలుచున్న, కోటిసంఖ్యులనీర్మావిగోపణములు
విఘ్నస్యగములఁ బట్టంగఁవేసినట్టి, చీరతెరలను సంస్కృతిఁ * జిగురుగల్ప. 1075

సీ. ఎగుర లోపాముద్ర ♦ పదపద్మముల ముద్ర, సికతిలంబగు నేల ♦ జేయవుమిగుల
 యామాకముప్పియా ♦ ఘాగ్గంబు మృగములు, ఋషికన్యకలరాక ♦ కెదురుమాడ
 జేవార్చనాధూప ♦ దివ్యగంధములచే, హోషధూమముతావి ♦ యుద్ధిగడయ
 కటుజఃస్వాధ్యాయ ♦ శర్లసంధోహంబు, కాశీశుకంబులు ♦ చర్చనీయః

గీ. గాళికావట్టణమునకు ♦ శ్రోతమాత్ర, గగన గంగా ప్రవాహమై ♦ కటిక భూమి
 బ్రహ్మలోకమునకు ననుప్రాసమైన, కలశజుని పగ్గళాల డగ్గటిరి వారు. 1076

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 55, 56.

దేవదారువనము

సీ. కర్ణికామాణిక్య ♦ కన్యకపద్మినులతో, గల్పనల్లికుడుం ♦ గములతోడ
 విసులవింతారత్న ♦ వేదికాస్థులతో, సిద్ధరసాసగా ♦ శ్రేణితోడ
 దివ్యలోకాపురః ♦ శ్రీకదంబు తోడ, గామదుష్టను గంధుములతోడ
 దివ్యావధీలతా ♦ వీపమాలికలతో, సకలర్తు సన్ని శేషంబులతోడ

గీ. మదనమైకి గారావు ♦ మామయైన, మంచుగుచ్చి లోనినీ ♦ మాంచలమున
 దేవతామని సేవమై ♦ తేజిల్లు, ధర్మసంజీవనము చేక ♦ గారునను. 1077

హావిలాసము, ఆ 5 ప 27.

బదరీవనము

మ. కన్యయ్యెన్ బదరీవనంబు విలసత్కల్పార పాథోయహం

కన్యశ్రీక సరోవనంబు కృతమాన్ద్రప్రహసనీదోద్భవా

దిగవోల్లాసక జీవనంబు నుతిభృద్దేవావళీసేవనం

బనివార్యోపధావనంబు గతత్యేష్టారావనం బయ్యెడన్.

1078

సర్వకామదావరణయము, ఆ 2.

దండకావనము

సీ. మదలక ప్రతిచుల్ల ♦ సల్లసంగభిల్ల, భిల్లసన్నమృగ్గల్ల ♦ భల్లతమము

పంకి జాతెవిఫాల ♦ ఫాలలలాజాల, జాలలాలితేనాల ♦ సాలకులము

ధీరయానగభీర ♦ భీరపితో దార, దారకపరివార ♦ వారణంబు

జ్యోతితాలనిచ్చణ ♦ చణ్ణదారుకిణ్ణ, ఖండప్రండలి కాండ ♦ కాండకంబు

గీ. గండలసమానకుండల ♦ కంపమాన, మస్త కాణ్ణిలగుముఖాది ♦ చుండలాగ

భండవల్లరాదిహాని పగి ♦ కాండదండ, కావనంబనఁ దగుదండ ♦ కావనంబు. 1079

దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

కా ల ము

క. ఉన్నట్లుముండఁగాదని, క్షిప్రము నావచ్చెత్తుఁక్రియ వెనుక దాఁబో
తున్నట్లుముండి కాలంబున్నదలప వయసుఁ బుచ్చి యెసముఁ దెచ్చున్.
చ. సగరు నలుం బురారవుఁ ద్రిశంకుసుతున్ బురుకుత్సు గార్చి
య్య గముఁ బృథు భగీశు సుహాతుఁ డిది భరతుం దిలీపులిన్
భృగుకుటు యౌననాశ్వు శశి యిందు చుండుని నంబరీషుఁ బూ
రుఁ గురుని రంతి రాఘవు యశుత్తుని కాలము కోలుపుచ్చుచే.

1080

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 2 ప 79-80.

కా ల ప్రమాణ ము

క. వినుము నిమేషంబులు పదు, నెనిమిది యగుఁ గాష్ఠ గాష్ఠ యిరువదియుం దో
దన పదియుం గళ యలువదియును మున్నూఁగళలై ముహూర్తమునడచున్.
గీ. మూడుపగులుముహూర్తముతో మోహదూర్షయగుఁ హోరాత్రీచుట్టివిఁయన్ని గూడ
మాన మవిలెండుఋతువను మహితసంజ్ఞఁ బరఁగులు తువులాటెనవత్సరమువత్స.
గీ. అందు మూడేసిఋతువుల యకయననామకంబు లగు నుత్తరాఖ్యమొకండు దక్షి
ణాఖిధాన మొక్కటియుఁగఁజాఖిరామ, యవియహస్సునరాత్రీయుఁనంగఁబరగు
గీ. అనఁ యుత్తరదక్షిణాయనములచ్చు, హోతులన్నియుధూమంబుఁనంద్రఃమఱియు
వినుము శుక్లంబుఁ గృష్ణంబుఁననుట గలుగు, సుగతి కగతికి హేతువులగుటఁ జేసి
క. నరులనెలలు నేఁడులుఁ చిత్ప, సురులకు దినము లగు నందుఁ నూరులు వరుసం
బరగుకృతత్రేతాద్వాపరకలియుగవత్సరముల యంగఁ దెలిపెదన్.

1085

కాంతివర్ణము, ఆ 5 పద్య 37-44.

పీ. భువిఁ దన కార్యాంశమున సంతమున నన్యఃకస్తుయోగంబునోచలనలేక
ఘటపటాదికజగత్కార్యంబునకు నిజ, సమవాయకారణార్చ్యమునఁ బరగి
జలదనూర్వయిచి యసంతగనన్య, చుగుత్రీనలేఖవఁడంశ మెదఁ
బరమాణువయ్యెద దత్సరమాణువదగ్గఁ, గతియొకదడవుదత్కాల మగును
గీ. నూత్న కాలంబు వినుమది యూర్వయండ, లంబు ద్వాదశగణ్యాత్మకం బనంగఁ
గలుగుజగమున నొకయేడు యడచి యనినఁ, గాలమెంతగునదిమహత్కాలమునఁ
పీ. కైకొనిబహువిధకాలాత్మ్యపలశీ, తములై యహోరాత్రీతతులు జరగ
శతవత్సరంబులు యనులకుఁ బరమాయ, వైచిత్రిని బంకనానయనకు

బరహునునగళాశాస్త్రబులందులనుగ, మరిగినదియవార్య ముద్ర
 గావూర్వార్థంబు ♦ డచుటజేసి ద్విత్వీయపరార్థంబు ♦ దీనిపేరు
 గీ. గడంగి పూర్వపరార్థాకాలమందు, బ్రహ్మకల్పాఖ్యసెంతయు ♦ బరగునందు
 బ్రహ్మమదయించుటజేసి ♦ బ్రహ్మకల్పమనియుశబ్దాత్మక బ్రహ్మామనియునెగడె.
 భాగవతము, స్కం. 3 పద్య 345, 359.

సీ. లఘువర్ణపాతకాలము నిమేషంబగు, నదియ మాత్రాసంజ్ఞానతిశయిల్లు
 ఒరగ నిమేషముల్పదియు నెన్నిదియైన, గాఢముప్పదియవి ♦ కళ యన దగు
 గళలు ముప్పదియైన ♦ గలుగు తుణుంబన, నవియాటుఘటికాసమాఖ్య గాంచు
 దన్యగళము ముహూర్తంబని ముప్పది, యొక యహోరాత్రమై యెనరియుండు
 గీ. నవిపదేనుగ నొకపక్షమనియ రెండు, మాస మమ్మాసములరెండు ♦ చలయఋతువు
 మాండు ఋతువులనయంబు మొనరియుండు, ననయములరెండు సౌ రాబ్రమనగ నుండు.
 గీ. ఆట్టి సౌరాబ్ర మొకటైన ♦ నమరులకొక, దినస మావెంబడినవచ్చు దివ్యతత్వ
 రములు పండ్రెండు వేలైన ♦ రమణనదియ, దేవతాయుగ సంజ్ఞయై తేజరిల్లు. 1089
 గీ. అమరయగములు వేయింట ♦ నజానికొక్కపగలుచను శర్యరియునట్లు ♦ పరగుచుండు
 నట్టిదినములచేనై ♦ యబ్దశతము, వనజనూతికి బరమాయువనగ నొప్పు. 1090
 మూర్తి శ్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

సీ. లఘువుచ్చరించుకాలము నిమేషంబగు, నవి పదునెనిమిదియైన గాఢ
 కాఢము ముప్పదికళ కళలన్నియ, తుణుమగు బండ్రెండు తుణుము లొకము
 హూర్తము త్రిశతమహూర్తంబు లొకయహోరాత్రకం బయ్యహోరాత్రపంచ
 దశకంబు పక్షంబు తద్విత్తయంబు మాసంబు మాసద్విత్తయంబు ఋతువు
 గీ. అయనమగు మాండుఋతువుల నవియునుత్త, రాయణంబును మఱిదక్షిణాయనంబు
 ననగ నవి రెండు వత్సరంబై తనర్పునది యహోరాత్రమై యెల్ల నమగులకును.
 సీ. పదిదోడలక్షల నైనియదియెని, మిది వేలవర్ష ముల్ ♦ నొందలియుగము
 సచులు పండ్రెండులక్షలగూడ దొంబది, యాటు సహస్రంబులయొక్క శ్రేత
 యష్టలక్షలమీద ♦ నరువని నాలుగు, వేలెండ్లు ద్వాపరవేళ చెల్లె
 మొగి నాల్గలక్షలముప్పదిరెండు వేలబ్రహ్మ కలియుగమై తనర్పు
 గీ. వోలి నాలుగుయగములు ♦ నొక్కదివ్యయగ మానాజనుశమ్యహాయగము సంఖ్య
 వెలయి నలునదిమాండల తులు నిరువది, వేలహాయములు గల్గి విప్రముఖ్య. 1092
 సీ. ఇట్టియుగములు వేయి వోయినపితామహ, హునకు నాలుగుజాముల దినమువోవు
 నిండు నన్నుటముప్పది రెండు వట్టిహాయనంబుల వట్టియుగాదినంబు. 109

- క. అంతియకాలము వాటి, కాంతుని రాత్రియును దానిఁజును లామ
న్వంతరములు పడునాలుగు, సంతతమును జెల్లుచుండుఁనదియై యెంచున్. 1094
- క. ఒక్కొక్కమనువు డెల్బది, యొక్కమహాయుగము లింతయును నేలునుధా
భుక్కులము మునులు నింద్రులు, నక్షాలమునందు మనువులట్లు మునింద్రా. 1095
- ఆ. మనువు మనువు మాని ఁ మనువు వచ్చినదాఁక, నంబురాను లేకఁమై చెలంగు
నట్టిప్రళయకాలఁమదియుగప్రమాణాబ్దకాలమయ్యె ఁ ననఘచరిత. 1096
- క. వినుము పితామహునివసంబును సృష్టియు రాత్రి ప్రళయఁమును బాటిల్లున్
మునివర యిదివైమిత్తిక, మనుసంకల్పంబిట్లు చెల్లు ఁ ననవరతంబున్. 1097
- క. ఛట్టి దినంబులు ముప్పది, నెట్టినఁ బద్మజున కొక్కఁనెల యట్టి నెలల్
గట్టిఁగ బండ్రెండగుసమ, చట్టిసమలునూలుబ్రహ్మ ఁ యాయుస్సునుమి. 1098
- తే. అదిమహాకల్పమై చెల్లు ఁ నంబుజాత, శవుని ప్రధమపరార్థంబు ఁ పద్మకల్ప
మగు ద్వితీయపరార్థంబు ఁ దగు వరాహ, కల్ప మహ్మాట వర్తిల్లుఁ ఁ గాలగతులం
క. కల్పదులఁ బరమేశ్వయు, నల్పీకృతసత్వయుక్తఁడై లోకంబుల్
కల్పించును నారాయణ, కల్పంబగుదివ్యమూర్తిఁ ఁ కైకొనిగరిమన్. 1099

విష్ణుపురాణము, ఆ 1 ప 63=73.

అక్షౌ హిణీ స ం ఖ్య

- సీ. వరరథ మొక్కండు ఁ వారణ మొక్కండు, తురగముల్ మూడుకాఁల్వరునునేవు
రనుసంఖ్య గలయది ఁ యగుఁ బత్తి యది త్రిగుణం బైనసేనాముఖంబు దీని
త్రిగుణంబు గుల్మంబు ఁ దీనిముమ్మడుఁ గగు, గణము తద్గణము త్రిగుణిత మైన
వాహినియగుదాని ఁ వడిమాఁటగుణియింపఁబృతసనా, బరంగుఁడఁతృప్తసమాఁట
ఆ. గుణిత మైనఁ జము వఱగున్ మఱి దానిము, మృదుఁ గనీకినీసఁమాఖ్య నొనరు
నదియుఁ బదిమడుంగులైన నక్షౌహిణి, యా నిరంతరక్రఁమానుసంఖ్య. 1100

భారతము, అది. ఆ 1 పద్య 88.

స ం ఖ్యా నీ క ము

- శ. శతములు వేలు లక్షలును ఁ శంఖశతంబులు నచ్చ దాచ్చు దా
యుతములు గోటిశంఖములు ఁ నొప్పుసముద్రమహాసముద్రసం

హతులును చేయిఖర్చుములు ♦ సత్యపరార్థసహస్రబృందముల్
క్షీతిసతీయున్ మహాక్షీతియుఁ ♦ జెప్పనసంఖ్యవనాట వైస్యముల్. 1101
భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం- పద్య 587.

న క్ష త్ర రా ను లు

సీ. అంగుళక్రమమున ♦ నక్షిని భరణియుఁ గృత్తిక రోహిణి ♦ మృగశిరార్ద్ర
పానఁగఁ బునర్వసు ♦ పుష్య మాశ్లేషయు, మఘ పుబ్బ యుత్తర ♦ మఱియుహస్త
సరపఁ జిత్రయు స్వాతి♦పరగ విశాఖాను, గాధలు జ్యేష్ఠయు ♦ రమణమూల
పూర్వాశ్చ రాహుళ ♦ లుర్విని శ్రవణ ధనిష్ఠలు శతభిష ♦ సోమ్యపదలు
గీ. నక్షత్రాభాద్రా చేపతు ♦ లానర నెంచి, మేష వృషభ మిధున కర్కి♦మృగప కశ్య
కాధటాశిధనుర్గన్లు ♦ కలశేవిస, రాశిసంఖ్యలు వరుస నేరిప్పడ గుణించి. 1102
హంసవింశతి, ఆ 4 పద్య 55.

క లి యు గ ము

సీ. సత్యంబు నరులకు ♦ సంక్షిప్త మగు సత్యహాని నాయువు గడుచరిగి పోవు
నాయువు తఱిగిన ♦ నల్పంబు లగు విద్యలల్పవిద్యల విమోహంబు మిగులు
మోహంబుపలనఁ బైముసరు లోభగబు లో, భావేశమునఁ గామమగ్ధలింఁ
గామంబు నెంపునఁ గడఁగుఁ గ్రోధంబు క్రోధంబువ వైరమెంతయును బెరుఁగు
ఆ. వైరమున శశేషపర్ణులు నన్యోన్యపీడ నేయుచును విభిన్నబుద్ధి 1103
నొక్కఁ డొకనిమేర ♦ నుండక వర్ణసంకరము నేయఁ గలరు ♦ కలియుగమున.
క. వేషనియమస్వాధ్యాయ, ప్రపంచములు విడువఁ గలరు ♦ బ్రాహ్మణులు జనా
ధిప కూదురీలు విఘ్నలతపః, తుషితులుగాఁ గలరు వినవె ♦ కలికాలమునన్. 1104
మ. వివిధవ్యాఘ్రమృగోరగాకులము లై ♦ విస్తీర్ణకూన్యాటవీ
వివహాభీలము లై యరాజకము లై ♦ నిర్మాలధర్మంబు లై
ద్రవిడాధిశతురుక్మబర్పరపులిం ♦ దవ్యాప్తి దుష్టంబు లై
భువిలో నెల్లడఁ బాడగున్ జనపదంబుల్ దద్యుగాంతంబునన్.
క. తుత్త్రిమహతులు కూద్రచరిత్రిండున శౌర్యమును సిఁగిరియుఁ దేజంబున్
మైత్రియును లేక చెదరి ధరిత్రిశ్వర కూన్య లై చరించెదరు ధరన్. 1106
క. రసగంధద్రవ్యంబులు, పన చెడు సన్ధ్యంబు లల్పఫలము లగు మహిం
బసిపాడి దబ్బుగూఁ దరువుల, గుసుమఫలంబులును గరముఁ గొంచెంబు లగున్.

- జరులు మిగులఁ గొని రాజులు, నరులకు నెంతయును భయ మొనర్తురు ధరణీ
సురులు గడఁగి వాణిజ్యముఁ, గరిసనమును జేయఁ గలరు ♦ కలికాలమునన్. 1108
- సీ. పాపండదర్శన ♦ బహుళంబు లై యుండు, వర్ణాశ్రమంబులు ♦ పనుమతీశ
తవిలి శరీరంబుఁ ♦ దద్దయుఁ బ్రోతురు, పుణ్యవలంబులు ♦ జాంతులనుమఁ
గాలంబుతోఁ గూడఁ ♦ గల్గవు వాసలు, జాల్మలై బీజమలో ♦ పాలిసిపోవుఁ
గ్రయవిక్రయంబులఁ ♦ గపటంబు దఱ చగుఁ, గడఁగియల్లడసామ్యులడఁచిగొండ్రు
అ. సాధుచరితు లైన ♦ జనులు దుగ్ధతుల రోగములఁ దెగురు రల్ప ♦ కాలమునన
పాపపరులు లగ్గుఁ ♦ బరమాయువును నరో, గతయు సిరియుఁ బొందఁ గాంతురెందు
క. ఉజవగునాదుగపంటలు, గొటియలపాడియును దఱ చగుం బురుషులకుం
దెఱవలచుట్టము లయ్యెద, రెఱచియ భజియింతు రర్థి ♦ నెల్లజనంబుల్. 1110
- క. పితృదైవతకార్యంబుల, నితరేతరభోక్త లగుదుఁరెల్లయెడలఁ గు
త్సిత దేశకాలపాత్ర, ప్రతతియు వర్తించు దైవ ♦ వైతృకవిధులన్. 1111
- క. హేతుప్రత్యయవాదవి, చేతను లై వేదనింద ♦ సేయుచును మఖ
వాగ్ధంబులు వ్రతములుఁ బెడఁ, బాతురు దుర్మార్గకర్మపరు లై విప్రల్. 1112
- మ. వనితాదుర్బలదీనబంధుజనసర్వస్వాపహరల్ సుహృ
జ్జనమాతాపితృపుత్రైహంతలు యద్బాధాకర్మశీలర్ ధరన్
జనసంపూజితు లై చరితురు విన ♦ ప్తక్రితు లై విప్ర లా
జనులం జేరి పరిగ్రహించెద రవ ♦ జ్ఞాపూర్వమర్విత్తముల్ 1113
- మ. ధరణీరక్షణ మాచరింపక స్వపుల్ ♦ దస్పంబునం బశ్యతో
మారు లై సాధుల దోచి చేతులుతడియన్త్రీధనజ్ఞేత్రముల్
హరియింపం గలవారు దారుణతరంబై నెల్లు చెల్లుం బర
స్పర్తనైరంబు ధరాతలైందులకు విశ్వప్రాణివాళంబుగన్. 1114
- క. సుతుఁ డవమానించు జనకుఁ, బతి నవమానించు భార్యపడఁతులుఁ బతులున్
మతి నొండొరువుల మెచ్చక, సతతముఁ జరియింతు రిష్ట ♦ సంచారములన్. 1115
- క. నడవపు చేపపితృక్రియ, లుడుగును వేదార్థసమ్యక్ గుపదేశంబుల్
గడఁగు మహామహాతమము, పుడమి సమస్తంబుఁ గుజనభూయిన్మ మగున్.
- సీ. పదియాలువర్షముల్ ♦ పరమాయు వయ్యెడు, ధరణీశ కలియుగాంతమున వినపె
యెడు నెన్నిదియును ♦ వేండ్లప్రాచుంబునఁ, బ్రజ లుద్బవింతురు ♦ భామినులకు
ద్రవిణవిహీను లై ♦ దాతయొక్కఁడు లేక, యన్యోన్యతేస్కరులగుదు రెందు
నెఱిగఁగడువారును ♦ నెంతయుఁ గూరులై, చెనసి పాపంబు సేసెదరు మాతె

గీ. య్యవిక్రయ మొసరింతుఁరభిలషనులు, వేదవిక్రయం లగుదురు ♦ విప్రవసులు
పూజ్యులెనుల యగుదురు ♦ పద్యముఖులు, కష్టతరమైన యక్కలి ♦ కాలవేళ. 1117
తా. పో. ఉత్సవసూక్ష్మలత్యుగ్రులైకవిసి ♦ యొండొండెక్కండ్రనుజుక చంపుటయు
నిక్కవ్వయ ను లేక ♦ పీను లై వసుకు, తీసుగల్ నాలుగు ♦ దెసలఁ బాటెదరు
స్రుక్ష్మిచోరులు ♦ ముట్టి నిశ్శేషముగ ధనావలిఁ గొని ♦ మొగి వధింపంగ
స్రుక్ష్మి కావలయుట ♦ శూన్య లై డెదరి, సొంపరి యడవులు ♦ సొత్తురు జనులు.
౬. శ్రుతిధర్మంబులు శూద్రులు, ప్రతిధం జెప్పంగ వినుచు ♦ బ్రాహ్మణబాతుల్
ధృతి సెడి తత్సేవకు లై, యతినిందితకర్మకారు ♦ బయ్యెద రధిపా. 1119
మత్తకోకిల. దేవతాయతనంబులున్ జగ ♦ తీసురావసథంబులుం

బావనాశ్రమభూములుం జెడి ♦ పాడగున్ శుభవృక్షవ

ల్లిననంబులు నాశ మొందుఁ గలిప్రచారమునందు దుష్

స్త్రీవిహారము మద్యపానముఁ ♦ జెల్లఁ బెల్లగ నెల్లెడన్. 1120

క. గురుఁ గొనియాడఁడు శిష్యుఁడు, గురుఁడును శిష్యునెడ వంచకుం డగు మదిన్
జొరువుల నొల్లరబంధులు, పారిబొరిఁగఁజవులగుఁబ్రజలు ♦ బాడమును భయముల్
గీ. ఇవిధంబున ధర్మంబు ♦ లెల్ల సవగ, తమునఁ బడ జను లెల్లను ♦ దల్లడిల్ల
బహుధోత్పాతములు వుట్టుఁ ♦ బార్థివేంద్ర, కడఁగితత్కలికాలసం ♦ త్తయమునందు.
క. క్రమమున రాష్ట్రములును నగరములును నాశంబు నొందు ♦ రక్షావృత్తు లై
భిమియింతురు జను లతి మగ్ధునిరిసరిదంతికములఁ ♦ గడు నాతురు లై.

భారతము, ఆర. ఆ 4 పద్య 288-308.

తే. ఆయుధీయులై బ్రాహ్మణులార్యవిధులు, విడిచి శూద్రులఁగొల్తురు ♦ వినుముశూద్రు
లంచిత బ్రాహ్మణాచారులై చరింతు, రిరుదొలఁగువారు భుజియింతు ♦ లేకవంక్తి.

క. చోరులు నరపతు లగుదురు, చోరు లగుదు రవనిపతులు ♦ సుజనచరిత మె
వ్వారికి నపూజితము ధనమేరూపునఁ బడయుటయ యభీష్టు మొకండున్. 1125

క. భృతి గానక భృత్యజనులు, పతియొసఁగని సామ్యులాసంపదమదురు మనుజుల్
పతితులదెస నొక్కింతయు, మతిరోయతు గలయుటకు సమస్తక్రియలన్. 1126

క. కూడమ్మిక్కింద్రు జనములు, బాడబులాగములు లమ్మి ♦ బ్రతుకుదు రెండుం
జేడియలమ్ముదు రమ్మి, గాడుపడిన కలియుగమునఁ ♦ గౌరవముఖ్యా. 1127

తే. పండ్ల తెలుపును నిందియఁ ప్రతతిఁ గలుపుఁ, దలలబోడతనంబుఁ గాపులబెడంగు
గలుగు ధర్మంబు శూద్రులతలన నిలుచు, శాక్త బాధాదుగృతఁ బ్లానులెసఁగు.

క. క్రూరపుష్పములు గమలగు, గోరాజయడంగిసోవుఁ డగుజనులు వృద్ధిం
గూరుదురు సామజనులకు, దాగుణదుర్దశలుపొందుఁ డజులుగ నెందున్. 1129

క. కడపటిభూములు నడుమగు, నడుభూములు కడపలగు విశ్రాంతపునలనుల్
కడగొండుజనులు నెలుపం, బడుఁజేసులు చిత్రపుష్పిఁ డబంధపు మిట్టాల్. 1130

క. అడిగెడువారలు మునుమయి, పుడికెడువార కొకఁడులేక ధరుహల్పతయై
పడఁతులు తలుచై పలములు, నెడి యన్యులు ప్రబలి జగముఁజెలిలతి నొందున్.

క. ఒడఁబొటులు సత్తములున్, గడుసమృద్ధిఁబొందుటలును యొకొక వృద్ధా
విడుతురు జనములు ఋణమి, చెప్పికినియెడిచోటఁ దావుఁ నెల్లకపోవున. 1132

క. చదువక వెద్దలగోస్తికి, నొదవక చిక్కంబు తలుఁకఁకూరక మిగులన్
జదివినవారై యెలుకలు, పదిజేలు నటించు దిద్విఁ డబండితమానుల్.

చ. వినిమయయాజ్యయాజనము ధిప్రు లొనర్తురు యజ్ఞమున్ దపం
బు ననఘ జట్టియిత్తురు విశ్రాంతతఁ బాయుదు రగ్నిహోత్రముల్
గొనకొని బ్రహ్మవారులయి యొందఱు మద్యముఁగ్రోవి మాంసమున్
దిని ధనవాంఛమై జనులఁ డ్రిప్పుదు రుక్ర పునఁచనంబులన్. 1134

తే. కొడుకు తండ్రి నాజ్ఞాపించుఁ డగోడ లత్త, నాదరింపక పసిగొనునతిన వెలుఱగి
మగఁడుఁ బతి దాగురించి భామయుఁ దిరుగుదు, పుజక గురుని శిష్యుఁడొ నెట్లు
గోక్తి నడుచు.

హరివంశము, ఉత్త ఆ 9.

సీ. ధరణీతకలియుగోదయవేళ విపరీత, రీతి నిన్నియుఁ బ్రకఁర్తిలుచుచుండుఁ
గల్గ నిబంబగుఁ డప్పుడు దుష్టుడై, నెడు ననిత్యంబు యనిత్య మగుచు
హేయ మహేయమై యెసఁగు ననాచార, మాచారమై చెల్లుఁకననిసురులు
మతిచెడి శూద్రులఁగతి జరింతురు శూద్రులొబ్రధర్మంబు యాచరింతు

ఆ. రాలు మఁగి విడుచు యాచార్యు నిందించు, శిష్యుఁ డభిలషేకసేవ్యుడైన
హరిభజింప నొల్లకఁవ్యవైవంబుల, నెపుడుఁ గోరి కొల్తుఁడెల్లవారు. 1136

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ధైర ఆ 4 ప 984.

క. అల్పప్రసాదములుఁ గడు, నల్పవివేకములు నాయఁనల్పము మఱిదు
ల్పల్పపరిజ్ఞానంబులు, నల్పములగు వైభవములఁనగు రాజాంకున్. 1137

క. అవులఁ బడఁబొడుచుటయును, స్త్రీవధ లొనరించుటయును యశవులహత్యల్
గావించుటయును నైజము, లై వెలయును నగమునండు యశులజనులకున్. 1138

- క. అనవుడు నతఁడమ్మనిగుతుఁ, గనుఁగొని యిట్లనియెఁ గలియుఁగంబున ధర్మం
బాసంగ నేకపాదమ్మున నడచుటఁ జేసి ధర్మములు లేకుండున్. 111.
- ఆ. అననియందు వైదికాచారములుఁ దపో, యజ్ఞములును దేశతార్చనాన్ని 1140
హోత్రములు వివాహాయోగ్యదాంపత్యక్రియలుఁ దొలగిపోవుఁ గలియుగమున.
- సీ. కులసీనులకుఁ గన్యకల నిత్తు రధికులు, బలవంతుఁ డగువాఁడెఱులకుఁ గర్త
ద్విశనామమాతృలుఁపీఠీతు లగుదురు, మనుషు లేవేల్పునైనను భజింతు
రాచరించినదె ప్రాచ్యుత్పత్తుచుగుఁ బల్కినవి కాస్త్రములు చెప్పిఁపయె నీతి
దానంబుఁ గావించి తపములు విడుతురు, ధర్మమేతాగువర్తనము లైన
- గీ. ధనముఁగలవాఁడెరాజుహాగ్యముననున్న, వాఁడెసీనుఁడుకల్లాడుఁవాఁడెపోడ
పాపవర్తనులగువారఁ భాగ్యవంతు, లెలమిగలవారె పూజ్యులు తలియుగమున.
- క. కులసతుల విడిచి పురుషులు, కులసీనులయిండ్లఁబోయి కూటికొఱకుఁ గ
న్నెలఁ బెండ్లియాడియుందురు, నిలువరుసలుఁ జారువములుఁనెడలి మునీంద్రా.
- ఆ. అర్థ మిచ్చెనేని యధమాధమునినైన, నాశ్రయింపఁ జూతుఁ రాగ్యచతులు
నూన్పుతంబుబలముఁశూరత్వమునులేదు, కల్లతనము గలగు తలియుగమున. 1143
- సీ. కామతత్పరవృత్తిఁగాఁగని పనిపూని, వర్తెంతు రెన్నడు తావిదప్పి
శ్రోధించి నూత్యౌపరాధంబునకునైనఁ గావించు రెప్పుడు తీవహింస
లోభులై బహువిత్తఁలాభంబు లాసించి, హరియింతు రెప్పుడుఁపరధనంబు
మోహపాశంబున ముడివడ్డకఱమునఁ, దిరుగుచు రెప్పుడు దెలివిమాలి
- గీ. మదముచే ధిక్కరింతురు తమ్యాజమల, మచ్చరమెకాని తలఁపరు మంచితనము
దోసములకెల్లఁ దామె నివాస మగుచు, మోచ్చుదురుధాత్రిఁగలివేళఁనెల్లజనులు.
- క. ఆలము విఘ్నాలు చేయఁగ, హానికులై రాజు లడఁగ నంత్యజులు బెహ
రాలాడం గష్టపుఁగలి, కాలంబున వర్తనములు గర్తరిఁగలయున్. 1145
- చ. పుడమి సున్నతములఁపొల్లులు నీలువుఁ దప్పి లంకైతై
పడిచి గడింతు గర్థములు బ్రాహ్మణధూవఁవైశ్యవాతినే
మడిగముఁ గొంచు గర్వమున నుందురు శూద్రులు సత్యశాచముల్
పాడవఁడగుఁగలిం బెరసిపోవు మహత్త్వము దేవకొటికెన్. 1146
- వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప. 124, 126.
- సీ. ఆహ్వాయపథవిహీనాచారములచేతఁ బ్రబలు నన్యోన్యవైరములచేత
సన్ధ్యావర్తనులైనరాజులచేత, సమకొన్నద్రుగ్యసములచేత

ధర్మపత్నీనిరాధరకృత్యములచేతఁ, బ్రథవించువేశ్యాభిరతులచేతఁ
బరధనపరదారహరణబుద్ధులచేతఁ నలమివఘోరహృదయములచేత

గీ. జాలికాదులచేత దూఁపకులచేతఁ, బ్రల్లదులచేత వంశవాంఛకులచేత
డాంబికులచేతఁ బచ్చిబండ్లగులచేతఁ, గల్లరులచేత దర్శించుఁ యలియుగంబు.

క. సారిది ననాచారంబుల, మునవగుదుం బ్రథమపాదకమునఁ గలిమహిమం
బెరుగును వడ్లును గలిపిన, కరణిన్ వర్ణాశ్రమములు యకత్తరిగలయున్. 1149
తై మినిభారతము, ఆ 8 పద్య 212, 213.

సీ. పరిభక్తియుడిగి సంఠతమును దమయిచ్చునచ్చినతెరువులవ్యభిచరించి
పెక్కుబిడ్డలఁగాంచి యేదఱికముచేత, బడలుచు జీవనోపాధుములన
తెరవేమియునులేక విచ్చలవిడి నీచ, కర్మంబులకుఁ బోచ్చి యాసిపడుచుఁ
దల్లిదండ్రుల నన్నదమ్ముల నత్తమామల బంధుజనుల బుత్తులను విడిచి

గీ. యుండుదురు రెండుచేతులఁనొక్కపరియ, మస్తకము గోకెకొందురుఁచుగువల్లెఁ
గల్లలాడుచుఁ బరువవాఁకృత్యములతోడ, నలిగియును భాగ్యహీనలైకలియుగమున.

సీ. తఱుచు వాసలు లేవు యధగణి బంటులు పండ, రాజులన్యాయాధర్మములును
దర్శింపరులు వేదమొల్లరు దుర్భిక్షువులు నెల్లకాలంబు తగవువెట్టి
వారాధనీనులై యైశ్వర్యము శూద్రులయట్ల వర్తింపుదురధమజాతి
నాశ్రియింపుదురు ధనాధులై యధికులు, కడు నీతి బాధయుఁ యలియుండు

గీ. విప్రవరులకు శూనులు యేదకాన్త్రధర్మములు చెప్పుదురు తల్లిదండ్రులందు
భక్తిచెడి యత్తవారలఁప్రాపుఁ గోరి, మెలఁగుదురు నన్వజనములకలియుగమున.

తే. కాంతకైదునాకేండ్లకుఁగలుగుసుతుండు, పదియుపండ్రెండుకేండ్లలోముదిమిజెందు
మనుజుఁ డిరువది యేండ్లలోయరహమొందు, దాపసోత్తమకలియుగాంతంబునందు.
విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 296, 307.

కృతత్రేతాద్వాపరయుగములు

సీ. ఆకృతయుగమున యలగుఁ జతుష్పాద, చాఁడై ధర్మంబు యజనరేణ్య
త్రేత సత్యపదంబుతెగి పదత్రయగామి, యగు తుత్రియులతపంబపుడు తఱుచు
తరుతపోమహిమల యధగణిజనుల బ్రోశు, రాయురాశోగ్యభాగ్యములు గలుగు
నన్వతముల్ పలుకుదురచ్చటచ్చటనున్, బుధులుమాత్రీగుహంకుఁబారయరెండు

గీ. ద్వాపరంబున సససాలు ♦ ధర్మ మేఁగు, నందు ద్విజరాజశఃశ్రూషాచరించి
వైశుల్య తపం బొనర్తు ర♦వాఙ్మనస్, నదివిపర్యాసమైతోచ♦దయ్యుగమున 1152
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 7 పద్య 199.

త్రేతాయుగము

సీ. త్రేతాయుగంబున ♦ ఖ్యాతిగా ధర్మంబు, మాడుపాదంబుల♦మోసియుండు
రాజీవనేత్రుండు ♦ రక్తవర్ణాకృతి, వేడుకతోఁ బ్రోచు ♦ విశ్వ మెల్ల
జనులతపోదాన♦సత్యము ల్వదలక, హరిభక్తితో నుండు ♦ రనుదినంబు
ధౌరుణీశ్వర విను♦ధర్మంబు ద్వాపర,యుగమందు యుగపాద♦మొప్పుచుండు
గీ. మాధవుఁడు పీతవర్ణుఁడై ♦ మనుచునుండు, నవనిలోపల వర్ణాశ్రీ♦మంబు లేపుడు
రక్షణము సేయుచుందురు ♦ రాజు లరయ, జారచోరత్విములు లేవు♦జనులయందు
విశ్వగుణాదర్యము, తిరు|| బు||

తృతాయుగము

కా. ఆరామప్రజచైత్యసదృశనదే♦వాగారసౌమ్యంబు లై
భూరిబ్రహ్మతపస్విసంకులము లై ♦ పుణ్యాభ్యురారంభసం
భావోదారము లై నితాంతఫలిత♦భ్రాజిష్ఠసస్యంబు లై
యారూఢస్థితి నెల్లదేశములు నొ♦ప్పారుం బ్రకాశంబుగన్. 1155
క. సమయముతోడఁ గురియు వర్షములు గరము తేజ మెక్కి♦చరియించు నశ
క్రము లై గ్రహంబు లాలోగ్యము సౌఖ్యము సమధికముగఁ ♦ గలుగు చరులకున్.
భారతము, ఆర. ఆ 4 పద్య 313, 314.
తే. మఱిల మన్నియుమముద్రమ్ము♦గూడిప్రజలు, పెద్దసేయఁగనొక రాచ♦పేరుఁదాల్చి
బలియు రేలేద రకుల మాటలుగఁద్రుంచి,ధరణిఁదామయేలికలును♦దస్కరులుగొ
సీ. తమలోనరాశిబా♦ధవులు చూఱుగొన్న, గలుము లెల్లనుబోయి ♦ నెలవువెడలి
బాంధవులును దారు♦బహుకుటుంబము ముదు,సల్ల బాలర నఱ♦చట్టి మోచి
నీరు కూడును గాన♦కారటంబున భీతు,లయి పొత్తుదరు కలిం♦గాంగవంగ
కాశ్మీరభూములు ♦ గొళికి యనునేఱు, చలికొండయును బెఱ♦కులఘుగరులు
గీ. సాగోపమంబులు ♦ సంక్రయింపఁగలరు జనులు పాడునుబాడు♦గానియదియుఁ
గాకయీయొద్దియుండుర♦క్షకులుగాని, వారుఁ గాకుఁడుదురు ధరా♦వరులునపుడు.

ఉ. నారలు పట్ట లాపలు లఙ్గనంబులు లాపను లట్లు కట్టునుగ్
చీరలు గాంగె బల్లములు ధిక్కినికొయ్యలఁ ద్రొవ్వి విత్తుదుక్
గోరినయారటంబులుగఁ గొండలకాలున లడ్డఁ ట్టుదుక్
నీరికి గాంగ దీయరతిఁ నీచత నొంది మనుష్యు లెయ్యెదన్.

1159

చ. మలినములై శరీరములఁ మంగళతం గులగోత్రచిహ్నముల్
దొలగఁగఁ నల్పసంతతులఁతోఁ బరమాయువు మున్నదేడులౌ
కొలఁదికివచ్చి లావులును గ్రొవ్వులుఁ బోవఁగ నింద్రియాగ్ధసం
కలనము గొంచెమై మఱియుఁ గల్గు ననెకరుజాపికారముల్.

హరివంశము, ఉత్తర ఆ 9.

తే. కలియుగము దీటి కృతయుగఁకాలమైన, ధర్మమగ్దంబు నాల్గపాదముల నడచు
ననిమిషులు భూమి కనుదెంచి యనుజకోటి, గలిసి వర్తింతు రత్యంతఁ గౌరవమున.

క. కలియుగదోషములకుఁ గడు, నులికి తపము లాచరించుచున్న వరేంద్రుల్
నలివాత్తసోమవంశజు, లెలమిన్ దొల్లింటియట్లు యేలురు రవరిన్.

1162

విష్ణుపురాణము, ఆ 6 ప 405, 406.

సీ. కృతయుగంబున ధర్మఁ పుతులితంబుగ నాల్గపాదంబులను నల్లఁపాండుతనము
హరి రుక్మవర్ణుడై కరుణతో జగములు, బ్రోచుచు నుండఁగా భూమిసురలు
వసుధాధినాథులు యైశ్వర్య శూద్రులు, వర్ణాశ్రమంబులు వదల రెపుడు
మదమత్సరాదులు మాని వర్తింపుచు, పుణ్యులై యుందుఁ భూమిజనులు

గీ. సుతులు లేకను చింతించు సుతులు లేరు, పతుల నెడఁబాసి వర్తించు సుతులులేరు
మగువలను బాసి చరియించు మగలు లేరు, లేమిచే గుందునారలు లేరు లేరు.
సౌగంధిక ప్రసూనసంగ్రహము, ఆ 2.

అనాగతమన్వంతరములు

సీ. యుగచతుష్టయమును నొక్కటియై యేక, సప్తతివారముల్ సనియె నేని
మన్వంతరంబగు మన్వంతరంబున, సలిలప్లవంబగు సలిలసంప్ల
వావసానము సృష్టియంచితచరితయా, సరణిని యుగసహస్రంబు బెగిన
నజ్జాసనునకు దినాత్యయంబొందున, త్రటి సర్వభూతబృందముల నొక్క

గీ. పెట్టయాదిత్యరశ్మిలు పేర్చి పేర్చునట్టి లెడిదంబునకు నోర్వకమరవరుల
మునులు నజుఁడు మున్నగు మహామూర్తివిష్ణు, నుదరదేశంబు సాత్తురు బ్రదుకుఁగోరి.
హరివంశము, ఆ 1.

సత్యము

- చ. సుతజలపూరితంబు లగునూతులు నూటిటికంటె నూన్పుత
ప్రత యొక బావిమేలు మఱిబావులునూటిటికంటె నొక్క స
త్క్రితు వది మేలు తత్క్రితుశతంబునకంటె నుత్తుడు మేలు త
త్సుతశతకంబుకంటె నొక * నూన్పుతవాక్యము మేలు నూడంగన్.
- క. వెలయంగ నశ్వమేధంబులు వేలును నొక్కసత్యమును నిరుగడలం
దుల నిడి తూఁపంగ సత్యమువలనన ములునూపు గౌరవంబున పేర్కిన్. 1166
- క. సర్వతీర్థాభిగమనంబు * సర్వవేద, సమధిగమము సత్యంబుతో * సరియుఁ గావ
యెఱుంగు మెల్లధర్మంబులకెందుఁ బెద్ద, యంద్రు సత్యంబు ధర్మజ్ఞులైనమనులు
భారతము, ఆది. ఆ 4 పద్య 98,95.
- క. సమతయు దమముఁ దిత్తుయు, నమత్సరముఁప్రియు ధృతియు * నననూయాద్య
త్వములు నహింసాదాన,క్షమాత్యజననూన్పుతములు * సత్యముమూర్తుల్.
- క. సత్యాకృతు లగుగుణములు, నిత్యానుష్ఠితసమగ్రనిర్మలయోగ
స్థిత్యిష్టుముఖునకు సులభము, లత్యంతసుఖప్రదంబులవికార్యంబుల్.
- చ. తుదురు సమస్తధర్మములకున్ విను సత్యము యోగమెత్తున
త్పదములు సత్యకార్యములు*పాప మనత్యముకంటె నొండు లే
దు దలఁప నశ్వమేధములు * దొమ్మిది నూలు వెండి నూలు పై
యొదవిన నీడు గావు భరతోత్తమ సత్యముతోడ నారయన్. 1170
- క. సత్యమ బ్రహ్మము దపమును, సత్యమ ప్రజలనుసృజించు * సత్యము లోక
స్థిత్యాధానముఁ జేయును, సత్యం బనృతంబుచేత * సంపిహిత మగున్.
- క. సత్యమ తపమును యజ్ఞము, సత్యమ వేదంబు దాంతి*శాంతులు నగుటన్
సత్యము దొఱంగుట నిర్మల, నిత్యానుష్ఠానములును * నిష్కలము లగున్. 1172
భారతము, శాంతి. ఆ 3 ప 417-419 ఆ 4 ప 100, 151.
- సీ. చిరభక్తిఁ దీర్థముల్ * నేవించుపుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు * సవతురాదు
ఘనతులాపురుషంబు * గావించుపుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు * సవతురాదు
కలకాలమును దపంబులు నేయుపుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు * సవతురాదు
ధృతిశతక్రతువు లార్థి నొనర్చు పుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు * సవతురాదు
- గీ. దేవతాపూజలును భూమి*దేవపాద, పూజలును నేయు నతిశయ*పుణ్యఫలము
సత్యవాక్యమునకు నెన్న * సవతురాదు, మనుజుఁడనువాఁడు సత్యము*మజవరాదు.

ఉ. సత్యముఁబోలు ధర్మమును ♦ శాంతముఁబోలుఁ దపంబు సాక్షుసాం
గత్యముఁబోలు లాభము న♦గర్వముఁబోలు గుణంబు సమ్మతా
సత్యముఁబోలు మోదముఁ గృ♦పామతిఁబోలఁగఁ డీగ్ధమున్ బుధ
స్తుత్యముఁబోలు భాగ్యము వ♦సుంధుఁగఁ గల్గునె రాజశేఖరా. 1174

కా. శ్రీలన్ మించు సమస్త రాజ్యసుఖమున్ ♦ జిత్రంబుగా డించి యి
ల్లాలిం ఓడ్డని నమ్మి మాలనికి బం♦తై మున్ హరిశ్చంద్రభూ
పాలగ్రామణి యెల్లలోకములకున్ ♦ బ్రహ్మాతీగా సత్యమున్
బాలింపండె నిలింపవర్గము నుతింపన్ రాజమాదామణి. 1175

క. పాటకు సత్యము శ్రుతి గడి, కోటకు సత్యంబు సమతః ♦ గొత్తుడి పైస్వం
బాటకు సత్యము తాళము, మాటకు సత్యంబు నిజము ♦ మనుబాధ్ శా.

ఆ. శేషములేనితపము ♦ సతీలేనిసౌఖ్యంబు, పతిహితంబులేని ♦ భటునిసేన
పాత్రు మెఱుంగనివి♦పగడిర్పఁగాలేని, బలిమి నిజములేనిపలుకు లేల. 1177

క. కులసతికి వన్నె మానము, కలిమికి వితరణము వన్నె ♦ కదనంబునకున్
తలఁకమియె వన్నె భటునకుఁ, పలుకునకు నిజంబువన్నె ♦ పార్థివముఖ్యా.

క. ఆకలఁక “నాన్యతాత్వాతకంపరం” బనుచు నూన్యతం బెప్పుడు ద
ప్పక నిర్వహించుఁగావునఁ, బ్రకటింపుము నీవు సత్య♦ప్రణితి నరేంద్రా.
యకృత్కాండచరిత్రము, ఆ 5 ప 97, 103.

క. సత్యమున నున్నదీధర, సత్యమున వెలుంగుఁ దరణి ♦ సత్యముననె తా
నిత్యమయి స్వర్గ మమరును, సత్యము ధర్మములలోఁ బ్ర♦శస్తం బనభూ. 1180

గీ. వినుము తులనిడియెత్తుచో♦వేయుదురగ, మేధములకం బెసత్యంబు♦మిగులఁగూఁగఁ
గాన సత్యయుక్తుండవు♦గమ్మ సామ్మ, దెమ్మ మమ్మ రమ్మనకు నీ♦దెసకునింక.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 253, 254.

కా. కూపంబులో తగుతోటలుం జెలుపులుం ♦ గుడ్లన్ ధర న్నిల్వఁగా
నేపుణ్యం బొనఁగూడు మర్త్యులకు ధా♦త్రీశాన్యయగామణి
యాపుణ్యంబు రయంబు చాన్తిప్రచుగు నిత్యహృద్దియై సత్యభా
షాపారీణులకున్ వినేకము మదిన్ ♦ సంధిల్ల నూహించినన్. 1182
హరిశ్చంద్రోహాఖ్యానము, ఆ 4 ప 43.

సీ. బంకెడుపురుషుని♦బాంధు నొల్లదు లక్ష్మి, తొల్లింటి సిరియును ♦ దొలఁగిపోవు
బ్రహ్మహత్యాదిపా♦పము లన్నియైనను, నిల నసత్యంబుతో ♦ నెత్తురావు
మద్యపానము చేయు ♦ దురఁగి నాతనికంటె, గీడును మృచ్ఛతంబు♦లాడువాఁడు

ఉన్నలోకముతోనొక యుగిడించి యధమలోకప్రాప్తి గావించుఁ జగల్లతనము
 జ. కానింతనుండిఁ మానవేశ్వర నీవు, నిత్యసత్యనిష్ఠఁ నెఱపు మయ్య
 నొక్కఁడై నిలుచుఁ సర్వలోకములు సత్యవ్రతంబుకంటెఁ దపము లేదు.

బసవరాజీయము, ఆ 2 ప 216.

సీ. విరులంబులైన హాపములు నూటిటికంటె, బరికింప నొకనడఁబావి మేలు
 హానిచే నడబావులరయ నూటిటికంటె, గణతింప నొక్క సత్త్రితువు పేలు
 ఘోరమై నట్టియాఁ గములనూటిటికంటె, సుగుణాధ్యుడగునొక్కఁ సుతుఁడుమేలు
 సుగుణాధ్యులగునట్టి సుతులు నూర్వరకంటె, సనినొక్క సత్యభాషణముమేలు
 గీ. “నాన్యతాత్వాత్కంపర” మనుచువినుచు, వేదవాదులవచనంబు వినినొ మున్న
 వినియు మఱచితివో కాక ఁ వేదబమున, నేచఁ దలఁచితివో ధారుణీత నన్ను.
 శకుంతలాపఠణయము, కృష్ణ ఆ 3 ప 137.

అ స త్య ము

క. విను మిచ్చెద నని యీమియుఁ, గొనియెద నని పలికి పిదపఁ గొనకునికియు న
 త్యక్తులంబులు సత్యవ్రతమునకుఁ దొలఁగంగ మనకుఁ భూవర తగునే.

భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 150:

సీ. పశువాంఛబొంకినఁ బంచపశుఘ్నఁడౌ, గోనృతాత్ముఁడు దశఁగోప్రహర్త
 యశ్వానృతుండు శతఁతాల్వహింసకదోషి, పురుషానృతిసహస్రఁపురుషమారుఁడు
 పసుధకై బొంకినఁవాఁడు సర్వధ్వంసి, కనకంబుకొఱకు బొంకినఖిలండు
 సకలజాతాతాతఁజనులఁ ద్రుంచినవాఁడు, తనపల్కు మిథ్యచేసినయతండు
 ఆ. దన్ను నాప్తజనులఁదా వధించినపాపి, భువిఁ గృతఘ్నఁ డభిలఁభూతఘాతి
 యని కృతఘ్నఁగూర్చి యభిలలోకేకుండు, పరగఁ బల్కినట్టి పలుకు వినుము.
 భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం. పద్య 472.

ద్విపద. బొంకిన మొగసిరిఁ వొలియునాయుష్య, మింకుఁడేకుపదవృత్తనెడతెగుంగీర్తి
 నమ్మికమాలు మానము దూలపోవు, వయ్యగుఁ బుణ్యంబునచ్చు నాపదలు
 భర “నాన్యతాద్వైత్మతం పర” మనుచు, మరువడి మ్రోయునునుండు వేదములు.
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరన. ఆ 2.

ఉ. బొంకినఁ బాతకం బొలయుఁ బొంకిన నాశము నొందుఁ బుణ్యముల్
 బొంకిన కోగముల్ వొడముఁ బొంకిన నిర్మలకీర్తి హింహా
 బొంకిన లక్ష్మి వాసించుఁ బొంకిన నాయు వణంగుఁ గావునన్
 బొంతుదులే మహాత్ములు ప్రభుత్వముదప్పి నరేంద్రకేఖరా.

- సీ. అంత్యజన్మనితోడ + నన్యతంబు లాడినఁ, జరియించుఁ బదియేండ్లుఁజనునిపీట
శూద్రుతో మిథ్యలుఁసోఁకనాడిన నల్ప, దేదెలు విగసించు + నిసజుపీట
వైశ్యుతోడ నన్యతఁవాక్కు లాడిన దండఁ, సగుఁహల నూఁజేడ్డఁదాఁక నిలుచు
క్షత్రియాన్యయునితోఁ + గల్ల లాడిన దక్షిణేశుల్లోకమున వెఁద్యేందు లుండు
- గీ. నవని నిర్జరుతో మృషఁలాడెనేని, నరకముల నొందు లక్షణఁశ్చముల నహండు
పుణ్యసతితోడ బొంతులుఁబొంకి యగణి, తొబ్బములు శౌరవంబులఁయంచుఁబడును
- రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 95, 96.

- చ. సిరులు దొలంగు శోభనముఁసేరదు రాదు యశంబు గౌరవ
స్ఫురణ మడంగుఁ బుణ్య ముడిఁబోవు విపద్ధశే లొందుఁ బాపముల్
ధరణిధరంబులై పెరుంగుఁలాఘవ మబ్బు జనాపవాదముల్
వొరయు రుజాభరం బొదవుఁభూవర సత్యములేనిపట్టునన్.
- 1190
- శేమంతలాపరిణయము, ఆ 8 వ 233.

- క. భూవరవివరింపఁగ భౌర్యావిక్రియసాతకంబు + వైకను బాహుం
గావచ్చుఁగాని మఱి మి, ధ్యావాద్గోవంబుఁ బాఁకుఁదర మెన్వరికన్.
- గీ. అన్యతభాషణకుంటె దోఁపాధికుండు, సత్యనాచాన్వితనికుంటె + నిత్యసుక్తుతి
వెతకిమానిన బాడమఁడుఁస్వీతలేశ, పవనభుక్తానవామరఁభువనములను.
- హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంక. ఆ ప 52, 53.

సజనపదతి

జ ధి

- సీ. చలిచీను నేనియుఁ + బాఁగ్రొక్క శంకించుఁబలుకఁ డెన్నఁడుమృషాఁభాషణములు
కలుపవర్తను లున్నఁగూలముపొంతఁ జనండు, కలిమి కుబ్బఁడులేమిఁకలఁగఁడాత్మఁ
దలయెత్తిచూడఁ డేవ్వలనఁ బరఁస్త్రిల, ధైర్యంబు విడఁ డెట్టిదద్దఱుటల
నొరులసంపదకునై యుపతేపింపఁడు లోన, నిందింపఁ డెంతటి + నీచునైన
- గీ. మిచ్చకయమాడఁ దాకలి + కన్నకడుపు, సర్వభూతదయోదయోఁత్సవమొనర్చు
నిగమఘంటాపథైకాధ్వఁసీనబుద్ధి, బ్రహ్మవిద్యావద్యుండు + బ్రాహ్మణుండు.
- పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 2 పద్య 6.

- మ. దమసంపత్తి మహేశభక్తి నిజకాంతానక్తి విద్యాసుర
క్తి మహత్సంగమవాంఛ దేశికవరాఁఘ్రిప్రీతి దుస్సంగమా
క్షునునిందామయబుద్ధి యగ్యగుణహర్షం జేరియందుండు వా
రమరన్ భూమికలంకృతల్ సురభిమఁల్లా నీతివాచస్పతీ.

కా. ఆకర్మిన్ ఘృతి సంపదన్ తుమ శ్రుతిఃస్వాత్యసక్తి సద్గోష్ఠి వా
నానాండిత్యము పోరవిక్రమము భాస్వత్కీర్తిమై నాంధయున్
సూపింప న్మహానీయులౌ జనులకెంగున్ లతానంబుల్ సుమీ
యాపూర్ణప్రతిభానిధి సురభిమంజ్జానీతివాచస్పతీ.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 51, 52.

ఈ. వక్తృప భృశ్యులందు నిజవర్గమునం దనుకూలకృత్తి కా
పువలయందు శౌర్యము సుబుద్ధులయందు దనురక్తి దాల్చి స
ద్గుణవలయందు గౌరవము కొవిదులందు నయంబు రాజులన్
వసుసం గళాప్రవీణులగువారలయందు వసించు లోకముల్.

1197

ఉ. ఆపదలందు ధైర్యగుణమంచితసంపదలందుఁ దాల్చియున్
భూపసభాంతరాళమునఁ బుష్కలవాక్చతురత్వ మాజిజా
హాపటుశక్తియున్ యశమునం దనురక్తియు విద్యయందు వాం
ఛాపరివృద్ధియున్ బ్రకృతిసిద్ధగుణంబులు సజ్జనాశికిన్.

చ. పరసంసాపరకీయవిత్తహరణాభావంబు సత్యప్రతా
దరముం దానపరత్వ మన్యవనితోదంతోక్తి మూకర్షణుం
బరత్వస్థైర్యురభంజనంబు గురునాత్రత్వంబునం బ్రాణి
త్కిర్యణాశాస్త్రసమత్వసద్విధులు భద్రద్రస్రాప్తికిన్ మౌగముల్.

1198

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి వద్య 19, 58, 55.

చ. పరగుణనీతిఁ బ్రీతి గురుపట్ల వినీతి బుధాప్తి వాంఛయున్
ధణయగ విద్య వాగ్ధయ సుధర్మిణివై రతి లోకనిండలన్
తెలుపు శివార్చ భక్తి మతిప్రహళియు గుప్తసంగమం
దరతియుఁ గూర్చి యొప్పెడు నుహాత్ములఁ గూర్చి నమస్కరించెదన్.

1200

భర్తృహరిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 51.

క. దుర్జనసహనానంబును, దుర్జనసంభాషణంబు + దుర్జనతలఁపున్
నల్లింపవలయు నెప్పుడు, మార్జితపుణ్యులకు నెల్ల + నుత్పలనయనా.

సీ. హరునందు శ్రీమనోహరునందు నవిభేద, భక్తియోగంబునఁ + బరగువాడు
విగమోదితంబైన + నిత్యకర్మంబువిశ్వాసపూర్వకముగా + జరుపువాడు
వార్యభావేతాచార్యమాతాపితృసేవ లక్రాంతంబుఁ + జేయువాడు
నపుతభాషణమును + నన్యదూషణమును, నెపుడు నాలుకసోఁక + నీనివాడు

గీ. మాయయు నమాయ గరంబు + మత్సరంబు, నన్యధనవంచనంబును + నాదిగాఁగ

- నవగుణము లాత్మఁ జొరనీని * యట్టివాఁడు, సజ్జనుం డనంబునగు నిజ్జగతి. 1203
- గీ. పరునియర్థంబు లోవ్వంబు * పగిదిగాఁగఁ, బడకభక్తింబు జయితి * చాటిగాఁ
బరునిక భ్యాని మాత్మశుభంబుగాఁగఁ, సమ్మతిపపించు సుజనుండు * చంచలాక్షి.
- ఉ. చిత్తము చాలనిర్మలము * చెమ్మలు భక్తినివాసనానా
యత్తము లుత్తమంబు విసృంజయంబు నయం బయంబు మూలపువ్వు
చిత్తము నిత్యము నిగమవిత్తము లెన్నఁగ నిష్టజేవలత్
మత్తగజేంద్రయాన వినుమా భువి సజ్జనుడైవానికిన్. 1204
- ఉ. ఉత్తముడైనవాఁడు విభోవోన్నతి గల్గినంత కంతక
త్తుత్తమవృత్తిచే వెలయుదుండెడుఁగాని యభివృద్ధు
ర్వృత్తికి నేల వచ్చు చజనీశుననిన్ గళ లెక్కువైనలో
కోత్తరరీతిచే నమృతమూరక వేటొక నాగ గల్గెన్. 1205
- సీ. కామంబు కామరి * కారుణ్యరూపచింతారత్నలాభయత్నంబు నొంద
క్రోధంబు బోధానోధకగాక్షనం, తానెడఁగనుకన్యసము నంద
లోభంబు సురలోక * వైభవప్రియకారి, భునభువిత్తైస్సంప్రహము నంద
మోహంబు యోగిసంహోహమోహనశక్తి, కాంతానలాలసంకమము నంద
- గీ. ముదముచిదమేయహృదయన * గృధమునంద, ప్రకటనూత్నగ్రుహాత్మకములంద
కాని వేటొక్కవోటఁ జాఁగంగనీని, యతఁడు సజ్జనుడొకఁడపఁచామ్రయలాక్షి
సీమంతినీకభ్యానిము, ఆ 2.

దు ర న ప ద తి

- మ. కరుణారేళములే దకారణమె యుగ్రంబైనకోపం బిడున్
బరనారీపరవిత్తవాంఛితము లాత్మత్వ నిత్యమున్ జేయు వే
మఱు విద్వజ్జనబంధుబృందము నలంకరింజూచు నిష్పాటఁ గ
ల్లరియోవానిగుణంబగున్ సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ. 1207
- మ. బహువిద్యావిమడయ్యు దుష్టజనుఁ డెఁజ్జూటన్ విద్యుండుగా
ని హితుం జేసికొనం దగండు ఫణియొనికొల్పిజ్వలంబయ్యు న
య్యహి సంత్యాజ్యమెకాని చేకొనఁగ నున్నంత విభాస్వదయా
లహరీనిర్మలఃకీర్తిరా సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

తే. విద్యనే భూషిండుడు ♦ వెలయుచున్న, దొడరి వర్జింపనగుఁజామి ♦ దుష్టమండు
చారుమాణిక్యభూషిత ♦ శస్త్రమస్త్ర, కంబుగల పన్నగము భయంకరముగాడె.

బా. హీరమ్యం జడుఁగాఁగ సుత్రుని మాఁయింగా శుచిం దంభిఁగా
శూన్ నిర్దయుఁగా మునిన్ విచుతిఁగా ♦ శ్రోత్రప్రియాలాపు ని
స్సాగుంగా బలవంతు గర్వితునిగా ♦ సద్వక్త వాచాఁలుఁగాఁ
గ్రూరుం డెన్ని సుధీగుణుంబు దురితాఁరూఢంబుఁ జేయుం గదా. 1210

చ. నినవనినాంగుడైన హిమఁప్రియుఁ బ్రాయముదప్పు నాతియున్
వనరుమాశూన్యమా కొలనువర్జితరూపు నిరక్షరాస్యమున్
ధనపరుడైనరాజు సతతంబును లేమిని గుందు సాధువున్
జనపతిచెంతదుర్జనుడు ♦ శల్కము లేడివి నామనంబున్. 1211

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి. పద్య 43, 45.

ఉ. కారణ మింతలేకొకరిఁ గాంచినఁ గిన్న వహించు టాత్మని
స్కారుణికత్వ మొందు టారుకాఁతఁ దలంచుట లభ్యవిత్తముల్
గోరుట బంధులున్ సుజనులున్ గనుమేలు సహింపకుండుటల్
గూర్చిచారుటా నరులకున్ వృషగాదు స్వభావసిద్ధముల్. 1212

చ. లలితకళావిలాససమలంకృతుడైనను దుర్జనుండు చెం
తల వసియింపఁగాఁ దగఁడొనర్పఁడువానిఁ ద్యజింపనే తగున్
గలిత నవారుణాయణ ధగధగితోరుఘణామజీప్రభల్
గలవని చెంతనున్న భయంకంప మొనర్పడె సర్ప మేరికిన్. 1213

చ. పగలిటఁ గాంతిలేనిశక్తివాయము దీతినభామ పద్మిని
దగులమి రిత్తయా కొలనవక్షరరూపవదాన్యమున్ ధనా
శగలప్రభండు లేమి ననిశంబుఁ గృశించుబుధుండు భర్తయో
లగముననుండు నూచరుఁ డింట్ విడఁగూడనిస ప్రశస్యముల్. 1214

భర్తృహరిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 41, 42, 45.

ఉ. కోపమువానిసామ్య ఘనుఁగొం చెము నేయుట వానివిద్య మా
పోపమి వానివృత్తి పరుఁపోక్తియె వానిగుణంబు సాధుసం
తాపము వానిసంతసము ♦ దంభము వానికి గన్న శల్లి యా
పాపపు దుర్జనుం డలఁచు ♦ పాపము వాయ నుపాయ మున్నదే. 1215

గీ. పరధనముగన్న రుచియైన ♦ భక్ష్య మేది, నూచరునికన్న ననువైన ♦ చుట్ట మేడి
సాధు జనబాధకన్న నఁతాహ మేది, దుష్టజనునకు నెన్నంగఁ ♦ దోశుజాషి.

అ. వె. పరుని సద్గుణముః బరమాణువుగఁ జూచు, మాడ్చకొండ నేనుఁగద్యుండు
నాత్మవినుతియందుఁగత్తొందరఁగింపడు; న్దుష్టుఁడు నెకఁగతిఁబాటి. 1216
పీఠుంతికిఁ గావ్యము, ఆ 2.

మూరపదతి

క. తెలియనినరుఁ డెలపఁగనగు, దెలిసినమానవుని వలదుఁ తెలుపఁగ మదియె
దెలిసియుఁ దెలియనికఱికిఁ, గలితన మెఱింగింపఁ గమలఁగర్చునివళమే. 1217
పంచరంత్రము, పేంక. ఆ 1.

కా. కాలాహిం దలఁదాల్చుచున్న విరిహింకానందరంగవ్రహ్మ
తైలంబైనపయోధిఁ జేతులనెయ్యఁచన్వచ్చ నక్రొందం
ప్రైలన్నంబగుమానికంబు హరియింపన్వచ్చ నెట్లెని మా
ర్థాళిం దెల్పఁగరాదు శ్రీసురభిమఁల్లా సీతివాచస్పతి. 1218

మ. వసుధం గుండెటికొమ్మ తెచ్చుకొనఁగాఁగవచ్చుం బయిల్పెంబునన్
వెసఁ ద్రావన్ జల మెండమావులనెయ్యేనిం గాంచవచ్చున్ విశం
విసుక న్నునియఁ బిండఁచ్చుఁ బ్రతిభాఁహీనాత్ముఁడౌ మూర్ఖుఁ దె
ల్పు సగురత్వము లే దిలన్ సురభిమఁల్లా సీతివాచస్పతి. 1219

మ. దిరిసెంపున్ విరిచేత వజ్రముణిఁగింపందలంచున్ మద
ద్విరదేంద్రింబు మృణాళతంత్రువున బంధింపంగ నూహించు మా
ధురి నింపంజనుఁ దేవచే లవణజాఘోరాశకిన్ మూర్ఖుఁ దె
ల్పు ఋజుత్వం బిడువాఁడు శ్రీసురభిమఁల్లా సీతివాచస్పతి.
భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 4-6.

ఉ. అజ్ఞాఁడు సజ్జనోత్తరెటులైన వినున్ సులభంబుగా విశే
వజ్ఞాఁడు దెల్పినంత సరఁససితి నూతొను జ్ఞానలేఖదు
వప్తిజ్వల దుర్విదగ్ధుండగుఁ పామరుఁ డేగతిఁ దెల్పఁబోయినన్
బాప్తిజ్వలఁ జెందఁ డజ్ఞాఁడనిఁ బ్రహ్మయు రంజిలఁజేయ నోవునే. 1221

చ. మకరముకొఱనున్న పెనుఁమానికమైన హరింపవచ్చుదు
శృంగచలమార్కిఘోషమగుఁసాగరమైనఁ దరింపవచ్చుఁ డు
త్పాతికపితృభోగినైన బువుదండవలెన్ దలఁ దాల్చుచున్న బా
యక ప్రతిహాలమూర్ఖమృదాయంబది త్రిప్పఁగరాదొకప్పుడున్. 1222

- చ. ఇసుకఁ బ్రయత్నతన్ బిడిచి ♦ హెచ్చుగఁ దైలముఁ గ్రాచవచ్చుఁ జే
 త్తెలఁగడు దప్పి స్రుక్కి వృత్తృష్ణజలంబులు గ్రోలవచ్చు నల్
 దెసలఁ జరించి యొక్కపుడు ♦ చేవొరకున్ శశపున్ వివాణమున్
 బాసఁగదు దుర్వివేకియగు ♦ మూర్ఖునిచిత్తము ద్రిప్ప నేరికిన్.
- క. తెలియనిమనుజుని సుఖముగఁ, దెలుపందగు సుఖతరముగఁ ♦ దెలుపఁగవచ్చున్
 దెలిసినవానిం దెలిసియ, దెలియనినరుఁ దెల్పు బ్రహ్మ ♦ చేపునివశమే.
- చ. నుకరముఖాంతరస్థుగు ♦ మానికిముం బెకలింపవచ్చు బా
 యకచలదూర్వికానికర ♦ మైన మహాదధి దాటవచ్చు ను
 స్తకమునఁ బూలదండవలె ♦ సర్పమునైన ధరింపవచ్చు ను
 చ్చిక్క ఘటియించి మూర్ఖజన్ చిత్తముఁ దెల్పు నసాధ్య మేరికిన్. 1225
- గీ. తివిరి యిసుమునఁ దైలంబుఁ వీయవచ్చుఁ దవిలివృత్తృష్ణలోనీరుఁ గ్రాచవచ్చుఁ
 దిరిగి తుంకటికొమ్ము సాధింపవచ్చుఁ, జేరి మూర్ఖులమనసు రంజింపరాదు.
- చ. కరరాజున్ బిసతంతు సంతతులచే ♦ గట్టన్ విజృంభించువాఁ
 డునువజ్రింబు శరీరపుష్పములచే ♦ నూహించు భేదింపఁ దీ
 ప రచింపన్ అవకాశిన్ మధుకణఁ ప్రాప్తిం బ్రవర్తించు నీ
 ధ్వజిన్ మూర్ఖులఁ దెల్పు నెవ్వఁడు సుధాధారానుకారోక్తులన్. 1227
- గీ. స్వవశము హితంబు మూఢతాఁ చ్ఛాదనంబు, గాఁగ నీగతి నిర్మించెఁ గమలభవుఁడు
 సర్వవిదులగు సుజనుల సభలలోన, మానమె విభూషణము మూఢమానవులకు.
- చ. జలముల నగ్ని ఛత్రమునఁ ♦ జండమయూఖుని దండతాడనం
 బుల వృషగార్దభంబులను ♦ బొల్పుగుమత్తకరింద్రీమున్ సృజిన్
 తెలఁగడు రోగమావధముఁచే విషముం దగుమంత్రీయుక్తి ని
 మ్ములఁ దగఁ జక్రజేయనగు ♦ మూర్ఖునిమూర్ఖత మాన్వవచ్చునే. భర్తృప్ర. 11.

— ♦ దుర్జనసజ్జనమైత్రి) ♦ —

- అ. మంటికడవబోలె ♦ మటిదుర్జనన్నేహ, మధికశీఘ్రముననెఁ హత్తు విరియఁ
 గనకకలభౌతిఁ గల సజ్జనన్నేహ, మొదవుఁ బగులఁబడక ♦ పదిలమగును. 1230
- పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 57.
- గీ. మొదలఁ జూచినఁగడుగొప్పఁ పిదపఁగుఱుచ, యాదిఁగొంచెమతర్వాతఁ ♦ ధికమగుచుఁ
 దనరుదినపూర్వపరభాగంబునతిమైన, చాయపోలికఁగుజనసజ్జనులమైత్రి. 1231
- భర్తృప్ర. 50.

—♦ మూర్ఖ సహవాసము ♦—

గీ. ఎఱుకగలవానిపొందైన♦నెందు నమరునతడుకపటాత్ముడయ్యెనే♦వదియుఁగాదు
మూర్ఖుతోఁ గూడి దొలఁగడు ♦ మూర్ఖశ్రేణుని, సఖ్యమెన్నఁడుకొఱగాదు♦సజ్జనులకు
పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 516.

స జ్జ న సా ం గ త్య ము

గీ. అన్యధాసములు దగినప్రతియత్నములను, మించుగా మానవులకు లభింతుఁగాని
యగఘ సజ్జనసాంగత్యమనుమహాధనంబు నిర్మలయదిమర్ల♦భంబుగాదె. 1232

క. మునివరసంసారులకును, ఘనతరభయనాశనములు ♦ కలుషచయవిసా
శనములు నిరతము శుభనూచనములు గదసాధుజనుల ♦ సందర్శనముల్. 1233
కష్టాకృష్టవిలాసము, ఆ 4.

నీ. అభినవాగణ్యపుణ్యాపాదకంబులు, నఖిలాఘజలధిదా♦వానలములు
అలఘుచేతస్సంశయిచ్చేదకంబులు, సప్తకర్ణ పుటీ♦సాయనములు
అత్యంతసంస్తృత్యసత్యాశ్రయంబులు, నమితశాస్త్రాశ్రయ♦వ్యంజకములు
నంగీకృతస్వరూపాంతరామ్నాయముల్, నిఖిలధర్మాధర్మనిర్ణయములు

గీ. వర్ణ్యవైభవభవదీయ ♦ వదనకమల, గదితపూర్వక ధానుధా ♦ కల్పఫణిత
లనఘ మీవంటి పుణ్యవర్తనులతో సమాగమముకన్న మిగుల భాగ్యంబు గలదె.
నారాయణాచలమాహాత్యము, ఆ 1 ప 121.

చ. కరగిన నెల్లలోహములు ♦ గ్రక్కునఁ గూడు నిమిత్తమాత్రమై
జరగుటఁజేసి పక్షిమృగసంతతిగూడు భయంబు లోడమున్
బరగుటఁజేసి మూర్ఖ సులభంబుగఁ గూడు గుణాఘ్యులైన స
త్పురుషులు చూచినంతటినె ♦ పాం దొనరింతురనూ పిరణ్యాక. 1235
పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 57.

మ. మతిబాధ్యం బడఁచున్ నిజంబుగఱపున్ ♦ మానోన్మత్తిన్నించు దు
ష్కృతముల్ ద్రుంచు మనఃప్రసాదమిడుఁ గీర్తినిస్సార్తి గావించు నీ
క్షీతి నార్యుండు తదీయసంతతిమెయిన్ ♦ సిద్ధించుసర్వార్థముల్
ప్రతిభామాత్మ ఫణిశ్వరా నుగభిచుల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. మునుతన్ గూడిననీళ్లకున్ నిజగుణంబుల్ పాలిడున్ బాలుగ్రాఁ
గునెడన్ వాని నటించి యజ్జలము గ్రాఁగున్ దానె తనిత్రనా

కనుమన్ గన్దోని వహ్నిఁగూలఁజనుఁ బాల్ శాంతం బొనర్చున్ జలం

బయలు విట్టివి సఖ్యముల్ సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

1437

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 19, 66.

గీ. సత్యగూర్తి ఘటించు ధీఁజడిమ మాన్పు, గౌగవమెసంగుజనులకుఁ గలుపచుడంచుఁ

గీర్తిఁ బ్రకటించుఁ జిత్తవిఁస్ఫూర్తిఁ జేయు, సామసంగంబు సకలార్థఁ సాధనంబు.

ఉ. శ్రీఁగము మున్ను నీటి కొసఁగెన్ స్వగుణంబును దన్నుఁ జేరుటన్

ప్రీతము దప్తహాట గనిఁ చిచ్చుఱి కెన్ వెతచే జలంబు దు

ర్వారమునృద్ధిపత్తిఁ గనిఁ వహ్నిఁ జొరంజనె దుగ్ధ మంతలా

నీరవఁగూడి శాంతమగు ఁ నిల్చు మహాత్ములమైత్రి యాగతిన్.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి. ప 20, 67.

చ. విషయమునేర్పుఁ బాతకపుష్పత్తిఁ జిత్తము హత్తనీదు పా

వనత ఘటించుఁ ద్రుంచుబలఁవంతపువంత పురాణధర్మవ

ర్తనము తెఱం గెఱుంగనివిఁధంబు నడంచి ముదంబు గూర్పుఁ స

జ్ఞుని సమాగమంబునకుఁ జంద్రముఖి సచుపేది పేదినన్.

1210

నీమంతినీకళ్యాణము, ఆ 2.

గీ. సజ్జనసమాగమంబుతోఁ ఁ సాటిసేయఁ, దగవు జగములలోపలఁ దానధర్మ

సత్యవచనతపోయాగఁ శతములైన, నదియ నిశ్రేయసని దానఁమగుటఁ జేసి.

మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 1.

శా. సత్సంగంబునఁ జేయచుందురు జనుల్ ఁ సత్కర్మముల్ సంతతా

త్వత్సాహంబునఁ బుణ్యకర్మఫలసంఁయోగంబునన్ శాంతులై

సత్సంతానపరంపరానుగతులై ఁ సౌజన్యసంజేద్యులై

సత్సంజ్ఞానవిచేతులై నియతులై ఁ సర్వజ్ఞులై ముక్తులై.

1212

నీ. సత్సంగవశమున ఁ చర్మచేసినయట్టి, బుద్ధియు క్తంబైన ఁ బోధచేత

కడఁగి భక్తిజ్ఞానఁకర్మముల్ దెలిసిన, యతనికె దెలియుదేఁహంబుకొలది

దేహసంస్థానంబు ఁ దెలిసినయతనికి, ధర్మార్థకామముల్ ఁ దనరుచుండు

ధర్మార్థకామముల్ ఁ దనరినయతనికి, మోక్షంబువైబుద్ధి ఁ మొనరియుండు

ఆ. మోక్షబుద్ధిగలముఁముత్తువులకు నెల్లఁ, దత్త్వభేదమందుఁ ఁ దలఁపు గలదు

తత్త్వభేద మెఱుంగఁదలఁచినయతనికానందమయప్రశాంతిఁసందఁగలుగు.

విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 1.

దురనసజనతారతమృము

గీ. తనకు మేలొసరించు బాంధవునకైనఁ, దోడనే నీడు చింతించు ♦ దుష్టచుండు
తనకుఁ గీడొసరించు శాశ్రవుల కైనఁ, బాలపేలు విచారించు ♦ సజ్జనుండు.

ఉ. కారణమేమిలేక యుష్కారము నేయు దురాత్ముఁడొకన్
కారణ మేమిలేక యుష్కారము నేయు మహాన్యుఁ డెంతయున్
కారణ మేమిగల్గెఁ బిశ్చికావన మంతయు నీరునేయఁగఁ
కారణ మేమిగల్గె శశికైరవముల్ వికసించఁ జేయఁగన్ 1245

గీ. దుష్టనునికల్మిదురితంపుఁడ్రోవ కగును, సజ్జనునికల్మి పుణ్యంపుఁడరణి కగును
పాముబలిసినగరళంబు ♦ ప్రబల మగును, గోవు బలిసిన దుద్ధంబుఁగ్రుచ్చయఁ మంజుః

ఉ. మోకొని దుష్టనుండు కడుఁబాంధవనుండు దురాత్ముఁడొకన్
మోకొని సజ్జనుండు చెలికార మొనర్చు మహాత్ముఁడొకన్
ఘోరము లంధకారమునఁ ♦ గూడి చెలంగవో! చక్రవాకముల్
లొకవిలోచనంబుఁ దనుఁబో విమలొన్న తీమైల్లి)త్రానవో!

చ. ఒరునకు నెదియేనిగ్రణియున్నవిశాలము నే యు హీనుడొ
నరఁ డదిగప్ప సజ్జనుండు ♦ నాయమునన్ బరికంపనీఁత్రో
సరియగువాఁడు వాఁడు బలుఁసత్వము మీటిసయోమధంబుతోఁ
దరమగువాఁ డితండు వసుఁధాతలనాధకుమారికామణి. 1248

గీ. కలుగకుండిననీజాలుఁగనునఁ డొకఁడు, కలిగియుండియు నీలేని ♦ ఖలుఁ డొకఁడు
నుత్తమాధమగణంబుఁగ్రుచ్చుకడైన, యజునియాయాస మణఁగించుఁగట్టివారు.
నీరుంటినీకళ్యాణము, ఆ 2.

ధ న ప్రా ము ఖ్య ము

క. ధనమాలము జగ మంతయు, ధనవంతుని కిష్టమగుపఁచార్థము లెల్లన్
దనదేలిలోనివగుటను, ధనమార్జింపంగ నెన్నిఁధంబున వలయున్.
క. శ్రీమంతుఁడె వలవంతుఁడు, శ్రీమంతుఁడె సుభగరూపఁబితకంతుఁడుమా
శ్రీమంతుఁడె గుణవంతుఁడు, శ్రీమంతుఁడె సిద్ధశేముఁమీమంతుండున్. 1251
నీ. సుందత్త నేనాని ♦ స్వర్ణపుష్ప డె చెడు, వృద్ధిబొందింకని ♦ విత్తమెడయు
ననుభవతరురాని ♦ యగ్ధంబు గల్గియు, నేనిఫలమెగానిలేదు సుఖము
తగవుపార్జించియు ♦ ధనము పొత్రి పెట్టింక, దక్షుల నిడిన సంధిరత్న యడియ

నిండి చెబువున ♦ నెరయవాటముగాఁగ, నలువులుదీర్చిన ♦ యట్లకాన
గీ. ధనము లాపైంచి సంతకృతగ నొనర్చి, వృద్ధి బొందించి యనువుగా ♦ వెచ్చపఱిచి
నడవ నేర్చినవానిజన్మంబు సఫలమున్న వారలజీవన ♦ మెన్న నేల. 1253

క. కలవాడె చెబులు చుట్టలు, కలవాడగు నతఁడు బుద్ధి ♦ గలవాడగునగున్.
లలి నతఁడె లోకపూజ్యుఁడు, బలవంతుఁడు నతఁడె వంశ ♦ పావనుఁ డెందున్.
క. పరదేశమె నిజదేశము, పరులే బాంధవులు ద్రవ్య ♦ పరిపాలునకున్

ధరణి ససాధ్యం బెయ్యది, పరమాగ్ధులు ధనము నూవె ♦ ప్రజలకు నెల్లన్. 1254

గీ. ఒకవేళ దాత యాచకవృత్తిమైచుండు, యాచకుం డొకవేళ ♦ నగును దాత
యొకవేళ శాస్త్రవనికరంబు భంజించు, నొకవేళ నిలువక ♦ యోడిపాటు
నొకవేళ సంపద ♦ మహ్మింగుఁ బై పయి, నొకవేళ గడులేమి ♦ నొందియుండు
నొకవేళ బుత్తమిత్రకృత్రయతుండగు, నొకవేళ నొక్కఁడు ♦ నొదిగియుండు
గీ. హెచ్చుగుండులు తఱుచుగా ♦ నెల్లయెడల, నెవ్వరికినైనఁ గలుగుచో ♦ నిబ్బిధమున
భాగ్యవంతుఁడు కొనసాగి ♦ బ్రతికెయుండు, ధాత్రి యదిగానభాగ్యప్ర ♦ ధానమరయ.

పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 70. సుహృ. ప 104, 183.

క. అగ్ధమునఁ బండితుండగు, నగ్ధమునం బలసమగ్రుం ♦ డగు నగ్ధమునన్
బాధివుండగుఁ బుణ్యుండగు, నగ్ధమునను భువనపూజ్యుం ♦ డగు నయఁ డెందున్.

ఆ. ఆస్వయమృద్ధులచారవృద్ధులు, శౌర్యవృద్ధు లిద్ధి ♦ సత్యవృద్ధు
తాగమాగ్ధవృద్ధు ♦ లఖిలాగ్ధవృద్ధులు, కొలుతు రగ్ధవృద్ధుం ♦ గోరిఁ పేడి.

చ. కనకముఁగూర్చి యెన్నఁబడుఁగాదె సమస్తగుణంబు లగ్ధమె
వ్వనికి వసుంధరంగలదు ♦ వాడె మలీనుఁడు వాడె పండితుం
డనఘుడువాడె వాడె సక ♦ లార్థనిధిజ్ఞుఁడు వాడె వక్త వా
డె నయపరుండు వాడె ప్రక ♦ టప్రియభాషణుండుం బ్రసిద్ధిగన్. 1258

క. కలవానికి జుట్టు ములుగులరు హితు ల్లబరు భటులు ♦ ల గభిలంబున్
గలను మఱితేనియట్టిది, కలవానికి నీడుజూ ♦ కలదా జగతిన్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 4.

కా. పోవుక బాధి యిహోగతంబయి కడున్ ♦ బోవున్ సదాచారస

బాహుం బుష్కయకుద్ది నిష్కలమగున్ ♦ బాహులశీర్షి వృథా
భాసంబొందు గుణానుభావము తృణ ♦ ప్రియంబగున్ నిర్ధమం
దో వాడెల్లిట ముఖ్యుఁడా సురభియట్లా నీతివాచస్పతి.

మ. భని యెవ్వఁడగువాఁడె సక్కులుఁడు వే ధాశాలి సర్వాధ్యక్ష
ర్యమఁ డత్తుజ్జ్వలమార్తి యప్రతిసవాఙ్గానండు సర్వజ్ఞుఁడౌ
ననఁగా శోభిలు నెల్లసద్గుణము ల్కత్తెఁగొల్పియంబున్ సుమో

యనిశశీజిత వాసవాసురభి మఘ్నా సీతివాచస్పతీ.

1261

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. బా. ప 32, 33.

ఉ. జాతి దొలంగుఁ గాత గుణశక్తి రసాతలసీరుమం జనుం

గాత మలంబు బూదియగుఁ ధాత సంబున నుండి శీలముం

బాళముఁ జెందుఁగాత బహుధంగుల విక్రమే మూల మేలు వి

ఖ్యాతగుణంబు లెల్లఁ దృణకల్పము లొక్క ధనంబు లేనదెన్.

క. ఏకరుచు విత్తముగల, దానరుఁడు కులీనుఁ డధికుఁ డాచ్యుఁ డతండ్రి
ధీనిధి ధన్యుఁడు నేర్పరి, నానాగుణగణము కాంచనంబున నిలుచున్.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. సీతి. 32, 33.

చ. మలము రసాతలస్థలింగు లిన మంచుగుణం ల్కథోతం

జాలసిన శీల మద్రితటఁధూమిని జాటి విదగ్ధమైఁ ద్వి

ట్కులహరకౌర్యమందు బిమంగుల్ పడినన్ గడు మేల్ధనంబెకా

వలె నది లేనిచోఁ దృణలఁవంబులుగా గుణకోటు లిన్నియున్.

1264

ఉ. వాఁడె కులీనుఁ డుత్తముఁడు ధా. డె రసజ్ఞుఁడు వాఁడె యాచ్యుఁడున్

వాఁడె బహుశ్రుతుండు మఱివాఁడె గుణాధ్యుఁడు వాఁడె వక్తయున్

వాఁడె సురూపియందు ధనంబును నందలు నెంతు చెంతయున్

బోఁడిమిగాన సర్వగుణముల్ గనకాశ్రయభూతముల్లదా.

భర్తృహరిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 31, 32

ధ న ని ర స న ము

గీ. జలములందు మత్స్యంబులు ధవలఁ బక్షు, లామిమం బెట్లు భక్షించుకట్లు దివికి
యెల్లనారునుజేరి యశేకవిధుల, ననుచింబును భిక్షించుకర్ణవంతు.

క. అగ్రను యగ్రమూలం, జగ్రమ మాయావిమోహనావహము ననుం

డగ్రాగ్ర నదుఖమున నృపాప్రీతిజన్ముఁ డగుట ధరమాగ్ర మిలన్.

1267

భారతము, ఆరణ్య. ఆ 1 పద్య 27, 28.

క. ధనము కలిమియు లేమియుఁగ్రాసునందు, నిలిపి యెత్తంగ ములు నూకెనిర్ధనత్వ
మెక్కుడై దానిదిక్కునకెట్లు లన్న. వినుము గుణదోషములభంగివిస్తరితు.

క. ధనము గలవాఁడు పృథ్వీర, దనమున నున్నట్లు భయము ♦ దనచిత్తమునం
దనుకఁగ నుల్లల నుడుపును, విను శిఖిహోరాదిముఖ్య ♦ విషయాపదకున్.

క. కోపంబులు లోభంబును, నేపారి మనంబు గలంప ♦ నెప్పుడుఁ జింతా
తాపంబు నొందు సధనుం, డాపదగా కవిధము సుఖాపహా మగునె. 1270

క. ఎఱ్ఱుట నైఁ నధనుఁడు, విచ్ఛలవిడి నుండు లేదు ♦ తెలి పించుకయుం
బొచ్చెపుఁ జుదం బొల్లఁడు, మెచ్చరె సుర లైనఁ బలుకుఁమృదువై యుండున్.

క. లోకముచందము గనికొని, యీకానఁగ నగుధనాదుఁడెల్లను గాల
న్యాసలతఁ బొందఁ గలయవిఁగా కుండమి యెఱింగి విడుపుఁగఁడుఁ జదు రెందున్.

క. ధనవత్త్వము దుఃఖకరంబని కని తత్కాంత విడుచుఁతని కధనతా
జనితాత్మాభీత్యం, బనుపమసౌఖ్యంబు నేయుఁనక్షీణముగన్.

భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 33-33.

సీ. శాలోదననాపూపఁసద్యోన్మృతంబులు, మెసఁగ మేనునఁ గండఁమెండు గలిగి
రక్త మాంస పృథ్వాగ్ధృత వింద్రియంబులు, పృబల మోహంబు లోభంబు నిగుడ
దాద సుతుల యందుఁ దనివి చాలక బహుద్రావ్యుండు నపేక్ష ♦ దారసిల్లు
మున్నె “యథాతురాశాన్నగురు ర్నబంధు” వనెడి వాక్యంబుతోడుఁగాగఁ

గీ. బేదలకు బాంధవులకును ♦ బెట్టులుడిగి, పరమ నాస్తికు లై జనుల్ ♦ బ్రదుకు నాస
పడి చెడును రంతమున జనుఁబారిఁ ద్రెల్లి, జీవులకు దొడ్డ సంపదల్ఁచేటుగావె.

ఆ. ధనముఁ గూర్చ నరుండుఁతస్కరుల్ శీఘ్రయులపహరింతు రొక్కొఁయనికృపించు
శ్రీులు నేలు వాండఁచిత్తంబు లేవై, బాఱునో యటంచుఁ బరితపించు.

ఆ. పేర్ని నదురు గుండెఁ పిక్క చెదరు లేక, యుండవచ్చుఁ బేద యులుకుండక్కి
రమణ “గోచిపాతఁరాయఁడు దొంగల, మిండఁ” డనెడు మాటఁమేలు దెలిసి.

కుచేలోపాఖ్యానము, ఆ 3 పద్య 43, 44, 47.

ఉ. కన్నులఁ జూపు గల్గినను ♦ గాంచఁగ నీ దెరురైన వీనులన్
బన్నుగ విసిగ్గి గల్గిన దఁవన్విన నీ దింక నోరు పల్కఁగా
నున్నను బల్క నీదు మఱియున్నను జేతులు మ్రొక్క నీదు సం
వచ్చుని గర్వ మత్తెవులుఁ బావెడి లేనడి యేన్విరక్తుఁ డేన్.

1277

క. కలిమినిఁగలిగెడు గరువము, లు దయ్యము దని దోలఁకఁతె విరాగుం
డలుక నీడు శాప మవు మను, వల గామడలెడును మేలయవుఁ గాదె కన్.

విశ్వేశ్వరము, వింబ. ఆ 3. పద్య 15, 16.

- సీ. కామరూపాది ముక్తమృత శత్రు వర్గ ప్రతాప ప్రభావ సాధనము భవము
జన్మ పరంపరాధిపతితానేక, భువ కన్య జాల కళ్యాణము భవము
తైశాన్య సంప్రాప్తి కాగణ వైరాగ్య, భవ్యమా గ్ధావహాధిభవము భవము
సక లాన గుణ పుంజసంత్ర యాకా రూప, గాయణ నిశిత బంధనము భవము
- గీ. గలిగి గర్వంబు దొట్టి దుఃఖంబు మదికి, బెనుచు నజ్ఞాన పాపకేళిభవము భవము
స్వస్థు లబ్ధ పదార్థంబు చందమునను, దలచి చూడంగ వట్టి బంధనము భవము.
- కవిరాజునారాయణము ఆ 1.

- ఉ. లజ్జవంబాపు శీలము: గుళిలంబు వడి నివ్విడిపించు మూతం
బుజ్జనసేయుఁ జేయ మొగ్గమోటుమిఁ చూలుచుఁ బాతకంబులన్
మజ్జన మార్చునార్చు నశ్శిమానము రోతల కియ్యకొల్పిన్
ముజ్జగమైనఁ ద్రిప్పఁ దుదిఁముట్టరు నా భవకాంక్ష యెరికిన్.
- 1279
- కవికర్ణవపాయనము, ఆ 1 ప 121.

- సీ. నెమ్మేనితిమిగంబు ధీత్రగోళంబుల, పర కర్ణపుటముల ప్రత్తి నోది
వాకట్టుచుందు గర్వలతాలవాలంబు, వినయకృత్యంబుల నేరవిత్తు
కరుణారసంబుతెక్కులికాండు మదిచొక్కు, పాతకంబులపాలిక్షిప్తు గొచ్చు
మొగమాటు తుడుగనిపగ రాజసంబుల, యిమ్మొవ గురుసేవ కెదురుచుక్క.
- గీ. పరువవర్తన కునికి లోభంబుటెంకి, బాంధవస్నేహసింధూరపాలకంబు
కలశపాథోధిపుత్రిక్రేగంటిమాడ్కి, గానిరాజులనేరమి కాగునువ్వె.
- రాజశేఖరచరిత్రము, ఆ 2 ప 21.

- క. భవమున రిపువడ్డర్థము, జనియించును గర్వ మెచ్చు సద్బుధి చెడున్
భువరాజవోరభములు, ననిశము ఘటియించు బ్రాణహనియుఁ గల్గున్.
- కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 95.

దా రి ద్వ్య ము

- క. కులసతి రోయును చుట్టంబులు వాయుదు రొరులు గడ్డపుంబలంకుల ని
మ్ముల వాడఁ దొడఁగుచుందురు, కలియుగమున ద్రవ్యహీనుఁగలకాలంబున్.
- క. మృతిజెందిన జనునైనను, హితులెల్లను దాయుదురు మహీస్థలి లోనన్
మతిఁ దలఁపఁ జేదఁ జేరరు, బలిమాలిన నైన సఖులు బంధులు నెపుడున్. 1283
- సీ. వజులు దారిద్ర్యంబువలన సిగ్గు జనించు, సిగ్గున సత్యంబు కథిల మవును
సత్యహీనుఁడు తిరస్కారదూషితుఁ డగు, బరిభవయుక్తి సన్నరుఁడు బెగడు

బాడిన వాడు నెఱవ్వగలచే దురటిల్లు, నధిక ముఖితు బుద్ధియుడంగ పోవు
బుద్ధిహీనుడైనఁ బాడవడంగును వేగ, పాడ వడంగినఁ గీర్తియుడంగు ధాత్రి
గీ. నల్లు గావుఁ నిర్దుండఁడైనవాడు, బహువిధంబుల నీచెప్పఁబడినయట్టి
యాపదల కెల్ల మూలమై యూర్తి జొందు, నెవ్విధంబుననతఁడెన్నఁసీడుగాఁడు.

పంచతంత్రము, మా. నా. ఆ 2 పద్య 104, 116.

క. ధనహీనుఁ డధముఁ డల్పుఁడు, ధనహీనుఁడ మూఢుఁ డప్రధానుఁడు ధర న
ద్ధనహీనుఁడు తలవెట్టిక, పని గ్రీవ్యసరిజ్జలంబుఁపగిది నడంగున్. 1285

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.

సీ. కలమహీరుహమహాఁకూరకుతారంబు, కోపాగ్నివృద్ధిక్పక్షిరనాడి
సంసారసుఖతైలశతకోటిపతనంబు, దేహవ్యధాలతాదోహదంబు
శతముఖద్వక్వాతసంగోధిజంబీర, ఫలరసం బతిదై ర్యభర్మకమము
ప్రతిభాంబుహృద్ధీమృపవనంబు నిజవధూరచితనిందాపారఁ నివయఘనము

గీ. సంతతాచారిసంపాదిసంభ్రమప్రయత్నవిఘ్నదమతను త్సాధారణియై
యమితః ఘృతాశ్రయస్థాఁమై కడంగు, భూరిదారిద్ర్యదోషంబుఁపాపలెనపుడు
హంసవింశతి, ఆ 2 ప 150.

సీ. రూపింపనిర్మలఁగూపంబు లెడలించు, రక్తమాంసములభౌరము లడంచు
నుద్యోగములకునైఁయూహఁ జీరఁగనీదు, మగల కింతులకును బగలు సేయు
బహుళంబులైన లోభంబు లుత్పాదించు, నూపుతవాక్యంబుఁ జూజపుచ్చుఁ
జాల దురాశావిచారంబుఁ గల్పించు, మానంబు చెడ బతిమాల్చిపించు

గీ. ససద్వశానందవనమునఁకగ్నికీల, యతిశయాక్రాంతచింతావిహరణభూమి
భూరిదుఃఖములకు నెల్లఁబుట్టినిల్లు, ప్రజలకును లేమికంటెఁ బాపంబు గలదె.
కుచేలోపాఖ్యానము, ఆ 1 పద్య 50.

లక్ష్మీకటాక్షారులు

సీ. నిత్యసత్తులు కౌచనిరతులు గురుభక్తు, లప్రమత్తులు దత్తులమలమతులు
సత్కర్మపరులు విజ్ఞానముఁ దపము దానము బ్రహ్మచర్యంబు శమముఁ గల్లు
చారలు ప్రీతినాపనీయించునిక్కల, క్రూరు, నాస్తికుఁ గృతఘ్నునిఁ గుబుద్ధి
వర్జితంబు నెంగిలికర్ణించి యిలువడి, ఘతుకుద్ధి గలిగినకాంతలందు

గీ. నిల్లు పల్లభప్రతికూలఁ నిష్ఠురాత్మ, నవ్యమందిరగామిని నధికనిద్ర
క్షౌణ్డమోనిని దోహదగుడు నబ్జినీత, టాకతరువండపున్నాతుముల నిలుతు. 1283

సీ. పు రంపిరె పదములఁ బొంగి యిదిగఁ గున్, మంగిరన్దితి కటిఁ గున్వలఁ గున్
నుండి మాణిక్యంప్తోన్నతత్వము గుహ్యమునఁ జెంది భార్యాప్రతి మోదలీల
క్రోడాంగమున నెలఁకొని సుతబహుస్పర్శి, హృదయంబునొంగి యభీష్టసిద్ధి
గళమునవసియించి ♦ కంతభూషణలక్ష్మి, చందనాబ్జమున నిల్చి ♦ పృసుతరాక్ష
గీ. మంజువాక్యకవిత్వసంప్రకాంతి సుహృదు గలుగంగఁజేయుఁ దా♦ సుస్తకమున
కరిగఁగనే రయంబున ♦ నతని విడిచి, యతిముదంబున ననున్ది ♦ నాశ్రయించు.
మాగ్నందేయపురాణము, ఆ 2 ప 236, 238.

ఉ. తాలిమిఁగల్గి తాఁ బరలఁజైవ్యము వాళుచు శాంతిఁల్లి సఁ
తౌలితచిత్తుఁడయ్యుఁ దగ ♦ సాహసకార్యము సేయ మైకొనఁ
బాలి పరోపకారియియి ♦ సంపద తుఱ్ఱనియాతఁ డెప్పుడున్ 1292
శ్రీలలనాకటాక్షునరఁసీరుహధాముఁడు మంత్రిశేఖరా.

చారుచర్య, ప 67.

సీ. కలిమి దాఁపక వైశ్యకంబుఁ జేసినవాఁడు, పుణ్యతీర్థము లాడఁబోవువాఁడు
వితరహాసిండు ♦ వినయంబు గలవాఁడు, పరకాంతలకు నానఁపడనివాఁడు
శూరత మెఱసి ప్రస్తుతికి నోర్వనివాఁడు, సత్యకౌచంబులు ♦ నల్లునాఁడు
బాంధవవితృమాతృభక్తి జెందినవాఁడు, కిల్చిమంబులకు శఁకించువాఁడు
గీ. సప్తసంతాపవిఖ్యాతిఁజరగువాఁడు, నిఖిలభూతదయాఁగ్ని ♦ నెగడువాఁడు
మేలు మఱవనివాఁడు లఁక్ష్మీకిఁ బ్రియండు, వానియొద్దనె హరియునుఁవదలకుండు
జైమినిభారతము, ఆ 3 పద్య 40.

లక్ష్మీకటాక్షానకలు

క. వ్యవసాయరహితు సాహస, వివర్జితుని సుచిత్రయత్నఁ విముఖుని నలసున్
దివిరి సిరి గవయ నొల్లదు, యువతీరత్నంబు వృద్ధఁనొల్లనిభంగిన్. చారుచర్య, ప 65.
ఉ. జూదరి చుట్టు దుర్మ్యసనుఁ ♦ జోరుని సజ్జనదూషకున్ మృశ
వాది గృహవిహీను గృహఁవప్రవిఘాతకు లోభి సంతత
స్వోదరపూరకున్ బిశునుఁ నుద్ధతునిం బెడఁబాయు లక్ష్మీ వే.
దాదిసమస్తవిద్యలు పఠాన్న పరాయణుఁ బాయుకైవడిన్. 1294
క. వ్యతిపాతయోగమునఁజై, శృతి సంక్రాంతులను బర్హఁచినములఁ దీర్గ
క్రతచర్యలఁ బైతృకముల, నతివలఁ గామించువాఁడ ♦ నద్దుడు సిరికిన్. 1295
జైమినిభారతము, ఆ 3 పద్య 40, 44.

- క్షీ. తుటిలులు పిశనులు ♦ గురుభక్తి సూన్యము, కరుణావీరహితులు ♦ పరధనపర
 దారాభిజానులు ♦ ధర్మహీనులు కృత, ఘ్నులు దరిదురిలు నిత్య ♦ కలుషముతుల
 కలగాప్రియులు హరికథలనువిసట్టి, వారు నిబాన్ధము ♦ దూరులైన
 ఘ్నులు కామాంధపం ♦ గులు బధిరులు నాత్మ, నుతి జేసుకొనువారు ♦ సతతముపర
 గీ. నిందఁ జేయుచు నున్నట్టి ♦ నీతిబాహుళ్య, లాత్మజాయావిదూరు లా ♦ త్యాగమునకు
 ఋగభలవిఘాతకులు లోభ ♦ పరులు నీదు, కంటఁబడనట్టివార లో ♦ కమలపాణి.

భార్యపపురాణము, ఆ 4.

ఆయుర్వృద్ధిక్షయకారణములు

- గీ. శుమయు సత్యంబుఁగృహయు శౌచమునుగురుల, వలనభక్తియు నాయువుపాలుపునిచ్చు
 నలుక బొంతుక్రూరతకుచి, తాపగమము, గురుబిరోధమాయువుఁగడుఁ ♦ గుండఁజేయు.
 గీ. తపమునను బ్రహ్మచర్యన్గీతమున హితమి, తాశనమున రసాయనా ♦ భ్యాసమునను
 ఔషధగునాయువాక్రియలపైసరుఁడుప్రీతి, గలుగుటయుఁబూర్వభవకృతకర్మఫలము
 క. తనలావున కధికమయి, పనిసేయు టయుక్తమును న ♦ పథ్యమునగుభో
 జనములు హరించు నాయువు, పనిత యవియుఁ బూర్వకర్మవశతన కలుగునో.
 ఆ. సుకృతు లమరలోక ♦ సుచిరవాసులు నిట, దిగి చిరాయువులును ♦ నగుదు రితరు
 లతిచిరముగ నరక ♦ గతు లయి తుది నాయు, వల్పు మగుమనుష్యులగుట గలుగు.
 భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 180, 84.

- ఆ. ఆవులింత నోర ♦ నాచి ముక్కునఁబుచ్చి, వెలయఁ దుమ్ము నట్లు ♦ వీడుకొలిపి
 చరమధాతురక్ష ♦ సమృద్ధి నొసరించు, సజ్జనుండు వర్ష ♦ శతము బ్రదుకు. 1801
 చారుచర్య, ప 63.

అ నా వృ ప్తి

- గీ. ఏకొండ చూచిన ♦ నెరగలివడిఁ బర్విత, పొగలేనియనలంబు ♦ లెగయుచుండ
 నేచెట్టు చూచిన ♦ నెలమిఁ బచ్చనియాకు, నెదక మందునకై నఁ ♦ జిదుమలేక
 మేనది చూచిన ♦ నెల్లెడజలమింక, విసరెడిగాలితో ♦ నిసుముచల్ల
 నేదిక్కు చూచిన ♦ నెండమావులపజ్జ, మృగములుఁ జలమంచు ♦ దగిలి పఱు
 గీ. సులితత్వంబు వనరుహ ♦ సనుండు మాన్వఁ, బోలునో కాక యింతలోఁ ♦ బాడవడంగ
 ననగఁ సకలజంతుభయాప ♦ హంబుగాఁగ, దూషితముగ నహావృష్టి ♦ దోష మయ్యె
 పంచతంత్రము, వారా. సంధి. ప 78.

- సీ. ఒండొంటితోఁ గాతినొసరి గాజక నుండి, భూతిగానులీతిఁ జూల్పె కనము
లిట్టింతు లింకి బీఁరెండచివ్వకీకల్, గాతంబులై తటాకములు బలనె
తాళపుమాణభేదము లై న, బొడిబొడి, యిసుక నిక్కుల నడులైల్ల నింకె
కాగినవట్టి మంగళము కైవడి, నహ్మ, వివేకతగననీ గాఁ విచలు గప్పె
గీ. విత్తన మొదలుకూరూగు ఁ వెదకెనేని, తుద్యములు కానె మనుజసంతకలముమాని
దోషమున రా జనావృష్టిదోషమేమి, నేయ నేగదు తాఁ బ్రవేశించెనేని.

క్రీ సంమాహాత్మ్యము, క. చ. ఆ 4.

క్రమము

- క. రోషముతో నిజమహిమ, స్మేషము చూపంగ నుని ఁ వివాసంబునకున్
బూహత్యజుండు వచ్చిన, దోషంబునఁజేసి కలవుఁదొడనె రాన్. 1304
- లయవిభాతి. వినరెఁ బెనుగాడుపులు ఁ చునలె జలదాగమము
పసిమి చెడె సగ్యములు ఁ కనవుఁ దిన లేమిం
జనరములు వలై నదు ఁ తెనుకలునుఁ జిప్పబుచు
మిసమిసచునన్ విశ్లేశంబురిచు నింకెన్
వసుమతి పడనొనివెనెఁ ఁ గుసుసఫలప్రముల
పస దతిగ భూరహిమ ఁ లుచురజిగఁ బ్రాణి
ప్రసరములు నొండొకటిఁ మెసంగఁదొడఁకన్ గలవు
గసిమసంగ విశ్వమున ఁ వెన లయవిభాతిన్. 1305
- సీ. మిగులభీకరవృత్తి ఁ మిన్న ముట్టి. భూమ, కేతువె లిరుదు తెఁక్కంబు గాఁగ
నోనంతప్రార్థన ఁ హోదని విసగుమఁ, శరలుకరువలి నఁకీటు గాఁగ
చెట్టుచేమలు గారు ఁ చిచ్చునఁ గమరిన, నున్నని గిరులె యేమనఁగులు గాఁగ
నిప్పులు గ్రొక్కచు ఁ నెప్పుదుఁ గాయునిబ్బరపు తెండలె ప్రతాపంబు గాఁగ
గీ. అశనప్రాప్తి వృత్తముఁపృథ్వప్రతాన, మాంసభక్షణద్వప్రగోమాయకాక
ఘాతకబహుజంతువులు బంట్లఁగుంపు గాఁగ, రాజసంబున దుర్బిత్తరాజు మెఱసె.
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 10 ప 27-80.
- సీ. చనుదెంచె శని వివాసమునకుఁ దూర్పున, భూమ, కేతువు దోచె దీఁమూతడంబ
నం దేవే సుధ్యదిఁనంబుల కేపాడి, చినికెఁ దుసారంబు ఁ దిగదినంబు
రాత్రుల మిన్న నిఁగ్యలభావమును బొందె, వెలియెండఁ గానె గంధర్వలి దొరంగ
వర్షకృష్ణము నడఁగకపోయె విదియలఁ, గుముగాఁ పృథాగణఁకొమ్ము దతిగ
గీ. కన్య భిన్నంఁ దయ్యె వఁఖాప్రవేశఃకలమున నలునదయ్యె నఁఖండగర్జ

- తెలంగాణ జనులదేసఁ దొలకరిఁ నేమి నెప్పు, నెల్లజనముల మనములు ♦ దల్లడిల్లు.
- గీ. గురువు లూదల్ల బరపటల్ ♦ గోళ్లగుండు, లల్లిబియ్యంబు వెదురుబిఁయ్యంబు గొట్టె
చెట్టు నింజెట్లు తుంగ ము ♦ స్త్రీయల నీత, గుంజుమొరలుగఁదినదొరఁకొనియెజనము
ఉ. తోలును నెమ్మలు న్నిగివి ♦ ద్రోసినఁ దొంబదిచోట్లఁ గూలువా
రాల్చి విడ్డల న్విడిచి ♦ యాఁకటిచిచ్చున వెచ్చ పోవువా
శ్రీకృష్ణులువాసియొక ♦ యించుక లేకఁ గృశించువారు నై
తూలె జనంబు మీనశశిఁదోషము దాకి నిరస్తనశ్యమై.
- క. నవయుదు నుండియు చొక్కొక, దినసంబున నశన మబ్బుఁ దినిదగమిగులన్
భుని నొరగి లేవ నోపక, శివశివజనకోటి విడుచు ♦ జీవానిలముల్.
- క. కల వంతతమ నొత్తఁగఁ, గరవెరుకతింగనోపఁ ♦ గలుగకమనుజుల్
సురసుర స్రుక్కిరి కొందఱు, పరదేశంబులకుఁ జనిరి ♦ బ్రతుకులకొఱకున్.
- కాళహస్తిమహాత్మ్యము, ఆ 3 పద్య 149, 151, 153, 154, 155.

1809

శుభ శ కునములు

- తే. శీతకప్పుడు మంగళఁచివ్వు లూద పె, నెడమదేసఁ జన్నఁగన్న ను ♦ వొడయుభుజము
మొగినదరఁజొచ్చెరాహువి ♦ ముట్టఁడైన, చంద్రగతివెల్గు నునుగుఖఁచంద్రుఁడొప్పె
రామాయణము, నుంద. ప 261.
- పీ. గంధవాహుఁడు మందఁగతి ననుకూలుఁ డై, వీచె నల్లిక్కులు ♦ విశద మయ్యె
నఖిలలోకంబులు ♦ నానందమునుబొందె, దుముల మై దేవదుండుభులు మ్రోసెఁ
గర మొప్ప జలధుల ♦ కలక లడంగెను, మించినగతిఁ బ్రవఁహించె నదులు
గంధర్వకిన్నరఁగానముల్ వీతెంచె, నప్పరోజనములాఁస్యములు నెలఁగె
- గీ. సురలు గురియించి రందంద ♦ విరులవాన, మునిజనంబులు సంతోషఁమునఁ జెలంగి
వినుతు లూఁరించి రవ్వేళ్లఁవిశ్వ మెల్లఁ, బరమమంగళ మై యొప్పెభవ్యచరిత.
భాగవతము, స్కం. 4 పద్య 29.
- పీ. నగరువెల్లఁగ నె పొఁచుగవాయనము వీర్యఁ, దలి దక్షిణమున ♦ గౌళి పలికెఁ
బూర్ణమంభయుంబు ♦ పొడక తై ముందట, నిద్దులుబ్రాహ్మణు ♦ తెదిరిరెదుట
సకిలిగచె నుత్తమాశ్వము సమీపంబున, వైతేయఁడు కేకఁవైచి యాడె
గుడినుండి యలపాల ♦ యెడమకుఁ జనుదొచ్చెవలతొక్కుఁజూపుదు ♦ మెలగఁజనుచు
- గీ. ప్రజ్వరిల్లిమఁ గనుపట్టెఁ, బావకుండు, దధి ఫలంబులు నుమములు ♦ దారసిల్లె
పనుదుననుచు వెనువెంటఁనధిపునకును, హితవుమీఱంగ నిజరాజపురోఁహితుఁడుదెలిపె.
మత్తుక్రవర్తిచంద్రము, ఆ 6 పద్య 83.

- సీ. నేదనాదముతోడ ♦ విప్రయుగ్మను విల్చె, మఱినిల్చె బూర్జుకు ♦ భద్రహంబు
పాలకుండలును దధినిమును గనుపించె, గన్వక చూపుము ♦ భయముగ నిల్చె
బువ్వుదండలుఫలములు నెదుటఁ జెలంగె, శంఖభేరిధను ♦ స్వస్థము క్రూపె
పువభభూటకమదఁ ద్వరదరావము మించె, దీప్తమానాన్నివ ♦ ర్తిల్లె జెల
- గీ. దివ్యధవళాతపత్రముల్ ♦ దీప్తి దోచె, జేరునను వర్చుచ బాలతో ♦ డేచుకారి
యిట్టికళ్యాణశకునంబు ♦ లెన్నియేని, సుకరముగ నయ్యె శోభన ♦ నూచకములు. 1315
నాగభండము, ఆ 5 పద్య 97 సంపుట 2.
- గీ. కాకి కట్టనె దోడనె ♦ గౌళి పలికె, బొలిచె నట్టింటఁ గుమ్మరికిపువ్వు మెలఁగి
యిన్నియునుగల్గగాతుండ ♦ నేఁగుదెంచె, హృదయనాయకుడో ♦ మన్నుమిదియెచాట.
శుకనస్తతి, ఆ 2.
- ఆ. భూసురద్వయంబు ♦ పుష్పముల్ ఫలములు, మాంసఫండమును ♦ కర్మభంజంబు
నెదుటఁ బెర్చె వాజి ♦ హేమారవంబులు, ద్వితీ దనచ్చె బక్షి ♦ గరులు కీర్చె.
చృనినహవిలాసము, ఆ 3.
- సీ. మును డేచుకారి యా ♦ డినపాలకుడినుండి, యెదురుకే తెంచినఁ ♦ గుడిభుజ మద
రిన వాయసంబు దీర్చిన వైడికంటె చేకలయఁ బలికినంబు ♦ గారుకలశ
మెదురైనఁ గుడిపల్కు ♦ వెనసినగాడిద, లెలుగద వేకల ♦ నెలమిఁ గన్న
కలకలదక్షిణ ♦ గౌళి పల్కిన మేనఁ, జల్లనిగాడ్చుచి ♦ సరినఁ గవగ
- గీ. బ్రాహ్మణు లెదిర్చినను ఘంట ♦ గవళి వినిన, నైదువలుపాటఁబాడిన ♦ నశ్వహేమ
వినఁబడినఁ బండ్లుగానవ ♦ చ్చినవిమెదలు, మేలుశకునంబు లెఱిగి య ♦ స్వేళలందు.
ప్రబంధరాజవేంక టేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 761.
- సీ. హర్మ్యంబు నెడల వా ♦ యసము చేరువఁ దీర్చె, పువభం దెరుగఁ జేసి నిలిచె
వాడలో శునకంబు ♦ వచ్చెను దక్షిణాంబుద పూర్ణంబు ♦ లెదురుపడియె
గవనితెల్పుటదెరికయుఁ బోతువలగొనె, వలకెక్కునూవెఁ జేపలికె జెయ
పరువు నేలనువచ్చె ♦ బాలపయ్యెదవంక, కిడినుండి యెడమకు ♦ నడిచె నక్క
- గీ. నీవు వేటకు విచ్చేయు ♦ నెడ నృపాల, పంచి పెండ్లిక నగుశకునంబు లయ్యె
నేడు గొల్లలమాట మ ♦ న్నించి నిలిచి, ప్రియ కరుగుట మిక్కిలి ♦ మేలుతేవు.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.
- గీ. పురుషులకుఁ గుడిపార్శ్వంబుపాలఁకులకును, వారుపార్శ్వంబునదరిక ♦ వాంఛకొలది
కుభము చేకూరుననిభి భ ♦ నూత్న లెలమి, గలవు గావున శుభముగాఁగ ♦ గలుప నీకు.
క. బౌద్ధాకృష్ణవిలాసము, ఆ 3.

- సీ. సకలవిద్యలను బ్రతిసన్నతఁ గాన్పించెఁ, జలువనెత్తావిగాఁడులు చరించెఁ
గుసుమవర్షంబు లోఁదల కన్బుతము చేసె, శుభలీల దివ్యగుండుభులు మ్రోసె
సర్వానుభవజయశోభముల్ విలసిల్లెఁ, బరఁగఁ ద్రేతాగ్నులు ఁ ప్రజ్వరిల్లెఁ
బరచసాధువంశంబు ఁ భావంబు బుప్పొంగెఁ, గలువచారిత్రుల ఁ బలిమి గుంఁగ
గీ. శౌర్యగాంధీశ్చయైశ్చ సౌఁజన్యనీతి, సత్యక్షీర్తిప్రతాపాది ఁ సకలసుగుణ
ప్రంజనంజిష్యహానిభూఁధువనుఁ డగుదు, నిర్ముఁహాజనరుఁ డుదఁయించునపుడు.
సీ. గండవాహములు సుఁగంధంబు వెదజల్లె, గుభులున దేవదుండుభులు మొఱసెఁ
గుసుమవర్షంబులు ఁ గురిసె కేఁఘంబులు, దిక్కులు మిక్కిలి ఁ తెలివి నొండె
కంభాదిసురనధూఁసత్త్వంబు లాడిరి, పాడిరి గంధర్వ ఁ పద్మముఖులు
వినులనిర్భయముల ఁ విలసిల్లె నను లెల్ల, న్బులుత్రాదిగ్రఁహంబులకె
గీ. సుగలు దిగ్విజయతోషఁభరితు లైరి, మానిహృదయంబు లానందఁయము లయ్యె
సౌఖ్య మొనపెఁ జూచుఁగఁచునెత్తికి. నైలక న్యావతార వాఁసగమునందు.

జాహ్నుషీహహత్మ్యము, ఆ 1 ప 94.

- సీ. నివికిక్కటిలమ్రోయు ఁ దివ్యగుండుభులనం, రావంబు లగ్రఁఁజ్జ్వలలుగాఁగ
నటియించు నవ్వరఁ ఁ గుటిలాలకలమేని, మెఱుంగులు తొలుకరిఁమెఱుంగులుగను
దిలకించువైమానీకులచిత్రభూషణాంబరకాంతి యింద్రచాఁపంబుగాఁగ
మలహాచలాయాతఁ ఁ చందమామతములు, తతనితవాతపోతములుగాఁగ
గీ. జనముదక్రప్రవాహముఁల్నందడింప, మునిజనానందకందముఁల్మౌలకలెత్త
రావణగ్రీష్మతప్తభఁరాలంబు, నైశ్యమొందంగఁ బుష్పవర్షములు గురిసె-1828
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

- క. బలిపిండముఁ బలలమ్మను, ఫలములు తేనెయును నెయ్యి ఁ పాలనుగొనుచున్
వలకొని చనియెడుకాకము, ఫలియించును మనుజులెత్తికి ఁ బయఁము లోనన్.
కసనమంత్రివిజయము.

- క. పంచమహావాద్యంబులు, మించిన భేరిస్వరులును ఁ మెఱవడిశబ్దం
బంచితశుభవాక్యములూ,లించిన శుభశకునములగు ఁ శిఖినగనించు.
క. ఫలములు గాయలుబువ్వులు, వెలయి తియుఁ గన్నె పడుచు ఁ విప్రద్వయమున్
దేలుపన్నము పాయసమును, జలువగుశుభశకునములగు ఁ శిఖినగనించు.
క. ఏనుగు గుఱ్ఱము బీచుగు, మామ బసవేష్వరుండు ఁ నుటిపాలెగ్గరన్
సేనయు గొప్పగు మంటయు, శ్రీనాథా శుభములివియు ఁ శిఖినగనించు. 1827

- క. నిండికడవలు రెండున్, మొందుగజేపలు నల్లుఁమించినకావి

శృంగేన గాజాలసెట్టియు చెండునుమఱిదోషములను ♦ శిఖినరసింహా. 1228

శిఖినరసింహశతకము, ప 4-7.

దు శ్చ కు న ము లు

ఉ. వేంకనిబండివానికిని ♦ విపునికిం బలికిన్ వివాదికిన్
వేంకని మేపువానికిని ♦ వృద్ధునకుం గడుఁ జిన్నబిడ్డపన్
వేంకటియాఁడుమానికిని ♦ వేంకటవానికిఁ దెవుఁగొంటువం
దేవువతోఁ దొలంగునది ♦ తెల్లముగా నెమరేఁగుదెంచిన్.

విజ్ఞానేశ్వరము, పూర్వ. ప 16.

సీ. ఎచట కేఁగెదవని ♦ యెవ్వరు నడుగక, తంబలిబాపఁడు ♦ తారసిలక
తుమ్మెడుపులివక్కు ♦ తోడునచ్చెదనను, పలుకులు మీసలఁ ♦ బడకపిల్లి
ఁబడ్డంబగాకను ♦ గొడ్డురా లెదుటను, నిలువక జాగిలం ♦ బలుకు డిడక
పాలవెన్నకుఁబోక ♦ పక్కినవై రొప్పక, పానుదుబడినయగ్ని ♦ బొగ్గులు దిస
గీ. మొల నరుపరపుమైలచీఁరలును దూది, కనవు తొండయు గుడ్డిమాఁకటిచిలువ
విధవ మంచేలు పొగవొంటి ♦ పిచ్చుగుంటు, చూనెతలవానియెదురుగాఁ ♦ గానఁబడక
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 760.

సీ. తక్రంబు తృణమును ♦ తైలంబు తేనెయు, నుముకయు సర్పంబునుష్టు నిష్టు
ప్రత్తియు చర్మమున్ ♦ పంకంబు గుడమును, కట్టెమోపులు రక్తకడవ పిల్లి
పొల్లును యెఱ్ఱరి ♦ పువ్వులు తడికొక, యెముకలు రక్తంబు ♦ యెనుముతుమ్మ
జడలవాడును దేహాఁబాడ్చుండు పతితుండు, నతికృపండును మందుఁబలమ్మవాఁడు
గీ. బోడెతలవాఁడు శత్రుండు ♦ పేడివాఁడు, విడినతలవాఁడు దిసమొలఁపెట్టివాఁడు
కలహకారుండు యెదుటను ♦ గానఁబడినఁబయనముడుగుట యుక్తంబుఁపార్వతీశ
క. ఒకనాఁడు తుమ్మ మడుగుట, శకునమ్మున మూడునాళ్లు ♦ సర్పంబునకున్
బ్రకటంబుగ వారునెలలు, సకలము మడుగంగవలయు ♦ శశకముఁజూడన్. 1832

క సవమంత్రీవిజయము.

క. పోవద్దన బోసేయన, నేవచ్చెదనన్న నేడఁకేగెదవన్నన్
బోవంగని చెరగాడిసిన, జీవములకుహానియంద్రు ♦ శిఖినరసింహా.
క. వినునూతక మగుసతివెల్లనిజడతలక్రొత్తకడవ ♦ విధవాసతియున్
బెనుగాలిఘాలియెడ నెడ, జనులకుబయనంబుతగదు ♦ శిఖినరసింహా. (?)
క. బాపండ్చొక్కెడు కట్టెల, మోపును ముక్కిటియు మెండు ♦ మొనసినపొగసం

- తాపము నొడముకల్గిన, శ్రీవతి నైనఁబు దగదు ♦ శిఖినరసింహః.
 క. తలపట్టు బెట్టుతలయును, దలనూనెయు నెట్టుడడలఁతల విరిదలయున్
 నిలఁగి పయనముబోయినఁ, జెలువము నెడబాసించును ♦ శిఖినఁ పింహః. 1866
 శిఖినరసింహశతకము, ప 8-11.

మ హౌ త్పా త ము లు

- మ. కులకైలంబులు గ్రక్కదం గదలె దిఁక్కుల్ వ్రయ్య లయ్యెన్ మహీ
 వలయం బంతయు జిట్టునం దిరిగె జేవవ్రాతముల్ సాధ్యసా
 కలతం బొందె బయోధు లన్నియును సంఘోభించె సప్తాశ్వస
 ప్తులు బిట్టుల్గి రథంబు నల్ దెసలకుంబో పీడ్చె నుద్భ్రాంతిమైన్.
 భారతము, ఆగ. ఆ 5 పద్య 208.
- క. ఉర్వీవలయము వడఁకెను, బర్వము గాకయును రాహుభానుని బట్టెం
 బగ్నతము లురిలె వజ్రతలు, సర్వదిశల నజుచె నభయశర్మర గురిసెన్.
 భారతము, శల్య. ఆ 2 ప 240.
- సీ. చిలుకలు గూబల ♦ యెలుఁగులచందంబు, దోఁపంగ నజుచు రాత్రులను దివము
 లందును నక్కలఁయట్లు పేఁకలు గూయు, మొదవుపిండునకు గాఁడిదలు వుట్టు
 ముంగుల కుదయించు ♦ మాషికంబులు గుక్కు, లెల్లను బిల్లులఁగిన బలుఁడు
 హరియును దక్కఁగ ♦ యాదవవివహంబు, బ్రాహ్మణప్రతితికి ♦ బాధసేయు
- గీ. గురుల కవమాన మొనరించు ♦ దిరుగు లజ్జ, విడిచియభిలాషములవెంటఁవిభులపంపు
 సేయ మన్మార్గముల దమఁచిత్తములకు, వచ్చినట్ల వర్తింతురు ♦ వనిత లధిప.
- క. అనలములు హోమకాలంబున నానాభూతవర్ణఁములతోడ కృత్
 మనుజేశ్వర వామావర్తన మొందఁగ నుగ్రగంధఁరాద్రంబు లగున్.
- క. విను కూడగూర పాకము, గనుఁగొని ప్రాయి వాషి డింపఁగానవ్వుడ సం
 జనితములై ప్రవృత్తుల గల, గొవ మిలమిల మెదలు నందుఁ ♦ గురుకులముఖ్య.
- భారతము, మాస. ఆ 1 పద్య 18-21.
- సీ. జంతువు లొండొండు ♦ జాతుల నీనుట, పెల్లుగర్జిల్లుచుఁ ♦ బెనుమెయిల్లు
 నెత్తురుగురియుట ♦ నిష్ఠురంబుగ శారి, కలుగొదసేయుట ♦ గమలుగట్టి
 నక్కలు నెలవుల ♦ నగరవీధులఁ బట్టి, పగలు వాపోవుట ♦ బలులు గాకు
 లంకుతుండుట గూబఁలంతఃపురంబులు, సొచ్చుట సేనలు ♦ సాంపువడుట 1842
- గీ. గతిగయున్నది మతీయునుగ్మతి యొకరు, శాతదంష్ట్రులు బభృకేశములుఁ గుష్ట

దేహమును నట్టహాసప్రదీప్తముఘమునగుచు లంకలోఁ దిగిరావ ఁగ్నహోయ.

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. పద్య 428.

మ. వసుధామండలి సంచలించెఁ గలచుఁ వ్వాహరి ఘోషైల్లె నా
కసు మెల్లం బోరిఁ గప్పెఁ జీకటులు విఠిప్పిక్రాలు గంపించె న
శ్వసమాహంబులు మ్రొగ్గె మత్తకవటిఁ న్నాతఁలు దూరెన్ నభా
త్తసమస్తాంగము భగ్నమై పడియె సుతాత్మశవేశంబుగన్. 1844

మ. కురిసె నైత్తురవాన మేఘగణముల్ ♦ హారాశనిస్తోమముల్
దొరఁగె నిర్మిన్నక జంబుకవ్రజములం ♦ దోడ్తోన వాహాయు ని
ష్ఠురభంగిం బడియెన్మనోల్గులుపరిఁజ్ఞో భంబుగా నాదియం
బరుస ప్రక్రియ వీచె శక్కురిలమై ♦ పృత్యంతశేఖంబునన్.
భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ ప 1484, 1485.

క. మాణ్డాలంబులచెలఁగుచు, గర్జించెను నొబలనుండి ♦ కంపించె బహు
స్ఫూర్జితనినముతోఁగఁగ, కష్టతపస్వదేయ రాహు ♦ వడిఁ బట్టె నవిన్
గీ. విడువకెప్పుడు మెనుగాలి ♦ పవదొడఁగఁగ, వోచెదక్షిణదిక్కున ♦ నూచుకేతు
వసురకన్యలుభూజింప ♦ నరుఁగుతోడ, నున్న లేంబై నరచ్చనుఁ నొఱగికడసె
గీ. కృత్తికలయందు వక్రించిఁకీడునూపె, మంగిళుండు దివాకఁగి మండలంబు
వ్రచ్చికొనెఁ జుక్క వడి రెంట్లఁ వారిఁగలఁచె; గూర్గనిస్థారవోతంబుఁ గుండెదిగుల
గీ. రచ్చమ్రాకులనెల్లను ♦ రక్తధారలుడ్చువించె బృభాకరుండుఁబ్బునుడుపఁ
గడఁగి బాణునిజన్మసంక్షత్రమైచ, భరణి వీక్షించె నది దనఁపక్షమైన.
గీ. తెలుపుఁగెంపునుప్రకృలఁవెలయనలుపు, మెడలెడంగుగఁగొల్పెంపుఁ మెఱుంగువోత
మూఁడువన్నెలతో నొకఁ ముండె మెగసి, సాంధ్యసమయంబునందుభాఁస్కరునిఁగప్పె
ఉత్తరహరివంశము, ఆ రి ప 35-40.

సీ. ఓడకనాముందఁతోకసారమేయంబు, మెఱుంగుచు నున్నది ♦ మార యెత్తి
యాదిత్యుఁ డుదయింప ♦ కళిముఖం బై నక్క, వాటోవు మంటలు ♦ వాతఁగలుగ
మిక్కిలు చున్నవి ♦ మెఱసి గృధ్రాదులు, గర్భభాదులు దీర్చి ♦ కృందుకొనియె
నుత్తమాశ్వంబులఁకుదయించెఁ గన్నీరు, మత్తగజంబుల ♦ మదము లుడిగె
ఆ. గాలుమాతభంగిఁ ♦ గదిసెఁ గపోతము, మండ దగ్ని హోమఁమందిరములఁ
జుట్టుఁబోగలు దిశలఁసారిది నాచ్చాదించె, దరణి మాసెఁ జూడుఁధరణిగదలె.
క. వాతములు విసరి రేణు, వ్రాతము లాకసముఁ గప్పె ♦ వడి నుడిగొని ని
ద్ధాతములు నడియె. ఘనసంఘాతంబులు రక్తవర్షఁకలితము లయ్యెన్. 185

క. గ్రహములు హోరాదేడి నాగ్రహముల వినబడియె భూతకలకలములు దు
స్సహము లగుచు శిఖికీలావహములక్రియఁ దోఁచె గగనపమసౌధాంతరముల్.

కి. గూడలు గుడువవు చన్నులు, చూడలకున్ గోవు లీవు ధుగ్ధము లొడలం
నీడలు హాసపు పకువులఁ, గూడవు వ్యసభములు దఱపిఁకుట్టుల నెక్కున్.

క. కిచిలెడు వేల్పులరూపులు, పదలెడుఁ గన్నీరు వానివలనం జెమటల్
వొదలెడిఁ బ్రతిమలు వెలిఁ జని, మెదలెడి నొక్కొక్కగుడిని ధేదినయందున్.

క. కాకంబులు వాపోయెడి, ఘోకంబులు నగర్ల బగలు ధిగుండలు గొలిపెన్
లోకంబులు విభ్రష్ట, శ్రీకంబులగతి నఁచి ధిలము లయ్యెన్. 1856

భాగవతము, స్కం 1 పద్య 837-842.

స. కాకఘోకంబులు ధిగగనసౌధములలోఁ, బగలు వాపోయెడి ధిహవిధముల
నశ్వహటుములందు ధి నల ముద్భవ మయ్యె, నన్నంబు మొలిచె మహాద్భుతముగ
శుకశారికలు రాత్రి ధి సాగనె విస్వరముల, జంతువు వే తొక్కజంతువుల గనె
నొగిం జొరగ్గుహముల ధి నత్తుల లుదయించెఁ బెగనెఁగావెరి రవిబింబ మపుడు

గీ. గాన నుత్పాతములు చాలఁ గానఁ బడియె, నరయ నిందుండ వలనదు యుద్ధపులార
తడయ కిపుడ ప్రభాసతీర్థముఁకరుగు, డనుచు క్రిష్ణుఁ డెంతయు నానతిచ్చె
భాగవతము, స్కం. 11 పద్య 86.

ద్విపద. పన్న గేంద్రనివేయు ధి పడగలు గుంగె, మిన్ను బిట్టదరె నిఁమేడ్చిది దిగ
జలగులు గలఁగె నక్షత్రముల్ రాలె, గులగిరు లగలె దిక్కులు న్రక్క లయ్యె
వెల్లుగాఁ గావెరిఁబెరసి యద్దంపు, బిళ్లపోలికి రపిబింబంబు దోచె
గుండె జల్లనఁ జేతిఁకులిశంబువైచి, పండె బొమ్మనిదేవపతి కొల్వ విచ్చి.
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరన. ఆ 1.

క. సురగాలి యెదురుపించెను, వఱి దొక్కటఁ గూడ వైతై ధి వసుమతి వణఁకెన్
తరగంబులు పొడచూపెను, హరిణసమూహంబు త్రోవ ధి కడ్డము గాఁపెన్.

గీ. ఎడమనుండిపాలఁకుడికి నేలెంచెను, బసిండికంటిపించె ధి బయలు రొన్నె
విఠిగపడియెఁ దరువు ధి దొరలుచు ధరమోడ, గుండెలవియమింటఁ గొఱడుదోచె
మైరావణచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 84.

ద్విపద. నేల గాలగఁ జొచ్చె ధి వాగివడ్డట్టు, చాలిమేఘంబు లాసన్నమై బర్వ
పవనఁచుక్కలుగానఁబడియె ధూమ్రంబు, గవిసె నెల్లెడవంటకంబులుపుచ్చె
భూకంపరావ ముద్భుతమయ్యె రాత్రి, కాకకౌశికజంబుకములార్వఁ దొడఁగె
గాలిభూనియఁ జర్చెఁ గడు మోర లెత్తి, తూలుచు బకువులుధొరలంగఁజొచ్చె

నిండ్రచాపములు ఖండించుచాడములు; చంద్రార్కపరమేశ్వరము ల్వాసించె.

పండితారాధ్యాయత్ర, మహి. ప్రక.

- సీ. ఆవేళ గంకగృధ్రావళిపురివిచ్చి, యాడఁగాఁ బొడఁగఁ తానునిండఁ
గరమునెత్తువాడగునె నేలమీదఁ, బిడుగుల చడఁబోయెఁబుడమిడఁక
వజ్రు లంతంతకు ♦ వాపోయెఁ దలలెత్తి, వెనఁగొన్ని గొడుగులు ♦ విజినెడియె
నెదురుగా నేతెంచె ♦ నేపుమ్రెఁ జెనుగాలిమెఱుఁ గదిచుగముల్ ♦ పోలెబడికె
గీ. గడు విలాపించి యెఱుఁగె నాకాశవాణి, చెలఁగి యడ్డంబుగావచ్చె ♦ జవులపోతు
మఱియు మందట నొక మహామలినమైన, విదనరాత్రెచ్చెఁబోయినవిభునిదలచి
సీతావిజయము, ఆ 8 పద్య 124.

దంతధావనపదలి

౧

- క. శేషకడ మేలుకొని యునునాపకమతి దంతధావఁము విగ్జ్ఞుం
డై పుణ్యకావ్యమున మానోపేతుం డగుచు వలయు ♦ నొనరింపంగన్. 1868
ఆ. ఖదిరమును వటుమును ♦ కానుగు జిల్లేను, వేము నదీ జావ్వి ♦ శినియందు
నొగరు చేచు కార ♦ మొనరినచెక్కలం, దడపి తోచు వలయు ♦ దంతములక.
సీ. ఆయురారోగ్యంబులగు మద్దిమామిడి, కణమున శ్రీలక్ష్మి ♦ గలుగు మిగులఁ
బీడ లెల్లను పాయు ♦ బీజపూరంబున, రణజయం బొదవుఁ గరంజకమున
విత్తలాభము సంభవించు మాశేషున, నొదవు ఘనప్రజ ♦ యుత్తరేన
నరుచిహరచు బాడ్యహరము నగుచు జండ్ర, సిద్ధించు చతులవాక్కిద్ది జావ్వి
గీ. జాజి వాడింబ మున దళిశమున గొడిసె, మొదల సంకొలమునఁ గల్గు ♦ మోక్షలక్ష్మి
సిందువారంబునను రావు ♦ చెడ్డ కలలు, దంతధావన కర్తృంబు ♦ లింతవట్టు.
క. ప్రియరుచ్యము కఫవైద్య, క్షయకారి మనఃప్రపాదకారణము శుభి
ద్యయనాడీశుద్ధికరము, నయసహితము దంతధావనము చనుజులకున్.

చారుచర్య, ప 4-7.

- క. పాలాండె ముండు లాండెన్, జాలఁ గలిగి తోలుగలుగు ♦ సరసపుఁ బుడకన్
శిలోత్పన్నుండు ప్రాతః, కాలమునన్ వలయు దండకావ్యము చేయన్.
గీ. పంచపర్వంబులందును ♦ బాడ్యములను, జన్మదినములవ్య తిపాత ♦ వష్టివశు
క్రొద్ధకాలంబులను ప్రతీచర్యలందు, దంతకావ్యంబు కొలువట ♦ తగవుగాడు.

విజ్ఞానశేఖరము, ఆచార, ప 44, 45.

భూషణధారణపద్ధతి

౧. పుష్పము పెంచ నోడునధిఃజేవత లిత్తును మెచ్చి సంతోహో
 చ్చినములు పల్ల భూషణవిఃతానముఁ దాల్పఁగ నట్లు లేనినాఁ
 దవఁచునగఁగి కేమరుచిఃరాధరణంబులు దాల్పఁగాఁ దగున్
 గవలము పొంటె లక్కయును ధిఃరాగియు నిష్టవిగావు దాల్పఁగన్.

1868

చారుచర్య ప 29.

వస్త్రధారణపద్ధతి

౧. కీతుం సంధువఁబట్టుచీరలను మాంజిన్థంబులున్ దోఁపులున్
 నాచిన్జేన్మనికృత్తిహేతువులు దుఃస్వాగోష్ఠకాలంబునన్
 శేతఃప్రీతియుఁ జైత్యహానియుఁ గడుంజేకూరుఁ జెంగావులన్
 శ్వేతిచ్చాయపటంబు లభిపటలీపేళన్ ద్రిదోషఘ్నముల్.
 ౨. మలిన మైన చుదియుం మగువఁజ్జినయది, యితరజనులయదియుం నెలుకపోట్లు
 ఖండ మైనచుదియుం గాలినయదియు వ్యర్థింప వలయుఁ జుమ్ము చీరలందు.
 ౩. మానినదానఁ దీటయు నఁచుంగళభావమునొందు సంగనా
 వాఁముఁ గట్టి భాగ్యము నఁవారితకౌర్యముఁ దప్పుఁ బుణ్యముల్
 చేసినఁ గోలుపోవు నొరుఁచీర.ధరించిన నెల్కపోటు సుం
 త్రాసముఁ జేయు ఖండపరిధానము జ్యేష్ఠకుఁబట్టు మేదినిన్.
 ౪. కాలినచీర ధరించిన, మేలు దొలంగుటయె కాదు మిక్కిలి కీడై
 కాలని పశువుగఁ గావున, వాలాయము దానిఁ బాఱఁజైవఁగ వలయున్.

1878

చారుచర్య, ప 25-28.

పుష్పధారణపద్ధతి

౧. పుష్పము గలుగు పువ్వులు, సరియింపఁగ దానఁ జూండు థలఁబట్టెను చె
 ప్పెన్దఁ జెనుటకంపు దొలఁగుదు, ననులకు చుట్టిదెలియుననువు నయనముల కగునో.
 ౨. గేదచివువ్వుల దాలిచి సుఖింతురు మేలుజవాది పూని హృ
 న్మోదముగాఁగఁ గన్నెలు మొల్లలతో వకుళప్రసూనముల్
 బాదులు పాటలంబులును సుంపెఁగలున్ శతపతకంబులున్
 ప్రదనరాయ భోగలు భగ్నితులు కన్నురఁ గూర్చి చేసుకన్.

- క. గోరంటపువ్వు మరువముఁ జేరి విరజాజివిరులు ♦ చెంగలువలుఁ గ
 య్పొమునఁ గూర్చి ముడుతురు, నాజీవనపంచభాణి నాగమయింపొప్ప.
- ఉ. మొల్లలు జాజి క్రొవ్విరుల ♦ మొత్తములుం గరవీరరాజియున్
 వెల్లి వొంటపువ్వు కురువేరు త్రిదోషహరంబు లారయన్
 చల్లదనంబు వీన సహజంబగు గొజ్జగినిరు గొంత వైఁ
 జల్లి భరితు రవి మెయిజాణులు వేసవిరాత్రు లెప్పుడున్.
- ఁ. గురువిందలు గన్నేరులు, పరువపు నవమాలికలును ♦ బొటలములు ని
 చ్చరణితోష్ణంబులుగా, పరయఁగ నవి కాలు సుడువనంబుదవేళన్. 1876
- క. పొన్నలు చేమంతులు సుర, పొన్నలు సుపెంగలు మొత్తిపువ్వులు పొడల్
 పన్ను గ హిమమున పుడుతురు, యిన్నియు స్వప్నంబు లగుట ♦ సొజింగినభోగుల్
- సీ. ఘటికాద్వయమువాఁకఁ ♦ గంపు జాచులనుడు, విరజాజిమొల్లల ♦ వీనిశెట్టి
 పొన్నలయందుండుఁ ♦ బొలుపాట నొక బాము, చల్లెలనా యినాటా దదవు
 కరవీరములయందు ♦ గురువిందపువ్వుల, బొడల్ నంతిను ♦ ప్రాద్దు నిలచు
 నొకపగల్ రేయియునుండు సుపెంగల, వెలయుఁ జేనుతి తఁద్విగుణ ముండు
- గీ. దాని యోవర్తు చెంగల్ల ♦ వాని యునికి, నయను రాత్రులు కేదంకియందు వలపు
 పుడమి గలుగొట్టి సురపొన్న ♦ పువ్వులందు, మాన దెప్పుడు గంధంబునుంత్రి నుప్పు.
- క. విరవాచులు మొల్లలు క్రొవ్విజాణులు ముడువ మెలు ♦ వెండ్రుకలు గడున్
 గరగర నై యుండుతటిన్, శివమున నెపుడైన ముడువఁ ♦ జెంగలున దగున్.
- క. ధర నుష్ణవస్తువులలో, నిరతంబును నుష్ణకరము ♦ శేత్రములకు దు
 స్తరభాధకమగు మతిహిత, కరమును గాదనిరి మల్లికాకుసుమంబున్.
- ఆ. మైదపువ్వుకంటె ♦ మల్లియ కంటెను, బుడమిలోనగిడు ♦ పువ్వులేదు
 మొల్లిపువ్వుకంటె ♦ మొగిం జెంగలునకంటె, మేలిపువ్వు పుడమినిండ లేదు.
- క. తల మాసినపుడు చల్లెలు, వలయున్ ముడువంగ దొంటివారలు కేశం
 బుల నూనియ విడువనితటిఁ, గలుగు హితం బంగ్రు నేడకంబును ముడువన్.
 చారుచర్య ప 12-22.

చందనచర్చాపద్ధతి

- మ. అగ్రం గుంకుమపువ్వుఁ గూర్చి శిశిన్వ్యాసంగిళాంబునన్
 మిగులం గొజ్జగినిరు కప్పనమునన్ ♦ పేదించి కృత్తంబునన్

మృగనాభిన్ సుస్యంబునుం గలిపి యమ్మేఘావలీనేతలన్
దగు సుదవర్తనపూర్వకంబుగ నలంకరిన్ జందనం బిమ్ములన్.

1885

చారుచర్య, ప 28.

ప్రతీకానాదులు

- క. తొమ్మిదిచిట్టలబొందిన్, గ్రమ్మెడు మలములును గీడు ♦ కంపులుం జెనుం బు
ణ్యయ్యుగలుగుం బ్రాతన్నానమ్మేపూడుంజేయు బుధజానంబుల కెల్లన్.
- సీ. పోతనీశులకంటె ♦ భూమిస్థములు మేలు, వానికంటెను గూపవారిమేలు
కొలనిజలంబు తంజ్జలమునకంటె మే, లేటినీశులు వానికన్న మేలు
పుణ్యతీర్థోదకంబులు వానికిని మేలు, గంగాజలము లధికముగ మేలు
తొలివానగల్గిన జలములనదులలో, ముట్టునీశులయట్లు ♦ ముట్టె జనదు
- ఆ. పంగనీరదెంత ♦ కలకను బడనిన, బ్రాచిపడిన కడవ ♦ బట్టియున్న
న్నానయోగ్య మస్థానదులజలంబుల, కంటెనంద్రు ధర్మకర్మవిదులు.
- సీ. తెలియఁ బ్రజాపతితీర్థంబు చిటికెన, జేలిమొదలు జాట్టు ♦ జేలిమొదలు
పిత్తతీర్థమనఁజెల్లుం ♦ బెనువేలిమొదలితీర్థంబునా బ్రహ్మతీర్థమనఁ బరగు
నన్నిప్రేళులకును ♦ నగ్రంబు దేవతాతీర్థం బనంగ వర్తిలుచునుండు
నయ్యయివారల ♦ కయ్యయితీర్థంబు, లందిచ్చు జలములయందుం దృష్టి
- గీ. బ్రహ్మతీర్థజలంబుల బ్రాహ్మణులకు, వెలయ ముచ్చోటు చలిచుట విహితవృత్తి
తొడలు చేతులు మోకాళ్లు నడుచునుండ, నొనరఁ గూర్చుండివార్చుట యుత్తమంబు.
- సీ. పూర్వాభిముఖమొండె ♦ బోలనుత్తరమొండె, నొనరఁ గూర్చుండి శుభోదకములు
వరుస బ్రహ్మక్షత్రవైశ్యులు హృత్కంఠ, తాలుదేశంబులనోలి నిలిపి
ముమ్మాట ప్రాశించి ♦ మాతి యడ్డమునిడ్చు, నొకమాటు ముమ్మాటునొనరఁడుడిచి
వాసికాపుటములు ♦ నయనముల్ శ్రోత్రముల్, బొడ్డును వక్షుల ♦ భుజములందు
- ఆ. వలప లాదిగాఁగ ♦ జలములఁ దడియఁగ, ముట్టి వార్వవలయు ♦ ముదముతోడ
నివిధమున వార్చి యెల్లకృత్యములను, మఱియొకర్చు టుచితమార్గ మంద్రు.
- గీ. పీఠి మంచముపైనుండి ♦ కీటనుండి, చెప్పుపాను దొడి తల ♦ చీరచుట్టి
నవ్వచును మాటలాడుచు ♦ నడిచినడిచి, వంగి శయనించి నిలుచుండి వార్వజనదు
- గీ. అనుపవీతద్విజాండును ♦ వాఁడుదియును, శూద్రుఁడును నీశులొకమాట ♦ సోకఁ బెదవి
యంటునప్పుడె శుద్ధాత్మ్యంబగుటనిక్రమవారి ధగ్గజ్జాలైన మహాత్ములెల్ల. 1891
- ప్రార్థనగాఁగ మానసరక్షణింఁగి మృతజాత మాతకముల నందఁ జూడెను.

- నపుడు పుణ్యములముందుకుదక్కగా, స్నానమువ్వవారిజన దొనర్చు.
- ఆ. అంటరానివారి ♦ నంటిలేనియును నే, కానముననుని ♦ యట్లునపుడ
 స్నానమాచరింప ♦ సంకల్పియగుగాన, ముట్లననుచునుని ♦ మూర్ఖులకము.
- గీ. కుక్కనక్కబంది ♦ గోడిగాడిదె వాయునంబు నంటెనేని ♦ శౌచమునకు
 జలములేనియెడల ♦ మలమూత్రములునేయు, నేని ద్విజుండు వలయునీట మనుగ.
- గీ. చాకి బోయవాడు ♦ జుంగరి నొడంగరి, కుక్కనూనగాడు ♦ కోడి పంది
 బొడ్డుక్రిందియంగులు విప్రసోదక, నచటూ చదువలయునందు బుధులు.
- క. పీనుగు మాలని నూతకి, నూరి బ్రహ్మాంతకారిసోదక నచేల
 స్నానము నన్నిస్వప్నము, మానవంశముజేసి పులయి ♦ నుజిచాకదగున్.
- క. నూతకి పీనుగు మాలను, నాతముగ నంటువలెని ♦ నంటువలెడు ను
 స్నానకుడగునేని శుభ్రు, దాతని నంటుటయు శుద్ధియగు నుచ్చుట్టన్. 1899
- క. స్నానమున భోజనమున, దానమున బ్రతిహమున ♦ దైవతపితృప్రా
 జనియమంబులయందును, దానినుమడి నార్చవలయు ♦ దగ విప్ర డెటన్.
 విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 49-51.
- క. ప్రాతస్నాయికి లోవెలి, పాతకములునుగుదివిసుఖపడుమధ్యాహ్న
 స్నాతుండు స్నానవిహీనుడై తినువాఁ డామిమః ♦ యనబడు నధివా.
- ఉ. స్నాన మొనర్చి భుక్తిగొనుసాధులు భక్తులు నాకు గావునన్
 స్నాన మొనర్చి రేపకడ ♦ నాదగువామవిధిం జపించువాఁ
 డై నవశుభ్రవస్త్రధరుడై పితృతర్పణ మర్చ్యముం దృఢ
 ధ్యానము సల్పెనేని సకలమయలు న్నుతియింతు రాతనిన్.
 శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 45.

భోజననియమములు

- క. పెక్కిండ్ల భిక్షు గుడుచుట, చక్కనిధర్మంబు బ్రహ్మచారికి నది దా
 పోక్కింటియన్నమైనను, నక్కటపడి కుడువఁజెల్లవని రాచార్యుల్.
- క. అంగనసంగతి గురువుల, యెంగిలి మధుమాంససేవయేరిఁ బలుకులన్
 భంగముపఱుచుట తములము, శృంగారము వడువునకు నిష్పిధములు మహిన్.
- క. నలుమాలయు ముమ్మాలయు, వలయుముఁ బ్రోక్షణముచేసి ♦ పర్జలయినయా
 నలుపురకుఁ గుడుపువోట్లం, జెలువొందకమున్నె శుద్ధిచేయఁగవలయున్.
- గీ. చరణములు కేలు గడిగి ముచ్చట్లు చఱచి, పీతముననుండి కాల్లుదాఁబ్రతిని పోపి
 యర్థి నాపోశనమును ప్రాశాసనములు, నినిష్ఠులుండఁ మాఁజైవధువగుయము

- గీ. విాదియన్నంబులోఁ గొన్ని ధమతుల లెత్తి, ధర్మరాజాయచిత్రగుప్తాయయనుచు
భూమిమైనిల్పి పిదప నాఁపోకనంబు, గొనుట ధర్మంబు విప్రుండఁ గుడుచునపుడు.
- క. ప్రాణాహుతులు గొనిన త్రుటి, మానముఁ దాల్పంగవలయు ధమనినహంకారా
రాననయనఁ జెడుఁ గావున, మానవ్రతము నడఁదగదు ధమతుంతులకున్. 1408
- క. అతిథుల కభ్యాసతులకుఁ, బితరులకును వేల్పులకును ధమిన్వేషం
బతిపద్ధ మట్టియన్నము, సతతముఁ గుడుచుట గృహస్థసద్ధర్మ మిలన్.
- క. ఇనుమును బొదిగినపీటను, మునుగాలివయట్టిపీట ధమదుగుపిటన్
జనఁటికఁ బగిలినపీటను, గొనకొని విప్రుండు గుడుచుఁ గూర్చుండఁ డిలన్.
- క. ఇనుపతెలె న్నంటితెలెన్, బెనుచేతులనాకుపెణకఁ బీటపయిన్ భో
జన మొనరించుట తగదని, మును చెప్పిరి జనుల కాది ధమనివరు లెల్లన్.
- క. పెక్కండ్రు చూచుచుండగ, నొక్కండఁ దాఁగుడువఁగజనఁవొకరుఁడుచూడన్
బెక్కండ్రు గుడుచు జనదని, తక్కుక చెప్పుదురు ధర్మతత్త్వవిధిజ్ఞున్.
- క. నెలనాళ్లు సునియతుండై, పలాశపత్రములపులియఁ బాయక ద్విజుఁ డి
మ్మలభోజనంబు చేసిన, ఫల మిలఁ జాండ్రాయణంబు ధమమం గలుగున్.
- క. ఒకఁ డుదకంబులు వ్రాచువఁగ, నొకరునికంచంబులోని ధమద్విష్టపుఁజిం
గుకణంబొలికిననాపా, త్రికయన్న మభోజ్య మండ్రు ద్విజవరు లెల్లన్. 1414
- క. పూనితనపాత్రయన్నము, ప్రాణాహుతి గొనినపిదపఁ బాత్రిక యుచ్చ
స్థానమున నునిచి తుడుచుట, తానత్తమసరణియండ్రు ధర్మవిధిజ్ఞుల్.
- క. మెండియపువ్రేలవెండియు, మెండినికఁ బొరుగువ్రేల ధమలిమిపనిఁడిం
గొండొకవ్రేలజలంబును, నుండంగవలయు బ్రాహ్మణోత్తముచేతన్.
- క. వడ్డింపఁగ నెంగిలి దొడిఁది, బడ్డవెనలవంటకంబుపాయ నిడఁదగున్
వడ్డించునతనిసోఁకిన, వడ్డింపక డించి వార్చి వడ్డింపఁదగున్. 1417
- క. కూటిముడిమోచునాతఁడు, పాటించక వేనె సేని ధమస్థానంబా
కూటిముడియు డించక ముచ్చాటులు చఱవంగవలయు సద్ధర్మగతిన్.
- క. తుడిచినతుదిగొట్టుకు గొని, పుడినెటిలోనగమునీళ్లు భూతలముపయిన్
విడిచినఁ బాతాళంబున, నొడఁగూడినసారకులకు ధమత్సవమందున్.
- క. తుడిచిననెంగిలిచేతను, దడయక గొట్టుంబు గొనుటతగు నెంగిలివోఁ
గడిగినతుడిఁ గొనెనేనియఁ, గడునల్లు సమస్తదేవగణ పితృగణముల్.
- క. బడబాగ్నయిన లాగస్తులు, తుడిచినకుడు పఱుగఁజేసి ధమతలపదుల
యొడ్డునాకుననుచు వలచేఁ, కడుపు నిమిరి చదువఁగట్టి కండ్లం గమరున్.

క. ప్రాణాపానవ్యాసో, దానసమాసములు తృప్తిఁ • జలకొని చచ్చే
హానందం బిడుఁగాకని, జానుఁగ దనకదుపు నిమిరి • చదుఁగ వలయున్. 1422

కెళ్ళాశ్వము, ఆచా. ప 54-88.

చ. మనమున నన్ దలంపుచును • హానియు సంస్కృతవాణిమయ్య భో
జన మొనరించువాఁడు దివిజత్వము నొందు మదయనామము
ల్లవరబరింపుచున్న కబళంబులు ముప్పదిరెండుగాభుజిం
చిననరుఁడుండు నాకమున • సిద్ధులు గెన్నయు న్నుత్తిరఁగన్. 1423

క. మితభోజి నిరామయుడై, యతిసుకృతము నొందుఁ గువలఁచూకిఁగాల
త్రితయమునం దద్వైత్తుతి, నతు లిడునరుఁ డాతనిభుజిసంఘాత నిలచున్.

క. గృంజనలకుఁదవ్వయచులు, సంజుడులోనుగభుజించిఁగన్ నిరయననన్
నెంజలిజెందునుబహుపా, స్పంజము వలుక నకు మనుగు • భోజనజేళన్.

శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 2 పే 46, ఆ 3 పే 51.

గీ. పతిత సూరక దేవల • యతిగణాన్నములు భుజించిన నెరిగి • మట్టుకొనుచు
నైన ఋతుమతివాక్యంబు • లాలకించియైన నశనంబుఁగొన సురాపానమును.
శేషధర్మము, ఆ 3.

గీ. ద్విజుఁడు భుజించుతఱి బహుజేళభాష, నిములు పలికినలకునద్వయమునున్నజ
నంబు నింద్యము నూతకాన్నంబుఁ గొనన, ఘోరనరకంబుపాలయింతుంచుండు.

గీ. తల్లిదండ్రులు కొడుకులు • తాతమనుచు, లాఁడుకొడ్డయుఁ దోబుట్టున వత్తేమాను
లైనఁ బొత్తున భుజియింప • నధికపాప, మననసురునకువడులైన • యతఁడ. 1428
ఒడయనంబిలిపాసము, ఆ 5.

అపవిత్రవివాహములు

క. కమలదళనయన వినుచూర్ణము బ్రాహ్మ్యము నాసురము వెనన్ బ్రాజాప
త్యము మైశాచ్యము గాంధర్వము దైవము రాక్షసము వివాహోష్ఠకమా.
శకుంతలాపరిణామము, ఘ. వేం. ఆ 3.

—• బ్రాహ్మ్యవివాహము. •—

క. తగువయి బిలిచి కన్యక, దగినయలంకార మిచ్చి • ధారాపూర్వం
బుగఁ బెండ్లి సేయుటయు నది, వగవక బ్రాహ్మ్యంబునెడివివాహం బయ్యెన్.

—• దైవవివాహము. •—

క. క్రతువునకు ఋత్విజుండై, సతతంబును మంత్రవిధులు • సల్పినతనికిన్

- గీ. వాడిచున్నంబులోఁ గొన్ని ధతుకు లెత్తి, ధర్మరాజాయచిత్రగుప్తాయనుచు
భూమివైనిల్చి పిదప నాఁపాశనంబు, గొనుట ధర్మంబు విప్రుండుఁ గుడుచుకపుడు.
- క. ప్రాణాహతులు గొనిన త్రుటి, మానముఁ దాల్పంగవలయు ధూనినహంకారానయినఁ జెడుఁ గావున, మానవ్రతము నడఁదగదు మతిమంతులకున్. 1408
- క. అతిఘట కభ్యాతులకుఁ, బితరులకును వేల్పులకును బెట్టినశేషం
జతిశుద్ధ మట్టియన్నము, సతతముఁ గుడుచుట గృహస్థసద్ధర్మ మిలన్.
- క. ఇనుమును బొదిగినపీటను, మునుగాలినయట్టిపీట యెదుగుపీటన్
జనఁటిగఁ బగిలినపీటను, గొనకొని విపుండు గుడువఁ గూర్పుండఁ డిలన్.
- క. ఇనుపతెలె న్మంటితెలెన్, భనుచేతులనాకుపెణకఁ బీటపయిన్ భో
జన మొనరించుట తగదని, మును చెప్పిరి జనుల కాది మునివరు లెల్లన్.
- క. పెక్కుండు చూచుచుండగ, నొక్కఁడుఁ దాఁగుడువఁగఁజనఁవొకరుఁడుచూడన్
తెక్కుండు గుడువఁ జనదని, తక్కుక చెప్పుదురు ధర్మతత్త్వవిధిజ్ఞుల్.
- క. నెలనాళ్లు సునియతుండై, పలాశపత్రములపులియఁబాయక ద్విజుఁ డి
మ్మలభోజనంబు చేసిన, ఫల మిలఁ జొంద్రాయణంబు ఫలముం గలుగున్.
- క. ఒకఁ డుభయంబులు ద్రావఁగ, నొకరునికంచంబులోని యున్నిష్ఠపుఁజిం
గుకణంబొలికిననాపా, త్రికయన్న మభోజ్య మండ్రు ద్విజవరు లెల్లన్. 1414
- క. పూనితనపాత్రయన్నము, ప్రాణాహతి గొనినపిదపఁ బాత్రిక యుచ్చ
స్థానమున నుంచి తుడుచుట, తానుత్తమసరణియండ్రు ధర్మవిధిజ్ఞుల్.
- క. మెండియపువ్రేలవెండియు, మెండినికీ బొరుగువ్రేల మేలిమిపసిఁడిం
గొండ్డాక వ్రేలజలంబును, నుండంగావలయు బ్రాహ్మణోత్తముచేతన్.
- క. వడ్డింపఁగ నెంగిలి దొడిఁ, బడ్డవెనలవంటకంబుపాయ నిడఁదగున్
వడ్డించునతనిసోకిన, వడ్డింపక డించి వార్చి వడ్డింపఁదగున్. 1417
- క. కూటిముడిమోచునాతఁడు, పాటించక వేసెనేని ప్రస్థానంబా
కూటిముడియు డించక ముచ్చాటులు చఱవంగవలయు సద్ధర్మగతిన్.
- క. కుడిచినకుదిగొట్టము గొని, పుడినెటిలోసగమునీళ్లు భూతలముపయిన్
విడిచినఁ బాతాళంబున, నొడఁగూడిననారకులకు మత్సరమందున్.
- క. కుడిచిననెంగిలిచేతను, దడయక గొట్టంబు గొనుటతగు నెంగిలివోఁ
గడిగినకుడిఁ గొనెనేనియు, గడువల్లు సమస్తదేవగణ పితృగణముల్.
- క. బడబాగ్నస్థి లాగస్థులు, కుడిచినకుడు పఱుగఁజేసి కుశలప్రదుల
య్యెదుఁబాకుననుచు వలచేర, కడుపు నిమిరి చదువఁగట్టి కండ్లుం గమరున్.

- క. ప్రాణాపానవ్యాసో, దానసహాగములు తృప్తిఁ దలకొని భుజి
హానందం బిడుఁగాకని, బానుగఁ దనకదుపు నిమిరి ఁ చదునఁ వలయున్. 1423
కృష్ణాశేష్యము, ఆచా. ప 64-88.
- చ. మనమున నన్ దలంపుచును ఁ మానియు సంస్కృతవాణి హయ్య భో
జన మొకరించువాఁడు దివిజత్వము నొందు మపేయనామము
బ్రవరంబరింపుచున్నకబళంబులు ముప్పదియెందుగాఁగుజిం
చిననరుఁడుండు నాకమున ఁ సిద్ధులు గిన్నెలు న్నుతింపన్. 1424
- క. మితభోజి నిరామయుఁడై, యతిసుక్ష్మరసు నొందుఁ గువలఁచూరికిఁగాల
త్రితేయమునం దవ్వై న్నుతి, సతు లిడువఁగఁ జాతనిభువఁగంబున నిలుచున్.
- క. గృంజనలఘుద్వయములు, సంజాడులోనుగభుజించిఁగన్ నిరయమనన్
నెంజలిజెందునుబహుపా, క్షుంజము కలుక న్నకు మగును ఁ భోజాశేష్యన్.
శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 2 పే 46, ఆ 3 పే 51.
- గీ. పతిత సూరక దేవల ఁ యతిగణాన్ములు భుజించిన నెగిరి ఁ మట్టికొనుచు
వైన ఋతునుతిపాక్యంబు ఁ లాలకించియైన సతనంబుఁగొన సురాఁపానమును.
శేషధర్మము, ఆ 3.
- గీ. ద్విజుఁడు భుజించుతటి బహుఁదేశభాష, జములు పరికినలఘునద్వయమునుగృంజ
నంబు నింద్యము నూతకాఁన్నంబుఁ గొనిన, ఘోరనరకంబుపాలుఁకుందుచుండు.
- గీ. తల్లిదండ్రులు కొడుకులు ఁ తాతనుచు, లాఁడుబిడ్డయుఁ దోఁబుట్టువత్తేమామ
లైనఁ బొత్తున భుజియింప ఁ నధికపాప, మనినసురునకువడుగైన ఁ యతహఁదః. 1428
ఒడయనంబిలినము, ఆ 5.

అపవిత్రవివాహములు

- క. కమలదళనయన వినుమాన్మము బ్రాహ్మ్యము నాసురము వెఁసన్ బ్రాజాప
త్యము వైశాచ్యము గాంధర్వము దైరము రాక్షసము విఁవాహాష్టకహా.
శకుంతలాపరిణయము, ప. నెం. ఆ 3.

—ఁ బ్రాహ్మ్యవివాహము. —

- క. తగువరుని బిలిచి కన్యకఁ, దగినయలంకార మిచ్చి ఁ ధారాపూర్వం
బుగఁ బెండ్లి సేయుటయు నది, వగవక బ్రాహ్మ్యంబునెడివిఁవాహం బయ్యెన్.

—ఁ దైవవివాహము. —

- క. క్రతువునకు ఋత్విజుండై, సతతంబును చంద్రవిధులు ఁ సత్వినతనికన్

సుతః బెండ్లిసేయుటయు నీశీతి దైవవివాహ మనంగఁ ♦ గీర్తిత మయ్యెన్.

—♦ ఆర్జ వివాహము. ♦—

క. మొదవులు శెండుంకువగా, ముద మాఱంగ నిచ్చి గుణసముత్సుకుండై యిం
పాదవంగఁ బెండ్లి యాడిన, నది యార్జ మనెను వివాహమయ్యె ధరిత్రీన్. 1482

—♦ ప్రాజాపత్యాసురవివాహములు. ♦—

చ. అర్థంబుఁ గొనక నరునకు, బ్రాథనతో నిచ్చుటయును ♦ బ్రాజాపత్యం
బర్హించి వరునకును సుత, నర్థముఁ గొని యిచ్చుటయును ♦ నాసుర మయ్యెన్.

—♦ గాంధర్వవివాహము. ♦—

క. గమగియు నమణుండు నొడఁబడి, తమలోపలఁ గూడి తల్లిదండ్రులు వెల్లిగా
నమయముఁ జైగొనియున్నను, గ్రమమున వాపెండ్లి పేరు ♦ గాంధర్వమగున్.

—♦ రాక్షసవివాహము. ♦—

క. నెయ్యమున నడిగిపుచ్చుట, యియ్యకొనక యగ్రమిక ♦ యాక్షాస్వరందై
కయ్యమున గలిచి కన్యకఁ, గ్రయ్యంబడిచేసికొనిన ♦ రాక్షస మయ్యెన్.

—♦ వైశాచవివాహము. ♦—

క. గురుజను లెఱుంగకయుండను, వెనవిడియె మినుకుగట్టి ♦ వెల్లిచనువునన్
నరిలుంపఁదగినపురుషుండు, పరిణయ మగునేని యదియ ♦ వైశాచ మగున్.

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 95-101.

వి వా హ ప ద త్తు లు

క. కులమును కీలము విద్యయఁ, గలవానిం బలిచి ప్రీతిఁగన్నియ నీఁగా

వలయు నుదకప్రవానా, కలితంబుగ బ్రాహ్మకర్మగతి యిది యధిపా.

ఆ. ఔత్ర మండ్రు బుధులు ♦ గన్య పురుషుఁగోర, నతఁడు గన్యమిఁడ ♦ వాససేయ

నచల మగువరస్పరాసురాగము గని, ప్రమద మెసంగఁ జేయు ♦ పరిణయంబు.

క. కన్ను మనంబును దనిసినఁ, గన్నియ యెవ్వనిఁ గోరుగాంధర్వం బా

యన్న నతని కిచ్చుట వెలనన్నుట యాసురము నూవె ♦ పౌరవముఖ్య.

క. బలిమిమెయ వరుండు గన్నెకుఁ, గలవారిం బొడిచి కరము ♦ క్రౌర్యంబున న

బిచ్చుటకుఁ దుఃఖింపఁగ వారల మౌగులంగఁ దెచ్చికునుట ♦ రాక్షసము నృపా.

అ. అయిదుదెఱుగులండు ♦ నారయ మూఁడువిధములు ధర్మకృతులు ♦ ధర్మపుత్ర

యాసురము రాక్షసాహ్వయంబును ధర్మమారసంవిధాన ♦ దూషితములు. 1443

- గీ. మాతృపితృహీన యైనను ♦ భ్రాతృగౌత్రభావ మొందిన నబ్బాలపరిణయాగ్ధ
వరణమున కన్వగాదని ♦ కురుకులాగ్రగణ్య చెప్పుదురు పరిణయకల్పవిదులు.
- ఆ. ఆత్మజాతీయందు ♦ నపులజాతులు రెంటు, గ్రహుపివాహ మొప్పు ♦ బ్రాహ్మణులకు
ననఘ శూద్రవనితాయందు నాతని కపత్యంబు గలివి పొడవనియుం గలదు.
- గీ. రాజునకు రాజవంశజగమణి యైన, వెనుక వైశ్య వరిందుట ♦ విహితవిధము
వైశ్యునకు శూద్రునకు దనుచుండుములన, పరిణయంబుగాఁ దగు నరపాలకర్య.
- ఆ. అనఘ విషను మైన ♦ యట్టికార్యంబు నాటికిఁ జూచి వెద్దవలచి యైన
లోభమునను శూద్రుఁ ఁ చాభార్యుఁగాఁ గొను, విప్రుఁ డెడకపాడవుత్తిగామి.
- క. విను హన్యకవ్యములు మజ్జనభోజనములును విద్రోహాతివనిత దాఁ
బని నేయ నడపునది యప్పనులకుఁ జెఱుపెట్టు గామిబ్రాహ్మణుఁడు నృపా.
- భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 221-229, 240.
- క. కులమున నధికుం డొండెను, గులమున గరిపుకఱు డొండె ♦ గుణయుతలగు క
న్యలఁ జెండ్లియాడు యుదును. కులహీనుఁడు కులజఁడేసికొనఁ జనఁ జెందున్.
- క. కులమొక్కటియై గోత్రము, కలయక శుభలక్షణములు ♦ గలిగి ప్రియంబున్
గలకన్నియాలను విపులు, వలయు సమంగ్రకముగా వివాహం బాడన్.
- ఉ. శూద్రుయ శూద్రభార్యయకు ♦ శూద్రీయు వైశ్యయు వైశ్యభార్య లా
శూద్రీయు వైశ్యయున్ నృపతిఁనూతియు రాజతనూజభార్య లా
శూద్రీయు వైశ్యయున్ నృపతిఁనూతియు విరుతవిప్రకన్యయుం
భద్రగుణప్రియఁడగు ♦ బ్రాహ్మణభార్య లనుక్రమంబుగన్.
- క. మేలగు విప్రుఁడు శూద్రుని, నాలింగాజేసికొనుట ♦ యన్యాయ్యంబా
యాలి యుదరమున విప్రుఁడు, బోలంగా, దానెపుట్టి ♦ పుత్తుం డగుటన్. 1450
- క. జనకుఁడు తాతయు భ్రాతయు, దనకులజుఁడు తల్లియును యభాక్రమముం
జనవరులగుదురు కన్యకు, మనమున దొంపంబు లేక ♦ మనువారైనన్.
- క. కన్నియఁ దగువరునకు నీ, కున్నను నది యెన్నిముట్టులానరంగనగుం చా
నన్నింట భూరివాత్యలు, పన్నుగఁ బ్రాపించునంతఁపాపము వచ్చున్.
- క. జనకుఁడు మొదలుగ నేపురు, దగువరునకు నిచ్చువారు ♦ దగలేకున్నం
దనకును దగియెడువరుని, దనకుంతన చేసికొనుట ♦ తగుఁ గన్నియకున్. 1452
- క. ఇచ్చినకన్యక మగుడం, బుచ్చుకొనుట చాలతప్పు ♦ పురుషునకును దాఁ
బుచ్చుకొనునేని నాతఁడు, మచ్చుక్రియన్ దండ్యుఁడఁడని ♦ మనసు కల్లన్.

- చ. ఒకనికే గూఁతు నిచ్చి తగఁసుంతువ యైకొని పెండ్లిసేయ ను
 త్సుకమతినున్నచోట గుణశోభితుఁ డొక్కఁడు వచ్చెనేనియుం
 బ్రకటితదోషముల్ మొదలి ♦ భర్తపయిం గలవేని తండ్రి క
 న్యక గుణవంతుఁడైనపతి ♦ కచ్చుగ నిచ్చుట ధర్మ మెమ్మెయిన్. 1465
- సీ. ఒక్కకన్నీ యకును ♦ నుంతువెల్లను బెట్టి, వడిమాడుముల్లును ♦ బడకమున్నె
 యంతకాలయును ♦ కరిగిననాతని, తమ్మునినక్కనన్య ♦ దగవుదోష
 నరియింపవేదగు ♦ వానికే శ్రావ్యంబు, చాలదేనియుం దగ ♦ నాలిఁగాఁగఁ
 జెలియలి నీదగుఁ ♦ జెలియలిఁ బెండ్లాడు, నతనికి నిచ్చలేదయ్యెనేని
- అ. పెద్ద లెఱిగి మున్ను ♦ పెట్టివయుంతువ, యెనయఁ గ్రమ్మఱంగ ♦ నీగపాడి
 యండ్రు సమస్తీంద్రులరయంగ నయ్యాజ్ఞ, వల్యయోగియట్లే ♦ పలికియుంటు.
- క. చెప్పక చూపక కలిగిన, యొప్పనిదోషములు కన్య ♦ యొడలఁ గలుగగాఁ
 జెప్పక యిచ్చుట జనకుని, తప్పత్తమసాహసంబు ♦ దండుగదగుటన్.
- క. దోషరహితకన్యకతై, దోషంబులు గట్టి రిత్త ♦ దూషించివయా
 చూచుకుని నూలుచుడుఁగులు, దోషనుగుణముగ భూష ♦ తులు గొనవలయున్.
- క. పరపూర్వలయనకాంతల, వరియింపఁగఁ దగదు దానఁ ♦ బాసము దగులుం
 బరపూర్వ రెండుదెఱిఁగులఁ, జరియించు బునర్భు వనఁగ ♦ వైవిరిణి యనఁగన్.
- క. మగఁ డీల్లఁ గన్య పెండిలి, యగునేనియు నది పునర్భు ♦ వగు వైవిరిణినాఁ
 దిగు మగనివిడిచినేటొక, మగనిఁ దగిలి లజ్జలేక ♦ మనియెడునేనిన్.
- చ. పెడలఁగవీక గొంది నిడి ♦ వేయువిధంబుల భంగపెట్టుచుం
 జడకలుగట్టనిచ్చి నిజ ♦ సంపదకుం జొరవీక నిచ్చులుం
 గడియెడుకూడు పెట్టుచును ♦ గాసి యొనర్చుచు నేలతెంకితై
 నిడుగడనేయఁగావలయు ♦ నీలుపుమాలినటుండ్రుకున్.
- క. ఈ త్రహగతికూర్మలతోఁ, జీత్రైసుఖకేలివాంఛ, ♦ జేసినఁ బ్రాయ
 స్సీత్రముఁ శుద్ధిబొందును, గత్తరిపురుషునకుఁబ్రాయ ♦ వర్ణ బైఁన్.
- చ. సురసేవించిన వాతివాడియయినన్ ♦ సామ్రైల్ల బోనాడినం
 బురుష ద్వేషిణియైన గొడ్డయిన నెత్తుం గూఁతులంగన్న మై
 బుభాశోగములున్న భూ రయయినన్ ♦ భాగ్యంబెడంబాసి య
 పురుషుం డ్దొండొక పెండియాడినను నొప్పుం దప్పు లేవమియున్. 1466
- పూచినపని వెరవున గానించుట పుచ్చుత్తు) గనుట ♦ వికచును భా

పించుట గతిగననతివర్ణించి పయిం బెట్టి యాడఁ జెల్లదు పతికిన్.

క. పతియున్నను పతిచచ్చి, నితగులఁ దాఁ జొందరన్న యీలపుటాల్లి
పీఠిఁ గీర్తియుఁ బిమ్మటఁ బాఁవ్వుతిలోడ నభిత్వమును గ్రున్వఁబుగఁ బడయున్.

క. పతిపంచినంతసేయుట, పతిపతికుండైఁబాసి ప్రాయస్చిత్తం
బతఁ జొనరించినఁ గ్రమ్మఁ, బతిఁ గూడుట ధర్మమంద్రుఁ పత్నులకెల్లన్.

క. చాలం బుత్తులు గల్గిన, యాలిపయిం బెట్టి మూడుఁ నప్పుడు దాఁ బె
ద్దారినిధనముమాడవ, పాలియ్యట ధర్మమంద్రుఁ ధర్మల కెల్లన్.

క. మున్ను వివాహము నేయని, కన్నియ యొరుఁ గలిసినేని ఁతుడుగు మఁపాం
దెన్నఁడులేక విధవయగు, కన్నియ యతుతనమాభ్యుగలిగి చరించున్. 1468

కల్హణేశ్వరము, ఆచా. ప 91-109.

చ. వరుసను బ్రాహ్మణోత్తముఁడు ఁ వర్ణచతుష్టయభాతకవ్యం
బరిణయమాట ధర్మమని ఁ పల్కుదు రాదిమనంద్రముఖ్యుల
వ్వెర వొడఁగూడునేనిఁ బృథివీవర యాగవర్ణినిననిన్
గరమనురాగలీలఁ బ్రియఁ కామినిగాఁగఁ బరిగ్రహించెచెన్.

విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 1 ప 155.

ఉ. ఈగతిఁ జెప్పితిన్ వసుచుఁతీక వతుర్గుగవర్తనంబగ
నాగమనంబునందుఁ బరిఁహారము చెప్పెద నింక బ్రాహ్మణ
స్త్రీగమియింప రాజునకుఁ జెల్లదు కోపటిరాకుమారిసం
యోగముచేయరాదు కడుఁ నొప్పుదు కూర్చుండు వైశ్యు బొందఁగన్.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడు నాల్గుజాతులఁ రాజుమూఁడు, జాతులనణివ్వఁడుఁడెండుఁ జాతులను జ
తుర్గుఁ డొకజాతిఁబెండ్లాడిఁ తొయ్యలుల ర, మింపఁదగునట్లుగాక రఁమింపరాదు.

పీ. నాల్గుజాతులనుసీనలువునఁగానితఁక్కినహీనజాతికామినులఁ బెట్టి
యాడి కూడంగ భావ్యము గాదు విప్రను, కల్హణమున నగఁహ్యగమనము
ప్రాపించెనేని సుప్రణవగాయత్రిఁబా, జాయామకతము చేయంగవలయు
సంకరావ్యయవధూఁసంగతిఁ బెక్కెండ్లు, నడచె నేనియును దఁవ్యుత్తమున

గీ. వలయు మున్ను బుమాలులు ఁ వరుసవాయు, ధారణముచేయ సేవాయుఁ ధారణమున
బ్రహ్మహత్యాదిపాతకఁ ప్రకరమైనఁ, దప్పు నుపపాతకంబులు ఁ చెప్పినేల.

వరాహపురాణము, నం. మ. ఆ 9 ప 127-129.

చ. శ్రుతిపాత్రంబగు నీకు విప్రకులబంధుత్వంబు దూష్యుంబురే
దతిధర్మక్రియతిగాఁగ శాంతగనె శాంతావాసువై భండకిన్.

2. తిగాఁగోచె నృతుచ్చజాతృజ జగత్ప్రభాతిగా గౌతమున్
మతి నచ్చింపదె గాఁకరాజసుతభక్తావృషాసకున్ గౌతమన్.
- చ. వలపగునూపురేఖగలఁవానిగఁ గోరును కన్నె ద్రవ్య స
ల్లెటతునిగోతు తల్లి శ్రుతిఁ లక్ష్యరసజ్ఞునిగోరుఁ దండ్రి స
త్కులజునిగోరు బంధుతతిఁకూరిమిశోభనకార్యవేళ లో
కులు సరసాన్నభుక్తిమదెఁ గోరుదు రీధరలోన నెల్లెడన్.

యామినిపూర్ణ తిలకావిలాసము, ఆ 6.

—♦ వివాహమాడఁదగుకన్యలు. ♦—

- తే. అనఘ! తనయసునఁ దృతీయాంశమైన, పోయిమునఁగలకన్నియఁబరమసాధ్వి
నాభయకులములఁ దనయట్లఁమొప్పదానిఁ, బెండ్లి యాడంగ వలయునఁశ్రీతితోడ.
- ఆ. తల్లివంక నైదుతరముల వివరించి, తండ్రివంక నేడుఁతరము లరసి
వారివారి గోత్రవంశసంకరముగా, నియత యతివఁ బెండ్లియాయిన పేలు. 1476
- విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 182, 184.

—♦ వివాహమాడఁదగనికన్యలు. ♦—

- సీ. నైసర్గికాంగహీనను శోభి నతికేశఁ, శశహీన నతివఁ గృష్ణవర్మ
శోమాంగిఁ గులటనుఁ లోగి దుష్టాత్మను, దుష్టవాత్సల్య నిఁకృష్టవృత్తి
నధికపింగళ విసయాచారహీన మా, తాపితృప్రతికూలఁ బాపహృదయ
తృప్తిముఖిని బురఁమస్వరగూఢాక్షి, ఖర్వరూఁకహీనఁ కంఠనాద.
- ఆ. హస్తపాదహీనఁ సతిదీర్ఘవామనఁ, క్లిష్టరక్త సతివిఁకీర్ణకేశఁ
గపటహృదయఁ బంగుఁగమనఁ బాణిప్రహ,ణంబు గాఁగఁ దగదుఁనరవరేణ్య.
- విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 184

మే న టి క ము

- చ. కొమరగు మేనమామకునుఁ గూతురు బుట్టియేని నాట నే
నమరఁగ మేనయల్లుని కులాంగనయో సుముహూర్త మున్నడే
అగ్నిమదమతోడఁ జేయఁగ శుభంబగు దత్తమనంబు దున్నివి
త్తములు దలంప కిచ్చుటదిఁ ధర్మపు వైశ్యుల కెల్ల కాలమున్. 1478
- క. మేనమ్మలకును దప్పక, పూని యొనర్చియతెండుఁ పుణ్యుండగు నా
మేనర్కమివఁద్రోచిన, హీనుఁడు కులబాహ్యుఁ డగుచుఁ నిలవిడఁ జెడన్.
- క. తోలుత వివాహంబైనను, వలసుగ నది తప్పెననుచుఁ వచ్చినయేనిన్

- సులలితముగ నీవలయును, యిలవలవదియెండ్లవాడ ♦ సెన్నికగొనన్. 1480
- మ. కులహీనుండు నపుంసకులడు ముసలిన్ ♦ కబ్బుండు బాధ్యుండు నున్
బలహీగోన్ సతికం తెచ్చియున్నన్ ♦ భాగ్యవేతుండు ధ్రో
వ్యులనన్ వెట్టియు సంగీహుండు విహీనాంతులడు కాస్తాక్షమై
యిలలో నర్జులుగారు బాలికల దాచీకున్న బుద్ధుంబగున్.
- సీ. తలిదండ్రులెవ్వన్ ♦ దగ నొంటిగాడైన, నల్వనోడైన గృహంగుడైన
మూడైన జెవుడైన ♦ మూర్ఖుడైన పాపగుడుడైన బాంధవగోతుడైన
నుతిహీనుడైనను ♦ నుతిహాట్టినాడైన, తీనకైన గడు ♦ జేదయైన
జూదరిగాడైన ♦ జునురినాడైన, రాజులకొల్పిన ♦ కట్టడైన
- గీ. ననువు దప్పినవాడైన ♦ నవలుడైన, దిటుము లేకున్న నత్యంతఃపటిలుడైన
మేనవానికి నెటువంటివానికైన, గన్య నీవలె దర్బగక్రమ మెఱింగి. 1482
- వైశ్యపురాణము, ఆ 8.

చౌరసాదిపుత్రభేదాదులు

- గీ. పరమసంస్కృతయగునాత్మ ♦ భార్యయందుభర్తృవిధి గలిగించినతనయుం డనగం
దాన యారసుండనునభివాన మొప్పు, బరగు నుత్తమం దాతఁడుఁపరిధముండభివ.
- గీ. తగినవరునకు నిచ్చిన ♦ తనదుమహిత, గనికపుత్తు నయ్యిరువురు ♦ విదగ నియ్య
కొనగ వీడునాకొడుకన ♦ గొడుగు వాని, పేరు పుత్త్రికాపుత్తుండుఁపారవేంద్ర.
- గీ. భర్తృపథమున బనిచిన ♦ దనదుపత్ని, యర్హపురుషసంగతి గన్నఁయాత్మజుండు
తేత్రజుం డనగా నిజపుత్త్రభావ, మొందు భగ్యవ్రపంచాభిసందితాత్మ.
- క్ల. జననీజనకు లుదకదాననిగూఢము గాగ నిచ్చినంబడసిన నం
దనుపేరు దత్రిముం డని, మువిజనములు నెప్పుమరు విఁహాహవిమారా.
- ఆ. కల్లె దండ్రె బాసిఁతనయంత నెచ్చట, నేని దిరుగునట్టివాని జూచి
యాత్మసదృశుం డైనఁయాత్మజుం జేసికొనంగ గృత్రిముం డనంగ బరగు.
- గీ. ఎవ్వనికె బుట్టె నేనియు ♦ నెఱుంగకుండ, నొక్కనికె బరభార్యయంఁదువయమైన
నూనుం దాభార్యలనానిఁసుతుండు వాని, పేరు గూఢజుం డనబడుఁకొరవేంద్ర.
- క. విను తల్లిదండ్రు లొల్లక, తనయుని విడిచిన నొరుండుఁదనకుం దనయుఁగా
గని నెమ్మి నడవ వపవిధకాముం డగు వాడు వినులభర్తృప్రవరా.
- అ. పెండ్లి గాకనున్న ♦ పితృహంబున గన్యనూనుం గనిన వినుముఁదాని జేసి

- కొనినయితేని కతఁడు ♦ గొడుగుకుఁ గానీన, నామకమునఁ బరగు ♦ నరవరేణ్య.
- క. విను గర్భిణి యగు టెఱుంగక,యును నెఱింగియుఁ బెండ్లి యైవ ♦ నుదయించిననం
దనుఁ డా పరసమఁ గొడు కగు, జననాథ సహాధుఁడనఁగఁజను నంద్రు బుధుల్
- గీ. విభుఁగ దాను కొఱంగినఁ వెలచి విభుఁడు, విడిచి నట్టి సుమధ్యమవిధన యక్ష
తాత్పర్య నెప్పనికిఁ గనుఁచనయుఁ డాతఁడతనికొడుకపానర్భవుండనఁగఁబరగు.
- క. జననీజనకులు లేకున్ను నవారలు దన్ను విడిచినం దాన తగున్
దనయుఁడుగ నొరుల కిచ్చివ, ననఘా యాతండు సను స్వయందత్తుఁ డనన్.
- ఆ. తల్లిదండ్రు లమ్మఁ ♦ దనయుఁ గా నొక్కరుఁ, డాత్మసదృశజన్మఁ ♦ వైసవాని
విలిచినినఁ బాండఁ వేయమహత్తర, యహ్మమారుఁ గ్రితుఁడంద్రు బుధులు.
- క. ఆని భీష్ముఁడు వెండియు నిట్లుచు నాపన్నిరువురును ధరాధిప యోగ్య
త్వనిరూఢు లెల్లకర్మంబున కొరసుఁ డందులోన ♦ ముఖ్యుం డరయన్.
- ఉ. జానిన పోలు నంద్రు బుధఁచర్యులు గౌరవనాథ ! పుత్రికా
నూనునిఁ దక్కునీవినిఁచూనులు యోగ్యత గాంతు రుత్తమం
వైకులద్యయంబును సమాఁత మై విధవత్పియోగతా
నూనత గల్గెనేని నిగఁమోదితకర్మకలాపయక్తికిన్.

1496

భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 242-256.

- క. ధరణీసురరాజవణి, క్తురుణులకును విపులనఁ ♦ గల్గినతనయుల్
గురునాథా ! ద్విజు లనఁగాఁ, బరఁగుదు రది లేదు శూద్రభామసుతులకున్.
- సీ. విను జనహేజయఁచునుకేంద్ర యమ్మేది, నీశ్వరుతో భీష్ముఁడిట్లు లనియె
బ్రాహ్మణు నర్థంబు ♦ పదిపాళ్లుగాఁ జేయ, నాలుగు బ్రాహ్మణీనందనుండు
క్షుత్రియాత్మజుఁడుభాగములుమాఁడునువైశ్యతనయుండురెండుశూద్రాతనూజుఁ
డొకపాలు గొనుటకు ♦ నొడయలు దుదినాఁడు, వలచిపెట్టఁగఁ గొనుఁవాఁడు గానీ
- ఆ. తండ్రితోడఁ ద్రివిధఁతనయులతోడను, దనదుభాగమునకుఁ బెనఁగి కొనఁగఁ
దగదు నాచలకును ♦ దగదు నిర్దయతఁ దద్దశమభాగమొక ♦ తార కుడువ.
- సీ. క్షుత్రియుధనము భాగము లెనిమిది సేయ, భూపాల వైశ్యులఁపుత్రికలకు
శూద్రపుత్రికకును ♦ సుతు లైనయట్టివారొలి నాలుగు మాఁడుఁనొక్కటియును
గొనువాఁ పాళ్లులు ♦ కురుమఖ్య వైశ్యుని, సొమ్మున వైశ్యకుఁనూనుఁడైన
యితఁడు నాలుగునుశూద్రాత్మజుఁడొకటియుఁ, గాఁగనైదుగనంతఁకములుగొండ్రు
- ఆ. పెనఁగి కొనఁగఁ దగమిఁచిను శూద్రకొడుకున, కెందుఁ గలదు వానిఁకీక కుడువఁ
గామియును సమంపయేమిజాతులవారి, కయిన నిట్లు దెలియు ♦ మంశకృతులు. 1497

గీ. అటు నిజశాత్రుయము శూఢ్రులై కెల్ల సమములు గలంబికింకాఁగఁగముఁ శూఢ్రులై
తనయు లెందలు గల్గినఁ దండ్రుఁడను, భగ్యసంగతిఁకాతత్వంఁ భగ్యతనయ.

క. విను భక్తియు వెఱపుఁ గలిగి, యనుజన్ములు పెద్దవానిఁ వాగాధిపత్
జనవర యతండుఁ దమ్ములఁ గొనినూడవ్ సిరికి బట్టఁగను మజ్జలు లై. 1501

క. అనుజుఁ డొకఁడు వెంగిలి యొనను దప్పెడుఁ గాని పెద్దఁడను గాఢజ్ఞా
ననిరూఢిలేక తక్కిన, ననుజన్ములు సింహవదుడు * రవనీనాథా. 1502

చ. జనవర యన్నదమ్ములు ప్రసన్నులై నలకల్మి పంచర
డ్చిన వినుతించు లోకమును * శ్రీయుఁ బొరిం బొరిఁ దెంచు కొంచు లో
భనిరతిఁ బెద్ద కాసపడి * పాడి పొఱంగినఁ బ్రాణగడ్డపుం
బను లగు న వివిధంబునఁపడ్డది గాదె జగం బెఱంగిఁగన్.

భారతము, ఆము. ఆ 2 వ 230-233.

క. చూలై యుండఁగ నొకయం, డాలిం గా నేలుకొనిఁ * యాగర్భమునం
దాలనగన్న పుత్తుఁడను, పోలంగ సహోధనాచు * పుత్తుఁ డయ్యెన్.

క. తల్లియుఁ దండ్రయుఁ బుత్తుని, వొల్లక పుత్తెంచుటయును * నుచితస్థితిమై
నుల్లం బలరంగఁ జొచ్చినఁ, దెల్లం బపరిధనాచుఁ భేయసుతుఁ డగున్.

క. తేత్రజుఁ డాదిగఁ గలిగిన, పుత్తులు గ్రహమాలనుబోలెఁ * బాసుపడుదురున్వ
తేత్రమున నారసుండును, పుత్తుఁడు గ్రహరాజుఁబోలె * బాడసూపుటయున్.

క. గోమేధము సేయుటయును, రామాజనములకు దేవఁగన్యాయఁబున్
భామకు రెండవపెండ్లియు, నీమహిలోఁ గలియుగమున * నెగ్గు రాద్యుత్.

క. ఒకతల్లిగన్న సుతులం, దొకనికి సుతుఁడుదయమై * నోలినుతటి వా
రికినెల్ల వాఁడె సుతుఁడని, యటటియఁడగు నలముసింద్రుఁడనతి యిచ్చెన్. 1503

క. మునువిప్రసకును తల్లియ, వనితకు నుదయించినతఁడు * వైశ్యుఁడు వైశ్యాం
గనకును విప్రోత్తమునకు, ననుకూలతఁ బుట్టునాతఁ * డంబభూఁ డగున్.

క. భూదేవుఁడు శూద్రస్త్రీ, నాదరమునఁ బెండ్లియాడి * యాసతియందు
త్పాదించినపుత్తుఁడు ని, హదుండనఁ బరగుచుండు * సమృద్ధిలన్.

క. రాజన్యవలన వైశ్య,స్త్రీజుఁడు మాహిమ్యుఁ డనఁగఁ * జెల్లుచు శూద్ర
స్త్రీజాతుఁ డుగ్రుఁ డనఁ జను, ధీజనమతకీర్తిపూర * ధీరవిచారా.

క. కొమటికి శూద్రభామిని, కామినియై కన్న సుతుఁడు * కరణుండను నీ
నాచుమునఁ బరగుననిమును, ధీమంతులు తేటపడఁగఁ * దెలిపరజులన్.

౩. కాశీశివప్రాంగనమును, రాజానందం బుట్టినతఁడు ♦ రథనూతుఁడు వి
ప్రాణిశివప్రాంగనమును; వైజాతీకి బుట్టినతఁడు ♦ వ్యవహారి యగున్.
౪. హిమకై బ్రాహ్మణాకన్యక; దొంగినశూద్రుండుఁ శ్రీతిథితో నొక్కటియై
వెనుక పుట్టించినయా; బంధుకై బుట్టినయతఁడు ♦ చండాలుఁ డగున్.
౫. హిమజిని శూద్రునకును, భూమిశ్వరపుత్రియందుఁ ♦ బుట్టుదు రోలిం
జామాగధుండునాద్య; గ్రామాశ్వతుండునైన ♦ తుత్తయుననంగన్.
౬. సారపునిజవంశంబునఁ, జేరి వివాహంబు తనకుఁ ♦ జేసినపతియం
దారంగఁబుట్టిన పుత్తుం; డొంగుఁ డనఁ బరగు నాతఁ ♦ డధిపం డెందున్.
౭. పుత్తులు లేరు నాకు నిది ♦ పుత్తుక దీనినలంకరించి నీ
క్షేత్రముగాఁగ నిచ్చెన నఁకిచ్చిచుమానసనీకు దీనికిం
బుత్తుఁడు పుట్టుగానతఁడు ♦ పుత్తుఁడునాకనిపల్కి కొన్న యా
పుత్తుఁడు నారసుండు సరిఁపుత్తుల కెల్లను ♦ బెద్ద బిడ్డలున్.
౮. తనగోత్రము నతఁ డొండెను, దననంశము నాతఁ డొండెఁ ♦ దగ నియతుఁడై
తనపత్నికై బుట్టించిన, తనయుఁడు క్షేత్రజుఁ డనఁగ ♦ ధరణిం బరగన్.
౯. ధనముగలదు పుత్తులు లేరని యాసనుజూపి యొరుని ♦ యాత్మజుఁ దా నే
ర్పిన వెట్లు వెట్టి తగఁజే, కొనె నెనియుఁ గృత్రియంపుఁ ♦ గొడు కాతనికె.
౧౦. కాసీనుండగుఁ గన్యా, మామఁడు మాతామహునకు ♦ సుతుఁడం ద్రతనిన్
వానిజనని యొరునకు నా,లైనను వాఁడతనిపుత్తుఁడగు నిక్కముగన్. 152
౧౧. మగని దిగవిడిచి యొండెను, మగఁ డీల్గినొండె నేఱుఁచుగనికినాలై
తగఁగనిన సుతుఁడు రెండవ, మగనికిఁ బొనర్చువాఖ్య ♦ మహిఁ బుత్తుఁ డగున్.
౧౨. పుత్తైర్ధముగా నడిగినఁ, బుత్తులుగలయాతఁడాత్మఁపుత్తునిఁ దనకుం
బుత్తునిఁగా నిచ్చినయా, పుత్తుఁడు దనకెందు దత్తఁ ♦ పుత్తుం డయ్యెన్.
౧౩. జననియు జనకుఁడు తనకును, ధన మొడఁబడి యడిగి కొనిన ♦ తనయుఁడు కొన్నా
తనికిఁ గృతకృత్యుఁడనియెడు, తనయుండగునంద్రు ధర్మఁతత్తస్థి లిలన్.
౧౪. నాకొరు లేరును లేరే, నీకొడుకై యుండువాఁడ ♦ నిజముగ నన్నుం
జేకొనుని చనఁ జొచ్చిన, యాకొడుకాతనికిఁ దా స్వయం దత్తుఁడగున్.
౧౫. తనపుట్టింపమియెఱుంగును, జనకునిఁ దెలియండు గూఢఁ ♦ సంగతిగఁ గులాం
గనకును జన్మించినయా, తనయుఁడు గూఢజుఁడు ధర్మఁతత్త్యం బరయన్.
౧౬. ప్రతిలోమజాతుఁ డధముఁడు, సతతము ననులోమజుండు ♦ సజ్జనుఁ డని వి

ప్రత్యక్షమవిమలం చెప్పి; సుతతతవంశతనశాస్త్రి సుతనవడి.

శ్లోకము, ఆచ. ప 120-141.

గీ. తండ్రిపిమ్మట నన్నయతండ్రి పిన్న; వాగ్దత్త నెల్ల నానది కుత దల్లి
దల్లిగడచన్న; నని చెప్పి తాత మఱియు, మనుచు నిల్చుటంబడి సమస్తాత్మి.

క. మానవనాయక యద్రాజు, వైద్యుల ననుజన్మం చేసి కన్యాదంబం
బూని సహోదగులకుఁ గీ, దైవ నతుడు దండ్యు దండు కడసరితికన్.

క. విను మప్పు దల్లియట్లుగఁ గొని నదపంగ వలయుం బన్ను కుడిపి పెనిచె నె
వ్వనిత యదియు నాతనికిని, జననము యంద్రా బాధనఁ కౌటననిశీ.

శ్లోకము, ఆచ. ఆ 4 ప 132-138.

వే శ్యా ధ ర్త ము లు

క. కళలు బ్రహ్మణ్యములంబులు నాతులు నాతులు నాతులు బంధములు బంధములు
బులు సత్వంబు లకస్థులఁ, దెలిసి విటులఁ గలసి తులుముఁ దెలువఁగలవి. 1500

గీ. శద్ధనాలుక జలము రాజీవదళము, నడ నుగువ్యుధిపుత్రుడేవాఁడు
కాయ బూడిదపొగయనికరణి విటులఁ, నెనియుం నెలియకుడంబులయలన.

చ. జిగురునబడ్డ రావిలక కెల్లన సంపెంగపువ్వుతాపికిం

దగిలినమిండతు మ్మెదవిధంబునఁ దేనియఁ జిక్కినట్టి యీఁ

గగతి విటుండు కూర్మిఁ దనకాఁగిటిపొందునఁ జిక్కవన్న న

మృగువకుసేల యిచ్చు నసమానధనంబులు రిత్తమాటలన్.

గీ. మణిమంత్రతంత్రముల్ కుందులుమాయలు, సరసభావలు వృథా సంశ్రమములు
దెచ్చుకో లేడులు కన్యకలులు కట్టియారలు దక్కలు కలసగుతులు

నలుకలఁ దరితీపులనలఁ బ్రియములు, నవపులు దెగువులు కనుము భయము

బలిమియుఁ జెలిమియుఁ బాసలు ననువులు, నిట్టులుఁ గొట్టులు నిట్టతనము

గీ. జాయవాటులు సన్నలు గాయకములు, మెచ్చులనదచ్చనలుఁబొంకపాచ్చెమలను
దగవులును వారకాంతావితానములకు, జలజలచనలార వైసర్గిములు.

క. ననువువిటుని దక్కచు నా, తనిచెలికానికిఁ బ్రియంబుఁదగఁ జెప్పిన న

వ్వనితపయి నివ్రుగదు మన, మనుమానము లేదు భనము కనువుగఁ జేరున్. 1504

గీ. వేకువలయందు విటునిచే కీడియంబు, బుచ్చుకొనఁ దగఁ కింతకింబుచ్చుకొన్న
నూనూరంగం దద్రవంబుమియకలయు, తెలచలకు మందు బెట్టెడుకేళిగాన.

కాళహస్తమహాత్మ్యము, ఆ 4 పద్య 27-32.

ఉ. ఒక్కని డాయ రమ్మని మఱిొక్కనిఁ గన్గొనిఁ ముచ్చటించి వే
 టొక్కనిఁ బొంది రొక్కము మఱిొక్కనిఁ జూచుచు వేడ్క వారికిన్
 నెప్పుడుఁ బ్రేమ లుండ వలసించుట ధర్మముగాక యయ్యయో
 యొక్కనియందె తా వలచి యుండుట న్యాయమె వారకాంబకున్.

ఒడయనంబిలొసము, ఆ 4.

క. జొజ్జలు పెరిగినపెట్టున్నొజ్జలుచుదడికద్రోపు లొంటరికాండుగ్గన్
 లజ్జముఁబొందివిలులును, సజ్జకముగ వారసతుల జన్మఫలంబుల్. 1537

క. చక్కనివారలు జారులు, కక్కసమగువారు వన్నెకాండ్రాన్ రసికుల్
 చొక్కమగురామమారులు, మిక్కిలియుఁ గురూపియైన మెచ్చగవలయున్

క. చొక్కము ధన మీగలిగిన, మిక్కిలియుఁ గురూపియైన మెచ్చగవలయున్
 తెక్కలియై ధనవిషయని, యక్కాంతునినైన గదియ నన్నం బగున్.

క. డొంగం చేరికి నీయక, యందఱిఁ దనయాత్మలోన నడపుచు నయనా
 నందంబుగ మెఱయగవలె, నందంబున వారకాంత లద్దముభంగ్. 1540

చ. బంపము లేతనవ్వు సుమఁబయ్యెద సన్నపుఁగావించి మం
 చునుగొనుజల్లఁజంపుచును జూడ్కియై కన్నపుఁగత్తి మోవితి
 పలనవఁ టొక్కచున్ దగ విటావలిడెదముఁ గన్నవెట్టి యిం
 పుల ధనమెల్లఁ దీసికొని పోవలెఁ గామిని గండినంగయై.

క. మగవానిచిత్తచుంతయు, నిగు రొత్తఁగఁజేసి వేట యిట్టియపోలెన్
 దగిలింపక దాఁ దగిలి, మగు వెంతయు సొంపుచెడి యహస్యత నొందున్.

క. వలచుట కష్టము వనితల్, వలచుట పుగుషునికి గాక వారాంగవకున్
 వలపు దగ దెన్ని భంగుల, వలచినయెడ విఱుగనేర్చువలె దరుణులకున్.

సీ. పురుషుని నెచటిఁ బోవంగ నీయక, వింతచే దలగురివేయవలయు
 నవనవగుఁడతఁడ పవసౌఖ్యవాధిలో, ముంచి యింపుల బొడలింపవలయుఁ
 గలసినయప్పుడు వలచినయట్లుండి, యెససి వేడుకఁ జిత్త మెఱుంగవలయు
 మందుఘంత్రింబలు మామలు ప్రతిపన్ని, తెగువమై ననలీలఁ దిరుగవలయుఁ
 గీ. గలసినప్పుడు చచ్చ విచ్చి కలయవలయు, బాయునప్పుడు నిచ్చయు సేయవలయు
 నయముఁ బ్రియమును దప్పక నడవవలయు, నమ్మికలు గొఁగఁదగవు నడవవలయు.

శృంగారపల్లవిచరిత్ర, ఆ 2.

వేశ్యామాత్మధర్మములు

- క. తనయఁ గని గారవంబున, ననువిధమును సావధాన్ముడై యొడికమునం
జెనిచి పదంబడి యెలవ్వనగు నటు నుండు శోధ • వానవసుభిక్షన్.
- క. ధనవంతుడైరవానిం, దక్షిణులవ్వనటనుచు భాగం • వానగుణమునం
బనుపడువానిం గై కొని, చురుకం నా నలము గూతు • వాతనికడకున్. 1546
- క. చుగలం బలుపురఁ దన్నుం, దగులింపఁ శోజపుఁజటి • తా నొక్కనివైఁ
దగులము చేసిన నొకమెయి, నుగిడింపుమఁ గూతుఁ బడపు • పురపఁగవలయున్.
- సీ. ఒరుఁ డొసంగినయీగి, పురుడుచూపుచు లోభి, చే న్గమెయ్యనఁజేరికొనుచు
బురుడునూపినవైనఁ • బురుక నేరనివాని, నంగడి బొచ్చెపో • నాంగికొనుచు
నాంగినరకునేయనివానిధనము భూతలనాభునకుఁ జెప్పి • బలిమిఁ గొనుచు
ధనమెల్ల నిచ్చి పేదటిక మొందిరవాని, కీగిగా ధనమిచ్చి • యేదికొనుచు
గీ. బండువులు శోభనంబులు • బహువిధంబులై నోములు నచకట్టి • బానుమితి
యెల్లుతండంబుచే ధన • మెల్లఁ గొనుచు, మెలఁగుటలు వారనకులతల్లులకుఁ బనులు
దశకుమారచరిత్రము, ఆ గీ పద్య 13-17.

వేశ్యాప్రాముఖ్యము

- క. శ్వేతాదులు కైవల్యం, బాతతమతిఁ గనిరి వేశ్యలందునె కాదా
జాతియు నీతియుఁ గలిగిన, యాతెజవలహందులన • హానియుఁ గలదే
- క. కులసతిసంతానార్థము, నిల దాసీసంగమంబు • హీనము పరకాం
తలు హానియనుచుఁ గాదే, వెలయాండ్ర స్ఫుటించె నజాఁడువిశ్వములోన్.
- శృంగారచల్లణచరిత్రము, ఆ 2.

వేశ్యాగర్హణము

- ఆ. మాంసవిక్రియంబు • మనుగడగానున్న, కటికవాఁడు పాపకర్ముఁ డవని
సంతకంఠెఁ బాపమాత్మసౌఖ్యం బొరు, కమ్ముకొనిచుండు • నంగనలకు.
- ఆ. పువ్వు పూత యాఁకుపోతఁ చీరలు సొమ్ము, లొనరఁ బూనుకెల్లఁవొకనికొఱకుఁ
గాని యాత్మసుఖముచూచి భోగింప లే, దరయఁ బడసి కుడుచునంగనలకు. 1552
- పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 222, 238.
- ద్వీపద. కలసికె నకు లని • తలపోయరాదు, కలి సూనియయు రెండు • గలసియట్లు

పట్టిఁ భగ్గుని ♦ భావంపరాదు, పట్టుగా జెల్లులు ♦ బట్టినయట్లు
 సోసహా మాపని ♦ చప్పింపరాదు, పొరపొచ్చెముగడ నూ ♦ సర వెల్లులట్లు
 మెలఁచుఁ జెలుఁగుడు ♦ రిల నాఁగరాదు, జొచ్చికట్టుదు రల్ల ♦ జూదరులట్లు
 కడఁజూపఁ గుంపింపఁగా మున్న లేదు, విడచినఁ బూరుదుత్తరడి డేగలట్లు
 పట్టింప వెంబడి ♦ బసరింపరాదు, పట్టి కట్టాడు దుఁగ్గడిఁ దిగెలట్లు
 తెలఁగ్గఁబిచ్చితిమి నాఁగరాదు, వ్రాలుదుఁ తులలట్లు ♦ వరిగింజఁ జూపఁ
 గావుఁ నిట్టి వేఁత్యావిడంబనము, లావనితలమాట ♦ లాటలు దువ్వు
 భావముతో మనసులు ♦ పరికించిమాడ, నేనము ల్లాక నం ♦ దెంతసుఖంబు. 1553
 పండితారాధ్యచరిత్ర, పురా. పృక.

సీ. చక్కఁగఁబోవులు ♦ నక్కటమ్మలు వింత, నయ గారములు బహు ♦ నాటకములు
 పింపిచ్చువిద్యలు ♦ పీకవన్నెయలును, బెలుచదనంబులు ♦ వ్రేలడములు
 క్రకభాంబులు ♦ ముకాదిగొలు, ముదియెల్లయులును ♦ వట్టిపసలు
 కేవలంబులు సాశఁగింపులు కిల్చి, కీర్తనంబులు నడఁకించుచులు
 గీ. బాఁబోసనములు విదం ♦ బులుభ్రమలు, లేనిమచ్చిక విదియాది ♦ యైనవివిధ
 దుర్గుణంబులప్రావులు ♦ వోచామతులు, వారకాంతలఁ దడవిన ♦ వచ్చుఁ గీడు.
 పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 3 పద్య 43.

క. లంకెయును బీరకాయయు, మంకెయు బాల్యమునఁ జాలఁమోహముఁ గొలుపున
 మంజులఁతినుదినినవెను, కం జూడగు ముట్టఁబోరఁగద నరు లెందున్.

సీ. పరధనాకర్షణఁప్రాంతంబు స్వాతంత్ర్యంబు, వ్యర్థమాయానదో ♦ వ్యసనరసన
 శతవిద్యోబ్ధిస్తాతి ♦ సదనంబు వదనంబు, పలుబాజుఁగులనొంగఁబావిమోవి
 పల్లనధమదకృతాణులు పాణులు, కుటిలాఘువిత్తల ♦ లోపునూపు
 కృత్రిమగుణగణఁగేహంబు దేహంబు, స్మిగ్ధసంఘంబుల ♦ నజ్జబాజ్జ

గీ. మంచనామక ఘోరప్రళంఛనోగ, యాత నాధూత హయాస్రఁహాపవిటప
 ..... మగునాని ♦ ....., ననుగొనఁగ వేళ్ళ హేయభా ♦ జనముగాదె.

పీ. లఘువర్ణగురువర్ణతత్వజ్ఞం బరయక, సదసజ్జగద్ధమతో ♦ సంప్రహించి
 స్ఫుర్తభంమనకు ♦ వెఱ పింతయును లేక, గుణనిర్ణయనిరూఢి ♦ ఘనతఁ గనక
 యవశబ్దములకు గోఁముక సంధి విద్రహ, ప్రాణహాని విచార ♦ పరతఁడక్కి
 భావం బెఱుంగకఁ ♦ బండితోత్తములతోఁగ, గలయ నొల్లక మహాకరు మూని

గీ. యతులఁ బోనాడి మూర్ఘసంధి వహించి, తిరుగు వెల్భామజ్జనఁగ్గీతి గడింపఁ

గుకవికృతకావ్యరూపానుగుణము పూను, సరసిదామిన నిస్సాగగురును విదప.
చంద్రరేఖామలాదుః. ఆ 2.

మ. ఒక్కని విన్నవాడక గుఱియొక్కరుడై దలచై నవాడక జే
తొక్కనిక గన్నవాడక దనునొక్కగు డైనాని పోయవాడక నొం
డొక్కనిక దమ్మమాపి తగులూడెడునంతటివాడక మిండలే
రొక్కము చెల్లువాడక పె నొకరుహలోచనలందుఁ గూరుముల్.

1558

క. మధురము లూనెడునాలుక, విభురవతిం బులునునొనగఁ ♦ వేదకక్షకున
ట్టిధిరుడగుటలునిఁ గూడియు, నధముని మదిఁ గోరకుండ ♦ చంద్రరేఖామలాదుః.

తే. మటుఁదగిలిననుదిచాటునొనమగాని, వెలసతికిఁ గూర్చి నసివడై పలుగుఁ దలుచు
హేయమగుచుడు మెక్కిఁ ♦ నిందుఁగాక, మెందుకునకంబునకు నెయ్యిఁబొందు టెట్లు.

తే. విటుఁడు లోయిచ్చివేల్చెనిల్లుటయెకాని, యొకలఁగోరకుగుటెట్లునాడువలెఁడు
డొల్లుగిరంబు నాకట్టఁ ♦ కెల్లుఁగాక, డొల్లుగుననుచి మాన్వంగఁ ♦ కెల్లు నెట్లు.

సీ. ధనమాన వేటొందు ♦ దలఁపదయేనది, దలఁపలోచనకు నొంకపుఁగూర్చి
ఘననొద్దనుండియుఁ ♦ దనకానపడియెనే, బొలఁతుకకదియె యూఁగొప్పఁగి
తగిలినచోనెల్లఁ ♦ దహతహనొందెనే, బోటికి ననియలఁనాటఁగూర్చి
తనకట్లకెనికిఁ ♦ దనమేలుచూపునే, జేడియ కదియు వైశికపుఁ గూర్చి

గీ. తనదువైత్ర్యప్రమంబునధరయుఁదినిగి, నట్లయగునంగి విటునిమోహమునఁబోయె
గాన నికంపుఁగూరిమి ♦ గణికయందు, బారయ దిలఁ బొచ్చెనేదిఁ తెల్పునెనక.
కవికర్ణరసాయనము, ఆ 4 ప 114-121.

సీ. అగ్రప్రమోదనాఁయత్తంబు చిత్తంబు, బహుప్రమోదనాఁభ్యసనరసన
యాజనవశ్యతోహరములు కరములు, ప్రచురహేయఁగఁ ♦ నితీకుఁడె
సంతతాన్యాయప్రచార మాచారంబు, మతకఁపుమాయల ♦ మనవుతనువు
సకలవశ్యోచ్చిష్టసదనంబు వదనంబు, వితతికు తప్పుభిఁగిఁ ♦ పుద్ధియిద్ది

గీ. అంగవ్యాధిఁ గడు పుట్టినట్టివిటుల, యాత్మజలపూరములఁటెట్లునల్లపుట్టు
హేయభాజన మెన్నిట ♦ నెన్నిచూడ, వేళ్ళజ్మంబు జన్మమే ♦ విప్రవశ్య.

ఉ. కాకులు రావిపండ్లు దిని ♦ క్రక్క శిలామయజేవమందిరా
నీకములందు రావులు జంపించును సజ్జనచిత్తవృత్తియ
వ్యాకులలీల తాతిగుండినంటిడి లోకములోన వేళ్ళలుం
గాకులవంటివార లటుఁగానఁ బ్రమాదము చేరనిచ్చినన్.

1559

క. లతకూనలా జన్మనమున, వితరంబుగ వార్ధక ప్రవేశంబై నన్

శిలకందుకంబు లూడ్చిన, కృతకఫణుల్ వారసతులు ♦ శేవల మరయన్.

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 75, 98, ఆ 3 ప 124.

సీ. పడవుబూదోడికి ♦ బత్తి మెగురుచుక్క, పశ్యాంబుపానికి ♦ బాస దవ్వు
పెలపెలది నిలచిదిగ్గివై దలచునున్న, వారవామాక్షికి ♦ వావి తనలి
వెల్లూరుకత్తిహాళి కెల్ల కంటి హుళిక్కి - గజివాదతల్లికి ♦ గానివావి
లుజులమర్యాదాబాగు చుట్టారంబు, నేత్యుల సత్యము ♦ వీరగుడు
గీ. నాగనానంబునకు వర్తకంబు యిచ్చు, నూలియడంబు ప్రేమబుద్ధు ధో ♦ గాలపాలతి
కిని గృతజ్ఞత యట్టిబుడగనుక పెనుక, పెనుక వలదు రూపాజీవవిశ్వసనము.

బహులాశ్వచరిత్రము, ఆ 5.

క. పరీతినాగు చెంచిన, వారీతి దరేయరాగ ♦ మందెడి నారా

వారాం నయది సాక్షి, తాగ్రపుం బటికంపుబామ్మ ♦ గాబోలుఁ జూచి.

కావ్యాలంకారసంగ్రహము, ఆ 2 పద్య 22.

మ. సకలోచ్ఛివ్వు మోవి వావియన లేశంబైన కారాదు మ
చ్చిచే నెల్లపదార్థముల్ గొనుటయే ♦ చిత్రవ్రతం వెన్న మా
రకథాలాపములే సువిద్య బహుభారశ్రేణితోఁ గూడ వా
రకళాధామము జీవన్ములకు విప్రశ్రేష్ఠ యేవేశలన్.

1568

భార్గవపురాణము, ఆ 5.

మ. అగ్నితైసన్ జడుడైనఁ బంగయనఁ జీక్షైసన్ మహారోగియై
న నమాధాత్మకుడైన రోయకమది ♦ న్మాకల్పలాభస్పృహన్
సువిలాసంబగు మే నొసంగు వెలయింతులోచ్చగ్యలే క్షానక
ల్పవనీపల్లికుఠారము లుసరభిమంట్లా మానినీమన్మథా.

1569

మ. అలడ గ్లాక మనోహరంబులయి వేశ్యావక్త్రము ద్విర్విటా
దు ల నేకుల్పవిగోలిగ్రోలి విడువన్ద్రావ్యంబులైనట్టి యెం
గిలిమాకు శ్లవియేల ముద్దుగొనఁ దంకించు స్తలస్థానముల్
గలచారిత్రఘనండు క్రీసురభిమంట్లామానినీమన్మథా.

1570

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 58, 60.

చి. విడువక పుట్టుగ్రుడ్డనకు ♦ వృద్ధశరీరికఁ గువ్వరోగికిన్

జడునకు భాతిహీనునకు ♦ భారనిజాంగమా లొక్కరూకకై

కడువడి విచ్చు వారిగుణ ♦ కల్పలతల్ విదళించుకత్తులర

బదుల్చు బడంతులం చనవు ♦ భావము శేర్పున యెవ్వఁ డేవియన్.

1571

క. బాగధటచోడవేటక, చారనటప్రభృతినచఃజనస్థిహ
ధారశరావము వార, శ్రీరమ్యాధకము సంస్కృతీంతరే కుఃజభౌ. 1572

శర్వహరిసుభాసితము, పి. ల. వీరి ద్వ్యుక్తి, 60.

క. తొలివెలదిగాఁ జూచుచు, నులివెల చనువుననుచుఁ జూచుచు నామై
గలవెల నేవకుక్రియగాఁ, జాలకన నేయమురు జారఁ నుదయము నిటులన్.

నీలమందిరీమలానము, ఆ 1.

క. ఉల్లివలెఁ బెక్కుపొరలై, నల్లివలెన్ నిద్రచెడిచి • నమ్మినదాఁకన్
బిల్లివలెఁ గాళ్లఁ బెడగుచు, పెల్లివలెన్ గడవఁ జాటు • జేన్య ధర్మిత్రిన్. 1574

శృంగారమల్లణమిత్ర, ఆ 2.

నీ. భోగినుల్కపలగాను • రాగసంపాదిత, జీవనల్, ధూరదుఃస్థిబలములు
వైధవ్య మెన్నఁచు • బాధింపమండవర్తిందువిలాసినుల్ • ప్రీతిహితము
దుష్టచేష్టితములు • తోషించులెడఁద్రు, దుష్టమనిర్మల • మన్నివార
లతులమానూపాయ • లభిమానశూన్యలు, కరుణావిహీనదుఃస్కామమతులు

గీ. రాజధయమించుకయలేని • రాజవదన, లట్టివారలఁ గామించి • యాటపాట
లనుచు నానాదమంబొంది • స్వాస్థితమును, జిల్లివ్యగ్రనెంచి జెప్పింపఁ దగునె.
హేమసుందరీపాఖ్యానము.

క. కొక్కొక్క మెల్లఁ జదివిన, జక్కరివాడైన రాజఃచంద్రుండైన
మిక్కిలిరొక్కము లియ్యక, చిక్కదురా వారకాంత • సిద్ధము సుమతీ.

క. పులిపాలుడెచ్చియుచ్చిస, నలవడఁగా గుండెగోసి • యరచే నిడిసం
దలబాడుగుధనముఁబోసిన, వెలయాలికఁ గూర్చిలేదు • వినరా సుమతీ.

క. వెలయాలినలనఁగూరిమి, గలగదు మతిగలిగెనేని • కడలేకదు గాఁ
బలుపురు నడచెడుతెనువునఁ, బులుమొలనదు మెలిచెనేని • పొదలదు సుమతీ.
సుమతిశతకము, ప 40, 55, 88, 100.

స్త్రీపురుషజాతులలక్షణాదులు

నీ. తనువుమార్దవమును • మనసుచాంచల్యంబు, తనివెడిమియుఁ జొత్తినికి నమరు
ఘన ... ద్వంద్వంబు • కలిసాంగకములును, దృఢంబు ... హస్తీనికి నమరు
ఇతీ ... • నిరుపేదకానును, నిమకయు సరయశంభునికి దొరయు
సగనంపుఁజేతలు • చతురసంభాషణల్, మృదువత్తనములు బుద్ధినికి మెలియు

గీ. మనువువాననయును గలిమదముకంపు, నింపుగంధంబు వికచపద్యంపుఁ దావి
315

పలుకుచును పలుకుచును తోడ, నంద్రు కానుకభావేడు + లభిలవడ్య. 1579
 సీ. కన్నులు గ్రుప్పుచు + వన్నెలు పడరించు, నూపుల జూపుచును భండ్రుండు దినుకు
 నెదిరియింపెఱుంగక + యీవియెంతేనిచ్చి, తనయచ్చనెపుడు దత్తకుండు దినుకు
 మందుమంత్రంబులు + మాయలు పచరించి, ఖండించి కూచిమాటరుండు తిరుగు
 మనులు గిరగించి + మర్మజ్ఞుడై ప్రేమ, వేలించు సతులఁ బాంచాలఁడెపుడు
 గీ. భద్రకుండు నూనెచిత్రిని ప్రాణవేళుండుమా న్నినికద త్రకుండుమనోహరుండుమగులఁ
 గూచిమాటరుండుకంభినికూచ్చుప్రియుండు, బాలబద్ధినిమెచ్చుబాంచాలఁడెపుడు
 క. బోలల భద్రకునిధమున, బాలల బాంచాలరీతిఁ + బ్రాథల నెల్లన్
 బాలఁగ దత్తకుగతి జవరాలిం దగఁ గూచిమార + రమణుండుగవయున్. 1581
 సీ. పరకాంతఁగూడనిపతి యనుకూలుండు, తరుణికి మెఱుంగునేఁ + బూరితకుండు
 దక్షిణం దాత్మనందతీసరిగా జూచు, నపరాధియయ్యుఁ గీడాడు దృష్టు
 విఱుండు వేళ్ళలయిండ్లు + వదకి శ్రుమృతుమండు, మతసేవకుండు సీతపద్మకుండు
 నాగకుండు పరశ్రీగమనాపేక్షి, నుల విదూషకుఁ దపహాస్యకారి
 గీ. అరయ సారికఁతికెనయైఁబోటి, చతురభావలఁ జతురిక + చాలప్రాడ
 సతులఁ బతులను గూర్చునంచారనిపుణ, తిరుగు నేపనులకునుదూతికధరిత్రి. 1582
 సీ. బాలయయ్యను గళాప్రాధిఁ జూపు విదగ్ధ, యొకపాటి యెఱుక మైంనుండుమధ్య
 యావనంబుననుండి + యతిమూఢుయగు ముగ్ధ, పరుమంబు లాడెడు + పడతిపరుమ
 అంతైన గరఁగెడు + నంగనామణిశ్లేఢమునయును సతి యతికతిసగాత్రి
 యలిగి కీడ్పడుకుండు + నట్టికోమలి ధీర, పతిభక్తిగలిగిన + సతి స్వక్రియ
 గీ. వార పరక్రియ యనియెడు + చపలసేత్రి, విత్తమంతయు లోఁగని + పెడలఁద్రోయు
 ... .. వారకాంతలలామసాధారణాఖ్యి.
 సీ. ఆచారధీనుగుణాద్వితిమునిసత్వ, నలిగిద్దరయెకోరు + నాగసత్వ
 భూతసత్వయునెంచు + బొందడు సంతోషి, జడమలి నాంగిపి + కాచసత్వ
 గంధర్వసత్వ చక్రవిది పాడఁగ నేర్పు, దలఁక దేవసులత + దైత్యసత్వ
 శృంగారపతి కోమలంగాని కిన్నరసత్వ, యాధిపుఁ బోషించును + యక్షసత్వ
 గీ. జడతతో నుండు సతి విప్రజాతి దరయ, నధికరాజస స్వపజాతి + యగు లతాంగి
 వినుగుగను దైత్యజాతిసాధ్వీలలామ, చతురయగు నన్నిటను కూద్రాజాతిలన.
 సీ. స్వాధీనపతిక విశాధీనుపకునిగా, మెలుపంగ నేర్పిన + మీననయన
 వాసకనల్లక + వరునిరాకకుమేను, నిల్లశృంగారిండు + నిందువదన
 పరకాంతఁ గలిసిన + పతి విహ్నుములు జూచి, వగమఖండితయను + వనజగంధి

సమంతు వేళకు ♦ శాశ్వత బానిశను, నది విహారమునకు వలయుట
గీ. యెలలకుఁ బ్రోవించినపుఁ డెడఁయున్న పత్తి, నుండులకుఁబరితనానునల్లిఁత్రోవి
త్రోగుఁ బరివిచ్చుఁగానక ♦ విప్రలభు, నుండు కన్దానకాభ్యున్నమృదును నిచ్చు.
స్వీకారముచ్చనచెప్పి, ఆ 2.

సీ. పూర్వయామమునందు ♦ పాలుపాలవఁజెల్లెని, మనసిచ్చి యాకూచి ♦ బాటుతోడ
హస్తీగఁ జెడవ ♦ యాయమునను త్రేయ, దళుకొల్లగాను జుత్తకునితోడ
మురసిమాడవయామమున శంఖినీభామ, యలరుచు భద్రసామకునితోడ
నాలవయామమునను పద్మినీకాంత, చతురతదనరఁ బాంచాలుతోడఁ

గీ. నలయువిధమున నాల్గుజాములకునాల్గు, జాతుచేర్చుడెడదనువేమములభావ
ములను దిద్దివృత్తుల నుండుబులవగొంది, శౌరితోఁ గుప్పజేడించు ♦ జాతయగుచు.
వర్ణాకృష్ణవిలాసము, ఆ 2.

సీ. మగపోడుములు గల్లు ♦ మానినీరత్నంబు, తెడవునుండిన మహాకీరవాణి
వ్రతమధ్యమందున్న ♦ వనితాశోమణి, పగలు తాఁజూడని ♦ పద్మగంధి
తనకన్న నీమమిఁజీనముద్దువలలాడి, జవ్వనం జెడలిన ♦ రవ్వలలాడి
పూపప్రాపులచిన్ని ♦ సూపంబుకన్నయ, కులధర్మ పెడలిన ♦ కోమలాంగి

గీ. వేడిచే మాటుపడియున్న ♦ విద్ర మోక్షి, దుఃఖసంతాపమొదలిన ♦ తోయజాగ్య
మదిని బగగల్గవగలాడి ♦ ... కేళి, గొని విశేషధ్యయగుకానిఁ ♦ గూడఁబడు.
యామినీపూర్ణతలకాపలాసము, ఆ 3.

సీ. కలుద్రావి యరమొక్క ♦ గవినికమలాక్షి, మాతంబునదలిన ♦ తోయజాగ్య :
యొకనాటివేకిమై ♦ నొదవినయంగన, నాట్యమా డలెన ♦ నాగయాన
నాల్గుల్లు గడచిన ♦ నారిశోమణి, గర్భమై యార్చెల్లు ♦ గలుగుకాంత
కోపంబునుగనిపైఁ ♦ గొన్నలతాతన్వి, విరహాంతమునఁగూడు ♦ విద్రుతాక్షి

గీ. కిడ్దగన్నట్టి నెలనాళ్ల ♦ భీయమధ్య, మొదలటాలిపోకనుండిన ♦ ముద్దరాలిఁ
జేరుపప్పటిసౌఖ్యంబుఁ ♦ శిష్యులును, నిందుల్లుందు నింద్రుఁడఁ ♦ నెఱుంగలేదు.
కోకోక్కము, ఆ 1.

సీ. గండ్లోపలంబునఁకంటె నొక్కొక వేళఁ, గాశ్యగుణమును ♦ కలిగియుండుఁ
దులలేనిమేముకాంతులకంటె నొకవేళ, నానావిధాకృతుల్ ♦ పూనియుండు
శంపాలతలకంటె ♦ సుఖ నొక్కొక వేళఁ, గడఁగి దృశ్యావృత్త్యాంగులనుండు
నవ్యశిరీసునామముకంటె నొకవేళఁ, ఘనమార్దవంబును ♦ కలిగియుండు

గీ. గాని ప్రీడాభరంబులు ♦ గలవొ లేవొ, నలినగంధలచిత్తముల్ ♦ తెలియ నకమ
... .. వహాయ్యేకఁడయము, ఆ 5 పే 149

తృతీయగజాతిపురుషలక్షణములు

- సీ. కడుమునెరవియుఁ ♦ తెవులునుముఖమును, గడుపునుబండ్లు ♦ ద్వములునన్న
ములు నాభికడకత్తు ♦ ములు సనుభుజములు, జొండైనక చభరంబునుగలాఁడు
కోపవక్రము లెన్న ♦ మాపులుపిక్కులు, నిడువారుఁగన్నలు ♦ నిడుపుగోళ్లు
గంభీరమధురవాక్యములు తిన్నినడ, లాఁకలిపెద్దని ♦ ద్రాలగుండు
ఆ. ప్రాశస్త్యవాది ♦ బహుభోగనిరతఁడు, మెఱపుమేనుత్పన్న ♦ మిగులఁగలదు
చలువఁలుగునొడలు ♦ చపలచిత్తుఁడు, ... ♦ హయనరుండు.

వృషజాతిపురుషలక్షణములు

- సీ. ఆలివికాలోన్నత ♦ మగుమ ప్రకముమెడ, వలమువక్రాలకంబులుఘనములు
చెవులుచక్కనిడుద ♦ చేతులుకూర్చోద, రముక రాంగుళులున ♦ ఖములు కెంపు
అహణాబ్జనేత్రము ♦ లలసయానముమంజు, భావలుత్యాగియా ♦ పదలకోర్పు
నాఁకలిపెద్దని ♦ ద్రావత్తుఁడునునత్వ, కాలిశ్చేష్టకుఁడలఁజ్ఞావిహీని
గీ. ప్రాధనయగుననుభురధి ♦ రంబుగలుగు, వేనుకారంబులపగు ♦ మానినులకు
వలనఁదగువాఁడు ... .., అతఁడు వృషజాతిపురుషుఁడ ♦ త్యంతభోగీ.

శశిజాతిపురుషలక్షణములు

- చ. కనుఁగవకెంపు వత్తువమొ ♦ గంబు శరీరము సుందరంబు వ
ర్తననునిరూఢి యల్పసమ ♦ దంతము లింపగువాక్కు మానసం
డనుఁడుక నోడుజానుచర ♦ ణంబులు హాసములన్న మించులౌ
భనపతిఁవృషభోగి మెయి ♦ తామరకంపుకళంపుజాతికిన్.

1592

కల్లలు

- సీ. అమవసపాద్యమి ♦ యంగుష్ఠముననుండు, విదియపాదంబుల ♦ వెలిసియుండు
దవియగుల్బమునుండు ♦ దగుచవితిఁవొడను, పంచమికటియందు ♦ బరగియుండు
నష్టివాఁగితిండు ♦ సప్తమినురమున్, నష్టమిఁ .... ♦ నయయుండు
సమమితిఁగలదు ♦ కయమొప్పదశమిది, కంఠమూలములందు ♦ గలిగియుండు
ఆ. బహుభోగి ♦ తిష్ఠుఁడు, బుడెరెంటునధగంబు, పదియూరూఁకుఁగ నులు ♦ బదియూ నాల్గు
చినములందు నుండితొడ ♦ నిదితిష్ఠు మనాఁడు, తలకు నెక్కుదిగ్గు ♦ కల్ల లట్లుండు.
కొక్కొక్కము, ఆ 1.

చ త్ర స్త మ్ క ల లు

- చ. తలఁపనియోపనిష్ఠమును ♦ వంతనభక్తిసంపన్నతానంద
బులును గెల్పెననంబులును ♦ బూహమలీలయందు జూలవంబునాఁ
గిలియునుగాఁగ నెన్నిదిటికింగలదొక్కటి కన్ని నేసియై
యలగుడుచి త్రజాతికథలరర్చి నాలుగు లెక్కజూచినన్.

1594

బొడవకలాసానములు

ధి

- సీ. తల యుగస్థుల వామఃపక్షీణకరములు, వతి...లూరు లావంత్రవాభి
ఫాల చువచ నితంఃపద్మలంబులు వీఁలు, చంకిలు ... ♦ జనణతలము
లాదిగాఁగలపదిగూరుస్థానములను, బ్రతిదిగంబునఁ బరాఃపాణుండుండుఁ
గావున శ్రీలయంఃగంబుల శుక్లపక్షములెక్కి కృష్ణపక్షములందుగను
గీ. పింఛులతలములు పదియారు ♦ విన్నులెం, భావములుగాఁగఁజూచియిష్టమొదలఁచి
పొంద నేర్పినయెహంబు ♦ బొడముదుండు, తమనీచలపించుమందులఁదలఁచునెల.

స్త్రీ పురుషకలాసానములు

ధి

- సీ. అంగుష్ఠముఖమున ♦ నటకాలియంగున, మడిగును మోకాలి ♦ మడుగుచందు
... .. వాభిని ♦ యురమునఁ ....., గతుభాగంబున ♦ గండమునను
జెక్కున ననరానఁ ♦ జెలువారతెప్పను, నుదుటు శిరంబున ♦ మదనఁ జెలమి
కుక్లపక్షమునందు ♦ నుదతుల కెల్లను, భాద్యగిరితిరులను ♦ బలముకెక్కి
గీ. వామభాగంబునందుండి ♦ వలపటికిని, బోవు బహుళంబునందునఁ ♦ బూహులతను
వామభాగంబునకు డిగ్గఁచరుననోడ, ...

స్త్రీ కలాసానములు

ధి

- మ. పెనుచేలన్ పదగుల్ఫజానుకటినాభీభాగభాగాంతర
...కతుంబుల గర్జగండరదనాసావత్ససాలోత్తమాం
గవిధూపంబుల నెక్కు డిగ్గుం గలయఁగా శుక్లకృష్ణంబులన్
దినమున్ మన్మథుం డంగవాజనములన్ ♦ జేలించునామాడియై. కాకోక్కి; ఆ 1.
గీ. సభియయంగుష్ఠపదగుల్ఫజానుకటినాభిభాగభాగాంతరస్సనకతుకంఠకునకపోల
దంతల్లాక్షిసాలయఃస్త్రీకలాసానములు ప్రతిపదాదిగలకళాస్థలములంటి.

హంసాంశతి, ఆ 5 వ 147.

వి ర క్తి స్త్రీల క్త ణ ము

ఉ. చూడదు నాథు నెచ్చెలిని ♦ జూపారంపను పిల్చిరేని మా
 ప్లాడదు పొయ్యిమందు దను ♦ నంటక బాసిన సంతెసిల్లం దా
 నూ డెనం గంటకించు నను ♦ కూలతలేక విరక్తికాంత మో
 మోడదు చుంబనంబునకు ♦ నోర్వదు నిద్దురవోవు పాన్సునన్.

1599

స్త్రీలవలపునెఱిగెడిలక్తణములు

చ. సేదవింగదల్పు గన్నంగవ ♦ పెంపెనలారం బిలుందుఁజూచుఁబ
 య్యదవిదలించుఁ ... యల్పదేగొప్పుననున్న క్రొవ్విరుల్
 తెదరినఁబల్కలున్ దులుము ♦ జెక్కునఁజెన్మృత్యునించుఁ జీరక
 ప్తదరినఁ జక్కఁగట్టుఁ జఫలాపీ మనోహరమూర్తిఁ జూచినన్.

1600

పరవశత్వలక్తణము

క. కొనరన్ బల్కులుబల్కుచు, విసువక తహాహుఁటించు ♦ విహ్వలయగుచున్
 రస మొలుకన్ గనుతూయచు, నసులై పరవశతనొందు ♦ నంగన ....

వ యో ల క్త ణ ము

క. పదియాలుబాలకును ముప్పదియగు నెలజవ్వనికిని ♦ ప్రాథమ నైదున్
 బదియేడును నటమిందటఁ, దుదియేడులు తోలకయ్యెఁ ♦ దోడ్తోవరుసన్. 1602
 కొక్కోకము, ఆ 1.

దుష్ట స్త్రీ

సీ. అత్తమామల కెమఁగరాడు దుశ్చారిణి, వావివర్తనలేని ♦ వాడవదినె
 కొండెలగంపలుఁ ♦ గూర్చు పాతకురాలు, బలిభిక్ష మిడని నిర్భాగ్యురాలు
 మగనితో నేవేళ ♦ జగడించు జగజంత, పసిబిడ్డలను దిట్టుఁపాపజాతి
 దీనికై బాసలు ♦ తెగినేయు నట్టిగొట్టిశృకమ్ములు దెచ్చు ♦ ముల్లపూరి

గీ. కాముఁ బ్రాణంబుగాఁ జూచు ♦ కష్టరాలు, బరవగూయలుకూయద ♦ బృథలజాసి
 కెలని మేలు నహింపని ♦ గిల్చివంబు, దీనికై నీవు కనికరఁమానఁ దగువె.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 5.

బురు తు ము త్రి

చ. బురుతుమత్రిమైచకాంత మది నెమ్మియుం గోసము లేక శాశ్వతమై
కుతుకముతోడ నెమియును ♦ గోరక నాథునిహిదిహాస్యమే
సతతము భోజనాదులను ♦ సంతసమందును నిర్మలాత్మయై
యతిముద నెుప్పగాదగు రఃహస్యవివాసమునందు నెయ్యెడన్.

క. బాలికబురుతుమత్రిధీని, నాలపదివసమున చక్షుఃశముగాంగం దగున్
దాలిమినిజంగ నత్తజ్జీ, వాలుగ నభ్యంజనాది ♦ వైభవలీలన్.

1685

ఉ. ఆలలితాంగియత్తరి సమంచితవస్యతగాంకాపభుల్
తాలిమితోడంగట్టుకొని ♦ భవ్యత మేలివిభావశావళుల్
చాల భరించి నాథునిదె ♦ సందగ నిల్చి మనోహరాగ్నయై
మేలి... ప్రసంగముల ♦ మేలములాడ నొప్పు నయ్యవన్. విష్ణుప్రసంగ, ఆ 2.

సీ. మునుదానుకడకుం బోయినదిసం బాదిగా, దెచ్చుకదిమును ♦ దిశములెన్ను
మధురముల్ ప్రియమైన ♦ మాని భోజనశేఖ, సారెవు, నావక చ్చక్ల మెనవు
దురుమున నొకపువ్వు ♦ దురుమునెచ్చెనియొత్తు, తెరకపుష్పశత్రై ♦ తిరనప్రసరయు

గీ. దెలిసి కాకున్న వగచు నశ్వనరుహక్షి, యంతనెలవై బురుతువై న యాల్పజయును
తాను మాన్వాళ్లునూండేండ్లు ♦ గానుడడిచి, నాలవడిగంబునందున్నా ♦ నములుచేసి.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 5.

స్త్రీవశ్యోషధములు

సీ. శల్లెరకణికగంధము తేనె వగనూరి, లేసించికుడిన ♦ లేమవలచు
కరకతాడి యునిరికలుకొప్పుసాలచే, నూరిపట్టిగిలిన ♦ నారిచేరు
వెలిగారమును నెట్టివిసెపూలు నిజతనూ, జలముల నూరిడ్డె ♦ తెలియ కలియుం
గలుగొట్టునీరావు ♦ కాల్యడిచే నూరి, విడెములో దగిలింప ♦ వెలదిదిక్కుం

గీ. నూర్మిజిల్లేకు దూరిని ♦ గోశఫలరసమునను మెదించి వర్తిగాఁ ♦ జక్కఁజేసి
తునుమనానెను దీపంబు ♦ బొసంగఁదెట్టిదాప లోనాదు రెటువంటి సుదక్షులైన.
హంసవింశతి, ఆ 5 ప 182.

పురుషవశ్యోషధములు

సీ. గంబూరమును బాజీకాయ లుమ్మెత్తివెత్తులు మధ్దమాతంగి ♦ కలువగడ్డ
పచ్చగెన్నులు కొప్పు ♦ పచ్చికమంచేనుం, గతుదము గుల్లసున్నమును రుద్ర

జడనేను కను ఖరాఁసానివామము పుడఁకలబోలుఁగాడుమైఁ గారుచెరుట
 నీరావు నజ్జలఁ కేరివనుట్టును, గాల్పడిగాతంఁటుఁగాను నూరి
 గీ కరయ నునుజలంఁజేసిఁ గుళిక లమరఁజేసి నీడ నెయారించిఁ తీసి దాచి
 యున్న నుంకింత మదుపుతోఁనొసఁగెనతని, కధికతనమోహమాననాఁహంసయాన.
 హంసవింశతి, ఆ 5 ప 152.

సీ. ఈజారవీలునిఁ నేజారవనితయొ, వలపుచుందు ఘటించిఁ తలకుఁబ్రామి
 తుక్కపాలును నత్తఁగుల్ల బూడిద తొండఁమాంసంబు యుట్టికఁచుచ్చుత్రాటి
 బూడిదజిల్లేడుఁ పువ్వు నామరదుంప, తానఁగూర్చి బెల్లముఁ లోనఁగూర్చి
 కలిపి రంభఫలంబుఁ గడియించి తినిపించి, మఱిపించె ముందుండుఁ మంచిగుణము
 గీ. గాకయుండిన నిట్టిసకలృగుణము, లంటియుండునె యెట్టిచెఁనంటికైన
 నతనిబన్మంబు తెలివండిఁపడుక మడఁచెఁ, గులమనెడు వృక్షవాటికిఁగొడ్డలయ్యె.
 నీలకుంతలీవిలాసము, ఆ 1.

న ఖ క్ష త ము లు

క. కుకతుండంబులఁ గింకుక, ముకుళంబులఁ గేరువాడిఁ మొనరై ననఖ
 ప్రకరమునఁ జిమ్మె నచ్చెలి, చికిలద్దముఁబోలుమిసిమిఁ చెక్కులరూఁడన్.
 నురాభాండేశ్వరము, ప 118.
 క. చంద్రార్థరేఖ లిరుగడ, సాంద్రతఁగొని కొనలువరుసఁ సంగతిచేరన్
 చంద్రావ్య కలర నిడె కవి, చంద్రుం డివి మండలప్రచారము లనుచున్.
 ఆ. నాల్గి మాడు రెండుఁ నఖరేఖ లంగన, ఘననితంబజఘనఁకక్షమూల
 ముల లిఖించి లక్ష్మణముల జూడుమనెఁ బద్మవత్రసేత్రికుమదఁపత్రములకు.
 యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

దం త క్ష త ము లు

చ. పలుమొన లంటినీక నుచుఁపారఁగ వాతెఱఁ గోలి మూఁసకం
 బలవడెనంచుఁ గెంబెదవిఁనంటఁగఁ బల్కొన లేర్పరించి సొం
 పలరఁగ సత్ప్రవాళమణిఁచుంచు రదాంతుకమూలమందు గుం
 పిల నొక గంటిపంటనిడిఁ బిందుక మంచు పచించె నెంతయున్.
 క. మాఱగ నధము బల్కొన, లానుచుఁ దగఁ బీల్చిచూడుఁ మట్టానన య
 చ్చాకమిశ్రియనుముఁ బలికెను, మానక బిల్వణుండు స్వనకుఁమరికఁతోడన్. 1615
 యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

చుంబనములు

చ. మొమ్మునముద్దు కందెదవిమ్ముదు కనుగవముద్దు లేకత
నకవునముద్దు మంజురదానంబులము ద్దలికాళిముద్దు బత్
జగిచనుదోయిముద్దు చెలిచేతులముద్దు నఖాలిముద్దునా
మగనికమూతియొక్కటియో * మానినికెన్ గనుడెన్ని ముద్దులూ !

1616

మధ్యాహ్నం గారము, పే 10 ప 81

సీ. తనమోది మునిత సిగ్గునఁ జూచనము నేయ, దానిమై వెదవెఁ దానానుకొనుచు
నుదతిసెమ్మోచున * కెదిరించి తోలుతఁ గెమ్మోవిపానక మాని * ముద్దు గొనుచు
కరుములఁ గనుదోయి * కప్పంగఁ దనమోవి. దానినాలుక కొక నాననిమచు
వెనుక నిల్చికరంబులను బుగ్గలంటి నెమ్మొగ మెద్ది చెలియని * ముద్దుగొనుచు
గీ. మునిత నడ్డము నిల్చి కెమ్మోవిఁ గొనుచు, భ్రాంతితివ్వముగలవెంట * బహురసాప్తి
చుంబనము నంటి స్ఫురతామితంబులు ఘటితంబు క్షౌర్యశీఘ్రితంబులనియె.
గీ. ముదిత కెమ్మోవి యుగస్థ * ములను దిగిచి, పట్టి నాలుక బరపి చుంబనముఁ జేసి
వినుటితాఖ్యకులత్వంబు * విద్యతాప్తి, తెలియుమనిపర్వెల్ల * విరాజితేటపడఁగ.
క. పలుమొన లంటక నాలుక, నలముచుఁ గెమ్మోవియధర * నామక మనియెన్
లలి నిలుల ను త్తరీప్థము, నలముచుఁ జెలియు త్తరాఖ్య * మగునని పర్వెన్.
క. తనరదనచ్చదనయుగంబును వనితాధరయుగంబు * పుటముగ నిడి చుం
బన మొనరింపుచు సంపుటమని లక్ష్మ్యముఁ జూపె బిల్ల * జాహ్నుయ్యుఁ డెలమిన్.
గీ. అటులఁ జూచించువేళ జిహ్వోంచలంబు, మెలమెనువదలంబని * దెలియఁ బల్కి
కపటనిద్రయొనర్చి తానపుడు వచ్చి, నటులఁ జూచించె నిద్ర * మోదాఖ్యయనుచు.
గీ. దర్శనంబులఁ దమిసిద * లేర్పరించి, గదిసి చుంబించె ఛాయకంబిని యటంతు
దానిపోలికనున్న చిత్త్రపుబొమ్మ, నొనరఁ జూచించి ద్రాంతికంబనుచుఁ బలికె.
క. కనుదెరవా తెరకుత్తుక, ... చెక్కులను ముక్క * చక్కునిఫలం
బనుపుగఁ జూచించుచు నివి, వనితామోహాన్వితము * వైఖరు లనియెన్.
యామినీత్రార్థతిల కావిలాసము, ఆ 5.

ఆలింగనములు

గీ. ఎదురుగను నిల్చి నునుకొడత * గదియ నీదు, జానుపులఁ జాటిపటిపు * తుమునఁ బ్రాకు
తీగపోలిక కెమ్మోవి * తేనెద్రాగి, వెలది భావంపు మిది లతా * పక్షితంబు.
చ. ఉవిదర్శి నాదుపాదమున * నొక్క పదం బిడి యూగులంబు రెం
డవపద్మముంచి మూల్రున దాడంబుదనక భుజంబు లాని ప

గ్రహగదియించి కౌగిలడి + కమ్మనిచాతెఱఁగ్రోలి చూడు మం

ప్రసాద బాల నీచుడికి + నారయ వృక్షనిరూఢభావముల్.

క. విరిపాన్ముడఁ దహసినిరా, కరణాద్యవయవములఁజూన్ + నౌగిటు నిడి వీ

గ్రగముడుచుచు విడచుదుఁ గవి, వరుఁ డానె తలతండులాఖ్యఁడై ఖరి దెలియన్.

యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ త్.

బంధననామములు

క. ఆనరము నాభి నరమున, నానతతీరస్థితావ్యాయాతానితముల్

గా నైచువిధములని స, న్మానముతోఁ దెల్పు బంధ + మర్మము లెల్లన్.

సీ. ప్రేమాభిరామంబు + గోమఘాంగోద్యేగ, పాదఘట్టనతక్ర + పాదకురళి

నుండలప్రథ వాఁ + నుకరసంపుటపద్మ, కార్థపద్మక నమి + శాంగకరణ

పంజ్రార్థవేణుక + సర్వతోభద్ర సిం, హావలాకన ఘనహస్తలాఘ

వస్కుందయుగ సాఘావాతియంబుహాభా, రచరణ తుంగచక్రభ్రమణము

గీ. లాఘ బంధానురాగముల్ + మెప్పుగాఁగ, యోగముల జూపెన్పుష్పిండఃత్వత్క

టముగఁ

సత్యభామాపరిణయము, ఆ త్.

పురుషులయూటకపుత్రపథాదులు

సీ. ధరణీతలవ్యోమ + దశదిశల్ సాక్షులు, కలనైన నినా యఁగంబుకంఠి

తగణిసుధాకరతారలు సాక్షులు, నీమాటగడువనే + కోమలాంగి

పవమానవహ్నివై + వస్వతుల్ సాక్షులు, పగనైన ననుదూరఁ + బద్మగంధి

పూర్వాసాస్థజీమాతముల్ సాక్షులు, నిమివంబు నినువిడ + నీలవేణి

గీ. కాభిసంధిహములు సప్తసాగరములు, స్వాంతగంగానదీముఖ్య + సకలనదులు

సాక్షిగా దెల్పుచుంటిని + సౌమ్యభావమొంది మనసిచ్చి పలుకవేకుందరదన.

చిత్రవలీపరిణయము, ఆ 1 పే 40.

క. కరముపయన్ శిరముపయన్, గురు...యగ్గంబుపయని + నొబ్బవ వేడ్కన్

గరము నిడి నట్లు బెట్టినఁ, బురుషుల నమ్మంగ వలదు + భువి నెవరైనన్. 1630

సీ. కడుమువంబున వడఁగండ్లు గట్టినమాట, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

యంపుమీఱఁగనుండు + నేడనుూరులపాట, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

యుడుపథంబునఁ గడు + నడరుపువ్రేలతోఁడు, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

జిగినిలుగంధర్వ + వగరమందలికోట, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

కె వలనిమధ్యనుండెడి + పైకలిమును, జూచివేసోవునీటిలోఁ + బొచ్చినట్లు

గానఁ బూర్వము కమ్మింకఁ దాంతలకును, ఈని చుట్టునును వసుతులఁ దెలుపఁగలె.

చిత్రపతి పరిణమము, ఆ 1 నీ 18, 88.

బహు పత్నీ కుండు

మ. ఒకకాంతన్ గొనువాడు యోగ్యుఁ డనఁగాఁ నుత్పిన్ నెలుంగొందు నే
తొకకాంతన్ గొనువాడు బుద్ధిమండువాఁ నూహించఁ దెన్నెందు నిం
కొకకాంతన్ గొనువాడు వా సభకుండైఁ నన్యఃస్థితిన్ గాంచు నిం
కొకరీతిన్ బహుకాంతలన్ గొనినవాఁ డున్మత్తుండై ద్రిమ్మరున్.

1582

చిత్రపతి పరిణమము, ఆ 1 నీ 88.

గర్భాధాన పద్ధతి

క. ఆవట గర్భాధానం బాడిగ సంస్కారములు పఁగానిను వరున్

భూజేవనంజాలు సుమోదముతో మంత్రోపాతముగఁ జేయఁ దగున్.

గీ. చారుతరశీలమై ఋతుఁ స్సార్థమైన, పాలతి సెంతయు చేడుకఁ బురుషుఁ డొంద
నందు సుతుతి నుదయించుఁ నంగనుండు, వినుచుదినసంబంధముఁ నెల్లఁదిపుట్టు.

కన్యాశేషము, ఆ. బా. ప 12.

క. తీతిపై నెలనెల్ల కొక్కొక, ఋతువు గదా గర్భ మొనఁగఁజేయఁ నుదే
మితము ఋతువు దప్పించిన, నరఁడు గదా బొందు భూజఁచాన్య భరితిన్.

క. మానాల్లలోనుగా నేమానినితోఁ గూడినట్టిఁ మనుజుం డైపుడున్
దా వరకకూపమునబడు, నానాల్లను నంటఁదగునుఁ ననినదబాషిన్.

క. మొదలగుపక్షము నన్మత్తి, యొకగు నృతిమీఁదఁజేయఁ యువిదల తెల్లన్
దుదిపక్షంబున నించుక, యొకగ నృతిమీఁదఁజేయఁ యన్వీధిపై.

క. పడఁతికి నొకపక్షములోఁ బొడమును గర్భంబు నటలఁ బొడముకయున్నన్
బుడమి నది వింతయనఁగాఁ, బొడమున్ దరువారపక్షమున భరణీంజ్రా.

సీ నానాల్లచవివనాఁనాతినిగవగూడఁ, బుట్టును సుజ్ఞానిఁ భూమిమీఁద
నైవననాఁడు పుఁజాత్తుత్తంధు జనియించు, నాటవనాఁడు పాఁపాత్ముఁ డగును
ఏదవదినముకంఁ దిరికి నీశ్వర, వరకుహరుండు పుట్టుఁ చరునతోడ
నెనిమిదియవనాడుఁ సీసమానముడైనవాఁడు లోగిఁగలుట్టుఁ పనియందుఁ

గీ. కొమ్మిదగనాఁడుపాపనిఁదూరుడొదవుఁ, బదింటఁబుట్టునుకాంతండుఁబంధుసోతుండు
పదివొకంటును భాగియైఁ యుదయ మెందు, గూఢిపదిరెంటఁగూడినఁ రోగియగును

- బ. పదునూడవవంతున సతి, తదయించున్ మిగుల సుతః మోత్తమః డగుచున్
బుగూలున దినసంబున, సుదతియుఁ బురుషుండు జాడఁబోయలు ధరణిన్. 164 0
- ఆ. పదునయిదవనాఁడు ♦ పరమపవిత్రుండు, పుట్టు లోకమంత ♦ బొగడుచుండ
షాడశంబగు దినసోద్యవంబగువాఁడు, జ్ఞానియగును మిగుల ♦ దానియగు ను.
- మ. అది యట్లుండ నృపాల యింకొక రహస్యంబున్ విసన్ డెల్పెదన్
ముదిత ల్నగు లశేకచిత్రముల నింపుల్లా శుచిరూపులై
యదనంగూడినఁ బుట్టు సుతముండు ధర్మాత్ముండు సుజ్ఞానియై
ముద మొప్పు స్మృతినుండు పుట్టు మలినంబుల్ తగన్ జెరిగెనన్.
- క. కరులది యెఱుంగక నెఱిగియు, వెఱపున ... గూడువేళల మిగులన్
ధర మానంబున నుండిన, వరనివృత్ బుట్టు చూగివాఁడు ధరిత్రన్.
- ఆ. కన్ను లపుడు మూసుకొన్న కన్యనుగూడ, సంధకుండు బుట్టు ♦ నవనిలోన
బంధభేదముఁను ♦ బలిసి మిక్కిలి క్రుంగి, కూడిరేని పొట్టివాఁడు బుట్టు.
- ఆ. మంచివారమునను ♦ మంచిలన్బున, మంచివేళలందు ♦ మంచితిథిని
సకసుఁడైనవాఁడు ♦ తరుణిని గూడినఁ, బుడమి శుచిత నొంది ♦ పుట్టు నరుండు.
- క. పరచి త్తయైతరుణిన్, ... గూడఁబుట్టు ♦ మఱియొకరినలెన్
పురుషుం డాగతినుండిన, నరవిందాక్షికి జనించు ♦ నాకాంతనలెన్.
- క. ఒద్దిక పరచిత్తంబున, నిద్దఱుఁ గూడుండిరేని ♦ నెడబడదొడచున్
పద్దెంచి యాలిబద్ధుండు, ముద్దిమఁగలసిగను శుద్ధఃసూఢుండుఁ బుట్టున్.
- క. ఆహారనియమములచే, దేహాంబుకాంతివలన ♦ దేజోపరుడై
గోహిణిభుగూపయై, మోహస్పృహఁడైనవాఁడు ♦ ముదితకు బుట్టున్.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 10 పే 32.

- గీ. గులసత్తిని బుతువేళలఁ ♦ గూడవచ్చు, నరుండుబ్రహ్మమ్ము సర్వశుండై నరక మొంచు
బుతునసుయమేని వ్రతపర్వఃపితృత్రిఫలను, బగటసంధ్యలసతిఁగూడఁదగి దుపలిక.
- గీ. అట్టివేళల వర్జితుకతివతోడ, మోహమునఁగూడెనేని విఘ్నాఘజనుండు
వ్యాధిగతుఁడుఁగృతఘ్నుడఁల్పాయువమిత, దుర్దుగోపేతుడైనపుత్తుండుబుట్టు.
- శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 31 పే 54.
- గీ. నామనకు మున్ను హరియించి♦నాపురీపు, నీమనకునాకు నీకున్న ♦ నీతిగారు
మనలయిద్దఱిసదామ శశిర్మలలు నెఱుఁ, బంచశరఁడు దున్న వాఁడుగా ♦ పద్మంధి.
- శీమంతినీకర్మాణము, ఆ. 31 పే 35

సీ. కలికి కష్టకృతులగా లోనగుచున్నట్లు, జేతుకలతో ముచ్చటగా ఉండేవి
 సుగుడు యీతెలియకుండునుడుపు లిచ్చినచుట్లు, యెలమిఁ జెప్పిభోజినిచ్చి నేని
 చెల్లి పాదములఁగీలుండు జిగురు బుంచినచుట్లు, చిగురువాఁడొక దండఁ నేసిలేని
 కొమ్మబీజము చేకొని పసరినచుట్లు, కమ్మయూగొప్పయలు, బైఁ మ్రొత్తేని
 గీ. వెలది తగునేన నీవు గావించినటుల, గోర్కి మీఱంగ నన్నేలుకొంటివేని
 నేల యాలస్య మీవేళఁ జాళ నీయఁ, డించువిట్టుండు కాఁగిఁ బేలతాఁగి.

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 7 ప 474.

సీ. కలికిమితూరి నిఁకన్నవిచిత్రాటపు...లెడకు నాటకమున్నుండు సెడకు నాట
 సుగుడులిసానోసోయ్యపుత్రునిమోవి, సుమల సంపదకమున్నుండు సుమల సంపద
 జెలవ మేలొకతలూరు, మొలకనవ్వులమోము, ముద్దుజూపకమున్నుండు ముద్దుజూప
 వెలదిబిల్బుటోయారి, బెగురువాణ్ణాపులు, కలియికియ్యకమున్నుండు కలియికియ్య
 గీ. దమిదెగుచ చూచి చెలువుఁడాత్మజిఁదిగిచి, కుచ్చికొగిటుఁ జేన్సనాకొలఁచుతెంచ
 బననలంబులఁ దముదామెయొలుంగలైరి, యెగులెటులఁ దెల్పవ్యధాఁకరుఁ గుఱుము
 ముకుందవిలాసము, ఆ 3 ప 279.

సీ. కష్టరముగుల్కు కమ్మబాగాలు మడుపు, లతివచేసిడి తానవి యందుకొనియొం
 జిట్టకంపుఁదనాలకుండు జేయించాచి, విడెము నెట్టు ననంగ నవ్వేళ విభుండు.

క. రతిపతిహాహాళిందన, యలెత్తెన్యధనంబుకొల్లలాడు నటంచున్
 తమిచ్చుకరణి నిచ్చుక, బలి యొకతెలనాకుమడుపు ప్రాజ్ఞేశ్వరికిన్.

గీ. కుంతలంబులవాలూరు గోల్ల చువ్వి, యాభిముఖ్యంబునకుఁ దెచ్చియనఁగి వెనఁగి
 విడెము చవిగొల్ప నపు డహాఁవిమమశరుఁడువిభువధూతై ర్యపరిపాటిఁకీటియచ్చె.

రామాభ్యుదయము, ఆ 4 ప 161-171.

సీ. పతికష్టరపుతావి బాగాలు నైకొన్న, మదిరాక్షి సగమకుఁడుపు లొంగు
 సెరుతోఁ గాంతుఁడొయ్యనఁ గొగిలించినఁ, గొమ్మ .... ప్రమ్మిక్రమ్య
 బ్రాణహాథుండు మోవిఁవై గంటుచేసిన, నలివేలి పారవశ్యమునఁ జొక్క
 విభుండు నిల్కడ కేకివిధమున రోదగుల్క, లోలాక్షి చెవి యొగ్గి యాలకించె
 గీ. మోహనాంగుండు నును...ముడి సడల్పఁ, దరుణి జితయయ్యె ....

....

ఉ. చమ్మది రామచంద్రుఁ డెఁకరాగము మీఱి ధరాకుమారినం
 కమ్మననుంచ పిగ్గననుండు కమ్మన డిగ్గిన డిగ్గినక చా

ప్రముఖుల బట్టి మునుగులు ♦ సక్కడకు చువ్వగుం దశ్శుచెక్కువై
చెమ్మట గోపిచాటి వతిసిబ్బెపు... సరుక్ దేమల్పుచున్.

- సీ. చవిచూడనీయవే ♦ చంద్రబెంబాస్య నీఖండ వక్కెరమోవి ♦ గఱిగిపోదు
నీలం గంకలం నీలింపనియ్యవె కొమ్మ, పతి .... ♦ వాడిపోవు
ఁబందిల్గి కాణికిలినెచ్చవె బాల, బాగువా నెమ్మేను ♦ సహసిపోవ
ఁబుతో ముద్దావ ♦ నియ్యవేకామిని, హరిచెక్కుటద్దముల్యాసిపోవు
గీ. తెజవ దల యెత్తి చూడవే ♦ దృష్టి నాక, దిందుముఖి పల్కనే తేనెజిందిపోవ
దువిద వచ్చవె క్రొవ్విరు ♦ లుడిగిపోవ, వగుచు వేడుచు రఘుభర్త ♦ శుంచుతిమిని.
సీ. ఉదుటు .... మేనారయదగ్గర నిల్పు, గొగిలించిన బేమర ♦ గొగిలించు
మోహంబుగార నెక్కుము నెక్కిలికేప్పుముద్దుగొన్న నువ్వేడ్డ ♦ మద్దుగొనును
తావిచెంగానికెక్కువి మోబనిగూర్పు, గంటిచేసిన దమి ♦ గంటిసేయు

- సీ. జేబుగుపయ్యవసురటిచే ♦ నేద చేర్చి, వేడ్కనిజంగం గపురంపు ♦ విడె మొసంగు
రమణుం డిటురమ్మనిన .... నొగ్గు, కాంతిహరిమధ్యమధ్యశ్శృంగారములను.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 7, 9.

క. గోబరక మలగున్నెను, గాతురనం బెఱుంగ నింతె కానిచుటియు నీ
చాలైనదానమిక్కిలి ♦ మేలిమిగను దిద్దుకొమ్మ ♦ మేలిది సుమ్మా. 1661

- గీ. కన్నెలాడినో నీరుదోవచ్చిటలు, వెలయసుఖముగ నిమగారావింతుం గళలం
దీర్చుకొని నన్ను గెలిచిన ♦ నేర్పుతోడ, దాల్చి విడజూతు నేనవుతాలకైన.
గీ. కన్నయపుగాని యబలవైఖరుల వలసికట్లు బలికెద విది మనఁచూత్మలంతు
గలుగుతరుకలు లెక్కగా ♦ దెలిపికట్లు, మెలంగును మె యంచునగుచుకొన్నిదేలిర్చు.
యామిసీపూర్ణతిలకాలాసము, ఆ 5.

- సీ. ఎలనాతనచెంత ♦ నిలిచినవేళను, బన్నెరు .... ♦ వైవిజ్ఞు
చల్లినీగ్గుచే ♦ సఖి యానలికె జన, గొబ్బునఁజని నైఱు ♦ కొంగు బట్టు
పట్టిన విడలించి ♦ పరువున వెడలంగ, గ్రీక్కున గదియించి ♦ కాగిలించు
గొగిలించినకుంతం ♦ గరమలంబెనగంగ, బలిమిచే నడలించి ♦ పట్టితెచ్చి
గీ. పొదుపుగాన దాన్నువైగుకొప్పుండఁబెట్టి, బోటి నీమిటు బెనక నాతోటి యింత
చంతమామని చక్కిలి ♦ గింతఁబెట్టి, కొసరి నవిచ్చించు హరి యొక ♦ కొంతసేపు
పుట్టావృష్టవిలాసము, ఆ 4 వే 80.

- గీ. ఘనతాయోగమున మున్ను ♦ కన్నకల్లు, ముగునిక సమయంబు సుమ్మా మమున

నేక తృటిమాత్రమయ్యై సంతోక సౌఖ్యం, తోక నిగ్మస్తులకుఁ గూఁపింప కలుడ.
ను నోచునోస్థిరంబునను, ఆ ప 109.

సీ. చేప్పుక్కరాయిడిం జెదక నీ బొట్టుంచు, గోతుగొద్దుచును ముంఁగురాలు నున్న
చిలికెనీచుకరికల్ + చిత్రసారభచంచు, మూర్తిగొంచు జెక్కిల్చియున్నలాడి
హృదయంబునుదనాన్ని + సంతగాగునో యంచు, నెదనుజెయ్యిడుచుఁ... తోక్కి
యొడిగె నీకుచ్చిళ్ళ + నొడ్డానిపుంగటలని కొంగుగొనుచు .... వదల్చి
గీ. నాచుకొద్దుభవణియు నీ + వవ్యోత్ప, హానికొనాయకంబు సుఖంబు లగునో
కానో యనియురముగమానఁ దియఁగూర్చి, లికిసెమ్మేమఁజెలుపురా + గొంగిలింజె
కృష్ణకర్తానిను, ఆ పి.

సీ. మల్లికార్జునుల + మాటికి దురుముచోఁ, జక్కనివీట్లడఁజమిర చుమిరి
లలితగంధామల + మలయాజం బలఁచుచోఁ, ... కిరములఁ + బట్టి వట్టి
చెక్కుటద్దంబులఁజేరి ముద్దానుచోఁ, నభరాస్పతాస్పాదఁమాని యా
సడలికకాంచిక + సవరింపఁబోవుచోఁ, బొక్కిలి వ్రేల్లేచేఁ + బొదివి బొదివి

గీ. మాటి కవోటి చొంగులు + మాటివట్ట, నేల చల్లన .... + నిర్గుణట్టు
దెలిసిసెంతె నునుసిగ్గు + దొలగి పాఁజ, నెలవుమ లాక్రమించిననిలువవళ మె
కాళిందీపరిణామ, ఆ పి ప 108.

క. జనిగోరబిమ్మ లాడులు, దిగునొమ్మలు నొచ్చి కనరి + తీలైవఁడిట్టఁ
సొగ సులరఁ గొట్టుగొట్టులు, నొని నంబుద్దటికి హాళి + నొనఁగూచ్చు చొనె.
కుద్దాంధ్రనిటోళ్లనిర్వచనవళచరిత్ర, ఆ పి ప 126.

గ రో త్ప త్తి క్ర మ ము

క. చువనిశుక్ల మధికంబుగఁగూడిన గర్భమందు + బురుషుఁడు పుట్టున్
మగువశుధిరంబు హెచ్చిన, మగువై జనియించు కాన్త్రు + మతము నృపాలా.
చ. పతిసతిసంతుజేత నల + పద్మము రీతిని గర్భకోశ, మా
యతనుని కేళిచెంది తన + మంత వికాసము గాంచి వీర్యమున్
దతిముననొందుకు క్షేర బల + తంబగు బిందువుమాడ్కిర గారతం
గుతుకములేకయుండినను + సూడదు గర్భము సిద్ధ మిద్ధం.

1670

క. రమణీగర్భమృత వీర్యము పద్మములాన నిరగి + రంజితునుచుఁబా
దయనన్ మూనాళ్ళకు నది, కొమరుగఁజేకొన్నయంతఁ + గోర్కెచెలంగున్.
క. మూనాళ్ళమీఁదఁ జేజంబై నవ్యస్ఫురణమై బలంబులరయు క్తం

వై నాటికినాటికి శాస్త్రములుఁ బండిఁమై నిల్వెల్లున్.

క. క్రైస్తవ కళఁబులుఁ గ్రమ్మి పుచ్చునెగుగూడఁ గూర్చినట్లా
తొమ్మిదవఁగమునాదా, పీఠము నదియందుదోసఁ పించెన్మొనన్.

క. తోడఁటఁజెట్టిఁటులన్, గూడుకనెలలోన శివముఁగూడు నురమ్మున్
గూడును రెంటికిరములు, గూడున్ మానెల్లతనువు ఁ గుబ్బెత్తియందున్.

ఉ. నాలవమాసమందు నయఁనంబులు శ్రోత్రకరాంగుళంబులన్
ఫలము కోమము ల్పరణఁపద్మములున్ రదనచ్చదంబులన్
బాలనవం జెలంగు మఱి ఁ బ్రాణముతీర్చుడునంతమింద నీ
చాలు నిందియన్ముగఁజాల వహించు మనంబులోపలన్.

ఉ. ఇమ్ముగ గర్భమందు శకుఁవీగతి దేహవికారభావముల్
గ్రమ్మిఁ సేరికిం జెల్లియఁగానివిధంబున నావళింపుచున్
దుమ్ముచు దగ్గుచుండి సుఖదుఃఖము లందుచునుండి యాత్మలో
హమిత్వచింతఁబల్కు నిటుఁనల్గును బూర్వము నూచి నవ్వుచున్.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 10 పే 326.

క. నెలనాళ్ళకు శిరమేర్పడు, నలవణరెట్టెల్లబాహులగు మాఙ్గెల్లన్
చెలువనుగు నుదరమేర్పడు, నలలితముగ నాల్గునెలల ఁ జరణము లచుటన్.

క. ఎనిమిదవనెలనుజీవుఁడు, తననిజమెఱుంగంగనేర్చి ఁ తత్త్వజ్ఞుండై
మునుపటిజనమునందలి, యనుభవగుఱుదుఱుములకు ఁ నాపదనొందున్. 1678

విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 2.

నీ. లలనలగర్భంబులం బ్రవేశించుచో, వీర్యంబు తోడఁసంఁపెట్టితమయి
పురుషజీవాంశంబు ఁ తరుణులతోఁజితఁబునుగూడి యభివృద్ధిఁబొందుఁ బిదప
నొకనెలమిగిలినందుఁ బిండముభంగి, మాసద్వయంబున ఁ మత్స్యరీతి
నెఁడుమాడవనెల ఁ నిండిసం గరచగ,ణంబు లేర్పడియుండు ఁ నాలవనెల

గీ. గళసేరంబులు వైదవనెలను సకల,చుగు నవయవంబులు దనర్చుఁనాటవనెలఁ
బ్రాణధారణచుగును సఁప్తచుమున నెఱు,లాదవు నప్తచుమునవృద్ధిఁనొందుచుండు
శేషధర్మములు, ఆ. ను. ఆ 31 పే 60.

గీ. పాలఁతికిని గర్భమేర్పడఁ ఁ జుంసవనము, మానుగా నాఱునెలలనీఁచుంతవిధముల
జేరుదగుఁ దప్పెనేని దఁచికుపుతల్లి, యేనిజేయంగవలయు విఁహితఫణితిని.

విజ్ఞానశాస్త్రము, ఆచార్య ప 14.

ప ర స్త్రీ గ మ న ము

గీ. అయు లై శ్వశ్యకీర్తుల ♦ నపహరించు, బరసతీరంగము భర్తృపథమునందు
బరగువారలు పరిహరింపంగఁ గనియు, కనియుఁ బెరియపె యిది దుర్విజృంభక మగుట.

భారతము, విరాట. ప 20.

క. దురితముఁ దలఁపరు గానరు, జరుగుదు లెటకైన నిమిష ♦ సౌఖ్యంబునకై
పరవనితాన త్తలకును, బరధనర త్తలకు నిహముఁ ♦ బరముం గలచే 1682

భాగవతము, ఆ 9 ప 210.

గీ. తొల్లి చేసిన సుకృతంబులెల్లఁ బొలియు, క్రియనాయువునకయించుఁజేటువచ్చు
గానఁ బరదారసుఖవాంఛఁబూన నొల్ల, రాత్మసుఖులైనపుష్కాంతృలనుషింబు.

పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 41.

మ. నరకద్వారకవాటకేది యవమా ♦ నప్రాప్తిజాలంబు దుః
ఖరుజాపభయము పుణ్యలోకగమనఃఫలం 2 స్థలతీర్థైరిసా
గరమంత్రాద్రి జనాపవాదహుతభుక్త్యాన్తంబు సత్కాగ్రం
పారణోజ్జ్వలభము గీడుగాదె పరభామానంగ మెవ్వనికె.

పంచతంత్రము, శేక. ఆ 4 పే 163.

గీ. మొదల నర్థవ్యయంబునకు సుత్తిగవెట్టు, లెట్టి జీవనమువైఁ ♦ శ్రీత విడుదు
విడిచి యసన్మాదృష్టత్తికిఁ జేచాఁచు, వాచి యాచారంబుఁ ♦ జౌక నేయు
చేసి దుష్టనులగోష్ఠికి మానసముఁ దూర్పు, దూర్చిప్రాభవక్షిం దొలంగఁదోలు
దోలి నూరస్థితి ♦ మేలుగాఁ దలపోయు, బోసి యన్యాయంబు ♦ పొత్తు గుడుచు
గీ. గుడిచి బంధుల కెడయగుఁ ♦ గులమువాయు, లైసివో కార్పుకొనుఁబాపంపకనిహతి
గుఱుఁ గాల్జాటి నారకకూపమునను, సంతత స్త్రీరతుండు దుఃస్వంతరణ.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

క. పరదారాపేక్షకులగు, పురుషుల కాయువు నశించుఁ ♦ బుణ్యము సెడు న
త్సరంబులు దూషింపగఁ దుడి, నరకంబునఁ బడుదు రనెడి ♦ న్యాయము వివే

మొల్లరామాయణము, సుంద. ప 48.

క. సోదరి గోడలు గూతురు, సోదరుసతి కుల్యలందు ♦ సోదరపత్నం

గాదనక గూడినాడెవు, మీఁదెబ్బంగక యిట్టిపాప ♦ మెందునుఁగలచే.

నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

క. పరవనితలఁ గూడుట యతి, దురితావసా మన్యసతుల ♦ తొడుసునఁగాదే

- హరుడు వరాంగచ్యుతుడై, పరిపరిగతుల నవమానపడె నృపతనయా.
- క. వరచక్రవిద్రావ జలంధరునతి బృంద నెనసి హరి ♦ నానాకృతులన్
ధవజీస్థలిఁ గష్టపడియె, నరులను వనచరులఁ గూడి ♦ నరనాథసుతా.
- క. సరసిమహాసంభూతుఁడు, ధరాధరతనూజఁ గాంచి తమిఁ గొనుటఁగదా
శిరమొకటి గోలుచోయెను, సుర తెల్లరు చీయనంగ ♦ త్తోఁజీశసుతా.
- క. సురలోకేశుఁడు గౌతమ, తరుణీమణిఁ గలసి కాదె ♦ తనదేవారుచిన్
దరుణులు గోయఁగఁ బాసెం, బరభూమినిపొందె పొందె ♦ పార్థివతలకా.
- క. శితమయూఖుఁడు గీషుతి, నాతిని బైకొనుటఁగాదె ♦ నయమగుకళలన్
గేతిని బాసి చరించుట, భూతలపతితనయ సతుల ♦ పొందు చెడు పిడుగ్.
- క. భూకాంతసుతా ధృగుముని, లోకేశునుతమరుచిత ♦ లోలాత్మకుడై
హాదవకబలాత్కృతిఁ, బైకొని యిశ్వోక్తుసుతుఁడు ♦ భస్మముగాడె.
- క. వేదవసునిపుత్రికయగు, వేదవతిని రాజులందు ♦ వేధించి కటా
పోదరబంధుయతుంబుగ, వేదినఁగూలుటయను వివే ♦ మితవాగ్భూషా.
- క. పతిఁబాసి ఘోరవఘన, నతిచింతను ద్రిమృగ దయఁకయంతిన్ జెరచన్
మతిఁగోరి శబరుఁడు చనఁడె, హితవాక్కు లొకింత వినుమ ♦ నృపవరతనయా.
- క. సైంధవుఁడు కటకటా మోహంధుడై కృష్ణనీడ్చి ♦ యాపదఁగనఁడే
గంధవననూనచేతను, బంధురగుణభూషితాంగ ♦ పలుకులువినుమా.

లలితాలతావిలాసము, ప 386-384.

- ఆ. భ్రాతృభార్యఁ బుత్రుఁ ♦ భార్య రజస్వల, భగిని హీనవనితఁబతివిహీనఁ
గల్లుఁద్రావువెలఁదిఁ ♦ గలయువాఁడెలగురు, తల్పగతసముండు ♦ తపసులార. 1697

శేషధర్మము, ఆ 2.

- గీ. జ్యేష్ఠమాతయు భ్రాతృయా ♦ జనిగమజ్ఞ, మాతులశ్వశురాచార్యఁమహిమలు తలి
దండ్రులనహోదరులు వీరు ♦ దల్లులనఁద,గుదురు గురు తల్పగురువీరిఁగూడువారు
- గీ. మతియు శూద్రకిరాతాది ♦ మానినీగ,మనుఁ డభోభాగనిక్షిప్త ♦ మస్తకుఁడయి
భవకపిశితంబు గుడిచి యేఁబదియుగంబు,లనలమునఁగ్రాగిపుల్కనుఁడైజనించు
- క. నమ్మినవానినెలంతను, నమ్మిని గూడిననరుండు ♦ నిరతము పాపా
ఐన్ములహతుడై స్వాంగపలమ్మఁ గుడిచి కీటకాది ♦ లఘుజన్ముఁ డగున్.
- క. వెలవెలఁదులఁ గలసినవాఁ, డలఘుతరతుతజహాపఁమందు మునిగి దా
నిలుచునొకయుగము పిదపం, బలుజాగిలమై జనించు ♦ బహుకాల మిలన్.
- క. ఇలవేలిన నృపుతరుణిం, గలసినవాఁడు గురుతల్పఁగ సమానుఁ డగున్

బలిమిని దరుణులఁ జెఱఁగొను, ఖలుని నిరహబాధతన్నఁ గాదర మగునే.

శ్రీమద్భక్తము, ఆ. సు. ఆ వి పే ౨౦.

- క. తావలవత్స సౌఖ్యం, బేవలనను లేదు వలచె ♦ సే నుఃఖంతా
గావున నన్యస్త్రీరతి, యావసువతిఁ గూడ దందుఁకఁజేగినజాబో.
- సీ. పణ్యాంగనారతిఁ ♦ బాయకుండుటఁజేసి, మధుపానగోష్ఠికి ♦ నునసు వెట్టు
మధుపానసుఖముచే ♦ మరఁగి మాంసమునకై, వేటవైఁ జిత్తంబు ♦ విడియఁజేయు
వేటవైఁ జిత్తంబు ♦ విడియ నూర్తలతోడ, నగ్ధాశజూదంబు ♦ లాడఁ జొచ్చు
ననిశంబు జూదంబు ♦ లాడుచుఁ దనయిచ్చు, దోడ్తోనఁ చేయునుఁమృగ్యయంబు
గీ. దుర్వ్యయమందయిపరుసంబుఁ ♦ నొకఁజలుకు, పతికేయంతిటఁబడంద ♦ లకఁజొచ్చు
గాన వ్యసనంబునకు నాదిఁకాఁజంబు, తలఁచిమాడఁగ వారకాంతారతంబు.
- క. సురపతియును జగురుండును, బరకాంతలఁ గోరికాడ ♦ పనిచెడి దోన
కరులై యుపకేతులఁబడి, వరుసలు చెడి రందులెల్లఁనారలు నన్వయ్.
- చ. అరయుఁగ మానహాని ఘనహాని సమంచితకీర్తిహానియున్
బరమభివేకహానియును ♦ బాంధవహానియుఁ బ్రాణహానియున్
సురచిరపుణ్యహానియునుఁ ♦ జొచ్చును నెచ్చును దప్పకుండఁ గాఁ
బరసతిఁ గోరువారలకుఁ ♦ బల్కలు నెంతటివారికేనియున్.
- క. పరనారీసంగరుసుఖ, మరనిముసము పరధనాప ♦ హరణమున నిక్షా
దరపురై గొన్నిదినములు, నరునకుఁ గల్పింపభోగఁనరకము వీనన్.

1707

శృంగారమల్పాచరిత్ర, ఆ 2.

భా ర్యా భ ర్త ల ధ ర్త ము లు

- సీ. పతి ప్రయత్నంబుతో ♦ భార్యభరించుచు, గీడొందకుండ రఁజేంపవలయు
నవిరోధవృత్తి ధర్మార్థకామములు భార్యమహాలలిఁ బతి ♦ కతిశిలుఁల్లు
భార్యవిహీనతఁ ♦ పతికి వగ్రత్రిత్యంబులో నొక్కటిఁద్రెసఁ లేదు
దేవప్రతిభిపూజావిధు లానరింప, భార్యయు పతికి నఁపూత్రయంబు
గీ. చుగఁడు వెలిగాఁగ నతికథఁగ్గంబుధనము, గామమునుమున్ను లభ్యముతో ♦ గావుగాన
దంపతులు పరస్పరకఠతఁప్రమోద, మగ్గుమానసులై కూడిమనుట యొప్పు.

మార్కండేయ పురాణము, ఆ 2 ప ౨28.

భార్య వియోగము

- సీ. అభిలవత్సరములు ♦ సంబుజాక్షీవియోగులకు విలంబులో ♦ గుణసముద్ర
యంభయాయనములు కాంతోరుదుర్విధులకు, సుత్రరంబులు విచిత్రోజ్జ్వలాంగ
బుర్రువు లన్నియు సుందరీమానుషకు శరద్దులు కీరవంశపాఠోధిచంద్ర
సకలమానుషులు యోగసాగ్రక్తజనులకు, క్షేస్తంబు లమలభూఢియ్యచరిత
సీ. పక్షములు యెడల బహుళముల్ ♦ ప్రాజ్ఞశిలక, తిథు లశేషముదశములు ♦ నిక్రతేజ
వారములు సర్వమును గురువారములు ప్రమాదశరకాయప్రియవధూఢిశాన్యులకును
చమత్కారపంజరి, ఆ 2 ప 66.
- సీ. బిరుదు గంధంబు మిగులను ♦ వెట్టి యగును, చెలులమాటులు చెవులకు ♦ జేదులగును
ప్రాసవదమై యంగంబు బాముకంటె, చుటియుదుఃఖంబుగలదొయి ♦ స్మృహిదలంప
శృంగారమల్పాణచరిత్ర, ఆ 3.

—♦ భార్య లేని బ్రతుకు ♦—

- సీ. భాగ్యలేకమొనర్చు ♦ పండువు దండువు, కులకాంతకెట్లని ♦ కూడు గీడు
పన్నుతోడ బలంకని ♦ పలుకులు చిలుకులు, గృహిణిలేనికబంధకేళి బాలి
బాంబువాటింపని ♦ సరసముల్ విరసముల్, బ్రాణేశ్వరికిగాని ♦ పాటుచేటు
దంతుల కై నే పని ♦ ప్రియములు భయములు, వల్లభ వెలియెన ♦ యిల్లు పొల్లు
సీ. సుఖమునాంబునద్దు లేక ప్రాద్దు విచని, చెవులు గవులు వృథా నేయుం ♦ జెప్పనేల
యకట సతిలేని బ్రతుకేల ♦ యర్థమేల, వాహనము లేల కరు లేల ♦ వసుధ యేల.
పంచతంత్రము, ఆ 4 పే 149.

—♦ ముసలిమగడు—పడుచు పెండ్లము ♦—

- సీ. నెలకొకనాడు గట్టెదుర ♦ నిర్విగడ జూచినవాడుగాడు పీ
నల కొకనాడు మాటువి ♦ నోచినవాడుచు గాడు నవ్వులన్
నలకుల నల్లమేల్లవి ♦ వాడును గాడతం డెందువాడుగా
డలనగరాల్తోడి ... ♦ యందనిప్రమానిఫలంబు నెట్టికిన్.
- సీ. మొరడుపంగిన నెట్టి ♦ ముడుకకు జవగాలి, హెము గాననివాని ♦ ముకుర మయ్యె
నగ్గునర్చు నాతి ♦ వాలెఱు చుండాల, వాటివండిపిండివంట లయ్యె
గొయ్యెఱుగిన నెట్టి ♦ కొడుకుకు జెలివత్తు, విపిరచుండలిగాము ♦ వన్నె లయ్యె
వయసుపోయినబేరి ♦ వానికి నఖి ... గొండ్ల లందనిప్రచు ♦ పండులయ్యె
సీ. బలికునకు గోకిలాటాప ♦ జిలుగు పెలుగు, బిరుగుననైన సొగ్గితాక మయ్యె

మెలతనీక్షించి గ్రుక్కిల్లుమింగుగాని సౌఖ్యకేమియు నెఱుంగఁడజ్జనతముఁడు
 నీ. సామజేయుటెకాని * శత్రుఁలు లిచ్చి, వాతెఱుఁట దఁపాలుఁగఁటి
 చించివైచుటెకాని * చీగ లిచ్చి * టి; ముఁగ నై నేనకా * అంపులాడి
 తొలఁగఁజెట్టుటెకాని * తొడవు లిచ్చిసొలపు, పసఁజేసఁ బూదఁపపులువఁజెలువ
 మగుడ నిచ్చుటె కాని * మాడ లిచ్చిన ములై, * పుదాజు తొగ * కలువకంటి
 గీ. యింటి ముంజారుపెండెల * నిడుటె కాని. పువ్వులిచ్చిముడఁదప్పూరువగువ
 వడిది కూర్చుండి యిదియేమి * గొడఁగ జేసె, వాఁకంబున నాసాగ్గనాహుండు
 పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 2.

స హ గ మ న ము

క. చిచ్చుఁటికివసతి కెదురుగ, వచ్చు విమానములు ప్రాంతఃపల్లభులొడవ
 మచ్చుగ భోగించుచు దివి, వచ్చరలేకలు భజింప * నజకల్పంబున్.
 నీ. బలభేదిసతులాలపత్రియల్ ధరియింప, భావకశ్రీ లడఁపములు చాల
 శకునభామినులు వింజామరంబులు వీన, దైత్యసుగదయులు పంపదకుల జడియ
 వరుసకామినులు కైవారముల్ నేయంగఁ, గాలిలేచులపాదుకలు ఘటింప
 భవదకారలు రత్నపదర్పణ, బాలు చూప, శూనిహారికలు నిఘాళు లొసంగ
 గీ. గరుడగంధర్వస్సగార్థఁగల నొలువ, వన్ని ముఖముల వెడలిస * యలరుఁబోజి
 మగనితోఁ గూడ దిశ్యనిఘా మెక్కి, వర్ణములుండు నకంఠ * వైభవమున.
 క. తెనిమిట్తోఁ గలి చుచుకె, వజ్రమున గహి * గహి * వచ్చుకె లక్ష్మీ
 వనితామణి తొడలపయన్, దాభుఁ గరియినిరాజుగము దభు కొత్తన్. 1717
 రుక్మాంగదచిత్రము, ఆ 4 ప 94-96.

—* పరివ్రతామాహాత్యము *

నీ. ఉదయపర్వత మెక్కఁకుండ బాసని దొల్లి, వారింపివది పతివ్రతయ కాదె
 హరిహరాబ్జుల నుచ్చరఁ దమాబుల కేసి, వారివయది పతివ్రతయ కాదె
 ఒముఁ బట్టి మగని పొంగింబు మనకన్నలు, రావించివది పతివ్రతయ కాదె
 ప్రస రెల్ల మ్రొక్క, * * * గూడి విసకేధి, వర్తించివది పతివ్రతయ కాదె
 ఆ. సత్యకౌశములకు * స్మరకేములనీతయ కాదె శాస్త్రుఁతుమునందు
 గాన మహిం బతివ్రతామాహాత్యము పేర్చి, యభినవీంద గలరె * యశ్వజనుం
 భోజరాజీయము, ఆ 6 ప 196.

—♦ అరిష్టద్యర్శములు ♦—

- సీ. ప్రకృతినైకాకృతిః పరిణామదేహంబు, తేష్టుఁగామాధుండు ♦ దలఁతుఁ గానఁ
దడుపభోగ్యములైన ♦ భవన్యహేతులయందుఁ, దనకుభోగ్యములను ♦ తలఁపు పుట్టి
భోగ్యత్వబుద్ధిచే ♦ భోగింపఁ గామించు, భోగవిఘ్నములతై ♦ బాడముఁ గినుపు
భోగంబు చవిపోకఁ ♦ బాడములోభములోభ, ముగనొండెఱుంగమిఁమోహమొదపు
గీ. భోగ లోభ గర్వముల మదం బుదయించు, భోగసిద్ధికొఱకుఁ ♦ బోక పెనఁగఁ
గలుగు మత్సరంబుఁగాన దేహత్యాది, జనితమిదురంతిఁసంస్కరణము.
కవికర్ణరసాయనము, ఆ 5 ప 119.

—♦ కామము ♦—

- ఉ. కామము ధైర్యవారణనిఁకామము దుర్దమదుష్క్రియాలతా
కామము సత్క్రియాధృతిఁ ♦ గామము క్రోధముఘాదిపంచక
క్షేమము నాస్తికత్వచతిఁసేగము దుష్ట్యసవాల్లిరాలున్నధా
దామము పర్వపద్మగుణధామము దానిఁ బరిగ్రహించుకే. దశావతార చరిత్ర, ఆ 8.

—♦ క్రోధము ♦—

- సీ. క్రోధంబు పాపంబు ♦ క్రోధంబునన చేసి, యగుఁ జువ్వె ధర్మకాఁమార్గహాని
గడుఁ గ్రోధి కర్ణంబు ♦ గానండు క్రుద్ధుండు, గురు వైన నిందించుఁ ♦ గ్రుద్ధుఁడైన
వాఁడేవధ్యుల వైన ♦ వధియించు మఱియాత్మఘాతంబుసేయంగఁ ♦ గడఁగుగ్రుద్ధుఁ
డశ్శాస్త్రశులకు భోర్మానుబంధుల కిట్టి, క్రోధంబు చాల్చుట ♦ గుణమె చెపుచు
ఆ. నెఱుక గతమహాత్ముఁ ♦ డెఱుక యజ్ఞలముల, నార్చుఁ గ్రోధమనుమఁహానలంబుఁ
గ్రోధవర్జితుండు ♦ గుణకొని తేజంబు, చాల్చు డేకకాలతత్త్వ మెఱిఁగి.
భారతము, ఆ 8. ఆ 1 పద్య 222.
క. కోపులు గురువభ కోడరు, కోపులు పరనిందసేయఁ ♦ గొంకగు కోపం
బాపదల కెల్ల మూలము, కోపము సామలుపొత్తు ♦ కోపానలమున్. 1722

భాస్కరరామాయణము, సుంద. పద్య 497.

- సీ. చిర దయా గాంభీర్యపరిభుతు తాఁజేలు, నవ ధైర్య వప్రంబుఁగతు సురంగ
ఖల జాతి గుణ లతాఁవళికెఁ బ్రాఁతుడు చెట్టు, నిష్ఠురత్వం బనఁ నిమ్మ కెరుపు
కూర వాచా కాలఁకూటంబునకు వాద్ది, తాక్షిణ్య వస్య కుఁదాను దవము
పకటితాత్మజ్ఞానఁ ♦ రవికి దుర్జిన వేళ, మూర్ఖతాస్థితికి సాఁమ్యభిక్తిరము
గీ. కోప మిటు భోనొకాదోయోఁ ఘావవర్య, సుదియపుడువచ్చినామిఁదఁ నావహించి
కటుమలదరించెమొగ మెట్టిఁగానొనన్. బొమలుముడిపైవై నుకుపుటంబులుగదల్చెన్.
కుమలయాశ్వచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 83.

సీ. ధర్మకృహాభీలః పహసంబునన్దన, స్వాంతక చండకః రాతపంబు
కా మాంబుద నిరాసః కారిప్రభంజన, మచ్చతాచ్యుతాంశు వింః బాస్తమయము
సర్వ సుఖోత్కృతః సౌరభేయవ్యాఘ్ర, మఖిలప్రయోజనః హాలహలము
స్తేహలతాతతిః శ్చేద నోగ్ర లవిత్ర, మెల్లవారి కకాలః పృథ్వీక యవు
గీ. నీళ్ల నాటదు నీడచే విలువ దణంగ, వెప్పుడును గల్లు నలయగుఁ మేళు నుటదు
మొక్కచోపదు దప్పదు ముప్పఁడెప్పుఁ గ్రోధమదియుగ్రత్రువుఁ గొనంగనగునె
బిల్వేశ్వరీయము, బింబ. 5 పద్య 21లి.

— ధ లో భ ము —

సీ. వినుము పాపముల కెల్లను, నధిష్ఠానంబు, లోభంబ యది కాను ధ లోలతమమును
గ్రోధంబు మత్సరః ప్రోహంబును బర, భవదారవాంఛలుః కైశ్వపాటు
ప్రీడాక్షమాసత్కృతిమిఖభావంబును, గలిగించి ధర్మంబుఁ గలఁచి నరునిఁ
బ్రయి మారి యేమిటికయినను గర్హించు, వానిఁగా నమకట్టుఁగాన లుబ్ధ
ఆ. జనులఁ దొఱగి లోభః పనుతిరిం బడినిసఁత్యక్రతులను బరమః ధాన్యపంజను
బాపభీతమతులఁ బనిగొను లోభంబుఁ, జెందనీకు నీదుఁ చిత్తవృత్తి.
క. విను లోభముఁ నజ్ఞానంబును సదృశఫలప్రదములఁ పుట్టును లోభం
బున నజ్ఞానము గావున, జననాయక లోభ మునుగఁ సౌఖ్యము తొందున్.

భారతము, శాంతి. ఆ 3 పద్య 399, 402.

క. ధనముఁ గూడబెట్టి యాయాదులకు నీక, సద్వ్యయంబు నేయుఁ సరణిలేక
ధనమదాంధవృత్తిఁ దగిలికర్తించెడి, కామకుండు ముక్తిఁ గాంచఁ గలఁడె.
వజ్రాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 35.

ఉ. ఏకదంజోచ్చునోసుకృతః మెచ్చట దాఁగునో తృప్తియొప్పుదో.
పోకడకాంతికెందఁగిఁ పోవునో సౌఖ్యము! మానకేమియో
నో! కృపయెట్లు మాయమగునో? యశమేగహసంబుదూఱునో
లోకమునందెఱుంగ మొకఁలోభమెదిచ్చినమాత్రంజిత్రమై.

1728

చ. ఇడుమనుధర్మకాన్త్రుకధఁ లిన్నియు మిథ్యలు మాటిమాత్రమున్
గుఱుచుట దుర్వ్యయంబు కొడుకం బగవారి డడుంగఁ జూచునేఁ
గడపటఁ బ్రాణమన్న సుఖఁ గౌరవమన్న నైవమన్న వే
ద్దడయుధనంబ తత్త్వమనఁగా వినుమర్మమజ్ఞాము లోభికిన్.

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 5 ప 128-129.

—♦ మోహము ♦—

- ఉ. చంద్రతారావ్యాప్తిగుడులచే ♦ సుపరిపోని, యట్టిమోహంపుటల్లచే ♦ సంగులగుమ
 నాఖ్యమాగ్ధులు గానక ♦ సకలజనుల, గూలుదురు మాత్యైరాట్టాంశుహాసలేతుల
 క. మోహంబునను గూపతీనం, గనియును విషయముల మతియుం గాంక్షింతునినా
 యువముఖాద నెఱుంగని, మనుజాధముమోహమొరులమాటలవిడువ ?
 గీ. మరలకుండుట యెఱింగియు ♦ మఱవలేరు, విడకపోరామియెఱింగియువిడువలేరు
 నాని పనియాటయెఱింగియు ♦ మానజాల, గద్దుతముగాదె మోహంభులైసనరుల.
 కవికర్ణరసాయనము, ఆ 5 ప 124-125.

—♦ మదము ♦—

- ఉ. పేరువుబూరిగాడలంచు ♦ మిన్నఱచేతన మాయజైకొనున్
 నీరధిఁ బుక్కిలింతునను ♦ నిర్జరనాథుడ నేన పొమ్మనున్
 ధారుణిఁజెల్లగింతునను ♦ దానొకమానవకీటమైన నె
 వ్వారలు మాన్వలేరిది ప్రుంవంబు మదంబనుసన్నిపాతమున్.
 చ. సురువులకంటె జుల్కనయుం ♦ గ్రూరతకంటెహితంబు దుర్జనో
 త్సరములకంటె జుట్టలు వృథాకలహంబులకంటె గృత్వముల్
 దురితముకంటె మేలు పరమాపణ్ణత్రముకంటె వేడ్కయున్
 ధరదమకంబుకంటె మఱిధన్యతల్లడు మర్త్యకోటికిన్.

—♦ మాత్సర్యము ♦—

- క. ఇచ్చెదనను సర్వస్వము, జొచ్చెదనను మర్త్యుఁడెదింపాదయైన దుదిన్
 జచ్చెదనను వెడపనికై, మచ్చరమునకంటెగీడు ♦ మతియుంగలదే ?
 కవికర్ణరసాయనము, ఆ 5 ప 133-135.

—♦ తృష్ణ ♦—

- క. అది సర్వదోషముల కా,స్పద మది దురితక్రియాను ♦ బంధంబులకున్
 మొదలు నిరంతరదుఃఖి,ప్రద మని మది నెఱింగి తృష్ణఁబాతురు సుమతుల్. 1786
 భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 25.
 ఉ. వీతఖలీనమై యతులనేగమున నొకగాలు ద్రొక్కత్ప
 ప్పాతురగుంబు నెక్కి యల ♦ సస్థితఁ జేట్టుడకుండువానికిం

జేతెడు నేలమేనుగిరినింభువు వత్సపదంబు దూర్వ
స్థాతనుడైనవానికిని * జాంకగతార్థమవత్స ద్దమున్.

177

పంగరంబిము. వేంక. ఆ 2.

—* దు ర్వ్య స న ము లు —

గీ. వెలఁది జూదంబు పానంబు వేట పలుకు, ప్రల్లదంబుచ దంపింబుఁ బునునదనము
సాము నిష్ప్రియోజనముగ * వమ్మునేత, యనెడు న ప్రవృత్తములఁ జూచుచును.

భారతము, ఉద్యో. ఆ 2 ప 44.

సీ. వేటఁబొందుకుమాఁబుఁడు కాపమువొందె, ద్యూతసం త్రైవ్యంఁ ఘండువొగిలె
బానంబునయూడఁ వాసికమిలఁగూలె, బహుశక్తి గౌరవప్రకటితమనె
గతివందమునమాఁ గుఁడు మేనుదొంగ, భామినీరతిసింహం బులుఁడుగదసె

డగనియావిఁ ద్రిశంకుధరణిపాలసుతుండు, తలపోయరాని దుర్దేశఁజరించె

గీ. గావ్యసంబులేకునుఁ గానివగుట, యెఱింగి మనమున నందులోఁనించునె
దగులానర్వకవిచ్చిన * ధరణియెల్ల, నేల నిష్కంఠకముగ భూఁమిశ్వరుండు.

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 3 ప 4.

కా. ఆలస్యంబును గామినీజవరతిఁవ్యాసక్రియన్ జన్మభూ
లోలత్వంబును రోగమున్ ఘనభయోల్లోభంబు సంతోషమున్
బోలంగా నివి యాటు నెప్పుడు జగత్కూర్మప్రతాపాదయ
క్రేలంజెందఁగ విఘ్నకారణములై * చెల్లన్ ధరామండలిన్.

చ. నెలఁతయు జూదముం బగటినిద్రయు వేటయుఁ బానమున్ సదా
వలవనినిర్గమంబుఁ బరిఁవాదము వాఙ్మము నాటపాటలున్
నిలనగుకామజంబు లివిఁబిందున నప్రదుగాక మైకడన్
వలయు నొనర్చ నెందుదశఁనర్థమునన్ శశవంకభూషణా.

శకుంత, ఆ 4.

—* వే ట ని ర స న ము —

మత్త. వేట లూడఁగ దూషితంబులు వేట లూర్జవిరోధముల్
వేట లూర్జితధర్మహీనులు * వేట లక్రమమాగ్గముల్
వేట లుగ్రతరాఘకాలలు వేట లత్యపవాదముల్
మాట లేటికి భూప! వేటలుమాని యుండుము సుస్థితిన్.

రుక్మాంగదచరిత్ర, ఆ 3 ప 77.

సీ. పోలెంబు పరువులఁ బాదముభేదంబునఁ, దగదొట్టి వడదాకి * తనువు నల్లగు
నన్నోదకంబులాఁచాయు నేరల లేక, యొకరోగ మెద్దియో * యుద్యమింబు

క. నిజాని యుగ్రసత్వము లాగ్రహంబునఁ బయివచ్చెనేని నోపిష్ఠమి ఘట్టెల్లఁ
జలినేది పాదలలోఁ ♦ కరుణాఁటున శత్రుగ్రులనగుగాంచిన బ్రాణిహాని పుట్టు
గీ. నన్యముగతధర్మంబుఁజూచరింపఁ, గాలవేళెటుతప్పకుం ♦ గలునుమందు
నలను నట్టఁజూచు రాజ్యాభివృద్ధి, వలనుగానిది వేఁట భూఁనరతనూజ.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

— ♦ ద్యూత నిరసనము ♦ —

గీ. ఆహవవేళ శత్రుద్యూతనిరంతఃపు, రాంగనాకేళి సౌఖ్యములు దొఱంగు
గలుగోమములు రెంటిఁవలన సుత్సహదై, న్యములఁ జిత్తము ప్రీతిఁనంద దెవుడుఁ
దమియుమత్సరముడెందముననంతఁతకుఁ, బాదమికానఁడుప్రాద్దుఁపాడుపుఁగ్రుంకు
నెకసామయై పందెఁమెక్కించి యోడెవేఁ, గలధనంబెల్లను ♦ బాలిసిపోవుఁ
గీ. గలనినోడించువిధముఁదాఁగఁజూచువిధముఁదలఁచుకొనుచురాజ్యతఁత్రెంబుచాఁగు
శీతిఁ గోల్పడి యంచినఁభ్యాతిఁ జాయు, నెరప నొప్పుడు జూదంబుఁపువకుమార.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

— ♦ సురాపాననిరసనము ♦ —

అ. నెలదతివెక్కుజ్వలములఁ బుణ్యకర్మముల్, పరగఁ బెక్కు నేసిఁపడయఁ బడిన
యట్టియెఱుక జనుల ♦ కక్షణమాత్రిన, చెఱుచు మద్యసేవఁసేయ నగునె.
క. భూసురు లాదిగఁ గలకను, లీ సుర సేవించితేని ♦ యిది మొదలుగఁ బా
పాసక్తిఁ బతితు లగుదురు, చేసితి మర్యాద దీనిఁజేకొనుడు జనుల్.
భారతము, ఆది. ఆ 3 పద్య 129, 131.

గీ. త్రాచి యానాఁడు మఁత్రాగొని పారలాడు, నెఱుంగఁ డుల్లములోనఁనెదిరిఁడన్నుఁ
బనిరేకచూపుఁగోపప్రిసాదంబులు, భావింపనేరఁడు ♦ నావివరున
విప్రలాపము లాడు ♦ విడువఁడు మేలంబు, నూటనొక్కటిలేదు ♦ మాటనిజము
గుప్తి సేయఁగ నోపఁ ♦ డాప్తహాస్యంబు, రొఁగాములనుదెలియంగలేదు
గీ. లజ్జ వొలియించుఁ దాలిమిఁయుజ్జగించు, నింద కొడిఁట్టు శీలంబుఁచిందఁ జేయు
బ్రహ్మచార్యుల ములునూపు ♦ పాపవితతి, పానగోష్ఠీవిధంబు భూఁపాలపుత్రి.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

— ♦ యుచకుడు ♦ —

క. శరణములు వడయ భీతిం, బరవశమా వొడలు రాలు ♦ పడు నెలుఁ గాహ
మరణమున నెట్టిచిహ్నము, లగయన్ యాచకుఁడు దాల్చు ♦ నచ్చిహ్నములన్.
పంచతంత్రము, పంచ. ఆ 2.

చ. పడవలఁ బోలుపాటొదవు * నాలుక యడమి చూట లావఁగా
దొడఁగిన నీరెలుంగువడు * నొల్లిటిపాఁకము న్నొకే కేహానన్
పడఁడు భయంబు గ్రొమ్మి దురంగస్థలఁ దల్లవయంగు వేడుచోఁ
జెడుగగు నర్థికిన్ మరణవిహ్వము లన్నియుఁ గోఁచునాచునన్.

పంచతంత్రము, శా.రా. ము. పు. 114.

—* స్వయంకృతాపరాధి *—

ఉ. వేసటతోడిపల్కు తను * వేపనభావము శాన్త్యక్షేపి
వ్యాసము గద్దవస్వగము * శంకితవృష్టికపోలనాస్తవి
వ్యాసము నాడుజేతునద * ఁబు స్వయంకృతభూంకల్యప
త్రాసితలక్షణంబు లని * తత్త్వవిధిజ్ఞులు పెప్పి శేన్నదన్.

1180

—* సుఖదుఃఖములు *—

క. శకటగతచక్రిభంగన్, సుకరములై తిగుచుండు * సుఖదుఃఖము లిం
తకు జేన మంద నేటికి, నకటా సంతోషయుక్తుఁడగు టొప్పుఁ గదా.

పంచతంత్రము, వేదక. ఆ 1 2.

—* కలిమిలేములు *—

క. ఓడల బండ్లును వచ్చును, ఓడలు నాబడ్డమీద * నొక్కొక వచ్చున్
ఓడలు బండ్లును వలెనే, నాడెంబడుఁ గలిమిలేమి * వసుగను ముచటే. మహతిశ. 224.

—* మనుజుపశువు *—

క. కనవుఁ దినుఁ గూడుఁ జెమ్మని, కనరదుబరువిడినమాయుఁ * గర్వనమునకున్
విసువదు మారొడ్డాడెను, పసరమునకు సరియొ మనుజుఁ పగు పెప్పటికిన్.

పంచతంత్రము, వేదక. ఆ 1 పే 16.

—* శత్రుతుల్యులు *—

క. శత్రుఁడు చదువనిపుత్తుఁడు, శత్రుఁడు ఋణకారియైన * జనకుఁడు మిగులన్
శత్రువు రూపసియగునతి, శత్రువు దుశ్చరితయైన * జనిన తలంపన్.

విక్రమాంక-చరిత్రము, ఆ 5 ప 159.

—* రాజకన్యకాగురులు *—

చ. సదమలవర్తనండు, బహుశాస్త్రపురాణకథావధాన
స్వదుఁడు, యశస్వి, సర్వమతి * సమ్యకతీలుఁడు, సత్కూలీనుఁడన్
ముదుసలియన్, బ్రశాంతుఁడగు * భూసుగముఖ్య వివేకవైభవం
బొదవఁగ రాజకన్యలకు * నొజ్జలుగా నియమించు టొప్పునన్.

1755

నయనోల్లాసము, ఆ 1 ప 105.

ఉద్యోగి

గీ. అమరమందూకములు పల్వలమును బతుకు, లరసి కాసారమును జేరఁబరుగుకరణి.
నశిక ధనములు సత్సహాయములుఁ దివిరి, ధరణి సుద్యోగిఁ బ్రాపించుఁపమకుఁదామ

నిరుద్యోగి

- గీ. అన్యుపద సీతాస్త్రంబుఁవచ్చె నేని, బారి నిరుద్యోగి ఘోషిద్దిఁబొందలేడు
తెల్లచుండు కరమున ఁ దీప ముండె, నేని యచటిపశార్థంబుఁ గాన లేడు.
క. ఉద్యోగరహితు నలనుని, సుద్యత్సహసవిహీనుఁ నొల్లదు సిరి సం
పద్యోగుఁ గొల్వఁ జేరదు, చోద్యముగా వృద్ధుఁ దరుణిఁచూడనిభంగిన్. 1758

నిత్యసంతోషము—తృప్తి

- గీ. నిత్యసంతోషవంతుడై ఁ నెగడువాని, కన్నిచోటుల నంపద ఁ లానియుండుఁ
జెప్పలిడికొన్న కార్తవీఁక్షితితలంబు, తోలు గప్పిన చందమై ఁ తోచుగల్గు.
క. ఏవేళ నెంత దొరకిన, నావేళల సంతచాలుఁనని తనమదిలో
భావించి సుఖము నొందుట, భూవత సంతోష మనగఁబొగ జొందు మహిన్.
పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 121, 131, 142, 150.

— గద్య —

శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకటాక్షలబ్ధ సుకవితావిలసితచరణజకులసంజనిత,
చాసరి కొండయాభ్యుసుజనసుత, వీరికాపురప్రభుపోషిత, సకల

జనవిధేయ, లక్ష్మణ నామధేయ సుకలితంబైన

వన్యసరత్నాకరమునందు తృతీయభాగము

సంపూర్ణము.

శ్రీ
పరమేశ్వరాయనమః

వర్ణనరత్నాకరము

చతురభాగము

నవగ్రహస్తోత్ర

చ. అశుభ శతాంశ మంగళ బుధాదుర్యోగి నికాచశేష్య భా
స్కందసుత రామశత్రువులు * సౌమ్యత నొంది యవక్రమాక్షుడై
గురుకుగ నిల్చి యాపదునొకొండవరాశిఫలం బొసంగి బా
సురశుభపీఠునిస్సరణః * జూతురు సత్కృతకావ్యకన్యకన్.

సహస్రశ్లోకవినియము ఆ 1 ప 8.

మన్మథస్తోత్ర

క. హరుఁ డాదిగ సకలచరా, చరమయజీవాళి నెల్ల * సతతముఁ గానూ
తురులుగ వలగతిఁ జేసిన, మరుఁ డీవుత మఖిలవశ్యహతి మత్స్యతిక్క్.

కుమారసంభవము నన్నె. ఆ 1 ప 8.

మ. తనదుర్వారతరప్రతాపమునఁ బితృస్తేహముల్ గట్టిచే
య నితం డెట్టి విదగ్ధుఁడో తలఁప నోహో యంచు లోకంబు గో
సనపుచ్చం గరమొప్పు దగ్ధమఁడు రాజత్సందరాకారు శో
భనసంపన్నుఁ గృతీశ్వరుం బ్రచురసౌభాగ్యాన్నికుం జేయుచిన్.

దశమమారచరిత్రము, ఆ 1.

చ. గోనయము తమ్మినూల్ చెఱుకుఁగోల ధనుర్లత పూవు లమ్ముచే
టును నొకమాటు తా నతనుఁడున్ చూచు నుగ్రు జయించి జేరె
శ నొడుచు లేమి చెప్పు ననిచేయునుకుల్ తగు మాహానాథు
ర్దనగలకాముఁ డీవుత ముఁదంబున మీ కిలఁ గామసౌఖ్యనిరుల్.

1764

విక్రమసేనము.

అష్టాదశ పురాణములు

మ. భవి బ్రహ్మాండము వాచనంబు గడుడంబున్ స్కాందమున్ గూర్చుభా
 వ తా గ్నయక మాత్యై త్రంగములు మాన్మండేయమున్ బాద్మతై
 స్థవ త్రైవంబులు నారదీయము భవిశ్యద్భూతైవర్తది
 వ్యవరాహంబులు నా బూరాణములు మున్యాటయ్యె విప్రోత్తమా.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 99.

- సీ. బ్రహ్మాంకమున బ్రహ్మఃప్రహ్మవైవర్తమున్, వారాహవాసిష్ఠః వాచనములు
 పద్మపురాణంబు భాగవతము గారు, వంబు భవిష్యోత్తరంబు మణియు
 స్కాందపురాణ మాన్మండేయ మాత్యైత్రంగంబులు నారదీయంబు శైష్వ
 వంబు నాశిత్యకూర్మంబు లిట్టునునభి, ఖ్యల విశ్వలోకవిఘ్నాతిఁ గాంచి
 గీ. వెలయు నస్తాదశపురాణములును మణియు, నుపపురాణంబులును జూడఁసుర్విలోన
 రమణ నీవిశ్వకర్మభుఁగాణముకకు, గతిమనంగంబులాయుపాంగములుగాజె.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 1 పే 6.

పురాణ పఠనము

కా. ఆద్యంతంబులఁ జేతుఁజెల్లముగ వాఁకార్యంబు లార్యావళి
 హృద్యంజౌపటుభావముం తెలుపుచున్ ధీరాగముఖ్యంబులం
 జోద్యంజౌ శ్రీకణోత్సవంబు నెరయన్ శ్రోతన్సభన్ మెచ్చఁగా
 నుద్యత్ప్రేక్షిఁ బురాణముల్ సదువుధఃస్యం డొందు భద్రంబులన్.

శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 47.

పురాణశ్రవణము

క. దినదినముఁ బురాణములను, వినువారికి నిత్యకృతవిఘ్నాదోపశాంతి
 జను గం గాన్నాన మొసర్చినసుకృత మానరతంబు సిద్ధిండు వృథా. 1768
 శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 47.

పురాణలక్షణములు

గీ. సురవి పర్ణంబు నాఁ బ్రతిసర్గ మనంగ, హఠసత్తో వశవంశాను చరితములనఁ
 గ్రమపరిపాఠి చువ్వంతఃకము లనంగ, లలిఁ బురాణంబునకు నైదులక్షణములు
 కాశీఖండము, ఆ 1 ప 74.

భారతమాహాత్మ్యము

సీ. ధర్మతత్త్వజ్ఞులు * ధర్మశాస్త్రం బని, యధ్యాత్మవిదులు వే*వాంత ననియు
 నీతివిచతులు * నీతిశాస్త్రం బని, కివిష్కషణులు మహా*కావ్య మనియు
 లాక్షణికులు సర్వ*లక్ష్యసంగ్రహ మని, యైతిహాసక లితి*హాస మనియు
 బరహుపారాణికుల్ * బహుపురాణసముచ్చయం బని హుహి*గోని*యాడుచుండ

గీ. వివిధవేదతత్త్వ*వేది వేదవ్యాసుఁ, దాదిముని పరాశ*రాత్మజుఁడు
 విష్ణుసన్నిభుఁడు * విశ్వజనీనమై, పరగుచుండ జేస*భాగవ. బా. 1770

సీ. ఆయురర్థులకు దీ*ద్వైయరవాప్తియు, సర్ధార్థులకు విత్తు*లాభములును
 ధర్మార్థులకు నిత్య*ధన్యసంపా*ప్తియు, వియార్థులకు సహ*సంపా*తియు
 బుత్తార్థులకు బహు*పుత్రసమృద్ధియు, సంపదర్థులకు*సంపదలుగు
 గావించు నెప్పుడు * భావించి వినుచుండు, వాచల కిష్టహా*భారతంబు

ఆ. భక్తియుక్తులైన * భాగవతులకు శ్రీ*శల్లభుండు భక్త*కన్యలుండు
 భవభయంబు లెల్ల*బాపి యిష్టార్థసం*సిద్ధి గరుణతోడ * జేయునట్లు.

మ. అమితాఖ్యానకకాఖిలం బాలిచి వే*దాన్ధామలన్నాయ మై
 సుమహావర్గచతుష్క*పుష్పవితతిన్ * శోభిల్లి కృష్ణార్జున
 తరువానాగుణకీర్తనార్థంబు మై * ద్వైపాయనోద్వానశా
 తనుహాభారతపారిజాత మమటన్ * ధాత్రిసురసార్థ్య మై.

సీ. ఇన్యుహాభారతం*విమ్మలఁ జాయక, విహితావధాన లై * వినుచు నుండు
 వారికి విపులధ*ర్యారంభసంసిద్ధి,యగుఁ బరమార్థంబ * యశ్రమమున
 వేదముల్ నాలుగు * నాదిపురాణముల్, పదునెనిమిదియుఁ ద*ప్రేమితధర్మ
 శాస్త్రంబులును మోక్ష*శాస్త్రతత్త్వంబులు, నెఱిగినఫల మగు * నెల్లప్రాప్తు
 ఆ. గానములను బహువిధక్రతుహలజప, బ్రహ్మచర్యములను * బడయఁ బడస
 పుణ్యఫలముఁ బడయఁ*బోలు నశేషసా,పక్షిణంబు నగు శు*భంబుఁ బెరుంగు.
 భారతము, ఆది. ఆ 1 ప 71.

సీ. కమనీయధర్మార్థ*కామమోక్షములకు, సత్యంతసాధనం*బయినదాని
 వేద్య*తోఁ దదిలి తన్*విను చున్న వారల, కభిమతకుభకరం*బయినదాని
 రాజుల కఖిలభూ*తాజ్యాభిసృద్ధిని, తాభ్యుదయప్రదం*బయినదాని
 వాఙ్మనఃకాయప్ర*వర్తితా నేకజ,న్యాసునిబర్హణం*బయినదాని

ఆ. సత్యవాక్ప్రబంధ * శరసహస్రశ్లోక, సంఖ్యమయినదాని * సర్వలోక

హస్తమయినదాని + బుధమతవ్యాసమహామునిప్రణీత + మయినదాని.
చ విమలవరాక్రమల్ భృతవిశేషులు సత్యసమన్వితుల్ యశో
ధనులు కృతజ్ఞులు త్తములు + ధర్మపరుల్ శరణాగతానుకం
పను లనగాఁ బ్రసిద్ధు లగుభారతవీరులనద్వితానుకీ
ర్తనముల నొప్పుదాని విదితం బగుదాని సభాంతరంబులన్.

భారతము, ఆది. ఆ 1 పద్య 81, 88, 65, 71, ఆ 8 ప 9-10.

గీ. మానుగా నిండియుంబులలోన మనసు, సురబిలోన ముకుందండు + నరులలోన
బ్రాహ్మణుడై బోలెనెక్కుడై భారతంబు, వెలయునకలదివృత్తురాణవిశతిలోన.
క. జలత్సరము సాండవక ధ, జలరుహనివహములు విదితం సరసాఖ్యానం
బులు మృదుపదములు హంసములు కే.డిని భారతాఖ్యై + బొలుచుకొనికిన్.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 51-52.

భారతవరణము

చ. అనూయన్ జితకామశోభఁ గమనీయాకారు సత్యోక్త
లు నశేషగమభాస్రతత్త్వనిపుణున్ + లోకజ్ఞు వాగ్విన్ బుజున్
జనతాసమృతు భవ్యశక్తినియమశృద్ధాసమేతుం బిలియం
బున సత్కారము లొప్ప వాచకునిగాఁ + బూజించి యుంచం జనున్.
గీ. అతఁడు విమలప్రోవహితాంగరాగ, మాత్యభూషణశోభియై మహితలిఖిత
హృదయగుపుస్తకముఁగొనియెలమియెలయఁ, బ్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుభాత్వతత్త్వరతనుండీ.
క. నారాయణు నరుని నమస్కారంబునఁ దలఁచి వాణిఁ + గల్యాణి నెదం
జేరిచి వేదవ్యాసుల, నారాధించి మఱివలయుఁ + బ్రారంభింపన్
చ. మునుకొని పోవ కెంతయును + ముట్టక నిల్వఁగ భావమున్ రసం
బును వెలయం దగుల్పడక + పొందుగ వాక్యవిభాగ మొప్పుగా
నెనిమిదితానకంబులను + నేర్పడి వర్ణము లుల్లిసిల్లునే
ర్యేయఁగ వాచకుండు కడుఁనింపగురీతిఁ బరిపఁగాఁ దగున్.

భారతశ్రవణము

క. విను నమ్మికయును భక్తియు, నెనయఁగ శుచియై శమంబు + ఋణతయు సత్సం
బును గల్గి విమత్సరమతి, వినవలయును భారతంబు + విధియుక్తముగన్.
క. మునుపటి పర్వసమాప్తుల, సరవర పుణ్యాహవాచసపురస్సరభూ
సుర భోజన త్రోజు విధు, తిరువుగ నొనరింపవలయు + నెంతయుఁ బ్రీతిన్. 1783

- సీ. అదిపర్వము విని యుచితమాలభః బాజ్యమధుప్రాయః పైరసామ
సమున బ్రాహ్మణకుష్టిః సలుపుట ధర్మంబు, విను సభాపర్వంబు, విని పావివ్య
మిడునది యారణ్యమింపార విని తని, పండ్లును పేరిటంపలును శీత
జలకుంభములుగలఁ సర్వకామసమృద్ధి, గలిగించునన్న మింపాలయ నొసంగఁ
- గీ. కగు విరాటపర్వము విని తద్విధంబు, చేసి మఱియు విశేషించి యిత్రనూర్ని
వివిధరమ్యాంబరంబులు వేడ్క నిచ్చుట, న్న మయ్యతాంశమంతము హాస్థిచంద్రః.
- క. నవగంధమాల్యపూర్వక, వివిధాన్నము లధికత్వప్రీతి వలయునమర్చిం
పవలయు విషయముతో విప్రవరుల కుద్యోగపర్వ పర్యాప్తిమెవన్.
- క. సరసముగు సుగంధియనగు, పరమామృతతుల్యసహృదః సాములక భూ
సురులకు నభీష్టభోజనపరిణతి నేయునది భీష్మపర్వసమాప్తిక.
- క. మనుజేంద్ర ద్రోణపర్వంబున కడపట ధరణిదేవః యుఖ్యులకు గో
రిన తుడు పయ్యి బాణాసనశరకాక్షేయకము లాసం గలవలయున్.
- గీ. కర్ణపర్వంబు చా విని కడను నగ్నిజన్మలకు నన్న మిడునది శత్రురర్థ
మున నత్రాపమోదకఘృతభూరియైన, యుచితాహారకల్పంబు చర్మ మనగు.
- క. ఘృతమృగనూపలహారం, బతులితభోజనము సౌప్తికాంశంబున స
న్మతి నొడఁగూర్చి ధరాజేవలలకుఁ బరిశ్రుప్తిచేయవలయుం బ్రీతిన్
- క. శ్రీపర్వంబునరత్నము, లోపి లోలుత నిచ్చి బ్రాహ్మణోత్తమరితిన్
భూపాల నేమమిష్య మహాపూర్తిగఁగుకునఁదెట్లుండి కడు భక్తిన్.
- గీ. శాంతిపర్వము నానుకాసరికము మఱి, పూర్ణమైప్పు చా బ్యసంపూర్ణసృష్టి
మృదుహవిష్యాన్న మిడునది మేదినిసు, పర్వలకు భవ్యదక్షిణపూర్వకముగ.
- గీ. వసుసనశ్యమేధాశ్రమ వాసపర్వ, యుగ్మమున భక్త్యభోగ్యాది యుక్తవాంఛి
తాన్నమును హవివ్యంబు నింపారఁ గుడుచు, వారు ధారుణిదేవతానమ్యలెమి.
- క. అనులేపములును మాల్యములును వస్త్రములును నిచ్చి లోకోత్తరభో
జన మిడునది దగ మోస్యమునఁ దక్కినరెండుపర్వముల సవ్యశముగన్.
- క. వాచకుడు సంతసిల్లిక, వాచకురావసుని నొట్టి యురవరలం భ
న్యాచారకుష్టి నొందుచు, రాచంద మోవర్ష నిచ్చు నభ్యుదయంబున్.
- గీ. అశకు వాచకుఁ డెట్లుకల యుర్ధ్వఁ డభిలమునకు నాలేఖకుడుఁ దఁగ్ముతితోడ
నిష్టకుఁధదంబు సభ్యుల నెల్ల నీగి, వలన నలరించి దీవన వదయవలయు.
- క. భారతపంచమవేద, ప్రారంభమునపుడు దత్తసూప్తిని వలయున్
ధీరమతిని యహువిప్రసహారాధనయదిమహాద్ధి నాపాదించున్. మాదీనశము, శ్లోత్త 10.

—♦ పర్వసంగ్రహము ♦—

క. మదిః పాప్యపర్వ మాదిగఁ, బదు నెనిమిది పర్వములను ♦ బర్హి మనఃశ్రీ
తిద మగుచు నాదిపర్వం, బది వివఁగా నొప్పు భారతాద్యం బగుచున్.

—♦ సభాపర్వము ♦—

క. పర్వ సభా ప్రభృతిగ నవపర్వములను విస్తర్లి ♦ పండితచేతో
నిర్వృతిఁ జేయుచు రెండవ, పర్వమునా రయ్య మగు సభాపర్వ మిలన్.

—♦ ఆరణ్యపర్వము ♦—

క. ఆరణ్యపర్వ మనఁగా, నాతన్యప్రముఖమోడఁగారఁజర్యా
ధాత మయి సకలమౌన, భారయ్యం బగుతృతీయఁపర్వము వెలయున్.

—♦ విరాటపర్వము ♦—

క. పర్వము తైరా టాదిక, పర్వమగుష్టయమునకు సభారంజన మై
సర్వమనోజ్ఞము నాలవ, పర్వము నాఁడగి విరాటఁపర్వము వెలయున్. 1808

—♦ ఉద్యోగపర్వము ♦—

క. విశిత్తం తై యుద్యోగము, యువలంగ జనునొకఁడుపర్వముల నెంతయు నొ
ప్పిన మై యోనవపర్వం, బిది నా నుద్యోగపర్వమి మ్మగు సభలన్.

—♦ భీష్మపర్వము ♦—

క. జుబూమండవినిర్మాణం బాదిగ మృదయశోచనము లగునేన్
ర్వంబులను భీష్మపర్వము, పంచి వినం జూలచు వస్త్రపర్వం బగుచున్.

—♦ ద్రోణపర్వము ♦—

క. విశ నేదగు పర్వము మేలవఁగా ద్రోణాభిషేక ♦ మాదిగఁ గలచు
య్యెనిమిదిపర్వములను సత్యశపమ మై ద్రోణపర్వ ♦ మమదన్ శభలన్.

—♦ కర్ణపర్వము ♦—

క. అనుపమబలం లగుకర్ణాద్భుతవీరులశౌర్యమహిమ ♦ శోభిల్లంగా
నెనిమిది యగుపర్వం బిది, యువఁ జతఁగం గర్ణపర్వ ♦ మతిహృద్యం తై.

—♦ శల్యపర్వము ♦—

అ. సభల విస్తర్లి ♦ కల్పాదికము లైన, నాల్గవపర్వముల విశనంగఁ జాలి
నవమపర్వ మనఁగ ♦ నాల్గవపర్వము, మగుచు శల్యపర్వమతిశయిల్లు

—♦ సామీకపర్వము ♦—

క. సుతసాప్తికాదిపర్వః, త్రితయంబునఁ దనఁగి వసుమతీసురవరస
మృతమై సామీకపర్వము, స్రుతిభ విసం బాలురు దత్తమతీర్థం బగుచున్.

—♦ స్త్రీపర్వము ♦—

క. పద్మచంద్రాస్త్రాదిక, పంచంబుల నేనిట గృహయిత మై స్త్రీ
పర్వంబు పనుకొని డగు, పర్వము నా వెలయు నుకవి పండితసభలన్.

—♦ శాంతిపర్వము ♦—

క. బసవఁ ద్రయోదశపర్వం, బసవగా ననుకాననాద్యశిష్యులు పర్వముగం
బున మేలై విబుధశ్రేణీమతం దై చూచుకానఁగి పర్వ మిలన్.

—♦ ఆశ్వమేధపర్వము ♦—

గీ. ఆశ్వమేధం బగునశ్వమేధాదికద్విపర్వయుత మై వత్సర్వశపర్వ మనఁగ
నాశ్వమేధికపర్వ మత్యంతవివిధ, వస్తువిస్తర చుగు బుధఃపరులసభల.

—♦ ఆశ్రమవాసపర్వము ♦—

క. ఆశ్రమార్థము క్తితో నాశ్రమవాసాదిపర్వః సమీతం బుని యా
శ్రమవాసపర్వ మత్యుత్తమకథలను వెలయుఁ బంచఽదశపర్వం దై.
భారతము, ఆది. ఆ 1 పద్య 49-68.

—♦ రామాయణాదీతనము ♦—

ఆ. శ్లోకమైన నొక్కొక్కొక్కార్థమైనరామాయణము పఠించుకొనట్టినుమనఁ
దఖిలగురితవిరతి యనించి శ్రీకృష్ణ, పదమునొంగు సకలఽబాంధవముగ.
పద్మపురాణము, ఆ 9 ప 60.

—♦ స్కాందపురాణము ♦—

గీ. పద్మాదికంబులు యదియు నెరిమిదియు, నాదిపురాణంబులారా
జాతంబు నాల్గులక్షకులసంఖ్యగిలయది, యాపపురాణంబు లుపదుద్భవించె.
బదునొకండవదియై యహంసంహితలతోడ, బహుఖండములతోడ బహువిధిత్ర
కథలతో నేకలక్ష స్కాందపురాణమాణ, కలితమై శ్రీమహాస్కాంద మొప్పు
గీ. నమ్మహాస్కాందమునకు సాంరాంశ మనఁగ, నాల్గుపురుషార్థములకుఁ జానకమనఁగ
బ్రహ్మవిద్యకు నాదికాంధరణ మనఁగ, నఖిలఖండంబులందుఁ బ్రభావ్యతి వడసె.
గీ. మూడులక్షలబదియేను యనినొకటి దాఁ ద్రైలింగు లక్షగింకములతోడ

సమధికస్సార్థి నేపురాణియు సాటి, గరిమకడంబునకును హాస్యంబునకు.

కాశిఖండము, ఆ 1 ప 71, 72.

—♦ సూర్యుడు ♦—

సీ. వరదాధిపత్యవిఘ్నశుభ్రతవర్షాహు, నమఃప్రభావభావతనదేహు

దివ్యపీతాంబర ♦ దివ్యమానకటీరు, విలసితావయవగంధిలవటీరు

చారునాసానన ♦ స్మేరలసద్భాషు, కౌస్తుభవనమాలి కావిభూషు

నవరత్న సుపటకాశు శ్రుతభాష్యు, చుకరమండలభాసామాంకర్ణు

గీ. దివ్యభూషణవర్ణాతు ♦ దీర్ఘవేతు, నవసుసంజ్ఞాస్యవేతు ఛాయాసమేతుఁ

బింగరాద్యమచరయత్తుఁ ♦ బ్రీతభత్తు, సూర్యవారాయణవ్యామి ♦ సుగుణభూమి.

బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 5.

—♦ చంద్రుడు ♦—

సీ. కలరహితోరాశి ♦ గర్భవీచియతల్లి, కడుపారనెవ్వారిఁ ♦ గన్నతల్లి

యనూతుసుకటాననవాటి కెవ్వారిఁ, నన్నెవ్వైననార్తవంతుఁ బుత్రు

సకలదైవతబుధుఁడౌస్సార్థి కెవ్వారి, పుట్టుకాయులేని ♦ మెట్టుపంట

కటికిచీకటిసిండి ♦ కరములగిలిగింత, నెవ్వారిఁ దొగకన్నె ♦ నవ్వఁ జెనకు

గీ. శతఁకుమౌగడ్డాంబు సుధుక్రైటభారమఱిది, కళలనెలవగువాఁడుచుకల్లలకుఁజేఁడు

మిసిమిపరనన వలరాజు ♦ మేనమామ, వేవెలుంగులరారణ్ణోడు ♦ శేవెలుంగు.

ఆముక్తమాల్యద, పీఠిక. ప 19.

మ. తగుకుంజెక్కుల రత్నకుండలసముద్యతాస్థిరంజల్ల సు

జ్వలముక్తాసుజి మూలికానగులు నాకుస్సీమఁ బొల్పార ని

ర్మలసారభ్యవతీరచర్మసుమహారంబైననెమ్మనఁ బెం

వలరన్ వచ్చు సుధాంకుఁ జూచి గురుఁడౌత్యానందముం బొందుచున్. కవిమ. ఆ 2.

—♦ పద్మనాయకకులము ♦—

గీ. అట్టిహరిపాదపంకేనహుబులన, సుభవించెను గాంభీర్యశౌర్యశైర్య

కార్యచామర్యసౌందర్య ♦ సుశ్రునిలస, దనుపయలుబు పద్మనాథుకకులంబు.

శ. దుచిర హరిద్యభూజనశిరోజ విరాజదుశోజమండలి

విదిశియజీఘ్రస్పృణవిభ్రమ విభ్రమకృత్విభావళి

సుచిరయశోప్రకాశ పరిశోభితమై ఘనదానవిక్రమ

ప్రచురతఁ బద్మనాథుకకులం బరురార జత్పృసిస్థిరక.

వాసవదత్తపరిణయము, వ. పీ. ఆ 1 ప 34, 35.

—* పద్మనాభాయకులు *

- సీ. వేమునిరంబులు * వేమునిరంబులు, వేమునిరంబులు * వేమునిరంబులు
చరణాబ్జయందు * చరణాబ్జయందు, చరణాబ్జయందు * చరణాబ్జయందు
దేవునిత్రయంబుల * దేవునిత్రయంబుల, దేవునిత్రయంబుల * దేవునిత్రయంబుల
నానిలో నినగాలి * నానిలో నినగాలి, నానిలో నినగాలి * నానిలో నినగాలి
గీ. యం దనేమలు స్వామికార్యప్రచుత్తులహితభీషణవృత్తుల * త్వమలచిత్తు
లభిలవర్ణయతోధాములగుచు భరణి, వెలసి రాధవృత్తుల నుతింపఁవిధివశంబె.

వేంకటాచలహవాత్మ్యము, బా. చిహ్.

- చ. ఉరుతరపద్మనాభక మఱిలోద్భవులైన కుమారు లందఱున్
వెరవరులై లయాంతక సువిక్రములై మహనీయులై నిరం
తరమును ముఖ్యవర్ణగణితంబును పౌరుషనామధేయమే
వరమిరుదంబుగా వెలచువారన విక్రమి గాంచి రిన్మహిన్.

1823

- చ. వెలచువారన్ గరంబునుకువెట్టిగ నేర్పిననాటసుండియున్
నలువస్పృశించినట్టి పదునాలుగులోకములాక వెట్టియే
ఖిలమున డాగియుండినను * బెక్కురుహాబలులన్ జయింపుచున్
వెలయు స్వవిక్రమంబుల త్రివిక్రమఁడొననఁగాంచి రున్నతిన్.

- చ. వరగుణులైన యవ్వెలయవారును భూజనులందు రావులై
దురమున సింహరావులయు * భూస్థితి హుతిరావు విద్విమ
త్సరవిజయంబు పట్టనిపోవులై నుతివంది వనితొ
ర్వసులయు రావువారనెను * రాజులు రాజలి రాజిలెలలన్.

రాధాకృష్ణసంవాదము, ఆ 1 ప 135-137.

- సీ. ఒకకాంఠము నగల్గి * యుగ్మితబ్జిబ్జిబ్జిపాపాత్మకుమరిపాపంబు ఘనమె
ఒకయంధముని ద్రుంచి * యుగ్రతగైకొన్న, పశుపతివిక్రమ * ప్రాధి యుగద
ఒకవీణ గల్పనోపక వీణిపాతిన, హరిదత్తురుగఱిమి * యుగ్మగంధె
ఒకవైద్యవోద్యోకముడిపి వెల్లువటింపు, సాధునియాతొప * పటిమ యుగవె

- గీ. యును నభివచవిక్రమారాగతార, సారవోస్సారనిస్సారి * తారివీర
వారదుర్వారగర్వాంధకారగియు, వెలచువార లాప్తుమంతు రవ్యటియందు

- గీ. ఉగ్రవరసింహయూర్తులై * యొప్పువారి, సాహసమ్మునకవ్యరాజవ్యసమితి
తహివహింపకయున్న హిరణ్యకశిపులీల లింక నేల దచ్చార్థశీల మరయ.

గీ. అంబరమనీవ్రాభావవిధంబనంబు, సువతకోజ్జృంభితప్రభాకరనిరూఢి
 వెలయుఁ జూపట్టువాదొట ధి వెలపువారు, పద్మనాయకురొట స్వాభావికంబు.
 రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2.

— ధైర్యవలక్షణములు —

ఆ. శత్రుమిత్రులందు ధ సమబుద్ధిమై నిజాచారవర్తనములకు సరిగ మెలగి
 యల్పమైన నధికమైన బరద్రవ్య, వాంఛలేనివాడె ధైర్యపుండు.
 గీ. పసిడిమైకను దృఢమైనఁ బరులహమ్ము, ఏకతంబునఁ దనకల్పేనేనిఁ గొనక
 యధికకష్టాత్మఁడైయుండు ధ నాశలేక, వాడె లోకోత్తరంఁడైన ధైర్యపుండు.
 విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 114, 115.

— మంత్రలక్షణములు —

గీ. మెలఁగువాడు పరిశకంధామున గూఁడు, సేమంబరగంధ్రములు గని విక్రూరమువం
 జాలునిపుణుండునై సునిశితాలిబుద్ధి, గావలయు మంత్రముఘ్నిండుఁ గౌరవేంద్ర.
 భారతము, శాంతి. ఆ 2 ప 2.

— దేవతాలక్షణములు —

మ. ధరణిం జాంధవి కోమలాంధ్రుకనుల ద్వంద్వంబులున్ ఘృక్మకీ
 కరసిక్తంబులు గాని ఫాలములు వక్షుజ్ఞులు బత్త)కే
 సరముల్ గంధనితూపుకంఠలు నిమేషవ్యాప్తైః సైకోనిదృ
 క్సోపిషంబులు నబ్జురంధ్రుఁ గనియెం ధ గాతాలూరుం బొగిన్. 1829
 శృంగారతైచనము, ఆ 5 పద్య 182.

— శంకరాచార్యులు —

సీ. కవియుచ్చురుగుచు వైభవవితానంబుగా, మహానీయరుగుమేఘమానసునను
 చెలువురూఢినమాసంజవరాత్రిఃకుసుకృష్ణ, పక్షచతుర్దశిభవ్యదినము
 సతిశివప్రియకరంజై మహాన్నతముగా, మీసరంబగుచోమవాసరంబు
 బలియుతారకలలో ప్రథమగణ్యంబుగా, మీఠినయశ్వినీతారకమున
 గీ. గ్రహపతికి మందిరంబుగా గణుతి కెక్కి, లలితమైఃట్టికేసరిలన్న మునసు
 భ్యాతిసంగ్రహము లుచ్చరీతి నెసఁగ, శ్రీ లెసంగడు పటుకుఁగఁ జేళయందు.
 గీ. సాంద్రగిభువంబు గాతగుఁ కేంద్ర)మందు, మజాఁడురదిమతుడును దేవగురుఁడుచెలంగ
 జనన మొందెను శివగురుసతి కదిలికినలర నిందుగిండు నినియందుఁ ననువు మెఱయ.

ననుపఃపవశ్వకన్యసహితాంతము లందును కౌంచభేదనా.

నాగరఖండము, ఆ 1 ప 116, 118-120.

—♦ విశ్వకర్మచారిత్రము ♦—

గీ. అతిరహస్యములందు రహస్య మగుచు, నూత్నములకెల్లనత్యంతఃనూత్న మగుచు
గ్రంథసాహస్రముక్తమైగలిగె విశ్వకర్మచారిత్ర మఖిలవిఖ్యాత మగుచు
చ. హిత మొనరించు సాధకులఁ కెల్లను భుక్తియు ముక్తి నిచ్చు శా
శ్వతమగు విశ్వకర్మనుఁజాన్త్రుము నా నమృతంబుమాడ్కి వి
శ్రుతమగు తత్త్వసారములఁసొంపు వహించి పురాణరాజమై
యతులితలీలతోఁ దగ నింతరంతమున్ భిరాజవాహనా.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 3, 4.

—♦ విశ్వకర్మముభాద్యవయవములవలనఁ గలిగినపురాణములు ♦—

క. తుండమునఁ బద్మముచు మార్కండేయము నాభియందు ♦ గారుడము తనూ
కాండంబున మాలిని బ్రహ్మాండంబును విశ్వకర్మయం దుదయించెన్.
గీ. శ్రోత్రముల భాగవతమును ♦ శేత్రములను, నారదీయంబులైఁగ్యంబుఁజఖరములను
ఘ్రాణమున వైష్ణవం బంతఃరమున వాచునంబు నుదయించెన్ బర్హిఁఖఖగతురగ.
సీ. వాస్తాగ్రమున వైశామాన్యేయ మంఘ్రులఁప్రమదంబు వలనఁ గౌఁర్యంబు రసన
శాస్త్రాంబు జంఘలఁబ్రహ్మవైవర్తంబు, నూరువులను భవిష్యోత్తరంబు
భ్యాససంగతిని మాతస్వయంబు వరాహంబు, హృదయదేశంబున ♦ పెందుమిగుల
ఘనతరంబైనట్టి ♦ స్కాందంబుననఁగల్గు, ప్రకటితంబైన పురాణసమితి
గీ. మహిని దీపించె వేదసమృతి దశర్చి, శాశ్వతంబుగ జనియించెవిశ్వకర్మ
పరమ సర్వాంగములనిఁపలుకఁ దనరెననుచు విన్నప మొనరించియమరమాని.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 25-28.

—♦ విశ్వకర్మవలన పంచభూతాద్యుత్పత్తి ♦—

చ. అరయ సహస్రశీర్ష పురుషాధ్యుఃఖిన్ జ్వలనుండు మోమునన్
హరుడు భుజంబులన్ హరి నిఁజాంకములం దజాఁ డంఘ్రులందు మున్
సురవతి చంద్రుఁ డాత్మవలఁహూయఁడు కన్నుల బ్రాణపజ్జీ ను
త్పరమగువాయుపున్నభము ♦ గైకొని నాభిని బుట్టె సంతయున్.
క. శిరసున గగనము ధారుణి, చరణంబులఁ గర్ణముల దిశలు నుదయించెన్
బరమోపకారుఁడు శశ్వదుఁడనఁ దగు విశ్వకర్మకును నేనానీ.

1845

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 47, 48.

—♦ విశ్వకర్మకు త్రిమూర్త్యుత్వము ♦—

క. కరుణానరూపం బుదయమునకు చుట్టాన్చుచేసే ♦ హాసము న

స్తవయంబున శ్రీహరిమా, పమునగు నవిశ్వకర్మ ♦ పరమాకృతియై.

1846

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 62.

—♦ విశ్వబ్రాహ్మణులు ♦—

ఉ. స్వస్తిసమస్తభవగుణా సాధన లీశ్వరవాదయుగ్మవి

స్వస్తవనస్సరోజులు నమూ ప్రతిపాదులు సాధువుల సదా

భ్యస్తానశ్రుతిస్మృతిసంయత్యరహితులైన విశ్వక

ర్మస్తవనయమంతేజు లహూత్యవరిత్ర లెటుంగఁ జెప్పెనన్.

సీ. సర్వలక్షణగుణా సంపన్ను లనమాన, పరమనతులు జగన్మయులు మహు

నిగ్రహుల్ నజ్జనాశుగ్రహుల్ లోకప్రతీతులు ధార్మికుల్ ♦ కీరనతులు

శ్రీయుతుల్ పంచాక్షరీమంత్రసిద్ధు లుద్దాంగయోగవిహితులు ♦ లింగింజ్ఞు

లుచిత్రసదాచారు ♦ లూర్జితుల్ బ్రహ్మవి, స్థానగర్భాలు సత్యసంఘ లభల

గీ. వేదవేదాంగపారగుల్ ♦ విశ్వకర్మ, వైవరథ్యానశీలురు ♦ తత్త్వజేత్ర

లమితశాస్త్రపురాణజ్ఞు ♦ లైతిహాసి, కులును సిద్ధాంతవిదులు వాగరుల దలం.

సీ. పెండోటపురవరః పుండుఁ గాఁపుర ముండు, విశ్వకర్మావశీ విబుధవరులు

శ్రీమారుకొండుధరిత్రీవరాగ్రప్రగణ్యప్రదత్తవిభాతములగు

సగ్రహారాదిసమగ్రసుస్వాస్థ్యాదికములు నిల్పటచేత ♦ కలిమిఁ గాంచి

వేదశాస్త్రాదితత్త్వవిద్యలు జదివి ది, న్యజ్ఞానసంపత్తి ♦ సతీశయిల్లి

సకలయజ్ఞముల ♦ సగవితోఁ గావించి, నిరతాగ్నిహోతులై ♦ పెగడుచుండి

గీ. సుపితామహునినితతాధ్యయని గురుని, ధిక్కరించియు నిరతవిత్తిన్మహిగు

హైర్యమున వారిదాద్రుల ♦ దలఁకునటులఁ, జేసి బ్రహ్మజ్యోతిరి యీస్థిరస్థితః

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 32, 33, 50.

—♦ పుత్త్రుఁడు ♦—

గీ. వేదపిత్రర్షి బుణములు ♦ దీప్తియధికభక్తిఁబరిచర్యఁజేయుచుఁబరగి తండ్రి

కరుణ బ్రతికీయుండెడువాఁడు, గానియనఘవిషశరీరప్రదుండఁడు తనయుండగునె.

సీ. తండ్రిచే సంపాదితములైన ధనయశం, బులు ప్రతాపముపాలివోవకుండ

దప్పక వర్తించు ♦ తనయుండు మధ్యమం, దాత్మీయసత్త్వసామగ్రిఁ జేసి

తండ్రిమహత్త్వంబు ♦ దక్షయుఁ దనరార, సోనలించు నందనుం ♦ దాత్తముండు

తండ్రినద్దనసముదయము దుగ్గింగుడువడ, మెలగుభుత్తుండఁపీనుఁడలఘుకౌగ్య
గీ. తాన వెలయునునుష్కండఁ త్రముఁడుపితృపి, తామహులచేత వెలయునాఁతండుజగతి
చుద్దముఁడు మాతచేతను ♦ మాతృబంధు, గణముచేత వెలయువాఁడుఁగవ్వతరుఁడు.

మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 123, ఆ 2 ప 340.

సీ బలము మేదినిమీఁద ♦ భలము గావండంగ, నభివృద్ధి కారణం ♦ బాత్మజుండు
పొట్టవందై న సంసారద్రువంబున, కాలచాలస్కంధ ♦ మర్కటండు
జంపకులకు హర్ష ♦ జలరాశియుబ్బింపఁ, బూర్ణేందుబింబంబు ♦ పుత్రైకండు
గృహమేధిధర్మలక్షికి పీపు మోపంగ, పెనువైనయాధార ♦ భిత్తి సుతుఁడు
గీ. తనయఁ డాలోకపథమున ♦ కనుపువాఁడు, మందిరాంతరదీపంబు ♦ నందనుండు
దూనుఁ డిలుపీటిఁ బోవండ ♦ సామ్య కర్త, యపరవయసున నాలంబు ♦ నుష్టికొడుకు.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

గీ. బలకలితమయ్య ఛానరోగ ♦ నలిత మయ్య, మివులసుఖదుఃఖములు దెచ్చు ♦ మేనిరీతి
సుతుఁడుగుణియైనవ్యయోఁ తయైనప్పు, నతఁడుఖలుఁడైనగులముదూపితము సేయు.
క. అది గావునను సుపుత్రుఁ, దుదయించి పలంబు సద్గుణోన్మతిచేతన్
విదితముఁ జేసినఁ దండ్రీకి, నది పుణ్యవిషాకయోగ ♦ మనఘచరిత్రా.

మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

—♦ పుత్రగర్వణము ♦—

చ. కొడుకులు గల్గువాఁక నొక ♦ కొన్నిదినంబులు చింత, నందమల్
వొడమిన నాయువున్ బలము ♦ బుద్ధియు విద్యయుఁజాలఁ గల్గఁగా
నుడుగనిచింత గల్గి తనువోలి భజంపచింత తండ్రీ కె
ప్పదుఁ గడుఁ జింత సేయుదురు ♦ పుత్రులు శత్రులుగాక మిత్రులే.

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

—♦ వీరముష్టివారు ♦—

సీ. నీలమేఘముకాంతి ♦ వెనయగల్గనిమేను, లండు విభూతినింపొందఁదాల్చి
శిశుమన సవరకుసేయలు వరరుట్లులాగి వెన్కభాగమున్ ♦ దూగులాడ
తలచుట్టులింగముల్ ♦ వలగొని మెరియంగఁ, బల్లవీసంబులు ♦ వైకినిగుడ
మొలచుట్టుదేవతామఖగూపములక్షేద్య, కామయవస్త్రముల్ ♦ కాశికోక
గీ. అమర ఘటియించి వీరపాంకులను దాల్చి, గొడుగుపావలవై వెక్కిరికడుముదమున
భుళిర పితమహావీర ♦ భద్ర యనుచు, వార్షటించుచు నడిచి రఁయగువరమున.

ఉ. ఘంటలనాదమున్ భటులఁ కాల్గెను చెల్లెడువడియల్ పడిన్
మింటినినంటి దిక్కులను * మించిన యార్కటు ల్బ్రజాండపం
దంటి మహాభయంకరతఁ * కార్కొని మ్రోయఁగ సాము జేయుచున్
బంటుతనంబు లేర్పడఁగఁ * బల్కము నెఁగిరి పిగళేభులల్

నీలకుండరీలిలాసము.

—* ఈడిగనాఁడు —

సీ. మొద్దుమోదులు చాటి * మొదలొక్కటొక్కటి, మోసమోసంకాల్గి * మొద్దుమోదుల
గావడిమోయఁగా * గలుకెక్కి వెండ్రుకిల్ మొలుపల * మోసమును మోదయమి
బొడవైన ప్రాకులు * పూనుకొనెక్కఁగా, గావయకాచిన * కనలెమలులఁ
గల్పెండతాఁకునఁ * గనల్లి యంగము చెడి, కరిచిన ననిచాయ * గలుగుచును
గీ. బొలుపు మోటుంగఁ దృణరాజ * భూకహముల, యగ్రమున్ను బుంగ * యానవంబు
నొడిచినితెచ్చుచున్నట్టి * ముఱపుకాఁడు, విక్రమాద్భుత * వానదీ * క్రియఁడు
త. మోహను నిచ్చెయ్యును దాటాకులబందలు మెత్తి * చువడవోలున్
జోతుకర్తులదోనయును మాకంబునఁ బూని నిచ్చె * దొడ్లెరియెడుటక. 1869
సురాభాండేశ్వరము, త 67, 68.

—* ఈడిగస్త్రీ —

సీ. కలువబందపుటాత్తు * బిరుసుట్టడికాలఁ, దొక్క * తేనెరదీని * చక్కచడుగు
మట్టగినెడుకత్తిఁ * బట్టుబెబ్బులిపేతఁ, కిసుకజేనెర దీని * కిగుపు ...
ఈతకాయలతిండి * లోతప్రామిడినోర, జీతక * జేనెర దీని * చిగురుమోది
నులిబద్దటిగుగో * తలఁబడునందిట, నలమఁ జేనెర దీని * తడుచుచును
గీ. కటకలా పద్మగర్భ * జెక్కడిరసజ్ఞుఁ, డేంద్రనరకని * టువడి * తీంద్రదయను
టోరమాపులనరహంత * కారిదెచ్చి, యాలుగాఁగూర్చిపాపాత్ము * దారోహహా
సురాభాండేశ్వరము, ప 55.

—* ఈడిగగృహము —

సీ. సారమేయానక * సంసేవితంబులు, మక్కుటసంఘాత * కుంతితములు
భగమూత్రవిద్యుయ * కర్ణవస్థలములు, సూకరగణపురీ * ముంజులు
ఘనతరవాదీ * కలశసంతతిములు, మక్షికార్ధుంకార * పక్షితములు
కాలకోచ్ఛిష్టా * పరిపూరితంబులు, మేషార్ద్రదగ్ధ * మృతములు
గీ. క్వచన చండాల మాతం * సంలెమ్ములు, నెట్టిలంజ్జ లోక * నిండితిములు

మాగ్నహంబులు దుగ్గంధ ♦ చుండిరములు, నీకుఁ జొర నర్హమే భూమినిర్వరేంద్ర.
సురాభాండేశ్వరము, ప 79.

— ♦ తలవరులు ♦ —

నీ. గండ్రగొడ్డెండ్లు గొంకగల్లును జికినిచల్లాడము లైల చల్లాడములును
గుఱుతుచుంగులతల ♦ గుడ్డలు గావిబొ, ట్లినువకడేలు, దాళి నుపడుడ్లు
నీలికాసెలు మెడ ♦ నీలికుచ్చులత్రాళ్లు, బిరుదైన వడిసెలల్ ♦ బిల్లమెట్లు
కాసుమేనులు బలుకొరమీసములును, బిగివంపుచూపులు ♦ బెట్టుగుడ్డు
గీ. నొడలఁ గోరోచనపుఁబూఁత ♦ లుట్టిపడఁగ, వచ్చి తలవరులెల్లను ♦ మెచ్చుదొరయ
నిలిచి కేతులు జోడించి ♦ నేర్పుతోడ, దండముడియొకయైయున్న ♦ ధరణివిభుఁడు.
బిల్వణీయము, ఆ 1 ప 80.

— ♦ చోరసంగ్రహణీయవస్తువులు ♦ —

నీ. భవనవిహారిత ♦ ప్రమరపేటికి వాలు, కాశ్రస్త్రితలముల్లు ♦ గద్దగోళ్లు
ములుదొరణముబట్ట ♦ మొలత్రాటికుఱువాఁడి, కైమవుబెసకట్టు ♦ కావిబొట్టు
జిలుగుఁగన్న పుఁగ త్తి ♦ బలపంబు మొగమాయ, మందుతాలపుటాకు ♦ మొలగోఁచి
మడుపుఁబులుపోకి ♦ పాడికాయమొరచ్చు, చెప్పలు భుజగవృత్తికి చికిత్స
గీ. సుప్తిచ్చదికరావధిత్తో భవనీత, వననభంగంబు ...
... ..

పంచతింత్రము, వేంక. ఆ రి.

నీ. మందులముడి తాటఁచులఁచివేసికనిక, బొల్పుగానఁగనీని ♦ బొమిడికంబు
పకలకుఁ దాను గంపిడకుండఘాలభా, గమునఁ బెట్టినయట్టికావిబొట్టు
నెడవంకఁ బచ్చగాఁపిడివంకఁ బొంకించి, పారికట్టిననీలిబాయదట్టి
చలకేలఁ బిడెము దాఁపలికేలఁ గేడెంబు, కంగంబునందు వశ్యాంగినిజోడు
గీ. మోట మఱియనుదై తేయ ♦ చోరభటుఁడ, కురుచకన్న పుఁగ త్రిసాఁకు, పాడిభరణి
మూలికదోమబుత్ వాకట్టు ♦ మొదలుగాఁగఁ, తోరసంగ్రహణీయవస్తువులుగొనుచు
దళావతారచరిత్ర.

— ♦ బ్రహ్మఘాతుకులు ♦ —

నీ. మాక్తభేత్తియను బ్రాహ్మణమామకుండును, స్వాధిపాకియను శత్రాశకుండు
వేదవికీరణము ♦ వీరపురుషుఁ బ్రహ్మ, ఘాతుకు లృఱి విప్రగణములకును
భవముఖ్యరస్తువుల్ ♦ తగనిత్తు నని పిల్చి యంతె తేతని పుణ్యుని నట్టివాఁడు

భగ్గరహస్యంబు ♦ తనవ బోధించిన, గురునితో వైరంబు ♦ గూర్చునాడు
 సీ. చెఱువునకు నీరు ద్రావంగఁ ♦ జేరువట్టి, గోగంబుల మరలించు ♦ వత్తిసుండు
 బ్రహ్మహతులనిచెప్పఁ ♦ బడిన వీర, లనఘ ... ..

—♦ బ్రహ్మహత్యాస్వరూపము ♦—

సీ. మోకాళ్లు దిగకుండ ♦ ముడిచికట్టినధాతు, శాటంబు కలకటి ♦ స్థలముతోడ
 దట్టంబుగాఁగఁ జం ♦ దనవంక మలఁచిన, యరుణంపువికటబే ♦ హంబుతోడఁ
 బిల్లికన్నులఁబోలు ♦ పింగళాక్షములందుఁ, గ్రూరంబులగుమిడి ♦ గ్రుడ్లతోడఁ
 బొదఁగిట్టువడుజపా ♦ పుష్పంబుచెరివిన, చికిచికిపల్లవెం ♦ దుగ్ధకలతోడఁ
 సీ. గతిగదఁప్పై కాల్గిల ♦ క్షౌంబుతోడ, జిహ్వనటనత్వోన్మే ♦ జ్జిహ్వతోడఁ
 గత్తితోఁ బట్టితో మహాగ్రత్వ మొందు, ఫాలనేత్రుఁడుస్పృశియించె ♦ బ్రహ్మహత్య
 కాశిఖండము, ఆ 6 ప 110.

—♦ బ్రహ్మరాక్షసాశ్రమము ♦—

సీ. ఎలనీటిబొండలం ♦ బులఁబోలె మెదడెల్లః జుట్టివై చిఁహొల్లు ♦ పుట్టైగములు
 నెఱచి గీతీరజీ ♦ లేర్పడఁ గుదముట్టఁ, తీరికన నులిపన్చి ♦ కీకసములు
 దొనదొనయనునీరగ ♦ తుట్టెల రూపేయ, పడక క్రంఠలనున్రే ♦ లెడు సరుములు
 భూల్లమక్కెక్కి మం ♦ కళ్యేతిప్పులుకేగు, వడవునగాలినా ♦ డెడు నెఱకలు
 సీ. దునిసిన నరాంగకములబా ♦ త్తులనుగమిచి, పోక యొండొంటితోఁ బిఱు ♦ సీతలూడు
 శ్వాపవంబులం బదహతి ♦ గ్రస్పిరలుచు, నరుగుదఱవగుముఱుతోవ ♦ నరె నెరును.
 సీ. ముంగాశ్వఁ జాంగివై ♦ ముచ్చుఁజూపులుపగ్గ, బొమిక లెచ్చుమెఱబో ♦ నాపురుముల
 బలబ్రోరణములు ♦ నట్టిబిట్టెగయశా, ఖామాతి నెగయు కల ♦ కములగొడల
 నడ్డఁబుదిరిగి త ♦ లాహతిఁ బడి గొండి, హస్తంబు లిడియంగ ♦ లాస్పకపుల
 డబ్బాటుమైనొక్కె ♦ డలు మానియవిమాయ, నడఁగవేతెడఁజూపు ♦ న్యాప్యగులు
 సీ. నెవ్వఁడోయొక్కఁడొన్మ వాఁ ♦ పిందువాడు, నరుండుగాడింధనాధికా ♦ హరణమునకు
 జేళయును గాదు పొలగాలి ♦ వీతెదెరువు, నెడపనుచుజాలినిసంక ♦ యించుచేళ.

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 6 ప 17, 18.

—♦ పక్షికాల ♦—

సీ. గొనలైసతఃప్లువున్ ♦ నను గోడలుగవైచి, మంచిగంధంపులం ♦ కములు నిల్చి
 తగుమటేనుంగుదం ♦ తములదూలము లెత్తి, వారాహిదంధ్రుల ♦ వానబోసి
 తీరుగా పుడంపు ♦ తిగెమెండె లహర్ని, భుట్టికాకురుమేరు ♦ కల్లుగట్టి

బహుచామగంబులైనై కప్పు సవరించి, కళుమపచ్చలగృహంబుము దీర్చి
గీ. పంచవట్టిలోన పామిత్రించుచితముగఁ, జాలసేరుపుతోఁ బట్టకాలగట్టి
వాస్తుహోమంబుగావించివాసుధేయి, ప్రేతుతోఁగూడియుండెత్తిరాముడనట.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 8.

—♦ కాకినాడదీపస్తంభము (లైట్ హౌస్) ♦—

సీ. ప్రాగ్భాగముఖ్యమంటా బ్రాహ్మణ్యభా, తాంబరమాణిక్యభింబ మనఁగఁ
ధనణిమండలవసంతురుషోత్తమార్థపు, రక్తికరస్థనీరాజన మన
హూణాదిరాష్ట్రము ♦ న్మాణిపరిలసచ్చి, రత్న సారసరాగ ♦ రత్న మనఁగఁ
జాతమరాధగో ♦ భరణాక్షమాజన, స్తచ్చదహిమ స్త్రోమణి యనఁగ
గీ. నగరనగదారిదీప్తితానననాభి. రాజకల్పితకర్మధా ♦ నిరపాయ
జలధిసత్వధనుదర్శిసత్వచనిక, మోచలస్తంభసంభాసి ♦ దీప మలరు. 1870
మ. వసుధోత్తంశితపట్టణప్రతిభే ♦ సస్తంభశృంగాహతివే
వసుమత్సూర్యసుధాంకుభింబములు సశ్వభేష్మయుక్తాబు ల
య్యె సమాఘాతసముష్టి తాంగులగుధా ♦ త్రిశుల్ ది నేన్మండలం
బు సారబోలునై మచ్చి చంద్రున కెదం ♦ బొల్పొందు న గానివోనో.
సుననోమనోభిరంజనము. ఆ 1 ప 10, 11.

—♦ వల్లీకము ♦—

ఉ. శ్రీకరమూర్తి యానృపతి ♦ సింహాశోకరము గాంచె నొక్క వ
ల్లీకము సంతతప్రకట ♦ లీనవధూకరకంఠావళి
నీకము వేషితామలక ♦ వింబకదంబతమాలవిదుగ్రీవా
శోకము రంధ్రమార్గపతిశోభితగోచరనాగలోకమువ్. 1872
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 6 ప 32.

—♦ ఆవుదూడ ♦—

సీ. పొట్టపొందునఁ దల్లి ♦ పొడినాసి పీఠికి, బాటి క్రమ్మలుఁ జెద్దపరుపుతోడ
తలయొత్తి చూచుచుఁ ♦ బలమాలుఁ దనుదల్లి, పిలువంగ నిటనటఁబోలసిచూడు
నిలమిఁడ మోమిడి ♦ యేమేని మూర్ఖుఁబసివెట్టుకొనుచుఁడ ♦ త్పొందితమంబు
నంతంతఁ జనిగిడ్డ ♦ లడ్డంబు నుడిసి, జంకించి మిన్నంటుఁ ♦ జోకళించు
గీ. నిల్లు చైతన్వీడల ♦ చెనుఁగుమన్ను, త్పొడుకుడెను జూచికన్నీరు ♦ గ్రుక్కకొనుచుఁ

గతుగటా యిట్టి నెత్తురుఁగందు నెచట, వైచి పోవంగ వలసినే * నీచగతిని.
భోజరాజీయము, ఆ 6 ప 25.

—♦ ఆంబోతు —

సీ. కంటికింపగు శరఃస్థానభూసము మేసి, పొగరెక్కి సంపూర్ణ * పుష్టి చాల్చి
శరముఁ గొంతెలువంచి * చిహ్నిత లాడుదు, గాలు దువ్వచుఁబ్రతిఁగానెదుర్చు
బంకృషభంబును * నాఁజుదొలి ఘోరము, రనుచు అంకెలు వైచుఁకొనుచు మోటి
తటినితటంబులు * దఱిసి యొరగ నిల్చి, నెలవకొమ్ములఁ గ్రుచ్చి * చిమ్ముకొనుచు
గీ. భరణిలోపలఁ గలయిట్టి * దర్ప మెల్ల, విప్రహముచాల్చి యానతి * వెలసినట్లు
లురుతరా టోపముననొప్ప * చున్నయట్టి, కిడఁదియా బోతునొక్కటిఁగించియలచు.
కరాతార్థనీయము, ఆ 2 ప 6.

—♦ కాకి —

సీ. వసుధ నెవ్వనిఁదఁస్వయకర్త జేజేల, తేనికీఁ గులముద్ధరించుకొడుకు
పితృకావ్యములు సమఃస్పింతు రెవ్వనికి, నాదిత్యుడవ్వఁగన్వర్తఃస్థుక్కిఁ
బొదలు నెవ్వనిఁగృహంబున మనోహరభార, తీభారవహముఁగన్విజయలంబు
పథిఃసంతతికేరుపటుచు నెవ్వనికంత, మిత్రతారావంబు * మేలుగీళ్లు
గీ. ప్రజ్ఞ వెంపున నెవ్వనిఁబలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన రెక్కఁ జెప్పంగఁజాలఁ
డతఁడు నగరోపకంఠచై * త్రాగినర్తి, పక్షిమాత్రుండై వాయుఁగఁబరివృథండు.
పంచతంత్రము, పంక. ఆ 2.

—♦ మూషకము —

సీ. పరధరాధిపభేదఁకరము నీ కరము నీ, వివరంబు బహుమాగ్గఁవిశ్రుతంబు
రాజశేఖరకుమాఁరకమనోహరము నీ, చక్ర నీసన్మాఁగఁసం బుదాత్త
మవిరళసముతిహేతువు నీవినితత్వ, యలరునీగుణము ధర్మార్థముకూల
మతివృద్ధిమహిమఁ జెన్నారు నీయాకార, మిచ్చకార్యముల నీఁయాగి పెరుంగు
గీ. నీకరుణలక్ష్మి వాటిల్లు * నీ రసజ్ఞ, సత్యభారతనిలచు నీసన్నిధాన
మభిమతార్థంబు లొసఁగు నిఁన్నభినుతింప, శక్యమే నాకు మూషకఁజ్ఞాకళత్ర.
పంచతంత్రము, పంక. ఆ 2.

—♦ నౌబత్తు —

సీ. ప్రళయకాలపయోదఁపటలీపరిస్ఫుర, ద్దృష్టాసమార్జితాఁఖండశక్తి
తైలశిఖాతటఃస్థలితగండోపల, జనితనిర్ఘోషప్ర * చండపటిసు

పురస్కరించుకొని రాంభోమహాచారి, కల్పాంతభక్తాన్ని * కామకలన
మంధరజ్వలనాభివృద్ధి * నృసింహాచార్యుల, ఘనమహారథానికి * గుంభనంబు
గీ. దేవుని నిది యేమి కలకలంబులును నినుచు, ననుడు రాజుడగుగానగ్గడిని
పెగ్గలంబుగ మ్రోయించు * వెలుగులెని, యనుపమంబైన నౌకత్తునినద మనన.
రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2.

—♦ కోలాటము ♦—

కా. కేలం బంగరు గచ్చుకోల లమరన్ ♦ గీర్వాణబాలామణుల్
క్రీలీలానతి సజ్జిత కట్టి కలవాంబోలితజ్జిత్రవి
ద్యాలితిత్యము లుగ్గడించి మృదులాంబులం బాడుచుం
గోలాటంబులు వైచి రాయతి తమం ♦ గూర్మింగటాక్షింపంగన్.
క. మలచి వలమూపువై గీల్కొలిపినపాదంబుమీదఁ ♦ గొమరగు లితుచం
బలభూన్నా భాంభోమహా, తలకర్ణికఁ దెగడనొకతె * తాండవ మాడెన్.
గీ. పాంధ్రవృక్షముఁ జను మరుఁపజ్జః ద్రిప్తభర్తృమయదండబద్ధాతఁపత్తి మనఁగ
మెలుంగు మెలుచీఁగవలగోఁగదులుముబొదల, దెలువయొక్క తెలివితెలువఁ దిరువుఁగట్టె.
గీ. తమఁ గలసి యవ్వభూతులిం * తమనుగొనరు, వేల్పులని తెల్పుగతిబాట * వేలనెనయఁ
దగ్గరిఁ జెఱంగుఁగిలించి * తక్కువ్రేళ్లు, మించి నిక్కంగ దేశన * తించె నొకతె.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 139, 142.

—♦ ఆకలి ♦—

చ. కనుంగవఁ జీకటుల్ గవియఁగర్జపుటంబులఁ దిమ్మగ్రిమ్ము మిం
చును జతరాగ్ని దుర్బలత * చొప్పడు నంగములన్ శిరంబు నొ
చ్చు నితరభోగ్యవస్తువులు * నూడ సహింపదు మాటమాత్రమా
డనుచుదిపుట్టరాకటం బఁడన్ వశమే తుణమైన నేరికిన్.
దశావతారచరిత్ర.

ఉ. ఏదిధినితిపద్ధతికి * నేగు దయాపరతంత్రాచిత్తుడై
కృతదీనామహాదురితకర్మండు * గా కెటులుండు ధర్మసం
భావితఁ డెట్టిగున్ వినయ * పాటవ మేక్రియ నేర్చు గౌరవం
వేవలనన్ భజించు సుఖ * మేగతిఁ గాంచు బుభుక్షితుం డిలన్.
క. ముడిదరికొన్న చట్టన, వీక్షించునె దేహి రుచులు * వేళలు మునిహ
ర్యక్షము విశ్వామిత్రుఁడొ, భక్షింపఁడె సారమయ * పలలముఁ దొలఁతన్.

- గీ. కలశబుండు చూడ నొకరాజు ♦ కానలోన, దండెయ్యఁకటండనమేను ♦ దానెతిరండె
వజ్రపుతణ్ణిఁ బుణ్యధనులు గీ ♦ ర్వాణమునులు, చేరి పీనుగుఁ గలచి భ ♦ క్తింపగోటు.
- గీ. కజవునకుఁ గాకమున్నొక్క ♦ కాలపుకొడుకు, దాపుత్రాడులవధించి ♦ తానెతిరండె
యాపదలచోట నియమ కా ♦ ర్యముహుఁక్కి, శాస్త్రమతమిదివలదు ♦ స్వంశయంబు.
పంచలంఛము, ఆ 1.

—♦ దాహము —

- గీ. పెదవి పేటెత్తు నాలుక ♦ పిడుచగట్టు, గొంతు తడిచియు నెక్కిటఁ ♦ హంతదడవు
దాహమున కుదకము లేక ♦ తడసెనేని, గలదె మచ్చి యంతకన్న దుఃఖంబుకగతి.
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

—♦ అమితభోజనము —

- గీ. అన్నపానంబు లొకయింత యధికమైన, తటి నజీర్ణంబయైనతో ♦ దొరయున్నెప్పు
వైత్యవాతాశికబృత ♦ బాధలవియు, విషమహేతువులగు పక్ష్య ♦ విరహితముగ.
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

—♦ నిద్ర —

- గీ. కలుగు నూతొండలోనగ్ధ ♦ కాల మపహరించు నిద్రయె యానిద్ర ♦ కేపుమాపు
మానియుండిన జాడ్యంబు ♦ మేనబొడముఁగన్నుఁగవయంచునరుహిమ ♦ గడలుకొనును
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

—♦ నిద్రఁబొందఁజాలనిమనుజులు —

- క. బలవంతుఁడు వైసెత్తిన, బలహీనుఁడు భనముగోలు ♦ పడినయతఁడు మ్రు
చ్చిల జేయవాడుఁ గామా, కులవిత్తుఁడు నిద్రలేక ♦ కుండుదు రధిపా. 1900
భారతము, ఉద్యో. ద్వితి. ప 9.

—♦ చలి —

- మ. వనితాత్రిక్షద్వగంబకంబులగుచ ♦ ద్వంద్వగ్రీకులంబులన్
ఘనసారై నిమజ్జితప్రణయవా ♦ గ్నంధంబులన్ బాధబం
ధనలన్ గ్రాగడునీకు లజ్జగలదా ♦ ధర్మాత్ములన్ సర్క్కియా
ధనులన్ మమ్మఁ గలంచినేటికి చలి ♦ దైవంబహ యొప్పునే. 1901
అలితాలతావిలాసము, ప 106.

—♦ మంచు ♦—

గీ. నేలమంతతయఁ ♦ నేటిఁజంద్రకాంతపు, జాలఁ గట్టించినఁశీలమొసె
నిగినుంతతయఁ ♦ బొంగిదుగ్ధాంభోధి, నిట్టవొట్టినమాడ్కి ♦ దట్టమయ్యె
సకలజీవులమీదఁ ♦ బ్రకటమై చారికీర్తి, కలయఁ బర్వినమాడ్కి ♦ బెలుపుమాపె
నక్కజుబుగ నెల్లఁదిక్కులు నొక్కటఁ, దెరచీరలెత్తిన ♦ కరణిదోఁచె
గీ. నగములెల్లను నీహార ♦ నగములయ్యె, దరువులెల్లను ఘనసార ♦ తరువులయ్యె
బట్టలెల్లను రాయంచఁపదువులయ్యె, గురుతరంబగు నెనుమంచు ♦ గురియుకతన.
పవ్యపురాణము, ఆ ౩ ప 7౪.

—♦ ఋణము ♦—

గీ. అప్పుఁ గొనువేళ నధికసౌఁఖ్యమగుఁ దీర్పు, నట్టితేజిఁ బ్రాణసంకటఁమై తనర్పు
ఋణము గలవారు జననమృతణములందు, నేనిఁ బూనరు సుఖమించుకై న నధిపఁ
క. అప్పుఁగొని పప్పుగూడును, గొప్పగ భుజించుకన్నఁగూర దినుట మే
లొప్పుగు నుపసాన మయిన, నొప్పుగు దినపంచకమునఁకొకపరి దిన్నె.
గీ. ఋణము కన్నదరుగు నదిఁయిక్క డక్కఁడనఁగ వల దెట కేఁగిననచటి కరుగు
డెంచి జాధించుఁగావున ♦ దీనినెత్తుడు, విడిచియుండుము శుభములువడయుదీప్తుఁ
క. ఆపిచ్చినవానికి నయ్యప్పు గొనినివానికిని సుఁఖాయాసంబుల్
జొప్పుడు నెచ్చటి కేఁగిన, దప్పువు గాన ఋణముఁగొనఁదగ దార్యులకున్.
ఉ. కొన్నఋణంబుదీర్ప కరుఁగుం ధరపై ఋణదాత కేసరం
డెన్నరుఁ డాత్మజాతుడయి ♦ యాలయి యెద్దయి దాసికట్టఁడై
యెన్నఁటికప్పుకీర్పుకొను ♦ నేఁగును సద్గతిఁ కాక్షణంబునం
దన్నిభవంబులన్ లఘుతఃరాయువు నొందును బుట్టికీట్టుచున్.
శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 4 పే 80.

—♦ ఋణప్రత్యము ♦—

గీ. సువత్సరంబు మాఁసము బక్షమును దిఖి, వారంబు దేశంబు ♦ వ్రాసి మఱియు
జనకపూర్వంబుగా ♦ ధనికునామము వ్రాసి, పిమ్మట ఋణికుని ♦ పేరు వ్రాసి
యాతనిచే నితంఁడిం తర్గ మీవడ్డి, నప్పుగాఁ గొనెనని ♦ యరసి వ్రాసి
యాయర్థ మెఱుఁగుదు ♦ మిట్టివారల మని, వరుగతో సాక్షులఁవ్రాయఁ జెప్పి
గీ. కొరి యిబ్బంగి కొడఁబడఁగొంటి ననియు, బ్రీతిఁగొన్నాతనివ్రాలుఁదెట్టఁబనిచి
వ్రాసినారెండు తుదిఁ దనఁవ్రాసి పెట్టి, నమ్మఁగలప్రతిమిదియంద్రుఁవాగరకుల
విజ్ఞానేశ్వరము, వ్యవ. ప 109.

—♦ దొంగసాక్షి ♦—

సీ. నెలకొని యొకచోట ♦ నిలువక పెదవులు, నాలుక యడఁద ♦ నాకుమందు
నుదురు చెన్నంగ ♦ వదనము వెల్లవై, పలుకులు రేడవడ ♦ బుజువలందు
చాలెఱి తడిలేక ♦ వజుకట్టువట్టుంగ, పెదవులు వడుపుచు ♦ పెదచూచు
బలుకులు జెయ్యులు ♦ కలఁపులు దగనిఱ, ప్రకృతిబొందకడు ♦ వికృతిబొందు
ఆ. సాక్షి చెప్పుచోట ♦ సభఁబడియాడుచో, నెక్కడ వలెడు కష్టం ♦ డీప్తునాఁగ
నిట్టి లక్షణముల ♦ నెఱిగి గభ్రులు పొడి, నిష్ఠయించి చెప్ప ♦ నేనెవలయు.

పక్షావేక్షణము, పృథ. ప. 15.

—♦ మిత్రవిరహము ♦—

ఆ. అంబురాఁపార ♦ మైనను గనవచ్చు, నెచ్చెయింపవచ్చు ♦ నిగిపొరవు
బ్రహ్మమిట్టిదనుచు ♦ బలుకంగనగు సుఖ్యుఁడైరహ మిత్ర యనుచు ♦ తెలియరాదు
సీ. అదియనువ్యక్త మది నిఁక ప్రాణతుల్య, మదియ నిర్వాచ్యములు గావయ్యెనేని
జననివై భార్యవై దనూజస్మలపయి, గలిమివై మైత్రీవైచోలె ♦ గలచెనునతఁ.
సీ. కన్యచేష్టితములు ♦ గాలాంతరావర్తితములగు మేలుగీళ్ళుచూపైన
గనుఁగొంటి మరిసహ ♦ మవియోగములేల, జనఁటివిధాత స్వశీంచె మొదల
బృథులచోకారతి ♦ భీతిఘాతిప్రమోద, సరిపాదికీర్తివిప్రంధభాజ
సము మరి రెండక్ష ♦ గముల బూర్ణంబైన, మిత్రీశ్చక్షుషేగ ♦ మెఱసి విడిసి
ఆ. యెట్లు నిలువఁ గూడు ♦ నెబ్బంగి రుచియించు, గూడుకంటికెట్లు ♦ గూర్చువచ్చు
సని హిరణ్యమందు ♦ దనలోన దుఃఖించి, యపుడు పలికె వాయసాధితికి.

పంచతంత్రము, శేంక. ఆ. 2.

—♦ పాండవుల కార్యసాధకత్వము ♦—

స. అడఁకునఁ గార్యకాంక్షియగు ♦ నాతఁడు, జేజము దాచి దుష్టితు
ల్లదుచుచు నీచుఁ గొల్చి తిరుగుం దివిషజ్ఞములై భరితీఁ జే
ర్పడినసహోదరుల దనకుం ♦ బ్రాపు గుండినముఁ బుణ్యగాథలం
గడపఁడె మత్స్యరాజుసముఖంబుర ధగ్మసుకుండు కాలమున్.
ఉ. పౌరుషము నమోహలము ♦ బండితభావముఁ గల్గిట్టియా
ధీరుఁడు కార్యదాహనికృతిం బరుఁ గొల్పు మహాసాగ్నిహ
మారుణితాక్షులు శ్రుతిసమైనపటంబు చుహావిధూషితా
కారము దర్శియు మైత్రయఁగానల భీముఁడు మత్స్యఁ గోల్వఁడే.

ఉ. పాపమ ముజ్జగించి నగుఁజూతున కోరిచి సాధుగర్వితా
కారతఁగాలకాంక్షపాసఁగన్ విజకార్య మొనర్చుగాండవ
బాధవచేదతత్తరభః సముఖైర్వహితైశ్చుతి
దాదుఁడు గ్రీడి మాత్స్యపురికియందు బృహన్నలయై నటించఁడే.

1914

చ. ఒకదెసఁ గార్యదాహమున నుండఁగ నెరికినైనఁ దీరిదం
తక నిభసత్కుఁడాదరణః ధామకటాక్షుఁ డఖండవిక్రమా
ధికుఁడు విలాసవిశేషణః దేశము మాదికిఁ బొల్పుతుఁడా
నకులుఁడు మత్స్యరాజభవః నంబున సాహిణియై చరింపఁడే.

చ. భుజబలకాలి నీలి పరిపూర్ణుఁడు గూపవిలాసవారిజ
ధ్వజుఁడు హరిజ్ఞమాభిముఖః దర్శుఁ డతిప్రియభాషుఁ డాశ్రిత
ద్విజనిధి కార్యదాహనిరంతర విజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
క్రజములఁ గాచువాడయి విరాటుపురిన్ సహజేవుఁ డుండఁడే.

ఉ. కాలము దాట నెన్నరలఁగార్థలవారలు వారిరాశికి
లాలపరీతభూతవిపుల్యాన్యపరాజముఖీరస్థుల
స్థాలఘురత్న భాసునికః పాతిసమున్మించదఁమ్రెపద్యపాం
చాలతనూజ తోత్తుపనిఁసల్పదే దైవగతిన్ సుధేష్ణకున్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3 ప 186.

క. మతికుంకుండు శాంతుఁడు విశ్రుతగుణసంసిద్ధుఁడున్ విశుద్ధుఁడు నీతి
ప్రతిరహితుఁడు బలసహితుఁడు, గతభయఁడనఘుండుఁ గార్యఃకుటుకులుసుమ్మి.
పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.

—♦ కల్పవృక్షము ♦—

అ. ఎల్లఋశువులందు నెలవారి పదన మై, యింద్రవిరులతోటఁ కేళుదెచ్చి
కోరివచ్చువారి నీ నెడు, వేల్పుచూస పాలఁవెల్లి బుట్టె.
భాగవతము, స్కం. 3 పద్య 261.

నీ. ఏవేరఁ జూచిన నేవికోవిలకా, మితలై నపల్లవః పృథితచేత
నెన్నఁడుఁ జూచిన నందిందిరములకు, వింతలై మెఱుంగుక్రొవ్విరులచేత
నెన్నఁడుఁ జూచిన నెలమిఁజెల్కలకోగి, రములై న పక్వఫలములచేత
నేలమునఁ గన్నఁవెల్లవారలకుఁ గోరిక లిచ్చు కాభాలతికలచేత

గీ. నెల్లఋశువుల నొకటిఁ నేలు గలిగి యొక ధనిపట్టి తెనువై న పన్నె చేతఁ

దనరి యతిరమ్య మగుకల్పితములు పుట్టె, పాలమున్నీటిలోన భూపాలకండ్రు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

—♦ సంతాననూనము ♦—

- సీ. అతనుజావృత్తి ♦ నలరారు చెలిచేలు, దొరసిన స్థితికాక్షుసర మనంగ
బాణిపంకజమనఁ ♦ బ్రభవించి యొంకొండఁ, దిగజాటు తళుకుముఁతైపునరియన
హస్తాభిదానమో ♦ హాతిశయంబున, వ్రాలిన నక్షత్రమాలికయనఁ
గమనీయవ్యశ్యం ♦ గారకకోర్కికా, మువతెజ్జలఁబిందు ♦ పాళియనఁగ
గీ. శుభరసిహస్తాంతికాంతిసంకతాన మనఁగ, మధుకరాకర్షి ఘటికాసమాజ మనఁగ
హస్తగతకంఠుభాగ్యవఙ్గాలి యనఁగ, నలరు సంతాననూనము ♦ ల్యంఘి గాంచి.
దశావతారచక్రిత.

—♦ కామధేరువు ♦—

- క. తెల్లనమేనును నవృతము, జిల్లున జల్లించుపాదుఁగు ♦ నిత్యంగములుం
బెల్లగ నద్భుతకోర్కెలు, వెల్లిగొలుపు మొదవు పాలవెల్లిం బుట్టెన్.
భాగవతము, స్కం. 8. పద్య 252.
సీ. యల్లుయల్లుచేటి ♦ చాలపాల్గొనెడు, బోడచన్నులగిప్ప ♦ పాదుగుతోడ
వెలిజల్లెతునకరఁ ♦ గులుజాపుకొనకుచ్చు, తోరహా నిడువారు ♦ తోఁడ తోడ
కుదురుడెక్కులబాగు ♦ గొరిసెలయందంబు, గలపరువాటంపు ♦ కాళ్ళతోడ
తెలిదామరలదాయ ♦ తెలివొందుకనుదోయి, సోగసుమించినసోగ ♦ మొగముతోడ
గీ. సోయగపువంకకుఱుకొమ్మ ♦ దోయితోడ, వ్రేలుపలుచనినుగంగ ♦ డోలుతోడ
మొలుఁగుబటువునుగల తెల్ల ♦ మేనితోడ, కామధేనువుపుట్టె నా ♦ కడలియందు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

—♦ విరావతము ♦—

- క. దంతచతుస్త్రహతి త్రైలాంతంబులు విఱిగిపడఁగ ♦ నవదాతకుచ్చ
త్కాతం బగువైరావణ, దంతావళి ముద్భవించె ♦ ధరణీనాథా.
క. తడ లేనిపదవువడి గలయొడలును బెనునిడుదకరము ♦ నుతువంభములున్
బెడఁగై యువతులమురిపపు, నడకలకున్ మూలగురు వంశన్ గజ మొప్పెన్.
భాగవతము, స్కం. 8. ప 8.
సీ. అలితకుంభస్థలంబులబాగు జనరాండ్ర, పాలిడ్డబిగి కోసంకైగాఁగ
బ్రకటకుండావంద ♦ ప్లవరంబు లలనాక్కినోరు పొండంబుల ♦ కొఱకుగాఁగ

శ్రీ. నిహంధఃపరిచుత్ ♦ మానినీదరహాస, తేతులకుమూలకం ♦ వములుగాంగ
గంభీరయానంబు ♦ కాంతాళినడుపుల, కొయ్యారములుసేర్పు ♦ నొజ్జగాంగ
శ్రీ. వాల్మీకీమూర్తిఁ దనరునందంపురూపు, కలితశృంగచతుష్కంబు ♦ గలుగునట్టి
మేటికైలాసనగముతో ♦ సాటిగాంగ, వెలయు నైరావతగజంబు ♦ జలధి నొడవ
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

శ్రీ. ఇంద్రసీల ప్రభాతీనుభూషణమచుల్, చూడ్కికి మిఱుమిట్లు ♦ సానుపునదియ
పద్మరాగంబుల ♦ భాసిల్లుపదకంబు, తప్పక నుదుటివై ♦ నొప్పునదియ
హాటకనుణిమయంబగునూపురధ్వనుల్, చెవులకానందంబు ♦ సేయునదియ
హిమగిరిశరదిందు ♦ హీరతారద్యుతుల్, నిరసించుకాంతుల ♦ నెగడునదియ
శ్రీ. వాల్మీకీమూర్తివిలసిల్లునాగ మపుడు, దేవవిభువాజ్ఞ దివిజులతోటెచ్చి నిలుప
నిందుడధిపనున్య నెక్కించుహితులుసుతులు, వెంటనడువంగముదముతో వెడలిరపు
శశరేఖాపరిణయము, ఆ 5.

—♦ ఉచ్చైశ్శ్రీవము ♦—

క. సచ్చంద్రపాండురంబై, యుచ్చైశ్శ్రీవ మనంగఁ దురగం మొగి జనియించెం
బుచ్చికోనియె బలిదైత్యుం, డిచ్చగొనండయ్యె నింద్రుఁ ♦ డీశ్వరకక్షన్.
క. ఒఱ పగుమరమును బిఱుదును, నెఱిదోకయు ముఖమసిరియు ♦ నిర్మలఖగరముః
కుఱుచచెవులుఁ దెలిగన్నలుఁ, దఱ చగుకందంబుఁ జూడఁ ♦ దగు నాహరికిన్.
భాగవతము, స్కం. పద్య 255, 256.
శ్రీ. గతిమ్రుచ్చిలంగ వేచుగాలిఁ ద్రావంగఁ బాము, నిదనకైవడిఁ గాలికడియమన
నలదేవమణికిఁ గావలి యిడ్డ ప్రహరీనా, గళమున ఘంటికావళులు మొరయఁ
బన్నగాలికి నెదుర్పడ వెండితెక్కలు, ధరియించె ననంగఁ బంక్తిర సెలంగఁ
బారిజాతాచ్యుతి ♦ ప్రధనహోమనంగ, గతిగోవజనితృతృత్తులు నిగుడ
శ్రీ. ఖరముఖత్తుట్టకాంచనఁ ఘోణిరజము, పర్వి. సంధ్యావ్రజేందులిఁ ♦ బంబుఁ బోల
వాహకోత్తముఁడైనశ్రీవంతుఁ డమర, వల్లభునిమ్రోల నుచ్చైశ్శ్రీవంబు నిలిపె
పారిజాతాపహరణము, ఆ 4 ప 16.

శ్రీ. కర్పూరకదలికా ♦ కలికాదళంబుల, నెఱిమించువిదళించు ♦ నిర్ముకజైవులు
నెలివవానికి ♦ దైలిలోక్యసామ్రాజ్య, లక్ష్మీ నియ్యంగజాలు ♦ లక్షణములు
మానసాద్వికేగ ♦ ఘోషగా జపించుచు, పోలికఁ గదలెడు ♦ శ్రోధపుటము
తామరసా ప్రసాదవసునివాహమునక్క, రోమంబుఁ బుట్టించు ♦ హేషితంబు

గీ. గతీని శనదిండుకంఠశ్చక్రంద బృంద, కుంద గోవింద తుందారశింద కంద
చందవామంద రుచింద, చంద మగుచు, నొనరునుచ్చైశ్రవంబునఁ ప్రోత్సహముగ.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 2.

—♦ గొస్తుభమణి ♦—

క. నిస్తులమై నిస్తులతే, జస్తులమై పేవ్యమానశకలదశశిరా
వాస్తుభమై కలకాంబుధిః, గొస్తుభరత్నంబు తరణికిరణి నినించెన్.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 2.

—♦ శమంతకమణి ♦—

క. దినదిన మెనిమిదిదొవ్వల, కనకంబులు గురియుచుండుఁ గావున నీర
త్ననిధాన మొనరున కీరా, దగి పలుమడు నూరకుండె శంకరిం బడుచున్. 1933
పద్మపురాణము, ఆ 1 ప 23.

—♦ పాంచజన్యము ♦—

గీ. చక్రిప్రారంభం దశముభాగ్భూతనినద, పవనమున దానవాంబుదఁ ప్రతీతిఁ దోల
శంభువారిణాంకరుకాంచజన్యమూర్తి, మూర్తిమంతంబుగా విష్ణుఁడ్రూప నిలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—♦ చక్రము ♦—

పీ. చండమై కంపితాఽజాండమై భండనోద్ధండమై హాసితమాఽర్థాండ మగుచు
దివ్యమై నిగమసంపేవ్యమై దానసంభావ్యమై త్రిజగతీ భవ్యమగుచు
సత్యమై ధాతృసంస్తుత్యమై ఖండిత, జైత్యమై వందితాఽదిత్య మగుచు
భీరుమై మునిజనశ్లేరుమై వికృమోద్భావమై వినుతసుత్రామ మగుచుఁ
గీ. బ్రళయఫాలాక్షుపీక్షణాఽనలసహస్ర, శంభుకీలాకలాపభాగ్స్వర్కృతశీర
చతులధారావృతంబై నచక్రిమూర్తి, మూర్తిమంతంబుగా విష్ణుఁడ్రూప నిలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

—♦ శార్ఙ్గము ♦—

గీ. త్రిపురవైరిత్రికూలమఁ తిక్రమించు, విశిలేతరములు దొనలందు శెగడి వారి
దగితి వెలువడి దనుబుల శతలు తునియఁ జేయు శార్ఙ్గంబునన్నిధిఁ బేరికొలుచున్.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

—♦ కొమోదకి ♦—

గీ. కనకతైలోప మాత్యంత ♦ కనిన మగుచు, భండవంబుల బైత్తుల ♦ పిండిసేయు
చండకొమోదకియు మహోద్బంధలీల, మూర్తిమంతంబుగా విష్ణు ♦ మ్రోల నిలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—♦ నందకము ♦—

గీ. చారుశతకోటిశతకోటి ♦ సద్భక్తక తిన, ఘోరధాగోగ్రమైదైత్య ♦ కుధరపక్ష
విలితి ఖండించు నందకం ♦ బలిముదమున, మూర్తియంతంబుగా విష్ణు ♦ మ్రోలనిలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—♦ వేత్రము ♦—

ఉ. సారచరాచరప్రచుర ♦ సర్వజగంబులు పుట్టఁ బెంప సం
హారము సేయఁగాఁ దగు మహాత్మ్యముఁ దాల్చి వెలుంగుచున్న యా
సారసనాథు కన్పించుల ♦ సంజ్ఞ నె పొజ్జితవైస్వనాయకో
దారకరస్థాత్మకఁ ♦ కాంచితవేత్రము పొల్పు సన్నిధిన్. 1989
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

—♦ పారిజాతము ♦—

క. ఏతరువుసురాభ్యర్చిత, పేతరువు కరంబభీష్ట ♦ మింద్రాణికి ని
ఖ్యాతంచేతరువు నిజవిభూతిఁ ద్రిభువనంబులం బ్రభూతస్థితులన్.
క. ఏతరువుసమీపమునకు, వేతరంగ నాక్షణంబ ♦ యెంతయు నరుదై
జాతిస్మరత్వ మగునే, జాతికి నె నట్టిపారిజాతముఁ గనియెన్.
పారివంశము, ఉత్తర. ఆ 4.

మ. హరి కేలం బెకలించితెచ్చి భుజగేండ్రదారాతివైఁ బెట్టె నుం
దరగంధానుగతప్రమద్భీమరనా ♦ ద్రవాతముం బల్లవాం
కురతాభాఫలపర్ణపుష్పకలికా ♦ గుచ్ఛాదికోపేతమున్
గిరిభిత్తా)తముఁ బారిజాతముఁ ద్రిలోకికీయాచకాభ్యాతమున్.
భాగవతము, స్కం. ప 10, 215.

క. పరిమళము సెడదు వాడదు, పరువము దప్పదు పరాగభరభరితంబై
నిరతము జగదేకమనో, హరమగు నేమసుమరాజిమంబుజవదనా.

మ. అలిసిలోలక నీవు నీవతి రహాస్యక్రీడ వక్తించుచే
శలతాంతాయుధసంగరంబునకు నుల్లాసంబు గల్గించు ను

స్వల్పవీచాంతరమై రతిశ్రమఁదనూఁ సంజాతధారాశఘము

స్కాలర్‌షిప్ దొలగింపగా సురక్షితమై • గంజ్జిలు నివ్వగలిగె.

చ. అడిగిరియంతెలోన సరఃసాష్ట్రములన్ సమకూర్చి యాకటన్
బడలికఁ జెందనీయ దళఃభంబు లడంచు జగత్త్రయంబునం
ఒడయఁగరాని సర్వగుణః భవ్యము నుమ్మిది దీని చాల్చి యి
ప్పడఁచులలోఁ గనంగొను మఃపారమహామహిమానుసామయల్.

చ. కుచలయవప్రసాదేనాజీకావప్నన నీవసుమంతాః చాల్పకుట
సకతులు వచ్చి నీచరణాసారసయుగ్మము లాశ్రయింపఁగా
భద్రుఁ డేకలేనికాకొ జవఁదాటుక నీవలుకాడరంపఁగా
నవిరళభోగభాగ్యవహిఁహునిరవై వివారింతుగావుటన్.

క. నెలకొని వేసవి జలువయ్యు, జలివేళల నువ్వు శుభము ♦ సముచితభంగిని

గలిగించు నీలతాంతము, కొలఁదారు చెప్పంగ విచ్చుఁ త్రొత్తులు సుమ్మి.

పారిజాత పహరణము, ఆ 1 పద్య 58-63.

—◆ నవరత్నములు ◆—

4. చరియించిరి గోమేధిక, మరకత్తల దూర్షణలఁ జూక్రికవఁజూం

మరపువ్వురాగవిగ్రహము, మరువిందపు మేడలందుఁ • గోమలి సతీయన్.

రుక్మాంగద-చక్రతము, ఆ 4 ప 34.

—♦ ఆవృతము ♦—

సీ. ఇదిసుమి మిగులదుఃఖదవివద్దహనంబు, నామూతిఁ గొనెడి దఁవాసలంబు

యిది సుమీ సర్కర్♦X దవాస్త్రి చల్తార్న్, నొదవిన ధారాప♦యోధరంబు

యిది సుమీ తలకొన్న * ముదిమి పెన్నరణంబు, బాణదోలడి మహా*మాతతంబు

యిదిసుమీ జీవుల ♦ గడిసిన మృత్యుప్రభంజనంబులఁ గోలు ♦ పన్న గంబా

అ. సకలలోకవాసః జనులార యిదిసుమి, చేటులేనిమందు ♦ సృష్టియందు

• • • • •

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ శ్లో.

—♦ విమానము ♦—

శ్రీ. కాంతకుంభ స్తంభ సాహస్రములు xల్లి, వై దూగ్యతోరణావళులు xల్లి

సప్తమా కి తవితా • సవితా సములు గల్గి, శశికాంతివేదికా • చయము గల్గి

సాగనైన మగతాల • సోపానములు గల్గి, కష్టతారోవల • యొప్పుగల్గి

కామితార్థములిచ్చు ♦ ఘనవృత్తములు గల్గి, వికచకల్పారవీరిక్రములు గల్గి
గీ. మానసజంబు గల్గి కాంచుగతిగల్గి, కామరూపంబులు వహించు ♦ గరిమగల్గి
ప్రబలుపరమేశ్వరజతపుష్పకముఁ గాంచియంగువైనెక్కియతఁడుతా ♦ రాత్రికరిగ
ఉత్తరరామానుజము, ఆ 3 ప 58.

సీ. ఒకనూటు నభిమునఁ ♦ బ్రకటంబుగాఁదోచు, నొకమాటుధరణివై ♦ నొయ్యినిలుచు
నొకమాటులైలమ ♦ స్తకమునవర్తించు, నొకపరిఁజరియించు ♦ సుదధిసడుమ
నొక్కతోయంబున ♦ నొక్కటియైయుండు, నొక్కడఁగనుఁగొనఁ ♦ బెక్కులగును
నొకమాటుసాల్వసం ♦ యుక్తమై పొడనూపు, నొకతోయమన్నియు ♦ నుడిగితోచు
ఆ. నొక్కతేపక్షిజుల ♦ యుడుగక త్రిప్పివ, గతి మహాగ్రీవుత్తిఁ ♦ గానవచ్చు
మతీయుఁ బెక్కుగతుల ♦ సరివరుల్లఁగంగఁ, దిరిగె సౌభకంబు ♦ శీవశేఖర.
భాగవతము, స్కం. 10 ఉత్త. ప 866.

సీ. మానసియాంతః ♦ మణికాంతధామమై, యిది హిమానీవేళ ♦ నింపునింపు
శోణప్రవాళమం ♦ జులతానికాంతమై, యలరించు నిది వసంతాగమమునఁ
దరళముకాడీప్తి ♦ ధారాధివాసమై, వేసవినిది మహాశిల్లాసమునఁగ
బ్రబలవశ్రోపల ♦ ప్రాసాదభాసమై, తొలకరినిది కుతూహలము నిలుపు
గీ. జననరోత్రమయిది సర్వ ♦ సమయసౌఖ్య, జనక మిందలియాశేఖ్య ♦ సాధ్యసిద్ధ
కిన్నరాంగనలవిగీత ♦ గీతశృత్య, వాద్యములు నూపి నిలుతురు ♦ వలయునెడల.
మనుచరిత్రము, ఆ 3 ప 15.

సీ. అదె ప్రభాకరబింబ ♦ మది ప్రభాకరబింబమైన రాతిరి యేలఁ ♦ గానవచ్చు
నదె చంద్రమండలం ♦ బది చంద్రమండలంబైనఁ గలంకంబు ♦ గానఁ బడదె
యిది రోహణాచలం ♦ బది రోహణాచలంబేని వియద్విధి ♦ నేల మెలఁగు
నదె తటిత్సముదయం ♦ బది తటిత్సముదయం, బేని నదృశ్యమై ♦ యేగ కున్నె
గీ. యనుచు జనులు విస్త్ర ♦ యము నొందఁ దనదివ్య, తేజవఖిలదిశలఁ ♦ చీటుకొనఁగ
మహిమ నేఁగుదెంచె ♦ మహనీయవైభవస్థానమైన వరవిమాన మొకటి.
బసవరాజీయము, ఆ 6 ప 117.

సీ. దివీకరుండునుబోలె ♦ దీప్తాంకుకలితంబు, భగమువోలె ననంత ♦ గమనశాలి
గోత్రారిపురిబోలె ♦ జిత్రరేఖాశోభి, పంక్తికండుఁడువోలె ♦ బహుముఖంబు
తరిలివాసమువోలె ♦ దతకామగమనంబు, నమరుండువోలె ముక్తాపయంబు
వైశ్రవణుఁడువోలె ♦ వసుసముద్గమపూర్తి, కేశవాంఘ్రియుఁబోలె ♦ గేతుయంతము

గీ. వాణియునుతోలె నవహంగం నానాయుత్త, మనలమా త్రియు భోతఃగీః బాన్విత్వంబు
నైన దనుజువిమానంబు + నపుడు చూచి, మనుజుపతిఁ బల్కుచుఁ త్రిగుహారకుండు.
సుదక్షిణాపరిణయము, ఆ 5 ప 15.

—♦ వేదములు ♦—

మ. హరిహరంబులు వేదబాలములు తత్త్వాస్మరముల్ నూటితో
బరంగింబున్ గరిమంబులేక భవసుల్ ♦ భావించి దన్నుజ్ఞులన్
దజులై లద్దగిదితాగ్ధచక్రవర్తిం ♦ దర్శించి దుర్మార్గులన్
చరులై మోక్షము నొంద లేరు భువతిన్ ♦ సంసారనిష్క్రమై.
ఉ. ఆను కశిఘ్రపౌరుషము ♦ భావనకుడింప దన్ని హంకృత
శాస్త్రసనాథకీర్తలు దిశంబును కృద్ధినిబొంద నట్లనే
జ్ఞానముచేతఁ గర్మములు ♦ సంక్షయమందెనుచోట వేదముల్
జ్ఞానమహాత్మ్యముం దెలుప ♦ సన్నతి సేయును గర్మమోగమున్.
మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 155, 156.

—♦ పాశుపతాస్త్రము ♦—

సీ. ప్రిలినశేలలో♦వెడలి యాదిమభోగి, బహుఫణామణులక్రింపముల నొసంగఁ
జలితార్కబింబుని♦ద్దళదంకుమీచికల్, వేలుపుమ్రానికొగింపిసలు గాఁగ
గగనగళాత్తాన♦కాకోరకంబులు, ప్రస్థానలాజులై నిపము గాఁగ
లిగిపాతుగదలి వి♦త్తైగయుధూభృత్కొటి, యాపటించుసలోపహారములుగ
గీ. నయ్య జయ్య నమోనమోహరమహేశ,యమచుబ్రహ్మగిగురులకృతాంజలులుగఁ
జండకోదండహృద్విప్రచండముగను, జేశఁ బాశుపతాస్త్రయక్షీణభక్తి. 1957
మత్స్యపురాణము, ఆ 5 పద్య 118.

—♦ నాగాస్త్రము ♦—

సీ. ఆప్పడు కొన్నిమహాహులు శమనపాశములకైవధడి శశీరములఁ జుట్టి
కొనియె బోగులు కొన్ని ♦ యినుపశృంఖలములకరణి నైన్యంబుల ♦ కాళ్లఁదెనుక
విసపుకోటలుకొన్ని ♦ భిదురంబులపిదూన, నంగము ల్గించి గాయములు చేసె
వితతముఖంబుల ♦ వెడలునిశ్వాసముల్, కాయంబు మిక్కిలిఁ ♦ గమలఁ జేసె
గీ. నాలుకలు సాచుచుఁ బ్రచండఁలీల ఫణులు, మెడలుబంధిఁచెనుపిరివెడలకుంధ
సర్పమయమయి పాతాళజగము భంగి, సమరమేగినియొప్పె శాసనమయమందు
శకుపాలపథ, ఆ 4 ప 181.

—♦ దానపద్ధతి ♦—

శా. అన్యాయార్జిత మ్రైవిత్రమునఁ జేయఁ బూనుదానంబు మా
ప్రస్థాయం బది దానఁ జేసి ఫలపొంకం జేమియున్ లేదు యు
క్తన్యాయార్జిత మించుకంత యయినం ♦ గాలంబు జేతంబు న
మూర్ఖులై తగఁ బాత్రయోగమున సౌమ్యులై ఫలించుం దుచిన్. 1959
భారతము, ఆర. ఆ 6 ప 109, 112.

చ. అడిగినవిచ్చుకంటెను నాయాచతుఃగాఁగనెఱింగి యిచ్చు తె
క్కుడు ఫల మిచ్చు దానవిధంబొవిద వేడుట చావువేడ్కగాఁ
బడుటది పెద్దచావుదగు ♦ పౌర్ణవృక్షమునేయునాతఁ డా
యడిగినవానిదన్నును దయారతిఁ గావఁగఁజాలువాడగున్.
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 26.

పి. న్యాయార్జితం బైసంధ్యర్థంబు వేదవిత్తము శాంతి మొదలగు ♦ వరగుణములు
గలవిప్రునకుఁ బుణ్యకాలపావనజేతకలితంబుగా భక్తికిగలిగి యిగి
మేల్చిదానము శక్తికిమిగులుట శక్తికి, దగుట దానికి గడుఁ డవగమి యుత్త
నము మధ్యమము నధఃమము నగు దానవిధానంబు విను మిట్లు ♦ బైబికోరు
గి. బైత్రకంబును లోనైనపనులఁ జూను, వేడ్కనేయున్నపుఁగొను ♦ విప్రుకోర్కి
కనుగుణం బగునదియును ♦ సర్ది నిచ్చు, తుధికతర మైన ఫల మిచ్చునంబుజాతీ.
భారతము, ఆను. ఆ 5 ప 188.

గి. చేయు బెంతయు మేలైనఁ జేసి పిదప, వగచినట్టిదానము దనుఁబొగడికొన్న
దానవిధి నిష్ఫలంబులుగానఁ జెందు, నుడుగుదాత మహాఫల ♦ మొందఁగాంచు.
భారతము, ఆత్మ్య. ఆ 5 ప 189.

గి. ఎర్దియొకొ వీరిచుభిలాషఁ మెఱుంగుభంగి, యడుగకయనున్న యీవిభాగ్యంబుగాదె
వాంఛ పెఱిగియు నభార్థింపచన దైన్య, మాతృసహాయంపఁజాలువాఁడధమదాత
చ. కటికితనంబు మాన్చి చటుంకాకు విడంబముఁ గూర్చి లజ్జనం
కటపడఁ జేసి యర్థిఁ గడుఁ గాజియపెట్టినపాతకంబు న
క్కుటఁ తలఁగఁగఁ జాలునొకొ ♦ కాలవిలంబము వాచరించి పి
మ్మటఁ దదభీష్టితార్థము సమర్పణనేయప్రదాతయొమ్మెయిన్.
శా. దాన కళా కలాప సముదంచిత సార వివేక సంపదన్
మానిత గూచమాన్ జనమానస మృత్యుభిత్సార్తి బుద్ధి యె

వ్యానికి లేకొకయును ♦ వాఁడొకరుండు భరణు ధాత్రికిం
గాఁలు నావు తైలములు ♦ గావు పయోధులు గావు భారముల్.

శృంగారనైషధము, ఆ 5 ప 53-56.

క. దానమునఁ గల్గుపుణ్యము, దానముననె కీర్తినిలుచు ♦ దర్శితులెల్ల
దానముననె వశులగుదురు, దానమునకు నధికమైన ♦ ధర్మముగలదే.

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 120.

క. ముచ్చవిడి నేడు లేపని, సర్పిడు తెడబొంకి బొంకి ♦ నడినొడకపల్
గొట్టిననిచ్చినవాడే, యబ్బురనుగుదాత దుష్కు ♦ రాఘవీధుతా.

యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

క. ఎన్నేని దానములు కలవన్నిట దాతవఫలంబు, ♦ లబ్ధును గొనువా
ర్హుంటి మేలువదయాఁ, కొన్నియ గలవం దుభయాలకును శుభదంబుల్.

క. బహువిధదానములు ప్రతిహమున కర్హములు ♦ కన్యావిద్యా
మహిదానములను నివి మూఁడిపరసాధనములుం దర్శియీసమృతముల్.

మహేంద్రవిజయము, ఆ 5 ప 37, 39.

—♦ ధర్మము ♦—

చ. తనవులుగావునిత్యములు ♦ తాచురసాత్తులు నశ్యమున్ కరుల్
దనములురాజసంబులు వృథా సహజన్ములు బంధుమిత్రులుం
దనయులు నేమియోదురు ముదంబునఁజేసిన ధర్మమొక్కటే
మనుషవరేణ్య ! నమ్మదగు ♦ మానవకోటికి నెల్లకాలమున్.

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 136.

క. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుచున్, ధర్మంబుభివృద్ధిఁబొంది ♦ తనుబ్రతికించున్
ధర్మము శర్మకరంబని, ధర్మం బేమఱుదు సంతతముఁ దత్త్వజ్ఞుల్.

పంచరత్నము, వేంక. ఆ 3.

సీ. ధర్మంబు చెఱుపఁజెఱుచును, ధర్మము మనుపంగ మనుచు ♦ ధర్మస్థలిలో
ధర్మంబె కర్త యంతకు, ధర్మం బొనరింపు నీవు ♦ ధర్మతనూజా.

శేషధర్మము, ఆ 3.

—♦ దానపాత్రులు ♦—

సీ. అనుటయు భర్మనందనుండు దాసంబుల, కెవ్వరు పాత్రీంబు ♦ లేగవరింపు
మనిన సద్ధర్మమునోధనులు సత్వ్యరతులు దాంతులును ధీరత్వయుకులు.

నిజకన్యకలు * విజితేంద్రియులు సర్వభూతహతులు నలుఁబాలులు శుచులు
దానపాత్రములు వేదంబు సాంగంబుగాఁ, జదివి మత్కుర్మనిఁగ్మలఁ దొడంగి
గీ. తత్త్వము లైన బ్రాహ్మణోత్తముల కేగి, విను సహస్రగుణం బగుఁవిశ్రుతశ్రు
తంబుఁ బ్రజ్ఞయు కేవలత్తములుఁ గలుగు, వారి కెచ్చట వంశవిస్తారకంబు
ఆ. యోగ్యుఁడైన విప్రుఁ * భాకరుండు సంతృప్తి, బొంద నధికత్వప్రీతిఁబొందుచేవ
వితతి మనినమాహ * పితృసమాజములు నట్లగుట వెదకితెచ్చుకది విశిష్ట.

భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 50, 52.

సీ. భోజనాశ్శలఁ గుష్టిఁ * బొందించునతఁడును, దెరువాటువలనఁ దఁస్కులచేతఁ
జేటొంది భవము వాంఛించునతఁడు ప్రతంబున తుద్యాపఁనంబు సేయఁ
దలచి యర్థిండునతఁడును గురుఁ దల్లివండుల సంగ్లిప్తఁదారపుత్త్రు
లను బ్రోవఁబడునతఁడును సుహృద్వాదిన, రాసంబు సేయంగ * నాసనము
గీ. నతఁడు నిస్సృపుఁడైన భారామయండు, నెత్తుడు భిక్షయ బ్రతుకగుఁనని నట్టి
యతఁడు కైవసిత్యములకు * నతిశయంబు, గల్గు పాత్రంబు లగుదురుఁకారవేంద్ర.

భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 59.

క. కులమును విద్యయు పృథ్వియు, నలఘుమతీ యన్న మిడుటఁకై యడుగంగా
వలనను విప్రుని నాదర, మలరంగా నిడుట లెస్సఁయడిగినమాత్రన్.
క. న్యాయాక్షిణ్య సుగుఁన్నము, వేయింటికెఁ బెట్టవలయు * విప్రజనము హ
ద్వాయత్తంబుగ తాఁకి, బాయని సాపములుఁ గలవె * పారవముఘ్య. 1977
గీ. తిఁసియేనియు నన్నంబుఁజెచ్చి శిథిలు, లైన విప్రులయాఁకతి * యపహరించు
పురుషుడూర్ధ్వలోకంబులఁపురుషవరులకర్చునీయుఁడై వెలుఁగుచుఁనందయుండు.

భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 270-276.

— * అన్నదానము * —

సీ. పనిలేదు కులకీలఁభావంబు లెఱుంగంగ, నన్నదానము సేయు * నధికపుణ్యఁ
దగవుగా దాచాగఁధన్యంబు దలపోయ, నన్నదానము సేయు * నధికపుణ్య
సత్యశౌచములు విఁచారంపఁ బాటిగా, దన్నదానము సేయు * నధికపుణ్య
వేర్తపంబుదంగం * వలువదేక్రియనున్న, నన్నదానముసేయు * నధికపుణ్య
గీ. బరుసమున పోఁకి లోహంబుఁబనిఁడియైన, పగిది నిరతాన్నదానసాఁభాగ్యమహిమఁ
బాపములువాసి పుణ్యసంపదఁ దనర్చు, నతికృతార్థని మార్గంబుఁలరయఁదగదు.
సీ. అన్నదానముసేయు * ననఘుఁబ్రాతఃకాలమునఁ దలంచిన దోషఁములు నశించు

నన్నదానమునేయు ♦ నమలచారిత్రుని, గనుగొన్న గలుపవర్ధము లభంగు
నన్నదానమునేయు ♦ నత్కృతార్థనితోడ, భాషింపఁ దొలంగుఁ దా' పక్కినంబు
నన్నదానమునేయు ♦ నధికపుణ్యవి పాద, పూరిపోకి- బాయు ♦ మరతచదుము
గీ. నన్నదానంబు నిరతంబు ♦ నాచరించు, పరమపావనశుభగాత్రు ♦ పంక్తియందొ
భోజనము నేయువానికి ♦ భూప్రదక్షి,ణంబొసర్చినట్టి పుణ్యంబుగలుగు.

చ. మరుణుఁడు పంపెఁ బంపెగిరిఁజైతి తుజేరఁడుపంపెఁ బంపెభా
స్కరుఁ డుడురాజుపంపెఁ బురఃకాసనుడంపె నజుండుపంపె మం
దరభరుడంపె నందును బ్రభాగవిమానము నన్నదాతదన్
బరుపడిఁ జూపి యెక్కుమని ♦ పలుకుదు రంత్యమునందు జేవరల్. 1981
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 74-82.

పీ. అన్నంబు జలకరంజన్న నూయన్వృద్ధి, కర మన్న మత్యంతకాంతకరము
తనుఁ జంపవచ్చిన ♦ ఘనశత్రునటనైన, నన్నంబు బంధుత్వమావహించు
నన్నంబుపలనన ♦ యమరులు ప్రీతులై, నరులకుఁ గోరిన ♦ వరము తెల్లు
రన్నదానముఁబొల ♦ వ్యవహారంబులు, భరణిలోపల నెల్లదానములకు
ఆ. ఫలము సరిగఁ జెప్పఁబడుఁగానియన్న దానంబులేలేకఫలంబనంగ
నజ్జభవుఁడు నోపఁజేటుగాన నీవును, నన్నదానపరుడ ♦ వగుముభూష.
భోజరాజీయము, ఆ 7 ప 283.

—♦ ఉదకదానము ♦—

క. పానీయదాన ముత్తమ, దానం బని యఖిలభర్తృతత్త్వదృఢపరి.
జ్ఞానానూనం డగుమను, మానవపతి నెప్పె నృపసమానవరేణ్య.
క. కావునఁ జెలివులు నూతులు, బావులు, గొలమలును నెత్తురు ♦ కొరవకర్యా
కావింప వలయు నవి గడు, బావనములు పుణ్యలోకభాగిత నిచ్చన్.
క. ఆనఘా యెవ్వనికావిం,చిన సలిలాశయమునందు ♦ జెలగుచు గోవుల్
గొను నీ రాతినివంశంబున కవి గావించు నూర్ధ్వభువనప్రాప్తిన్.
గీ. అక లేక యెవ్వనిజలశయమున, మండువేసవియందును ♦ మనుజుకీటి
యవభృథస్నానపానంబు ♦ లాచరించు, నతఁడు వొందఁడు విషమదుఃస్థాభిగతులు
భారతము, ఆ 2 ప 883-886.
గీ. సలిలమున నిల్పుఁ బ్రాణము ♦ సలిలకాత, ప్రాణహతయనంబుఁడౌబానిలెల్ల
దాన సుఖియించుగావున ♦ దానిమహిమ,బొదలునితిహానముకటిదెల్పదనువిషము.
శేషధర్మము, ఆ సు. ఆ 1 పే 24.

గీ. మాఘమాసంబు మొదలుగా ♦ మంచినీళ్లు, చల్లయైనను బొసేయఁజాలఁ గట్టి
పోయవారల పుణ్యంబు ♦ పోలువార, లుభయలోకంబులందును శుభముగఁడు.
శేషధర్మము, ఆ ౨.

— ♦ గోదానము ♦ —

- క. గోవులపా లమృతం బని, జేవేంద్రుఁడు నెప్పెఁ గాన ♦ ధీరత్వనిధి
గోవు నొసంగ నమృతము సుద్భావంబున నిచ్చినట్టి ♦ ఫల మొడఁ గూడున్.
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 397-403.
- క. అనయముఁ గొంచెత్తువెలకుం, గొనవచ్చును సారభూత ♦ గోవును దానం
బున ఫల మధికము దానము, గొనివారెడు సుఖము దానఁగొనుఁ జేసేతన్.
ఆ. పుణ్యదినమునందు ♦ భూసురానుజ్ఞతో, నుపవసించి గోవులన్న మంద
కరిగి పరమనియతి ♦ నయ్యహారాత్ర మ, గ్రోవ్తమున నసించి ♦ నిష్కతోడ.
ఆ. సంగవాభిదాన ♦ సత్కాలమునఁ దనఁ, యిచ్చుగోవుల దేరఁజెలమిఁ బిలిచి
యజుఁడు గరుణఁ జెప్పి ♦ నట్టి యవ్యాకర్షణముఁ బఠించునది యు ♦ దాత్తవతిత.
ఆ. తల్లిగోవు వృషము ♦ దండ్రుగర్భప్రదేశంబు దినము ధరణి ♦ సంప్రతిష్ఠ
యని పఠించి యోగ్యుఁడగువిప్రు నర్పించి, పలుక వలయు నీగి ♦ కలిమి దెలియ.
క. సౌరము లగు గోవులు మ, ధ్వోరసకలకల్మషములఁ ♦ దుర్గించును సౌమ్య
త్వారూఢంబులు కాశ్యత, సాహోదారపద మిచ్చి ♦ సౌఖ్యముఁ జేర్చున్.
క. అని పఠికి గోవు నిచ్చితి, ననుచు మదకధారఁ బ్రీతి ♦ నవ్విపుకరం
బునఁ బోయ వలయు నర్చ్యం, బని చెప్పడు రజ్జులంబు ♦ నాదిమునీంద్రుల్.
క. మొదవులలో నెల్లఁ గపిల, మొదవు నర్జునుంబు రాజముఖ్య నియతిమై
నది విప్రైన కెచ్చు టరయఁ, దుది దానంబునకు నజు ♦ దురితాటపులన్.
భారతము, ఆను. ఆ 3 పద్య 14-19.

- క. ధర గోదానముచేసిన, పురుషులు యమధర్మతాజు ♦ పూజంపంగా
సురలోకంబున నుండును, తఱుణిమతబంధుమిత్ర ♦ దాయాదులతోన్. 1997
- క. పదిగతిగోవోకటివలె, పదిపదులు గడించెనేని ♦ పదియయ్యడగున్
పది పదులు పదులు దొరకన, పదిపదు లావుల నొసంగ ♦ ఫలమెంత యగున్.
- గీ. అశ్రుదానంబుతన్న లే ♦ దధిక మొకటి, యవని న్యాయార్జితంబది ♦ యయ్యెనేని
యభయతలసంభవులవల్ల ♦ నుద్ధరించు, నమృతమరయంగగోక్షీరమనియె. ౨౦౦౧.

గీ. పదిమొదపులున్న కోక్కటి యడగు శతము, గలుగఁబడియియ్య దగు మొక్కల నూతొ

సంగఁ దగునిట్లు గావించు * జనులకెల్ల, సమభలచకలుగుచుండఁను * జన్మనేయ.

క. గోదానముఁ న్నును మఱి, లేదధికఫలప్రదంబు * తెక్కించుగ న్నా

యోదంచితమైనను స్వర్గాదిసుఖములిచ్చు నన్వయద్యయఁజనున్. 2000

గీ. భనుదుర్గము తత్పరితిఃపీత్యద్విజ, డెంతఁ గోలు నన్వయ * మంతయుచగు

ననిపల్కె బ్రహ్మగాపున బ్రహ్మచారి వృద్ధ యతులకిడక కాఁత్రుజ్జులకుఁ గు

టుంబులకును బురాణంబుఁ దెల్పెడివారి, కాహితాగ్నులకు నీయఁదగుఁజాణ్య

కాలపితృక్రిమాఁ గ్రహజాయనవ్యతీ, పాత సంక్రమజాది * పర్యజన్మ

గీ. ధముల వరభేరువులదదఁభావమైన, ననుఁ దలఁచి నిష్కమాత్రికాంచనమొసంగు

చులు వితతాయులై శ్వశ్శఁధనులునగుచు, చుడినిచుద్భవఁబుగాంతుకునకేంద్ర.

శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 1 పే 19.

— * భూదానము * —

క. దానము లన్నిటికిని భూ, దానం తెక్కుడు సమస్తధాన్యములుఁ బృథూ

తానేకవస్తుధనరత్నానూనత్వమును భూమి * నపుట కతమునన్.

ఆ. భూర్వర్త యైసంభూమి నెవ్వఁడు వుచ్చి, కొనియె సతఁడు దనదుఃఖలమువారి

నిరుచకొక్కతనము * నరకవాసులఁ జేయుఁ దాను శకుము గాఁగఁభవ్యనిరత.

క. మునుఁ దా విఘ్నేన కిచ్చెద, నని భవి యీ మండుకంటె * నధికపుఁ బాపం

బును నడుగ కెచ్చుటకు మిగిలిన పుణ్యము నెందు నరయఁజే పండ్లు బుధుల్.

భారతము, అను. ఆ 2 పద్య 850, 865, 866.

తే. విను మకించనుఁడైయున్న * విప్రునకును, ధరణి యంగుష్ఠమాత్రము * దానమిచ్చు

నట్టి పుణ్యండు భూపాలుఁడై జనించు, నఖిలజీవతలను దృప్తులగుదు రందు.

క. తీతి దాన మిచ్చునతఁడును, సతివేడ్కఁ బరిగ్రహించు * సతఁడును మరిత

చ్యుతులై శతవత్సరములు, శతమఖిలోకమునఁ గ్రీడ * సుపురు లెలమిన్.

పద్మపురాణము, ఆ 7 ప 174, 175.

గీ. ఆయురతరములపూర్వుల * నవులమీద, నందఱును గాచునూర్ధ్వలో * కాలయములఁ

గవియఁ బండినవివిధసంస్కములతోడి, యవనిదానంబుచేయు పుణ్యాత్మకుండు.

క. అనుములు గోధూమంబులు, మినుములు నెనగలును బండు * పేడివి భూజే

వున కెచ్చు నెవ్వఁ డతనికి, ననపాయస్వర్గసౌఖ్య * మబ్బు మహేంద్రా.

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 5 ప 68.

— ♦ సువర్ణ దానము ♦ —

- క. అలఘుతర సకలకామ్యంబుల నిచ్చినయట్టి మహితఃపుణ్యం బై నా
 వెలుంగుఁ గనక మిచ్చుట యని, పలికెం గర్మజ్ఞుఁ డాత్రిఁవరహితచరితా.
 గీ. కనక మాయుఁబొదంబు పాఠనము భావ, శుద్ధి నొనరించునాతకుఁసువ్రతమున
 వేడ్కతో దాని నిచ్చుటఁజేసి పొగడ, నేల యనియె హరిశ్చంద్రుఁడిద్దరేజు.
 భారతము, ఆను. ఆ 2 పద 381, 382.

- క. భూమికి గోవులకును నైఃపేమ మిడుట యస్మదీయఁహితమును దేవ
 స్తోమప్రియముం బావన, తామహనీయంబుఁ జుమ్ము ♦ ధర్మవిధిజ్ఞా.
 క. పావనము సువర్ణము వం, కావలికిం దనకు నిర్మలాత్మత నిచ్చున్
 నీ వది యెఱిగి సకలయజ్ఞావసరములను సువర్ణఁయాజివ యగునీ.
 భారతము, ఆను. ఆ 3 ప 184, 185.

— ♦ కన్యాదానము ♦ —

- క. అతివా కన్నియ నిచ్చి, ఓత్పసతి ముద మందు సురలుఁ బ్రీతు లగుగు రం
 చితగతి గర్తకు దొరకొను, నతితేజస్వీయశస్త్రిఁచుగు నబ్బవమున్.
 భారతము, ఆను. ఆ 5 ప 194.
 గీ. భూమిధర రాజు సంపూర్ణఁకాముఁడయ్యె, ముదముతో మేనకాజేవిఁమొగమునూచి
 కన్యకాదానవేళలఁగలదు చనవు, క్షీతిఁపూర్ణులకంటె సుఁద్యోహినులకు.
 హరవిలాసము, ఆ 4 ప 67.
 గీ. కులము గలిగి ధర్మగుణములఁ జూపట్టి, రోగిగాక మంచిఁగూపు దనర
 వేదవేదయైసఁపేదకుఁ గన్యక, నొసఁగునతఁడు బ్రహ్మఁవసతిఁ గాంచు.
 క. ధన మిచ్చి పెండ్లిచేసిన, ఘనునకు నేలోకమయినఁ ♦ గలుగున్ విభవా
 యనసంకాఁతులు గ్రహణంబును దీర్ఘక్షేత్రములను ♦ ముఖ్యము లొసఁగన్.
 క. కన్యాదానము చేసిన, ధన్యుఁడు సంధ్యదేవతాతతి పొగడన్
 మాన్యక్రియఁ బితరులతో, దైన్యము లేకుండు నెపుడుఁ ♦ దా నా యెద్దన్.
 పీ. పెక్కులు గల వస్తు ♦ పితృమోక్షవములైన, దానంబు లందును ♦ త్రవము దెలియ
 విను మెఱిగించెదఁ ♦ దనకన్యకను బిల్చి, తగినట్టి వరునకు ♦ దారబోతు
 రట్లుగూడనినాటి ♦ కాత్మధనంబిచ్చి, చేయింతు రదియును ♦ కెల్లకున్న
 దొరకినమాత్రంబు ♦ తోడైనఁ బెండ్లికి, ఘనమైన బ్రహ్మలోకంబు గల్గఁ
 గీ. గన్యకాదాన మిదిమున్న ♦ కమలభవుఁడు, చేసె నాఁదాదిగా పెల్లఁజెల్లజనులు

చేతులొసరింపు నీవిది * చేయజేసి, తమకుఁ గూపయిన యున్మి * తస్యచరయ.

శేషధర్మము, ఆ 1.

క. సిరిగలవారికి చేడెల, నరయుదు నెవరైన నిత్తు * వి ధునమగునె
నియజేడకిచ్చినేనిన, ననసానికి కిహము పరము * సాఖ్యము లబ్బున్.

శిశులభాషణయము, ఆ 2.

—♦ తిలదానము ♦—

క. తిలలు పితృభోగ్యములుగా, జలజభవుఁడు సేసెఁ బితృని * చయ మలరఁ గడం
దిల లిచ్చిన కుచు లగుదురు, తొలఁగుం బర్వసుగతాది * దోషము లెల్లన్.

గీ. దివ్యముని యగు కాత్యపు * ధర్మగాత్రముల జరించి ధర్మంబులై * తిలలు వెలయు
నట్లు గావునఁ దత్త్వ * తియజన మభిల, పస్తుయశంబుతో సరి * వచ్చు నండు.

క. తిలదాన మభిలదానంబులకంటె విశిష్ట మెల్ల * ముఖము నియతం
దిల లర్హము లగుపాత్రంబుల కిచ్చియ కాదె పెంపు * వొందిరి వత్సా.

భావనము, ఆను. ఆ 2, ప 390, 392.

—♦ ఘృతదానము ♦—

క. యాగాదికర్మముల బుష్కయోగింపంబడుటఁ జేసి * యు త్రమము ఘృతం
బాగునరస్తువు నిచ్చుట, యాగములకు నన్నికిం బ్రీ * యంబై యుండున్.

—♦ విద్యాదానము ♦—

అ. రాజమంఖ్య తగుసంరక్షతి విమృశ, కొసఁగ భూమిదాన * మూర్జితముగఁ
జేసికట్టిఫలము * సిద్ధించు భేనువు, నిచ్చుటయును భూమి * నిచ్చినట్లు.

గీ. విద్యయిచ్చుట సత్సా * త్రవిషయ మైన, నవ్యయానందపదముఁ జే * యంగఁబాలుఁ
దగఁగ దక్షిణ యిచ్చి పే * దలకువిద్య, యీనియోగిం మిటయుఁదత్స * మానకృతియ.

—♦ గరగదానము ♦—

గీ. గరగ లాసఁగిననగుండు భూ * సురు లానర్పు, నాచననముఖకర్మంబు * లందు వత్స
భాగఫల మొందు నెగడికి * బాచనమున, కంఠనములిచ్చిధనముల * సేసక మెనఁగు.

—♦ వివిధదానములు ♦—

అ. ఛత్ర మిచ్చి కాంచుఁ * బుత్రులఁ బురుషుండు, సకలకామ్యదాన * సమముశేకట
మిచ్చుటనఁబెప్పు * లిచ్చినఁ గంటకు, లైసరిపులఁ ద్రొక్కి * యతఁడెదియగు.

చ. తెచ్చుటలు గొన్నవారి కవి * తిరుట కావధ మిగి దుర్గతుల్
దవులునాటిఁ బ్రోవు సు * ధర్మంబు లై ధీ * కొట నన్న బాం

భవనాతిత్వవసరః * గాహము దుఃఖతు లై సహారణే

న్మ వేపు నొప్పు గల్గియును * ప్రస్తుతి కెక్కి మేటిపర్వముల్.

భావతము, ఆను. ఆ 2, ప. 387, 389, 412 ఆ. 5 ప. 195, 214.

ఉ. దేలములున్ ముగంధమును * తెలులు దెల్లము దేనె కూర తాం

బూలము తాళవృంతము లఘ్నాహములున్ గొడుగుల్ ఫలంబులున్

పాలును పియ్యమున్ జెఱుకపాలును జెప్పలు గల్గి కొద్ది నే

వేళల దాన మిచ్చుట భువిం గడు ధర్మము మర్త్యకోటికిన్.

2029

బాహువీమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 98.

సీ. పశ్చాదానముచేయు * వారలు శతవంశ, కలితులై శంభులోకంబునందు

కాశేయకంబళకంచుకాదు లాసంగు, ఘనులెల్ల సర్వలోకంబునందు

వజ్రసామేధిక * వైడూర్యపుష్కరా, గజ్జిదు ల్విష్ణులోకంబునందు

నెద్దు నిచ్చినభన్యుడిందొద్దు లభినుతుల్, గావింప సత్యలోకంబునందు

గీ. విమలగంధాంబుపూర్ణమౌ * వెండిముంత, తామ్రపాత్రసమర్పించు * ధన్యగన్య

లందముగ నూర్వలోకంబునందు నెపుడు, నతులమహిమల వివారింతు * రవనివాణ.

శేషధర్మము, ఆ 2.

సీ. తాంబూలముల నివంశతరము నిచ్చినవారు, లక్ష్మీకటాక్షుసంలభనిభవు

లగుదురు శూలాహయాన్వితలకుఁ జన్ను, గుడుచు క్షణ్ణలకుఁ బాఠిడినవారు

పాలమున్నీటిలో * నోలలాడఁచుఁ గల్పరేయఫలాసవములఁ * దొర్చుచుండు

దధిమధుతద్రాది * వాతలు మృత్యుభయంబు నొందరు శ్రీమృతముందుఁ బుత్ర

గీ. లకు శెఱుకుపాలు వారిశేఫలజలము, లాసంగువారలు ముప్పదియుగములుధన

పర భువనముననుండి యబ్జభవలోకముందు మెలంగుదు రైదు మహాయుగములూ

శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 2 పే 43.

— * సక్షత్రదానమహిమాతిశయము * —

సీ. కార్తావీజానుస నుజ్జగచ్ఛనితారమా, మములు మాంసము నంజంగఁ గలుగు

నన్నెయి శరీతారణయందు గో వార్దని, దితితారఁ బులగంబునీవుగలయు

నట్టియి గురుతార * సధిపసువర్ణ మాశ్లేషరూప్యము మఖంజెల్ల నుప్ప

తిలకు భంగుఁడధిదేవతయగుతార, జెఱుకుదేవియ మహానిక్ష మైన

గీ. భక్త ముత్తర ఘ్నిని * బాలతోడ, పాష్టికార్మణ్యు రవితారంసకరిరథము

చిక్షాఁచు శ్రీగంధపుంజెక్కి స్నాతి, దనహరివిజయమైయదిమేలు * దానమునకు

- సీ. అఁఘ వికాఖ నిర్దమరాధఁదైచిర, విను శ్రేష్ఠఁ దగ గతిఁవేను గూర్చి
ముల్లంగి మూల సుఖసౌఖ్యలభలంబుఁ బూర్వసాధఁ బెరువుత్రఁరాఖ్యయైన
యాహుసూక్ష్మతాఁద్రాన్వియ మెవను, జలతారకములఁ గంటకము గుఱ్ఱ
లమరినఁడియు * యవలుఁ బూర్వోత్తరాభాద్ర పాష్టాన్వినిభరణులగుఁ
గీ. గ్రోవు గలమేఁతనంబును గొటియయెఱచి, గంచుకుండతో మొదవశ్యకరితకకు
మతుఁతలధను లీఁ దాడిఁయభిలతారకముల నీగులు నూర్ధ్వలోకములఁ జేయు
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 878, 879.

—* అభయదానమహిమ *—

- చ. వెఱచినవాని లోభయము * విప్పినపుణ్యఫలంబు పెన్నఁగాఁ
దరమె విధాతకైన ఘనఁరక్షణ లిచ్చి సమస్తమాగముల్
నెఱవినవారు గంగఁడ * నిన్మును నుండినవారు నీడుగా
రెఱుంగు మెఱింతయే నభయఁమిచ్చినవారలతో నరేశ్వరా.
క. విను మున్ను శిలి కహోతం, బనుపులుఁ గున కభయమిచ్చి * యభిలోన్నతమై
తనరెడు వైష్ణవలోకంబున కరిగెన్ మరలుపొగడ * భూపనరేశ్వర.
శేషధర్మము, ఆ 2.

—* శరణాగతరక్షణము *—

- క. శరణాగతరక్షణమునఁ, దురగక్రతువలము దొరకు * దొరకు యశోలం
కరణముభృతి గల్గు వొలఁగు, యరితంబులు చేర వొందు * దుఃఖోఘంబుల్.
క. శరణాగతు రక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ * బరముం దురగా
ధ్వరఫలముం గలదనిరో, మరియర్థన కావు మిమ్ముఁహంచితచిహ్న.
పీ. తనమేనికండలు * దఱిగి డేఁగకు మేఁపి, ఖగముఁ గావఁడె శిలిత్కౌవరుండు
గరుడుని కాహార * కబళమై నాగేంద్రవరుఁ బ్రోవఁడే మేఘఁహవానుండు
నిజకళిత్రప్రోహి * నిర్దయాత్ముఁ గిరాతు, మనుషుడే నిర్మిద్ర * మైత్రి పత్ర
శత్రుసోదరు విభీఁషణు సమిష్టిషణు, రక్షింపఁడే తొల్లి * గాఢపుండు
గీ. సకలదిక్కామివీరుడ * ప్రవకములము, చారహారకలాపమై * తద్యశేంబు
నేఁడు నాఁడును నున్నది * నిత్యమగుచుఁగంపెశరణార్థిమనుచుట * కంపెశుభము.
పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 8.
క. శరణాగతరక్షణమే, పరికింపఁగ భ్యమెందుఁ * బరమాణువుతో
సరిగావు నాన యగ్రస్థగణంబులు కోటియై * బునిన్ వెలియన్. శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ పాత్రాపాత్రనిర్ణయము ♦—

- సీ. పాడియు నాడియు ♦ బ్రదుకువారల బరిహాసకు దుష్టము ♦ సంగహేను
మత్తుని మ్రుచ్చు సుకృత్తు నపుంసపర, జనఁటి మాటల దెచ్చు ♦ మనుజుఁ గులము
చాలమి జేదంబు ♦ చదువమి నిజవృత్తి, హాని దుర్వృత్తి గట్టివాని
దానపాత్రఁబులు ♦ గా నిశ్చయించు వెద్దులు దేనుడును విపద్యాగితుండు
- గీ. నీగి కన్యలు దయపేర్చి ♦ నిచ్చుచోట, నైన నవగుణ మెక్కుడై ♦ కానఁబడిన
నిందితాత్ముల కిచ్చుట ♦ నిష్ఫలంబు, పాత్రనిర్ణయ మిట్టిది ♦ పారవేంద్ర.
- క. శిల చేపద్రాసు దెప్పగ, జలనిధిఁ గడవ రారణానిన ♦ చాడ్చుగుఁ బాత్రం
బులు గానియెడల దానంబులఁ బాపము నిస్తరింప ♦ బుద్ధిఁ దలఁచినన్.
- అ. పునుకఁ గుక్కుతిత్తిఁ ♦ బోసినపాలు నీ, శ్శృంగకనిందఁ బారయుం నట్లు దుష్ట
మై యపాత్రవిషయంబుగ నీగివృథవోవు, నిచ్చుచోటఁ బాత్రం మెఱుఁగవలయు
- గీ. వండునకు బిడ్డ నిచ్చినచంద మొందు, బూదిలో నేయి వేల్పుటఁ బోలు నోటి
కడవ నీళ్లులు వెట్టిక ♦ కరణి యగు న, పాత్రజనులకుఁ బెట్టుట ♦ పారవేంద్ర.
- క. దానవిధి యరయ నసమీ, చీనం బగునేని గీడు ♦ నేయుం గురుధా
త్రీవాధ మఱియుఁ బాత్రంబైనను గొన్నతని కిచ్చు ♦ నతనికి నెట్లున్.
- క. కావున వినుపాత్రము మే, లై విహితాచరణసౌమ్యంబుగ దానము ధా
త్రీవర దాత్రాదాతలఁ, దా వెలయించు భువనద్వితయరంజకతన్.

భారతము, కాంతి. ఆ 1 ప 329-334.

- గీ. పుణభూజేవకులమునఁ ♦ బుట్టెనేమి, సకలవిద్యలఁ దుదిముట్టఁ జదివెనేమి
నిత్యకర్మము లూహించిం ♦ నేర్చెనేమి, దంభయుక్తుఁ డనర్హుండు ♦ దానమునకు.
- సీమంతినిక శ్వాణము, ఆ 5.

—♦ దేవాలయప్రతిష్ఠ ♦—

- గీ. క్షాంతసాహసావృత్తులఁ ♦ గము భక్తి, గడఁక దేవాలయంబులు ♦ గట్టునతఁడు
తవిరి పితరులతోఁగూడ ♦ దేవ్యయుగము, లమరపదమున సౌఖ్యంబు ♦ లమభవించు
- పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 83.
- క. దానశిలాదుల దేవా, గారంబులు కరము భక్తిఁ ♦ గట్టినపునోగి
దారుడు బహుయుగములు బృం, దారకలోకి మున నుండుఁ ♦ దనపితరులతోన్.
- జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 45.
- క. గట్టిగ దేవాలయము, గట్టించినయతఁడు దానె ♦ కట్టినవాడు

- స్నేహితుని ఘనవిమానము, మెట్టుచు నాలోకమునను ♦ మెలంగుచునుండున్.
 క. గట్టిగ రాలను మంటను, గట్టిన దేవాలయమును ♦ గట్టిన నానాల్
 నెట్టించి రాలచేతను, గట్టించినయిల్లు నొక్క ♦ గతిఁ బాణ్య మగున్.
 శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ బ్రహ్మప్రతిష్ఠ —

- గీ. వేడ్క బ్రహ్మప్రతిష్ఠఁగా విందునరుండు, వైభవమున దేవతా ♦ వర్ణ్యుఁడగుచు
 భూతలంబున ధనధాన్య ♦ పూర్తిఁ బొంది, యంతనుండుఁ సుఖింబుండు ♦ సుచక్రుని
 మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 149.

—♦ విష్ణుప్రతిష్ఠ —

- క. విష్ణుప్రతిష్ఠచేసిన, వైష్ణవుఁడు భరిత్రలోఁ ♦ వైభవమున న
 ర్హిష్టుండై తుదఁ బొందును, విష్ణునివాసంబు లోక ♦ విక్రతుఁడగుచున్.
 క. అగణితధర్మప్రదచుగు, సుగతికెఁ జెడఁటితెరువు ♦ శోకామలము
 బగ వాంఛితార్థఫలదము, జగతిన్ విష్ణుప్రతిష్ఠ ♦ సామ్యుఁడే.
 క. అతులితపాపాని వినిగ్నితమగు సదనముఁ శక్తి ♦ మెలంగుచు విష్ణు
 ప్రతిమాప్రతిష్ఠచేసిన, మతిమంతుం డగును మోక్ష ♦ మాగ్గులునకున్.
 మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 145-147.

—♦ శివవిష్ణుప్రతిష్ఠలు —

- చ. హరునిఁ బ్రతిష్ఠ చేసిన మహాత్ములు తద్వహాపయత్తులై
 హరునిపురంబుఁ జేరి ప్రపథావళిలోఁ సుఖింతు రిందిరా
 వరునిఁ బ్రతిష్ఠ చేయుదునికన్గితు లెల్లను విష్ణుదిన్యమం
 దిరవరసౌధజాలముల ♦ ధీమతులై విహరింతు రెప్పుడున్.
 మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 148.

—♦ ఆరామప్రతిష్ఠ —

- క. ఘనసంపత్సౌప్తిక మయ్యును సంతతి నిగుడుకొఱకు ♦ నొగి శుద్ధగంబం
 చును నిలయుము గలుగుటకును, వనములు దలకొలుప ధాత్రీ ♦ వలయు మునీంద్రా
 క. కలకొలది నూత్రసంఖ్యను, ఫలపుష్పసమేతరమ్యపాదపములచే
 నిలుపంగవలయు వనములు, గలిమియు సంతతియుఁగిర్తి ♦ కలిగిడుకొఱకున్.
 మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 134, 135.

- క. ఆరామ చనేతల కుపకారముగా వేయుఁట్టి ధునులు పితఁగులకు
 డారు సుఖంబున నుందురు, సారసభవు లోకముఁను * సౌభాగ్యములకు. 2051
 శేషధన్యు, ఆ 2.

—♦ వృక్షోరోపణము ♦—

- గీ. ఛాయ సతిశివర్దంబుఁ బుష్పముల సురగ్గణంబుఁబండులఁబితృనిన*హంబుఁబ్రసద
 మందఁ జేయు వృక్షంబు లట్లుగుతు వృక్షోరోపణక్రియ మేటిధాన్యువు కుమార.
 భారతము, ఆను, ఆ 3 ప 332.
 ఆ. బట్టమైననీడఁ ♦ దనరి మార్గము శ్రేవఁ, బొదలుతరువులిచ్చు ♦ పుణ్యమునకు
 నశ్వమేధశతము*లై నను సమముగా,ననిరి ధర్మవేడు*లై నమునుం.
 గీ. వినుము రావియు నటుమును ♦ వేము నొక్కటాకటి చిల్ల కపిత్థంబు*ఱుసిరికెలును
 మాఁడుమాఁడాప్రదశకంబు*మొనసివనము, లూనరనిల్విననరకము*నొందఁజెపుడు.
 పద్మపురాణము, ఆ 2 ప 70-73.

- గీ. గుణుకానునట్టినీడలఁ ♦ గొరలి తెరువు, చెంత నొప్పారు ఫలతరు*శ్రేణులొసఁగు
 నుకృతగరించునకుఁ జూడ ♦ జోడుగావు, సద్గుణాకరహంబుమేధ *శతములయిన
 క. పక్షుల కాశ్రయమగు ఫలవృక్షంబులు నఱుకుపాప*వృత్తులధర్మా
 ధ్యక్షభటుల్ నరకానల * నిక్షిప్తులఁ జేతు రధిక*నిర్దయవృత్తి.
 క. ఒక రావియు నొక వేమును, నొక మట్టియు వెలఁగలిల్ల ♦ ముసిరికయును బా
 యకమాఁడుమాఁడులింతి*ణు, లొకపదియునుమావిప్రాసు*లొకతోమ్మిదియున్
 క. నిలివినవాఁడును నరకంబులు చూడక వేవలొక*మున వసియించుం
 దులసీవన మాఖిలవనం,బులలో నెక్కుడగుఁ బరమ*పురుషార్థకమై.
 బాహ్వవీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 32-35.

—♦ తటాకనిర్మాణము ♦—

- సీ. చేన తిర్యక్తుర*స్థావరాశ్రయము దటాకంబు విను మట్లుఁ♦గాక యందు
 గోపలంబులు నీరు*గొని దానికర్తకు,లము నెల్లఁ బుణ్యలొ*కమున కనుచు
 నీలొకమున శ్రీయు ♦ నెక్కుడు కీర్తియు, నతనికిఁ జేయుప*క్షాగమమున
 సీతున వేసవిఁ ♦ జెలువులో నీరున్న, నన్నిచో*త్రాదిమాయజ్ఞవాజి
 ఆ. వేయఫలము లోలి ♦ వాయన కగుఁ గట్టఁ, దగినతరువు లిడిన ♦ సుగతి గలుగు
 నిహసుఖంబు బొందు ♦ వివాగాదిబహుభూత, వాససౌఖ్య మతఁడు*సేనెఁగాన.
 క. పరిశ్రమమును నేసిన, నలఘుప్రియమందుఁ బితృచ*యము లూర్ధ్వగతుల్

గలుగును దానం దరు కను, తలఁపున నది గోరుదుడు ♦ భక్తతనూజా.

భారతము, ఆను. ఆ ౪ పద్య ౪౨౦, ౪౩౧-

గీ. చెఱువు వేయిందు వాతండు ♦ చేతఁ దూరు, చేయువాడును నిరతులు ♦ విరుతనేను
నుండు నావద్ద; త్రోవరి ♦ యొక్కడైనఁ, దజ్జులను జూచి వారిహితక మణించు.

క. నీరొక్క దివసమైనను, భావశి నిలువంగఁ జెఱువు ♦ ద్రవ్యింపుము నీ
నారెల్ల బ్రహ్మలోకం, బాహుళ్యం జెందియుంచు ♦ రక్షణాథా.

ఆ. చెఱువు వేరు మొదలు ♦ చేసినఁ దరుపాయ, మెఱుంగఁ జెప్పివేరి ♦ మెట్టివారి
కైన బ్రహ్మలోక ♦ మతిసులభంబని, భక్తవేత్త లంద్రు ♦ భక్తతనయ.

క. బరువైనపాటివృత్తిక, చెఱువులలోఁ దిసి బయలఁ ♦ జేర్చిన పురుషుం
డరమరులేక వేల్పుల, యిరవున వసియించు నాడు ♦ హిమయు గాంచున్.

క. ఊరుఁ దఱికము దేవా, గారముఁ బాలించువారి ♦ భువభూమిల
చేరుదుఁ గర్తల కన్నను, నూజుగుణంబులను మించి ♦ నూల్కొనుచుండున్.

శేషభక్తము, ఆ ౨.

గీ. న్యాయరూపమునను బ్రాప్తఁమైనయట్టి, విత్తమునఁ నప్రమత్తుడై ♦ వేడ్కతోడఁ
దద్వ్యయంబున కాత్మసంఘాప ముడిసి, వరతటాకములు నిలుపఁవలయునెచట.

మత్స్యపురాణము, ఆ ౪ ప 12౩.

—♦ గోహాదినీర్మాణము ♦—

చ. యతిమత విప్రమందిర జానాశ్రయదీన దర్శిద్ర గోమాతుల్
చతురతతో రచించినవి చక్షుణుఁ డంచితకాంచనాలయ
స్థిఘండగు దాని కెక్కుడగు ♦ జీర్ణసముద్ధరణంబు దేవతా
యతిధరణీసుపర్వభగవాన్ వనించు నపారదుర్గతిన్.

2067

నాన్నావీమాహాత్మ్యము, ఆ ౩ ప 46.

—♦ నిక్షేపమహాత్మ్యము ♦—

పీ. అంగుగా నరువది ♦ యంగుళంబులభూమి, గర్తంబుగాఁజేసి ♦ క్రమముతోడ
నందు నీవారముఖ్యారణ్యకములైన, పంచధాన్యంబులు ♦ పంచరత్న
ములు హరిద్రయఁ గవ్యఃమును సప్తధాన్యముల్, వేదమంత్రంబులఁబాడుకొల్పి
సంఖ్యచిన్నము సహస్రము శుద్ధహేమంబు, తామ్రపాత్రాంతస్థిత్తంబు జేసి
గీ. యివ్వ లవ్వల పెవ్వరు ♦ నెఱుంగఁగట్లు, తమము వదలిన యర్ధరాఁత్రంబునందు
నదిక్షుంఁ దద్గర్త మగ్వయఁపుండు నిల్పి, పుణ్యంఁ దండును స్వర్గోపభోగములనూ

క. నిధి నిలిపిన ఘనపుణ్యం, డాకిక మహాకలుషరహితం, డై తుదినిలుచున్
విఘ్నహార్యలు గలకాలం, బధిగతపరమార్థం డగుచు ♦ నమగపురమునన్.
గీ. ఎంతకాలంబు నిక్షేప ♦ మీధాశ్రీ, బయలచే బడకుండును ♦ బదిల మగుచు
సంతకాలంబు దత్తార్థ ♦ హన్ మొదట, స్వర్గలోకంబునంగుండు ♦ సత్యచరిత.
మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 140-142.

—♦ గరుడ స్తంభ ప్రతిష్ఠ —

క. గరుడ స్తంభము నిలిపిన, నరులు నరాధీశులై జీవన మొందుదు రి
భ్రగ శక్తి మేళపుణ్య, కరు లగుదు రఖండవీపఁఘటనాకరులున్.
శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 2 శ్లో 44.

—♦ వృషోత్సర్జన మహిమ —

ఉ. దున్నవదున్న శేని మఱి ♦ దున్న మహాక్షము శేని కైన లిం
గోన్నతచిహ్నితంబుగ మధుజ్జ్వలచక్రవరాంకితంబుగాఁ
జెన్నలఁచి పోవిడుచు ♦ సిద్ధమవోరథు లంతకుండు ప్రీ
తిన్నతియింప భోగులయి ♦ దేవపదంబున నుండు రెహ్మదన్.
శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 2 శ్లో 42.

—♦ మోక్ష సాధనములు —

సీ. దత్తాత్రతాపసం తప్తఁడై కుండక, దీనార్థలకు నిచ్చు దాన మొకటి
విఘ్న మేతెంచుచో ♦ విడువక నూటిగా, నిత్యంబు నడపెడి ♦ సత్య మొకటి
ఘననమంతయుఁ జతుర్ముఖుని రూపంబని, పొలుపుగాఁదలపోయుఁబుద్ధియొకటి
యాత్మలో నతిభక్తి ♦ నంబుజోదరునామ, ములు సర్వకాలంబుఁ ♦ దలఁచుటొకటి
గీ. మహిని వివరింప సర్వసామాన్యసరణు, లివియె తెగువులు వై కుంతఃభవనమునకుఁ
గలువనసాతుని కైన దుఃస్కర్మ కైన, జాతీహీనునికైనఁ బ్రాఖ్యాతితోడ.
క. ఇంచొకటైనను దప్పక, కందువతో నడవసేర్పు ♦ ఘను లెల్లను సంత
కృందననతులై మోక్షముఁ, బొందుదు రఖిలాఘకర్మఃపూరితు లైనన్. 2074
సీ. కావించువుండఁకాక్షప్రతిష్ఠలు, జలజనాభాలయ ♦ స్థాపనములు
భక్తితో నిష్ఠాచైధవవర్ధనంబులు, మహిమఁ దన్మందిర ♦ మార్జనములు
దద్యాపుదేవార్చితప్రణామంబులు, ప్రార్థితహరిపాద ♦ తీర్థసేవ
పరమవైష్ణవవీప్రపాదాంబురునాపూజ, దానంబు సత్యంబు ♦ దమము శేమము
గీ. సంతతాచారవిధియును ♦ సాత్వికంబు, ధ్యాన మార్జవ మక్రోధ ♦ మతిముడంబు

ననంగ నివి భాగవతమానఃవాగ్దేశిని, మోక్షుడం ప్రాప్తికరభక్తుములు తనూజు.
మత్స్యపురాణము, ఆ 2 ప 119, 120, ఆ 3 181.

—♦ భాగవతులు ♦—

- సీ. శ్రుత్యంతవిద్రాంత ♦ మత్స్యసుక్రమణీయ, భగవత్పర్యంగుగళత్ ♦ భాగవతులు
సుకలసమ్ముఖయోగి ♦ వనసదానందైక, వనమభాగ్యోకయత్ ♦ భాగవతులు
కృష్ణపదధ్యాన ♦ కేవలార్చితపాద, పరిణామయునులు శ్రీధినికము
బహుపాతకానీక ♦ పరభవప్రక్రియా, పుణ్యప్రమాద్యులు ♦ భాగవతులు
- గీ. భావతత్త్వార్థజేయః ♦ భాగవతులు, బ్రహ్మవాచానవాదులు ♦ భాగవతులు
సిరులు దనరంగ న్నెందు ♦ జేతులేని, పదవి నొప్పువదానవో ♦ భాగవతులు.
భాగవతము, స్కం. 6 ప 186.

—♦ విష్ణుభక్తి ♦—

- సీ. జలబాతుపదపంక ♦ జములు పూజింపఁగా, వలవదా జేతులు ♦ గలుగుఫలము
శేషకాయకి బ్రదఃక్షీణ మాచరింపఁగా, వలవదా పదములు ♦ గలుగుఫలము
దితిబాంతకుని దివ్య ♦ దేహాలు గనుఁగొన, వలవదా కన్నులు ♦ గలుగుఫలము
నలిసనాభుని నిత్య ♦ నామముల్ విసతంప, వలవదా నాలుక ♦ గలుగుఫలము
- గీ. కనకపీఠాంబురవి దివ్య ♦ కథలు వివర, వలవదా కళ్లపుటములు ♦ గలుగుఫలము
భక్తితాత్పర్యముల యదు ♦ పతికి మొక్కవలవదా యుత్తమాంగంబు ♦ గలుగుఫలము
యత్కాంగదనరిత్రము, ఆ 2 ప 184.
- సీ. హరిపాదభక్తి దఃస్పనిశంబుఁ బాజించు, సుకలక తంగడి ♦ బున్న గాడె
హరిపాదభక్తి తఃస్పనిశయించినట్టి, భక్తులజెరటిక ♦ ల్పకము గాడె
హరిపాదభక్తి దఃస్పనిశించి వర్తించు, నరులకు పెన్నిధా ♦ నంబు గాడె
హరిపాదభక్తి తఃస్పనిశ్మలోఁ గైకొన్న, వారిమంగంగుబంధం గారు గాడె
- ఆ. యఁసి చూడ నెపుడు ♦ హరిపాదభక్తి ద, స్పనిదరమునఁ జెంది ♦ ట్టిపుణ్య
వసుల కనవంతము ♦ గరతలస్థితదివ్య, లోక రత్న మయశిలాక గాడె.
లక్ష్మీనారాయణపరిమళము, ఆ 2.
- క. నారాయణవిద్విభులగు, క్రూరుల కాయువును శ్రీయుఁ ♦ గులము నిలంబన్
జేరును జెంపును బొలయును, ఘోరగళకూషములను ♦ గూలుదురు తుదిన్.
స్పనింప పురాణము, ఆ 2 ప 41.

మ. ఉపహసప్రతశౌచతీలమఖనంభోపాసనాన్నిక్రియా
జపగానాశ్చయవాదికర్మముల మోక్షపాప్రప్తి సేకార ద
స్యపుష్కలై హరి బుండకీకనయమన్ ధ సర్వాతిశయిన్ రమా
ధిపుః పాపఘ్నః బలేశు సమ్యక్తుని సంక్షిం గొల్పలేమండెనన్.

భాగవతము, స్కం. 2 ప 214.

సీ. తలహిజౌంపములతో ధ సప్రంకవంబులై, బ్రదుకవే వనములఁ ధ బౌదవములు
ఖాదనమేహనాఁకాంతలఁ బగువులు, జీవింపవే గామఁసీచులందు
వియతిమై సుచ్చాస్యసంహితాస్య పవనముల్, ప్రాపింపవే చక్రభక్తిక్రియలు
గ్రామనూక రసనఁక శ్రేణు లింటింటఁ, దిరుగవే దుర్యోధనవృత్తి
సీ. సుప్రసిద్ధములు మోవవే ధ యుగుభరములఁ, బుండరీ కాక్షునెఱుంగనిపురుషపక్షపు
లడవులందు నివాసములందుఁ బ్రాణ, విషయభరయక్తితో నుంటఁవిభలమధిప
సీ. విష్ణుక్షేత్రముల ధ వననికర్ణంబులు, కొండలబిలములు ధ గువలయేత
చక్రపద్మంబులఁ ధ జడువని జిహ్వలు, గష్టలజిహ్వలు ధ గౌపేంద్ర
ప్రీతునోనాకు సీతీంపనికన్నులు, కేళిపింఛాక్షులు ధ సీరిదయత
కచుకాక్షులూజకుఁ ధ గానినాస్తంబులు, శవముహస్తంబులు ధ సత్యవచన
అ. హరిపదతులసీదఁశామోదరతి లేని, ముక్కు పందిముక్కు ధ మునిచరిత్ర
గరుడగమనుభజనఁగతి లేనిపదములు, పాదపపలపాదఁపటల చునఱు.
సీ. నారాయణుని దివ్యఽనామాక్షరములవై, గరఁగనిమనములు ధ గతినెలల
ముగవైరికథలకు ధ ముగితాశ్రుగోమాంశ, మిళిత మై యుండనిఁమేను మొద్దు
చక్రకి మొక్కని ధ జడునియోదలనున్న, కనక కిరీటంబు ధ గజ్జెమోపు
మాధవార్చితముగా ధ మననినూనవుసిరి, వనదుర్గచంద్రికా ధ వైభవంబు
అ. కైటభారిభజఁగలిగి యుండనిపాడు, గాలిలోని నుండి ధ కదలుశవము
కమలనాభుపదముఁ ధ గననివానిబ్రతుకు, ససిడికాయలోని ధ ప్లానిబ్రతుకు.

భాగవతము, స్కం. 2 పద్య 49-51.

కా. అంభేందూదయముల్ మాహాబళికంఠాశాసముల్ మూకస
ద్గ్రంథాఖ్యాపనముల్ నపుంసకవధూఁకాంతల్ గృతిఘ్నావలీ
పయత్వంబులు భస్మవ్యాచ్యములు లఘుద్రవ్యముల్ క్రొడస
ద్గ్రంథంబుల్ హరిభక్తిప్రతితులఁకత్తవృద్ధిసంసారముల్.

భాగవతము, స్కం 7 ప 168.

సీ. హరిదీప్యనామధేయామృతార్పణంపారఁ, జెలఁగి యాస్వాదించు ధ జిహ్వాజిహ్వా

నోవిందకల్యాణః గుణవిశేషంబులు, పలుమాటల దలపోయు * తలఁపునఁపు
కనులాఘనత్యయః * శతమాన్తి పిథివంబు, చొంపూర పిక్షింబు * చాపుమాపు
సంహితలబ్ధు శ్రీవాదపద్మాంబులు, చేరి యగ్నవ నేయు * సేవకత
గీ. నానుదేగప్రియందైం * క్రతముక్రతము, దైత్యభేది నుపాసించు * తపముతపము
శౌరి. నారాధనముసేయు * జపముజపము, విష్ణుపదభక్తి సమకొల్పు * వినికివినికి.
పీ. పలుతరభవరోగ * పరితాపములఁ బాప, నష్టాత్మసేవ కి * హ్యేషుభంబు
అచితజ్ఞానమ * హావిధానముఁ జూప, నయ్యలభక్తి శు * ధ్ధాంజనంబు
దుర్వారభయములు * దొడరకుండఁ జక్ర, వాతీనంబుల క్రజ * పంజరంబు
కష్టస్థలసిద్ధు * లెనఁగింప హరినామ, పరమ మంగళకల్ప * పాదపంబు
గీ. పులల దుర్బోధా తిమిరంబు * విరియఁజేయ, నురగశయనవిభూషణ * శ్లోకయంబు
అనిమిషానందలిల * నునిచి మనుష, గమనాభుని పదతీర్థ * మమ్మతరసము
క్రీరంగమహత్త్వము, ఆ 1 ప 77, 78.

పీ. శౌరీశేషమునకుం * జనఁగఁజాలనికాలు, కాలుగాదది మగ * గాలుగాని
పురుషోత్తమునిదివ్య * మూర్తికాదరియఁజే, యక్షిగా రల్లగ * హక్షిగాని
యద్యుతుచరితంబు * లాలకింపనిచెవి, చెవిగాను రాట్లపు * జెమిగాని
సుగంధుఁ గీర్తింప * జొరలేనినాలుక, నాల్కగా దివి శొంధ * నాల్కగాని
గీ. దానవారాతి పూజకు * రానికనము, కనము గాదది హోరాభ్యుక్తరముగాని
హరిదోదకమునఁ దోఁగ * నట్టిమాపు, రూపు గాదది మఱిచిత్ర * రూపుగాని. 2086
ఘటికాచలమాహార్యము, ఆ 1 ప 81.

— విష్ణుపూజ —

పీ. పరగ నర్చన మంత్ర * పఠనయాగంబులు, నాత్మయోగమును జ * క్రాంతితములు
నామకీర్తనసేవనలు విష్ణుభక్తి సుమారాధనంబులు * ననఁగ నొప్పు
నీనవక్రియలును * సేవారివిపులిండు, వాకుజేవార్చన * వలయుఁ జేయ
క్షత్రియశ్రేష్ఠుఁ డార్చనమంత్రపఠనంబులును జక్ర * చిహ్నములును ముకుంద
గీ. నానుసంక్లిష్టనానేక * నములు విష్ణుభక్తి పఠతయ నంద * భావములును
ననఁగ నీసప్తవిధులను * నలవరించి, ననుహాత్మనిఁ బూజింప * వలయుఁ జూన్వే
ఆ. ఇతరదైవసేవ * లెఱుంగకవ్యర్థసాధనము లేదలిరాగ * నునకుం జొరక
ముక్తిగోరుచుండ * మెంగి నెవ్వలైనను, నయ్యతాద్యనము * కర్మ లభలు
క. శ్రోతస్సార్థక్రియ లనందాతతముగ విష్ణుపూజ * నుగుఁ జేయఁగఁ జా

నేత్రాదుల దొంగి చేసిన, పాతకుండు ధరిత్రలోనఁ ♦ బాసండుఁ డగున్.

గీ. కాన వర్ణాచర్యపు ♦ కాలవిధుల, సర్వము సేయవలయుఁ దానమృత్యునకు
స్వాధికారంబు చింతించి ♦ శాస్త్రభంగి, జాత్యరాహిత్యభక్తినిశ్చలతఁ దగిలి
పద్మపురాణము, ఆ 11-15.

సీ. విను ముష్కోక్తి ♦ నిష్ఠురాలావిధి, బలిరహస్యము నీకు ♦ హర్ష మెసఁగఁ
దెలిసెద మిశ్రేష్ఠాదికతాంత్రికము లన, వెలయు తత్పూజ ము ♦ వివిధము నగుదు
హరిగూర్చి యజ్ఞాదు ♦ లనిశంబు సేయుట, యదివైదికాచారముగు శిలాదు
లగుప్రతిపదముల ♦ హరిభావనముజేసి, తగఁ బూజనల్పుట ♦ తాంత్రికంబు

గీ. నెలమిమభయాత్మికంబునై ♦ యలరువదియు,తథ్యముగమిశ్రమనఁగను ♦ దనరుమండుఁ
గాన మనుజుండు తనకర్మ ♦ మైనసరణి, చక్రధరుపూజ సద్భక్తి ♦ సలుపవలయు.
కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 96.

— ♦ విష్ణుభక్తపూజ —

ఆ. తరతరంబు విష్ణు ♦ చరణార్చనముఁ జెంది, హరికి నర్చు సేయు ♦ నంతకంటె
సతనినాసజనుల ♦ సతిభక్తి నిచ్చులు, గొలుచుటులవు నువ్వె ♦ కుభరతనయ.

చ. హరి నర్పించియు వైష్ణవోత్తములఁ దానర్పింపమన్నేని న
పునఃపునఁ డెందును భక్తివాంఛికుండునాఁ ♦ బొల్పొందు నట్లొట న
పునఃమేశార్చన సేయుకంటె మది సద్భక్తిం దదీయార్చనా
పరులన్ బూజలఁ దన్నఁగా వలయు విప్రశ్రేష్ఠఁ డెల్లప్పుడున్. 2093
పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 54, 55.

— ♦ విష్ణుకథలు —

క. చిత్రంబులు త్రైలోక్యపు, చిత్రంబులు భవలతాల ♦ చిత్రంబులు స
న్మిత్రంబులు మునిజనన, చైత్రంబులు విష్ణుజేవు ♦ చారిత్రంబుల్.

క. భూమణములు నెవులప లుధ, శ్రీమణము లనేకజన్మ ♦ దురితౌఘుని
శ్శ్రీమణములు మంగళతర, భూమణములు గరుడగ మనుగుణభామణముల్.

క. తాతల పెన్నఁగ మచ్చును, భూరేణుల లెక్క పెట్టఁబోలును ధాత్రిన్
నారాయణగుణకథనము, లారయ వర్ణింప లేరు ♦ హరబ్రహ్మాదుల్. 2095
భాగవతము, సం. 6, 10, 11, ప 6, 1681, 61.

సీ. అజ్ఞానమనెడు గా ♦ ధాంధకారసమాహ, మంతయుఁ దుదిముట్టఁ నణఁచుకొలుప
వివిధాన్యకృతమార్గ ♦ విధుల దుర్వాక్యముల్, శ్రవణముల్ సోదకక చనెడుకొలుప

బహుజన్మపుణ్యసంప్రాప్తలక్ష్మీవైరహవాజ్ఞకృత్తిః ప్రబలుకౌఠకు
నివిడదుమ్మృతబాలనిలయమై వర్తించు, విడితనంసాచేర్చుః కక్షలుకౌఠకు
గీ. బ్రదుకుమిధ్యగమదిలోఁగః బరగుకౌఠకుఁ, సజ్జనులతోడి సంస్థః బరుగుకౌఠకుఁ
బ్రతిదినంబును సంతోషః భరితుఁ డగుచు, వినయవలయును దద్యోమావిభునికథలు.

మత్స్యపురాణము, ఆ 2 ప 48.

— విష్ణునామసంకీర్తనాదులు —

- సీ. బ్రహ్మహత్యానేకః సాపాటవుల కన్నికీలు హరినామకీర్తనములు
గురుతల్పకల్మషః క్రూరసర్పములకుఁ, గేహలు హరినామకీర్తనములు
తపనీయూర్వసంఘనసంబునకు నూర్వకిరణముల్ హరినామకీర్తనములు
మధుపానకల్పియఁచుదనాగసమితికిఁ, గేసరుల్ హరినామకీర్తనములు
- గీ. మహితయోగోన్రనిత్యసంహానిభుల, నలరుబ్రహ్మదిసురలకుఁ నంద రాని
భూరినిర్వాణసామ్రాజ్యభోగభాగ్యు, భేలనంబులు హరినామకీర్తనములు.
- సీ. ముక్తికాంతైకాంతః మోహనకృత్యముల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
సత్యలోకానందఃసౌభాగ్యయుక్తముల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
మహితనిర్వాణసామ్రాజ్యాభిషిక్తముల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
బహుకాలజనితతృప్తఃఫలసాగముల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
- గీ. పుణ్యమాలంబు లనపాయఃపోషకంబు, లభిమతార్థంబు లజ్ఞానహరణకరము
లాగమాంతోపలభ్యంబులమృతసేవ, లార్తభుజములు హరినామకీర్తనములు
- ఆ. బిడ్డపేరు వెట్టిపిలుచుట విశేషము, కేలి నైనఁ మిగులఁ గేలి నైనఁ
బద్యోద్యోగితః భావార్థముల నైనఁ, గమలనయనుఁ దలఁపఁ గలుపహరము.
- ఉ. కూలినచోటఁ గొట్టువడిఁపండినచోట మహాజ్యూరాదులన్
జేలికచోట సన్నముఖినిడల నందినచోట నార్తు లై
తూలినచోట విష్ణు భవమానునిఁ జేర్చొని లేని మీఁద న
క్కాలునియాతవాచితతిఁ గానరు పూనరు ముఖభావముల్.

20101

భాగవతము, స్కంధ 6 ప 118-123.

- సీ. ఉపవాసములనుండిఁ నొలయునెండల నెండి, వాయుభూతనిడలఁవలదు సుమ్ము
పశుమారణకు నోర్చిఁ బంగారువో కాన్చి, వాజీమేధమునేయఁవలదుసుమ్ము
తలయెల్లజడకట్టుఁదలమైనచలికెట్టు వడిఁ దీర్థముల గుంఠంవలదు సుమ్ము
బలుకుట్టుములు నెవ్వఁగలబొడములు నొవ్వు వారణాశికిబోవలదుసుమ్ము

గీ. సత్కృపావర్తి దేవతాచక్రవర్తి, శ్రీతజవాధారు నభిలదుఃస్కృతవనూయ
నామశ్చైవ చాలు పుష్కలములు మేలు, ఘనతరంజైన పాపసంఘముల నణఁప.
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 13.

చ. అడవులఁ గందమూలకఫలశకులై విజితేంద్రియాత్ములై
విదూర జేగముల్ చనివివిశ్రుతమైనతపంబు నేయఁగాఁ
బడసెన తల్పలం బొదవుఁ బంకజనాభుని నామసంస్మృతిం
దడయక చేయుచున్న హరిదాసులఁ కెందుఁ దలంచుచూడఁగన్.
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 125.

సీ. తెల్లవారకల్లోల్లి పల్లవిసీటిలో, వాయుకో నొడతెల్ల వణఁకువారు
నీరుకావులుగట్టి నీళ్లుదగ్బలచేత, సవ్యావసవ్యము లల్లులవారు
బిగుసుకముక్కులు బిగియించి గొణుకుమ, మఁగన్ను వేయుచు తూఁగువాఁడు
సాముచేసినయట్లు సాగిలఁబడిపడి, ప్రొద్దుకెదురునిల్వఁ బోవువారు
గీ. బిరబిరనుచెట్లు మట్టును దిరుగువారు, నేయి చిడుగులు నగ్నిలో వేయువారు
వైశ్వదేవాదిపూజలనఱువారు, కీర్తనలు నేయువారలఁ క్రిందివారు.
శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

—♦ విష్ణుపాదతీర్థము ♦—

గీ. బౌపథంబున నొక వింతయావధంబు, భక్తితులసీదళంబు శ్రీభర్తపాద
తీర్థ మనుపానముగఁ జేసిఁదినము నేవ, నేయదును భవరోగముల్లీర్ణ మంద.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 4 పే 140.
క. కలిదోపంబులఁ జెఱచును, బలురోగచయంబు నణఁచుఁ బౌపథము ని
శ్చలపుణ్యంబుల నొసఁగును, దెలియఁగ శ్రీవిష్ణుపాదతీర్థము తనయా.
మత్స్యపురాణము, ఆ 8 ప 143.

—♦ విష్ణుప్రసాదము ♦—

ఆ. భూమినురుఁడు విష్ణుభక్తశేషాన్నంబు; నర్థిఁ గుడువవలయుననుదినంబు
కతనిపితరు లెల్లఁ నక్షయహాకంబులనుభవింతు రతఁడఁనరుగు దివికి. 2106
పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 214.

—♦ శివభక్తి ♦—

సీ. వలయాద్రిమధ్యభూపలయసామ్రాజ్యలక్ష్మీనిదానము సదాశివునిభక్తి
యౌజవంజనసాగరాల్లింగమనవోద్ధరణంబు పావనతీర్థనిభక్తి.

- జన్మపాపంపటి పరితోగ్రహరితసంహరణంబు నీలకంఠభనుభక్తి
 సురభూపవచుంభంపరిరంభమాన నిర్మిద్రంబు కైలాసానిలయుభక్తి
 గీ. ముక్తిరమణీమణీవాహాదవత్కటాక్షవిన్యాసజన్యాసాద్యమిత్వ
 విభ్రమాద్రసోఘ్నినిఁ ద్వేషకుటన, పటులతోద్యుక్తి యున్ముహూఁకలువిభక్తి.
 సీ. నీలకంఠస్తవం నీలకంఠములచే, సమముచే భవతోగ్రహరసమితి
 గంగాధరస్తోత్రంగంగాపురంబుచే, బాణిపాపే మహాపాతకములు
 పంచాక్షస్త్రుతిపంచాక్షనంబుచే, వాగ్విజే సంతాపనారణము
 లంగిరద్గుణాక్షస్త్రోగ్రాంకురశ్మిచే, బాయచే యజ్ఞానంబుహరితము
 గీ. నాకంఠాకభయమ నావకతన, మేటిసంసారజలరాశి దాటరాదె
 మునివలొత్తరు వేరేలం ముదముతోడ, శివపురాణము ముగ్ధింఁచెప్పవలయు.

చరత్రమహాత్మ్యము, ఆ 1.

- సీ. శంభుపూజించు హాస్తములు హస్తంబులు, శితికంఠ కథ విన్నుఁడైదుబుక్రతులు
 శివనందనముజేయుం శిర్షంబు శిర్షంబు, పృథుశ్శేనుఁ గీర్తిండుఁచరన చరన
 చిత్రసారిభజించు చిత్రంబు చిత్రంబు, దేవదేవు నెటుంగులెరివి లెరివి
 భవునకు వలగొన్న పదములు పదములు, త్రిపురాంతకుని జూచుదృష్టి దృష్టి
 గీ. భూతవాగునివై గలంబుద్ధిబుద్ధి, భర్తమహిమల నుడివిన పలుకు పలుకు
 విశ్వవాగుని దెలిపెడువిద్యవిద్య, హతునియెడభక్తిగలిగిఁగవండు సుందరు.

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 2.

— శివభక్తుడు —

- సీ. యజ్ఞకుండంబునంబుండుఁ దీర్థంబాడు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 గ్రంథుకేపులు సప్తగోదావరంబున, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 ద్వాదశక్షేత్రయాత్రావిధాన మొనర్చు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 దక్షవాణీమహాస్థానంబునందుండు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 గీ. తెరువునడిచెడువారికినితవుచేసి, ధాన్యములు పెయ్యి నూనె నశస్త్రములు లనణ
 మచిగాఁగల యాత్రాపదార్థసమితి, బాయ కెవ్వండు నెట్లు నాభక్తుఁడతఁడు
 భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 6 చ రె2.
 గీ. భూతియద్రాక్షుములుమేనఁబూనుటయును, మహితపంచాక్షరీమహామంత్రపఠనము
 హనునివరనామకీర్తనం ధ్యానపూజనములు భక్తున కావశ్యకములు సాధ్య.

శివంతినికళ్యాణము, ఆ 2.

—♦ శివపూజ ♦—

చ. కలమెయిఁ బొల నేత మదఁకంబుల నేని వరాభిషేకమం
గళమి నొసర్చి భక్తిరతిఁగంధము మాల్యము ధూపదీపసం
కలననులున్ నివేద్యమునుఁగాఢసమర్పణ మొందఁ జేసి లిం
గలసిలేమార్తియందు ననుఁగించి భజించిన ముక్తి సేకుఱుకో.

భారతము, ఆను. ఆ ర ప 272, 273.

సీ. పంచామృతంబులఁ ♦ బంచగవ్యంబుల, విమలాదకంబులఁ ♦ గ్రమముతోడ
నభిషేక మొనరించి యభిలేశ్వరుని నమం, చితగంధసమితి సర్విక్షునిఁ జేసి
భూరిసౌరభచారు ♦ పుష్పనామంబులఁ బూజించి బహువిధఁస్ఫురితదీప
తతి యిచ్చి కపిలామృతపుత్రవర్తికా, రమ్యదీపముల నాఁరతు లుచ్చి
ఆ. భక్త్యు భోజ్య లేహ్యోపానియబహుళ వైవేద్యములు ఘటించి ♦ హృద్యలీల
బగలు రేయి నిట్టు ♦ పంచర్య నడుపంగఁ, గొలిచి రేడు దివసములు క్రమమున.
హరివంశము, ఆ 6.

సీ. అర్ఘ్యపుష్పంబుల ♦ నభవునిఁ బూజింపఁ, బరసతీసంగమఁపాప మణిఁగఁ
తులసిదళంబుల ♦ ధూర్జటిఁ బూజింప, బరనిందచేనైన ♦ పాప మణిఁగఁ
మారేడుదళముల ♦ మఱి శివుఁ బూజింప, బ్రహ్మహత్యాదిక ♦ పంక మణిఁగఁ
నష్టగంధంబుల ♦ నభవునిఁ బూజింపఁ, బరహింసనక్రియా ♦ పాప మణిఁగఁ
గీ. ధూప మర్చింపఁ గలుషనిర్హూమకరము, దీప మర్చింప నజ్ఞానాతిమిర మణిఁగఁ
నక్షతలఁ బూజ సేయఁగాఁ చూగ్ధమొదవు, భవునిభావింపసాయుజ్యం పదముగలుగు
సీ. ధ్యానంబు త్రిజగదాధారచిన్మూర్తికి, నావాహనమువైలఁజాధిపతికి
నవతత్త్వ సింహాసనము దేవదేవున, కన్యకంబు త్రిపురసంహారునకును
బాద్యంబు త్రైలోక్యపాలనశీలున, కాచమఁబు ఘంటాక్షునకును
నభిషేకములు నిర్జ్వరాపగాధునకు, వస్త్రయుగ్మంబు దిగ్వసనునకును
గీ. యజ్ఞసూత్రంబు బహువిధఁయజ్ఞపతికి, గంధపుష్పక్షతములు శ్రీకంఠునకును
పరియతోపేత ధూపంబుఁపశుపతికిని, దీపమిడఁదగు బ్రహ్మాండఘనకును.
బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 2.

గీ. నుతగుణాకర యీశ్వరాస్పితములయిన, పత్రీపుష్పక్షతోడక ♦ ఫలము లెల్ల
మాతిలోపల నిడఁదగు ♦ నూత నిడక, పారఁజల్లియు లంఘింపఁబాప మండ్రు.
నాన్నావీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 42, 43.

- సీ. కడలేనిసంసారః జడధిలో యునిగిన, జనులసాలిశివానః శంభునేన
కరుహకమైయున్న వైవల్లిసీరుకు, జక్కరివెనదొగిన శంభునేన
యతిసోగభాగ్యంబులముత్తియంబుల, సులల గూర్చినకోర శంభునేన
సకలాగమజ్ఞానారమహాజాత, జాతంబులోచేన శంభునేన
- గీ. నిరవధిక్షారిపాతకః కురవగాహ, గహనిదహన సమున్నిద్రితః ఘోషవాహ
సఖశిఖామాలికలతేన శంభునేన, సర్వకాలతాంతములతీక శంభునేన

రాజశేఖరచరిత్రము, ఆ 1 ప 67.

- సీ. తొగలు శంఖమ్మలు చుమ్మిచాలచ్చెంద, పువ్వులు పొన్నలు పొడవెరులు
సన్నజాషులు ముతవాన్నలు గలిగొట్లు, పల్లెలు పంపలలో మొల్లవిరులు
బొందుమల్లె లలికిములు మంకెలు నంది, నర్తనంబులు విఠవాదివిరులు
గోరంటులును గొండగోడగులు కేకకాంచనసుచుములు గొడ్డంగివిరులు
- గీ. మాదిపత్రియుఁ గురునేమిమరునకంబు, వనవసును న్దేయినిల్వదళము లాది
యైన పూజాన్వనస్తపులపుతు దెచ్చినందులకుఁ గొండపాడవుగాఁతె మటయును
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 8 ప 201.

- క. ఉడిగినతావులపపువ్వులు, గడిబోయినపుష్పములును శంకెఃవిరులుక
తొడిమెలు బాసినపువ్వులు, పడితీ పూజంపరాదు పుష్పశిలెంబుక.
- క. సకలప్రకూనములలో, ముకుళికృతపంచకాబ్జములు తవి దక్కన్
వికళతపుష్పము లన్నము, ముకుళంబుల బూజగాదుముఖ్యము జాతన్.
- క. పత్రములలోన రవిశత, పత్రోత్పల బృహతికనకపత్రము లై గుణ
ధాత్ర నిషిద్ధము లింకఁగల, పత్రము లన్నియును తెల్లఁగివు బూజంపన్.

పర్వతపురాణము, ఆ 4.

— శివకథాశ్రవణము —

- సీ. చిత్రంబు రంజిల్లి శివకథల్ వినువారి, బ్రాహ్మిను ధృవమైన బ్రహ్మపరము
శ్రవణం బొనర్చక సంతోష మందిన, పరిలైన గాంతుడు పరమపదముఁ
జారాణిపనకుఁ గలఁబరవస్త్రశయ్యలర్పించిన ఘను లుండ్రు తిద్దివమునను
బురభంజనపురాణమునకు నూత్రి మొసంగు, జనులకు గల్గు విజ్ఞానసిద్ధి
- గీ. బ్రహ్మనాత్యాదిదున్న సాతకోపసాతకము లాచరించిన పతితుడైన
సంతతపురాణసత్కథాశ్రవణములను, జెందు సర్వలమోక్షులక్షీనుభంబు. 2122
- క. శివదేవసత్పురాణ, శ్రవణావసరంబులందుఁ జయ్యనఁ జనినన్

ననభో సుభ్యవేశల, నవిరళసంపద్వివాశః సుగు వారలభవ్.

2123

సీ. ఉష్ణిన్మధాద్యై యోగి బురాణము విన్న, జనుడుం జలూకమై యంభవించుఁ
గాంబూలవరచన్ద్రః బంబానప్పుచువిన్న, దినుచుండు దుర్గతి యశుచకమలము
సున్నతాననమునఁ నుండి యాకర్షింప, వాయుసంబై పులు యనుభయందు
విరాసనన్దుండై విన్నదుర్మానవుం, డబ్బుఁపొదపంబై జనించుఁ
ఆ బవ్వలించి తినిన యాపత్ర మనుజుండు, కొండచిలువయగుచు యందు ధగతి
పక్ష్యసమతవెలయ యనియించిన ఖలుండు, గాయుగురుకళత్ర యనుభలము.
శ. పారాణికు నిందించిన, క్రూరాత్ముండు రారవాది యగుచునగములం
ధారుణి బాదలఁ బొందుచు, ధారుణివై శ్వాయోనిఁ దగ జనియించున్.
చ. ధనపునజిత్రాధాత్రవణి కాలమునందు దురుక్తు లాడు న
స్మయజుండు గర్వభంబగుఁ డ్రుంబునఁ బాగృకలానదేశియై
జనము నొందుఁ క్రమ్యజను యశంకరసంహిత లాలకింప కీ
మనఁ జనినట్టివాండు వన యూకరమై ప్రభవించు ధారుణిన్.

బ్రహ్మాత్తరఖండము, ఆ ౬.

— యవనామసంకీర్తనము —

సీ. జ్యోతిరసంతిఁ సంపాదితానేక, కలువకన్మనికాయ యకర్తవంబు
కామాక్షికాక య్రామగర్వకరడు, ర్నారహాపతమోనివర్తవంబు
సకలపుణ్యవ్రాత యజలూతవికసన, క్రమసరిభూతవికర్తనంబు
బృందారకాంగవా యబృందవన్మందార, వాటికృతానంద యవర్తనంబు
గీ. పరమయోగీంద్రదుర్లభఁ బ్రాజమాన, మానసానందసౌఖ్యసంధానిపుణ
న్యముక్తిసంధాటికానర్తనంబు, కేవలంబానె యవనానుకీర్తనంబు.

పీఠుత్తికశ్యాణము, ఆ ౩.

— యామనామము —

సీ. ధర నెన్ని పుణ్యతీర్థము లైనఁ గలుగనీ, రామనామము సరిగ్రావు దలఁప
నిర్మలశ్రీతిమించు నిధు లెల్లఁ గలుగనీ, రామనామము సరిగ్రావు దలఁప
నానావిధములైన యానముల్లుగనీ, రామనామము సరిగ్రావు దలఁప
నతిశయంబుగ మహావ్రతములు గలుగనీ, రామనామము సరిగ్రావు దలఁప
గీ. రామనామమై పాఠంబు యాచరఁడు, రామచంద్ర రథూర్ధ్వహః రామ యామము

ననయము జపింపవలయు దక్కినవి యేల, రామనామలనకు సరి రావు వలంప.
వాస్తవీచరిత్రము, ఆ 3.

చ. సకలజగత్పవిత్రము నిఁకాచగజైత్రము భారుజీసుతా
ధికప్రచుదప్రదం బభిలఁదికప్పరిసాలసాలకంబు సే
వకజనకల్పకంబు భయఁవారణవారణశేషహోపమం
బలము మద్విప్రీయ మభిఁబూర్తినిరానుము రామజంత్రిమునో.

డా. నిత్యము నిస్సమానమును * నిత్యజేకము నిగ్మలంబు నా
నిగ్మలంబు ప్రదాయకము * దీనజనార్తికరంబు యోగిసం
న్మిత్యము సజ్జనప్రకరఁత్రోమకరంబు కరంబు నంబనా
వత్సరప్రదంబు లఘువన్మయమంత్రము నన్ను బ్రోవుతెన్.

చ. శ్రీవలసంధంకరంబు పటుఁడంపుతిరావనివారకంబు రా
వనముఖహేతు దుష్ప్రతినిఁరాకఁబంబు దిప్తప్రహేణమున్
నినివివిసుప్రకాశియు * మోక్షదమున్ సువివేకకాశిని
లవు రఘురామనామకమఁహామను జన్మమొందు నిత్యమునో.

రామకణ్ఠావృతము, ఆ 1 ప 44, 83 ఆ 3 ప 48.

క. రా మొదలగుతెట్టము లవి, యేమేనియు విన్నమాత్రంబెనెనంగన్
రామావ్యయ మనుశంకను, నామది సంతసముఁ బొందు * నగవరతనయా.

శ్రీరామ స్రవరాజము, ఆ 1.

చీ. బ్రహ్మసాత్యాఖ్యపాపతమోర్కబింబంబు, మధుపానదోషాభిఁమాణితంబు
తపనీయసాగ్యసాతకతైలభిదుగంబు, గుణవభూగమనాభుఁమంజరవారి
జననీత్యభ్యాత్మఁనితార్కకాచార్య, గోకధారణోయఁదాశవహ్ని
పరసతీసంగమఁపరధనహరణాది, ఘోరపంకోరగఁక్రూరబర్హి

గీ. యవృతభావనలమిహంహాలవిత్ర, మార్గనూనణపంకేభుఁహద్వికేంద్ర
మభిలకలుపాంబునిధి బడఁబావలంబు, రామనామంబు హిమశ్శైలావతినయ.

ఉ. ప్రాపుగ రామనామము నిఁరంతరమున్ భజియించువారికిం
బాపము లేదటంచుఁ దెలుఁపామును బట్టంగవచ్చు నగ్నిసం
దీప్తితలోహాఖండము నశిత్యవితంబుగ మ్రొంగవచ్చు బ
ల్కాపముఁబెంచు నెద్దపులిఁజిలుఁ దీయంగవచ్చు నిధనన్.

సుగంధిన్పుత్రము. రామ రామ రామ రామ * రామ రామ యంచు శ్రీ

రామ రామ రామ రామ * నామ రామ యంచు శ్రీ

రాను రాను రాను రాను ♦ రాను రాను యంచుఁ ద

న్నాచుత్తరనంబుఁ జేసికొనఁ గలుంగు మోక్షమున్.

శీతారాచూడనేయసంవాదము, ఆ 1 ప 47, 67.

—♦ సంధ్యావందనము ♦—

- సీ. పూనునోత్తరులు సంధ్యాసమయంబులై, వైదికప్రణవపూర్వముగ వేద
 మోక్షమై విలసిల్లు ♦ మంత్రంబుచే భక్తి, నవ్వంబు లిచ్చుచో ♦ వాజలములు
 వస్రంబులై దైత్యవసుల నందఱ వధియించి తేజంబు గావించు రవికి
 నీచందమున యామినిచరశ్రేణికిఁ, బ్రతిదినంబునుగల్గఁ ♦ బ్రాణహని
 గీ. యగ్ని హోత్రంబులను బ్రీధిమాహుతులవి, కర్త సాప్రాయనంబయి ♦ కడునతనికి
 ఘనమయూఖంబులెంతయుఁ ♦ గాంతి మెఱసి, ఘనమంతయునభివృద్ధిఁ ♦ బొందఁజేయు.
 క. కావున బ్రాహ్మణులకు సంద్యావిధు లొనరింపవలయుఁ ♦ దత్కాలమునన్
 భూమివత యగ్ని హోత్రము, గావింపఁగవలయు రెండు ♦ కాలములగున్.
 ఆ. కాల మెఱిగి సంధ్య ♦ గావింపనేరక, యగ్ని హోత్రవిధియు ♦ నాచరింప
 నొల్లఁజేని యెంత ♦ యోగ్యుఁడైయున్న నా, బ్రాహ్మణుండుఁడ్రోహి ♦ భాస్కరునకు.
 గీ. రేఖ చుక్కలఁ జూచుచు మాపు తిమిగ, వైరిఁ జూచుచుసంధ్యవా ♦ గర్వంకవలయు
 పట్టవేళలు దప్పించి ♦ యాచరించు, నిత్యసంధ్యావిధానముల్ ♦ నిష్ఫలములు
 విష్ణుపురాణము, ఆ 3 ప 180-182, ఆ 4 ప 218.

—♦ అగ్నిప్రదానము ♦—

- సీ. మోక్షార్థ భూమివై ♦ మోషి హస్తంబుజ, ద్వయమునఁ దామ్రపాత్రము ధరించి
 యన్వృద్ధకంబుల ♦ యందు దుర్వాంకురా, తుతములు నవరక్త ♦ చందనంబు
 కరవీరముఖ్యుల ♦ క్రచ్చి నూనంబులు, వైచి యొక్కక పేరు ♦ వరుసతో న
 మోంతంబుగాఁ బతు ♦ గ్యంతంబుగా బ్రణి, వాదిగాఁ బఱియించు ♦ చర్మపాత్ర
 గీ. మాణిపగ్యంత మెత్తుచు ♦ మాటిమాటి, కర్మమిచ్చినఁ బ్రీతుఁడై ♦ యుక్తుఁ డొనఁగు
 సేవకున కాయు లొగోగ్యుఁ ధీవివేక, భాగ్యసౌభాగ్య వైశవపాత్రధనములు. 2140
 కాశీఖండము, ఆ 3 ప 188.

—♦ గాయత్రీ ♦—

- సీ. గాయత్రీ విష్ణుండు ♦ గాయత్రీ శంభుండు, గాయత్రీ పరమేశ్వరి ♦ కర్మనిష్ఠ
 గాయత్రీ విశ్వేశు ♦ కమలసంభవమూర్తి, యైన సూర్యాండుండు ♦ మానివగ్య

గాయత్రి జపించి * గాయత్రి గొనియాడి, కాంచువిప్రుడును క్రి * కలితపుణ్య
గాయత్రి నేపించు * కాలంబు గాలంబు, మంత్రతంత్రములు ని * చ్చలకావేక
గీ. యశస్! సావిత్రి యనఁగ గాయత్రి యనఁగ, విశ్వజనయిత్రీయనఁజెడు * కృష్ణదహత
యనఁ బరాపరబ్రహ్మవ్యక్తియం బనఁగ, నమ్మహాదేవి క సమాహ్వా * యాంతరమాయ.
సీ. మేలైన రెండుతో * మృదులు విద్యలలోన, మహాసీయ మగుదు మీ * మాంసపలము
మీమాంసకంఠెను * మేలు ప్రాధనమునఁ, దర్శనాస్త్రము కుహో * దర్శనము
తర్కనాస్త్రముకంఠె * దాసరుద్యునికంబు, వివరించి చూడఁగ * నేదరాశి
యాహ్నుయములకంఠె * నభ్యర్చితములు, చర్చించ నుపనిషత్తముదయములు
గీ. నుపనిషత్తులకంఠెను * నూర్ధ్వపదవి, మంత్రరాజంబు గాయత్రి * మహిమఁ గాంచు
బ్రహ్మమనుశ్రేపుతోఁగూడి * పాడిచిదుడు, నననిగురులకు గాయత్రి * మనెడుసురభి.

కాశిఖండము, ఆ టి ప 181, 191.

సీ. నిన్నుండి సంధ్యాది * నిత్యకృత్యంబుల, బ్రాహ్మ్యకర్తృములేలు * పడఁగఁ గలిగె
నిన్నుండి పెక్కులు * నిగమముల్ పఠింపించి, సకలధర్మంబులు * చాబుచాలిగె
నిన్నుండి బ్రహ్మాదివిద్యలకు భర్తఁ, డీశ్వరుడని ధాత్రి * నెఱుక గలిగె
నిన్నుండి దివమున * నీరజమిత్రండు, మంచేమలను మట్టు * మణఁచఁగలిగె
గీ. రమణ నోంకారదివ్యాక్ష * రంబులకును, నెరయ నిన్నుండి నిలువఁగ * నీద గలిగె
జనని గాయత్రి నీకును * సతులుసాటి, యనెడు మాటలనివాగునప్ప * కాన్పదములు.

యాజ్ఞపల్మ్యచరిత్రము, ఆ 2.

క. గాయత్రిమంత్రజపము, గాయకప్రతివాసరంబు * భక్తిదలిర్పం
జేయుమహాత్ముం డభ్రములఁ, బాయంగా నడచి బ్రహ్మా * పదమున నిలుచున్.

క. గాయత్రిజపమాచరింప కుభసా * కల్యంబు సిద్ధించు చా
క్కాయాదిప్రభవోగ్రహి * పమడఁగం * గై వల్యమున్ వచ్చు నీ
హ్మమువ్యంబు లభించు తోగములు మం * తై షోవు నేమంత్రముల్
గాయత్రిపరనామ తాంశ సమముల్ * గాలేపుధీతోత్తమా.

2145

జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 58, 59.

—* గాయత్రిస్వరూపము *—

సీ. ఉరుతనోంకారసం * మోజితదివ్యాక్ష, కానుగుణ్యస్వ * యాభిధాన
తారకనీలము * కైవిద్రుమనువర్ణ, ఘనతిరకాంతి * ప కాకతాంగ
కైరవబంధన * ఖండ పుండలబద్ధ, మాజీకన్య కాంచన * మయకోరీక్ష

పరమతోపరచక్ర ♦ పటుగవాభేటక, పాశాంతకాభయ ♦ ప్రకటహస్త
గీ. యుగ పరంశ్లోతి వట్కుత్తులైగుతలు, మూడుపాదంబులునుగట్టుముద్ద గాలు
పుణ్యగాయత్రీ శ్రుతులకు ♦ బుట్టినిల్లు, యజ్ఞశక్తికి నెదుటఁబ్రతిష్ఠమయ్యె.
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

—♦ బ్రహ్మయజ్ఞము ♦—

గీ. బ్రహ్మదేవునిమావంబు ♦ బ్రహ్మయజ్ఞ, మెఱుంగుప) శవంబుచేసివ్యాధిహతులునొడివి
వాచపాదంబు గాయతి) ♦ పలికి పరుస, శుక్రులుపతియింపఁదగునదిహితముగావు.
శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ సూర్యనమస్కారము ♦—

చ. దినకరునిన్ సభక్తిగ నుతించి జపించి నమస్కరించినన్
జనునరు దుమ్మితప్రభము ♦ జాటును వత్సరమాత్ర తజ్జపం
బొనరుప రత్నధాన్యనసు ♦ ధోజ్జ్వలభూషణమందిరామలౌ
భునతరసంపదలౌ గలుగుఁగావున ముఖ్యము (సూర్యసంస్తుతులౌ.)
శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 2 పే 45.

వసంతతిలకవృత్తములు.

గాఢాంధకారహరణాయ జగద్ధితాయ
శ్రోతిర్మయాయ పరమేశ్వరలోచనాయ
మంచేవాదై త్యభుజగర్వవిభంజనాయ
సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
ఛాయాప్రియాయ మణిపండలమండితాయ
సూర్యోత్తమాయ సరసీసుఖాంధవాయ
సౌవర్ణగర్జ్మమకుటాయ వికర్తనాయ
సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
సంజ్ఞావధూహృదయపంకజమట్పదాయ
గౌరీతపంకజభవాద్యుతివిగ్రహాయ
లోకేశుణాయ తపనాయ దివాకరాయ
సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
సప్తశ్లోబధృతకటాయ గ్రహాధిపాయ
రక్తంబరాయ శరణాగతవత్సలాయ

జంబూనవాంబుజకరాయ దినేశ్వరాయ
సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ సమో నమస్తే.
అమృతయభావభరణాయ జలపానీయాయ
తోయాపహాయ కరుణామృతసాగరాయ
సారాయణాయ వివిధామృతవంతితాయ
సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ సమో నమస్తే.

యాజ్ఞవల్క్యే సమస్త్రమః ఆ 2.

—♦ మంత్రము —

- సీ. వైష్ణవి కామారి ♦ వారాహీ చామందః, బ్రాహ్మి మహేశ్వరి ♦ బుగళలలిత
కాత్యాయ సింద్రాణి ♦ కాళరాత్రి భువనేశ్వరి మహామయి శంఙ్గవళగన్తి
భగవతి మాతంగి ♦ కాల మహాకారి, కామేశ్వరియు భద్రకాళి శక్తి
మలహారి కృష్ణాక్షి ♦ మాధవి శంఖవి, కాకంఠియు లక్ష్మణాశ్రురాంగి
గీ. మోహినీ కామరాజాభ్యుముఖ్యదేవి, రాజరాజేశ్వరియు మంత్రరాజరాజ
మఖి వరూషిణి ధైరవి ♦ ముఖ్యమాల, మంత్రములలోన మోహినీయంత్ర మనః.
హంసవింత్రీ, ఆ 4 ప 95.

—♦ పంచాక్షరీమంత్రము —

- కా. శ్రీమంతంబు శివస్వరూపమును దూరీభూతతాపత్రయం
జామాదప్రద మార్జునమృతము తత్త్వాన్తప్రసాదంబు శ్రీ
రామాగస్త్యమహర్షి లోకభజనాత్మంబైన పంచాక్షర
శ్రీమంత్రంబు సమస్యనాయనమచున్ ♦ జింతింపుఁ డ్రాంతమున్.
సీ. రమణీయతరమంత్ర ♦ రాజంబు లందెల్ల, నధికమై యొప్పు పంచాక్షరంబు
ఆ గామిసందిత ♦ ప్రార్థనపాతక, హరణకారణము పంచాక్షరంబు
గణులింప ధర్మాత్మ ♦ కామమోక్షము లభివక్షత నిజు పంచాక్షరంబు
కాళికాగస్త్యాక్షి ♦ ఘనముని దెల్పనిగి, చక్షుణం బరయఁ బంచాక్షరంబు
గీ. జపపరాయణులకు పాథుఁజనుల కెల్ల, నక్షయఫలప్రదంబు పంచాక్షరంబు
పూర్వసన్మకృతానేకత్రైవిధసాధ్యమగమోక్షంబు శైవపంచాక్షరంబు. 2152
బ్రహ్మాత్మే నమః, ఆ 1.
సీ. పంచాక్షరీమంత్రీ ♦ పంచాననముగాక, తఱుమునే పాపదంతావళముల
పంచాక్షరీమంత్ర ♦ బడబాసముగాక, హరియించునే పాతకాంబునిధుల
పంచాక్షరీమంత్ర ♦ పశుహవధముగాక, యథాదునే కృషదుష్కృతామణులు

పంచాక్షరీమంత్రం ♦ పవనవేగముగాక, కలందు నే వృజనోగ్ర ♦ జలధరముల
గీ. మగువపంచాక్షరీమహా ♦ మంత్రాగ్రాజ, గారుడక్రేంక్రియానాద ♦ గౌరవంబు
గాక చీకాకునేయునే ♦ లాక్షిభీక, రాతికల్మషభూతవా ♦ తాశనముల. 2168
క. ఇమ్మొంత్రము పృణవనహా, యమ్ము ♦ బహింప నదిహాడతరుమగు మీ
రెమ్మొయు భజియించిన నది, సమ్మితమగు శంకరునకు ♦ సన్మనులారా.
సీమంతినీక శ్యాణము, ఆ 2.

— ♦ పడక్షరీమంత్రము ♦ —

మ. కలుషధ్వంతరివాకరం బమృతమాగ్రస్వచ్ఛవంబు ని
శ్చితతాపత్రయజాపసావకము సంసారాల్లిపోతంబు ని
గ్మలకల్యాణఫలప్రిదంబు విలసత్కంతాగ్నిరాజంబునై
కులదన్ వైవపడక్షరంబు నిఖిలాగ్ర్యమృత్యుమై విత్యమున్. 2154
ఆ. తాకలయండు శక్తియును ♦ తరువులందు, కల్పకము వైలములయందు ♦ కనగిరియు
నతలు మంత్రంబులందు హాడక్షరంబు, క్రింది యనంగదగు ముని శ్రేష్ఠులార.
బ్రహ్మాత్తరఖండము, ఆ 1.

— ♦ అష్టాక్షరీమంత్రము ♦ —

క. శ్రీమహితాస్తాక్షరియను, నామంత్రీకు నభ్యసించునగు వీపున క
క్షే మంత్రపవ్వనర్థని, యామకమై ప్రణవపూర్వమై విలసిల్లున్. 2156
సీ. ప్రణవదైసర్గిక ♦ పరశూర్గమీమంత్రమని చెప్పదురు బుధులవ్యమంత్ర
ములకుఁ దత్సలక్షార్థి ♦ బొంది చెప్పంగ శుభ, దంబును సుస్వభావంబు లేదు
ప్రణవంబు సర్వమంత్రములకు నాయకంబగు నాదియగుబ్రహ్మ ♦ మదియ చూడె
యొకటి రెండును నేను ♦ నొనరింప వర్తము, లష్టాక్షరాఖ్యమై ♦ యతిశయిల్లు
గీ. నదియనారాయణాహ్వయమాశీవ్రణవ, మిడిసమస్తృతితోగూడ ♦ నెనక మెనగు
సర్వకుభదంబు సర్వాగ్రహాధనంబు, సర్వదుఃఖాహరణంబు ♦ సౌఖ్యకరము.
పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 105.

క. పృణవాదిచేసి నారాయణనామచతుర్థితుదిగ ♦ ను మధ్యమునన్
బ్రహ్మప్రకాశకంబగు, మణిమయశబ్దంబు జోసుప ♦ మంత్రముపుత్రా! 2158

క. ఈయష్టాక్షరీమంత్రము, ధీయుతులై పఠనసేయు ♦ ధృతిమంతులు మ
తాన్ముజ్యమాక్షై బొందుదు, రాయానవిహీను ఆగుచు ♦ నతిమోదమునన్. 2159

మత్స్యపురాణము, ఆ 1 ప 120, 121.

—* తారకమంత్రము —

- క. తాళకమంత్రం బెవ్వఁడు, సారెవ నొకనిముఖమైనఁజూప మొనరించున్
గోరిక మత్స్యన్నిధి నింపార మహాయుగసహస్రమతఁడు వనించున్. 2160
- సీ. దుర్గమపంకాద్ధి * నిర్గమింపఁగ ధాత్రీ, తారకనామంబు * తరణియెన్న
ఘోరసంసారాఘాతుగిమ్మినలో తెఱగోయ, నలతారకము నిఁ * తాసియిన్ని
దారుణకరమర్థితగహనంబుల కెల్ల, తారకనామంబు * దావహిన్ని
ఘనకీర్తిపాదిసంఘంబుల కవనిలో, తారకం బొగి వజ్రధారయెన్న
- గీ. నహహ తారకమంత్రగాఁజాఖ్యమెవఁడు, గోరికసియించువాఁడుసత్కీర్తులెన్న
మత్స్యదముఁ జెంది విభుధసన్మాస్యఁ డగుచుదివ్యవహాయులెంచుడు * భవ్యసరణి
కనినకోరచంద్రోదయము, ఆ 4.

—* శిఖచక్రాగీతములు —

- సీ. అగ్ని సన్నిధినుండి * యానాశ్వుఁ డాశ్వుంబు; వోయుచుఁ దన్మంత్రముఁజూపేయు
• నెనిమిది యుండె నూఁటెనిమిది యుండెను, వేల్చి తక్కినవెల్లవిష్ణుచుంత్ర
తతిచేతఁ బురుషనూత్రముచేతఁ బాయసఘృతములఁ గొన్నియాఁహతులు వేల్చి
యయ్యోనిలోనల * నొయ్యనఁ జక్రశంఖములు నిక్షేపించి * కృమముతోడ
- గీ. మతివడతూరి నిరుపది * మార్లు వేల్చి, శస్త్రచక్రంబు మంత్రోత్పాతముగ * కుంభ
కుడిభుజంబునఁ జక్రమయ్యెడమవలన, శంఖమునుగాఁగగరుఁడుగూఁకన్యంగవలయు
- క. ధరణీదేవుఁడు దగ సంస్కరణానలత ప్రశంఖ * చక్రాంకమలం
గరమూలంబుల భక్తిని, ధరియించినయేని హరిపదంబునఁ జెందున్ 2163
- అ. చక్రమైవ శంఖచక్రింబులైనఁ బంఞ్చాయుధంబులైన * నన్నితత్త
ముగ భుజంబులందు * మొగిఁబూని బ్రాహ్మణుల, దాచరింపవలయుఁకన్ వీధుల
- క. చక్రాంకరహితుఁ డగుచుఁ ద్రివిక్రముఁ బూజించునట్టి * విశ్రాంతి జపకా
నక్రతుతూజాధ్యయనాదిక్రియలవి నిష్ఫలములంకీర్తనర తలఁపన్. 2165
- క. ఊపనతునవేళఁ జూపవ్యవగతహామాన్నిఁగాఁచి * తూతనిఁ జక్రాం
కపునీతుఁడేసి తిమ్మట, నపరిమితబ్రహ్మఃకర్మమగుఁ జేయింపన్. 2166
- క. శ్రీకరచక్రాంకితులగు, లోపలు శుద్ధులు మహాత్ములును శగుదురు నా
రీక్రియలు లేకయుండినఁ, బ్రాకృతులన ధాత్రీ నెన్నఁబడుదురు మమజుల్.
- క. ఏయాశ్రమస్థుఁ డైనను, బాహక విభ్రండు విష్ణుఁపయడై చక్రాం
కాయతనభుజాఁడు గాఁదగు, నీయర్థము క్రతులఁ జెప్పు * నించునిభాష్యా- 2168
వద్మధురాణము, ఆ 5 వ 24, 28-29.

—♦ బ్రాహ్మణప్రభావము. ♦—

సీ. అనలంబు కరముల ♦ నవ్వెనీదేవతల్, నయనయుగ్మంబున ♦ నలరుతిథుఁడు —

మూర్ధభాగంబున ♦ మునుకొని నదు లెల్లఁబొదంబులందును ♦ బవనుఁ డాత్మఁ
బరమాత్మ హృత్పక్రీపద్యమధ్యమమున, వరుణుం డురంబున ♦ వాసవుఁడు
కంఠనాళంబునఁ ♦ గంజాత్తుఁడును గుఱి, నమరవర్షులు భుజాగ్రములయందు

గీ. సాధ్యు లాధావజలహృత్స్థలమునందు, వనధు లెల్లను మోహనావర్తములను
మందు తీరితిఁ దడబ్బునుఁగోత్తమాంగ, మందులను దేవసంఘముల్ ♦ సందడిబును.

సీ. అదిగాక విను భూసుఁగోతాధిపదర్శనం, బక్షిసంభవజాపఁగితుకంబు

నున్నును రేన్నరాశిర్యాదములు వాంఛితార్థప్రదంబులై ♦ యలరుచుండుఁ

బ్రెంపైవహసుధా నిఘంఠింపవందనముచేఁ, దనుకల్పమములెల్లఁ ♦ దక్షిణిపోవు

నిట్టులిట్టిజగంబుఁలెల్లఁ బావనములు, గావించుచుండును ♦ భీవశ్య

గీ. కోటిజన్మములకుఁగాని ♦ నూటిపడచు, విప్రిజన్మంబు వసుధను ♦ విశ్రుఁడయ్య
విష్ణుపాదాంబురుహభక్తి ♦ విడిచె నేని,యలసకన్నును శ్వపచుఁ డత్యధికుఁ డరయ
మత్స్యపురాణము, ఆ 2 స 126-131.

క. దైవాధీనము బ్రజగము, దైవము తన్మంత్రవశము ♦ తన్మంత్రము భూ

దేవతలచేతిదగుటను, దైవములకు దైవతములు ♦ ధరణీదివిజాల్.

2171

సీ. శాశ్వతివేకమఁగోజనాశికి నెల్లఁ, బుణ్యచరిత్రుండు ♦ భూసురుండు

అతులితాగామిసంఘితి నటత్పరబ్ధ, భూతసంవేద్యుండు ♦ భూసురుండు

యజనాధ్యయనసుకఁగ్రాచరణాతి వి,లాసవిశ్రాంతుండు ♦ భూసురుండు

వరతపోనైస్తికోఁగ్గృతఁగృహీతాచిత్తో,ల్లాసమానధనుఁడు ♦ భూసురుండు

గీ. భూరికరుణాసముద్రుండు ♦ భూసురుండు, భోగశక్రసమామండు ♦ భూసురుండు

భూమిభృవ్వరసేవ్యుండు ♦ భూసురుండు, భూసురాంబురుహోత్తుండు ♦ భూసురుండు

సత్యభామాపరిణయము, ఆ 1.

సీ. ఆకొన్న సురలెల్ల ♦ ననుదినం బెవ్వరి, క్రతుశాలపంచలఁ ♦ గాచియుండు

భజియింతు రెవ్వని ♦ ధవనముల్ ప్రతిమాన,మును పితృదేవతల్ ♦ భుక్తిగోరి

సకలభూతంబులు ♦ సంతృప్తిఁ జెందు నెవ్వరు నేయఁదగు బలిహరణసిద్ధి

వచ్చెనతారంబు ♦ లక్షాంతమును బూజులందు నెవ్వ రొనర్తు ♦ రర్హరితి

గీ. వేదశాస్త్రంబు లేచిచే వెలయుచుండు, నెంచు నెవ్వరిదివచన్య ♦ స్మృతివయంబు

లర్కజయ మిచ్చు నెవ్వరి. యర్హుతోయ,నుట్టి విప్రుల కెన రెవ్వఁరఖిలమునను

దశావతారచరిత్రము, ఆ 3.

—♦ బ్రాహ్మణఃప్రాజాపతయః. ♦—

1. బ్రాహ్మణులకు బ్రహ్మగ్రంథము శాస్త్రము బహుళభిక్షస్థానము తొలి
భరణి పునఃతలకు ♦ చలయంట నూత్రంధ్రు, గంగ నాడియట్టి ♦ ఘనత యబ్బ
నర్మిడు కేతులభిక్షాదకము వోయు, వంశంబునకు బ్రహ్మపవతిగలు
విభుల కానుహాధినిరంబు నున్నిన, నివిజనాయకుగూడి ♦ తిరుగవచ్చు
2. పువమిసేల్పుల కిండ్లిచ్చు ♦ పుణ్యకాలి, కల్పమేధం బొనర్చినయట్టి సుకృత
మొదవుదావలమరుదాడి ♦ మొదవులియ్య, సత్వలోకంబులుగునిశ్చయముగాంగ.
శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ బ్రాహ్మణలిరస్కాతదోషము. ♦—

1. జన్మాతిశయదుభాజలచంద్రయోగంబు, వంశసన్మతేత్రప్రహంబు
దారిద్ర్యలలికావిశానదోహదకేలి, ఘనకన్దశీవన కారణంబు
దుర్విశేషనేత సన్మయచంద్రసారంబు, మిథ్యాకవాద గన్మద్భికారి
దైత్యగుణాభిష్ట ♦ దైవసాక్షాత్కార, చక్షుఃకిపతైలాభిక్తు
2. లోపయతాపవ్రాత్యమంతాపథంబు, తరమకాతుల్యకీర్తాంధవివదంబు
ప్రాణహరణంబు బ్రాహ్మణఃపరిభవం బ, వంగ విప్రాపకార మెన్మంగ నేల.
3. సగర దతరథ పాండు త్రిశంకు నహుష, నృగ విషయ పాత్ర కర్ణానిపుణమతుల
కథలు చంద్రేంద్రమూర్తులకథలు వినఁడొ, తెలిసి విప్రాపకృతి క్లుప్తతెగువనేత.
యామిసీభాగ్యతలకావిలాసము, ఆ 5.

—♦ బ్రాహ్మణవిత్తాపహరణము. ♦—

1. దురితము లనేకములు గలవరయంగ లోకమున నాని ♦ యన్నిటికలెఁజ్
భరణిసరధనము పాపపుణ, దెరువున గొను టధిక మండ్రు ♦ ధీరవిచారా. 2177
2. భూసురధనాపహరణము, నేనిన గులనాశ మగుట ♦ సిద్ధము దానం
జేసి యగును జండాలు, త్యాసంగము నపరధనమునందు శత్రుదా. 2178
భారతము, ఆను. ఆ 4 పద్య 43, 44.

1. నరనాథులకాననము దహించుటకును, నవనీసురులవత్త ♦ మన్నికీల
జననాయకుల నిజైశ్వర్యాభినింకింప, బ్రాహ్మణజేత్రంబు ♦ బాదంబు
పార్థివోత్తముల సంభవచ్చెలముల గూల్పు, భూసురధనము దంశోలిధార
జగతిమరుకీర్తి ♦ రంగ్రహమాన విప్రాత్తము ధనము నూన్యోగయంబు
2. విప్రతతిసామ్యుకింజను ♦ విషముపెంబు, గగనమునకును బ్రతిప్పతి ♦ గలదుగాని
దాని నూన్యంగ భువి నొనగ్రములుచిత్రి, గానగిర్మృదులునింబు ♦ గామపుతి

క. ఎఱుగఁగమి నైఁచు భూసుర, చరులభనం బహులింపఁగలవగు నుదకిన్
మఱుపున నెలము ముట్టించి, దరికొని వెనఁ జాల్చుకున్నె ♦ తన వెరియ, గన్. 2180
భాగవతము, ఆ 10 ప. 478, 479.

—♦ గోప్రభావము. ♦—

క. అనుభవభ్రమేచక ధూ, సరవణ్ణాకలితగోవిందయదానంబుల్
ఖరకఁగురహస్వి పవన, వరలోక సుఖముల నిచ్చు ♦ వసుధాధీశా. 2181

క. శోనుప్రమాణ యగు తిల, భేనువు నిచ్చినవరుండు ♦ దీప్తుం డగుఁ బు
ణ్యాశాసలోక సంవా, సానందోన్నతిఁ జరించు ♦ నప్రతిహతుఁ డై. 2182

క. విష గోవులను శ్రాభాతంబునఁ చలఁచుట తస్యణములు ♦ వాగడుట భక్తిం
గనుఁగొనుట యధికత్రుణ్యము, లని యెఱిఁగించు జనములకు ♦ నాగమఖణితుల్.

ఆ. విప్రీగంబు గోశఁకృన్మాత్రముల కేవలపడు సకలమాంశభక్షి కైన
భూకపాప మంద్రు ♦ గోమాంసభక్షిణ, మజ్జసంభవాదులైన సురలా. 2184

క. జనములు దుస్స్వప్నంబులు, గని గోకీర్తనము సేయఁగఁగాఁ దద్దురితం
బునఁ బారయఁడ గోమయయుత, వినుతాంబున్నాన మతిపఁవిత్తం బనఘా. 2185

చ. పరమపవిత్రముల్ యజఁభాజనముల్ దము విన్నఁ జూచినన్
దురితవతులెబలం దొలఁగఁ ♦ ద్రోవఁగఁ జాలఁ బ్రదానకర్తకు
త్తరగతిలాభవైభవము ♦ తంగటిజాన్ముగఁజేయు గోవు లె
న్వగు దగ వానిఁ గొల్ల రనిఁజారణఁ జొత్తురు వారు నాకముక్. 2186

సీ. ఆననంబునను జిహ్వనా శృంగముల బల, వైరి రంధ్రంబుల ♦ మారుతుండు
గతుడంబునందు శ్రీకంఠుండూ పదముల, యందు మరుద్గణ ♦ మనఘ తుక్షి
వహ్ని చన్దుల సరఃస్వతి పేడఁ బంచిత, కుశలక్షియముగీర్తియును గృమమున
రుధిరంబునందుఁ జంఁద్రుండు హృదయంబున, భగుఁ డనుదేవత ♦ పాల వేధ

గీ. పెండుకలయం దనుష్టాఁవిత్తతి దోఁక, భర్మఁ డక్షుల నూహ్యండుఁ చగ్గమునఁ ద
పంబు సిద్ధి లేజము సంధిపట్టు సిద్ధులునికి గల దటె గోవు సేఁచనఁగవచ్చు.
భారతము, ఆను. ఆ 8 పద్య 31-60

—♦ కపిలగోలక్షణాదులు. ♦—

గీ. కపిల లుచ్చిరచానిఁకాదు నిజకు, కొన్నవానిని బాణ్యాత్మకండుగఁ జేయు
నీవుఁ గపిలాసుమర్చవాఁవిరతమాన్, నుండ వగు పెంతయును మేలు ♦ సుప్రతాత్మ.

గీ. కర్ణశృంగాక్షిఖుఁనాసి కావుట ములు, గపిలములుగుత్తరకయునునుఁ మృములు గవిట
పట్టు బొందు నెం దేవోత్పట్టు కపిల, మైనఁ గపిలాత్వగుణమున ♦ క్రియచాలా.

- క. మే శెట్లఁ గపిల మైనను, నానిం జెప్పంగ నేల ♦ తగమ కపిలనన్
 మానితగుణ పినికి గుడువఁగా నేపనికైనఁ గాడి♦ట్టన్ నెఱికనన్. 2190
- ఆ. కాలఁ గేలఁ గోలఁ ♦ గపిల దండించిన, నరకవాసముచ ♦ నమగవలయుఁ
 బూరి నీరు లెన్న ♦ యారసి యగ్గోవు, సత్కరింప నుగతి ♦ సంభవించు. 2191
- క. అనఘ కపిలాద్రవానంబూతు పలం బిట్టి దనఁగఁ ♦ బోలునె కమలా
 సమఁడు మహానందప్రదఁచుని వెలుచుదుఁ జెప్పె నాని♦కట యే చుండున్. 2192
- భాతము, ఆమ. ఆ 2 పద్య 102-108

—♦ గోలోకము. ♦—

- నీ. ప్రసహించు నెవ్వోట ♦ చిత్తాన్తసంపదఁ, వోలుకాడుచు నహర♦వర్గదాసు
 సవరిల్లు నెవ్వోట ♦ జర దగ్గజఁగనీక, సంతతయావన♦సాన్తవంబు
 లలకొందు నెవ్వోట ♦ నాన్తవిర్లుదలతో, బహుసంఖ్యఁ బాయన♦వ్యతములు
 బెడఁగొందు నెవ్వోట ♦ గడచుయెంతయులేమి, సామగ్రిశుభవస్తు♦సంఘటము
- గీ. నట్టి గోలోకమునకుందు ♦ సభవసింతు, రభవుచేఁ బొద్దుప్రాద్దునె♦ద్యంబుఁగనుచు
 నలఘుమూర్తులు గోమాతృ♦కలు గుళిల, యాదిగాఁగల పరమక♦ల్యాణనిధులు.
- కాకిఖండము, ఆ 2 ప 28.

—♦ విఘ్నేశ్వరపూజ. ♦—

- నీ. ఉండ్రాల్గునూచిండి♦పుండ్రోక్షులుం దేనె,యనఁటిపండ్లుం జూడి♦యలు ఘృతఁబు
 బెనరుఁబప్పును బొంగు♦బెరుఁ గోగిరంజులు, బాయసాన్నంబులుఁ ♦ బోనకములు
 నారికేళంపుబొం♦డాలు మీఁగడయును, నవదధిసింహఖం♦చాల్ గుడుములు
 లడ్డుంబులు చక్కి♦లాలు మోరుండలు, ఖండఁబు చలిమిడి ♦ హండపప్పు
- గీ. లాదిగా భక్ష్యవోష్య తేహ్యదులైన, బహుపదాగ్ధంబు లర్పించి ♦ పుణితుడైకి
 (నేలుపులు రాక్షసులను నాశివిఘ్న పతికి, దుగ్ధపాథోధిమంథనో♦వ్యాగవేళు.)
- మాతవిలాసము, ఆ 6 ప 56

—♦ శనివారవ్రతము. ♦—

- మ. శనివారోత్సవే మాచరించె ముని శిశువ్యాప్రీతముం దానుఁ గ
 మృది పక్ష్యావముతోడఁ బూరిగమితో ♦ మండెంగతందంబుతో
 ననుఁగంబాసెముతోడఁ బొందుకలమా♦హారంబుతో నేతితో
 ఘనరంభాఘంధశర్కరలతోఁ ♦ గారుణ్యపాథోధికెన్.
- 2195
- భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 67.

—♦ ఆదివారవృత్తము. ♦—

- క. నటండు రవివాసరంబున, విరుమాటు భుజించెనేని ♦ హృత్పుణ్యుండై
నిరయస్థితం డగుచు వ్యథాపరిగతుడగు బ్రహ్మకల్ప ♦ పర్యంతంబున్. 2196
- క. నికరం డుదయింపకముచు, జనుఁ డినవాసరమునందు ♦ స్నానముఁ గావించి
చిన నడఁగుఁ దొంటియొనిమిది, దినములఁ జేసిన యథుంబు ♦ ధీరవరేణ్యా. 2197
- గీ. భానువారవృత్తిపాతకవత్ససంక్ర, చుణములంజేక భుక్త సమాచరణము
వెలయుగం గానదిష్టానః ఫలదమగుచు, నిరయమిరుమాటుఁ గూడిచినఁ నరుఁడువొందు.
- గీ. రవినినలబున నాదినాతాయణుండు, సర్వగుతుండై వినిర్మలస్వాంతుఁ డగుచు
నుండుఁ గావున నేతద్వృత్తిలోత్త మమున, నతని నర్చించు శుభఫలఁ బొత్తుటలాసంగు.
- శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 6 పే 141.

—♦ సోమవారవృత్తము. ♦—

- గీ. అశ్వుతకరువాసరము నపఁ రాష్ట్రవేళ, హరునిఁ బూజించి భోజనం; బాచరించి
మాపు భుజియింపవండిన ♦ మానులార, సద్వృత్తమె యందు రన్యవతుంబునందు.
- గీ. ఇందువాసరమునను రాఁ త్రిదివసంబు, భోజనము మాని హరుపదాంఘోజపూజ
జేసిముటు నాడుపారణఁ జేసె నేని, నుత్త మోత్త మమండు వేఱొక మతమున.
- సీమంతినిక శ్వాణము, ఆ 1.
- గీ. సోమవారవృత్తిస్సుటభానుబింబంబు, పుణ్యవారిజన ముద్బోధకంబు
సోమవారవృత్త ♦ భీమజ్జమాతంబు, పాపదావానల ♦ భంజనంబు
సోమవారవృత్త ♦ సురభూజరాజంబు, కామితఫలదాన ♦ కారణంబు
సోమవారవృత్తాఁ శుగ మహావేగంబు, దారిద్ర్యజలదవి ♦ గ్రారకంబు.
- గీ. సోమవారమహావృత్తికామవిశిఖ, సముదయంబు నసర్గదృష్టుమదాప
వర్గలక్ష్మీరథామనోఽవారిమహా వశికరణకారణంబు రాఁ జీవగంధి. 2222
- గీ. ఉర్వీసుపహ్నుఁ డశ్విభుఁడగ్నే రైవ్యశ్వరో, విద్యాననద్యుండై ♦ వెలయుచుండు
రాజనందనుఁ డన్యఁ రాజపూజితపదాంఘోజవిభ్రాజితఁ స్ఫురణఁ గాంచు
నూరుసంభవుండు నిఁ తోయోర మేగుసమాన, చారుకాంచనరాశి ♦ సంగ్రహింపు
శూద్రుండు సద్విజ్ఞఁ నిద్ర సేవారుప, భద్రవిద్రవిద్యుజై ♦ భవముఁ గాంచు
- గీ. సతల పతివల్లభత్వంబు ♦ సంగ్రహింతు, రతివ యతివాంఛితార్థంబు ♦ లందుచుండు
జనములకుఁ జెల్ల సోఽశ్విభాఽజనములగును, దధ్యముగ సోమవారవృత్తింబుచేత. 2223
- సీమంతినిక శ్వాణము, ఆ 2.

- సీ. సోమవారమున విశుద్ధులనున్నుండై, దినపుం దుపవశించి + శివుని సోమ
బంధవతండు శంకరు దుహాజేవుని, నారీకు దుద్రణాంత్తమున నొండై
వాచుడేవాదినామామంత్రముల నొండై, నభిషిక్తుల జేసి శుభాక్షయముల
నర్పించి గీతస్మృత్యపురాణగోత్రుల, నేనింప సంతుష్టిఁ + తెందియతందు
- గీ. వాంఛితార్థము లొసంగునీవ్రతమునర్చ్య, కామదముదోషహరమునక్తమునంగుడువ
నుపవసించిన శంభుసాయుడ్య మబ్బు, నవనిపవశేణ్య పాండవోయాగ్రగణ్య.

శేషభర్తృములు అ. సు. ఆ 6 శ్లో 140.

—♦ ఏకాదశీవ్రతము. ♦—

- సీ. పగుల నిందింపక + పాపందశనగోష్ఠి, నలుపక యన్మతభాంషణము లాద
కాగ్రహింపక కూద్రుంపటం కింటనెయింపి, లలనతోఁ గలయ కంసస్వలం నెట్టి
నేయక దుష్టనశ్రేణిసంగతిఁబోక, క్రయవిక్రయాదుల + కననిపడక
కోర్కులు మదిఁబుట్టకుండ నిద్రింపక, యనుచితకర్మములొనరింప

- గీ. కమలహాసమండై యుచ్యుతావతార, కథలు సత్వక్తి వినుచు భాంషణజనుల
సంగడంబునఁ గాలంబు + జరుపవలయు, మాదిసంబున నుపవాసియైపఱుఁడు
క్రీరంగమహాత్మ్యము, అ ర ప 130.

- సీ. దశమినాఁ జేకభుంక్తముచేసి దేవగృహమున నిశ్చక్యాంబు + యగుతు జేదగ్గ
నిద్రించి నులునాఁడు + నియతండ్రి యేకాదశినంబునను రాతేవనేత్రం
దలఁచుచు నిమ్మగా + జలకృతస్నానండ్రి, విమలండ్రి సంఖ్యాదివిధులఁ క్రిష్టి
లీలతో గోమయవిప్రస్థలంబునఁ, బద్మనాభాకృతిఁద్రుతిమ నిలిపి

- గీ. యందు భావించి లక్ష్మీకు + నావహించి, పుష్పచందనములచేతఁ + బూజ చేసి
భక్తి నైవేద్య మర్పించి + ప్రస్తుతించి, యతిముదంబునఁ దా నమస్కృతలొనర్చి

- అ. విష్ణుకథలచేత + వితతంర్తనవాద్య, గీతనుతులు నెలఁగఁ + వ్రీతితోడ
జాగరంబుచేసి + చతురత నారాత్రి, గడపనలయునిట్లు + గరిమమెలయు. 3227

- క. హరినానరమున నన్నుచు, పరితృప్తి భుజించు పెల్లఁ + బానగృహమునకే
సురతోడుత. గోమాంసము, వెలునక భుజించుచుట్లు + పిత్రింపంగన. 3228

- అ. అనుపనీతులగుచు + నజ్ఞాలై తిరిగెడు, పంచవత్సరముల + బాలకులకు
వృద్ధరోగులకును + వీక్షింపఁ జెందడు, విష్ణువాసరాస్త్ర + వృజిన మరయు. 3229

- సీ. భూదేవగురువిత్రములు చూరించిననైన, సంతతానాచార + నశితండ్రిన
బ్రహ్మకార్యాదిసాంపములఁ జెందిననైన, గురుభామినీబాఁగోష్ఠ్యండ్రినఁ

బాహుకామిని ♦ సంగతుండైనను, దళిదుగమధుపాశనితతుండైన
దల్లిని దగ్గిడి ♦ దృశించువాడైన, బాహుండహ్యసంభరితుండైన
గీ. నభిలదోహత్రయమైన ♦ యట్టివరుడు, సుస్థిరంబగుబుద్ధితే ♦ స్థాంపు మిగిలి
యొక్కహరివాసగరిబున ♦ స్థిరపనింప, స్థిరగున నతనికి లక్ష్మీశనిలయ మశును.

క. పతియనుచుతిగలిగినచో, వ్రతములున్నతి కాచరింపవచ్చును లక్ష్మీ
పతిజానరోహవాసవ్రతమనుకుం బతియగుజ్ఞ ♦ వలవదు తలఁపన్. 2231

క. పరమంబగునద్వక్త్రిని, బురుషుం డొకదూరయాత్ర ♦ పోయిననైనన్
హరిపూజయు నుపవాసయు, హరిదినములఁ జేయవలయు ♦ నతివల కెల్లన్. 2232
మత్స్యపురాణము, ఆ 4 ప 156-169, ఆ 5 28-26.

సీ. తల్లిసంకను పదితరములనారును, త్రితంద్రవంకను పదితరము లాలి
దెసఁ బదితరము లంగిం దనతోడరావోలి నేకాదశి ♦ సుపవనించు
ప్రవ్యశీలఁడు దేవపూజితుడై విష్ణు, ధాతుంబునకు నేరి ♦ తరలవండు
జాలవయోవృద్ధభావంబులను నెప్పుడైన నేకాదశియందు వొక్క
గీ. సాచి యుపవాస మొనరించు ♦ జనుఁడు పాపమాచరించెయు నిశ్చలహరిదంబుఁ
జేరు నేకాదశేందియాత్మితమహాఘ, తతులఁ దొలఁగు నేకాదశివ్రతముకతన.
బాహుమహాత్మ్యము, ఆ 5 ప 94.

సీ. అమితపాపాఘవంశాటవీఘనదాహ, శిఖిశీల యేకాదశీవ్రతంబు
దర్శితాహితవైక్ర్యదళశోగ్నినిష్ఠుకా, జ్ఞేయకం బేకాదశీవ్రతంబు
కతినపాతకసముత్కరభేకలోకభుగ్నిహృగం బేకాదశీవ్రతంబు
సంసారసంతాప ♦ సంతప్తమానసో, జ్ఞీవనం బేకాదశీవ్రతంబు

గీ. సువ్రతాకల్ప మేకాదశీవ్రతంబు, చిరభుభాకార మేకాదశీవ్రతంబు
చిన్మయానంద మేకాదశీవ్రతంబు, శ్రీసమంచిత మేకాదశీవ్రతంబు. 2234

సీ. పతికార్యభారసంభోమనశంబుననైన, వాఁకతి తేనైన ♦ నరుచి నైన
భామినిబరహసంపాప్తివొందుటనైన, నశన మబ్జకయైన ♦ నలుక నైన
మృగమాచినోదనిమిత్తము లందైన, వ్యసనంబు నందైన ♦ వనట నైన
దానిబుజ్జరపీడఁ ♦ దగులుట నైన సం, గర మొనర్చుటనైన ♦ గణయనందు

గీ. నైన హరివాసరమువాఁడహర్నిశంబుఁ, జాల శుక్లవేదవాసంబు ♦ సంభవించె
నేని నాపుణ్యనమఁ గల్గుఁ నెచ్చి నెరి ధ్యాయ శ్రీహరి వైకుంఠనగరసుఖము. 2235

క. ద్వానామిషభక్షమనకు, వైదను నిష్క్రుతులు గలుగు ♦ హరిహరసమున్
మాతక భుజించుదోపిడి, కేవిష్క్రుతి గలుగవేకధిరవంగిపిడి. 2236

సీ. రాజనూయాదిసంస్కృతికుత్రితలందైన, మగున యేకాదశి ♦ మానరాదు
కథ్యాణకమనీయ ♦ కాలంబులందైన, వనిత యేకాదశి ♦ పవలరాదు
పితృదేవతాసమంశితపూజలందైన, వెలది యేకాదశి ♦ విఠునరాదు
జాతనూతకపుత్ర ♦ నూతకంబులందైన, నువ్విద యేకాదశి ♦ నుడుగరాదు

గీ. బాహురకు వృద్ధులకు గర్భభారవాహు, భగణులకు రోగులకు నాడు ♦ సక్రియాధి
నిరతులకునైన వర్జింప ♦ నీతిగాదు, పితక రానక యేకాదశిక్రరంబు. 2237

యక్ష్మాంగదచక్రిము, ఆ 1, 5.

ఆ. ఎనయ నేరికైన ♦ నేకాదశితిథి, మిగిలి తల్లికండ్రీ ♦ మృతదినంబు
పచ్చెనేని నాడు ♦ వలవరాశ్వాదశి, జేయు టద్వ మందూరి ♦ స్త్రుజనులు.

ఆ. దశమి కలమకుండె ♦ దశమనేకాదశి, నుపవసంపవలయు ♦ నాదయశేఖ
దశమి కలిగనేని ♦ ద్వాదశియందైన, నుపపసిండుటయును ♦ మత్త నంబు. 2238

పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 ప 143-147.

—♦ ద్వాదశీవ్రతము. ♦—

ఆ. ద్వాదశిని రహేళుర ♦ దగుభక్తి నెప్పుడు, బూజ నేయుంటి ♦ వ్రణ్యమతుల
సప్తజ్ఞాతోష ♦ సంచయం జంతయు, నణిగుర దక్షిణంబ ♦ యంబుజాక్షి.

క. తులశీసమిక్రితమగు, జలమున మజ్జము చేసి ♦ సన్మన్విధి ని 2239
కృలమతితో చిత్తతర్పణములు సేసియుం జిదప హరిని ♦ బూజింపర దగూన్.

పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 ప 142, 149.

గీ. భాగవతశంకమునకు నంపారమైన, వత్సరంబున గంధమాలోయృపచార
విఘట భుజియింపజేసి యశ్వేనుకనున్న, శేష మిల్లాలు వాను. భుజింపవలయు
క్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ శనిత్రయోదశీవ్రతము. ♦—

ఉ. ప్రవిమలకృష్ణపతమున ♦ భద్రకరంబు శనిత్రయోదశి
దినముగాన నండు సునుతిన్ శివపూజన మాచరించుమా
నవులు మహేశునక్కయిది ♦ వాగతురంగరథాధిరాజ్యవై
భవములుజెందెయందెరు స్థాపాలకులార భజింపుర డీశ్వరున్. 2241

విష్ణుత్తగర్భము, ఆ 2.

ఉ. కోటిమహావ్రతంబులును ♦ గోటిశతంబు విశిష్టదానముల్
 లోటిశహస్రయాగములు ♦ కోటిశతాయుతస్థిగసేవలున్
 సౌఖ్యలగంధి ఘంకరుహాభాంధవనూను తినత్రయోదశిన్
 హాతుకశైలశాపధరు ♦ నన్నన సేయుట తోటిసాటియే.

2243

సీమంతినీకశ్యామము, ఆ 24

—♦ సప్తమీవ్రతము. ♦—

ఉ. వస్తి నుపసించి ♦ సప్తమీతిథి నోము, తెఱఁగు వినుము బిల్వశతరువుమొదట
 హాకమైనయరఁగు ♦ నవరించి లక్ష్మీసుమేత శౌరినందుఁగొనిద నునిచి. 2245

క. తూమెఁజలములు నించిన, హైమంబగుపాత్రీయందు ♦ నలరు లునిచి ది
 గ్బాముల నాలుగు కలశము, లామేర యమర్చి యంబు ♦ లయరించి తగవ్.

క. బడి నుష్ప తిలలు బసపుం, బొడిధాన్యములుంచి మట్టియూఁకుడులందున్
 గుడమును జేనియ పాలున్, బొడిశేర్కర యునిచి విశ్రాంతాంగనలన్. 2247

క. ఎనిమిది వాఙ్మనముల కొక, యెనమండ్ర నమక్చి పూజిలిచ్చి యెసఁగి భో
 జన మిడి కలశప్రతిబుల, నెనయ రమన్ శౌరి నావఁహింపఁగవలయున్. 2248

క. పూజించి పెక్కులగు నీ, గాజనములు నారతులును ♦ రమణులు పాటుల్
 క్రిపాసఁ దదామైతుత, పూజారాధనలఁ బ్రీతిఁ ♦ బొదలింపఁదగున్. 2249

గీ. ఉవిదత్తో నాటి దినమెల్ల ♦ నుపసించి, దక్షిణ లాసంగి మంగళఁ జాయకలు
 సప్తమీవ్రత మొరీతి ♦ జరుపవలయు, జేసి మఱునాఁడు పారణ ♦ సేయవలయు.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ అష్టమీవ్రతము. ♦—

గీ. అష్టమీవ్రత మెట్లున్ ♦ సప్తదశము, లలరఁ బద్మంబు తండులంబుల నమర్చి
 పూజ లొసరించి మెట్టులఁపాడువు సొంపుఁ, దనర నొక హోమమండపశత్రుతినమక్చి
 క. దుత్తూరపరీసవముగతి, నత్తుగడన్ పేమనాథఁ మలరించి కడున్
 జిత్తులు వర్చులు గమర్చి, యత్తజి బెడిదముగ జ్వాల ♦ లల్లాసుతజిన్. 2252

క. జ్వాలామధ్యంబున లక్ష్మీలాలుని యుగ్రనారఁగినింహుని గలుగన్
 మేలెంచి తల్లెఱునిలిపి ధయాళుని బ్రణవోక్తి వహ్నిఁ నట నిల్వనగున్. 2253

క. అష్టమీవ్రతజేసి పూర్వాగ్రములుగ, దర్శన లయరించి తత్ప్రీతిఁ గూర్తద్రవ్య మెల్ల
 గొడవకడనుంచి వేలిచి ♦ యిథ్యుమాజ్యమున హవిస్సునహోమంబు ♦ దనరజేసి,
 గీ. ఇయ్య వర్చించి కడకొఁగ్గయులు వేడి, బిల్వదళముల రుఁలువోఁజెట్టు నుత్త

- రేనిస్తుతమున తిలలుఁబూని తిప్పితీగ నపవృత్తువువకు వశ్చిల్ల వేల్పు. 2255
- క. సంపదలు వేరువారును, సంపెంగపువ్వులను వేల్పుఁజను వైకుంఠ ని
ర్జింమితుకు నెఱ్ఱగన్నెరు, లింపున హోమంబు నేయఁసెనఁగు మునింద్రా. 2256
- క. మారణహోమంబునకున్, గారణ మావాలు వేతఁ గాయలజిగురున్
హరించ మాపు నెముకయు, గారంబులు తివుడు మొదలుఁగావేల్పునగున్. 2257
- క. చిత్తద్రవ వొందఁగ ను, మృత్యు దామరలచేతఁమెలఁతలవలపున్
బ్రహ్మయు పుంభవమోహన, వృత్తానులకొలుకు నిటులఁ వేలువఁగదగున్. 2258
- క. కనశీఘలములు చేల్చిన, యది నృపవర్ణుడు నెఱియూహుడు వినువేక
పదివేలు నైదువేలుక, గురురుగఁ జేయవలె గోరుఁ కొరికొలదిన్. 2259
- క. ఒకలవోదకములచే, శ్రీకరముగ ప్నాన మవుడు ఁ చేసి నివాళిల్
వైకొని వ్రతము సమాప్తిగ, నెకడ నంకల్పసిద్ధిఁ నెసఁగుచునుండున్. 2260

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ నవమీవ్రతము. ♦—

- ఈ. నేయును బాలును తెఱఁగుఁబించినపాత్రలు వాఱఁంబుగాఁ
జేయుచు దాన మీవలయుఁ జేకొని యేవురుపేరఁటాండ్రొకన్
బాయక వారివల్లభులఁపంక్తిని భోజన మొనరింపఁగాఁ
జేయుట యెఱ్యెడన్ నవమి ఁ సిద్ధము లెట్టివ్రతప్రణామమల్. 2261

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ దశమీవ్రతము. ♦—

- ఈ. దశమిని దండ్రసోదరియుఁ దల్లియు మున్నగువారిలోపల్కు
గుళులముఁ గోరి కన్యకలకున్ వ్రతముల్ నడిపింప నొప్పుఁ దా
రతనము మాని యానవమియం దుపవాసముఁ జేసి యిందిరా
వతునిఁ దలంచి కుంభము నఁవారిగ నుంచఁ దగున్ యుదభ్యులిన్, 2262
- గీ. హృద్యమైనగుడాన్నవైఁచేద్య మిచ్చి, తింబు మండలముగ నుంచి తల సి తాత్తు
దళసరోజంబు వ్రాసి యంతెరుగు గమల, భద్రకర్ణిక్ వావహింసంగవలయు.
- క. మొదలన్ గలతమువై శ్రీసదసుని బంచాయుధము లెఁసంగించి ముదం
బొదువ నిరుగడలఁ బూసలు, సదమలమతిఁ జేయవలయుఁ జక్కనివిధులన్.
- గీ. తనవవోబుద్ధ్యంకారతెరులఁ గూర్చి, కాలమూర్తిని లక్ష్మీకుఁగఁ దలంచి
శుభ్రనిహితాయుధాంబులుఁగఁగ నాత్మ్య, భావనముఁ చేసి కాంచనప్రతిమనుచి

క. శేషకు విప్రశాంతాది సుహృదరమునఁ బిల్చి యధికమగుదక్షిణతో

శ్రీవంజగుకాలరతిమాదాన మొనర్చి విప్రమంతలి కల్గెన్. 2266

సీ. కామితాన్నంబు లిడి యందు ♦ కలశవారి, చేత నభిషిక్తుడై యన్న ♦ శేష మపుడు
జాంభవలగూడిభుజియింపఁ బాయనఘము, నాయనభివృద్ధియగునెను ♦ లతిశేషులు.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

— ♦ చైత్రమాసవ్రతము. ♦ —

శు. శుభాశుభమున రేపు శుభమతితో ♦ మర్త్యుండు సున్నాతుడై

జులవైఁగె శల హారపండకమున ♦ వ్యాధిగల్యలీలన్ యథా

విశిఁ బూడించి గుడాన్న పాయసము వైశేద్యంబు గావించి యి

ట్లశక్తఁడైనవ్రతంబు సత్పి మఱి యిచ్చెన్నంబు విప్రాలికిన్. 2268

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 43.

— ♦ వైశాఖమాసవ్రతము. ♦ —

తే. కొడి తెరాఖమున వసవారిజముల, విష్ణుఁ బూజించి యుపచారవిధు లొనర్చి

పానకంబును దధ్యన్ను ♦ బహుపదార్థ, రతీయు నుపహార మిచ్చి వ్రతంబు సలిపి.

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 45.

క. మాసాంతంబున విష్ణుఁ, శాసన మొనరించి పరమభాగవతుల కు

ట్లాసముఁ భోజన మ్మిడు, నానుకృతికిఁ గలుగు మీఁదఁ నక్షయఫలముతో.

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 46.

— ♦ జ్యేష్ఠమాసవ్రతము. ♦ —

సీ. జ్యేష్ఠమాసమున సున్నాతుడై విప్రండు, పాటలసౌగంధిఁపద్యములను

నీలొత్పలంబుల ♦ నీలవర్ణునిఁ గృష్ణుఁడర్పించి యతిభక్తి ♦ ననుదినంబుఁ

బానకసహారఫలసమేతంబగు, నుపహార మర్పించి ♦ యొగిన యిట్లు

మూసంబుకడుతట ♦ మఱిశ్రవసమితికి, నివృభోజన మర్పినిడిడునతఁడు

సీ. కోటిగోవుల స్విజాబతుఁ ♦ గోతముచ్చుఁడైఫలమును బొంది దేహాంతరమున

నజభూమిరవరులకు ♦ నందరాని, హరిపదప్రాప్తుడై యొప్పు ♦ సత్రితనయ.

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 47.

— ♦ శ్రావణమాసవ్రతము. ♦ —

సీ. శ్రావణంబునయందు ♦ తలవాసరంబునఁ, గొమరారు నుభయపూర్ణివలయందు

గ్రహాణంబులందు సంత్రాంతులయందును, హరికిఁ బ్రీతిగ విశేషాగ్నములు

సేయంగవలయు విశేషించి గురుమృతాహంబున విష్ణుశాసనంబుఁజేసి
వేదమంత్రముల ♦ వెలయంగఁ బుష్పంజ, లిచ్చి పాయసము ♦ సెంగ వేచ్చి
అ. విష్ణుశస్త్రులైన ♦ విప్రుల కిస్తాన్లు, భోజనము విడిస ♦ పుష్కరముఁడు
కులమువాని దాసు ♦ గోటియగుంబులు, విష్ణుభాగ మొంది ♦ వెలయు నగజ.
పద్మపురాణము, ఆ 11, ప 53.

—♦ శ్రావణశుద్ధదశమి. ♦—

సీ. శుభమైశ్రావణశుద్ధదశమి నింది, వసవాప్తురాకరు ♦ మునుపు తేచి
జలకంబు లాడి నింజు కేతనము గంధపుష్పాదుతాదుల ♦ బూజవేసి
పలియాజ్ఞఁ గైకొని ♦ పంకబాహుళిముందు, చేకూర్చు మీ కార్చిసిద్ధి యముఁ
త్రార్చించి యారాత్రి ♦ శద్రవీపము వెట్టి, మొంటిపూట భుజించి యుదయశైవ
గీ. సెలమి నేకాదశిపుత ♦ పులరించి, ద్వాదశి జహనుండు ♦ ద్వాదశకామ
రాదివంత్రంబులను హరి ♦ కర్పణము, నడవఁ దానును మదన ♦ మిడఁగవలయు.
శేషశస్త్రము, ఆ 5.

—♦ భాద్రపదశుక్లచతుర్థి. ♦—

అ. సాగసి భాద్రపదపుశుద్ధచతుర్థిఁ జందురుని జూచినట్టి ♦ బోవ మొదలి
హరియు నిందఁ బొంజెనటు శాసనాశ్రయ, వలదు చంఘ్రి జూడఁననుహాక్షి.
పద్మపురాణము, ఆ 10 ప 72.

—♦ నరకచతుర్దశి. ♦—

సీ. సరవి నాశ్వయుజకృష్ణత్రయోదశి కేయి, నమోదయంబున ♦ సతిభిలభు
జనులతోనధ్యంగఁమొనరించి తత్కాలవిధు లనుష్ఠించి శ్రీవిధు నవత
నాద్యంతరహిత నిష్క్రాంతసంధాయకు, సఖిలలోకకరణ్యు ♦ శాదిపురుషు
హరిని ధ్యానావాహా ♦ వాఘ్నిసాద్యాదులఁ, బూజించి నైవేద్యముల నొసంగి
గీ. స్తోత్రసంకీర్తనముల సంతుష్టు జేసె, నేని హయమేధశతఫలమాను నెవఁడు
హరిగృహంబున గార్తికఁమందు దీపమర్చనము జేయునతఁడొందు ♦ హరిపదంబు
ఉ. క్రియదువీరబాణహతిజే నరకాసురుఁ డీచతుర్దశి
గానుము దుస్సి నేల కొఱఁగంటడి యబ్బిభు నాత్మ నాదీనా
రాసుణమూర్తిగా నెఱిగి ♦ దమ్యతదీయపదాంబుజద్వయం
దాయనిభక్తిమ్రొక్కు లిడి ♦ ప్రస్తుతి నేయుతుఁ బల్కె నీక్రియ.
సీ. ద్విశ్వకూపభయండుఁ కవ్యయ్యుండవగు న్నిచేత కాశ్వతసుఖాన్తి వడసిన
229

నానుసేరితిరిది ♦ నకతతుద్ధరి, యనంగం బ్రసిద్ధమై ♦ తనరవలయు
 నభ్యుజనంబునాచరించి నిన్ను, సంస్మరించిన బూజు ♦ సలిపిన నిల
 మానవు లభిల కాధ్యుఫలసంయుతులు గావలయు వావుడు విని ♦ జలజనమున
 డట్లు యాగాక యాదివంటిందు నన్ను, గొలిచిన దలచిన నభీష్టుములు ధరించు
 ఘోషుకృతచుట్టు నభ్యుజ్జమునను భోజన మొక విప్రున కిడ సహజఫలమొనవు.
 శేషధర్మములు, ఆ. సు. ఆ 6 పే 18.

—♦ ఆశ్వయుజుర్ధనవమి. ♦—

సీ. ఆరయంగ ధరణి మహానవమి యనంగ, సాబగొందు వాత్సర్యశుద్ధననమి
 యంకుర బ్రాద్ధున లేచి ♦ యత్యంతభక్తితో, భారతీజేసిని ♦ బరిస్తుతించి
 ధ్యానంబు జేసి పుష్పకనికరంబుఁ బూజించి నైవేద్య మంపించి వేల్చి
 ధనధాన్యసమృద్ధిహాహుభూషణాంబుల, తాంబూలముఖ్యదానంబు లొసంగి
 గీ. భోజనంబులు వెట్టి విశ్రుతను దనుప, నీప్సితార్థంబు లెల్ల నీడేటుచుండుఁ
 గాన నవమావ్రతమహత్త్వగరిమ నెన్ను, బద్మజునకై న సాధ్యమేపాండుతనయ.
 శేషధర్మము, ఆ 6.

—♦ కార్తికమాసవ్రతము. ♦—

సీ. కార్తికమాసమృదుస్సానమునఁ బాయు, బహుజన్మజనితపాపవ్రజంబు
 కార్తికమాసవి కానవీరమునందు, భస్మంబులొ నఘోషవ్రతము లెల్ల
 కార్తికమాసభాస్కరనమస్కారంబులను మహామరితజాలంబు లణంగు
 కార్తికమాసగోగణపూజ దాపత్రయ నేకదోషంబు ♦ లడంగఁజేయుఁ
 గీ. కార్తికమునందు శుక్లపక్షమున వ్యాధి, కిడినంబున క్రీమూర్తి ♦ మేదిసీసు
 పశ్విసము దానమిచ్చు భవ్యుఁ డొందు, దివ్యకైవల్యపట్టణ ♦ భవ్యసఖము.
 రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 58.

—♦ పాల్గునమాసవ్రతము. ♦—

సీ. పరంగ పాల్గునమున ♦ నరుడు సున్నాతుడై, యదయవేళేవిష్ణుపదయాగంబుఁ
 గొమరుమిగులఁ గ్రొత్తగురువిదపుష్పలఁ బూజచేసి భక్తిపూర్వకముగ.
 శద్మశ్రురాణము, ఆ 11 ప 41.

—♦ శివరాత్రివ్రతము. ♦—

సీ. బ్రహ్మవధమును గోవధ ♦ బాలవధయు, ఘనసురాపాశచండాలగమనములును
 ధూతగతిఁ గోటిజేసిన దురితమయినఁ, జేరి శివరాత్రిమహిమవీక్షించఁదొలంగు.

సీ. మేధతో వేసుకొని మేధయాగంబులు, మునుమున జేయ నేర్పలము లొనరు
గాజనూనుమహాధ్యుగంబుల నొక లక్ష చెలంగి చేసిన శేష శేష ముదరు
గ్రహణజేతను గొటింకపిలభేనువుల భూసురుల కర్పింప నేసుకొనె మలరు
సప్తపారావారం సంయుక్త మగుచున్న భూదానమునను నేంపుబ్బ మబ్బు
గీ. వినుడు మోడకదానముల్ చేయకొట్టు భక్తి జేసినవారికేఫలము లెల్లు,
దత్తలవ్రాపి కలటె సంకతయు భుజంబువసుధ శివరాత్రి యనెడు సుచిత్రఫలంబు

శివరాత్రిమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

గీ. మున్ను మార్జాల మాపకములు మహేశుగన్నిధిని బాలు ఫలములు మున్ను గాధు
జింప శివరాత్రినిద్ర వండ్లించుకతన, దివము నొంది సుఖంబై గుంపుతనాడు
క. చోరుల డొకడు రవసన్నిధి, జేరి ధనం బహుంబింప శివరాత్రిని
గ్రారహితుం డగుచు నృపభటు, దాంతుండై యిందుభుషణులను నరించెన్.

శేషధర్మములు, ఆ 6.

— శేదారగారి వ్రతము. —

సీ. ఆశ్వినమాసంబునందు విజయదశమి మొదలమావాస్య మితిగనేక
వింశతీదినములు నేడెన్నినిష్ఠవసించి, మొదటిజామునరెండు జూరజేసి
యన్న మంటక ఫలాహారంబుసేయఁచు, నిరతంబుధరణీదై నియంత్రబద్ధ
లింపుచు భోగముల్లింపర్పింపుచు, సరితరంబులూలు సల్పుచుండి
గీ. జాననస్త్రంబుతో కుచిం దప్పరుండ, నింటనెయింపుచునవోమి యేటనేటి
ఏరువదొకయేండ్లు నిర్బంధ నిచ్చు గోర్కెలన్ని యాదేరు నత్రైకం గాలకింపు.

క. ఈవీరిని నేరేటేకును, సారమతిన్నియవొక్క సంవత్సరముల్
వారక నోమినమది జే, కూరని కోర్కెలును గలవె కునలయనేత్రీ. 2890

సీ. ఈవ్రతంబునగదా నిందిర చక్కనిమారుడన్ ముద్దులమారు గాంచె
నీవ్రతంబునగదా నిందుచే గోహిని, సవతులకన్న ను జనవుల గాంచె
నీవ్రతంబునగదా యెంచె జాలోమను, గపతికి పట్టంపు రాణియయ్యె
నీవ్రతంబునగదా యిల నననూయ సారవతివ్రతా శిరోవర్ణమయ్యె

గీ. నీవ్రతంబునగదా వాణీశవిష్ణు, మణ్ముఖులు పృష్టికర్తృత్వ సకలభవన
రక్షకత్వనిర్ణరగజాంభ్యక్షమహిమ, లొందిరి సకలలోకంబులందుచెలయ.

గీ. సంపదలంగల్గి నోమిన సకలకామి, తమలు చేపయై యొడరింప నమిరసంప
దలు నహించురు వింటె శేదారగారి, వ్రతముకన్న ను ముఖ్యమో వ్రతముగలదె.

శుక్తరహితేంద్రోపాఖ్యానము, ఆ 4 వ 68-78.

—♦ జయంతీవ్రతము. ♦—

- క. భూమిని భాగ్యము గావ్యము, దనయులు మొదలైన సంపదలు మది దలంపన్
చేసుకొన జయంతీవ్రతి, మొనరించిన నలకంక * కూర్జితము లగున్. 2893
- అ. పుణ్యబుద్ధి లగు * పునుషులకు జయంతి, వన్న మారగించుమినుచింత
యాచించిన * యధికపాపముల, నిరయములను వెడల * నేరరెపుడు. 2894
- సీ. కాదన్యవిధుడు గూర్జిత గూడి యుదరించి, రాజవల్లభుడైన * రఘువు గాంచె
దండ కొటవిని సీతాయువ్రుడై చేసి, తామచంద్రుడు కుశలపుల గాంచె
జాలోమియును దాను * బలభేదిగావించి, యధిక సౌందర్యకయంతు గాంచె
గిరిజాసమేతుడై * హరు డాచరించి నిగ్జరచమూపతి శరజన్ము గాంచె
- ఆ. గుంతి మాద్రు గూడి * కొమరొప్పగా నోమి, పొండుగానా దివ్యబలముమ్ము
గాంచె నాజయంతి * కొంచెమే తగురాజ్యవిభవ మొనగు సలుపు * వెలదితోడ
శేషధర్మము, ఆ 4.

—♦ శాంతివ్రతము. ♦—

- క. షీతినాయక విను శాంతివ్రత మింక గార్తికము మొదలు * వర్షావధిగా
బ్రతికకై పక్షపంచమి, నతి నియమముతోడ రాత్రి * హరి నహితయమన్. 2895
- సీ. భక్తి నారాధించి * పదము లనంతాయ, యంచు నామకేసే యటంచు దిబ్బెందు
తక్షకాయ యటంచు * గుక్షిభాగంబు వక్షస్సులి కక్ష్మిట * కాయయంచు
పద్మాయజుని గ్రీవభాహాశాఖలు మహాపద్మాయ యని శంఖపాలకాయ
యని మోము గుళికాయ * యని మస్తకంబును, బూజించ వ్రతకర్త * పులుసుచోరక
- గీ. యుండ నక్తంబుచేసి పండ్లెండెనెలలు, నిండనోపినపాటి పండితేత
నూరగముల చేసి విప్రులకొనంగ మాను, సర్వభయము లభంబులు * శాంతి బొందు
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 3 ప 67.

—♦ బిల్వపంచమీవ్రతము. ♦—

- గీ. దంపతులు బిల్వవృక్షంబుదరిని నీడ, త్రొక్కక ప్రవక్షిణముగ మాంలారపండు
కాయ పిండెలు గోయ క * క్రముల పత్తిరింత గైకొని శిరసానాపింపవలయు.
- క. కలశంబులు నర్పించిన, ఫలములును ప్రసాదములును * పత్తిరి బూజన్
కలయగ గైకొని దానంబులు చేసినవెనుక తమకు * భుజియింపదగున్.
- గీ. చమత్ నీదిల్వపంచమీవ్రతము తఱచు, నేయ గల్గొక్కముగ లక్ష్మీవామకుండు
కొడువగానేయ రాతవ * కూపములకు, శేగుదురు వీనసంజేమ * మింతలవదు.
- శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 7.

—* పాంచరాత్రమతము. *

- సీ. వారాయణానిన్ను * వాల్మీకియనాను, వేదీతి భజియింతు * లెటుగ వాగ్
తిమ్మన్నను గృహసంతుల్యుడై వేవుండు, ద్విజులకు జగదగుణాత్మకనివతి
భజియింపదగుఁ దజ్జీసం బుద్ధులైఁ, పంచరాత్రమతభిషంకమున
జంపఁ దగుం జెవిఁ జీర్నంగాఁ గాదు శూద్రజనంబునఁ బాంచరాత్రమతము
- గీ. మాట వేయింతు నొకఁడు పుణ్యంబు గలిగి, వేదవారికి సిద్ధింతు * మతంబు
జానిచ్చువయంబులోనుండు * వనధికన్య, చచ్చుఁ గవకుండంకం బెను * పచ్చువమున
వరాహపురాణము, సం. చు. ఆ 9 ప 116.

—* ఇంద్రోత్సవఫలము. *

- సీ. జేతకాధికచోదితములై శుభముల, కనుచుతీతలమున * వాగగురులు
వానగర్జిత మహిమలయంబు సస్యసన్నద్ధమై ధాన్యంబు * మిగులఁగల్గు
ధాన్యంబు గలిగె * భరణీప్రజలకల్ల, సంతకానందంబు * సుఖసౌఖ్యంబు
ప్రజలకానందంబు * పాటిల్లినను జేస, సంతోషంబులు * సాగిన్ను
- గీ. వాపు రెల్లను బ్రీతుకు ఊరంబువలసి, నటులఁ బ్రీతుకు మునపులు * పట్టలైన
నెల్లప్రజలకు మనకు సచ్చిము లేక, యుండఁ గలుగును మహిమంబు * బల్లనీల్ల.
విష్ణుపురాణము, ఆ 7 ప 223.

—* సంతానవృత్తములు. *

- సీ. సగయందు పుత్రసంజననంబు కొఱకునై, తనవేండుధరుఁ గూర్చి * కమము చేసె
తనర దిలీపుండు * తనయల కొఱకునై, కామభేషపునేన * కడఁకఁ జేసె
దశరథేంద్రుండు సంకతానంబు కొఱకునై, పుత్రకామేష్టి పోల్పుగ నొనర్చె
పాండుమహా * జంపత్యంబు కొఱకునై, యారాధనము చేసి * నఖిలగురల
- గీ. మందపాల జరత్కార * మోని పరులు, సుతులు వెలిగాఁగఁ బుణ్యసంస్కృతులు నడఁచుఁ
దడము బొవరించి కాదె యాధరణిలోని, నెన్ని పాటులఁ బడిరి ధాత్రికంధ్ర
యక్కాంగదమిత్ర, ఆ 5 ప 147.
- సీ. పొగిస్తుప్రాప్తుఁ లేచి * భద్రాశ్రుదంబులు పోలితో చలకంబు * బాదె యాదే
ములై నువులఁ బ్రీయఁకమునఁ బూజగావించి, నననవత్సలమోనము తొసంగి
ఊతిసురోత్తమలమఁ * బ్రీతికెంబు నప్రాపి, న్నృసింహాయనాదులఁ * దృష్టి పలికి
గృహదైవతముల మిక్కిలి భక్తిఁ క్రొత్తించి, జానావధాభ్యగృహము తొసంగి

గీ. వృశముబాసరించి శకుఃసంఘతులు దెలిసి, నిర్దమునిబృందములచుఁజేరించిక్రొత్త
సతులు గావించు యన్నములన్నపుచుండె, నన్యుగేతన సంతానముత్కగోట,
వాసవదత్తపరిణయము, ఆ 2 ప 48.

గీ. సంతానమేలేక * చాలకష్టించి, యవనిలోఁగల నోములన్నియు నోచి
తఱచుగాఁ జేసితి * దానధర్మములు, దక్షిణతాంబూలతరులు సద్భక్తిఁ
గూర్చి చూచిదితి * తుమ్మరావముల, నాడెనుఁగానుగు * లవికొల్లపెట్టి
పెండ్లిండ్లు చేసితిఁ * బేదవిపులివఁ, తాడెఁ జేవతఁభవనంబులగుఁ
గొంధించి వైవేద్యఁపూజలభక్తి, నామడామదమీద * నన్నసరేముల
పెలయంగఁ జేసితి * విస్తారమైన, వఃములలోఁ జలింపఁదల్ల నుంచి
క్రిగిరి కేఁగదా * పదభక్తతతికి, నిచ్చితి రాగిచే * నిర్మితంబైన
భుకమండలుపులు * గప్పెగచయము, శ్రీభగవంతుఁ * శ్రీవైలపతికి
తఱతఁకాంచనముల * రంజిల్లుఁటి, తామ్రాండఫలములఁ * గూర్చి దక్షిణలు
కానుక లిచ్చితిఁ * గడుభక్తితోడ, గోరీచపేశ్వరగఁఘనవాసుకిభు
పెక్కియు నోమితి * నేలేశ్వరంబు, దిగివచ్చి నోచితిఁ * నిలపగ్గతమువ
మొగి విష్ణుకాంతనోమును సలిపితిని, వారక యాసంధ్యఁసర్వ నోమితిని
దర్శక నోమితిఁ * దగుజ జ్యోతిఁ, నేగురు వనితల * నింపుగఁ గూర్చి
యేకబాణపునోము * నెలమి నోచితిని, బదుగురువనితల * కాగుగఁ గూర్చి
పద్మనిల్వరినోముఁ * బట్టిసోమితిని, నందికిఁ బులఁగంబు * నయత నిచ్చితిని
శ్రీవైలపథమునఁ * జెలువంబు మీఱ, నశ్వత్థరంజుల * నభివృద్ధి జేసి
తమజీవాకాంచనఁరజితకంఠపుల, నశ్వత్థతరువుల * కలరఁ జుట్టించి
పెండ్లివారులను * జెడ్డిచేసితిని, జీకటింట్లను నోముఁజేసితి భక్తి
నియతిఁ గేదారేశఁనిచ్చి నోమితిని, గోకొని కనుఁగొన్న * గుంటికి నెల్లఁ
జేయెత్తి మ్రొక్కితి * జెప్పజేసిన్దు, కరమెత్తి మ్రొక్కితి * కాట్రేని కేమ. 3004
పలునాటిపరచెత్త.

— * మాఘస్నానము. * —

- క. మాఘము యోగము కంటెను, మాఘము యజ్ఞయలకంటె * పుతిఁ బరికింపక
మాఘం బశేషధర్మా, మోఘభుప్రదముగాదె * ముల్లోకములన్. 8005
- క. మాఘస్నానం బెర్పఁ ద, మోఘంబుగఁ జేయు నొక్కోమునుకొని యని పా
జ్ఞాఘమును గంపనెఱుంగు, బాఘపమునఁ దూర్చి యడవులం గలయును. భువిన్.

క. కనుగొనరు నరక మెన్నఁడు, మనుజులు పుణ్యప్రయాగమునున్నానం
 బనయంబు మాడు దినసము, లొనరించినవారు ధాత్రి, శత్రువునుపుడు.
 సీ. పవమానపానీయపుత్రభోజనముల, దేహంబు శోషిల్ల, నిసముదినము
 యోగంబు సాధించుచున్న వారలు ప్రియాగస్సాకుండు కడు, నితికబోస
 రండు మామములోన, నవగాహ మొనరించు, నట్టిహావనల శోహంగణముఁ
 గంధిమదామోదకలితమట్నుదగాన, సావ్యములై యెప్పు, సామజములఁ
 డీ. మరగముల నెల్లప్రాప్తించు, నరము మిగుల, నక్కచే నాస్విక్యంబుఁబానిరించి
 నగ్నదానంబులును జేయునత్ఫలంబు, లభ్యుడె నిద్రించు నరులప, ననుచునాచు.
 పద్మపురాణము, ఆ 1 ప 10. 17వ శ్లో. ఆ 2 ప 208, 210.

— ♦ ఆదివారము. —

క. ఇనుఁ దుదయింపకముందఁ, వివాదమునందు న్నా, కంఠమిట్ల జేయ
 ముటపడి యెనిమిదిదినముల, గనునట్టిపాప నివారణ గూర్చి చూడన్.
 శేషధర్మము, ఆ 5.

— ♦ ద్వాదశీర్షము. —

క. ద్వాదశీ నర్థ్యంగనము ప్రసాదకముఁ సంహరింక, సమావతి కను
 ర్యావత్తి వచ్చుఁ గాదె ప్రసూదం బొకశేఖ నిధిఁ బంతుం డయినవో. 8010
 త. ఆమరికంబుచే నృపతి, యాననీందవికాగభానము
 త్వాదక మైర నాత్మలగు, బ్రాహ్మణముఖ్యులతోడఁ దెప్పెనన్
 త్వాదశీపుణ్య కాలమున, దైలమునన్ దలయంటినింటి తో
 పోదయచుయ్యుం గానఁ గలఁబొక్కయుపాయము దీనిమాన్యుఁగన్. 8011
 కవిరాజునవోరంజనము, ఆ 4.

— ♦ గురువారము. —

సీ. వారములన్ గురువారమునకున్ లక్ష్మీనారమనితేరు, నెల్ల జగతి
 గారణమారయఁ గానంబడుంబా, తగిరి లక్ష్మీయన్ సతివలన్
 యయ్యె లక్ష్మీప్రసాదకవారము గురువారంబునం గాన, వార మదియె
 లక్ష్మీప్రసాదకవారమనయై పిన్కట, నయ్యె లక్ష్మీనారమని నర్థవచ్చుతి
 గీ. బ్రహ్మలిక్ష్మీప్రసాదకవారంబు జేడు, గద మారాద్రిప్రసాదకకలితముగను
 ధీశఁగుమారప్రసాదకపుష్కలియకొదవె, జయమునైజయ మొనయచింజయముగాదె.
 పుమానప్రసాదము, ఆ 4.

—* అశ్విసూక్త-రము. *

- సీ. సన్నామ్యును బ్రహ్మసూక్తము నేదవ, వ్యాధ్యులు దీర్ఘయాత్రాభిముఖులు
బ్రహ్మయై భూమి, విశిష్టమిదమను, గతిలేక యాచకుఁ * గ్రామము
దూరము నదచి ప్రాంతమునఁబోకవచ్చెన, తెరువరులును పక్షివిక్రమి
నేనదాహ్మియు విశిష్టమిదమనుదమ్ముఁ బాడఁగనవచ్చిన * భూమియులు
గీ. మొదలుగ నతిథులయి తత్సంకరములకు, నేఁగుదెంచిన భక్తితో * నెదురువోయి
తోడుకొనివచ్చి తినియింటవోరకట్టు, లన్నపానములకు నుపాయము నేయఁ
గలుగు నృపాపేధి పుణ్యలోకముల కరుగు.

- ఆ. ఇంటఁగల పదార్థమేమియు దానక, లేకయున్న ఋణముదేక యతిధి
కధికభక్తితోడ * నన్నపానముల, దృష్టి నేయవలయు * దినిదినము.
తే. అతిధి యాతలిగొని యింటికిరదెంచి, కడు నుద సేనతను బొంది * వెడలె నేని
తనకుఁగల పాప మాగృహాస్థులకు నిచ్చి, వానిపుణ్యముఁ గొనిపోవువసుమతికే.
ఆ. కాన నతిధియందు * గర్వము నుదమును, బరుసఁదనము వెలుకుఁ * బ్రల్లదంబుఁ
బాడమకుండఁ జేసి * భోజనశయనానములఁ బ్రతుఁ జేయుటయరు గృహికి.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 154-157.

- సీ. ఎరుకేని పాపముగఁ నెరుకని పాద్యం బిచ్చి, వారికేతకటాసంగముల నుంచి
నునుజూరపాత్రిఁ గుట్టిన దొప్పమితోడ, రంభావికాలపక్షములు వజచి
కాల్యన్నసూపాజ్యపల్కాబహుప్యంజనక్షీరదధు లన్నఁబంబుఁ జేసి
వార్చివడిదప సంవాహనమంఘ్రుల, కొనరించి తాంబూలముసరి కుశల
గీ. మడిగిపోయెదమన్న దవ్వనిచి సిరికి, దగినసత్కృతిఁజేసి భేదమునమగిడి
యర్చు గావించు కలుదు నిట్లతిథులైన, భాగవతులకు నవ్వరిభాగవతులు.

అముక్తమాల్యద, ఆ 1 ప 76.

- క. జలమొండె తక్కిమొండెను, ఫలమొండెను కాకమొండెభయభక్తివిదక
వలె కాని యతిధిగారక, నిలయము వెడలించరాదు * నిర్దయుఁడగుచున్. 8018
క. మాపటి యశిఖింపవీన, పాపములకు నిరముతేలు * భానుజ! యతినిం
జోలింపక భోజనశయ, సేవతముగాఁగఁ * బూజ యొనరింపనగున్. 8019

యక్యాంగదచరిత్రము, ఆ. 2 ప 69-73.

—* ఉపవాసములు. *

- క. భానులకు నృపులకు నుపవాసము దగుఁ గాని యాశ్వాత్థులకుఁ దక్షి
యాపక్షి గతియు నెద్దయు, తోవం బని విందు ధర్మధుర్యపాపా. 8020

- క. రాత్రిత్రయంబు బ్రహ్మశ్రుతియులకు నుపనీతంబును దీక్షాకమనో
 గాత్రస్థితః దష్టింపనిమాత్రే గయన కులు దేవసంహారవర్జితౌ. 8021
- క. విను వైశ్యులకును శూద్రులకును నాలుగు గురువులు నడుపఁగొనింబడి మిగులం
 జన దుపనీతంబు నుపవాసనిరూఢత వెంపు కల్మషము వారలవక. 8022
- ఆ. పార్థమానిః బూర్వపక్షాన్మనోవతు, గ్రతుల నభయపతిః శతే వచ్చు
 వష్టిః బంచమిని సుశిష్టమై నుపవాసమున్న విషభగుభము * లాలయనంధ్రుః.
- సీ. ఏకభుక్తవ్రతమెంతయు నిష్ఠ మా, సుం బెల్ల నడపిన * నద్విజాండు
 సుభగాకృతియు మీఁకొకభాంధునియు నుత్సుకులును భవధాన్యతెలులు భోగ
 ములు నస్వదంబులు * భూరియశంబును, మొదలైన బహుభంజులకు బాత్ర
 పగు సేడుకాల ముత్సవులు ప్రతిమిసల్పి, నుభలభూలోకసౌఖ్యమునుండ్రువ
- గీ. మోదమును గండ్రు లెందునుఁగూడదు వాల్చు, నాకొగంబున నోవి నట్లెక్కిరి
 దినములెడ పెట్టిపడుచును * ప్పతిదొకేడు, నడపువారల తెలుగుదేశముననుచును.
- క. ఎక్కుడుదినముల శుభములు, నెక్కు నభిలక్షేషములు * నెక్కు దినములం
 దక్కక యుండెదగలము, నెక్కుమహాత్మతయు నెక్కునిభవురవాఢా.
- గీ. వత్సరం బెల్లం బట్టివదలవాసనియతి, గడపి నతనికిఁ బుణ్యలోకంబు లెల్ల
 వాసభూములు మాసోపవాసవృత్తియొక బ్రహ్మలోకంబు సౌఖ్యంబు గలుగు.
- ఆ. ఎంతనిష్ఠ గలిగి * నెనియు మానంబు, నోనియద యెక్కుఁడైనదియు
 లభిప యుపనీతంబుగఁగాని మాసాధిఃకోపవాసవృత్తి * పాప మందగు. 8027
- గీ. మాతకును వేదమునకు భక్త్యంబులకును, బరము లగుగురుబ్రాహ్మణములు లేవు
 తపము లే దుపవాసవ్రతంబుకంటె, నధిక మైంది కాండు * మహాత్ము లనఘ.
- గీ. పావనంబులలో నెల్ల * బ్రాహ్మణుండు, పరమపావన మను శ్రుతిపావనంద్ర
 యట్లు గావున భూదేవతార్చనంబు, భక్తిసంభృతముగ నడపంగ వలయు.
- చ. అనతనిష్ఠఁ జేసి సురంలాసియును * మహిమభావు లై
 రనఘ సవాసనినన్ సనునంతరకల్పిత మైనయేకభు
 క్తనియవతంత్రమున్ నడపి * గాధితమాజుడు బ్రాహ్మణత్వముం
 గనియె మహోపవాసముల * గానిఫలంబులు లేవు భూవరా. 8030
- క. కావున నుపవాసవ్రత, వేదము శిరమునకు * జిత్తంబునకుం
 బావన మైహికమహిమయు, దేవనిలయసుఖమా నిర్విఘ్నంబు సుమహానమ్.
- క. పగ మగునీవ్రతమున కంగిరసుఁడు దర్శకుఁడు దక్షుఁగీతవిధమునన్
 నను తెవ్వన దృష్ట లగుదురు వారిం బొరయు వేమి * దుఃఖములు నృపా.

క. ఈతంబొందు పరిచిన, బ్రీతి వినిన బాయు ఒహు దుఃఖితములు దిగ్గ
జ్ఞాతులభాష తెఱింగెడు, వాతెలి వగు నపభవమునందు నగులకున్. 3033

భారతము, ఆను. ఆ 4 పద్య 143 159.

క. ఇనుమాలు భానుచాననమున భుజించిన నరుండు మునుగును నరకం
బున వనబాసకల్పము, దనుకను నొకపూటయైనఁ దనరునుఖంబుల్. 3034

గీ. పద్మసంక్రమణవృత్తిపాతభాసు, వానరంబుల రాతిరి మలదు భోజ
నంబుఁ గావించఁ జేసిన నరుండు ఘోరనిరయములనుండు మగుడంగ నేర్పులేక
శేషధర్మము, ఆ త్.

—♦ వివిధవర్ణములు. ♦—

గీ. ఇరుప్రాధు గుడుచుచు నెడనెడ గుడువక, యడుగు నాతండు సహిష్ణువాసి
ఋగుకామున నాత్మసత్యయంద రతి సల్పు, భవ్యశీలుఁడు సదాబ్రహ్మచారి
శేషప్రతిభిభూజావిధులం దిడి, మఱి నంజుపురుషుఁ డహంసభోజి
దనముల్లు పంక్తికారుడు భుజింప భుజింపు, నందితాత్ముఁడు విధుసాశనుండు.

గీ. శృంగ్యనర్థము గుఱివిన ఓదప గుడుచు, నాతఁ డవృత్తాః దినసంబులందువిడుర
వోనిపుణ్యుఁ డస్వప్నుఁడోర్వాలము లగు ను, హాధిక ప్రతములుదేహభాగములు.
భారతము, కాంతి. ఆ 4 పద్య 366, 367.

—♦ ఋషిశుశ్రూష. ♦—

గీ. స్నానంబు గావించి చనుదెంచునంతలో, జపవేది దగురీతిఁ జక్కఁగఁబయ
జపశ్రద్ధ యొనరించి చాలించునంతలో, జక్కఁగా శేవపూజకు నమర్చు
దేవపూజ యొనర్చి తలకించునంతలో, వద్రసామ్రాజ్యభోజనము పెట్టు
భోజనంబై కరఁగింబులు గడ్డునులలో, బద్ధాజనములచేఁ బాన్పొనర్చు
త. బాగ్నవై శేవనంతలో బడలరని మనంబునఁ దలంచి తాలవృంతముల విసరి
తొడలవైనంగ్రుంబించియొత్తుచుననేక, నేన లానరించు దపసికచ్చిగురుఁబోడి
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 1 ప 39.

—♦ ఆచార్యసేవ. ♦—

గీ. నిర్వాణరాజధానికి నేగువారికి, జక్కనితోన యాచార్యసేవ
విరజాక్షిగునుత్తరణంబునకు మనో, జవమైననావ యాచార్యసేవ
లిజజ్జనులకు సతిపతివ్యామై, చాగినప్రావ యాచార్యసేవ
అజ్ఞానహృత్తులకుఁ బిజ్జామలనుజేయు, సంతేవిలీప యాచార్యసేవ

తే. యాశ్రయించినవారల * కట్టించుచు, విష్ణుసాహిత్యసారూప్య * వివిధధర్మ
భోగసామాజ్యలైభవాభోగమహిమ, కాశ్యపశివలైసకేవ యాచార్యసేవ.
తే. అనిత మాచార్యసేవ గంల్లినజనులకు, దేవధూదేవతర్గసంసేవ లేల
అనిత మాచార్యసేవగంల్లని జనులకు, దేవధూదేవతర్గసంసేవ లేల.

3099

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 112. 113.

—♦ దేవపితృసమారాధనము. —

క. స్వపరత్రాన్వాష్టాంబును, నపరాష్టాము దేవపితృసంహారాధన ఏ
ధ్యుపజిప్తకాలములు మధ్యపునరుము మారువార్చనార్హం బతుమనె.
సీ. నరరాధ కాలహింసంబును నశించి సంస్కృతంబుఁ బరిభ్రష్ట * కేమమును న
మంత్రోక్తంబును వీరతంత్రంబుఁ గీటశేఖరేంద్రులంబు రాక్షసులు సంఘ
మానసియద్రాగ్య * మేనియు సురపితృక్రియల దురాత్మకు * లైసవారు
గుడిచిన నట్ల యంక్షుడుపులఁ జొనుపక; మత్తుని జమని నుంక్షుటఁ బఠితుఁ
గీ. గ్నేలుఁ గుప్తి దేవలకుఁ జిక్కితనకుని, వీలనియును నపస్మారి * శ్విత్తి రాజ
యక్షుయుతుని నర్తకుని గాయనిని సోమవిక్రియునిచేదవిక్రియునిడునవలయు
ఆ. వడ్డి కిచ్చుకుదురుఁవాఁడు ననగ్నియుఁ, బ్రాణివిక్రియమున * బ్రదుకునఁడు
దైవపితృస్త్రిములకుఁ * దగరు సంధ్యోపాసనములు లేనివారు * నరవరేణ్య. 3043
భాతము, అను. ఆ 2 పద్య 54-57.

—♦ ధూపదీపనైవేద్యాదులు. ♦—

గీ. నల్లకీజాతనిర్యాస * మెల్లదేవతలకు మే లంతకంటె గుంగిలము లెన్న
యగులు గంధర్వయక్షర * గాదులకుఁ బ్రియంబు ధూపదానమునెడ * నధిపవర్గ.
గీ. తగినయట్టిధూపము దేవతలకునిచ్చి, పరమపుష్టియు నాయువుఁ * బడయుఁ గర్త
యగుగంధర్వపన్నగ * రాక్షసులును, ధూపమున మెచ్చి కొల్లు లింతురు తమార.
ఆ. దైవతార్చన లపుడు * తామసభూత రక్షోముఖంబు లైన * తత్పితంపు
జాతు లెల్ల దీప * సన్నిధి నడఁగునట్లుగుట దీపదాన * మధిశుభము.
గీ. ఆలసేయ ముఖ్యము మహి * సాదిమేవ, జనితేఘృతములుఁ దైలంబు * మనుజుసాధ
మధ్యమము లగు మేదోస్థి * మాంసరసము, లరయ నింద్యముల్ దీపస * మర్చనమును.
క. దేవతలకు నగ్నిపుసం, భావన మపహార మిచ్చి * పదపడి కుడువం
గా వలయు నట్లు సేయని, దీవిరహితుఁ డెవర యగుట * దెల్లం బధిశా.
క. తనయింటఁ గలుగునప్పుడు, మును దేవతలకు నివేద్య * ముగఁ జేసి ప్రణా
మనియమనహిత * సమర్పణ, మునఁ గృతకృత్యుడఁ * నలయుఁ * బురుషుం డేవధూ.

క. తిలక్చిము దభిమన్ధంబులు మఱియును ధూపములును * బుద్ధగ్రాంతిభక్తం
బులునగుపద్మాచులు విలు, భువనం బ్రేను శాసనగు బుద్ధగ్రాంతి భక్తంబులు
భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 12.

—♦ ఉపహారదులు. ♦—

ఇ. ఉపహారగుప్తకుఁ డగు, సుపురభృహదైనవలు * శుభములఁ గూర్చున్
పుసవర తత్కర్తృహితుఁ, గృప లేక నిశాంతవిఫలకృత్యం జేయున్.
ఆ. కర్తమాంససహితకర్తపిండములు నుల్లసితలోహితాక్త * లాజములను 3050
సురను బలి యొనర్చ * మరగయజ్ఞాసుర, ప్రముఖభూతములు శుభంబు లొనఁగు
క. సామ్యసామ్యబలులు విను, సామ్యసామ్యప్రకారజనకృత్యంబుల్ 3051
సామ్యసామ్యతమ యద్యై, కామ్యముఁ దత్తత్ప్రభావకరణం జేయున్.
భారతము, ఆను. ఆ 4 పద్య 5-7.

—♦ యజ్ఞము. ♦—

అ. శ్రద్ధ వలయు మిథ్యకచనదు జేదంబులఁ, జరిభవింపఁ దగదు * భవ్యయజ్ఞ
కర్త కెపుడు నదియుఁగాక దక్షిణలు మం, త్రాగ్ధపోషకంబులందు రధిమ
క. ఈగతి యెఱింగి చేసిన, యాగము సోమాపుఁ జేయు * సమ్యుయనిఁ ద
ద్యోగ మొనర్చు చుహాసుఖయోగము సోమాధిరాజ్యయక్తము శ్రుతులన్.
భారతము, కాంతి. ఆ 2 ప 345, 346.
చ. పగలును లేయుఁ గుడ్చి జలపానము లోనుగఁ గుడ్చునన్ద తు
ప్లిగ జొనరించి మర్త్యుఁ దొకటిన్ నడుమన్ మఱియెట్లు నట తే
మిగతిని కాపముం బొరయమిం దలకొల్పుచు హామకార్యముం
దగుమెయిఁ జేయుచున్న విను * తింగటిజాన్గు నూర్ధ్వలోకముల్. 3055
జీ. విను మింతి దైవికంబును లోకంబును, ననఁరెండెఱఁగులు * యజ్ఞవిధులు
వర్ణయోగాల్లనసవర్ణనాంచితధనధాన్యముల్ గొని దేవతలకుఁ దృప్తి
యగునట్లుగా ఋత్విగర్వనఁ మొప్పఁగాఁ, గావించునది వైదికంబు దేవ
తలకు మహోత్సవంబులు నేయుటయు చేత, వాద్యస్మరము లనవద్యములుగ
జి. సంఘటించుటయును * సర్వంభూత్యభూ, ప్రప్రవభోజ్యభక్ష్యములు న
మాదరంబుతో వివేదించుటయు లోకంబు రెండు సమరంగణహితములు.
గీ. భక్తములు బాధములును సద్భక్తిచయంబు, సద్భక్తములు గావువినుముయ జ్ఞమునకరయ
యజ్ఞకర్త లోకోత్తరంబున కిచ్చుటగనిచేఁ గొను టధికపుణ్యములు నెలువ.
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 198, 199.

క. తవయాగమునకు నూత్రుని; భవ మడిసి నమివచ్చెనేని * తత్సమాకూ
ద్రునిఁ జేరు నట్టియాగము, చనఁజేసివయారఁడు చచ్చి * వందానఁ డనునా.

క. యాగార్థ మడిసిన్గము, యాగమునకుఁ బెట్టువలయు * నడియిచ్చెఁ బా
భోగార్థముగాఁ జాఁచిన, యాగమవాహ్యాండు * కాఁగియై జనించునా. 5059

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచార. ప 66-57.

సీ. అన్యుతోపమానంబు * లైవయన్నంబులు, కడియాడ సేయంగఁ * గుమచువారు
బహుభవభాగ్యునఁ * పవలసాంపు నహించి, చేవచ్చిని బాసన్త * పెట్టువారు
నవరత్నభూషణాం * నగుచుగిత మించి, వీరికిఁ బొత్తివొకవచ్చె * పెట్టువారు
నాచంద్రితారాత్మ * మైవనిర్వాహుల్, గాంచి యల్లము వల్లంబువారుఁ

గీ. గోరికలకంటె సామాన్య * గుడితిఫలము, బొగసి నువ్విచ వెయినొళ్ల * బాగుడువారుఁ
గాని మిన్నక యుండెడు * మావ్రుందు; నందుగటవైవ లేదని తి * స్సమునందు.

విశ్వేశ్వరచరిత్రము, ఆ రె ప 124.

సీ. నిఖిలదేశాయాత * న్నతిభూషకర్ష, లేణుసంపాషిత * షోణికంబు
మహితావర్షభలాభ * చుహిమ భవ్యత్వభా * లదర్శితాచార్య * సాన్తనంబు
వరమంత్రతంత్రహ * వ్యదగ్గవ్యసాన్తనంబు, సంభృతావల * వజ్రజ్వల్యంబు
సన్నతసాన్నాన్య * సారత్వసంపదా, శక్యంభవిష్టుపరివ్రా * నానిలంబు

గీ. హోమధూమాశురంజిత * ద్యోతలంబు, నగుచు వసుదేవుఁ ధర్మ * చుతిశేయలై
భవ్యలీలామహాభూత * పంచమున, కొక్కొక్క విశేష మొనఁగుచు * వొప్పుచుండి.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, ఆ 1 ప 99.

సీ. స్థంబిలస్థితయాప * సమ్యక్సకుప్రాక్ష, నాక్షీణతంత్ర యు * గాగ్రజకంబు
హోత్వహస్తధవిత్ర * జాతవాద పరిజ్వ, తితీలికీలికా * వృతనథంబు
పరమాన్నపుష్ప * కాజ్య * చరువపామిషాది, హోమజన్యాహ * నొల్లసేతము
దత్తత్క్రియావృష్ట * తరసభాస్తారలో, క మహుర్ముహుళ్యత * కంపనంబుఁ

గీ. జంచదుగ్ధాత్మసామగా * వాంచితంబు, విక్రతాధ్వమ్యుజ్య * శాశ్వదమంత్ర
నికర మకలహనవిరర్థ * నిర్దరప్ర, సారిలకరాజ్ఞ మగుచు వా * జన్న మహూ

ఉత్తరామాయణము, ఆ 1 ప 93.

కా. నానానూననుగంధబంధురలతాం * తశ్శ్రీణిచే దివ్యసం
ధానానంతమహోపచారముల శ్రో * తశ్శ్రీతి కృద్యదమం
త్రాణికంబుల సీతవాద్యసమ * న్విధ్యామానంబులన్.

నూనాఖ్యైః సుగుహాగమున్ సలిపి విఘ్నేశ్వరీతిఁ గావింపుచున్. ౩౦౬౩

వేంకటాచలమహాత్యైః, దా|| చిన్|| ఆ ౨ ప ౨౪౩.

—♦ యజ్ఞశాల. ♦—

గీ. హోమగుండము నాభికాఘామచేఖ, పాలుపునాఁడారు తఱుకుగాఁ ♦ బూర్ణకనక
కలశయుగళంబుఁ బాలిండ్లుఁ గాఁగ యాగ, కాల మేలగు జవరాశిశీలఁ దాల్చె.

కామవిలాసము, ఆ ౨.

చ పవిత్ర నాథఁ డేఁగి కనెఁ భంజితవీలతరాజకాయ సుం

జనితకరోటికూటుమును ♦ రాసఘటపుత్రసచ్చలాశేమాం

సనికరవర్ణమానవిలసత్పటున్నాఁకిభాప్రభాసమ

త్యనుపమమంత్రతంత్రకర్తయజకర్మాటము యజ్ఞవాటమున్.

౩౦౬౪

చంద్రరేఖావిలాపము, ఆ ౩.

గీ. వ్యంజనవిభక్తిచాతుర్వింద మొంది, కర్మకారకగుణవృద్ధి ♦ గరిమ నొంది

యత్తమాగమపురుషాగమత్తమగుచుఁ, గ్రమభుజక్రియ మించె వ్యాఙ్గికరణసరణి

గీ. ఆత్మసోమంబు నజహృవృత్తి గాజనంబు, శిరిచిత్రశ్రుతిపవము గఱపాలయంతిము

హవ్యవాహనరథమున్ ♦ హతునివిగ్రహంబుఁ దలపించె నయ్యధ్వశరాలయంబు.

రామాభ్యుదయము, ఆ ౩ పద్య ౨౬ ౨౮

పీ. మాశవ కేపార ♦ మగ థాంధ్ర పాంచాల, భోజ కాంభోజాదిభూమిపతులఁ

గరిరథాశ్వశ్రేణి ♦ ఘనసమిత్కుశముల, జీమాతసమహోమధూమతతుల

ధన్వాసనంబులఁ ♦ దగినవీతంబులఁ, బంతులై కూర్చున్న పరమమునుల

సరసస్వరోదారశామధోమంబుల, సురుచిరయాగోపకరణతతుల

గీ. భూరివర్ణపుత్రక్షీరసంకృత్యర్థవంభ, కనకమయవేదికాసముత్తరములమరి

పసుసమంచితయూపాశిఁ ♦ బరగుజనకు, యజ్ఞవాటము సాత్తేన ♦ నప్పు డెఱిగి.

భౌష్ణరరామాయణము, బాల. ప ౨౧౬

—♦ యాగభాగానన్వయ. ♦—

గీ. స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానకృత్యంబుల, సమకాలములయందు ♦ జరుప కునికె

ఖటులోభములదుఁర్భరతరాశాపాత, బంధనంబునకు లోఁబడుటవలన

రసవివగంధకప్రభృతవస్తుగణైక, పాకనిరూఢి చొప్పడుటఁ జేసి

సంక్షిప్తవర్ణసంస్కృత్యాద్యనాచార, కలనంబు గలిగి వర్తిలుటఁ జెట్టి

గీ. యెట్టి వైద్యాగ్రగణ్యుల ♦ శిష్టుడై, యాగభాగోచితత్యయోఁగానురూఢి

లేదటంచును గొందఱు + వేదవిదులు, చెప్ప వినినాడ నేనేమి సేయువాడ.

నయనోహము, ఆ 8 ప 11.

—♦ రాజసూయము. ♦—

క. వేదవివాదము నాశి, రాదవివాదము నశేక + వాదిత్రనుహా
నాదంబుఁ జెలంగె నన్యని, నాదంబు జనంబులకు విశంబుడ కుండన్. 8070

సీ. అన్యహామఖమునం + దగ్నిముఖంబున, విశులమంత్రాహుతి + విశతిఁ జేసి
సకలదేవతలును + సంపూర్ణదక్షిణా, దానోత్సవంబుల + భరణిమరలు
సముచితసత్కార + శతసహస్రంబుల, నిఖిలరాజకన్యలు + సభిమహిమ
దానంబుపెంపున + భరణిజనంబులు, దద్దయుఁ దృప్తులై + భక్త్యచితు
ఆ. నాఘు భర్మతనయు + ననుజనమన్నియు, సంస్తుతించి రథికి + సమృద్ధిమన
(నని మహాప్రభునకు + నల్లు వైశంపాయనోక్త మైవకథ గోనోత్పాటమున.)

భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 292, 293.

సీ. పండితాగధమాతఁజైతికవాంశిక, నాదుల కన్వసంభావనంబు
2 ధిరాంధమాకుల + కధికధనంబును, భోజనార్థుల కిష్టఁభోజనంబు
నామయాత్మలకు ది + ప్యరసానునంబును, బ్రసవించునతులకుఁ + బధ్యములను
దేవసానులకును + బెంపుగా విత్తంబు, గణికాదులకును బుష్కలభనంబు
గీ. నడిగియడుగకమున్నె తా + నరసి యడసి, చాల నిస్సించి యందఱు సత్కరించె
వాగతజనంబులం దొక్కఁ + డైనఁ గాని, కష్టపడకుండ నందఱు + తుష్టులై.
శుపాలవధ, ఆ 8 ప 181.

—♦ అశ్వమేళము. ♦—

క. క్రమయంత్రము యంత్రముగా, నమరగురుప్రతిము లైఁ + యాజ్ఞికులు గ్రియా
సముదయాము నడఁపఁగా ఫల్గితములేకపహుతము సారకఁతత్రుకు వొప్పెన్.
సీ. వివిధభోజ్యపదార్థ + విభవంబునలనను, సంత్పన్నఁ జొందక + చనునరుండు
ధనధాన్యవస్త్రసం + తతిలర్థి దారిద్ర్య, మననయింపక యోగుఁ + డినాడు
గోరి యెయ్యదయొన + గారవ మెనఁగంగఁ, బడయక రత్నవో + యెడుమనుష్యుఁ
డెద్దియేనియు దుఃఖఁ మెలసినఁ జనుడెంచి, యది నిస్సరింపక + మరుగునతఁడు
గీ. పండునకు వెదకినను లేఁ + డంద మొంద, నరసి తుడుపుఁడు కట్టుఁడిఁబ్బాచుకూచ
వస్తువులు గైకొనుఁడు దురఁపనృదెలిసి, పాపికోనుఁ దని భీమండు + చలువచునికె.
క. నలుగాలివానిఁ బతులు, జలచరముల విధియంతముగ + సంయోజింపం
బొలిచెం బశువులు మున్నుఁ జలఘుమహోమహిత యన్యఁ + హాజరమునన్.

- క. పర్యాయమునానాథ మగు, తులంగముచుట్టుం బగుతంతుల నిల్విననుం
దరభావము దక్షుభు, స్ఫురణం దిట్టి దని చూపుంపొలిక మెఱసెన్. 3076
- అ. ఆత్మమేధమునకుం నాన్యుం దక్షిణ, భరణి యండ్రు గానం నరునిచేత
విజిత యైన భరణిప్రతివితప్రీతిమై, ఋత్విగర్భముగ నుచ్చినాడ. 3077
- గీ. కోటికోటులు మాడులు గుప్పవోసి, భరణి వెల యని చెప్పి యస్పరమసంయ
మాధిపతికి సగుర్నించె నతఁడు ఋత్వి, గావలికిఁ బంచిపెట్టె నాయతులధనము.
- గీ. అకులకనకమనుము లైన నయజ్ఞనాట, వేడికాయూపతోరణం వివిధభాండ
దండశయాసనాదుల భరణివాగుఁ, దొసకె విప్రచయంబుల మల్ల మలర.
- గీ. అట్లు విప్రుల కిచ్చి యంతరంబు, రాజులకు వైశ్యులకు శూద్రుల కన్య
కాతులమట్లేచ్చులకును బ్రాధూతధనము, ద్రుత్వితండంబు లిచ్చె నాధరణివిభుఁడు.
- భారతము, ఆత్మ. ఆ 4 పద్య 190-200.
- క. పాటీరహీరవర్ణము, హాటకభుగ్గుమును నల్లం గుచ్చెవులు నిరా
భూటజనులును నభ్యరః, హాటకలక్షణములివితుం గోచరమైనన్. 3081
- అ. కాయము చిత్రవర్ణములంగలి మనోజవమైనయత్స్వమే
భీయహయంబు నాగమవిధిన్ విడువందగుఁ జైత్రపూర్ణిచున్
రాయును నైశముల్ గొలిచిరానుతులైనను దమ్ములైన న
త్యాశతఃక్తిఁ గావ నొకంహాయన ముద్విం బరిప్రమంపగన్. 3082
- క. శూరులు గల్గిన బట్టుండు, భీరతనని హయము నిటలఁ జేశంబున బం
గారత్నబట్టుమడైఁ బరిచీరాంకము పొసి కట్టి విడువంగవలయున్. 3083
- గీ. విణ్మాత్రములు సప్తివిడిచినతావుల, నెల్లహోమంబు సేయించి యచట
గోసహస్రంబు ధాత్రీసుపర్వుల కాగ, మోక్షదక్షిణలతో నొసంగవలయు
దీక్షితుండు హయంబు తిరిగివచ్చెడుదాంక, నియతభోగంబు లంగ్నియును మాని
భార్యతోడుత నసిపత్రవ్రతముం బూని, బ్రహ్మచర్యంబు సల్పంగవలయు
- గీ. సమరపతి నూలుతురగ మేధములు చేసె, గాని యాగ్నిష్ఠఁజరియింపఁ గానడయ్యె
వ్రతయుతంబుగఁ జేయునికాత్రువు నీవు, పొందునందన సకలసాంపములునడఁగు
- గీ. పూరికధావిముఖుని నన్యాయవర్తనుఁ, బురుషార్థరహితుం దంపాపహీను
మిత్రవంశముని స్వామిబ్రహ్మసాం బతితుని, యుద్ధభీరువు నన్యాయానిరతుని
నామాత్మవిత్తవృక్షుడు భర్మబాహుని, యతి విదూషకుని ముగర్వ్యసనశీలు
బహుశాసని నిత్యాసంస్థాతకు ముతు కాలకర్మపరిత్యాగిఁ గన్పూర్ణాభి

- గీ. ఖలు వికర్తవ బహువాచకకుఁ గృతము, వాత్సల్యవ్యవ్రతారణః నాతతాయఁ
దగదు నొనిపావఁగా నెంతఁగనిపవైస, నవ్వలాక వాన్ములగుటఁ జేసి
- సీ. ఆపుష్పాదిసంబులందు ధన్యులుండు, దుష్టపథపుత్రియఁ దానఁనుపవసించి
జటహోమదానసంపాన్నాపూర్వకముగా, నధ్వరవ్రతక్షేత్రంబలవరించి
తురగరత్నంబుఁ గోతూహలంబున గంధపుష్పాక్షతాదులఁ బూజచేసి
నిజలిరువాక్షరాశ్వితహేనువట్టికి, ఫాలభాగంబునఁ బలిపఱచి
- గీ. చిత్రపటరత్నఖచితరుంజీరకక, కింకిరీచామరముల నలంకరించి
మొగిక్కివలగొనబహువాద్యములుచెలంగఁ, గదలెనవ్వంబునుధ్యాన్ముఁకాలమునను
- సీ. జననాథ బహుమఃభాసాధ్య మాయశ్వమేధంబు తత్కృత్రిమవిభాంబు వినుము
గోక్షీరతప్తపుఁ గుంఠమహోధియుఁ నీర,చాలంబు ననీతశ్శృంగంబునైన
వీరినగ్నచేసి పిడిచి తద్రక్షతై, యతశ్శార్వభసులఁ దోవనునలయు
వేవు యత్తమకులఁబ్విజాఱు ఋత్విజాఱుగావలయు వేర్వేఱు వాచలకు నొక్క
- గీ. గజము నరదంబు భటచతుఃమృమునబూజ్యఁగోశతంబును నన్నియఁభూటకముగా
జేయబావు లగ్ధంబుఁవిశతహక్తి,కములు నల్లుము నలయు దానముగ నొసఁగ.
- క. మహిసనిపత్రం బీవ్రత, మహిమాంకుటతేంద్ర దీనికరయఁగ భార్యా
సహితుండు గావలెఁ బట్నీ,రహితునకు నుపక్రమింపఁరాదనిపలుకన్. 3088

జైమినిభారతము, ఆ 1 ప 75-78 ఆ 6 ప 101, 102.

తల్లిదండ్రులు

- సీ. జతనంబు మిగుల మానములు దొమ్మిది యుద,రంబునం గరము భాతంబుతోడ
భరియించి పదపడి ప్రాణసంశయదశె,నొంది పుత్త్రునిఁ గాంచు నొనరఁ దల్లి
తపములు యజ్ఞముల్ దానముల్ వ్రతములు, దేవతానజ్జఘననములు
గావించు బుత్త్రునిఁ గామించి జనకుఁ డిట్టిపుత్రురపాటును సరియె తలఁపఁ
- గీ. దనయుఁగని తల్లిదండ్రులకుదమకు నతిఁడు, భట్టఁ డగుటకుధర్మార్థసత్తఁడగుట
కాననదుదురు విను మట్టియాస నిద్రి,కొందఁ జేయదనతేడ మున్నెఁగిందనుగు.
- క. జనకుం డధికుఁ డుపాధ్యాయునికుఁ బదిమడుంకు లెక్కుఁడుర్జీవాభా
జనకునకు దశగుణంబులు, జననిగురుత్వమున నిది వ్రతశస్త్రము వ్రతులన్. 3090

భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 5 ఆను. ఆ 4 ప 189.

—• విత్పభక్తి. •—

- సీ. సకలకాస్త్రజ్ఞుడొంటును సేమిఫలమన్ను, బిత్పభక్తియేకాదె • సుతవరులకు
భూవిక్రమక్రీడ • కలిమి కేఫలమన్ను, జనకుఁ గొల్చుటగాదె • తనయులకును
జహాతగద్రవ్యలాభమున కేఫలమన్ను, దండ్రినేవయెకాదె • తనయులకును
నంద్రైశ్వర్యసామగ్రి కేఫలమన్ను, నయ్యఁ గొల్చుటగాదె • యాత్మజాలకుఁ
గీ. గానఁ బిత్పభక్తి గలయట్టి మానవులకు, నభిలషగ్గుంబు సేకూరు • నతఁడు సేయు
పనులు కల్యాణాయితములై • పరగుచుండు, నమరపదసౌఖ్య మతనికి మాన్యుటయు
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము; ఆ 2.

—• మాతృభక్తి. •—

- సీ. సుందరిమట యెట్లు • జతరగోళంబున, నవమమాసావసానంబు దాఁక
వ్రేకవైసప్రసూతి • వేశాసముద్యాత, సంకటం బోర్వంగఁ జాలు టెట్లు
కుత్సింపకుం టెట్లు • లుత్పన్నవిహృత్త, లాలాద్రవశ్లేష్మజాలమునకు
నందంద వక్షోరుహములు దింపులువోపఁ, నడుకనిచ్చుట యెట్లు • దుగ్ధసము
గీ. పంచకరపాట్లునడి తన్ను • తెంచి విసికి, యాపదలఁ బాపి రక్షించి నట్టి తల్లి
దేవతాబుద్ధి భావించి • తెలియవలయు, గొడుగు వంకాభిసంవృద్ధి • కొనలుసాగ.
క. లేపాడిఁ గొడుగు జననీ, క్రీపాదములకు నమస్కరింపఁగఁ దగుఁ ద
చ్చీరపాదక్షాళనసలి, లాహోకన మెపుడు సుతులకాయువ్య మగున్. 8098
గీ. సర్వతీర్థాంబువులకంటె • సమధికంబు, పావనంబైన జనయిత్రి • పాదజలము
వరతనూజుల కభిలషేవతిలకంటె, జనని యెక్కుడు సన్నుతాచారనిరత.
కాకిఖండము, ఆ 4 ప 18-20.

—• పితృకర్మ. •—

- క. అనునను నమనఁ బితృయజ్ఞముఁ దగఁ బిండప్రదాన • సహితముగా భ
క్తి మెయిం జేయునతఁడు నిత్యముఁ జేసినవాడ యగు సంపంచితచరితా.
పీ. పాద్యమిఁ బితృయజ్ఞంపరఁ దైనఁ జారుకాంతాపతి విదియఁ గాంతలకుఁ దండ్రీ
దదియను బలితిని • దా వాజిధనమందు, పశుభాగి పంచమి • బహుగుతుండు
వస్త్రీ భావాత్ముండు • నప్తమిఁ గృషిభాగి, యప్తమి వాణిజ్యంపుష్టుండు వసు
గజధర్మవిష్టుచిత్తజతిగులం దేక, కఫజంతువులును గోచయముఁ గుప్య
గీ. ములును దగ బ్రహ్మచర్యస్వి • పుత్రీకులును, ధనము గలవాఁడు విను చతుర్దశిజైక
భాగి పున్నును నమనసే • భవ్యసర్వకామ్యఫలభాగి యగుఁ జాన్వకారవేంద్రీ.

- క. అనగం బగు పక్షుంబును, నపరాజ్ఞులకు కేలు పిశ్చులగుచున్నమున కా
ద్యుతానిని వశమి వదుర్చుకొనక నున్ననునా • వింశతః బారయన్. 809
- క. తిలకాచనపుత్రమును పిశ్చులనులను నత్తనములు • పిశ్చులు •
ఫల మెద్ది యై • సుత్యులంబులు మానము విహితవిధిః ప్రభుత్వంబు లాన్.
- గీ. గోటియనంజాధిపతులు • వెఱచి యెడ, • ముందరికలంబు • నేకమున
మొక్కఁ డొకటికీ ఫలమున • నెక్కు డందొకఁడొక్కసగున్నుననులై • ద్వంద్వక.
- సీ. కాకైఁ బ్రత్యేక మగుకృత్ మునన్ విశ్వతులత బాహిణిఁ • బుత్తనైఁ శ్చి
శక్తితాకమున నొకఁడెఱాప్తి యద్దః గూర్చువర్తనము పునఃస్థాపనపునః
గృహీహాదయ మనిమిషగుణతార సుప్రప్తి యాశ్లేష సంతృప్తపిర
తమదానము చఖఁ • దానలమున వెంపు, పుట్ట సౌదాన్యవిన్నపిని
- గీ. యాత్రయితారఁ యెఁజుకృత్ములపుట్టు, వాస్తవమునఁ గన్గొనఁగలత • పుష్కరాద
సు బాహుకాయతు లగునుమల కమట, నానిలతావాణిన్యోగ్యమునగును.
- సీ. నామకాశానంతరయబహుస్థి మనరాధ రాజాధి • కా మై
మనఁబోవుత్వము వెంపుఁబూలఁ బూర్వసాధ, వానోన్యముననత్తిఁబూ తిలకము
నుత్తరానాథ శోభోదయకలతశ్చ, • పుష్కరందు విశ్రాంతియొక్తి
శ్రేష్ఠకాలమునఁ బురమౌతినిచ్చి ధనిష్ఠ రాజ్య • నానందతాన
- గీ. మొదలుగాఁ దానకంబులుఁనూలు నగద, వాన్యఫలములు నడచావికములు గోవు
లపుల మాటలు గుర్తికృత్ శ్రోత్రవాయువులు కుచ్చిద్రాధకర్తృకుఁ • గలుగు నధిక.
- క. దైవికకృత్యంబులకును, భూకా భూసుగుల నూక్తియు • శోధింపం
గా వలదు గాని పితృహాజావిధిఁ బరీక్ష వలయు • సమన్వయగిన. 810
- గీ. పేలిగుణములు గలయు శామిత్రజనము, బ్రాధృతాత్రంబుఁ జేయఁగలక కమిత్ర
దత్త మైఁది ధిస్మహుతంబుఁ జూటనిడిఁఁ తుమబోలె నైఁచెదన్యూల.
- క. మురు ముట్ట నెఱింగి కాగిద్దఃబుఁకుం గైకొనుట వేలు • భూసునిం గై
కొని యరవె కాఁడనిం నా,తనియుచ్ఛలికంబు వెలుచు • ధార్మికన్యూ
- గీ. పిండసంగంధమునఁ జాయుఁ • జైతిభావమది నుఁ తినిచ్చి గయఁ బిండఁబూ
యగుసుక గయ కొకఁడైఁ • ననికదాయ, నేకపుత్తులఁ • దుఃఖద్ధ
- క. శ్రోత్రయు లతోగు లవికల, గాత్రులు పాత్ర • లు వైశ్యకముల ను
విశ్రేష్ఠము ముఖ్యంబు స,నోక్తుకృతిః శత్రు • న్యోకలల గాఁతినా. 811
- ఆ. ముని యుల్లి మందనిమునగ దుగ్ధా పము, లానుగమ్మ చలి • మైఁయగ్ధ
గజియజీలకఱ్ఱ • గజవేలు గురు యు, గుర పుష్పనీడుకోటిదగులు. 812

- అ. పూరినటహ్రియః * వాచాభిగ్యాయు, జంబాభావలంబు * బ్రాధ్యక్షాకిరి
గాత్ర దుష్ట శేష్యః * గానా శాస్త్రద్రుహ, వరణసమంశముల * శాస్త్రాభిసలయ
భారతము, అను. ఆ 8 ప 159-182, 200 ఆ 5 ప 208, 214.
- క. వడుగువకు బ్రాధ్యక్షాభివ, మొవలబడదగు * బడిగొనిం * నొడబడెనేనివ
గుడుచునెడ * ఘృపు హంసం, బుడిగి వడుగువలయునను * గత్తము లెల్లక.
- క. వకుగు-చుగ్వాహక్రిహ, శాడయండును సోమమాజియము బలుమాటన
గుడివిం ఇను నొక్కడుగా, గుడివివం దగు దీన శెన్గుగొన లెవ్వదన్.
శబ్దాశేష్యరము, అచా. ప 27, 28.
- క. అనుమాదవిముల గృహ-స్థుని గృహముగుటించి వాంఛతో, విత్తగణముల్
చునుదెంచు నివాసస్థలమునకుం జనుదెంచు గోసంఘాహములక్రియన్. 3110
- క. తరుణవయస్సున సమసిన, పురుషులకును శస్త్రునిహతిః * బారసి తెగినయ
న్నగులకుఁ గర్తవ్యము పితృ, పరిచరణము భూతతిథిః దశస్వినరణ్యా. 3111
- తే. అఁభు పితృసహరాధనం * వాచరించు, * పుడు తత్క్రియ వాదిమంధ్యాంతవేళ
లందు నిమిత్తో దేవతాః * శ్యఃపితృవ్యయమహానాక్తి జరియించు * టధికశుభము.
- క. విను పిండన సమయం, బునయందును భక్తి పూర్వముగ దీనిఁ జరిం
చిన నయ్యెందు బహుతము, నెనయుఁ దురగపేభఫలమునిచ్చు * తాత్పర్య.
హరినరకము, ఆ 2.
- సీ. స్వరుః ప్రోవయతనికి * సుతుః దతి భక్తితో, బ్రతిమాసమును విధియితముగాఁగఁ
దద్దినమున బ్రాధ్యం బొనకింపుచు, నబ్బంబు పరిపూర్ణః * మైః శేయు
నది సపి డీకః * కాహ్యహశాధ్యంబు, ప్రేతశ్యమును బాసి * పితృశనాండు
నతఁడంత సేపేట * శృతిదినంబుఁ శాస్త్ర. మొనరింపవలయు శాస్త్రోక్త భంగి
గీ. నఁభు యట్లు నొక్కొద్దిన * రంజిత. వినునడిఁడీ రణమునం * దనులలేని
యతివలకుఁగాదు * శ్యము * శృతిదినంబు, నందు వారి శోధింపు * వ్యవహరండు.
- సీ. బ్రాధ్యములయందువినుపవిత్తములుమాఁడు, కురవకాలంబుతీలయను * గూఁతుకొడుకు
నఁభు దాతృభోక్తలపన * వ్యయములుమాఁడు, తెగవునడుచుట కినుక వేగిరమనంగ
అ. రజతపాత్రీచయము * రజతీర్తమును, రజతదగ్ధనంబు * రజతకథయు
నఁభు రజతదా * మును విత్పొటికి, బ్రాధ్యవేళం గడుం బ్రోశస్త మాడు.
క. వినుతగుణ హవిష్యాన్నంబున నొక నెల చుత్వయంశమున రెండు నెలల్
విను * రేషిమాంసమున * విత్త, లానరగ మున్నెలు దృష్టి * శౌంధి మరుగడున్.

- గీ. శత్రు పితృలగు పక్షిసూరినలు పంది, యామినుము వేటుపలబంబునగనికమైవ
త్పవ్వి యొనరించు నొగిది విత్తిఁ దేవతలయ, నెలలు నాలుగు నేనునాఁతేదూరెలలు
- గీ. బ్రాధ్యసగ్ధంబునందు వశ్యమయలు వినుము; వెండలంబును దోస పఁలాండు వుల్లి
యానుగ మ్మింకు వలనందియలు విచార, సారద్రగ్ధ్యమలకానఁ నూరములును.
- క. కన్నిదు పండువను జే, కొన్నిధము పతితువలనఁ గొన్నిధము ద
కొన్నితి వాదనయమునఁ, కొన్నిధము బ్రాధ్యమనఁ గుత్తితము లిలన్.
- గీ. రాత్రిఁ దెచ్చిన నీరు గుంగ్రఁధఁగేస, పూరితంబగు నీరును యాక్కునీరు
నూగుఁ డంటని కూపంబు యీ నీరు ననునొప్పు త్పవ్విఁ బొందనినీరు యత్తితిములు
- ఆ. కొడి యూరఁబంది యక్క నపుంసకుఁ, డనురఁణము బ్రాధ్యఁహని సేయుఁ
గాన ములువునందుఁ గావించునదిరక్ష, గాఁగఁ విలు ధనఁగఁ గలయఁ జల్లి.
- క. పతితులు నూరతులు మజా, ర్వితులు మలిమ లంకికేరి విమ ద్రవ్యము వ
ర్జ్యత నొందు రజస్వలమా, పడినింద్యులు కాదధనేతఁ మందు గుమారా. 2123

మాగ్నంజేయపురాణము, ఆ 8 ప 150-213.

- గీ. శ్రేష్ఠశాముడు యోగియగుడు సోదరిమానుండు త్రిమధువు యోశయాజ
మాతామహుఁడుతి)పాఁమగుఁడుతి)బాచికేతుఁడుతి)మపద్ధండుఁ ముగిలమతుఁడు
బామాత యతి మేఁమారు మాతాపిత్విభక్తుండు వియ్యంబు యోగ్యకండి
ముల్విజం దతిథి మైశ్వకకర్మ సాగులు, క్యానదంతుండు యుంసకుండు మఃఖ
- గీ. దేహరమువాఁడు దొంగ నిందితుఁడు రోగి, సోమవిక్రయి కొండీఁడుఁ గ్రామయాచ
కుండు పరపూర్వపెనిమిటి యాలి చదివు, చెక్కువాఁడును బ్రాధ్యఁత్వితులు సుమ్ము
నరామాపురాణము, సం. మ. ఆ 8 ప ౧౬.

- తే. పెద్దనిదుగకు మాంగన్నుఁ చెట్టుచున్న, మానవునిదెచ్చి దక్షిణఁవస్తకంబు
గామహిఁజ్యునునిది యుఁత్కాంతివాన, మహాదేశీకృమనకాకర్మ యాపునిచ్చి
- తే. అచ్యుతానంద గోవింద యనురుఁ బద్మ, నాథు నామతీయోచ్చాఁణంబు జేసి
ప్రాణవాయోవు దొలఁగఁయందహిఁద, విధియుతంబుగఁ దత్కాఁమలుదీర్చి.
- తే. అగ్నిసంస్కారకర్మంబులదిగా ను, ముప్తవిధులును వేదోక్తభాగ్యములను
వెరయఁ జేసి తిలోదఁగఁపిందహనములు యథావిధిఁ గానింపవలయు నెఱింగి.
- ఆ. యోగ్యులైఁబొగ్గిహృఁగోత్తములను దొలు, నాటిరాత్రి భోజనంబు పిదపఁ
తైత్తికార్థమును యోగ్యులైఁబొగ్గిహృఁగోత్తము చెప్పవలయు వివరఁగోరఁములతోడ.
- క. కావునఁ గర్తయు భోక్తయు, భావపక్షానగుద్ధి యాటింది ధ
త్తిక మున్న నాదులు; గానిందిఁదిపఁ గురఁకాలమునగుత్తః. 2123

- క. తనయి టికి విభక్తిలః కాని, చని శాస్త్రార్థబుధుఁడగు • సరికల్పముతో
నొనగన్ శూన్యవెక్కువల, లూనని నాదలఁచు • డిగి • యునితసిగ్గితక.
- తే. విశ్వదేవార్థ మిదవును • విప్రగుఁల, బ్రాహ్మణుఁడుగ నొనరించి • మైశ్వార్థ
మనని వివిధల మున్నవర • నలరెంచి, యుక్తిరాభిముఖులగు • గూఁపిండుఁడెట్టి.
- తే. భోజనము సేయఁ జెట్టి • భూనియెల్ల, మైశ్వరికిం బొప్పు నశ్వసంఘం • యగుచు
నతిథి యపుడు తిరస్కృతుం • శయ్యి నేని, మైశ్వరిక క్రియ వృథయని • ద్రెఱుఁతులు
- తే. మైశ్వరిక బ్రాధమొందింపఁ • బరగుభక్తి, యుక్తిలేక గుర్రాత్ముడై • యుండె నని
మూలఁడైపుట్టు గోటి • ములయందను, ననుదుఁ జలుదు రార్యుల • మనుజునాధ.
- అ. యవలు కడ్లు కామ • లావాలు మినుడులు, తిలలు పెఱలు నొభ • మలు ప్రియంగు
వులు వందలులందుఁ • గలయోషధులు మేలు. శార్ధః • క్తములను • సంతరింప.
- క. శాలకలు కంఠలు శోద్రవములు కంఠులు రాజమానుములు నమములు చో
ళ్లులు లేమిదలు నూదఁదలును, గలవని యిడఁ జనదు మైశ్వరిక • క్తము నధిపా.
- అ. మునగ కాయ యుల్లి • ముల్లంగి గుచ్చుడి, కాయ నేతిబిఁ • కాయ పుచ్చ
కాయ నక్కదోస • కాయ వట్టువసార, కాయ గాదు బ్రాధ • క్తములను. 3186
- అ. గోగుకూర యిల్ల • కూర చెలఁచలికూర, తుండికూర పొన్న • కండికూర
నల్లతో • లుకూర • పుల్లబచ్చలికూర, బ్రాధములకుఁ గాదు • సంతరింప. 3187
- అ. నొటియ మేఁక కడితి • గోడిగ యెరుఁబెంటి, గార్ధవములసాలు • గావు పూతి
గంధఫేనిలముల • గల్గిన జలములు, గావు బ్రాధములకు • భూవరేణ్య. 3188
- అ. పాపకర్ము వేద • బాహ్యుని నతిరోగి, గుక్క నక్క • కిల్లి • గ్రోఁతిఁ గోడి
గ్రామనూకర్ణు • గార్ధభంబును నగ్ను, గాదు చూడఁ బైశ్చి • కంబువాడు.
- విష్ణుపురాణము, అ 4 ప 251-278.
- క. పితరులదీనమునను నిమంత్రితుఁడై భుజియించు ధరణి • కేవునిపితరుల్
చాతపుణ్యలొదు నమరా, నతీనున్నను నరకమునను • వ్రాలుదు రధిపా. 3140
శేవధర్మము, అ ౩.

గీ. గాగ్రసుని నాదని నొండొగాని మత్తుఁ గుండవోత నూసి-సిఁదనిఁ జూచు
వాదనిఁతుఁ గృతఘ్ను నుత్పన్నుఁ బరఃసేవకునిఁ గక్కభుక్తికిఁ జీరఁ దగదు
క. శుశ్రికాన్త్రుజ్ఞుని శ్రోత్రయమ, హతరిపుషచ్ఛర్ణఁ బంచఁవాఙ్మనః దహో
నివుతుని శుచి నధికశాంతుని, తిష్ఠిఁగ్గమలంకుఁ గురువఁగోలుచు యుష్మహ్.

శేషార్థములు, అ. సు. ఆ రి కే 57.

—> చాతకర్మాదులు. <—

చ. సుతుఁ దాదయించువు సకలసద్గుణచంద్రికలలోచక
పుత్రసకలాంగుడై శుభ్రఃపాద్యతుఁడొకమన్నుఁ జక్రిత్రోఁ
తీతమల కామనస్తువులు & (ప్రీతి) కామము చేసి చాతకముల్
వితతముగాఁగఁ జేయఁదగుఁచేమక కన్నముదకన్తఁ నియమం.

8144

విష్ణుశార్దూలము, అ. చా. ప 15.

గీ. తలయంటి రతిపుణ్యఁ శాపసాంగములు పెం, రయ నింగుఁభలఁతలెముఁను
నుటజాంగణముఁ గాఢపునిచిరి తిపుటితో, పెల్లవై పూయిచ్చుఁ జీరఁదోత్రుఁ
బాగించి రంచితోఁల్పము నుప్పునటాత్మి, నైఘంబు కృతయఁ వాసరముని
నాచనదినసంబాఁగం నాచరిచిరి, బహుయోగిఁగణఁప్రార్థఁములు

గీ. కొలనుగుడిచేరి దినములకొలఁదియెఱిగి, యభిషమునిభృత్యులఁ వావఱించి
విన్నఁబోకుండఁ గిరియ లెల్లఁ పెన్నలెల్ల, దగ నొఁర్చిని పురుటాత్మఁ తావు లెల్ల.
శీతఁతలారణియము, ఆ 4.

అ. తనకుఁ బెద్దలై & తాతతండ్రిలచేరు, నొండొ గురువచేరు, నొండొ మఱియుఁ
దగియిప్పుడెవఁతలచేరు లొండొ, దండ్రీవామమిదొగఁదగు సుతుఁకు

గీ. అర్థహేనంబులు & నపశబ్దములు నప్రశస్తంబులును జాగఁపొన్నవచేత
ములు నచంగలనర్థములు నతిశీర్షాక్షరంబులు గోపాక్షఁగములు సర్వ
గురువులు సర్వలఁఘువులు & తి ప్రాఁములు గాక యెల్లవాఁలెలవఁ బ్రియము
నతిముదంబును కేయుఁ & టిసమాక్షి, యుక్తంబుగా నాదఁమొనఁగనిలయు

గీ. భాయటిమరు బాదెఁకథాఁశబ్ద, వాచకాంతంబులను తేర్కఁ & న్నగ్రుప్త,
కామలము ప్రత్యయంబులదగివొన్నెలయుఁ & పెదమలయందుఁ & బలికెఁజూడు
విష్ణుశ్రరాణము, ఆ 4 ప 171-177.

గీ. గృహనిష్క్రమింబుసాఁగించిరి నాల్గవ, మానుబాఁందుఁ & మారుకము
& త్సార్థముఁదు & పాలాయముగఁ జేసి, నన్నసంప్రాశం & బర్హిమఁకు

సంతః జాతాకర్మకూచరించిరి నిడ్డనికి గృహ్యసంప్రాక్తః నియమపత్ర
 కలతోడఁ గన్గవేఁగంబు నల్పించిరి, శ్రీనగర్ము మున నాత్మకసంభవనకు
 గీ. బ్రహ్మతేజోభివృద్ధితః సంభూబ్ధిశేఠ సత్వి రుపాకర్మకనిధి సుతునకుఁ
 జనునఁజెట్టిరి నేనంబుఁచనయఁ బ్రసన్నుఁడౌ మన కాలగతి నుపాకర్మకనిధి
 వాత్సల్యదాసు, ఆ తి.

—• ఉ పా న యు న వ థ్య తి. —

పీ. గర్భావృత్తమాదిగాఁగనను యోదకాల్పాంత, ముపనయనము బ్రాహ్మణ్యోత్తమమునఁ
 బదునొకం దాది యిష్టవిరిండు తుదగాఁగ, నుపనయనము తుత్రయలకు నల్లఁ
 జండ్రెండఁ మొదలు నిష్కర్మదినాల్గు తుదగాఁగ, నడుగు చేయఁగఁదగుఁజైక్యులకును
 సంకరానకును చేయక తిచ్చురేనియు, 2 తిరు. దౌ నటనిఁద • బ్రాహ్మణుండు
 గీ. అష్టమై నగశక్త్యానఁబాబ్ధములకు, నుపనయనముఁ చేయుట • యుత్తమంబు
 చేయఁ తొప్పవకుండె నేఁజ్జెప్పికేంద్ర, మానుగాఁ జేయు టని కొంతమధ్యమంబు.
 క. మారెడు మోడుగు వి. పుండ, భూరమణుండు నటము ఖదిగమును వైశ్యుండుపెం
 పారఁగ రావియు వేడియు, శానమున దండములంగఁ నైకొనవలయున్.
 క. చిక్కని చక్కని నున్నని, సుక్కునితోలూడ్వఁదని • ఛల్లిసెగలచే
 నొక్కఁజని దండంబులు, తక్కక యుపనయనశేఠ • వాల్పఁగవలయున్.
 క. తల నుదురు ముక్కు తుదయగు, కొలిదిం గాళ్ళకును నిల్పి • కొల్పినవందం
 బులు విప్రరాజవైశ్యులు, తలకొని వర్ణ్యాశ్రమమున • ధరియింపఁదగున్. 8152
 విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 18, 21-23.

—• ఆశ్రమధర్మములు. —

పీ. గురునకు భక్తుఁడై • పరమాదరమున వేనాభ్యాస మెప్పుడు • నాచరించు
 చును శౌచశీలత • విషయంబు తీవ్రవణి, స్నానంబు భాస్కరాశలనపర్య
 పాటించు చుండుట • బ్రహ్మచారికవృత్తి, ధనధాన్యములు గర్హితంబు గాని
 తేరవునఁ బడసి యశీఢిపూజమున్నగా, నన్నపానాది భోగముభవముఁ
 గీ. బొందువాఁడు గృహస్థుండు • గండమాల, కాశఫలము లాహారంబు • శయ్యభూమి
 పనివానికి నిస్సంగఁగర్తనమున, క్షేతు బ్రదుకుగ యతి కాఁతఁ • బెచ్చియుండు.
 భారతము, కాఁతి. ఆ 4 ప 107.

—• బ్రహ్మచర్యాశ్రమము. —

పీ. గురునకుఁ బ్రియహితకరుఁ డయి వేదాధ్యయన మొనరించుచు • సతవచతుల
 భిక్ష నొనర్చుచు • విష్ణువరాహేంద్రములతో నొకటి ధాన్యముగఁ జేసి

- స్వాధ్యాయమును బ్రహ్మచర్యపరుడను, నియమితోద్రియుడను + నిత్యసదాచరమును జ్ఞానీవీతియు + కలహాభాషియు హేళనాధ్యక్షుడు నై శరణానామకం
- గీ. చారవిధములు సముచితాచారములుగ, సన్మధిస్థులరూఢుఁడై + శాంతి + విగ్రహములపూర్ణుడవుచుఁ + గిల్గిమంపులబలుల కెలయక కర్తించుఁబ్రహ్మచారి.
- భార. అశ్వ. ఆ 2 పద్య 108.
- క. పరిహాసభాషణములు, పరనిందాభాషణములు + మహాభాషణముల
- పరమార్థమూహనేసిన, సూనిజముఖి వలదు బ్రహ్మచారికి నెపురాన్. 8168
- గీ. ఎప్పుడేమిచేమాదమా + యెటుంగరాదు, మనసు కల్గిచితి + చును నశశ్శుంగరాదు
- కాన గానము శృంగారకథలు వినుట, వటువదన క వటుముగాదు + చాచి + ప్తి.
- సీమంతిక వ్యాసము. ఆ 2.

— గృహస్థశ్రీమము. —

- సీ. అష్టప్రకారసమావర్తనం డయి, నిజదానికతుండ + నిత్యప్రచారమునుఁ బంచయజ్ఞపరుండు కలిధిని, ప్రాణియు శుక్ల + ప్రాణియుఁడు
- శిశ్మనుగుణదాశాలియు నచపలేంద్రియుడను కుచియు మైత్రిపరుండు
- స్వాధ్యాయశీలుండు + సద్వృత్తిశీలుండు, నై గూఢజంబుఁ + భాగ్యపనలు
- ఆ. కశ్యప మైన జన్మి + తును గల్గి సత్ప్రీతి, ప్రవా మునగ్ని మిక్తుఁలహితు లాక
- మాటకాగ్యమునను + వద్యస్థుఁడై శృహస్థుండు నడచు గురితఁమారుఁ డగుచు.
- ఆ. పంచవర్షసురత + పరిహృతితో నిజదానవృత్తుఁ డగుచు + భాగ్యకోటి
- పక్షి యెలుక దిన + బ్రదుకుఁ గాకను గృహ, పతిఁ శ్వపేథఃఫలములుగు
- భారతము, అశ్వ. ఆ 2 ప 169. ఆచ. ఆ 5 పద్య 41.
- చ. శిరమున మేగ సంస్కృతులు సేయక చందనభూషణాశ్రియం
- కరణము లెల్ల మాని ఋతుకాలములన్ నిజభాగ్యం బొందుచు
- దరుణుల జూడఁ బాతక భృతక్రతుఁడై సుధుమాంసగర్భి యై
- గురుతరవృత్తితో మెలగు + కోవిదుఁ డొక్కగృహస్థ భూతరా. 8169
- భారతము, స్కం. 7 పద్య 424.
- సీ. కెలకులనున్న తంకటిజాన్ము గృహపేథి, యజమానుఁ డంశ్శిఃతార్థపేటి
- పండినపెరటికల్పకము వాస్తవ్యుండు, వొడ్డిఁదెట్టిఁ జేబు + గిడ్డికాపు
- కడలేనియమృతంపుఁ + నడబావి సంసారి, సవిధమేరునగులు + భవభర్త
- మరుఘ్నేపథమవ్యయద్రవసలసరి, యాఁటి కొడవు సస్యము కుటుంబి

సీ. పుణ్యము నొకప్పుడుఁ బ్రసాదమునఁ జేసి పరివ్రాజకాతిభిక్షుపణకావ
ధూత తాపాలాద్యవాఙ్మలముఁ గానఁ భూసురొత్తమ గాన్వస్థ్యమునకు నుండు
మనునాత్రిము, ఆ 2 పద్య 27.

సీ. పుణ్యము నొకప్పుడుఁ బ్రసాదమునఁ జేసి, తనయుండు తనయాజ్ఞఁ దాటఁజేసి
విశ్రాంతి నొకప్పుడుఁ బ్రసాదమునఁ జేసి, తనయుండు తనయాజ్ఞఁ దాటఁజేసి
మూఁతు రీశువుఁడుఁ గొదవ చూడదయ్యేని, ఋణమును పాతకంఁ జెనయ్యేని
తేనోకలను పరాధినిఁ జేడదేని, నిరాధికారముఁ నెఱయదేని

గీ. నామమున మెల్లములనెల్లఁదాయుడేని, యతిధిసంతర్పణంబింటుఁ దమరుగేసి
సముచితాచారములు గొనసాగుడేని, కలదె గృహపేదధిర్మలంకరంబు మేలు.
పాఠశురింగమాహాత్మ్యము, ఆ 5 పద్య 166.

—♦ నానాస్థానము. ♦—

సీ. గానములు నొకప్పుడు యాత్మకన్యస్థలమునఁ, బద్ధకాలావాసంపత నొంది
సామంతియగు చెందుఁ సంధ్యల నడపుదు, బ్రహ్మచర్యవ్రతభాసి యగుచుఁ
బూరినంతయు నొకప్పుడు చూలములు కాకినమునయందును నతఁడమునఁ గొనుచు
నజియె నల్లలఁ నుంబఁడుగఁ గొని. తననకృష్ణంబు భూపతి నొచ్చి

గీ. యతిధిసంతర్పణంబింటుఁ దమరుగేసి, యతిధిసంతర్పణంబింటుఁ దమరుగేసి
యతిధిసంతర్పణంబింటుఁ దమరుగేసి, యతిధిసంతర్పణంబింటుఁ దమరుగేసి

కా. తానన్ భార్యయు నేగుఁ బేరడివికింఁ దానొక్కడైకం జనుక
మానాహంకృతి లూడు నింద్రియములకఁ మద్దించు నవ్వో జడర
పూసం గావనకాస్త్రముల్ సమవుఁ జొప్పుక గోష్ఠి విజ్ఞానో
బాసప్రస్థినిభాసప్రస్థుడు ప్రజానాత్మ్య నిష్కాంతితత్వ.

2162

భారతము, ఆశ్వ ఆ 2 ప 170. కాంతి. ఆ 2 పద్య 232.

చ. పరఁ గృష్ణస్థానమునఁ పాలఁభేదకృత్తి ధవళుడై
పురుషుండు వాగ్దాంబు తరుఁబొందినఁ బుత్రులన్ దదాశ్రమా
కిరులుగఁ జేసి తాను దనఁ కాంతయుఁ గానకు, నేగి సత్తిప
శ్వరణవిధంబు లేపకఁ సంకతమున్ దపమాచరించుచున్.

2164

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 159.

—♦ సన్న్యాసాశ్రమము. ♦—

క. పుత్రకరకృత్త్రవ్య, డైత్రామముల నానందజియ్యోటన్
మైత్ర యువకన్ బ్రహ్మచరియచైత్రక్రియలు విశిష్టంబి ధృతిన్.

2165

- క. సోహోద్దవచనరచనా, బాహుశ్యతవలన నెల్లఁజ్రాంబుల నశిక
 స్నేహమున బుజ్జగించుచు, నైహికములు విడుచు తుచితోచును భిక్షునకున్.
- ఉ. ఏకదినంబు గ్రామమున * నేనుదినంబులు పట్టణంబునం
 దేకమరంబుతోడ వసి*యింపఁ ద్రెవర్గశృహంబులందు న
 స్తోకతభిక్షు మెత్తి పరి*త్రోమమునన్ భుజించి దేహయా
 త్రా)వశలంబుఁ నైకొనుట * భర్తృము భిక్షునకున్ సరేశ్వరా. 3167

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 162-166.

- క. వ్యామోహంబునులోధము, కామక్రోధములు చుడవీ కారము వహన్
 ద్వామమును లేక యాత్మారామందై భిక్షుఁ డున్న * చంబిలుఁ జూచు. 3168
- క. భిక్షాకదంబుకంబున, నక్షయకారీరవహ్ని*యందును దివమున్
 లక్షించి వేల్చు గల్గిన, సాక్షాదీశ్వరుడు గాడె * సన్నాదని నృపా. 3169
- విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 168.

—* యతిధర్మములు. *—

- సీ. సర్వభూతదయాను*మంగంబు లలిగి యతితనస్తువులఁ జింతింప కెదన
 నాగతంబులమీఁద * నాన సేయక వర్తమానలభ్యము లుపేక్షానిరూఢిఁ
 గూర్పు చంగంబులఁ * గూర్మ మెట్లు యింద్రియముల లోనికిఁ * దిగిచిగొనుచు
 సముచితకాలభిక్షాచర్య దొరకొన్నయంతన విజదేహయాత్ర నడపి
- సీ. గాన మాచ్ఛాదనంబు దళిక్కుంగ నెవ్వఁ, డర్థి నెయ్యది యచ్చిన * నందలేక
 వారభోజి యగుచు నమ*స్కారసఖ్యునితి నిరాకృతిరహితుఁడై*యతి వెలంగు.
- క. అనమామయు నశ్రోధంబును దురుమును బ్రహ్మచర్యమును ఋజుభావం
 బును సత్యంబు ననైశుస్యు నహింసయుఁ జూపె యతికి * ముఖ్యవ్రతముల్.
- సీ. వృక్షమాల సప్రీత*విజనలయ, వివేకగిగుహానిత్యవి*దత్తదేవ
 సదనవాసి యై కాటిల్య*సాధ్యవస్తు, సంచయనము లుడిగి యతి * సంచరిండు.
- క. తన మేలు పరీకాశింపక, తనుఁ గనుఁగొనునట్టిజను లుఁదాసీనతమై
 నులికికె దగియొచుచందంబున వర్తించుయతి సర్వ*ముక్తత నొందున్. 3172
- ఉ. ఏహోనైనను నిల్చు నాఁటికి నే*మేనిం గొనుం రాత్రియై
 నహో నెమ్మి కయించు నగ్నిపడిచఁద్యం బాసి వర్తించుఁ దా
 నిచ్చుం గోతఁ డొకండు నిందియజనుఁ*బేపాతభోగంబులన్
 మెద్దిన్ మ్రొవ్వను నొల్ల పండు యతి పేర్కొన్ ని*న్నునన్ నృపా. 3174

చ. కీరిమి సంకవర్ణన ముకించనభావము దాల్చి విపరీవా
 సము ప్రకాంతి యార్జవము * శౌచము సన్వృతిసద్వైఖ్యభో
 జన మిల నిద్ర సేత కృసంతుతతత్త్వవిచిత్రనంబు మా
 నిని యతిధర్మముల్ శుభిగఁ జించినభంగిన యేను శెప్పితిన్. 3175
 భారతము, ఆశ్వు. ఆ 2 ప 172-175. శాంతి. ఆ 2, 5 ప 283, 16.

— యోగిధర్మములు. —

చ. ఆలసతయన్ విచిత్రతయు * సత్యకేవాదవణంబు రోగముం
 కలయును లోభమున్ భయముఁ * గామముఁ గ్రోధము తాల్పమున్ విరో
 ధులు బను యోగ సేవకు నశుభ్యతఁ బేర్చిన యోగ మిచ్చునీ
 ధు లెనిమిదింటి నప్రతిహతుం డయి యోగి చరించు శెల్లెడన్. 3176
 ఆ. నిద్రనెంచు నిద్రనిగ్రహించుటయును, గొలఁది విఱుకుడుపుఁగుడువమియును
 యోగి కొప్ప నతఁడు * యుక్తవర్తనుఁ డైన, నువిదదుఃఖహరి * యోగమొందు.
 భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 262, 263.

క. మానము నవమానంబును, మానవులఁ బ్రమాదభేద * మగ్నులఁ జేయున్
 మానము యోగికి వివ మవ, మానం బమృతంబునుమ్ము * మహితవిచారా. 3178

గీ. త్రావునుదకంబు వస్త్రపూతంబు నడుగు, వెట్టునెడ దృష్టిపూతంబుఁప్రీతితోడఁ
 బలుకుసత్యపూతంబును * బరచుమైన, తలఁపు బుద్ధిపూతంబుగావలయు యతికి.

గీ. సిద్ధిఁ గోరు యోగికి విను * శ్రాద్ధమునకు, దైవయాత్రామహాజనస్థానమునకు
 నవ్వరాతిభ్యపూజల * కనులితోత్సవముల కెప్పుడు నరుగంగవలవ దనఁకు.

చ. మనుజులు దమ్ముఁ జూచి యువమానపరాధవముల్ పొనర్చున
 ర్తనమును నట్టివేషమును * దాల్చి సమస్తజనములున్ భుజిం
 చినమఱియోగి బొగ్గు పొగ * చీకటి ముంగలలేనియిండ్లకున్
 జనునదిభిక్ష కెట్లు మునుఁచన్న స్వహంబుల కేగరా దొగిన్. 3181

గీ. వేదవేదాంగపారగ * విప్రసాము, లందుసంపాదితఁడైన * యట్టిభిక్ష
 మనఁకుప్రాణాగ్నిహోత్రంబుపాంగమునొనర్చి యొనరించునదిభోజనంబుయోగి.

క. విత్వకరచరణకంధరు, విశ్వానన నయనకర్ణువిశ్వాకారున్,
 విశ్వాత్ముఁ బొందుటకు యోగీశ్వరుఁడు జపింపవలయు * నెపుడుప్రణవమున్.

మార్కండేయపురాణము, ఆ 3 ప 384, 386-341.

—† చాతుర్వర్ణ్యధర్మములు. —†

- సీ. అవసీమనఁడు జపఁబుజ్జుఁ డెఱ్ఱయనోప, లేని రతనోల్లి • మాచగఁడు
 ప్రారంభయజ్ఞుండు • పరమదండోపజ్ఞఁడను పాలఁబోధి • వైశ్యుఁ డనుఁ
 చాశ్వర్యజ్ఞుఁడు విక్ర•మాశీవి యతివృత్త, పురోధి కూడుఁడు • పరివర్త్య
 యజ్ఞుండు శుశ్రూషఁవాశీవి దత్తుత్విరోధి యట్టులు గానిఁచొప్పు లభిం
 ఆ. వర్ణ బాతులను నఁవర్ణంబు నాంబువాని కెఱ్ఱెయిం నిర్ణీతవృత్తి
 వలయు నడప యతులఁపలన విశేషించి, నిర్వహణవర్తఁబుత్వే నునయ. 8184
 భారతిము, ఆను. ఆ ౪ ప ౩90.

—† బ్రాహ్మణధర్మము. —†

- సీ. ఎవ్వఁడు నత్వంగాఁ కెత్తఁడు బాధఁ బొంపావియఁడు సయఁచాపితాక్షి
 యుద్రియంబుల పోర్చి • మేల్లవారలు దనఁబట్టి నాజ్ఞాను ఫకర్వాధిపతుఁడు
 గామయు దగులండు • కర్మంబు లాటును, సముచితసంప్రయోగవృత్తి వొనర్చు
 కట్టిత్రవ్యాత్ముని • ననఘ బ్రాహ్మణుఁ డని, యనశంబుఁ గీర్తింతుఁడమరవర్చ్య
 ఆ. లార్జ్వలంబు శమము • నధ్యయనంబును, బరమధనము సుష్ట్య • బ్రాహ్మణుకను
 ధర్మగతికి నవియఁతగుసాధనంబులు, నేదఁగిహితముఖ్యవిధులు నెనయె.
 చ. మనఃజను నుష్ణు నువ్వులును • మాంసము గోవు పృష్ఠఁబుఁ గూడఁ గ
 ల్లును ఘృతతైలమాక్షికముఁబున్ దృతకేసర మైఁజతువున్
 ధన మధికంబుగాఁ బడయుఁదానికి నేవియు విక్రియింపఁ గా
 దనుమతి యూఁది వైశ్యకృతిఁజైనను విప్రస కాపవాగతిన్. 8184
 భారతిము, ఆర. ఆ 5 ప 24. కాంతి, ఆ 2 ప 844.

- గీ. అవనిసుననకు యజనంబు • యాజనంబు, నందితాధ్యయనంబు నఁధ్యాపనంబు
 దానము ప్రతిగ్రహం బనఁ • దనరనైన, యాదు వర్ణంబు లగుదుఁ కెఱ్ఱాయుండు
 పీఠంతిరకకాశ్మణము, ఆ 2.

—† శ్రుతియధర్మము. —†

- శీ. శక్రాల నాజి శోమృతయు • సగ్యభయంబులఁ జొందకుండఁగా
 ధాత్రి బరిగిపించి యుచితశక్తిఁ గాదుటయుం బ్రియగలువోఁ
 బాశ్రుల కర్థ వినియును • బ్రాహ్మణభూజయఁ జుష్ట్య యుత్తమ
 శ్రుతియధర్మముల్ సుగతిఁకాణముల్ విప్రులాగ్ధమూలముల్. 8185

స. యజనము, దానకర్మమును * సద్భయసంబును దస్యహింసయు.

బ్రజ కనురాగ మొందఁ బరిపాటన సేతయు సంగరఙ్గున

విజితవిభీతిమై నురవశించుటయున్ నృపధర్మముల్ గురు

వ్రజతిలకాయమానమఃసంబు సుధర్మపు వీనిలోపలన్.

3189

ఆ. త్రిమయలకు విప్రిసంపత్తు ముఖ్యధర్మంబు ధరణి హరిరక్షణమునఁ

గాని బ్రదుక దమ్యహాసుభావులపాలనంబు సేయి భోభాసంబు నొందు.

3190

క. కమణీయధ్యయనము యజనము దానము సాధుహాసము దుష్టశులన్

జమియించుటయు సమత్సాహము కల్మియు ధృతియు నృపులకగుధర్మఙ్గులన్.

గీ. శస్త్రతీపికయును నరికవ్యభాగ, మాహరించుటయును భృత్యునరయఃటయును

బ్రజవివాదంబువినుచోటఁ * బక్షపాతి, గామియును రాజులకుఁ గృత్యకర్మకోటి.

ఆరణ్య. ఆ 2 ప 247. కాంతి. ఆ 2 ప 224. ఆను. ఆ త ప 9-11.

— * వైశ్యధర్మము. * —

గీ. అధ్యయన దానయజ్ఞంబులధిప వైశ్యునకును గృత్యముల్ శుద్ధాస్థానమునభవము

సంచితవ్యంబు పనుల రక్షించువాఁ డ, తండు వానిక నిది మహాధర్మ మనఘ.

పీ. వనిజుల లోక ప్రతివర్తనంబుల కెల్ల, నుపకారకులు గృహియును ననేక

భంగి బేహారంబుఁ * బనులఁ జెంచుటయుఁ గృత్యంబాలు వారలకధ్యయఁము

యజనంబు దానంబు * వర్తకర్మంబులు, దైవర్జికత్విజాత్వముక్తతన

నాతిధ్యములు విధేయములు వానికిఁ డిల, గంధరసముల విక్రయము జగజ్ఞ.

గీ. మూడుబాతులకు శ్రూవ * మూలకార్యగతి దదుపయుక్తి శూద్రులకిలిమి నజను

వాడు శుశ్రూవకులు విప్రసంపదనంబు, విషము మక్రూరులగుట తద్విహితకతులం.

భాతతము. ఆను. ఆ 5 ప 11, 12.

— * శూద్రధర్మము. * —

పీ. ప్రియవాదితయను శాంతియును దాంతియు నవా,లస్యంబు నతులశీలంబుఁగల్గి

నా కిది వలయు దీక్ష సుదుష్టరథులును, ఘోరంబు వైసంకసారజలధిఁ

గతకు నే ఘ్ని భిక్షులకజంబులకు నెన్ది, హితము, లభ్యులును సంతతతత్తుఁ జేయు

చతుగు భాక్తుఁడు, నిష్కామధుఁడు, వీచిత, ననుసరించుచు భర్తకమును మహర్షి

ఆ. తలలు వైశ్యులకై * ద్రవ్యపంచాయముల, భృత్తి నేవీ జేమాఁగిన్ నతకు

పగలు తేజుఁ దాక్షిణ్యపరిగ్రహ భావించి, శూద్రుల ధేహపరములకు సుఖముదయె.

క. తానోపవాసముల సుహృద్విత్తగతి లేదు కూర్మిఁగతు యతఁడెస స
మృతసముగఁ జత్పూజాధీనరతిం గాని యెన్నితెరువులఁ జూడన్ 8198

గీ. తెరువుఁదప్పితుఁగాదుచుఁనగునెంచు, యతిఁగనుంగొనిమనముఁ నడలుచోడను
నెదురుకొనిదప్పివీర్చిసత్తుదమునేత, కూర్మిఁగతుధర్మవిధియనిఁపురుగునెప్పు.
భారతము, ఆము ఆ 3 ప 291-293.

ఉ. స్త్రేయములేనివృత్తియు శుచిత్వము నన్నతియున్ నిజేశున్
మాయలులేక వాయుటయుఁ మంత్రము సిద్ధక పంచదళముల్
నే నుటయున్ ధరామరులఁ నేవయు గోవులఁజూపించు న
న్యాయములేమియున్ మనుజుఁ నాధ యెఱుంగుము కూర్మధర్మముల్. 8198
భాగవతము, స్కం. 7 ప 415.

గీ. స్వామిహితమును దానంబుఁ శౌర్యమహిమ, భూసురోత్తమపాదాఙ్గపూర్ణసేవ
చరిపదాంబుజసద్భక్తిఁ యనఁగ నిడయ, కూర్మిలకు ముగ్ధధర్మముల్ శుభచరిత్ర.
మత్స్యపురాణము, ఆ 2 ప 125.

క. నాలుగవశాతివారికి, వాలాయముఁ జేయవలయుఁ పర్వత్రయసే
వాలక్షణనిర్మలభక్త్యాంబులవ మదియ యెసఁగుఁ నభిల శుభంజున్. 8200
సీమంతినిక క్యాణము ఆ 2.

—* కులాచారధర్మము. *

క. ఒప్పెతునది యైనను గడునొప్పనియది యైన నిజమఁజూచితపథముం
దప్పఁ దగ దండుఁ ధార్మికులప్పుని నిజభాగ్యవిహితమని యుండఁ దగున్.
భారతము, ఆక ఆ 5 ప 385-386.

తే. ఎంతకురవప్రవచ్చినఁ సంతగిడు, గర్భియుండిన తెన్నిదిఁగ్గులులుతెనఁ,
దనకులాచారమార్గముల్ దప్పనదుచు, టనుచితంబనిచెప్పె బుద్ధాసమితు.
విష్ణుపురాణము, ఆ 3 ప 143.

—* వృత్తులు. *

గీ. వివకర్షణాదికృత్వత్రికంఠెను మేలు, యాచింప నొల్లని యట్టివృత్తి
పాప్రంబుఁ ద్రక్షినిఁబ్రదుకుకంఠెను తెస్సయమదిఁబును భాగ్యమధిగోనకు
యాయాచమకంఠెఁ నతికక క్యాణంబు, పరిగయొన్నుల భాగ్యభక్తజాణు
వివృత్తికంఠెనుఁ త్రేయ మాపణములఁ బర్జనెంబు దినిఁ బ్రదుకుకంఠెను

ఆ. పరివహించు పృథ్వీకేనాల్లపుమ్రుః దగుఁ, ప్రతిగ్రహంబు * దగదు తలఁప
నాపదవనరముల * నిధముఁ డెప్పుడెఱాతి, వృత్తిచున్న దోవ * విధము గాదు.
భాగవతము, స్కం. 7 పద్య 410.

—♦ దశావస్థలు. ♦—

ద్వి. సోగఁగ నొక్కట * చూడ్కికి రెంటు, నగ మూట నూర్పులు * నిగుడ నాల్గింటఁ
దాప మొరింటు * దమ్ము నాటింట, నేపారఁ గుడువమి * యేడింట మడులు
నొక్కందుఁ బల్కమి * యొగ నెన్నిదింట, నిక్క మూర్పులలేమి * నెరివొమ్మినింటఁ
బావు పదింటఁ గొంచురవిరహులకు, భావింప నివియ ద * కాకాస్థలండ్లు. 3203
పండితారాధ్యక్షత్రము, దీక్షాప్రకర. పుట. 79.

—♦ పృతాపవాక్యములు. ♦—

నీ. మన్నాను మంత్రంబు * మానుగా యమదూత, చటుల భూత గ్రహా * చ్ఛాటనంబు
మ త్పృతాపప్రాధి * మహిమ గంధర్వ య, ట్నానీక గహన దా * వానలంబు
మ ద్భుజావనములు * మహానీయ బహులక్ష్మీ, విహరించు నుద్యాన * విభుల తీరులు
మ శ్లోకం పే * మత్తాని తల నైల, పక్షపాతనికాత * పవి వరంబు

గీ. అట్టి నాలావుఁ దలపోయ * కనువు లేక, నిఖిల రక్షణ పర యగు * నీతి లేక
ఘనతరంబగు సద్వివేకంబు లేక, పో రొనర్పంగ వచ్చిలే * బుద్ధితేక. 3205
భాగవతము, స్కం. 7 పద్య 1946.

నీ. ఆస్మదీయంబగు * నాదేశమునఁగాని, మిక్కిలి రవిమింట * వెఱుచు వెఱుచు
నన్ని కాలములందు * ననుకూలుఁడై కాని, వివేషియై గాలి * వీవ వెఱుచు
మత్పృతాపానల * మంజీకృతార్పయై, విచ్చలవిడి నన్ని * వెలుంగ వెఱుచు
నతితీక్ష్ణమైననా * యజ్ఞ సుల్లంఘించి, కమనండు ప్రాణులఁ * జంపవెఱుచు

గీ. నింద్రుఁ డొదల నామోల * నెత్తవెఱుచు, నమర కిన్నర గంధర్వ * యక్ష విహగ
నాగ విద్యాధరావలి * నాకు వెఱుచు, నేల వెఱువవు పలువ నీ * కేడిదిక్కు. 3206
భాగవతము, స్కం. 7 ప 226.

నీ. దిక్పాలకులఁ బట్టి * తెత్తునా ట్టణములో, ప్రక్కలు నేతునా * వసుధ యెల్ల
కుక్కలు, చాల్తనా * నూర్వ చంద్రులఁ బట్టి, మోరుదునా భూమి * మీదవ్రాల
విగ్గఁబంబుల నొక్క * దిమ్మకు దెత్తునా, చితుపయల్ నేతునా * కేషుతలు
పులపగ్గతంబులు * గూర్తునా కూర్పుంబు, వెడచేత వ్రేతునా * వీచ మణింగ

సీ. గరుడ గంధర్వ యక్షకన్నరుల బట్టి, చెజలు బెట్టింతునా శేక * నరు నశంకరు
బలమూర్తి గూడఁ ద్రుంతునాపవిత్రేష్టు, నాదములవాడఁజేసునా * శంకరమయ
సౌగంధిక ప్రసూనంబునాము, అ 1.

సీ. ఏల్యియాచి * నినుడు కెట్టిదముగాఁ, బూని యెండలు గాయఁబాదల వెజుచు
వలసిఁస్పడెకాని * పులసి యెచ్చటవైఁ, కెలరేని యనలంబు * మెలఁగ వెజుచు
నాప వృక్షులకీతి * నాశలందఱుఁ గను, నన్నల బను తెల్లఁ * జనువుదాంబు
రభిలశీప్తులశేషు * లగుఁడు నాయందఱు, గోలకాడైయుండు * వేళ యెఱిఁగి
గీచుక్కువునశేషుక్కువై మెజయుదుండురుతియు నాగంధు * లరుహామహిమకవుఁ
తనఁ జొప్పడ దట్టి * రాధముండుఁ, తనయను నెల్లఁగలనె? యే * శంకరుఁగాక
శతకంఠరామాయణము, ఆ 4 ప 112.

—* తాద్రీనాక్యములు.

ఉ. ఎక్కడఁ గంటి నీతఁ బ్రియ * నెక్కడికిం గొనిపోయె చక్కసుం
డెక్కడ నుండు వాడు ప్లవ * గేశ్వర చెప్పము నాకు నా భువన్
వీక్కులు నేసెదం దరువు * ప్రచ్చెర నమ్ములఁ గ్రుచ్చెదం దల
చెక్కెద నుక్కడంచి నిద * శించెద నొంచెద సంహరించెదన్. 8209

కా. అస్మి చ్చాప విముక్త బాణముల ను * ద్యహ్నభూతలం బంతయున్
భస్మీభూతియు నేసి యిందు భగణ * ప్రద్యోతనా లాశమున్
విస్మి త్యన్విత బాహుకౌగ్యమున న * ర్విం గూచ్చి కల్పాంత కో
గ్రస్మర్తచ్యుతహాస్థతిన్ సకలలో * కపాణులన్ దుగించెదన్. 8210

మ. భరణిందనఁ జూప వండిన నమ * ర్త్యత్రేణి బాధించెదన్
నమసన్ యక్ష పితాచ రాక్షస చమూ * నగ్గంబు నుగ్గాడెదం
జారి గంధర్వుల సంహరించెద మహా * భూతంబులు దుగించెదన్
నరులం జంచెద నిన్నఁ గిన్నరుల * జండక్రీడఁ జెందాడెదన్. 8211

భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం. ప 67. ఆర. పద్య 830, 832.

—* రోదనము. —

సీ. ప్రవిరులాక్షి నభోన * భస్మాంబుదములకు, నవ వృష్టి ధార లై * యవతల్లి
యాకర్ణ దిష్టు నే * త్రాం భోనుమాములవఁ, గమనీయ నాశ భా * నము భజించి
కలిత కజ్జలత ము * త్తా హర లలిలతో, హరి నీల రత్న నా * యకలఁ దాల్చి
లలిత నక్షోజ కు * ట్టల చుంబనంబున, మధుప దంపతుల సా * మ్యంబు పడసి

గీ. వేడి యశ్రులువిగుడంగఁ వెక్కి వెక్కియేడ్వఁ దొడఁగెలతాంగి పృథ్వీకుమారి
మృదుల పరివేద నాక్షరోన్మిత్రులై మధుర, కంఠకామవికారకాఠిక యలర.

శృంగారనైషధము, ఆ 4 ప 87.

చ. కొసరి వసంతకాలమునఁ ♦ గోయిల కోల్పిన భంగి నేడ్చె న
బిసమునా నేత్రుల కొండ చుట్టి ♦ బెద్ద యెలుంగున వెక్కి వెక్కి వె
క్కిసమగూ మన్యువేగమునఁ ♦ గాటుక కన్నుల నీరు సోన లై
యునిరిక కాదు లంతలు పశుమోధరముల్ దిగఁ బాటు చుండఁగన్. 3213

కాశిఖండము, ఆ 5 పద్య 167.

ఉ. పాటున కింతు లోర్తురె కృపా రహి తాత్మక ! నీవు దోస ని
చ్చోట భవ స్తుభాంకురము ♦ సోకెఁ గనుంగొను మంచుఁ జూపి య
పాటులగంధి వేదన నెఁపం బిడి యేడ్వఁ గలస్వరంబుతో
మీరిన విచ్చు గుబ్బచనుమిట్టల నశ్రులు చిందు వందఁగన్. 3214

మనుచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 70.

ఉ. ఈనునఁ బుట్టి డెందమున ♦ హెచ్చినశోక దవానలంబుచేఁ
గాసిలి యేడ్వఁ బ్రాణవిభుఁకలైనుటన్ లలితాంగి పంకజ
శ్రీసఖమైన మోము పయిఁ ♦ జేలచెఱుంగిడి బాలపల్లవ
గ్రాసకమామకంతకలఁకంతవధూకలకాక లీర్పనిన్. 3215

పారిజాతాపహరణము, ఆ 1 ప 133.

కా. ఆ బాబిలి చెలుంగు వెల్లికల డాయన్ లేక రాకానినా
రాజశ్రీసఖమైన మోమునఁ బటాంగిం బొత్తి యెల్లెత్తి యా
రాజీ వావన యేడ్వఁ గిన్నరవధూఁరాజ త్క రాంభోజ కాం
భోజీ మేళ విపంచికా రవ సుధాఽపూరంబు తోరంబుగాన్. 3216

ననుచరిత్రము, ఆ 4 పద్య 52.

కా. వేడి వేష్టిత కంఠ యై తగళ భావీ భూత చైతన్య యై
పూజాలంబిత బిల్వణ స్మరణ యై ♦ బాణంపు పె లైత్తి యా
వీణా లాపిని యేడ్వ నిర్జరవధూఁవిన్యస్తచస్త్రాబ్జ క
ల్యాణీరాగ విపంచికాశ్రుతి వాయఁరం బా సుతారంబుగాన్. 3217

యామినీహర్షలీలకావిలాసము, ఆ 6.

మ. అకటా ! చేరకు నేలమం దగఁడె సఁప్తాంభోధివేష్టిభవ
త్సరీరవ్యపకలావధూపమమటాంఁచత్సద్యరాగోజ్జ్వల

ప్రకటాన్తర సత్త త్త్వరణ మంభత్వానుః ధైర్యే రా
జుమారుం డని యే ధ్యైః గన్నయన సత్తుల కాల్వ లై పాజంగన్. 8218

హాత్వేందోహాభ్యానము, శంకర. ఆ 5 పద్య 96.

చ. సరసన యేమిచేర్చును విశిష్యము నమ్మతనస్సదత్తైలా
దరి రొడదెసెనెలని సముద్రగ్రవంబున సేద్యం జొచ్చె లోఁ
గరుణ కల్పన బయలు పృథ్వీలులు కేతన మాని కన్నులన్
దోరణియు నామ్మపూరములతోఁ దగుదుట్లుఁ జూచుచుండంగన్.

నాసేతోహాభ్యానము, ఆ 1 పద్య 210.

మ. బలకర్మక కల్పిత కా మాతులు నైఃపన్ లేక యజ్ఞేతన
య్యలినెలాలక యంబు రాంబుజిఁ తాత్త్వియ భిన్నానో
త్పివిన బంధువ యాదు సేద్యైః గదు భూహాతైక రాగంబునన్
గలకంఠిల కంఠ కోమల మహాకారంబు తోరంబుగాన్.

సంవరణచక్రము.

ఉ. పాటలగంధి యే ధ్యై ఘనభాసుర పంకజ లోచనంబులన్
నీటు చెలంగ పొంగి నవలీలనరంబులభంగి నమ్మతో
త్యాటర మొప్ప నుప్పతిలి సద్యుద సద్యుద సద్యుదన్ పదన్
మీటెదు నీటుగుచ్చచను మిట్టలవైఁ బడి బార నీరముల్.

చంద్రజేవోహాభ్యానము, ఆ 1.

—† ప్రజ్ఞ. —

క. ప్రజ్ఞయ ప్రితిష్ఠలాభము, ప్రజ్ఞయ నాకం బరంగం బ్రజ్ఞయ చుప్పే
ప్రజ్ఞయ కైవల్యంబును, బ్రజ్ఞాసాధ్యములు గాని పనులుం గలవే.

భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 68.

—† త్తమ. —

క. త్తమగలవానికి బృహ్మీనమునకు నిత్యంబు విజయసంసిద్ధి యగున్
త్తమ యైవవానిభుజవిక్రమము గడంగ్ వెలయు సర్వకార్యక్షమ మై. 8223

భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 223.

గీ. త్తమయజనులకాధరణము త్తమయ కీర్తి, త్తమయ ధర్మంబు త్తమయసంజ్ఞగణంబు
త్తమయజ్ఞంబు త్తమయమోక్షంబు త్తమయ, సకలదానము త్తమయందెఁ జగమునిలుచు

భాస్కరరామాయణము

క. తుచ గలిగిన సిరిగలుగును, తుచగలిగిన నాణిగలుగు + పౌరప్రభయున్
 తుచగలుగఁ దోస కలుగును, తుచగలిగిన మెచ్చు శౌరిసదయుఁడు తండ్రి.
 భాగవతము, స్కం. 9 పద్య 462.

—♦ ప గ. ♦—

ఆ. పగయ కలిగినేనిఁ బామున్నయింటిలో, నున్నయట్లకాక యూఱడిల్లి
 యుండు నెట్లు చిత్తమొకమాటుఁ గావున, వలన దధికద్విష్టవైరవృత్తి.
 చ. పగ యడఁగించు పెంతయు శుభం బది లెస్సయడంగునే పగం
 బగపగగొన్న మార్కొనక + పల్కకయుండఁగ వచ్చునే కడుం
 బెగమొడతల్లిపోవఁ బగ+పీర్పఁగవచ్చుఁ గౌర్య మొందునే
 మిగతఁ దలంచినం బగకు + మేలిమిలేదు ధ్రువంబు గళవా.

భారతము, ఉద్యో. ఆ 3 ప 53, 54.

—♦ ఉత్సాహము. ♦—

చ. అనిఁ బెండాడి విపక్ష వృక్షములు శాస్త్రాన్నిచ్చుటం బేల్చి శ
 స్త్రసరత్సరములన్ రణోర్విలయన్ + సంక్షుణ్ణముం జేసి వై
 ర్యస్యగార్హం బొనరించి ప్రాది గొన కుద్యత్కీర్తి సప్యాఘము
 ల్వేసః సిద్ధించు నె యంచు బల్కు నరసోవ్రీనాథు యోధావళుఁ.

—♦ హాస్యము. ♦—

చ. అది యిది పచ్చె వచ్చె నరసాధిపు దాడి యటంచు బాలెము
 ల్పదరి బీడుఁ జేగు నెడఁ + బెంపటి ఖానులు వెన్న ముందుగాఁ
 గదిసి హయాళి నెక్కి హయాకంధరము ల్పొడగాన కప్పచే
 చదివీరి నాజి మస్తముల + శత్రులటంచు ఛ్రిమింతుకంతయున్.

8229

నరసభూపాలీయము. ఆ 3 పద్య 12, 13.

—♦ చింత. ♦—

శీ. భేదజం బెద్దావి + భేదంపఁ జాలము, లంఘనంబున నెద్ది + లావు చెడదు
 తటిగించుబుద్ధిని + ద్రామహోత్సాహము, ధాకారతేజోబలాది నెద్ది
 సానత్యచరకధన్యంతరిప్రభృత్యైర్యులకు ససాధ్యమై + యుండు నెద్ది
 దినసంబు లాతేడ+తిక్రమించినయెత్త, జీర్ణత్విదశనధిష్ఠింప నెద్ది
 గీ. ప్రత్యహంబు భవత్వంబు + వడయు నెద్దియట్టి చింతాజ్వరంబు సన్నలముకొనియె

నేని నేయును నింక నే నెచటఁ జొర్తు, నెట్లు నిర్జీతు చేయవచ్చోదాహరణము.
కాశీఖండము, ఆ 1 ప 111.

—♦ మూర్త్యు. ♦—

- చ. పవనరనూజచేత వినఁ బడ్డ విభాకరనూనుతోడి బాం
ధవము నిజంబు నిక్కమొకొ డైవము యీచెడువార్తయంచు ॥
ట్టవిసినయుల్లముం దొరఁగు + నకుఁజనై యటులండి పోలన
య్యవనిజమాచి. రాముకిరఁచూసని మూర్తితి వ్రాతె భూస్థలిక్.
- క. నటకనకదశీకాండము, తెలుఁగున నటు వ్రాలి తెలిసి + తెప్పిరి మనమై
విజీపడినట్లు కను ని, వైజయిపడి మఱియు నటు నూచి + విహ్వల యగుచున్.
- చ. విని విని యంతలోన, తఃస్మినులు ప్రహ్వఁగ పేనునున్నం
బునఁ బరివీతమైనకృత్యం + బొల్పఁలం బ్రశయాపలెన్నచో
కనినాతిఁ బొందుచాడును ని + కాలతరక్రకచంబు కోఁతలం
దునిసినభంగి నెమ్మనము + మూలఁగ వ్రాలె నతండు భూస్థలిక్.
- భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. పద్య 835, 836, 1834.
- చ. బలితంబైన యనంగవేదనలదేఁ + బల్కాటు నిల్పొనరే
కలిసీలాలక ప్రాణము ద్వేషలి నేత్రాంధోజమాన్దంబునం
గలయంబొగ్గుచు వచ్చి యన్నెలపునఁగన్వీతయొడ్డమై
నిలువ న్నిల్చె నృసింహభూరమణ మున్నెంపంఁ గా దింతకున్. 8284
- కావ్యాలంకారిమాతామణి, ఆ 3 పద్య 134.

—♦ దైత్యము. ♦—

- పీ. బుద్ధిందియక్షోభములకుఁ దెట్టవోట, విపదంబురాశిడుఁగ్వికృతితోత
ఖలదురాలాపమాన్యర్థణవజ్రకవచంబు, రణమహీస్థలికి క్షితామఁకు
కాత్రవదుర్గర్యఁసంస్తంభవౌషధి, మునయు చింతాశ్రేణి + మూఁగవిష్ణు
యోగాదిసంసిద్ధితానఁగూర్చుపెన్నిధి, తూలు నేకాకుల + తోడునీడ
- గీ. సకలసుగుణప్రధానంబు + సకలకౌర్యబాలపాల్యకరజైకసాధనంబు
దైత్యగుణ మట్టి దైత్యంబుఁదక్కి పోర, దత్తరింతురె యెకట వింతరమువారు.
మనుమరిశ్రీము, ఆ 4 పద్య 108.

—♦ శ మ ము. ♦—

- క. పే లన్గింపను గీడును, జాలింబడి తొలంగఁ ద్రో. శుంః మృష్టిచా
వాంబినునగుండ నై, యాలంబుగఁ జేసి యెఱుఁగెదలెనున్.
క. సరసాన్నముఁ బిఠ్యాకము, సరిగాఁగ భుజింతు మృదుఁగిశయ్యతలమున్
ధరణీయు శయనయచికినా, కరయంగ నొక్కరూప. యసునభవరా.
అ. నాచరయేనిఁ ♦ జాయచినాంబరల, బైరఁ గట్టికొనినామపుడు మృదయ
మొప్ప దొప్ప శనక యుండు రూపాదుల, నలమిఁగొనవు చక్షుశాదికములు.
భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 58. 60

—♦ ద మ ము. ♦—

- పీ. కాచ మక్రోధంబు ♦ సంకోప మార్జన, మననూయ వివతదైశ్యత్వవృత్తి
యప్రసాదంబు దుఃఖమానరాహిత్య, మతివాదకర్జు. మఖిలభూత
దయ గురుపూజ నిం ♦ నస్తుతిప్రవణతా, త్యాగం బనైశుః స్వంబు సాధు
జనసంగమం బవృత్తి సాధానంబు ని, స్పృహత యహింస సుశీలభావ
గీ. మింద్రయగ్రాహజయమిని యెల్లదమము, నాకృతులువినిగలపుణ్యు. డభయః జైహి
కములనలన నామస్మృతికములనలన, శాంతిమంగళనిధి బోధసౌమ్యమార్తి.
భారతము, శాంతి, ఆ 4 పద్య 66. 64.

—♦ స క్త్యరజస్తమోగుణములు. ♦—

- క. అతినీడితము దమోగుణ, మతిమోహయంబు సత్త్వపుకయంబుఁ బ్రకా
శత నొప్పు మభయగుణమి, శ్రీతఁ బరఁగు రక్షోగుణంబు ♦ సన్నతచరితా.
మ. అనుభాకారతనిద్రాదైవము విమోహం బక్షుత్వంబుఁ దా
మసభావంబులు రాజలోభజడతామానంబు లూహింప రా
జస్కృతంబులు దైర్యశాంతికిరణాశంకోపవిగ్నాగు లిం
పెనఁగన్ సాత్త్వికచేష్టితంబులు నిజంబిట్లాత్మఁ గన్మిన్నియున్.
భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 96, 97.

—♦ ఉ చ్ఛిష్ట ము. ♦—

- క. తలిదండులితోడను బుత్తులితోనైనను సహోదగులతోనైన్
అలి సుచ్చిష్టము దినువా, రలయిం బునరుపనయనంబుఁ ♦ బ్రాపింపఁదగున్. 3243
శేషశ్శ్రుతు, అ. సు. ఆ 3 పే 52.

—♦ పరాన్నభుక్తదోషము. ♦—

- క. పరపాక పరాన్నంబులు, పరిహరణీయులగుటఁ ♦ బరభోజన మె
ప్పరసునఁ జనదద్దోషము' లిరవుగఁ దా ధారఁగొని భుజించుట మొప్పున్.
ఆ. ఎప్పునింట సతఃమెప్పుడు భుజియించు, వానిపాప మెల్లఁవాడు నొంచు
నటులఁ గాన ధరఁ బరరాన్నము వర్జింప, వలయు సుకతిగోరువారి కెల్ల.
పద్యపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 93, 94.

—♦ పంక్తిరూపకుటంబు. ♦—

- సీ. జూదరి గరడుండు ♦ వేదంబు చనువనివాడు వడ్డికి నిచ్చువాడు గాయ
కుండు గ్రామము పనిఁగుడుచునాతఁడు స్పృహ, నాహి క్షయము నలఁతమవునాతఁ
డఁజెపుల్ గొన్నాతఁ ♦ దభిలక్తువులున, నక్యైదుఁతఁడు సోమమ్మవిక్ర
ణించినయతఁ డభిఁసంచారలాభోగ, జీవకుండున్నేకఁసేవకుండు
గీ. భాగ్యమునుదానుబుత్తులఁబంచినొన్న. వాఁడు చనులదెక్కిలెడుఁవాడు కపట
కృత్యములమ్రచ్చిమినికెత్తికృతులమ్రొకుట; వారుపంక్తిరూపకులండుఁపారవేంద్ర.
భారతము, ఆను. ఆ 3 పద్య 176.

—♦ అవేయంబులు, నభోజ్యంబులు. ♦—

- క. తురగియు నుష్ప్రియు ఖరియును, గురిసినదుగ్ధములు నింద్యఁకొటిగనీతముల్
ధరణీసురాదిజను ల, హృదువునఁ బోయిన నభంబుఁ ♦ బొందుదు రధిపా.
సీ. మానుషీక్షీరంబు ♦ నీరినపదివార్ల, లోనిభోజ్యులపాఁలును నచేయ
ములు ప్రేతవిషయాన్నఁమును నూతకాన్నంబుఁ, దలవరియన్నంబుఁ ♦ గుటయన్న
మును వనితోపజీవనకీలకన్నంబు, వాడెడు పాడెడు ♦ జటివాని
యన్నంబు జూదరియన్నంబు నూవరియన్నంబు బహివెట్టిఁ సతవియన్న
ఆ. మను నిజాగ్రజానకుఁ మను పెండ్లియాడిన, పురుషునన్నమును నభోజ్య మంద్రు
మరియన్న మధికఁనించాన్నవంబు ప, ద్యుక్తితకుష్కములనఁ నాడుగవలయు.
క. విసం సురతోఁగూడఁగఁడె, చ్చివఁజటిగి యొద్దిమును భుజింప రభోజ్య
త్యనిహాపణనిపుణతగల, మహత్తాత్మము లభిలఁకఁ ♦ మాన్యవరిత్యా.
క. పులగముఁ బాయస మట్టులఁ, చలలము నర్చుకుం గాక ♦ పక్వములయిం
గలగు నభోజ్యత్వము విచ్చలవిడి వటుకము సేసిచూడు భుజింపన్. 3249

—♦ పాత్రాదిశుద్ధి. ♦—

- పీ. పృథ్వీయైః జిరపర్యుషిత మయ్య భోజ్యహా, నన్నంబు గోధూమః యవలః పేరు
 పునః కేయలడించి వినుపుతాక్రములు, గాకున్న నవి పొలిచి గావు మత్స్య
 కూర్మశల్యకేశకగోధావ్రజంబులు, భక్షణార్హము లూరఁబండి తోడి
 యనుపయోగములొనఁగఁగల్గఁజేసింపఁ, నగుఁ బోషితంబైన ♦ యామివంబు
- గీ. ససిఁడి వెండి రాగి ♦ పనడంబు శంఖంబు, నీరు పాలు పెరుఁగు ♦ కూర గాయ
 మాక్తికంబు మణులు ♦ మనుజునియొడలంబు, సేచనమున శుద్ధిఁ జేందు ననఘ.
- గీ. ఆరయ నుపహతి వాటిల్లి నట్టిచోట, వాఙ్మతైలాభ్యుపేతభాండావలంబు
 శేఖరీకుల వొండె చేసికొనొండె, గడువతాతఁడొవిన నొండె ♦ గలంగుశుద్ధి.
- క. విను కూర్మధాన్యకృష్ణజనముసలోలఱఖలములు ♦ చీరలపెనుత్రో
 పును శుద్ధిబొందుఁ బ్రోక్షణమున నిట్టుల యుష్ణత్రోయఁజూల వల్కులముల్.
- పీ. భసితోదకముల గాఁర్వాసోద్భవంబులు, దారుశృంగాశ్శిదంతములు శుద్ధిఁ
 జొందు మృదాబ్జండుముఁబునరగ్నిసంస్కృతి, నతిశుద్ధిదాల్చు బాణ్యంబు ఖైక్ష
 మును గారుహస్తంబు ♦ నవితాముఖమునిజ, స్వపావానకతనయవతియు
 దుర్గంధబుద్బుదఁమామృతఁ బొరయని, యూటసీరును శుచుఁబుద్బుదహన
- గీ. మార్జనంబుల గాలక్రమమున గోచరంబు ద్రోక్తివినము గృహంబుమున్న
 గలఁడుఁ ద్రోక్తివఁ బూసిన ♦ నలికినను నలంకరించిన శుద్ధిమల్లన మొందు.
- గీ. మనుజుకృతతటాకాదులఁమన్న ముద్ద, లైదుపుచ్చక సున్నానఁమాచరింపఁ
 జనదు జేవఘాతములగు ♦ సరసులందు, బావులందును నడులందు ♦ వలదువత్స.
- పీ. అన్నంబు గోవు మాఁగొన్న కీటక మిఁగ, వెండ్రుకలందున్న ♦ విమలభూతి
 యంతజలప్రోక్షణ ♦ నతిశుద్ధిమగు భసిరేమనఁ గాంప్యంబు వాఙ్మమునఁ దామ్ర
 మును క్షారమున సీసంమున దగరంబు వై, వైవారిచల్లన్ ద్రవవిచయములు
 శుద్ధి వహించురఁశులు రక్షోగోవహ్నా, లశ్వంబుమారత ♦ మనవిశిష్ట
- గీ. లిందువులు మక్షికలు కిడుఁజెందియును బువిత్రతనె పొందు నెప్పుడుఁవినుమజాశ్వ
 వదనములు పక్షికులముఖవిదళితంబు, లై వడిన ఫలములు శుచుఁబందుఁ బురులు.
- క. ఇన శక్తి కర పనఁస్పర్శముల నతి శుద్ధిఁ బొందు ♦ శయ్యాయానా,
 సవయానపాత్రమాగ్ధములును దృణమును బాణ్యములును ♦ లోకస్తుత్యా. 3256

— ఆచారపద్ధతి —

ఈ ఆచారాగం బాదవన్ గృహధిపతి బ్రాహ్మణుల ముహూర్తమునం
బొనరన్ మేల్కొని సావధానమతితో * సుదృఢి కానంబునన్
దనయాచార్యుని నిష్టదైవచరణ * ధ్యానంబుఁ గావించి ధ
ర్మనిరోధంబులు గాని యగ్రమును గాచుంబున్ విచారించుచున్.

తే.గీ. ప్రకటధర్మాగ్రకామంబులకుఁ బరస్పరానుకూలంబుగలయుపాయములుదలఁచి
యతిసుఖోదర్కమును జగదభిరుతంబు, నైవధర్మంబు వదలని * మానసమున.

పీ. బుద్ధువదిరహితంబుగ వారిఁ గరమున, గొనకొని పారి డెండఁమునకుఁజేరు
నట్లుగ నిశ్శబ్దమై యుండ ముహూర్తము, దాని యిహ్మూర్తము తిక్కగిద్విధమున
వాస్యంబు దొడసి నీకరంఘ్రుల శిరమునఁ, బ్రోక్షించి యోష్టసంఘటము ముట్టి
వాసికాపుటములుఁ నయనమున్ నెవులుమూఁపులు వృద్ధయమువాభిరలము చూచి

ఆ. ముట్టవలయు హస్తములు పాదయుగమధ్యగతములుగ నుదఙ్మఖత్వ మొండె
బ్రాజ్మఖత్వ మొండెఁబ్రాపించి యిహ్మయి, నాచమనము సేయఁబూర్వపుతము.

పీ. ముహూర్తిజలపానమున నోలి ఋగ్యజు, స్సామవేదంబులు * సంతర్జిల్లఁ
దొలితొలి వక్త్రంబుఁదొడయ నధర్మహర్షంబును రెండవుసారె ధర్మ
కాస్త్రతోపేలివఁసప్రమోదపురాణ, సంపీఠులును నిల్లఁ * జరణయుగముఁ
బ్రోక్షింపఁ బుండరీకాక్షుండు ప్రియ మందు, నయనంబులంటిఁ నలినహితుఁడు

గీ. సమృదంబునఁ దేలు నాచమనసంప్రయోగ మిట్టిది వస్త్రయఁజ్ఞోపవీత
ధరణముల నన్నపానతంత్రముల మున్ను, నేపి పిదపను విది యశుశ్చింపవలయు

గీ. ఆస్యశుద్ధి యొనర్చినయపుడు వోక, భక్ష్యభోజ్యలవంబులు * పండ్లందును
నిలిచి పడపడి పోవుట * గలిగెనేని, నాచమన మాక్షణంబు చేయంగ వలయు

అను. ఆ 3 పద్ధ 285-87.

క. వలచెని జన్నిద మిడి దివముల సంధ్యల నుత్తరాభిముఖుడై తా రా
త్రుల దక్షిణాభిముఖుడై, మలమూత్రోత్సర్జనంబు * మఱిచేయఁ దగున్. 8268

పీ. పండినచేనిలోపల దానిచేయన, రాజమార్గంబుల * రచ్చలందుఁ
బుట్టలో వేదివై * బొక్కలో బూదివై, మసనంబులో నాలఁమందలోన
జీవరాసులమోద * దేవాలయముపాంతఁ, జొట బొటల దరుఁచ్చాయలండు
నడుచుచు నిలుచుండి * నగు లేగులేరువున, మలము వీక్షించుచుఁ * జలికి పతికి

గీ. యాగకాలనుగట్టినయట్టియెడల, ననలవిపొగినిలంబుల * కభిముఖముగ

- మునుగు పెట్టక చేముక్కుమూసికొనక, మలము విడుచుట వైష్ణవార్థముగాదు.
- సీ. నలలలోపల దక్షాంకములలో గట్టుమై, గోటుకలకులఁ ♦ గొలిమిగూఁటఁ
బరిహులోపల నభిషేచిత్తలలోపలఁ బాతకలలో గాదికట్టునందు
సత్తగువృక్షానఁ ♦ బాతకేవుల సన్నాపనసూనంబుల ♦ వాపితేటులఁ
గూపంబుపిరి వోలులోపలఁ దోలులు, మదములపొంత గోమయమునొప్పుఁ
- ఆ. బలుదోజగుల జనులఁ ♦ పలు లాచరించుచోఁ, రితునొవిలెతిఁ ♦ గగము వేడ్క
యెసఁగ భూతలేతఁ తెక్కివినోదించి, వచుట మలము విడుచుటనుచిత్రంబు.
- క. దాచే లింగముఁ దైరిసి, లేచి మృదుబువుల గంభీరేపముల దగన్
శౌచము చేసి పదపఁ దన, యాచారము తెల్ల నుమాతుఁడై చేయఁ దగున్.
- ఆ. నాటిసేలనున్ను ♦ శౌచశేషపునన్ను, బట్టిపన్ను నెలుక ♦ బొక్కమన్నుఁ
దక్క నొండుదోలుఁ ♦ దా మన్నునొని శౌచ, మాచరింపవలయుఁడంద్రామధులు.
- గీ. గుదమునఁ చేనుమాటులుఁ ♦ గోలనొక్క, మాటు దాపలిచేఁ బడిమాడ్లు పెండు
చేతులను నెడుమాటులుఁ బ్రీతియన్ను, చమరి శౌచంబు చేయుటఁ చదురుదనము.
- క. తనమనములోన నెంతట, ననుమానము తీసి శుద్ధియగునందాఁకన్
మనుకొంచుచేయుటతగు, నెనికయుఁ గొలఁదియును నెదకఁరన్నఁడుఁడై వ్రన్.
- క. కాలములు మామఁ దప్పక, పోలఁగ సత్కర్మవిధులు ♦ భూసురు లెప్పుడు
జాలిచనఁ ద్రీనలయును, జాలక దిగవిడిచెనేని ♦ సద్విజాఁ డగునే.
- ఆ. నెనడు మెదడు మలము ♦ నెత్తురు శుక్లంబు, మాత్రిన నెడునివియు ♦ మొదలుగాఁగ
గులితి చెనుట పునుఁగోగు న్లేస్మం బశుఁ, జలము వివి శరీరఁమలము లయ్యె.
- క. మెదలిటియాటును సోఁకిన, మృదుదకములఁ గడుగశుద్ధి ♦ మీదటియాటుం
గదిసిన నీరునఁ గడిగిన, విడితందుగ శుద్ధి యందుఁ ♦ విదవజ్జనముల్.
- విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 34—43.
- గీ. పగటిశౌచంబులోన సాఁబాలు లేయి, రాత్రిశౌచంబులోన సంగమరుగార్తెఁ
జొరబాధాదిదప్ప కాంతాగమాగ్నమునఁ దదర్థంబు శౌచంబు ♦ మునివరేణ్య!
- క. పురుషులశౌచములోనం, దరుణుల కగ్ధంబుశౌచఁతంత్రంబు మునీ
శ్వర! నిష్కారణ మితికిఁ, బురుషునకుం దగదు శౌచముం దలఁగంగన్.
- గీ. ధవళిధరమంతపాదపువృంద్రాద్యైః, నంబునిధియంతజలమైన ♦ ననఘచరిత్ర
భావశౌచంబుఁ బోలను ♦ బాహ్యశౌచ, మనిరి శౌచక్రియావేదులయునునులు.
- గీ. అగ్ని హోత్రాహులకుఁజాంత్రాయణాన్నపిండమునకుశౌచమృత్పిండమునకుఁ
గలశసంధి! యునిరికఁతాయయంత, మానమనిచెప్పదురు కర్మమత్కర్మవిధులు. 3276

- గీ. శుభ్రుడగుహృదయములభూమినుడునీళ్లు, శ్రమలభూమిపతితాళిగములవైకుంఠాన్యగంబు, కూమరిఁడునాటనియును, వాచనవేళయందువింధ్యాక్షిదనున
- గీ. ముక్తకేసుండు సంవృతమూర్ధగళుఁడు, గాక సంద్యాశితాంభోరైతి యెఱుఁగుండు విమలజలముల నాచారతవిధి యెనర్ప, నన్నుచుగు వింధ్యతైలవగ్నాపహరి.
- ఉ. సుమిర్మయపుడుం బురము + తోరవ జరించినయపు వారిపా నయ్యెరించినవనకనంబు భుజించినయపు నగ్రవ
- (స్త్రు) ముఁగించినయపు దుఃఖితంబులు చూచినయపు పుణ్యకా
- ర్మములయపు హేయములకంటినయపును వారువదగున్.

కాశీఖండము. ఆ. 5 ప 197-204.

- ఆ. అంటఁగానిదానినంల్యజుఁ బతితు శ్రవణుఁ డేడి నన్ను + బరచుమావ రాయణుని నభగ్నుఁడతు పృథహరహు, జూచి నేయవలయు + నాచరణము.
- ఆ. వోడి చూడఁబడెఁ + బేడిఁ జండాలుని, నక్క గుక్క గృధకనారిఁ జితితు ననఁగు ! పల్లి నెలుక + నాశౌచి నూతక, నంటినతఁడు నీగు + లాడవలయు.

మాచ్యందేయపురాణము. ఆ 3 ప 259-260.

- సీ. కామాంధుడై కన్నుగన కంట్రైట్రి, పజఁతుల మట్టుంటుపడ్డవాని ఊణపుణ్యమృగ + శ్రీయోనిఁజొచ్చి గన్నమపెళ్ళి తోరవంటు + పడ్డవాని తొలఁగఁదొయఁగదానిదుర్జనాగమనంత, బైశ్య నంగడియంటుపడ్డవాని దబ్బరతాటొంటిఁతరిగినాయువువేత, పడిపోవుచేతంటుపడ్డవాని
- గీ. తొలిచరువులపొయిచ్చిత్రములను జేసి, వంటుఁబాయక న్నరుఁవెంటఁ ద్రిప్పి యంటువావంగయలఁడిమింటిలోన, నంటుకొరాడు వానికి + నంటుపోదు.

శ్రీరామస్తవరాజము. ఆ 2.

—+ ఆశౌచము, తమ్మధి. —

- క. పదిదినములు బ్రాహ్మణులకుఁ, బదియును మఱి రెండు ధరణిపాలురకు నొగిన్ బదిహేను వైశ్యులకు ముప్పది కూదుల కభిలకర్మబ్రాహ్మణ వలయున్. 3283
- సీ. పృథమ చతుర్థ సప్తమ నవమదశంబు, లక్ష్మీసంచయమున + కర్ణములు చ తుర్వర్ణులకును జతుర్థాహములయగు, నగ్నివిశంబుల + నంటువులను శస్త్రుంబులను ననశనవిధిఁ బ్రాయోప, వేళంబునను బరచేతమునను సన్నాస్రమున బాల్య + సమయమునను మృత, లైసనద్యశ్శౌచ + మావహిల్లు
- ఆ. ననఁగు మూడుదినము + లాశౌచమందు నొరిగఁజు ముగింఁద్రు లతుల + ధర్మయుక్తి

సెన్ని సెలలచాలుఁ డీల్లె నన్నిడినఁబు, లకుచిభావ మొందు ♦ విశేషిర్తి!
మార్కండేయపురాణము. ఆ 3 ప 263-265.

—♦ ప్రియశ్చిత్తపద్ధతి. ♦—

- లే. అశ్రు మాఁడు సెలలనొండె సాలు సెలలనొండె నేమి ప్రాయశ్చిత్త మొనరజేసు
జనములకు వాఙ్మరకకాయ జంబులైన, యథుములడఁగును యమపురికరుగఁడతఁడు
సీ. వినుము కర్మము దెల్పుచును గపాలంబున, సత్తి నభైజ్ఞాన్ము మేకకాల
మశేసంబు గొనుచు ఖట్యాంగచిహ్నము బ్రహ్మ, చక్ర్యంబునై యథశ్శయన మాచ
రించుచు నిల్లు పండ్రెండుపర్వంబులు, వ్రతవృత్తి నడపంగ ♦ బ్రహ్మహత్య
కిల్బివంబు దొఱంగుఁ ♦ గృచ్ఛ్చిముల్ నడపిన, నాలువత్సరములకడఁగు మాఁడు
గీ. హాయనంబులు నడప జాండ్రాయణములఁ, బోవునిస్థానిరతి మాసభోజియైన
నబ్బమునఁ బాయు నటుగాక ♦ యశ్వమేధ, యాజి యగు నేని వలదు భిక్షాదులధిప
గీ. పుష్టగోలక్ష యొండె గాంధోజవాజి, శతక మొండెను భూసురతతికి నొసంగఁ
బాయు బ్రాహ్మణార్థాహవసానాణహాని, యైన నొండెను జెడు బ్రహ్మహత్యకీడు.
సీ. కల్లుగ్రావినపాతకం బద యగ్ని వర్ణము గాంగఁ గాంచి పాంశంబు సేయఁ
గను మారి యులుకంగనలంబుఁ జొరమహా, ప్రస్థానమాచరింపంగఁ బాయు
నటునుగాక బృహస్పతిసవన మ, స్మృతు వొనరించిన ♦ నతివిశిష్ట
భూమి దానముననుబోవు నక్కిన్ ధూరు, తల్పగుం డనలప్రతిష్ఠమైన
ఆ. యాయసాంగనాంగకూలింగజముసేసి, యైనఁ గోసి కరమునందు మేహ
నము ధరించి యంబరముఁ జూచు చుగియే, నియును జచ్చి తాఘమునన్దరించు
క. గురుతల్పగుండు రణమున, గురునకు నై చచ్చియేనిఁ ♦ గురునర ధరణీ
గురులకు సగృధనము భ, క్తిరతి నొసఁగి యేనిఁ బాతకీర్త్యముఁ దొఱంగువ.
క. ధరణీసురుసర్వము నప, హరించినతఁ డంతకనక ♦ మట్టిద విస యో
త్తరుఁడై మగుడఁగ నిచ్చినఁ, బరిహృత మగుఁ గల్పవంబు ♦ పౌరవముశ్వాస
క. అపృతోపదారకలనఁ, బునఁ బుట్టినపాతకంబు ♦ నోవుం దా నె
నృసి నపరించెఁ గగ నా, తినిఁ బ్రీతుం జేయ ధగ్మతత్త్వప్రవణా.
క. గురువునకు నాలు వల్కుటఁ, బొరసినకల్పవము వాసింబోవు నతనికిం
బరితోషముగా వినయపు, వెరవున నుపహార మిచ్చి ♦ వినతుం డయినన్.
క. పరదారగమనదోషము, పరిహృతమగు నొక్కయేండు ♦ పరమనియతుఁడై
చరియించినఁ గృచ్ఛ్చింబులు, గురుకులజలనిధిశాంకక గుణమణినికరా.

- అ. వావి గానియట్టిచనితఁ బొందినపాప, మాటునెలఁ బాయు ♦ వాల్మీకిమఠ
ధరణభస్మకేయసంపరతఁ బాటించుచు, నియతి నుండెనేని ♦ కృష్ణకళ్యాణ
- క. పరత్రయమనంగమఁబునఁ, బరిహృత యై యున్నయట్టిభౌమిని కున్ది
బారయు రజస్వల యై కం, చరయఁగ భస్మమున కున్దిమైవిధిమునన్.
- ఆ. నలుకడగనిప్రూకు ♦ నటికిన దిగ్భ్యంగంబుఁ జేసివను నంశుంబుఁ బాని
కొనునరుండు మూడుఁ దిసములు దలచేఁత, పలుకుచును సమీరఁభక్షుఁ డయ్యున్.
- క. మిత్రభోజి యై వివిక్త, పీఠి సావిత్రిజపంబు ♦ నేయు నది యహ
స్థితియు నిశాసేత్సము, నతి నేడుక కట్టు వైఁ ♦ మాకు నంబుబాల్.
- గీ. పుణ్యకర్మముల్ నేయుచు ♦ భూసుగులకు, వివిధవములు వ్రీతితో ♦ వివరములెప్పు
నొసగుచుండెడువారు భూభాగ్యపచితియు, లైసి కిచ్చిచుములఁ బాతు ♦ రవనివాధ.
- క. విను మాన్దిక తాత్రెద్దాచియంబులు నలుగువారు ♦ పినికి నెల్లన్
జనవాధ యెప్పు లవి లేనినరులు పాపములఁ దొలగఁగఁగ్రుత్తుర యెట్లున్.

భారతము. కాంతి. ఆ పద్య 804-819.

- సీ. అరయక విల్పిసంసరకు మెచ్చకయున్న, నాడ క్రిమ్యులు నీకిన్యాదుపథము
పరదినంబునైనఁ బలికిన వెలలోన, వెలయఁ ద్రింకాశంబువిడువలయుఁ
సరకు మూడవనాడుఁ నుగల నీదలఁచినవెల పడేదనపాలుఁ విడువవలయుఁ
బనినాళ్ళబీజముల్ పదియేనువనముల, కట్టల నెలవాళ్ళఁ బానిసయును
- ఆ. నేనుదినములందుఁ నెద్దును గురగంబు, మూడఁ దిసములందు ♦ మొదవు నెనుము
నేడునాళ్లరత్నమిను మొకనాటును, మగల నీగి భక్తఁబూర్ణ ముందు. 8300
- ఉ. అంగవిహీనునైన వికలాంగునినైనఁ బరిగ్రహింపగద
హ్రాంగునినైనఁ జూచి చెడఁనాడుట యుప్పువివాది జూచి సా
మ్యాంగుఁ డితండు వీని కసంయమ్యులు లేరని గలికొంటు త
ప్పంగట మూడురూకలునుఁగడ్డుగ దండుగు వానివై బడున్.
- క. గురుఁ డల్లని దండ్రని సోదరుని వకారణమ ప్రల్లకమఁబల్కినము
మృరుచేత నూలుపణములు, ధరణీకుండు గొనుట వీరి ♦ దండుత్రుపేదన్.
- గీ. వానితల్లితోఁ బుట్టునుఁబానియాలు, వానిలంకెలు వారికిఁ దాను మగఁడ
ననుచు నీక్రియబూతాటఁమాడి తిట్టునతని గొనఁదగుఁ అంచనిఁకలిపణములు.
- క. తనకంటె నధికుఁ బరసతి, నెవికమిగులఁ దిట్టెనేని ♦ నేఁబదిపణముల్
తనకంటె హీనుఁ దిట్టినఁ, దనరంగఁ అండ్రెండునరయు ♦ దండుగ గలుగున్.

- క. కృత్యపటి శూద్రుడు విప్రోత్తమునైనది దప్పలేక * తా గర్వితుడై
యుమినన బెదవులు కోయుట, యుమికొలదినిపించుటానితముర్విశులకున్.
- క. ఏయంగము గొని శూద్రుడు, పాయక విపునకు దాను * బాధకుడగువా
డాయంగము కోతపడక, పోయెదననరాదు తనకు * భూపతిచేతన్.
- క. ప్రితి గులశ్రేష్ఠునివై, వాతతముగలేని బ్రహ్మాహత్యానిమహా
పాతకముపెట్టి తిట్టిన, యాతం డేనుటనాలుకగచ్చు బణంబుల్.
- క. భూవల్లభు వేదవిదుని, వైవతమును దిట్టినతడు * దండువుపేరం
వేణముల నెనిమిదిటిని, వేవేగమె యలువవలయు * విధివంతముగన్.
- క. అడిచెదననియూడించుట, యడుచుట మెయి తట్టుగట్టునడుచుట నెత్తు
శ్చెడలగ నడుచుట విలుగగ, నడుచుట యొండొంటికంటెధికుపుడప్పుల్.
- క. సీనునిడివిసర్థము, సీనుడధికు నడిచెనేని * నినుమడి సరివా
డైన బదిపణము లచ్చుట, తానుచితము తిప్పుకొలది * దగు శెట్టిగపన్.
- క. మెడ చెయ్యి కన్న జాదము, తొడ నాలుక ముక్కు చెవులమునియులుగా
నడిచెదని యొరు బరునము, నొడివినతడు దండు గచ్చునూపణంబుల్.
- క. ఒక్కని డెక్కడ డ్రడిచిన, దక్కక వేర్వేలు శెట్టిగగడుపు గొని తా
నక్కజముగ దండించుట, నిక్కపుధర్మంబు మేదిసీనాధునకున్.
- క. ముటికినాటివాడ మొఱకులు పెనుపరు, లఱవవారు ద్విజుల * కాసపద్ద
యనుచు దేశభాష * లను గులంబును దిట్టునరెడు దండువచ్చుశతపణములు.
- క. ఖలులతో నెమ్మొయిలిసినవిపుండు, మొఱయిడి నచటికిబఱవకున్న
తనె యుత్తముమొత్తినఁజండాలు, నంటినధర్మశాద్రాదులకును
నిత్యజేషుభ్యులు * నెట్టిదల్లివోబుట్టువుపేర దానొట్టుకొన్న
వేదాదిద్య శూద్రాదికి జెప్పిన, జారి బెద్దలిచ్చినపాత్రుధనము.
- క. బొడిచి తానీక మడిచినవిడిచి తండి, గొడుగు నన్నల దమ్ములగురునిపత్ని
వెలయగా దప్పలేకయెవిడిచెనేని, యతడు తానచ్చు స్వపతికతపణములు.
- క. మడివా లొడయనివస్త్రము, తడఁబడిచిన నమ్మికొనిన * దా గో యిడినం
బడియవెట్టిన గట్టిన, నడయ బణత్రయము దండు * నలుపగవలయున్.
- క. వెలయనిమిడుగుపాలును, వెలనాలవపాలు నోలిమికునగవలయున్
తొలురేవున మలురేవున, జెలు వేదగఁ జాకిచీరచెటిచినచోటన్.
- క. గరభానలకస్తాదులు, బరహింస యొనర్చుకేనిబండ్లెండును వై

నగమాడ యగువలయును, సరిచావలయును నెదిరింపజేసెను.

క. చంపివనిని సరిగాఁ, జంపుటతగు విప్రుడైనఁజంపక పతి తి
త్సంపద గొని తలఁగొట్టి ష్టదంపడి కుక్కుచ్చువానిఁజంపింపఁ దగున్.

సీ. ఉత్తమపురుషునియుత్తమరత్నంబుఁ, జనముచ్చిల్లినవానిఁజంపవలయు
నన్యతెవ్వరిభనఁమైనను గొనఁజేయ, నెనిమిదిపణములఁగొనఁవలయుఁ
బరసతిహారకుఁబట్టించి సర్వస్వహరణంబు న్నపతి చేయఁగవలయుఁ
గన్నియనే చెఱఁగొన్నట్టిదుర్జనుఁ, జిత్రవధంబుగాఁజేయవలయుఁ

ఆ. గన్న మిడఁగ రాత్రిఁగొన్నచో మ్రుచ్చులఁ, దోడితెచ్చి కేఱఁత్రులికైలి
వాడికొఱఁబడిచివారిఁ జంపుట రాజ్యస్య మనుచు నూర్జునంపడి చెప్పె.

సీ. ఇగురున నొంటిఁబోఁబరసతి నెట్టుట, యది తన్ను నంటుటకాన పడట
నలుపురముందఱఁవలచిరవట్టుట, చేరి యేకానాఁసీనుఁ డగుట
పువ్వులపూతతఱఁములవర్ణింబుచ్చుట, యుచ్చటలాడుటఁమూలయనితి
సరసకళాప్రాణిఁసరిలరేయల్ల, మగనియాలకి నిచ్చఁమాటలాడు

ఆ. పేనుదొల్లియట్లఁయీలువు చెటిచితి, నని యహంకరించియాలిఁ గొనుట
నజ్జనుండుగానిఁజనుండు చేసినఁ బగ, బాదగామియట్లఁగండ్లొడతఁడు.

సీ. తల్లితోఁబుట్టువుఁతండ్రితోఁబుట్టువు, తల్లివండులి నహోఁబరులనుతలు
తనతోఁడబుట్టువుఁతనతోఁడబుట్టిన, వారలనుతలు భూఁపరులనుతలు
తనయునికాంతయుఁదనకన్న కూతును, గోడలు నత్తియుఁగోత్రజలును
బతిహితవ్రతయైసంబా)న్మాణభార్యయుఁ, కైలికొనిసతియునుఁశిష్యునితయు

గీ. గురునిసతి దాదియు ననంగఁబరగువారిఁ, గవయుకన్యండుగురుశిష్యుఁగామి వాడు
ఉత్తమబ్రాహ్మణుండుగాకఁయుండెనేని, చంపకాతనికోరునుఁబ్రెంపవలయు.

క. హీనుం డుత్తమకన్యకఁ, బానుగఁ దాఁ గలిసెనేనిఁజంపుట తగు న
న్యూనుడగునేని గన్నియ, వానివలచునేని డగు విఁవాహము నేయన్.

క. మును దాడిట్టిన దండ్యుఁ డ,తెనికెఁ బిదపఁ దిట్టినతఁడుఁదండ్యుడైన
మును దిట్టినతఁడు దండ్యుఁడన మినుచుడి యఱువనలయుఁధరణీశునమన్.

క. ఉద్బలపు వెనఁకువలయు, నిద్దఱునయైఁచోటఁనెన్వడు వైవై
గట్టించి యరుగునాతఁడ, పెద్దయు దండ్యుండు చలముఁపెక్కుచకనిమిన్.

క. సరిగా నొఁడొరువులతోఁ, బరుసపుఁబెనఁకువలు వెనఁగిపాడికి ధరణీ
శ్వరుసభకు వచ్చిరేనియు, సరిసరిదండంబు గొనటఁదగ్ధృష్టుగన్.

- క. తోయక విప్రుఁడు మాలతఁ, గాయజసుఖశీలఁ గదిన్వికస్తాత్ముఁ డగున్
బ్రాహ్మిత్వముఁ జేయక, పోయినఁ జండాలబాతిఁ బొందు నిజముగన్.
- క. చండాబితో ద్విజుం డొగి, గంగాదిన పశుమున భంగము వ్రాసి తున్
దండువు గొని దేశంబున, నుండకయుండంగనడుచుఁ బుచ్చితము పతికిన్.
- గీ. కపటః స్వగజతః స్తోత్రకవతములను, గపటమౌనంబు నమ్మెడికప్పుఁ జట్టి
పరాసహస్రింబు దండువుఁ గొనంగవలయు, నాసిక చెవులఁ జేతులఁ పఱకవలయు.
- క. ధూతఁ డిట్టిఁ నానిన్, భూపతిపంఠంబు బయలుఁపుచ్చినవానిన్
జేపడ జిహ్వచ్ఛేదము, నాసోపక చేసి పాఱునడవంగవలయున్.
- క. భూవాభునియందలమును, నేసుంగుఁ దురగంబు నాతఁ డెక్కుమనక య
జ్ఞానమున వెక్కినాతఁడ, దా నచ్చుం బణసహస్రిందండుము పతికిన్.
- గీ. రాజుఁడు గీడుపుట్టెడుఁ గరాజ్యమడ్డగు, ననుచు నెఱుఁగెచ్చెడు జ్యోతిఁ హధములను
గుడుపుకొఱకు విప్రాకృతిఁ గొన్న కూడ్రుఁ బణసహస్రదండముగొనఁ బాడిగలదు.
పిజ్జానేశ్వరము. ప్రాయః ప 17-189.

—♦ బ్రహ్మచారి. ♦—

- సీ. మెలుగారముంబియుఁ మెనికోమలికంబు, గడుదిట్టగుణము గుఁత్రెడుమొగంబు
పసపుగోచులయొప్పుఁ బ్రహ్మతేజంబును, జారుక్కుష్టజనఁ ధారణంబు
తగులఁగన్నిద్రము పేఁ భావిబొట్టును జిన్ని, పట్టవర్ధకమునుఁ జిట్టితడువు
మొలవంగయంగరంబులసొంతఁ దండవుఁ గోలయు సన్నపుఁ వ్రేలిసిగయు
- ఆ. నొప్పుబ్రహ్మచారిఁ యొకఁ డేగుదెంచె బుస్తకముఁ గొంచు మిగులఁ సుంధ్రమమున
(నొజ్జనుతనిఁ జూచి యోరియేమిర కడ, నాలసించి తనియఁ ననిన నతఁడు.)
కళాపూర్ణోదయము. ఆ 4 పద్య 44.

—♦ అవధూత. ♦—

- సీ. ప్రితినిమేషముఁ బరఁ బ్రహ్మాంబు నీక్షించి, మదిఁ జొక్కి వెలపలఁ మఱచువాడు
కమలంబులిఁ దిట్టంఁ గములకైవడి మోముపై నెఱసినకేళఁ పటలివాఁడు
కఱవ్రాసినయనఁ గీకరించినభంగి, వసనంబుఁ గట్టకఁ నచ్చువాఁడు
సంగిఁ గాడని వెంటఁ జాలుభూతములునా, బాలుగహాసశోబ్దములనాఁడు
- గీ. మహితేజవజ్రామేజధూతఁ మధ్యహస్త, బాహువతో గళానసఁ ఘాలకర్ణ
నాని కాగిందముత్తకఁ నేయనయగళుఁ డైనచువధూతమూర్తివాఁ డెరుగుదెంచె. 8883

— * ముని, యోగి, సిద్ధుడు. * —

సీ. కనకవల్లిమతల్లికలపెంపు జడగుంపు, పుష్పపరాగంఢాతి భూతి
కమనీయశాఖాప్రకాండంబు దండంబు, తరుణవల్లభాదీభూతిగాటి
వల్కలధట్టంబునరయోగవట్టంబు, శాంతిసంగంబునభవదేవ
ఫలకసాసంగంబునాత్మాంబుపూరంబు, కింకరములచూపుచుచూర
తే. సేయజాలియన్నహానిభరిభగ, భువినుకభూజనాచార్యునిచేసె
మెనసి నరపాలనిరపాయునివిహారహరి గడిదేటి యొకనడవారియ్యె.
నమనంతరిము. ఆ 2 ప 19.

సీ. పటుజటాజాటంబునచిత్తత్రపుండ్రంబు, గండలంతేతామ్రమండలములు
ధవళయజ్ఞోపవీతంబులు గాంచనమోగవట్టికయు శాంతోదయంబు
ద్విర్లుక్కుగ్గుం బనిందితతనావిభవంబు, బదముల మణిమయపాదకలుసు
గరమున జలబండికయు నాగబెత్తంబు, శ్రుతితల్పిగుణాతునాగ్రామంబు
గీ. గలిగి యడుగిడి యడుగిడినినాధ, చక్రహస్త మురాంతకాభ్యామలాభ
కృష్ణ కేశవ పాహి లంఘిత యనుచు, నమ్మనీయుగ్రండు పనికి దాయక గణి.
వాసవదత్తాపరిణయము. ఆ 4 పద్య 97.

ద్వి. మదచివనుపుగెంజడముడినడును, మృదునిచందంబులువెడవెడ దోష
కట్టినవెలిపాత్తికచ్చడం బెందు, బట్టనిద్రాక్షుభూషణంబులును
తాగిబండలమునరత్నకంబళము, యోగదండంబునాంకచేత నొడుగు
బూడిబొక్కసమునబొలుపాగుపేన, బూడివై నొప్పు త్రిపుండ్రశిఖలును
తళతళయను సునుంబలువరుసయును, కలయనొత్తినవాయుద్ధంబు దనార.
బసవపురాణము. పా. సో. ఆ 1.

సీ చింతగుండకవేడ్కచే నింత యుబ్బక, యల్లికైవడినుండునరకంబె యోగి
మునుకొన్నబుద్ధితమోగుణం బెడబాసి, యారవివలెనుండునరకంబె యోగి
సంలభ్యపరివేశముగల్గియుండియు, నినినివలెనుండునరకంబె యోగి
యింతింతని దనభూపయ మవ్యల కీక, యెంబరంబులుండునరకంబె యోగి
గీ. సర్వసముడయ్యు వెల్లరకబాడ నడతి, క్షీణిని చంద్రునిగలి నుండుకంటియె యోగి
యవని యొన్నరి కెయ్యనియట్లు నడచి, యద్వైతవతం గనుపించునరకంబె యోగి.
విశ్వేశ్వరకృతకాణము. ఆ 9 పే 303.

- సీ. ముడిచినయొంటి కెంఁపడమాయ మువ్వన్నె, మొగముతోలు కిరీటముగ ధరించి
కకపాలకేదారకటకముద్రితపాణిఁ, గుఱుచలాతాముతోఁగూర్చిపట్టి
యైశ్వర్యమై నయొడ్డాంబు లవణిచే, నక్కలించినపాట్లకుక్కలించ
యాచూటచ్చాయఁననఘళింపఁగఁజాలు, బడుగుదేహంబునఁగనన్మ మలది
- గీ. మిట్టయురమున నిడుయొకపట్టె మెఱయఁ, జెవుల రుద్రాక్షపొగులుచివుకళింపఁ
గావిమబుసంబు జలబండికయునుబూని, చేరఁ దద్దేహ మావధఁసిద్ధుఁ డొకఁడు.
- చ. లతితపుబూదిపూతయునులతపుఁగోలయుఁ గడపాలయున్
మలకొనుచిన్న కెంజెడలుమండులపాత్తము నాగబెత్తమున్
లలిఁ గనుపట్టుకన్నెరయులూపిరిమోదము శృంగినాదముం
జెలు వలరంగనొప్పు నొకఁసిద్ధుఁడు సింగపువారువంబుతోన్.

3837

కళాపూర్ణోదయము. ఆ 2 వద్య 48.

—* బ్రహ్మవిజ్ఞానులు. *

- క. ఇది నగర మిది యరణ్యం, బిది సౌఖ్యం బిది యసౌఖ్యమితఁడు పురుషం
డిది సతి యని తోఁపద యె, య్యదిచూచిన బ్రహ్మమయమయాపూర్ణమన్.
- తే. సంగములు సర్వమునుగల్గిసంగికాఁడు, భోగములుసర్వమును జెందిభోక్తగాఁడు
కార్యములుసర్వమును జేసికర్తగాఁడు, విగతసంకల్పఁడగు బ్రహ్మవేత్త యధిప.
- ఉ. చేయఁడు సత్క్రియల్ బయలఁజేసినయట్లు సుఖించు లోపలన్
జేయును గార్యముల్ బయలఁజేయనియట్లు సుఖించు లోపలం
జేయఁడు కృత్యమంచు మఱిచేసె నకృత్య మటంచునంచరా
దేయడ బ్రహ్మవిద్య తుదకెక్కినయట్టిమహామభావునిన్.
- చ. ఆమితములై ఘటించువిషయామభవంబుల భోగియయ్య ను
త్తఘఁడగు యోగి బ్రహ్మమయతన్ మది రంజిలుచుండు గీతస్స
త్యములను దాళమానవసుఁడయ్యు శిరస్థితపూర్ణతుంభమున్
సమధికయుక్తి నిల్పికొనఁజాలిననాట్యదురీణుడైవడిన్.

3848

కవిరాజమనోరంజనము. ఆ 1.

- సీ. పుత్రమిత్రకళత్రమైతివర్ణిల్లువఃస్థిసంయమిబ్రహ్మానిష్ఠ వినమె
కర్మకుండలు రాజభర్మ మూని చరించు, జనకుని విజ్ఞానచర్య వినమె
వాణిజ్యవృత్తి జీవనుడైన యల తులా, ధారుని పూర్ణభోధంబు వినమె
కటికగాయకముచేఁగలంబుఁ గడపుధర్మవ్యాఘ్ర విజ్ఞానఁమహిమ వినమె

గీ. వాసిప్రాసభ్రమున నుండఁవలసి జ్ఞానులెట్టి క్షణహాగముల నెన్నఁగేమి కొదవ
జ్ఞానవైరాగ్యనిర్మలానందపూర్ణులయినవారు భవన్ముత్తఃకలగుట నిజము.

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

—♦ పాపండులు. ♦—

గీ. హరికంటె నొకదైవఁమనస్యంబు గలదనువారలు హరిఁకైఁదూరమతులు
బహుళకపాలాస్థిఁభస్మలింగంబులు, వైదికవిరహితఁవర్తనులును
ఘనవనప్రస్థులఁ గాక జటాగల్క, ధావలై చెరియించుఁ తాపసులును
బొంఁ జక్రశంఖోర్ధ్వఁపుండ్రాంకములులేక హరికథావిముఖాత్మఁలైనవారు
గీ. దైవముల విష్ణుసరిగాఁగఁ దలంచువారు, విష్ణుభర్తృంబు గాదని, విడుచువారు
సభిలభర్తృంబులును హరిఁయందుఁ జేర్చునుడువారలుఁ జువ్వె చాఁగఁడు లగజ.
పద్మపురాణము, ఉ ఆ 6 ప 15లి, 155.

—♦ దొంగసన్నాప్తిసి. ♦—

గీ. ఇంటిలోనైనను ♦ లిల్లానితోనైన, నగరికప్పులనైనఁ ♦ దెగువఁజేసి
కావిశోకలుగట్టి ♦ కచ్చలు బిగియించి, బోడితలయి మెడఁపోచదీసి
కుండకోలయుఁబట్టి ♦ నిండబూడిదెఁబూసి, పూసలు మెడఁగొన్ని ♦ చేసి చేత
జపమాలధరియించి ♦ జనులుగన్గొనుచోట, హరిహరియనుకొంచు ♦ నాడుకొంచు
గీ. వేష మమరంగ భిక్షుఁడెంటువెడలి, తిరిగి యమరికగలచోట ♦ తినఁగమరిగి
విషయసంగత్రయంబులు ♦ వీగువాని, కేడ సన్నాప్తి స మదివాని ♦ కేడగతులు.
శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

—♦ శోత్రియఁడు. ♦—

ఉ. జ్ఞాని పురాణవక్తయును ♦ శాస్త్రవిదుండు బ్రాహ్మణతచిత్తుఁడున్
మానితసత్క్రియారతుఁడు ♦ మామకభక్తియతాత్ముఁడైన స
న్మానవుఁ డొప్పు శ్రోత్రియఁడననృతి యతఁడు సంహృతాభిలాం
హానివహుండునై దివమునొంది నుభించు సమంచితస్థితిన్.
గీ. అట్టి శ్రోత్రియఁ డెంటును ♦ వెట్టినట్టి, యన్న ము భుజించునరఁడు జన్మాంతరముల
యందు బ్రాహ్మణుఁడై చెలుఁవొందుభువినిశోత్రియాన్నఁబుక్కన్నఁబఁచిత పెద్ది
శేషశక్తము, ఆ. సు. ఆ 2 శే 47.

—♦ వృష్టబ్రాహ్మణుడు. ♦—

సీ. తెల్లని ద్వంబు ♦ తెల్లనిమీసముల్, నగసిరోమపాండూరశరంబు
 మేధావిబొట్టును ♦ మెఱుంగుజన్నిదములు, భూతిలటాట్రీపుండ్రీకంబుఁ
 గావిదోపతియును ♦ గండోత్తరీయంబు, నిష్టికోలయుఁ జంకనిష్టితోలుఁ
 బంచాంగముప్పియుఁ ♦ బాణిఁ బవిత్రీంబు, నొక్కవ్రేలికి వెండియుంగరంబు
 గీ బాణుబొజ్జయు నునుదబ్బుసంబెలయును, జెత్తగొడుగునుజక్కఁదాల్చికుతుకమునఁ
 దనకుసజ్ఞాతిగానొక్కతఁజనివృద్ధ, బ్రాహ్మణుఁడువచ్చెనొయ్యెయ్యఁ బార్థకడకు
 హరవిలాసము, ఆ 7 ప 12.

—♦ వృష్టముని. ♦—

ఉ. ఊరనవల్లి చందమున ♦ నొక్కట బీజనరాలు దేహంగా
 మీసలు గడ్డముం జడలు ♦ మే నుదరంబును వీనులున్ జరా
 భూసర మైనరోమతతితో, బెనఁగంబడి దూచి రాశిగాఁ
 జేసిసీతీ నున్నయొకజీవ్యమునిం గని కౌతుకంబునన్.

మనుచరిత్రము, ఆ 4 పద్య 79.

సీ. దీర్ఘ దీర్ఘంబులై ♦ తిరిగిట్టిపడమలు, గడచి భూలాడుకెంజడలతోడ
 వింజామరము విచ్చి ♦ వ్రేలవైచినమాడ్కి, డాలాండు నరపగడ్డంబుతోడ
 ఫాలబాహూదరఁపార్శ్వదేశంబులఁ, గొమరారుభూతిపుండ్రీములతోడఁ
 బుచ్చంబు విడిచి కఁపుకొనివచ్చినకొత్తమడుగుఁ జమారునర్మంబుతోడ
 గీ. బ్రహ్మతేజోధికులరై న ♦ బ్రహ్మచారు, లిద్ద టిరువంక నలమిరా ♦ వెలమితోడ
 నన్నిభివోలియునుఁ జల్లఁచైనకాంతి, యడర నొకవృష్టమునివచ్చె ♦ నధిపుకడకు.

శకుంతలాపరిణయము, పి॥ పి॥ ఆ 2.

—♦ యోగి ని. ♦—

సీ. అలికంబువై శక్తితిలకంబు తెలిగన్నుఁ, గవయందుఁ గాటుకఁగర్జపాశ
 ములఁ బటికింపుఁగుఁడవలములు గళమున, సంకుఁబూసలకంతసరులు గుబ్బు
 చనుదోయినన్నెవఁ చెచ్చెలిగంత దాఁపలికరమునందు విభూతికక్షుపాల
 పాణిపద్మంబునఁ మాణిక్యమయవీణ, పదయుగంబునఁ బైడిపాదుకలును
 గీ. నుదయంబు లాతంబుయోగపటై, సింగినాదంబు బెత్తంబుచెన్ను మెఱయ
 నట్టిపడ్డట్టు యోగినియోర్తు వచ్చి, లీల వారాజశేఖరుఁమ్రాల నిలిచె.

రాజశేఖరచరిత్రము, ఆ 2 ప 94.

—♦ మునికన్యకలు. ♦—

- సీ. సెలయేటి తెలిసిటఁ బిలుబంతి పసపాడి, సేనక్రొమ్మల్లఁ జచ్చియును తనమి
గురువిందపేరులఁ బుచ్చుచున్నలఁ దాల్చి, సెమిలిపించుపులుఁ బుచ్చుచును నట్టి
పయ్యెదమాటుగాఁ బాటుటాకు లమర్చి, చాఁడనఁ దిలకంబుఁ నులిరించి
కంకేళిచిగురాకుఁ గల్గవూరముఁజేసి, కనుమతూవులభూళిఁ గురులఁ దాల్చి
- గీ. చెంచుఁజిగురాకుఁబోలులఁజేత లెల్ల, నభియంతుకు నల్లకాలాంతరములఁ
దండ్రు లెందేని జనుఁబ్బఁతలు లెమర, గారవము నేను మునికన్యకాజనంబు.
- హాసవిలాసము. ఆ 5 ప 31.

- సీ. ఆజిరతోరణములకై యుంచితని జుమా, యతిన నీపిచిగుఁ ధ్యేలనుఁబోతు
మగ్రవేదార్చనకై యుంచితని జుమా, యబల నీపి మెగ్గఁలంటుఁ బోతు
మబ్బనాభసపర్యంతై యుంచితని జుమా, కొమ్మ నీపిమెరుఁల్కొనుఁ బోతు
మతిథిసంతర్పణకై యుంచితని జుమా, తరుణి నీపిపండ్లు వదనఁ బోతు
- గీ. మనుమనొండుఁబలుకుచుఁనలనగతులఁ, గౌసులసియాడఁగుచములఁ గదలఁగునలు
చెదరఁ బనఁటులు మూఁపునఁజేర్చి లతల, కర్ణి నీరాధ్యక్షానికన్యకలఁ గంటె.
- చంద్రభానుచరిత్రము. ఆ 1 ప 127.

—♦ యోగపద్ధతి. ♦—

- సీ. విను దూరవార్తలుఁ పీఠించు దవ్వగా, నడుచును శతయోజనములు గదియ
నశ్శుతంబగుకాస్త్రమైన వక్కాణించు, గోగవం బొందు లాఁపువముఁ కెందుఁ
బరకాయములఁ జొచ్చుఁ బిఠికిఁబుచ్చుగాని, బహుజీవజాతులఁ భావ లెలుఁగు
దివ్యగంధంబునుఁ దివ్యతేజము దివ్యకర్మంబులును దివ్యకళయుఁ దాల్చు
- గీ. మోక్షునగరీచహాద్యారఁముఖకవాట, విఘటనాలోహకుంచితావిభ్రమమున
మల్లసిల్లెదను నడంగఁమోగదిద్య, నభ్యసించినపాథకుండ్రదిదవన.
- కాశీఖండము. ఆ 5 ప 45.

- సీ. వితతమై విజనమై విమలమై సుఖమై పా, సంగు వివిక్తదేశముగందు
సమభూమియందు నిశ్శేలముగా మిట్టుపల్లములు గావండఁ బోలనముగాఁగ
వరుసఁ గుకాజినశస్త్రంబు లనువుగాఁ, బఱచి యొప్పుగ వానిఁపైఁ దిరముగ
బూని పద్మాసవాఁసీనుడై యామీఁదఁ, గాయమధ్యమమునఁ గళము కిరము
- తే. జక్కఁగానిక్కి దృక్కుఁబుఁముక్కుచక్కి, జిక్కఁదక్కించి తక్కినఁ తిక్కుఁగనక

మిక్కిలిదశేంద్రియంబులఁ ద్రుక్కఁజేసి, ఫలితముగ యోగ మభ్యసించి పంకలయు.

సీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 1 పద్య 99.

సీ. అంత సుషుప్తయఁ నావశోహణము మెల్లనఁ జేసి పాణింబులను దవీకు
నిలయంబులను బూర్వవిలసనంబుల నిల్పి, యీగతి దినమును యోగివరుఁడు
సంస్థల మభ్యసితాసమయంబుల, సలపఁగఁదగు యోగఁ సరణి వేడ్క
వాయుధారణసేయవలదు కరంబుచే, నభ్యాసమున వాయుఁవాగవలయు

గీ. నీకరణిఁజేయ వజ్రముఁ యాకృతియును, కాలవృత్త్యజయంబునుఁ గలిగి యతఁడు
బ్రహ్మ వాచంద్రతారకఁ మితిఁదనర్చు, కాల మమరౌఘములు నుతుల్లడలకొలప

సీ. మంత్రసాంగంబుచే నూరుత సంసార, జేహమర్మంబులఁ దెలియవచ్చు
లయముచేఁ దనలోనిఁ లలితప్రణవవాద, నూత్రంబు మది నూనిఁ చొక్కవచ్చు
హతముచే జరను రోఁగాళిని మృత్యువున, ఛేదించి ధీరుడై నిలువవచ్చు
సాంఖ్యయోగంబుచే సకలేంద్రియవ్యాప్తు, లరయుచుఁ దన్ను దానరయవచ్చు

గీ. దా రకముతేతఁ దనువులోఁ దాను వెలుఁగుచున్న రీతిని దనవచ్చు సుచితమయిన
రాజయోగంబుచే బరఁబ్రహ్మమందు, బొందియుండఁగవచ్చు సంతృప్తుడగుచు

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము. దా॥చి॥ ఆ 3 ప 285, 286.

సీ. విను మంత్రయోగికన్న ను గొప్ప లయయోగి, లయయోగి కధిపఁడుఁ లాసియైన
హతయోగియగుచుండుఁ హతయోగికన్న ను, సరసమానసుడైన సాంఖ్యయోగి
యధిపఁడయగు నానికన్నఁ దారకయోగి, యధిపం డగుచునుండుఁ చతనికన్న
సాంఖ్యతాగకములఁ సంగ్రహించుకొని వై, రాగ్యభానన నొప్పు రాజయోగి

గీ. యుత్తమోత్తముఁడని చెప్పఁ నొప్పు నతనికన్న గొవ్వైనయోగి లేఁడనవివోద
నతఁడు సంసారమందున్న నడవినున్న, సకలశ్లోభుఁ డగుచుండుఁ శాంతుఁడగుచు.

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

— హతయోగి. —

సీ. హతయోగసిద్ధుడై యమరినపుణ్యండు, మిగుల విఖ్యాతిచే మెలఁగుచుండి
క్రమమున చణిమాదికంబులై తనచెడు, వైశ్వర్యములతను నాశ్రయింప
ముఖిదేవతలయందు మహిమబెంపొందుచు, సకలలోకములందు సంచరించు
నతఁడువశించిన యట్టిస్థలంబులు, పుణ్యక్షేత్రములొచుఁ బొలుపుమీఱు.

గీ. నతఁడు పూజ్యుడగుదును, మితమశుడు, నతఁడు భవ్యుండు దివ్యుండు నగుచును.

దేశండు సిద్ధండుబుద్ధుండుఁ జతుర్వితుండు, నగుచువారింపుచుండునుఁ జాత్యుండెలమి.
 ధ్యానప్రతిపిక, ఆ ౪.

—♦ సాంఖ్యయోగము. ♦—

సీ. పంచతన్మాత్రలు ♦ పంచభూతంబులు, పంచీకృతంబులై ♦ ప్రభలుచున్న
 సకలేంద్రియంబులు ♦ సర్వవిషయజాలములు గుణత్రయకావఁముఖవికార
 ములు గాను దనువులుఁమూడును గాననశ్శూనగాను దగనన్న ♦ దలఁచియేలు.గు
 నటువంటియెటుక నేఁచని నిర్వయించి యేఁజేపావనములఁ ♦ జరిమి వైచి
 గీ. తాను దనలోనె తనుగాను ♦ దరిచి తరిచి, యన్నిటికిని యాద నేర్పించి, నాచలస్థితి
 నుండుటదిసాంఖ్యయోగమై యొప్పుచుండు, నుచుముఖంబుననియ్యా ♦ పరయవలయు.

—♦ తారకయోగము. ♦—

తే. సంద్రనూర్యాంతరములందుఁ సహజముగన, వెలుగుతారక ములయందుఁ విచలనిండు
 వరురఁ గూర్చంగ నదితారఁకాస్యయోగమై ప్రకాశించు లక్ష్మ్యశ్రియంబునగుచు

—♦ ధ్యానయోగము. ♦—

చ. ఆపురుషసంహరించి గురుఁడానతియిచ్చినకీర్త్యసుద్రలం
 గుపముగ మానగంబు నిడఁ యెండొకచింతయు లేక చిత్తమున్
 జపలతబొందనియ్యకను ♦ మద్వగజంబుల హని లోనఁగా
 నెపుడు జలింపమన్న మతికింపొనరించెడి ధ్యానయోగమై.

—♦ ధారణయోగము. ♦—

తే. ధ్యాన మభ్యాసమొనరింపఁదలగ కపుడు, మానసమనిల్పుచుదినానిఁ మతియునిల్పు
 బుద్ధి నిలిచిన నానందఁపూర్తి గలుగు, నదియే ధారణయందుఁ యోగాభ్యు లవని
 వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ ౪.

—♦ లయయోగము-ఘటికాక్రమము. ♦—

సీ. ఆధారమున హంసఁలాలు నూరిగ్నిశోభగునేళ కొకటి యఁచైనఁగడియ
 పదివివాడులునగు ♦ బరగస్వాధిష్ఠాన, మందాలు వేలైన ♦ హంస లూనర
 సర్వతంబగునేళకగును పోడశఘటికలు నర్థఘటికవిఁగడియలు బది
 క్రమముగానుణిపూర్ణకమున కాత్మ్యలైన, హంస లవ్విత్తమగుఁనపుడు పదియు
 గీ. నాలుకరఁగడియవిఁగడియలును గడియు, నగు ననాపాతమున హంసఁలాలువేలు
 నర్థవైచిటలు బది నాఁక పదియై, గడియ లొకపరిమైన విఁగడియ లగును.

సీ. ప్రకటనగుర్ధంబుఁగతు వేయహంసలు, నర్పితంబగువేళకగురు చెందు
గడియలు సుమైనఁ గడియపదాలు విగడియలు హంసలఁకృడికి నాల్గు
నాన్నియందు సహస్రహంస లర్పితమగు, నపుడు చెందరగడియలు విగడియ
లును బదాలును హంసలును నాలుగుమనహాసారంబునందు సహస్రహంస
గీ. లగ్నణముగాగ చెందుఁగైగడియ. లలవిగడియలు పదియాలుఁహంస లొక్క
నాలుగుమందు నీరీతి ఁననుదినంబు, జనుగునలువదిగడియలై ఁజనుల కెల్ల.
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 3.

— ఁ రాజయోగము. —

సీ. పరమహంసంబు చేపగలు చింతింపంగ, బిందు లిందందుఁ గన్పింపకుండు
దశవిధప్రణవనాఁదము లాలకింపంగ దదనుఘంటానాద మొదవిమోయి
బహులక్షలక్ష్యముల్ పరికించిమాడంగ, సురుచిరంబై స్వయంజ్యోతి యొప్పు
యామద్వయంబు యోగారూఢుడై వాని, ధ్యానింపఁ దన్మయఁత్వంబు గలుగు
తే. నట్టి యున్మలీయందు మఁనోవిలములు, వివిధవిషయేంద్రియములతో విలయమొందు
నిదియెనూ సర్వవేదాంత విదితపరమ, రాజయోగంబు దేవతాజనినత.

సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1 వ 187.

— ఁ మంత్రయోగము. —

ఆ. ఏకవర్ణమైన నెలమి ద్వివర్ణంబు, లైన వర్ణవర్ణమైన నెనిమి
దక్షురంబులైన నాత్మసిద్ధ్యర్థమై, జపము చేయవలయుఁజనుల కెల్ల.

విజ్ఞానప్రదిపిక. ఆ 3.

యోగాసనలక్షణములు

— ఁ వీతాసనము. —

క. ఒకతొడవై నొకపాదము, నొకపాదముమీఁదఁ బొడయఁనునిచి శరీరం
బకుటిలగతి నిర్మింప దక్కక యది వీరాసనంబుకైవడి యయ్యెన్.

— ఁ స్వస్తికాసనము. —

క. విక్రల తొడల నడుములం, దొక్కటఁ బదతలము నిడి సమున్నతి నొడలిన్
నిక్కించిన నీయాసన, మక్కజముగ స్వస్తికాహ్వానంబగు జగతిన్.

— ఁ పద్మాసనము. —

క. వామాంకంబున దక్షిణాంక్రియను దద్వావే తరంకంబునన్

హామోక్త్రున్ ఘటియించి పట్టుచుదిశాన్వ్యాప్తంబులౌ చేతులన్
సేవం బారగఁ గాశ్యమంగుళములన్ జేకొన్న పద్మాసనం
జాముక్కుం గొనఁజూపునం జుబుకహ్నాన్వ్యాసంగముం గల్గినన్.

సీ. అది పద్మబంధంబెఱియగునైన నుత్తైసఁచరణంబు లూరుసంస్థములు గాఁగ
నూరుచుధ్యంబునఁ నుత్తైసఁగి రతలఁద్యయమును రాజదంతములమొదట
హత్తియుండెడిననఁ నాగ్రంబుఁ దొంటిభాతిఁ యున్న ముబుకంబునృప్తిగలిగి
మారుతం బల్లనఁబూరించుచుండిన, నది పద్మచుగురుతాంతకమునందు
తేమటియునిదీనుత్సవ్యచతుముపద్మమునఁబూర్వఁచుట్టు యుండుచుగంఘ్నుటహస్తయుక్త
మున గుహకుంచనముఁ జలఁదనిలపూరితము విసర్జనవిధియు ధ్యానమునువలయు.

—♦ యోగాసనము. ♦—

క. యోగవటుజానుయుగసంయోగంబునఁ బదతలంబులన్వి నిలిపి లో
నీగినకరముల నుండిన, యోగాసన మంద్రుఁ దీనియోగవిధిజ్ఞాన్.

—♦ కూర్మాసనము. ♦—

క. వీడఁబడినగుల్ఫంబులఁ, గూడక సంగించిపట్టిగుడమలవడఁగాఁ
బీడించినఁ కూర్మాసన, మోడితమతి నెఱుఁగుదురు యఁమిందుల్ దీనిన్.

—♦ ఉత్తానకూర్మాసనము. ♦—

తే. కుక్కుటాసనబంధంబుఁగూర్చినట్టి, కరయుగంబుల మెల్లనఁగనుదరంబు
బంధనముఁ జేసి వెలికిలఁబడిన కూర్మచుట్ల పడఁగ నుత్తానకూర్మాసనంబు.

—♦ భద్రాసనము. ♦—

గీ. అండములక్రింద నెలవులఁచుందురుభయపార్శ్వములరామరెండుగుల్ఫములఁబెట్టి
పార్శ్వపదములఁ గరములఁబట్టి నిశ్చలఃకృత్యుండైయుండెనేని భద్రాసనంబు.

—♦ సిద్ధాసనము. ♦—

క. దావిస్థానముఁ బార్శ్వభాగమటనాఁయుక్తి ని్వి బంధించుచున్
దాన శ్మేఘముమీఁద నోజ నొక పాదం బూన సిద్ధాసనం
జానం దింద్రియనిగ్రహంబును సుచేతస్థానభావంబు యో
గానందైకమనంబు భూయుగళమధ్యానాకముం గల్గినన్

క. వెండియును సవ్యగుల్ఫము, దండమునైఁ బెట్టి మీఁదఁపక్షిణగుల్ఫం

బుండఁగ నవక్రముగఁ గూర్చుండిన సిద్ధాసనంబయ్యాఁ బక్షమునన్.

—♦ సింహాసనము. ♦—

శా. అండాధస్థస్థి నూరుపార్శ్వముల సావ్యాసవ్యగుల్ఫద్వయం
బొండ్రింటిం గ్రమహీనభంగినిడి దోయ్యగ్మాంగుళుల్ జానులం
దుండ నేవ్ ప్రసరించి నిక్కి వివృతాఽస్యందైన సింహాసనం
బొండేమిం గనఁబోక నాసికముఁ దాఁనోలిం బరీక్షింపఁగన్.

—♦ కుక్కుటాసనము. ♦—

క. జలజాసనంబునం గరములు జానూరువులమధ్యమునఁ జొనిపి ధరన్
నిలిపి గగనమున నంగం, బలవడ నిలుపంగఁ గుక్కుటాసన మయ్యెన్.

—♦ గోముఖాసనము. ♦—

క. వామదిశ పృష్ఠపార్శ్వము, ధామముగా దక్షగుల్ఫతలమును నట్టి
వామపుగుల్ఫము వలనిడ, గోముఖ మీయాసనంబుఁ గోముఖభాతిన్.

—♦ ధనురాసనము. ♦—

క. మునుపాదాంగుష్ఠంబులు, దనచేతులు చెవులు దాక ♦ ధనువు దివియున
య్యనువున నెడమఁగుడిదివియ, ధనురాసన మండుర్ యోగతత్త్వవిధిజ్ఞున్.

—♦ మయూరాసనము. ♦—

మహాస్థర. ధరణిన్ హస్తస్థిలంబుల్ ♦ దగులనిలుపుచుఁదండముం బోలెఁ దత్కూర్ప
ర్పరయుగ్మస్యస్తవాభీభవనతలయుగోద్భాసియై యున్నతాస్య
స్థిరుడై యాకాశజేశఃస్థితినిలిచినఁ దాఁశ్రీమయూరాసనంబా
హరియించున్ రోగదోషాయతన విషసమాహంబులన్ రంహయుక్తిన్.

—♦ కపాలాసనము. ♦—

సీ. ఊర్ధ్వసంస్థితవాభియును నధస్తాఽంబు, నూర్ధ్వభానుఁడు నభోయుక్తితెయు
నూర్ధ్వపాదంబులు ♦ నొగి నభశ్శిరమును, గలయదివిపరీతకరణసంజ్ఞ
గలకపాలాసనఁక్రమ మయ్యె గురవాక్యమున నది సిద్ధించు ♦ జనుల కెలమి
నిత్యంబు నభ్యాసానిరతునకీకపా,లాసనం బభిలఁగోగాళిక జెలుచు

తే. జతరవహ్ని వర్ణిలజేయు ♦ జగతిసట్టి, సాధకునకు నాహారంబు ♦ సంగ్రహింపఁ
జను బహుళముగ నల్పభోజనముచేత, ననిలవేగంబు విడిపించు ♦ నతనితనము. 9394

—* ముక్తాసనము. *

క. పదగుల్ఫంబున గుడముం, గడియంగా నిల్చి యంకఃకృతమైయుండెం
బదమొకటిసంఘటించిన, నది ముక్తాసనమవక్రఃపగుమేనచరన్.

—* టిట్టిభాసనము. *

క. వెలికిలఁ జరణతలంబులు, దలమిడంజేర్చి భరణిఃతలమున నిలుపం
గలిగెడుకట్టుగఁ గరములు, నలపట్నమమెత్తఁ డిట్టిభాసనమయ్యెన్.

—* పశ్చిమస్థానము. *

చ. పదముల భూమిడండమురఃభాతిగఁ జాచి కరాంగుళంబులన్
బదయుగళాగ్రము ల్పిరియఃఃబట్టి లలాటము జానుయ్యగ్మముం
బదిలముగా ఘటించ నిడి * పశ్చిమతానము దిన రోగముల్
గదియపు పశ్చిమంబునను * గాలియగున్ జరరాగ్నికార్యయల్.

—* పూర్వతానము. *

తే. వరుస విఁగాళ్లు నేలమోపంగమడిచి, మడమలునువిలుచులు గూర్చిఁమస్తకంబు
నడుముఁగరతూర్పరంబులఁనదిమిమోసి, నడుమెగయనున్న బూర్వతానంబుటండ్రుఁ

—* అర్భకాసనము. *

మ. పదతలముల్ భరాతలమువైఁ గడు దగ్గఱ నిల్చి లోలోడల్
గదిసిన జంఘలు న్మఱి లళలాటము మోపిన జానుయ్యగ్మమున్
బిగ్గిదులకయుండు హస్తపతిఃపీడితజానువు గల్గియండెనే
నిదియగు నర్భకాసనమఃహీనసుఖాస్పద మందున్ సంద్యముల్.

—* కామదహనాసనము. *

చ. అవనితలంబుఁబొండ్లగఁ జఃదాంగుళములములోన నిల్చి జా
నువులు నభిష్ఠలంబునన * చూల్కొనఁ బార్జ్వియగంబు మోనియున్
దవులఁగ యోగదండముటఁజాన్తిహస్తతలంబు లుండె నే
నవిరళమైన కామదహఃసాసనమం ద్రిది యోగలెత్తునుల్

389

సీతారామలజనేయసంవాదము, ఆ 1.

—♦ పంచముద్రీలు. ♦—

క. వరుసగా భేదర యన భూచరి యన మధ్యకు యనంగ ♦ మణ్మూఖి యనఁగా
వరశాంభవియనఁ గలవీ, ధరలోపల ముద్రీ లైదు ♦ తారకమునకున్.

—♦ భేదరీముద్రీ. ♦—

అ. కనులు మాసి యైనఁ ♦ గనువిచ్చి యైన భూచరుధ్యనుమునఁ జూపుచులఁచినిలిపి
యూర్ధ్వముఖముగాఁగ ♦ నొనరఁ జూచిన నది, భేదరీయను ముద్రీ♦కీశవర్య.

—♦ భూచరీముద్ర. ♦—

క. లోచనములు గదలింపక, యాచార్యోక్తస్వవాసి♦కాగ్రిం బెపుడున్
గోచనముగఁ జూచిన నది, భూచరీయనుముద్రయగును ♦ బోధశరణ్యా.

—♦ మధ్యమముద్రీ. ♦—

అ. కనులు సగము మాసి ♦ ఘనవాసికామధ్య, సీచయందుఁ జూపుఁజెదరనీక
నిలిపి మీఁద నున్న♦నిమిలంబుఁ గాంచిన, మధ్యలక్ష్మ్యమగుఁ గుఁమారతిలక.

—♦ మణ్మూఖీముద్ర ♦—

తే. కర్ణలోచననాసాయు♦ంబుమాసి, మలఁచిభూచరుధ్యమనునఁజూపులను మనము
నిలిపి వరశాదబిఁదుచిత్కళలఁ గనుట, మణ్మూఖీముద్ర యందుఁగి సజ్జలులువత్స.

—♦ శాంభవీముద్ర. ♦—

క. అంతర్లక్ష్మ్యము బహిర్లక్ష్మ్యంతవినిశ్చలమదృష్టి ♦ యపకతపవన
స్వాంతవికారము గలమది, వింతయగుచు నొప్పు శాంభ♦వీముద్ర యనన్.

—♦ ప్రిణవము. ♦—

తే. సద్గురుప్రోక్తముద్రచే♦క్రవణయుగము, మాసియాలింపఁబ్రణవంబునొయు మొదలఁ
జరియనుచు నంతటనుజిణిచిణి యటంచు, మించి రెండవమాణుఁగో♦షించు ననఁకు
సీతారామాంజనేయగుంవాదము, ఆ 1 ప 102-109, 118.

—♦ సూర్యభేదనకుంభకము. ♦—

సీ. వరయోగి యగుజాఁడు♦వజ్రాననునుండి, నయమొప్పుగా వాచునాడిచేత
నాలోన కుంభించి♦నట్టిహరుతమును, మెల్లన విడిచి తూమీఁద మణల
దక్షిణపాడిచేతను వెలుపలివాయువును మెల్లనే లోని♦క్షానరఁ దీసి
యప్పుడు కేశనఖాగ్రి పర్యంతంబు, నరికట్టి కుంభకంబచట చేసి

గీ. వామనాడిని విమతః సోఽన్యథాఽగపాలః, శోభనంబగు శ్రీమవాతఃపాదః యోగం
గొమ్మయిది మాన్యభేదకంఠంభకంబు, కోరి విను మింక నుజ్జయింపంభకంబు.

—♦ ఉన్యయింపుంభకము. ♦—

సీ. తగ నోరు బంధించి ♦ తనముక్కుగోపుల, నుంచి వాయువునుబూరించి కింత
మున ధ్వని బుట్టింది ♦ మొనసి హృదబ్జంబు, వాకలోనికిఁగిరి ♦ తిసువునందు
బ్రాహ్మనికుంధించి ♦ పరగ నిడనాడి, చేతను నిజముగాఁజేష్టహుము
ననుజతర్వా మఃహావృద్ధిచుగుఱు, తతో ములునేడుఁగి చుముగాను

గీ. నడచుచుండిన గూర్పుండి యనుదినంబు, గోఽన్యముగ నిట్టియున్యయింపుంభకంబు
క్రమముగాఁ జేయఁదగును సీఁత్కారము నెడికుంభకంజేచుజెప్పెనఁగొమ్మవినుము

—♦ సీతయింపుంభకము. ♦—

తే. యోగిరసనంబుచేతివాఁయువునుపెల్లగాను బూరించి పూర్వస్థి కాగమున
కుంభకంబునుజేసి కాఁగోశములను, విడువ బహురోగిబాధలు ♦ వీడివావు. 1100

—♦ భ్రమరికాకుంభకము. ♦—

క. పురుషమిళిదధ్వనివలె, నతిముతీ పూరించి భృంగియానందముతో
చరుడుగజేసిననాదము, కరణిని చేచింపనలయుఁ ♦ గ్రమముగ నెపుడున్.

క. ఈరీతి నభ్యసించిన, వారల కానందమాన్య ♦ వనచిత్రమునం
దాహాధిగ జరియించును, గౌరవమగు నిదియే భ్రమరికాకుంభకమా.

వేంకటాచలమహాత్మియను, ఆ గీ.

—♦ లక్ష్మములు. ♦—

సీ. యమహర్గముల పదియంబుజప్త్రాక్షి, నియమహర్గంబులు ♦ నెలతపదియ
ఆసనహర్గంబులతివరో పది యెంచ, నందులో నుత్తమంబరయ నాల్గు
మగున ప్రాణాయామహర్గముల్ తిరివిధంబు, లింతి ప్రత్యాహరణమెంచనాల్గు
ధారణ మార్గముల్ తగ నైదు కలకంతి, ధ్యానహర్గము లాఱుతలిరుఁదోడి

గీ. తెలిస విను మెంతయును సమాధిపరీకార, మరసి వివరించి చూచినఁబాఱుతెలుఁగు
లనుచుఁదనసుందరానికిలక్ష్మములను, వెలివితక్కినములుజేడ్క ♦ ముకఁదోడఁగ

ను. పరవి నహింస సత్యమును ♦ చార్వణిహీనత బ్రహ్మచర్యము
త్తరి చెబువొందుకాంక్షయును ♦ ధైర్యము నద్వయ యార్జనంబు భా
సుగమితభుక్ప్రవర్తకముఁసాపు తెలంగు నుచివభానమున్

గరమరుదాత నెయ్యము ముఖంబున విల్చె దశప్రకారముల్.

8404

ఒడయించివిలాసము, ఆ 5.

—♦ పృథ్విహారము. ♦—

సీ. ఇంద్రునూర్థములందు ♦ ఇంద్రియంబులఁ జిగివర్తిలనీక కుదియించిఁ త్రిప్పుటొకటి
యవియందుఁజరియించెనదిసమస్తంబునా, త్మయకాఁగమఁసులోఁ వలఁచుటొకటి
నిత్యకర్మంబులఁన్నియు నాత్మయందసంతతము చిత్తముచే నొఁదర్చు టొకటి
తనువునఁ గలపడుఁ నెనిమిదిమర్మసీమలఁ గ్రమంబున గాడ్చునిలుపు టొకటి
ఆ. యోగశాస్త్రశిలయతులు ప్రత్యాహార, భేదరీతు లనుచు ♦ నాదరమున
సాంగ్రహాయకముగ ♦ సులువుచునుండును, రోపసుంధరాసుఁరావతంస.

—♦ పాణియామము. ♦—

సీ. పాదాదిగాహనఁపర్యంతముర్వియు, ర్వావిధిగాఁ జాయఁపర్యంత ముదక
ముదకాదిగాహతి ♦ హృదయాబ్జపర్యంత, మగ్నియగ్నావిధిగా ♦ సంహారాద
భ్రూమధ్యపర్యంతఁము మరుత్తు మరుదాది, గామార్ధపర్యంతఁమోమహాత్మి
నభయు వర్తిల్లుఁ దాఁనకమదియెను బావింపఁగా వేత్త్యుఁ ♦ విహితగిలిన
సీ. ధాత్వు విష్ణు గుణేశ సఁనాశవాఖ్య, దైవతములఁ బృథివాధిఁతత్త్వపంచ
కమున ధారణ మొనరింతుఁ గావలయును, బ్రణవముననుబ్రాణాయానుఁభంగులమర.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 ప 166, 167.

—♦ యమనియమములు. ♦—

క. ఏచిఁనియతియుఁ దనమును, శౌచము వేదమును గలిగి ♦ సంతోషముతో
వాచవులు విడిచి బ్రహ్మముఁజూచుట యమయోగ్య సంద్రఁగుజనులుమొదలన్
క. సకలాసనములలోపల, నొక భద్రాసనము పూని ♦ యోగియు గుణపం
చకయుతముగఁ దనచిత్తము, బ్రకటబ్రహ్మమునఁ గూర్చుట దనియమ మగున్.
విష్ణుపురాణము, ఆ 5 ప 438, 440.

—♦ నాడులు. ♦—

తే. తుండుఁ దనువున దెబ్బఁరెండువేలునాడు లొకటియు నూలు గఁబ్బంబులందు
నందుఁ బదునాల్గు శ్రేష్ఠంబులందులోన, నూడు నుతికెక్కునందునుఁముఖ్యమొకటి
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 పద్య 164.
క. ఇదవామనాడి పింగళి, వడినాడి సుధున్న చుట్టఁ గోవరయగ్గనీ

కుడియెడనుచుభ్యవాడల; కుడురాజాన! త్రిమూర్తులొగి జైవంబుల్.
క. హరియిడకు నలవపింగళ, కరవింగదభామరాక్ష! యమృతాంకుశా
భరుడు సుహృన్నానాడికి, బరిపాటి నధీశు లనుచు; బలుకుడు గానగ్గల్.

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 122, 123

- మ. వినుమా పింగళనాడి రెండునెలలున్ * జన్మిన్మమై యాడినన్
యనుమానంబును లేక నారునెలలుండఁదానై మృతుండొగదా
పనిలో మానము పక్షమున్ విడవ కానకర్మంబు యానాడినన్
తననర్హులము మృత్యు వందును సుమాతధ్యంబునోపార్జ్యున్.
- క. పక్షంబు పింగ కాడిన, రక్షణ లేకుండు మృతికి * గాతాహుమహా
తక్షణము స్తంభనైనను, అక్షీణంబైనరోగ * మానరుఁ డెదుక.
- సీ. పదనింబులు యాడఁపట్టుగా నడిచిన, మూడుమాసములొప్పుత్యుఁ డగును
మామమానులీడ * నాడుచున్న నరుఁడు, యేదాదిలో దేహాభాదములు
సంవత్సరంబునీచంద్ర మాడకయున్న, హావి శెండు చుహాచ్చుతముగ
అప్రవిధనవార * విప్రవాడియులేక, కష్టపాటైతుది * నన్యగుండు
- గీ. విదియలో గాడి వెనకైన వెడలు భగము, తదియదిన మీద రెన్నకల్పి భగము
నాలుగవనాడు వారంబు * నడువకున్న, బంధువైరంబుచే మహిబాధ గలుగు
- క. పంచమివార్యురమును, చంచలమై లేకయున్న * చపలక్యంబున్
మించినరాజితో వైరము, యెంచును భగవత్ప్రమాన * యంతి వినుమా.
- గీ. సృష్టివారములేకున్న * కష్టతరము అటులసప్తమివారంబు * నంతలేక
నాడినమైన దేహలనంటితిరుగు, యాడపింగళవాగులీ * బాడనుండు.
- గీ. భాన మంగళ గురుస్థిత * భాస్కరునివిరక్తికనచంద్రవారముతో * తలపు నెలంగు
శారమలయందు నాడులు * నరుసలేక, మారు నడచినవారికి * మారుతత్వ.
- సీ. జలహుమానార్యప్రపాదనింబముగన, విండైనయాశోగ్యమందు తనువు
పూర్వాదినలదికల్ * పూర్ణంబు గాకున్న, నారుమాజైరెండ * నలుల నెలను
కన్నాల్బడురీతిగానింబముండిన, పదిదినంబుల మృతిప్రాప్తుఁ డగును
ధూమాకృతిఁ గనులొడొంచ విగ్వదిదివార మంటగానగడిస * మందేబోవు
- గీ. భృవుడ సముక్కుచినరయు * తోపకున్న, నటు లకుంధతిహాకు * యానకున్న
జంద్రబింబము చొకమోసాగుచున్న నారునెలలకు యమలోక * చుంటియుండు. (క)

నవారీవిశ్వేశ్వరనందము, ఆ 1 ప 166-172.

—♦ సంచారములు. ♦—

- సీ. ప్రీడావహిత్యపరిశోధనోద్దేశ్యము, పరిశోధనావసరము, చపలమైన
 పుష్పసంతానకచరమలీలానని, రేచననామాయాచార్యుల
 మోహించితాస్యతిశామనమాధుగ్య, జడగుప్త్యుత్తపాస్మాదమోహ
 మార్జనభాగ్యశంకాలస్యగుణనామ, భేదముల ౧ ల్లి వాక్యములు
 తే. మున్ననియుమాడు సంచారములను మృగి, స్వేదవైవర్ణ్యరహితమైనవిశ్రుతాస్య
 కంపముల ప్రళయస్తంభకము లనఁ జను, సాత్వికపుష్పములచేతఁజడిపితెలిసి.

హంసవిశేష. ఆ 4 ప 87.

—♦ చక్రములు. ♦—

- క. రెండు బదాను పదివై, రెండును పదియాలు నాలుకరేకుల దిరమై
 యుండును మట్టుకరింబులు, దండిగ జంతువుల కెల్లఁదలకైందగును.
 సీ. తలఘాతచక్రంబుచక్రయుగ్మమునరూఢి, హంసలుండెడును బీజాక్షరములు
 కంఠచక్రంబుగఁగలపదానుదళంబులందు సుస్వరము లింపొందియుండు
 మృదానుచక్రంబునఁబడిరెండుదళముల, కఠమద్యవర్ణముల గలిగియుండు
 పటావాళిచక్రంబునైని గల్గుడదపా, ద్యంతాక్షరంబులుండవిలియుండు
 గీ. లింగచక్రంబు దళము లాఁగింట్రియుండు, బాలమధ్యాక్షరంబులఁబ్రబలియుండు
 లాలితాధారిచక్రదళముల నాలుగింట నాసాంతవర్ణంబులంట్రియుండు. (?)

ఒడయనంబివిలాసము. ఆ 5.

- తే. ఘనపులిందకొల్లాపురివెనకపటక, కాలరేఖమహామాలి, కానిరామ
 యాఖ్య లలరారుచక్రములందు బీజపంక్తి లిఖించి తత్ఫలాఫలము లనె.

హంసవిశేష. ఆ 4 ప 51.

—♦ మనస్సు. ♦—

- గీ. కఠమడియగనియశ్వంబుకరణిఁ గడిది, యంకుశముమీఁటినిశ్వంకగజము
 మంత్రిముఁతిక్రిమిం రిసఁమత్తఁఫణియు, నెడియన్నను మృదయంబుకాదె చెలియ
 క. సాధన మొక్కటి గల్గఁగ, సాధింపఁగవచ్చు నెట్టిసాధ్యముఁ దా నే
 సాధనసాధ్యము లెటను, సాధింపఁగరాదు మనముసమ్యుక్తికైనన్,

8424

సీమంతిశికలాగ్రము. ఆ 2.

—♦ బొట్టు—ముఖచిహ్నము. ♦—

గీ. వ్యుమదాదులఁ జుక్కబొట్టగని యాదు, బొట్టు కృష్ణచంద్రులకంటఁబు నెలవంక
విధమునాదుము గుమ్మడిఁకత్తునాదు, మొకటిగాదని మొకటి యాఁమువిది వార్య

ప్రబావతీపద్యము, ఆ 4 పద్య 187.

సీ. పుణ్యవృత్తికనాన్ధ్యపుండ్రంబు ద్విజానకుఁ, సమూహకాతలఁకంబురాన
తితికి వైశ్యులకుఁగఁగమునబాట్టే కాల, నుపరవాతికి భూతిఁగడ్డ మిడుట
యగు నెల్లజనులకు ♦ హరిఁగ్గిగలిగిన; నాన్ధ్యపుండ్రమువాల్చుఁబుత్తియంబు
హరికంటె నన్యదేవార్చనంబులును దిగ్గి, పుండ్రంబు మొదలైన ♦ పుండ్రములును

గీ. స్వములుకావు విప్రుల కాతలఁ దెట్టి, కులబాఁ ద్రేనను బుద్ధుఁడైన ♦ నలికమునను
భస్మ మిడునని నత్మియాఁబాహుఁడందఱి; సకలవేదార్థవిదులనుఁజైలతనయ.

పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 79.

—♦ ఊర్ధ్వపుండ్రధారణము. ♦—

క. విను మార్గ్యపుండ్రధారణ, మొనరించినదట్టిధూసుఁకొత్తముఁడు జగం
బున నెల్లఁ బూజ్యుఁడై తుది, ననుపమునరయాన మెక్కి ♦ హరిపురి కనుగున్.

క. తిరుమణి వెట్టిన సద్విజ, వరుఁ జూచిన నణఁగుఁ బాఁగనర్థం దెల్లం
గరమర్థి జేరి మొక్కినఁ; బరికింపఁగ సకలదానఁఫలములుఁ జెందున్.

ఆ. ఊర్ధ్వపుండ్రహీనుఁడొగి జేయు సంధ్యాది, కర్మ మెల్ల ననురంగణముపాలఁ
బడుట నిక్క మతఁడు ♦ పటుతరచౌరవ, సరకకష్టములను ♦ నలివ నేత్రె.

క. నడుమ నెడ మిక యెవ్వఁడు, గడువేడుక నాన్ధ్యపుండ్రఁకం బిడెనేన
యొడమున హరివనియింపక, కడువేగఁ దొలంగిపోవుఁ ♦ గమతయుఁ బానున్.

చ. అలికము గుఱి వక్షుఁడ ♦ నట్టున దక్షిణమక్షిణిన్ భుజ
స్థలమున మూఁపువూఁద చుటి ♦ దాపలిప్రక్కను బాహుమూలముం
దలవడమూఁపు వీఁపు కరుఁదంబుల నొప్పుగఁ గేతవాడులై
మొనగునానుముల్ దలఁచి ♦ చెచ్చెరఁ బెట్టఁగ నొప్పుఁ బుండ్రముల్.

ఆ. హరిపదాకృతియును ♦ నలఁగదండాకార, మునుఁగ దాల్చు పిథికఁహోమదంబు
పద్మముకుళబొధిఁపత్రవంశచ్ఛవా, కారములును నశ్వశివరము లబల. 3432

మ. కరమూలంబులఁ జక్రదిష్ఠి నీములున్ ♦ గండత్రిదేశంబులన్
వరపద్మాక్షువికాలమాలికలు శ్రీవత్సాంక నానుంబులం
గర మొప్పారెడు నాన్ధ్యపుండ్రకములు ♦ గాత్రంబునం బొల్చున

పృథువున్ లుగ్వజగంబుఁ బుణ్యగతులం జూచింతు రహ్మాననా

పద్మపురాణము, ఆ 5.

క. ఏబాతివారలైనను, భూజనములు నుదుటఘాతించూసినమాత్రం

దేవమున స్వహానమప్రాజతులై శివపదంబుఁ బొందుదు రసఘా.

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 5.

—♦ భారణము. ♦—

సీ. భసితంబు సుకలంబుదవాతంబు, భసితంబు దారిద్ర్యఃఫణిసుషణ్ణి

భసితంబు మచ్చితిఁకుశతతిగావంబు, భసితంబు దుఃఖాభిఁబాదంబు

భసితంబు సంసారఁపవృత్తదంభోళి, భసితంబు గర్వసంస్పృహదంతి

భసితంబు యజ్ఞానఁపటలకానవహ్ని, భసితంబు మృతభయాఁపహసుధంబు

గీ. గాన భసితంబు లక్ష్యంఁగావగాహ, నమలఫల మిచ్చు సద్విధి ♦ ననదినంబు

ధారణముఁ జేయునతని పాఁదమున నున్న, రేణుపటలంబు సాటిగాఁగిరిరజనులు.

నీలకుంఠలీలీలాసము, ఆ 2.

—♦ రుద్రాక్షధారణము. ♦—

క. రుద్రుఁడు పురములఁ గూలిచి, భద్రంబుగ మన్నతతీ శుభావహ మగుచున్

ద్రుద్రుద్రుగ్నేశ్రజలమున, రుద్రాక్షలు బొడమె దేవఁబునుటకు హితమై.

క. ఏకముఖాక్షము శిరమునఁ, బ్రాకటముగఁ దార్పసేని ♦ పరశివుడై ము

ల్లాకములయందుఁ బూజ్యుఁడు, గాతుండునె దానిమహిమఁ ♦ గనఁగాఁ దరమే.

చ. శాలివాహనుఁడమోనాతి ♦ రెన్నికయోరుదురాక్కపేరుల

వైష్ణవప్రభుఁ బోదయించెడినఁ ♦ జెన్నలరావఁగ వీరులందు సొం

పయ్యులఁ దండలంబు నినుఁప్రకృల గుత్తులయందు గుత్తుకన్

శివమునఁ గాబ్బుయోగి పరఁసిద్ధినిఁ జెండుఁజూమీ కుమారకా.

క. పరిహారఁబుల నొప్పుడు, మించినద్రుద్రాక్ష లెవరు ♦ మెయిఁ దాలివినన్

బంధుమిత్రుడైఁ బూర్వరుఁ, దంచితముగ భక్తకోటి ♦ కధికునిజేయున్. 3440

సీ. శివమునఁదరియింపఁ జెప్పె ముప్పదియారు, ఘనత ముప్పదిరెండు ♦ కంఠమునకు

వీనుల మూడేసి ♦ బూచనచ్చు నటండ్రు, మణిబంధములకు సఁమృతముగాను

పడిరెండు పడిరెండు ♦ బాహుదండలయందు, బడియారుబడియారు ♦ బరగుచుండు

మరమున నెగఁజొందుఁనరుపడినాల్లేసి, ధరియింపనచ్చు నంధంబుగాను.

- గీ. నూట మెరియిది గాయత్రివాట మగును, పదగ నొప్పెడు జపమాలకవియనెడు
గాకయుండిన నక్షత్రకలితసంఖ్య, గాంగ ధరియింప నీక్షాగ్రాగవ్యా లయ్యె.
క. స్నానంబుఁ జేయువేళల, మాతగ రుద్రాక్షలము * మాణిరెండం
దానెంత దుష్టుఁ డైనను, బూరించె శివుఁడువారిఁ * బోషించుఁ బూరి. 3442
నిలవంతిలీహిమము, ఆ 2.

— * యజ్ఞోపవీతధారణము. —

- క. జన్మి దము శిఖయు వెలిగా, నెన్ని సుకన్యములుచేసె * నెనియు విశ్రం
దున్నతి కెక్కెడు గావున, జన్మిదములలెఱుగు వినుడు * సవిశేషమున.
గీ. గోష్ఠంబు ననియును * గుడియును నాదిగా, కుశయైనవేళంబు * మాచి యచట
వలచేతనరుసతోఁ * బదియాటుమాటులు, చిట్టినూత్రంబు * పొంగుతోద
గాయత్రి చిరుపునుఁ * గడఁగి మున్నులాడ్డి, వలచేయి యెక్కొంగులనుకాన్పి
ముచ్చుమం గెగదాల్చి * క్రొమ్మల దిగదాల్చి, ప్రుక్కలు పుచ్చి ముచ్చుట్టుచుట్టి
ఆ. ముడిచి మంత్రాభ్యాసముగ వడు గొఱి స, న్నానిసి యొకటి మత్తె * హఘరెండం
దాల్చువలయు జన్నించంబులు క్రిందో, నెన్ని చాల్చిలేని * నెల్గుగాను. 3444
క. చివికినయజనము దండము, జివికినజన్మిదముఁ దీసి * శివ్రుచక్రాత్తల్
సవరించివెట్టుకొని యా, చివికినయది జలముపాలు * చేయఁగవలయున్. 3445
విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 24-26.

— * మృత్తికాధారణము. —

- ఆ. రవ్యపీతనీలకర్తపాండురలగు, మృత్తికలు ధరించు * నుత్తములకుఁ
గడఁగి యధ్ధభక్తి * కామతాక్షంబులు, వరుసఁ గల్గు నంద్రుం * పరమనుజులు.
పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 92.

— * తులసీమాహాత్మ్యము. —

- గీ. శ్రీతులసీవనఁ * క్రిసీతుణము తుల, పురుషదానసమగ్రి * పుణ్య మొనఁగు
శ్రీతులసీప్రదక్షిణ మశ్వమేధాధ్య, రానేకఫల మిచ్చు * సతిశయముగ
శ్రీతులసీతీర్థ * వేదగంగాశీర్థ, శతగుణంబులనిచ్చు * సంతతంబు
శ్రీతులసీదళాం * చిత్రధారణము నిఖిలావనీదత్త సా * ఖ్యంబు సేయు
గీ. తులసిపూసలజపమాలికలజపంబు, లొకటిరోటిచులుంగులై * యొనరుచుంగుం
దులసిచి ముగ్గు నెట్టిద * జలజముఖం, కందిరాచేది సామీపంబుండుగఁగలుగు. 3447
యక్కాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 64.

—♦ సాలగ్రామమహిమ. ♦—

- క. ధరసాలగ్రామశ్రీః పారిపూజలు సేయునతిని ♦ బ్రాహ్మచర్యము
 పరిపూర్ణభాగము మాధవ్యహయమేధములఫలము ♦ తద్వయము గణాంకన్. 3448
- ఆ. దానశ్రీశక్తిశ్రీహిమదైయారడియము, కరుణకు ముక్తి నొందు ♦ బరహభక్తి
 నియమనిత్యలీల శ్రీ సాలగ్రామశిలల విష్ణుపూజ సేయునేవి. 3449
- క. విను సాలగ్రామశిలా, విశుతజలం బాసునతడు ♦ వెండియు జడనీ
 స్త్రుపామచరింపక, ఘనముగ వైకుంఠమునను ♦ గాంధుర ముండున్. 3450
- పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 115, 117, 122.

—♦ ద ర్శన. ♦—

- క. తా సోమరియై సంధ్యోపాసన జప భావ వహ్ని ♦ పరిచర్యాదుల్
 భూసురుండు దర్శనవెలిగా, కేసిన ఫల ముల్పమైన ♦ సిద్ధింప దిలన్. 3451
- గీ. వజ్రచక్రత్రీకాలముల్ ♦ నాన వాచ్య, తేశ్వరుల కెట్లు లట్లు మఃహీసురులకు
 దర్శనస్వాధ్యక్షిద్ధిప్రదంబు గాన, బ్రాహ్మణుండు దర్శన విడుచుటఁపాడిగాదు.
- క. తర్శనయవశ్యము వలయును, దర్శన చతుర్గణము భూతి ♦ వానదినలయున్
 దర్శనయు భూతియు వెలిగా, నిర్భాగ్యుండు చేయునియతి ♦ నిన్ముల మెందున్.
 విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా ప 46, 48.

—♦ జ ప ము. ♦—

- సీ. చేదంతవిదు లనుఁమోదించునట్టిది, జపకర్మ మత్యంత ♦ శౌచకాతి
 యై కుశాస్త్రీర్ణసహనసీతలమున, గుశముష్టి సేకొని ♦ విశదచిత్త
 వృత్తి నింద్రియములు ♦ విషయసక్తంబులు, గాతుండ నిలిపి తఁజేకపరత
 మత్సరాహంకారమానదంభావగ, మంజును బ్రహ్మచర్యంబుఁ గలిగి
- గీ. జపము సెల్లించుపురుషుండు ♦ సర్వలోక, రిజయి నిస్సృచా మగుజపవిధివిశోక
 హస్త రాగాదికంబును ♦ నవ్యమంబు, వైసపదముఁ బొందించు నృపాగ్రగణ్య.
- క. శౌచాధిగుణము లెడలుకు, నీచత్వము వాటిలంగ ♦ నిశ్చలమతి దు
 ప్రాచరిత మైన జపవిధి, నాచెప్పిననుగతి దేదు ♦ సరకము దెచ్చున్. 3455
- భారతము, శాంతి, ఆ 4 షడ్వ 180, 181.
- సీ. సరసిజాకరములనరసి పద్మాక్షముల్, పరిపక్వముగను నేర్పటివీధితెచ్చి
 ప్రభువయోగ్యమైన ♦ త్రాసలు వరికించి, ముఖములు ముఖముల ♦ మొనయఁ కేసి

పరభాగములలో సోపరభాగముల నుంచి, నడుమ చేరువుగ రెంటిది యగున్మి
యంతరంబున గ్రంథులవర నూత్రింబున, నూటయొన్నిదియుఁ బొందునదగ్రచ్చి
గీ. యట్టి యక్షసరంబుఁ జేపట్టి రెనకు, మాను లిచ్చిన యాదిగాఁ * మానమునఁ
దలచి యంగుష్ఠికాద్యంకుఁగులను పేరు, పదముదాటకు తిప్పి నావంబుఁ జేసె
వాక్యైవరిత్రము, ఆ 2.

ఆ. శాతమంధపీఠఁజ్జేకృతాపన, లసితలిత్రకంజశంబుమీఁద
మాన్మ మోదవ నప్యదాసీనుడై నిర్వృక్కర్మవిధు లూఁచుఁ * ౧౦౪౭౩. 6457
గీ. స్వస్తికానయంత్రీసమహస్వి యామోద. పుష్పము లుచ్చిన్నున * బావపు చేసి
కరము లూరువులంబు * ఘటియించి పాండుగా, వాసాఁముఁ దృప్తిపాటుచు
పనమంధకవృత్తి * బంధించి రుజుక. న్యక నిద్రమేల్కొన్నుఁ ట్టానచ్చి
గ్రంథులునడలించి * కవలముల్ కేదించి, నెయ్యకేమలతమ్మి * విష్ణుకొలిపి
గీ. యందుఁబ్రకృతపురుషులకుఁ బొందుకలుగ, చేసి తదవృత్తసంవాప్తి * కేంద్రియండు
మీఁదఁ బాదాత్మ్యస్థంపత్తి * మెఱసి యుత్తుడు, జపవిధానంబు నలిపెనుఁ బ్రకృధుఁడు
భోజసుతాపరిణయము, ఆ 1 ప 64, 65.

— త ప ము. —

క. నాలుకలు గ్రోయు వహ్నిలు, నాలుగుదిక్కుల నమచ్చి * నడుమ నిలిచి మా
న్యాలోకవహుఁడై మును, గా లొక్కటి మోపి నిలిచె * ఘన్మభుజేతక.
గీ. ఏపాలుతుఁడంగలి * నెఱుమంట లొందొండ, వ్రేసిక నెమియుఁ వెగడు పడక
వడిగాలిసుగిన * మిడుంగురు లండందఁ, బొదివినఁ తాలిమిఁచివుల నీక
పొంగారదట్టంపుఁ బొంగుమానుకొనంగఁ, బర్విన వెంతయుఁ బ్రమసి వడక
యతీముఱిఁబడఁ నడరి పెన్దొఱవులఁ, వైఁ బడ్డ గడలకుఁ తాసి చనక
ఆ. దిట్టతనముపేర్మి * జేహాభిమానంబు, విడిచి నివ్వయేడు * గడయ నాగ 8460
పరమతప మెనర్చె * బంచతపస్సుల, కెతఁడె యొక్కఁ డనగ * దిలిమకుండు.
పునఁహపురాణము, ఆ 2 ప 13, 14.

గీ. సంచార మాచెంత్రనించుకంతయుతేమిఁ, జెదలుఁబుత్తలు నెలమెదలఁబోధఁగఁ
జెదలుఁ బ్రువ్వు లరనిఁజూడగఁ బుట్టుబెట్టెఁ, బుట్టుకొత్తులొనఁపుట్టెఁ జెట్టు
చెట్టునుం దేవుఁ పోకించి నాలుకలు గ్రోయు, వెనుబాములకు దీగఁకొనను దెనంగఁ
దీగలంతంతటఁదెలిసి గూడులు గట్టె, గూడులలోనఁ బోతులు నెలంగ
గీ. సంతరాంతరములయందు * దంతిసింహ, కృష్ణార్జునసింహంబు * విరవుతవియఁ

చాక్రిగక బేరంబులో పల వెలుంగు, సంతరాత్మయుఁ గాతె సత్యంబు నుండె.
చాక్రికిచరిత్రము, ఆ 8.

—♦ ధ్యానము. ♦—

ఈ అష్టోత్తరమున విగాత్య, మంత్రస్వరూపానవాసితాగుంబిచ్చి
స్వప్రకాశమనగాఁగి, మంత్రశ్రవణరూపమగుచు ♦ ధ్యానము జేయునా. 8462
క. అది న సునిధ్యాని చునన్, సదమలగుణవిచయ నిర్భూణధ్యాన సునన్
విచిత్రమగ నిరుతేజంగల, మొదటికిఁబడి చేయ నిత్యమును శిద్ధించునన్, 8463
చ. నకున నునగ వింక విను ♦ శింఖమవగ్ధగుణ్ణుచిన్నొటం
బగు భునస్తోత్ర మాక్పడిఁ దంవనమై నిగ్మలనిత్యచిన్మయం
బగుపాపాత్మరూపమది ♦ యబ్బట మగ్ధ మెట్టివారికిన్
నగుణవిలాసవింతముగల్పంగ నల్పంగ గాని ఘాసురా. 8464
క రాజ్ఞాస్థోదయము, ఆ 5 పద్య 170-172.

—♦ కాయసిద్ధి. ♦—

ఈ ఎండల గాతవాసలను ♦ సంతయుఁ దూలక నన్నిలోపలన్
మంపక యొంతయున్ విమెగుఁమార్కొని మెత్తించి జావులేక యొ
క్కొండొక వేళ రోగములఁగూడక ముష్పనఁ బోక శాంతి
మండుట కాయసిద్ధి యిదియొప్పుకయున్నను రొండు గల్లునే. 8465
ఈ. కాయముసిద్ధియైన గమకంబగు మాయయు నిట్టియొమనున్
కాయము మాయయున్ పరునఁగట్టిగ నిల్వఁ బ్రపంచవాసంతో
పానుక నిల్పు నందులహః ధంకుల నీ తివిధంబు ద్రోసిన్
శ్రియంతివ్యవేషమున ♦ సిద్ధుల గాంచునతండు శుక్రకా. 8466
పృథులింగలి, పి॥ బ॥ ఆ 4

—♦ లయము. ♦—

మే. అర్ధిఘోషమహితి ♦ శత్రురేవను, నకులమ్రాతలు మించి ♦ యనువురకుచు
వేజారమకంటె ♦ విస వింపు గులుకుచు, వేణుస్వరముకంటె ♦ విమలతాచు
శేఖరాదమధంగి ♦ నడలించి పొంగుచు, మతి వెక్కువిధముల ♦ మరులుగొనుచు
సంతప్త హృద విత్తిప్రళయఁదైయుండుఁ, బరమాత్ముతం జొను ♦ బయలుపడగ
• నిట్టివృత్తివాదాధిపత్యశక్తి గాని, సోలి డెండవరిడు ♦ సాక్షిసాక్షి.

దాన తీన ముడి ♦ తస్మయంబాటయు, అయ మంగల సహా ♦ ప్రేమమిత్రుడ.
ః శ్లోకము 178.

—♦ సమాధి. —

క. మానసము విష్ణునందున్, లేని మగుచు నించుకయుఁ జుండునోయ్యెడన్
బూనుట సమాధియగు విద్యానిరతాయక్తగూఢపుడి భావించు.
కాళాశ్రావ్యుడయ్యు, ఆ రెండవ 178.

—♦ ధౌతికర్మము. —

లే. వినుముమృదువస్త్ర మొక నాల్గువేల్గె వెగుళుపొసఁగఁజేయుచుచేతులపొడవునదిని
నట్టివస్త్రము లేటసిగ్గొందు దడిసి, మెల్లమెల్లగి లోనిత్రేఱమించువలయు.
సీ. అటుమించి యీవలకనతివేగమునఁ దీసి, యటుమీద వింతతిహస్తగుణ్య
గలవస్త్రమును మెల్లఁగా దిగమించుచు, జీయించునుండనాఁజీవించు
గలుగు సహనముగఁగంఠనాశముగుండ, వెడలెంపఁ జైత్ర్యంబువెడలెనొత్తు
నది యభ్యసించఁగాఁనక్షిరోగములు కా, నశ్వాసమునొగఁచయము లడఁగు
నీ. గురుముఖంబుగ నీమర్మమరసి ధౌతిగఁజూచి యన వొప్పు నీకర్మ మొనఁ
నభ్యసించఁగ వాయువులన్ని తినకు, వశములై నిల్చుచుండునొకవారిజాతీ.
వేంకటాచలమాచార్యకర్మము. ఆ 3.

—♦ నిర్గుణము. —

క. తాను పరధ్యానంబున, బూనుకయున్న ఘట యెదుటఁబొడమినబెల్లన్
గానతిలంగున విశ్వము, గానక మది విస్తరింపఁగా నిర్గుణమా.
క. మది నిల్చి శోధఁజేసిన, తుది శబ్దమువైనివెలుగునొదోచినయత్రుడే.
యదిజొచ్చి యెటుఁగఁడేమియు, నదియే నిర్గుణము పిదపఁవానంద మగున్.
క. తొకములో ముక్తికే దా, నాకలముల దినఁగ నేలఁకన్నయు విడి పు
తేర్థకలలు నూడకుండిన, వాకాకాంతరమే నిర్గుణాన్దం బరయన్.
బృందావనిహారిము, ఆ 3.

—♦ కర్మము. —

క. కర్మమునఁ బొట్టి జుతువు, కర్మముననే వృద్ధిబొందుఁకర్మమునఁ జెడుం
కర్మమే ననులకు జేవత, కర్మమే సుఖదుఃఖములకుఁ గారణ మధిపా. 8474
భావతము, స్కందము 10 వ శ్లోకము

సీ. కర్మవశంబునఁగఱుమితాద్యము లెల్లఁగ, కర్మవశంబునఁగఱుగు శుభము
కర్మవశంబునఁగఱుగు సద్భావంబు, కర్మవశంబునఁగఱుగు జయము
కర్మవశంబునఁగఱుగు భోగంబులు, కర్మవశంబునఁగఱుగు భక్తి
కర్మవశంబునఁగఱుగు సుఖానందము, కర్మవశంబునఁగఱుగు ముక్తి

గీ. కడఁగి కర్మవశంబునఁగఱుగు నియతి, నదిగఁ కర్మవశంబునఁగఱుగు బుద్ధి
ఘనతఁ కర్మవశంబునఁగఱుగు విదము, నెల్లగుఁ కర్మవశంబునఁగాయజిత్తి.

జ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 1.

ఈ సమవయాలభంగి నలింపప్రభవాదమునందు దేనిచే
నిలిచె దశావతారవఃస్థితుఁ డయ్యె మరారి దేనిచే
బెలుచుఁగపాలహస్తుఁడయి * భిక్షుకుఁ డయ్యెఁ బురారి దేనిచే
నలఁవి దేనిచేఁ దిరుగు * నాఘనకర్మము వద్యమేకదా.

మ. ఖలునివ్ సజ్జనుఁగాఁగ మూర్ఖునిను సంఘానంతరినిగాఁగ దా
యల సన్నిత్రులఁగా నగోచరము బ్రతిత్సవఃబుగాఁ బ్రాణిహృ
త్కలనంబైనమహావిమం బమృతముం * గాఁ జేయఁ సత్కర్మ ము
జ్వలనిత్యనిధితై భజంపుము వయఃపాత్ర వాంఛితార్థాప్తిన్.

భర్తృవారిసుభాషితము, నీతి 93-94.

క. విను పూర్వకర్మఫలములు, దనకు నశము గాక పొందుఁ * దక్షితో వానిం
గనికొన నేరక మూఁడు, దన కాపద యొనఁబోటు * దైవము దూఱున్.

గీ. కార్యఫలములయెడఁ దానకర్తవ్యమట, కడు నెఱుంగమిఁ జూపె తాఁగర్తయేని
తగిలితన దైనకార్యజాతంబు నెల్లఁ జెడక ఫలియింపునట్లుగాఁ * జేయరాదె.

సీ. నీతికుంతులు భర్తృనిరతులు దక్షులు, నగువానిసేయకాఁగ్యములు గొన్ని
పిద్ధి బొందవు దుష్టచిత్తులుఁ గూర్పు లై, చేయఁ గొన్ని విశేషంపిద్ధిఁ బొందు
మారక యుండంగఁగొందుఁ గొందఱు విపులార్థముల్ గొందఱు తాఁయాసపడియు
నిష్కలారంభు లై * నిలతురు గొందఱు, పేదవారికిఁ బ్రతిపల్లు వాడము

గీ. కర్మవశంబులు కొందఱకర్థి నధిక, దానములు ధర్మములు సుప్రతిఫలములఁ జేయఁ
బ్రజలు పుట్టుక విను మట్టిభంగి నుమ్ము, కర్మఫల మాత్మతంత్రంబుఁ గాకయందు

క. పురుషుడు కర్మాధీనత, కరుగక తనవశమ యనిన * నాపదలు రుఱల్
మరణముఁజూచి యెమియు, బారయకయండంగ బ్రదుకఁబోలదె చెపుమాఁగితి
ఆ. కర్మవశతఁ జూచెకొందఱు, దేహము దేహవర్తనంబు కర్మవశతఁ బట్టు

దేహపాత మైన * దేహస్థుఁ డగుచేపుఁ, డునుఁ గన్తుచుండఁమైఁగొనుదను.

భారతము, ఆం. ఆ 5 పద్య 67, 68.

క. మొలవం బెట్టరియట్టిది; మొ చునె తొలు పేనికాఁముల నావాక్యం

బులు సిద్ధిందుఁ బ్రయత్నం; బులు లేకయు నిత నిజము * భూవన కీకాని.

గీ. అలఘుతపములు దొలఁపెనఁ * నిలిగినేని, వెదకకొని విచ్చు న్నానువివులభాగ
ములు పురాకృతస్పృహసేవల ఫలించు, బద్ధికలిమియు విద్యులఁ; బోలుచుబయిను.

క. తొలుపేనె సహించారుచి, గలిగిన దీర్ఘాయు వొందుఁ * గారణభూతం
బులు భూవర యివి యాగుణ,ములు లేమియు కీడులకును * చూలం బోయన్.
భారతము, ఆం. ఆ 5 ప 430-438.

సీ. నలువకా శనిచేత * యలఁత హరిశ్చంద్ర, రుహిపాలహాళికా*హాళికాబ్దు
శోహిణిభర్త కా*రాహుచేబడుపాలు, పంచహనుమఁరా*ధన్య మగుట
వనజసంభవునంత*వారికా తలపోక, పాకభాసమనికా * ద్రహ్మహత్య
యరవిందసేతుని*కా బోయచే జాపు, హరునకా భిక్షుట*నావఁక్తి

గీ. భునుఁడు రామనృపాలుఁ*కా తలంప, నుత్కటంతైఁ పత్నీవియోగాదుఃఖ
మెంతవారికిఁగాని మ*హిమలేంద్రకర్మ మనుభవనీయంబ*గాకపోదు.

నిరంజనోపాఖ్యానము; ఆ 4 ప 37.

—* ఓంకారము. *

కా. కంటి న్నెక్కుడిఁ గంటి సద్గురుని నింకన్ మేనితోఁ బువ్వులా
టింటన్ బూజ లొనర్చునంచుఁ గర మంకిన్ దేసి దా మున్నగా
ఘంటాశాదముఁ జేసెనో యనఁగ నోంకారంబు హృద్విధియన్
మింటన్ మ్రోయుఁ దదారవంబుగతి యా*హింబన్ విప్రఁజ్ఞులచునున్.

సీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 1 ప 119.

—* ఆధ్యాత్మికాదులు. *

తే. అనఘ యాధ్యాత్మికంబును* నాధిభౌతికంబు నాధిదైవికమునాఁగలుగునట్టి
నర్థలు తాపత్రయంబులై*యభిలషతుఁవులమహాదుఃఖములఁజెట్టి*యలఁపుచుండు.

క. శారీరమానసము లన, వారయ నిరుదేహఁగులందు* నాధ్యాత్మికాదు
శారీరము శోగములు మహానోషక్రోధమదము*లగు మానసముల్.

క. ఇలఁ బరులవలనఁ బొిడికిఁ, గలదుఃఖము లాధిభౌతికము లన వారె,
జ్వలనాదుల కీడల నొప్పలవడి యుండుటయొ యాధి*భౌతిక మయ్యెన్.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 252-254.

—♦ పంచభూతములు. ♦—

గీ. అంబరము పామువన్నెకోకాయున్ను భూమి, భూతలంపకమిది క్రమంబున చూడవలె
శబ్దసంస్కృతావధానములు గాఢ, సంయుక్తముగ భూతపంచక గుణములు. 3491

క. పునఃసంహతాన మాదిగ, నమలానమతావ విస్మయభూతము లే
నాను బుట్టి యొకటికొక్కటి, యనయముఁ బ్రతిలోమగతి లాయంబునఁ బొందున్.
భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 88-84.

—♦ అహింసాస్వరూపము. ♦—

మ. హరిసుం డెంతయు వోజతో దునఁగ సీరాగ్రంబునం జ్ఞోకి పా
ణః లనేకంబులు సచ్చ హింస యని యానో కాదో వేయేల వు
ద్వ్యులు నేలం జరియించువోఁ బదములం ♦ ద్రోక్కం బడుం బెక్కుజం
తులు హింసావిధి గాదనంగ వశమే ♦ దోషజ్ఞ యాహింపుమా. 3493

చ. సలిలము లుద్వి యాక సము ♦ సర్వము జంతుమయంబు గావునం
గలుగు నవశ్యమున్ సకలకర్మములందును హింస హింసకుం
దొలఁగిన దేహమాత్రయును ♦ దుద్వబ మైకటు లుండు నింతయుం
దలఁపకు హింస నేను మని ♦ తార చరితురు గొంద టియ్యహిన్. 3494

క. పనివడి యహింసవ్రతముగఁ, నొని వనమున నున్న మునులకుం దొడరదె హిం
సయు తిరుమాలఫలకా, కనిపిడన మనియు హింసఁగా దొలొ తలఁపన్.

క. హింస నేయనివాఁడు లేఁడిజ్ఞుఁడనున, నొక్కఁడైనను దమతమ ♦ యోషివల్లు
హింసలేరువున కెడల్లియెఁగవలయు, నవియు చూచె యహింస నా ♦ సత్యయుల్లు
భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 52-56.

చ. ఫలము దశంబునుం దొడిమఁ ♦ బాయుట రాలిన వానిఁ గొందు నాఁ
కలి కెరసేసి గోరసము ♦ కాగ్యము నట్టుల నిర్వహించి బు
ద్ధులు వెలి లేక నిశ్చలతఁ ♦ దోషజపత్రినిభాషి చిత్రరూ
పులొకొ యనంగ నుండుశుభక్షుణ్యులు నూచె యహింససాత్మకుల్. 3497

గీ. విధిరశంబున పృథి బొందు ♦ నివిభక్తునిచయ మం దనహంకార్యనిష్ఠుఁడైనఁ
బురుషుఁ గల్మష మేమియుఁబొంద నేర, దెట్లు లంపేని విను మదియేర్పరింతుం.
సీ. దివియలోఁ బడుఁ బ్రవృత్తిదివియ యెత్తినవారిఁ, బాపంబు వొందునో యోషిదున్న
నాఁగెటిమొనఁ జచ్చు ♦ నానావిధహానిలున్నయఁ బొందునో యభయము వారు

దమపనుతో నేయ విధాత్యవశేషమున నా,యువు బెగినట్టిజంతువులు నచ్చు
నేము సంపితి మని యించు కేనియు నహం,కారము వారికిఁగలుగ దట్లు

ఆ. గాన మావె వారికిఁగల్గెను మొందదు, పుష్కరిపాపములకు యుద్ధిమాల
మని శివుండు మతియును హింసవోలె నై, యధికభర్తమై విభము వినుచు.
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 88, 89, 90.

ఉత్సాహ. ఈరు పేరు నల్లి చీరు యీగమొదలు జంతులన్
గూరసర్ప వృశ్చికాదిగురువిషప్రదావలిన్
ఘోరమృగములన్ వధింపఁగోరతునికి వాగమో
క్తిరుహింస నేయ రెండునొప్పు నా యహింసకున్. 350
సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1.

ఆ. మానసంబుచేత మాటలచేత గర్మంబుచేత నెపుడు ప్రాణిహింస
సేయబూనువాఁడు చేరు దుర్గతులకుఁ దగ నహింసపరమార్థము నను.
సీ. మశక కీటకదంశమత్తులవృత్తిదు, గర్జలజంతువులములఁబరమకరుణ
రక్షించునుకృతులు విక్షింపరు దురంత,నరకముల్ తమపాటకొఱకుఁ గవిసి
జలచరస్థలచరంబుల వధియించువా,రలు కాలనూత్రిసంపాత్తులై ని
జాంగమాంసాశేషంబగుచు రక్తంబు ద్రాగుచు మొట్టివెట్టుచు యోగనరక
గీ. నిలయముల బెద్దగాలంబునిలిచి యడలి, స్థావరత్వము నొంది యత్యంతమూఢ
భావకలితత్వగోన్విని బహుశతముల, మొనసి జన్మించి కష్టంబులనుభవించి.
జాన్నావీమాహాత్మ్యము, ఆ 3. ప 26, 28.

— మాంసభక్షణము. —

గీ. వాజి మేధంబుకంటెను బూజనీయ,కర్మమందూరు మాంసభక్షణము విడుపు
వినుము చంపుటయును జంపఁబడుచుటయును,గల్గించుంబుల కెల్ల నంగలము లధిప
క. పితృకార్యయజ్ఞముఖముల, శ్రుతిచోడితహింసఁ గీడుసార నేరదు వి
శ్రుతగుణ మాంసముచవి గోరి తిసం బ్రాణిఁ దెగటార్చుక్రియఁబాప మగున్.
క. తిను నమలినవాని నమలు, నని మాంసము తెఱఁగు పెప్పునాగమములు గా
వునఁ దద్భక్షణ ముడిగిన, ననఘ తపంబునకుఁ బోలునది యొక్కండున్.
క. జనవత మాంసముచవి గడచినచవు లరయంగ లేమి జేసి చది యెఱిం
గినవాఁ డది యుడిగిన నా,తని దేవసమానుఁ డండ్రు ధన్యునిధిజ్ఞుల్.
ఉ. ప్రానను తాతినం గలదె మాంసము ప్రాణులకేఁగఁ గాక య
మృదుల నొంచునట్లు దమ మేనులు ఘోరినమాత్ర నెట్లుగన్

దానిఁ దలంపఁగా వలదే * తా నది మానిన హింస లన్నియున్

మానవే యందు నుత్తముఁడు * మాంసము మాను దయార్ద్రచిత్తుఁడై. 8503

ఆ. మాంస మాన కునికి * మనుజేశ ప్రాజీవ, భాభిరతి దోహంకుటగుటఁ జేసి
యట్టివాని కభయః పులిభూతంబులవలన నెపుడు నెందుఁగలిమి నిజము.

క. స్వాయంభువుఁ డనుచువును, నీవగ్ధము నెప్పె లోకహితముగ మార్చుం
డేమామలు మాంస ముడుగు, టాయుశ్శిరూపకాతియగు నని రధిపా.

క. విను మాంసము గోరునరుఁడు, దనుజుఁడ మానె మును దేవతలు మాంసంబుం
దిను టుడిగి కాదె దానవ, జనితభయముఁ బోవఁ ద్రోవఁజాలిరి వత్సా.

క. తపముల దానంబుల బ్రహ్మపురినివాసంబు దప్పదన రాదు జనా
ధిప మాంసము నరుని పుణ్యపురుషునరు సులభ మందుఁరానెల వార్యుల్.

గీ. అధిప యాహుత్యముఖ్యంబులైననెలలు, నాలుగింటను మాంసంబునవల కుడుగు
టాయురాశోగ్యబలీకృత్యలనుఫలములు, నాలుగింటిని నిచ్చు నగ్నరుద కండ్రు.

ఆ. సగర నల దిలీపవృగ భగీరథ ముఖ్యవృత్తులు వార్షికపునెలలు నాల్గు
మాంసభక్షణంబుమానుట మధ్యలో, కంబులందుఁ జెంపుఁగాంచి రండుగి.

భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 293-302.

—* దైవపౌరుషంబుల తెఱఁగు. *

క. విను పురుషుఁడు గావంపరి, పనులకు దైవ మది యెట్లుఁఫల మొనరించున్

జనములు గాఢ్యము నడపఁగ, ననుకూలత నిచ్చు నాక * యద్యైఫలముల్.

గీ. పౌరుషము దైవంబుగోఁడ్పాటు లేక, ఫలము బాంధంగ నేరదుఁపార్థివేద్ర)

బిత్తు సహకారి గా కున్న * తత్త నేల, వంధ్య మగుఁ గాక తా ఫలవంత మగునె.

గీ. మేలు రెండులోకంబుల * మేల తెచ్చు, గీడు నేనినఁ దప్పదు * కీడయగుట

గాన పురుషవర్తనమున * కానుకూల్యశీల మగు దైవ మది ఫలసిద్ధిఁ జేయు.

గీ. తాపసవేదంబుఁభరియించె రాముఁడు, బంధనపార్శ్వుఁడై * బలి యడంగ

వనవాసగతులైరి * వగఁ జాండుతనయులు, యాదవు లన్యోన్యహతులఁజనిరి

ఘోరదుర్దశవొంది * కుండె నైషధరాజు, శరత్పవతుఁడయ్యె * శాంతనవుఁడు

వాసుదేవంబు * వాసుదేవుఁడు దాల్చె, దశకంఠుఁ డబ్బసోఁదతికి నొదిగ

గీ. సర్వమును దెవతమునఁజరుగు జగము, గాననేరక తాఁ గర్తఁగాఁ దలంచు

మూఢచిత్తుఁడు మజ్జానఁమూర్తియై, పురుషుఁ డిన్నియు నెఱిఁగి సుస్థిరతనుండు

పంచతంత్రము, నారా. సంధి. ప 384.

చ. గగనమునన్ జరించు పతంగంబు లగాధనముద్రవారిలో
దగ విహరించుమీలు నలతండ్రిములంబుడి చచ్చు నవ్వెడినే
దెగిన స్థానశక్తి గలదే నల దేవుడఁ జింత నిన్మిత్ర
తెగునెడ కెంతదవ్వయినఁదెచ్చునదా విధి జేపాధారులన్.

8519

పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 2.

- గీ. దైవమునకంటె మనుజుఁడత్నఁబె మిగుల, నధిక మటువలె గాకన్ముఁడేలపించి
దర్శకగురుండు మూడవతారములను, వెలసి మానవుడై పట్టఁపెడ్చు నడునె.
క. తానె స్వతంత్రుండైనను, మానవుఁ డిల నేలఁజచ్చు ధనునక దైవా
ధీనము మృత్యువుప్రాణము, పోవనాధ్యంత్రకాలఁబూర్ణుడైనన్.
సీ. విశ్వర్యములుపెక్కుఁజనుభవించఁగఁగోరు, బ్రహ్మకల్పంబులుఁజేతుకఁగోరు
సర్వసర్వసహస్థలము లేలఁగఁగోరు, చంచలాక్షుల సంతోషించఁగోరు
గుఱుతుమిరిధుంబుఁ ధి గూడఁజెట్టఁగఁగోరు, కడు బుద్ధిపామ్రలఁగఁగఁగోరు
కడలేనిపుహములు ధి గట్టింపఁగాఁగోరు, గురుసరస్వాంబు ధి గుడువఁగోరు
ఆ. కట్టఁగోరు మేలుఁగడితెంపుఁగోకలు, నలఁదఁగోరు మంచికలనడములు
తాను దలఁచినట్లు ధి దైవంబు నేయునే, మనుజుత్వ మేడఁమంతు కెక్కు.
క. తానతి విద్యామాన్యుడఁ, దానె సహధుండఁ బెక్కుధనధాన్యంబుల్
తానెగణించితి ననుకొను, మానవుఁ డభిలంబునకును ధి మాధవుఁ డుండన్.
క. తనపదములు తనకరములు, తనమోహము తనమనంబు ధి తనదైయుండన్
తన కింపగు పను లూనరుపఁ, దనకును శక్యములు గావు ధి దైవకృతంబుల్.
యాజ్ఞకల్పవర్తిచరిత్రము, ఆ 6.

—♦ గ్రహచారము. ♦—

- గీ. నాతి విను గ్రహచారంబుఁ హేతువులుగనశుభములు శుభములు నరుఁదాచరించు
గ్రహము నేయించునేతానకాకచేతఁకొడయుండలుగాఁఫలములుఁగుడునవలయు
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 123.

—♦ మనోవాక్తాయకర్మలు. ♦—

- సీ. మానిని త్రినిధముల్ ధి మానసవాచిక, కాయకంబులఁ బాతకంబు లందుఁ
జరధవాపేక్షణ ధి పాపానుమోదధర్మర్మర్వేషముఖములు ధి మానంబు
లన్పరదాహుభాషఁజాడలు వాచికములు వధంబును బంధఁమును, నభిక్ష్య
భిక్షణంబును సన్యాభిమాతతము మద్యపానంబు మొదలైనపాపకృతులు

గీ. గాముకంబులు విను పథికిం బడేయసాన మన దుష్కృతంబులలోన నెల్లః
 బాసున నిందతో వచ్చుఁ బ్రాణనాడ్డములను జేటులు నరకాధిమునగుటలును
 భారతము, ఆమ. ఆ 5 పద్య 174.

—♦ పరోపకారము. ♦—

గీ. ఊచు కేంద్రసంగతుఁ జాగ్రత్త మొసంగఁడే, యలయక కోలెమ్మునాదధీచి
 ప్రాణంబు లీడె తప్పక భోగిసుతునై, యూహించిజేమాతఁవాహుండు
 నర్పింపఁడే కృత్తిమాండనస్మిగ్ధుడై, చెక్కి మాంసం బెల్ల ♦ బలివిభుండు
 తనువుఁ ద్రిలోకముల్ ♦ ధారగాఁ జేయఁడె, బలివాసునందై ♦ బల్లిమనకు
 గీ. నోపి నస్మిర్తికొఱకుఁ బరోపకారపరుల కొదవిపరాలిది ♦ మృగము గలదె
 తనువుపనియెంత ధరయెంత తనయఁ డెంత, విప్రగురుకొచ్చి గావింపు ♦ నిపుల జేచు
 గుడఁగి జాపరిణయాము, ఆ 2 పద్య 62.

మ. చెవికిం గుండల మొప్పుగాని ప్రుతమే ♦ చేదమ్మికిన్ గఁకఁబం
 బు విభూషాశ్శముగాను దానమె మహిన్ ♦ బుజ్జాశ్శునె ప్పేర్చికిన్
 బ్రవిరేపంబులుగావు సామృ లుచకా ♦ రప్రాధియేనిక్కమా
 లవిలేంద్రాతిగవైభవాసురభిరుల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. బలజాతంబులు వేఁడెనే రవివికాసంబొందఁగాఁజేయఁ గ
 ల్పలు ప్రార్థించెనె చందమామయనువేలంబొప్పరంజించు లో
 కులు బందంబిడిరే తటిన్ జలము మేఘుండిచ్చు బుజ్జాత్మకుల్
 దలఁపన్ విశ్వహితక్రముల్ సుభిరుల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. తమయగ్ధంబు త్రిజించికొయ్యరు పదార్థం బుత్తముల్ మధ్యముల్
 తమయగ్ధం బటకుండఁ గూర్చు పదార్థంబుల్ పరాగ్ధంబు స్వా
 ర్థముకై త్రుంతురు మర్త్యరాక్షసులు వ్యగ్ధంబల్లి యన్యార్థముల్
 సమయంజేయమనుష్యులే సురభిరుల్లా నీతివాచస్పతీ.

8580

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ|| బా|| ప 62-64.

—♦ స్థానబలము. ♦—

గీ. నెలవులుదమ్మినమిగులన్, బలుచన నభదంతకేశమానవులపనుల్
 తలపోసి బుద్ధిచుంతులు, చొలంగరు తమతావు రెంతదుర్దశ లైసన్.

క. తనయన్నచోటనుండంగ, ననుకూలతఁ గావ్యసింధులగుఁ దగినక్రియన్
విను మేఁకపాదుగుచున్నల, జనితంబగుపాటు శ్రమఁ దన్నలఁ గలనే.

పంచతంత్రము, వారా. సుహృ. ప 188, 189.

—♦ ఆశ. ♦—

క. ఆశయ యింద్రియజయము వి, నాశముఁ బొందించుఁ గావుశం దోషఁ దెడ నే
నాశను సౌఖ్యము నిచ్చు ని, రాశయ యని పలికి యట్టిదై నిద్రించెన్.

ధారతము, శాంతి ఆ 4 వద్య 19.

చ. విసికితి దుగ్ధదుర్వివయ ♦ విభ్రమయుక్తిఁ గుళాభిమానున్
జనచేడ నేనఁ జేసితి విశిష్టుడనై పరగేహసేతు వా
యాసమువలెన్ భుజించితిఁ బ్రభుత్వము నిష్ఫలమై నశించె నం
తఁపడ వుగ్రకర్మపిశునత్వముఁ జూచెద వాశ యేటికిన్.

చ. నిధియనుశేక భూతలము ♦ నిర్చలుఁ ద్రవ్యితి నాచి నుహా
దధిఁ దరియించితిన్ శిఖరిఁ ధాతువులూఁచి నాఖఁ గల్పితిన్
వ్యభగిని భూరమంత్రజపఁమగ్ని నోనస్థితి గవ్యయైన నే
పిశుమునఁ బొందనైతిఁ గడఁచే ముడమందఁగి దే దురాశరేణ.

చ. పలుకలు పల్కుమాట లొకభంగి సహించితి బాష్పవారి లో
పలనె హరించి భూస్యమగుభావమునన్ వెడఁపు నవ్వితన్
బాలుపటి విత్తజాడ్యహతఃఖడ్గుల కంజలిఁ జేసితిం గట్టి
తలఁకక యింక నేపనికిఁ దార్చెను నన్న దురాశ నీవిటన్.

8566

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ॥ ల॥ తృష్టా పద్య 2-4.

—♦ మాయాప్రభావము. ♦—

సీ. ఉన్నది లేదని ♦ యూహింపఁగా నేర్పు, లేనిది కలదనఁలేస్స నేర్పు
నజడంబు జడమనియూగడింపఁగ నేర్పు, జడ మజడంబనిచాట నేర్పు
సుఖము సుఖంబుగాఁజూపి చెప్పఁగ నేర్పు, దుఃఖంబు సుఖ ననఁచోలుతనేర్పు
నిది యది గాదని ♦ యింపుగా నన నేర్పు, నిది యది గాదని ♦ యనఁగ నేర్పు
తే. బిడపఁ గలదియుఁ గలదులేనిదియు లేదు, కడగియజడంబెయజడముజడమడదు
సుఖమె సుఖములేలంపనఁసుఖమసుఖము, అదియె యిదియిది యదియనియూడ నేర్పు

సీతారామాజనేయస. వాదము, ఆ 3 ప 81.

—♦ వేదాంతము. ♦—

- సీ. తనుచనుకానలో నావలంబైయుండు, నరయ సహంకారధమగుహంబు
పరగ నాచ్యుతములో పల నాల్గు శుకముల్, కరణంబు బన వానిగట్టిద
గొలుసురుఁడుదానఁగురియించి బిఁబట్టి, వాయునితోధంబుపలకులోను
జేసి జ్ఞానమును సుస్థిరదృష్టిగీలించి, సరగసోహంభానఁశరముదీటి
గీ. కలితసద్వైశ్యును కార్ముకంబు దొడిగి, వేడ్క హృదయవివేకంబువేటకాఁడు
నవనసరిగోలవేసి జ్ఞానాగ్ని పండు, భక్తి భక్షింప బోయకుఁపుభువు సేర్చె.

ప్రభులింగలీల, పి| బస| ఆ 4

—♦ వైరాగ్యము. ♦—

- సీ. ఆనఘశుచూగుణంబునకు దెట్లనికోట, యామణత్రయమున ♦ కెదురుఁజుక్క
చింతామహంబురాశికిని జెల్లెలికిట్లు, రాగంబునకుఁ జేరఁరానిచేటు
బలననంతర్విరోధులకును వేర్వేర్లు, శ్రేయోపధూటికె ♦ జీవగజ్జ
చిత్తవైశ్యాల్యసంస్థితికి విడిచుట్లు, ప్రహ్లాదమునకును ♦ బట్టుఁగొమ్మ
గీ. మారుగుణరత్నములకు విఁమారభూమి, శమదమాదికములకును ♦ సంశ్రయంబు
దైవ్యరసమున కెడదత్తు ♦ హ్రోమమునకు, నప్రదేశంబు వైరాగ్యఁగుతసిచూడ.
విప్రసారాయణచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 84.

—♦ అద్వైతము. ♦—

- క. సత్యము సత్యము సత్యము, నిత్యము యద్వైతమతమునిరుపమభరా
హిత్యము హేతుకీసాహిత్యము మిరెల్లనందింపకుఁ డీకన్.

శంకరవిజయము, ఆ 2.

—♦ ఆత్మబుద్ధి. ♦—

- గీ. ఆత్మబుద్ధి సుఖం బిచ్చునంతకన్న, గురువుసెప్పినసద్బుద్ధి పరులబుద్ధి
కొదవ దెచ్చుచు ద్రోబుద్ధికులముఁజెఱుచు, గాన నాబుద్ధివిని సిరులఁగనుమునీవు
దశావతారచరిత్రము, ఆ 4.

—♦ ఆత్మశక్తి. ♦—

- క. చెడు నాత్మశక్తి యెఱుఁగక, కడు గర్వముతోడఁ గడిచి ♦ కాగ్యము చేయన్
దొడరి యవిచారమాధుని, డడవిన్ గూపమునఁ బడినఁయఁఁడువోలెన్.

క. విను శేక్య మైవకాశ్యము, చనుఁ జేయ శేక్య మైవఁ జనునే జేయనే
వసనిధివై శేకటంబును; నొసరంగా మిట్ట నేలఁసోడముఁ జనుకే.

100

పంచతంత్రము; మా. నారా.

—♦ ఎ య క. ♦—

సీ. రాజేంద్ర విను మహాఽచారింబు లాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుకయాల్పు
పుత్తమిత్రకళత్రాఽభూమ్యాదు లాత్మగా,దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుక యాత్మ
తాపత్రయంబులు ♦ తలఁపులు నాత్మగా,దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుక యాల్పు
యద్ధుంగయోగాదివిప్రులు నాత్మగా,దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుక యాల్పు

ఆ. యట్టి యాత్మ నీవుఁయభిలంబులును నీవు, నీవు నే నలంబుఁచువమివు
గాన నేను లేదు ♦ కైరల్యపుదహన్, మేనటంచుఁ దలంచు ♦ నెఱుక పువు.

శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 8.

—♦ నియమము. ♦—

సీ. నియమంబు వాఙ్మనోఽనియమంబు శారీర,నియమంబు నిండ్రిఁ ♦ నియమ మగుచు
నియమంబు గురుభక్తి ♦ నియమంబు సత్కర్మ,నియమంబు నాచార,నియమ మగుచు
నియమ మాత్మజ్ఞాన ♦ నియమంబు నధ్యాత్మ,నియమంబు సంతుష్టి,నియమ మగుచు
నియమంబు సద్గోష్టి ♦ నియమంబు వైవిక,నియమంబు నాత్మైక ♦ నియమ మగుచు

గీ. నియమమతులితసద్భావ ♦ నియమమగుచు,నియమమసద్భవమోక్షార్థ,నియమమగుచు
నియమమనుపమవిధ్యాన ♦ నియమమగుచు,నియమమాత్మమరాగసంక్లింబుమచయ్యె.

విజ్ఞానప్రసీక, ఆ 8.

సాము ద్రికము

గీ. తిర్యగుర్ధ్వంబు గొలువంఁ జేపాయప్తి, యెవ్వనికి వేర్లు నాఱును నెనిమిదియగు
మానమున వాఁడు ధరణీసాఁత్రూజ్యపట్టబంధయోగ్యుఁడు భాగ్యవైభవముకలిమి

గీ. ముక్కుభుజములలో చనంబులునుజాను,హనువులును నైదుద్విగ్ధంబులగుట మేలు
మెడయాజంఘాయాగంబును ♦ వే హంబు,హస్తములు గాఁగవలయుభాగ్యాన్నియునట

గీ. నాభిరంధ్రంబు సప్తకంఠస్వరములు, మూడు సత్యంతగంధీరంబులుగవలయు
సంగుళీ దేశజతుర్రేఖ ♦ గంధ్రగుల్ఫ,పంచకము నూత్నమైయుండు భాగ్యనిధికి.

గీ. కరములునుగుక్షియునుగటి ♦ స్తంభములును,ఫాలమునుమోమునున్నతిం వదయవలయు
హస్త రేఖాద్వగంఠ జిహ్వోధ్వరోన్మ,తాలసఖములు శృంగైకధన్వం దతఁడు.

- గీ కటియు వక్షస్థలంబును విటలతటము, విస్తృతము లేవ్వనికి వాడుకవిభుతఁ గాంచుఁ బదము గోమల మయ్యును బాణికతి, నయ్యు వైశ్వగ్య మొసఁగు మహానుభావ.
- గీ. తాల్చు నెవ్వఁడు భ్రూలతాంతరమునందు, వర్తులంబైన దక్షిణావర్తచేఖ యాతఁ డేతఁపత్తీమాఁట్లు గాఁగ, ధరణిరాజ్యంబు బాలించుఁ ధన్యచుత.
- క. కమలాదరారుణములై, సమగుల్బములై మృసుత్వఁ సంయక్తులై విచులారుణాఖరములై, చెమరింపనియడుగులొసఁగునీరి మనుజులకున్.
- సీ. లింగంబు శృశమైనఁ లేస్స మూత్రము దక్షిణావర్తవిస్తృతంబైనమేలు మధుగంధమైనను మత్స్యగంధంబైన, నింద్రియంబు శుభంబునీనఁ జాలు గంతవిర్మాదంబు గౌంచమందుభిఘ్నావ, గంభీరమగుట సాఖ్యపరిదంబు చక్షుఁక నీనిక సహాయధుచ్చాయఁ, లింగశలై యిచ్చుమంగళంబు
- గీ. హస్తమిరియించిపట్టి యపుడు కదిసి, యంగుళులు రంభిహీనంబులయ్యెనేని నతనిఁ గల్యాణలక్షణాన్వితునిఁగాఁగఁ, జెప్పసాముదిక్ జ్ఞానసిద్ధిబుద్ధి కాశీఖండము, ఆ 4 ప 24-32.

—♦ స్వప్న ఫలములు. ♦—

అ. స్వప్న మనఁగ నుప్తజనముమనశ్చేష్ట, యదియుఁ గాంచునొగిం నాగతములఁ గాన కలు నూచకము లగు భావిశు, భాశుభోదయములకనుచుఁ జెప్పె.

భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 154.

క. మనమున విషయేంద్రియముల, పనులూహంజేసి కర్మఫలములచేతన్ దనివొందక వానావిధ, జనితములగుచున్నయదియ ♦ స్వప్నం బరయన్.

విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 2.

క. పాయసముం గలలో భూ, నాయక భోజనము సేయుఁడరులకు నంతే శ్రేయస్కరమని స్వప్నాధ్యాయంబునఁ జెప్ప విందుఁడద్రులచేతన్.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

సీ. ఋక్షవానరముల నెక్కి పాడుచుఁ దాన, కాలునిదెసకేగఁగంటి ననియుఁ దనమూలమున బొగ్గులును శిరోజంబులు, నుముకయు భక్షించుచుంటి ననియుఁ గన్నులై జై నసఁ న్నాద్యిని నవ్వుచు మ్రోల, గంతులు జేయంగఁగంటి ననియుఁ దైల మాపాదమస్తమునందు వడియంగ, నుర్వివై నిద్రించుచుంటి ననియు

గీ. సతిభయంకరమూర్తులై యస్త్రధరులు, తాలఁగొని రువ్వరనియును ♦ నీలీచర కాంతలడిదక్షిణమనోవఁగంటి ననియు, స్వప్నమునఁ గన్న వారికిఁ బాపుద్రువము. జై మినిభారతము, ఆ 3 పద్య 103.

—* మరణచిహ్నములు. *

సీ. పురుషు హిరణ్మయఃసరుఁ డెవ్వఁ డుత్తరమునఁ గాంచు వక్షిణమునతఁ నుండ
సతనికి వృత్తియమున మృత్యువు వచ్చు, తమిరుండలందుఁజెప్పించియు గాఁచు
గనిన రెండేడులఁ ♦ గొముడిఁ దననీడఁ, దూటు సూచిన నొక్కఁజేతు ♦ వి
మాళి యై యున్న పశ్చిమాసమాత్రంబునఁ, గర్ణముల్ గర్ణములఁ ♦ గడియ వాస
ఆ. కొనినయపుడు మోతఁబడిన కున్న నెఱవాళ్లఁ, గర్ణములును నాసికయును చుట్టు
గదల వికృతపర్ణకత పండ్లఁ గన్నులఁ, గలుగ నాడ చరణఁ మొలయు నెఱుఁ.

భారతము, ఆను. ఆ 3 పద్య 203.

సీ. భువిమండలమున నధుంధతిఁ గనుకై, గంటికఁ గలుగఁగఁ ♦ గానమన్న
ముక్కున నలకుటఁ ♦ జెక్కవాసినయట్లు, దోచినఁ బూర్వచంద్రుండు తుల్యుఁ
డై కాన వచ్చిన ♦ నాయువు సంవత్సరంబునఁ గడచునారాజముల్లు
కాంతి వొల్లిటియట్లుగాక యంతట నెక్కు, డైనను గడుఁ జెడ్డఁజెడ్డు ప్రభు

గీ. క్రొత్త గాఁజెడ్డయైననుఁ గొంచెమైన, నాటునెలల మరణదశఁబుగుట గలుగు
నిందురుండలమున రవియందు నడుమఁ, దెఱపి గాంచినఁ దెగు నేఁజుఁగిననులులను.

క. విను గుడిలో నున్న సమయమున సురభిద్రావ్యములనుబోల వల్లుట గ
ల్గిన నాటుదిననులుల గల్గును మృత్యుసమాగమంబు ♦ గుణరత్నవిధి.

గీ. ముక్కు వ్రాలుట కర్ణముల్ మ్రొంగుబడుట, రదనవైవర్ణ్య మక్షిణిరాగభాన
మంగమతికృష్ణచుగులుల్ చుడరఁజెడుట, నూచనములునద్యోక్త్యుక్తిగోచరతమ.

గీ. కారణము లేక దాపలికనుద్రవించు, నెత్తిచక్కటిభూచంబు ♦ నెగయునపుడ
మరణదశ యావహిలైడు ♦ మానవునకు, జనకన్యప యివి బ్రహ్మ పెంపిసవిధములు.

భారతము, కాంతి. ఆ 6 పద్య 126-129.

సీ. పలుకులు దొట్రిం ♦ నెలుఁగు సన్నంబగు, నలత దేహంబునన్గల్గించుఁ
గంపించు సకలాంగకములు నాఁజిలించెడు, దాహంబుపాడెమునత్వంబుపాలియుఁ
బరవశత్వం బంతఁబాటిల్లుఁ జచ్చిన, వారితో భాషించునోరలాల
దొరుగుఁ విసర్జంబుఁదోచుఁ జేతులు కాళ్లు, మిగుల కైత్యములగు ♦ మీఁదుచూచు

గీ. ముక్కు గర్ణయుగంబునుఁ ముడిఁగివచ్చు, మర్మముల్ చించుట్టిహామయము పెరిగి
అంపములచందముల విదాఁరింపుచుండు, మరణ మాసన్నమైనఁ మానవునకు. 2563

సీ. ద్రువవస్థిస్థానంధతులఁ దనుకాచుయుఁ, గాననివాఁ జేటిఁబోనఁ గడచు
గిరణాన్వితాగ్నివిక్సిగజాహుఁగనువాఁడు, మడియుఁ నేకాదశఁ మాసములను

బనిలేనిపనిబక్కుబలినిబాసుకచిక్కినవాడు డెగు నెలఁచెనిమిదింటి
నడుగుచొప్పున బాల్లియైనవ్రేళ్లయినఖం,డితమైనవా డేడునెలల దప్పు

గీ. గాకియైన గొడ్డైన నుల్లూక మైన, నెత్తిసోకినవా డాటునెలల గెడయు

న్నానమగ్దనశేలఁపేనిచర్మచదరువా డైదునెలలకుఁసంతరించు.

క. తననీడ వేతె యొకలాగున నుండినవాడు నాల్గునెలలకు ఖిల్లన్
ఘనరహితమైనమెఱపు జమునిదెసఁ గనువాడు నాటునెలలకు నీలున్.

క. తనబింబ మద్దమునఁ జూచినఁ దల లేకున్నవాడు ఁ చెల్లును చెన్న
ల్లును తనతనువుగమరువల,చినపక్షములోనవాడు ఁ జీవము దొంగున్.

గీ. జలకమాడిననయవఁములకు మించి, హృదయమధ్యంబుజివ్వనియుండెనేని
నీరుఁ గ్రోలినదాహంబుఁనిలువడేని, వాడు వేంచేయు సీరైదువారముల.

క. మనుజులలోచనములలో, దనరూపముఁ గానకున్నఁ ఁ దన పీనులలో
నను వేల్పువెట్టిచూచిన, భవని విఁబడకున్నవాడు ఁ తడయక పొలియున్.

జైమినిభారతము, ఆ 8 ప 98-103.

— ఁ గృ హ ము లు. —

సీ. విద్రుండుతఱినొండెనెరయ పేల్కునియున్న,తఱినొండెనురసముఁదయముఁగాంచి
బ్రచుసినపలుకులు ఁ వలుకుమానవుఁ బొందు, నదియ దేవగ్రహమని యెఱుంగు
నదితయానుం డయ్యుఁచాసీరుఁ డయ్యుఁచి,తృతేసిఁగని యున్మఁదించెనేని
నది పితృగ్రహముఁభ్రాంతాత్మకడైవరుఁడుగం,భయ్యులఁగనినగాంభర్వచునియుఁ

గీ. బరఁగుగృహముసోఁకదికాలఁపర్యయమునఁ,గదిరిభృమియించె నేనియఁతుగ్రహంబు
వారవైత్యాదివికృతులఁవలన బుద్ధి,దష్టతయునొక్క గృహవైకృతంబ యందుగ్రి.

క. విను డెబ్బదియేడ్లగుదాఁకను మానవులకు గృహోపఁఘాతంబులు గ
ల్లు ననంతరంబ గృహముల,పని వలవదు ముదిమి యెల్లఁపనులకుఁ జాలున్.

క. నియతి గలిగి యిందిరియముల,జయించి శుచు లైనశాంతి ఁ సంపన్నులకున్
భయ మొనరింపఁగ లే వ,వ్యయపుణ్యగ్రహము లేయఁవస్థలయందున్.

ఆ. అదిదేవుఁ డగుచుఁహాదేవుమీఁద నె,వ్యానిమనసు భక్తిఁతైభవమున
మల్లనెల్లు నతనిఁనెల్లకార్యముల డ,గ్గఱవునూవె గ్రహవిఁకారకృతులు.

3572

భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 253-257.

—♦ గోశకునలక్షణములు. ♦—

- సీ. మనుజుండు బక్షికర్మజేసియున్నచో, నొప్పుగాఁ జిది కేష్టితోఁబుట్టిన
కుజశాఖ డిగివచ్చి కూర్పున్నయాహుని, నలకలకిమృతమున
మూత్రంబు విడిచిన ♦ మువముతో శాంతపు, నిష్కృతమున్న యాదిశకు విడిచి
యన్యదిమృతకేరి ♦ యటుబుట్టియాడిన, క్షితిజంబునకుఁ బ్రదక్షిణము గా
గీ. వచ్చె నేనియు వర్షం బవశ్యముగను, వచ్చు చుతీయును పలఁచిఁ బాంశము
తెల్లఁ జేమాదు నిది తథ్యమెంచి చూడ, కలితక్షేత్రిప్రకాశ వేఁకటచుదేశ.
గీ. పశ్చిమ మొకరించుచోటను ♦ బైకికంటె, కంటిపై జాతిపై నీవుఁబెట్ట నిదిన
వానియందంబు లొగి దేసికొందునఁ జాల, వాన గలదని రెట్టుడుఁజూచి పరిక.
చ. పనినడి వాంకై నరుండు ♦ ప్రశ్న మొకర్పఁగఁ బక్షియుండుచో
చనునో యటంచు నున్నతరుఁకాఖను నిర్విక వాచభాగము
దెనయఁగఁ జేవ్చఁజేసిననుఁ జీజము దాపటి కేగినం గమం
గొనచుతిగుడ్డనైవ మతీకంభిని రెట్టుడు వాన లేవనెన్.

3573

రెట్టుచితకాస్త్రము, ఆ 1 ప 68-75.

—♦ గోశకునలక్షణములు. ♦—

- సీ. భక్తితో నాపాదఃపహుళనవమివాండు, మొదలింటి నామునఁ మొదవుగముల
నర్పించి రెండవతయాయంబున నరుండు, తనకోర్కెఁ ఫలియించునవఁగఁ పుడె
పాడియావైసను బలుమాపురముగల్లు, వృషభమైకను చుండఁ పెడలే చేసి
వానలు గురియు నఁవ్వారిగాఁ గడు లెస్సఁ బండు నన్యంబులు ♦ బహువిధముల
తే. మేదిసీస్థలి నర్దుసఁవృద్ధి గలుగు, నఖిలజనులకు నారోగ్యఁచుతికొలులు
వాంఛితార్థంబు లీడేవుఁకరుస మతీయు, నృపుల కాహవ మనఁ జాలఁరెట్టఁ డిలను
ఉ. అల గమి న్నురుండు తగఁనర్చనఁ జేసినచేత నెట్లవై
చాలఁగఁ గుంటిగుడ్డియును ♦ జాపిరిబొందినబక్కయాశ్శుభే
దాలపవృత్తి నెద్దయిన ♦ నావయినన్ గమివాసి భచ్చివన్
గూలుఁ డెవుళ్లచేతఁ బ్రజఁకుంభిని వానలు లేవు తన్మహి
పాలుండు ఘోరిఁ జెందు ననె ♦ బాగుగ రెట్టుడు మేదిసీస్థలి.

3578

- గీ. వేడ్క నావుల నర్పించుచేత నలుపు, నెఱుపు గల గొడ్డుటావు దానెనంగమంద
పెడతనెనియుఁ గొడ్డిగాఁవృష్టి గురియు, రచితసంస్కృతవేంకటఁరాజవంధరీ.

రెట్టుచితకాస్త్రము, ఆ 1 ప 68-71.

—* వృక్షపుష్పఫలక్షణములు. *—

- గీ. అచవితంశ్రేణు కేలయుఁననుము కుసును, పూచెనేనియు ముద మగు భూమిప్రజకు
నల్లిని బూచినద్విజాలకుఁతల్పముపూయ, క్షత్రియులకండ్రుజయముజేఁకటనరేంద్ర.
- గీ. జమ్మి చంద్రులు గాచినఁ * జాలపంటు, గలుగు వేములు లెన్నగాఁగఁచెనేని
లోగములు లేవు ప్రజలకుఁభోగ మమరు, మిహిరసంకాశ జేంకటఁమేదినిశ.
- సీ. కనుగొన మోదుగు * కాయలో గింజలు, గట్టిగా మూడు జూపటైనేనిఁ
గ్రమముగా నార్ద్రాదికార్తులు పదునాల్గు, నిన్నియు వర్షించు * నదియే గాక
మొదటిగింజయున్న * మొదటికార్తులయందు, నడిమిగింజయున్న * ననువుమీఱు
నడిమికార్తులయందుఁ * గడగింజ యుండినఁ, గడకార్తులందును * గలుగు వాన
లే. అందు నేగింజ కడుకొంచెమయ్యేనేని, తబకయై యుండేనేని తత్కార్తులందు
నల్గునర్జంబు గురియునండాిర్యజనులు, కాంతినిర్జితచంద్ర వేంకటనరేంద్ర.
- సీ. మట్టి యొద్దియు నిప్ప * మారేడు నేరేడు, మొత్తి గోధుమలును * వినుము యవలు
కవియొ నడవిలోఁ * గలచెట్లు గాచిన, రెట్టఁ డల్ప మనెను * బృథివిఁ బంట
కొడిసె బూచిన రుజువొడము భూజనులకు, కడిమి గాచిన వాఁకడకు యగును
జీడి గాచిన భీతి * సిద్ధించు నాగకే, నరులు గాచిన వాంతి * సంభవించు
బిల్లుగాచిన నగ్ని * భీతి సంధిల్లును, వెలగ గాచిన గాలి * గలిగియుండు
బుడమలు గాచిన * భూమిపాలకులకు, దళవాయులకును ప్రధానులకును
లే. దళములకుఁ జాల సవ్యోవ్య * కలహ మొదవు, నేచి బొద్దుగ దిరిసెన * పూచెనేని
పంట లప్పంబు లనియెను * బ్రాజ్ఞుఁ డగుచు, నేర్పుమీఱుగ రెట్టకంధర్వుఁడెలను.

రెట్టురుతశాస్త్రము. ఆ 1 ప 59-64.

—* మేఘవిషయము. *—

- క. తరులవలె మేఘ మున్నును, విరివిగఁ దళుకెచ్చి తెల్లవిధముగ నున్నన్
ధరవర్ష ప్రదమగునని, గురుతరముగఁ బల్కె నయ్య * క్రూరవిదారా.
- సీ. మణియు మేఘము జూడ * మంచంబువలె కుంభి, కుంభంబునీతి సింఁగంబుకరణి
చామగంబులతీరు * చంద్రబింబముసారు, గోఘరంబులువెండికొండలగతి
కొలనులు తెలుపులు * గొడుగులు మకరముల్, దేవవిమానముల్ * నీటుగాను
శృంగారవసేములు * చెలువమా కత్తుల, విధము శంఖచయంబు * వృషభములుగఁ
ఆ. గడిమి రాక్షసాధి * గతిఁ గానుపించిన, వర్షమునకు మేఘ * వగుచునుండు
గానఁ బెలియుమిటుల్ల * గడుఁద్రేమననిపల్కె, సుఖమొసంగు మయ్య * ముఖ్యరాము.

సీ. అతః పేక్షుంబునం * దల్పమావానయ, పేక్షుంబు నిరులం * పేయమన్న
మెఱుపు గాన్నించిన * ధరను వాయువ్యమం, క్షిణవ్యమంజన * చిటవు
మెఱుపుతోఁ గూడియు*మఱిభాసుఁ దుండంగ, బూర్వపశ్చిమదిశో*వూర్తిగొ
మెఱుపు గలిగి హోమ*మేఘులు గానున్న, దటతకుగతిమబ్బ * పరశాని
ఆ. గాంచ దానివైన * గాంచవర్ణమై, మేఘ మున్న వర్ణ*స్థాసునీయ
మైనపేతువను * వైరంబుగాఁ బల్కె, మఖ మొసంగు చున్న * సుర్యరాశు.

రెట్టమతకాస్త్రము. ఆ రె ప ౨9-21.

—* డేటుమువిషయము *

ఆ. బండి బారు విధము * దండి పండులు రొప్పకరణి ఘంటరథము * భరములస్వని
గాను నుఱిమెనేని * వాన శూన్యంబని, పలికె గురువరుండు * పవనభక్తి. 3582

రెట్టమతకాస్త్రము. ఆ రె ప 32.

—* వెంటుమువిషయము *

సీ. వన్నె పు) త్రేకమై * వడిమిఱు మెఱుసిన, వాయువు ప్రబలును * వాన యెసంగ
నెఱుపుగా మెఱువంగ*వర్షంబు దనరారు, కలహము లొనఁగూడు * గలపుమిగుల
విరువున నారుద్ర * వరువుఁగాఁ దోచిన, వర్షంబు మించునీ * వమనలోన
దిరిసెన ములకపు*తెఱుగున రాకేంబు, విధము మోగఁగ వాన * విస్తరించు
ఆ. పొంగుతవుడు భసిత*పోలిక మెఱుసిన, వెనుకఁ జిక్కి వర్ష * మనువుపడును
యిట్లు దెలియుఁ డనుచు*నిలలోనవింబల్కె, జూచు చున్నకరుణ*సుబ్బరాయ

—* విత్తనములు చల్లుట *

గీ. హస్త మృగశిర్ష మఖలయం*దాధనిష్ఠ, కేవలి తార సుత్రరా*త్రితయమునను
ధరణివిత్తిన భాస్వముల్ * తగ ఫలించు, నిశ్చయం బిది వేంకట * నృపవరేశ్వర.
గీ. యాశిపువ్య పురర్వసు*హింబులను, మహిని విత్తిన వరియుఁ జా*మయును నెసంగు
నరయ మూర్ధ్నుమన విత్తి*వట్టివైయ, లన్నియుఫలించుననె రెట్ట * డధికముగను.
గీ. సరగ పుబ్బును విత్తిన * సమసిపోవు, వార్ద్ర) విత్తినఁ దెవులుచే * నణిఁగిపోవు
చిత్త విత్తిన వేవేగ * జెరుచు మిడుత,లనియె రెట్టఁడు సకలవి*ద్యావియండు.
గీ. హస్తనక్షత్రమున వెన * బార్ద్ర) నువ్వులచుర నలమూలతారక*యందు కండి
యును ననూరాధ నూలు వి*త్తిన ఫలించు, వినుచు వేంకట*పురవ్య * వినుతేశ్వర్య.
క. అల యశ్వినందు నెనగలు, నల పూర్వాషాఢలోన * నలందంబు దా
దలపోనఁగూడంగ విత్తిన, ఫలియించును వేంకటాద్రి * వార్ధకతలకా. 3583

క. కోరికయుత్తరముందుఁ, నారాధను మూల లోహిణుల చేపటిలోఁ

బైరులు బెట్టుట యుత్తరుమారసి చూడంగ వేంకటాద్రిపుసాలా.

క. మఱియుత్తరయునుకోహిణి, వరుస ననారాధనంత్యఁ వరముక్షమునన్

ధర జొన్నవైరుఁ బెట్టుట, కర ముత్తరు మనెను లెట్టకవివరుఁ డధిపా.

గీ. అక్షిని ధనిష్ఠ శతతారఁ యాశ్రవణము, మఱి పునర్వసు లెంచంగఁ మధ్యమును
బృహ్మలోపలఁ బైరులుఁ పెట్టుచును, నిజము కొండ్రాజువేంకటఁ నృపవరేణ్య.

గీ. శ్రేష్ఠయు విశాఖ కృత్తికఁ చిత్త యార్ద్ర, ధరణి పూర్వశ్రయంబునఁ బైరు లిజుట
జరిసిచూడంగ నిష్ఫలంబనఁగఁబగను, వితతనయసాంద్ర కొండ్రాజువేంకటేంద్ర.

సీ, తొలుతగంధాక్షతల్ ధూపోపహారముల్, గొట్టుజడ్డిగమునఁ కొనఁగవలయు

నాన్దంబుతో జొన్నఁలాదిగా ధాన్యముల్, విత్తన ఫలియించుఁ వెలితిలేక

విత్తుచుండెడివేళఁ వెగపగ్గంబైన, మోకులైనను వెసఁమురిసెనేని

యెద్దులు రొప్పగఁ నెద్దులు పడెనేని, యలపంటరాచకాఁర్యములచేత

తే. శివును మునుయొద్దు పడినదోపంబుచేత, చోరులకు వైన యనువునఁ జేరుగాని

తగులునాకాపుతమ్మునఁ దళముమీఁదఁ, గల్గుహానియనెను లెట్టఁగునుఁడు మహిని

సీ. విత్తుచుండెడివేళఁ వినువైడికంటెదా, పలంపి నిలిచినఁ వలపటికిని

గాడినసుంగినఁ కాకంబు మోయిన, శునకంబు వామదిఁకున్వరఁ జనినఁ

జెలఁగి పుణ్యాంగనతో సేసలుచల్లి, ముదమున వేడముల్ చదువుచున్న

విత్తైకునప్పుడు వృషభంబు లెడముగా, జాతువాతిన మఱి చాలు దిరిగి

వచ్చుచో నెద్దులు వలపట దిరిగియు, వచ్చిగీములుజేరవచ్చుతటని

ధ్యాంతుంబురొప్పు నవ్వారిగాఁ బైరవశ్యంబును ఫలియించు చక్కగాను

తే. లెట్ట కవివర్యుఁ డీరితిఁ పట్టుదెలిసి, గట్టిగాఁ బల్కె నిలలోనఁ దిట్టఁ డగుచు

సరసు లెల్లను విని చాలఁ సంతసింప, నర్థికల్పకవరవేంకటాద్రివర్య.

— వరిచేనుకోత —

సీ. కోరిపండినపంటఁ గోయఁ బోయెనువేళ, వలపటఁ గాకంబునచ్చి మఱియు

బజ్జినబజ్జిన యమఁ భాగంబునందునఁ, జేప్తులు గావించఁ జేనికట్లు

పేటియేనుంగులు మించుటద్దంబులు, ననఁటికంబంబులు నల్లు పూర్వ

కలతంబులును వన్నెగట్టినకోకలు, వీక్షింప ధాన్యసువృద్ధి మఱియు

తే. నట్టి ధాన్యంబు లలరుటలంతలేక, యిల్లు చేరును గాఁపులఁ కింపు మీఱ

రపికమందార నెడతిమ్ము రాళ్ళుపూర్వ వేంకటస్మృత సర్వజ్ఞియైతఁ ధూప. 3888

గీ. మైశం నోయ, బోవః ధాటింప విధవ కుంజేలు నన్ని కనవుః ధైర్యకాంతి
వాసిం జూచిరేని ధాటికి నాపంట, దక్క దనియె చెట్టుః కుమః విరాజి.

చెట్టుకుతకాస్త్రము. ఆ రి ప 2-28.

—♦ గ్రహణము ♦—

సీ. ఫణిరాజు తల్పంబు మై బద్ధనాభుండు, తిన్నగా శయనించుః వన్నెఁ దెగడి
తనరు శ్వేతద్విపఃమున గాఢతమి నొక్క, దెసకుండి పర్యెడుః పస హనించి
క్రమమునఁ బుష్పగుచ్ఛము మీద నుగతేటి, మొత్తంబు వ్రాడెనుః పుష్పగూఢి
హిమశైలతుంగశృంగమున నీలాభ్రంబు, పర్యాయమునఁ గప్పః పాతి మోగె

గీ. సారకర్పూరిండిరః హరహీర, తారణోదారధవళాంకుః వారకలిత
నీరజారాతిబింబముః నిద్రాద్రగతి గ్రసించెను రాహుః కక్కాలముఁ ను.

చాందవిశేతి. ఆ రి ప 29-31.

సీ. ఉత్తరాషాఢయుః సుత్రరాభాద్రీయు, హస్తపునర్వసుః శ్వేనియుఁ
చిత్త సుత్రరయుఁ జెలఁగు నీయేకుతా, రల వాయుదిశేనుండిః గ్రహణమైన
నరులకుఁ జిన్నవాండ్రకు వ్యాధి గట్టును, భాస్వంబు దళుగు యుద్ధంబు లగును
కోపంబు బహుళంబుః కొంచెమా వానయుఁ దర్కించి చూడంగః ధరణియందు

తే. సరవి నీచేష్టికట్టిదోషములలోన, నొక్కపైనను గల్గినః సుర్వియందు
నత్కుదగ్గరిఁ బత్తుత్రీయంబులోన, ననియె చెట్టుఁడు సకలవిః ద్యావిందుం.

చెట్టుకుతకాస్త్రము. ఆ రి ప 34.

—♦ ఆశ్వలక్షణాదులు. ♦—

క. నెట్టన మొదవిరడంబులు, బుట్టిన నొకయేడు నడిమిః పల్లను నొకరం
బుట్టిన రెండేడులు తుద, బుట్టిన మూడేళ్లు నిట్టి పరువడి నడచుక.

గీ. ఈనవవ్యంజనంబులుః యిట్లు నడువ, నెలమి యిరువదియేఁడెండ్లుః యిందులోఁ
దొలుత నై ఁడెండ్లు గూడగ తురగమునకు, నరయ ముప్పదిరెండేండ్లుః యాయువయ్యె

క. భుక్తివులు పది యశ్వశాతికి, నవితక్కువయైన తురగః పుల్పాయు వగున్
సవరించుబతి కరివ్వును, సవరించరు గావబుఘులుః సహియించరుగా.

3601

క. బాహులను సుష్టుః కలిగిన, బాహవర్తంబులంద్రుః బ్రభులకు నెత్తుడున్
బాహులను నొడుగ తొడవులు, ఆహవమున జయము నొసఁగుః నరిబలశేషి.

- క. పవనమొసమును నాలుగుచరణంబులు తెలుపు గలుగ ♦ జయ మొసగు నరే
శ్వరునకు నత్తురగం బిల, ఖరకరనిభతేజ పంచకల్యాణి యగున్.
- క. నాలుగుకాళ్లుం గొనచెవి, వాలము వదనమువికాలపక్షము తెల్లమై
క్రాబునది యప్తమంగళి, నేలినపతి యేలు ధరణి నేలినపతులన్.
- క. పట్టముక్రియ ఫాలంబున, నెట్టణమున సుల్లు మూడు నేర్పడియున్నన్
గట్టుము హయమును కాలను, సృష్టికి బతి యత్తడు సువ్యే న్నిగమతిఁ దలఁపన్.
- క. కుత్తుకసుడిగలతురగము, చిత్తజనిభుడైనసేమి ♦ సిద్ధము దలఁపన్
ఉత్తనుపురుషులు విలవరు, నిత్యంబును జూడజముని ♦ సలయము కేఁగున్.
- క. పట్టమ గోడిగ నేక్రియ, సృష్టిశ్వర వెనుకపదము ♦ సిత్తమై యున్నన్
నెట్టఁమూత్రము విడిసను, బుట్టవుదోవఁబులండు ♦ బొల్లరిలేమిన్.
- క. వెన్నున హడిగల తురగము, కన్నంతనె విడక యొక్క గడగుట యెల్లన్
మున్నుగొని బ్రహ్మతాత్పర్య, డున్నచుహీజంబునెక్క నుబ్బుట తలఁపన్.
- క. మునుచెంపలదోమజములు, గనుపట్టుహయంబు నెక్క గడఁగుట యనిలఁ
దనభలులు దాను తేభ్యము, నెనుబోతును ప్రియమతోడఁ నెక్కట కృష్ణ.
- సీ. అశ్వంబుఁ టుఁబరఁ మాంకుఁ ప్రమాణము, పదులుముప్పదిరెండుఁ నత్సరములు
పరమాయువందులోఁ బదియవభాగంబు, తనరారు నొకదశశతయనఁగఁబరగు
మాడేళ్లు తెల్లెళ్లుఁ మూన్నాల్గుదివసంబు, లొకదశకలదియొప్పుచుండు
నత్రైలింగునదశశతయిదునురెండునుచేవులుండినన్నియఁ తేత్రములను
- గీ. పదిలమైదశాతేత్రంపుబద్ధతులను లావణంబులున్నట్టిలాగరింగి
చెప్పఁగాఁదగునత్పలమొప్పుగాగ, రాజదేవేంద్రయాభరణరాజచంద్రి. 8610
- సీ. గార్ధభయ కోటికరణిని మఱిసల్ల, కాకిపగిది జంబుకంబుబాడ
నూరఁబందిభౌతి ♦ నువ్వుంబువిధమునఁ, గడఁగి రవము నేయఁ ♦ గాంతిఁ జెఱుచు.

అశ్వకాస్త్రము.

వాస్తవతాతకరము.

- సీ. ఊసరభూములనూరికి నడుమను, గోణదేశంబుల ♦ గుంట్లపట్ల
నీళ్లుపాఁడుచోట ♦ నిందితంబగుతావు, పరగంగ గుడిసేద ♦ బారుసేలఁ
బుట్టతెట్టెడుచోటఁ నిట్టబొందెడుచోట, గోణంబులు మందఁగూడుచోటఁ
దగ్గనపురకార్క తనయులదెసలను, బిలసమీపమునందు ♦ బ్రేతభూమిఁ

అ. జేసె నెయ్యి పెరుగు + మీను చిత్తంబును, తోము పిట్టకంపు + లవనమును
తగదు యింద్లేగట్టెఁ దధ్యంబు నరులకు, వాస్తుశాస్త్ర సుతును వానినాడు.

—♦ మాసఫలలక్షణములు. ♦—

సీ. చైత్రంబు ధనహాని + జయము వైశాఖంబు, క్షేష్ఠంబు కృతశీతిఁజేయు నిజము
అషాఢమునఁ బశుసారణంబు శ్రావణంబున భృత్యసంతతిఁమొనయుఁ జేయు
భాద్రపదంబున + బహుశోగములు నొందుఁ, గలహ మాశ్విజఁజేయుఁగార్తికంబు
శ్రిపదంబున మార్గశీర్షంబు భయమగు, నల పుష్యమునఁ జెందుఁబ్లిథము
గీ. భాగ్యకరమగుమాఘంబు + ఫాల్గుణమున, రత్న నాశంబుఁజేయు ప్రశంసత్న సునకు
అధిక మాసము తయమాసఁచుకుభదంబు, లయచుఁ జెప్పి మునివకుఁబ్జనాధ.

—♦ శంఖుస్థాపనలక్షణములు. ♦—

గీ. శంఖుసంస్థాపనంబును + జేయుటకును, శుక్లపక్షంబులోనెన్నఁశోకంబు
నందరికత్తలుదర్శయఁ + నప్తకారి, సావ్యగురుశుకృవాఙ్ముఖఁ + సాశ్వికములు
గీ. శతభిషక్రవణోత్తరాఁషాఢాస్త, రేవతి స్వాతి శోహిణి + మృగశిరాశ్చ
యత్తర పునర్వసు ధనిష్ఠ + చిత్త పుష్య, లలరు నిర్వేదలైకంబు + నిలుపుతెని.
గీ. శంకుస్థాపనసంభవఁసంగతులకు, మొదటిజాముత్తమమరెంటఁముదముమాట
నధమమగుజాల్పిటనుసంధ్యఁలందు రాత్రి, లందు నింద్యము వాస్తుసాధాంతమధన.

—♦ మాసక్రమవాస్తుపురుషస్థితి. ♦—

సీ. ఊర్వి భాద్రపదవాశ్యఁయుజ కార్తికంబుల, నల వాస్తుప్రాగ్నిశతలగ జౌను
మార్గశీర్షముపుష్యఁమాఖమాసంబులు, దక్షిణశరసుఁడైతనరియుండు
వరుసఫాల్గుణచైత్రఁజైశాఖములయందు, బడచటితలగఁడైపవ్వరించు
సరవి క్షేప్తాషాఢఁశ్రావణంబులయందు, సుత్తరశరసుఁడైయుండునెపుడు
అ. వానుశాయి యగుచుఁవర్తిండు నిరతంబు, నతని దృష్టి పథముఁనందు నిండ్లు
గట్టిరేని మృత్యుశోకునతోగములఁజెందు, శరమునందువెనుకఁపిరులు కృష్ణ.

—♦ పక్షఫలము. ♦—

అ. శుక్లపక్షముననుశుభములు పేకూరుఁ, గృష్ణపక్షమైనఁగీడుఁ జేయుఁ
బక్షములను కెంటిఁబరికించి గృహములు, గట్టిరేని సుఖముఁగలుగుఁ గృష్ణ.

—♦ తిథిఫలనిర్ణయము. ♦—

అ. నందతిథులయందుఁ దఁనర్థహా నర్థంబు, భద్రతిథులయందుఁబంధనంబు
దర్భరికల్పంబుఁదప్పనుమృత్యువు, పూర్ణజయలకుభముఁబొందుఁ గృష్ణ.

విష్ణు సార తత్వ కరము

అ. శుక్ల పాద్యమై శోకము సుధియు, చిత్తదిగములగు శక్తియు
చిత్తము లను నుత్తమము మృత్యువు, శరణునిమలములందు శుభము.

— శారదాఫలము. —

గీ. అర్చనానామ సంబులఁచి జాభ, సారది సోమనారంబులఁకొరపుగలుగు
సోమ్యగుఁడగు వారముల్ శాఖ్యవములు, శనిదనముల స్మరణయంబు సరసిజాక్ష.

గీ. శుక్లసోమవివారముల్ శుభకములు, బుధబృహస్పతివారముల్ పాపగుధనము
నూర్వధౌములవారముల్ శోకము, శనిదనము తస్మరణయంబు జలజనాభ.

— నక్షత్రఫలము. —

గీ. శతభిష ధనిష్ఠ పుష్యమి స్వాతిహస్త, చిత్తమృగకహరియుత్తరాశ్రయంబు
మైత్రీరేవతగోహిణుల్లాతిశుభము, లిండ్ల కారంభతారక వివిముకుంద.

గీ. రూపింపనశ్వనిశోహిణి మృగశీర్ష, లలపుష్య హస్త చిత్రానురాధ
లూరాశిమైమత్తరాహళ విష్ణువు, లృగవి ధనిష్ఠయు శతభిషంబు
లనఁదగు నీతారలకున్మృత్యుంబులు, యుద్ధి నాద్రి పునర్వకనూత్తరములు
పరగభ్యేష్టోత్తరభాద్రాశ్రయములవి, మధ్యమతారలు మతయు భరణి

గీ. వర్షియగు శ్రీమహులు పూర్వత్రయంబు, తెలమి స్వాతివిశాఖములలకుబదియు
సభయతారలు నిత్యంబులనఁగదగును, వాస్తునిధ్ధాంతమాగ్ధముల్వారిజాక్ష.

— లగ్నఫలము. —

క. స్థిరలగ్నము లుత్తమములు, చరములు వెన మధ్యమములఁచర్చింపంగా
భరయందు ద్విస్వభావము, లరయ నిషేధంబు లందుగి వార్యులు కృష్ణా.

— శల్కపరీక్ష. —

క. కలహనుగుఁ డెగు లుండిన, వెలిమిడికోగంబు బుట్టుపేదటికము బొ
గ్గులు మృతిని కట్టెలన్ని, జ్వలితము కలనాశంబు శల్కము లభవా.

3626

గీ. భూశోభనములే శిఖానిర్మలములు, గట్టియుండిన జెందుఁజిటిఫలముఁ
డెలిపెదఁ బశువులు లిగియుండియ నుంటి, కాడిలేకుండిన జాలశల్క
ములు దూర్చుదెసకుండు నిలవకు లేపొద్దు, కోపంబుఁ జేసి నగ్గుమముక
లాగ్న యముననుండు సవారహంబుజ్వల, తాపముల్లినదంతిశల్క
ములు నుండు దక్షిణంబున బుణుంబులచేత, నుడిబడియుండిన శుక క్షల్క

ముఖమును రాక్షసులను వెళ్ళును ననన్యమృత్యుదోషములు • విశేషాని
వృషభశల్యములుండు • వెనబుచ్చుచుండున, గ్రామంబులో బ్రహ్మచారి • బ్రహ్మచారి
యూరు వెడలుచుండు • బోరిన గార్దభ, శల్యములూరుచు • శల్యములుండు

నర్థవాశేనముపు • శల్యములు • లింగ మేమ, శల్యము లుండు • శైవ్రములు • శైవ్రము
పొరుగులెప్పుడు చాల • బోరుచుండినగాని, ఈవాక్యమున క్షాంత • మెచ్చుచుండు
నింటిలో • గలహంబు • మేష్టాద్వంద్వనిన, నట్టింతుమందుడు • నానినము

గీ. ఇదివిచారెంపవలసిన • నిట్టిచోట్ల, నాటుతేనెలు వెడలుచు • నెంతలోను
త్రవ్వ యదితీసివేయ • గర్తకు లభించు, నాయురాకాశ్యభాగ్యంబు • లంబుకాదు.

— • బలగతలక్షణము. • —

సీ. అన్యగోహజలంబు • లాల్మీ గోహంబున, నన్యమైవచ్చిన • గలహ మెంత
దనయింటిలోని • దగ • దూర్పుదెననంగ, బాత్రీలాభంకెప్పు • వామన • కయ
నాగ్నేయమున నద్ధ • హాని సంపాదించు, మెఱసిదక్షిణమున • మృత్యునియము
రాక్షసేకునిదెన • రాజభయంబుగ, బట్టచుంబునగీడు • పత్ని కొడవు

గీ. బరమనిదెనన • పశువుల కెప్పుడు, ధనదునిదెన • గల్లు • భననమృద్ధి
శివునికోణముండు • శివకరంబగు నింటి, నింక నేని పాన • నింక లేక.

— • గ్రాహ్యగ్రాహ్యవృక్షములు. • —

ఆ. చండ్ర • బట్టగణము • చందనం వినుమద్ది, పలుమ నేప మేరు • నడిక నేరు
కాన్యరుద్రగణము • కడిమి మొక్కము చిట్లు, నిట్టి నారునమితి • ముద్దకలరు.

ఉ. తేనెలుబెట్టుమా • తులును • దేవరమాతలు రచ్చమా • తులున్
మానునిల్పుమా • తు లొర • మాతలు మూలికలున్న • మాతలున్
నేనుగుగట్టుమా • తులును • నెమ్మడతీ గలుజుట్టుమా • తులున్
మానుగప్పి • తులును • మంచివికావు గృహంబు • గట్టంగన్.

8660

సీ. తాండ్రగుం వెనచిల్ల • తపసిబూరుగుచే, శిడినావిలిమట్టి • వేడితాడి
అగిశ యేరండంబు • అకెవచ్చాకెను, కలపోలికపల్ల • కేనుచిర
మట్టి మోదుగు బిచ్చి • మామిడి జెము డిప్పు, చెన్నంగి యుసిరిక • చింత వెలగ
యూదుగ సోమింద • యుప్పొంగెడు నెరు, వద్ది నావియు నెద్ది • మానుషము

ఆ. అన్యఖండితంబు • లారయ శల్యంబు, రెలమి మూలము • గలపవలదు
ఖడిర మొకటి దక్క • గంటక మ్రుహములు, నిండితములు • కాస్త్ర • గియ తిక్క.

- గీ. మానుకాటుపెట్టిఁనుంజిచ్చకలరన, తైలగుడపిశంకఁగీలకపిల
కాంతులున్నగన్పఱిగోళితేలునురాయి, యడుముపామునిల్వఁదగదుకృష్ణా.
క. భూదములునలుకుతటివి, భ్రాజితముగ దక్షిణమునఁబక్కిమమున బల్
తోజుచుఁ బడినను గీడగు, రాజితముగఁ దూర్పునుత్తఁరముల శుభంబుల్. 3683

—♦ మాసద్వారనిర్ణయము. ♦—

- మ. మనుచా శాశ్రవణికంబునందు భవసంఘల్ గట్టిం దూర్పది
క్రయినన్వాకిలినిల్వికార్తికమునఁబిందపొందవద్దక్షిణం
బున నస్మానుమునందు బక్కిచుదిశన్బాంకింప యుక్తంబగున్
జను వైశాఖమునందు నుత్తరదిశన్శస్త్రాక్షి సర్వేశ్వరా.

—♦ చోరాదిఖండక. ♦—

- అ. వైరిచోరరాజులవచ్చి భయంబుల, వలన బయలుదేసఁవెలయుగండి
కెలమి లక్షణంబువలదు గుఱింబుగా, వలయుచోట నిలుపఁవచ్చుఁగృష్ణ.

—♦ ద్వారబంధలక్షణాదులు. ♦—

- గీ. సప్తతాలోన్నతంబునెఁదగఁదిప్రతాళ, మాయతముద్వారబంధంబులందుఁదగున
నిడుపుతోమ్మిదిపాళ్లునఁవెడలు వైదు, పాళ్లతోనైనఁదగు ద్వారబంధమభవ.
గీ. దూర్పులు కెంత ద్వారబంధంబు తగదు, మంచునుమాడులాతు లఁపురమరాదు
తలుపునరిపల్కలయియున్నఁదగదటందుగ్రి, తొడరిదూలమునడుముగానడువరాదు
గీ. బయటివాకిలి కెదురుగాఁబరునింటు, వాకిలియు గోడమాలయుఁచైర మొదపు
యింటిలోనైన వాకిలికెదురుగాను, గోడమాలయు గంబముల్జూడరాడు.
క. బట్టతలన్ ద్వారంబును, పెట్టుతెగ్గయినచోటఁనిలయంబు వెనన్
గట్టిఁ మేలుదొలంగును, కొట్టును పెనుగాడినిడివిగూడదు నడవన్. 3689
గీ. మూలతలవాకిలైయున్నపేలు దొలఁగు, కొంచమైయున్న బొడవైనఁగూడదండు
యెదురుగా వాకిటున బరునింటిదీప, కాంతి లోఁగిటు వెలుఁగ లోఁగఁప్రభంబు.

—♦ దూలములు. ♦—

- సీ. తనరుకూర్పాదిప్రదక్షిణంబుగ దూలములు చొకములుగూర్చువలయునపుడు
అగ్నేయముపను మూలఁగ్రాసంయోగంబు, మూలంబు మూలంబుఁమోసయ్యదైత్యు
దిక్కునఁ బవనానదితి యగ్రమూలసర్పస్థులంబు నీశానుకడను బొల్పు
నగ్రమగ్రముదీనికభిధానములు తూర్పు: గజమైబోతు భానుబానికడను.

గీ. వృషముపడమటనుత్తరంబెనయనజము, గజముపై హేతు హేతుపైకి కడువృషము
వృషభగజములవైనజంబెనగు వయసు, తెలిసి నూలములెత్తగాఢలయబుట్టె.

—♦ గోడలప్రమాణము. ♦—

మ. పదిశేనల్ పొడవైనగోడ ద్విజభూపాలప్రశస్తంబు హ
మ్మదిశేనల్ మఱి వైశ్యకూదులకు నెమ్మింకరక్షేణి కె
న్మదిశేనల్ మఱిపిటికెమ్మవయిన ♦ మలొందు లోభంబు చె
ల్లను మందందిడ మూరె డాది తగు నీహస్తాంతపర్యంతమున్.

—♦ గోడవెట్టెడులక్షణము. ♦—

క. దిండినము గోడ బెట్టెగ, నెనయగవృత్తిక గ్రహింకరికాన్యమునన్
దనరుచు మూరెడుకీలును, నొనరిచి మఱి గోడ బెట్టె ♦ మదితము కృష్ణా.

—♦ గోడవిరిగినాద్యము. ♦—

క. శేలిమిగ గోడ బెట్టెగ, వ్రీలివ దస్కరభయంబు ♦ వెలిగినచో
నాలములో విరిగిన నిట్లానికి భయమగు నటంబు ♦ రావ్యలు కృష్ణా.

—♦ కిటికీలు. ♦—

క. నానావిధహగృహములకు, బూసంగదగు చిత్రకములు ♦ పాలపురముట్టున్
మామగగృహస్థులిద్దరు, భానుజదిశబుచ్చియును ♦ బరగు నివాసీల్.

—♦ గృహాన్నతస్మాత్రము. ♦—

గీ. దూలమునకును భూమికి ♦ నూలు పట్టి, ఎన్నియంగులుగునవి ♦ యెనిమిదింటి
పాలుగొని శేష మాయమృత్పరగునందు, శేషులు శుభంబు సమలందు బెరయంగీడు

గీ. తల్లి దండీయు నన్నలు ♦ దక్షిణమున, బుచ్చిమంబుననుండి ♦ భద్ర మగును
ఉత్తరము తూర్పు జరుపంగ ♦ నుత్తమంబు, దక్షిణంబునుపడమర ♦ తగదులగును

—♦ అప్రభాగగృహాలక్షణము. ♦—

మ. అరయన్ వృజ్జనకాల తూర్పుదెసఁ బాకాకారమాగ్నేయమా
యరుతన్ సుప్రగృహంబు యావ్యమున నప్రాకారమా నైఋతిన్
గురియాభోజనకాల పశ్చిమమునన్ ♦ గోకాల వాయువ్యము
ఉత్తరమందున్ ధనకాల శంకరుదెసన్ ♦ దేవాలయంబున్ దగున్.

—♦ వివాహవేదిక. ♦—

గీ. వెనుపు నినుపును నాన్లుచేతులును నొకటి, పొడవువేదిక యింటికిఁబెడమదిశను
చవికె యొకరించి సొపానకొనరణిఁగూర్చు, విభవము బాసంగు వైవాహికవేదియందు.

—♦ వివాహవేదికాస్తంభలక్షణము. ♦—

పీ. మృగపతిత్రయమున ♦ మిహిరుఁడునెలకొన్న, హరునితోఁబులున ♦ నమరవలయు
నలికత్రయంబున ♦ హరిదత్తుఁడుండిన, ననిలతోఁబులునందునుపవలయుఁ
గలత్రయంబున ♦ గమలాత్తుఁడుండిన, దైశ్యతోఁబాదిగాఁ ♦ చలఁపవలయు
వృషభత్రయంబున ♦ నష్టపీఠితియున్న, జ్వలనదికాదిగాఁబెంపవలయు
గీ. ధరణి పరిణామవేదికాస్తంభసమితి, నిలుపుటకు వాస్తుశాస్త్రోక్తనిర్ణయంబు
గాక వేరొక్కవిధమున ♦ ఘాత పుయిన, సంపదలు లేక హనియాదంపకులకు.

—♦ నుయ్యిత్రవృత్తు. ♦—

పీ. ఈశాన్యమున వృద్ధి ♦ యేప్రాద్దు నెమరున, పాలుపొందు తూర్పునఁగలిమిఁజెంతు
అగ్నేయమునఁ బుత్రోహతణంబు గావించు, శమమదిక్కుననున్నకలికి నష్టి
నిమరుతిదిశయకను ♦ నెనయు మృత్యుభయంబు, పశ్చిమంబునఁబల్లభాగ్యమెత్తుడు
వాయున్యమునచచ్చు ♦ వైరులచేభాధ, యక్షరాక్షిశయంబు ♦ నల్పసుఖము
గీ. మధ్యమంబున ద్రవ్యంబు ♦ మడిసిపోవు, నవని నీరీతి దిక్కులఁగరిసి తిగవ్వ
వలయు బావుల నిలయందుఁనెళవు డెఱసి, సుగుణలైకట్టి మాఁపులోఁగిగమవేద్య.

—♦ పోయ్యినివేయులక్షణము. ♦—

గీ. కన్నొనకుత్రిమునఁ గుజశాసరమున, లగ్నమున వైశంపమునఁకాశియిన
గుజఁడు వసియించుతరి హోనుఁగుండములును, ప్రాయలు పొందింపఁభాగ్యహల్
పాదలుఁ గృష్ణ.

—♦ మంచములకు, పీఠాలకు. ♦—

క. శయ్యాసనాత్మంబులు, చయ్యన రచియింపధ్వజవృంధభినిహములన్
నెయ్యంబగునితరక్రియ, లాయ్యన రచియింపధ్వజపెయ్యత్తమముహరి. 3658

—♦ కంచములు తొలిచి నీళ్లను చల్లుదిశలకు ఫలము. ♦—

గీ. ఎలమిభుజియించుకంచముల్ తొలిచి చల్లు,దిశలఫలమెత్తురుపతికిదిక్కుమొదలు
గాఁగఁగల్గియుమాఁజభంఁగమునుమృతియు, తెవులునిరిపగధనముభూతియునుగృష్ణ
శ్రీకృష్ణవాస్తుశాస్త్రము.

కృష్ణబలరాములపాల్వక్రీడలు.

- సీ. జానుభాగముల హస్తములు పిత్తడ, నిగుమ నిగ్గుల బోవ నిరవంత
నవ్వల పయ్యెడలది జివ్వాదును, రాలకేపులతోడి * లామిపట్టి
విడువ నేరక వానిఁజెనుపెంట జరగుదు, రప్పలఁములనుదఁడరఁ జొర్రు
శెత్తి చ నిచ్చుచో * నిమిషం బాలిడ్లు, చేతుల బుటచును * శేపులుగ
గీ. దూటుదురుగుక్కుగుక్కుదోరమగుచు, వాడుడుగముద్దులపలకక్కుములుగ
గరములఁములు * ల్లాచ్చకదలుపుదురు, రామక్రష్ణులు తైలంతులఁ దిసిరి.
సీ. గోవల్లభుడో నేను * గోవులు మీ రని, వడి అంకె వైచుచు * వంయాదు
రాజుసేభలులుమిఁదలు రండు రం దని, ప్రాభవంబుల తెట్టఁపవలు వనుచు
నేర దస్కరుండ మీఁదింటివా రని నిద్రవుచ్చి సామ్యులుగొనిపోయి దాగు
నే నూత్రధారి మీఁదిండు బహురూపులని శెలంగుచు నాటకలాడఁ జెట్టు
గీ. మూలలులును దాఁగిలిఁమూఁతలాడు, మయ్యెలల నూగుఁ జేబుఁతులొనఁజైచు
జాళవోరులజాడల * జాల నిగుడు, శౌరి బాలురతో నాడు * సమయమి.

భాగవతము, స్కం. 10. పూర్వ. పద్య 289-305.

—* కృష్ణ లీలలు. *

- సీ. కథవలపాలు సుభగము గలయంబ్రావి, నీకులు బెచ్చి యెన్నిటను నినుచుఁ
బెరుగంతయును గ్రోలి * పిదప బాసలయందు, సరిపూర్ణముగఁబ్రాచిఁచల్లలునును
నేతులుగొనిపోయిఁవెఱచు నిష్వలఁబోసి, వెనుమంటలాండ్లాండఁదనరఁజేయుఁ
బెరువుతోఁ బాలును * బెరువు వెన్నునువెన్నుఁచల్లను జల్ల యాఁబ్యముఁ గలుపుఁ
గీ. దలుగు లూడ్చి పెయ్యలనెల్లఁదల్లిచన్న, గుడువవిడుచుఁగొన్నిటిఁబలుఁడబఁదోలు
మఱక దామఁకొయ్యలు * వెలికి పాట, తెచుఁగావల్లయుట్టును * క్రచ్చిఁతెంచు.
చ. శలయంగఁ బాలు పిండి పులకండము వెన్నయుఁ బెట్టి యట్టురే
నలవడ వండితిం బతియుఁవాత్మజాబుం బ్రేయఁడ్డ నాలుగే
నలిమలవొంటిడించి యవిఁయన్నియు మగ్గులి నీతనూఁక దొ
ప్పలు పడ మింగఁ జొదగ్గమిది * భూతము లున్నవిగాక కడువేక. 3658
క. మగఁడింక నన్ను పైచునె, దిగవిడుచుం జంపుఁగాక * తెల్లముమది
మృగపుట్టునె యుదిచెప్పిన, మొగమాటనమపుమంది * మాసితి నజ్ఞా

తే. అనగ వేతోక్క గొల్లతాయమ్మ వినుము, బావలోపల యవడిండి పంచదార
యొదవగలపిమాలను దాచియుండ వచ్చితినియెంతయుగృష్ణుండు దేవరాస.
హరివంశము, ఆ 5.

క. బాబురకు బాలు లే వని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టె $\diamond$ బకపక నగి యా
జాలుం దాలము నేయుచు, నాలకు గ్రేపులను విడిచె $\diamond$ సంభోజాక్షి.

క. పడతి నీలిడ్డెడు మాకడవలలో నున్న మంచి కాగినపా లా
పడుచులకు బోసి చిక్కిన కడవల బో నడిచె వాజ్ఞగలదో లేదో.

క. మిపాపడు మార్గమముల, నాపోవగఁ బాలు ద్రావ $\diamond$ నగపడకున్నం
గోపించి పిన్న పడుచులు, నాపోవగఁ జిమ్మకొనుచు $\diamond$ వచ్చుం దల్లి.

నత్తకోకిల. పుట్టి పుట్టెడు నేడు దొంగిలఁబోయి మాయలు సొచ్చి తా
నుట్టి యందక జోలుఁ బీటలు $\diamond$ నొక్కప్రో విడి యెక్కి చే
వెట్టె జాలక కుండకిం దొక $\diamond$ పెద్దజూఁ టానరించి మీ
పట్టి మీగడ పాలుఁ జేరలఁబట్టి త్రావె దలారో.

క. ఆడం జని వీరలవెయఁ, గోడక నీసుతుండు ద్రావి $\diamond$ యొకఁఁడుక తాఁ
గోడలిమూఁతిం జరిమినఁ, గోడలు మ్రుచ్చునుచు నత్తగొట్టె లతాంగి.

క. వారిల్లు సొచ్చి కడవలఁ, దోరం బగునెయ్యి ద్రావి $\diamond$ తుది వాకడవలో
వీరింట నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డవా దయ్యె సతీ.

క. వేలుపులతె నాకంటెను, వేలుపు మఱి యెవ్వఁ డనుచు $\diamond$ వికవిక నగి చూ
వేలుపులగోడవై నో, హేలావతి నీరనూజుఁడెంగిరిఁ జేవెన్.

క. వెన్నఁ దినగఁ బొడగని మాపిన్నది యడ్డంబు వచ్చి $\diamond$ పిఱిదికిఁ దివియం
జ న్నొడిసిపట్టి చీకెను, జిన్నికుమారుండె యితఁడు $\diamond$ శీతాంశుముఖి.

క. ఇమ్మగువ దన్ను వాకిటఁ గుర్మిరుచోఁ జీరి నిలిపికొని పేరడుగం
గమ్మొవిఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుగుట్టఁ $\diamond$ డల్పుండె చెవుమా.

క. చేబంటి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి $\diamond$ భవవమువెనుకన్
మాల్చి జలక మాడఁగ, నీలిడ్డెడు వలువ దెచ్చె $\diamond$ నెలఁతుక తగునే.

క. ఇచ్చెలువఁ జూచి ముచ్చిల్లి, యచ్చుగ నుఱికింబుకొనుచు $\diamond$ నరిగద నాతో
వచ్చెదవా యని యన్నాడిచ్చిఁబుతఁడు సుదతి చిత్రమిట్టిది గలదే.

క. కొడుకుల్లు లే రని యొకసతి, గడు వగవగఁ దన్ను మగవఁగఁ గైకొనినం
నొడుకులు గ్రలిగడ్డ రని వ్రెఁబడివాఁడిని వినుము శిశువుపనులేకల్లి.

- క. తలగినదానం దలమనం, దలగక నూచెరినానం తల చెత్తం నీ
తలగినవో పెయ్యది యని, తల యూచెక్ నీసుతుండు * దావె న్ననాడీ.
- క. వ్రాలగ వచ్చిననీపతి, చూలాలం దలగు మనుడు * జూలగుతున నే
మూలంబు సెప్పు మన నీ, బాలుండు సెప్పుదురె సతులు * పద్వైందుముఖి. 3674
- క. మగువా నీకొమరుండు మూచుగవా రటువోక బాది * మంజుమనము
దగఁ జీరి పొంద నడిగెను, జగముల మున్నిట్టికెపు * సదులంబడెనే.
- ఆ. నమ్మ నిరురవోన * నాపట్టియందు మా, లేగతోకతోడ * లీలఁ గట్టి
వీళులందుఁ దోరె * వెలది నీకొమరుండు, రాచబిడ్డఁ డైన * జన్మ జేలె.
- క. నాపట్టిపాట్రుండఁగఁ, బైపడ నీపట్టి వెన్న * బానెం డివీనా
దూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నేమైన నీవ * చుమ్ము లగాం.
- క. తెఱరయెక తె నిద్రింపఁగ, నెఱిఁ గట్టినవలువ పీడ్చి * నీ తుగుణం
గఱపించి నీకుమారుండు, వెలయచు నది పఱవ నగియె * విహితమె సాన్వీ.
- క. నాకొడుమను నాకోడలు, నేకరముఁ బెనఁగఁ బాము * నీతండు వైసం
గోక లెఱుంగక పాటినఁ, గూఁక బిడెవ్ నీసుతుండు * గూమె గుణాధ్య.
- ఆ. తరుణియొకతె పెరుగుఁగ్రచ్చుచోఁ దుదింగి, వెన్న నీయ వొదిలి * వెనకఁగదిసి
మగున నీసుతుండు * మగపోడుములు నేయ, పోగినాండు తగఁజొచ్చగ్గఁ జేయ.
- పీ. కలకంఠి మావాడ * గరితల మెల్ల నీ, పట్టిరాఁగలఁడని * పాలుపెరుగు
లిండ్లలోపల నిడి * యే మెల్లఁ దనఁజొనఁ, జూచుచో నెప్పుడు * పొచ్చినాడొ
తలుపులమద్రులం * దాళంబులును బెట్టి, యున్న చందంబు * మన్న వరయ
నొకయింటిలో నాండు * నొకయింటిలోఁ జాడు, నొకయింటిలో వస్త్ర * వొకటంబిట్టు
- ఆ. నొకట పెక్కిరించు * నొక్కొకచో మృగ, పక్షి, పూవ, జములు * పరఁగఁజేయు
నిట్లు నేసి వెనుక * నెక్కడఁ బోవుచో, కానకాండు రెత్తి * కడఁక లాండు.
- క. కడు లచ్చి గలిగి వేనిం, గుడుతురు గట్టుదురు గాక * కొడుకుల నగుచుక
బడుగులవాడలవైఁ బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు * వినులేందుముఖి.
- క. ఓయన్ము నీకుమారుండు, చూయిండ్లను బాంఁక పెరుగు * మనసే డమ్మా
పోయెద పెక్కిడితైనను, పూయన్నల సురభులన * మంజులవాడీ. 3683
- భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ. పద్య 307-329.
- పీ. ఒకచోటనననీత * నికరంబు భుజియించు, ప్రాణిచోకచోటం * బాలువ్రాత్రు
దధిభాండముకచోట * దళితంబుఁగావించు, మీఁగడలొకచోట * మెత్తుదుండొ

కొంఠుచొక్కాచోట ♦ దొర్లించు పరికించు, నొకచోట మెట్లుపై ♦ నుట్టుకమ్మ
 గుట్టెను నొక్కొకచోట ♦ మాధ్యంబుగా విందు, నొకచోట మాయావియోజదిరుగు
 శీ. నొడుగునా చోటఁగికురించునొక్కచోటఁజిమ్మ, నొకచోటఁబర్విడునొక్కచోటఁ
 జెమ్మ, ముచ్చటలాడు మఱొక్కచోట, వల్లవార్భకమాళి వ్రేపల్లెయందు
 మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 4.

—♦ కృష్ణుఁడు చల్లులాతగించుట. ♦—

కా. ఎండవ మృగితి రాకటం బడితి రింకేలా విలంబింపఁగా
 రం దోబాలకులార చల్లి గుడువన్ ♦ రమ్యస్థలం బిక్క డీ
 దండవ లేఁగఱు నీరు ద్రావి యిర వంధం బచ్చికల్ మేయుచుం
 దండలై విహరించు చుండఁగ నమంద్రక్రితి భక్షింతమే.
 చు. జలబాలస్థైర్యతకర్ణికం దిరిగి రాఁగంఘంబు లై యున్నచే
 కులచందంబునఁ గృష్ణునిం దిరిగి రాఁ గూర్చుండి విక్షించుచున్
 శిలలున్ బల్లవముల్ దృఢంబులు లతల్ ♦ చిక్కఁబులుం బువ్వు లా
 కులు కంచంబులు గా భుజించి రచకున్ ♦ గోపాగ్ధకుల్ భూవరా.
 నీ. మాటిమాటికి వ్రేలుచుడిచి యూరించుచు, నూరుగాయలు దిశఁచుండు నొక్కఁ
 డొకనికంచములొనివోడిసి చయ్యన మ్రింగి, చూడు లేదని నోయఁనూపునొక్కఁ
 డేగు రాద్ధురచబ్బులెలమిఁ బన్నిద మాడి, కూర్చొనికూర్చొని ♦ కుడుచు నొక్కఁ
 డిత్నియుండఁగఁబంచియిడుట వెచ్చెలితనఁమనుచు బం తెనగుండుకలాడునొకఁడు
 ఆ. కృష్ణుఁ జూడు మమచుఁగికురించి వడి మ్రోల, మేలిభక్త్యురాశిమెసఁగునొకఁడు
 నత్త్యనొకఁడుసఖులఁనవ్వించునొక్కఁడు, ముచ్చటాడునొకఁడు, మరియునొకఁడు.
 నీ. కడుపున దిండుగాఁ ♦ గట్టినవలుపల్, లాలితవంశవాళంబుఁ జొనిపి
 వినులశృంగంబును ♦ వేగ్రదండంబును, జాటి రా నీక డాచంక నిటికి
 మీఁగడమెఁగుతో ♦ మేళవించిన చల్లి, ముద్ద డాపలిచేతఁ మొనయ నునిచి
 చెలఁకేగి కొసరి తెచ్చినయూరుగాయలు, వ్రేళ్లసండులయందు ♦ వెలయనిటికి
 ఆ. సంగడిలనడుమఁ ♦ జక్కఁగఁ గూర్చుండి, సర్మభాషణముల ♦ నగవు నెఱపి
 యాగభోక్తకృష్ణుఁ ♦ డమరులు వెఱగంద, శైశవంబు మెఱసిచల్లి గుడిచె.
 భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ. పద్య 498-499.

—♦ మృదభక్షణము—విశ్వరూపుప్రదర్శనము. ♦—

క. మన్నేటికిభక్షించెడు, మన్నియచును లేల నీవు ♦ మన్నింపవు మీ
 యన్నభక్తు సఖులును శిష్యులౌ నున్నా మున్నేల మఱి పఁ జార్జము లేదే.

- క. అమ్మ మమ్మ దివంగ నే శవననో * యానాంటివో శక్తితో
నమ్మం జూడకు వీరిమాటలు మనివో * న న్నివు గొట్టుం వీ
రిమ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కా * జేసెనో మనీయాస్యం
ధ మ్మస్థానము నేని నావచనముల్ * దమ్మైన దంపింపవే.
- క. అలలితాంగి గనుంగొనె, బాలునిముఖమందు జలధిఃస్వతఃసభా
గోళభేరిరణితశబ్ద, క్కూలనిగండ మైన * బ్రహ్మాండంబునో.
- మ. కలయో వైష్ణవమాయయో యితనంతఃకల్పాన్యతా సత్యతా
తలఁపన్ నేరక యున్న రాసనో యనో * నానో నానో పర
స్థలమో బాంతుఁ డెంత యాతనిముఖస్థంబై యనాండంబు పో
జ్వల మై యుండుట కేమిపాతువో మహాశ్చర్యంబు చింతింపఁగన్.
- అ. బాలమాత్రుఁ డగుస, లీలునిముఖమందు, విశ్వ మెల్ల నెల్లు * వెలసి యుండు
బాంధంగి నితఁడు * భాసిల్లుఁగాని సర్వాత్ముఁ డాదివిష్ణుఁ * డగుట నిజము.
- అ. ఏమహాత్ములన * నీవిశ్వకూపంబు, గానఁ బడిన బుద్ధి * కంప మయ్యె
నామహాత్ము విష్ణు * నభిలలోకాధారు, నార్తు లెల్లఁ బాయ * నాశ్రయింతు.
- క. నామగఁడు నేను-గోవులు, నీమంగయు గోపజనులు * నిబ్బారుని నె
మ్మొమున మన్నవిధము గని, యెరుఱితిమి గాని యాకుఁ * డీతఁడు మాకున్.
- క. జడనుపడి యెటుక నెడి యా, పడతుంక సత్వాత్ముఁ డమరుఁబలుకక మరళిం
గొడు కని తొడవై నిడుకొని, కడువేడుకతోడ మరుత * గావించె న్ననా.

భాగవతము, స్కం 10 పూర్వ పద్య 335-348.

—* ఉల్కాఖిలబంధనము—యమభౌన్దవభంజనము. *

- క. చిక్కఁడు సిరికాఁగిటిలోఁ, చిక్కఁడు సనకాదియోగి * చిత్రాక్షులం
బిక్కఁడు కుశిలతికావలిఁ, చిక్క సతఁడు లీలఁ దల్లిచేతన్ తో * లన్.
- క. తజ్జననిలోఁగిటుంగల, తజ్జావరంపరలఁ గ్రచ్చుటన్ సుతం * గట్టుక
బొజ్జదిరిగి రా భయ్యో జగజ్జాలము లున్న బొజ్జఁ * గట్టుక వశమే.
- అ. ఒడలఁ జెరుట యెయ * మర్తరీయము నాటినీడి యున్న తులుముఁబిరుట * రాలఁ
గట్టరానితన్నుఁ * గట్టెద నని చింతఁ గట్టుకొనినతల్లిఁ * గరుణఁ జూచి.
- క. బంధవిమోచకుఁ డీకుఁడు, బంధింపఁ డెంగుజనని * పాట్యోర్చి మమ్మ
దొండుడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టువడియొ * బాటించె న్ననా

క. పాలాండు తో ఒడ్డుము దివ, మూలంబులు వెకలి విటపంబులు విజ్జినువో
 భీష్మకృష్ణుల గూలెను శాపాలస్యవివర్జనములు ♦ యమభాగ్యములు
 క. ఈపాదపములు గూలంగ, నీపాప దులుఖలమున ♦ నీట బద్ధుండై
 యేపగిది బ్రీనికె గంటిరె, వాపోవండు వెజరం డెట్టివాడో యితఁడున్.
 అ. పిడుగు వడడు గాక ♦ పెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట ♦ గానరాదు
 బాలుఁ డితఁడు వట్టి ♦ పడఁద్రోయఁ జాలఁడు, తరువు లేల కూలె ♦ ధరణిమీఁద
 క. నందునికొచుండు వినుఁడీ, పండున మును దూటి తోలు ♦ సరి యడ్డముగా
 ముందటి కీడ్చిఁచుద్దురు, గ్రందుకొనం గూతె జనులఁగఁటి మిరువుగన్.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 379-416.

—♦ వేణుగానము. ♦—

పీ. కర్ణావతంశితః కర్ణికారప్రభ, గండభాగద్యుతిః ♦ గడలకొలుప
 భువనమోహన మైన ♦ భూవిలాసంబుతో, వామభాగానత ♦ వదన మొప్పు
 నపనవ్యంశస్త్వంబులాంబుళిచాతురి, పడ్డస్థలికి మర్కటగణిఁ జూప
 డాకాలిమీఁద నొడ్డము సాచి నిల్పిన, పదనఖద్యుతిభూమిఁ ♦ బ్రబ్బి కొనఁగ
 గీ. చకాశింభముఁ గంతగాఁచుమును మోము, విలసితగాఁచుముగనొక్క ♦ వేణుకండు
 బ్రహ్మగాఁ భగ్వంశితంబు ♦ పరంగజేసె, జతురవటమూర్తి గోపాలఁచక్రవర్తి.
 క. గిరు లెల్ల జలము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లవించె ♦ ధరణిగగనభూ
 చరు లెల్లను జొక్కిరి హరి, మురళిరవామృతము సోక ♦ ముద్దియ కంటే.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 767-794.

పీ. ప్రాణేశ్వరునిశయ్యఁ ప్రేమంధి యొక్కయితి, కృష్ణలీలలు సాగించి పాడె
 నత్తమాచులు మాడఁ నలివేసి యొక్కతె, తతకారములు చేసి ♦ తాళ మొత్తె
 దల్లిదండ్రులమౌలఁ ♦ దమకించి యొకలేను, లీలాగతుల సుమాళించి పాడె
 జటంబు లెల్లను ♦ జూడ నొక్క పృగాఁజీ, మెల్లనఁ దల యూఁచిఁ మెచ్చె నతని
 అ. వనజనయనుమీఁది ♦ వలపు నొకకొమ్మ, యిల్లు వెడలివచ్చి ♦ యెదురుకట్ల
 పెద్దవారలున్నఁ ♦ బెద్దయు శంకించి మమరితోడ మేను ♦ మఱచియుండె.
 ప. వలపలిపాద పడ్డ మిడి ♦ వామపదంబు ధరిల్లి మోపి మై
 మలచి తిభంగియై నిలిచి ♦ మానుగ నర్థనిమిలితాక్షుండై
 యలనతదోధ సంగుళముఁ లాద్యుయ నిం పెనలార వేణువున్
 తెలయఁగ నొకై గృష్ణఁ డరఁబిందడకాక్షుండు. సామ్యమూర్తియై.

ఉ. మాతలు చాచి కన్నులఁగఁజూడ్చి చెవులొక నేలకై యెఱుఁ
తో నల నొందొకఁటిఁబడఁ జొత్తునుఁ నేపులకాదని మునా
బ్రాతిదిలంగిమైచుటచిఁ జూసిచిత్తపునఃపుట్టికై
పాఠలు మాని గోవులు రఁమించె మువందుఁడు వెలు వెల్లఁచె.

కృష్ణపురాణము, ఆ 7

మ. ఒకచో గాణలు మీటు వీణియలకన్ • యత్తంబుగా నాడు పే
టొకచో వీణెట వియ్యమై యొనరఁజేయుఁ నిలఁచెనాచుకొం
డొకచో వీణియతోడఁ బాదు శతగా • నుత్తానమై నాటకం
దనుమాతాగ్రాణి కేలునార మొనగన్ • కర్ణిత్త చల్లార్చెను.

ఉ. ప్రేవులుగోపదంపతులుఁగోవలసక్తి నిశంపఁ నప్పురో
రూఁముఁల్లుజేరలు మఁగల్గొని ప్రేత యొక్క నాపుతా
సోదభూపరాచెలులు • సోధములం దిలకించిచాడఁగా
గోపనుమారుఁ డొప్పి రసఁగుంభేతివేలుని నాదలోలుఁడై.

కృష్ణకథామృతము, ఆ • ప 37, 38.

—♦ కావ్యమర్మము. ♦—

పీ. మాఁజేర్వరయొక్కఁనుడుఁగు కాలిందిలోఁ, గల దపి యెప్పుడుఁ • గాఢహాస
విషవహ్ని శిఖలచేఁవేచు చుండును మీదఁ, బఱతెంచినంతఁ • పక్షపాత
బడి మృగ్ధ నందుఁ దద్భంగశీకరయత్నప్రవసంబు సోకెఁ • బ్రాణు లేవ్వి
యొన నప్పుడ వచ్చునట్టియానుడుఁగులో, నుదకంబు పొంగును • నుడుకుమండఁ

గీ. జూచి వెలఁ గంది తుజనల • సుగ్ధకజేయ, నవతరించినలలవిఁగఁదాగ్రహించి
భుజగవిషవహ్ని దోషంబుఁవొలియఁజేసి, సుశలఁ గావించి యానదిఁజూతువనును.

మ. కటిచేలంబు విగించి పింఛనునఁ జక్కఁ గొప్పు బంధించి దో
స్తటసంస్థాన నూచరించి చరణఃత్వంద్వంబుఁ గీలించి త
క్కుటశాఖాఽముమీద నుండి యుటికెన్ • గోపాలనిఁపంబు ది
క్తుటముల్ మ్రోయ మాదంబులో గుభగుభఁధ్వానం బనూనంబుగన్. 8713

కా. పాతీనాకృతిఁ దోయరాశినమనన్ • భాసిల్లి ము న్నాథ్యుఁడై
కాశిన్యక్రియ నీచు నేర్పు దనకుం • గల్పిక్ భుజంగేంద్రుఁడు

త్వితాగ్రంబుఁ నోపనహన్త తేయన్ + భీమంబుగా నీడెను
ల్లుఁజొత్తుఁగతరంగ మై మడుఁగు దుఃఖ్లోక్యంబుగా బాహులన్.

8714

క. బాలుం దొక్కడు వీడు నామడుఁగు విభ్రాంతోచ్చలత్కీర్ణ
ల్లోలం తై కలంగం జరించె నిట నేలలో నుంటఁ జాడండు మ
త్కీలాభీలవిభాలదుస్సహవిసాగ్నిజ్వాలన్ భస్మ మై
కులం జేసెద నేడు లోకులకు నాఁకోపంబు దీపింపఁగన్.

ఉ. ఘోరవిహ్వలప్రభలు + గొబ్బునఁ గ్రమ్మఁగ సర్వవైశ్యవి
స్సాగుఁడు గాలియోరగుఁడు + వాటి వడిం గజచెం బయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయఃకంపవిదూరు మహాగభీరు నా
భీరకుమారు వీరు నవఃపీతశుభాంబరధారు ధీరునిన్.

క. కఱచి పిఱుతివక మఱియును, వెఱవక నిజవిదనజనిత + విమదహనశిఖల్
మెఱయఁ దన నిడుదయొడలిని, నెఱి హరించెనఁగొనియె భుజగఁనివహఁతి వడిన్.

సీ. ఘనయమునానదీకల్లోలఘోమంబు, సతనమ్మదంగఘోమంబుగాఁగ
సాధుబృందావనఁ చరచంచరీకగా,నంబు గాయకసుగాఁనంబుఁగాఁగఁ
గలవాంససారసఁకమనీయ నుంజుకబ్బంబులు చాళేశఁబ్బములు గాఁగ
దినినుండి వీక్షించు + దివిజగంధర్వాది, జనులు సభాసీఁజక్షులు గాఁగఁ

గీ. బద్ధరాగాదిరత్నప్రభాసమాన, మహితకాలియఘటిఫణఁమందఃపమున
నశితోచనవిఖ్యాతఁనర్తకుండు, నిత్యనైపుణ్యమునఁ జేర్చి + స్మర్య మాడె.

భాగవతము, స్కం 10 పూర్వ ప 684-645, 668.

సీ. తనఫణావలిగలంతయు విచ్చి యెత్తివ, గగనంబు సర్వంబుఁగబలితముగఁ
దనమిక్కుటపుఁగోఱఁదాడలు దెఱచిన, విసమ్రుచిచ్చొండొండఁదెనలు వేల్వఁ
దనచూడ్కులుగ్రంపుఁ + గినుకతోఁ బర్విన్, నంబరచరకోటియార్తి నొనుగఁ
దనమేనుమలకలై + తనరారి నిగిడిన, యమున యంతయుఁ దన్మత్యయత్న మొందఁ

గీ. బాదలు తన పూత్కృతులన్వెల్లఁబొగలుగవిసి,యజ్జహండ్ మూడరచెట్టినట్లుగాఁగఁ
గాలకక్కేశకాయుండు + కాలియుండు, గవిసెగోపాలబాలువైఁ నీహసంగి. 8719

పారివంశము, ఆ 7.

చ. ఘణినిభువుచ్చమున్ మలచిపట్టి భయంకరశఖతోడఁ ద

త్పణములు ద్రోక్కి నక్కి ఘనఘాదహతిన్ గటినుఁత్రఫంటికన్

మహామహానాదముతో మొరయఁగగా వెల నృత్యము చేసి కల్లవా
గ్రణి మధుసూదనుండు బలధరాముండు గోపూనఁ జూచి మోక్షార్థంబు. 3120

పద్మపురాణము, ఆ 9 ప 171.

క. నీవింక నిందు నుండక, నావచనముఁ బూని యంగఁగనామిత్రసుఖ
తానీవితో జలరాశికి ఁ వేవేగమకదలిపామ్మ ఁ వివధనముభ్యా.

క. నీపడగమీఁదనుండెడు, నాపదచిన్నములు చూచిఁగను గరుడఁడు ని
న్నే తున భక్షింపఁడు నా, నాపన్నగవరుల నట్టులనుచు నెఱుంగు.

క. మడుగు వెడలి హరి వచ్చినఁ, గడుమోదముతోడ గోపికలు గోపముల
పడినొచ్చికాఁగించిరి, కొడుకుం దలిదండ్రు లెత్తికొనిరి మనములక.

విష్ణుపురాణము, ఆ 7 ప 161-190.

—ఁ గోవర్ధనోద్ధారణము —

- పీ. కదలి జొల్లెడుమహాఁగండశైలములతో, నిలమ్రోతులను లెల్లఁగినిడఁడు.
వడిఁ దూలి చెదరెడు ఁ వారివాహములతో, ఘనమృగవ్రజములుఁ ఁ లఁగి నా
మదరి క్రేళ్లుఱికెడు ఁ సుగ్రకేసరులతో, బిలగతాహులుఁ గింక ఁ వెలిక సెయ
వెసఁ బాసిపోయెడు ఁ విద్యాధరులతోడ, నియమస్థ మునిజనాశియుఁ దొలంగ
గీ. వొత్తువడి కాంచనాదిధాఁతూచ్ఛయముల, రసము జొల్బిల ఁనిరత్నఁరాసు తొలక
నడరి పానుసంధులు వ్రయ్యఁగనమ్మహాద్రి, గలయ నాభీల మయ్యెఁ దఁచ్చలననేత.
హరివంశము, ఆ 7.

క. కిరియై ధర యెత్తినవారి, కరిసరసిజముకుళమెత్తుఁగలిఁ దిగ్భవఁశం
కరకరుడై గోవర్ధనగిరి యెత్తెం జక్కనొక్క ఁ కేలక లీలక.

క. దండిని బ్రహ్మాండంబులు, చెందులక్రియఁ బట్టి యెగురఁజిమ్మెడు హరికిన్
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట, కొండొకపనిగాక యొక్కఁకొండా తలఁపక.

క. బాలుం దాడుచు నాకపత్రమని సంభావించి పూగుత్తి కె
గేలం దాల్చినలీల లేవగవుతోఁగృష్ణుండు కా పమ్మహ
తైలంబు వలకేలఁ దాల్చి విపుతఁచ్చత్రంబుగాఁ బట్టి నా
భీలాద్రచ్యుతదుర్భిలాచకిరగోపీగోపగోపక్తికెన్.

3127

క. పడిగొని బలిరపునపున, నుడుగక బడిగురినె నే దఁచనోరాత్రముల
యొడ గోపజనులు బ్రతికెరి, జడిఁ దడియక కొండగుడుగుఁబాలున నధిపా.

క. ఉడిగెను వాడయు గాలియు, వడిసెడి నడు లెల్లఁ బొలిచె ♦ వజ్ర త్రికెఁ గొం
డడుగున నుండక వెడలుఁడు, కొడుకులుఁ గోడఁడ ॥ నతులు ♦ గోవులు బూయన్.
భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ ప 913.

—♦ మందరగిరిధారణము. ♦—

సీ. అంగదాధరణబులందుఁ గీలించిన, వజ్రాలక్ష్మీన ♦ వదలకుండ
వక్షస్థులంబున ♦ వైచిన నవకంఠుఁ, దులసిదండకు వాడు ♦ దోఁపకుండఁ
గడునొప్పుఁ దీర్చిన ♦ కస్తూరితలకంబు, చెరుటబిందులచేతఁ ♦ జెడరకుండ
నెట్టెంబు సుట్టిన ♦ సమ్మిపించుమదండ, కొనరేక యొక్కింత ♦ గుదియకుండ
గీ. శ్రవణకల్పారముకుభంబు ♦ జాఱకుండ, నిరులకీహ్లాప్పువదలి వై ♦ కెక్కకుండ
నెత్తె శృంగారకంఠకు ♦ బెత్తినట్లు, కైటభారాతి మందర ♦ క్షౌధరంబు.
హరవిలాసము, ఆ 6 ప 34-45.

—♦ గోపికావస్త్రాపహరణము ♦—

ఉత్సా. కదలకుం డని తోడివారలఁ ♦ గన్న సన్నల నిల్పుచుం
బదము లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ ♦ బద్ధనైత్రుఁడు హని యై
పొదలమాటున నల్లనల్లన ♦ పొంచిపొంచి నతాంగుఁడై
యదను గోరుచు డాసి వ్రేతల ♦ యంబరంబులు దొంగిలెన్.

కా. ఉద్యద్ధంధగజేంద్రగౌరవముతో ♦ యోసాంబరంబుల్ విభుం
డాద్యుం డర్భకుభంగి నర్భకులతో ♦ హాస్థియైకొంచుఁ ద
న్నద్యంభఃకణశీతవాతజనితా ♦ నంబులతో నెక్కఁ దా
సద్యోముక్తుదురంతపాదపజను ♦ స్సంతాపమున్ నీపమున్.

క. మామానలవలం ముట్టకు, మామా కొనిపోకుపోకు ♦ మన్నింపు తగన్
మామాన మేల కొనియెడు, మామానసహరణ మేల ♦ మానుము కృష్ణా.

సీ. బహుజీవనముతోడ ♦ భాసిల్లియుండుటో, గోత్రంబు నిల్పటో ♦ కూర్చితోడ
మహిషధరించుటో ♦ మనుజునిహంబ వై, ప్రజలఁగాచుటాకాక ♦ బలిఁదెరల్చి
పిన్నవై యుండియుఁ ♦ బెంపునహించుటో, రాజుల గెల్పుటో ♦ రణములందు
గురునాజ్ఞ సేయుటో ♦ గుణనిధి వై బలప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో ♦ భద్రతీల

అ. బుధులు మెచ్చ భువిఁ బ్రభుబద్ధత మెఱయుటో, కల్పితనమునేయ ♦ భువతగలదె
చావి లేదు వారిఁ వారు నావా రను, నెఱుక వలదె వలవఁటమ్మ కృష్ణ. 2734

సీ. శృంగారవతులార + సిగ్గల మిముఁ గుడి, పిన్నవాఁటను గోరెఁ + తెరిగినాడ
 నెఱుంగనే మీలోన + నెప్పుడునున్నాడ, నేను జాడనిచున్నట్లున్నెడు
 వ్రతనిష్ఠ లై యుండి + వలువలు గట్టుక, నీరు సాక్షులె మీరు + నియతి కన్న
 కాత్యాయనీదేవిఁ + గల్లసేయాట గాక, యానీతి నోచువా + రెండుఁ గలరు

ఆ. వ్రతఫలంబు మీఁగవలచినఁ జక్కగ, నిండు లెల్లఁ జేతులెల్ల మొక్కి
 చేరి పుచ్చుకొనుఁడు + చీరలు సిగ్గు వో, వాడ లేల యొక్కలాడ నేల. 3785

మ. వ్రతముల్ నేయుచు నొక్కమా టయిన నెఱవ్వానిక విచారించిన
 వ్రతభంగంబులు మాను నట్టివరుడున్ + వాహులు లీక్షించియున్
 గతచేలాప్లవనంబు నేఁడు వ్రతభంగం బంచు శంకించి ఘా
 లరటనన్యస్తక రాజ్ఞు లై సరసలీలన్ మొక్కి ర ట్లంజుటన్.

క. తాలలకు హస్తకీలిత, ఫాలలకు నితాంతకీతిఁ పవనాగమనా
 తాలలకు నంబరమున్ శృపాలుఁడు హరి యిచ్చె భక్తఁపాలయఁ దగుటన్.

ఆ. చీర లవహరించి + సిగ్గులు విడిపించి, పరిహసించి యైవఁ + బరంగ నుఁచు
 ఘనుఁడు నోముకొఱఁతఁ గాకుండ మొక్కించె, ననుచు హరిమఱించి + రబల తెల్ల.

క. తొల్లములు నొవ్వ నాడినఁ, గల్లలు నేసినను నగినఁ + గలఁచిన నైఁన
 నల్లభలు నేయుకృత్యము, నల్లభలకు నెగ్గు గాదు + నల్లభ మధిపా.

సీ. లక్షణవతులార + లజ్జించి చెప్పను, గాని మీ మర్మముల్ + గానఁ బడియె
 ననుఁ గొల్వఁ జింతించివారు నాచేతను, సత్యంబు మీనోముఁసఫలమగును
 గామితార్థంబులకలిమి తెప్పఁగ నేల, ననుఁ గొల్వ ముక్తికి + నడవవచ్చుఁ
 గడను మూడఁగ నందికాదేవి నోచంగ, నటమీఁద రాక్రూరిఁయందు మీట

ఆ. నన్నుఁ బొందఁ గల్గు + నమ్మి పొందని హరి, వల్కు నిండు లెల్లఁ భ్రాంతిఁ జనిరి
 తపము పండె ననుచుఁ + దర్శనదాంభోజముల్, మానసింపుకొనుచుఁ మండకదకు.

భాగవతము, స్కం 10. పూర్వ పద్య 315-347.

ఉ. కోకలఁ మ్రచ్చిలింది తటఁకుంజగృహంబున నిల్వ సిగ్గునన్
 భ్రూకుటియున్ దళస్థితనిఁ మాధియుఁ భ్రేమముఁ బోఁచగట్టుకున్
 రాకయిదేమిరా తగడుఁరామని నుగ్ధవహుఁడె నీటిలోఁ
 జేకొనఁబూన నీడయును + చిన్ని ముకుందుని చేతిచేలముల్.

3743

శ్రీకృష్ణకల్లామృతము, ఆ 2 ప 3

—♦ ద్రౌపదీవస్తాపహరణము. ♦—

- అ. ఆవనవాననం గురుకులావశమందు గడంగి గాజనూ
యావబృధంబునందు వసుధామరమంత్రీపవిత్రీవారిధా
రావళిఁ జేసి పావనములైనశిరోజములం దెమల్చి పా
పావనముఁ డీడ్చి తెచ్చె సభృకందలు సంభ్రమ మంది చూడఁగన్.
శ్రీ. ఇది సేమఁ గా దని ♦ మది విచారింపక, సద్గర్వితుండు దుశ్శాసనుండు
నెట్లుఁ ద్రోపది ♦ గట్టినపుట్టుంబు, సభలోన నొల్పెనా ♦ శంక లేక
యమగక యొలువంగఁ ♦ బడియు మున్నవనీత, మైతద్యస్త్రంబు ♦ నట్టివలన
లలితాంగి జఘనమండలమునఁ బాయక, యొప్పుచు నున్న సముద్వవిదఁ జూచి
అ. సభ్యు లెల్ల మదితఃసమృదు లయిరి దుశ్శాసనుండు వస్త్రంబయము పర్య
తోపమాన మయిన ♦ నొలువంగ నోపక, యుడిగ లజ్జఁ బొంది ♦ యుక్కుడక్కి
సభాపర్యము, ఆ 2 పద్య 206-281.

—♦ కృష్ణుఁడు—గోపికలు. ♦—

- శ్రీ. అయ్యసేకైతై మాయత్రాచినఁ గొట్టుఁ, బయ్యెడ విడర గోపాలరాయ
ఓరి నా.....గోర చీరకు పోర, నీకు మొక్కెడ యశోదాకుమార
అవులేర మంచివాడవు గంటి సేతురా, వాలెఱవై నవసీతవోర
చెల్లబోనడివిధి ♦ నెల్లవారును జూడ, మద్దాడ వత్తురా ♦ మద్దుకృష్ణ
గీ. ఘంచుఁ బక్కనుపవలించు ♦ మించుబోండ్లు, విదురమబ్బున వగ లిట్టు ♦ చదురులెల్ల,
గలవరించిన యాసంచు తెలియలేదు, పసులఁ గాచిగొ కాని రత్నాస్పరివిభులు.
చ. కడివెడు వేడినీళ్లజలకంబయి కమ్మనిపాలు వంటకం
బిడిన భుజించి నాథుఁడు శృయించిన వీడెము నేమణోక య
పుడె నిదురా యటంచు నొకబోటిసానింపుచుఁ దల్పుమాసి వె
ల్పుడియె ముకుందుడున్నాడకు ♦ బంపకలీమఖచంచలాత్మయై. 3745
శ్రీ. మొగములో లేటలేఁనగవువీడెముకెంపు, పెంపునింప సమర్థు ♦ పెండ్లిహాతు
లనువంద నీరువృట్టివ పేనితిశతశేల్, దిలకింపఁ దొలిచాలు ♦ తలిమబోండ్లు
పసదేరువసపుచువ్వలువ కాటుకబొట్టు, వింతచెల్వూనఁ బొలింతరాండ్లు
గమకపుగుబ్బలంకగములలో నుదుట నిచ్చలు ప్రేమగల నిండుజన్యములును
శ్రీ. మతియు ప్రేవల్లెలోనున్న ♦ మందమంద, గామినులు కామినులు కీడకాండకాండ
కునుమదోద్ధామనమానముతోన, తోనదన్నందపుత్రుండు ♦ తోన నగుచు.

- సీ. అలివేసి నీవెకావా గుబ్బసయిచెయి, చేసిన చెయ్యట్టి చేసి చతురు
వనజాక్షి నీవెకావా మోవి యానవచ్చిన నెమ్మొగం బొంగుకేసుకొనుట
అంగన నీవెకావా చేతిపట్టిన, పెంగని నాచెయి విడిచిండుమానుట
అబ్బాస్య నీవెకావా వెన్నకేరి నేకమ్మలు మూసినఁ * గుఱుకొనుట
- గీ. వలపు లేదేమొ న్లనిపివాడఁ గగుట, కట్టులేలఁ బతివ్రతించును రింతే
యదియో మంచిది సౌఖ్యంబుంబందువందు, జెందుటకు మంచికాన్యంగాఁ జేసివారు.
- ఉ. చిత్తమెలగ్గునా మగలసేన లొనర్చకయిట్టిజేరలన్
వత్తురె మెత్తురే వయలు * వంశమువానికి గానెఁ దెత్తురే
చొత్తుర జారవిద్యుతు * మాచివెద్యలు పాగినిత్తురే
యుత్తమశీలార ననుచూరక మీశంబు లొందొన్.

దశాశ్వాతరచరితము, ఆ 3.

—* విష్ణుపట్టాభిషేకము. *

- సీ. మండువేసవి నాటి * మార్తాండలంబంబు, గోదగించులుసిండి * గుబ్బతోడఁ
దొలుకాటుక్రొమ్మెటుంగులధాళధళ్యంబు, తవణించు రత్నదండంబతోడ
నచ్చవెన్నెలచాయ * హెచ్చుకుందాడెదు, వెల్లిట్టు జగజంపు * బలవతోడఁ
గడలియం దేవోదకమువేళఁ బుట్టిన, పవనంపురేగిల * పంజతోడ
- గీ. వేసవేల్వోననంబుల * విరివిశొప్ప, లక్షకోటికలాకికాంబులెంబు
దారకాన్థూలచాక్రికశ్లాపితంబు, విష్ణునకుఁ బడె వెంకయ్య * వెల్లికొనుగు.
- గీ. పార్వతీదేవి కైసేసె * బహువిధముల, బలుకుదొయ్యలిగిల్పిదార్పణము చూచె
శచి నివాళించె మణిదీపకసంచయమున, శేషశయిమని పట్టాభిషేకచక్ర. 2150
- సీ చామండి యొసరించు * జంపెతాళమునకు, భృంగీశ్వరుం దాడెఁజేరణంబు
వెనుకదిక్కుననుండి * కనకభూమంబుమ్రోయ, నూర్వండు శేషయు పిఁజొపులిడికి
వెండికట్టుతోడి * వేరదండము పూని, సందడినదఁగల్గజడిసె యనుడు
నాలోచింపబుగాఁ * గైవార మొసరించె, బలుకుదొయ్యలి గద్వింపద్య సరణి
- గీ. నఖిలలోకములకును బ్రహ్మాండములకు, నాధిపత్యంబు పూని పిఁజొహసమున
మునులచే వేంపులచేరిఁ మ్రొక్కుకొనుచు, నయ్యకుండోలగంబున్న యవసరమున
కాశీఖండము, ఆ 4 చ 294-296.

—* రామపట్టాభిషేకము. *

- సీ. శృంగార మేపార * సీతాంగహామణి, మును విజ హమాంకమున వసింపఁ
జనపాక్షుల కెరంటున మ్రోచి ముందట, హనుమంతుఁ దరిభిక్తి ననుసరింప

ధరభౌతపత్ర మాతతధమర్భాణమున్, హల్ద్రి లక్ష్మణుడు కైకంద నలర
సంనిరుగడల వింజామరంబులు పూని, భరతశత్రుఘ్నులు * పరిధనింప
తే. ననుపహెజ్జెలరత్న సింహాసనమున, నమరఁ గూర్చుండి కోటిసూర్యప్రకాశుఁ
డై నసింహాదిమునిసమాహమలచేతఁ, జెలఁగి రాముండు పట్టాభిషిక్తుఁ డయ్యె.
వీతారామాంజనేయసంవాదము, అ 1 ప 72.

— * రామకృష్ణపర్వాభిషేకము. * —

నీ. భావండు గురుఁడుగాఁ బరగ * నెవ్వయునమున్నట్టి యాపావని * యగ్రదిశను
భోభవాకృతి లక్ష్మణాభిఖ్య నొప్పు ను, నీతివిందు సహజనియె వెనుకను
అలనక్కభామహార్యజ్ఞాపరావతా, రములే మహితతఁ జేరఁ గుడిపెడమఁ
దారాదిహారాంకితినువత్ససుగీప్రద్రసద్భృతి మహిమామృదికలువ.
గీ. భావహృద్విభీషణసుదంతావలకుభ, కరిలనచ్చబాంగదభల్లుకవరజాత
నాథులయ్యనిలాదికోణముల వెలయ, నడుమ సనుసీతనయత నున్నవిభుఁగొల్లు
లంకావిజయము, ఆ 2.

— * లంకాదహనము. * —

మ. ఆనుకేంద్రాయుధ సన్నిభంబులయి ఫల్లాశోకకాలాయసా
భిములై కంకుకలోహితప్రకరరాక్ష్యహ్నుర్లు లై హేమవి
ప్రహుధూమప్రతిమంబులై వివిధనంగ శ్రేణులై వీరిధూ
మములై యొక్కకయింటివై నెగసెఁ బెండ్లఁట లృహోగ్రధ్వనిన్.
చ. పదములు వట్టుచుం దొడలు * ప్రాణుచు నేచి కుచంబు లంటుచుం
బెడవులు చీఁకుచుం గరముపేర్చి కవగ్రహణంబు నేయుచున్
నుదతులయందు రాగములు * నూపుచుఁ బావకుఁ డొప్పె నెంతయున్
మదనసుఖోచితక్రియలు * మక్కువసల్పెడు కామికైపడిన్.

భాస్కరరామాయణము, మంద. 478, 488.

నీ. పాకాసురాంతక ప్రాసాదభిత్తులఁ, బొలుపారుగన్తూరి * పూతయయ్యె
మహిమవాహాసానమంటపస్థలియందు, నానీలచేలవిఁతానమయ్యె
వరుణపుహపురీవరహర్మ్యరాజుల, గమనీయ హరినీలకాంతియయ్యె
రాజరాజాంతఃపురశ్రీశిరోజవ్రజంబుల నగరుదూపంబులయ్యె
గీ. నక్షత్రేయముఖుహారాక్షసేంద్రవధవిచక్షణదక్షణామృతనయ
చాచగళభానురాసలకీలదగ్ధ, భూరిలంకాపురీధూమపుంజ మపుడ.
రామచంద్రోపాఖ్యాము, మంద. 485, 486.

సీ. కొలువుకూటములకుఁ ♦ గుప్పించి గజవాది, జాలయీఁడఁ ♦ పోలింది
 భండాగగృహముల ♦ మైకిని లంఘించి, మెఱుఁగాదువే టి ♦ నాకొనవలె
 చచ్చునంబులమీఁది ♦ తుప్పనంబునకాటి, యంతఃపురముల ♦ నడువై
 చవికలమీఁదను ♦ సాహసంబునత్రావి, గరిడీమాటుంబుల ♦ నొడవ పెట్టు
 గీ. వాడవాడల వీధుల ♦ వన్నె మెఱసి, హుండు త్రెఱుగుంబు వేర్వేరుచేసి
 నొక్కగృహమైన తక్కువదక్కనీక, దాచేళ్లరుప్పము చొప్పున కేసె.
 మెల్లరామాయణము, చుండు, ప 221.

— ♦ ఖాండనదహనము. ♦ —

చ. వెడితి సువర్ణపర్వతము ♦ వెక్కుడొంగుల వ్రయ్యులులు
 ప్పడు వివిధప్రకారముల ♦ భూరికభావలిఖాండనంబున
 ల్లడఁ గడుఁ బర్వఁ గాఁ బెఱిగి ♦ కల్పఁ కొడంగ హుతాశనుఁ నే
 డ్పవఁగ వనంబులోని మృగపక్షిభుజంగు భూతనంగుల.
 చ. అమితకృకానుదగ్ధ మగు ♦ నయ్యచుల్లెద్రవంబులోని యి
 డ్దనునలిలాశయావధుల ♦ శిష్టజలంబులయం దపేతజీ
 వము లయి తేలు చుండె ను ♦ వారిచరంబులు వారిపక్షులుం
 గనుకె న శేషకోకనదత్తైరవంతులు వైవలంబులున్.
 క. అంగులవడి ఖాండవమునఁ, గలయాశీవిమరుహోగము లెల్ల విషా
 గ్నులు గ్రక్కుచు నత్యుగ్రానలబహులజ్వల లండు ♦ నాశము వొండెన్.
 క. ఉఱుముచు మెఱుఁగుచుఁ బిడుగులు, వజ్రలగ నలు గడలఁ బడ నావారికెచ్చుట
 నుఱుకొని కురియఁగఁ బంచెను, మజీయఁను న య్యఁజమిఁదఁచుఁపుం డలుకన్.
 క. పొండుగుతుఁ డంతనావా, కాండసహస్రముల నేసి ♦ ఘోముగఁ జేసిన్
 ఖాండవగృహము నఖండాఖండలధారలకుఁ దూఱఁ ♦ గాకుండంగన్.
 గీ. దాని వెల్లువ నేతక ♦ తద్యంబు, జీవు లెల్లను బావకఁగిభలఁ జేసి
 దగ్ధు లగు చున్నఁ దక్షకతనయుఁ డశ్వసేనుఁ డనుభుజంగు మగ్ని శిఖలకపుడు
 అ. వెఱచి తల్లిఁ దోకఁ ♦ గఱపించుకొని దివిఁ, బఱుచువానిఁ జూచి పొట్టఁ నెఱి
 వానితల్లిశరముతోఁ తత్పచ్చంబు, మనిసి యగ్నిశిఖలఁ ♦ నొకఁడ నెఱి
 సీ. కనలేనిమిఁఁగురు ♦ గములు బద్ధుడి చేగి, నమగమృగంబుల ♦ పొరడంపఁ
 బటువైయొగయధూమపటానిగ్రిక్కుఁగగ్నిమ్మి, చృగపక్షిభుములఁ దొడుపఱుప
 మేఘమండలమును ♦ మించివెల్లెడు శిఖల్, పున్నపలావళిఁ ♦ బొదియఁజేయఁ
 తెల్లగో భంగుధుభంగుల్లఁ బలునెకల్, శంకజాకగముల ♦ నింకఁజేయఁ

గీ. బటకటప్యరితో వృక్షపటలి దేక్షిత, కాభ్రకావవిజంతుసంఘంబు లడల
మిన్ను మన్నుచు దాడ్యోయియన్నియట్టి, గాత్పునేస్తుండు వనమెల్లఁగాల్పుతఁచి.
కాలిందీపరిణయము, ఆ రె ప 37.

—♦ శ్రీరసాగరము. ♦—

సీ. శకునవాలోత్తిప్తజలశీకరంబులు, మెఱుంగుమత్తములేరుపఱుపరాదు
కవికిరాయంచితకృలమించు తెలిచాయ, తెరలతేటయ నుఱుఁతెఱుంగరాదు
జలబాలికాపాలికలపాక్కిశులవర్తు, శావర్తములభేద ♦ మరయరాదు
తలఁచుగా గిఱిగొన్న సురుగులకుప్పల, నిసుకఠిప్పల నిర్ణయింపరాదు
గీ. కనుఁగొనుఁ డుదాత్తదాత్మత్వజవితకీర్తి, ముంచుకొనెనన సహజైతిమించుధవశ
కాంతి దిక్కులనెల్లఁ చిక్కుటిల వెలయు, పాలమున్నరుకన్నుల ♦ పండువయ్యె.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 5 ప 207.

సీ. ఘనుతేఁగుడెంచిన ♦ తవవారిలోనెంచి, జీవనంబిచ్చి రఁగించుదాత
భువనవిదానమై ♦ కువలయప్రియముగాఁ, గళలకిమ్మగుపుత్రుఁ ♦ గనిన యఁఘ
క్షీతిజనల్గొనియాడ ♦ సిరికిఁబుట్టినయిల్లు, పురుషోత్తమస్థితిఁ ♦ బొసఁగుధన్యు
బలవైభవయమునఁ ♦ బరఁగుభూభృత్రుల, మమవవాహినుల నేలినమహాత్ము
గీ. శోభితావంతరత్నభాహుభికాము, గంకణకలాపలసదూర్వికాపరంప
కావితాజితచిత్రాంబుకరపిదేకు, భూరిసత్త్వవచారగంభీరుఁ గనిరి. 3767
రామచంద్రోపాఖ్యానము, వా. వేం. ఆ 1 ప 99.

—♦ శ్రీరసాగరమథనము. ♦—

సీ. కపటకచ్చపమైన ♦ కైటభాంతకు వీఁపు, కొమరుమీఁతచుట్టుకుదురుగాఁగ
నారసాతలమాలఁమైనమందరమహా, ధరణీధరంబు మంధావకముగ
దండకూకాన్యయాధ్యక్షుండు వాసుకి, తలపరిగ్రహణమాత్రంబుగాఁగ
నావహప్రవహాదులగుమారుతంబులు, తగులఁగట్టిన యాత్రాస్థుగాఁగ
తే. బలిపురోగములగు కైత్యపరివృథులును, దివిజనాయకుఁ డాదిగా ♦ దేవతలును
దరిచి రంభోధిఘురుఘుమంధానరవము, భువనగోళంబు దిక్కులుఁచెవుడు వడఁగ
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 4 ప 59.
సీ. పాలమున్నటిలోపల సర్వత్పణితో, వధములు దెప్పించి ♦ చాలవైచి
మందరకైలంబు ♦ మంధానముగఁజేసి, తనరవాసుఁడ దరిత్రాడు సేసి

- నాసహాయతచేత * నలి నందలును మీరు, తరువులు చేతు * తలలుగురు
ఫలముగూడయ్యెడు * బహుశతుఃఖంబుల, బడుదురు దైత్యులు * పాపవతులు
- అ. అలసతేమితేక * అభిలాష్కములుగల్గు, వివధిలోన కొక్కావివము వట్టు
గలగి వెలవలదు * కామరోపంబులు, వస్తుచయమునందు * వలదు చేయ.
- సీ. వాసవవర్ధకి * వాడిగాఁజఱచిన, కుద్దాలముఖముల * గొంతెర్రవ్వి
ముసలూములసాన్ని * మొగలిపాఁతగలించి, దీప్తిపాఁకెబుల * శిలవ నుట్టి
పెకలించిపాహుల * వీడించి కదలించి, నెల్లాచ్చ తిమిరను * పేనవాడి
పెటికిమిఁదికినెత్తి * పృథులహస్తంబుల, దలల భుజంబుల * దవలకుంప
- గీ. నానిమెల్లన కుటుతశ్వఁటడుగులిడుచు, భారవక్రకంబు చుట్ట * పట్టుడనుచు
మందరవగంబుల దెచ్చిరఁమందగతిని, దేవదైత్యులు జలరాశితెచ్చుట 8770
- క. మందరము మోవనోపమి, నందకపైఁ బడియె నదియు * నతిహాస్యముగాఁ
గొందలు నేలం గలిసిరి, కొందలు నుగ్గయిరిచనిరి * కొందలుభీతవ.
- క. హరియును దేవానీకము, నురగేంద్రునితలలుపట్ట * నదోగ్గింపవ
హరిమాయాపరవశులై, సురవిమతులు గూడి పలుకఁజొచ్చిరి కడిమిన్.
మత్తకోకిలము. స్వచ్ఛమైన ఫణంబుమీరలు * సక్కబట్టి మధింపఁగాఁ
బుచ్చమేటికి మాకుఁ బట్టఁగఁ * బూరుపత్వముగల్గి మే
మచ్చమైనతపోబలాధ్యయఁవాన్వయంబుల వారమై
యిచ్చయింతుమె తుచ్చవృత్తికినిండు మాకు ఫణాగ్రమున్.
- క. విస్మయముఁబొంది దానవఘస్మరుఁ డహిఫణము విడువఁగైకొని యనుచుత
విస్మితముఖులై యార్పి య,విస్మితముగఁ గొనిరి నురలు * వీరకవ్ దోఁకన్.
- క. విడువిడుఁడని పణిపలుకఁగఁ, గడుభరమున మొదలఁ గురువులుగమివెడల
బుడబుడరవమున నఖిలము, వడవడవడఁకఁగ మహాద్రివనధిమునింఁగన్.
- ఉ. గౌరవమైనభారమునఁ * గవ్యపుఁగొండ ధరింపలేక దో
స్సారవిహీనులై యుభయఁనైవికులం గడు సేగ్రుతోనహ
పారతటంబునం బడిరి * పాదువముంజెడి పొండవేయ యె
వ్వారికి నేరబోలు బలఁవంతెపుదైవము నాక్రమింపఁగన్. 8776

భాగవతము, స్కం 8 ప 175, 183, 194-200.

—* ఈశ్వరుఁడు హాలాహలమును మ్రింగుట. *

- క. కటుకపుగువినచు వివధర,కటకంబగు కేలబూని * కాశూపాలియై
ఘటికాసంసిద్ధుఁడు రసఘటికయనునబోలె వృడుఁడు * గుటుకున మ్రింగెన్.

గీ. కంతికాశిలగత్తుంబుకరణి నోవె, లలితమ్మనాభిపంకంబుచేలువు దాల్చెఁ
గాలకూటవిషంబు తఁ త్రొంఠమునకు, నాభగణ మయ్యె బ్రహ్మాదులభినుతంప.
హరవిలాసము, ఆ 6 వ 69, 70.

సీ. కాలాంతకాలాలఁఫాలానలోజ్జ్వల, జ్వాలనభీతతాఁభీల మొక్కొ
కల్పవనాసప్రకల్పాన్వలకరశిఖా, నల్పశ్రీయాంకసంహసరి మొక్కొ
యక్షిణతరుదుర్నిరీక్షణతయకాల, రూతునపైతురంగలతు మొక్కొ
దుర్వారభయదోగ్రసర్వాయు విషయతా, ఖర్వారవ్యకోటిద్రఽకాశ మొక్కొ
గీ. యనుచుఁ జూపరు లలితయంబంది పరువ, మొదల నల్లన నల్లనైయొదవి గూతు
పచ్చనై యంతఁ బొగరాజిఁపగ్గిలెఁపుడు, భూరతరమైన యక్తాలఁకూటవిషము.

సీ. భుగభుగమనిలోనఁ బొగలుచు గ్రుక్కెన, రవరవమనిపొగఁనాజికనలి
భగభగమనిచాలఁప్రజ్వలంబై చుండి, చిటచిటమిణుఁగురుత్ యెదరమించి
భగభగ సెఱుమంటఁలెగయ నల్లడకేగి, చిగచిరజలధులు యిరుగఁబారి
పటపటదిగిభతుంభస్థలంబులగల్పి, పెటపెటబ్రాణులఁ బేల్చి యుఱికి

గీ. యడుగునకు జారి పాతాళఁమాదిగాగఁ, గ్రిందిలోకంబులేడును నందికొల్ప
యొగసి యామిఁదిలోకంబులేడునఁటి, దరికొనుచునిండె నెల్లనోదద్విషంబు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 3.

చ. శిరమున వేల్పుటేటిచెలి యెక్కుచెరువుదు నైలకన్య తొం
దరపడ దర్శదేహమానఁ బాల్చినపాపనరుల్ జనాడుచుం
బొరలవు మాళినున్న శక్తిపువ్వు రసంతయుఁ గందకుండు చే
మెఱుపెడిజింక తూల్పడదు మేచెను లెక్కదు శంభుమార్తికిన్.

చ. కలఁగదు నెమ్మనంబు కనుఁగందదు కొండలపువ్వు కాక చి
ట్టలమరు కోమలాంగము జఁవాడదు బింకెము వీడ దూహదీ
ల్పడదు నిజప్రకాశము తలంగ దొకింత జటాభరంబునన్
హలహలమార్మకంతమున కాహుతిఁ జేసిన శూలపాణికిన్.

8782

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 వ 47.

— భూగోళము. —

సీ. వెలయు భూగోళంబు వెలగపండువలె నంగుండును సిద్ధాంత లరసి యద్ది
కొండలపిండుతోఁ గూడియుండుటచేత, బసవపండువలెనఁచునఁగను జను
బహునదీనదములఁ బరఁగుచుండుటచేత, గుమ్మడిపండుపోల్కిన్య్యనఁ దగు
బలుసంద్రములతోడ నలరుచుండుటచేత, బండిపండుని దబ్బిపండున నగు

గీ. నోడంగి పరికింప హరిపదోమంబరమున, నొక్కచివరంగందోమంబరమున
చుట్టియు నారయంబరమాణుమాత్రమనియు, నెన్నగారామాణిక్యంబుననున్నది. మే.

కుమారవృత్తిహేమము, ఆ 2.

సీ. భూమిచుధ్వంబునఁ ♦ దామరవలెనుండు, మేరువు జగతికి ♦ మేరయగుచు
మిండిభాగం బెనిమిదికోటులగు యోజనంబులు కెక్కినగుండెలు మొదల
తక్కువయ్యెను ♦ దగుయోజనంబు లిరువదికోటులు దానియాధిగాను
దానిశృంగాగ్రంబు ♦ దా నెన్న నిరువదిన్నాల్గులయోజనంబులగుచు

గీ. నరుణమును భృచదుమును శిశువు మనవత్ర, మనగ నగములు నలుదిక్కులందు అను
యోజనంబులపాడవున ♦ యొప్పుచుండ, మేరుచగితి నీరీతిమించె భవను.

నాగతఖండము, ఆ 3 ప 16.

—♦ ఉత్తరాయణదక్షిణాయనములు. ♦—

చ. ఇనుదేనిశంబు బ్రహ్మసభకెల్లఁ బ్రదక్షిణ మాచరింపఁగా
ననుపమదేవలీలఁ బితృయానములఁ జరియింప నుత్తరా
యణమును దక్షిణాయనమునైనై కడు నున్నతినిచ్చువృత్తులన్
దనరుచునుండు వంబరపథంబునఁ గాలగతిన్ మునిశీరా.

తే. మకరమాసంబుమొదలు యుగ్యంబుతుదిగ, నాటునెల లుత్తరాయణఁబయ్యెన్ గతికి
నందురాతులుకుటుచలైయహములెక్కు, డగుచునడుచునుగాలపఁర్యాయమునను.

కుమారవృత్తిహేమము, ఆ 2.

—♦ భూలోకవర్ణనము. ♦—

మ. జననంబున్ మరణంబు శోగవిధముల్ ♦ సర్వత్ర బావింపఁ జూ
నిన దుఃఖాతురులున్ శుభేతరులునా ♦ నిర్భాగ్యు లీభూజనుల్
అనయుల్ తుద్రులు దుగ్ధదాంధ్రులును రంధ్రాధిశ్యేషు లీరాజుతీ
జననాథక్షీతినొందు నీక్షీతినినే సభ్యుం డపేక్షించెడిన్.

మ. తరుణత్వంబున బాల్యకాలమున వృద్ధత్వప్రకర్షంబునన్
మరణం బబ్బినఘోరయామ్యభద్రసమ్మర్దాత్తులీభూజనుల్
పరిమాణాతిగదుర్భరాత్తులగునీపొలిబుల్ సుఖం బందు పెం
దిరవె నెద్దులయక్రికన్త మిలలో శేయూరలేదారయన్.

8788

సీ. రావణదర్శవిరాముడు రాముడు, మానవుడై ధర ♦ మనుషలేదో
అసురామరులపోతనమరసహాయుడో, నతనిలిండి) మనుష్యుడగునొకాడో

పృష్ఠపలాగ్రహిణి ♦ కృష్ణః డేవ్యః డతండు, మనుజేంద్రుఁ డనీవు ♦ విసంగతేదో
 ధరణీతలంబెల్లఁ దడవుధరించిన, భరతుఁ డేవ్యః డతండు ♦ చరుఁడుగాఁడొ
 గీ. పటుతరందైన దివ్యప్రభావకలన, నిపుడు చెప్పినవారిలో ♦ నెవఁ డతిశయఁ
 డెవఁడు దేవతయనఁగ నిండ్లెన్నఁ బడియె, దానవుండన యెవ్వఁడు ♦ ధాత్రి నెవఁగ
 నీ. మహిమాతిశయఁడైన ♦ మాంధాతయనురాజు, కేవలఘనుడు భగీరథుండు
 సర్వోత్తముండైన ♦ సగరమహారాజు, గుణఖనియైన కశ్యపశ్రీనివాసతి
 పురుహూతసముండైన ♦ బరంగుపురూరపుం, డిందు భానుఁడు శక్తివిందుస్సపుండు
 గీ. నతి వహన్యుఁడుకవియు రుక్మాంగదుండు, జనకనహుషులు హైహయ ♦ జనవిభుండు
 పార్థవలులు యయాతినాఁ ♦ బరంగుస్సపతి, యిందుఁ బ్రభవించి ప్రజలతనెనఁగతేడె.
 విశ్వగుణాదర్శము.

—♦ చోళదేశవర్ణనము. ♦—

నీ. వారకాంతాకుచా ♦ పారమర్దనకళా, జారీణతను సదా ♦ పరిభవల్లు
 కరములఁ ద్వాది ♦ కంబులు విడుతురు, తద్వీటి కాకసో ♦ ద్వానితంబు
 లగునొళ్లచేతనే ♦ నిగమార్చనామంక్రమంబు నుచ్చరింతురా ♦ మూఢమతులు
 నిర్భయంబున దేవునికిఁ గల విత్తముల్, ధీరతఁ గొంధురా ♦ దేవలకులు
 గీ. ఇట్టి దుర్మానర్దులై ♦ క్షిటివారి, పూజవేషేళలనుబొంది ♦ పాదలక్షణ్ణి
 విగ్రహంబులయందు నే ♦ విధమున హరి, యెంచిమాడంగ సాక్షాత్కరించియుండు
 ఆ. హంతచోళవాస ♦ నుందతి స్థైర్యము, చిరము గల్గి యున్న ♦ కేడియలకు
 విగతచోళబంధ ♦ విదులగోజంబుల, కనుటయే విరుద్ధమై లభించె.
 తే. బుధజనంబులు నిజగృహముల ననేక, రుచులజేసినయన్న మరుచ్యహగును
 దిందురుహరిస్థలంబుల ♦ యందు నెట్టి, యన్నమైనను భవహరమనుచుఁ డలంచి.
 తే. అపితాగ్నులు నేగృహా ♦ నుందుఁ గనిన, హృద్యకాస్త్రా ♦ మదోల్లాసహృదయాలభిక
 పుష్కలాలు పండితి ♦ పుండరీకు, లఘులనుజేతు రీప్రజ ♦ నఖిలవిధుల.
 చ. అనఘపతిగృతాత్వముల ♦ నద్భుతకీలములన్ విశుద్ధతై
 తనరెడి చోళికాతతికిఁ ♦ దద్దముఁ గంచెలరేమి దూష్యమా,
 ప్రబుతరతోపభాగ్యవయ ♦ నంబు బయలుపియున్ దూష్యమం
 చనినను మోచియుండులకు ♦ నావృతిగాంచెనె వస్త్రసంతతిన్.
 విశ్వగుణాదర్శము.

—♦ భరతుని బాల్యక్రియలు. ♦—

- సీ. ముండేతఁ గతకాండఁములు చుట్టుకొనిపనిపన్నికాకాజలులఁ ♦ సొంతిచ్చు
కొనవెండుకలుకట్టుకొని పంచరించిన, పంచాననలులఁ ♦ పట్టితెచ్చు
వాలాగ్రముల ముట్టువైచి లంకెలుగ కాఁజ్ఞులపోతకములఁ ♦ దొంగిచ్చు
దొడ్డికట్టుగనాఁగి ♦ దొలఁగిపోవలసినక, యచ్చుకట్టులులఁ ♦ పట్టితెచ్చు
గీ. కర్ణమూలంబు లురిమితేఁగలనుబోలె, నేకలంబుల నొండొటి ♦ నీడ్చితెచ్చు
దామెనలుకట్టి యాశ్రమఃస్థలమునందు, తెలివత్రేప లాడుచు ♦ పట్టెరిగింప.

శకుంతలాదిగాదానకు, ఆ 4.

—♦ రామానుజనుతవర్ణనము. ♦—

- సీ. శుద్ధరామానుజసిద్ధాంతరసివతా, శిష్టగ్రాణ్యలుఁతప్పువ్వములగు
గుణములఁ బూర్ణులు ♦ గురువేదవేదాంగ, పాఠములగుచుఁ ♦ పుట్టలైక
వినుతస్థులేనియావిబుధులపట్టిని, భుజియింప రెవుఁదైనఁ ♦ బూర్ణులై
దెగలూనువండుకఁతినువేళ నాపరి, శుద్ధాన్న మితరులు ♦ చూచినవి
గీ. విజతు రిది యట్టులుండఁగాఁ ♦ గడఁగి నైక, మతము గలిగినవైష్ణవఁతికులపట్టిని
నైన భుజియింప రొక వేళఁనైనవాత, చూడ నీక్షణఁ త్రావఁతిఁద్య మేమె.

- చ. అయిత నుప్పునీటిచుడుఁగంచని యంబుధిలో మునుంగఁగా
జనములు పంచగవ్యము నఁసహ్యతేచేఁ జనుమాత్రికస్థలం
చనిగణియింతురా శివుఁజటాగ్రసరంబనిచావ్నావీలం
బును హసియింతు రీఖలుల ♦ భూరియఘంబు లగణ్యముల్లదా.
- సీ. హరి కర్చనమునేయు ♦ నవసరంబులయందు, నఖిలలోకజ్ఞాభ్యుత్తైతనర్చ
ఘంటారవంజును ♦ నైకొని నేయరు, జగదేకమాదియై ♦ తగినలక్ష్మి
వివిధవేదాదులఁవివిధవిధంబుల, విధియయ్యనున్నట్టి ♦ విభవములను
ఖండించివైతురు ♦ గణనశేయక నైకసాంకేతికత్రేధ ♦ సరణిఁ దవరి
గీ. స్వీయగోష్ఠిని నిజపాదఁసేవకముల, జలములను ద్రావుదురు తామె ♦ సాధుత్వవి
భూరివిశ్వంభరునిజోషఁభోగ్యుడనుచుఁ, బల్కుదురు కొండతీమతఁపరిత్యజాదు
సీ. బ్రాహ్మణాదిసచనఁతర్హసంభవులను, చిథములందరికట్టి ♦ పట్టికొట్టి
సంచితధనముల ♦ సర్వంబును హరించి, దుర్మదప్రభృతులతోఁ రమించి
వివిధదుర్వర్త హావిధముల వర్తించి, దొంగతనంబుల ♦ దొంగిలించి
వనముల గిరులను ♦ వర్తింపఁ కడుగ్రోవున్ద; పిఁకనీచతలనే ♦ విస్తరించి

గీ. పట్టిఖలులనుఁ జక్రాంకఁనాదికములుఁ చేసి తద్దత్తఁజేత్తముఁల్వాసినిగొని
దనుధ వంశపరగదాఁప్రాప్తముగనుఁ జేహగదాముఁ జేసె దుఃపీర్ణగుతుల. 2800

పీ. కడుఁబువిత్రములైనఁకళలనొప్పుటచేతఁ, జేతంగనీయ రుఁచ్చివృత్తములను
సజ్జానసంబంధఁసంభావితములుగాన, సలుపఁగాబో రసఁతృప్తిగుతులను
బ్రాహ్మదలలైనఁ బాంధవతరులతో, వీరలు త్రావరుఁ నీరమైన
గావ్యకర్మలఁ జేయఁగాఁబోను పితమైనఁ, బారమార్థికములఁ జిద్దులగుట

గీ. రమల నేవేళభగవదాఁరాధనంబె, కాని యితరార్థవలసేయఁజూస రెపుడు
తమదమాదులు చాలుటీఁజనులకిట్టి, వీరవైష్ణవధర్మిలుఁ జలయుఁగాత.

తే. బాంధవేతరదర్శనాఁభావమైన, యన్నమును వైష్ణవులు తిందుఁరనెడిమాట
పాటఁజూడఁమి పాపమొఁ పాపహరమొ, తెలిసికొన్నట్టిఁయెఱింగిగీగనుల.
విశ్వగుణాదర్శము.

— జ్యోతిషవర్ణనము. —

ఉ. మానక మోదభేదములుఁ మర్త్యుల కెయ్యకయైనఁ గల్గెనా
దానివి మున్నె తెల్పితినిఁ దధ్యమెకాయని మిథ్య లాడుచున్
దీనత గల్గిదింకఁననిఁ తేతున మెచ్చునానందభిలం
గాననివారి మోహితులుఁగా నొనరింతురు దైవవత్సమల్.

తే. శనుధ సుఖదుఃఖములు కర్మపాకవేళ, నిలిచి కుడుచుట జేహికిఁనియతియఁగొని
వానిహాహూరికలుముందుఁగానె తెలుపు, దానలభియందుఫలమొఁగాని తెలుపు.

కా. జ్యోతికాస్త్ర మెఱింగినట్టి బుధు లెఁచ్చొనుదురొ యాస్థలిన్
ఏలితైత్తెఱ్ఱఁ దవయజ్ఞనిచయాఁహీనవృతాచారసం
ఘాతంబుల్ గ్రహచారవారతధిఁతమ్రప్రప్రమేయాదుతే
రీతిం దేటగఁ జేయనా నెలుస్రవర్తించున్ సమస్త క్రియల్.

2805

ఉ. భానునకున్ శకంకునకుఁ భావిభుజంగభయంబులెల్పుటన్
మానవకోటకున్ జలనిఁచుజ్జన మబ్బె నహర్ని పానె ను
త్రానకుభేష్టముల్ దెలుపఁదైగ్యముఁ దుష్టియుఁ గల్గఁ గప్తసం
తానమదంబు మంత్రజపఁధాటికినై తగ మూలమేతువై.

పీ. కుముదినినాథుడైఁ కొమరొప్పువిధునకు, వృద్ధితుయంబులఁ విధము లున్
బలియారొ పుష్పవంతులకు పరాగముల్, సంభవించుచునుండుఁ సంగతులను
భార్గవాధిగ్రహఁఫటలికి మాటికి, విలయోదయంబులుఁ గలుగుటయును
ఇత్యాదివైఖరుఁలెల్ల దైవజ్ఞానభావోక్తులను దెల్లఁమైనవి కద

గీ. శోక వివిధులఁ గుండ్లపులఁ రూపుమైన వ్యాధులఁ ద్రోక్షుఁడైవారి
యొక్కనిన్నువాక్యభావోన్నతులను, నెట్లెఱుంగఁగలవాడు * వ్యాధ్యుల
వ్యాధులజాబద్ధము

— * వైద్యవర్ణనము. * —

- తే. అమితమిథ్యాకషాయాపథ్యములచేరి, వృద్ధమయ్యై శైలలేహ్యునఁ వృద్ధిచేత
లోనివంచలను వైద్యులయొగుకెట్లు, తోషుటయు బూనించుకొందు కెల్లదు.
- ఉ. భాతుపరీక్షఁగానను నిఁదోవ మెఱుంగరు వైద్యకాస్త్రుని
వ్యాధులపదార్థతత్త్వవిగుఁడైనను నాంటు లయ్యె లోగులక
శేతులఁజేసి వృక్ష్యపుల * పీకను బ్రాణములట్టితిమి
తిరురు పీరు వైద్యులని * దీరతఁ దెల్పిన పామరాశివోక.
- తే. మరకమయోపవాహాధికములఁ బ్రసరి, వైద నాలోగ్యములు తిరఁగూడకముల
యొగ్గిన భేదజాలు వృషులొడి మిగుల, విత్తములఁ పీతు యిది విఁశ్యుత్తమయి.
- సీ. ఒహువిభవేదవాఁపాటవంబున నత్త, మాంగంబు గలఁతఁచుగుచుండ
శ్చనిజైలువెల్లక * తనవైశ్రమ్యలోనె, మిక్కిలి భద్రమై * మెలఁగుచుండ
నానారవస్తకఁమొనఁదహము యహో జ్వలఁపినిఁకలచే * దరియొండ
వివయేంద్రియంబులు * వివభావము నొంది, విహితస్పృహలుఁగ్లిఁపేగుచుండ
- గీ. నెల్లబంధులు దూరానఁ నేద్యుచుండ, నాత్తులగువారి కెల్ల వైశ్యములు చెలిసి
మందులను బోసి రుజులనఁమాన్వనిందు, వైద్యులకు దగ్గ పడుఁలొవ్వారులకు.
- మత్త. భూగైద్య మెఱుంగకున్న వశ్యులొకఁ విశ్రాంతి
నేరివైద్యులు గొప్పవారని * యిచ్చకంబున వారిసే
పోరి యీవులుచెప్పి నీసుకఁబోదురీ ప్రజరెల్ల నా
తీరువైద్యుల విందచేసినఁ * పీఱువా పెతఁగొకిక.
- 2812
- సీ. సునకర్మల యధాఽకాస్త్రంబుగాఁ దీర్చి, యడరు బుద్ధిహులఁజూడఁగడు
దాఁటతక్యముగాని * గాటంపుధాటియా, నదిని దాఁటివఁడు * నావికులను
విజయంబుఁద్రొక్కి వెనుకను నాస్థలి, వెనుకదొక్కకయున్న * పీరభటుని
నిల్లుచేరినమీద * నెలమితో నిలసిల్లి, వాచానతూఢుఁడు * నావాకులను
- గీ. దడవునిర్విఘ్నతిద్యోహుఁడు కితవుఁడు, వృద్ధవారాంగనమోగఁగిదలచిన
పిదప వైద్యుని నాలోగి * వివిధగుతులఁ నీటకై జ్యేషఠిఁగఁజూచు * విదివిజంబు.
- విశ్వగుణాదర్శము.

ఉ. ధాతుపక్ష, దేహముల తత్త్వము, వస్తుగుణంబు, కాస్త్రవి
ర్ణితపథంబు, నోషధుల సేవము, సర్వరుజానిదానమున్
బ్రాతిగ సేర్పి వై వసుభోజింబుఁ జెద్దల నాశ్రయించి య
జ్ఞాతరహస్యయోగముల * సార మెఱింగినవైద్యుఁ డెవ్వఁడో.

3814

హేమసుందరోపాఖ్యానము.

—♦ రో గి. ♦—

సీ. నేదాంతదేశః ♦ వివిధచోధితమహాసాధుజనోచిత ♦ సరణి విడిచి
యన్యవంబుల ♦ సంధుల దేహంబు, చవలత నరికట్టి ♦ చనుదు రింత
నిష్టనస్తువుల * హీనంబుగాఁ దిను, మిష్టాంగనారతి ♦ నెలమిసేయు
మని క్రియోత్తులు చెప్పినట్టి వైద్యునిఁ గడఁ, జవలరోగార్తఁడు * సన్నతించుఁ
గీ. గాని పథ్యము సేయింపఁ ♦ గడఁగునట్టి, గట్టివైద్యునివైనను ♦ ఘనుఁ డటంచుఁ
దధ్యముగ సన్నతించఁ డ * పథ్యకాంక్షి, యైఁరోగిజంబు మ * ర్యాద యిదియె.
విశ్వగుణాదర్శము.

—♦ సేత్రరోగము-తెచ్చికిత్స. ♦—

సీ. తొలుదొల్ల దూరానఁ ♦ గలదాని నిదియది, యని నిరూపించువా * గ్ధ్యంబు విడుట
తెంచేసిఁబ్బులే * దైటఁ జూడ్కి కటమీద, నావంతకొఱతనం * ప్రాప్త మగుట
మునుకొనినబుద్ధిగి * మ్మిహాడ్కిఁ జిదప * స్తువుల నొక్కింతయ * స్సుటతఁగనట
కుదపడి యతిసమి * పములోని దేనియు, విస్పృహలీలఁ గా * నింప కునికి
గీ. కంటి కడ్డంబుగా నిల్పి * కలయ * ద్రిప్పు, వంగుతులసంఖ్య దెలియంగ * నలవి గామి
యనుననంధం బొరయక ♦ యంతలోన * హీనదశఁ గాంచె నొకట * మానిదృష్టి.
నయనోల్లాసము, ఆ 2 ప 63.

గీ. కోకపాట్లంబావిఁ గొననూడి యొత్తుచు, గవణోష్ణకరభభా * గమునఁ గాంచి
నెత్తితిం గేదాహు * మెత్తి రేచకనిమ్మ, పంటిపుల్గు నూటి ♦ పట్టువెట్టి
తెల్లదిం బైనపువ్వు * దెచ్చి తద్రస మిడి, కలివెపువ్వులు గోసి ♦ నిలిచి పిడిచి
పేరిననెయి వెట్టి * నెరుగువత్తులు వైచి, చనుఁబాలతో రాచి ♦ సంకు మురి
గీ. విన్నవండులు తా నయ * కన్న మందు, లడిగి తెచ్చి * మందులు ♦ నడవిమందు
లన్ని జేసి న మానక * ముందుమాళి, కన్న తొడిమిడి సెత్తుచు ♦ గాఱుటయను.

కాశవాస్తీ సుహృత్కృమ, ఆ 8 ప 110.

శ్రీహరివిరాగములు.

- క. వినుము తెలియంగ శ్లేష్మంబును దోషం బారం బరణి ♦ యశభాగములు బా
డ్యనిరూఢంబులుగాఁ జేయును బోపపుబయలు కెల్ల ♦ నోయ్యఁ కకన్.
- క. తుత్తుకకు నడ్డపడు నూన్పొత్తిలి పో నీక యాఁగు ♦ నూన్పొత్తివానఁ
బెత్తెఁగఁ జేయును జీవుం, డత్తునువున నుండ శ్రేష్ఠకంఠట వెన్నున.
- క. సోమోమాగ్గంబులఁ జూచే లేచు కన్దుయి లై ♦ వెనుయంబులఁ బ్ల
స్థితమతిం బాతుకొల్పి, పేతము లై యింద్రియంబు ♦ లేచును బాల్చిన.
- క. సోమోమాగ్గములు గభము, చేత నిరుద్ధంబు లైఁ ♦ కైతఁ నొక్కియఁబా
తాతతకత్తులు దానను, పితము లగుఁ జేష్టితిములు ♦ విను చునుబాచిన.
- గీ. వాయువంగంబులందుఁ ర్వాక్యప్రింగదిన్, నోవునఁబెవులుచుఁజ్జీందఁ, గ్రోవుకొను
సందు వెడలించుఁ గ్రమమునఁ నెందుఁ బరఁగి, రెనువు ప్రామగఁడే నీ శ్రీపురి వెల్లార్చి
- క. నాలుక యాడుట కేలుం, గాలు ముడుఁపఁ జూప నగుట ♦ కాయంబుఁజూప
దీలీలు వాయుగతుల్, మే లే నివి గలుగుఁ దక్కు ♦ మే లదులాత్మా.
- క. ఎక్కటి యిట్టివి దోషము, బొక్కొకమరి చెందుమాఁడుఁ నొదవి యెయ్యఁ దా
నక్కిడు సన్నిపాతం, జక్కజముగఁ దనువు బాపుఁనది జీవాత్మక. 382¹
భారతము, అశ్వ. ఆ 1 ప 171-177.

—♦ శ్రీహరితోపదేశము. ♦—

- చ. అలయకమంత్రితంత్రీవివిధావధభంగులఁ జేసి యెంతయున్
వలతును వాఘు లంట మగుఁవా! కడు జేలతనంబు దాన మున్
గలిగిన ప్రేమయుం బోలియుఁ గాని యొకండును సిద్ధిఁ బొంద ద
పొలఁతులతోడిచున్కి యహి ♦ పొత్తుగఁ జూచు విభుం డెఱింగినన్.
- చ. మగున యొనబుచ్చనశ్యవిధి ♦ మందులు మాయలు నొండుచంద మై
మగనికిఁ దెచ్చు కోగములు ♦ మానక మాకజడాదిభావముల్
మొగి నొనరించు నద్భుతఁముల్ దనచేసినచేత లై తుడిన్.
జగమున కెక్కి నిందయును ♦ నద్దతిహానియు వచ్చు నింతికిన్. 383⁶
- క. కావునఁ బతులకు వెప్పుడు, గానింపం దగదు కపటకర్మంబులు ద
దానిన మెఱిగి యనువర్తివి, యై వనిత చరింప నదియ ♦ యగు నెల్లవియన్.
భారతము అర. ఆ 5 ప 95-97,

—♦ అ స్థా న్థ లు ♦—

- సీ. దిననాధనందను ♦ చిత్తోల్పి విడిచిరి, కరుణలే కెముకలేఁబి దధించి
బాతాళబిలమున ♦ బలిం గట్టివైచిరి, జీమూతవాహను ♦ జీవివాపి
రత్తి పాల్గొనిరి శిశువీనునింతటివానిఁ, గలగుండు చెట్టి ♦ కలశవాద్ధిఁ
దిపుటఁ జుక్కలరేని ♦ దినఁగోరుమెసఁగిరి, పండ్లు డుల్చిరి కల్ప ♦ పాదపంజు
- గీ. నయ్య లెంతను నేర రఃస్థాస్థిజనులు, వీరిమనసులుపట్ట నెఁవ్వారితరము 3928
కీర్తియటులుండె విడుండు దాఁక్షిణ్య మింకఁ, దారుల్లింక బడివేలుతమకుఁగలవు.
శృంగారనైషధము. ఆ 7 ప 8.

—♦ విప్రకుమారుండు ♦—

- సీ. వెన్నెలఁజరిముడ్డ ♦ వెండితీఁగలఁ బోలు, యజ్ఞోపవీతంబు ♦ లఱుత నమరఁ
గన్నె చెంగల్యతూ ♦ వన్నెమించిననీరు, కావిదోవతికట్టు ♦ కటిఁ దలిర్ప
వెలిదమ్మివిరిమిఁజ ♦ యెలఁజేటిగతి గంగ, మట్టివై వేలిమ్మ ♦ బొట్టు దనగ
నీలికండుఁమునై ♦ గీలిండుముత్యాల, విధమున నిగఁ గమ్మ ♦ విరులు మెలుయ
- గీ. లలితనవయాశావరంభః కలితమైనఁ, మేనిమెఱుంగులమెఱుంగుల ♦ మెఱుంగుఁదెగడఁ
జంద్రధరుకృప బ్రహ్మవంశస్థనముఁ గన్న, మారుఁ డన నొప్పువిప్రకుమారుఁగాంచె
విక్రమార్కుచరిత్రము. ఆ 7 ప 14 శి

—♦ వైఖానసులు ♦—

- సీ. వైఖానసులు ఖరఃసృతు లెట్టు లంచేసి, శిలఁ దృణధాన్యముల్ ♦ సిదుక నడిచి
కొండెఱు పండులుఁగోటికె కొండలు గన్న, గుఱుముల గువ్వల ♦ తెఱుగు దోఁచ
నప్పటి కప్పటి ♦ కాననంబున వైచి, కొని కొండ తాకు లెండ్రినవి యేటి
కొని కొండ అంబువుల్ ♦ కొని కొండ అనిలంబు, గొండ తాహరంబుఁగొందు రట్లుఁ.
- గీ. గాక యాహరపదులును ♦ గలరు వార,లిండ్రునకుఁ బూజనీయు లై ♦ యెక్కు డైన
పదవిఁజరకాలబహుసౌఖ్య భాగులగుదు, రనిమహేశ్వరుండుమనఁజిట్లునియెమఱియు
భారతము. ఆను. ఆ 5.

—♦ శివాలయము ♦—

- సీ. రూఢిగాబహువిధఃసదృశాక్షంబులు, శివు నభిషేకంబు ♦ నేయువారు
గంధపుష్పతౌతా గరుధూపదీపనై, వేద్యంబు లిచ్చి సేవించువారు

శివునిసన్నిధిఁ బ్రదక్షిణపూర్వకముగాఁ మునుకొని పలుమాటఁ మ్రోర్చునాఁడు
స్కందపురాణాది • శైవాగమములెల్ల, జీవుల కింపుగా • వివేకువాడు
గీ. నిలగఘటాట వినుచు మ్రోసోలువాడు, శంఖచక్రభ్రష్టానములోఁ నుంపువాడు
నగుటఁ గని చోరుఁ డలరులకరుగురతని, లలితమ్రోట్టి యావాఁలచుమునఁడు.
శివరాత్రిమాహాత్మ్యము. ఆ 4.

—♦ వేదోత్పత్తిక్రమము. ♦—

సీ. నలువతోల్కొమున • నవజపాచ్చవి రక్షోన్విరమునై వెదతి ఋశ్యేక మనఁ
దక్షిణాస్యమున రక్తగుళిసత్త్వసముక్తి మై యజాఘృహ్య వింశఁ
జరమముఖంబున • సామంబు తెలుపయి, పుటై దహాగుణఁ నూర్చి మోహయ
నుత్తరాననమున • నుద్భవించె నథర్వ, మసితమై నశ్విత • మోతఁ దాత
గీ. నమరు నీనాల్గు శ్రుతులకు • నాద్యమైన, యట్టి ప్రణవంబు లేదోనహర్షిమునను
ఋగ్యజుస్సామతేజంబు • లేకభావ, మొంది తగుణమయ్యితి • చల్లఁబల్లు.

—♦ దేవమనుజాద్యుత్పత్తిక్రమము. ♦—

చ. వెదవగునీశ్వరాజ్ఞఁ బ్రభవించిఁ బ్రహ్మయు విష్ణుదేవుఁడున్
హరుఁడు చరాచరాత్మిక చతురుంబుల వద్భరరక్షణక్రియా
హరణగరిష్టతై తన యహంకృతి మించి • విరించి లోకమున్
పతగ స్పృశింపగా దృఢతఃపంబుమహత్వముజూపునయ్యెదన్.
చ. శిరముననంబరస్థలము • చిత్తమునన్ విభుఁ డానంబునన్
సురపతి వహ్ని విప్రులును • నూర్చుఁడు కన్నుల సర్వదిక్కులున్
బయవడిఁ గర్మరంధ్రములఁ • బ్రాణములన్ పవనుండు బాహుల
న్నరయగ రాజరాజియును • నంచితనాభిమహంతరిక్షమున్
క. ఊరుతలంబున వైశ్యులు, చారణమతిన్ పృథుచరణః సరసీజములన్
భూరమణియు సుహృద్రులు, గారవమునఁ బుట్టిరట్టిఁ ఘనతరమహిమన్. 3834
వైశ్యపురాణము. ఆ 1

—♦ ఎఱుక చెప్పట. ♦—

సీ. సరసవతీదేవి • సదువులదొర లేణు కావరంజోతి, యాకానవాణి
వేడివెల్లులసామి • వెన్నెలరాజము, కన్నుల్ గణేవర • కాణినాథ
సిరికొండమల్లేశ • శ్రీకూర్మనాయక, మాపాలిరింగ హాస్యంతరాము
శ్రీరామదేవతా • శ్రీయొంకచేశ్వర, ముగ్ధోకమాత ముగ్ధానంద

గీ. సీతహాసేని మాపాలి ♦ సిరులతల్లి, నమ్మ కొల్లాపురీదేవి ♦ యాచిలచ్చి
 మోలఁదఱుఁ దోడయి ♦ మించుచుంచి, వామదయ నేయఁడిపుడుభావమున నుండి
 గీ. సకలభాగ్యశాలివె నీవు ♦ సన్నతాంగి, గరిమ నీపాటి సకలలోకములయందు
 సూడఁగా లేదు వినుఁ గొల్వఁ ♦ బాడి పంట, సొమ్ము సోబనములుగల్గు సుమ్ము తల్లి
 వేంకటేశ్వరవిలాసము.

తెలుఁగుభాష

ఆ. తెలుఁ గడల యన్న ♦ దేశంబు దెలుఁగేను, దెలుఁగువల్లభుండఁ ♦ దెలుఁగొకండ
 యెల్లప్పులుగొలవ ♦ నెలుఁగవే బాసాడి, దేశభావలందుఁ ♦ దెలుఁగు లెన్ను.
 ఆముక్తమాల్యద. పీఠిక ప 15.

— ♦ కవితాప్రశంస —

ఈ కవితాయనంగఁ బద్యములు ♦ గద్యములున్ రచించుచుటెనె భా
 వవిలసనంబు, లోకహితవర్తనముం బచరింపఁజేసి, క
 స్త్రగతును నద్దమెట్లటల ♦ గ్రంథచమత్కృతి నేర్పుపెంపునన్
 బ్రవిచులనస్తుతత్వమును ♦ భాసిలఁజేయుట గాక యరయన్.

చాటువు.

కా. సౌరభ్యంబును బంధచాతురీతగన్ ♦ శయ్యాచమత్కారశృం
 గారంబున్ వివిధాన్ధముల్ సరససాంఘత్యంబు నానాకళా
 పారీణత్వము మంజువాగ్నిభవమున్ ♦ పాంచాలరీతిం దగన్
 వారశ్రీయునుబోలె నొప్ప వలదా ♦ వర్ణింపఁ గావ్యం బిలన్.

క. నానుట్లును శృంగారము, నానావిధవృత్తవర్ణనలు సంపూర్ణం
 లై నిల్చిన కృతి సత్కృతిఁ, గా నుతియింతురు గదా సుకవచు లెయ్యెడలన్.

క. బాజులపొట్లమువిప్పిన, యోజఁ గవిత్వంబు వెలయఁతుండిన సభలన్
 బూజెంతురె యృత్తిబుధ, రాజులు రాజులును సుకవి రాజులు గరిమన్.

ఈ వడియును బ్రాసమున్ గణము ♦ వర్ణన లగ్ధము శబ్ద మొప్పునే
 కడమయులేదు మత్కృతికిఁ ♦ గైకొని చూడుఁడు సత్కవిండు రె
 యొక నెది యొక్కపద్యమున ♦ నిందులసత్త్వము పద్యలోచనన్
 కడివెఁడుకూటిలో మెదురుఁ ♦ గైకొని పాక మెలుంగుకైవడిన్.

3842

రుక్మాంగద చరిత్రము. ఆ 1 ప 24-27.

౧౩. పక్షాధిపతి గుహ్యతా బహువిధ్యనంత్రాజ్యములు శాశ్వతములు గనుల
 తయ్యది లలంకారం నగుటయును, బహుభావములు దేశభావములును
 వృత్తులు వక్రబుంబు గుణములు, గుహ్యతామయములు బహుత్వావధులును
 జ్యోతిరంబులు గణితశక్తిలంబులు, దీర్ఘలంబులు శక్తిజితములు

గి. గ్రామములును శాస్త్రమునకుఁ దాగుఁగలములు దశలు, వాటివేరయు భూతనీ, వాతములు, జాతువులుఁ దొడ్లు వాతమును న్నూనఁజేయవచ్చుత్తునీ నీవిత్తములుఁ జేయవలయు

క. లోకాత్మగుణభ్రష్టాః శ్లోకాత్మవిభ్రష్టాః • తత్సామ్యము
తాత్పర్యమునకాత్మా, లోకాత్మగుణ భ్రష్టాః • తత్సామ్యమునకా.

విశాఖపట్నం జిల్లా. ౪ 1 12-18.

ఉ. తప్పదు బొప్పు లేదు కృతి • కాదనలంబు నింది గొంతె
పొప్పులు లేందు గట్టు కృతిఁ దొమ్మనివాడలతోఁగి తప్పదు
బొప్పులు గల్గు సత్కృతి గుఁబోత్తివఁజేలవఁజేలం
జెప్పగఁ పాటిలేని సరఁసీరుకలఁచనకాదె చూడఁగద.

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 1 ప 16.

3. బాక దలంకారమునకు బేరుక వినోదము, బొక యు బాహ్యము, బిరుద బేలము బొక యు బేల్లము, బులలు మాయులే యగు, బొకం దొక్కటికీ నుట్టినోదం బొక యు రసాభాసము తల పుష్పముగదాపు, బొకం దులమాదక బుక్కుకు కలరు బొక యు పదబుద్ధియును బచ్చలను మెచ్చుబొక యు చాచికానుకయునుండు

గీ. గామించదాన చలనశిశువని బధిరువలె వరిదునినాతి వానిపనికె నగుక
కారుచాక్షున బంగులైఁఖిక గుణాతి, నాద నింతటి ముదలింపుఁజాలు డెట్లు.

క. ఒప్పులు గల కృతిలో నొక, తప్పును గదమ గాదు కానికే గతలం
 బొప్పును తొలగిగతంము, గప్పేన్మని యేమిందఁ + గావించెనో.

చ. ఘనతరఘూర్జ్వరీకువయః*గక్రియ సూఢముగాక ద్రావిడీ
 సునగతిఁ జేతుగాక యరఃచాటుగు వాంఛనఘాటేనొక్కపుం
 జనుఁగవఁబోలి సూఢమును*బాటుదనంబును గాకయ్యుండఁ జె
 ప్పిన యదిహా*కపిత్రపునఁపించు నశిం చుటుగాకయ్యుండినన్.

3848

చ. ఎడపక తారు దారు లభియించి పరించి కృతుల్ ప్రతుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి హెచ్చి సుకలావసథంబుల దాఁయై దిశల్

గదచి ఘటించుకావ్యములు ♦ కావ్యములూ హరజాఘటాంతికై
విడువక కూలిఁ బెట్టి చదివించుకృతుల్ గృతులే వసుంధరన్.

8849

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 1.

క. నిగుడునవరసములూలుకఁగ, ద్విగుణంబగువర్ణములును ♦ దీపింపఁగఁ ద
ద్విగుణాలంకృతులును ద,ద్విగుణములగు నర్థభావవిధములు గలుగున్.

క. తెనుఁగైన నేమి కవితా, జనితాలంకారచిత్రసంగతపదర
గ్గన వచనరచనచతురత, వివయోగ్యంబయిన కృతియింపిండ్లు మహాత్ముల్.

ఉ. దోషపమేతమెంతయును ♦ దొడ్డది యైనను నిందితంబు ని
ద్దోషము గొంచమైన జగదున్నతి వొందుఁ గళంకహీనసం
వేషశాంకఖండమును ♦ విశ్వవిభుండు కిరీటుకోటివై
భూషణతీలఁ దాల్చె నల ♦ పూర్ణశాంతు ధరింపఁ గోరునే.

క. భూషణతీలల దేశవిభావలదత్తత్ప్రదేశోపాషణములగున్
భూషించునస్తచుట్లు సు, బాషితమై సంస్కృతంబు ♦ బహుదేశములన్
చ. జనని సమస్తభావలతు ♦ సంస్కృతభాష ధరాతలంబునన్
ఘనలలితార్థగోరవవికాసి తెనుం గభిగవ్యమంతకున్
గనుఁగొనఁజూతబీజమున ♦ కంటెను కోమలవత్ప్రప్నుశో
భనమ్మగుపల్లవాభివశాలగసాలము సొంపు నింపదే.

ఉ. జల్లియునక్రమంబు నపశతబ్దమువైరిపదంబు జడ్డునుం
బొల్లయుఁ బ్రాబకంటకము ♦ బూరకమున్ విరసంబు లాదిగా
నల్లికలల్లు కబ్బములు ♦ వాదరణీయమె వాక్యచాతురీ
సల్లలితార్థస్పష్టిగలసత్కృతి నేవ్యయు లొందుకైపడిక.

మ. సరసాలంకరణోపమానకవితా ♦ సంధిక్రియాచాతురీ
భరితపౌఢిరచించుసత్కవిజగత్ప్రఖ్యాతివర్తింపఁగా
గరించేరీలుదు దుస్సమాననిపుణుల్ ♦ గర్వింతు రల్పజ్ఞులై
హరియుండన్ హరినాచుభేతతులై ♦ యభింబ్రలాపింపవే.

8856

గీ. కావ్య ముత్పాద్యమైన నతావ్య మింక, నుక్తకావ్యంబయే పునరుక్తిఁ దెచ్చుఁ
గాగఁ గవితాభిముఖుడైనఁక వివరనకు, మిశ్రికావ్యంబై కావ్యమై మెలుంగుదెచ్చు

గీ. వరగుణాంకితయయ్యె నే సరసకృతియు, దూష్యుగుగు శునిధృతగతఁడుగ్గమట్లు
హరిగుణాంకితయయ్యె నే వసదుకృతియు, హరసూత్రంబుగతి హృదయంగమంబు

కవికర్ణసామునము, సీతక. ప 10, 24, 26.

- సీ. సకపువృత్తులగ మూలకరి నెక్కుతెజులు, వికలనెత్తులగ గాఢవింఘోలు
కర్పూరకన్దాఃకావస్తవితతిచే, శ్రీభండచగ్నవాఙ్మయః
బడికింబుగా గండవిడికి నానానూన, పరిసళంబులు గూడఁ జూచింట్లు
సగ్గులు వివిధపుష్పమరందలనములు, గొనివచ్చి తేనూఁ జూర్చుట్లు
గీ. భారతపోక్తకథ మూలకారణముగఁ, గాళిదాసుని వాటకఁగ్రామము క్షౌర
తావకోక్తికి నభివనఁశ్రీవహించఁ, గూర్చి గృతినేయునాన కాపరితలంబు.

శబంతలాగిరిగమము, ఆ 1.

- సీ. శబ్రాపశబ్దవిచారియైఁబట్టివ్యాకరణజ్ఞానవతునిఁగార దలంబు
యొక్తి నాదములచేఁ నొప్పారు తార్కికు, బ్రాతగాబుధి కంఠవఁ దలంబు
జరుగుఁడో మీమాంసకాస్త్రసారీణుని, గదియఁగ మంబునిఁగార దలంబు
నొదిగి వైదికనిష్ఠఁనుడు నధ్యాపకుఁ, గనలి చందాబునిఁగార దలంబు
తే. వివిధముగ నిట్లు లభిప కవిత్వకన్యకాశ్యావాటకలనదలంకారాఘోష
నవరసాభిజ్ఞ మది వికనాయకునిఁగఁ,దలంచి వరియించు దమదానెఁగలవమిది

చిల్లజియము, ఆ 1 ప 73.

- ఉ. నేదుగచాతురీన్యదులఁమిశ్రవిచిత్రకవిత్వతత్త్వసం
మోదగనజ్ఞతాభిరతిఁమాధుఁ డెఱుంగునె ప్రాజ్ఞుకైకడిన్
నిఱదటి యావలన్ మెనఁగుఁ జేస మెఱుంగునె యిట్లుభండికా
స్వాదరసానుభావ మతిఁ సారమదేభ మెఱుంగుకైకడిన్.

- ఉ. వారిజగర్భపత్నికరఁవారిజసన్మగుమాధురీధురీ
సారకవిత్వతత్త్వమునుఁ ప్రాజ్ఞునికైకడిఁ గూత మెచ్చునే
సారపయోధితీ సరఁసత్వవికస్వరచంద్రచంద్రికా
పారమయూఖశేఖలకుఁవైబడి యుబ్బునె యల్పకూపముతో.

వృత్తపురాణము, ఆ 1.

- మ. వినులంబై విన యోగ్యమై విశదమైఁ వింతై విశేషంబునై
సమధారామధురంబునై సుసమైఁ చాతుర్యవంతంబునై
తుమతం జుందుఁడు చిల్కవెన్నెలఁతిన్ఁ హర్షప్రదంబై సుగం
ధమయతోత్తమరీలఁ జూకవిత యిఁధాత్రీం జరింపందగున్.

3863

విత్వకర్మపురాణము, ఆ 1 పే 7.

- గీ. మారుమూలలఁ గలుగు కళతోరశబ్ద, కలితపానానపాకముతోఁ గడలుకొనివి
కబ్బములునెప్పి యరసిఁగిఁగొనిలకుఁగృతులిడుదురవిదాఁకేకోశ్శులు గాన

తే. తగ నుపాధ్యాయజనులు చేదములుశిష్యుజనములకుఁ గవ్వపడెచెప్పఁమొనరులేని
యూర్వి నిశ్చేదవాదము + నిర్వితాన, మప్పుడేకాద తలపోయఁనర్హులముగ.
విశ్వసుకాదర్శము.

బంధకవిత్వము

—♦ శేఢిభాగము ♦—

క. మరకతమణిమయమహిమత, కరమలరుతనుకళకలిమి ♦ కలికిసతమ్మా
యారమును భుజగవరధరా, ధరమును నమరు హరి మదనఁదమన నుత పదా.

—♦ రథభాగము ♦—

క. శ్రీ మీ పెంట న్నామక, రా మకరిని టె క్కడంచి ♦ రమ్యగజేశ
గ్రామణి గావన్ లేదా, వీమాయాలీల నూవె ♦ నీలనగపతీ.

—♦ చక్రభాగము ♦—

కా. సత్యాకల్పకప్రస్ఫుటాశరభిదాఁచారావిశేకక్రమా
మత్యావిష్కృతబంధురాదరణభూఁమా జంతుకూటాశ్రితా
దిత్యావేంధఃధర్మసారరతమాఁర్త ముత్కరాద్విక్షమా?
మాత్యుల్లాసపదామహావిదితధాఁమా సాధుతారక్షమా.

—♦ నాగభాగము ♦—

చ. కరివరదానశూరసురఁగౌరవసజ్జితపాదసారసా
భరభగధారిసూరినఁ తారకనిత్యనశోకదాసుభా
స్వరమదకౌశలారహత ♦ సారసుభృద్వరగీరహానిభా
సురళుక గీతమారనిభఁశోభనరమ్యశరీరసంభృతా

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 853-862.

—♦ కంకణభాగము ♦—

ఉ. నారదసుందరాంగ భిఁనాథయధర్మహారాహరార్చనా
నారకలోకదూరవర ♦ నందప్రదత్తసుతాసురస్తుతా
తారప్రియాప్రియాకనకధామప్రమత్తపరాపదప్రదా
దాయకకోణసానశిష్యధన్వితప్రజ్ఞనూపవర్ధనా.

—♦ చాపబంధము ♦—

ఉ. సారవిమత్త పుణ్యజనః సాగ్రపరిష్కృతాతిసాహసా
సాగరసంహారసీతః ♦ సాగరకన్యరతిప్రేలాహసా
సారసమృతేత్ర బుధః సంఘసంతాపకాన్యద్రామాసా
సారవిమత్త పుణ్యజనః సాగ్రపరిష్కృతాతిసాహసా.

౧౪౫1

కవిజనచకోచంబోధము. 1 రి ప 1౪7-1౪8.

—♦ ఖగ్గబంధము ♦—

మగం. భీమనామహామదైత్య ♦ భేదనాభయోదయో
యామరత్యధీశకల్పితాభిరామకేళరా
రామపూజ్యపాదభక్త ♦ రక్షణాదికప్రియా
యామరేంద్రమాభిముఖితాంఘ్రిపద్మశంకరా !

శీమంతినికగ్యానము, ఆ ౬.

—♦ పద్మబంధము ♦—

చ. కనుఁగొన శేష లెన్నిదియుఁ ♦ గర్జికమట్టిడి సృష్టరాంఘ్రులన్
మునుపటియేడువర్ణములు ♦ నుం గడయేడుఁ బ్రవేశనిగ్ధతు
ల్పనుపడ నాల్గొక్కిగ్ధశము ♦ లన్ లిఖించి విదిగ్ధశంబుల
దెనయఁగఁ బాదమధ్యగము ♦ లేడును న్నాయఁగఁ బద్మబంధమా-

నరసభూషాలీయము. ఆ 4 ప 86.

—♦ ఛత్రబంధము ♦—

క. సారసభూసుతవనలమ, సారసభవభయభ కాభః సరమారామా
మారామారహారాధా, ధారామారసామలనవతనుభూ సరసా.

—♦ మర్దలబంధము ♦—

చిత్రకదవృత్తము. భూరిదయావలదత్తా, మూర్తిభవాపహదత్తా

వారిదకోమలగాత్రా, వైరిభయావహగాధాన్

౧౪౫౨

సుమనోమనోభిరంజనము. ౨ రి 1౪9, ప 197.

—♦ గోమూత్రికాబంధము —♦

క. హరిపదసరసిజమధుకర, మురభిదసితమూర్తిరామ ♦ భోగసురామా
కరిరదసురకుజవిధుకర, శరదుదసితశీర్తిధామ ♦ చాగయరామా.

శీగిరంగమహత్త్వము. ఆ త ప 1292.

—♦ శుద్ధాంధ్రగోమూత్రికాబంధము —♦

క. పునితోలుం బలుమేలుం, దలపై విన్నేటిజాలుదగునలవేల్పా
తేలిదాలుం నలుగేలుం, దలమా విన్నేటివాలుదగునెలదాల్పా.

శేషధర్మము. ఆ సు ఆ 5.

—♦ అష్టదశపద్మబంధము —♦

చ. జలనిధికన్యకాంతకలసారససేత హిమాంశులోచనా
సలలితవ్యాసమూరిమతసామజవైరిశిరఃప్రబంధా
సలిలజవత్రనాభసరసాఘసమాధవశోగోపికా
జలజనిభాన్యపోమరథసా రిపుమామవిరించినదితా.

కవిజనచకోరచంద్రోదయము. ఆ 2 ప 155.

—♦ చిత్రబంధవిచిత్రీకందము ♦

క. వారవతనువభజయజయ, సారశమసమగ్రమహిమ ♦ శరహసరసా
సారసహారసుకరభా, భాకరసురసాయజయజ ♦ భనయతవరదా.

ముకుందవిలాసము. ఆ 2 ప 259.

—♦ పుష్పమాలికాబంధము —♦

చ. శమదమధామమానసలసద్వసనావృతనూతనాతసీ
సుచుసమకోమలాంగ శుచిశుభ్రశుభాకరధీరసారకీ
ర్తిచుహేమసామగేయకృతకృత్యకృపానిధిరాధికాధిపా
సమదమహాసురారిచరిచక్రచరాచరవారణారణా.

3893

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 4.

—♦ పుష్పగుచ్ఛబంధము. —♦

సృష్ట. ష్మనారీవాధవాశీకనయనకనదాకారధీరస్ఫుతద్ధ
ధ్యానాధీనాత్మనారాధయణగుణగణాల్లావిధూవిజ్ఞవిష్వ

శ్వేనావీనాననానుస్థితకవరగా • క్రిపతీపక్షిపత్రా
నానాతీనానునానా • సురవరవద్భ్రాత్రవానానానానా

అంతఃపరిణామము, ఆ 2.

—♦ పుష్పబంధము. ♦—

చ. సరిసిరిజేరిరంగనంగు • సన్న సరుట్టగనీక లోలోజం
కరిగురిగేరిసేరిగని • గట్టిగఁ దిట్టిఁ దోస నాఁగఁ జె
చైర నెగసేత తియ్య జిగిజిల్లుఁ జిరామన లోలోఁగఁ దా
గరుగురు మూరునీలగడి • గల్లంగఁ గూడెను నీడు తేఱుగా.

శుద్ధాంధ్రనిగోష్ఠ్యనిర్వచనకుళచరిత్రము, ఆ 1 ప 116.

—♦ ఆశ్వాసపూర్ణనియత శైలబంధచిత్రకందము. ♦—

క. శ్రీకా గరుడాంచద్యా, హాశవసఖ లలితశీలి • మాన్యశక్తీ
దాశరథి కనకరశనద, యాశరథి శ్రితాంబుజభవ • యంచితవిభవా.

“ఈపద్యమునందు శ్రీగద్వాలయకేశవ అని యున్నది.”

మమందవిలాసము, ఆ 1 ప 282.

—♦ ఏకాక్షర నామకందము. ♦—

క. లోలాళిలాలిలీలా, లీలాలీలాలలేల • లీలలలలలలే
లోలోలైలాలలల, లీలైలలలలలోల • లేలోలేలా.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 228.

—♦ ఏకాక్షరకందము. ♦—

నానాననునిననాన, నేనునినునను నెన్నునీనీననిను
నానాననోన్నినానా, నేనీననుననునాన • నేననుననునాన.

మరాఠాపురాణము, సం. మ. ఆ 10. ప 90.

నానాననేననిన్నే

నేనెన్నిననెన్నునున్న • నేనానైనా

నానోనానననేనను

నానననీనానననిన • నానున్నేనీ.

3899

వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 ప 78.

[illegible]

23 06

సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 2 ప 812.

—♦ ద్వ్యక్షరికండము. ♦—

నా శైశవ్యమును మూసి, చూచనివో నమునమనను • పన్నుచగవో
మానిని నీమనమును నను, మానము చూనమును మూని • మనమును నెమ్మిన్.

3901

కళాపూర్వోదయము, ఆ 7 పద్య 219.

[illegible]

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 11 ప 69.

విద్యభ్యాసముగలవిద్యుగ, గణితాగమముగణితాః • విద్యభ్యాసముగ
 మద్యభ్యాసముగమద్యభ్యాసముగమద్యభ్యాసముగ • విద్యభ్యాసముగ

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 222.

శేషనదావదనానతి

ಶ್ರೀ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ

శాస్త్రజ్ఞుడవని

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆ

వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 ప 79.

పే నమమహామానముమమ, నేనమమానమ్మమాలి • నేనమ్మనన
 ప్నే నేననినమ్మిననీ,మానమనానానమాన • న్నైయననిమ్మిన్.

స్తోత్రారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 2 పు 89.

కోకిలకలకలలీలల, కేమలకేళులూలి ♦ కిలకిలకథా
కాకలికేళామూఘల, లోకాఘులకేళికళిక ♦ లోలామలలి.

ముకుందవిలాసము. ఆ 1 ప 241.

మిమేమేమారేమా, మహ్మాముమతేమిమర్క • హామమ్మారా
ముమ్మూరురహారామా, రమ్మతమరపేరమిరిఃతామమురార్తి.

3907

మనముననీ నామమ్ము న. నమమానముదూని నేమ. మానిని న. న.

పొనికమ్మగార్ల ముఠా, మనుమనెమ్మగార్ల • ముఠా.

2908

1955 12 15 99.

—♦ సర్వతో భద్రోక్తము ♦—

రమావాసనవామగ

మావతారనతావహూ

వాతాదనానాదతావా

ふひすゝゝすひん。

ఈశ్వోకముఃకు ఆచార్యముగా పదేకవర్తము.

ప్ర. నిరీకావాసము ధారుణీసహితం.డా • శ్రీమంబసర్వనాథా

తనతా (పోవుననుక మరుద్ద) సరదా శుభా యాల్పద్యం

వ్యంగసావ్ వేదగగీరవాచ్యసరసాః స్వాంభోజయంచావ్ * మా

పరిమి మైంబిలి లోక రూపముగతేవన్ సర్వతోభద్రలాన్.

ముకుందవిలాసము. ఆ 3 వ 289-303.

—♦ తలక్కుక్కంగము ♦—

హారభవహారధరధరశర

వరపర్వత సదనపంచ • వదనఘనమయ

ద్వరదవరముడుగదయదగ

సరసతమమునుపవయ్య • సతతము కడఁకన్.

—♦ సుశకందము ♦—

ಗಿರಿಗಿರ: ದಿರಿಗಿರಿ ಎನಿಕೆ

ವರಿಗಿಂತವಡೆವಿವರಿಗಿಂತ • ವಧು:ವಿವರಿಸಿ

ਬੰਦੂਕਬਾਨੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ-ਵਿਰੋਧ

ಸಿರಿಯದಿನಲ್ಪತಿವನಲ್ಪತಿ • ಕುತಿಮತಿವನಲ್ಪತಿ.

3912

—♦ సత్యములకందము ♦—

ಹೊಸದೇವತೆ, ಹೊಸ

ಸುಖವಯ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ • ಸಂಪಾದಕ

అపరీక్షితం

అపరీక్షితం

పల్లవసరిచరిత్రము. ఆ 3 105-114

—♦ సర్వలఘుసీసము ♦—

నవవికచనననిరుహ ♦ నయనయగవిజవరణ, గగనచరనదిజనిత ♦ నిగమవినుత
జలధిసుతమచకలత ♦ లలితమృగమదరుచిత, పరిమళితనిజహృదయ ♦ ధరణిభరణ
ద్రుహిణముఖసురనికర ♦ విహితనుతికలితగుణ, కటిఘటితరుచితర ♦ కనకవన
భుజిగరిపువరగమన ♦ రజతగిరిపతిమిత, సతతజపరతనియమ ♦ సరణిచరిత
తే. తిమిరమతఃకీర్తిహరిము ♦ చిత్రబలినిహి, తపదపరశుధరదశవ ♦ దనవిదళన
మురదమనకలికలమసు ♦ ముదపచారణ, కరివరదమునినరసుర ♦ గరుడవినుత.

భాగవతము. స్కం॥ప 72.

—♦ సర్వలఘుసీసమసీసము ♦—

నిఖిలముగదనజ ♦ నికరమధితజల, నిధిభవముమును ♦ నినద మనఁగ
నభినవసనసు ♦ యనముదయదశేని, అనదమితపెళపెళరవ మనఁగ
నహంపగమనట ♦ దభవకరభృతప, రథమదుఘమధమరణిత మనఁగ
ఖలకనకకనిపు ♦ దళసవిహరణస్య, హరిధయదకహకహరుత మనఁగ
గీ. దతతుహినమహినమహిధరతట ♦ పతదతులిత, గగనసరిదుచితబహుళ ♦ సుధేఘుళమహి
మయనఁగ దివిభువివెనయ ♦ గయముమెఱయ, రహివెనుకొనినిజపటహ ♦ రభటి నిగుడ

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 75.

—♦ ముక్తపదగస్త్రము. ♦—

సీ. శ్రీమత్కృతాక్షర ♦ క్షితవనద్విపరాజ, రాజవిభూషణ ♦ ప్రణుతసార
సారంగరూపరా ♦ క్షునదానచణబాణ, బాణరాత్రించర ♦ హ్రిణహరణ
రణభోజరాత్రిహ ♦ క్షుండేయమతిబృంద, బృందావనాంతర ♦ క్షియివిహార
హారకోటిరకే ♦ యూరముఖ్యాకల్ప, కల్పగమమధరా ♦ వల్లమహిమ

గీ. హిమమయూఖాబ్జబాంధవ ♦ కమలనేత్ర, నేత్రవల్కలధారణ ♦ పతిధామ
ధామవిదళితరావణ ♦ దస్యసార, సారఘనజామవేంకట ♦ కైలధామ.

2918

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 387.

మ. దయసంకాశయశోవిభాసురసురః త్రాత్రైకవిహారా
పరమోదగ్రతమోహరాహరభసుః స్వంశక్తియాసంశం
గరరంగాహితలోకైరికపరాః స్తోమధాగాధరా
ధరణీబామలమానసాంబురుమామిత్రామిత్రైర్దేవరా.

నయశోభాః యు, ఆ 2 ప 149.

మ. భరణీపల్లవపల్లవాభరణరాః ద్వ్యభ్యాహపాప్ర్యాహపా
మరపేదావహదావహప్రభవభౌంధనూర్వ్యాగామాన్యగా
దరకృన్మాధవమాధవాహ్వయవయః ప్రాక్ష్యన్తియామక్షియా
శరభిత్సాయకసాయకాయితయితాః జత్రీధరాశ్రీధరా.

యాదవరాఘవపాండవీయము, ఆ 4

—→ { పాదాంతోదసపాదాద్వ్యంతయమకసింహవలోకన } —
ముక్తపదగ్రస్తము.

క. రామాజనవరకామా, కామాదివిరోధివర్గః గర్వవిరామా
రామాభిధానసీమా, సీమాంతాగమవిహారః స్థిత్యభిరామా.

యాదవరాఘవపాండవీయము, ఆ 4.

—♦ ముక్తపదగ్రస్తవిశేషాక్కిలివడిసీసము. ♦—

సీ. ఘనకీర్తిజితశరఃద్వవసార ఘనసార, సారమమారకాః సారసార
సారభయ్యద్ధతాః శరవారశరవార, వారజార్తిప్రశిః కారకార
కారాదిదళితశేఖరధీరఖరధీర, ధీరభక్తశుభదోః దారదార
దారగాతిహృరః దవచారదవచార, చారచరాపదుఃఖారధాత

సీ. ధారణీధారధారరాః ద్విగ్రహార, హారసుతిపారపారమ్యః దారితార

తారకాకారకారకారకారః తృకవిహార, హారసుతహారమారశ్చేః గారగార.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 114.

—♦ సింహవలోకనముక్తపదగ్రస్తము. ♦—

క. మన వేటికి నూతనమా, తన మాయెడఁ బ్రేమఁ దనకుఁ • దక్కితి నమమా
ననుమానక దయ దనరం దవరంతలు మాని నగనఁగవు గ నమృతమే

2922

నరసభూపాలీయము, ఆ 6 ప 84.

—♦ పాదాంతపాదాదిముక్తపదగ్రస్తము. ♦—

క. సుదతీనూతనమదనా, మదనాగతురంఘ్రార్ణవమణియసదనా
సదనామయగజరదనా, రదనాగేంద్రనిభకీర్తిరసనరసింహా.

8922

నరసభూపాలీయము, ఆ 4 ప 88.

—♦ యతిభేదకందము ♦—

క. పలసినమేవులుగొని కా, భులావులుసునిక్కులించి ♦ దుక్కెగరిపయన్
బులుగులుచట్టుప లాట్యుచు, గొలకొలచువిహారతలిడుచు ♦ గూడులు సేరెన్.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 6.1

—♦ ఏకప్రాససేసములు ♦—

సీ. డెందంబునింద్రియఃప్రబంధంబు నొకటిని, వృందంబుఁ గావించి ♦ క్రిందుపఱచి
యందంబుగ మనోరఃప్రబంధంబునకు మూల, కందంబునా చిదానందజలధి
నందంబు చిందుఁగఁగందంబుగానొందు, చందంబునం బొందఁగఁగందంబు లెల్ల
నిందించినను నభిఁనందించినను మేలుఁ, జెందించినను గీడుఁ ♦ జెందునప్పు

తే. డెందుఁ దగులుక విందుగా ♦ నందుకొనుచు, నందియంబులనందడి ♦ నిందఁజేసి
కందుజేసిమనీషిసఁనందనాది, వందసీయుండవైసనా ♦ యందుఁ గలదు. 8924

సీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 2 ప 150.

సీ. బౌరగంధపుమెట్టు ♦ దారిఁదారెడుపాఁప, కోరనోకినెనక ♦ యూరుటటమ
తీరైసపాండ్యరాజ్ఞానీమచోదార, హారావళీయక్త ♦ చామగంధ
సారపంకవిహారఃపరియై నిబిడశృంగ, గారవనంబులఁ ♦ జేరిమాటి
సారససారస ♦ సారసారభములు, చూరలుగొనుచుఁ గఁగూర్చుముల గు

సీ. మారములు దోటి హిమవారిఁపూర మాని, పేరెములు చాటి మిగుల గంఠీరముగను
సారె పురపీఠి గడిజేటి ♦ స్వారి దిరుగు, మేర నందంద మందసఁమీరణంబు.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 17.

సీ. నవబాషి యాడఁబోయినితీగ్ధ మెదురయ్యె, ననురీతి నిటఁ గనుఁ గొనఁగ నయ్యె
ననబాతమిత్తుగిని ♦ తనయ యిక్కన్నియ, నిను భర్తగాఁ గోరి ♦ తనదు తండ్రి
యనుమతిఁ గొని సఖిజనములతో నిన్ను, దినశక్తికృతగేహఁమున వసించి
నినుగురించినపర్యంతనలేని భక్తిచే నొనరించు చుండెను ♦ దినదినంబు

గీ. కనికరంబున నను హరిఁ ♦ గనికరంబు, మనుచునో వేలు కేయవోయనుచు గాన
మనెడు కడలేనికడలినిఁమునుగుచు దరిఁ, గడక కనకాభగాత్రి యుంఁడెను నకలే
కాశింపిపనియము. ఆ 2 ప 122.

—♦ ద్వీపాసము ♦—

క. వనము నిఖిలజనసంజీవనము సకృద్దర్శనాభి ♦ వర్ధితిపుజ్యా
వనము నిరంతరమునినే, వనము పగిలివనము సుఖనపావఃమై. 1927

(ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. ప 41

క. మోమోటము లే కిండుం, నామాటం బలుక నిలుక ♦ ననిమిచ్చవైద్యుల్
దామేటికిఁ దగ మని జే, జేమేటిం గారణంబుఁ ♦ కైన్దు మున్నున్.
నయనోల్లాసము ఆ 3 ప 10

క. ఆశ్రమవనిరమణిమణి, నూపురమై భేరివీరినోవక నిమహ
గోపురమై నృపకోటికిఁ, గాంపురమై తనరు యజ్య ♦ కమలాకరమై.
నల్లవీల్లవోల్లాసము. ఆ 1 ప 12.

—♦ త్రిపాసము ♦—

క. చందమ్ముల చందమ్ముల, కెందమ్ముల తగి దెగితు సక్తియమెడ లేక మా
చందమ్ముల చెందమ్ముల, యందమ్ములగు మహిభాధఁదాన్వేషణముల్.
(ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 609.

క. హితులార యక్ష్మినీపియ, సుతులార యకారణంబు ♦ చొప్పడుఁ గడుని
గతిమీర నిచ్చటికి న, నృతిమీఱఁగ వచ్చు టెన్న ♦ మాభాగ్యమెకా.
నయనోల్లాసము. ఆ 3 ప 62.

—♦ లాటానుపాసము ♦—

చ. భువతన్వసింహుఁజాడఁ గలకన్నులు కన్నులు వాని కొంగిటం
జనువున నేపు చూపఁగల ♦ చన్నులు చన్నులు వానిమోవికిం
జొవిపినపాటలాధరము ♦ జాన్నులు జాన్నులు వానిమేనఁ జే
బ్బినసరపాంగవల్లకల ♦ చెన్నులు చెన్నులు వో తలొదరి.
2932
నరసభూపాలీయము. ఆ 4 ప 78,

తస్యసంధికశోణితమరక్తతక్షణరక్షితపక్షిలోకనిన్

గజాలదశాక్షుః డేలు బలః గౌరవనింహస్పనింహభూవరా.

నరసభూపాలీయము. ఆ 4 ప 77.

—♦ కకారాద్యక్షరకందము ♦—

క. కలకంఠము కగవులుగును, కలవింకముకంఠంబు ♦ కవ్యాము కరుడున్

కలతవము కనకభస్మము, కళువును కంకమునుగాకింక క్కెర్నకైదున్

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 280

—♦ ద్విరుక్తికందము ♦—

క. నకనకనివడుమునమ్ములు, చకచకలవెల్పుతొడలు ♦ జక్కనితొగలన్

వికవికనగుతెలిగన్నులు, వికచకమలవదనకొనలె ♦ వేడుకమీఱన్.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. రద్య 460

—♦ పాదభ్రమకందము ♦—

క. దానవజలేజవనదా, భానుతతవిభాకరైక ♦ భావితనూభా

మానాధవివిధనామా, యానసరసహరిహిర ♦ హాసరసనయా.

కవిరాజమనోరంజనము. ఆ 4.

—♦ పాదయమకము ♦—

క. బొంబొబ్బపాలకు, మారా మనుమదనసమరః మాధుర్యుఁడవై

ధీరా స్పృశించాకూడితి, మారామనుమదనసమరః ♦ మాధుర్యుఁడవై.

నరసభూపాలీయము. ఆ 4582.

—♦ ఉభయభాషాకందము ♦—

క. రామము దేవర కావన, యామాజేజేయనయమ ♦ యామున్నలజే

జేమదినినారదేయి, తేముద్దామెదరయది ♦ తేలందానిన్.

లంకావిజయము. ఆ 2.

—♦ అపద్రగీర్వాణభాషాశ్లేషము ♦—

క. దేవరమే లారసికా, యేవరసన్మానకమది ♦ ననయము నీ

తావపునున్నాకదనం, దావాలాయునుమాట ♦ దప్పవినయ.

8999

కవిరాజమనోరంజనము. ఆ 4.

—♦ ఉభయభాషాద్వాయలోమలోమకందము ♦—

క. మానుగరవజేనమరచ, గానునవి తేరిలనన ♦ గానివిడిచినా

రానుడివినిగావలరి, తేరిననుగావలనన ♦ దేనరొననా.

భద్రాచరిణయము, ఆ 4 ప 67.

—♦ బిష్ట్యము. ♦—

క. పోలోమివిభవపా,లోబుపగురురోదరానులూకూర్చుననా

జ్ఞాలోపశోభేవైభవ,లోలోపయోజ్ఞివాద్విలోప్యశుభావా.

చంద్రాంగదవిక్రమ, ఆ 1.

క. భూమిసుచనోమరద్రుమ,వాచాప్రద్యున్నభూమివంశోద్భవజా

లోమివిధుశుభవైభవ,భీమోపమభీయభీన ♦ పృథుశోద్భవజా.

శతసహస్రావతీయము, ఆ 4 ప 176

—♦ నిరోష్ఠ్యము. ♦—

జయ దశరథరాజ ♦ జతరసాగరచంద్ర,జయ తామరాకంజకరీంద్ర

జయ భరాదికజగజ్జాలరక్షాదత్తు, జయ దయాదననిలంజనకీర్తు

జయ మనాహల్యాఘంలయదాంఘ్రినరసీజ, జయ సవాప్రాదిత్యోనద్యుశేటేజ

జయ చంద్రధగళరా ♦ సన భరాధరశక్త,జయ నిరీక్షోనక్త ♦ జటిలచక్ర

తే. జయ ఖరాదినికాట శిక్షానిధాన, జయకిరాతీకృతార్చన ♦ సన్నిధాన

జయ వికాతశరాహత ♦ జలనిధాన, జయ జనకకన్యకాదీన ♦ జయ నిధాన

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 5 ప 236.

జయ జయ నగజానాయక

జయ జయ ఘనశేషహర ♦ జగదాధారా

జయ జయ శైలశరాసన

జయ జయ కాశీనిశాంత ♦ శాంతస్సాంతా.

8944

శాసనదత్తాచరిణయము, ఆ 4 ప 77.

కలితజటాచ్ఛటాఘటితకలానిధి, కలికాకలిచ్ఛన్నగహనదేత

కరకంకణీకృతఃస్థిరసారీసశిరఃక,నద్రత్న కేరణసాధదిక్కు

సంతతసకలనిర్జ్వరరత్నజాఢీన,గీరతితలసాత్పారలీల

సరసిజహితసితక్షరనిరంతరసయ,ననిరంతరాయతా ♦ ఘుఘ్మణిగణ

గీ. నాదశరజ్జలదకాశశారవాతితయ ధతాజచందనఃత్రిదశశ్రీర్వ
కాలహతిమంద్రసచ్చాయఃకజనిగేయయైన పీలగకాకృతికానయ్యో. 2345
సర్వకామదాపనియము, ఆ 2.

—♦ ఓష్ఠ్యనిరోష్ఠ్యసంకరము. ♦—

కా. భూనాథోత్తమ జంభభంజనమహాభోగాభిరామక్రితా
బానోజ్జ్వలభిరవారిపూరభరితోవ్యద్యాధిపీచివహి
మానామెయనుధాభివిగ్మలగుణామాధ్యస్తహాయూధప
క్రితాన్ని ప్రథమానభాగ్యవరవైరివ్రాతభేదివృతా.
నరసభూపాలీయము, ఆ 4 ప 30.

—♦ అచలజహ్వము. ♦—

మాపై పాపము మున్నే
దాహము మై మొగ్గుపమ్మిప్రభమింపుడబే
మీపై ప్రేమంబేపై
పాపై వెంపాప మమ్ముః ♦ జంపుము భీమా.
వాసదత్తాపనియము, ఆ 4 ప 30.
క. భోగాంబువాహవాహవి, భాగేహాభావుకాంక్షభావభవమహా
భాగమహాభాగమహా, భోగావహాబాహుభోగిపుంగవభోగా.
నరసభూపాలీయము, ఆ 3 ప 159.

—♦ ప్రాసభేదము ♦—

క. పక్షిశ్వరతుభాగ్రభ, వత్సేమంకరగభీరఃశాథోధిమహా
జ్ఞోజ్ఞోధాధ్యజనుతదయ, రక్షింపుము వలనుపేక్షరాశివాత్సా.
క. అనిసంశయంబుతోదన, మనమునఁ జర్చింపఁగనకఃకామాలికనియోనే
నినుఁగని బెల్లిననారా, యాబుఁ డితఁడే జక్కజూడఁవమ్మకొమ్మ.
క. మిత్రునితేజము విశ్వామిత్రునిశక్తిగలదంచుమెండుగ మిధ్యా
మిత్రస్తోత్రము విసను విధాతృఁడు నీరీతి నీదఃతలవారిసనాకా.
క. నేతును మంత్రములందఱి, నేతును దత్రిపుల పేర్పులీరణమువకున్
నేతునియంపడఁజాలపుగ, నేత్రివిధమ్ములను మీరఁలె యే తవకున్. 2952
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము.

—♦ భంగ్యంతరకల్పన. ♦—

క. మిన్నగుమొగముననెలకలి, మిన్నగురావాసకొనఁజేయఁగలవనకన్
మిన్నకవామిన్ననవా, మిన్నచగాఁ జాలజేమి ♦ మెప్పునె నరకన్.

శబ్దవిప్లవోహ్లాసము, ఆ 2 ప 194.

—♦ అనులోమము. ♦—

క. సారసనయజావనచిర, సారవరాహకనఁడఁతెలితరచామా
మా రాతతవిలేదక నక, హారావరసారచనఁజూచునరసా.

కవిజుఁచికోరచంద్రోదయము, ఆ 4 ప 212.

—♦ సంస్కృతచతుర్వ్యతిమాలపద్యము. ♦—

పీ. మాధవాయ నమఃకమాధవాయ సతస్త, సాధుయూధారాచఁమాధవాయ
శ్రీకరాయ దయారఁసాకరాయ రుచిప్రభాకరాయ విభక్తః శ్రీకరాయ
వ్యాపకాయ జగత్స్వీరూపకాయ నిగమ, స్థాపకాయ మత్రిప్రతిపకాయ
కాశాయ భువఁకార్యస్యదురితాబ్జ, వారకాయ నశార్తివాశాయ
తే. హరిణే భక్తప్రదయవిఁహరిణే భు, హరిణే సంతిజేహింశఁధారిణే వి
చారిణే పోషితాసంతఁచారిణే ని, నంతరంతే నమోస్తు మాంఁత్రాహిక్యున్.

సుననోమనోభిరంజనము, ఆ 2 ప 11.

—♦ అర్థయమకగీతము. ♦—

అచ్యుతగోరాజకుండలిఁకాభిహంస
కకుచిమూర్తితనూకృతఁకామదేహ
అచ్యుతగోరాజకుండలిఁకాభిహంస
కకుచిమూర్తితనూకృతఁకామదేహ.

3956

పట్టుకవర్తిచరిత్రము, ఆ 3.

—♦ అచ్యుతైనుఁగుసీసము. ♦—

పీ. గుడుగుపాత్ మబ్బుతాఁబడుగువానకుగట్టు, గుడుగువాటుముబాల్కునడుగువాడ
నుడుగువాల్ గమిమైలఁగడుగువారిమెఱుంగు, లుడుగువారనివేలిఁనుడుగువాడ
పడుగువారిక ననిఁచెడుగువారినిచెండ, పాడుగువానకుకర్తిఁదొడుగువాడ
వడుగువాకుగబలిఁనడుగువాకునఁజేరి, యడుగువాలఁగదొక్కొనడుగువాడ
గీ. నడుగు వదలనిజగఁజెట్టిముడుగుటుకును, చిడుగుడునగరిడెడచెఁక్కడగువాడ
సొగసుకాటుక పేరిగొండగవిదారి, నోమి నెక్కొన్న నలమాపుఁసామిన్ని.

—♦ సంవత్సరయుక్తసీసము. ♦—

శ్రీమఃఖ ప్రభవ సుశ్రీమారాభ కాస్తుభ, సర్వజి ద్విక్రమచక్రిహస్త
సౌమ్య భావమునీంద్రీసన్మనోంబుజభృంగ, యవ్యయానందహృద్భవ్యమాప
థాత్ర సాధారణస్తవనీయ నిజచర్య, విభవ ప్రమోదాప్తవిబుధనాథ
జయ దుందుభిధ్వానచకితాసురాధ్యక్ష, దుర్మతి రాక్షసశర్మహరిణ
చిత్రభాసు స్వభాషజత్నిధితేజ, విజయ నందిన ఖరనూతవిధివినోద
మన్మథ శ్రోధి ధర్మనిగ్మధనసార, వృషగిరీశ్వరసంకాశశేవకటేశ. 3958

—♦ ఏకద్వితీచతుఃపంచట్టప్రాక్షర క్రమపాదనియమసీసము. ♦—

పీ. రారాతరారణ్యూహూదరార, తేరరరీరరూరార

భాభీలభీశరభాగభేరీభేరి, భూరిభాభాభీభూభూభరాభ

నిలిసీనిలీనైకలలనాకశామాన, బాలనబోలాకరంకతీల

దరచారిదరభరకరదచాదోదర, చారచాదరకరోదారపరద

గీ. గోపబాలక పాలకపాపలూప, సాలకవిలాసవేంకటశైలవాస

భవ్యభావభవాకారదివ్యరూప, రాధికాస్ఫుటదిక్కురీతాధరాంగ.

—♦ { నవగ్రహ, నవరత్న, నవనిధి, నవరస
పరితిపాదకప్రతాపసత్కీర్తిసీసము. } ♦—

పచ్చాప్తవిగ్రహప్రభం గరుణగనిహి, మకలతశృంగారమహిమపెరిసి

భువనీలగురుమణిఖగరాద్రతమగేరి, శంఖజకవులహృస్వంబుజేసి

త్వాజవిమూలజౌఘముకుందభయమిడి, కృతవజ్రీవరతమస్థితిశమయి

బుధపుష్కరాశాశుభితకచ్చః బరగించి, భానీలకుందభీభృతకుందః

గీ. దగి శుభాపద్యగోమేధిశగరిమహార, వీరకేతుద్యుతిజయించివేలువేట

నీప్రతాపంబు సత్కీర్తి నెగడె నార, యప్పయామాత్యకవివేంకటార్యవర్య.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము.

—♦ నవగ్రహరత్నరసనిధానసీసము ♦—

పద్మరాగార్కప్రభాభయూనకమయి, హిమకరతారాద్భుతము ఘటించి

నీలాప్తగురుచక్రి నిభకౌద్రగతిమించి, శంఖనక్షోత్రమోజ్జ్వలతవద్వి

విద్రుచాళిముకుంద వీరకేతువు మీటి, కుందతారామంద శోపమూఠ

రక్తాంగవరపుష్కరాగిభీభృతమై, వివిమూరదనూత్ర కచ్చపాసి

క్రత్తురుమలమగ్రుణింపి ♦ వసుభజెలయు, తివ్రతామకలయల ♦ దనహాచుఁ
నుతమహాపద్మగోమధి ♦ కరుణశ్రు, గంగ శృంగదాదగు జేరి ♦ భూక్రధింపి.

జహంబాగ్నోకరింపి. ఆ 1 ప 44

—♦ నవరసయన్త్రసీసము ♦—

సీ. నిలువెల్ల శృంగారశిఖిపుష్పచ్చుమలాంగి, చంద్రుహాస్వము సేయా ♦ సభముఁ గలు
కరుణించుచెలికనుల్ ♦ కిన్తోత్పలములవై, చివురన్నకొదగ్గరి ♦ నిందుఁ దిగు
పెనువీరమునకొండ ♦ పిండిసేయును చనుల్, వృక్షద్వీపానికింటి ♦ మిఠాపు
పాణు లంభోజబీభత్సప్రవీణముల్, ద్రవ్యంగి చుమ్మట ♦ ద్రవ్రవయి

గీ. ఇతరనిశ్చేద మొనరించుతిసమూర్తి. నవరసావేశేత్పూర్తి ♦ వ్యాపించి
గాన నింకొక్కచో నిల్లు ♦ గానబడదు, హరిజు నోహిసీని ♦ గుండుదిక్కు.
అంగిశృంగారము, ప 34.

—♦ నమశ్శివాయపంచాక్షరీసీసము ♦—

యమనియమాయామశేమనిజేశమనో, మాదివశ్యాయ నశుశ్శివాయ
యానాయమాననా ♦ నాయననననవా, మ్నాయమయాయ నశుశ్శివాయ
వనయోనియామిసి ♦ వామేశేశశ్యంతు, మన్నయనాయ నశుశ్శివాయ
వోమమానుయాయమా ♦ యామానవాశన, మానవాకాయానశుశ్శివాయ
యని విసయమున మునియనయమునవిశ్వ, మనవమ్యున నెమ్మివై ♦ మన్ననన్న
నెమ్మ నమ్మన నమ్మిన నెమ్మి నేను, నోమునీకానయమ్మన ♦ నేమియనిన.

పరాహపురాణము. సం. మ. ఆ 10 ప 56.

* ఈపద్యముచివరనుండిచదివిన సంస్కృతమును మొదటినుండి చదివిన దెనుగునగును.

* క. తావినువారికి సరవిగ, భాననతో నానుతివిభావిమతేహా

దేవరగౌరవమహిమన, మావలసినకవితమరిగి ♦ మాకు నధీహ.

8954

కళాభాగ్యోదయము. ఆ 6 పద్య 112.

—♦ శబ్దచిత్రసీసము ♦—

సీ. తనసుదర్శనలీల ♦ తనసుదర్శనలీల, కరణి పుణ్యజనవంగుంబుఁ జెంపె
దనవిగ్రహోన్నతి ♦ దనవిగ్రహోన్నతి, వలె నసమాయుధాపటిమ జెలంగె
దనదుక్రివత్సంబు ♦ తనదుక్రివత్సమట్లునుమాసంగతిలలిఁ దలిర్పె
దనదుదరహ్నుర్తి ♦ తనదుదరహ్నుర్తి, శతశతాతాఘ్నికాంతు రెనుగె

గీ. బరిహనిలుసిద్ధసాధ్యసుఁ పర్యశర్య, విధివిధుబ్రద్దు సాధోఁడివిలుధనాథ
భావనుతిరూడిగూఁడపాఁత్పరిబృథాఖ్య, భూరిఘరణీధరవిహారఁ హరికారి.

—శ్రీ ఏకసమాససీసము. ౧—

కలిగెగా నిపు డబ్బదళఁతనృకరంద, ఝలమందిలమిళిందఁకులనినాద
డిండినుండలిఁధిమిఁమిరిగోష, విలసితశోణఁ నలఱుముమిత
తైతవదినవీపిఁకాశ్రేణికాన్యతి, నాతనాతాహతఁచరితతుంగ
గగత్తరంగన్యఁగచ్చాసురాదిను, మంగళవిరుదాఁక మహిమకలిత

గీ. వర్ణసియాపగాఢ్యసాఁత్ప్రభావ, ఘర్యంగ గ్రజన్మహేఁతుప్రశస్త
హలతిలిశమత్స్యపర్యాంతుఁకాతపత్ర, ధవ్యసుహనీయతావకఁపాదసేవ.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము.

—♦ ప్రాకృతసీసము ♦—

లచ్చిద్ధణాహేయఁ లలితహద్ధసయోయ, పామ్మళోయజళోయఁ పూఁకుశిజ్ఞ
ఖయవతాయాజేయఁ గయరామరఖయభి, మరఖిండసిఖయరఁ రయిణిగూస
యాసకజణయఁ హేసరభయణిజ్ఞ, దిక్కమణాహతెఁల్లిక్కణాహ
పుణ్ణమయంకళావణ్ణ సునందర, ఖేరుద్ధరాధారఁ కిసనపణ్ణ

గీ. ఛిత్తకామియిసత వాణఁపారియాయ, యాయయాజణయైయయాయాయా
వాసుఁడేయనియాణందఁవణయణాహ, కిత్తణీజణయప్పిరఁఖేహిదేయ.

దశావతారచరిత్ర. ఆ ౪.

—శ్రీ లాలిషద్యములు. ౧—

క. మూడవనెలనుయ్యెలలోఁ, జేడెలు బండుకొనఁజేసిఁజిలిలిపాటల్
పాడుచు నూచుచునుండిరి, వేడుకతో రామరాయఁవిభుపాత్రుమణిన్.

గీ. లాలి మహారాజఁలాలి నూతనభోజ, లాలి రావన్యయఁరాజ లాలి
లాలి సద్గుణసాంద్రఁలాలి సన్ముఖచంద్ర, లాలిమహిమహేంద్రఁలాలి లాలి
లాలి పద్మదళాక్షఁలాలి బాంధవపక్ష, లాలి యశ్శితరక్షఁలాలి లాలి
లాలి రమ్యాకారఁలాలి రాజమమార, లాలి వాగ్జితవీరఁలాలి లాలి

గీ. భరిర శ్రీనూగ్యరాయప్రపాత్ర, లాలి శ్రీరామరాఘ్నప్రపాత్ర లాలి
లాలి శ్రీనూగ్యరాఘ్నప్ర లాలిలాలి, లాలి శ్రీరామరాఘ్నప్రపాత్ర రాజ లాలి.

క. లాలీ విద్యలతోజా, లాలీ సుకుమారనైజఁలాతి మహాజా
లాలీ ముఖజితరాజా, లాలీ శ్రీరామరాయఁరాజా లాలీ.

క. లాల్ కాజమూరా, లాల్ మాకిక్కహాన లాలి గఫీరా
లాల్ హిమాచలఫీరా, లాల్ కిరారువా సూరానా లాల్.

3971

వాసవదత్తాపరిణయము. వ. పి. య. ల.

—♦ జోలలు ♦—

క. జోజో కరులదశేక్షణ. జోజో మృగరాజవర్ణన ♦ జోజో కృష్ణ
జోజో పల్లవకరపద, జోజో పూర్ణేంద్రవదన ♦ జోజో యశుదున్.

బావతము. పుం. 10 పూర్వపద్య 190.

కా. కేలం బట్టినకెంపుతాగొలుసులు ♦ నిందిచ్చులొగోజ్జో
హ్యూలచ్చుమురుకుందపంపురవగుంపు స్నింప బొంబు ప్లవో
లాల్లిత్యంబున నిద్రాపామృతుడు దొట్టు దెట్టి గోళొట్టుమున
లాలోలాల్లి ముటంబు నూపుదురు శోలబ్బాడి పీఠాచుత్.

చంద్రవాసుచక్రము. ఆ 1 పద్య 106,

ఉ. బాలుని దొట్టిలో నునిచి ♦ శంకజనేత్రిలు శోలబాడిలో
బాలశిశాంకశేఖరుని ♦ భక్తకేళామణి యో మహాత్మ యో
పాలితకీర్తి యో విచుల ♦ భానుసముజ్జ్వలవ్యమూర్తి జో
జో లలితేక్షణా యనుచు ♦ సాంపుజనింపఁగఁ గీరవాణులై.

ఒడయనందవిలాసము. ఆ 3.

పే. జోజో మహారాజ ♦ రాజశేఖరతా, ప్రాక్షనపుణ్యత ♦ పంథలంబు
జోజో సుధగతాచు ♦ నోజ రాజాస్వయా, మృతపయోరాశిరాశేందులంబు
జోజో విభాకగితేజ నిజాప్తవ, నీపకనీపన ♦ నీపయోద
జోజో సుతసుధీసహజ సాగరమేఖ,లాభారభరణ కళావివోద.

గీ. యనుచు జోకొట్టుదురు జనరాండ్రుఁగూడి, జోల వాడుచు రాచారిపోలి బాల
కిసలయగ్రాసముదితకోకిలకదంబ, కంతకలనాదసమధుర ♦ గానభణితి.

శకుంతలాపరిణయము. పె. నా. ఆ 3 పద్య 85.

క. జోజో సువర్ణవల్లీ, జోజో బాలామతల్లి ♦ జోజో తల్లి
జోజో కీర్తులవల్లి, జోజో శ్రీమముదవల్లి ♦ జోజో తల్లి.

3978

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము. క. వ. ఆ 6.

—♦ మేలుకొలుపులు. ♦—

ఉ. నిద్దుర మేలుకొమ్ము రజనీకర వంశ వరంశ కంఠముం
బుద్ధి భంగి మింట నదోయామిని చెల్లెలు కాల్య సంధ్య వా

- సద్విజ్ఞ సేయు చున్న యదియుష్ట మయ్యాఖసుత ప్రసూతికిం
 బ్రాద్దులు సొచ్చి యున్న యవి * పూర్వ దిశా సరసీరుహాక్షికిన్.
 ౩. వైదర్బీ హృదయేశ మేలుకొని నిర్వర్తింపు సంధ్యా నవ
 ప్రియరాగ్భవ విభేయమున్ విధికలాపంబున్ ముహూర్తంబులో
 నాదిత్యుం డిటఁ దోడు నూపుఁ బటురంహఃపిష్టశిష్టికృత
 ష్టాదిగోష్ఠ్యమహతమోఘ్నమున మోఘంబున్ నయూ ఖోఘమున్.
 ౪. మేల్గునుము దేవ యివె రా, చిల్కలు గను మొగిచి యున్న చెలువలఁ దమకుం
 బల్కులు నేర్పఁగ హద్దులు, గుల్మెడు పల్కులను మేలుకొలిపెడుఁ గృష్ణః.
 పారిజాతాపహరణము, ఆ ౨ పద్య ౮౫.

- సీ. చోటవై నారాశిఁదూతి చోరునిఁ జీరి, మీఱుచారువిహారఁమేలుకొనుము
 మేటిరాఁజేటిబూఁమెలు పూని మంధాన, శైల మెత్తిన ధీరఁమేలుకొనుము
 ఘోషి వై సంభృతఁతోణివై రిపుయధ్ధ, కేళిఁ గూల్చినకూరఁమేలుకొనుము
 భక్తుహతులఁ బట్టిఁబలుకంబమునఁ బుట్టి, మెఱసిన నరసింహఁమేలుకొనుము
 గీ. లీల వలుపుత్రిఁగనుభద్ర * మేలుకొనుము, మేదిసీతప్రవర్ధనఁమేలుకొనుము
 కూలికొదండఖండన * మేలుకొనుము, నీలనీలాంబుదశ్యామఁమేలుకొనుము.
 ఉత్తరరామాయణము, ఆ ౮ ప 242.

—♦ నివ్యాళులు. ♦—

- సీ. పద్మరాగనవీనఁపాత్రితప్రభలకుఁ, గరఁఖద్యుతులు శృంఘార మొసఁగఁ
 దిన్నవై విలసిల్లుఁచీపదీప్తులకును, కలికికన్నలదాలు * జెలు వొనర్చు
 ఘనసారవర్తి కాఁకలితగంధమునకుఁ, తమసారభంబు మోదంబు నేయ
 మధురమంగభగీతఁచుహితవాదములకుఁ, గరకంకణధ్వనుల్ * గరిమ యిడఁగ
 గీ. మెఱుఁగుజెక్కులకాంతులుఁ నెఱయఁ బర్వి, వజ్జితాటంకరుచులకుఁవన్నె వెట్టి
 వారిచానన లపుడు నిఁవ్యాళు లొసఁగి, రమ్యహేపాలునకుఁ బ్రయఁత్నములలర,
 రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 4 ప 11.

—♦ శోభనగీతము. ♦—

- శోభనమే విష్ణునకున్, శోభనమే భక్తభవఁనునరిష్టనకున్
 శోభనమే జిహ్వానకును, శోభనమే కృష్ణానకునుఁశోభన మనుచున్.
 ౩౯౩౨
 ముకుందవిలాసము, ఆ ౩ ప ౩౦౬.

— వరూధిని ప్రవరాభ్యుప १ —

- ఉ. ఇంతలు కన్నులుండఁ దెను * వెన్నె వేదెను భూసురేంద్రయే
కాంతమునందు నున్న జనరాండ్రు నెవం లిడి పల్కరించుట
గింతియ కాక నీ వెఱుంగజేయుచు వచ్చివ్రోవచొప్పు నీ
కింతభయంబు లే కడుగ * నెల్లద మైతిమి మాట లేటికి.
- సీ. చిన్ని వెన్నెలకందు * వెన్ను దన్ని సుధాధీశ, బొడమఁజెలువ తోగింపు మాట
తహివుట్ట జంత్రుగాఁత్రముల రాల గరఁగించు, విచలగాంధర్వంబు * విద్య మాట
ననవిల్లుకాఁత్రపుమియకు లావర్తించు, నని వెన్నతోడఁ జెట్టికి మాట
చాయమేధ రాజనాఁయము లనఁ జేసిడ్డ, సవరేంద్రంబు లుండునలు మాటఁ
- గీ. గనకనగనీమఁ గల్పవృక్షములనీడఁ బచ్చరాంట్టుగవి రచ్చుఁజల్లునాకుఁ
బద్ధసంభవ వైకుంఠాంధ్రసరలు, సామంతియ మాకు గోపాధిపతివచ్చి. 1233
- క. సేను వరూధిని విప్రుడు, మార గ్గుతానీ తిలోత్తమా చారిణీ యే
మా రంభా శశిశేఖ లు, దారగుణాధ్యులు మదీయ * లగుద్రాణాంధ్రుల్.
- మ. బహురత్న ద్యుతిమేడురొదరదరీభాగంబులం బొట్టు నీ
మృహికాహాగ్యమునం జరింతు మెపుడుం * చేయన్ సభావాహినీ
లహరికితలంధవాహపరిభేలన్యంజరీసారభ
గ్గివా జేందిందిరతుందిలంబు లివి మఁత్కాంతారసంతాపముల్.
- క. భూసుర కైతవకుసుమకేరాసన మాయుంటివింద * వైలివి నైక
మ్మా సముదంచక్రజిభవ, నానీనర సేదజటి * యాతిధ్యంబున్.
- తే. కుందనముమంటిమేను మఁధ్యునిచిత్ర, పోవ్యహతిఁగందెపడదాఁకఁబొప్పుజూలంబు
వదన మస్మద్దృహంబుపాఁవనముసేపి, బడలికలు చాసి చను మన్నఁబ్రాహ్మణుండు
- ఉ. అందజయాన నీ వొసఁగుఁజట్టినపర్యలు మాట వచ్చె నిం
దుండగ రాదు పోవలయుఁజూరికి నింటికి నిప్పు జేసు రా
కుండ వాకందు వచ్చి నుతియొందునె భక్తియ చాలు సక్తియో
కాండముఁ నీర్ప వేగ చనఁగా వలయుం గరుణింపు నాపయిక.
- ఉ. ఏ నిలక నిల్లు సేరుకుఁజెట్టియూపాయము మీమహర్షముల్
మానని దివ్యముల్ మదిఁ దెలిలంచిన వెందును మీ * సాధ్యముల్
గానము గాన దట్లి ప్రియలత్ ననుఁ గూర్పు మాకున్న తేఱవ
వ్యావహారిక దోష భవకాయితలోచన వాని కిట్లుమన్.

- ఉ. ఎక్కడియూరు కాల్ నిలువకింటికి బోయెద నంచు బల్కె నీ
వక్కట మికుటిరనిలయంబులయి సరిరాక పోయె నే
యిక్కడిరత్న కంబళము • లిక్కడిచందనచందనోత్పరం
లిక్కడి గాంగనైకతము • లిక్కడియాలవలీనికుంజముల్.
- ఉ. వేలిమియున్ సురాగ్నయము • విప్రసవ్యయుఁ జిక్కె భుక్తికిన్
వల్లె యుక్రమించె జగన్జనముల్ కడు వృద్ధు లాకిటన్
సోలుచుఁ జింతతో నెదురునూచుచు నుండుదు రానితాన్ని నే
దూలుగవప్తధన్యులు • దొయ్యలి నేఁ డిలు పేరకుండినన్.
- ఉ. నిక్కిము దావ నేల ధనఁడిసురనందన యింక నికలుం
జిక్కె మనంబు నాచు ననుఁజిత్తజుబారికి నప్పగించెదో
చొక్కి మరందమధ్యముల • చూడలఁ బాటులు వాడుతేంట్ల సొం
పెక్కినయట్టిపూవుబొడఁగిరిడ్లను గొంగిట గానించెదో.

మహాచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 41-53.

— ౧ — చెంచులక్ష్మీ నృసింహమూర్తులు. ౧—

- శీ. వెరవునవిష్కృతాఁలెదురునియ్యమ్మును, కేర నేర్పున ధానింపు మీఱ
నినుక పొక్కుండైవై వెనవండఁగలవే యు, సిరిక కాయలనొంకి కేర్పఁగలవే
వటువీజనంకితివలనప్రవీణత, మొలక లెత్తించెడిబలిమి లదె
మధుమక్షికలదొలిచుకుఁగోములలేవె, గుదురుగా వడపోసిగూర్చఁగలవే
- శీ. యచ్చుచోరణ్యముల నొంటింపరుగుదెంచి, తుమ్మిపాసల గోరువనూటి గలదె
పారుటాకులుదెచ్చియింకపారవ్యదులవస్త్రములుగూర్చఁగలవెయొకవన్నె కాడ.

చిత్రవలీపరిణయము, ఆ 1.

- శీ. పసిబాలయైనఁజొప్పనిబాధిగలతను, మాతల్లి వినినఁ బల్కెఱుం గనరు
కులగోత్రములవన్నె గొనియున్న మాతండ్రి, విన్నంతమిక్కిలి వెలపుఁజూపు
మాయత్త తెలిసికమాటికి మర్మంబు, బయటఁబెట్టుచు టవ్వొపాఁ నేయ
గుణనంతురాలు మాకొడ లంచు గజించు, మామానగాంచినమాట వచ్చు
- శీ. బావ వినినంతదెబ్బలేకొన్నాటు నేయ, మఱదిగనుకొన్న నిలువెల్లమనుచుఁడటుఘ
ధవుఁడెఱింగిన నాపాండుఁదలఁపఁ డింక, సామి! యేనిండ్ కెట్లోగ్వఁజాలియుండు
- శీ. సమాధిక. ఇవిరిదోటులా • నేటికి మెలఁగద, వింతి నీచుగనిపేరెవయ చెవును
ఎవ్వరై లే నమిఁగ్గో కాగ్గమున్నది, యెందువేంచేయుచువండుఁ జనుము

కుదతిగో నీమోముఁజూచినవారికి, దలఁచిపోవఁగ మనఃకాశుఁడువె
తలఁగఁ మామొద్దుఁనిలిచిన నీకేమి, లదు మీముంటికిఁగొల్పుటఁజను
మొంటిమలఁగద వీవువిదలో నీవెంటఁపొందుగా న్నోమిదేఁదండుఁటవె
బంటుతనం బెల్లఁబాగాయె మాచేతఁజట్టిఁబండ్లు నిన్నుమఠిఁ దెలుపు
తీరైనముత్తైపుఁబారమిచ్చెద నొక్కమాటు ముచ్చిడి బాధిమాన్వఁ గదవె
మాటిగా దొర యీలాటిమాటులు పల్కుఁగదనబోటిఁబొంది యిరువఁ
దనునె

యలరుబూఁబొదలలోనాలలఁ బొడుచు, గొంతగ్రాణ్ణిఁబ్రోవీంత మటవె
మేలాయె నీతోడఁనాలుపాడ నా, మేనచుఁజంపివాఁమెన లగునె

గీ. కలికిగో నిన్ను మదిలోనింకఁగలయఁగోయ, విలువమలరా నుడవెనొన్నఁదెలియఁగదవె
ఎలమితోమఠనాసామిఁవైతి నెమి! ఒల్కఁ బట్టఁగఁ జూచుటేపాడివలపు.

మ. కలలో నిన్నటిరేయి వెన్నఁబొకసిఁగాగంబు గన్నట్టి...

.....ధట్టించెఁ గవుంగిలించెఁ దమిదేన్నక మద్దు లుండఁచెఁ జె

బొలుఁ గోరుల్ జిలికించె మోవిఁ ఒలునొప్పుల్ వించె నాయాఁడిచే

దగ్గలవేమో పదరించె నంతటను మేఁల్కొంటిన్ నిదం బంతయున్.

పీ. లికి నీమఖచంద్రఁకళలు చూడకయున్న, మోహంభకారమృతిముగియు బెట్టు
తరుణి నీయధరావృతంబుఁ గ్రోలకయున్న, వలరాదబలమాఁదోలఁగఁబెట్టు
భామ నీ...దగ్గఁసీమఁ జేరకయున్న, గవ్వఁబట్టనిదాడిఁకొనడమై బెట్టు
పాలతి నీవెనరుఁజూపులవృష్టిగురియక, కోరిక వైరులేకొలఁదెం బండు

గీ. వెలది ననుఁ గొంగిటనుజేర్చివెఱపు మాన్చి, ...సామ్రాట్మేలిందించునుపుజేర్చి
మనవిఁ గొనిందు నీపొందుమనమునందు, మఱువఁ గలనైఁ నీయాఁదమందయాన.

గీ. చావకమ్మొవిపాఁకంబాసకున్న, విమలజలపూరభున్నసారములచేత
దప్పిపీఱునె యీలాటిఁమెప్పుచేత, కుదతి సమయోచితములుఁగొన్తువులరుములు.

గీ. అన్యకాంతాధరావృతంబాసనీయు, టంకరాఁటిమానిబంధంబగు విన్న
వాత్సల్యతిగాఁగఁగోరి నీయధరమధుర, మధుగనం బాసచేయుటంచుమరవాఁసి.

పీ. తమిషిఁబ్రక్రించుఁతటిని సారపుమోవి, గంటుదేఱఁగ మునిఁగంటు నొక్క
యిరుజొబ్బుకాఁగల్గెనెని లోఁదొడ లిరుగడల బంధించి ఒకటైదలకుండ
నిద్దర మొక్కటైఁబుద్ధుర, జెందుచో, నన్నుఁ గన్పొఱఁగియు నన్నెలాడి
యెను మువ్విటరీతిఁబట్టు లండఁగఁ దాను, గొంగిలి వదులుటఁకలుగు బెట్టు

గీ. పూచి యిటువంటిపిఁకలేఁపూవు బోజి, వేర్పు బిఁబి బాగేలఁనీలవేజి

మఱువఁజాలను నీపొందుఁమధురవాణి, మోహవారిధిఁ దరిజేర్చుచుద్దుహరిణి.
 చ. పలు మొగమోవివొక్కిననఁబల్కఱుఁ దేనియ చిందునంచు గో
 కులు జిగి.....లంటివఁ జుఁకుక్కున బిక్కిటిలున్నటంచుఁ గే
 ల్బలిమిని గొఁగిలించినను * బంగరుమై కనుఁగందునంచుఁ గా
 వలసివయట్లుబల్.....వన్నెలదీఱక మోసపోయితిన్.
 పీ. పరిపక్వసురసాలఁఫలరసంబులు గొల్గిలు, కీరంబు చనునె దుఁత్తూరములకు
 తెఱఁగంటిమానివూఁదేనె లానెడితేఱి, చేరునే చెనటిబిఁద్యూరములకు
 నలమాతితలిరువిండులగఁడుఁగోయిల, చొచ్చునే యలవేముజొంపములకు
 మినువాఁకతరఁగచాఁలున నూఁగు రాయంచుడాయఁ గోరునె జలఁప్రియములకు
 గీ. వేంకటాచలనాథుడైవెలయునాదు, మదికి హిత మానె యొకరావఁమానుఁగదియ
 బోటి నీవెంతదానిపిఁలాటిమాట,లింక వివఁజాల మదిలోనశంక తల.
 వెంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 31.

— ౧ — లక్ష్మీనారాయణులు ౧

పీ. మంజులఘనసూర్యఁసూర్య మాయఁ, గలకాభికిన్యతోఁ * గలయవలయుఁ
 కౌశితి .. * చతుఃతిత్ నెఱపుదు, మీనాంకజననిబో * మెలఁగవలయు
 జక్కుముద్దులుగాదు * చెక్కిల్లు నొక్కుచు, శ్రీదేవి గొఁగిట జేర్చవలయు
 ...సామ్రాజ్యసాఁఖ్యాల్లి నోలాడుచు, వనజగోమిఠోడ * బెనఁగవలయుఁ
 గీ. గమల చిరకాలమెడబాసె * గఱపుదీఱఁ, గోర్కు లీడేరఁగాఁ గేలిఁగూడవలయు
 ననుచునిమిసఁబుయుగశతంబగుచుఁదోఁపనెదురుచూచుచునుండెఁబఁద్రోక్షుండు
 పీ. వృగనాభితిలకంబునొగి యిద్దునెపమున, మెఱుంగుజెక్కులవైక * మీటుచుండు
 మణిసరంబులచిక్కు * మలపించునెపమున, మలసి చక్కిలిగింత * గొలుపుచుండు
 నుపగూహన మొనర్చు * నెపమున నధరాధ,రావృతపానంబు * నాచరించుఁ
 జలఁగి చూర్ణాలకంబులచిక్కు వదలించు, నెపమునఁ గీల్జడ * నిపురుచుండు
 ఆ. నిట్లు కొంతదేర్ప * నిద్రతి..., మమితకంపమాన * మమితఘర్మ
 మమితచిత్తవే * మమితసుఖానంద, మమితకుతుకమయ్యె * సంతసంత. 4014
 పీ. కొలువలు చదలి చిఁక్కులువడ్డచోరముల్, సడలినరత్నభూపాచయములు
 గొఁగిల్లఁ జెనఁగొన్న * కరసరోజంబులు, నుడివడ్డచుందార * నునుసరములు
 పుక్కిల్లఁ జెందుతాఁబూలరసంబులు, చిందరలైవిడు * చిన్నికురులు
 శృంగులిందు సంకీర్ణఁచెడనలేపముల్, కడనిద్రఁ జొక్కిన * కన్నగవలు

గీ. కటులదిగజారుదివ్యాంశుకములు కలిగి, వేద్యు లిగురొత్తగా నిశాంశేతలందు
జలధిరాజన్యకన్యకా * చక్రస్థాయి, చిగురునెట్టును శుభిరైద్రులకేంద్రి గవుడు.
మహాలక్ష్మీపరణయము. ఆ 5 పే 119

సీ. కలికిచే నొకవేళ * గానంబు చేయించి, యతివేద్యులొడఁ దానాలకించు
పణతిచే నొకవేళ * పద్యముల్ జదివించి, తేటగా నగ్గముల్ జెనుపుచుండు
మగువచేనొకవేళ * మడుపులు జుట్టించి, మించుగా శేరి కిప్పించుకొనుదుఁ
బద్మాక్షీనొకవేళ * బాహుపై నిడికొని, వేరుక నగనంబు * లాడుచుండు
గీ. జేరేమదీరంగ నాచెలి * మోము తనదు, మోముపై నంటగా నంచి * ముద్దుకొనుచు
గృహ్మనుచురుగ్మనుఁమోవి*నొక్కికొని,లించునొకవేళమిగులలా*లించుకొనుచు
క. పొలతుక తనపై నెయ్యపు, టులుకన్ బవళించియాండు * నత్తలీ మరుస్తా
ములికీ కలికీ చిలుకల, కొలికీ రెమ్మచుచు ముద్దు*గొని లాలించున్.
సీ. వలపించు నొకవేళ * పనితపై మోహంబు, దగిలి యొక్కకవేళ * దానె వలము
పల్కరించగఁజేయు * పణతినొక్కొకవేళ, భ్రమనుదా నొకవేళ * బల్కరించు
నవ్వించు నొకవేళ * నాతి ముచ్చట విని, తలయూచి యొకవేళ * దానె నచ్చు
నోడించు నొకవేళ * నువిదనాటలయందు, దడబడి యొకవేళ * దానెయోడు
గీ. మురసి యొకవేళ సఖికి తా*ముద్దు బెట్టు, నతివనొకవేళ దానె ము*ద్దుడుచుండు
...దేలు మాధవుఁ*డ్డాక్కవేళ, రమణి నొకవేళ*దా.....దేల్పు.

మహాకృష్ణవిలాసము. ఆ 4 పే 81-85.

—ర యామిసీపూగ్గతిలకాబిల్బిణులు ర—

క. మధురాధరమధురసుధా, మధురాలాపములఁజేరు * మన్నింపఁగచే
మధురాజితనవకుంజసు, మధురాజితదంతకాంతి * మహిమ జెలంగన్.
క. హరిణీకృతాధరస్మిక, భరణీవరణీయచిత్త*భవవనభరణీ
హరణీసుఖరణీవర,తరుణీయధరామృతంబు * దయసేయఁగదే.
క. బిగిమాటల మరుఁ డొగి జిగి, బిగిమాటలరించి పొంచె * బిగికాఁగిటజే
గఁగఁజేరిచి వగ గూరిచి,దగదీరిచి మనుపజేల * దగునటే బాలా.
క. మనవేనెవరుగవేగను, గొనవేనవిలుతుబారి * గొనవెనగొనవే
విసవే నిను వేడెద పెద, నను వేడ్కను మనుప వేల * నన్వించుముఖి.
క. ఇంతయు దయ జూడఁగ నను, జింతలవంతలను జవక*జేయుట దగునె
యింతి విరిబుఁతి మను, దంతి మురిపెములదొంతి * తిరుణిసుకొంతి.

- క. అలికిరకేకికోకిల, ములవేలలమోసములకు ♦ నులికితి నహహ
కలికి మురుగులికి మరు, ములికి వలపేటికట్టి ♦ ములకాయెగదే.
- క. కొమ్మ నెమ్మది గోకలి, కిమ్మ యిమ్మాటలంగు ♦ లిమ్మాటలు గై
కొమ్మ యిదె రమ్మ మది, ముమ్మాటికి మమ్మకొమ్మ ♦ ముద్దులగుమ్మ. 4027
- సీ. వలకాక కీరకాఁగిలనింపకున్నగ, వ్యలకాక దీరవో ♦ కలువకంటి
తెరగుపాటునడిసి ♦ జొరకున్న మానుడే, తెరవుపాటించునో ♦ తెరవమ్మ
కులుకుగుబ్బలరొమ్మ ♦ గుదియింపకున్ననో, కులుకుగుబ్బలరునో ♦ తలిరుబోడి
తళుకుజెక్కులముద్దు ♦ తమిషీరకున్నగ్రో, తళుకుజెక్కులమునో ♦ జలనగంధి
- సీ. మేల నన్నేలవేల యావేళ జాల, బాలిపాలైతి నిక జలమేల దాళె
జాల నీలావికాలకపోలఫాల, భాలలితమ్మగమదపుంజబాలబాల.
- ఉ. వాగురులయ్యెనేమరుని ♦ వార్తలు మోహ మిడేము జాడఁగా
సాగరమయ్యెనే వలపుజాడ లివేము దలంప లేబగల్
జాగరమయ్యెనే మధురసంబులు నాచవిజాడ చేదుదా
టోగిరమయ్యెనే యిక పెట్టోదె నీవిక జాగుచేసినన్.
- సీ. అతివనికెమ్మోవియరుణబింబబలంబు, సఖియనీనెమ్మముచంద్రబలము
చామ నీమెయిగోముసక్వసుంగళబలం, బబల నీచూపుసోమాఖ్యబలము
కొమ్మనీచనదోయిగురుబలం బలరుల, బొమ్మ నీపలుకులకార్యబలము
తలికి నీమరివెంపుగతులు మందబలంబు, ముదిత నీవేణితమోబలంబు
- సీ. అతనుకేతుబలంబు చేలాంధలంబు, రమణి నీసఖిపాలితారాబలంబు
లలన నీవబ్బుచే మంచిలన్నబలము, గాకయున్నదె శుభము లోకములయందు.
యామినీపూర్ణతిలకావలసము. అ. 5.
- కా. అంధుం డెక్కడ చంద్రుఁ డెక్కడ తడియందైనయావగ్ధవా
బంధం డెక్కడ నిట్టి వింత గలదే ♦ భావింప నెవ్వొప్పిపై
సం ధాత్రీందుఁడు మాకు నిర్దురకు సంధం బొప్ప నన్యోన్యహృ
త్సంధానంబగునంపుఁ జేసె నిటులంజర్చింప వేటున్నదే.
- క. ప్రతిభంగ మయినఁ గానీ, మతిమంతు నుదాత్తవేషుఁడూనితవిద్యా
న్వితునిం గాంచెదఁ గన్నుల, కతులమహోత్సవముగాఁగయని చెలి వ్రీతిన్.
- ఉ. తామరసాక్షి నీనిశితదారుణవీక్షణతీక్షణబాణముల్
వేమటునాటి నావ్పవహావీధినిం బొనరించె జూడుమా

నీమెయి నావధద్వితయఃపియ్యవై త్రావెదఁ బూతపూసెదవ్
నీమధురాధరామృతముఁనీ...కుంకుమజంక మేచ్చవన్.

సీ. సరవి నెన్నెడును భోజనము సేయఁగలెను, నీమూడిప్రీతిచేసిరహాక్షి
యొలమిగా నెన్నె డింతులను గూడఁగలెను, నీమూడిప్రేమచేసిరహాక్షి
యారయ నెన్నెడు చందఃనాదిచచ్చయలేదు, నీమూడిప్రీతిచేసిరహాక్షి
చెలగి యెన్నెడు మాత్రములు భరింపఁగలెను, నీమూడిప్రీతిచేసిరహాక్షి

తే. గాన భవవీయవిరహయోగమున నామఁ, గలవోంతల మనస్సులుఁ గావచ్చు
గాంచి వ్రుండవైవసత్కృపిని నన్ను, రామిటనూని బ్రోవచేరాజపుత్ర.

సీ. శృంగారమూర్తివై * చెలువొందు నినుఁ జూడవలెఁ గాక కన్నులుఁగలవలంబు
చక్కవైనట్టిసిఁచెక్కులు ముద్దాడవలెఁగాక కెమ్మోలిఁగలవలంబు
మది కెంపు సేయు నీయొడ తొమ్ము వెన గుర్రమ్మనలెఁగాక.....గలవలంబు
నేర్పునిరినయట్టినితోడ మాటాడవలెఁ గాక నాలుకఁగలవలంబు

గీ. సేన సేయంగవలెఁ గాకఁ చెలువరాను యలరులను గేట చేవోయిఁగలవలంబు
కలసి...మెలఁగుటవలనఁగాక, కవివిభావజీచెలిమిచేఁగలవలంబు.

చ. సమయ మెటింగి నేదలుపుచాటున నుండఁగఁ గేటవమ్మిమో
మామున మొగంబునం దిడి వఁ భాగమనంబుఁ దలంచి చూమిమం
గ్రమమున నుక్కులాంకపడఁ కొండములన్ వృదుగీతిఁ బాడుమన్
రమణిమనోవికారయయి రాజిలుదాని మదిన్ భజించెదన్.

విల్వజీయము, ఆ ౮.

— రాధాకృష్ణులు —

క. ఆహోయో పరిదెల్పుదు, సాహసమునరాధకృష్ణుఁజనకినచేళన్
యూహింపఁడు నీవంబని, బాహుముగాగరాధపదములుబట్టున్.

4021

సీ. పిరుదడగరిమొగ్గి * దిగి.....నొత్తుచు నెటికురుల్*మనుపునీర్పు
యొడికట్టువెదొడలూని తిల్కము నిద్రి గద్దించి బుగ్గు * గంటుసేయు
బలుజనీనుస్తులు*వైవి శృంగారించి, తిగికొగిటుపజేర్చి * పెదవి నొక్కు
అడరిపాటునవచ్చి * యదిమి ముద్దికుమని, వదలక ముద్దుల*గుడులు గుచ్చు

గీ. మరలివేగిరరమ్మని * మనవి వ్రాయు, బాసి నిముసంబు యుగమని * పలునశించు
నిమిషమైనను నెడబాసినిలువగలదె, యోహోహో కృష్ణు*కు దగియమండెరాధ

సీ. ఏమిటా కృష్ణ నాఁసామి రారాయని, నద్దికదండముల్ • పంగియెసఁగఁ
నామిద్ద ల్లుఁడా • నమ్మితిరావని, మోము తప్పక చూచి • ముచ్చటించు
నేమోయి మాధవా • యెచటి కేఁగితివని, పనిలేని నెపములు • జన్మచుండు
అగునయ్యవయ్యార • మత్తకు జూపకు, దగదు నీకని గుట్టు • మిగులఁ బలుక
అ. మోహవాద్ధిలోన • మునుఁగుచుఁ దేలుచు, సాహసంబుఁజేయఁబాలలేక
గదియమాను మఱల • గౌఁగలించును రాధ, .. ఓనమాలు • నభ్యసించు.

బృందావనవిహారము.

సీ. తొడలపైనుంచి యుగ్గిడువేళచికిలిపెందోడలసందోయ్యఁబుడికిజూచు
వేడుకవిందుల • విందులంచును బిల్వఁ, గదిసి పయ్యెద జార్పి • కాఁగిలిండు
నునుమద్దుబెట్టును • చును వేడుకొన గోటి, కొనజెక్కుమీటి చుంబన మొనర్చు
ముదముతో నెత్తుక • మోవిముద్దాడినఁ, జక్కెరకెమ్మొప్పి • చప్పరించు
గీ. పట్టుకొనిలేచు గతిసీడ్పుకట్టుకొంగు, తొలఁగి జఘనంబు గనుపింపఁగలసి నవ్వు
నెన్ని చూయలు నేర్చి సిఁచిన్ని కృష్ణఁ, డనుచుఁ దనులెంచురాధ ముద్దాడకౌరి.
సీ. ఫలపుష్పములు దెచ్చిపట్టుచుంచునుబైఁట, నించుచో..... దాకించుదేల
నిట్టట్టుఁత్రోవలఁయెదురైన నెదురుగ, నొయ్యారిమేనుషేఁనొరయ నేఁగుఁ
జీకటిలోఁ గన్నఁజెలియ నావైనయ, లేదటేయని కాఁగిలింపఁ దివురు
సఖులతో ... రహఁస్యములు ప్రసంగించు, నెలనాగ వినఁగతాఁసెఱుంగనట్లు
గీ. చిరుకసాంబాఁగిఁతేజివఁజీరు గేరు, కమ్మనెమ్మైన వగవగఁసామ్ము లూను
యెమ్మె మెరయించు క్రీకృష్ణఁడెల్లవేళ, రాధతిలకించుకొనెడియాఁరాటమునను.
సీ. పనిలేనిపనిబూనిఁపైఁడియందియ ఖల్లు, ఘల్లఁగ గృష్ణఁడెంఁగట వనించుఁ
దనవైఁట యతనివాఁకిన గియక్కున మొగం, బోరయై చూచు సిఁగ్గొలయుచూడ్కి
నేజెల్లనవ్వువాఁనికి నెట్లు దోఁచునో, చెఱఁగుదాకెనటంచుఁజెవికి దెలుపు
నెటుల దోచినమంచిఁదేయన్న మఱిచాలు, పొమ్మంచుఁ గెంకేలఁతమ్మివైచు
గీ. నాననము వంచు బొటనప్రేఁలనివొచ్చాయు, వేడినిట్టాన్నలుంచు నాఁవెతయెఱుంగ
వింతక దెయించుననుబోఁకఁకంతలోన, గుర్తుమమ్మనచొక్కియఁకొమ్మలాంగి.
చ. నిరతము నాపయిన్ జలముఁనిక్కము బూనికదానవైనచో
ఖరతరహాసఖంబులనుఁగంటు లొనర్చుము పంటికాటులున్
నెరవుము బాహువల్లులనుఁ నేర్చున నోర్పునఁ బట్టి కట్టు మీ
తిరుమగునీదుకోపమును • వీరును హాయియ మొఱు రాధికా.

- శ్రీ. ఒంటిపొటువఁ గొఱిఁబూసగు దత్తరమునో; కంఠలోపల వత్తుఁగల్గుచుండెన
నేమైనఁ జూచుచు నెఱుంగనిరీతిని, మారుమోమునఁ జెల్లఁజేసి నిలుచుఁ
గట్టఁకొం గెడలించిఁగట్టు వల్లలవఁగంభీరనాభిక్రేఁగంటఁ జూడఁ
జెలియ రావేయనిఁ చెయివేయుఁజీకటి, గాంచి నీనాయుండుఁ గడకబోవు
- శ్రీ. నెదురెదురెచూచు మందలఁజేగియున్న, నేల రావైతివని మానఁజిఁజూచి
యతనిపల్కుతె చెవియొగ్గిఁయాలకించు, వలపునను రావ కృష్ణునిఁవలవవఁలి.
- శ్రీ. హరిశేవచచ్చుచోఁనటై నేఁ జూచిన, పడఁతులకనుఁగిటికిఁడవఁబోవు
నందుడదేరున్నఁవచ్చుచు మీకేల, పొచ్చుండు నొక వేళఁపులివిపుచ్చు
యొంటిగానున్నచోఁనొక లేనిపనిచెప్పి, కమలలోచనునిఁజొంటికిఁ బంపు
వనితనిచేగానిఁవల్లడుమీకృష్ణుఁడని నన్ను బహుపు భోజనము వెట్టు
- శ్రీ. గంధమైనను విరులైనఁ గాని విడిచు, మైనఁ బండైననాచేతఁగానివేర
యొకరచే నంపదే యంతఁమొడ్డినొనిఁప్రేమ వేడు యశోద నొకఁమొ యెఱుంగ
- శ్రీ. బారికిన్నెరకాయఁ బటువు.....మీఁద, గోరుంచ విజ్ఞప్తఁజేసివేసి
తళుకుబంగారునిఁద్దాచెట్లటద్దాలు, ముద్దాడ నియ్యజేముద్దుగుచ్చు
కండచక్రైరపానకము గుల్లుకెమ్మొవి, గంటిసేమఁగనపెఁకలుచుఁటి
తొలి గారుమొఱుగుతోఁ ప దులనూగునెమ్మేమ, గొఱిలింపఁగివేళకమలవవ
- శ్రీ. వైఠిచాటేలఁ జేసివేపవ్యగంధి, మోము ద్విన్నెవవేలకేఁకానానాఁ
సారె ఘంకించె నేటికేసారసాక్షి, యెలమేనొసరించెదెఁయగునుబోగి.

దశావతారచరిత్రము, ఆ 9.

—• డోర్వశీపురూరవులు •—

- శ్రీ. శ్రచ్చివ్వుమున కోర్చి • యందుచున్నను నూజ్జు దాటెనఁజేనంటు • దానఁ గాను
పంచబాణునికేళి • బగలు గాంతించుచు, దనుకింప నరుడెంచు • దానఁ గాను
బహుమాన మెనయంగఁ • బల్కి పిల్పింపక, కానియే నరుడెంచు • దానఁ గాను
నగ్గుండ వగుచు ముందఱవచ్చి నిల్చిన, దర్శించియుండెడి • దానఁ గాను
- శ్రీ. కన్నబిడ్డలవలెఁ బెంచుకొన్నయట్టి, తగిరు లెడఁబాలు నోర్చుకు • దానఁ గాను
గాన నీమేర నిలువంగఁ • గలిగితేని, నీకు లోనయ్యెదను ధారుణీతిలేక.

వట్కూరైచరిత్ర. పునూ. ఆ 6 పద్య 124.

—• మేనకావిశ్వాన్నితలు •—

- శ్రీ. మేనకయని పిలుతురు నను, మోనికులాగ్గిణి తిలారత్నమాపేమదుల్
నానెచ్చెల్ల తమపుర, చూసల మెందని వేడ్క • సలపుదుము రహిన్. 4048

క. ఎక్కడిమీరెక్కడినే, మెక్కడి... పరమముల • కివియుం గలవే

మొక్కిడివిచుటకై, యొక్కటిరానిట్లుపలుక • కల్గిన మైతన్.

క. సామాన్యలగా మమ్ముం, గామింపకుఁ జేము నూలు • క్రతువులవాని
గామోపభోగములకుం, గామింతుమునూ నిజంబుఁ • గనుగొను మనఘా.

క. పావనభవదంభిద్వయ, నేరనమును విమలకమల • శిశిరనభస్వ
తేనెనమున్ దొరఁకొనునీట, నీవనమున మెలఁగువార • మీరలుగకుఁడీ.

తే. ఆనుచుఁ బ్రతికూలవాక్యంబు • లలివపలుకఁ, జిలకబాబావటీయండుఁ బిలుకుములుకు
లలకుంపఱతాఁతున • నలసి సాలసి, దీరవర్తన మెడలి పొక్కిరింపఁ దొడఁక.

సీ. నీటిపిచెన్నెలవేడిఁ తలఁకించెఁ గలికి నీ, యధరాధరావృతం బాననిమ్ము
వలపుఁబెమ్మోకూనఁడఁకించె మగున నీ, కళుకువైఁటచెఱంగుఁగఁగప్పనిమ్ము
విడకటారపుజోడుఁ వెఱపించె వెలది నీ, ... దుగ్ధముల మాతుఁకొనఁగనిమ్ము
పిక్కుకనికరమ్ముఁ బెడరించె నతన నీ, సాహాయ్యముఁ గేలిఁసలుపనిమ్ము

సీ. జలదళఫలానిలాహారం సదుపనాస, చిరతిరస్రతనీడొకఁ శేషశుష్క
దవయవాగాసమునభాసఁతులన మయ్యె, బాల నీమోల శుశ్రూషఁబడయనిమ్ము
క. మెలఁగున్ దలఁగున్ భయమునఁ, గలఁగున్ మలఁగున్ లతాంగిఁకపటారభిటిన్
జెలఁగున్ వలఁగునెనరున, వలగున్ దొలఁగున్ నగున్ నయారము మీఱన్.

కవిరాజు కిలఁకలు నేయకువేలకీ నుడిఁకైకొనవే మరఘాములకీ

కొలఁతులఁ గ్రుంకకువే యబలా మఱఁగొంకకువే భృతకామబలా

కలఁతుల దాఁగకువేలనా వెడఁకింపకువే కనుగొఁగలనా

నిలుగులఁ బెట్టుకువే రమణీ నను • జేకొనవే గుణహీరమణీ.

తే. ఆనుచుఁ బ్రార్థించిదోహృదంబవధిగాఁగఁ, గూడియుండుటకొడఁబడిఁకునుమగంధి
సంయమింఁద్రునితో పచ్చెఁసహచరీసు, కల్పితంబైన కిసలయఁతల్పమునకు.

— శతకుంతలాదుష్కంఠులు. ౩ —

సీ. జలజాతీ నీతనుఁకొనిమారిపూరమ్ము. పాద్యాదకమ్ముగాఁ • బరిణమింతు
భద్రభగవన్ నీఁప్రమదాశ్రుకణజాల, మర్దుతోయమ్ముగాఁనవధరింతు
గలికి నీకడఁగంటిఁ గరువంపులేఱఁజ్ఞాఘ్న, లలరులసోనగాఁనందగింతు
నతన నీ యధరాధారావృతాస్వాదంబు, సరసలవుండుగాఁసమృత్తింతు

సీ. .... చమత్కారభరిత ..... మానితా యాసనిశ్వాసఁ మారుతమ్ము

హితజాత్మానిలమ్ము కానిచ్చగింతుఁ, గనికరమ్మున బంగారుఁకనికరమ్ము. 4051

- సీ. పరువవల్లలచీరఁపరిధాన మెట్లోర్చె, నీమేనువనీతఁగోవలఁబు
 మృగలునకుశశభాఁమిళఁ మెట్లు పహించె, నీయఁపుని ఁభివశఁగోములు
 బాలపాదపనేకఁపాత్ర మెట్లు పహించె, నీకేలు పల్లవఁ శ్రీకరులు
 ప్రసవరేణుకరాళఁపవన మెట్లు భరించె, నీమోము దన్నుచొచ్చిలఁబు
- గీ. శీతలజలావగాహనుఁన్నే హతువర, కందమూలపలాకాడికవళఁగలు
 నేయుటకు నెట్లు దవరె శశచీలీలాసు, మెన్నఁదొరకొన్న నీచిన్నెఁముపువడఁగీ.
- మ. గళురంభోవిధిమధ్యభూవలయభూఞ్మప్రాణ్యసామ్రాజ్యకా
 శ్వేతదివ్యావ్యయఁవ్యభవ్యముల సత్కాంతింబు పిత్రాతుండవ
 లతిఁగా నన్ను వరించి యంచితమహాభ్యామ్ముఁ నైకామ్ముర
 మ్మతివా నామతి వాంఛఁ దీర్తు నది ప్రియాలించి లాలించెదే.
- శకుంతలాపరిణయము. కృష్ణ. ఆ 2.

— ౧ కై కాదశరథులు. ౧ —

- ఉ. ఎందుకు బల్లచే తరుణిఁగోమిటి కల్గితచే మిరారి నా
 యందలి నెరమేమె చెలియేమియెఱుంగ నె కొమ్ము కొండెముల్
 విందరె ముద్దుగుమ్మ వెడఁగిఁటివడియన కొప్పగించకే
 యిందముఖీ యయో..... నెలఁగదే జగదేకుమవనీ
- సీ. తరుణి నీయధరామృతం బొసంగఁగఁ గాదె, యవనిలో నాకు ద్విధ్యము వొవచె
 రమణి నీదుముఖాంతఃరమున గాదెయశేష, రాజమండలము గంధర్వం బడఁగ
 లలన నీశ్రోణీఫలకజితమైదే, ధగణిపక్రింబు నాఁకుముఁగుఁ బొచ్చె
 లాలాక్షి నీదయాఁలోకింబుననెగాదె, పొగిపించె నాదుశంకరజయఁబు
- గీ. విట్టి నీనుఁ బాయకాల నీకేల యలుక, యనుచుఁ గైకను దశరథుఁడనునయించి
 ముదిసి ముప్పనఁ దనకేలఁమోహ మనుచు, చురుఁడు రతిచేతిలోఁజెయి పడచెననఁగ.
- దశవతారచరిత్ర ౨ 2.

౧ అమాల్యాదూతకము. ౧ —

- ఉ. ఇంతిరొ నీదుభాగ్య మిపుఁజెంతని సన్నతి నేయుదాన వి
 క్రాంతదిగంతకాంతలు శిఖామణి కాంతులు గూడ మోహ్యుకే
 లెంతయుఁ బాల్తు రెవ్వనియఁపీఁకటాక్షిము గోరి యాశేసి
 కాంతుఁడు గాచినాఁడు కుతుఁకంబున నీకు కటాక్ష పీతుకువ.

కా. బౌనానే జెలమాలనా యిటుల నీవాడన్ బళా చాలు పో
పోనెవ్వారెవరైన విన్న నిట శీఘ్రున్ నూపగా వచ్చితో
నానాథుం డీది విన్నయంతఁ దనకున్ నాకున్ మహాహీనరా
దా నావంటికులాంగనామణికి న్యామంబానె యీమాగ్రముల్.

మ. తగ వానే తనవంటివాఁడు పరకాంతం గోర సామామ్యుడే
మగునా తాను శతాశ్వమేధి ద్రిజగన్మాస్యండు నేఁజ్జెల్ల యీ
వనవర్తిం దన యాగభాగములఁ బిల్వం జూతురే బ్రాహ్మణుల
నగరే తోడిసురల్ మహాబుఘలచెంతెన్ గౌరవం బబ్బునే.

నీ. మంచివున్న మచందమామ చూడనె కాని, వేడుకతోడ ముద్దాడ వశమె
యూరక చూచి నోదూరు టింటియె కాని, యందనిప్రూనిపండ్లంద వశమె
తిభుమతి శ్చనిమించుతోలుకారిమెఱుము గాం, చనెగాని కౌగిలింపంగ వశమె
కనకాద్రిశ్చంగముల్ గనుఁగొననేకాని, మలభంబు గాఁబట్టి చూడ వశమె

గీ. యటులఁ బరకాంతఁగుమొగంబధరబింబ, మంగళల్లియు జనుదోయిఁబులయఁబోడి
కోరుటయె కాక యేలఁ జేఁమారుఁ దనకు, వలవని దురాశ యేటికివలదు పొమ్ము.

దశావతార చరిత్ర. ఆ 7.

— 1 అహల్యాసంక్రందనులు. 1 —

చ. నిలువునకుం జెనుచ్చ రమఁజీమణి మోహమె కాక భీతియో
తెలియగఁ గూడ దప్పు డల • దేవవిధండును గంప మొండె మి
క్కిలి యొడబాటులేనిపరఁకీయకరంబుదెమల్పఁ గౌగిటం
గలయఁగ దొడ్డసాహసముఁగాదె బలారికిఁ జెల్లె నయ్యోదన్.

ఉ. నీపయి నాకు నాపయినినీకును గూరిమి గల్గఁ జూచియున్
బాపపుదైవ మిట్టు తెడఁబాయఁగజేసెనుదొంటిపుట్టువం
దేవగఁజేసి నా మొ విధిఁకేచున నేర్దుము తోయబంధముల్
నాపయిఁబోరుయొంచు సుగఁనాయక మగ్గుచు నన్ని కష్టముడున్.

4067

నీ. మానినీకుణి బల్మి • మరిపట్టుఁబోదునో, పట్ట బోయిన నెంత • ప్రిశయ మగునో
అతిన నే నిందుగ్రిఁడ • నని మందలింతునో, మందలించిన నెంత • మండిపడునో
వెలఁది నీకపుతరంపు • విడము నిమ్మండునో, విడె మిమ్మునిన నెంతఁవికట మగునో
కమ్మవిట్టునికేళి • గలయనిమ్మండునో, కలయనిమ్మన నెంత • కలహ మగునో

గీ. కోరి కెఱిగింప నిక నెంతకుటిల నగునో, రాక తెలిపి నిక నెంతకుట్రుపడునో
తరుణిహృదయము దెలియక దత్తరింప, మీరిక సువ్వఁజెలుగునుఁ ధ్రువగునము
సీ. అల్పదా సన్నిట్టు * లంఘన నీనడుచుల్పంబు కాదపేహునానయన
చపల సన్నిటు చేర * సరనియే నీమేను, చపలంబు కాదపే * చంద్రవదన
గతి నీకిది వన్న * గాదు నీ....., కఠినము ల్గావయే * కంబుకఠి
కుటిల యీతలఁపులు * కూడ నానీకురుత్, కుటిలము ల్గావయే * కుండవదన
గీ. యింత గర్వింప నేలరా * యింద నీవు, వెలచి నీకొల్ల గల్ల గండ్లింపఁ దగజ
చాలు చాలించరా యింత * ప్రేల నేల, చాలవే నావ పదము * పాదసాద
సీ. ఈరూపమునవచ్చుచే నొచ్చు యీరూప, మున వచ్చుచే నొచ్చు * వనితతనకు
వితరాంగనాసక్తి * యేకీర్తి యితరాంగ, నాకీర్తియేకీర్తి * చురుకెనకు
నింతులనలయించుచేవన్నె యింతులనలయించుచేవన్నె * చెలియతనకు
నిట్టి నేర్పులనేర్పుచే నేర్పురాయట్టి, నేర్పులు నేర్పుచే * నేర్పుతనకు
గీ. ననుచు రోవంబు వుట్టుఁ బొచ్చాక్షిపల్కు, మత్తరంబుల కెల్లఁ బ్రభుత్వవ్రతంబు
లిచ్చి యాకాంత మగ్న మొక్కింతయొకఁ దెలియఁజాలక వగచి యాశ్చర్యభర్త.

విశ్వకర్మపురాణము. ఆ 5 పే 251, 252.

—* సుభద్రాపునులు *—

క. మీరింద్రప్రస్థముఁగని, నారా పాండవులఁజూచి * నారా సుఖులై
చారందలు నొకవో నున్నారా వీరాగ్రగణ్య * నరు నెఱుఁగుదురా.
క. నీకైతఁపంబుఁజేసెద, నీకైవడి దాచనెల * యే సద్గుణుడన
లోకోత్తరగుఁధలగ్నం, బోకోమరి నేడు కోర్పు * లాడఁ నూర్చగడ.
గీ. మేరలా యిది మీయంతఃవారలకును, చెద్ద బున్నార వాచెర్లి * పెండ్లిసేయఁ
గలరు వేగిరపాటింత * నలదటంచు, విన్నపము నేయరాదె యో * చిన్నచియక.
క. మీవారెఱుఁగుట యొప్పుఁడు, కావించుట యొప్పుఁడింక * గర్భాణంబున్
నీవేలఁ జువునడచెడు, రావే మాతాడ కిండు * రావేందురుభీ. 407*
సీ. కలకంఠి నీకటాక్షముగల్గ నిన్నాళ్లు, మరుకటముఖముల * సరకుసేయఁ
గనకాంగి నీసమృద్ధిఖముగల్గ నిన్నాళ్లు, చరిదమాను నొకింత * సద్దసేయ
రమణి నీప్రియవచనముగల్గ నిన్నాళ్లు, గలికిరాచియక లక్ష్యుంబు నేయఁ
జూచు నీకరామంబునముగల్గ నిన్నాళ్లు, లేమావిదిగురాకు * లెక్కసేయఁ

- గీ. జూడక మొగంబు ద్రిప్పి మాటాడ కిప్పుడు, చేసిగిదిపట్టుకపరాకు ♦ చెప్పినపుడె
యేమి పట్టునొ కైలాట ♦ మింకమీద, తరుణిదయలేక విడనాడ ♦ దగునె నీకు.
- సీ. అర్జునుడను నేనెయని తెల్పినంతనే, మిట్టిమైనైపడె ♦ మెలతమాపు
గాంధర్వమునఁ బెండ్లిగమ్మనునంతనే, పచ్చకప్పురమాయె ♦ భామపల్లు
బలిమిమైఁ బట్టుంగ ♦ దలకొనునంతనే, యొకబండికల్లయ్యె ♦ నువిదపిఁజుదు
సోలపుఁద్యోదఁడేటిచూతునన్నంతనే, పచ్చపూసాయెఁబోపడతియాయ.
- గీ. పేరు వివరించి నేనేల ♦ బేలనైతి, కొరికెఱిగించి నేనేల ♦ గోలనైతి
బలిమిఁబైబడి నేనేల ♦ బయటఁబడితి, బత్రిఁగనిపించి నేనేల ♦ బలుచునైతి.
- విజయవిలాసము. ఆ 6.

—♦ హిరణ్యకశపువరములు. ♦—

- సీ. దేవకులంబుచే దేవయోనులచేతఁ, బిత్తకోటిచే దైత్యోవితతిచేత
గ్రహములచేఁ దారకములచే మునులచే, ననలసమీరతోయములచేత
నరులచే గిరులచేఁదరులచేఁ బశుచ్చుఁ, పక్షిదంశకకీటకపక్షిచేత
నశకుంతళరపరిఁఘాద్యాయుధములచేఁ, గాఢపాపాణసంఘములచేత
- గీ. నవని నంతరిక్షంబుఁ దిసమునందు, వాసరంబులయందు శర్వరలయందు
నాకపాయంబు లేకుండఁలోకవంద్యయిమ్ము మఱియొప్పయునున్లఁగింత నిజము
నృసింహపురాణము, ఆ 2 ప 98.

—♦ యక్షప్రశ్నములు. ♦—

- క. దినకరు నెయ్యది నడపును, దినకరు నెవ్వరు గొలిచి ♦ తిరుగుదురదే
వునియస్తమించు పేమిట, ననఘ తదాధారభూతమది యెయ్యదియో.
- గీ. అనిన ధర్మజుఁ డిట్లుఁబఱుకొనుని, నడపు బ్రహ్మాంబు సురకోటి నడచుఁ గొలిచి
ధర్ముచే నస్తమితుఁడగుఁదపనుడమ్మహాత్మునకు సత్యమాధారమండ్రుంబులు
- క. ఏమిట శోత్రియుఁడనఁ జను, నేమిటఁగడు మహిమ వడయుఁనిమ్ముగఁబురుషు
దేమిట సహాయయుతుఁడగు, నేమిట నగు బుద్ధిమంతుఁడేర్పడఁజెపుమా.
- క. శ్రుతమునలన శోత్రియుఁడగు, నతులతపోయైఁగి గడుమహత్త్వమునడయున్
ధృతిచే సహాయయుతుఁడగు, నతిశయముగ బుద్ధిమంతుఁడగు బుధసేవన్. 4081
- గీ. ఏమికతమున భూదేవుఁడెనగు దేవభావమున నాతనికి సాధుభావ మెవ్వి
ధమున నగు నసాధుత్వ మెద్దానఁజెందు, మానుషుండు నాతఁడేదానఁజెపును.

- చ. అనవుడు ధర్మజుం దనియె • నధ్యయనంబున జెరభావము
గను నవనీసుపయ్యఁ దధికవీరికిలత సాధుభావ మా
లేవికి విజిప్తవృత్తి దిగఁ ద్రావి యసాధు వంక నుండు భా
చనియతి లేక మృత్యుభయఁసంగతి నాతఁడు మానుటం దనిక.
- క. నా విని యతఁ డాతనితో, తీవ్రస్మృతుఁ డెట్టివాఁడుఁ కావ్యు నుచియింప
దేవాతిథిపితృవృత్తికృతావళులకు నిదక విమలఁకఁతఁ డెగ జెప్పెన్.
- చ. విని మగుడంగ వాఁడు పృథివీపతిఁ జూచి ధృతకంఠు జేరి
కన యగుదాని నాకనముఁకంటెఁ గదాం బొడ జైకదాని నా
క్షుప్తకును నెక్కు డై జవముఁపొంది విఁమెడుదానిఁ బూరికం
టెను దఱ వైదానిని భుజింపఁగఁ జెప్పెము నామ నావృషిన్.
- ఆ. తల్లి ప్రేమగు సువ్వెఁధరణికంటెను నాకనముకంటెఁ బావనఁ కఁదనము
నాక్షుకంటె మనసుఁగడు కిప్పుగతి తృణోత్పన్నము కంటెఁ జింతింపఁబడు తలచు
- గీ. మొనసి నిద్రించియును గన్నుఁబూయ దెద్దిఁపుట్టియును తీరినర్థియఁబొరకాదెద్ది
యరయ రూపు గల్గియు వ్యాసఁయంబు లేని, దెద్ది జేగంబుకఠియఁ నద్ది పోయిదు
- గీ. అనినఁగన్ను మూయదునుప్తఁ సుయ్యుహిన, పుట్టియునుగ్రుడ్డుచేతనఁబోయదుండు
హృదయరహితంబు రాహుఁపేటంబయము, కఠినపర్తియని చెప్పెఁగొరవుండు
- క. ఎయ్యది ధర్మపునకుఁ గుడు, రెయ్యది యాశ్రయము కీర్తికన్నగుమాగ్గం
రెయ్యది సురలోకమునకు, సెయ్యది సుఖములకు నిక్కఁమేన్మనఁ జెపుమా.
- క. అమరఁగ ధాక్షిణ్యము ధర్మమునకుఁ గుడు రండుఁ కీర్తిఁసహిమనెపు దా
నము సత్యము సురపురిమార్గము శీలము సంశ్లేయము సుఖంబుల కెల్లన్.
- చ. నరునకు నాత్మయెవ్వఁడు భుజంబుగ దైవిక మైనచుట్ట మె
వ్వ రతనికిం దక్షియ మగుఁవర్తన మేమిట నిర్వహించుభూ
వర యతఁ డేమి వూని యనఁపధ్యతఁ బొందు నెఱుంగఁ జెప్పమి
నరుడుగ నన్న నక్కరుకు, లాగణియాతనితోడ నిట్లునన్.
- గీ. అత్మజుండు సువ్వె పురుషసఁకాత్మ యయ్యె, వాతనికిభార్యదైవికఁమైనచుట్ట
మతనిజీవిక పగ్గవ్యుత్కతనఁ జెల్లు, నతఁడు దానము గొనియాడిఁయతిలేయిల్లు.
- చ. అన విని మేటిధర్మ మగుఁనట్టిది యెయ్యది యెట్టి దెప్పుడుం
గనియఁగఁ బండ్రియుండు నెసఁకంబుగ నెయ్యది నిగ్రహించినం
దనకుఁ బ్రహేదసిద్ధియఁతంబుగ నెవ్వరితోడిసంధి యెం
దును వికలంబు గాదు పఁకితోను మెలర్ప నుపన్యసించవే.

అ. విను సుహింస మేటి మనః జనుభర్తృంబు, యోగకర్మ మెపుడుః నోనరః బండి
 యుండు చుఃసుక్రోవృత్తిఃఖండింపఁగా మోవ, మెసఁగు సుజనసంధియొడల దెందు
 గీ. అనిన నతఁడు లోకమున కేయ్యదియు దిక్కు, జలము నన్నము నెద్దాః సంభవించు
 విష మనంగ నెయ్యది శాస్త్రవిధికి నెద్ది, సమయ మనిన నిట్లని చెప్పి జనవిభుండు
 గీ. సజ్జనులు దిక్కు నూవెయిః సర్వమునకు, నభము ధరణియు జలము నన్నము నుద్భ
 వించు నెలవులువిష మగు ః విప్రధనము, లఁగు శాస్త్ర కాలము బ్రాహ్మః జాగమంబు
 గీ. సన్వజనసమృతుం డగుఃగర్వ ముడిగి, కోధమడఁచి శోక మనకుః గొలుపుగాఁడు
 విసవె యథాద్యుడగులోభః మొసర విడిచి, తృప్త్యర్జుం చిసౌఖ్యంబుః తెరువుఁగాంచు
 క. దివి ముట్టి ధరణి యంతట, నివిడి మెఱయుచుండు నెవ్వః నియశోరమ య
 ట్టివిశ్ట నరితుఁడు య, కువరా పురుషుండు నాఁ బ్రీతకాశత నొందున్.

అ. ప్రియము నప్రియంబుః బెల్లగుసౌఖ్యదుఃఖములుభూతభావిః కార్యములును
 నెవ్వనికి సమంబుఃలివి సర్వధని యనఁ, బరఁగుఁ జూచె యట్టిభవ్యుఁ డనఁను.

భారతము, ఆర. అ 7 పద్య 422-454.

—♦ ప్రహ్లాదచరిత్ర ♦—

గీ. శ్రీనల్లభుండు దన్నుఁజేరినయత్నైవఁ, జెలికాండ్ర నెవ్వరిఁజేర మఱచు
 ససురారి దనమ్రాలః నాడినయత్నైవ, నసురబాలులతోడఁనాడ మఱచు
 భక్తవత్సలుండు సంభాషించినయత్నైవ, బరభావలకు మాటుపలుక మఱచు
 సురవంధ్యుఁ దనలోనఁ జూచినయత్నైవ, జొక్కి సమస్తంబుఁ జూడమఱచు
 గీ. హరిపదాంభోజయగచింతామృతమున, సంతరంగంబు నిండినయత్నైవ నతఁడు
 నిత్యపరిపూర్ణు డగుచు నన్నియును మఱచి, జడతలేకయునుండునుఁజనునిభంగి.
 కా. పానీయంబులు గ్రావుచుం గుడుచుచున్ ః భాషించుచున్ హాసనీ
 లానిగ్రాదులు సేయుచుం దిగుగుచున్ ః లక్షించుచున్ సంతత
 శ్రీనారాయణపాదయుగ్మయుగళిఁచింతామృతాస్వాదసం
 ధానుండై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ జేతద్విశ్వమున్ భూధరా.

గీ. వైకుంఠచింతావివర్జితచేస్తుఁ డై, యొక్కఁడు నేడుచుఁజొక్కజోట
 నత్రాంతహరిభావః నారూఢునిత్తుఁ డై, యుద్ధతుఁ డై పాడుఁనొక్కజోట

విష్ణుఁ డిఁతెయగానిఁ వేటొందు లేదని, యొత్తలి నగు మంచఁకొక్కచోట
నలిసాక్షుఁడనునిధాఁనముఁ గంటి నే నని, యుద్విగంతులు వైచుఁకొక్కచోటఁ

అ. బలుమ వొక్కచోటఁబరమేశుఁ గేతవుఁ, బ్రహ్మహర్ష ననితొహమ్మనలిల
మితవులకుఁడై నిఁమిలితనేత్రుఁ డై, యొక్కచోట నిలిచియుండుమండు

సీ. మందారమకరంద ఁ మాధుర్యమునఁ జేలు, మధుమంబు వోవునే ఁ నవనములకు
నిర్మలమందాకి ఁ నీవీచికలఁ దూఁగు, రాయంచ ననునె తిఁగఁబాటులకు
లలితరసాలపఁజ్జలనఖాని యొ చొప్పు, తోయిల నేమనె ఁ వటవములకుఁ
బూర్ణేందుచందికా ఁ స్ఫురితకళారక, మరుగునే సాగద్రక్షిఁచారములకు

సీ. సంబుజోదరదివ్యసాఁదావింద, చింత నామృతసాఁవిఁ శేషచిత్త
చిత్త మేరీతి నితరంబుఁ ఁ జేర నేర్పు, చింతకుఁజల మాటల ఁ నేమనె శేల.

సీ. కమలాక్షు నర్చించు ఁ కరములు కరములు, క్రినాథు వర్ణించు ఁ జిన్న జిన్న
సురరత్నమిఁజూచుఁచూడ్కులుచూడ్కులు, శేషకాయకి మొక్కిక్కిఁగింము నింము
విష్ణు నాకర్ణించు ఁ వీమలు వీమలు, మధువైరిఁ దవినిన ఁ మనము మామ
భగవంతు వలొను ఁ పదములు పదములు, పురుషోత్తమునిమిది ఁ బుద్గి బుద్గి

సీ. దేవదేవునిఁ జింతించు ఁ దినము దినము, చక్రినాస్తునిఁ బ్రకటించుఁచక్రిపు చక్రిపు
కుంభినిధవుఁ జెన్నెడిఁగురుఁడు గురుఁడు, తిండిసానిఁ శేషమనియెడిఁతిండితెండి

సీ. కంజాక్షునకుఁ గాని ఁ కాయంబు కాయమే, పరఁగుంఠితచక్ర ఁ భక్త్రుగాక
వైకుంఠుఁ బొగడని ఁ వక్త్రంబు వక్త్రమే, ధమధమధ్వనితోడి ఁ దక్కుగాక
హరివ్రాజనములేని ఁ హస్తంబుహస్తమే, తనకాఖనిర్మిత ఁ దర్పిగాక
కమలేశుఁ జూడని ఁ కన్నులు కన్నులే, తనకుఁద్యజాలరంఁద్రములుగాక

అ. చక్రిచింతలేని ఁ జన్మంబు జన్మమే, తరళసలిలబుద్ధుఁడంటు గాక
పిష్టుభక్తిలేని ఁ విబుధుండు విబుధుఁడే, సాదయుఁముతోడి ఁ పశువు గాక. 4106

సీ. సంసారజీమాత ఁ సంఘంబు విచ్చునే, చక్రిదాస్యబ్రోధంఁజనము లేక
తావత్రయాభిఁదావాగ్ను తాటునే, విష్ణుసేవామృత ఁ వృద్ధి లేక
సర్వంక మోహాఘ ఁ జలరాసు లింతునే, హరియనీహబడఁబాన్తి లేక
ఘనవిపక్షాధాంధఁకారంబు లడఁగునే, పద్మాక్షుఁడతిరని ఁ బ్రభులు లేక

సీ. నిరుపమానరావృత్తి ఁ నిష్కళంఁ, ముక్తివిధిఁ గానవచ్చునే, ఁ ముఖ్య హై
కాశ్చిత్తోదండచింతనఁఁజనము లేక, తామరసంఘ్నంబు వైఁ ఁ దామరేంద్రు.

సీ. ఒకమాటు దిక్కుంధిఁ యూధంబుఁ దెప్పించి, తెల్ల జింభకునిఁగొండ్రింపఁబంపు
 నొకమాటు విచిత్రక * రోరగక్రేణులఁ, గడువడి నగ్గమఁ * గఱవ బంపు
 నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రాలములోన, విసరితుమారని * నేయఁ బంపు
 నొకమాటు గూలంక * పోల్లొలజలధిలో, మొత్తించి కాబవ * మంపఁ బంపు
 ఆ. విచముఁ బెట్టఁ బంపు * విడలింపఁగాఁబంపు, దొడ్డకొండచరులఁద్రోయఁ బంపుఁ
 బట్టికట్టఁ బంపు * బాధింపఁగాఁబంపు, బాలుఁ నినిసి దనుకఁపాలుఁ దధిపఁ.
 ఊ. ముంచిత నార్థులలో గదల * మొత్తిత తైలతటంబులందు ద్రో
 ల్పించిత శస్త్రరాజఁ బొడిఁపించిత విూద నిభేంద్రపంక్తి తో
 ప్పించిత ధిక్కరించిత శఁపించిత ఘోరదహాగ్నులందుఁ ద్రో
 యించితఁ బెక్కుపాట్ల నలఁయించితఁ జూపఁ దీరేమి చిత్రమో. 4109

కా. వాతోడం బ్రతిభావ లాడెను జగఁన్నాధుండ నాకంటె నీ
 భూతకేళికి రాజు లేఁ డొకఁడు సంపూర్ణపుణ్యపుండు మ
 ద్భారీతు సంపివ మున్న నే వెదకితిం * బల్బులు వారాయబుం
 దేతన్నిశ్చయలోన లేఁడు నుచి వాఁడెందుండరా దుగ్భృతీ.

క. ఎక్కడఁగలఁ జేక్రియనే, చక్కటి వ్రుంచు నెట్టి * జాడను వచ్చుం
 జక్కడుతు నిన్ను విష్ణునిఁ, బెక్కులు ప్రేరేదిపు వాని * భృత్యునిపగిదిన్.
 మ. కలఁ దంభోధిఁ గలండు గాలిఁ గలఁ దాఁకాశంబునం గుంభినిం
 గలఁ దన్నిన్ దిశలం బగల్గ నిశలన్ * భిద్యోతచంద్రాత్మలం
 గలఁ దొంకారమునం ద్రిమూర్తులఁ ద్రిలిం * గత్యుత్థలం దంతటం
 గలఁ దీసుండు గలండు తండ్రి వెదకంఁగా నేల నీయాయెడన్.

క. ఇందుఁ గలఁ దందు లేఁ దని, సందేహము వలదు చక్రి * సర్వోపగతుం
 డెం దెందు వెదకి చూచి, సందందే కలఁడు దాఁకాగ్రణి వింటే.

క. డింభక సర్వస్థలముల, సంభోయహనేత్రుఁ డుండుఁననుచు మిగుల సు
 రంభంబునఁ బలికెద నీ, సందంబునఁ జూపఁ గలఁజ * చక్రిన్ గిక్రిన్.

మ. విహగేంద్రుం డహి వ్రచ్చుకైవడి మహాద్వ్యత్తిక్ సృసేహుండు సా
 గ్రహం. దై యూరువులందుఁ జేర్చి నఖిపంఘాతంబులన్ వ్రచ్చె దు
 స్పృహుభంభోభిక్షోగజేహు నచలోత్సాహున్ మహాబాహు నిం
 జ్జిహ్వాతాకాంతః భీకరున్ భువకరున్ * దైత్యావ్యయక్రికరున్. 4118

భాగవతము సప్తమస్కంధము

—* గజేంద్రమోక్షము *

- క. అలయక సాలయక వేసట, నాలయక కరి మకవత్తోడ * సద్ద మెరి కా
తుల్లిలు సంధ్యలు దివసంజలు; సలివెం బో రొక్కవేయి * సలకొచ్చుచు ల్.
- కా. ఏరూపంబున దీని కెల్లు నిట మీఁదవేయి; తిరిగింతు నె
వ్వారిం జీరుదు నెవ్వ రడ్డ మీఁక విఁవ్వారిప్రచారోత్తమిన్
నారంపందగువార లెవ్వ రభిల * వ్యాపారపాపాదానంత
లేలే మొక్కెద దిక్కుమాలినమొ డా * లింపం బ్రవృత్తాన్వితం.
- కా. నానా నేకపయూధముల్ వనమ లోకం బెడ్డకాలంబు న
స్కారింపన్ దశలక్షకోటికరిణీ * నాథుండ నై యుండి ను
ర్దానాంభఃపరిపూర్ణచందనలతాంతిచ్ఛాయలం దుండ లే
కీసిరాస ని తేల వచ్చితి భయంకెట్లో కదే యీశ్వరా.
- ఉ. ఎవ్వనిచే జవించు జగఁ మెవ్వనిలోపల మందు లీన మై
గొవ్వనియందు డిందుఁ బరఁ మేళ్ళరుఁ డెవ్వఁడు మూలకాశం
దెవ్వఁడ నాదిమధ్యలయుఁ * డెవ్వఁడు సవ్యముఁ బాప యొనఁవాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభ్రతుఁ నీళ్ళరు నే కరణంబు చేడెదన్.
- క. ఒకపరి జగములు వెలి నిడి, యొకపరి లోపలికిఁ గొనుచు * కుభయముఁ దా నై
సకలార్థసాక్షి యగున, య్యకలంకని నాత్మమాలు * నిర్ణీ దలంతున్.
- క. లోకంబులు లోకేశల, లోకమృలుఁ దెగినఁ దుది నఁలోకిం బగువెం
జీకటి కవ్వల నెవ్వఁ, దేశాకృతి వెలుగు నతిని * నే పేర్చుచున్.
- క. కలఁ డందురు నీమలయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగ * గణములపాలం
గలఁ డందు రన్నదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడు * గలఁడో లేడో.
- పీ. కలుగఁడే నాపాలి * కలిమిసంఘోషం, గలిమిలేము లేక * గలుగువాఁడు
నాకడ్డపడరాడె * నలిఁసాధువులే, బడిఁసాధుల కడ్డపడెడువాఁడు
చాడఁడే నాపాటుఁ జూపులఁ జూడక, చూచువారల గృహంబుచూచువాఁడు
లిలతో నా మొఱాలింపఁడే మొఱఁగులఁ మొఱ లెఱుంగుచుఁడన్న * మొఱఁగువాఁడు
- గీ. అభిలయాపముల్ దనరూప మైనవాఁడు, అదిమధ్యాంతములు లేక * యడరువాఁడు
భక్త జనములదీనులఁపాలివాఁడు, వినిఁడె చాడఁడె తలఁపఁడె * వేగరాఁడె.
- క. విశ్వకరు విశ్వదూరుని, విశ్వాత్ముని విశ్వవేద్యుఁ విశ్వ సమిక్తున్
కాశ్వకు నజా బ్రహ్మప్రభు, విశ్వరునిం బరమపురుషుఁ నేకజియింతున్.

- కా. లా వొక్కింతయలేదు వైశ్యము బిల్వంబం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
 కాపుల్ దప్పెన మాగు వచ్చెఁ దరువున్ ధన్వన్ శ్రమం బయ్యెన్
 సీవే తప్ప వితేపరం బెఱుంగ మన్నింపం దగున్ దీనునిన్
 రావే యీశ్వర కావవే వరద సంరక్షించు భద్రాత్మకా.
- క. విను దంట జీవులమాటలు, సను దంట చరణాచోట • శరణార్థుల జో
 యను గంట పిలిచిన సర్వముఁ, గను దంట సందేహ మయ్యెఁ గరుణావార్ధి.
- ఉ. ఓకమూ ప్రయోగరద • యోప్రతిపక్షవిపక్షదూర మ
 యోగవయోగివంద్య సుగుణోత్తమ యోశరణాకతామరా
 నోకమా యోమునీశ్వరమనోహర యోవిచలప్రభావ రా
 వే కరుణింపవే తలఁపవే శరణార్థిని నన్నుఁ గావవే.
- ఆ. విశ్వచయత లేమి • వినియు నూరక యుండి, రంబుజాననాదుఁడైఁడక
 విశ్వచయఁడువిభుఁడ • విష్ణుఁడు జిష్ణుఁడు, భక్తియుతున కడ్డపడఁదలంచె. 4126
- మ. అలనైకుంతపురంబులో నిరిలో • వామూతపాధంబుదా
 పల మంగారకనాంతరామృతసగః • ప్రాంతేందు కాంతోపలో
 త్వలపశ్యంకరమావినోది యగునాఁకన్నప్రసన్నుండు వి
 హ్వలనాగేంద్రిము పాహి పాహి యనఁ గుఁయ్యాలించి సంగంభి యైః
- మ. సింకి శిష్యుఁడు శంఖచక్రయుగముం • శేదోయి సంధింపఁ జే
 పరిహాంబును తేరఁ డధ్విగపతిం • బన్నింపఁ డాకర్ణికాం
 తేనధమ్మిల్లముఁ జక్క నొత్తఁడు విహాదప్రోత్థితక్రిమిలో
 పరిచేలాంచల మైన వీడఁడు గజప్రాణావనోత్సాహి యై.
- మ. తనవెంటన్ సిరి లన్నివెంట నవరోధవారతమున్ దానివె
 న్నను బక్షింఘ్రుఁడు వానిపాంతము దినుఃకామోదకీకంఖచ
 క్రశికాకుంబును నానదుండు భృజినీకాంతుండు రా వచ్చి రో
 య్యన నైకుంతపురంబుఁ గలుగువాఁరావాలగోపాలమున్.
- మ. తనవేంచేయునదంబుఁ బేల్చొనఁడనాఁధస్త్రీజనాలాజముల్
 విసెనో మ్రుచ్చులు ముచ్చిలింపిరో ఖలుల్ • వేడప్రపంచములన్
 దనుజానకము జేనతానందపై • దం జెలైవో భక్తులం
 గనిఁచక్రాయాధుఁ జేడి మాపుఁ డని ధిక్కారింపిరో దుర్గమల్.
- మ. కరుణానింధుఁడు శోరి హరిమయమున్ ఖండింపఁగాఁ బంపె స
 ర్వరూపంబితభూధివక్రిము నువనోద్యోగిస్సులింగచ్ఛటా

వరిభూతాంరబశుక్రమున్ బహువిధఃప్రహ్లాదహేమగ్నః
తరనిర్వక్రముః బాలితాభిలసుధాంశత్వక్రముః కల్పమున్.

కా. పూరించెన్ హరి టాంచనస్యముఁ నృపాంధ్రాఘోరకావ్యవహన
భూరిధ్వానచలాచలీశ్వతమహాభూతిప్రైత్యైత్యమున్
సానోదారశిలప్రభాచకితపఃస్థనాగిరిరాజస్యమున్
దూరీభూతవిషన్నదైన్యమును విఘ్నాశస్యవత్స్యైన్యమున్.

మ. మొరసెన్ నిర్జరదుందుభుల్ జలరుహామోదంబులై వాయువ్రేల్
చిరిగెం బువ్వులవాచజల్లు గురిసెన్ * దేవాంశాబాస్యమున్
వరఁగెన్ దిక్కులయందు జీవచయభేలధ్వానముల్ నిలచె సా
గర ముప్పొంగె దరంగమంబితరభాంగంగాముఖాంధ్రాన మై.

క. విడుదయగుకేల గజమును, మడువున వెడలంగఁ దిగిలి * మడులకేళల్
దుడుచుచు మెల్లన పుడుకుచు, నుడివెన్ విష్ణులకు దుఃఖఃముచ్చేనాధా.

క. శ్రీహరికరసంస్పర్శును, దేహము దాహంబు మానీర్పుతిఁ గరణీసం
దోహంబుఁ దాను గజపతి, మోహఃస్థీంకారకట్టఃములలో నొప్పెన్. 4116

క. కరమున మెల్లన నివురుచుఁ, గర మనురాగమున మెరసికలయంబడుచున్
గరి హరికరమున బ్రదుకుచుఁ, గరపీడన మాచరించెఁ డిబుల మరలన్.

సీ. నరనాథ నీకును * నాచేత వివరింపఁబడినయీకృష్ణానఃభావ మైన
గజరాజమోక్షణకథ వినువారికి, యశము లెచ్చును గల్మఃహవహంబు
దుస్స్వప్న నాశంబుఃదుఃఖసంహారంబుఁ, జ్యోత్స్వ మేత్కాంచిత్రాతప్తతి
నిత్యంబుఁ బరియించుఁగిర్మలాత్మకు లైన, విప్ర్రీతికును బహుఁనిధన మును

గీ సంపదలు గల్గు బీడలుఁకాంతిఁ బొందు, సుఖము సిద్ధించు వర్ధిల్లుఁ భావములు
మోక్ష మణిచేతిదై యుండుఁముదము సేను,ననుచు విష్ణుండుప్రీతుఁడైయానతిచ్చె.

క. గజరాజమోక్షణంబును, నిజముగఁ బరియించునట్టినియతాత్మకున్
గజరాజవరదుఁ డిచ్చును, గజశరగస్యందనములుఁ * నైవల్యంబున్.

భాగవతము, అష్టమస్తకంధము.

— * హమనచరిత్రము —

మ. వడుగా యెక్కివాడ వెవ్వడడవు సంశాసభలం లెచ్చు ది
య్యొకసున్ నీరయెచుటన్ సఫలయ్యెన్ వశమున్ జన్మముం

- గడు ధన్యాశ్వుడ నైతి నీమఖము యోగ్యులయ్యె నాహోరకన్
గడతేతెవ సుహృతంబులయ్యెఁగిఁబులుం గజ్యాణ మిచ్ఛాలమున్.
- మ. వరచేలంబులూ మాడలో ఫలములో * వస్యంబులో గోవులో
హరులో రత్నములో రథంబులూ విశిష్టాంగులలో కన్యలో
కరులో కాంచనమో నికేతనములో * గ్రామంబులో ధూములో
ధరణీఖండము కాక యే మడిగెదో * ధాత్రీసురేంద్రాత్తమ.
- సీ. ఇది నాకు వెలవనియేమని పలుకుదు, నొకచో టనక యెందుఁచుండ నేర్తు
నెవ్వనివాడనఁచేమని పలుకుదు, నాయంతవాడనై * నడవ నేర్తు
నీ నడవడి యనియెట్లు వక్తానింతుఁ, బూని ముప్పొక్కల * బోవ నేర్తు
నది నేర్తు నిది నేర్తు * నని యేల చెప్పంగ, నేరుపు లన్నియు * నేన నేర్తు
- ఆ. నొరులు గారు నాకు * నొరులకు నే నాదు, నొంటివాడఁ జాట్లమొకఁడు లేడు
సిరియఁ దొల్లిగలదు * చెప్పెద నాటెంకి, సుజనులందుఁ దఱచు * సాచ్చి యుండు
- ఆ. ఉన్నమాట లెల్లనొప్పును విపుండ, సత్యగుతులన్నధ * సమృతంబు
అడుగఁ దలచి కొంచెమడిగితివో చెల్లదాత పెంపుసంపుడలఁప వలదె.
- ఆ. ఒంటివాడనాకునొకటి రెం డడుగుల, మేర యిమ్ము సొమ్ము * మేర యెల్లఁ
గోర్కి దీర జ్యోత్సాకటి ముద్దెద, దానకుతుకసాంద్ర * దానవేంద్ర.
- మ. వసుధాఖండము వేడితో గజములన్ * వాంఛించితో వాజులన్
వెన నూహించితో కోరితో యువతులన్ * వీక్షించి కాంక్షించితో
పసికొలుండవు నేర వీ వడుగ నీ భాగ్యంబు లీపాటిగా
కసురేంద్రుండు పదత్రయం బడుగ నీయల్పంబు నీనేర్చునే.
- మ. గొడుగో జన్నిదమో కమండలువో నాకున్ ముంజియో దండమో
వదు గే నెక్కడ భూము లెక్కడ కరులో * వాహుల లశ్వంబు లె
క్కడ నిత్యోచితకర్మ మెక్కడ మదా * కాంక్షామితలైన మూఁ
డడుగుల మేరయ త్రోవ కెచ్చుటది బ్రోహాస్మాండంబు నాపాలికిన్. 4154
- సీ. సంతృప్తి మూఁడు * జగముల బూజ్యుండు, సంతోషి కెప్పుడు * జరగు సుఖము
సంతోషి గాకుంటు * సంసారహేతువు, సంతసంబున ముక్తి * సత్యుం దొరకుఁ
బూటపూటకు జగంబుల యదృచ్ఛాభావ, తుష్టిని దేజంబు * దోవ పెరుగు
బరితో వహీనత * బ్రభ సెడిపోవును, జలధార ననలంబు * సమయువల్లు
- ఆ. నీవు రాజ వనుడు * నిఖిలంబు నడుగుట, దగవు గాదు నాకుఁ * దగినకొలది
యేను వేడికొనిన * యాపదత్రయమును, జాల దనక యిమ్ము * చాలు బా

- సీ. దనుశేంద్ర యాతేడు • ధరణీసుకుడు గాడు, దేవకార్యము సాధించుకొనుట
 హరిష్ఠుండవ్యయం • దదితిగర్భంబునఁ, గర్భవనూనఁడైకలిగె నెట
 యెఱుంగ కీతిని కోర్కె • నిచ్చెద నంటివి, దైత్యసంతతి కడఁద్రోవము నచ్చ
 నీలక్ష్మిఁ దేజంబు • నెలపువైష్ణవ్యంబు, నుచుంచి యిచ్చుఁ దాదాసపు న
- ఆ. మునసి జగము లెల్ల • మూడుపాదంబుల, నభిలషాయనఁ దనుచు • నాశ్రమిండు
 సర్వధనము విష్ణుఁసంతర్పణము నేసి, బదునుపొది నెట్లు • బ్రతికె దీవు. 4163
- క. ఒక్కపదంబున భూమియొ; కొక్కటఁ దగ్గివంబుఁద్రొక్క • యెల్లతమాన్వినీ.
 దిబ్బులు గగనముఁ దానె, వెక్కసమై యున్న నెంచు • పెనలెడు నెత్తున.
- అ. సర్వమయనచోట, సర్వధనంబులు, నదుగ లే దటంచుఁనవృత్తిమాడు
 చెనఁటిపంద నేమి నెప్పఁ బ్రాణముతోడి, లేవమువారెడు వారఁజన్మకేళ.
- ఆ. నారిజాతులంబుఁదైవాహికములందుఁ, భాగినిచ్చేమాఁగంగవలంబు
 జకితగోవలాగ్రఁజన్మరక్షణమందు,బొంకవచ్చు నభయఁపొందఁ దేర్చె.
- మ. కులమున్ రాజ్యముఁ దేజమున్ నిలుపువాఁకట్టుంచు విశ్వేంద్రుం
 డలఁతొం బోడు త్రివిక్రమస్ఫురణవాఁడై నిండు బ్రహ్మాండముం
 గలఁడే మాన్మ నొకండు చాపలుట లాఁకత్తింపు కర్ణంబులన్
 వల దీ దానము గీనముం బనుపుమాఁగట్టిక పదాన్వౌత్తమా.
- సీ. నిజ మాన తిచ్చితోసివు మహాత్మిక, మహిని గృహార్థకర్మంబు నిదియొ
 యగ్ధంబుఁ గామంబు యశమును వృత్తియొ, నెచ్చునె ప్రార్థించునిత్తు నదియొ
 నర్థలోభంబున • నర్థి బొమ్మను తెట్లు, వలికి లేదనుకంటె • దాస మెద్ది
 యెట్టిదుక్కుర్చుని • నే భరించెదఁ గాని, సత్కర్మీనుని మోసఁజాల ననుచుఁ
- తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవిఁబ్రహ్మతోడ, సమరమునకుండి లింగకంచయ్యకంటె
 బలికి బొంకక నిజమునఁ • బరంగుకంటె, మానధనులకు ధద్రోంబుఁమజీయించులయె
- క. ధాత్రని హలిమనకునును, తేత్రము బీజములు నొకటఁ • తేజులుధంగిం
 జత్రిమంగ దాత కీదియొ, బాత్రము సమకూర్చుఁటి • భాగ్యముగలకె.
- కా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే • గర్వోన్నతిం బొందవే
 వారే సిరి మూటగట్టికొనిపోవం జాలిరే భూమివై
 చేరెనం గలదే శిబిప్రముఖులుం • బ్రీతిన్ యశఃకాములై
 యారే కోర్కులు వారలన్ మఱవిరే • యిక్కాలమున్ భాగ్యవా. 4168
- కా. ఆదిన్ శ్రీసతికొప్పువై దనువునై • కంగోత్తరీయంబువై
 బాదాబంబులవై గహలతటివై • దావిండ్లవై మాల్వెచు

- ర్యానం జెందు కరంబు గ్రిందగుట మీఁదై నాకరం బంటు మేల్
గాడే రాజ్యము గీజ్యమున్ సతతమే * కాయంబు నాపాయమే.
మ. నిరయంబైన నిబంధమైన ధరణీనిర్మూలాంబైన దు
త్కరణంబైన గులాంతమైన నిజమున్ * రానిమ్ము కానిమ్ము పో
హరుడైనన్ హరియైన నీరజభవుండభ్యాగతుండైననాఁ
దిరుగన్ శేరదు నాదు జిహ్వ వినుమాంధ్రవర్మ వేయేటికిన్.
మత్త. ఎన్నడుం బరు వేడఁ జోడఁట * యేకలుం డఁట కన్నవా
రన్నదమ్ములు నైన లేకఁటయన్నివిద్యలమూలగో
ష్ఠిన్నెఱింగిన ప్రోడగుజ్జఁటఁచేతు లాగ్గి వసింపనీ
చిన్నిపాపనిఁ ద్రోసి పుచ్చగఁ * జిత్త మొల్లదు సత్తమా.
ఆ. బ్రదుకచచ్చుఁ గాక * బహుబంధనములైన, వచ్చుఁగాక లేమివచ్చుఁ గాక
జీవధనములైన * జెడుఁ గాక పడుఁ గాక, మాటఁ దిరుగలేకుంమానధమలు.
క. సురలోకసముద్ధరణము, నిరతశ్రీకరణమఖిల * నిగమాంతాలం
కరణము భవ సంహరణము, హరిచరణము నీటఁ గడిగె * నసురోత్తముఁడున్
కా. విప్రాయ ప్రకటవృతాయ భవతేఽవిష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రహమాణ్యవిదే తిప్రపాదభరణింధాస్యామి యంచుం గ్రియా
క్షీప్రుండై దనుజేశ్వరుండు వడుగుంజేసాఁచి పూజించి బ్ర
హ్మప్రీతమ్మని దారవోసె భువనంబాశ్చర్యముం బొందఁగన్.
ఆ. కనులనాభు నెఱిగి * కాలంబు దేశంబు, నెఱిగి శుక్రమాటఁనెఱిగి నాశ
మెఱిగిపాత్రమనుచునిచ్చెదానముబలి, మహిమదాన్యఁడొకఁడుమఱియుఁగలఁడె
క. బలి చేసిన దానమునకు, నలి నాక్షుఁడు విశిలఘ్నాత్నాయకుఁ డగుటం
గలకల మని దశదిక్కులు, బలిబలి యని పొగడె భూతంపంచక మనఘా.
కా. ఇంతింతై నలుఁ డెంత యై మఱియుఁ దా * నింతై నభోవీధివై
సం త్రై దోయదయండుబ్రాహ్మణ మన * ల్లంతై ప్రభారాశివై
సం త్రై జయ్యని కంత యై భువునివై * సం త్రై మహారాట్రివై
సం త్రై సత్యపవోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతిసంపర్థియై. 4172
సీ. దానవ త్రిపదభూతల మిత్తు నంటివి, ధరణిఁ జంద్రాయ్కఁ తెండాక నుడు
రంతభూమియు నొక్కయడుగయ్యె నాకును, స్వస్థోక్తమునునొక్క * చరణమయ్యె
నీసామ్మ సకలంబు * నేడు రెండడుగులు, గడకుపాదమునకుఁగలదె భూమి
యిచ్చెదనన్నర్థమినిదుకాత్ముండు, నిరయంబుఁ బొందుటఁనిజము గాదె

- తే. కాన దగ్గతికిని నొత్తకాల మరుగు, కాక యిచ్చెననిని జేగంబ నాకు
నిత్రుడు మూడవదమునఁకిమ్మఁజూపుఁ బ్రాప్తజాఘీమయదొక్కఁబ్రాప్తఁజేయె
- ఆ. నూన్మతంబుగాని + సుడియదు నాజిహ్వా, బొంకిఁ బూ నానిఁబొంతు తేడు
నీతృతీయపదము నిజము నాకరమున, నెలపు నేని నెట్టుఁనిర్మ లాత్మ.
- ఆ. నిరయమునకుఁ బ్రాప్తఁనిగ్రహంబునకును, బడఁపొనతమనఁబంధమున
కర్మభంగమునకు + సఖిలముఁబమునకు, వెఱవ లేన బొంకిఁబెఱచిఁబ్బు.
- మ. చెలియే మృత్యువు చుట్టమే యముఁడు సంతసేవాగ్ధతే తింకవల్
శిలలం జేసెనె బ్రాహ్మ దన్ను దృఢమే + తీవరియివో చెల్లలే
చలితం పొట యెఱుంగ శీ కపటసంఘసారము నిక్కంబుగాఁ
దలఁచుచు మాఘండు సత్యవాకరువాఁధర్మానిర్మలమై.
- సీ. చుట్టలు దొంగఁబుడులు బుణస్థులు, కాంతిలు నంపాఁకారణములు
ధనము లస్థిరములు + దనునతిచలనంబు, గార్యాభ్యుదయములు + నడచుఁ గాల
మాయువ్య మైవ్యవృత్తుతీకిఁబు మనికాదె, యఁఘండు తనతండ్రిఁగఁగించి
మాతాతనాథునఁమృతుఁడు పోహ్లాదుండు, నీపాదకమలంబునివయతి. తేరె
- తే. భద్రుఁడతనికి మృతిలేనిఁబ్రదుకు గలిగె, మైరులైగాని తొల్లివాఁవాని నాన
గర్జిలై వచ్చి నీవు నఁన్నదుగు తెల్లఁ, బద్మలోచన నాభ్యుదయము గాదె.
- మ. తతరుత్తద్విపర్యాఁయై వచనియంధవృత్తసంక్యాఁయై
ధృతబాహ్మంబువితాఁయై కరయుగాఁధి నాతిఁస్థాఁయై
వతిభిక్షాం మను జేసి కోమలమతే + పన్నాపతే మండు ద
త్వతి వింధ్యాఁలి సేర వచ్చెఁ (జిజగఁద్రామనున్ వామనున్.
- క. కా దనఁడు బామ్మ తేసి, రా దనఁడు జగత్తొయైక + రాజ్యము నిచ్చెన్
నాదయతుఁ గట్ట నేటికి, శ్రీదయితాచిత్రచోరఁత్రయందారా.
- సీ. నేనుంబు నీకింద్రఁసేనమహారాజ, వెఱవకు మేలు నీవితిరణంబు
నేలుపులందుండఁజేడుకపడుదురు, దుఃఖంబు లిడుమలు + దుర్మగము
లాతురతలు నొప్పులం దుండువారికి, నొండవు సుతలమండుండు నీవు
నీపంపు నేయని + నిర్జరారాతుల, నావక్ర మేతెంచి + వెఱకుమండు
- ఆ. లోకపాలకులకుఁలోనుగా నక్కడఁ, నన్య లెంతవారఁలచట నిన్ను
నెల్లప్రాద్దు వచ్చి + యేమ రక్షించెదఁ, గరుణతోడ నీకుఁ + నాన వత్తు. 4180
- భాగవతము, అష్టమస్కంధము.

—* శ్రమ ర గీ త లు. *—

మ. ఒకపువ్వుందలితేనె గ్రావి మధుపాఠ్యుత్పాపై నీవు వే
టొకటిం బొందెను భంగి మ మృధరశీఃయూపంబునం దేల్చి మా
యకలంకోజ్జ్వలయావనంబు గొని యన్యాయసత్తుఁ డయ్యెన్ విభం
డకటా యాతని కెట్లు దక్కె న్నిమిత్తాత్మకీర్తి నమ్మెంజుమీ.

4181

కా. భృంగా ప్పువ్వుండు నుంచివాడనచు సంక్రీతిం బ్రశంసి చెడి
సంగతంబున నేమ సాక్షుడను లోచనాత్మిమల్ వింతలే
యంగీకారము నావు మాకు బురకాంతాగ్రీప్రదేశంబులవ్
సంగీతం బొనరి పువా రినుదగోజ స్నీకు నిష్కామున్

సీ. కాంచనరత్న సంఘటిలసాధంబులే, మా కుటీరంబులు * మాధవుఁడు
వివిధసరేంద్ర సేవితకాజధానియే, మాపల్లె యడువంశ*యండునకు
సురభిసాదపలతాః శోభితరామమే, మాసురణ్యము సీంహ*మధ్యమునకు
గమనీనూలక్షణాగజరూరంబులే, మాధేనువులు కంఠ*మద్దయనకు

గీ. యాపవిప్రసన్నపుణి*యాశలైన, మగునలమె మేము మన్మథ*మన్మథునకు
నేలవింతించుమమృత్సృజిత*దేల తలయబ్బుధిని నధిపులు నూతన*ప్రియులుగాకె,
భాగవతిము, దశమస్కంధము.

—* అ న్యాయ ప దే శ ము. *—

ఉ. మాయులై భృంగమా వికచ*మల్లికల నివదనాడి తమ్మిల్
నీయొడఁ బూవుఁదేనియల * నింపుజనింపఁగఁ గోలి సాక్కియం
బోయెద నన్న భ్రాంతి నిను*బొందగు రా జుదయించె నిష్ప డీ
తోయజనత్రముల్ వరుస*తో ముకుళించెఁ జలింప వుండుమా.

మ. అలికులవర్ష పద్మముకు*శాంతరమందున నిమ్మ చాలకే
చలనము నందె దేల నవ*సారసమిత్రుండు రాక యుండునా
తొలఁగక యందె యుండు మీఁకఁ * దోయజవైరి తరంబె రాత్రి యీ
కలవర పేల తమ్మితుడఁ * గానక కూటక యూర వుండుమా.

మ. అలి నీతత్తర పేల నీడ నిదె నీయూత్మేళుఁ డాభృంగుఁ డీ
జలజాశస్థమరందపానపతక * సాంధుఁ డై యున్ననాఁ
డులికింతేనియు లేక నీ వరుగుమీ * యొప్పారఁగా వేడ్కు నీ
జ్ఞానభంధుం బలితెంపు నేఁగునను రా*జీరులు పుష్పించిన్.

4182

మ. సతమా రాతిరి తెల్లవాఱగను నశ్చెప్పెం జంద్రి యాతేనా
యతనంబందు రతిశ్రేయ నిర్విభుండు నిశ్చానకర్త డైనాఁడు నీ
శతపత్రేతుణ మోము వాంచినది నీశాతుర్యముం జూప నీ
వతివేగంబున నేగుమా తొలగి మాత్యూత్ సుఖం బందెడిన్.

చతుర్మూర్తి భాగ్యోర్ధ్వ.

—* నారాయణకవచము *—

- క. నారాయణకవచము, నరభీకరవ్రజకరచమృతరస
త్సాక్షాతకర్మకవచము, పురుషానామ కెల్లు చూనిభోధించె నుత్తమ్.
- చ. పురుషవిమాంపునై బచయంగంబు ఘటిల్లంగ శంఖచక్రవ
స్థుచిరచార్జ్యబద్ధకన్తరాజితహాశిచాదిసాధనో
త్తరవికరంబు లాత్మకర * కంజములన్ ధరియించి భూతసం
విధతమహాస్తబాహుండు కృపావతితో నను గామ గావుతన్.
- జ. సృకటచుకరవరుణసాశంబులందుల, బలములందు నెంగు * బాలియకుండ
గామ గాక నన్నుఁ ఘుకుం జొక్కడైఃట్టి, మత్స్యమూర్తి విద్య * మాఃకీర్తి.
- క. వటుండు సమాశ్రితమాయా, *టుండు బలిప్రభుతోధ * వశ్రీశ్రీఘటనో
స్థటుండు త్రివిక్రమదేవుండు, చలులస్థలహంసు నన్న * సందక్షించున్.
- చ. అడవుల సంతటస్థుల * నాజిముఖంబుల నన్నికీలలం
దెడరుల నెల్ల వామ నుతికెక్కంగ దిక్కగుగాక శ్రీవృసిం
హుండు సురశత్రుయూధసహధోగుండు విస్ఫురితాట్రహాసర
క్తుండు ఘనదంప్రసాపక విఘాతదిగంతరుఁ డప్రమేయుడై.
- చ. అరయంగ నెల్లలోకముల * సంకిలి నొండ మహర్ణవంబులొ
నొరగి విమగ్నమైనధర * సర్వతిగొమ్మున నెత్తికట్టి యా
కిరపతి యగ్నికల్పం దురుశ్ఘేలుండు నూర్జితమేడినీమనో
హరుండు గృహవిధేయుండు సహధ్యముల న్నను గామ గావుతన్.
- క. రాముండు రాజకులైకవి, రాముండు భృగువత్సల్లాభిరాముండు సుగుణ
స్తోమండు నను రక్షించును, శ్రీయహితోన్నతుండు వక్రిశిఖరములందున్. 4194
- సీ. తాటక మర్చించి * తపనీజన్నముఁగాచి, హరువిల్లువిఱచి ధైర్యమున మెఱసి
పరబలైఃట్టి విశాధ కబంధోగ్ర, ఖరదూషణాదిరాత్ముల దునిమి
వాఁరవిభు నేలి * వాలి గూలంగ నేసి, జలరాశిగర్వంబు * జక్కజేసి
నేతువు బంధించి * ఛేది రావణసంభవకర్ణాధిపతుల * గడిమిఁద్రుంచి

గీ. యల విభీషణు లుకకు ♦ నధిపుఁడేసి, భూమిసుతఁగూడి సాకేతపురమునందు
రాజ్యసుఖములు వైకౌనిఁరామవిభుఁడువరుస ననుబ్రోచుచుండుఁ బ్రీతివాసగతుల
భాగవతము. వ.ష్టస్కంధము.

— శివకవచము —

క. శివదాహ్వాయుఁడైనసదా, శివునకు వందన మొనర్చి ♦ సేవయు వెలయన్
శివభక్తుఁడగునీకును, శివకవచ మునన్వసించుఁ ♦ జిత్రం బలరన్
సీ. భూస్వరూపముననే ♦ పురుషుండు నకలప్రిపంచులు దాన భరించు నెపుడు
జలరూపుఁడగుచునే ♦ సర్వజ్ఞుఁ డెలఁగల్గు, నరులకు సంజీవనం బొనర్చుఁ
గాలాగ్నిరూపుఁడై ♦ కల్పాంతమునఁ ద్రిలోకములెల్లఁ నెనఁడు దశిష్ఠులు చేయు
వాయురూపమున ♦ శిర్గన్వ్యాకియైయుండు, గగనాకృతిని బూర్ణుఁడగుచు వెలయు
గీ. గట్టి లొకైక నాయకుఁ ♦ డష్టమూర్తి, సచ్చిగానఁడచుయుండు వృషభ్యజుండు
సర్వలవాత్సావధలఁ బొలియకుండఁ జిరఃపూర్వప్రీతి నన్న రక్షించుఁగాత.
క. శూలాయుధుఁడు గిరికుండు, కాళాంతకుఁడైనలీలకంఠుఁడు పగలున్
లేలును నను రక్షింపున, లాల్మరకచక్రాకటాక్ష ♦ లక్ష్మీతిమిఖుండై.
క. చింతితపలముఁడు గౌరీ, కాటకుండు పరమేశ్వరుం డశిష్ఠుండు బాహ్వీ
భృంగతరచేతెబులనఁపుంటిట రక్షించుఁగాత ♦ ననవతంబున్.
గీ. నిలిచి కూర్చుండి శివునించినిద్ర జెంది, మేల్కొనిన వేళలను గాలఁమృత్యుహరణుఁ
డందికాచమణుండు ద్రియంబకుండు, ఖండవరకుండు నను వేడ్కఁ ♦ గాముఁగాత
సీ. అననీశనాతవినుఁపుతరదాన్వయై, కవచంబు నాచేతఁ ♦ గభిత మయ్యె
నదియును దాపత్రయధ్వంతమహిరంబు, ధారుణాపద్మినిఁవారణంబు
సకలసౌభాగ్యైక ♦ సామ్రాజ్యపదంబు, పశుపతికారుణ్య ♦ భాజనంబు
నీకైవకవచంబు ♦ సేకాగ్రచిత్తులై, హితమతిఁ బరియింతు ♦ రెవ్వరేని
గీ. వారు శ్రీసాంబశివునికృపారసమున, నతిశయవాద్యధిమృత్యుభయంబులుఁడిగి
చిరతరాయుష్కులగుచులక్షిష్టకటాక్ష, పాత్రులై బహుసౌఖ్యమున్బడయఁగలరు
బ్రహ్మాత్మరఖండము. ఆ 4.

రా జ నీ త్రి

క. రాజునకుఁ బ్రజాశరీరము, రాజు ప్రజకు నాత్మ గాన ♦ రాజుం బ్రజయున్
రాజోత్తరు యశోవ్యోమి, రాజితు లై యుండవలయు ♦ రక్షాన్వలన్. 4202
కాంతి. ఆ 2 పద్య 374

- మ. పరసారీగమనాదిదోషములు భూపాలుండు సేయంగఁ ద
 ధగకున్ వర్షము లేక యుండుఁ బ్రజకున్ ♦ వైన్దింబు వాటిల్లుట
 క్కురుజల్ వైకొను నెందునుం గలయు నఁక్కుం జేజముం దక్కు ను
 ధృవవైన్దింబుల శత్రు లొత్తుదురు బంధుశ్రేణీకిం జేటగున్.
- క. మృదుమధురవాక్యముల నింపొదవెడుచిటువన్నతోడ ♦ మర్మీకుఁడు స
 మృదము సచిపులకుఁ బ్రజలకున్ నొదవింపఁగ వలయునది మఁహర్షి తిర్యకేయున్
- గీ. ఈగియును బ్రియవచనసంయోగమునన, కాని జనులకు సంతోష ♦ కారకాదు
 పుచ్చి కొనునట్లు పల్కులఁపొందుకలిమి, యెదిరుది గంద నీడింత యెఱుంగుచుధిప.
- క. తనయుల వైనను నమ్మిగ, జనపతి సిరి గోలుపోవుఁ ♦ జతురతమై న
 మ్మినవాడపోతె నచ్చుక, యునికి సకలజనులయెడలఁచర వై యుండున్.
- ఉ. ఒక్కటి యేను జెప్పెద మఁహాగ్రపురేశ్వరి కైన దోడుగా
 నుక్కును లాపుచుం గలుగు ♦ నజ్జ్వలసత్త్వచయంబుఁ గొన్నఁగా
 కెక్కుడుకృత్యముల్ నడపఁనెట్లగు నిట్టివి పాలు నంచుఁ దాఁ
 గుక్కలఁ గూర్చి చేయఁ దనఁపం దలఁపుల్ దలకూడ నేర్పునే.
- క. వికచముఖుడగుచు శాత్రువు, లమ హితు లగునట్టివాఁగలం గని భూపా
 లకుఁ డెడ్డ కత్తెరయు వా,లుక బెల్లము వై మనంబుఁలం గన వలయున్.
- క. పానము జూదము వేటయు, మానినియును భూపతులకు ♦ మధురవివోద
 స్థానము లగు నైనను దగ, వైవిధ్యము దక్కఁ దగుల ♦ మాపద దెచ్చున్.
- క. విని విననివాడఁపోలెం, గని కాననివాడఁపోలె ♦ గావలయు విభం
 డానరింపఁ దలంచినపని, కనునగునంతకు నభేద్యుఁడై జనులయెడన్.
- క. ఒల్లని కార్యంబాసల, నల్లన కాలగతి, గడుపుఁనది కాలముచేఁ
 బెల్లదవు విఘ్నములు భూవల్లభునకు నెవమువెట్లఁవచ్చుం బిదపన్.
- క. తెగఁ దీర్చక తగ నార్చక, తెగటార్చక కడమ కొంత ♦ ద్రిక్కుంగ నున్నన్
 జగతికే యచ్చు గన్నియుఁ, బగయును గడఁ బెరుగుఁ గీడుఁవాటిల్లుఁ దుదిన్.
- ఉ. క్రూరుఁడు లోభియున్ శకుఁడు ♦ గొడియుఁడున్ జనుఁడుం పృతఘ్నుఁడున్
 నేరనివాఁడు బొంకరియు ♦ నిందను నోచ్చునెత్తుకుం బందయున్
- .. ధీరత లేమి దుర్మయ మఁతివ్యసత్త్వము గల్గువాఁలం
 జేరువ నున్ని భూపతికిఁ ♦ జెట్టు యొచ్చు నరేశ్వరోత్తమా.

డా. కొండటి మేలమాడుటలఁ ♦ కొండటి వావులు దీర్చి పిల్చుటల్
కొండటి ముద్దుచేయుటయుఁ గొండటి నెయ్యపుఁజూపు చూచుటల్
కొండటి సాత్మభావమునఁ ♦ కొండటి మన్ననభృత్యులందు ని
ట్లందఱు నన్నిభంగుల స్మృతాగ్రణి వశ్యులఁ జేయఁగాఁ దగున్.

నీతిసారము. ఆ 8.

- క. వివిధాన్నము లొక లంపిన, నవవినియోగఁగుడువఁబెట్టి ♦ యతనికిజీర్ణం
బవుటెఱిగి భుక్తిఁ గొనఁదగుఁ, బ్రవిచలచుతిభక్ష్యభోజ్య ♦ పానీయాదుల్.
- క. జనపతి యన్యన్యపాలుడు, పనిచినభూషణసుగంధ ♦ పరిధానంబుల్
మునుమున్న పూనఁగాఁ దగఁజేనయఁగ విషయంత్రభంగుఁజెఱిగినదాఁకన్. 4216
- క. పతియు నమాత్యుఁడు దుగ్ధము, తీతియును మిత్రుండు ధనము ♦ సేనయు ననఁగా
నతికెమ్మను సప్రాంగము, లతులితగతి రక్ష సేయఁనగు నరపతికిన్.
- క. అక్కఱ కలదని ప్రజపతి, యెమ్మనగా ధనముఁ గొనుట ♦ యిలపై జెలువుల్
ప్రకృల్లుగఁ దగిల్చి మోలను, గగిమ్మనఁ బట్టుకొని తింటఁగలుగింపంగన్.
- క. తనభూమిప్రజల నిరతము, జననాయకుఁ డరయమండి ♦ సచివుని నిలుపన్
ధనహానియె కాదామోదను రాజ్యము చెడు ప్రధానిదా స్వామి యగున్.
- క. కానివ్రయ మెన్నడును నొక, కానియుఁ జేయంగఁ దగఁగ ♦ కార్యము గలచో
మానకధనము తృణంబుగ, మానవపతి సేయ నగు సమగ్రవిభూతిన్.
- క. కృత్తు లిచ్చిన సుకవుల నాశ్రీతుల ధరాప్రజలభటులఁ ♦ బ్రయబంధుల భూ
పతి యవసరమున సమసిన, హితులకుటుంబములఁ బోవఁనిలపతివలయున్. 4222

రుక్మాంగదచరిత్రము. ఆ 3 ప 60-66.

- నీ. పార్థివోత్తములమఁ ♦ బ్రజల రక్షించుట, పరమధర్మంబగుఁడనరచేన్ద్ర
ధరణీమలమఁ బ్రజాపరిపాలనంబునఁ, బూని లోకులు సేయఁపుణ్యమందు
వస్తాంత మర్థిని ♦ సంపాద్యమగునట్లు, ప్రజలఁ బోషింపరాజు ♦ ప్రజలచేత
నవమృతసత్పుణ్యుఁడై వారు గావించు, ఘనపాపఫలముఁ దాననుభవించు
- నీ. గాన నీవును విప్రసారాను మతము, సాంప్రదాయకవిధమునై ♦ జరగుధర్మ
మహిమఁ జేపట్టి యర్థకామములయందు, సమత సమ్యాప్తియందు నాసక్తి లేక.

భాగవతిము, స్కం. 4 పద్య రీతి.

- నీ. తక్కిత్రయంబునఁ ♦ జతురుఁడై చతురుపాయంబులకును సమయం బెఱింగి
పంచేంద్రియముల నిర్జించి స్వాసుత్తుడై, వడ్డునీరమఁ బ్రశక్తిఁ గాంచి

వ్యసనంబు లేదును ♦ వర్జించి రాజదోషములు పన్నాల్లుఁ జిత్రమునఁ దెలిసి
సాక్షియైత్రంబుగా ♦ సచివుఁ బ్రతిష్ఠించి, యాత్మయత్నము తేకమంత్రయైం
గి. నింగితాకారకేవలకృతమునక, పరుల నెవ్వర విశ్వసించక మనమున
సంశయంబు లేక రాజుక్రమంబు, లేమటక యుండవలయు మహిమభంగదు. 4224
స. తితిలోడ జీతంబుకొఱుత గాకుండ రొక్కంబు భండారుభక్తింబు యిచ్చి
బంటుఁ దొలగించి ♦ ప్రతియు వెట్టకయుండఁ, ములెక్కతిక్కువకాకయుండఁ
గడఁగి వేద్యాగామిగాకుండఁ బరికించి, ప్రతిభానువారంబుభటులతోడు
చూచుచు దననన్నైజోకయై యుండిన, వాని మన్నించుచు ♦ లేనివాని
గి. నాజ్ఞ నేయుచు జీవికనప్ప వడక, యుండులరికించిగానుచు నామోక్షమున
నైపదిసేయ కుత్సాహియైనయాద్య, బలము నేలఁగ వలయు భూపాలకుండు.

శివలీలాపరిణయము, ఆ 4.

క. నీతియు హితమును ధర్మము, జాతుగ్యముఁ గలుగుటటి ♦ సచివుఁడచెప్పన్
బ్రీతి విస నొల్లంబుండిన, భూతలనాయకుడు తాను ♦ వొలియుండువక. 4226

ఆ. కాలకూటవిషముకడువాఁడితనమును, గొనినయతెడు చచ్చు ♦ నెనునాఁకి?
దుష్టమంత్రిమంత్రోదోషంబువాఁకిన, బుడమిజనముఁ జరియఁ ♦ బాలిసిపోవు.
పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 56, 57.

ఆ. ఆరులనడనుండియగుదెంచి కొల్పిన, భటుఁడుఁ బాము నొక్కభంగిగాన
మోసపుచ్చి చెలుచునాసన్నుడౌవాని, నమ్మింట్లయుండి ♦ నమ్మక దిగడు.
పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 303.

క. సకలవ్యసనికిఁ జాత్రము; నకు మంత్రీకి నిష్కర్మత్యునకు నజ్ఞకు నొ
జ్ఞకు బోటుకాని కర్మాధిక మిచ్చుట చనదు నయగతిన్ బద్ధిపుచు.

చ. వెరవరి గానివానికడుఁ వేసగుచుండెడువాని మాటలన్
సరసుఁడు గానివాని మతిచాలవానిని లంచ మిచ్చినన్
బారసినవాని బోవునెడఁ ♦ బొద్దులు త్రచ్చివాని భీతునిన్
బరుసనివాని రాజు పనిపంపుట కీడు వివేకభూషణా.

క. నాయకవిరహితమును బహు, నాయకముఖ్యమును బాలనాయకమును త్రీ
నాయకమై చెడు సిరి వర, నాయకులకు నందుకీర్తివారాయణుఁడా.

బద్ధిసీతులు, ఆ 2.

క. తనువు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమూఢతనచందమునన్
తెఱఁటిపతిచోదకార్యక, గని రాజ్యము మంత్రికయివకనముఁ గావించున్. 4232

క. పుష్పగౌరవము భరావయనకు సత్కృతగౌరవము వెండియు న
పుష్పజనలాభునము భరావయనకు సత్కృత లాభునము ను మ్రొందుకన్.

పంచతంత్రము.

క. సుకువులక బదులుపందిలి, యిడి హస్తము బలుకుముంటి కెడయై దినముల్
గడుపుదుఁ బొవ్వుచునయ్యా, గడపున్పుంబాయుఁ జేపగలస్వైంబుల్.

చ. అదనునజీవితంబిడమి యారజ మాడుట లేవిపేరము

త్యైవకుట విచ్చలుక బరిభంగించుట కింకరసంకులంబు నె
మ్మడికి నసహ్యమాట దయమానుట పిమ్మట నాడికో లృపీ
పదవికిఁ బాసె యొంటిపడిపాటులఁ బొందు నృపాలు చిన్నముల్.

క. హితుఁ డని యొకనికిఁ జెప్పిన, నతఁడును దన కూర్పుసఖునికపి బెలుపు నర
క్షితమై నృపమంత్రించి, గతిఁ బలువురు వినుటచే విఘాతత నొందున్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 1, 2, 3.

సీ. సాఖకాయనికభివక్ష్యార్థకము కాల్య, వేళఁ గార్తంతిఁబ్రజాబిగోష్ఠి
జానుమోవ నమాత్యంసామంతపూర్వకం, బర్హద్రాక్షకాంక్షాంక్షా
దినవధ్యమమున మంర్తన మల్లపూర్వకం, బగనూనూపకృన్మయగోష్ఠి
యపరాజ్ఞామున జేపతార్చనాపూర్వకం, తార్కధర్మాధిక్యవ్యతులగోష్ఠి
తే. భుక్తిమీదవిదూషకపూర్వకము పురాణకవిగోష్ఠి చారపూర్వకము సంజ
జాము గాయకగోష్ఠినికన్ సుమప్తి, పూర్వకము ప్రేయసీగోష్ఠిపాసగు బతికన్.

ఆముక్తమాల్యద, ప 282.

క. మన సిచ్చినఁ దన కొడను, నన విచ్చినఁ బ్రజలు వెక్కసము నేయుదురా
టచ్చపతిమనసీహక గడుఁ, జను వీకయమెలఁపవలయు ధ సమ్ముఖనరులన్.

ఆ. ఎంతబలియొరకుఁ దంతంతగా సామంత, గణముఁ బెనుప కేలకలుగు జయము
శేషునంతవాడు ధ కరములు వెయి పూని, కాక మహి వహింపఁగలిగెనెట్లు.

క. పతికి ననుకూలసేనా, గతు లనఁగా నెంది ఐన్ని పటుతరభుజముల్
పతికిఁ బ్రతికూలసేనా, పతులనఁగా నెంది ఐన్ని పటుతరభుజముల్.

4241

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 2.

సీ. సరిగాఁగఁ బదపు లొంకజొరులకు వడవఁగా, సమవివక్షునియందు ధ సామవిధియ
మూలబలంబు వెంపునదుర్జయుండయి, పేర్చుకాత్రపునందు భేదవిధియ
నెందును సంధి ధ హితులబలంగంబు, చేకొప్పు రిపునందు దానవిధియ
సాధునిచ్చితపరాజయఁడై పిహినబలుండైన యరియందు ధ దండవిధియ.

- తే. సుఖవలయు భరాతలేశ్వరవరేణ్యు, బుద్ధియందు తుయస్థానశుభ్యులను ద్వి
వర్గము నెఱింగి పంచాంగశుభ్యముల, దెలిసి శక్తిత్రయంబున వెలయువలయు.
- సీ. మంత్రగోపనమునోచుటయొక్క దీగ్వింతయునివర్గకపుటలయొక్క ప్రసాద
విరహితత్వము బుధాంక్షాము శుభాప్రియోగంబు విషయానశరాగభ్రమము
నన్యతంబు నాలస్యమును నాస్తికత్వంబు, నన్యంబులందు సంగత్యము
దీర్ఘశుభ్రత్వంబు * దీగ్వింతయునివర్గకపుటలయొక్క ప్రసాదమును
- ఆ. భూమిపతికి దోషములు నివి పదునాల్గు, వీని దెలిసి నెఱయకవిడువవలయు
గామరోషజంబులై నూతినట్టిస్వప్నస్వప్నములందు * దగుల చలదు.
- క. కొలిచినవారలజీతంబులు వేళలు దప్పవంద * బూర్ణముగా నీ
వలయును వారలప్రేమము, బలము వృథానుట నెల్లకట్టు మిగులన్.
- క. దండార్థుల దండింపి, దండార్థులగువారి * దండించుటగా
రెండు నకీర్తిదములుభూమండలనామకులనిరయ * కున్నట్లు కేయలన్.

కళాభూర్ణోదయము, ఆ 7 పద్య 251-255.

- క. జలజాసనలిఖితములై, ఫలకాలమునందకాన * బడఁజేయఁ దగున్
దలఁచినతలఁ పంతకుమును, వెలినదకుండంగ మనుజులిఖిం దో వత్సా.
- క. కొండేని మాటు నిజమని, దండింపంగ దగదు రాజాంధ్రజీవనన్
నిండుమది గల్ల నిజములు, రెండును సుమబుద్ధిశ్శుభ్యంబుక మొదలన్.
- క. షణ మిచ్చిన నీని కదు, చన వినమచితము చూర * చరకుల కవనీ
జనులు తదాచరణంబున, మననెడనిన భద్రదంత * మనుజుండుకకున్.

సుదక్షిణా, ఆ 2 ప 158-156.

- క. తనుఁ గొలిచి పోయి పగరను, గనికొలిచిన భటుండు మల్ల * గా వచ్చిన వా
నిని నేలఁ దగదు నరపతి, యను వెఱుంగక యేలెసేని * హాని జొందున్.
- సీ. వైరి చుట్టంబు గొలువంక వచ్చెనేని, వాని నేలంగ దిగదు భూ * వల్లభుండు
కరణుఁ జొచ్చినయెటువంటి శత్రువైనఁ, గాను టుచితంబుమేదిని * కాంతునకును.

మట్టుక్రవర్తిచరిత్ర. ఆ 6 పద్య 59-70.

- క. చారులు కన్నులు నిజపరి, వారము ప్రాణంబు మంత్రి * పరితరిన్నాదయం
బారయ భూమిసతీమణి, యై రంజిల మనెడు వృత్తి * కగు విభవంబుల్.

మిత్రేవిందాపరిణయము. కుం||వెం||, ఆ 1 ప 41.

- క. దగ్గఱ గొండెము నెప్పెడు, పెగ్గడ పలుకులకు రాజా * ప్రియుడై వుట్టి తా
నెట్ల ప్రజాచరించుట, బొగ్గులకై కల్పితయపు * బొడిచుట సుమతి.

క. మేలెంచని మాలిన్యని, మాలసు నగపాలవాని ♦ యలలి సీతుగా,
నేలినరపతి రాజ్యము, నేలఁ గలనిబోవుఁ గాని ♦ నెడను సుమతి.

సుమతిశతకము. ప 58-104.

క. విశ్వాసపరుల నెఱిగి న, శేష్యుఁ డధికార మిచ్చు ♦ తెంతయు నుచితం
తైశ్వర్యముతులు గాఁగ న, విశ్వాసులఁ జేయఁ దగదు ♦ వివలవిచారా.
తే. కరణ తన కెంత గలిగిఁగ ♦ ఎకవస్తువామావాదులు చాల నీవలయుఁ గాని
భూతశేష్యుఁ డెంత యాప్తులకు నైక, నాజ్ఞ ప్రోవంగ నిచ్చుట ♦ యనుచితంబు.
క. తా నెంత యధికుఁ డైవం, గానీ మనుజేశ్వరుండు కార్యాకార్య
జ్ఞాఁము నిజప్రధానులతో నాలోచించి యుక్తి ♦ తో నెఱుంగఁ దగున్.

కవిరాజమహారంజము, ఆ 1.

గీ. సత్య చుప్పతంబు పరుషోక్తి ♦ సరసభాష, ప్రాణిసింసయు దయయు లో ♦ భింబునీగి
కనక సంగ్రహవ్యయములు ♦ గలుగువార, రమణిక్వైఙ్ఞి బహువీతి ♦ రాసనీతి.

భగవద్గీతామృతము. ప 19

గీ. కులముగాఁగని తన కనుకూర్తైన, తన ప్రయోజనములయందు ♦ మనసునిలిపి
తమవు నిచ్చెద రభౌట ♦ భగవద్భుండు, పూజితము దా స్వభావనిఁ ♦ బోగవలయు
దిలిపచుక్రిము. ఆ 4 పద్య 278.

గీ. అన్యరాజ్యరాజ్యస్థితుం డగువేళ, సరిహారల్ సంధింపఁబోరయువేళఁ
జాగలు కన బహుల్పచరింపఁ జనువేళ, నారాయణులఁ గలి ♦ నలరువేళ
సగగున దుగ్గయల్ ♦ సాధింపఁ జనువేళ, వైదిభూభుజు తెత్తి ♦ చచ్చువేళ
గుణు తెఱుంగని జనున్ ♦ గొల్పవచ్చినవేళ, మృగయావినోదాప్తి ♦ మెలఁగువేళ

గీ. మండలేశ్వరుఁ డుద్ధండ ♦ దండనాథ, చండభటపీఠసామంత ♦ మండలంబు
లండ నుండక వెస నొంటి ♦ యండెసేసి, గొదవ యగు నంద్రు నీతికో ♦ విదులు తలఁప
కుకనప్రతి. ఆ 1.

క. తరతరమునాటిసీతుల, స్మరణతి విడవాడి యురక ♦ మ్మి యితరులం
బగినారముగా నేలిన, విరవిరగా కేల గాంయ ♦ విజయశ్రీక.

వారనింహపురాణము. ఆ 6 ప 8.

గీ. ఏహౌద్దునాన్యలి కేతెందునే యేగి, ప్రజ తెల్పకొనువిన్న ♦ పముల వినునె
విని లెస్సగా విచు ♦ ర్చన మొనరించునే, యొనరించి పాడిఁ ద ♦ ప్పనివిధంబు
గాఁ గన్జములవీర్పఁగావించునే స్వాగి, కగుఁగనినాఁడు కొ ♦ వైవనఁ దీర్చి
మనవు లాల్చిందు ష ♦ జనము లాల్చిందునే, భార ముద్యోగల ♦ వైని జేర్చి

గీ. యూరకుండక యాలస్య ♦ ముజ్జగించి, చాడవృష్టుల బ్రచ్చన్న ♦ సరణిఁ దెససి
కొనుచుడవృష్ణ దోలఁగించి ♦ గుణులనందు, నిలుపుచుండునె మీ ధారుఁజీశ్వరుండు
రామరాహవిలాసము. ఆ రి పద్య 54.

క. కాఁపుల నొప్పింపక తా, నేపట్టున గవ్వపడక ♦ యెల్లరు మెచ్చుం 4262
గాఁపులవలనను బన్నుల, నోపికతోఁ గొనఁగవలయు ♦ నొడయం దెపుడున్.
శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము. ఆ రి ప 42

— ♦ రాజసేవకులు ♦ —

సీ. అవికలంబైనసంధ్యావిధిపీఠికి, లేకమాత్రంబైనకలేదు మిగుల
సచ్యుతసంగంబునైన లేదు కణంబు, స్వస్వకాలమునందు ♦ సహనియమ
ములనొందెచ్చుటలేదు ♦ తలఁప నొకప్పుడు, వేదాధ్యయనచింతలేదు చూడ
నన్నపానాదులు ♦ నాఁకటిసమయాన, సవకాశమేచాల ♦ వాహరింప
గీ. నిలిచి సుఖనిద్రఁ గావించ ♦ నిమిషమైన, సమయమే కల్గెనుండు నె ♦ సమయామునను
ఁజ్ఞులనుజూచి బాపించు ♦ లేలుపడదు, మహిమతులనేవఁ గావించు ♦ మానవులకు.
చ. ఆలఘతరాధుదోగ్రకలియఁగనునై జపుధర్మభ్రతన్
నిలిచి ప్రమత్తతన్ వదలి ♦ నిశ్చలబుద్ధిఁ బఠోపకారలై
చెలిమిబహుప్రజాపనము ♦ నేయుటయందునె ఒద్ధచిత్తులై
కొలుతురు మీరు రాజుల సమంతితపాఖ్యనిరాసభావులై.

విశ్వగుణాదర్శము.

— ♦ రాజసేవాధర్మములు. ♦ —

క. సరనాథుఁ గొలిచి యలవడఁ, దిరిగితి నా కేమి యనుచుఁ ♦ దేవత లేమిన్
మరియాద దప్ప మెలఁగినఁ, బురుషార్థంబునకు హానివుట్టకయున్నే.
ఉ. రాజస్వహంబుకంటె నభిరామముగా నిలు గట్టఁ గూడ దే
యోజ నృపాలుఁ డాకృతికి ♦ నొప్పుగునేషము లాచరించు నే
యోజ విహారముల్ సలుప ♦ చల్లమునం గడు వెడ్క నేయునే
యోజ విదగ్ధుఁ డై పలుకునొడ్డులకుం దగ దట్లు నేయఁగన్.
అ. రాజానొద్దం బలువుతరకు సంకటము గాఁగఁ, దిరుగుపనుల కెంతోతేజ మయిన
వాని బుద్ధిలుగు ♦ వా రొల్ల రది మీఁదఁ, జేటు దెచ్చు బెట్లు ♦ సిద్ధ మగుట.
క. ధూరక యుండక సలుపురతో రక మెసంగఁ బలుకఁ ♦ దొడరుపక వదిలి
జేరువ గల్గనాగరకులఁ, దారుఁ జేసి పలుక వలయు ♦ ధరణీకుకడన్. 4268

- చ. భుజివువక్కిఁజైగురు * వక్కిఁజేయుదురు గారిచుట్లుగా
నిరుకలనం దగం గొలిచి * యే మనునో యెటు సూచునొక్కో యె
వ్వరిజెన నెప్పు డేతలఁపునిచ్చునో యాతని కంచుఁ జూడ్చి సు
స్థిరముగఁ దన్ముఖంబుఁన * చేచ్చుచు నుండుట నీతి గొల్పవలె.
- క. నగళులలోపలిమాటలు, దగునే వెలి నుగ్గడింపఁ * దన కేర్పడ నొం
డుగడం బాటించి జతి విస, నగుపని నెప్పెడిది గాక * యాతనితోడన్.
- క. అంతిపురముచుట్టికం, బెంతయుఁ గీ దంతకంటె * నెగ్గు తడియో
సంతకనకబువన, కాంతాదులతోడిపొందు * కలిమిభటుకకున్.
- చ. ఉల్లేచునసములు * నుశ్శృష్టవాహనంబులును గరుణఁ దమకు * భూమిపాలుఁ
డీఁ తార యెక్కు * పెరిగితిమన్నన, గలుగువారి కైనఁ * గార్య మగునె.
- క. పున్నవ కుప్పక యవతుతి, ద న్నిందిని స్రుక్కబడక * ధరణీశుకడన్
మున్నున్నెట్లు కెలఁగన, యన్నరునకు శుభము లొదవు * నాపద లడఁగన్.
- క. జనపతి యెవ్వరి నైనఁ, మనునఁ జెఱుపఁ బూని యునికి * మదిఁ దెలియ నెఱిం
గినయేనిఁ దాన వెలివుచ్చునె మనుము న్నెట్టిపాలఁసుండును దానిన్.
- ఉ. ఎండకు వాక కోచ్చి తఁ * యిల్లు ప్రవాసపుఁజోటు వాక యా
కొందు నలగుదున్ నిదుఁ * పం దటి దన్నెడు డప్పి వుట్టె నొ
క్కండన యెట్లాకో యనకి * కార్యము ముట్టిచోట నెలిసా
తం డొ * చాయ మాశివన * దత్సంతం బని నేయు టొప్పగున్.
- క. తా వెంతయాత్మఁ జైనమ, హీనాయకుసామ్యు సాము * నెమ్ములుగా లో
నూనినభయమునఁ బొరయక, మానినఁగా కేల కలుగు * మానము గ్రదుకున్.
- అ. అవులింత తుమ్ము * హాసంబు నీర్జీవనంబు గుప్తపర్త * నములు గాఁగఁ
జలు పనఁయు నృపతి * గొలువున్నయెడల బా, హిరము లైనఁ కలని * కెగ్గులగుట.
- అ. వసుమతీగుపాల * నర్చించునేనుంగు, తోడనైన దోష * తోడనైన
వైర మగుతెఱంగు * వలనదు తా రె, త, పూజ్య లైనజనుల * పొందు లెస్స.
- క. కలిమికి భోగముల కదా, ఫల మని తను మెఱసి బయలు * పడఁ జెల్లుగ వి
చ్చలవిడి భోగింపక వేడ్కలు సలుపఁగ వలయు భటుఁ ద * దండుతోడన్.
- భారతము. విరా. ఆ 1. పద్య 121-140
- పీ. అఁకొని భుజియింపఁచుగునేక నొకింత, మొదలికి నుపమాన * మొదలవఁపుదు
భూమి * ద్వాభిధానంబున పోలనెడఁ గుల, స్త్రీలతో నతిగి * యేర్పడినెఱి

రతికి సువిద్యుక్తుడు * తి తరతుడుడైన, యవసరంబున వేట * లాది యలసి
ధరణీరుహాచ్ఛాయ * లరయుచోటఁ బిహస్వసలిమస్వేషించు * సమయమునను
గీ. వజ్రసం బాదుడట్లు * మానవియతి, నర్థమిలితలోచినుం * డై పురాణ
పురుష ధ్యానించు నక్కల * మునగ్గుపాలు, జేర రాదండ్రు తవ్విల్లు * నేరకలకు.

పంచతంత్రము, తై. కం. ఆ 1 ప 173.

సీ. దారుణాటని రుచితంబుఁ జేపించుటలుచేరి శవంబుఁ గై * చేసినట్లు
నిగ్గులంబైనచో * నీరసం బిడినట్లు, వట్టిచోటను క్షు * బ్దకట్టిట్లు
సారమేయముతోఁక * జక్కుగట్టినయట్లు, చెవిటి శేకాంతంబు * చెప్పినట్లు
తనరఁ జీకునకున * ద్రంబుఁజూపినయట్లు, వెలిమిడిలో నెయ్యి * నేర్చినట్లు

గీ. చాల నవిజేక్షయైకట్టి * జనవరేణ్యుఁ, దగిలి కొలుచుట నిష్ఫల * త్వంబునాయ
సేవకుల కెల్లభంగి వి * శేషబుద్ధి, నిల వివేకంబు గలరాజు * గొలువలయు.

ఉ. ఏపని చేయుచుండుఁ దన * యేతిక సేవకుఁ బంచె బొందుగా

నాపని దీర్చి వచ్చుటయ * యాతనికిం దగు ధర్మ మిట్టిచో

బాపము పుణ్యమున్ విభుని * పాలగు భృత్యుని శేమిగారణం

బేపున మేఘవర్షనకు * నీనమయం బెఱిగింపఁ బొందినన్.

4283

పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 328. సంధి. ప 284.

— * రాజపరదేశగమనము * —

క. స్థానంబు సకలఫలసంధానం బొనరించుఁ బతికి * దగ నజ కంఠ

స్థానస్తన మిడునె యథా, స్థానస్తనభంగి మధుర * తరదుగ్ధంబుల్.

క. చేవఁగలభూమిపతులటు, గావునఁ గోరరు విదేశ * గమనము జేవా

నీ వెఱుంగని కార్యములుం, ద్రోపలు వుట్టి యెవ్వరెఱుంగు * మరు లోకమునన్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.

సీ. ధీమండును వివేక * దీపితుండును నైన, ప్రభునకుఁ బరదేశ * భయము లేదు

నిజభుజవిక్రమోన్నిద్ర * భద్రాక్షిల, నాత్మీయులును దాను * ననుభవించు

నెట్లున్న విను సింహ * మేప్రాద్దు వసియించు, నడవిఁగాకొండోక * యడవివైన

నల్లుజంతువులందు * నాత్మీయపౌరుషో, ద్యుక్తికి సమకొని * యుక్తిమెజసి

గీ. తులిశనన్ని భవభుముఖాం * తుతవిభిన్న, మదభరాభీలపంభికుం * భవ్రక్షణ 4286

మాంసరక్తానుభవమోద * మానసమునఁ, బొడలఁచుండును నెంతో యొ * ప్పివదముగాఁగ.

పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 141.

—♦ రాజదర్శనార్థము —

- సీ. మెడపట్టిక కడ నాడుచును, కేమలంబులిచ్చి యిచ్చి
మాపని కోక ముచ్చి మాటాడుచును త్రవ్వకమలమల బ్రయములం బెట్టి చెట్టు
విభునితో మారకకొనినుండిపుడని నేక బలకు నిచ్చకములుఁ బలికిపలికి
మఱవకండచట మాఁగూటని మంతులఁ జేరి విన్నపములుఁ బేసిచేసి
- గీ. యెచ్చు నొకమాట యేకాంతమైన దెలుపుచునుచు కేలివనికీమనవిఁ జెప్ప
వలసి తగునూడింపుతోయ్యలల కెల్లనింపుమీటికట్టుఁబుంబి యంపి. 4288
- సీ. వీరిక యీవేళఁ నేకాంతముఁ నున్న నాడటండుడను నేవకులపలుకు
రాజుతోఁ బట్టపురాణి చెప్పిన వొప్పి నాఁ డుండుడని యింతులూడుపలుకు
ప్రభునమిపమున మీఁపలుకులు నెప్పి నామేమనియెడువురోహితులపలుకు
అయ్య మాపటికిఁ గొత్తైన మీరును బాడఁగనుడను మంత్రికేఁఖులపలుకు
- గీ. తమకు కుభనూచకంబులై ♦ తనరుచుండ, నా బలిండుని మొగసాలి నమరులెల్లఁ
గలయఁగాఁ గాచియుండిరియలుగువాతి, కొంగలఁ జేరుకొని గుంపుఁగుఁ పులగుచు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము. ఆ 81.

—♦ మంత్రధర్మము. —

- ఆ. నేతిగూన పూని ♦ నిచ్చెన యెక్కెడు, నరునియట్లు రాజ్యభరము పూని
పతికి దుర్వశంబుఁ బాపంబు రాకుండఁ, బదిలపటిచి మంత్రిమెదలవలయు.
- పద్మపురాణము, ఆ 81. ప 581.

—♦ సేనాపతిధర్మములు. —

- క. మొదటిగ్గు వెరపు యంత్రము, లనేకము లొనర్చు నేర్పు ♦ నాయుధములఁ వి
న్ను నువును బోటులకర్ణంబును సేనాపతికి నైజములు గావలయున్.
- భారతము, కాంతి. 39వీ. ప 87.

—♦ సూరధర్మము. —

- చ. మొదినయట్టివేళ మఱివంతగఁ గైదుపు చక్కఁ బూనఁగా
మఱచినయట్టివేళఁ బలుమాటు సరాదికి వెన్నఁజూపుమం
బఱచినయట్టివేళ నగుఁ బాటు ఘంటింపఁగఁ జేరి పూరిఁ దాఁ
గఱచినవేళలందు నెడఁగల్గ రథంబు మఱియొ టొప్పగున్.
- 4291
- సీతావిజయము, ఆ 4. ప 96.

చమత్కారచాటుపద్యములు

- చ. సగములుగానివారియెడఁ ♦ జాలఁ గవిత్వరసప్రసంగముల్
కఱచుట కంతశోషణమె ♦ కాక రసజ్ఞతకల్పనేర్పునే
స్మరితరజాలవేదనకుఁ ♦ జాలక భ్రాంతిని చాతిబొమ్మతో
మరఁగిరమింపఁ గాఁదివిరి ♦ మానవుఁ డేమినుభింపఁగల్గెడిన్.
- మ. రసవాదంబులు పెక్కు నేర్పిన మహా ♦ రాజేంద్రులం గెల్పినన్
బసగా మేరువుచుట్టునుం దిరిగినన్ ♦ బంగారుకొండెక్కినన్
యసహాయంబగు శూరతం గనినఁదా ♦ సంభోధిలఁఘించిన
న్నొనటన్ వ్రాసినవ్రాలకన్నఁ గలదా ♦ నూతేండ్లు చింతించినన్.
- చ. నిరుపహతిస్థలంబు రమఃప్రీతియదూతిక తెచ్చియున్న క
స్వరవిడై మాతృ కింపయిన ♦ భోజన ముయ్యెలమందు మొప్పు త
ప్పరయారసజ్ఞ బూహ తెలియం గల లేఖకపాఠకోత్తముల్
దొరకినఁగాక యూరక కృతుల్ రచియింపునునంగ శక్యమే.
- ల. అల్లసానిపెదన ♦ యల్లికజిగి, ముక్కుతిమ్మనార్యు ♦ ముద్దుపలుకు
పొందురంగవిధుని ♦ పదగుంభనంబును, కాకమానిరాయ ♦ నీకే తగుర.
- క. వాకిటికావలితిమ్మా, పొక్కిటముగనుకవిసరుల ♦ పాలిటిసామ్మా
నీకిదె పద్యముఁగొమ్మా, నాకీపచ్చడమె చాలు ♦ నయముగనిమ్మా.
- క. పొక్కితసంస్కృతఘ్నర, మాకీకృతకుకవితుంగ ♦ ముస్తాతతికిన్
వాకిటికావలితిమ్మని, వాకిటికవికోటిమాధ ♦ వాకిటికోటే.
- మ. కులుకుంగుబ్బలు సోగకన్న గవతఃస్కంధెక్కులున్ మోవిసాం
పులుఁజూపింపక వేగ మవ్వలికిమోమున్ ద్రిప్ప నేమాయె ని
వ్వల లేవే నెఱిగింపులుం బిలుదులున్ ♦ వామాక్షి చాల్ మాకు రో
టైలకున్ రేపునున్నకున్ మొదలుగంధే వింటినే? యెచ్చటన్.
- మ. వరబింబాధరమున్ బయోధరములున్ ♦ వకౌలకంబుల్ మనో
హరలోలాత్సలు జూప కవ్వలిమొగంధైరంత నేమాయె నీ
గురుభాస్వజ్ఞఘనంబు గొమ్ముడియు మాతం జాలవే గంగక
ద్దరిమే నిద్దరిక్షింతునుం గలదె! యుద్ధగ్రాజింబాననా.

- ఉ. భాసచూనరై బెడద ♦ గండరగోళమునై వెసన్ రసా
భాసప మూలమై వికట ♦ పద్ధతియై సిగపట్లగోత్రమై
దాసరిపాటియై వికట ♦ ధార్మిక జిహ్వనిరాచకాగ్రహ
కాశముమట్టి తోడితెగి ♦ గాడిదవాలక మయ్యై భూపతా.
క. నరసింహకృష్ణరాయల, కరచురుదగుర్తి వెలసె ♦ కరిభిద్దిభి
త్కరికరిభిద్దిగిభి, త్కరిభిద్దిభిత్తుగంగ ♦ కమనీయంబై.
క. కృష్ణానాటిపము లక్కణి, గలనాటికిదాచంగమలగర్భునివశమా
నెలండిమనాటిపెన్నెల, లలవడునా గాదెవోయి ♦ నమవసనిశికిన్.
క. ఉమితక్కుమదిని సెపితో, పమితక్కుమచేతఁ జెపితో ♦ పరికింపఁగ నీ
పెమిదిని సెపితో కపితము, నమవసనిశి యనుచుఁ బలుక ♦ నలసనిపెదనా.
చ. మృతమతియైనయాంధ్రకివి ♦ ధూర్జటిపల్కుల కేల గల్గెనో
యతులితమాధురీమహిమహా తెలిసెన్ భువనైకమోహనో
ద్ధతసుమమారవారవనితాజనతాఘనతాపహరిసం
తతమధురాధరోదితసుధారసధారలఁ గోరిటుటం జుమి.
క. దంతపువనిమంచమునై, గాంతా కూర్పున్న వాఁడు ♦ కంతుండు గాఁడా
కంతుఁ డనంగుండు; నీతెలి, వింతేనావిజయరాఘవేంద్రుఁడె చెలియా.
ఉ. రాజవిభావనా సోను ♦ రాలవె జబ్బుగ నల్లివావటే
వాడె ? యింతకన్నవలెనా ? లలనా !; బిగియించి యల్లవే
యోజవదాల ? వేతె పనియొప్పుది; దోసమె దోసమే మహా
రాజగునట్టి యావిజయరాఘవుమేన్ చిగురాకె మానినీ.
క. చిన్నయ్య ద్విపద కెరంగును, పన్నగఁబెదతిరుమలయ్య ♦ సదమల కెరంగున్
మిన్నంది మొరసె నరసిం, గన్న కవిత్వంబు పద్య ♦ గద్యత్రణిన్.
ఉ. రాజు కళంకమూర్తి రతిరాజు శరీరవిహీనుఁ డంబికా
రాజు దిగంబరుండు చ్చుగ ♦ రాజు గుహంతరసీమనర్తి వి
భ్రాజితపూసపాడ్యజయరామశృపాలుండు రాజుగాక యీ
రాజులు రాజులా వెను తరాజులుగాక భరాతలంబునన్.
క. తాజాగా సిరు లుండి యొర్ల కిడకం ♦ దా మెక్కలేనట్టియా
ఫాటీలోఘలఁ బట్టి లోపలికి నీపాదోదకం చిచ్చితే
తాజామిచ్చునుగట్టఁదైన యహ మేల్ ♦ దాత్పత్వ మిషించితే
రాజా ! తిమ్మజగత్పతీ నరపతి ♦ రక్షించు నీవే గతి.

- మ. ఇతఁడా రంగదళం గుంజరచమూఁ పేతిచ్చటాపావళో
 ద్ధతకీలాశలభాయమానరిపురాఁద్దావాక్రుధారానదీ
 నతంగిణ్యబలాసమాగమసమాఁనందత్ప్రేమాదస్తుతా
 యతశోగోజ్జ్వలుడైవతస్సరయరాఁయజ్ఞాత్రితాభీష్వరా.
- చ. విలసితకావ్యకల్పనల * విశ్వపతి నినుఁ బోలు సర్వపురో
 గలరె వసుంధరాధుని * ఖండితతాండవకేళి కాఘళం
 గళరవవిందు శేఖరి * భాలసదస్రతంగిణీవిశ్వం
 ఖలరవనివ్రంశుగ్రీవసుఁఖంబులు సీమభుసాక్తి గుంధనల్.
- క. మీఁగాల్గబంటిసిల్లకు, వీఁగుదు రమృక్కుయనదు * వెగపున చరితల్
 రేగి పయోధులు దాఁటెను, తాఁడై నీ కీర్తికాంతరామనివాచా.
- చ. వెలచుకులంబునందు నిలుఁపెల్లగు కాంతి లటుంచు విందు మ
 ప్పులుకు లజద్ధచయ్యె గుణభవ్యుడ౯ భవ్యుడ౯ నమ్మరాయరా
 ట్కులభముక్తికాంత కృతికాంత మహీజయ కాంత మువ్వుగున్
 గలసి జగంబులన్ దిరుగఁగారగుఁగొంటిమి చిత్రి మెన్నఁగన్.
- ఆ. దేవునాన తొల్లిదేశానకొకకవి, యిష్ట దూరసూగ * నింట నింట
 నేవు రాయ్య రేడ్వ * రెవమందు తొమ్మండ్రుపరుగునేసికవులపక్కభాఁ.
- క. ఆలిని హయమును గజమును, బాలుని బాలార్కమునఁబనిగొన కున్నన్
 బాలుఁడు బడుగైపోవును, ఆలివిదగు గజము చంపు * నశ్వము గజచువ్.
- చ. పరమవివేకి రామమహిపాలకచంద్రతటాకమందున్
 విరివిగనున్న భేకముల * వేచుని నిత్యము మ్రోయుచుండె మ
 త్కరరమత్రైబత్కరరఁగత్రైబగత్రైబగత్రైగత్రైత్
 నెరనెరనీట్లునీట్లునెరఁగీట్లుని మాటి కనేకభంగులన్.
- క. అల్లుఁడు నఁచుమానస్థుఁడు, అల్లునికొకసనియుఁ జెప్పఁగయినంగానీ
 చెల్లుచుమాఁడుపనలకై, యిల్లులకను పేడజేసి * యెంగిల్లెత్తన్.
- ఉ. ఆయతవత్సవాయసుకుఁలాంబుధిపూర్ణనికాపతిజగ
 ద్దేయ శుభాకృతి విజితకీర్తి సతీకమనీయయావన
 ప్రాయసలాకృతీ సతతఁజైధవ నిర్దితపూర్వదిక్పతీ
 ధీయుతవాక్సతీ జగపతి స్వపతి సుకృతీ మహాన్నతీ.
- ఉ. తేజమాపెంపులేనిదు * దీపనిహీనునివేడఁబోయిలే
 నాజికినిట్లునున్నరుని * యాలికినిట్లునున్నకిట్లునున్

రాజిత్రీశాలియగు ♦ రాయనిభాచరివేడఁబోయితే

నాజినిట్లుయన్నుని ♦ యాలికినిట్లునఁగిట్లునున్.

ఉ. మాకలిండిబాపయకు ♦ శూరుఁడురంగయ, తఁడ్రిపోలికే

గాక నుకాధ్యుఁడేలయగు ♦ గాడిదకుందురగంబువుట్టునే

జేకొంకొంకకక్కును ♦ సింగముపుట్టునెత్తకొట్టుకుం

గోకిలపుట్టునేచిటుత ♦ మక్కకుమత్తగజంబుపుట్టునే.

ఉ. గండరగండఁడిమృహిని ♦ కల్పిడిరంగడు, జాణుఁడంతయన్

దండగఁబెట్టునేర్పుఁ దుని ♦ దారుణకర్మలనేయనేర్పుఁబె

స్సొండలనుండఁముండలను ♦ గోరికతో...యింపనేర్పుఁ గో

దండముఁ జేతఁ బూని రణధర్మముఁజూపనిదోస మొక్కటే.

క. కలిసిండిరంగరాజా, కలచ్చుధులు విన్నజాచి ♦ గుద్దమనఁగరా

వెలచుకుఁబుట్టి నానా, పలుబీజముకాఁరావు ♦ పద్దటికరా.

కా. చెండానాల్లఁ బుసాంప్రదాయకునకున్ ♦ రెక్కెంపఁ గానొక్కటే

గండాగొండినిఖండిండునికేతొక్కలోలేనినాల్కల్లదా

చండారాతికులాటపీదహస్తేజస్సాన్ధాటీలన

తెక్కిండాఁ యనిమంతిభాస్కరునికొఁ ఁదండనాభాగ్రీణి.

ఉ. అరవివీరభద్రచరఁజాహత దంతము లూడి బోనియై

నేరఁడు రాచులింగకవి ♦ నేరిచెఁబో మన ముక్కుతిచ్చున

మౌరవదాహతిం దెగిన ♦ కొక్కెరపంటికి దుప్పికొమ్మఁబ

ల్లారచియించనేర్చె రవిగాననిచోఁగవి గాంచునెయ్యెడన్.

ఉ. బూడిదబుంగవైయెడలు ♦ పోడిమిదప్పిమొగంబువెల్లనై

వాడలవాడలందిరిగి ♦ నాచునువీరునుచీయనంగనా

గోడలగొందులఁబెనచి ♦ కోయనియాఁచెడుకొండపీటిలో

గాడిద, నీవునుంగవివి ♦ కావున నా యనుమానమయ్యెడిన్.

క. వలరాచపనికిఁగాదా, వెలవెలఁదుకపాన్పునెక్క ♦ విలుఁడుసంహించున్

జల మేల కార్యవాదికి, విలసద్దణపాన్తుపాటి ♦ వేంకటమంత్రీ.

క. జిలివిలిపలుకులవెలఁదీ, పలుగాకి నకారగుల్ల ♦ పాలయితిగ దే

యిలలోవైదికవిద్యుత్తిలకంబులకేగిదిమ్మ ♦ దొంపఁగదమ్మ.

క. అన్నాతిఁగూడహరుఁడవె, యన్నాతినిఁగూడనప్పు ♦ డనుగురుఁడవే

. యన్నాతిను పలరామా, కన్నొక్కటిమిఁ తెగాన్ ♦ కౌరవనిజవే.

- క. పదివేలమాడలిచ్చినఁ యిదెన్నొమ్మినియగ్రహార • మిచ్చినఁగానీ
తుదఁబ్రయముఁజెప్పకుండిన, ముదుగుసుమిగుంటుసల్లి • ముత్తముచుంట్రి.
- గీ. ఏమిసేయుదుఁ బెండ్లాము • యేభ్యరాకి, జెట్టితలముండతల్లి వివేకి కాదు
అందువై నిది నాకాలు • పదిటికాలు, రానుకవిగానిబ్రదుకు శిఃరామరామ.
- శా. భూపాలత్వము పక్షిరాధ్వజమునున్ • భోగీంద్రతిల్పంబునున్
గోషాహవళి నెల్లఁ గాదుకొఱకైఁగోనధనం బెత్తు టీ
న్యాపారంబులు లేవు గాని యిలమా • కూకెల్లంగంగయ్యకున్ ?
గోపాలత్వము వస్త్రులస్కరణమున్ • గోపాంగనాకేళియున్
బావైయున్నవి యెంబిమాడ నితఁడున్ • దైత్యాదియంశం బకో.
- మ. అల కైలాసము నంచెవాహనము కామారిత్వసంపత్తి మి
క్కిలి కన్నుం దలయందుచందురుఁడు కెంతెలం ద్రుశాలంబు భో
గులహారంబులు లేవు గాని యిలమా • కూకెల్లంగంగయ్యకున్
దయేరుం గజచక్రమున్ గలిగె నీతండీశ్వరాంశంబకో.
- ఉ. పోడిమిమీఱఁ బిన్నపుడు • బొల్బుగ మాతలిదండ్రు లిద్దఱున్
నేకుకమీఱ రామకవి • వేదవరుండని పేరు బెట్టుఁగా
నాడుక పేరుపోవిడిచి • వాడలవాడలవారు నవ్వఁగా
గాడిదెగుడ్డురాయఁడని • గద్దరపేరు వహించితిస్థనిన్.
- గీ. ఒకటికత్తిదవానికింకొకటి లేదు, రెండుగల్గివనికి • దిండిలేదు
యిదియఁగల్గెనబో నట • యీవి లేదు, కవులకును గాయకులకేటిఁగౌరవంబు
- ఉ. భూపతిఁ జెంపితన్ మగఁడు • భూభుజంగముచేతఁ జచ్చెఁ దా
నాపద నొంది నొంది యుదాయార్కవిపట్టుముఁజేరి వేళ్ళనై
పాపముఁగట్టుకొంటిఁ దనఁపట్టివిటుండని చెట్టవట్టి సం
తాపము నొంది యగ్నిబడి • దగ్ధము గాకిటు గొల్లభూమనై
యీపని కొప్పుకొంటి స్వహితీ వగ వేటికిఁ జల్లఁదొనినన్.
- ఉ. ఇంచుక నూదిపోటు సహియించినమాత్రిన నంగనాకువో
దంచితసౌఖ్యకేళి సతతంబును గంచులిశాంచె నాజిని
గ్వంచితకేళివ్రాణనికరక్షతదేహుల కన్బవే మరు
చ్చంచలలోచనాచకితఁచారుకుచద్యయస్పంగసౌఖ్యముల్
- క. శీతజలస్నానంబును, భూతలశయనంబు నొంటఁపూ టుశనంబున్
నాతిగల బ్రహ్మచర్యము, నాతరమా పూట గడప • నారయభూపా.

- మ. ధర సింహాసనమై నభంబు గొడుగై ♦ తద్దేవతల్ భృత్యులై
పరమాన్నయము లెల్ల వందిగణమై ♦ బ్రహ్మాండ మాకాగమై
సిరి భార్యచుణ్ణియై విరించి కొడుకై ♦ శ్రీగంగ సత్పుత్రయై
నరుసన్నీ ఘనరాజనంబు నిజమై ♦ వర్ధిల్లు వారాయకా.
- క. బాచీబూచులలోపల, బాచయ్యో పెద్దబూచిపండ్లిం బాచం
బూచంటె కాట్రీవెలుగురు, బాచయ్య బాచి పెట్టువంటి వెంతుర్.
- క. పిండి తో నిప్పునంతే, మండలపతియొంతో హాని నంద్రియు నంతే
గుండె తో కూరికంటే, మినునియొకెంతో వేశ్య మెంతైననంటే
- గీ. వేణికాభారమంగుండు ♦ వెనుకలూతు, కలికికోడల యెప్పుంగి ♦ నిలిగె జెవును
కలికి పలికించుకొనటయే ♦ పూర్ణవంబూ, ఆత్మ నీపేపువెలిమిడియంటు చేమి?
- క. ఆవులవెన్నయు నొణి, దేవులపాదములు యతులగృహ్యులు గవివా
వాపుత్తివన్నె నాణియు, స్త్రీగదనములు గడున్ ఈ చిత్వపదంబుల్.
- క. తమలము సేయనినోరును, నగుణలచు మొనలనిక ♦ రాయని మేనున్
గమలములు లేనికొలనును, హిమధామండు లేనిరాత్రి ♦ హీనము సుమతీ.
- ఉ. అంగకలేనియొల్లు చతుఃకంగబలంబులులేనిరాజు ని
స్సంగుండుగానిమాని జననచ్యుతిలేనిప్రధాని కామినీ
సంఘములేనియానము ♦ శాంతములేనితపంబు స్త్రీలకున్
చుంగకలేనిధూమణము ♦ మోక్షమటే మదహంసగామినీ.
- ఆ. పసపుచాకు చెడును ♦ బానిసచేతను, విడెము చెడును ధరణివిప్రుచేత
విచయభోగ మెల్ల ♦ వెలచలచేజెడు, జనువుచేతును వైశ్యశాతచేత.
- క. గూఢార్థము ఘను డెఱుంగుచు, మాధుంజేమెఱుంగు రతికి ♦ మొనసినవేశన్
గాఢాలింగసౌఖ్యము, పౌఢాంగన యెఱుంగుగాని ♦ బా లే మెఱుంగున్.
- క. మాధుం డెఱుంగునెసత్కవి, గూఢోక్తులసారమెల్ల ♦ గోవిందునివలెన్
గాఢాలింగసౌఖ్యము, పౌఢాంగనయెఱుంగుగాక ♦ బా లే మెఱుంగున్.
- ఉ. శోభియునై శివంబేసగి ♦ గుండములోఁబడి నిష్పాద్రొక్కి త
ర్వాతను పచ్చిఁబదిదని ♦ వారుణిద్రాగి యుమాదపెత్తి పెన్
భూలేముసోకి తామసముఁబుట్టి చిటుక్కునఁదలుకుట్టితే
యేతెలు గొనో యట్లు గుణసోనినికీనుండు వేడఁబోయినన్.
- చ. తెలియనినన్నితస్థులని ♦ దిట్టతనాన సహస్థలంబునన్
బుకంగ రామకోరి పలుమాటుపిశాచపుపాదుగట్ట నీ

పరికిననోటడుమ్ముపడ ♦ భావ్యమెఱుంగకపెద్దలైనవా
రల నిరసెంతురా వినుము ♦ రా సరసా విరసా తుసా భుసా.

4450

ఉ. వాఱు గుణంబు లేకను మ♦నంబున దైవముఁ గొల్పలేకనే
లోకులవారిచింతలకు ♦ లోబుండనై కులకాంతమనియున్
జేకొనివారకామినుల ♦ చెంతనుఁజేరి ఫక్షీయనైతిసే
చేకతిసానిపొందు లిక ♦ నెన్నటి కొండఁగనీకు దైవమా.

క. జగములు ననింతు నొకతెను, నొజితముగ నిద్దలైన ♦ నంబుధులింతున్
ముగు రాదువాండ్లు గూడిన, సుగుణాకర పుట్టపగలు ♦ చుక్కలు పొడుచున్.

ఉ. కోమటి కొక్కటిచ్చి పది♦గొన్నును దోసము లేద యింటికిన్
నేనుమెఱింగి చిచ్చిడినఁ ♦ జెందదపాపము వాని నెన్నడే
నేనుపాటునన్ మఱియు ♦ నేమి యొనర్చిన నెగ్గు లే దిలన్
నేనులవాడభీమకవి ♦ వేదవరుండనుమాట నమ్ముడి.

చ. గొనకొనిమర్త్యలోకమున, గోమటిపుట్టఁగఁదోడఁబుట్టెబొం
కును గపటంబు లాలనయుఁ ♦ గుత్సితబుద్ధియు దిక్తభిక్తియున్
జనిమిరిమాటలున్ బరధ♦నంబునుగ్రక్కునమెక్కఁజూచుటల్
గొనుటయు నమ్ముటల్ మిగులఁ ♦ గొంటుతనంబును మూర్ఖవాదమల్.

క. రతిలేకయె చెడు సంగన, రతిగల్గినఁ జెడును వాజీరత్నిము ధరలో
నతిరతులఁ జెడును పురుషుఁడు, గతియురతియు లేక చెడును ♦ గజము ధరిత్రిన్.

క. కవితాకన్యరసజ్ఞత, కవికన్న రసజ్ఞుఁ డెఱుగుఁ ♦ గవియే మెఱుగున్
నవలాసురతోత్సవపస, ధవుఁ డెఱుగును గాక కన్నతండ్రేమెఱుగున్.

గీ. వ్యాససారదు లాక్కొక్క♦వాసియందు, పొందుపుత్తులొనాక్కొక్క♦పట్లయందు
చంద్రదేవేంద్రు లాక్కొక్క♦చర్యలందు, వాలిసుగ్రీవు లాక్కొక్క♦వాదియందు
దిగువతిరుపతికోనేరుతీరమునను, కాఁపురంబుండువైష్ణవా♦గ్రామమునను.

చ. సరసుఁడు గాడో? బాణ! రతిసంపద లేదో? సమృద్ధి! యాపమో
మమిజయించు మోహ? మన♦మానమె! యిన్నియుఁ గల్గ జారవై
తిరిగెడ వేల బాల? యతిధీరపు ప్రాధవు నీనెఱుంగవే
నెరగృహమేధియన్ పలుకునీరము దోచెఁ గొఱంతచే నుమి.

ఉ. కోపము నాపయిం గలిగెఁ ♦ గోమలి నేనిక నేమి నేయుదున్
బ్రాపగుఁగాక నీకదియుఁ ♦ బల్కలు నేనిడినట్టిముద్దులున్

- గోపము లేనివేళ నొకఁగూర్చిననాడుకవుంగలియితలన్
నాపయిఁ బాటవేయు మిఁక * నాకును నీకును జెల్లె నేటితోన్. 4369
- చ. చతురులలోన నీవు గడుఁజూని నటంచును నేను గొఁగిలిం
చితి నిటు మాటుమో మిడఁగఁ * జెల్లునె యో రసికాగ్రణ్య య
దృఢమగునట్టిబంగరపు * జొంగరపుం గవఁ బోలు నీ కుచ
ద్వితయము యొప్పునాటి యలఁవీఁపున దూసె నటంచుఁ జూచితిన్.
- ఉ. సానికిఁ దల్లియున్నఁ గలఁశంబునకుం బెరుచిల్లియున్న మం
చానకుఁజల్లియున్నఁ గడుఁజూరశరీరికిఁ జొల్లియుండినన్
నూనశరాసవ్యధలఁజొక్కెడువానికిఁ ద్రాగువానికిన్
బూనివమండు వానికిఁగఁనుంగొనువానికి సౌఖ్యమున్న జే.
- ఉ. నల్లనిజేంద్ ? బేసి ! మృగఁనాభిర గొల్లడ ! ' దాన్ని దిందురా ? '
' అల్లటుగాదు, స్త్రీలు చనుఁలందునఁ బూతురు ! ' పూసినంతనే
జల్లునఁ జేపువచ్చిఁ దెగజాటునఁ ! కాదు సుగంధమబ్బు ' మా
పిల్లకు కాస్త పెట్టు ' మన * బేరియుఁ గస్తురి మూసఁ గృష్ణవన్.
- గీ. కాలకంధర విశ్వేశఁగరళకంఠ, గరళమును దిన్న నీవీరు * కనరుదీర
వేములూరిచకోరాక్షి * వెలమయువతి, పనసలొనవంటిమోవిఁజొంఁబనముజేయుఁ
- చ. గొరిజల మేఁకపోతులను * గొట్టిపాపేళ్లనుగోడిపుంజులన్
బరిపరివీధులం దిరిగి * భక్షణ జేసెద వింతెగాని నీ
చరణములంటరానియలఁచాకలదాని... రోమముల్
బెరుకఁగలేవు నీవునొకఁభీకరమూర్తివె కాళికేశ్వరీ.
- ఉ. భూతలమందు బ్రహ్మాకు నఁపూజ్యుత గల్గెను రెంటుమూఁట భా
గోతులబుచ్చి గానికి ... * సేయఁగ నేరనందుకున్
భీతమరంగ నేత్రులుగు * పెండెలవాగి..... సుం
భూతముజేసినందుకును * గంగిని నల్పానరించినందుకున్.
- గీ. విజయరామమహారాజఁవీరుఁ డేలు, పట్టుము లిఖించె రాజుభూఁపాలరాజు
కవచమాట లిఁకేమి యా * కాలమునను, పుట్టె నవ్వెను పులిగుద్దఁగొట్టెకఱచె.
- మ. సమగక్షోణిని గృష్ణరాయలభుజాఁకాతానిచేఁబడ్డదు
ర్దమదోర్దండపులిదకోటియవనఁవ్రాతంబు సప్తాశ్వుమా
ద్రమునన్ గాంచి శబాసహో హరిహరంఁగాఖూలుఘోడాకితే
తుమికిఁబొయిలబొయిగేమలికియంఁచుర్ మింటికిం బోవుచున్.

- క. సర్వజ్ఞశామధేనుమో, శర్యునకే రావునింగఁ జనపాఱునకే
యుర్విం జెల్లును దక్కొర, సర్వజ్ఞాంతనుట కకక్కఁ సానుజ మనుజుఁ.
- క. ఆశాటియగ్రహారము, మినాటికిగండ్రి కాయె * మిపనివన
మానాఁడు మాన్యమాయెను, నానాటికినికట్లు * నాగంబోట్లు.
- క. తిలగాలగుర్విసెట్టికి, గంగాధరు డేమి వ్యాప్తి * గర్వికవెనయా
బంగారువంటికోమటి, సంగీతముచేత డెరఁ సారము బుడేసెన్.
- క. అంగీఖుపచ్చడంబులు, చంగావి మెలులగుసేలు * సరిగంబులవేల్
తంకులమప్పట్నియు, గొంగడిసరి బోజవట్టి * గుర్వలజెన్నా.
- క. వెలయులా శుభుఁడు నల్లుఁడు, నిలపతియును భూచరులంబు * నేవులు భవతోఁ
గతిమియు లేమియు సెలుంగరు, కులపాతనమూర్తివచ్చు * గుర్వలజెన్నా.
- చ. శుభులరాక వాసిమృతి * గట్టపుఁదాడియొహనవెల్లకత్
పారుగున నప్పుబాధ చెలిపోటును దొమ్మరుబాటు తిలబో
వరసతిగర్భవేదనవిఁవానాము విట్లుట యల్లులక్కయున్
గజపు డరివ్రీ మాల్లికము * గల్లె సోకప్పుడు కృష్ణధూతరా.
- క. దేవాసుతు ల్భిగదరుత, నానిర్భూతమయి హోలహల చుట్టుడు మహా
జేవునకున్ భీతిలి కా, క్రావులపలి నూతులందు * దాఁగెను బాడీ.
- క. వగ చూన్చి యర్థి కీయని, నుగముండరు హిసమేల * మఱి మాతెవరయినో
తెగ గొలుగఁజూతు మంగలి, రగ డొండగఁగీర్తి కాలె * రామనిబాచా.
- చ. ఉలిమిరివెక్కయున్ మిగులఁసుక్కయుఁ జప్పనిర్మొత్తముక్కయున్
మలినపుగుడ్డయు న్నులక * చంచపుఁగుక్కియుఁ జీకటింటిలోఁ
దలఁచినతోతవచ్చు నొక * నాఁటిసుఖంబొక యేటిమఃఖమా
పలివెలవారకామిసుల * కలచల్లకల బడిజేటిదండముత్.
- ఉ. మొల్లుసు గంధికూతురది * ముంగిటనున్నది దానిఁజూడు నే
నెల్లవిధంబులన్ తరుల * నేలెడుదానవు ననుజూడు ము
త్సల్లసరోజనేత్రవరః పుత్రికపుత్రికదానిఁజూడు నే
కట్లాడ వయ్యోదో? మగఁడ * వయ్యోదో? చనుమండవయ్యోదో?
- ఉ. మొల్లుసు గంధికూతురది * ముంగిట గంటిని దానిమాన; నీ
నెల్లవిధంబులన్ తరుల * నేలెడుదానవు నిన్నుమాన; ను
త్సల్లసరోజనేత్రవరః * పుత్రికపుత్రికదానిమాన నే
నల్లుఁడనయ్యోదన్ మృగఁడనయ్యోద నీచునుమండవయ్యోదన్.

- క. పదివేలయని కిచ్చియుఁ, దుని నొక్కని కీయకున్న ♦ దొరకవు కీర్తుల్
పదివేలనోమునోచిన, వదలదె యొకరంతవంక ♦ వన్నియనుంకా.
- క. నెక్కావు లిచ్చుచో నొక, బక్కావీరుండెనేని ♦ పాడికిగఱవా
పెక్కుదొర. లిచ్చుచో నొక, నుక్కలకొడుకీయకున్న ♦ గూటికిగఱవా.
- మ. కొలిచేనిన్ వగలేకనే యడిగితే ♦ కోపించుటిలేకనే
చెయిలున్ మెచ్చుటకోకనే విభవముల్ ♦ చేకూరుటల్ రూకనే
బలవంతుండగుమాకనే సతి చెడున్ ♦ బ్రాణేశుఁ కైకోకనే
జలదశ్యమలశంఖచక్రధరకృష్ణ యాపదుద్ధారకా.
- ఉ. అన్నటు లీయఁడేని సభ ♦ నాతఁడెపో పెనుభోధిదున్న యీ
దున్నటు రెండుకొమ్ములును ♦ దోకయు లేమిని మొడిమిన్న యీ
దున్నతో కున్న రెన్నటును ♦ దున్నడుగామటి గంగలమ్మకో
దున్నెడువారిండ్లఁ జెడఁదున్నెడు దున్నర యెంచుమాడఁగన్.
- ఉ. కూరకు నల్లిగడ్డలకు ♦ గుఱ్ఱుడిపించెకుఁ జల్లనీళ్లకున్
నారకుఁ గట్టెపుల్లల క ♦ నాథలకుం గృతులీయ రోసి యా
భారతి పోయిలక్ష్మికి ను ♦ పాయము జెప్పెను కైతకూటికిన్
జేరకుమహ్మ నేఁ బడిన ♦ చిక్కులు పెక్కులు నిక్రమిక్రమతల్.
- ల. కవులుఁ పొగడువేళ ♦ గాంతలురతివేళ, సుతులు ముద్దువేళ ♦ కూరవరులు
కలముసేయువేళ ♦ రాకొట్టిపిలుతురు, పాడి యదియె మిగుల ♦ భజన కెక్కు.
- క. ఏమీననఁదాజేలన, నాముఁగిటికేలరాడు ♦ నరహరిపిన్నా
రామునిముమ్మరంపితిఁ, బేమంబునబుద్ధిజెప్పి ♦ పిలువవెకలిక్కి.
- క. నక్కలుబొక్కలువెతకును, నక్కఱతో నూరఁజుంది ♦ యగడితెతకున్
గుక్కలుచెప్పులువెతకును, తక్కడినాలంజెకొడుకు ♦ తప్పేవెతకున్.
- సీ. తలిరాకొడాలకం ♦ దర్పరాస్యైశ్యముల్, దాలుచువాలుజెం ♦ డాలుగాఁగ
తేటిరూంకారముల్ ♦ తోటేబుపుజోండ్లు, వాయింపుచిఱార ♦ వములుగాఁగ
ననదీగబారుల ♦ తనుకేళిఁజేలువే, ల్వులతాంగులూగును ♦ య్యెలుగాఁగ
చలితప్పినానముల్ ♦ ఛత్రకాంతలువీచు, మేలైనపూసుర ♦ టిలుగాఁగ
- గీ. చెలఁగుచేఁబోలుకాణాక ♦ చేరిలోని, పూలతోటలఁగని వీని ♦ బోలుతరులు
నందనమునందువేయఁబు ♦ రందరుండు, కల్పనముసేయనవికల్ప ♦ కంబులయ్యె.
- ఉ. పెండెలనాగిచెక్కిటును ♦ బెద్దకటిస్థలిగంగిగుబ్బచ
న్దొండెలనుండురామకవి ♦ శుంజరుహస్తయుఁగ్రిందునే నె గా

పండక బంటుమిల్లి యది ♦ బాగుగబండినరావుధానుణి
మండలనాథువంటికను ♦ మాలపురాతలవేదవిచ్చునే.

ఉ. రాక్కములేక గాదు మది ♦ హానియుగాదు మతొక్క కాంతకుం
దక్కియుగాదుచెప్పెద య ♦ భార్యపుసంగతిఁజెత్తకాల్తలొఁ
గుక్కలీతి నొక్కవెల ♦ కోమలికై పదిమందిచేరినన్
జిక్కులనేకముల్ గలిగి ♦ నీయనిపింప విరక్తిఁ జెందితిన్.

క. శివుఁడైదిని శేయనించుట, చవిచంక్రులు మింట నుంట ♦ రాజీవాక్షుం
డవిరళముగ శేషునివై, బనళించుట నల్లివాడ ♦ పడలేక నునూ.

క. తులతమం డాయుష్కర్మను, జరబరమని గీకుననుచు ♦ బ్రాహ్మజుతః
గొరిగొనితీగ్రమాడుట, మఱచిరి మంగలలనోట ♦ మట్టినిగొట్టన్

క. తనయాచిచక్కఁడనమును, తనతప్పును పరునియొప్పు ♦ తనయా
దననాటికఁజితగుణమును, గనఁజాలినవాని భువిని ♦ గనఁజాలున్

క. వంకానువంటికూరయు, లంకాధిపువైరివంటి ♦ రాజుం గలఁడే
శంకరునివంటిదైనము, పంకజముఖి నీతవంటి ♦ పణతులు గలరే.

సీ. భావింపజేసకీ దేవి మాయత్తమ్మ, మామామ వసుదేవమాన్యుఁ డమ్మ
బలభద్రదమ్మార్చి మా ♦ బావగావలెనమ్మ, కొమ్మరేవతి తోడి ♦ కోడలమ్మ
నకియనక్కిణి మాకు ♦ నవతి యేర్పడెనమ్మ, తగఁ బంచశరఁడై మా ♦ తనయుఁ డమ్మ
మగువరోసాత్రికి ♦ మఱదిగావలెనమ్మ, యలసుభద్రయు మాకు ♦ నాఁడుబిడ్డ

సీ. ఇందఱున్నారు నున్నందు ♦ కేమిఫలము, కలిమిబలఁగము సకలభోగ్యములు గలవు
ఎన్నియున్ను నింతుల ♦ కెందుకమ్మ, పాణివాళుండు త న్నెడఁబాయుచున్న

క. చీఁపరపాఁపరతిగలఁ, జేఁపలబుట్టలినట్లు ♦ చెప్పెడునీయూ
కాఁపుకవిత్యపుమాటలు, బాఁపనకవినరునిచెవికి ♦ బ్రమదం బిడోసే.

క. తువ్వంటు బాబాతలవై, పువ్వంటు జాబిల్లివల్ల ♦ బూదఁలు చేచే
బువ్వంటు చూడఁగను హుళి, క్కన్నవల్ల యరయంగనట్టి ♦ వారునను జేజే.

ఆ. చాఁకివానితోడ ♦ జగదాలు పడలేక, సిరిగలాఁడు పట్టు ♦ చిరకలై
శివుఁడు తోలు గప్పె ♦ నీ యని మదిరోసి, ధైరవుండు చీర ♦ పాటవైచె. 4897

సీ. కెమ్మాలవివాసకంబిమ్మ గావలెఁగాని, తాంబూలమునశేమి ♦ తనివిధిర్గు
మిడి.....ముడినడల్పినఁగానియత్తరాల్ విడదీయ ♦ నుడుగుడేతమి
మేనినెత్తాదిగ్గి ♦ మ్మినహాయియగుఁగాని, పెనులవండరుబూయఁ ♦ బ్రీతియగునె
వలరాచకేళితో ♦ పలిమాటలేగాని, ముద్దుమాటలుమోహ ♦ ముడఁపఁగలవె.

క.

. నాయబృహద్రక్షి శాస్త్రానింగనుజేర వాచయింజెన హసను దాశంగ నగునె

క. యించుటలు కాని..... శేలింజువేగ, నుత్తరకాయకవృగంత ధనుగుజకాంత.

పై లింగనిషిద్ధుఁ గల్వలచేలింగనిమేచకకంధరుండ్రికూ

మ. క్షాంతినిగంగతాలిలతలింగనికర్ణమదూపితస్మృజా

చెలులగనిపుష్పచేతువిహతింగని, నీలకచన్ విభాత్మ నా

బలరంజి, నామలింగకలిశిలింగని కీర్తి హాసించు దిక్కులన్

4398

జలదశ్యుఁగోతలజిత్రము, దండుగలతుండస్కమలతుఁ

అన్నటు లీ-కచూడంగ, బలితిలకుసత్కవులకుఁ

క్షాన్తుకు రెండు గాలు కుచభారము లెన్నఁగ భీతచిత్తసా

స్త్రుతొ మన్న శత్రుములు

రాకసుధాంకునిఁ బోలుమోముతో

నైపుడువారింపుకుఁలాంగన లులకుఁగ జానచోరవా

రాంగనలందు బుద్ధి కమలకాననుఁడిచ్చుట కేమి హేతువో.

ఉ. బంగరుబొంగతాలు కుచభారము లెన్నఁగ భీతచిత్తసా

రంగముమంటినేత్రములు

రాకసుధాంకునిఁబోలుమోముతో

సంగతకేలిక్కిన్ బహుఁలాంగనాధునిఁగూడుచోట సి

గ్ధుఁగడుభీతయుం గలుగుఁ

గోరికదీరను వారకాంత యు

హ్సంగుచు మర్మ మిచ్చి గతిభోగము సల్పును దానజేసి య

య్యంగనాంధుగోవిటులై చనుచుందురుపూరుషుల్ ధరన్.

— వి చి త్ర వి వా హ ము. —

పి. పెండ్లిపేరంటాండ్లుఁ పనుకామకలకేడ్వఁ, బాహుభజంత్రీటఁపప్పుకేడ్వ
రాజబంధువులంతఁరకుమండలకేడ్వఁ, బాహువెలదులు పనుపుకేడ్వ
వచ్చిపోయెడువారు. వక్కలాపలకేడ్వఁ, గుగ్గిళ్లకై పెండ్లిఁ గుఱుమేడ్వఁ
బల్లకిబోయలు. భత్యాలకైయేడ్వఁ, బలువురోహితుఁడునెఁబులకునెడ్వ
హోరతిరూకలకాడుబిడ్డలునెడ్వఁ, గుఱువాండ్రందఱుఁ. గూటికేడ్వ
అల్లుడనాధయంఁచత్త మామలునెడ్వఁ, కట్టంబుకై గాగునుకరణమేడ్వ
పెద్దవగుండని. పెండ్లికూతురునెడ్వఁ, పిల్లచిన్నదటఁగుఁ. ఔనిమిఁపేడ్వ

కి. చాల్పుగానిన్నియేడ్వులసాగఁబెండ్లి, సుసతామూలంపలవిరసముగను
నెట్టిపేరయ్యచేసెయి. నాటికహహ, కమ్మమలమునజన్మించి. ఘుమలునవ్వు. 4402

—♦ వైదికం లు. ♦—

- ఉ. నీళ్లను నిట్టితోళ్లను + నేతికడళ్లను వొడ్డయిత్తే కేవ
పేళ్లను దిగ్భముళ్లను + నేవపునోళ్లను స్నానము
సత్లను రావిపేళ్ల కనిశంబును చుళ్లను పప్పుసూరప
చుళ్లను రాగిబిళ్లను + సంతస మందుడు రాంద్రవైదికం.
ఉ. లేవరు లేండు లేం డనిన + లేచివారయిచం దటాలాన్
బోవరు పోవుచున్ నిలిచి + పోకుము బోదుము ప్రోయకుండటం
చీవరుసంగృహస్థులయింతురు బెండిలిలో సదస్యం
భావననాడుచూడవలె + బాపనసాముల సాము లన్నియున్.

—♦ నియోగు లు. ♦—

- సీ. మెలిపెట్టివిడిచిన + నిశాలవై గొప్ప, నిమ్మకాయలు రెండునిలపవచ్చు
దేటగాఁ దెల్లగాఁ దెగగాలులంకాకుఁబాగచుట్టుజుంబురుబోల్పవచ్చు
ఁదఁకితిరడ్డిగాఁతిడి రచ్చదీప్తువో, సివిలాజడ్డిలని + చెప్పవచ్చు
ఁసదుగాఁ బొసంగించి + నొశుంఁబెట్టిఁబొట్టు, లొక్కమాఁ అప్పని + యూదవచ్చు
గీ. వడినడిగఁజిన్ననాడై + వడుగునాఁడు, తడబడుచుఁ జెప్పుకొన్నట్టితప్పుసంశ్చయ
ముక్తనాలగునిముసాలముగియవచ్చు, శశిరయఁవచ్చు లొకిఁబ్రాక్యాణలను.

—♦ పాగాకు ♦—

- క. ఖగపతి యమృతము తేగా, భుగభుగమని పొగి పొతలి + భూస్థలిభుడితాఁ
బొగచెట్టెజన్మించెను, పొగఁద్రానినివాఁడు దుఁపొత్తై పుట్టున్.
క. విారున్ బొగద్రాగుదురా, వారిజభవవార్లుదేవ + వైకుంఠపతి
యోరీ నారద వినరా, యీరేడుజగంబులకును + నిది ముఖ్యమురా.
క. పొగద్రాగి తొల్లిభీముఁడు, పొగ రణచెన్ గురుబలంబు + భుజశక్తి మెయివో
బొగద్రాగక దుర్బోధనుఁ, డిగిలించెను రణమునందు + సిహి యనుచున్.
క. రావణయుద్ధములోపల, బొగనుండై లక్ష్మణుండు + పడ్డి మార్చిల్లన్
ఈవల బొగచెట్టుండఁగ, నారల సజీవి కేల + నరిగి చెఱుమా ?
ఉ. ధర్మనితలంబునందుఁబొగఁద్రాగరువైష్ణవులెల్లఁద్రాగిరో
తిరువణిపెల్లలోపలను + దేవునిసన్నిధినుండఁటియో
కురుచపొగాకుదిసికొని + గ్రుక్కెడుగుక్కిక్కిదుమ్మెల్లమెల్లావే
మరుగుననుండిద్రాగెదగు + మాన్యులుగానుజ్జితేల్లన్.

- క. తాగఁదాగనిచుగబ్బిదుకును, పొగడంగానివిశేషి + భూపతిబ్రదుకున్
వగతేనివేశ్యబ్రదుకును, తగులాటముదానిబ్రదుకు + దండుగనుమీ.
క. పొగచుట్టుకునతిమోచికి, నగచితముగనీళ్ల బాపిఁకమ్మతఁబునకుం
దగఁజుచ్చిప్తుములేదని, ఖగవాహనుతోడఁగాలఁకఁకుండువలికెన్.
క. పీకపొగ యమ్మతసారము, చేకొని పొక్కఱ్ఱచుపీచుఁచెప్పం దరమా
జాతొచ్చరాదు గుడుగుడియొకునఁ బొగద్రాగువాఁడు + యజుఁడో నారుఁడో.
క. రావాకునఁ బొగ ద్రాగినఁ, గేవలవైకుంఠ మనుచుఁగృష్ణుఁడు వలికెన్
ఆవేశ బ్రహ్మ యానన, వేవేగము శంకరుండు + విహితము జేసెన్.
చ. పదపడి ధూమ్రపానమునఁబ్రాప్తము లొఁబడుమూఁడుచేటులన్
మొదల భనంబు వోవుట నఁపుంసకుఁ డౌట వివాహ మాటయన్
పెదకుతు జాతిహీనులనుఁజేడుట తిక్కటచొక్కుటల్ రుచుల్
వడలుట కంపుజేయుట కఁశల్ దొలఁగించుట నిమ్మపట్టుటల్
పెదవులు నల్లనై చెడుట + పెదకు లోఁగుట బట్టకాలుటల్.

—♦ న స్య ము. —

- చ. బలువగుశీర్ష వాతమును + బాపఁగఁజాలెడుదొడ్డమందు భూ
తలమునఁజెట్టివాతలును + దద్దయుయాచన సేయుటిద్దియా
పలుకఁగనర్హలోకజః + వశ్యము సందితమాగనీయామై
చెలఁగెడుధూచుప్రతములఁజేసెడిమార్గమునర్హనార్హమా.
ఉ. నస్యము శీతమత్తగఁజూపాశనహేతువిచారధీరపం
చాస్యము ముత్తరోగనిబిఁడాంధితమఁజటలాక్మబింబసా
దృశ్యము వేదశాస్త్రపఠితోత్తమపండితవాగ్విలాససా
తస్యము సర్వలోకజనఁరంజనదాస్యమురాజవశ్యమున్.
సీ. ఎదురైనచోఁ దనఁమదకరింద్రము డిగ్గి, కేలొత యొసఁగి యొక్కించుకొనియె
మనుచరిత్రంబందుఁకొనువేళఁ బురమేఁగఁ, బల్లకి తనకేలఁ + బట్టి యెత్తె
బిగువైనకవిగండఁపెండేరమున కీవె, తగుదని తానె పొందమునఁ దొడిగ
గోకటగ్రామాద్యఁసేకాగ్రహారము, లడిగినసీమలఁయందు నిచ్చె
గీ. వాంఛఘృతాపితామహ + యల్లసాని, నెద్దఁకవీంద్రయని నమ్మఁబిలుచుకట్టి
కృష్ణతాయలతోఁ దివిఁకేఁగలేక, బ్రదికియున్నాఁడ జీవన్మృతంబు నగుచు.
సీ. కాకికావిశ్వేశుఁగలిసె వీరాత్మె, రత్నాంబరబులేఁరాయఁ డిచ్చు
మైలాసగిరిబండ + మైలారువిభుఁ డేగి, దినవెచ్చ మేరాజు + దీర్పఁ గలఁడు

- తంభఁగూడెఁ దెనుంగుఁ రాయరాహుత్తుండు, కస్తుకేశరాజుఁ ♦ బృన్దుతింతు
స్వర్గస్థుఁ డయ్యెనిఁ స్సనమంతి మఱిపేమ, పాత్రాన్న మెవ్వనిఁ పంక్తిఁ గలదు
గీ. భాస్రరుఁడు మున్నె దేవునిఁ పాలి కరిగెఁ, గలియగంబున నిఁక నుండఁ గన్పునుతు
దివిజకవివరుగండియల్ ♦ దిగ్గురనఁగ, నరుగుడున్నాఁడు శ్రీనాథుఁడమరపునికి.
సీ. గడియలోపలఁదాడిఁకడఁగిముత్తనియగాఁ, దిట్టింపేధావి ♦ భట్టుకంటె
రెండుగఁదెలబ్రహ్మఁదండిముండ్లన్నియు, గుల్లఁదిట్టినకవిఁమట్టుకంటె
మూఁతుగఁడెలకుఁదాఁమొనసియెత్తినగండి, పగులఁదిట్టినకవిఁభానుకంటె
అజ్ఞాములోపలఁ ♦ శెఱువునీరింకంగఁ, దిట్టినబడబాన్ని ♦ భట్టుకంటె
ఆ. నుగ్రకోపి నేను ♦ నోపునుకపియింపఁ, గ్రమ్మరింపకత్తిఁగఁడునామ
వట్టిమానఁజగుతుఁ ♦ బుట్టింపగిట్టింప, బిరుదనేమఱాడఁభీరుకవిని.
క. దూరానశత్రుఁడగుండిన, వేటేవిషమాక్షరంబు ♦ వెదుకఁగనేలా
యాతీంటను తాపెట్టిన, పేరణగును వానియింటఁ ♦ బీనుఁగువెళ్లన్.
క. అకచటతపయశవర్ధులు, పృథ్వితిముగఁబుతులగిరులఁపదకొండింటన్
వికటింఁచకకవిచెప్పిన, నకటాపడిచావకుండ ♦ నజాఁడో మారుఁడో.
చ. హయమదిసీత పోతవసుఁధాధిపుఁడారయ రావణుండు ని
శ్చయముగ నేను రాఘవుఁడ ♦ జాహ్నువి వారధి మారుఁడంజనా
ప్రియతనయుండు సింగన విఁభీషణుఁడాగుడిమెట్టలంక నా
జయమును పోతరక్తసునిఁచావును నేడవనాఁడు చూడుఁడీ.
క. కాటికిగట్టెలుజేరెను, యేటావలనక్కలెల్ల ♦ నేనువఁబొడఁగెన్
కూటికికాకులుజేరెను, లేటవరపుపోతరాజు ♦ లేదా ! తేదా ? 442
క. నాఁటిరఘురాముతమ్ముండు, పాటిగసంజీవిచేత ♦ బ్రదికినరీతిన్
గాటికిఁజోసికేటికి, లేటవరపుపోతరాజు ♦ లెమ్మా రమ్మా.
క. సాళువవెదతిమ్ముమహీ, పాలుండిదె వచ్చె నిటకుఁ ♦ బద్ధ్యమువ్రాయన్
గేలను లేదా కొక్తటి, తాలమ ముత్తనియతాచు ♦ ధతపైఁ బడుమా.
ఆ. కూరపాటివెంక ♦ కుక్కలుదినుకంక, లేనిపోనిశంకఁమానుమింక
ముఖముఁజూడఁగుంక ♦ ముండవనెడుశంక, నామఁదోచెఁజంకఁనాహమింక.
సీ. ఊకుజేరునలేని ♦ యుత్తరంబుల నుత్త, ములపేరనానెడుఁఖలగుణుండు
కనికరంబునసేదా ♦ తనమేలె కొరస, జ్ఞుల దూషించుచుఁదనవరుండు
అన్నవస్త్రము లిడి ♦ తన్నుఁబెంచినవారి, కపకృతిఁ జింతించు ♦ నధమతముఁడు
అనువుకాండఁ పుమాపుఁనాలోచనంబున, నిరతంబు జరియించు ♦ దురితశీలుఁ

—♦ నూజిక్యము—గుణవంతుఁడు ♦—

గీ. ఘనమజి నీను సద్గుణ గౌరవముల, సంఘండుగువాఁడు నిరసింను ♦ సంతమాత్రం
బ్రాహ్మలగువారిచే మెప్పుడుబడయకుండె, ధారుణీంద్రులు శిరముల ♦ చాల్చుకుండె

—♦ గుడ్డికొంగ—కుకవి ♦—

గీ. రఘుత్తరమూర్తులగుసర్వోత్తములను, డంబు మిత్రులు రత్నాకరంబులొస
సత్తు గుల్లలసేయనీ ♦ త్రైమునను, గోరే దేవుండు నిను గుడ్డికొక్కిరాయు.

—♦ కాగితపుబుట్ట—దుర్మార్గగామి ♦—

గీ. సత్పథము నొంది తిన్న గాఁ ♦ జనెడు నీవ, వక్రగతియును జంచలశ్వుంబు నిపుడు
గలుగఁజేయుటకేతట్టుగాలి వచ్చె, శ్రుతుల కపక్షి వుట్ట కాగితపుబుట్ట.

—♦ తోఁకబుట్ట—లంచముగొను కూటసాక్షి ♦—

గీ. పచ్చనగుమందిమామిడిపండ్లుదెచ్చి, కడుపునిండింతురనియెఱు ♦ గౌరవముగఁ
బిడప నీనోట గడ్డిని ♦ బెట్టుచుండు, నీవు సిగ్గిత లేదటే ♦ తోఁకబుట్ట.

—♦ గాలిపడగ—ధనగర్వముగలవాఁడు ♦—

గీ. ఘనమహోన్నతపదవిని ♦ గంటి ననుచు, నెగిరిపడుచుంటి వయ్యయో ♦ బిగువుఁజూప
కలితనద్గుణభంగంబు ♦ గలుగునపుడ, కాంచెద వధోగతి వడిగ ♦ గాలిపడగ.

—♦ చెప్పలజోడు—స్నేహముగొను పరోపకారి ♦—

ఉ. భాతిగ ముండ్లతో వెలయు ♦ బాటలఁ బాదము లంటి దంటవై
రాతిరియున్ బవల్ జనుల ♦ రక్షణఁ జేసెడు మేరమిటి బల్
పాతకవృత్తి వైకొనెడు ♦ వారల గర్వ మణుండు మేల్ బలీ
భూతలమందు స్నేహమును ♦ బొంది చరింతువు పాదరక్షకా.

—♦ అగ్గిపుల్ల—మంచిపరోపకారి ♦—

చ. అలవరదేశముల్ దిరుగుఁనందలు నిన్ దరిజేర్చు కొందుచు
ట్టులు గొని కాల్చువారలు చటాలున నిన్ గ్రహియించికొందుచు పి
ల్లలుగల తల్లు లెల్ల నిను ♦ లక్ష్య మొనర్చి పరోపకారివై
విలయుము నీవు జెందుచునె ♦ వెల్లొనరించెద వగ్ని కాండమా.

—♦ తెలిగ్రాంతిగె—దేశవార్తలు తెలుపువాఁడు ♦—

చ. నుతియత్తివై విదేశగులచూటలు వీరికి వీరివార్త లం
చితగతి వారికిన్ మతిగ ♦ శిఘ్రియుగాఁ జెవినించి డెందమా

యతః తే మోఽదః జేసే దహః హో మహిమోస్తుతి గాంచు నీదు సం
గతి శ్రుతిసమ్మతంబగు జగంబున లోహలతామశ్లికా.

—* హుక్కా—నిరతానందకారి *

మ, శల మనలంబునుం బొగయుఁ * జాల సువాసనలీను గాలియుం
గలిగి ధ్వనిం జేలఁగి కడుఁగర్జిలుటన్ ఘనసామ్య మొందియుం
గలిగెచిత్రిలీలఁ గలఁకాలము మోదరసం బొసంగెదో
వలసుగ నీదు సేవ గొనుఁవారికి వారక ధూమనాళికా.

గీ. పక్షివయ్యండు పరగుఁ బంఁచాక్షరముల, వాని తల దీయ తుద్రజేత జనించు
దానితలదీయఁ దక్కెడఁజానుమీఱు, దానితలదీసిచూడఁగా * దనరు నృపతి.

(క, పో, త, రాజు.)

గీ. చనినవెనుకను రాకుండుఁజంట లెవియొ, వచ్చిననుపోవకుండు వ్యవస్థ లెవియొ
మరల వచ్చుచుఁ జోవునాఁమహిమలెవియొ, తెలియఁజెప్పుముతేటగఁదెలియఁభువిని.
(కీర్తి, అపకీర్తి, పుణ్యము, పాపము, కలిమి, లేమి.)

గీ. ఇంట నుండును నెప్పుడుఁనెవ్వి యెవియొ, వెంట నుండును నెవ్వియొఁవేఱుగాక
తప్పకను జెప్పవలయును * తత్త్వంబు, వినులమతులార విజ్ఞానవిబుధులార.
(కలిమి, లేమి, పుణ్యము, పాపము.)

క. బావయు మఱిదింగని యీ, యావులలో నొకటిలేమ్మి * యనఁగా నవుడే
యావని యడిగినవాక్యము, గావలయున్ భావతైదుఁగా నొకపదమున్.

ఏ	రమ్ము	మహారాష్ట్రభాషలో
ఆవు	రమ్ము	శురకభాషలో
రా	రమ్ము	తెనుగుభాషలో
బా	రమ్ము	కన్నడభాషలో
వా	రమ్ము	అరవభాషలో

(ఏఆవురాబావా.)

ఆ. మామిడెల పూచుఁమండువేసంగిని, బాలుఁ డేలఁ బోయెఁ * బసులవెంట
వకనికింద నొకరు * వంగినపనియేమి, మూటి కొక్కమాట * ముద్దుకృష్ణ.
(కాయజే)

క. వృక్షము మాఁ డెత్తురములు, తక్షణమున మధ్య గురువు * తగ్గించినచో
నక్షయము వర్తమానము, నీక్షించును దీనిశ్చరు * నెద్దియొ చెపుమా. (నేతడు)

ఆ. మూడుతలమునలి, మూతిపండ్లును లేవు, లేవఁ జట్టుకొనిన * లేవ లేదు
కాలవశముచేత * గట్టలు భక్షించు, దీని భావ మేమి * తిరుమలేశ.

(ప్రాయ్)

క. ఉడికియు నుడకని దొక్కటి, వడి నుడికిన దొకటి యచ్చ*పచ్చిదొకిటియున్
గడు నమల నంద మాంది, వడి వీనిని జెప్పవలయు * వరసరసు లిలన్.

క. శిల వృక్షలతలఁ బుట్టిన, చెలియలు మువ్వరును గూడి * చిడిముడిపడుచున్
తలవాకిట రమియింతురు, సలలితముగ వీని నెఱుంగు * సరసులు గలరే.

(తాంబూలము)

మ. కదలిం దోచె సనాళపన్న మట రా*కాచందుం బందె నం
దొదవెం గోకనదంబు దానఁ బొడమెన్ * బోధ్యత్కల్పించాత్మజా
నది యవ్వాహిని మేరు వెక్కి గగనాంతర్వర్తియై పాఱగా
నది యే జూడ మహాత్మ యో ప్రియమహాస్వా ! జాతి గూఠె న్మదిన్.

మ. పొరుగురన్ విభుఁ డుండి వేడ్క లలరం * బుత్తెంచు నాభూషణో
త్కరముల్ నెచ్చెలి తెచ్చియిచ్చుటయుఁ గాంతాతత్త్వ మీషించి య
బ్బుర మందెన్ గొనియాడెఁ దిట్టె వగచెన్ * బోధ్రోచె వీరించె నా
భరణంబుల్ వివరింపుఁడీ సుఃపు లీభావోదయస్థానముల్.

మ. రమణుం డున్న యెడాటకున్ సఖియ చే * రంజిల్లు పుష్పలి స
ద్విమలంబైన పసిండి పెట్టె నిడి విస్తీర్ణంబుగా దానివైఁ
గ్రమ మొప్పన్ ఫణి చండికాధపు జగత్ప్రాణోద్భవున్, సంఘగిన్,
సుమబాణాంగి లిఖించి పంపె మదిలోఁ * జోద్యంబు రెట్టింపఁగాన్.

ఉ. నూతనకేళిబాతిక మహారథలీలఁ శలి సల్పగా
నాతల మోముఁ జేర్చి విభుఁడశ్వవిచారముఁ జేయుచుండఁగా
నీతరళాక్షి నవ్వి సగమినిన సింహపుఁబ్బి నేనుఁగున్
నాతిలిఖించి చూపె నిజనాయకుఁ డాచెలి మెచ్చె నంతటన్.

ఉ. నూతిజలంబులోనఁ బడినూలుశరంబులు యెద్దు మేయఁగా
నాతిపయోధరంబుతుద * నల్లన వెన్నెల గాయుచుండఁగాఁ
గోతికి పిల్లికూనకును * భూరపుయ్యధము గూడుచుండఁగా
నేతపుకొమ్ముమీద నొకయేనుఁగు సింహము వేట లాడఁగన్.

చ. సకలగణేశే నమసేతః బలిః * సంక్రమ మంతయుఁ గూచి నిర్గుణం
గుముద మనంబులోని తనఁజొక్క బయల్పడఁ దెల్పు లేకఁ దాఁ.
గమలదళంబులో నిడినఁకస్తురచే బిభ్రయించి చూచి నా
రమణి భువంబుమీఁద నొక * అంపము, కత్తిని, రాజహంసికన్.

— * హిందుస్తానీ సంస్కృతం తెనుఁగుపద్యశ్లోకములు —

తుమారాజవాసుల్ చామా రేగ్రహారే, కదాసీహదంగాసజాసే ముకుండన్
హంకంసీయతాన్మహాకాంచాపదద్యా, త్లిదాతేముదేస్తాత్మదాజంగ్రికా.
పటం లేదు ఓయీ! లక్మలంబంద్ హాల్ సాల్, అలంమోదుగాదత్ క్విచిత్తేపమాపల్
అవురే కోయకొంపల్ మరీమాలకొంపల్, హయేముల్లేకంపల్ హమా రేగ్రహారే.

కా. అంతా తిర్యలయూత్రకంచు జనడం * యాభ్యాసుకోసేటిలో
నెంతో పేడుక మంగలిన్ బిలువడం * నెత్తంత దిగ్గోడం
అంతం బోడగపేగనచ్చటికిజియ్యంగారు వేంచేయడం
పంతంబొప్పు భుజాలు గాల్చి చడం * బాగాయె స్మంగళం.

కా. అన్నంజొట్టుదగూనపేలుకొడం * యందర్ని తాఁబిల్వడం
పన్నన్నానికి బోదమంచు జడం * పల్లోసులూరుండడం
తిప్పల్ సందున దొంగలడ్డపడడం * దిట్టంగ జోడించడం
చెప్పల్ గుడ్డలు చెంబు వోకెలవడం * చీవాట్లు సగ్మంగళం.

స మ స్త్ర లు.

సమస్త్రు:—నెలుకలు తమ కలుగులోని కేనుఁగు నీడ్చెన్.

క. ఇలలో నిద్దఱురాజులు, మలయుచుఁ జతురంగమాడి * మాపటివేళం
బలమెత్తెనుఁచిహోయిన, నెలుకలు తమకలుగులోని * కేనుఁగు నీడ్చెన్.

సమస్త్రు:—కుంజరయూధంబు దోచు కుత్తుక జొచ్చెన్.

క. గంజాయి త్రాగి తురకల, సంజాతులఁగూడి కల్లుచవిగొన్నావా
లంజలకొడవా! యెక్కడి, కుంజరయూధంబుదోచుకుత్తుకజొచ్చెన్.

క. గంజనచెడి పాండవు లరి, భంజమలై విరటుఁగొల్వఁ * బొల్పడింకిలూ
సంజను! విధి నేమందును, కుంజరయూధంబుదోచుకుత్తుకజొచ్చెన్.

సమస్త్రు:—కాకికి శునకింబు కల్లే కాటుకఁ దీర్చెన్.

క. పొకటవికారముగున్నొక్క, కోకన నితీలకమిడియెఁ * గుంపుయతోడన్
భీకరతరముగమున నొక, కాకికిశునకంబు కల్లే కాటుకఁ దీర్చెన్.

సమస్య:—కష్టము సంపెంగనూనె కావలె వేగన్.

క. ఇష్టము నేలెమసార్థివు, డిష్టము నీతావు కనిచెనిదిగో నద్యా
తేష్టమనంగడితలుపులు, కష్టము సంపెంగనూనె కావలె వేగన్.

సమస్య:—వైదిమనిచేతి విడె చూయె వనిత బ్రతుకు.

గీ. పదును:దనముఁ దెనిమిటిఁ పరులఁ గూడి, వాగకాంతలతోఁ గూడిఁ చేరుకున్న
ముచ్చటలచేతలలితాంగి • మూఁచఁజెందె. వైదిమనిచేతివిడె చూయె వనిత బ్రతుకు.

సమస్య:—పరసము లాదునుండునది చక్కని వీరపతిని లేకదా.

చ. పురస్థుని నిద్రపుచ్చి సతిఁ ప్రార్థించెని స్వహంబువెల్సెడం
బరుసుకబోయి పాడుగుడిసంఘలలో విటుకానితోఁ గులన్
స్థిరచితిలేకఁ గూడి యతిఁ శీఘ్రమై యిటికెఁచ్చి భర్తతో
సకసములాడు మండునది • చక్కనివీరపతిలేకదా.

సమస్య:—ఇంకన్ గస్తురిబొట్టు పెట్టుకుము తన్నీ ఫాలభాగంబునన్.

కా. పంకేహానన నేటిలేయివినుమా • ప్రాచీనభాగంబునం
శింకాతంకములేక పోడశక భాగంపూర్ణుడౌ చంద్రునిం
బొంకంబొచ్చెదనను రాసువెలమిన్ • బొందుండియున్నాడు నీ
వింకన్ గస్తురిబొట్టు పెట్టుకుముతన్వీ! ఫాలభాగంబునన్.

సమస్య:—గాడిద యేడిచెగదన్న ఘనసంపన్నా.

క. ఆడినమాటకుదప్పి, గాడిదకొడుకంచుఁ దిట్టఁగా విని యయ్యో
వీఁడా నాకొకకొడుకని, గాడిద యేడిచెగదన్న • ఘనసంపన్నా.

సమస్య:—చెలువుగ రామలక్ష్మణులు సీతకుదమ్ములు శంభుఁ డన్నయున్.

చ. అలర గణింపఁ బంక్తిరథుఁ నాత్మజు లెవ్వరు? మైథిలుండు నే
లలనకుఁ దండి) మన్మథునిఁలావు శరంబులు నేవి, యంబికా
చెలువుని నామ మెద్ది మఱిఁ సీరికె శౌరయు నేమి కావలెన్
జెలువుగ రామలక్ష్మణులు • సీతకు దమ్ములు శంభుఁ డన్నయున్.

సమస్య:—కుండెటిని కోడిపిల్ల గుటుకున మ్రింగెన్.

క. చందనగంధులు మువ్వయ్య, మంచాగవుదోటలోన • మాపటిముపువ
దఁదంద పూలు గోయూ, కుండెటిని కోడిపిల్ల • గుటుకున మ్రింగెన్.

సమస్య:—విప్పున నొక చేరడంత నెత్తురు గారెన్.

క. కుప్పించి వెలుగు దూకిక, గొప్పగు ములు నాటె నాకు • కోమలి వేగన్
ఉప్పుఁ గొనిరావె కాతము, విప్పున నొక చేరడంత • నెత్తురు గారెన్.

సమస్య:—ఉత్తరమున భానుబింబ ముదయం బయ్యెన్.

క. అత్తుగఁ దూరుపు పడచురఁ, జిత్తువువు లిఖించి నిదురఁజెరితి నానా
చిత్తువువు వ్రాయఁ బోవలె, నుత్తరమున భానుబింబ • ముదయం బయ్యెన్.

సమస్య:—గుండ్రాతికి కాళ్లు వచ్చి గునగున నడచెన్.

క. ఉండ్రాని యడవిలోపల, గుండ్రాద్వై యున్నయట్టి • కోమలివై గో
దండ్రాము పదము సోకిన, గుండ్రాతికి కాళ్లు వచ్చి • గునగున నడచెన్.

సమస్య:—కమ్మలు మోకాళ్లు దాకి ఘలుఘలు మనెన్.

క. కొమ్మనూ మదనం డపుడు జనమ్మున నీలోత్పలముల • పడి సేయంగా
సామ్మసిలి మోము వంచిన, కమ్మలు మోకాళ్లు దాకి • ఘలుఘలు మనెన్.

సమస్య:—చట్రాతిని నార దీయ చయ్యన వచ్చున్.

క. ఇట్రాయుక్తి చెప్పెద, పట్రా యిది తాటిమట్టి • పదిలముతోడన్
కొట్రా నీభుజశక్తిని, చట్రాతిని నార దీయ • చయ్యన వచ్చున్.

సమస్య:—భల్లూకముక డుపులోన భానుఁడు గ్రుంకెన్.

క. అల్లంతపొద్దు కాడను, విల్లందుక వేటకాడు • వేయఁ దొడంగన్
జిల్లంపకోలచిక్కెను, భల్లూకముక డుపులోన • భానుఁడు గ్రుంకెన్.

సమస్య:—చుక్కలలో నొక్క నక్క సుడివడఁ దిరిగెన్.

క. చక్కఁగ గోవర్ధనగిరి, కక్కజముగఁ గృష్ణుఁ డెత్త • నావులకొఱవం
గ్గియ్యగ నరి మిన్నందినఁ, జుక్కలలో నొక్క నక్క • సుడివడఁ దిరిగెన్.

సమస్య:—చందురులో నిట్టి సేలచంగలి మేసెన్.

క. కందర్పచారుఁడు నరుఁడును, బందికినై పోరిపోరి • పరిపరిగతులన్
గ్రిందైన చారునిజాటపుఁ, జందురులో నిట్టి సేలఁచంగలి మేసెన్.

సమస్య:—కప్పను జూడంగఁ బాము గడగడ వణకెన్.

క. కుప్పకు గావలి గాయఁగఁ, జెప్పులు గజ్జియను బూని • కీఘ్రిముతోడన్
జప్పుకుఁజేయుచుఁ జను వెంకప్పను జూడంగఁ బాము • గడగడ వణకెన్.

సమస్య:—విపరీతపు పులుసుకూర విస్తరి మ్రింగెన్.

క. అపరూపపు తేతామల, విపరీతపు బ్రాహ్మణుండు • విస్తరి గుట్టెం
జపలాక్షి వండిపెట్టెను, విపరీతపు పులుసుకూర • విస్తరిమ్రింగెన్.

సమస్య:—చూతు మె లవుడా యటంచు సుందరి పలికెన్.

క. భ్యాతిగల రామచంద్రిండు, చేతోమోదంబుతోడఁ • జెలఁగుచు నెంతేఁ
బ్రీతిగ నిటఁ జనుదెంచినఁ, చూతు మె లవుడా యటంచు • సుందరిపలికెన్.

సమస్య:—నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱి నిన్నును నిన్నును నిన్నును నిన్నును.
చ. అనిలజ! జాంబవంత! కమలాపతనూభవ! వాయుపుత్త్ర! యో
వనన! సుషేణ! నీల! నలభానుమలుండగు రాఘవేంద్రుఁ డ
ద్వమజపురంబు వే గెలువ ♦ దైత్యులఁ జంపఁగ వేగ రమ్యువేన్
నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱినిన్నును నిన్నును నిన్ను నిన్నునున్.

చ. అవఘసురాపగాతనయ ♦ యర్కతనూజ! విచిత్రవీర్యవం
దన! గురుపుత్త్ర! ద్రోణ! కృపానాగపురిశ్వర! దుస్ససేన! ర
మ్యునుమనె రాజనూయము యమాత్మజాఁ డిష్టుడు చేయఁ బూని తా
నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱినిన్నును నిన్నును నిన్ను నిన్నునున్.

46600

చ. అవఘసురేశ! వాయుసఖ ♦ యర్యమనందన! రాక్షసేంద్ర! యో
వననిధినాథ! గంధవహ ♦ వైశ్రవణా! నిటలాక్ష! తాను ర
మ్యునుమని చెప్పె మాధవుఁడు ♦ మారునిపెండ్లికి మిమ్ము నందఱిన్
నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱి ♦ నిన్నును నిన్నును నిన్ను నిన్నునున్.

సమస్య:—విధవాగమనంబు మిగుల వేడుక నేసెన్.

క. అధికారిదర్శనేచ్ఛా, గ్రధితుఁడనై సుశకునంబుఁ ♦ గాంక్షించఁగ నా
శధికఫలప్రద యగుచును, విధవాగమనంబు మిగుల వేడుక నేసెన్.

సమస్య:—కన్నకుమారుండు మగఁడు గాఁగ వరించెన్.

క. అన్నన్న రాధ సాగనున, కెన్నికయగు మగఁడులేమి ♦ హేలాగతిచే
నన్నయగు నందగోపుఁడు, కన్నకుమారుండు మగఁడుగాఁగ వరించెన్.

సమస్య:—రతిరాజగృహంబుమీఁద రవి యుదయించెన్.

క. అతివల మొగ మెఱుంగక యీగతి నతి రతి వాంఛ దగిలి ♦ గవ్వసుఖమలన్
మఱి దలఁపవు లే తెమ్మిక, రతిరాజ గృహంబుమీఁద ♦ రవి యుదయించెన్.

సమస్య:—భామానుచమండలంబుభస్మంబాయెన్.

క. కామానురుడై జంగము, ప్రేమంబున భూతి నలది ♦ ప్రియ మలరంగాఁ
గామించి కౌగిలించిన, భామానుచమండలంబు ♦ భస్మం బాయెన్.

సమస్య:—ఆజిముత్యంబు మీసమం దమరియండె.

గీ. చంద్రశేఖరుఁ డొక నాఁడు ♦ తైలపుత్రి, యధరబింబముఁ జూలించునవసరమున
గిరిజ నాసాగ్రమందున ♦ మెఱయుచున్న యాజిముత్యంబు మీసమందమరియండె.

సమస్య:—కన్నులలో జన్నులను గాంతాపడికివ్.

క. చిన్నివి ఘోషంబులుగొని, చెన్నలగఁ బెన్నవారిఁ దిన్నది రాఁగాఁ
బన్నుగఁగొమ్ముగఁగల వలకన్నులలో జన్నులను గాంతాపడికివ్.

సమస్య:—కన్నెశికము చెడక మున్నె గర్భం బాయెన్.

క. చిన్నిది పన్నెం డేండ్లని, చెన్నెను రతి కేసుఖము ♦ నెలుంగక మునుసే
వెన్నున తామర పుట్టెను కన్నెశికము చెడక మున్నె ♦ గర్భం బాయెన్.

సమస్య:—కామినికుచమధ్యమందు గరుడుం బాడెన్.

క. చేమంతిచెట్టుక్రిందను, భామావళి నిడుగ బోవఁ ♦ బయ్యెనాజున్
రోమావళి సామె యని, కామినికుచమధ్యమందు ♦ గరుడుం బాడెన్.

సమస్య:—గుట్టానికి రెండు కాళ్లు కోడికివలెనే.

క. మట్టాకుఁ బాన్ముగాఁ గొని, బొట్టును బ్రహ్మాండపంక్తిఁ బూనిన ముద్దుం
గుట్టాడ విను వన్నెల గుహు, గుట్టానికి రెండుకాళ్లు ♦ కోడికివలెనే.

సమస్య:—భార్య లిద్దఱు శ్రీరామభద్రునకును.

గీ. రావణుని సంహరించియు ♦ రాజ్యమునకు, నంగనను గూడి యభిషిక్తుఁడై వెలుంగ
హార లిచ్చిరి ప్రేమతో ♦ హరునిముద్దు, భార్య లిద్దఱు శ్రీరామభద్రునకును.

సమస్య:—గుత్త పుతాపుతారవికపట్టు పట్టుక్కన వీడె నింతికిన్.

ఉ. ఆత్మజీఁ జిత్తజుండు విరహంగనలం గనలింప నిత్తువి
లైతి ధనుర్ధనంబు మెఱుఁయించి విశాతవినుతసప్రసూ
నోత్తమబాణపక్తిఁ గుచయుగ్మ మదాటునదాక నేసినన్
గుత్త పుతాపుతారవికపట్టు పట్టుక్కన వీడెనింతికిన్.

సమస్య:—మూర్తాండుం డపరాగ్రిఁ గ్రుంకె నదిగో మధ్యాహ్న కాలంబునన్.

క. కీర్తింపందగు రామసాయకమహాన్నివ్వల శుంభ నికా
వర్తినానఁబు గాంచి నారదుండు దేవాధ్యక్షుతోఁ బల్కెన్
ట్లాటిం బెందమియుం జయించెగద మున్నుత్తుగ్రుండై దైత్యరా
జ్జూరాలండు? డపరాగ్రిఁ గ్రుంకె నదిగో ♦ మధ్యాహ్న కాలంబునన్. 4612

సమస్య:—అక్కా రమ్మనుచు మగఁడు నాలిం బలిచెన్.

క. రక్కసివలె నేప్రాధును, మెక్కుచుఁ దిరిగెదవు కాలిమెట్టున నిన్నుం
గుక్కుక మానసు దసిసి, యక్కా రమ్మనుచు మగఁడు ♦ నాలిం బలిచెన్. 4613

సమస్య:—రారా తమ్ముడ రార యన్నయనె నా రాజాస్య ప్రిణేత్యునన్

బా. గారాబల్లుడు సర్వసుండు శ్వేతురాఘరంబునందుండఁగా

నీరేజాస్య సుభద్ర వచ్చి యతనిఁ న్విక్షించి పెన్సిగ్గునన్

బాబుజోచ్చెను సత్యవల్తుకొనియింపారంగ నయ్యర్జునున్

రారా తమ్ముడ రార యన్నయనె నా రాజాస్య ప్రిణేత్యునన్.

4614

సమస్య:—తోచు నడంగు వెండియునుదోచు నడంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్

ఉ. తోచుక పట్టితెమ్మచును ♦ దొయ్యలి వేడిన వెంట నంటి చేర

జాచుచు మెల్లమెల్లఁగను ♦ జాడల జాడల నాశ లాశలన్

నాచుక వచ్చు రామరఘునాయకు మందఱు మాయలేడి తా

దోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్.

ఉ. వీచుచుండచి రాఘవ కపిప్రవరాదులు వాల్మగంటిచు

న్నేచెఁగఁ మిన్న మన్న దిశఁలెచ్చటి వచ్చటఁ గాలఁగా రవిన్

గాచు శరన్నీల జంగంబులు ఘూర్ణిల నింద్రజిత్తుతా

దోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్.

ఉ. పూచినమాటపట్టఁ దలఁపోయఁగలేక మనోభవుండు ప్రే

రచ గణాలునాలుఁగనుఁరెప్పలసార్పక చూడఁగామనం

బాఁగఁగలేనియట్టితీపుఁరారిపురస్థలి శౌరి నారయై

తోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్.

సమస్య:—కుటిలాలకయెడమకన్ను కుడికన్నా యెన్

క. నిటలమున నీవు చాల్చిన, పటుతరకస్తూరిరేఖ ♦ బహుగతి రతిచే

నటునిటు జాతిన చెనుటకుఁ, కుటిలాలక! యెడమకన్ను ♦ కుడికన్నా యెన్.

సమస్య:—ప్రాతరలో నూర్యుఁ డుదయ పర్వత మెక్కెన్

క. ఈతటిఁ గాపులఁ బిలుపుఁడి,రాతిరిప్రాద్వైల్ల జాతఁరాయెను ధాన్యం

బాతురముగఁ బోయితిము, ప్రాతరలో నూర్యుఁ డుదయపర్వత మెక్కెన్.

సమస్య:—బడబాసలపంక్తిమీదఁ బచ్చిక మొలిచెన్

క. పడఁతిరా నవమేఘంబులు, విడిచిబడి బడిముసురుబట్టి ♦ విలయపువాసల్

కడుఁగొట్టి కురియఁ నోడలుఁ, బడబాసలపంక్తిమీదఁ బచ్చిక మొలిచెన్. 462

సమస్య:—వర్ణాకాలము వచ్చె గ్రీష్మమువలెన్ వైశాఖమాసంబునన్.

శా. హస్తం బెట్టును? కృష్ణశేఖర చిట్టకై యట్లాడు! రాదాయె సా
వర్ణామాసంబుల ౭౦౦౦ దేవులతో భీమశైవసామోగ్రు
గ్నష్ట్ర కూరనికాతమాతనవభూతవాతబాణావళి
వర్ణాకాలము వచ్చె గ్రీష్మమువలెన్ ♦ వైశాఖమాసంబునన్.

సమస్య:—కర్తరింబుల్ పది కన్నులైదు కరముల్ వర్ణింపఁగా వే యగున్.

శా. ఈక్తాప్రాసము కష్టమానము మీరింటేసివా గాడఁగా
వాక్తాసంబది సత్కవీశ్వరులతో చల్ గావు నేఁ జెప్పెనన్
నిక్తారాతిక బాగ్యతీర్థులకుం ♦ దిగ్విప్రభారాశికిన్
పక్తరింబుల్ పది కన్నులైదు కరముల్ ♦ వర్ణింపఁగా వే యగున్.

సమస్య:—రందాగమనంబుఁ జేయ గమ్యంబ యగున్.

క. కుండికపురమున దుక్కిణి, చండికకుం బూజ సలుపుఁసమయంబున కా
యండవవాహను దోడ్కొని, రం డాగమనంబుఁజేయ ♦ గమ్యంబ యగున్.

సమస్య:—సుగ్రీవుని యెడమకాలు శునకము గఱచెన్:—

క. అగ్రాగ్రపుకడివీధిని, నిర్రహముగ బొమ్మలాట ♦ నేర్పుగ నాడెన్
విగ్రహము లెత్త మఱచెను, సుగ్రీవుని యెడమకాలు ♦ శునకము గఱచెన్.

సమస్య:—మతిలేనినరుండు మిగుల మన్నన నొందున్:—

క. హిత మాచరించువారికి, హిత మొనరించుచును సుజనఃసీతుఁ డగుచును దు
ష్కృత మెప్పుడుఁ జేయనున, మృతిలేనినరుండు మిగులమన్నన నొందున్.

సమస్య:—అస్థలితబ్రహ్మచారి కార్దురు పుత్రుల్.

క. ఈష్టాప్రాసము చుష్కర, మస్థలనతనియఁ దగునె ♦ యది సుకవులకున్
సస్థలితలై గుహుంగని, రస్థలితబ్రహ్మచారి ♦ కార్దురు పుత్రుల్.

సమస్య:—భూమికా నరులకాళ్లు భోజన మయ్యెన్.

క. చీమలకాల్లేలావును సామజములకాళ్లుచాల ♦ సన్నం బయ్యెన్
భామలకాల్లేమలన్ను భూమికా నరులకాళ్లు ♦ భోజన మయ్యెన్.

సమస్య:—మాసానకు మూడుకాళ్లు మానవనాథా.

క. ఏనీచు వెడకి చూచిన, నేసానకు నైన గాళ్లు ♦ యెక్కువ గలవా
మాసాన కెన్ని కాళ్లో, మాసానకు మూడు కాళ్లు ♦ మానవనాథా.

సమస్య:—పట్టావన విడెము నేయ మనసాయె గదే.

క. కొజ్జన్నము పుత్రనూము, బట్టెపెగును నూరుగాయ పచ్చనీతోనే
జట్టు భుజియింపంగా, పట్టావన విడెము నేయ * మన సాయె గదే.

సమస్య:—కామిగాడు మోక్షకామి గాడు.

సీ. నిపుణత్వమునరాజు సతియెఱుంగక, నేలనేలెడువాడు * బేలగాని
సంగతసాహిత్యోసనల నెఱుంగక, కృతిజెప్పువాడు దుష్కృతుడుగాని
టకలుఁడైయింతులకోరికి లోపిల్చినని, విషయాతురుడు దుష్కృతుడుగాని
మాధవశ్రీనాద చుగ్గుతఁజెందక, ముక్తిగోరెడువాడు * రక్తిగాని

ఆ. అతిదయాభివక్తి యతులితమగుయక్తి, యంగనామగక్తి * యచలభక్తి.

పరతఁగాంచకున్న * బతికాడు, కవిగాడు, కామిగాడు మోక్షకామిగాడు.

సమస్య:—అందఱి కందఱే నుఱియు నందఱి కందఱె యంద ఁదరే.

ఉ. కొందఱు పార్థులై క్కెములు * కొందఱు కాలనివాసంబులు

గొందఱు దైగవేల్పురుని గుఱ్ఱము లీశ్వరనాహంబులు

గొందఱు కృష్ణజన్మమున * గూనిఁ భస్మము గాని నిందలో

నందఱి కందఱే నుఱియు * నందఱి కందఱె యంద ఁదరే.

సమస్య:—కుక్కవా! నక్కవా! ఫణివా! క్రొత్తివా! పిల్లివా! భూతపిల్లివా!

ఉ. తక్కు కరావునింగవసుధాధిపుఁ డన్యుచున్నో

దిక్కులెనికెల్లు దధీనిని ఖేచరు వేల్పుహుని మె

పెక్కిన కామధేనువు శిబీంద్రుల నెన్నెద వేమి గూచకా

కుక్కవా! నక్కవా! ఫణివా * క్రొత్తివా! పిల్లివా! భూతపిల్లివా!

సమస్య:—గోలకొండ, మాలముండ, పూలదండ, కొత్తకుండ.

గీ. ఓలుధృతరాష్ట్ర సీకాడుఁవత్తగోల, కొండవీధ మాలముండఁ గృష్ణుండుగాచి
పొందునూనల గెల్పించుకొండ యగుచు, నుదరమునఁ బూలదండలేకొత్తకుండ.

సమస్య:—గుమ్మ, బుస్సు, తింగు, బొణుగు. (మొల్ల)

పీ. అనిలాభిహతి దక్షిణావర్తశంఖంబు, గుంభితగ్రై కేలగుమ్మరసంగ

గొడుగయితమగా * బడగలొక్కడఁదట్టి, భుజగాధిపతి మీదఁబుస్సురసంగ
చుటచి నిబ్బరముగాఁబట తెంచుఖగరాజు, తొక్కగాడ్పులు మిఠఁబింగురసంగ

దొంతిబ్రహ్మాండపంక్తులబాజ్జలోనుండి, బెణకెయొక్కొక్క మాటు బొణుగురసంగ

గీ. కూకకనుచూపుమేరకు * గోకవిసరి, వెఱకు వెఱకువ వేఱకు * వెఱకు కనుచు

మద్దవడి వచ్చి గజరాజునొద్ద వ్రాలె, నార్తరత్న చణుండు నాఁరాయణుండు.

వ్యవహారపద్ధతి.

- క. ఇరుపదియేడులు దనపాల, మొరుడు గుడుచుచునికి యెటిగియున్నేనియుగా దొరలక యున్నేనియుగ దృత్వభోగము కుడిచితినిపాదైపోవున్. 4685
- క. పదియేడులు తనధన మొరు, డెదురం గుడువంగ జూచి యెన్నుండెనన్
ఇది నాధన మనఁజేయుంబదఁపడి తా దొడరునేని పలహోనియగున్.
- జ. తండ్రితోడఁ గొడుగు ధరణీశతోబంటు, పురుషతోడ భార్య గురునితోడ శిష్యుఁ డోటలేక శైసి నైబడి సభఁ బాడియాడఁ జనుటపాడిగాదు
సీ. తనదండమునఁజేయఁ దగదని యెటిగియు, నన్యాయమున గురుఁడడిచెనేని తనతాతవృత్తులు తనతండ్రియన్యాయము నాక్రమింపంగఁ బూసేని యాలియాధరణంబులన్యాయమునఁ గొని, తులువయై నుగఁ డీకఁతోచెనేని తన్నుఁ గొల్చినానుశాస్త్రం బెఱుంగక, యొడఁచుదు కారించుఁడెనేని
- ల. పాడికరి గురునితోడ శిష్యుఁడు తండ్రితోడఁ గొడుగు మగనితోడ నాబు స్వామితోడ బంటు పథఁ జెప్పఁ జననైన, నందు నిహపరములనిదవచ్చు.
- ల. నిచ్చనిచ్చుడీ సెలసెలవడ్డోడఁ, బాటువడ్డి వడ్డిపైనివడ్డి యనఁగ నాల్గుదెఱఁగులయ్యె వావడ్డిదా, దగవుతోడ నెక్కుఁదరతరంబు,
- క. పది పదునొకంట వడ్డి, వదలక యానడిమివడ్డి పలయు నిజముగన్ గుడిగొన జేహరులను, బదిసంజెం దుచిత పథికపథగాములకున్.
- క. తనచేగము వడ్డికి, గొని నతఁడీవచ్చునపుడు గొని నొల్లక త్రోచిన మధ్యస్థులచేతను, నునిచిన నటమోద వడ్డి యుడుగు ధరిత్రిన్.
- క. పానశ్రీప్రత్యాతానుల, నైఁబుణము తిల్లిదండ్రులరువరు సుతుడుం దా నరునాడు వారిబుణము, మానుగ నా లరువదెందుచుగనిబుణంబున్.
- క. గొల్లఁడు వ్యాభుఁడు రజకుఁడు, కల్లమెట్టువాఁడు లోనుఁగాఁ గొందఱు జాల్లొ లప్పురువందగు, నిల్లునడపుచువు దానికిచ్చికతిసన్.
- క. సతి తనకొన్న బుణంబును, బతి యిమ్మని నిశ్చితముగఁ బనిచిన బుణమున్ బతి యియ్యకొలుపుబుణమును, వితతంబుగ నచ్చుగాని పెఱయరువ దిలన్.
- క. జనకుఁడు పరచేకమునకు, జనినను జచ్చినను శోగఁజడుండై యున్నన్ దనయులు బుణ మరువందగు, దనయులు లేనేని నరువఁదగు మనుషులకున్.
- క. ఎనిమిదియేడులశిశువట, యెనిమిదియేడ్లకును బాలుఁడెడ రెఱుంగఁడు గావున బాలుఁడెన్నిధిగుల, జనకునిబుణమరువఁడెద పను నట్లెఱుఁడన్.

- క. జనకుడుగొన్న బుణము దత్తవయఁడు వడ్డియును మొదలుఁచా నరువదగున్
మనుమఁడు మొదలగువం దగు, మనుమలపుత్తులకు నరువఁచుహితే దెందున్
- అ. అన్నదమ్మఁడైనఁ జూలుచుగండైనఁ గొడుగు తండ్రి యైనఁ గూడియుండి
పొత్తుధనమునందుఁ జూఁటవాటును నప్పు, సాక్ష్యమున వహించుఁజనదుజగతి.
- క. అరువంగఁ బూటపడినతఁ, డరువక తాఁ జచ్చెననిఁ జూతనిపుత్తుల
డరువదగు మొదట తత్పుత్రుఁ, డరువం బనిలేదు ధర్మమారసిచూడన్.
- గీ. తనపడసినామ్యునినను, దనకలసినయట్లు పంచఁదగుఁ బుత్తులకున్
దనతండ్రిపడపునుతులకు, జనకుఁడు పంచంగవలయుఁ సరిపాఠులుగన్.
- గీ. జనునితోఁ చెందెనను, జననికి బుతుసంభవంబుఁ సమసినబుత్తుల
మునుకొని తమతమపాళ్లను, జనకునితోఁ బంచుకొంటుఁ సద్ధర్మ మగున్.
- క. పలుపురుషులవతులఁ బుత్తులు, పలుపురుఁ గలయతఁడు వేఱుఁవాయఁ దలఁచినవో
లలనలఁ బుత్తులుఁ దానును, తలగొని మెయిపాలుగొనుటఁ ధర్మం బెందున్.
- క. నాయంతబ్రతుక నేర్తుం, బోయెదనను గుతునితఁఁబుచ్చ కననికిన్
వేయింటికిఁ బడియెనను, దాయముకానిచ్చి పుచ్చఁదగు జనకుడుగన్
- క. ఉత్తమమగుద్రవ్యంబును, విత్తంబును న్రజునికిఁ వింశంశంబున్
బొత్తున నిచ్చి సహోదరు, లత్తి సమాంశంబు గొనుటయివ్వంగ బెందున్.
- క. నెండ్లిచేసిన నిటుచెడివేదలైన, కూతులకుఁ దల్లిధనమైనఁగొనుట యచిత-
మందఱునునొక్కభంగివాఁతగుడుతెనిఁ, దాగు మెయిపాలుగొనుటయుఁధర్మ మెందు
- క. జనకునిధనమును బోరయక, కనిపధనముఁ జెలిమి వేరెఁగినధనంబుం
దనయత్తవారు వెట్టిన, ధనముం దనధనమయఁడుఁ తత్వవిధిజ్ఞుల్.
- క. జనకుఁడు తనఁ జదివింపక, జనకునిధనమైనఁ గుడిచిఁ చదువక తనయం
తనకుడిచి చదివి పడసిన, ధనముం చాలడుగతేనుఁ దాయాదులకున్.
- క. పితృధన మితరులచే నపహృతమై చెడియుండిపిదపఁ నెవ్వనిచే ను
స్థితమగు నది సాధించిన, యతనిధనము సోదరులకుఁ నతఁడేఁ గలుగున్.
- క. నాలుగువర్ణములందును, నోలని విప్రునకుఁబుట్టియున్నతమాజుల్
నాలుగు మూడును రెండును, బోలఁగ నొక్కటియు నశతములుగొనవలయున్.
- గీ. పొత్తున జనకుండుఁ పుత్రుండు నున్నవాఁడెర్పడఁ దమలోనఁ నెవ్వఁడని
గట్టినచీరలుఁబెట్టినతోడవులు, నెక్కెడివాహంబులింటిలోనఁ
బానినికొలుచునుఁ బానిసలోనుగా, నవరుద్ధలై యున్నశరంగవలను
మంచంబు పీఠంబుఁ కంచంబు చాపంబు, చెప్పులు గొడుగులుఁ చేటు తెడ్డు
- గీ. పాయ కెప్పుడుఁ జెల్లుసంపదలవరుసఁ, దొల్లి చెల్లినభంగినిఁ జెల్లనిచ్చి
పెట్టినంబులు తమలోనఁ వేఱువేఱు రొక్కభంగివఁ బొల్లినఁ జుట్టినంబు.

- క. జనుమరవస్త్రంబులు వాహనములు శయ్యలును దొడవులతః డీల్చిన నా
తనిక్రాద్ధంబునఁ గుడిచిన, తనికిం దగు బుచ్చుకొనఁగఁ ♦ నగమ సుతులకున్
- క. మనుమలు తాత ధనము పొల్లొన యోగ్యత గల్గింపుచుకొనుచో, దనుటం
జనులు పెక్కిండ్రైనను, జనులయంతములు గొనుట ♦ సద్ధర్మ మిలన్.
- క. కొడుకులు పేటైన తుడిం, గొడు కుదయందైనఁ దండ్రీ ♦ కొని నంశం బా
కొడుకుధనము మను పొనిన, కొడుకులకుం దండ్రీధనము ♦ గొనలే దెంగున్.
- క. వనిత పతిచేతఁ బడసిన, ధనము తగినవారి కియ్యోధగు తేలికము దా
ననుభవము కొనక యెరులకుఁ, దనచనవున నీతి యనుచితం బండ్రు బుధుల్.
- క. స్త్రీధనంబుపేరఁ ♦ జెల్లినధన మెల్లఁ, గూతుఁ జేరుఁ గూతుఁ, కూతుఁ జేరుఁ
గూతుఁ గూతున్నఁ ♦ గొడుకుపాలగుఁ గాని, వేరుపాలివారు ♦ పెదకలేరు.
- క. కొడుకులుగలశూద్రులకుం, బొడమినదాసిగుతుండు ♦ పుత్తులలో దా
నొడఁబడియాపొల్లొనఁదగు, గొడుకులులేవున్నదానె ♦ కొను ధన మెల్లన్.
- క. ముందర వేటై పదపం, బొందిన సోదరుఁ డొకండ ♦ పుత్తుండైపో
వం దడవవానియగ్గుయఁ, బొందినవారలకపోవుఁబో దితరులకున్.
- ఆ. జను లెఱుంగఁ బాడి ♦ సవతులకొడుకులు, కలసిరేని యొకఁడు ♦ పాలినెనేని
వానిపాలిధనము ♦ వానినోదరుఁడును, వానిఁగలనికలఁడు ♦ వరుసఁ గొందులి.
- క. ఆదలమునువాసినభిన్నోదరులును వోదరులును ♦ నొక్కటియొకన్
పోదరులకు వచ్చును భిన్నోదరులకు రాగా పుత్తులి ♦ నొడమిధరిత్రన్.
- ఉ. ఆటలు దండ్రీయొన్ సుతినుతాలియు సోదరులుం స్వహస్తంబుం
బోలఁగ సగ్గులుండు తనుఁ ♦ బొందినకిమ్మొడు పుత్రహీనాన
మొల్లిన కైకొనంజను మఁటొక్కనికీఁబనిలేదు భూవిభుం
జేల్చినవాఁడుగానఁ గొనునెవ్వఁడు లేనిధనంబు లిమ్ముగన్.
- క. గాలిన దెవులున నాప, త్కాలంబున మేటిరాజు ♦ కార్యంబున ని
ల్లాలిధనము పతిగొనఁదగు, బోలదు వెఱవట్లయందుఁ ♦ బుచ్చుకొనంగన్.
- క. చీపం బిచ్చుకకుఁతలును, మాకు కలిండియును నీక్కుముగఁ దనుపాళ్లం
జేకొనఁ జాలరు వారిం, జేకొనఁగా వలయు ధనముఁజేకొన్నజనుల్.
- క. తనయవిహీనుఁడు చచ్చిన, ధనముగొని ఋణము నరువఁదగు దాయాదుల్
ధనపుత్రహీనుపిమ్మటఁ, బవిలేదు ఋణంబు దీగ్వఁ ♦ బత్నయదులకున్.
- ఆ. ఒకనిపాలములోనఁనొకఁడు ధర్మార్థంబు, కొలను బావి నుయ్యిగొచ్చుచోట
నడిగి చేయవలయు ♦ నొడయఁడు చేనికి, హాని కల్గు నేని ♦ నాఁగఁ దగును.
- క. దుశనియ్యకొన్న కృషికుఁడు, దుశకయయున్నేని యొకనిఁడున్నింపఁ దగున్
దుశక దుశనీకయాగినిఁ, గొననగు జేనియరిదానిఁ ♦ గోరునతనిచేన్.

లోకనీతులు

- ఉ. మాటలచేత దేవతలు * మున్నుండేసి వరము లిచ్చెదరొ
మాటలచేత భూపతులు * మున్నుండేసి పురంబు లిచ్చెదరొ
మాటలచేత గామితులు * మున్నుండేసి మనంబు లిచ్చెదరొ
మాటలు నేగకున్న నవ * మానము న్యూనము మానభంగమునొ.
- చ. పగువులితోడని * మాము * బాంధవవర్గముతోడివై * మున్
గులసతితోడఁబోరుకడు * గూరినితోడసఖిత్యమున్ మహా
బలయుతుతోడగావు పగ * భామినితోడరహస్యభావణి
తలఁపఁగఁబ్రాణహానియిది * తద్యమునుమ్ము వివేకభూషణా.
- ఉ. ఇచ్చెడువాత యొక్కఁడె య * నెవలు నిమ్రమహు గాన డ
బ్బిచ్చుట కష్ట మేరికిని * నిన్మునిగోగుట కేమి నూక్ష్మమే
యచ్చుగ నిటుఖండమున * కంతియుఁ దీపి యటంచు మిక్కిలిన్
హెచ్చుగఁ బీతుచుం దినఁగ * నేమనవచ్చును బాధకం బగున్.
- చ. దొరతన కెంతయిచ్చినను * దుఃఖము దీరక చాలదంచుఁ దా
బిరబిరవచ్చి చెప్పుకొని * జేలవ మంతయు వెల్లడింపఁగా
సరసము దప్పి యంత విత * సం బుదయింపకమాన దేవున్
జెఱకు నజేపనిన్ నమల * జిందునె పానక మంతకంతికున్.
- ఉ. పద్మములోభి * కేలమఱి * పందికిజాఫరుగంధమేల దు
క్కెద్దును పంచదారటుకు * లేల నపుంసకుడైనవానికిన్
ముద్దులగుచుయేలనెఱి * ముక్కరయేలవితంతు రాలికిన్
గద్దకున్నానమేమిటికి * గావలె బెమ్మయనింగభీమజీ.
- ఉ. పండితులైనవారలు సు * భాస్థలి నుండఁగ నల్పం దొక్కఁడు
ద్దండతఁబీత మెక్కిన బు * ధప్రకరంబుల కేమిలోటగున్
గొండాకకోతి చెట్టుకొ * కొమ్మకునెక్కినఁ గ్రింద మత్తవే
దండరుహాగ్రానిహములు * దాలిమి నందవె రాజచంద్రమా.
- క. సామర్థ్య మున్న వేళల, నేమనుజానకేని నింద * యెట్లాదవుఁ గుసుం
బామేల్మివీరఁదాల్చిన, భావ చెఱఁగుమా యుఁగాక * బయలంబడు నే.
- క. చేతనగువాడుకార్యము, కైతగ్గునువంగుఁగాక * యల్పుండగువా
యేతమనడిఁదావంగును, బాతాళమునీరుదెచ్చి * బయలన్ జల్లున్.

- ఉ. ఇల్లు భుజంగమైనఁ దనఁ యిప్పుడు వైరికి మర్మ మిచ్చినన్
గల్గినఁబు నేర్పఱుపఁ గానక భూపతి చంపవచ్చినన్
దల్లి విమఁబుఁ బెట్టినను ♦ తండ్రి ధనాభ్యుల కయ్యఁ జూపినన్
వల్లభుఁ డొల్లకున్న నికఁ పారల కేతి తిచ్చుభూపతి.
- క. బకుఁడేకచక్రపురమునఁ బ్రకటితముగ నింటనొకవిభక్షింపంగా
నొకఁడైనవిడువఁజాలఁడు, సుకరంబుఁజన్మభూమి ♦ సుఖమెట్టిదియో.
- ఉ. ఆయువునూలువత్సరము ♦ లందునఁబు నెంచె నిద్రచే
నామరలోసగంబుగతఁ మయ్యెను బాల్వజరాప్రసక్తిచే
బాయకతక్కినట్టిసగఁపాలుగతించుఁ బ్రయాసవృత్తిచే
నాయువుచంచలంబగుటఁ ♦ బ్రాణులకెట్లుసుఖంబుచేపఱున్
- మ. మడతల్వల్ల నృపాలుతోఁ బలుమఱు ♦ న్మారాడు పెండ్లాముతోఁ
జేడుబాడ నిష్టహరించునాత్మజునితోఁ ♦ జేడ్పాటు గోర్లెంకతోఁ
బాడవం దన్నఁగవచ్చు కాక్కొనవుతోఁ ♦ బోరాడు చుట్టంబుతోఁ
గడతేరం దరమా! గృహస్థునకు భారా! పార్వతీవల్లభా.
- చ. చెఱుకురసంబుకన్న ననుఁ ♦ జేడెలకన్న ను దేవకన్న భా
సురసుభకన్న దియ్యనగు ♦ చూతెఫలంబునకన్నఁ బాండుత
ర్కరరుసికన్న ధాత్రి మధుఁరంబయి తోఁచు వివేకియామహా
సరసునితోడిముచ్చటలు ♦ సారకు సల్పుచునున్న ఖైరవా.
- మ. అధికారంబుననుండువేళలచహఁహంకారులై కూర్చులై
బుధులేమాటలు చెప్పిం జెవులకుం ♦ బోనక యున్మత్తులై
బధిరం బెక్కువ చూపుతెక్కువ మహాభావలోపగ్రసంగంతు ర
య్యధికారాంతమునందుఁ జూడవలెఁగా ♦ నాయయ్యసౌభాగ్యములో.
- చ. పిలువనికూటికి న్నెత్తలఁబెట్టుమహీధవుఁడుండుపీటికిం
జలములులేనియేటికిని ♦ సారసజన్మఁడులేని మాటికిం
బలువురులేనిచోటికిన్పాలురసాటికిఁబోవరాదయ్య
బలవదరీదరీమహారఃభాస్వదరీయదరీదరీహరీ.
- చ. కలి నెఱుకేసెఁ బామతనిఁగర్వంగ వింటను మోదె నప్పుడా
కరి నర పన్నగంబుల సృఁగాలము జూచి క రొక్కమాసము
న్నరుండు దివాన్తకంబు నహిఁనాల్పదినంబులు చాలు నేటికి
నరములఁడిందునంచు నదిఁనాశముఁజెందెడు లుబ్ధుకెనడిన్.

మ. “తపపుడు”లో స్వతంత్రములగు విద్యుత్ శక్తి పోషించు ” రం

చుమతః పృష్ఠలక్షణముపండితులు నీ మలో గాదె ? వీరికి ద్వి
వ్యయైక్త క్షాతులకోపెందులుగఁజేయునో లేక? యెవ్వరిమా
అ మతేమాఁ గలికాలపుష్కహిమవాన్వంజానె? కామేశ్వరీ.

4912

మ. మునుపువ్యాసులులేరా? వారలుధన్యుంగూర్వరా? పూర్వవ
ర్తనలనీమూరిక? పూనిరే మలినహాఁధర్మమువారిట్లు? లే
మననచ్చున్ బ్రకృతప్రపంచగతి వంశాచారములో మాత్ర నె
వ్వరి నెవ్వండరి నిశ్చయింపఁదగు ? నో! నామాక్షి! కామేశ్వరీ.

మ. సకలమ్ముంగొటిగించుకొందురకటా! *సన్న్యాసులూ? కాదు బా
ట్టుకయింతేనియు ఫాలమందిడరజేమో! ముండలూ? కారు వి
పుకులొత్తంసులకట్టిపాటుకలిగెన్ * బ్రెవారిమాత్రే? యెం
దుకులొకంబిటుమాత్రే? నీకెఱుంగరా? దేవి! కామేశ్వరీ.

మ. ధన్యాస్తిపడె? వేశ్యయంతకును నిండియంజానెత్వచ్చిన
ర్తనయున్ నేనయు విప్రజాతులనమేరొ “ నశ్యచ్చత్యాకదా
చన ” యంచున మను వాడెదా? “ యదియమాన్యుంజిట్టికాలమ్మునం ”
దనవర్ణాశ్రయపథకులో విడుటయున్నాయెదామేశ్వరీ.

నీ. పుచ్చినపోకైత * తెచ్చింపఁ బనిలేదు, వాకలి చాచెడు * పనియు లేదు
కదలకూర్చుండు * కష్టంబునున్ లేదు, క్వాసంబు లిగబట్టు * చావు లేదు
బుడికొల్లవలె నీట*మునుఁగుకార్యము లేదు, నోరెండవల్లించు * తీరు లేదు
పొగదాకి కన్నులుపోయెడుపనిలేదు, కడుపుగాల్చి శ్చిరుంబు * పడఁగలేదు

గీ. పరులసాదుముఁ గోరుదు * నారివెన్క, బరువుపాఱంగఁబనిలేదు* భ్రాతలార
నాల్క మిసాత్తు చెండుపంథములు పలుక, ముక్తికన్యక మిసాత్తు*పూజ్యులార.

ఆ. నీకు బనికిరానియే కార్యమునుగూర్చియైనఁ బోకు మొదవు*నధికబాధ
తొయి గుడ్డ పేల*చేయి నొవ్వంగ నేల, 'యనెడుపల్కు బెద్దలనఁగ వివవె.

గీ. చెక గుఁసఁ జేయ మొదలిడినదమ వగవ, ఫలిత మే మాదిసే మాన్వలయఁగాని
యెడుసుందొక్కనేటికిఁగాలు*గడుగనేటి, కనెదులొకొక్తి నెత్తుడైన*వినుటలేదు.

గీ. ఎవరితోడను గలహింపకెల్లవారి,తోడ న్నేహంబునె చేయఁజూడు లాధ
మొందనాఁబోరునప్టంబు*పొందులాధ, 'మనెడిబొకొక్తి బుధులాడు*కొనఁగవివమె.

గీ. పరుల నీవెంతగౌరవ*భావమునను, జూచెదవొ వారు నిగ్గుట్టు*సూచుచుందు
రవని యిందమ్మ యనిన నంధమ్మ' యనుదుఁ, జెప్పినా మెత వివలదె*యొప్పుడైన.

చ. అవనిపుఁ దానరిందింభఁటాళిభటత్వము వైద్యు వైద్యమున్
 గవి కవితాచూత్త్వమును ♦ గాయకు గానము కోటిసేయు న
 య్యనవిపుఁ దాదరింపని భటాళిభటత్వము వైద్యువైద్యమున్
 గవి వితాచూత్త్వమును ♦ గాయకుగానము గవ్య సేయు సే.
 ఊ. తల్లికి భారమా శిశువు ♦ తామరతూటికి పువ్వు భారమా
 విల్లొకభారమా కడిదివీరున కొంటెకు గూను భారమా
 వల్లికి భారమా ఫలము ♦ బట్టెకుఁ గొమ్ములు భారమా నుతుల
 చెల్లును లింగధారులకు ♦ లింగపుఁగాయలు భారమా మసాన్.

4981

సీ. బాసంబు సేయఁగ ♦ భాములు లేనని, వెతనొందఁబోకుఁడీ ♦ వెట్టులార
 మనను నిల్వదు యోగమును సాధనము సేయ, మని దుఃఖపడకుఁడీ ♦ మజ్జులార
 దేహ మన్వస్థంబు ♦ తీర్థయాత్రలకని, మదిఁ గుందఁబోకుఁడీ ♦ మందులార
 అధ్యయనము సేయ ♦ వదికారఁగానని, యంగ లార్పకుఁడు మూఁధాత్ములార
 గీ. జపము లేటికి నో యథాభాతులార, చేయఁజేటికిఁదపము వై ♦ భేయులార
 రామకృష్ణ యటంచుఁ గీర్తనము సేయ, నన్ని సేసినఫల మబ్బు ♦ నన్నలార.

— ♦ కాయ దావర్తకము. ♦ —

సీ. కాయబాకొట్టుకొగడు సుందరంబైన, మేడవైకొను వందఁబాడు గిచ్చి
 యెన్నక కలిగినయినుపపెట్టె యొకండు, లేప్పించి కొట్టులొగొప్పజేసి
 నిలుపుటద్దంబులు ♦ బలువైనలెస్సరు, గడియారములు దాబుఁగలుగఁ బెట్టి
 రతనకంబడి దిండ్లు ♦ రహిమాదిపరపులు, కోటిశ్వరులతీవి ♦ కూడఁజొన్ని
 గీ. డబ్బు లేకున్న పేరంపుఁడంట మలర, వెనవికొంపయొ గూల్ప వాఁడేడ్చుచుండ
 సెలకు మూఁడు దివాలాలుఁ సలుపుఁట్టి, వారిభాగ్యంబు కాయదావర్తకంబు.

— ♦ అత్తకోడండ్రజగడము ♦ —

సీ. పాచిపెంటను దొరికిసి ♦ బాగుచేసిన నేల, పాడుచేసితి వేమి ♦ పాప మమ్మ
 నాపాడుకాదు పోనీపాడె యిది నీదు, తాతసామ్యాయేమి ♦ భర్త మమ్మ
 ఆకొంపయేమి నీయబ్బ కట్టించెనా, నాసామ్మ కాదటే ♦ నంగనాచి
 నాకొంపయో లేక ♦ నీకొంపయో లేవు, కల్లు నీపొట్టుకుఁక్కుల కటంచు
 నొకటఁ దప్పలె యుండిన ♦ సుండకున్న గోకి పోరాడు నత్తయు ♦ గోడ బున్న
 కాపురం బెట్లు కుదురుగాఁగలదు గాన, వాఁడువాండ్రొక విద్యయత్ననరంబు.

- సీ. తాజేయపనులకు ♦ తానుజేయకమటి,యొకనివైసుంచితానొసలువాడు
గ్రామాంతరంచేగుకాలమందు ధనంబు, తనయొద్దనుంచక ♦ చనెడువాడు
అని పుట్టింటికంపించి చిరకాలముంచి తీసుకురాక ♦ యుండువాడు
అడువానికి దానయత్సంతముగ లొంగి, చెప్పిపనులెల్ల ♦ జేయవాడు
- గీ. గుడ్డిగవ్వకు మారడుగొప్పవారు, గణన నేయరు గావున ♦ ఘనము లేదు
సద్గుణస్తోమ భూషితసావ్యభౌరు, రాజశేఖరజగదీశగవ్యచరిత.
- చ. ఫలితతరుల్ ద్విజాతులకుభక్తి నొసంగుటయుం గతోడక
స్థలముల బ్రాణిలోకము హితంబునకై సరసీతటాకముల్
నిలుపుటయున్ మనోత్పలకు ♦ నెంజిలి వీన్పుటయుం దలంప నీ
యలఘుసుకర్మపంక్తులు లేనవ్యయమాగ్ధులైకహేతువుల్.
- సీ. భూసుర దృశ్యంబు ♦ భూమీసురుల పాలు, రాజధనముమండిరములపాలు
వైశ్యులధనము వివాహోత్సవముపాలు, కాపులధన మధికారిపాలు
మద్యపాయులసామ్యు ♦ మహి నీడికలపాలు, జారులధనము లేలారిపాలు
గురువులద్రవ్యంబు ♦ కూలిజనులపాలు, సంసారిసామ్యు వెచ్చములపాలు
- గీ. వ్యాధిజనుసామ్యు పొరుగుారి ♦ వైశ్యుపాలు, లబ్ధునిధనంబు బలిమిదండగులపాలు
మాధనము గోడమెకకానట్టిపాలు, కౌమరపురివాలశ్రీవేణు ♦ గోపబాల.
- సీ. కష్టరంబునుబోలు ♦ కమ్యునిశేతలో, గొడ్డుక్రొవును దెచ్చి ♦ కూర్చుటయును
తిలతైలమున వేరు ♦ దినుసునానెను గల్పి, వంచించి యది విక్రయించుటయును
వైరుదినుసులను ♦ బాగునేయక కొన్ని, చిలుచెట్లగుడను ♦ జేర్చుటయును
దొంగతూనికెకది ♦ లోడుగా బూడిదె, నామదమ్మున గల్పియమ్ముటయును
- గీ. చింతపండున జలముల ♦ జిల్కరించి, వల్లమందున గూటిమైంబు గూర్చి
యమ్ముచుండుట లెన్నధనమ్ము కొఱకె, ప్రకటధనమది లేకున్న ♦ సుకముసున్న
- సీ. వైరికంబును దెచ్చి ♦ కలబందతో నూరి, మకరధ్వజంబున ♦ మాయజేపి
యినుపచట్రము దెచ్చి ♦ యెఱ్ఱకాలుపుగాల్చి, కాంతం బటంచు నేకాంత మాది
రంగు గల్పించి పురాహేష్టికోచార్ణమునుజూపి యభ్యేక ♦ మనుచు బొంగి
ప్రాణిజిల్లపెంతులే పసరుతోడను నూరి, ఖడ్గలోహంబున ♦ కన్నుగప్పి
- గీ. అందమగుట్టి సీసాల ♦ మందు బెట్టి, మందు లమ్ముచు జీవింతు ♦ కొందఱి నీ
నెట్టులెనను ధనముగడించుచుండ్రు, ప్రకటధనమదిలేకున్న ♦ సుకముసున్న. 493
- సీ. తండ్రిసంపాదించి ♦ దాచియుంచినట్లు, తనచేతి కల్పిన ♦ దత్తంబు
బాదంబు పందెంబు ♦ చుట్టలు సేగరెట్లు, పెసరెట్లు వడలు కాశీలు టీలు

- తొడిగి ముండవన * మిందగాండవనెల్ల, నందవలనెల్ల * పండుగలకు
 గొట్టెలకును నీటి * తొట్టెలకును తోలు, పెట్టెలకును * గుం * బట్టలకును
 గీ నెలవుగావించి క్రాపిగు * నరమతోడ, నె-సి యాంధ్రయభాషావిహీనుడైన
 కిత్తునకు * ల్లునే భుక్తి * ముద్దు లకట, పుకటధన మది లేకున్న * సుకము సున్న
 పీ. ఏనామనెనుగని * యీనాటి కీటులై, వీడవల్లవాదమున * పెమ్మలగుచు
 నేనాడు నెనుగని * నీనాటికిటులై, కోరుటలీరుపున * కొల్లలగుచు
 నేనాడు నెనుగని * నీనాటికిటులై, కూటసాక్ష్యంబులు * కొల్లలగుచు
 నేనాడు నెనుగని * నీనాటికిటులై, వద్దుకొనదురు * పుకటచుగుచు
 గీ. చట్టములు కోడ్లు మతము * శిక్షాస్మృతులును, పోట్లుకాగ్దులు బంగీలు * పుస్తకములు
 మందుచేపర్లు దగు ధన * మొందుటనునె, ప్రకటన మది లేకున్న * సుకము సున్న.
 పీ. వెలయాలి: గూడంగి * లదోపమనుగాని, విడనాడుపురుషుడొక్క * డు: న లేడు
 విధనముండల చెడ్డి * వెలయుంతుననుగాని, పుత్రకి జేసే పా * త్వాంధ్ర: డెవడు
 ధర్మంబు నేను వి * తరులకు బోధించు, గాని చేసెడివా * డొక్కండు లేడు
 పరకాంతలను గూడ * బాతెకం బను గాని, యది మానువా * డొక్క * డైన లేడు
 గీ. ఇట్లుచెచ్చెకి నుద్యోగ * లెల్ల మెచ్చు, చట్ట వల్లముగురుగాని * యగసిచూడ:
 బట్టుదలతోడ * బనినయువాడు లేడు, నూటికొక * డైన నిక్కంబు * బోటిపినము.
 ఉ. బారసఖిన్ ధవంగనను * బారుని కోరుని దాగిగుబోతు నె
 వ్వాచును కీర్తి కానపడు * వారలు కొంపకు జేర్పరాదు త
 ద్వారము గార్చుముండినను * దామును న్నొక్కరాదు నిక్కరూ
 టీరు పెరుంగకున్న కొని * లేవలెనే యపకీర్తి యేరికిన్.
 పీ. చీపులో సాక్షికి * చెప్పిచెప్పనియట్లు, తనకేసు రుజువంత * దనరవలయు
 కాగిసులో సాక్షిని * గడు మీనుగా జేసి, యెదిరివాదము నేల * బదరవలయు
 తలలోట్లు రీయందు * దగి: గూడనీయుచు, నధికారిదయ * జాల * నందలయు
 కేసు గల్చినయెడ * గోకిలు వేయుచు, బహుమానములవేల * బడయవలయు
 గీ. నోడిపోయిన * డిడ్డి: * యూహలేదటంచు నప్పిలునకు వేగ * నంప వలయు
 జడ్డి దూషింప భూషించె * జయమునునడె, యనుచు పార్టీలనమ్మించి * యనుపవలయు.
 పీ. ప్రియమతో నిజమాత్మ * పితృభక్తి యొనరించు, ధర్మాత్ములకు వే * తొ * దైన మేల
 నునుతమై సర్వభూ * తములందు దయగల్గు, ధన్యులకును వే * తొ * తపము లేల
 సరస సత్కవికావ్య * సరణి వినోదించు, నతిపుణ్యులకు వే * తొ * నుమ్మత మేల
 శతతంబు నత్యభా * షానిష్ఠువదలని, కృతకృత్యులకు వే * తొ * క్రత: వులేల

- గీ. ప్రాణపదమైన లలితాంగిః బాహుమండు, పురుషులకు నేతల నేపేంద్రభ్రూర చుట్టె
గానుచోహత్తచుట్టె భృగరావరాహ! గుండభూపాలునరనింహః నుండతేంద్ర. 499
- సీ. రాఘవా యేఁటేటట • గానులీల లూనర్దు, మావీట పేకాట • మాన్వలేవె
శ్రీగంగనాధనివే • నేరింతు సేనాధి, మాపుర్యభిచార • మాపలేవె
సోమశేఖర నిమ్మ • నానునంబునొల్లు, మధుపాన మిచ్చోట • మాన్వలేవె
వేంకటరమణావే • వేడెద నెపుడు దుఃస్వస్థసంబు లీయూర • వాపలేవె
- గీ. యును నెందటో దైవాలు • నాశ్రయించి, వేడికిని ఫలముగనక • విసుగు గలిగె
గానబుధులార లోకవిఙ్ఖానులార, పారదోలరె యీదురాఃచారములను.
- సీ. బొల్లనినాహముల్ • పనికిరావని తెల్పి, వెండ్లాడు మూడేడ్లఃపిల్ల నొకఁడు
సారిమేళంబుల • సథలలో నూసించి, కన్నెతిక మొనర్చ • ఘనఁడొకండు
నిశవలవెండ్లిడ్ల • వేచోట్లబోధించి, తినియింటిమాటను • దలఁపఁడొకఁడు
స్పర్ధనినాహముల్ • వృద్ధికావనిపోరి, గురుగదేంద్రపుడు వెండ్లాడు నొకఁడు
- గీ. కలుఁటా వీరు సంఘసంస్కర్త లైరె, చేత మేరీతి నిక ముఁస్ఫితిని బాయఁ
గాన బుధులార లోకవిఙ్ఖానులార, పారదోలరె యీదురాఃచారములను.
- సీ. త్రాగి వీధులవెంటఁ జూసి యూగుచుఁ బోవ, పరులు నవ్వుదుగంచు నెఱుంగరయ్య
రైయిస్తేనుల రిఁద్రమ మెంట్నుగినిఁమీ, విలువ తెగ్గు నటంచు • దలఁపరయ్య
పేకాటలకు నగ్ర • తాకట్టువెట్టిన, నెల్లలు నిట్టునంఁచెఱుంగరయ్య
పరకాంతలకుమీను • పరువులెత్తి నస్వంతి, కాంతమామేమీకా • నెఱుంగరయ్య
- గీ. పిన్నలకు బుద్ధిఁ జెప్పక • నెద్దనెద్ద, పక్షవులందున్నచోగలే • పరువు విడిచి
నడచుచుండేని చేతంబు • చెడదటయ్య, అపగవరయ్య వేగదఁగ్వ్యసములను.
- సీ. స్వర్గమా మోక్షమా • సంకటంబులెకాని, సానిపాపలహత్తు • మానరయ్య
శుచితరంబా లేక • శుభకరంబాగొడ్డు, మాంసభక్షణమింక • మానరయ్య
అరోగ్య మిచ్చునా • యప్పు హెచ్చునుగాని, వైసు బ్రాండ్లీను • వదలరయ్య
జనతీష్ణమా మాంసభక్షణమేగాని, పేకాట లింకఁ గట్టివెట్టరయ్య
- గీ. జ్ఞానంతులె కానిపోకడలఁ బోవ, బరుల నిందింపఁగా నేమి • ఫలము గలదు
కాన బుధులార లోకవిఙ్ఖానులార, పారదోలరె యీదురాఃచారములను. 5000

సీతిపద్యములలోఁ బ్రస్తుతలోకమున కుపకరించు నాధునికకవుల
పద్యములుగూడ కొన్ని చేర్పఁబడినవి.

ఫలశ్రుతి

- శ్రీ. పుత్రహీనులకును ♦ పుత్రహానియుగల్లు, ధనహీనులకునెల్ల ♦ ధనయుగల్లు
 నుద్వాహాకహితులకునుద్వాహములుగల్లు, స్థితిహీనులకునెల్ల ♦ స్థితియుగల్లు
 మోక్షార్థులకునెల్ల ♦ మోక్షమార్గముగల్లు, యాత్రాపరులకెల్ల ♦ యాత్రాగల్లు
 విద్యార్థులకుబ్రహ్మ ♦ విద్యలన్నియుగల్లు, జయకాంక్షులకుమహా ♦ జయముగల్లు
 శ్రీ. నీర్తికాములకెల్లసంతీర్తిగల్లు, నీతిహీనులకెల్ల సు ♦ నీతిగల్లు
 నిశ్చయహానిధరాజమ్ము ♦ నెమ్మిమీఱు, వినిన బడియించినను బృథ్వి ♦ జనులకెల్ల

భరతవాక్యము

- శ్రీ. పరజెల్లె శుభములు ♦ జడయుచుందురు ధర్మ, నిరతి నేలుదు రిల ♦ స్వపతు లెల్ల
 గోబ్రాహ్మణాల కగు ♦ గురుతరక్షేమంబు, జనులెల్ల సౌఖ్యముల్లోమము నుండు
 కాలానుగుణముగా ♦ ఘనములు వర్షించు, సర్వసస్యాధ్యయై ♦ యుర్వరదగు
 సంక్షోభరహితమై ♦ జగ మెమ్మెడ రహించు, గడుఁబుత్రసౌత్రుల ♦ గాంత్రుజనులు
 శ్రీ. సంపదలసాంపువెత్తింబు ♦ బెంపుమాఱు, నాయురారోగ్యములు మోద ♦ మధిక సుఖము
 సత్యకౌచదయాక్షాంతి ♦ కాంతిదాంతి, వెలయ శతవత్సరములు జీవింతు పరజలు

మంగళము

- శ్రీ. మంగళం బభిలషా ♦ మండలాధిపునకు, మంగళం బీ మద్ర ♦ చుహిపసుతకు
 మంగళం బభిలసాన్మానిసన్నతునకు, మంగళం బంగనా ♦ చుణికి నిపుడు
 మంగళం బభిలాభిమానభీమునకును, మంగళం బతిమాన ♦ చూడవతికి
 మంగళంబు భుజంగ ♦ మండనప్రియునకు, మంగళంబీగుణా ♦ భ్రుంగమణికి
 శ్రీ. మంగళం బసద్వశముక్తి ♦ మందిసకు, మంగళం బిందుబింబాసా ♦ మానముఖికి
 మంగళం బధ్రనిభవిభా ♦ మహిమనకును, మంగళం బీ రతిప్రతి ♦ మానినికిని. 500

— గద్య —

శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకటాక్షులబ్ధ సుకవితావిలసితచరణజకులసంజనిత
 దాసరి కొండయాఖ్యసుజనసుత, వీరికాపురప్రభుపోషిత, సకల
 జనవిధేయ, లక్ష్మణ నామధేయ సంకలితంతైస
 వల్లనరత్నాకరమునందు చతుర్థభాగము

సంపూర్ణము.

అనుబంధము కవికవిత్వము ఆం గే యు లు

ఉ. న్యాయమునప్పి యన్యబంధంబులఁ దైకొన రథకాంక్ష న
న్యాయపుమాటలాడదు మహాద్భుతవస్తువులన్ రచింతు ర
న్యాయపుదండంబుల మహాగన్తైనను జేయలేమియన్
న్యాయముగా గ్రహింపుమిగుఁజాధ్యతనే కడు హుణ్ణాల్లవోన్.

ప సు క్రి స్తు స్తు తి

సీ. వంశారుబృందజీవనరాశిపూర్ణాబ్జ, శంకాక శంక భుంజంగనకుల
భూరిసంసారకాంతారకాతకుతార, కామమోహవికారఘనసమీర
దారిద్ర్యదుఃఖాంధకార బాలపతంగ, నరపాపతూలగణస్ఫులింగ
సురుచిరకల్యాణసుగుణరత్న కదంబ, మరియాజతరళుక్తి మాక్తికంబ
తే. యగణితజ్ఞాఃకరుణాశయప్రభావ, భవ్యసుషమాలతావాల * పరమపురుష
(యనుచు నిష్ఠాగర్వితనభినుతించి, తల్లిచరియాంబ నీతీంశియల్లసీలచు)
ఉ. ఈతఁడు దివ్యగాతుఁడు సుమిధబలుండు సులతజాతమా
నీతికళాదయానయుఁ డానింద్యచక్రితఁడు భక్తపూజ్యుఁ డు
రీతిలమర్త్యపాపము భరింపఁ ద్వదీయపిచండశుక్తిము
క్తాతిలకంబునాఁ బొడమెఁగా సుతుఁడై జగదేకమాత్మకా.

మాలండు

ఉ. మాలండు వీడటంచు నవమానము జేతురుమాధమానవుల్
మాలనిదేదీ? మాలయలమాంసమొ రక్తమొ శల్మజాలమొ
మేలుగ వానిలోమెలఁగు మేటిపదార్థమొ యీవితర్కమున్
మేలుగఁజేయరీధరణిమించిన వెట్టిని బానికీవరా.
చ. వలవనికాంతైవైగవయఃవాఙ్మోక్షమాల ధనంబు గల్గియున్
వలసిఁసౌఖ్యమున్ గొననివాఙ్మోక్షమాల సభాంతరంబునన్
వలవనితప్పలన్ వెదకువాఙ్మోక్షమాలండుగాక యూరికిన్
వెలుపలెల్లుగట్టుకొనివేడ్క నటించినవాడు మాలండు.
కా. “ మాలబ్రవృత సుండఁగావలెనె? యామ్నయమ్ములంఘింపరా
జే? లండన్ జన నేమగున్? చుడికి నిశ్చిన్త్రునింద్యంబై ? ” యం
చాలోచింతురు పూర్వమెవ్వరును లేరా? యింతవారక్కటా!
పాలంబోలుకొలమ్మువారలకు నీపాష్టేల? కామేశ్వరీ

ఎడ్వర్డు మటాభివే కము.

- సీ. ఎవనివిభుత్వముం ♦ దెల్ల దేశంబుల, సరయ సౌఖ్యంబుగా ♦ నరుగవచ్చు
 నెవ్వనియధిక్వత ♦ నెచటివార్తలనైన, సులభంబుగా వేగం ♦ దెలియవచ్చు
 నేవానియెల్లడి ♦ నెందుఁజూచినఁగాని, కడు నప్రమగుపనుల్ ♦ గనఁగవచ్చు
 నేనిపాలవమునం ♦ దెట్టియహంధపేని, బలుబీదలను నైనఁ బడయవచ్చు
- గీ. యెట్టి నీదైవవారతనం ♦ బవనిలోన, ననుపమానప్రసిద్ధిచే ♦ వలరుఁ గానఁ
 బూర్వరాజవ్యులును నినుఁబోలఁ గలరె, నద్దుణుమ్మార్తి యెడ్వర్డు ♦ చక్రవర్తి
- సీ. సౌమ్యనిధియైన ♦ శాక్తికోబర్హ సుత్పిఠుమణి యెవనిఁగతామహుండు
 మానితప్రాధవుఁడైనకెంటుప్రభు, గ్రామణి యెవనిమాతామహుండు
 ప్రాంచద్యకుండైన ♦ యాల్పరుణమక, ప్రభుమలమౌ యెచ్చాన్నితండ్రి
 విమలగుణశ్రేణి ♦ విక్టోరియా రాణి, దీనకల్పకవల్లి ♦ యేనితల్లి
- గీ. యెట్టి నీకిట్టి భువనవిభ్రాతయైన, ప్రాజ్యతరపూజ్యసామ్రాజ్య ♦ వైభవంబు
 గలుగు పెంతయు నుచితంబుగాడె తలఁప, నద్దుణుమ్మార్తి యెడ్వర్డు ♦ చక్రవర్తి
- సీ. అర్థాంగలక్ష్మియై ♦ యనుగతిమెలఁగునీ, పట్టంపుదేవి పార్వత్యమున నిలువ
 నాత్మస్వరూపుడై ♦ యలరునీకొనుచుండ, తనరాణితోడఁ జెఁతను వసింపఁ
 గొనువయంతులతోడఁ ♦ గుడిభుజంబగుముఖ్యమంత్రి కట్టెడుట నప్రతపహింప
 నాజ్ఞాకరుల్ బహి ♦ ప్రాణంబులగువైద్య, నాయకుల్ వలగొని ♦ పాయమండ
- గీ. మూర్తు లూనినమీగుణఁబులనఁ బెక్కు, దీవులందలిస్థపులు సేవావసరము
 గోర నోలగ మున్న మీఁసౌరుఁ జూడఁ, సంతస మెసంగు నెడ్వర్డు ♦ చక్రవర్తి.

జూరిచక్రవర్తి

- సీ. మీకాలమునఁగాక ♦ యేకాగ్రముననెక్కఁగలిగినారము రెయిల్ ♦ గాడిమిఁడ
 మీతరంబునఁగాక ♦ యేతరంబునఁగాంచఁ, గల్గినారముపాటొగ్రాపుసొంపు
 మీరాజ్యమునఁగాక ♦ యేరాజ్యమునఁజూడఁగల్గినారముపెలి ♦ గాపుతీవ
 మీహయామునఁగాక ♦ యేహయామునఁబాడఁగల్గినారము పానొగ్రాపుమిఁడఁ
- గీ. గాన స్వర్గోకముఖముల ♦ కన్న జనుల, కధికసౌఖ్యములనొసంగు ♦ యెట్టిమిఁడు
 ప్రాజ్యరాజ్యము సతతమఁపారముగనువృద్ధినిండెడుఁగాత బాట్టితీర్చివ్ర 5018

పోషకులు

- శ్రీ డామెర వేంకట్రామారాయనింగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ డామెర వెంకటప్పారావుగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ డామెర జగ్గారాయనింగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ రావు చినగోపాలరాయనింగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ రావు రామయ్యగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ దంతులూరి వేంకటరాయపురాజుగారు, మొఖనాదాద్లు, తుని.
 శ్రీ గోలి రామకృష్ణమ్మగారు, భీమవరము.
 శ్రీ బోళ్ల పద్మయ్యగారు, భీమవరము.
 శ్రీ విప్పెర్ల సత్తిరాజుగారు, భీమవరము.
 శ్రీ చండలాడ పద్మరాజుగారు, భీమవరము.
 శ్రీ దుద్దంపూరి అచ్చయ్యగారు, భీమవరము.
 శ్రీ ఉప్ప సత్యముగారు, చేర్మక, భీమవరము.
 శ్రీ యర్లగడ్డ నారాయణప్పారావుగారు, భీమవరము.
 శ్రీ మన్యం మంగయ్యగారు, భీమవరము.
 శ్రీ మాడభూషి అనంత నరసింహాచార్యులుగారు, చేబోలు.
 శ్రీ పొన్నాడ నారాయణమూర్తిశంతులుగారు, హొమోపతివాస్తవ,
 తుని.

- శ్రీ డామెర సత్యనారాయణరావుగారు, చేబోలు.
 శ్రీ రావు వేంకటసూర్యారావుగారు, చేబోలు.

సహాయులు

- శ్రీ వాడేపు వేంకటరత్నముపంతులుగారు, పితాపురం.
 ,, అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామినాయకుగారు, రాజమండ్రి.
 ,, బిక్కిన వేంకటరత్నముగారు, తాలూకాబోర్డు వెసిడంటు,
 భామచండ్రపురము.

